BIRKÁS Ákos

Fej(No77),199o,olaj,vász n,2ooxl44 - 9o.2. 54

Új Müvészet

Birkás Ákos: Jelentések

Megnyitó:
2008. november 20. 19.00 óra

A kiállítás megtekinthető:
2008. november 20. – 2009. január 17.

KnollGaléria**Budapest**
1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 10.
Tel.: +36-1-267-38-42
E-mail: knollgaleria@hu.inter.net
www.knollgaleria.hu

Kedd – Péntek: 14.00 – 18.30
Szombat: 11.00 – 14.00

Kép: Birkás Ákos: The Newcomers, 2008, olaj/vászon, 150x220 cm

„The Blue Fence" • 2007 • Öl auf Leinwand • 140 x 240 cm

Akos Birkas

26. Januar - 08. März 2008
Eröffnung: Samstag, 26. Januar 2008, 17.00 - 21.00 Uhr

Galerie EIGEN + ART
Auguststraße 26 • D- 10117 Berlin
T: +49.30.280 6605 • F: +49.30.280 6616
berlin@eigen-art.com • www.eigen-art.com
Öffnungszeiten: Di - Sa 11-18 Uhr

Hey!
Birkas Akos

„Csend-Élet"

Szerencsés János
Maria Lavman
Vető János KÍNA h. kiállítása
Budapest, Fészek Galéria
1991. II. 12. – III. 17.

Csend-élet a címe, koncepciója (?) Szerencsés, Vető és M. Lavman kiállításának. A „KÍNA HERCEG" – aki ott van minden képaláírásban – kínaiságáról, hercegségének mibenlétéről, nem sokat tudni. Bár lehet, hogy éppen a róla való tudás biztosítaná „a Tigrishegy bevételét stratégiával". Kicsi, színes „triptichonok", a hazatalálás személyessége. Egy csók, csendélet dán cigarettával, műteremrészletek, M. festménye: *Szenyveszsák: hogyan távolítsuk el a vért.* A képek a *Fényképezés filozófiája* alcímet viselik. A negyedik akár ars poetica is lehet: *„A képből betű, a betűből szó, a szóból kép – ami, mint látható a semmibe int."* A nagyméretű fekete-fehér képek az *ISTENEK, METAL* és a *PLAYBACK*, ha lehet, még játékosabban filozofikusak.

Fotorealizmus, montázsplayback, festészet? Mindhárom együtt – szó szerint vett „kultúr natur". Végül is senki sem írta elő, hogy a csend-élet-re ugyanazzal a szemmel kellene „rálátni".

Vető ellentétének tűnik ebből a szempontból Maria Lavman, aki mintha mindig ugyanonnan nézné a dolgokat. Szépek a képei, tényleg „csupa zajt keltő dolog bezárva fekete-fehérbe". Albert Patzsch 30-as évekbeli pályaudvarait idézik; a csendes, egy kicsit steril, mégis súlyos kifejezőerőt. A legfontosabb kép talán a *Könyvtár* című. A nejlonfóliával letakart könyvespolcok és íróasztalok a kultúrahalál-boncterem asszociációját keltik a nézőben.

Szerencsés János régóta tervezte ezt a közös kiállítást. Mint elmondta, a látszólagos másság ellenére sok tekintetben mély rokonságot érez Vető János és a saját munkáiban, ugyanakkor felszabadítóan hat rá az a szabadság-könnyedség, ahogy Vető a világhoz viszonyul. Az itt kiállított képekből ezt a kapcsolatot kevéssé lehet érezni, hacsak nem a könnyező pálmára és más növényi motívumokra kell gondolnunk, amely valóban mindkettőjük képein feltűnik.

Kovács Ágnes

A festőiség érzékeny árnyalatai

Fejek
Birkás Ákos kiállítása
Budapest, Knoll Galéria
1991. II. 9. – III. 30.

A Knoll Galéria Birkás Ákos kiállítását is a már tőle megszokott klasszikus eleganciával rendezte meg. Négy helyiségéből hármat két, tükörszerűen elhelyezett, három-három részből álló festménynek szentelt. A kiállítottműveketisezaviszszafogottan egyszerű elegancia uralta, mely többek között a háttér kiválasztásában nyilvánult meg – a Keserű Ilona-féle „testszín", „emberi bőrszín" idéződik fel általa. Birkás néhány évvel ezelőtt elindított fej-sorozata a távol-keleti legendában szereplő kakast rajzoló művészhez, vagy Brancusi szobrászatához hasonlóan egyre tisztább, kikristályosodottabb formát kezd ölteni. A polikróm képeket felváltják a monokróm művek, ahol azonban a finom árnyalatok teremtik meg a kép értelmezhetőségi „hátterét", azt a mezőt, amely Malevics Fekete négyzeténél fehér. A színek és a különböző árnyalatok érzékeny használata a „festőiség utáni absztrakció" művészeinek, Mark Rothkonak és Morris Louisnak műveit juttatják eszünkbe azzal a kitétellel, hogy Birkásnál az absztrakt színfelületek helyett egy elvontságában is konkrét forma szerepel. A három tábla megbonthatatlan harmóniájú egységet képez. A külső teremben látható (fekete alapon fekete) rajzoknál Ad Reinhardt vagy Pierre Soulages festményeihez hasonlóan a vonalak vezetése, irányítása, sűrítése hozza létre a mezők közötti kontrasztot. A fehér papír és a fekete grafit erőteljesebbé, ugyanakkor kevésbé árnyalttá is teszi a „fej"-motívum értelmezését, más oldalait hangsúlyozva. Ime, egy élő, lassan talán pozitív értelemben véve klasszikussá váló művész klasszikusan megrendezett kiállítása.

Timár Katalin

Az Európai Iskola

György P. – Pataki G.
Az Európai Iskola és az Elvont Művészek Csoportja
Corvina Budapest, 1990
222 oldal 20 színes és
256 fekete-fehér képpel
Ára 2500 forint

1945 és 48 között – mennyi mese kezdődik így, és mindnek rossz a vége. Az Európai Iskola élete is azokra a „sok szempontból szépen induló" évekre esik, s legenda lett belőle is: az elmúlt évtizedekben úgy élt a művészeti köztudatban, mint többé-kevésbé homályos hivatkozási alap. György Péter és Pataki Gábor könyve írott történelemmé változtatja ezt a melankolikus gomolygást. Utána lehet nézni benne történeteknek, adatoknak, szemelvényeknek, katalógusszövegeknek, és ahogy távolodunk időben ama szomorú eseményektől, az olvasó lassan kezdheti megítélni magamagának, melyik mű mennyit ér igazából, szerinte, ha levonjuk belőlük gondolatban a tragikum hordalékait.

„1945 nyarán a romos, szétlőtt Budapesten festők, szobrászok, írók, esztéták és orvosok hozták létre az Európai Iskolát" – kezdődik a mese, „amely már elnevezésével is utalt alapítóinak szándékára: helyre kell állítani a magyar művészet egykor oly eleven s a két háború közt tragikusan háttérbe szorult európai kontaktusait. Számukra ez volt a lényeg, nem valami elképzelt stílusegység. „Az alapító okiratot Pán Imre, Mezei Árpád, Kiss Pál, Kállai Ernő és Kassák Lajos írták alá." Említsünk tagjai közül találomra néhány nevet: Anna M., Barcsay, Bálint Endre, Bokros Birman, Egry, Jakovits, Korniss, Márffy; elődei közé számította Vajda Lajost és Ámos Imrét.

A könyv szerkezete, amely minden részletében, legkisebb molekuláját, holografikusan feltalálható, a „valami kezdene kibontakozni, de eltapossák" jól ismert magyar AB ritmusára épül. És még ahol nem is: világosabb hangzattal ér ugyan véget a *Dokumentumok* című bőséges összeállítás a *Nyilatkozat*tal – *Formalista művészek a formalizmusról*, 1956. szept. 13-án – „Követeljük, hogy nézetünket minden fórumon elmondhassuk, és így megszűnjék az a helyzet, hogy Magyarországot mesterségesen elszakítják a művészet fejlődésétől", de az olvasó mint *Gestaltpszichológus* itt is lezárja gondolatban majd a föl-le ívet.

Karátson Gábor

BIRKA'S Ábos

BIRKÁS Ákos: *Férfiak I.*, 2006
olaj, vászon, 172×260 cm
fotó: Rosta József

lumú

LUDWIG MÚZEUM
Kortárs Művészeti Múzeum
Museum of Contemporary Art

www.lumu.org.hu

CONCORDE ALAPKEZELŐ

Nyitva: kedd – vasárnap: 10–20 h
minden hónap utolsó szombatján: 10–22 h
hétfőn zárva

Open: Tuesday – Sunday: 10 am–8 pm
On the last Saturday of every month: 10 am–10 pm
Closed on Mondays

A múzeum fenntartója:

OKM Oktatási és Kulturális Minisztérium

nka Nemzeti Kulturális Alapprogram

artotel

PESTI ÉST

Művészetek Palotája Budapest

1095 Budapest,
Komor Marcell u. 1.

5

The Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art
cordially invites you to the opening of

ÁKOS BIRKÁS

A Retrospective Exhibition

on 23 November 2006, Thursday, at 6 pm
Opening speech by ERNŐ MAROSI art historian

Accompanying events:

- ■ Guided tour with Ákos Birkás
  28 November 2006, Tuesday, at 6 pm
- □ Screening: Péter Fitz – János Kálmán: Fejek/Heads
  (portrait film, MTV, 1991–92)
  28 November 2006, Tuesday, at 7 pm
- ☒ Book presentation
  14 December 2006, Thursday, at 6 pm
- ○ Roundtable discussion with Ákos Birkás
  30 January 2007, Tuesday, at 6 pm

The exhibition is on view till 4 February 2007.

A Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
tisztelettel meghívja Önt

BIRKÁS ÁKOS

retrospektív kiállításának megnyitójára,

2006. november 23-án, csütörtökön 18 órára.
Megnyitja: MAROSI ERNŐ művészettörténész

Kapcsolódó programok:

- ■ Tárlatvezetés Birkás Ákossal
  2006. november 28., kedd 18 óra
- □ Vetítés: Fitz Péter – Kálmán János: Fejek
  (portréfilm, MTV, 1991–92)
  2006. november 28., kedd 19 óra
- ☒ Könyvbemutató
  2006. december 14., csütörtök 18 óra
- ○ Kerekasztal-beszélgetés Birkás Ákossal
  2007. január 30., kedd, 18 óra

A kiállítás 2007. február 4-ig tekinthető meg.

A színgazdag, mégis monokromitást sugalló képek '98–99 táján kivilágosodtak, ám popos, hard edge-es dekorativitásuk az eredeti koncepció fölé kerekedett, és lenyomta azt. Birkás radikálisnak tetsző döntéssel lépett tovább (más szempontból vissza, de ez itt nem értékítélet): fotóhű arcokkal töltötte ki a változatlanul hagyott felületet és keretstruktúrát, csak éppen az állót okszerűen fekvő formátumra változtatta. Előbb két különböző modell fél-fél arcát egészítette ki egymással, majd, s itt következett be a máig aktuális fordulat, ismerősök, családtagok, legújabban pedig idegenek riportszerű csoportfényképeit illesztette-illeszti össze többnyire „kortárs" háborús vagy tűzszünetfotók alapján festett jelenetekkel. Úgy tetszik, Birkás érdeklődését a történelmi és a „privát lét" kettősségének vagy éppen köztességének diszharmóniája keltette fel, melyben a magánegzisztencia – a festői dramaturgia, a kompozíció „üzenete" szerint – mintegy (sikertelenül) kitakarja, elfedi a köztörténet drámáját. Az Öböl-háborúk vagy a közel-keleti véres fegyvernyugvások képeinek tartalma közvetve megidézi Werner Herzog 1992-ben Kuvaitban forgatott döbbenetes kvázi-dokumentumfilmjét, de váratlanul visszautal Birkás régi, '75–76-os fotósorozatára is, melyben, ha jól értem, a múzeum (a hideg közvetítő), a műalkotás (a művivé lett valóság) és a látogató (az átértelmező) hármasságát fogalmazta meg, s aminek éppen az volt a lényege, mint most ennek a festményciklusnak, hogy a néző megszünteti jelenlétével a tények objektivitását, folyton beleavatkozik a látni vágyott valóság rendjébe, s nivellálja érvényét, miközben nincs is és nem is lehet (mert háttal áll) a valódi információ birtokában. Birkás legújabb festményei technikailag is alkalmazkodnak a köztesség és közvetítettség eszméjéhez: a kiegyenlítést, a dráma eliminálását szociológiai hűvösséggel, olykor iróniával fogalmazza meg, s egyszerre hivatkozik a hetvenes évek amerikai fotófestészetének nem hiperrealista vonulatára (elsősorban Alex Katz laza-bravúros-lazúros technikájára), valamint az ugyancsak ekkori francia művészet politikára és társadalompszichológiára érzékeny képviselőinek munkáira.

Tévedés lenne persze azt hinni, hogy ezek az újabb képek valamifajta közösségvállalás, elkötelezettség vagy politikai hitvallás manifesztumai lennének. Erről szerencsére nincs szó, Birkás nem merül el a vizuális publicisztika trivialitásában, s éppen csak elóvakodik a posztkonceptualista médiakritika pereméig. Festményei ugyan a médium önáltató erejéről, önmítoszáról (is) festenek festészetet, de valami sajátos *crossover* érvényével – ami mindig is jellemezte munkáit –, okos jókedvvel sugallja a *távol állás* örömét.

Hajdu István

Ludwig Múzeum, február 4-ig

Hogyan alakítja át kultúránkat, üzleti életünket a Google és az internetes keresés?

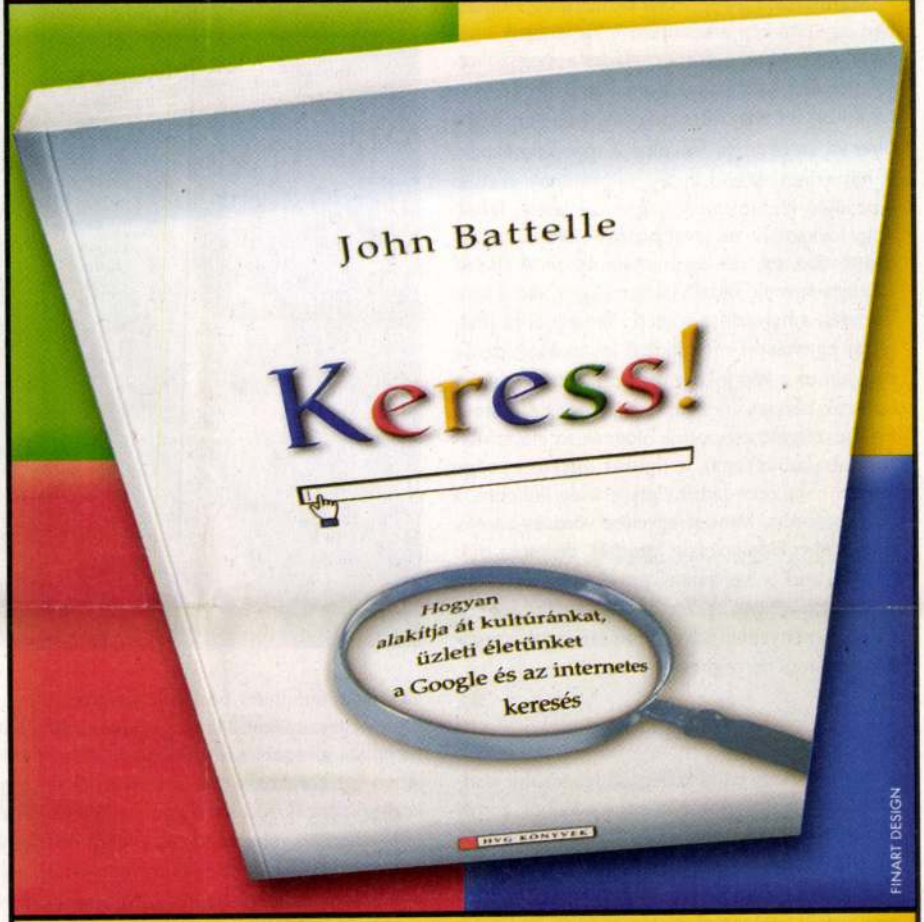

A Wired alapító szerkesztőjének könyve az életünket megváltoztató technológiáról. Mit jelent mindennapjainkban az állandóan rendelkezésre álló, végtelen információmennyiség? Milyen hatással lehetnek a keresők életstílusunkra?

A könyv bolti ára: 3600 Ft.
Kiadónktól megrendelve 3240 Ft+0 Ft postaköltség,
HVG-klubkártyával 2880 Ft+0 Ft postaköltség!
HVG Kiadó ZRt., 1300 Bp. 3., Pf. 20,
fax: (06-1) 436-2012, e-mail: terjeszt@hvg.hu.
Olvasson bele! http://hvgkonyvek.hu
További információ: (06-1) 436-2045.

HVG KÖNYVEK

GTR A HVG-től megrendelt kiadványokat a GTR segítségével az ország bármely pontjára díjmentesen szállítjuk az Ön által megadott címre. **www.gartrans.hu**

Könyv

Egyetemes fény

Frank Zöllner: Leonardo da Vinci összes festménye és rajza

Harmincéves, épp most bízták meg Firenzében egy oltárkép elkészítésével, a királyok imádását ábrázolná. A szent családot a megszokottól eltérően igen nagyszámú bámészkodó venné körül; ámulat, hitetlenkedés, hódolat, öröm ülne az arcokon és feszülne a mozdulatokban. A háttérben, Dávid király palotájának szabad lépcsőjén izgatottan robognának lefelé, lehet, hogy lovasok is, de tevét biztosan ültetne a lépcső tövébe, egy délceg pálmafa mögé. A kisded és anyja egyenlő oldalú háromszöget zárna be a baloldalt a helyszínre érkező, illetve jobbra (hátrébb) egymással megütköző lovasokkal, derűs nyugalmuk a kép fókuszában csillapítólag hatna amazok harcias mozgalmasságára. Két-három fős, beszélgető csoportok oldanák az előtér merev színpadiasságát, a figurák egyedítettsége folytán soha nem látott életszerűség költözne a kompozícióba. Mindez egyelőre vöröses-barnás monokróm kidolgozásig jutott el, de most már így is marad, mivel a nagyképzeletű festő, faképnél hagyva kárvallott megbízóit, a biztos megélhetés reményében udvari mindenesnek szegődik a milánói herceghez.

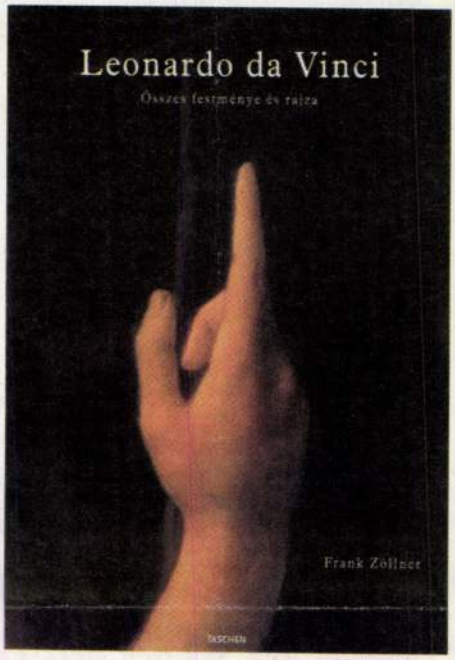

A nagy ló

Anélkül, hogy bárki kollégáját lebecsülni akarná, és túlságosan sokat felfedne titkaiból, annyit elárulhat a hercegnek, hogy ha kell, tetszetős ívű hidakat tervez fából és kőből, véglegeseket és szállíthatókat a jobb csapatmozgatás érdekében, valamint ostrom esetén el tudja vezetni a vizet az ellenséges vár árkából, de akár egész Lombardiát is becsatornázza, bár ez utóbbira inkább Firenze és főleg Róma környéke szorul rá, ahol sok a lomha, a poshadó és mocsárrá rekedő víz, sok a miazma, és rossz a levegő. Ütközetre talán a sarlós harci szekeret ajánlaná így elsőre, antik minta alapján, csakhogy ő fogaskerék-áttétellel folyamatos forgásban tartaná a lovak előtt (és mögött) a sarlókat, így aztán olyan aratást vinnének véghez, amely eldöntheti bármely csata sorsát. De rajzok formájában készen állnak olyan mozsárágyúk is, amelyeknek golyói kilövés után apró repeszek formájában vágódnának szerte, így okozva rettenetes pusztítást az ellenség soraiban, vagy olyan lövegek, amelyeket legyező, esetleg kör alakban állítana fel, és sorozatot lőnének. Ez utóbbiak főleg tengeri harcra lennének alkalmasak. Ha netán víz alatti támadásra gondolna a herceg, ajánlhatja hajó megfúrásához első osztályú, vízhatlan bőr búvárruháit, felfújható bőrtömlő és hosszú légzőpipa kiegészítőkkel. Mindez csupán ízelítő haditechnikai elképzelései tárházából, hiszen elméjében ott sorakozik már a teknősbékára emlékeztető páncélozott harci kocsi, a láncos körhintára hasonlító kőhajítógép és a forgó óriáskerékből lövöldöző számszeríjak terve, nem is szólva a furfangos ostromlétra-eltaszító berendezésről.

Lodovico Sforza herceg, aki sötétes bőréről az Il Moro (a Mór) melléknevet kapta, inkább diplomata volt, mint hadvezér. A tőle évjáradékot kapó feltaláló militáris álmaiból, a gőzágyúból vagy a katyusaszerű sorozatvetőből nem lett semmi. Leonardo ipari újításai, a tűcsiszoló gép, a reszelővágó gép, a kötélfonó gép úgyszintén megmaradtak délibábos terveknek. Amikor Milánót pestisjárvány sújtja, Leonardo hamar átlátja, hogy az áldozatok nagy számának oka a higiénia hiányosságaiban keresendő. Bolygóvárost tervez a központi fekvésű hercegi székhely köré, ám a Moro elérhető közelségben szeretné látni alattvalóit. Ekkor Leonardo kitalálja, legyen többszintes közlekedés a városban: az alsó szinten folyjon zárt kanálisban a szennyvíz, a föld szintjén, boltívek alatt több sávon a kocsiforgalom, a felső szint egy-egy árkádsora legyen a gyalogosoké. Urbanisztikai ötletei, árnyékszék- és bordélytervei csakúgy, mint a Dóm kupolájához készített rajzai egytől egyig utópiák, sosem látnak kivitelezőt. Megbízást kap viszont a hercegné mintagazdaságában száguldozó patakocska megzabolázására, és miután zsilipek és gátak segítségével elbánik a vízzel, a herceg felkarolja a „nagy ló" ötletét. Ez a dinasztiaalapító ős, Francesco Sforza zsoldosvezér emlékműve lenne. Kivételesen el is készül a hét méter magas agyagmodell, az előkelő külföldi vendégek csodájára járnak a Kolosszusnak, egész Itália visszhangzik Leonardo nevétől. Most már csak össze kell gyűjteni a ló öntéséhez szükséges mérhetetlen mennyiségű bronzot, le kell győzni az egyben történő öntés műszaki nehézségeit. Leonardo, mint öntészeti rajzai tanúsítják, nem ismer lehetetlent, ám ekkor jönnek a franciák: elsöprik a Morót, a kétszázezer font bronz az ágyúöntödébe vándorol, és az agyagmodell, „amelyhez foghatót se Hellász, se Róma nem látott", a gascogne-i íjászok céltáblája lesz – ripityára lövik.

Szintetikus látás

IV. Sixtus pápa, a későbbi vatikáni kápolna névadója nemcsak a Mediciek elleni merényletet, valamint a spanyol inkvizíciót támogatta, hanem például a felvilágosult szellemű padovai egyetemet is, sőt ő engedélyezte először 1483-ban a kivégzett bűnözők és ismeretlen kilétű halottak tetemének boncolását. Leonardo, legyőzve borzadását és a fertőzéstől való félelmét, éjszaka, titokban sok-sok halottat boncolt, meszes vízzel átmosva az ereket, s megfigyeléseit bámulatos pontosságú rajzokon rögzítette: elsőként adott helyes képet az arcüregről, a szívbillentyűkről, a vérerek hálózatáról, vagy arról, hogyan helyezkedik el a négy hónapos magzat az anyaméhben. Könnyen belátható, hogy az izomzat, az inak, a csontváz megfigyelése segítette művészi munkáját, ám a belső szervek kutatása már merőben öncél volt, „pusztán" a megismerést szolgálta. Bele akart látni a dolgok „lelkébe". Egyben akart látni élőt és élettelent mint a Föld nevű organizmus részét. Ezért rajzolta le a medvemancs csontozatát az emberi láb csontozata mellé, ezért vetette egybe a lóláb csontjait és azok mozgását az emberéivel. Az erők mozgása érdekelte, a testek mechanikája, a levegő és a víz dinamikája: légörvényt és portölcsért, a folyóörvény szalagszerű spirálkarjait ábrázoló rajzai (és hozzájuk fűzött tudós kísérőszövegei) mind erről a „szintetikus" látásról tanúskodnak. „A tudomány a hadvezér, a tapasztalat a hadsereg", mondogatta. Igazi empirista volt, a megfigyelés megszállottja: állította, hogy a szilfa minden hetedik évben ugyanabba az irányba növeszt ágat, vagy hogy a völgyek a folyók eróziós munkája következtében egyre mélyülnek és tágulnak. A hegyek vonulataiban a Föld tengerből kiemelkedő csontozatát látta, a földgolyó egyenetlen felszínét pedig a gömbalak felé igyekvőnek. Csodálatos ábrákkal teli anatómiájával – kell-e mondani? – sohasem készült el. A „tapasztalati látszattan törvényeit"

Képzőművészet

Dialektika – áthatások-átjárások

Birkás Ákos: Művek 1975–2006

BIRKÁS ÁKOS

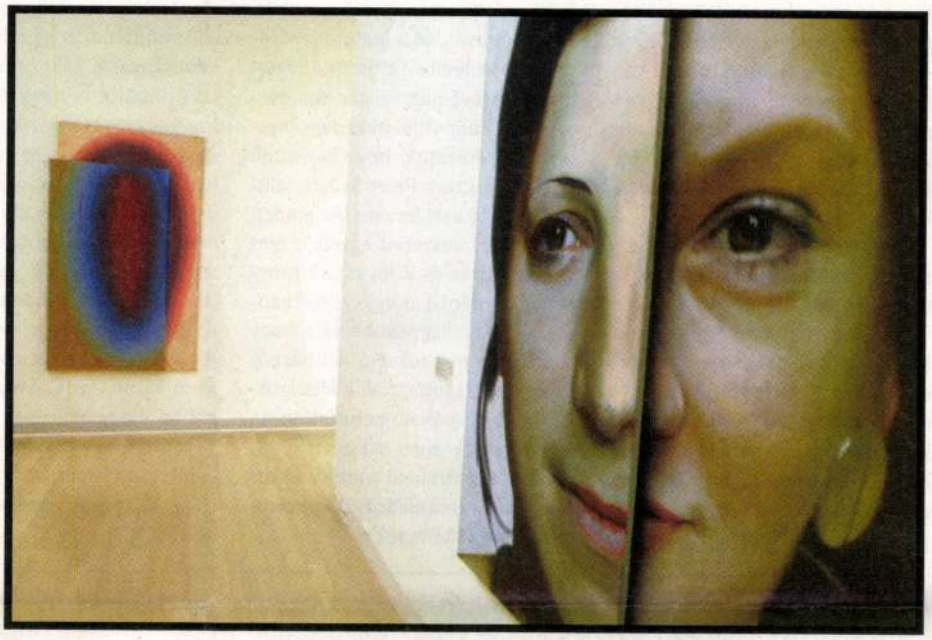

Fotó: Németh Dániel

■ Mintha meander vonalat követne, úgy érzi magát a magányos kószáló Birkás életmű(metszet)kiállítását nézve: a több mint harminc év anyagából válogatott tárlat dramaturgiájának lényege a fej – vagy inkább arc – metamorfózisának megrögzítése szellemi, technikai és (talán különösen hangzik festészetről szólva, de mégis) erkölcsi értelemben ugyancsak. A belépőt fogadó képek a nyolcvanas évek közepén indult Fej-sorozatból származnak, hogy aztán rajtuk keresztül eljuthassunk a 2000 körül kezdett realista portréktól a máig vezető csoport- és zsánerképekhez, hogy távoztunkban újra szembesülhetünk a harminc év eddig legerősebb ciklusával, a *Fejek*kel. A rendezés didaxisa és dialektikája pontos és feszes, múzeumban, galériában rég nem látott tudatosságot és műfajérzékenységet jelez. Egyszersmind leszögezi azt is, hogy Birkás *ebben a pillanatban* mit tart fontosnak életművéből, s fordítva: önkorlátozó módon nem akar beszélni és beszéltetni korai hiperrealista munkáiról, ahogy a nyolcvanas évek elején festett zaklatott, táji asszociációkat ébresztő „transzavantgárd"-járól sem. Ha nem, hát nem, jövendő monográfusainak életét keseríti csak meg, már ami a majdani hermeneutikai állásfoglalást illeti – döntése most mély bölcsességről tanúskodik...

A főcsapás irányát tehát a fejek, a korábban üres, most élettel teli arcok pillantása jelöli ki. Az 1985–86-tól 1999–2000-ig festett, két vagy három különálló, de egymáshoz szorosan illeszkedő táblából álló képeinek egyetlen motívuma a téglalapba foglalt elliptoid volt.

A vastagon, szálasan és keményen formált, ám a mozgás dinamikájából fakadóan mégis „lágynak" tetsző munkák arról tanúskodnak, hogy Birkás a nyolcvanas évek közepén-végén a bizonytalan teremtésben és a teremtő bizonytalanságban dialektikus és gazdag *imágót* talált meg. A négyszögbe foglalt kerek motívum már eleve számtalan jelentéssel bír: együtt és különkülön világmodellek „topográfiai" keretei, a klasszikus szovjet-orosz avantgárd, elsősorban pedig Kazimir Malevics vagy Iván Kljun óta a vizualizált metafizika jelképe.

Birkás számára a forma, a nagy, intenzív ovális nyilván mindezt magával vitte, de valamivel többet is: a fej – pontosabban arc – mint szimbólum a jelentések özönét hordozza. Birkás érzékenysége a metafizika és a hermetikus fogalmazás iránt a szimmetriához való ragaszkodásában mindig is megnyilatkozott – korai fotói és festményei bőségesen illusztrálják ezt –, hiszen a tükörszimmetria, mely a látszat szintjén dialektikus, lényegét tekintve abszolút metafizikai, annak ellenére, hogy a táblák aranymetszés szerinti rendezettsége „megzavarja" a teljes oldal-megfelelés fegyelmét, a szigorú és egyszerű szerkesztettség mintegy diktátumként most is jelen van. A *fej* azonban továbbjuttatta a festőt, hiszen

a forma révén a szellem

szimbólumához érkezett. A fej, amely kettős értelemben is szferikus, Platón szerint az univerzumot, a mikrokozmoszt is természetesen magába foglaló egyetemesség jelképe; egyszerre az egység, a tökéletesség, a nap és az istenség. (Ám egyúttal *trófea* is: egyvalaki győzelmét s másvalaki vereségét sugalló, *jelvénnyé* szikkadt tárgy.)

Birkás fejei kitöltetlenek, üresek. Biankó arc, blind face, facies rasa. Az arc, az *ábrázat hiánya* az ábrázoláson, a negativitás ebben a helyzetben kettős értelmű: mindenki arca (s akkor ezek az arctalan fejek annak a konceptuális gesztusnak a végső eredményei, mellyel 1977-ben összegyűjtötte és egymásra fényképezte Rembrandt önarcképeinek reprodukcióját, hogy megkapja az igazi, a valódi Rembrandtot egy különös átlagolás révén), vagy ellenkezőleg, az egyetlen, ám megfoghatatlan és soha meg nem ismerhető arc, a lényeg, melyhez csak Mózes és talán Szent Pál fért közel. (De ez talán már a bombaszt maga.) A két vagy három részből álló képek tagoltságukkal és az aranymetszésben is benne rejlő kettősséggel-hármassággal utalnak a dualitásra és a trinitásra, valamint a rész és az egész viszonyára, egyúttal mintegy „összesimítják" a merev szimmetriát a másik, gazdagabb viszonyrendszerrel, az aranymetszéssel. A munkák vastag, szinte organikus festékrétegei, az eksztatikus ecsetvonások a zárt, egyszersmind tágas jelentésű formával különös feszültséget keltenek, az anyag és a szellem dualitása megvalósulni látszik.

Szándékait kommentálva Birkás több ízben elmondta, hogy képei a fej/arc áhítatos szimbolikáján túl téri és festészeti alapfogalmakat is megjelenítenek; a lent és fent, külső és belső fogalompárosok kapnak érzéki magyarázatot. Hozzátenném: legalább ennyire fontos a virtuális mozgás dinamizmusa is, mely a nagy, két-három méteres vásznak belső formájából árad. Az oválisok megfestése láthatólag teljes fizikai, szinte eksztatikus azonosulást kívánt, hiszen az ecset pontosan követi az ívet, megszakítás nélkül vezeti körbe-körbe önmagát a sűrűn, koncentrikusan sorjázó sávokon.

háza a kultúrának, ami ezt a kultúrpolitikát megjeleníti. Miért ne építsünk egy repülő városházát, ami 2010-ben egyik városból a másikba vándorol? Izgalmas kérdés, hogy néz ki egy repülő városháza – most éppen az építészeti tervpályázaton dolgozunk –, de fontos, hogy szimbólum is legyen, például tovább is adhatnánk Turkunak, amely 2011-ben lesz kulturális főváros. És nemcsak a régiót trombitáljuk össze, hogy arról beszéljünk, mit is jelent a kultúra, hanem szeretnénk meghívni az európai partnereinket, hogy elgondolkodjunk például azon, más államokban miért szerveződik jobban a kulturális képzés.

MN: Hogyan érvényesülnek egy régiónyi kulturális fővárosban a kisebb városok?

OS: Azt mondtuk, benne lehettek, de egy vagy két témára koncentráljatok. Például Unner egy nyolcvanezres város a Ruhr-vidék keleti szélén, de nemzetközi fényművészeti központja van. Minden, aminek köze van a fényhez, azt ők gondozzák. A városokhoz hozzárendelünk bizonyos témákat, és minden város a maga erősségével szerepel a programban.

MN: Hogy épül fel az irányítás szerkezete? Biztos, hogy lesz art director?

OS: Ez nehéz téma. Úgy fest, én leszek a Ruhr 2010 társaság üzletvezetője. A társaság az előkészítésért és a kivitelezésért is felelős. Tömöríti a járási egyesületet, a Ruhr-vidéki városok szövetségét, Essen városát, de a kulturális fővárosok történetében először a régióban jelen lévő nagyvállalatokat összefogó Ruhr-vidéki kezdeményezést is. Terveztük, hogy keresünk egy art directort; Peter Sellars színházrendező esélyes erre. Az eredeti elképzelés, miszerint egyetlen ember szervezze és válogassa a programokat, kicsit megkérdőjeleződött. Egyre világosabbá vált, hogy csapatra van szükség, két-három programigazgatóra, akik kidolgozzák a fő témákat. Lehetetlen az egészet egy kézben tartani.

MN: A hátralevő munka akkor főleg a kommunikációra koncentrál? Mennyit költenek rá?

OS: 2007 első fele csak azzal telik, hogy az ötleteket vizsgáljuk és rendszerezzük. De 2008-ra tisztában kell lennünk azzal, mik lesznek a nagy események, mert legalább másfél-két év kell ahhoz, hogy a turizmus csatornáiba bekerüljenek. Azt már tudjuk, hogy a 19–20. századi művészeti gyűjtemény, a Folkwang Museum 2010-ig új épületet kap, hiszen erre, Németországban teljesen egyedülálló módon, van 55 millió eurónyi adományunk. Már önmagában ez az új épület is nagy érdeklődést fog kelteni. Három kiállítást már megterveztünk, pénz is van rá, tehát vannak dolgok, amik viszonylag stabilan állnak. De a kommunikáció valóban probléma, hiszen mindennap történik valami. A teljes, 78 milliós büdzséből 10-12 milliót mindenképp erre költünk. A védjegyünk „Ruhr 2010" lesz, és nem Ruhr-vidék. Megegyeztünk abban, hogy kihúzzuk belőle a vidéket, nehogy bárkinek is peremvidék vagy katasztrófa sújtotta terület jusson az eszébe egy város helyett.

MN: A kulturális főváros év mottója „változás a kultúrán keresztül, kultúra a változáson keresztül". Mit jelent ez pontosan?

OS: A mottó Karl Ernst Osthaus szellemében született. Ő volt a Folkwang Museum alapítója, egy iparmágnás fia. Nagyon sok pénze volt, és 40 márkáért tudott Van Goghot szerezni. Az volt a filozófiája, hogy ott, ahol az ipar kizsákmányolja az embereket és a természetet, a művészetnek és a kultúrának ellensúlyt kell képeznie. Tehát nem azt gondolta, amit még ma is sokan, hogy a kultúra valami reprezentatív dolog, ami a savanyú hétköznapok és a boldog ünnepek váltakozásában fordul elő. Az foglalkoztatta, hogyan változtathatja meg az emberek mindennapjait a művészet és a kultúra. Mi pedig modern formában tesszük fel ugyanezt a kérdést. Hogy a művészet hogyan képes, nemcsak a múzeumokban és a színházakban, hanem a társadalomban is hatni. Azt mondjuk, a kultúrpolitika társadalompolitika.

Somlyódy Nóra

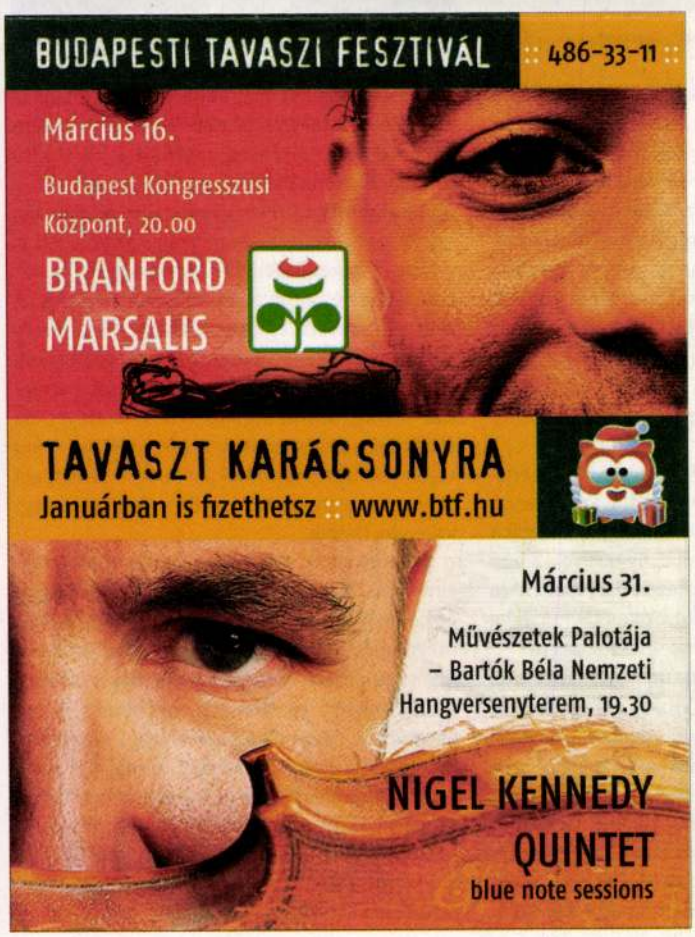

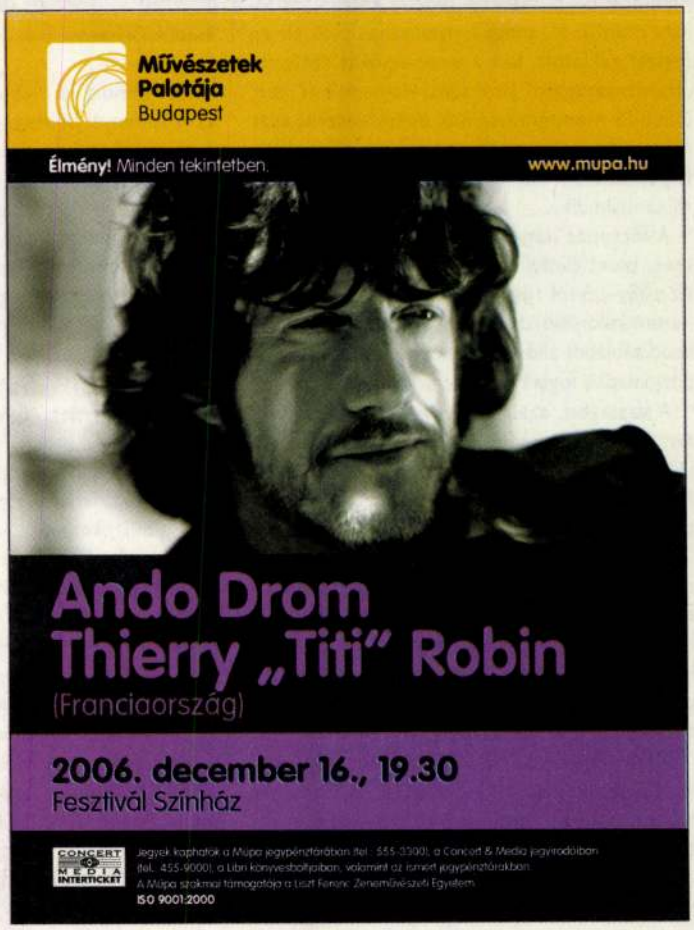

A Föld szelleme

Birkás Ákos festőművész műhelyében

1

2

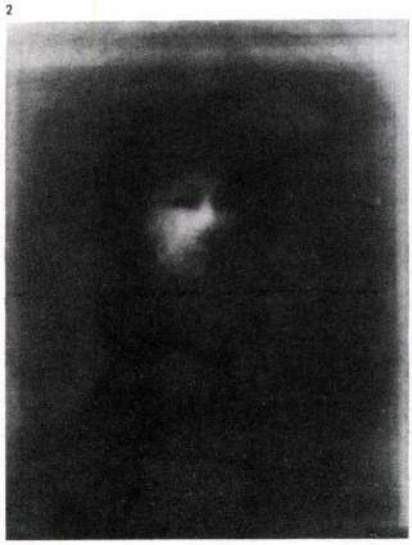

Előzmények: festészet, fotó, koncept

Birkás Ákos ahhoz a generációhoz tartozik, amelyik már nem fogadta el az akadémikus művész szerepet, amit a festődiploma mellé kaphatott volna. 1965-ben végzett *Fónyi Géza* növendékeként. Főiskolai tanulmányai legtragikusabb veszteségének azt érzi, hogy tanárai nem voltak képesek a mesterek hivatásának betöltésére. Így – mint oly sok kortársának – a legjobb iskolát neki is a személyes kapcsolatok jelentették. A 60-as évek második felében színre lépő avantgarde-generáció személyiségei mint a Főiskola ellenzéke próbálgatták a szerepüket. Osztálytársa és barátja volt a ma Párizsban élő rendkívül tehetséges festő, *Konkoly Gyula*. Megismerkedésük *Lakner László*val és *Erdély Miklós*sal, a komoly szellemi inspirációkat ébresztő „kávéházi beszélgetések" rokonszenvet alakítottak ki benne az „elfajzott művészet" mellett.

A barátságból való szerepvállalás azonban nem hozott egyértelmű művészi megoldást. Nem adott választ Birkás Ákos ambivalens viszonyára a kultúrával. Olyan kivételes, magas műveltségű polgári miliőből származott ugyanis, amelynek eltéphetetlen gyökerei sok gondot okoznak a lázadó ifjúkorban. Tanulmányai idején többször járt Olaszországban, ahová nagyanyja révén rokoni szálak fűzték, itt megtanulta a nyelvet és magába szívta a reneszánsz giorgoneizmus és a neoplatonizmus szellemét, nagyapja pedig, k. u. k. katonatiszt, a monarchiabeli német nyelv és a századforduló Trieszttől Prágáig tartó kultúrkörének tradícióit adta neveléséhez. Ezek a mély hatások nem engedik, hogy egyértelműen elfogadja az avantgarde történelmi stílusokat tagadó, a polgári hagyományokkal radikálisan szembeforduló, mindent új, XX. századi alapokra építő elveit. Konzervativizmusa fokozatosan oldódik fel, átengedve az értékrendet a természetes bomlásnak, erjesztő erőknek.

1965 és 70 között kínzó értékválságon megy keresztül. Öt évig a teljes visszavonulást és bezárkózást választja, hogy felmérje képességeit. Amennyire a töredékekből ez a korszak rekonstruálható, emocionális feszültségekkel robbanásig telített lírai expresszionizmus volt: nyugtalan füstcsóvaként tekeredő figurák, sűrű, pasztózus ecsetkezelésű, barokk lobogású, átszellemített atmoszférában. A rétegesen egymásra hordott árnyképek sűrűsödési pontja az arc. Naiv és görcsös festőiség. Szép, szuverén kezdet, felfokozott egyéni élményekkel telített hang, amelyről leperegtek a szentenciák. Kár, hogy mindez elveszett. Persze a kiállítási életben Magyarországon akkor a posztkubista tájképfestészeti generálszósz uralkodott – innen nem érkezhetett megerősítés –; ugyanakkor a lázadás lehetséges alternatíváit is szigorúan kijelöli a kor. Ez az út akkor épp a pop art és a giccs felé forduló, brutálisabb, közönségesebb antiesztétikai megnyilvánulás volt. Birkás, hogy a múlt delejes vonzását, a kultúra tiszteletének bénító hatását leküzdje, egy ideig a triviális művészet stílusával kísérletezik – talán épp az édeskésen árkádiai francia klasszicizmus hatásának túlkompenzálásaként.

Az első fojtott feszültségekkel, individuális problémákkal terhes portrék után egy életforma szociológiai arculatát rajzolja meg. Most azt méri fel: mit ér a külvilág? Ha belegondolunk, hogy Birkás Ákos művészetideálját a késő reneszánsz festészet képviseli, ahol a táj, a történelmi építészet, az ember közvetlen tárgyi környezetének minden eleme gazdag hagyományokat őrző kulturális repertoárrá ötvöződik – ezzel szemben a típustervek alapján készített mai magyar családi ház építészet sivár kultúrát, uniformizált privát szférát, a tárgyi rendszerben diszfunkcionalitást, megbomlott kapcsolatrendet, zavaros üzeneteket hordoz... E mai szituáció – amelyről egész képsorozat születik (finom és érzékeny realizmussal, lágy festői atmoszférateremtéssel, amely hangulatában nemegyszer valóban olyan, mint egy flamand tájkép) – nem kínál a par excellence festői vénával megáldott művész számára örömteli lehetőségeket, és nem ad kollektív ábrázolási rendszert, a történelmi, nemzeti, szociális közösséggel való identitásban megerősítést. A kísérteties, ember nélküli extérieurök és intérieurök témája lényegében épp ez a „hiány": a ház, a lakószoba, az otthon, a magánélet elveszett aurája.

A szociologizáló életképek később speciálisabb festői problematikával telítődnek. Például megtörténik a kép megkettőződése, létrejön az izgalmas ambivalenciákat hordozó „kép a képben" szituáció, amely Birkás szemlélődő attitűdjének már a főiskolai években is jó kifejezési kerete, eztán pedig visszatérő gondolati színtere. Egyik ilyen festményén „természetes életnagyságban" szobafal látható, mintásra piktorolva, a plafon alatt léniával, oldalt erőszakosan elmetszett képkivágásban Van Gogh *Napraforgó*iról készült színes reprodukció részlete. Egy művészi látomás, egy individuum szenvedélyének, életsorsának jelképes összegzése, amely e lélektelen környezetben dekorációvá degradálva is úgy szól, mint eleven kiáltás. A műből kihangzó „mi végre?" a kor egzisztenciális alapkérdése.

A nemzetközi avantgarde szellemi reneszánszát éli. A vizuális expanzióval kapcsolatban a teóriák tömege van forgalomban, s Birkás Ákos hirtelen rengeteg új információ birtokába jut az aktuális nemzetközi művészeti sajtó és a művészettörténeti szakirodalom bestsellereinek fordítása révén. *Christo, Ben Vautier, Kosuth, Müll, Hermann Nitsch* legendás alakja, a pop art, a minimal art, az új realizmus, az arte povera, a land art fogalma, a fotó körüli elméleti viták problémaköre

1 Birkás Ákos: Pillantás a tükörbe, fotósorozat 1977–78
2 Birkás Ákos: Rembrandt fantomja, fotó 57 db negatívból, 1979
3 Birkás Ákos: Penészes kép házzal, olaj, vászon, 60×70 cm, 1974

is paradox módon a valósággá vált emlékezet.

De térjünk vissza a zene hajlékonyságára, amelyet – mint említettem – hajlamosak lennénk vizuálisan is görbékkel ábrázolni. Csakhogy minden tisztán megszólaló hang állandó rezgésszámhoz kötött, s ez világosan megmutatkozik a hangok lépcsőzetes ábrázolásában, a kottában is. A melogram jóval gazdagabb információt nyújt e téren: itt folyamatos görbe felső határvonal is létrejöhet a hang ábrázolásánál, csakhogy ez a szemnek kellemes, „zeneien ívelő" görbe minden esetben az igencsak kellemetlenül és disszonánsan hangzó glissandót, a hang „megcsúszását" ábrázolja.

A vizuális rögzítésnek azonban a megszólaló hang időbeliségét is ábrázolnia kell, s ez a hangmagasság jelöléséhez hasonlóan a síkban történik: a melogramnál a függőleges koordináták a hangmagasságot, a vízszintesek pedig az időtartamot rögzítik.

Kovács Lajos képeinek egy részén sajátságos megoldású a koordináták osztása: az avatott szemlélő akár a hegedűjátékos megnyilatkozását is felfedezheti ezekben. Míg az időtartamot jelölő függőlegesek teljesen végigfutnak a képek egészén, a vízszintes metrumok legfeljebb alul adnak a szemnek biztos támpontot a további osztáshoz; hasonlóképpen, ahogy a kottába tekintő szem által vezetett ujjaknak kell az osztás nélküli hegedűnyakon a hangmagasság helyét eltalálniok.

Érdekes megvizsgálnunk a képek formáját is, hiszen az elmondottakból arra következtethetünk, hogy szalagszerű, „epikus" kompozíciókban nyilatkozik meg Kovács Lajos festői világa, ha már metódusában a zenei szerkesztés elvét követi. Nos, nem kis meglepetésünkre négyzetes képformákkal találkozunk, amelyeket biztos arányérzékkel töltenek ki a képi motívumok; a vízszintes sodrásnak azonos hangsúllyal felelnek a függőlegesek, s az összhatás zárt kompozíciókat eredményez. Zenei értelemben sem epikusak ezek a művek: a konkrét zenei motívumokra épülő képeknél – van néhány ilyen is, de ezeket a címek nem jelzik, csupán az alkotó fedte fel beszélgetésünk során jelenlétüket – a motívumsorok mindig zártak, vizuálisan tehát egységben megjeleníthetők. Kiválasztásuknál a jól és harmonikusan kifejezhető zenei arányosság volt a döntő, de ha kellett, akár variációs szabadsággal is élhetett a képek alkotója.

Nyilvánvaló, hogy a képi szempontok egyéb szabadságot is adnak, anélkül hogy a szerkesztési elv logikáját megsértenék, így például a vízszintes és függőleges koordinátáknak a vizuális harmónia szabályai szerinti alakítását. (Voltaképpen ezek elvileg a melogramnál is tetszés szerint szabályozhatók.) De mivel maga a zene mint auditív élmény, vizuálisan nem fejezhető ki, minden tudományosság dacára eleve erőltetett lenne a közhasználatú fizikai melogramhoz való szolgai ragaszkodás, hiszen az éppen a zene esztétikai jellegét nem képes számunkra közvetíteni.

2

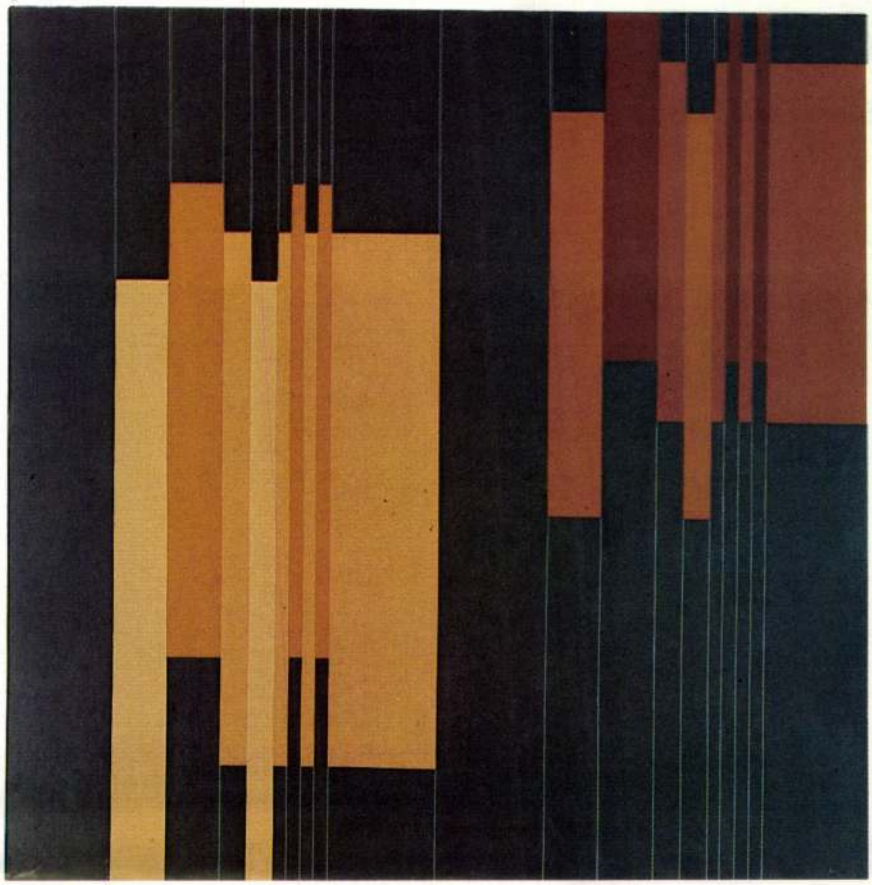

Vizuálisan is izgalmas azonban a különböző összhangzatok, a tercek, kvartok, kvintek, oktávok, de meg inkább a kánonok vagy a kontrapunktikus szerkesztés megjelenítése. Kovács Lajos él is velük, de nem enged a kísértésnek, amely arra csábítaná, hogy végig kövessen egy teljes zenei kibontakozási folyamatot. Nem a zene illusztrálására törekszik, csupán azok a strukturális sajátosságok érdeklik, amelyek a festészet területén képileg világosan felfoghatók.

Nem véletlenül nem esett még szó a színekről, amelyek pedig Kovács Lajos képein teljesen egyenrangúak a szerkezeti elemekkel. Zene és szín kapcsolata nem új keletű; mindig is tudtunk kis számú emberekről, akikben a zenei hangok és hangszínek színélményeket asszociálnak, sőt léteznek tudományos igényű rendszerek, amelyekben a megszólaló hangoknak konkrét színek felelnek meg. Kovács Lajos esetében más a helyzet: képeinek koloritja független minden efféle rendszertől; számára a szín az érzelmek hordozója, és mint ilyen, teljesen belső indíttatású. Látszólag ellentétes a szerkezetnek ez a logikus, racionális váza és benne a színek emocionális töltése; mégis csak így együtt válhatnak igazán képzőművészetté. Mert a színek árnyaltsága, érzelmi gazdagsága lírai alkatra utal. Ha az ember tudja, hogy a képek között van egy, amelyet az *Este a székelyeknél* ihletett, vagy a Bartók-Concerto zárótételének zaklatott futamai, mindkettőt biztosan felismeri a mindössze sorszámmal jelölt képek közül. Mert az esti erdőélmény meleg zöldesbarnái vagy a nyugtalan hangokból épülő hideg kék felhőkarcolók tévedhetetlenül felidézik e műveket.

A képeken az összhangzatok az egymásra kerülő színekből összegződnek, azaz keveredne k, s a szem számára is összecsengők, teltek és gazdagok. Ahol nincs konkrét zenei ihletés, a képek színvilága ott is zeneien tiszta; a vizuális szerkesztés és az érzelem hasonló műveket teremt. És mivel Kovács Lajos végső soron építész is, kompozícióin ez is megmutatkozik, néhány képe szinte építészeti gondolatokat testesít meg. Ezeket látva támad fel bennünk a gondolat: vajon milyen sivár zene sugározna legtöbb lakótelepünk „melogramjaiból", s csodálható-e az ott élők gyakran neuraszténiás közérzete?

A megtalált önkifejezés tisztasága nyilatkozik meg Kovács Lajos tiszteletre méltó szigorúságában: kiállított kollekciója egy aszketikusan a művészetnek élő ember összegzése a világról. S jó tudni, hogy ennek az összegzésnek még lesz folytatása.

Lelkes István

lásában elevenedik meg egy számára. Bár utolsó, 1973-ban ...t kiállításának nagy sikere volt, s ...nyitva állt előtte az út, hogy karriert csináljon, abbahagyja a festést, hogy a felfedezett úton mindent újrakezdjen.

Igazi tabula rasát, amire a főiskolai tanulmányok befejezése óta vágyott, a fotózás jelentett. Ebből az új intellektuális aspektusból újra lehetett és újra kellett gondolni mindent, egészen az alapokig. Tudatosan abban a méretben és beállításban kezdett arcokat fényképezni, ahogy a kezdők rajzolnak. A stúdium megdöbbentő eredményeket hozott. Például az a 200 felvétel, amelyet egy barátjáról készített, minden esztétikai vagy technikai beavatkozás nélkül rögzíti a tényeket: a két expozíció között épp nüansznyit elmozduló arcvonásokat, amelyeket azonban az érzelmi hatások tűzijátéka borít el... Valószínűleg ezekben a képekben tárulhatott fel Birkás Ákos számára, hogy a fényképekben csapda van, egy megfoghatatlan jelenség – jelenés? –, az aura csapdája, s ez az aura foglyul ejthető –, bár ő a fotóban, ebben a modern művészetben az esztétikai hagyományok súlyos erkölcsi kötelességként ránehezedő keresztjétől való megszabadulást remélte.

Hasonló konfliktus az indítéka a művészikonográfia örök kellékeivel készített önportrésorozatának is. Romantikus-kontrasztos fényhatásokban, ecsettel, palettával kezében, kissé hunyorító szemmel, expozíciónként ki-kitekintve, ahogy a festő saját arcmásának festése közben fürkészően keresi a legfontosabb, lényegi természetet eláruló jegyeket, jeleket, arcvonásokat s ezért újra meg újra a tükörbe pillant... Ez a Birkás önirónia-jától nem mentes szerepgyakorlat – szerepkeresés és szerepdestrukció – azt szeretné provokálni, tetten érni, hordozza-e ez az arc azt a bizonyos fényt, amit a már az örökkévalóság honába lépett, a művészettörténet által „engedélyezett" és hitelesített legnagyobbaké? Ahogy a gyerekek a tükörbe csalják a napfényt, úgy akarja ő is a misztikus aurát, a fantomot csapdába ejteni.

Az arc aurájától csak egy ugrás a hely és a tárgyak aurája. Hogy alapdilemmáját tovább bogozhassa, Birkás Ákosnak a hagyományait, értékeit vesztett hétköznapi szociális környezetből vissza kell térnie a Szépművészeti Múzeum egyetemes művészettörténeti értékeit reprezentáló környezetébe.

A „művészet a művészetről" a korszak közkedvelt témája, amelyet a művészettörténet nagy fenegyerekei, a dadaisták kezdeményeztek, például *Duchamp* bajusszal látta el a *Mona Lisát* – de *Warholtól Lichtensteinig* és *Segalig* mindenki kihasználta ezt a poént, természetesen más-más jelentéssel, attól függően, hogy mondjuk, profanizálni akarta a műalkotás túlontúl is szakrális tekintélyét, vagy a műtárgy társadalomban betöltött szerepének paradox természetén ironizált. Birkás Ákos konceptuális sorozata lényegében ebbe a művészettörténeti láncolatba tartozik. Bár a Szépművészeti Múzeum műtárgyainak leltárszerű fényképezése közben szigorúan vett értelemben a tények mániákus regisztrálása folyik, mégis itt jelenik meg, sejlik fel a közvetlen valóság hátterében az elveszett művészi látomás. Mintha az Esztergomi Fotóbiennálé nyilvános vitájának visszatérő kérdését hallanám, amellyel *Baranyai András* monoton dobszólóként festette alá a beszélgetést: a fotó tárgya a valóság, de mennyit, mit tudunk arról, hogy ez a valóság milyen természetű? Ez a speciális technikai médium, amely automatikusan rögzíti a látható világ konkrét jelenségeit, Birkás Ákos kezében egyre jobban eltávolodik a közvetlen realitástól. Képein a reális világ dokumentumai helyett az ideálszféra dokumentumai válnak főszereplővé: a múzeum, illetve a műtárgyak által közvetített emberi látomások. Birkás Ákos e munkájával kapcsolatban nyelvfilozófiai inspirációkról is beszámol. De távol áll tőle a neopozitivizmus fogalmi gondolkodásmódja, inkább „a konkrét túlhangsúlyozásából eredő abszurditás, a logikusnak, a tényszerűnek az átcsapása komikusba, ironikusba vagy misztikusba" foglalkoztatja. A nyelv hitelét vesztett, átlátszatlan, „opálos" voltát és az ezzel szembeállított ideálszférát, ahol a dolgok jelentése adekvát, hasonlóképp fogja fel, mint azt Dobai Péter értelmezi a korszakban született *Nyelv, kép, megnyilvánulás* című szép tanulmányában: „Ha végleg elhallgatnék – írja Dobai –, mit állíthatnék szavaim helyébe? Minden erőmre szükségem volna, hogy puszta jelenlétemmel bizonyítani tudjam létezésemet (majd létezésem értelmét) és pusztán jelenlétem által nyilvánuljak meg úgy, hogy semmi sem szoruljon magyarázatra közben és utána. Mégis így lesz. Az ember erősebb lesz a kifejezésnél – az ember maga lesz a kifejezés – az ember erősebb lesz a hírnél – az ember maga lesz a hír: »jó hír« = evangélium – az ember erősebb lesz a nyelvnél, mert az ember maga fejlődik egészében »nyelvvé«, közléssé a másik ember számára... ELÉG LESZ LÉTEZNI: és ez a legtöbb, ami az emberekre vár –: az ásványit, a növényit, az állatit, az emberit, az istenit abban az egy lényeges pontban egyesíteni, hogy VAN, és mindent megerősíteni azzal, hogy vagyunk számára. De most még szavakból-való Mayafátylak mögé rejtőzik az egész emberi jelenségvilág és olyan mélyen, hogy szinte csak a kifejezés által van, nem önmagában. (Ez itt nem valami egyszerű, rideg »önmagaság« lesz, hanem Kierkegaard kifejezésével élve: az individuumban »realizált egyetemes«.)"

Tudjuk, hogy a 70-es évek egész művészete, de elsősorban az évtized végén jelentkező „Totalkunst" lényegében ezekkel a problémákkal vívódik: gesztusban, testben, arcban, mimikában, tettben megnyilvánulni, totálisan megnyilvánulni, a létezés által közvetlenül a lét értelmének kifejezőjévé válni, hangot adni a legbelsőbb inspirációknak. Birkás fotósorozata valami hasonlóról szól, amikor elő

3

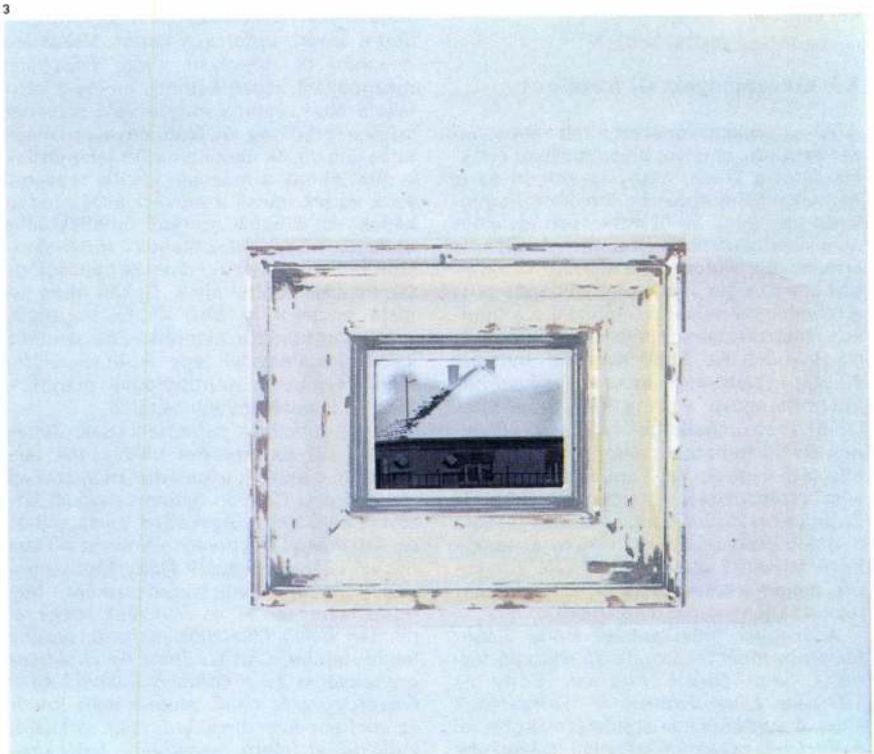

4 Birkás Ákos: Széncsata, olaj, vászon, 150×200 cm, 1983
5 Birkás Ákos: Völgytorkolat, olaj, vászon, 200×200 cm, 1982
6 Birkás Ákos: Légy jó, Johnny! olaj, vászon, 150×200 cm, 1983
(fotók Somfai)

akarja hívni a műtárgyban rejtőző látomást, amelyet a nyelv – ez a transzparenciáját vesztett üveglap – mint sírfedél lefed, lezár. A Szépművészeti Múzeumban készített rövidfilmje (Balázs Béla Stúdió, 1976) is azt fejezi ki festői áttűnéseivel, hogy hogyan játszódik le a művekben fogva tartott ideák, látomások párbeszéde, és hogy a régi kódexek egymásra rétegződő kultúrtörténeti szövegeihez hasonlóan ezek a múltból halvány fantomarccal visszajáró kísértetek végül is hogyan oltják ki egymás jelentését...

E hatalmas munka után folytatta a portrékkal végzett kísérleteket. Előbb egy album reprodukcióinak, 500 festőművész önportréjának egymásra vetítésével, majd *Rembrandt* valamennyi hiteles önarcképének összemásolásával és elemzésével kereste: hol, miként nyilvánul meg az emberi lényeg, az adottság, a szellem, az elhivatottság? A fotózás utolsó állomásaként elérkezik az esztétikai metenyelvszerűség teljes megszüntetéséhez. Pillanatfelvételeket készít a mindennapi élet eseményeiről, s a véletlen expozíciókból képregényt állít össze. Ezekből a jelenetekből nem a káosz tűnik elő, hanem a valóságos drámai életfolyamatok törnek fel... Talán ez a formátlan erő kényszeríti, hogy újra nyelvet váltson.

Következmények: új festészet

A 70-es évekkel véget ért a felvilágosodás két évtizede, amelyet bizonyos fokú értékrestauráció követ. Magyarországon az új technikai médiumoknak nem sikerült gyökeret ereszteni, az új művészeti elveknek nem sikerült tradíciót teremteni. Az állandó értetlenség, elutasítás, a munka- és kiállítási lehetőségek hiánya lehetetlenné tette a folyamatos művészi önépítést s a tragikus hiábavalóság élményét keltette az alkotókban. Az 1980-as évek határára érkező, ezerszeresen frusztrált művésznek létfontosságúvá válik a klasszikus értelemben vett „műalkotás" médiuma, amelynek érzéki-transzcendentális közegébe az elfojtott vágyak, szellemi energiák, művészi elképzelések szabadon átáramlanak. És létfontosságúvá válik a külvilággal való elszigeteltség feloldása: – nem a visszahúzó szituáció kényszereivel való kiegyezés, hanem a kollektív történelmi folyamatokkal történő kapcsolatkeresés.

A magyar művészetben Bódy Gábor filmrendezőnél tapasztalható hasonló fordulat, mint Birkás Ákosnál. Bódy az 1970-es évek *Filmnyelvi Sorozat*ának elemző-strukturalista arculatát váltotta fel a *Psziché* pszeudotörténelmi tablójának példaszerű posztmodernista stíluseklektikájával. Birkás Ákos festészete azonban nem történelmi-klasszicizáló. Az elmúlt évek spekulatív konceptuális gondolkodásmódja után most teljes feloldódást talált a primer festőiségben. A korábbi korszak műveire jellemző szisztéma: a kultúra egymásra rétegződő, egymást tükröző és egymás jelentését elhomályosító szövegeinek megfelelő „kép a képben" struktúra helyett most új képi kompozíciós alapelv, világséma veszi át az állandó rendező szerepet. Lényegében a Rorschach-teszt szimmetrikus tükörként működő, amorf, organikus kettős alakzatára hasonlít (s éppolyan erős pszichikai mozgósítást végző képlet), amely a projekció által mutatja meg a vele született sorskaraktert. Az új festményeken megtestesülő víziók nem kulturális jelentésűek – mint ahogy a múzeum ideális szövegei azok voltak, mivel a művész által csodált képek és a rájuk történő intellektuális utalások egy másodlagos történelmi-kulturális viszonylatrendszerbe kapcsolódtak és csak azáltal éltek. Birkás Ákos lerázta magáról az első képek vonzását, most egy korábbi identifikációs szinthez való visszatéréssel egy kultúra előtti, mégis sajátosan antropológiai magot – kép- és jelentésanyagot – talált.

Az első vásznak panteisztikusak. Birkás Ákos 1981-es amerikai utazásának természetélményei: a végeláthatatlan szabad tér, a Grand Canyon hatalmas sziklái között felkelő Nap, völgykatlan, tavak, mindez – akárcsak *Csontváry*ra a Magas-Tátra hegyei között megtalált Nagy Motívum – mély emberi megrázkódtatásként hat. Vulkánként tör ki és lávaként söpör el minden belső ellenállást a forró, eruptív festői indulat. Carl G. Jung *Az analitikus pszichológia és a költői műalkotás közti összefüggésről* című munkájában így ír az archetipikus élményre való rátalálás, individuum feletti áramkörébe való kap-

6

csolódás felszabadító öröméről: „...Mintha a lélek mélyén egy folyam ágya volna, ahol az élet, ami azelőtt bizonytalanul tapogatózva, távoli, de sekély síkságon terjedt szét, hirtelen hatalmas folyóvá dagadna, ha a körülményeknek azt a különleges láncolatát eléri, amely valamikor az őskép kialakulásához hozzájárult. A pillanatot, amelyben a mitológiai helyzet bekövetkezik, mindig erős emocionalitás jelzi, mintha húrok szólalnának meg bennünk, amelyek azelőtt sohase szóltak..." Ez a gátját törve áradó alkotói folyamat az absztrakt expresszionizmus vad, spontán, minden kulturális kódot szétzúzó, primitív festői formanyelvén nyilvánul meg és minden korábbi mesterséges oppozíciót felborítva – újraalkotva jel és jelentés ősi egységét – barbár egyszerűségű motívumokhoz kapcsolódik. Háromszögek, félkörök, ezek elforgatásával, megkettőzésével, pozitív, negatív egymáshoz rendelésével kialakított elemi motívumkészlet: hegy, völgy, tó, Nap, valamint út, kupola, kehely, kard, kereszt ábrázoló jelentésében. A monumentális jelenetek erotikus mélystruktúrája az anyaföld szerelmének, a születés, a nemzés, az élet és halál alapviszonyainak rendszerével köti össze a képeken lejátszódó eseményeket.

Megfigyelhetjük, ezek a festmények nem teljesen szimmetrikusak. A két oldal megfelelő elemei – amelyek csak így, ebben a tengelyesen tükrözött kétszárnyú kompozícióban alkotnak egyetlen zárt képi egységet –, a két szárnyon az ellentétekből kialakított színegyensúly megteremtésével nemcsak lenyűgöző intenzitású színharmóniákat produkálnak, de a mozgás, a változás, az időbeliség érzetét is ébresztik – így az érzékek szintézisében szólaltatva meg a lét nagy misztériumát. Minden lázasan mozog, él, születik itt. Izzó fénykorong repül, forog – fejlődő csíra lüktet, pulzál –, a hegy és a völgy nyögve vajúdik, delejes, forró erőket sugároz ki magából. Sötét erő forgószélként sodor magával, örvénybe ránt vagy angyali lélekként suhan, magasba szárnyal, a tájat betölti mágikus hatalmával. Így alkot teljes, eleven és termékeny harmóniát a festői varázslat *(Táborozás a völgytorkolatban)*.

A képek azonban még ennél a nagy panteisztikus szimfóniánál is több rétegű jelentést sűrítenek. A *Légy jó, Johnny!* című festmény a már ismert táji-erotikus jelenet asszociációit – a hegycsúcsok között felkelő Nap, az asszonyi combok közé forró örvényben besodródó élő mag termékenységszimbóluma – egészíti ki egy elbeszélő jelenet epizódjával: egy égnek álló hajú, apró gyermekfej, tátott, bömbölő száj, sírástól eltorzult gyermekarc képét is felidézi, az atmoszférateremtés különös erejével megrázó természeti eseménnyé emelve a jelenetet, amely végső soron egyszerre maga a megtermékenyülés és a születés.

1983-ban Birkás Ákos új sorozatot is kezdett. Napirendre került az összes kompromittált téma: a természet mellett a vallás, a nemzet, a történelem fogalmainak is megkezdődik a művészi rehabilitációja. Aki túl van minden régi és modern tabun, joggal kérdezi: miért is ne lehetne ilyen tárgyú képeket festeni? Az alapmotívumok lényegében nem változnak, legfeljebb kiegészülnek egy-egy új variációval, elemkapcsolattal, és a természeti-erotikus képi jelentések most történelmi szimbólumokként szólalnak meg. A földanya terhes hasa, a hegy, most egyben kupola, alatta folyó folyik, a kupola tetején ferde kereszttel ellátott korona, a hegy lábánál lovasok karddal, gerellyel? A Sierra Nevada indiánjai, akik a fülüket a földre tapasztva hallgatják a távoli zajokat és nevén szólítják a Föld szellemét, a Grand Canyon és a Grande Canale, Velence kupolái, a germán mitológia szent gerelyt hozó Gráljai, Pest-Buda történelmi emblémává sűrűsödő ábrázolása... Ez a történelem, mint látjuk, nem a reális ezeréves magyar múlt felelevenítése, hanem szuverén látomásos művészet, amely wagneri díszletekkel szolgál egy mitologikus színjáték nagyjeleneteihez. Ez a ragyogó árnyékvilág azonban a ma szülötte, a jelen, amelyre a jövő történelme épül. S úgy elégíti ki az emberi történelem fősodrába kapcsolódni vágyó kelet-európai nemzeti énazonosság-igényünket, hogy egyetemes válaszokat ad az élet létkérdéseire.

Ennek a felvállalt és újraértékelt múltnak, ennek a sokat ígérő útnak ma azonban még csak a kezdetén vagyunk.

Gyetvai Ágnes

Fényképfestmények

Baranyay András művészete a hatvanas évek második felének szellemiségében gyökerezik. Abban az időszakban, amikor a modern európai irányzatok közvetlenül kezdtek hatni képzőművészeink szemléletére, stílusára. Abban a hőskorban, amely tele volt felismerésekkel és félreismerésekkel. Ez az az időintervallum, amikor honi képzőművészetünkben megjelenik a pop art *(Lakner László, Jovánovics György)*, a lírai és a geometrikus absztrakt művészet *(Hencze Tamás* és *Keserű Ilona, Nádler István, Csiky Tibor, Bak Imre)*, majd az évtized legvégén a hiperrealizmus és a fotó *(Méhes László, Baranyay)*. Mindezen irányzatok egy posztimpresszionista ízlésideál mellett, illetve ellenében indulnak fejlődésnek.

De ettől a néhány mondattal jellemzett időszaktól pár évnek még el kellett telnie, mire Baranyay meglelte saját hangját, míg megtalálta azt a kifejezési formát, a fotót, mellyel közölni tudja gondolatait és ki tudja alakítani saját, egyéni stílusát. A fotót igazán a pop art popularizálta, tette közkedveltté, bár mindig jelen volt – például a fotómontázsban – a modern képzőművészetben. A hatvanas évek közepétől aztán nemcsak applikált tárgyként, hanem direktül és sokszorosítva is megjelenik. Mint *Susan Sontag* találóan írja *A fényképezésről* című tanulmányában: „A modernista ízlés popváltozatának legsikeresebb hordozója éppen a fényképezés, hiszen hatalmas hévvel rombolja a múlt magas kultúrájának nimbuszát (a törmelék, a limlom, a furcsa holmi köti le figyelmét, s nem ismer lehetetlen témát), tudatosan, hódol a közönségességnek ..." A művészet hétköznapivá tétele, kiválasztott jellegének megszüntetése kitűzött programja volt a pop artnak és az utána következő irányzatoknak – a minimal artnak, a concept artnak stb. – is, egészen a nyolcvanas évek elejéig, az újfestőiség megjelenéséig. A popművészetek a szita- és ofszetnyomás segítségével, a reprodukálás korlátlan lehetőségével mindenhova el akarták juttatni olcsón a művészetet, de mint napjainkra kiderült, ez a rokonszenves program csupán utópia: a sokszorosított nyomatok utáni kereslet jelentősen csökkent, a közönség úgy érezte, hogy a nagy szériák nemcsak demokratizálják, de el is értéktelenítik a műalkotásokat. Bizonyítja ezt az is, hogy ismét az egyedi rajz, a festmény a közkedveltebb, a keresettebb.

1

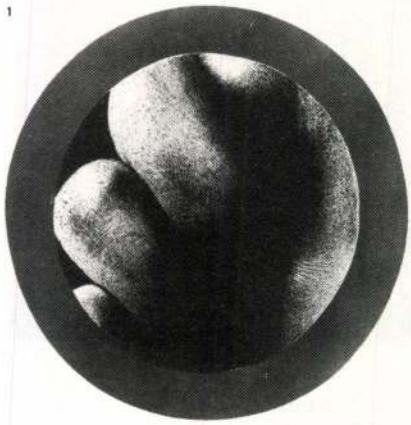

Baranyay a pop arttól csak a fényképezés szeretetét és a – művészetének első periódusában jelentkező – meghökkentő kivágatokat vette át (a kamerának háttal fordulás is pop artos gesztus, de nála ez nem geg, hanem a befelé fordulás kifejezése). Alkotásmódja csak külsőségeiben kapcsolható a pop arthoz, szellemében, kifejezésformájában más: elvont, intellektuális, mives, szépségre törekvő.

Eddigi munkássága három tematikát ölel fel: a kézábrázolásokat, a portrékat és a csendéleteket.

Az 1969-es IPARTERV-kiállításon szerepeltek először kör alakúra komponált, kézről, ujjakról készült, merész kivágatú litográfiái. Ez az időszak nála a stílus-, a forma- és anyagkeresés periódusa. Restaurátorként dolgozik. E munka megtanítja az alaposságra és a türelemre. Kapcsolata a fényképezéssel más jellegű, mint a hetvenes évek közepén induló alkotóké, hiszen akkor kulminált, szinte már divattá vált a fotóhasználat. Maga a találkozás részben a pop arttól ösztönzött, de a fotó objektivitása, újszerűsége felé hajtotta a honi képzőművészetben esztétikai kánonként elfogadott posztimpresszionista kifejezésmód relativizmusa is.

A hatvanas évek végén készült nyomatainál csak a kivágás, a szuperközelkép és a nagyítás az, amit a fényképezéstől átvesz, a technika még a litográfia. E munkákon a pop art eltárgyiasító direktsége dominál, de ott van már bennük a később születő alkotásokra annyira jellemző metafizikus teljességvágy is. A kéz mint motívum művészpályája kezdetétől – sőt már képzőművészeti gimnazista korától – foglalkoztatja. Művészetének ebben az első periódusában tárgyként használja, a merész kivágásokból következő új formák érdeklik, később, arc nélküli portréin már jellemez is vele. E munkákon a kéz összeszorított ujjai legalább annyira emlékeztetnek őskövületekre, absztrakt szobrokra, mint a kézfejre vagy a kéz ujjaira.

A kivágás és a kiemelés is szinte állandóan foglalkoztatja, egész tevékenységét meghatározza, de legplasztikusabban az 1973-ban készült arckivágatain *(Major János arcképe)* jelentkezik. Ezeken a fej egy-egy részlete – homlok, orr és szem, száj, ajak – látszik. E pop artból és fotóalkalmazásból egyaránt következő komponálásmód másoknál is megfigyelhető: gondoljunk csak Lakner László szájat ábrázoló festményére. Baranyay színezett portréinál és hátképeinél a kivágás jelentősége ugyan csökken, majd ismét meghatározóvá válik a képtér belső megkomponáltságával együtt az 1982-ben készült csendéleteinél. Kétségtelen, az eltárgyiasítás szelleme is ott lebeg e portrékivágatok körül. A pop art agresszív tárgykultuszával még az embert is materializálta (Marisol, Segal, Schaár). Baranyay is élt ugyan vele, de más értelmet adott neki: ő nem eltárgyiasít, hanem transzcendentálissá tesz, hiszen a tárgy és a gondolat állandósága tulajdonképpen ugyanannak a dolognak két pólusa.

Visszatérve még a kivágatokhoz: ennek kulcsszerepét – főleg művészetének első periódusában – jól érzékelteti a Ferencvárosi Pincetárlaton 1973-ban megrendezett bemutatójának címjegyzéke is. Kiállított 27 litográfiája, illetve ceruzarajza mindegyikének címében szerepel a részlet vagy a kivágás szó.

A közelmúlt képzőművészetében alkalmazott számtalan divatos fotóeljárás mindegyikét hosszú lenne bemutatni, ezért csak a három leginkább jellemzőt emelem ki. Közkedvelt művelet a fénykép tárgyként való applikálása. Még népszerűbb talán áttételes alkalmazása szita- vagy ofszetnyomaton. Ritkább, de a legartisztikusabb a fotó technikai adottságaival – kitakarással, árnyékolással, megvilágítással, egymásra nagyítással – történő komponálás.

Baranyay András szemlélete abban is különbözik a pop art művészetfelfogásától, hogy konkrétan kötődik a művészeti hagyományokhoz, bizonyos kompozicionális tradíciókhoz portréin és csendéletein. Az új és a régi alkotások szerves kontaktusa még akkor is nyilvánvaló, ha

1 Baranyay András: Részlet egy kézből I, litográfia, 42 cm ∅, 1969
2 Baranyay András: Önarckép, 42×30 cm, színesceruzával színezett fotó, 1979
3 Baranyay András: Önarckép, színesceruzával színezett fotó, 42×30 cm, 1979

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-226

Birkás Ákos

grafika

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 JUL 6

1091

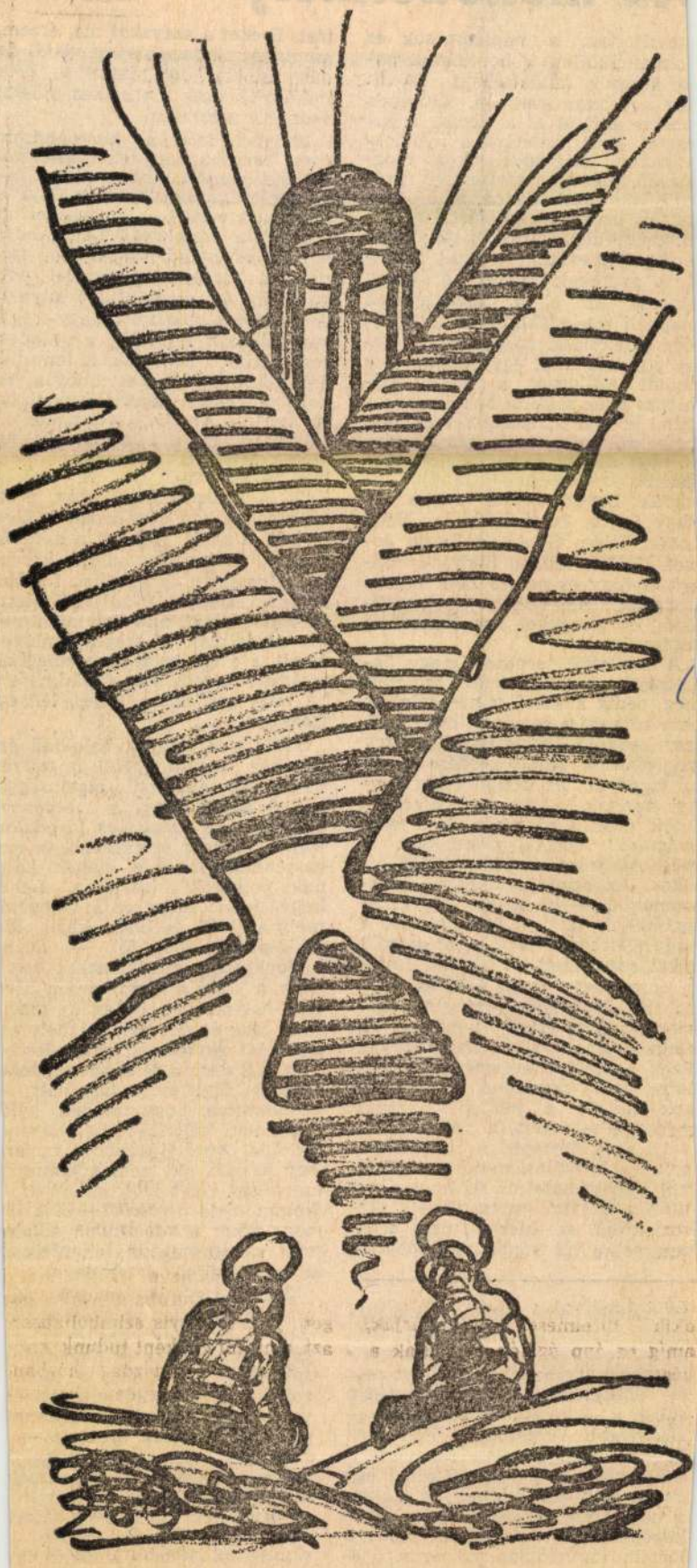

Birkás Ákos rajza

sta ment

taszítottak, a napszá
unkanélküliek, a hontalanul na
t keresők küldötteként szólalt
leg a húszas években. Kitűnően
merte a falut és a várost, a pa
asztot és a proletárt, a nyomor
nyákon, pályaudvarokon meg
úzódó, piacokon szerencsét pró
áló, híd alatt, padon háló csa
argót; ismerte a külvárosok, ci
ánynegyedek, falusi cigánysorok
épét, a gyerekkor nélküli mezít
ábas gyerekek életét, öregekét.
smerte az olcsó kávémérések
nappali menedékhelyein" meghú
ódó értelmiségi sorstársakat; jár
as volt ott, ahol egy pohár víz
ellett születtek a húszas-har
incas évek sajtótörténetének iro
almi értékű újságírói remeklései,
elyekről nem túlzás azt monda
i, hogy a magyar társadalom leg
gazabb szellemének őrlángját lo
ogták. Együtt József Attila és
Nagy Lajos, Tersánszky és Nagy
stván, Illyés Gyula és Berda Jó
sef, Gelléri Andor Endre és Bá
int György és persze Zelk Zoltán
„szépírói" műveivel, szociográfi
ákkal és versekkel, novellákkal és
egényekkel.

A kezdettől tervezett, nagy ön
életrajzi regény nem született
meg, pedig a költő szinte haláláig
nem adta föl a reményt, hogy egy
zer kedvező körülményei lesznek
megírásához. Alkat kérdése is ez,
ne tagadjuk; az irodalomban épp
így vannak rövid- és hosszútáv
futók, mint a sportban, és ő igazi
„vágtázó" volt, a terjedelmet is
meghatározóan vérbeli költő, lí
rikus. Az apró önéletrajzi lánc
szemekből — ha itt-ott fájó kiha
gyásokkal is — összerakható a
nagy életregény: egy sokat megélt,
sokat szenvedett és küzdött, még
is csupa élet, csupa szín és csu
pa szív egyéniség története, sok
szor csavaros észre, humorra és
élelmességre való kalandokkal.
Ezek nélkül az egészséges lelkü
letre való személyes tulajdonsá
gok nélkül a huszadik század
mélyvizeibe vetett, a nélkülözések
után az üldöztetés, a munkaszol
gálat, a bújkálás, majd a váratla
nul kapott hatalmi helyzet évei
után a börtön esztendőivel súj
tott költő, azt hiszem, nem élhe
tett volna túl annyi megpróbálta

---

temlegesen émelygetet. Viszolygtató, mizantróp indulatokat kelt ennyi magától értetődő emberietlenséggel szemben. És mennyi még a döbbenetváltozatokból csupán ebben a — korábbiakhoz képest — vékonyabb kötetben! Föllépnek Európa legszomorúbb szamarai a Szantorini szigeten. Kisért egy „semmiben élő" bikinis nő alakja; a napsütötte Gellérthegyen. Állkapocsrendítő csattanóval zárul a Kötélhúzás hangjátékra termett jelenete. Megüt a Vallomás éjszaka, amely „csak" klasszicizáló tárcanovella, de ítélethozó, kivételesen negvetőleges. A szereplők valahányan az író lélekig hatoló réteg-

arcpirítóan könnyű kihallatni, de még mindig jobb, mintha Zelk Zoltánnak csak a tragikus oldalát vennénk tudomásul.

1931-ben írja a huszonhárom éves, kirobbanóan tehetséges novellista, Gelléri Andor Endre novelláiról: „Ahogy Gelléri látja, s analizálja ezeket az embereket, az szocialista szemlélet. Látja, hogy a rongyos cipőjű kelmefestő számára a hóesés nem tündéri látvány, hanem cipőbe folyó latyak". A fiatalon elpusztított, nagy íróval kapcsolatban mi főleg a „tündéri realizmust" hallottuk, s tanultuk emlegetni. Mennyivel többről van szó a kortárs és sorstárs meglátása szerint! Ám ha a felszíntől eljutunk a lényegig, a Gelléri-novellák „tündéri" szépségeit mégsem tagadhatjuk le. S amikor Zelk, a felszabadulás után, érettebb gondolkodóként ismét ír Gellériről, a saját, jóllehet a szokványosnál mélyebbre hatoló, korábbi véleményét is mintha fölülbírálná: „Gelléri (...) varázslatté változtatta azt, ami értelmünknek oly fájdalmas, a szegényemberek életét, s e varázslat nem »megszépítette«, hanem még fájdalmasabbá tette azt." Ez a teljes, lényeg igazság.

Bámulatos, hogy a baloldali értelmiség sorain belül is milyen tisztánlátó elméleti biztonsággal harcol azért, hogy a *szegények irodalma* ne *szegényes irodalom* legyen, hanem értékesebb és magasrendűbb, mint a „papok, katonák, polgárok" irodalma. Lehet, hogy nem teljes ez a válogatás, mely az 1927. és 1955. közti időszak prózáit öleli föl — de a biztonsággal megláthatjuk belőle, hogy a költő a társadalmon kívüliek helyzetében is, az új szocialista társadalom hatalmi helyzetében is egyformán gondolkodó. „Én, aki nem a félelem madártávlatából figyelem a baloldalt, de mondhatom, hogy minden világszemléleti különbözőség ellenére a baloldal vezetői többre tartanak egy jó írót, aki nem kommunista, mint egy rossz írót, aki tagja a kommunista pártnak" — írja 1948-ban, ekkor is és minden alkalommal a sematizmus ellenfelének a legjobbakkal értve egyet.

József Attilával mondva, „az arca és a föld fia" volt, ezért a hármincas és negyvenes évek nem urbánus ellentéte őt nem befolyásolhatta. Igaz, hogy a jobboldal sokszor a népiektől elorzott szavakkal dobálódzott és hirdetett a polgárgyűlöletnek álcázott — tiszemitizmust, igaz, hogy [illegible] maga is üldözöttje volt ennek a szennyáramlatnak, de tisztánlátása ettől nem homályosulhatott el. „Falu vagy város? Persze hogy mindkettő. Mind a kettő és egyik. De a népi írók falu alatt nem csak a parasztot, a mi urbánus fink viszont város alatt a polgárságot értették. Angyalföldig, pelig már nem ért el a tekintet

RAVEL

int napfény és tenger
utak minden pénteken

44 900 Ft-tól
53 900 Ft-tól
ZÁS (belső repülőjárattal)
79 900 Ft-tól
án (Abu-Szimbel)—Kom Ombó
u—Luxor/Theba—Kairó
vember 25., december 23.
99 800 Ft-tól
án (Abu-Szimbel)—Kom Ombó
Theba—Hurghada—Alexandria
mber 25., december 23.
NÍLUSI HAJÓUTAK
71 900 Ft-tól
ber 25., december 2., 23.
105 900 Ft-tól
ecember 9., január 6.

OCUS TRAVEL
ztársaság tér 10.
59. Fax.: 114-0616.
-, KOMTURIST-Irodáknál.

GARANCIÁT AKAR?
KERESSE EZZEL AZ EMBLÉMÁVAL JELÖLT IRODÁKAT!
1850
BKIK
BUDAPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
IDEGENFORGALMI TAGOZAT

ÁR! FEDEZZE FEL!
rosi vagy tengerparti szállodával és egy légkondicionált,
et béarautóval együtt összesen:
p 78 000 Ft-tól, 16 nap 91 000 Ft-tól,
)) 9 nap, 88 000 Ft-tól, 16 nap, 99 000 Ft-tól.
, 126 000 Ft-tól, 17 nap, 153 000 Ft-tól.
t-tól, Keleti part + Nyugati part 17 nap 124 000 Ft-tól.
16 nap, 110 000 Ft-tól.
nia 16 nap, 111 000 Ft-tól.
Francisco 9 nap 98 000 Ft-tól.
lity 10 nap 111 000 Ft-tól.
ap 108 000 Ft-tól, 17 nap 129 000 Ft-tól.
tazási 10 nap 109 000 Ft-tól.
AK A KARIB SZIGETEKEN.
olkába, Jamaicába, a Bahamákra, Puerto Ricóba.
ndasztalos étkezéssel 8000—12 000 Ft/fő/nap.
IR LINES
REPÜLŐJEGYÉHEZ INGYENES CHEVROLET BÉRAUTÓT
délinkben hétköznap 9—16, szombaton 10—13 óra között.
L UTAZÁSI IRODA
Tel.: 269-4395, 153-4038. Fax: 269-4396.
. Tel./fax.: (06-53) 311-859

SZILVESZTERI
REPÜLŐGÉPES VÁROSLÁTOGATÁSOK
30 dec-29. -jan.2.
5 nap - 4 éjszaka
London 49.900,- Róma 48.900,-
Párizs 53.900,- Amszterdam 53.900,-
Koppenhága 48.900,-
Panda Travel
Budapest, Fővám tér 8. Tel: 218-0888, 218-0797
Székesfehérvár, Városház tér 1. Tel. (22) 348-824
OTP-PENTA TOURS 138-2447 | TERRA 96/313-341 | SZERVÍZ IRODA 460-948 | INNSIDE 118-4755
JADE TOURS: BUDAPEST 269-5494 | PÉCS 72/313-694 | GYŐR 96/310-193

DANUBIUS travels
SZUPER SZILVESZTER A FÖLDKÖZI-TENGER SZÍVÉBEN!
Búcsúztassa az óévet, köszöntse az újévet MÁLTA SZIGETÉN!
1994. dec. 29.—1995. jan. 3.
6 nap — 5 éjszaka, elhelyezés **-tól *****-os szállodákban, ellátás félpanzió, + esetenként gálavacsora, illetve gálaebéd.
Ár: 54 175 Ft-tól 104 990 Ft-ig.
Érdeklődés: DANUBIUS TRAVELS
1052 Budapest, Szervita tér. 8.
Tel.: 117-3652, 117-3115, fax: 117-0210

HAVAT IMÁDÓKNAK! SÍZÉS EURÓPA CSÚCSAIN!
Les 2 Alpes, Alpe d' Huez 3300 m!
Dec. 10—16. szállás + síbérlet + autóbusz 24 900 Ft
Egész szezonban Briancon, Alpe d' Huez—Franciao.
MSE TOURS UTAZÁSI IRODA 1133 Budapest, Hegedűs Gyula u. 90.
Tel.: 270-3058.
Tel./fax: 129-7221.

CHEMOL-TRAVEL
SZENZÁCIÓS AKCIÓ!
A CHEMOL TRAVEL UTAZÁSI IRODA 1994. NOVEMBER 21-től ÚJ HELYRE KÖLTÖZIK!
CÍMÜNK: 1052 BUDAPEST, JÓZSEF NÁDOR TÉR 8. (Vörösmarty tér—József nádor tér találkozásánál)
AZ ÚJ IRODA MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL 1994. november 21. és 25. között MINDEN UTAZÁS ÉS

PAPILLON TOURS
A TÉL ÖRÖMEI
ÜDÜLÉSEK ÉS SÍUTAK
Külföldi és magyar utazásszervezők kínálata
Olaszország, Franciaország, legszebb tájai
Több száz apartman és szálloda között válogathat
VÁRJUK IRODÁNKBAN!
1067 Budapest, Teréz krt. 31.
Tel.: 269-5533

KENYA

V. kerület. Október 6.

Fejek fit és lejek ott, hús-egyénéhány kép az egykori tri-nitárius templom falán. Fent és lent, egészben és kettévág-va, kéken és sárgásan, talán barnában is, meg lemeszve, eltolva, megkettőzve. Hadd ne soroljam a lehetséges mér-tani transzformációkat. Bir-kás ugyanis nem a konstrukti-vistáik neveltje; ha jól sejtem, ő nem érdekli, hogyan visel-kedik – alakul át – valamely alakzat a különféle geomet-riai műveletek során. Ez a fes-

nítés hűján való maszkokat né-zi, arra gyanakszik, és teljes joggal: festőjük maga a meg-testesült impassibilité. Nincs bennük semmi személyes. Ilyen művészet persze tudva-levően nincs, és Birkás sem olyan végletesen szemérmes, mint amilyen tartózkodónak

Aki ezeket a minden egyé-ban egy vízióit vetti elénk az új rendjéről.

világelit – a tojásfejűek –

Ebből a módusból fakad a nézőt bizonytalanságba. Egy-egy kép, akármilyen hosszan nézzük is, csupán redukált él-ményt ad.

A sorozat azonban fontos felismeréssel – az istenségé való tudás hatalmával, a bennfentesség felsőbbségtu-datával – szembesíti a kíván-csi embert.

• Vadas József

lapotához keres formát.

MAGYAR HÍRLAP (kultúra rovatából)

Könyvek között

Demokráciafaggató

Bossányi Katalin: Mindannyian naivak voltunk
Beszélgetések a demokráciáról
Savaria University Press
286 oldal

A közelmúlt vagy éppen a jelen történéseit ugyanolyan bonyolult kutatási mechanizmussal kell kideríteni, mint ahogyan a régészet ássa elő a régiségből a történelem romjait. Különösen akkor ütközik nehézségekbe a tisztázás, amikor valamilyen hatalommá lett eszmerendszer tiltja, hogy a történelemalakítás momentumai nyilvánosságra jussanak. Ami a mi térségünknek majdhogynem természetes állapota volt. Most aztán van mit rekonstruálni.

Bossányi Katalin a rendszerváltás első négy esztendejében készített interjúi közül válogatott össze egy kötetre valót: hogy kiemelje azokat a napisajtó múlékony feszültségéből, és a történelemalakítás eleven folyamatát olvassa ki belőlük. Azokat a tényeket, szemléleteket, amelyek semmilyen történelemkönyvbe nem fognak belekerülni, pedig meghatározó szerepük volt a demokratikus Magyarország kialakulásában.

A megkérdezettek közül nem mindenki politikus, nem is mind Magyarországon élnek. De két közös vonás összekapcsolja őket. Az egyik, hogy tetteik, szemléletük, véleményük komoly befolyással van a hazai átalakulási folyamatra, ha közvetlenül nem is vesznek részt benne. A másik: a baloldali értékek egyértelmű vállalása. Heller Ágnes, Vásárhelyi Miklós, Demény Pál és Hegedűs Zsuzsa ugyanúgy a humánum, a szociális gondolkodás, a baloldali-liberális eszmerendszer jegyében beszél, mint a hívő katolikus Göncz Árpád vagy a reformkommunista Nyers Rezső. Talán van, aki azt mondaná Bossányi Katalin könyvére – vélt esélyegyenlőségre hivatkozva –, hogy egyoldalúan mutatja be a demokráciát, mivel mellőzi a jobboldali, konzervatív eszmeiség képviselőit.

Magam úgy gondolom, ez a könyv nagyon tisztességes. Bossányi jól választotta meg beszélgetőpartnereit, és kérdései mindig a lényegre irányultak. A meginterjúvoltakat arra készteti, hogy szembenézzenek az elmúlt négy év visszásságaival, politikai botrányaival, és elfogultság nélkül értelmezzék azokat. Rákérdez a monori, a lakiteleki találkozó nem hivatalos tényeire, mögéje megy az ellenzékiség romantikus mítoszának, és érdekes leleteket talál. A beszélgetések kulcspontjai 1956, 1968 és 1989, a piacgazdaság és a demokratikus társadalom lehetőségei. Ki-ki a maga szemszögéből fogalmazza meg ugyanazt. Amíg Göncz Árpád a társadalmi konszenzus igényét keresi, addig Heller Ágnes a protestáns etika hiányát a vállalkozók szemléletében. Demény Páltól élete utolsó nyilatkozatát olvashatjuk a kötetben, Vásárhelyi Miklós optimizmusa alatt konkrét kétségek munkálnak a rendszerváltás zökkenői miatt.

Ha hiszünk abban, hogy a história bizonyos vonulatai személyeken keresztül bontakoznak ki, akkor ezt a kötetet tekinthetjük akár ideiglenes történelemkönyvnek is. Egy békés rendszerváltó periódus elejét írja le, olyasmit, aminek elemzése évtizedeket fog igénybe venni. Az interjú személyessége pedig nemcsak arra garancia, hogy a történeteket, a folyamatokat áttétel nélkül, közvetlenül a szereplők tolmácsolják. De még egy sajátos atmoszférát is dokumentál a korból: jelen esetben általános illúzióvesztést, amely az átalakulásba fektetett energiák és az eredmény közötti hézagból szivárog.

• Götz Eszter

Tárlatlátogató

A tojásfejűek rendje

Birkás Ákos kiállítása
Kiscelli Múzeum
December 11-éig

Birkás Ákos fejeket fest. Nincs arcuk. Azaz nem látszik se fül, se száj, se orr, csupán egy ellipszisszerű forma. Akár egy tojás. Igen, ezek tojásfejek. Átvitt értelemben is, mert fül, száj és orr nélkül is okosnak látjuk őket. Az agytekervények az egész fejet meghódították. Birkás legalábbis egységes egésznek festi meg őket, csupa barázdával, mint amilyen a frissen felszántott föld.

tő demonstrál, azt mutatja meg nekünk, hogy az egymásra tojásként hasonlító tojásfejűek – miként a templom falát – ellepik és kormányozzák az egész világot. Ha csak egyetlen tojásfejet festene, akkor az bálványimádás volna, személy nélküli személyi kultusz látszik. Nagyon is jelen van a műveiben. Ritka művelt és okos ember; amint ez a katalógusban közölt leveleiből, írásban rögzített gondolataiból kitetszik. Mondhatni: egyvalaki a tojásfejűek rendjéből kiállításával is a múlt nagy önarcképfestőit követi.

Más kérdés, hogy napjaink festőjének e személytelen portrésorozata nem a művész szubjektumán keresztül szól a világról, módszere közvetlen:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JAN 24
Népújság Heves

Birkás Ákos festő

S/1021

Fiatal művészek Petőfiről

A festőt *Birkás Ákosnak* hívják, 31 éves, *Kutas László* a szobrász neve, és 36 éves. Mindkét művészt több alkotásra ihlette Petőfi, illetve Petőfi művészete. Mi volt az elindítója, hogy elkezdtek a márciusi forradalom vezérével, a János vitéz költőjével foglalkozni, mikor kezdtek érdeklődni iránta?

Birkás: „Petőfit felnőttként újraolvasva szerettem és értettem meg. Alakja megragadott, s mint sokakat először, engem is a megszokott Petőfi képe kísértett, kezében karddal, lobogó hajjal a csatatér hőseként. Aztán kivettem a kezéből a kardot, s megpróbáltam lehámozni róla azt a patetikus jelmezt, amit utódai ráruháztak."

Kutas: „Valahol olvastam, hogy Petőfi, miközben verseit írta, néha fel-felugrott, s öles léptekkel járkált. A magaménak éreztem ezt a mozgást, mintha én magam is így tennék. Az első gondolatomat ólomba öntöttem: ebben a figurában a kamaszos, versírás közben fel-felpattanó költőt mintáztam meg."

A két művész ábrázolásai igen különbözőek. Birkás festményén például egy szinte már giccsesen magyarkodón feldíszített asztal felett függ a Barabás festette romantikusan idealizált Petőfi, arc nélkül, s fölötte hivalkodó kiírás hirdeti: Éljen Petőfi! Ennél élesebben nehezen lehetne bírálni a nacionalista kispolgárság ömlengését az általuk szinte egyáltalán nem is ismert, vagy nem helyesen ismert Petőfiről.

Birkás: „A formális ünneplések ellen festettem ezt a képemet. Ezek szerintem megrontják a költő emlékét, elferdítik, meghamisítják az igazságot. Felmerülhetne itt az a gondolat, hogy én Petőfi ellen festettem ezt, hiszen akik maguk is úgy gondolkoznak róla, mintha egyik kezében mindig kard, a másikban mindig toll lett volna, nem érthetik meg, hogy ez a kép tulajdonképpen az ő helytelen elképzeléseik ellen szól. Azt, hogy szeretem, vállalom a legteljesebb mértékig Petőfit, mi sem mutatja jobban, mint ez az önarckép-Petőfi."

Ezen a képen önmagát festette meg, Petőfi-szakállt és -bajuszt illesztve arcára, s a kép címe: Petőfi.

Kutas szobra egy nyurga, hosszú lábú fiatalt ábrázol, aki kezében bottal rója a métereket. Mit jelent ez a bot?

Kutas: „Ahogy írás közben felpattant az asztal mellől nem biztos, hogy lecsapta a tollat, vagy ha igen, kezében pipa volt. Ha nem munka közben járkált, vándorbotja volt az, amit magával vitt. Ezért adtam a kezébe ezt a botot, amely így a nyugtalan költőnek, a vándornak egyaránt társa. Petőfi a népből jött, hogy a népnek írjon. Ahhoz, hogy szülőhelyétől eljusson a Nemzeti Múzeum lépcsőjéig, nagyon hosszú utat kellett megtennie. Talán éppen oda igyekszik most is. S amiként ezt a hosszú utat kettősen kell értelmezni: egyrészt költői pályán, másrészt a lázadástól a forradalomig (amelyhez a benyomásokat valóban hosszú vándorlások során szerezte), éppúgy kettős értelmű a bot is: lehet hosszú pipaszár, de lehet vándorbot is."

A szobor szerkezetére egyébként jó hatással van a vízszintes forma: ezzel ellensúlyozza a magasba nyúló figurát. Egy kicsit egyébként szokatlan, kamaszosan nyurga a költő is.

Kutas: „Nem feledkeztem el arról sem, pedig erről sokan elfeledkeznek, hogy Petőfi bármilyen zseniálisat hozott is létre, halálakor is csak 26 éves volt. Ezért olyan kamaszosan nyurga, gyermekien kedves ez a figura. A fejforma nem vitatható, hiszen megmaradt róla egy hiteles fénykép. De én ebbe a fejformába többet akartam belesűríteni, mint amit a fénykép elárul róla. A fejtartásban dac és düh van, amely érzések az övéi, erre tanúk a versei, s az egész magatartása. Arcán a töprengés, a gondolkozás, s talán kicsit az ábrándozás is érezhető. A fej megformálását egyébként külön is elvégzem. Most faragom kőből a portréját. Itt az előbb is leírt érzéseken kívül azt a csontos, kemény 26 éves férfit próbáltam megmintázni, akit a kor tett keménnyé, s akinek nem lehetett más választása, csak a forradalom. Pedig, ahol lehet, lágyságot is vittem bele, hiszen lírikus is volt."

Birkás: „Én a képeken nem foglalkoztam Petőfi alakjával, mert számomra ez a legkevésbé fontos. Mindegy, hogy pontosan milyen magas volt, hány kiló stb. A fontosak a gondolatok, az érzések, amelyekben élt, az a világ, amelyet létrehozott. Engem csak a Petőfi által alakított nemzeti tudat érdekel, s éppen ennek korszerű megközelítését tettem képeim tárgyává. E két hasonló gondolatú kép az alföldi táj szülöttének a rózsakoszorús ünneplése ellen szólva a költő tisztaságát, s ezáltal igazságát hivatott megmutatni."

A két említett képen Petőfi egy békés alföldi táj és egy gomolygó, sárgásan izzó füstfelhő fölött lebeg, rózsakoszorúval körülölelve, s közben dühödten ordítva a maga igazát.

A sorozat utolsó tagja a legmeglepőbb: Szinnyei Merse Pál Majálisa közepére Munkácsy Siralomházának főalakja van ráfestve. A kettő együtt fotomontázsként hat. Mi a kép címe, s mi köze van ennek Petőfihez?

Birkás: A címe: Petőfi „Majális és Siralomház". A kép azért született meg, mert Petőfi művészi nagyságát leginkább abban látom, ahogy fölényes természetességgel egyesíti magában a modern irodalmat és a népi nemzeti közösségérzést. A Majálist a Siralomházzal.

A két fiatal művész külön utakon közelít Petőfihez. Különbségük lényege az, hogy Kutas Petőfit látja szimbólumnak, míg Birkás a szimbólumokban látja Petőfit. Hasonlóságuk pedig abban van, hogy újat és igazat akarnak mondani.

Chikán Bálint

A megyei tanács végrehajtó bizottság

Elfogadta a végrehajtó bizottság a KÖJÁL beszámolóját

Mint lapunk első oldalán már közöltük, tegnap, kedden délelőtt ülést tartott a megyei tanács végrehajtó bizottsága és főbb napirendi pontjai között megtárgyalta *Heves megye közegészségügyi, járványügyi tevékenységét dr. Zsögön Évának*, a megyei felügyelőség vezetőjének előterjesztésében.

A végrehajtó bizottság egyöntetűen megállapította, hogy az állomás, s ennek nyomán a járási felügyelőségek munkája is jelentősen fejlődött az elmúlt évek folyamán, javultak a személyi és tárgyi feltételek, emelkedett a tevékenység színvonala.

Nagy szükség is van erre! Hiszen az urbanizáció, a környezetvédelem, a fokozott technikai és ipari fejlődés általában, s egy-egy időszak — a nyári ételmérgezések megelőzése, a különböző járványok stb. — konkrétan is évről évre növekvő terheket raknak a KÖJÁL dolgozóinak a vállára.

Meg lehet állapítani, hogy a növekvő feladatok és az adott lehetőségek, bár nincsenek korántsem szinkronban, mégis egy meglehetősen reális összhang alapján, jól szolgálják Heves megye közegészségügyének fejlődését.

A beszámoló és a vita is hangsúlyozta, hogy a kétségtelen a személyi és technikai gondok mellett is *éppen a megye fokozott iparosodása, az élelmiszer-kereskedelem, az élelmiszeripar, a vendéglátás növekedése a közétkeztetésben részt vevők mind nagyobb száma nemcsak további tennivalókat, hanem új, meg új feladatokat rónak erre a nagy fontosságú szervezetre.* Hogy a KÖJÁL miként kíván lépést tartani ezekkel a tennivalókkal — erre egy-két példát: közétkeztetési konyhákat ellátták például kalória- és tápanyagszámítási táblázatokkal, az óvodás és iskolás korú gyermekeknél pedig rendszeres táplálkozásélettani vizsgálatot kezdtek. Az utóbbi években általában tovább csökkent a fertőző megbetegedések száma és a felszíni vizek felhasználásának előrelépésével párhuzamosan megkezdi a KÖJÁL a szennyvízvizsgálatot is a megyében.

Az a tény, hogy a KÖJÁL munkája a megyei tanács végrehajtó bizottságának napirendjére került, már egymagában is kifejezi e szerv fontosságát, mind hatósági, mind preventív egészségügyi tevékenységét illetően. Igaz, hogy gyakran és több helyütt „kukacoskodásnak" tartják a közegészségügyi felügyelők intézkedéseit, utasításait. Sőt, néha megpróbálnak fittyet hányni a KÖJÁL a legszigorúbb előírásainak is. Mégis azt kell mondanunk: *Heves megyében is rendkívül fontos, közegészségügyi feladatokat old meg és oldat meg a KÖJÁL* — éppen mindnyájunk érdekében.

Heves megye úttörő volt a szőlőrekonstrukcióban

Így lehetne mottóként summázni a végrehajtó bizottság álláspontját a Heves megyei szőlőrekonstrukció helyzetét illetően; míg a másik megfogalmazás már a jövőt körvonalazta: *öt-hét ezer hektár területig úgy folytatni tovább e rekonstrukciót, hogy a megfelelő zárt rendszerű nagyüzemi technológiával a tavaly elért jó terméshozamot további 20—25 százalékkal magasabb szinten állandósítani lehessen.* Ami a múltat, tehát Heves megye úttörő szerepét illeti az országos szőlőrekonstrukcióban, az a második és harmadik ötéves tervek időszakában, elsősorban a két történelmi borvidéken — Eger és a Mátra alja — telepített tizenkétezer, zömmel nagyüzemi szőlőültetvény igazolja. És az a tény is, hogy hektáronként Heves megyében *ötven mázsára emelkedett a szőlő hozama*, ezen belül a termelőszövetkezeteké megközelítette a 65 mázsás hektáronkénti átlagot.

Mégis mi tette szükségessé, hogy a végrehajtó bizottság e pozitív eredmények ellenére is beható, hosszas vitában elemezze az e téren felmerülő problémákat, tennivalókat? Nem más, mint az a tény, hogy az adott közgazdasági közegben *ezer holdról 1972-re 22 ezer holdra csökkent a szőlőterület.*

S rögtön hozzá kell tenni, hogy időközben a szőlőtelepítések állami támogatásának mértéke is 70 százalékról 30 százalékra csökkent. Az a paradox helyzet állt elő, hogy bár további rekonstrukciókra is szükség volna, ebben már kevésbé érdekeltek a termelőszövetkezetek. Ugyanakkor van egy másik ellentmondás is: miután Heves megyében magas volt a nemes borfajták hozama, és miután az alföldi részek közepes, vagy kommersz boraiból kevesebb termett a vártnál — *a Heves megyei jó termés miatt is eltűntek az olcsóbb borfajták a piacról.*

Ha Heves megye két történelmi borvidékén megfelelő ártámogatással, hitelsegítséggel, esetleg a Boripari Trösztte l való kooperációval mód nyílik a kijelölt és szükséges szőlőrekonstrukciós feladatok megoldására — továbbra is a drágább borok maradhatnak uralkodóvá a hazai piacon. Ezért tűni helyesnek, a nagy hozamú, de olcsóbb borfajtákat hozó szőlők telepítése is a rekonstrukció keretében. Ezeknek tömege és gazdaságossága jól kiegészítheti a

, de van mit endieknek

külföldre is eljutottak az üzem legjobb szocialista brigádjainak tagjai, az elmúlt évben viszont egyetlen rendezvénye sem volt a szakszervezetnek.

Az egyik legfontosabb feladat tehát a kerecsendi finommechanikában: *az egység mielőbbi helyreállítása a vezetők között.* A személyeskedésekre, a fölösleges vitatkozásokra fordított időt és energiát inkább arra használják fel, hogy mielőbb megtalálják azokat az üzemben, akik méltóak a párttagságra, hogy a meghirdetett politikai tanfolyamok, előadások ne maradjanak el, hogy a politikai munka minden eszközével segítsék a párt és a szakszervezet vezetői a gazdasági feladatok teljesítését.

Rajtuk tehát a sor, mert van ugyan mivel büszkélkedniük is, de van mit feledtet-

BIRKÁS Ákos

Tiszatáj, 1989.2.sz.

MŰVÉSZET

A maszk átváltozása

BIRKÁS ÁKOS KÉPEIRŐL

Amióta csak Birkás Ákos műtermében járok, mindig az az érzés támad bennem, hogy képei néznek. Rám tekintenek, leplezetlenül kutatnak bennem, hidegen és kíméletlen kíváncsisággal figyelnek, miközben ők maguk egy rezdületlen és áthatolhatatlan maszk mögé rejtőznek. Ez a maszk az évek során állandóan változott: a nyugtalanító, barbár színességtől a barokkosan érett, rafinált, felemelő és fenséges dekorativizmuson keresztül a komor, kemény, archaikus monumentalizmusig, az architektúra személytelen nyugalmáig. A maszk változott, de a mögötte megbúvó igazi arc, a láthatatlan Tekintet mozdulatlan maradt.

Ahogy a maszk változott, úgy változtam vele én is. Kezdetben felkavart az az ősi erő, az a minden gátat elsöprő, minden keretet széttörő, minden kívülről jövő tiltást elvető, ám önmagának mégis kőkemény rendszert, megfellebbezhetetlen Törvényt teremtő akarat, ami korai természetvízióiból sugárzott. A szimmetrikusan megrajzolt ikerhegyek és a rejtelmesen csillogó, varázslatos erdei tavak mögött mindig felsejlett a láthatatlanul is jelen lévő, mindent összefogó Tekintet — de engem akkor a maszk démoni ereje, a vitális energiák fékezhetetlensége ejtett rabul.

Azután jött a tékozló gazdagság korszaka. A velencei kolorizmust idéző, fáradt vörösek és érett, meleg, aranyos zöldek meg az utánozhatatlanul telített, messze távlatokat és mélyvízi varázslatokat sugalló kékek fáradt pompája. Megjelent a képi architektúrát komor ünnepélyességgel lezáró, a szellemi építményt megkoronázó kupola: a mennybolt metaforája.

Ekkoriban a maszk ornamentikája ragadott magával: az architektúra racionális rendszerét elfedő hedonizmus. Az a bátorság és elfogulatlanság, ahogy a bőség feltárulkozik. Az a magabiztosság, ami csak a szilárd alapra felrakott logikus díszítmény magától értetődőségéből fakad. Ez ünnepi maszk volt. Ám az ünnep igazi értelme ekkor is a láthatatlan Tekintet hatalmának ünneplése maradt.

Majd lassan a kupolával lezárt építmény, a magas homlokú királyi maszk egyetlen egységes, megbonthatatlan Egésszé, részekre immár nem osztható ősformává változott. Az ornamentum felszívódott a súlyos tömegek komor, tömött felületébe. A maszkról lepergett minden szertelenség, minden személyesség, a felszín zsibongó gazdagsága. A pillanat gyönyöreit elnyelte az időtlenség természetfeletti nyugalma. A maszk végletesen áthatolhatatlanná vált. Már nem tekinthetek úgy rá, mintha valakivel farkasszemet néznék. A valaki eltűnt, a személyes kapcsolat szertefoszlott — de a láthatatlan Tekintet most is rám mered. Most figyel igazán. Nincs már előtte maszk, akivel párbeszédet folytathatok, akit nézhetek, hogy ne kelljen az Ő tekintetének súlyát magamra vennem. Nincs kerülőút, nincs közvetítő, nincs áttétel. A maszk azonossá vált az igazi tekintettel.

magyarázok, védek, szépítek. Magának sincs jobb védője nálam, Lőrinc. Hiába hitte mindig azt, hogy én nem értem magát, biztosan szebbnek, jóbbnak láttam és látom ma is, mint maga sajátmagát. Még ma is azt érzem, hogy kár értünk, s hogy jobb lett volna, ha tudja a szeretetét felém fordítani, összekapaszkodni, és menni előre, dolgozni hármunkért. Nem lehetett. Gyöngék voltunk. Maga is, én is. Szegény kislányom, egyetlen vétkem, neki kell megszenvednie mindent. Nem tudok érte se élni, ma már a maga életéért se. Nem vagyok elkeseredve se maga ellen, se az élet ellen, tudom, hogy mindent megérdemeltem, ami az életben történt velem, — nemcsak, ami maga mellett történt. Gyámoltalan, hülye vagyok. És gyenge ma már, nagyon gyenge. Az erős, a fegyelmezett Klári rég meghalt. Én már csak árnyék vagyok, kísértet a múltból a magam számára. Mindennek vége, nem tudom azt mondani, hogy nem sajnálom. Jó lett volna élni, ha nem is teljesen boldogan, de legalább ezt megközelíteni. Jönnek, nem írhatok tovább.

26-án éjjel

Most már nem mondok semmit. Gyűlöl engem, én most is szeretem magát. A gyerekre vigyázzon Lőrinc. Az isten áldja meg és adjon erőt mindenhez

Klára

*

G. Szabó Lőrinc: Apu halála (részlet)

... Anyu sem remél már. Azt hiszem. De ő keveset beszél a jelenről. Inkább az elmúlt napok eseményeit emlegeti. Hogy Aput még ebben az állapotában is irodalmi vonatkozású dolgok foglalkoztatták. Hallatlanul izgatta az *Örök Barátaink* közeli kiadása. Meglesz-e? Mi jöhet közbe?! Büszkélkedett a frissen megjelent „Tücsök"-kel. Aztán Anyu teljesen belső, személyes apróságokat mesél. Szavait idézi, mondatait az utolsó napokról. Egyik éjszaka, egy könnyebb percében így szólt:

— Tudja, én... azt hiszem... sosem voltam ennyire beteg.

Egy másik este, biztosan őszinte, mély fájdalommal:

— Kedves Klára... higgye el... úgy szerettem volna magával... még néhány évet... békében leélni.

Aztán, hogy tegnapelőtt még, az egyik német anyanyelvű ápolónőnek valami szójátéktréfát mondott...

S a kép ekkor kapta meg igazi értelmét: dologgá vált, megfellebbezhetetlen vizuális ténnyé, mely a nyilvánvalót, az evidenciát állítja elénk; olyan természetesen és egyszerűen, ahogy csak a legkézenfekvőbb dolgok jelenhetnek meg. A kép igazi ikon: szakrális tárgy, mely ábrázol és kinyilatkoztat egyszerre. Önmagában hordozza értelmét. Ahol jelen van, ott jelen van az általa megjelenített értelem. Ott nincs helye más magyarázatoknak. Azonos önmagával, mert tárgyi jelenléte önmaga értelmének a megjelenítése.

„Szerencsétlen szavak: a köd egyszerre szétoszlik, és látom életemet" — írja Mauriac a Fekete angyalokban. Mauriac-nál a szavak szerencsétlenek, mert szerencsétlenséget hoznak: mivel lelepleznek, mivel az életet láttatják az illúzióval szemben. Birkás Ákos esetében a szavak más miatt szerencsétlenek: mert soha nem tudják megragadni a látvány evidenciáját, a kép magától értetődő és kimeríthetetlen jelentésgazdagságát. Nála a kép által látjuk az életet.

HEGYI LÓRÁND

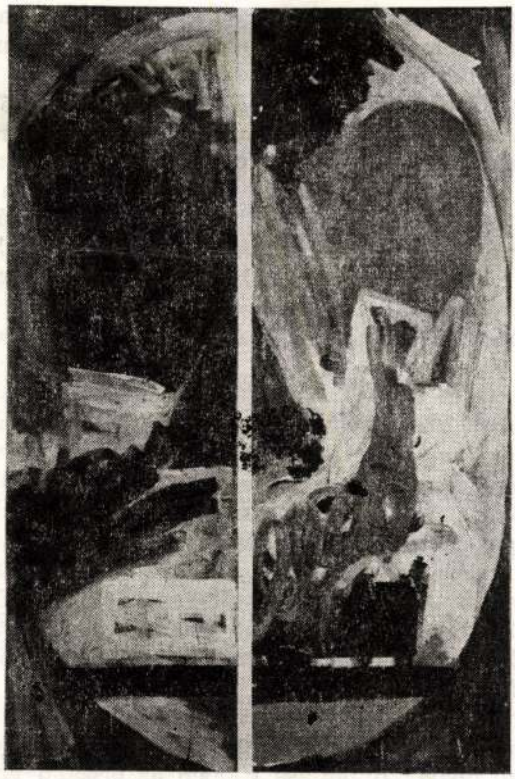

Birkás Ákos: „Fej 1." (1984)

Szabó Iván rajzai alá

Az 1988-ban 75. életévét betöltött, mesterének szememben az élet egészét, általa *Medgyessy Ferenc*et valló Szabó Iván művei: szobrok és domborművek, érmek, plakettek és kisplasztikák (ugyanígy emlékművek és síremlékek), ezúttal a „mintegy jókedvéből", a „pillanat élményéből" született, a néhány gyors toll-, filc- vagy ecsetvonással „odavetettek" számomra nem csupán „mesteri kézről" vallanak. Méltatlan lenne dicsérni csupán a „művészetét".

Legfőként valamiféle sztoikus bölcsesség árad számomra Szabó Iván műveiből, így rajzaiból is, bár korántsem „szenvedélymentes" ez az áradás. Akinek az élet a szerelme és a szerelmese, annak egy szépséges formájú női aktban, egy összefonódó emberpár rajzában, akár egy vágtató vagy éppen megpihenő lóban, egy felröppenő madárban — az ember és ember, az ember és természet kapcsolatainak megörökítésében nem kevés öröme telik. Ha művész, akkor „leképezi", mintegy megsokszorozza és tékozlón szétosztja az egész és a rész, az élet és a pillanat örömeit. Szabó Iván így tesz velünk: mindannyian megajándékozottjai vagyunk és lehetünk.

Magam Krúdy Gyula fel-felröppenő és derűs melankóliáit, netalán „világnézetét" sejtem a szobrász és grafikus minden köznapi mosolya és ünnepi kézmozdulata mögött. Hasonlóképpen fel-felvillanó rajzaiban: a szellemének és kezének közös megértésével formált művek előtt. Nem véletlen mégsem talán, hogy éppen a *Szindbád-plakett*, a *Krúdy-dombormű* áll hozzám a maga „egybefont világával" a legközelebb: egy könyves-sétapálcás úr ballag az egyiken (szemben vele egy enyhe kunkorral meredező farkú macska lépdel fontosságának tudatában a macskaköveken) a megkopott utca során a ki tudja, mit rejtő, boltíves ajtók felé, új élmények virágai az apró ablakokban talán.

Habár a régiek sem száradtak-múltak nyomtalanul el — vissza-visszatérnek, akárha az álmok a sohasemlátott vidékek sóvárgásaiban. Folytathatnám tovább a személyes emlékezést: akár egy közös görögországi út napfényes epizódjaival. A tengerpartról és a zarándokhelyekről felkapott kavicsokra rajzoltakkal: sellők és madarak, táncosnők, aktok és lovak a múlttal megáldott és a jelenben sebtében megírt köveken. A vámos „vásárolt értékről" faggatott szelíden utóbb, magam csak „találtról és teremtettről" tudtam még szelídebben beszámolni neki. Még szerencse, hogy a művész időnként megmegismétli látogatásai során a kiszáradt kavicsok el-elhalványuló rajzolatait. Az ismétlés ismétlődő pillanatokat teremt: az emlék és élmény, a napfény és tenger így teremtődik bennünk újjá, és így épül tovább.

A legvaskosabb vonalhálózatú ecsetrajzon akárha a „művek leltárát" összegezné Szabó Iván, másutt egy kezében megszáradt virágot tartó, emelt tekintetű és merengő nőalak pillantása röppen az elszálló vízimadár után. Lovasok pihennek egy hatalmas fa lombjai alatt egy másik rajzolaton. Száguldás odébb, de többnyire a befelé is tekintő élet apró gesztusai, az eleven természetbe harmonikusan illeszkedő nők és férfiak, fiúk és lányok, lovak és madarak reppennek a valóságban és képzeletben az elmúltak és a tán elérhetetlenek után. Derű és nyugalom, lét és harmónia árad a rajzok legtöbbjének

ÁKOS BIRKÁS

Fejek 1985–1987

Köpfe 1985–1987

Die ausgezeichneten, von beiden Seiten gerne und intensiv gepflegten Kontakte zwischen Ungarn und dem Land Steiermark, im besonderen der Budapester Kunsthalle und der Neuen Galerie am Landesmuseum Joanneum in Graz, ermöglichen es wiederum, ein gemeinsames Ausstellungsvorhaben zu realisieren. Nach Sándor Pinczehelyi, der im Februar dieses Jahres in der Neuen Galerie umfassend präsentiert wurde, wird uns nun durch die Kooperation mit der Budapester Kunsthalle Gelegenheit gegeben, dem Werk von Ákos Birkás nahezukommen. Ákos Birkás ist uns durch seine Teilnahme an den XIX. Internationalen Malerwochen 1984 und durch die große Ausstellung ungarischer Gegenwartskunst »Drei Generationen ungarischer Maler« im steirischen herbst 1985 vertraut. Aber erst der engere Rahmen einer Personale, die sich auf seine Bilder der vergangenen zwei Jahre konzentriert, wird uns die Kunst Ákos Birkás umfassend nahebringen.

Mit Ákos Birkás begrüßen wir eine herausragende Persönlichkeit der ungarischen Kunstszene. Ihm wird im internationalen Kontext große Bedeutung zuteil, nicht zuletzt durch seine Präsentation im ungarischen Pavillon der Biennale von Venedig 1986, der, wie allgemein bemerkt, einen überaus nachhaltigen Eindruck hinterließ.

Ich begrüße den ungarischen Künstler gerne in der Neuen Galerie und wünsche ihm guten Erfolg. Möge diese Ausstellung die guten Beziehungen zwischen der Budapester Kunsthalle und dem Landesmuseum Joanneum nach beiden Richtungen vertiefen.

Kurt Jungwirth

Nagy örömmel tőlt el, hogy megállapithatom, hogy Magyaroszág és Steiermark közötti gyümölcsöző együttmüködés, és ennek keretében a Budapesti Műcsarnok és a Grazi Tartományi Muzeum »Joanneum« Uj Galériája közötti példás, s mindkét oldalról örömmel és odaadással ápolt kapcsolatok ismét megteremtették a lehetőségét egy közös kiállitási terv megvalósitásának.

Pinczehelyi Sándor után, akit ez év februárjában az Uj Galéria átfogóan bemutatott, a Budapesti Műcsarnokkal való együttmüködés keretében most alkalmunk van Birkás Ákos alkotásait megismerni. Igaz, hogy Birkás Ákos, mivel részt vett a XIX. Nemzetközi Festőheteken /1984/, valamint a mai magyar művészetet bemutató nagy kiállitáson »Magyar festészet három generációja« /steirischer herbst 1985/, már ismeretes előttünk. De csak a jelen kiállitás – melyen kizárólag a müvész alkotásai szerepelnek, s mely a müvész utolsó két év festészetére koncentrál – ad lehetőséget arra, hogy igazán ismertté váljon Birkás Ákos művészetének teljes skálája és sokrétüsége és ez a kiállitás fogja valóban közelebb hozni hozzánk művészetét.

Birkás Ákos személyében a magyar müvészeti élet egyik legkimagaslobb személyiségét köszönthetjük, aki nemzetközileg is elismert, nem utolsósorban azért, mert az 1986 – es Velence – i Biennálé magyar pavilonjában bemutatott müvei igen figyelemreméltó és hatásos visszhangot váltottak ki.

Szivélyesen köszöntöm a magyar művészt a grázi »Uj Galériába« és sok sikert kivánok neki. Remélem hogy ezzel a kiálliatással a budapesti Műcsarnok és a Landesmuseum Joanneum közt létező jó viszonyak elmélyitést szereznek.

Kurt Jungwirth

ZUR AUSSTELLUNG VON ÁKOS BIRKÁS

Die neuen Bilder von Ákos Birkás der Öffentlichkeit vorzustellen, stand seitens der Budapester Kunsthalle bereits fest, als das Angebot von Prof. Wilfried Skreiner zu einer Ausstellung in Graz eintraf. Nachdem die Kontakte zwischen der Budapester Kunsthalle und der Neuen Galerie in Graz während der letzten drei, vier Jahre immer regelmäßiger und intensiver geworden sind, verstand es sich gleichsam von selbst, daß die Vorstellung der neuen Schaffensphase von Birkás zu einem gemeinsamen Unternehmen wird: Seine Werke werden 1987 in Graz und 1988 in Budapest zu sehen sein.

Eingedenk der erfreulichen Tatsache, daß bereits 1985 anläßlich der Veranstaltung »steirischer herbst« eine umfassende Präsentation ungarischer Gegenwartskunst in der Ausstellung »Drei Generationen ungarischer Maler« erfolgte und die Ausstellung junger österreichischer Maler und Bildhauer »Zurück zur Farbe« eines der herausragendsten Ereignisse des Budapester Frühlingsfestivals wurde, möchten wir nun gegenseitig unsere Kenntnisse durch Personalausstellungen vertiefen.

Dieses Vorhaben wurde 1986/87 durch eine Sándor Pinczehelyi-Ausstellung in Budapest, Pécs und Graz eingeleitet, ihr folgen jetzt Ausstellungen mit Ákos Birkás und einem (noch festzulegenden) österreichischen Künstler.

Ákos Birkás – den Grazern bereits durch seine Teilnahme an den 19. Internationalen Malerwochen 1984 bekannt – stellt sich sowohl in Graz als auch in Budapest mit neuen Arbeiten aus den letzten zwei Jahren vor. Seine Bildthematik ist stets die gleiche: es sind monomanisch, aber mit unerschöpflichem Reichtum gemalte Kopf-Variationen.

Ich kann mich noch gut erinnern, daß, als ich Birkás im vorigen Jahr bat, gemeinsam mit Imre Bak, Károly Kelemen und István Nádler an der Biennale von Venedig teilzunehmen, wir lange unschlüssig waren hinsichtlich der Werkauswahl und deren bestmöglicher Hängung an den Wänden des ungarischen Pavillons. Die Kollektion von Birkás an dem in seinem Grundriß unvorteilhaften, da an eine Apsis erinnernden, halbkreisförmig abschließenden Raum auszustellen, erwies sich als eine recht schwierige Aufgabe. Doch möglicherweise wurde gerade dies für Birkás zu einer künstlerischen Herausforderung für seine bislang geglücktesten Werke »Kopf 10« und »Kopf 11«, die auch in dieser Ausstellung zu sehen sind. Im Laufe der Vorbereitung auf die Biennale begann der Maler, aus seinen zunächst zweiteiligen Tafelbildern dreiteilige (Triptychen) zu entwickeln – und mir offenbarte sich dort in diesem apsisartigen Raum der sakrale Grundtenor seiner Kopf-Bilder.

BEVEZETŐ BIRKÁS ÁKOS KIÁLLÍTÁSÁHOZ

Birkás Ákos új képeinek bemutatását a Műcsarnok már tervbe vette, amikor Wilfried Skreiner professzor ajánlata is megérkczett egy grazi kiállításra. Mivel a budapesti Műcsarnok és a grazi Neue Galerie kapcsolatai az elmult három-négy évben egyre rendszeresebbekké és intenzivebbekké váltak, természetes volt, hogy Birkás új festői korszakának bemutatására is együtt vállalkozzunk: Grazban 1987-ben, Budapesten pedig 1988-ban.

Tekintettel arra az örvendetes tényre, hogy 1985-ben a Stájer Ősz alkalmával már sor került egy összefoglaló magyar festészeti kiállításra »Magyar festtők három nemzedéke« – címmel, 1986-ban pedig a Tavaszi Fesztivál egyik kiemelkedő programja volt a »Vissza a színhez«, a fiatal osztrák festők és szobrászok tárlata, mindkét részről itt az ideje, hogy tovább gazdagítsuk ismereteinket az egyéni bemutatókkal.

A sort Pinczehelyi Sándorral kezdtük el 1986-87-ben Budapesten, Pécsett és Grazban; most folytatjuk Birkás Ákossal és egy osztrák művésszel, akinek a személyében még nem állapodtunk meg.

Birkás Ákos – akit a graziak már az 1984-es 19. Nemzetközi Festőhetek-ről is ismernek – új, Grazban és Budapesten egyaránt ismeretlen anyaggal mutatkozik be, az elmult két év termésével.

A képek tematikája ugyanaz: a Birkás által monomániásan, de kimeríthetetlen gazdagsággal festett Fej-kompoziciók. Emlékszem rá, hogy tavaly, amikor a Velencei Biennálé Magyar Pavilonjában való részvételre kértem fel Birkást Bak Imre, Kelemen Károly és Nádler István társaságában, mennyit tépelődtünk, hogy kit milyen művekkel és főként a pavilon melyik falán tudnánk legelőnyösebben bemutatni. Akkor ugy tünt, hogy Birkás azzal a felajánlásával, miszerint vállalja az alaprajzilag legelőnytelenebb, apszisra emlékeztető, félkörös záródású teret, igen nehéz feladat elé állitja saját magát. Talán nem túlzás azt feltételezni, hogy ez a feladat inspirálta Birkást addigi két legnagyszerűbb kompoziciójára, a Fej 10-re és a Fej 11-re, melyek ezen a kiállításon is láthatók. A Biennáléra való felkészülés közben kezdte el háromrészessé fejleszteni korábban kétrészes képeit; számomra pedit ott, abban az apszisszerű térben lett világos a Fej-képek szakrális jellege.

Birkás azóta is megszállottan dolgozik, egyre újabb és újabb agyafúrt cselekkel szabdalja fel és rakja új kontextusba monumentálissá növesztett és egyre inkább leegyszerűsített vezérmotivumát.

A hiányt, az apró devianciákat, egymásracsuszásokat már eddig is alkalmazta, sőt ezek a belső feszültségek tartották szinte a robbanás állapotában az

Birkás arbeitet auch seither wie besessen. Getrieben von unruhigem Innovationsgeist und stets neuen geistreichen Überlegungen zerteilt er sein monumental aufgeladenes und sich zugleich immer mehr vereinfachendes Grundthema und setzt es unter anderem Kontext wieder zusammen.
Des Mangels, der kleinen Devianzen und der Überlappungen, war er sich immer bewußt, doch diese inneren Spannungen hielten das Ganze sozusagen im Zustand der Explosion. 1987 geht er in seinen Bildern noch weiter. Neben aufrecht stehenden Köpfen beginnt er, liegende Köpfe zu malen, wobei er einzelne Teile gänzlich ausspart. Seine Pinselhiebe werden schwerer, seine Farben satter, der gesamte Schaffensprozeß tendiert zur inneren und äußeren Vereinfachung.
Doch sicherlich werden auch diese Bemerkungen durch neue Feststellungen ergänzungsbedürftig sein, wenn die Ausstellung im Jahre 1988 in Budapest stattfinden wird.

Budapest, im April 1987

Katalin Néray
Direktorin der Budapester Kunsthalle

Liegender Kopf 2 *Fekvő fej 2* 1987 140 x 250 cm

egészet. 1987-es képein ennél is továbbmegy. A függőleges, álló fejek mellett fekvő fejeket kezd festeni, egy-egy részt néha egészen, aszimetrikusan elhagy. Ecsetvonásai súlyosodnak, színei mélyülnek, az egész folyamat megint belső és külső egyszerűsödés felé mutat.
Valószinüleg ezek a megállapitások is kiegészitésre szorulnak majd, mire a tárlat 1988-ban Budapestre ér.

Budapest, 1987 április

Néray Katalin
a Műcsarnok igazgatója

A FEJFORMA, MINT A SZELLEMI METAFORÁJA

Megjegyzések Birkás Ákos új képeihez

Magyarországon a festészetben erős az akadémiai folytonosság. Ez a tény a hetvenes években számos művész érdeklődését az új médiumok, a fotográfia, az installáció, a film, a test-művészet és a video felé fordította. A magyarok részvétele a konceptuális művészetben jelentős volt, és társadalmilag elkötelezett müvészetfelfogásuk nemzetközileg is elismertté vált. Magyarországon a nyolcvanas években jött létre egy újfajta festészet, később tehát, mint néhány nyugat-európai országban, mint Itáliában és Ausztriában. Külső ösztönzésekre volt szüksége ahhoz, hogy az akadémikus piktura akadályain túllendülve a festészetet ismét művészi formaként fogadja el.

A nyugati országoktól eltérően, ahol a mai harmincasok nemzedéke már a hetvenes évek közepétől művelte ezt az új festészetet, Magyarországon a mai negyvenesek generációja fordult ismét a festészet felé. Döntő szerepet játszott ebben a fejlődésben Birkás Ákos, aki a hetvenes években mindenekelőtt a fotográfia médiumával és más új lehetőségekkel foglalkozott. Olyan művészek, mint Bak Imre, Nádler István, Hencze Tamás, a hatvanas évek konstruktivizmusából szinte zökkenőmentesen mentek át a nyolcvanas évek festői formavilágába, és ez még akkor is igaz, ha Bak és Hencze megőrizte kevéssé festői magatartását. A festői gesztus, a vadság és a »heftig« kifejezésmód Birkás Ákos festői megnyilatkozásának kezdetén lényegi mozzanat volt. Egyéni útjának keresésekor inkább a német vad, vagy »heftig« festészet fogalmai és ideologiái, semmint e művészet festői eredményei felé tájékozódott. Tájak és fejek voltak a témái. E témákat széles ecsetvonásokkal, feszültséggel teli, egymással szembeállított színekkel, erősen absztrahált formákkal festette meg. Gyakran a gyermekek festegetései jelentettek ösztönzést számára. Mindez alapvetően a természeti formával való foglalkozás volt, amely lehetővé tette számára ezt az erős leegyszerűsítést. Ugyanakkor mindez rejtett dialogus volt a művészettörténettel is, mely képi világában Albrecht Altdorfertől egészen századunkig tükröződött. Ezzel a festői felfogással közeledett ismét e médiumhoz, sok vele egyidős és nálánál fiatalabb kollégának mutatva példát.

Ennek a képfelfogásnak többé nem felelt meg az egyszerű, négyszögletes képforma. A világról alkotott víziója nyilvánvalóan nem találta többé a helyét egyetlen vásznon. Két karcsú, egymástól csekély távolságra függő, álló tégla-

in sich bereichert. Sie wird in ihrer Materialität, in ihrer Sinnenhaftigkeit und in ihrer Sinnlichkeit eingesetzt. Belebt durch den spontanen Farbauftrag, dessen gestischer Qualität in den auf der Leinwand in Erscheinung tretenden Farbformen, ergibt sich eine große Spannung zu der strengen übergreifenden Form. Diese formale Polarität findet ihre Steigerung in den gegeneinandergestellten Farben. Die Bevorzugung einer dunklen Farbigkeit für die Kopfform sollte nicht über die farbige Differenzierung hinwegtäuschen. Volltönend, ausstrahlend sind die Farben von Ákos Birkás, in sich nuanciert, in ausgewählten Farbbereichen gehalten. In letzter Zeit, und vor allem in den Kleinformaten, wird die Farbe in ihrer Substantialität und körperhaften Sinnlichkeit durch ein breites dickes Auftragen bewußt gemacht. Das geheimnisvolle Leben des Organischen verbindet sich mit einer Strahlkraft der Farbe vom Dunkel zum Licht. Die Differenzierung der aufgetragenen Farben, die die übergreifende Form entstehen läßt, ist erfüllt von einer körperhaften sinnlichen Substantialität. Diese meint aber nicht Abbildung des Körpers, nicht Reproduktion der Wirklichkeit selbst. Aus seinem Dialog mit der Kunstgeschichte schöpft Ákos Birkás die Kraft, diese Kopfform zur Metapher des geistigen Selbst zu entwickeln. Er stellt sich damit in jene Reihe bedeutender Künstler, die das Geistige in der Kunst uns im Reich der reinen Form und der Farbe veranschaulichen. Ohne zu erzählen oder uns an die vertrauten Geschichten der Vergangenheit zu erinnern, schafft er aus sich selbst sprechende Bilder. Seine Bildsprache ist die einer anschaulichen Sinnlichkeit, die ihre Sinnhaftigkeit und Geistigkeit aus den Grundlagen einer gereinigten Malerei schöpft. Und diese spricht direkt zu uns, ohne alle Umwege einer erinnernden oder fabulierenden Erzählung.

Wilfried Skreiner

Ich arbeite lange an einem Bild. Ich muß das Gefühl haben, daß ich ins Bild hinein gehe und mich dort verliere.
Jedes Bild ist eine lange Geschichte. Vielleicht müßte ich sagen: hat eine lange Geschichte. Doch es ist, es verkörpert seine Geschichte. Ohne dem ist es mir zu flach, uninteressant.
Ein neues Bild fange ich meist an dem Punkt an, wo ich das letzte beendete. Zwischen zwei Bildern geschieht gar nichts. Alles geschieht erst an der Maloberfläche. Schrittweise muß ich zuerst das vorherige Bild verarbeiten und vergessen, dann alle die durch das Format gegebenen, allzu plausiblen Ideen, und dann noch die vielen, immer besseren Ideen, alle jene, welche durch die Arbeit auch zufällig zum Vorschein kommen, Abzweigungen und Versuchungen, daß alles muß ich verarbeiten und vergessen, bis zur Verzweiflung. Dann ist auf einmal die Lösung da.
Oft frage ich mich: könnten wir es nicht sofort mit der Verzweiflung anfangen? Leider – oder Gott sei Dank – geht das aber nicht.

Ákos Birkás

Egy-egy képen sokáig dolgozom: belemegyek és beleveszek.
Minden kép hosszú történet. Nem csak van neki. Maga a történet. Ha nem testesíti meg, akkor nekem lapos, érdektelen marad.
Az újabb képet ott kezdem el, ahol az előzőt abbahagytam. Két kép közt nem történik semmi. Minden a vászon felületén zajlik. Lépesről lépésre kell először az előző kép emlékét eldolgoznom, aztán a formátumból adódó kézenfekvő elképzeléseket, egyre jobb és jobb elképzeléseket, leágazó és új gondolatokat, akaratlan szépségeket, mindent meg kell jeleníteni, eldolgozni és elfelejteni, egész a kétségbeesésig. Akkor egyszercsak mégis előttem a megoldás.
Gyakran kérdezem magamtól: nem kezdhetnénk-e rögtön a kétségbeeséssel? De sajnos – vagy hála Istennek – ez nekem nem megy.

Birkás Ákos

DIE KOPFFORM ALS METAPHER DES GEISTES

Bemerkungen zu den neuen Bildern von Ákos Birkás

Die Malerei besitzt in Ungarn eine starke akademische Kontinuität. Dies führte in den 70er Jahren viele Künstler zu den neuen Medien Fotografie, Installation, Film, Körperkunst bis hin zum Video. Ungarns Beitrag zur Konzept-Kunst und zu einer sozial engagierten Kunstanschauung war bedeutend und wurde international anerkannt. Später als in manchen westlichen Ländern, wie Italien und Österreich, entstand in Ungarn in den 80er Jahren eine neue Malerei. Es bedurfte des Anstoßes von außen, um die Barriere, die die akademische Malerei darstellte, zu überwinden und Malerei als Kunstform wieder zu akzeptieren.

Im Unterschied zu den westlichen Ländern, in denen die Generation der heute 30jährigen diese neue Malerei seit der Mitte der 70er Jahre vorantrieb, war es in Ungarn die Generation der 40jährigen, die sich wieder der Malerei zuwandte. Eine entscheidende Position in dieser Entwicklung nimmt Ákos Birkás ein, der in den 70er Jahren sich vor allem mit dem Medium Fotografie und anderen Möglichkeiten auseinandergesetzt hat. Künstler wie Imre Bak, István Nádler, Tamas Hencze haben den Konstruktivismus der 60er Jahre kontinuierlich in eine malerische Form der 80er Jahre übergeführt, auch dann, wenn sie wie Hencze an einer antimalerischen Grundhaltung festgehalten haben.

Das Gestische, das Heftige, das Wilde auf der Grundlage des Expressiven waren für Ákos Birkás am Beginn seiner malerischen Äußerungen wesentlich. Auf der Suche nach einem eigenen Weg orientierte er sich an den Begriffen, an den Ideologien der wilden oder heftigen Malerei in der Bundesrepublik, weniger an deren malerischen Ergebnissen. Landschaften und Köpfe waren seine Themen. Diese malte er in breiten Pinselstrichen, in spannungsvoll einander gegenübergesetzten Farben, mit stark vereinfachten oder abstrahierten Formen. Manchmal schienen ihn die Malereien von Kindern anzuregen. Im Grunde war es eine ständige Auseinandersetzung mit der Naturform, die ihm diese starken Vereinfachungen ermöglichte. Zugleich war es ein verhüllter Dialog mit der Kunstgeschichte, der sich in seiner Bildwelt spiegelte, beginnend bei Albrecht Altdorfer bis in unser Jahrhundert herauf. Mit dieser Malereiauffassung eignete sich Ákos Birkás dieses Medium wieder an und tat dies beispielhaft für viele gleichaltrige und jüngere Kollegen.

lap-forma lett számára a festői kiindulópont. A képtáblák többnyire nem egyformák, a jobboldali szinte mindig magasabb valamivel, sőt néha keskenyebb is. Először ezt a kétrészességet fejlesztette tovább sokrészességé nyolc karcsú, álló formát sorakoztatva fel egymás mellé, hogy ezzel ábrázolja a tájat, hasonlóan a több részből álló gótikus oltárokhoz. A továbbiakban a két nem egyforma képrészhez egy harmadik, keresztirányú táblát illesztett. Bármennyire is nyilvánvaló volt ez az öröklött formákat felhasználó képi nyelv a »Rein-i táj« (1984) című kép esetében, mégis a diptichon és triptichon fogalmát fenntartásokkal szabad csupán használnunk. Birkás Ákos nem két vagy három képrészt egyesít nagyobb egésszé. A kép tárgyának vizsgálatakor, melyhez egyre közelebb igyekszik kerülni, a forma olyannyira megnagyobbodik, hogy többé nem fér el egyetlen képrészen, hanem két vagy három vásznat tölt ki. Ez a megállapítás csupán egyetlen részletét érinti a fejlődésnek, és így nincs abszolút érvényessége. Birkás Ákos munkamódszere ennél sokkal összetettebb. A tájakon és a fejeken – melyek gyakran egyazon formában öltenek testet – felhasználja a középső osztást is, hogy az emberi fej alapstruktúráját a függőleges osztással két önálló vásznon ábrázolja. Ezeket a fejeket világos és sötét oldalból, az ebből fakadó színkülönbségekből, majd a különbözőnek tekintett arc-felekből építi fel. Egy harmadik vászon beiktatásával a szem-orr kereszt a maga T-formájában három vászonfelületből jön létre, s ugyanakkor a felső képrész kupolaszerűen lezáró formája tartja össze a kompozíciót.

Összetett művészettörténeti helyzettel állunk szemben. Az analitikus kubizmus óta megtanultuk egy tárgy, vagy ebben az esetben egy fej szimultán ábrázolt különböző térbeli aspektusait leolvasni. Egy fejnek különféle nézetei vannak, és ezeket Birkás bemutatja számunkra. A modern művészet története számos példát tud felmutatni erre a messzemenő leegyszerűsítésre. A középső osztással vagy anélkül megjelenő ovális forma a figurális absztrakcióban mindig fejként tűnik fel: a huszadik század szobrászatának történetében ennek széles skálája bontakozik ki Brancusitól Avramidisig. A festészetben pedig Alekszandr Javlenszkijre utalhatunk, akinek a tárgynélküliség határáig fejlesztett fej-absztrakcióit éppúgy megtermékenyitette a vele kortárs konstruktivizmus, mint amennyire – az ikonfestészet szellemétől áthatva – mindig vallási képzeteket is vonzott, mindenekelőtt a megdicsőült Jézus Krisztus fejének motivumát. Az orosz forradalmi művészet kontextusában e fej-absztrakciók a tiszta szellemiség képi metaforái. Ez a tiszta szellemiség Birkás Ákos fejkompozícióira is ráillik.

Birkás Ákos többrészes fej-képei rendkívül zártak. Ez nem csupán az oválformára való redukcióból származik, de mégis az ovális forma határozza meg,

Eiform des menschlichen Kopfes. Das Verhältnis zwischen dem Hintergrund und der heraustretenden abstrakten Form ist nicht antagonistisch, das Kopfmotiv entsteht aus demselben Material und verläßt den umgebenden Bildraum nicht.

Obwohl die Malerei von Birkás lebendig und sinnlich erscheint, sind seine Bilder Verkörperung einer abstrakten, rein gedanklich geprägten Totalitäts-Vorstellung. Das Gesicht ist ein solches Motiv in der europäischen Malerei, das nicht nur ein individuelles Bildnis repräsentiert, sondern die gesamte Persönlichkeit, eine abgeschlossene, abgerundete und in sich ruhende »innere Welt«.

Die »Stirn«, die den oberen Teil des Kopfes bildet, ist zudem noch eine »Kuppel«, ein architektonisches Symbol des sich über dem Weltall wölbenden »Himmelsgewölbes«, das zwischen der irdischen und himmlischen Sphäre eine Vermittlerrolle spielt. Die Natur unter dieser Wölbung ist kein bloßer Stoff, keine »Masse« ohne Bewußtsein, sondern lebendiger Träger der Totalität. Das geschlossene System der einfachen Formen, die die Totalitäts-Vorstellung verkörpern, ist eine gedankliche Konstruktion, die nicht der Natur, nicht ihrem lebendigen Material entgegenwirkt, sondern ihre Wirkung gerade dadurch ausübt, daß der wahrhaftige Sinn der Natur und ihr nur intellektuell erfaßbarer tiefer Inhalt herauskristallisiert werden. In diesem Sinn lassen sich die Gemälde von Birkás als eine durchgeistigte Naturvision auffassen, in welcher die emblematisch erscheinende, abstrakte intellektuelle Ordnung den tiefen Sinn der lebendigen Natur sichtbar macht, und zwar im Reichtum einer sinnlich-anschaulichen Farbfläche. Die Kunst von Ákos Birkás entfernt sich immer mehr von der theoretischen Direktheit der »Programmbilder« am Anfang der 80er Jahre und verläuft auf der Bahn einer vertieften, stillen, in sich gekehrten und in sich horchenden, meditativen Malerei.

In ihr verschmelzen intellektuelle Systemschaffung und sinnliche Darstellung romantischer Naturvisionen. Andächtige Stille und Kraft sprühende, spannungsvolle Bewegtheit werden in diesen Bildern zugleich verkörpert. Die wuchernde Fülle der Details ist heute verschwunden, hat sich in der Ruhe und selbstverständlichen Einfachheit des »Ganzen« aufgelöst. Die stille Betrachtung der Totalität schafft eine überwältigende monumentale Form in der Malerei von Birkás.

Lóránd Hegyi

A KÉP HATALMA

Megjegyzések Birkás Ákos festészetéhez

1. A modern művészet történeti alakulásának egyik sajátossága az, hogy az egyes életművek többnyire rendkívül erősen kötődnek egy korszakhoz, s azon belül egy irányzathoz, stílusvonulathoz, iskolához. A hagyományos értelemben vett egyéni oeuvre gyakran teljes átfedésbe kerül egy irányzattal, egy adott alkotói módszerrel, művészetszemléleti rendszerrel. Úgy tűnik, mintha az irányzat behabzsolná a művészt.
Ez arra a félreértésre ad módot, hogy az egyéni oeuvre minden esztétikai sajátosságát a vele mereven összekapcsolt irányzat művészetszemléletéből vezesse le a kritikus, figyelmen kívül hagyva az oeuvre belső fejlődését, a csak rá jellemző művészi megoldásokat, s a művészi személyiség lelki habitusát, alkati vonzódásait. Az egyéni oeuvre a tendencia áldozatává válik. Még akkor is áldozat, ha pozitíve értékelik, hiszen valóságos, csak rá jellemző értékei helyett az irányzat értékeit vetítik rá, s azért jutalmazzák elismeréssel, mert megtestesíti az irányzat esztétikai felfogását.
Később, az adott irányzat újhullámának lecsendesülésével a művész egyéni útja láthatóan elválik az önmaga programját meghaladó, lassan kifáradó és felbomló tendenciától, s immár nyilvánvalóan önálló életet kezd élni. Természetesen a meghatározó érvényű, gazdag és sokrétű életművek mindig is a maguk önálló útjan bontakoztak ki, s nem átvették az új irányzatok művészetfelfogását, hanem megteremtették azt.
Birkás Ákos festészete a nyolcvanas évek magyarországi transzavantgarde művészetének nem csak szerves része, de egyik legfontosabb meghatározó és kezdeményező oeuvre-je is. Útja elválaszthatatlan az Új Festészet expresszív útjától, ugyanakkor mindig megőrzi függetlenségét és a belső fejlődés önállóságát. Nem követi, hanem formálja, alakítja az Új Festészet pályáját.
Ebből az is következik, hogy Birkás festészetének esztétikai értékeit, módszerének sajátosságait nem lehet egyszerűen levezetni az Új Festészet értékfelfogásából; művészetéhez mindig mint autonóm esztétikai jelenséghez kell közelednünk.

2. Birkás hosszabb szünet után, 1980-ban kezd ismét festeni. A főiskola elvégzése után mintegy hat éven át portrékat festett. A hetvenes években érdeklődése

a fotó felé fordul. A szimmetria, a tükrözés és a megkettőződés jelenségei foglalkoztatják ekkor. Később, a hetvenes évek végén portréfotókat készít, rendkívül szigorú, személytelen, objektív formaként mutatva be az emberi arcot. A nyolcvanas évek festményeinek makacsul visszatérő két alapmotívuma, a táj és a fej ezekhez a korábbi sorozatokhoz kapcsolódik. A médiális eltérések és a stílusfelfogás különbözősége ellenére egy majd' két évtizedes rejtett kontinuitás hordozói ezek a motívumok.

Birkás Ákos 1980 utáni festészetében rendkívül fontos szerepet játszik a spontaneitás, a szubjektív gesztusfestés elemi expresszivitása, a festői felület indulatos, érzéki kialakítása. Erős, gyakran agresszív színtónusai, a kék-vörös-sárga-zöld színsávok harsány, disszonáns együttesei a »heftige Malerei« kifejezésmódjához állnak közel. Azonban Birkás festészetében mindvégig jelen van egy intellektuális mélystruktúra, ami a rendet, az állandót, a világ szellemi megépítettségét, egy metafizikai »teljességet« keres az eleven és kiszámíthatatlan folyamatokban. Birkás nem naiv álmodozó, sem pedig szigorú purista, aki egyetlen reduktív modell abszolutizálásában hinne. Festészetében ott lüktet az élet, a sokirányú mozgások gazdagsága, a személyes lét redukálhatatlan sokszínűsége és autonómiája. Meglepő találkozások, homályos sejtések, örömteli felismerések és szorongató konfliktusok fogalmazódnak meg vásznain. De mégis hisz abban, hogy ezek a kusza, összerendezetlen, heterogén, egymással feszültségben álló, gyakran agreszszív és pusztító, roncsoló folyamatok végső soron egy mélyebb, »bölcsebb«, harmonikusabb rendszer részét alkotják: egy »rejtett teljesség« elemei.

Ezért alakítja ki a látszatra pusztán spontán, automatikus módon festett, zaklatott és indulatos, pillanatnyi állapotokat és sejtéseket közvetlenül kiíró gesztusfestményein a rejtett teljesség képi metaforáit: a szimmetrikusan felépített, primitíven leegyszerűsített, megbonthatatlan arc-motívumot, illetve az egymásnak megfeleltetett két képfélből eleven, mozgalmas, lüktető, élettel teljes táj-motívumot. Az arc egyik fele éppúgy tükörképe a másik félnek, mint ahogy a tájképeken megjelenő hegyek és tavak is szimmetrikus elrendezést mutatnak. Birkás azért választja a diptichon-formát, mert a két egymás mellé helyezett, keskeny sávval elválasztott képtábla együttese már önmagában szimmetriát alkot: a jobb képfél és a bal képfél együtt egy teljes formát, egy képi egységet manifesztál. A két képfél közötti apró eltérések nem zavarják meg az egység érvényesülését; ellenkezőleg, élettel, mozgással telítik a rendszert. Az elvont szellemi értékrendet megtestesítő kép így az élet része, melynek szuggesztív érzékisége szemléletes, kézzelfogható, átélhető evidenciává teszi a képépítményben megjelenő ideát.

Birkás Ákos művészetszemléletében alapvető fontosságú principium a művészet életszerűsége, az eleven folyamatok gazdag kibontakozása, a személyesség és az élmény, a látvány hatalma. Felfogása anti-reduktív; elutasít minden merev, korlátozó dogmát, ami a látványélmény ellenében hat és elszegényíti az érzéki, szemléletes kép evidenciaként megjelenő valóságát.
Birkás művészete rejtett szálakon kapcsolódik a klasszikus európai tradícióhoz, a reneszánsz és a barokk művészet érzéki teljességéhez. Művészete a szellemi rend, az »Egész« érzékletessé tételében, a gondolati-szemléleti »teljesség« képi metaforájának megteremtésében látja a maga célját. A rend Birkás számára mindig élettel teljes. A múlt és a hely, a személyesen átélt pillanat mindig meghatározza, színezi, finomítja, gazdagítja ezt az ideális rendet. A pillanatnyiság, a véletlenszerűség, a személyesség nem az elvont »teljességgel« szemben ható, zavaró mozzanatok, hanem éppen az elvont teljesség-eszmét konkretizáló, gazdagító, élményszerűvé tevő mozzanatok. Ezért válik számára minden apró mozzanat fontossá, minden pillanatnyi képzet, sejtés jelentőssé, s éppen ezek gazdag, lüktető, életszerű, mozgalmas komplexitásából nyer erőt Birkás festészete.
Birkás Ákos műveinek kompozíciós felépítésében a szemléletes zártság, lekerekítettség, a gondolati teljesség mozzanata hangsúlyozódik. Ugyanakkor az érzéki, kolorista felületalakítás megőrzi az eleven festői folyamatok gazdagságát, érzelmi telítettségét, a pillanatnyi rögtönzésekben megnyilatkozó személyes létélmény élettelíségét.

3. A nyolcvanas évek évek elején Birkás festményei némiképp »programművek« voltak. Valamennyi Birkás-mű egy tisztán festői eszközökkel megfogalmazott »teljesség-képzet« megjelenítése. Míg azonban az évtized elején festett kompozícióiban az elemi erejű, zabolátlan gesztusok zaklatottsága, vadsága és a zárt képstruktúra szellemi rendje, stabilitása között roppant feszültség támadt, addig az utóbbi két évben készült Birkás-művek nyugodtabbá, »hűvösebbé« és monumentálisabbá váltak. A festői felületek felszívják magukba a pszichikai tartalmú rögtönzéseket, az indulati tartalmú gesztusokat, s ma inkább a felület egysége, a forma nyugalma dominál.
Birkás műveinek színvilága ma komorabb, sötétebb, telítettebb, mint a nyolcvanas évek elején. Míg korábbi képeire a homogén, intenzív színnel festett háttér és az izzó vörössel, zölddel, sárgával és feketével festett vonalak kontrasztja volt jellemző, addig az utóbbi két év művein a színek finom harmóniája, az egymáshoz közeli tónusértékek nyugalma, a színfelületek tömörsége és a sötét színek komorsága jelentkezik.

1986 tavaszától Birkás háromrészes képekkel egészíti ki a kétrészes képek sorozatát. A háromrészes képek alapmotívuma továbbra is a fej. Az álló, tojás alakú, vagy szabályosabb ovális forma gyakran sisakká alakul át, s az arcot meghatározó antropomorf alakzatok helyett az arcot védő, beburkoló síkformák válnak meghatározóvá.

A háromrészes képek esetében megerősödik az egyes képtáblák formaértéke. Nem csupán a képfelületen megjelenő, ráfestett alakzat válik jelentőssé, hanem magának a képtáblának az alakja, mely a másik két táblával együtt szigorú, geometrikus kompozíciót alkot. A két függőleges tábla általában nem azonos méretű; s egy vízszintes, általában téglalap alakú elem zárja fent a kompozíciót. A képtáblák közötti keskeny rések is formaként jelentkeznek: ezek alkotják a jellegzetes Birkás-féle arc-motívum orrtengelyét, illetve a szemek vízszintes tengelyét.

Birkás úgy értelmezi a vastagon felvitt festékanyaggal, faktúrásan kialakított képfelületeket, mint önálló formákat. A három vászon három képi formaként jelenik meg a fal síkja előtt. Az így kirajzolódó kompozíció egy fejmotívumra asszociál, de bevonja Javlenszkij Krisztus-fejeit is a jelentés aurájába. Ez az új képstruktúra Birkás korábbi arc-motívumainak továbbfejlesztett, homlokrésszel kiegészített változata.

A felső, vízszintes téglalap alakú vászonfelületen az erőteljes ecsetvonások egy félköríves formát – egy »kupolát« vagy »boltívet«, a mennybolt emblematikus jelzését – rajzolják ki, de nem egzakt kontúrokkal, hanem mintegy a sűrű, súlyos anyagként megjelenő festékmassza önszerveződése nyomán felderengő formaként.

A súlyos, nehéz anyagiságot sejtető, egymással »sárosan« összekeveredő színsávok a két függőleges vásznon általában egészen egyszerű geometrikus formát adnak ki: egy szabálytalan ovális alakzatot. Ezt a formát vágja ketté a két képtábla közötti keskeny sáv. Az ovális két fele az emberi arc két része, melyet fent a homlok motívuma – mint egy hatalmas kupola – zár le. A homlokrész olykor súlyos, archaikus sisakként, az emberi tekintetet eltakaró formaként jelenik meg. Az egyszerű formák így egy meglehetősen leegyszerűsített »egész« formát adnak ki: az emberi fej ősi, stilizált, primitív emblémaként megjelenő formáját.

A háttér és az előtérben megjelenő absztrakt forma viszonya nem antagonisztikus: ugyanabból a festői anyagból születik a fejmotívum, soha nem szakad ki a környező képtérből. A forma néha olyannyira elmosódik, hogy szinte elmerül, eltűnik a háttérben. Ilyenkor maga a képtábla veszi át a forma szerepét: nem a ráfestett alakzat dominál, hanem a tényleges képtábla válik alakzattá.

Ekkor megerősödik Birkás képeinek architektónikus jellege. A képtáblák falakká, súlyos tömegekké válnak, melyek archaikus oltárként a maguk megépítettségében idézik fel az ősi teljességet.

Birkás festészetében a természet megőrzi a maga életszerű, anyagszerű érzékiségét, ám a kép mégis egy elvont, gondolatilag tisztázott, emblematikusan megjelenő »teljesség-képzet« megtestesítője. Az arc olyan motívuma az európai festészetnek, amely nem csupán az egyedi képmást foglalja magába, hanem a teljes személyiséget, mint tipust. Tehát egy zárt, lekerekített »belső világot« is reprezentál. A fejmotívum felső részét alkotó »homlok« egyúttal védelmező sisak, illetve »kupola«, a világmindenség fölé boltozódó mennybolt architekturális szimbóluma, mely közvetít az égi és a földi szféra között. A boltozatos építmény alá foglalt természet nem csupán anyag, öntudatlan és akarat nélküli »massza«, hanem a teljesség hordozója, eleven, gazdag, mozgalmas totalitás. A teljesség képi metaforáját megtestesítő egyszerű formák zárt rendszere olyan gondolati konstrukción alapul, mely az eleven anyagon keresztül, a heterogenitáson keresztül nyilatkozik meg, s annak igazi értelmét, intellektuálisan feltárható legmélyebb tartalmát kristályosítja ki.

Ebben az értelemben Birkás Ákos festményei egy átszellemített természetvíziónak is felfoghatók, ahol az emblematikusan megjelenő elvont szellemi formarend magának az élő természetnek legmélyebb értelmét tárja fel, az érzéki-szemléletes-színes felület gazdagságában.

Birkás Ákos művészete egyre távolabb kerül a nyolcvanas évek eleji »programképek« teoretikus direktségétől és az önfelszabadító gesztusok szertelen, indulatos spontaneitásától. Birkás útja egy elmélyült, csendes, befelé figyelő, meditatív festészet felé vezet. Egyszerű, nyugodt, stabil formái a természeti formák dologszerű nyugalmát és rendíthetetlenségét sugallják.

Festészetében találkozik az intellektuális rendszeralkotás és a romantikus természetvízió érzéki megjelenítése. Áhitatos csend és erőtől duzzadó, feszültséggel teli mozgalmasság egyaránt megtestesül képeiben. A részletek korábbi buja gazdagsága eltűnik, feloldódik az Egész nyugalmában és magátólértedődő egyszerűségében. A teljesség csendes szemlélése lenyűgöző monumentális formát teremt Birkás magávalragadóan gazdag festészetében.

Hegyi Lóránd

ÁKOS BIRKÁS

1941 in Budapest geboren
1959–65 Studium an der Akademie der Bildenden Künste in Budapest, Fach Malerei
seit 1966 Lehrtätigkeit an der Fachschule für Bildende und Angewandte Kunst in Budapest

ÁKOS BIRKÁS

1941 Budapesten született
1959–65 Tanulmányok a budapesti Képzőművészeti Főiskola Festő Szakán
idő 1966 A budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára

Einzelausstellungen
(Auswahl)

1970 Kellergalerie Ferencváros, Budapest
1973 Galerie Studio, Budapest
1974 Kellergalerie Ferencváros, Budapest
1977 Kulturhaus, Budaörs
1978 Jugendklub, Székesfehérvár
1979 Bercsényi Klub, Budapest (mit András Halász)
1982 Studio Rabinec, Budapest
1986 Talgalerie, Wien (mit István Mazzag)
Galerie Pécs, Pécs

Egyéni kiállítások
/válogatás/

1970 Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest
1973 Studió Galéria, Budapest
1974 Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest
1977 Kulturház, Budaörs
1978 Ifjúsági Ház, Székesfehérvár
1979 Bercsényi Klub, Budapest /Halász Andrással/
1982 Rabinec Studió, Budapest
1986 Talgalerie, Bécs /Mazzag Istvánnal/
Pécsi Galéria, Pécs

Ausstellungsbeteiligungen
(Auswahl)

1967 Kellergalerie Ferencváros, Budapest
1975 Exposition, Hatvany Layos Museum, Hatvan
1980 Zeichnest du? Klub Junger Künstler, Budapest
Zeichnung, Galerie Pécs, Pécs
1981 Dokumentum, Galerie Pécs, Pecs
Tendenzen III und VI, Galerie Óbuda, Budapest
1982 Filmkunst, Galerie Budapest, Budapest
1983 Gruppe Rabinec, Studio Rabinec, Budapest
Landschaft, Galerie Pécs, Pécs
Gruppe Rabinec, Vajda Lajos Studio, Szentendre
1984 Bak-Birkás-Molnár-Szirtes, Galerie Pécs, Pécs
Bild '84, Künstlerklub Fészek, Budapest
Grenzzeichen, Schloß Esterházy, Eisenstadt
Frisch gemalt, Museum Ernst, Budapest
19. Internationale Malerwochen, Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz

Csoportos kiállítások
/válogatás/

1967 Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest
1975 Expozició, Hatvany Lajos Múzeum, Hatvan
1980 Rajzolsz? Fiatal Művészek Klubja, Budapest
Rajz, Drawing, Pécsi Galéria, Pécs
1981 Dokumentum, Pécsi Galéria, Pécs
Tendenciák III és IV, Óbuda Galéria, Budapest
1982 Film/művészet, Budapest Galéria, Budapest
1983 Rabinec csoport, Rabinec Studió, Budapest
Táj/Landscape, Pécsi Galéria, Pécs
Rabinec csoport, Vajda Lajos Studió, Szentendre
1984 Bak-Birkás-Molnár-Szirtes, Pécsi Galéria, Pécs
Kép '84, Fészek Művészklub, Budapest
Grenzzeichen, Esterházy kastély, Eisenstadt
Frissen festve, Ernst Múzerum, Budapest
19. Nemzetközi Festőhetek, Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz

1985 Moderne Ungarische Malerei, Rathaus, Helsinki
Galerie Pécs, Pécs
Neue Sensibilität III, Galerie in der Lajosstraße, Budapest
Drei Generationen ungarischer Maler, Neue Galerie, Graz; Kunsthalle Budapest
Ungarische Künstler der Gegenwart, Galerie des Beaux-Arts, Bordeaux

1986 Eklektika '85, Ungarische Nationalgalerie, Budapest
42. Biennale, Venedig (Ungarischer Pavillon)
Die Steirische Landschaft, Neue Galerie, Graz
Birkás-Kelemen-Mulasics-Nádler, Galerie Rolandshof, Rolandseck-Oberwinter
Dialog II, Künstlerklub Fészek, Budapest
Aspekte Ungarischer Malerei der Gegenwart, Erholungshaus der Bayer AG, Leverkusen, Stadthalle Hagen

1987 Neue Sensibilität, Ungarische Malerei der 80er Jahre, Galerie der Stadt Esslingen, Villa Merkel
Bak-Bachman-Birkás-Fehér-Kelemen-Kovács-Rajk-Wahorn
ELAC, Musée St. Pierre, Lyon
Neue Sensibilität IV, Galerie Pécs, Pécs
Ungarische Malerei der 80er Jahre, Ausstellungshalle Westfalenpark, Dortmund
Bak-Birkás-Kelemen-Nádler, Galerie Colonnette, Dortmund

1985 Modern magyar festészet, Városháza, Helsinki Pécsi Galéria, Pécs
Új szenzibilitás III, Lajos utcai kiállitóház, Budapest
Magyar festők három nemzedéke, Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz, Pillanatkép, Műcsarnok, Budapest
Kortárs magyar festészet, Galerie des Beaux-Arts, Bordeaux

1986 Eklektika '85, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
42. Velencei Biennálé /Magyar Pavilon/
A stájerországi táj, Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz
Birkás-Kelemen-Mulasics-Nádler, Galerie Rolandshof, Rolandseck-Oberwinter
Dialógus II, Fészek Művészklub, Budapest
A kortárs magyar festészet irányzatai, Bayer AG kiállitóterme, Leverkusen, Stadthalle Hagen

1987 Új szenzibilitás, a nyolcvanas évek magyar festészete, Galerie der Stadt Esslingen, Villa Merkel
Bak-Bachman-Birkás-Fehér-Kelemen-Kovács-Rajk-Wahorn, ELAC, Musée St. Pierre, Lyon
Új szenzibilitás IV, Pécsi Galéria, Pécs
A nyolcvanas évek magyar festészete, Ausstellungshalle, Westfalenpark, Dortmund
Bak-Birkás-Kelemen-Nádler, Galerie Colonnette, Dortmund

Verzeichnis der ausgestellten Werke
A kiállított müvek jegyzéke

1 Kopf 7 (zweiteilig) 1986
Fej 7 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 250 x 150 cm

2 Kopf 9 (zweiteilig) 1985–86
Fej 9 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 200 x 150 cm
Pécs, Janus Pannonius Museum

3 Kopf 10 (dreiteilig) 1986
Fej 10 (háromrészes)
Öl auf Leinwand, 290 x 150 cm

4 Kopf 11 (dreiteilig) 1986
Fej 11 (háromrészes)
Öl auf Leinwand, 280 x 140 cm

5 Kopf 12 (zweiteilig) 1985–86
Fej 12 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 200 x 140 cm

6 Kopf 16 (zweiteilig) 1985–86
Fej 16 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 200 x 160 cm

7 Kopf 18 (zweiteilig) 1986
Fej 18 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 200 x 140 cm
Privatbesitz Graz
Magángyüjtemény Graz

8 Kopf 19 (zweiteilig) 1986
Fej 19 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 200 x 130 cm
Privatbesitz Graz
Magángyüjtemény Graz

9 Kopf 22 (zweiteilig) 1986–87
Fej 22 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 205 x 117 cm

10 Kopf 23 (zweiteilig) 1986
Fej 23 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 200 x 130 cm

11 Kopf 26 (zweiteilig) 1986–87
Fej 26 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 200 x 130 cm

12 Kopf 30 (dreiteilig) 1986–87
Fej 30 (háromrészes)
Öl auf Leinwand, 310 x 150 cm

13 Kopf 33 (zweiteilig) 1986–87
Fej 33 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 250 x 160 cm

14 Kopf 34 (zweiteilig) 1987
Fej 34 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 270 x 120 cm

15 Kopf 35 (zweiteilig) 1987
Fej 35 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 210 x 120 cm

16 Kopf 36 (zweiteilig) 1987
Fej 36 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 250 x 150 cm

17 Kopf 37 (zweiteilig) 1987
Fej 37 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 250 x 150 cm

18 Kopf 38 (zweiteilig) 1987
Fej 38 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 300 x 110 cm

19 Kleiner Kopf 1 (zweiteilig)
1986–87
Kis fej 1 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 92 x 31 cm

20 Kleiner Kopf 2 (zweiteilig) 1986
Kis fej 2 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 65 x 32 cm

21 Kleiner Kopf 3 (zweiteilig) 1987
Kis fej 3 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 70 x 30 cm

22 Kleiner Kopf 4 (zweiteilig) 1987
Kis fej 4 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 75 x 40 cm

23 Kleiner Kopf 5 (zweiteilig) 1987
Kis fej 5 (ketreszes)
Öl auf Leinwand, 80 x 50 cm
Edward and Nancy Kienholz
Collection, Hope, Idahoe/USA

24 Kleiner Kopf 6 (zweiteilig) 1987
Kis fej 6 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 70 x 30 cm

25 Kleiner Kopf 7 (zweiteilig) 1987
Kis fej 7 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 70 x 40 cm

26 Liegender Kopf 2 (zweiteilig)
1987
Fekvő fej 2 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 140 x 250 cm

27 Kleiner liegender Kopf 1
(zweiteilig) 1986
Kis fekvő fej 1 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 35 x 60 cm

28 Kleiner liegender Kopf 2
(zweiteilig) 1987
Kis fekvő fej 2 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 51,5 x 43 cm

29 Kleiner liegender Kopf 3
(zweiteilig) 1987
Kis fekvő fej 3 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 56 x 40 cm

30 Kleiner liegender Kopf 4
(zweiteilig) 1987
Kis fekvő fej 4 (kétrészes)
Öl auf Leinwand, 50 x 70 cm

Ausstellung/*Kiállítás:*
Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz
Műcsarnok, Budapest
Katalog/*Katalógus:*
Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz;
Univ.-Prof. DDr. Wilfried Skreiner
Layout:
Gerti Draxler
Übersetzung/*Fordítás:*
Dr. Hella Hildebrand (Néray), Dr. Lórand Hegyi (Skreiner),
Balázs Birkás (Hegyi)
Fotos:
Gyula Kollányi, Budapest; Michael Schuster, Graz (Kopf 19/*Fey 19*),
Imre Zumász (Portraitfoto)
Repros/*Reprodukciók:*
Repro Kolbl, Graz
Druck und Gesamtherstellung/*Nyomda:*
Grazer Druckerei, Bienengasse 29, 8020 Graz

© Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz 1987

Birkás Ákos, festő-grafikusművész 1. Folytatás.

Nagy Loltán: Középkorrés, Birkás Ákos kiállítása a Műcsarnokban.

Birkás Ákos: Dombvidék fenyőfákkal, olaj, vászon, 200 × 260 cm (kétrészes), 1983

Művészet, 1988. okt., 37-old,

Tisztelettel meghívjuk 1988 március 22-én szerdán este 6 órára a Fészek Galériába

KAPU

c. kiállítás megnyitására

Kiállítók:

BIRKÁS ÁKOS
BUJDOSÓ ALPÁR
FEHÉR LÁSZLÓ
GÁYOR TIBOR
PINCZEHELYI SÁNDOR
POLLACSEK KÁLMÁN
SZKÁROSI ENDRE

Koncepció és rendezés:
HEGYI LÓRÁND

Megnyitja:
POMOGÁTS BÉLA

Megtekinthető: 1988 április 22-ig
délután 2 és 8 óra között
szombat-vasárnap és az ünnepnapok
kivételével.

MŰVÉSZETI SZAKSZERVEZETEK SZÖVETSÉGE
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

DÍJELŐLEGES

Bardoli István
MTA Műv. Tört. Kut. Int.
Bp.
Úri u. 62.

1014

BIRKÁS Ákos

KÉPFELB NTÁS

BARANYAY ANDRÁS
BIRKÁS ÁKOS
GÉMES PÉTER
JOVÁNOVICS GYÖRGY
KÁROLYI ZSIGMOND
KONKOLY GYULA
LOVAS ILONA

MEGNYITÓ
1993. FEBRUÁR 12-ÉN
PÉNTEKEN 17 ÓRAKOR
A PALME-HÁZBAN
BP. XIV., OLOF PALME SÉTÁNY 1.

MEGNYITJA
FÖLDES EMILIA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

BIRKÁS ÁKOS

FEJ (No. 88) es FEJ (No. 89)

Megnyitó: 1991. február 9-án, szombaton, 18 órakor. Kiállítás időtartama: 1991. február 9. - 1991. március 30. Katalógus.

Knoll Galéria, Liszt Ferenc tér 10, első emelet, H-1061 Budapest, Telefon és Fax: 1/1420-444
Nyitva: hétfotol péntekig 11 - 18, szombaton 11 - 14 óráig.

Birkás Ákos

A Műcsarnok meghívja Önt

BIRKÁS ÁKOS

kiállításának megnyitójára

1988. június 9-én délután 6 órára (Szt.

A kiállítást megnyitja :

Univ.-Prof. DDr. WILFRIED SKREINER és

dr. HEGYI LORÁND

MŰCSARNOK

Budapest, Hősök tere

BIRKÁS ÁKOS

ÁKOS BIRKÁS

Eröffnung: am Mittwoch, den 25. November 1992, um 19 Uhr
Ausstellungsdauer: 25. November 1992 bis 16. Januar 1993

Knoll Galerie, Wien 6, Esterházygasse 29/Hof
Telefon 0222/5875052, Fax 0222/5875966, Öffnungszeiten
Montag bis Freitag 11 bis 18.30 Uhr, Samstag 11 bis 14 Uhr

ÁKOS BIRKÁS

Eröffnung: am Mittwoch, den 25. November 1992, um 19 Uhr
Ausstellungsdauer: 25. November 1992 bis 16. Januar 1993

Knoll Galerie, Wien 6, Esterházygasse 29/Hof
Telefon 0222/5875052, Fax 0222/5875966, Öffnungszeiten
Montag bis Freitag 11 bis 18.30 Uhr, Samstag 11 bis 14 Uhr

BIRKÁS ÁKOS

KÉPFELB NTÁS

BARANYAY ANDRÁS
BIRKÁS ÁKOS
GÉMES PÉTER
JOVÁNOVICS GYÖRGY
KÁROLYI ZSIGMOND
KONKOLY GYULA
LOVAS ILONA

MEGNYITÓ
1993. FEBRUÁR 12-ÉN
PÉNTEKEN 17 ÓRAKOR
A PALME-HÁZBAN
BP. XIV., OLOF PALME SÉTÁNY 1.

MEGNYITJA
FÖLDES EMÍLIA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

Bíró Ákos

Das Goethe-Institut Budapest lädt Sie und Ihre Freunde ein

zur Eröffnung der Ausstellung von

BIRKÁS ÁKOS

am Mittwoch, dem 6. November 1996 um 18.00 Uhr
im Goethe-Institut
(Andrássy út 24, Budapest VI.)

Einführung: **Nádasdy Ádám**

Die Ausstellung ist bis zum 6. Dezember 1996
außer samstags und sonntags
täglich von 10.00 bis 18.00 Uhr geöffnet.

Abbildung: Kopf (4 Bn5. 137), 1995.

GOETHE-INSTITUT
BUDAPEST

A budapesti Goethe Intézet meghívja Önt és barátait

BIRKÁS ÁKOS

kiállításának megnyitójára

1996. november 6-án, szerdán 18 órára
a Goethe Intézetbe
(Budapest VI., Andrássy út 24)

Bevezeti: **Nádasdy Ádám**

A kiállítás 1996. december 6-ig,
szombat és vasárnap kivételével
10-18 óráig tekinthető meg.

Kép: Fej (4 Bn5. 137), 1995.

GOETHE-INSTITUT
BUDAPEST

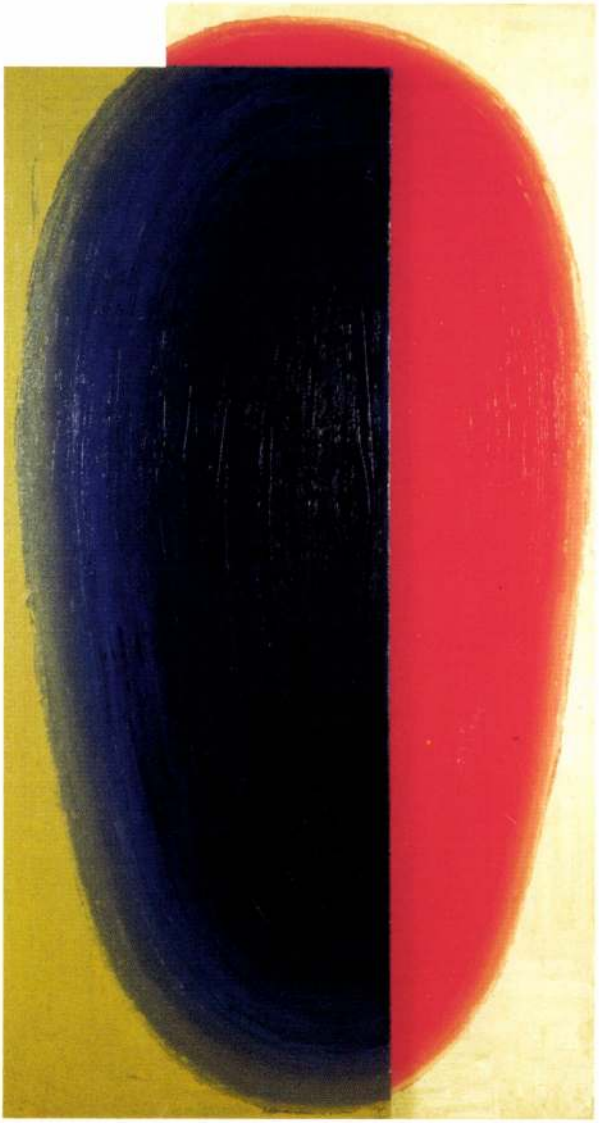

Das Goethe-Institut Budapest lädt Sie und Ihre Freunde ein

zur Eröffnung der Ausstellung von

BIRKÁS ÁKOS

am Mittwoch, dem 6. November 1996 um 18.00 Uhr
im Goethe-Institut
(Andrássy út 24, Budapest VI.)

Einführung: **Nádasdy Ádám**

Die Ausstellung ist bis zum 6. Dezember 1996
außer samstags und sonntags
täglich von 10.00 bis 18.00 Uhr geöffnet.

Abbildung: Kopf (4 Bn5. 137), 1995.

GOETHE-INSTITUT
BUDAPEST

A budapesti Goethe Intézet meghívja Önt és barátait

BIRKÁS ÁKOS

kiállításának megnyitójára

1996. november 6-án, szerdán 18 órára
a Goethe Intézetbe
(Budapest VI., Andrássy út 24)

Bevezeti: **Nádasdy Ádám**

A kiállítás 1996. december 6-ig,
szombat és vasárnap kivételével
10-18 óráig tekinthető meg.

Kép: Fej (4 Bn5. 137), 1995.

GOETHE-INSTITUT
BUDAPEST

A GONDOLAT FORMÁI I-II.

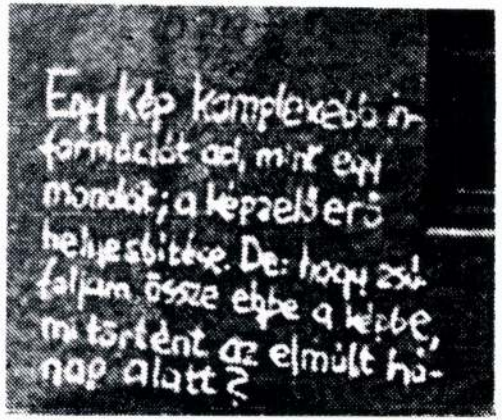

"Egy kép komplexebb információt ad, mint egy mondat"

Hajas Tibor, 1975

A gondolat formái, Nappali Ház, 1993/2.

BIRKA'S ÁKOS

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA - ÓBUDAI PINCEGALÉRIA

Bp. III. Kiskorona u. 7. Bp. III. Fő tér 1.

A GONDOLAT FORMÁI I-II.

Beöthy Balázs, Birkás Ákos, Chilf Mária, Donáth Péter, Erdély Miklós, Faa Balázs, Jovánovics György, Július Gyula, Károlyi Zsigmond, Koronczi Endre, Major János, Menesi Attila, Molnár Péter, Molnár Sándor, Schmal Károly, Szíj Kamilla, Tolvaly Ernő, Türk Péter, Várnai Gyula

Megnyitó: 1993. május 11-én valamint június 16-án 18-19 óra között

Megtekinthető: 1993. június 13-ig (első rész) és július 18-ig (második rész)
Hétköznap 14-18, szombat, vasárnap 10-18 óráig.
Hétfőn zárva.

A Fővárosi Képzőművészeti Alap támogatásával

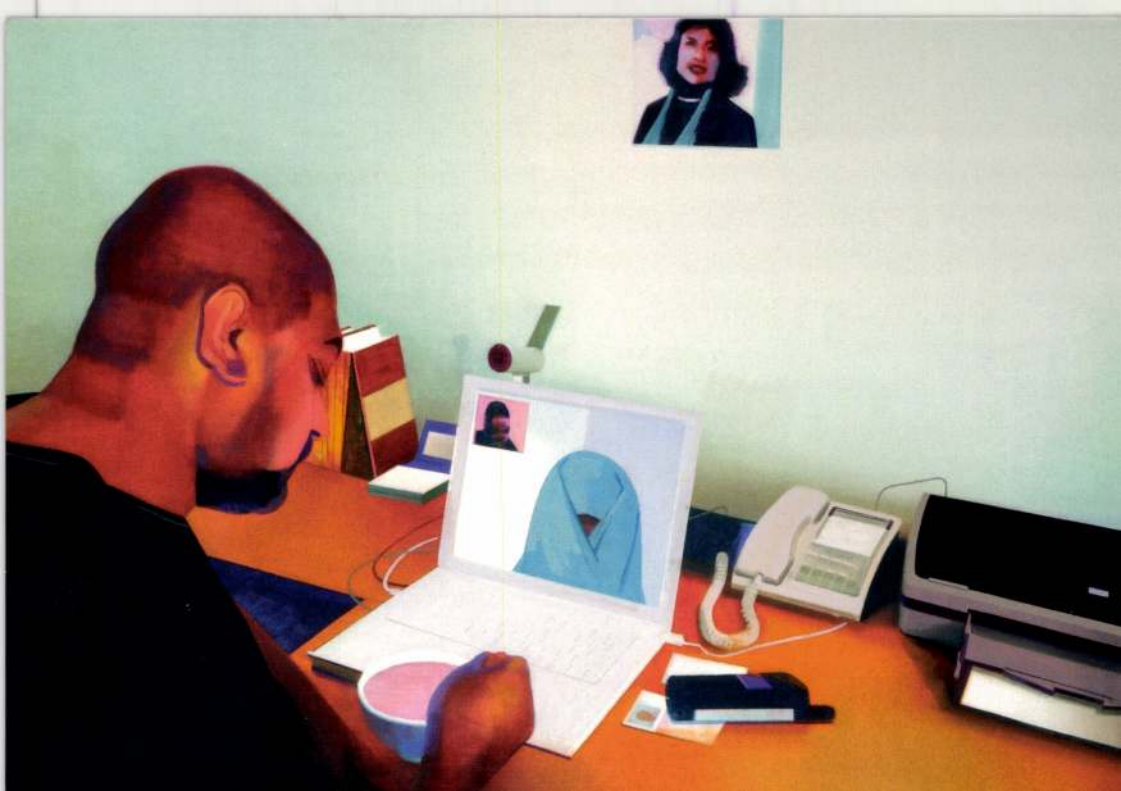

Ákos Birkás - New Paintings

15.11.2007 - 12.1.2008

Eröffnung Mittwoch, 14.11.2007, 19 Uhr

19 - 23 Uhr GALLERYNIGHT im 6. und 7. Bezirk
19.30 Uhr Edit Sasvári spricht zur Präsentation des Kataloges
22.00 Uhr Kürbissuppe
22.30 Uhr Film: Mara Mattuschka - Comeback

Dienstag - Freitag 14 - 19 Uhr
Samstag 11 - 15 Uhr

KnollGalerieWien
Gumpendorfer Straße 18
1060 Wien
+43/1/5875052
office@knollgalerie.at
www.knollgalerie.at, www.kunstnet.at/knoll

Ákos Birkás: Man at the Desk (Ausschnitt), 2007, Öl auf Leinwand, 100x140cm

Ez a kártya Birkás Ákos kiállításának MEGHÍVÓJA.

A kiállítás megtekinthető: 1973. VIII. 1.–18-ig hétköznap ½10-től 6-ig a STUDIÓ GALÉRIÁBAN, Bp. V. Bajcsy-Zsilinszky út 52.

Feladó: Birkás Ákos 1111. Lágymányosi u. 14/B.

Németh Lajos

1148. Bánki Donát u. 73.

Birkás Ákos

Van szerencsém tisztelettel meghívni, szíveskedjen kiállításomat megtekinteni!

Bp. 1973. VII. 20. Birkás ákos

Ákos Birkás

Ákos Birkás:
The New House
(oil on canvas,
100×120 cm,
1973)

Photo Ferenc Kovács

Birkás Ákos: Tanya Birkás Ákos

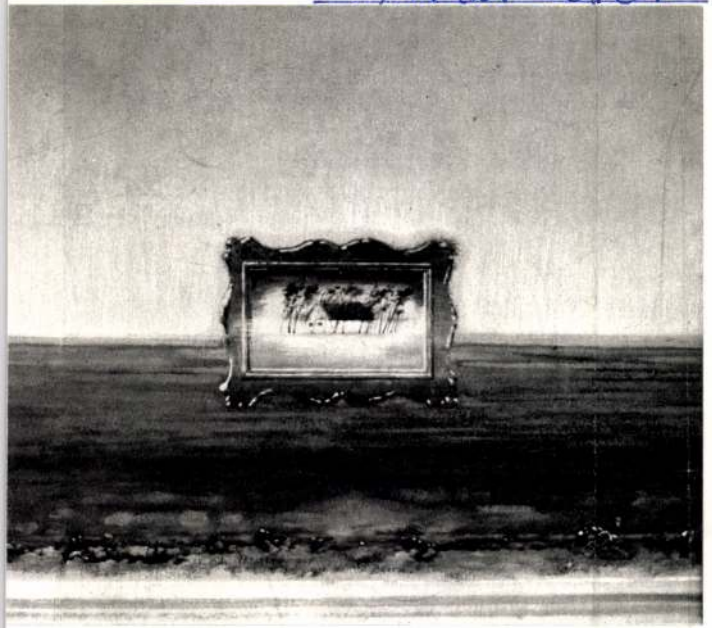

Birkás Ákos: Az eltűnés három fokozata

Művészet Budapest, 1973. aug.

2. Engedjen meg egy személyes kérdést. Hogyan alkot? Milyen szempontok, elvárások, kötöttségek befolyásolják?

— Szinte önmagából következik, hogy a jó illusztráció egyik előfeltétele az illusztrátor sokoldalúsága kell, hogy legyen. Más-másféleképpen kell rajzolni egy mai, vagy egy középkori témájú könyvhöz, felnőtt, vagy gyerekkönyvhöz. A mesterség természetes követelménye, hogy a szerző mellett újrateremtsem az adott művet a magam módján. Mivel én nem vagyok részese a „forradalmi", modern irányzatoknak, a szép mesterség keretein belül próbálom megvalósítani elképzeléseimet. Nem azt kell bizonygatnom államköltségen, hogy milyen zseni vagyok, hanem ha tudom a célt (ennyi és ennyi illusztráció, ilyen és ilyen formátumban, ilyen és ilyen technikával), a magam tehetsége, adottsága szerint kell elérnem, a magam tisztességes mesterségén belül, a magam számára elfogadható követelmények szerint. Ezt persze sok minden befolyásolja. A kiadótól kapom az általuk kiválasztott írásművet, ők határozzák meg a határidőt, a nyomdatechnikai eljárást; figyelembe kell vennem az írásmű hangulatát, korát, annak a nemzedéknek a korát, amelyiknek szól, és így tovább. De éppen ezért érzem nagyon erős figyelmeztető jelzésnek azt a bizonyos „nyolcvanadik rókát". A falanszertől, a mechanizálódástól félek.

— Elöljáróban le kell szögeznem: a könyv nekem nem arra kell, hogy elmondjam benne, ami grafikailag birizgál. Az illusztráció másfajta művelvezet. Olyasmi, mint a filmzene. Nos, amikor megkapom a könyvet, általában tudom, miről szól. Megelőző tapasztalataim alapján ismerem a szerzőt, a kort, esetleg magát a könyvet is. Ennek ellenére elolvasom. Olvasás közben már vázlatolok. Mikor összejött a megfelelő számú vázlat, a könyv elolvasása után kiválasztom azokat, amelyek a legjobban megfelelnek a könyv hangulatának, egységének. Végül elkészítem az illusztrációkat. Beviszem a kiadóhoz. A szerkesztő megnézi, hümmög. „Szép, szép" — mondja — „de nem gyereknek való". Vagy: „Igen-igen, de ne így csináld, hanem úgy, mint a múltkor". És akkor elkezdünk vitatkozni. A művész, aki fejlődni akar, fél, hogy beskatulyázódik. A kiadó pedig nem szívesen cseréli fel a biztos régit a bizonytalan új kedvéért. Pedig nagyon ránk férne évenként egy-két szabadonválasztott gyakorlat. Ha például az illusztrálandó könyvek némelyikét a művész választhatná ki. Dehát ez utópia. Pedig a magyar könyvművészetnek olyan hagyományai vannak, amelyekre bártan lehetne építeni, és ezek közt első helyen említeném a kísérletező kedvet, a művészi újítást. Az utóbbi években megsokszorozódott az illusztrátori munka, a technikai lehetőségek jobbak lettek. Bízom benne, hogy ez az illusztrációk színvonalán is meg fog látszódni.

Kenessei András

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974. NOV
NOV
VALÓSÁG

Birkás Ákos
1021

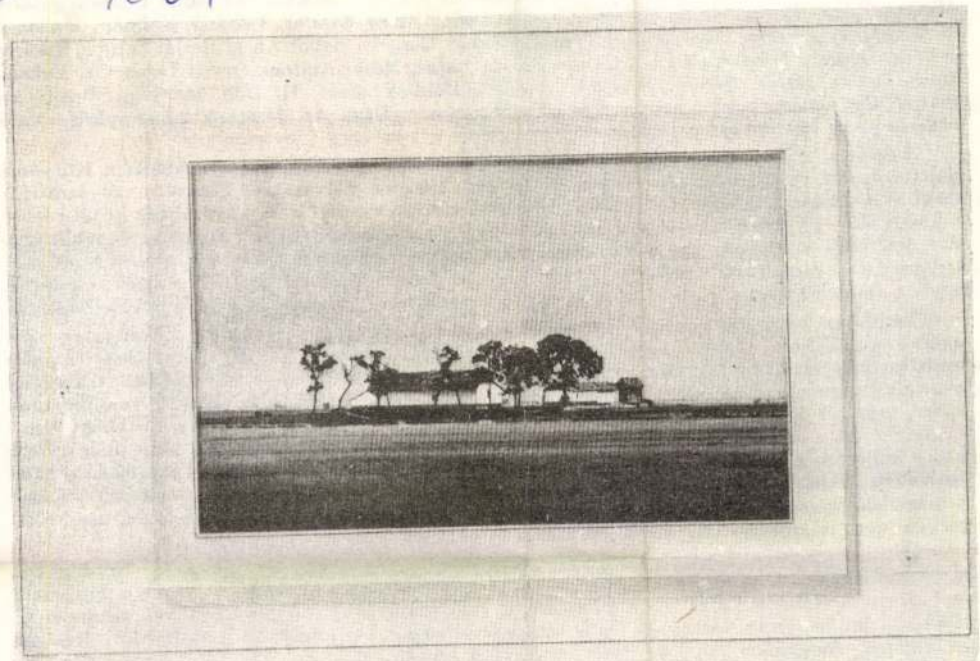

Birkás Ákos (Magyarország): Tájkép, 1971. olaj, vászon 60×80 cm
(Hongrie): Paysage, 1971. huile sur toile
(Hungary): Landscape, 1971. oil on canvas
(Венгрия): Пейзаж, 1971. масло

Birkás Ákos: Tájkép

Sajtószolgálat irodalmi tevékenységéről [illegible]
állításai megállnak a helyüket.

A cikk szerint ugyanis: „A Központi Sajtó
irodalmi anyag többsége még csak nem is tisztes
sítmény." Áttekintettük az általunk 1973-ban kia
ségének színvonala nem tér el az e műfajban
A művek felsorolására itt nem vállalkozhatunk, d
felsorolunk. Az említett időszakban többek közö
Mihály, Lázár Ervin, Raffai Sarolta, László Ann
Erzsébet, Gyurkovics Tibor, Pintér Tamás, Rákos
István, Gergely Mihály, Csontos Gábor, Simon L
Imre, Nádas József, Galambos Lajos stb.: a kü
mások. Úgy vélem, hogy e névsor nem igényel ko
utalása pedig enyhén szólva költői.

Éppen a mai magyar valóságot tükröző tár
Sajtószolgálat öt egymást követő éve hirdet ren
meghívás alapján általában 100—120 művet küld
mintegy 35—40 olyan színvonalú, amelyért egyetlen szerkesztőségnek sem kell szégyenkeznie.
Azt már csak a teljesség kedvéért fűzöm hozzá, hogy a pályaműveket évek óta változatlanul
ugyanaz a — nem a szerkesztőség tagjaiból, hanem felkért kritikusokból álló — zsüri bírálja el,
egyben ajánlatot téve a pályadíjat nem nyert, de megfelelő színvonalú írások publikálására is.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a Központi Sajtószolgálat irodalmi tevékenysége nem
mentes a hibáktól, hiányosságoktól. Csak éppen Erdős István ideális elképzelései a reális
irodalmi helyzettel konfrontálnak. Mint köztudott, a hírlapi tárca és novellisztika manapság
nem éli virágkorát. Nekünk is alapvető törekvésünk, hogy minél több olyan írást adhassunk
közre, amelyet Erdős István a szerkesztőktől, szerkesztőségektől kér számon. Csakhogy ezt a
számonkérést a szerző is, és a *Valóság* szerkesztősége is rossz helyre címezte. Mint ahogy Rácz
Lajos kollégám a *Csongrád megyei Hírlap* augusztus 18-i számában Erdős István cikkére vála-
szolva írta, válogatni csak abból lehet, ami van. Ha a kortárs magyar irodalmunk például nem
a megfelelő számban és arányban foglalkozik parasztságunk megváltozott életével, erről első-
sorban nem a szerkesztők, a szerkesztőségek tehetnek.

Fennmarad tehát a kérdés: „ki változtatja meg a parasztemberek ízlését"? Kétségtelen,
hogy mindenekelőtt a művek. Azonban a mai magyar valóságot ábrázoló — benne a parasztság
megváltozott életét tükröző —, napilapokban való publikálásra alkalmas művek száma meg-
lehetősen kevés. S mint ahogy azt Önök is tapasztalhatják, legrangosabb irodalmi folyóirataink
és lapjaink sincsenek bőségében ilyen természetű írásoknak.

Továbbá a szerző cikke néhány ténybeli tévedést is tartalmaz. Azt állítja például, hogy a
megyei lapok többsége nem közöl rendszeresen szépirodalmi összeállításokat. Ennek épp az
ellenkezője igaz: 20 reggeli megyei (városi) napilapunk egy-két kivétellel rendszeresen közöl
szépirodalmat. S mindjárt hozzá kell fűznöm ehhez, hogy az utóbbi években a megyei lapok
szerkesztőségének jó részében — ahol az előfeltételek adottak — irodalmi műhely van kialaku-
lóban, és ennek pozitív jelei már tapasztalhatók.

MUSEUM MODERNER KUNST STIFTUNG LUDWIG WIEN

MMK
S L
W

ÁKOS BIRKÁS

Im Kopf

20er Haus

21.9. – 10.11.1996

Schweizer Garten · 1030 Wien

täglich, außer Montag · 10 – 18 Uhr

Linien D, 0, 18, 13A, 69A, S-Bahnen

Haltestelle „Südbahnhof"

ERÖFFNUNG:

Freitag, 20. 9. 1996, 19 Uhr

Begrüßung:
Lóránd Hegyi, Direktor

Zur Ausstellung:
Karl A. Irsigler, Kurator

Eröffnung:
Ulrich Bischoff, Kunsthistoriker

Führungen:
samstags 15 Uhr
sonntags 11 Uhr

Führungen mit Schulklassen aller Altersgruppen nach Vereinbarung, Tel. 317 69 00-31

Zur Ausstellung erscheint ein Katalog mit Texten von Lóránd Hegyi, Karl A. Irsigler, Roman Kurzmeyer, und Dieter Honisch.

Telefonische Bestellung unter 799 69 00-19, Fr. Kilian.

AUSTRIAN AIRLINES > MISSING LINK

COMPAQ IM UK

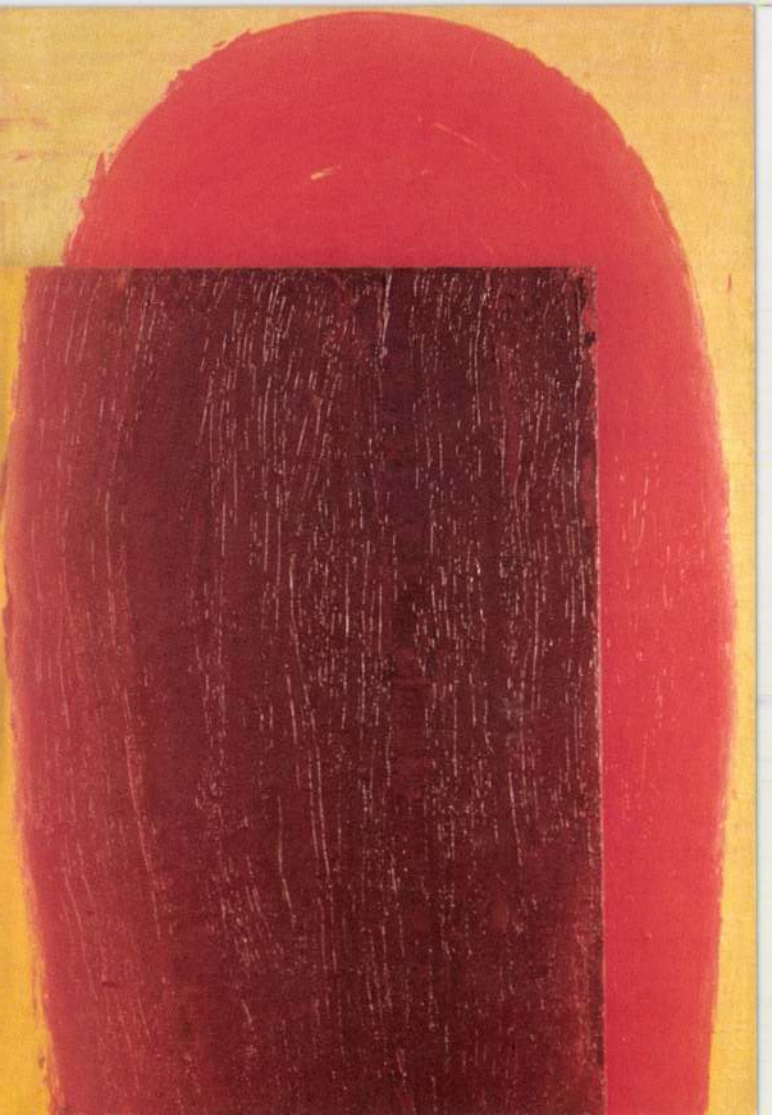

BIRKA'S AKOS

AKOS BIRKAS: Kopf, 1993–95, Detail
20er Haus, Schweizer Garten, 1030 Wien
21. September – 10. November 1996

MUSEUM MODERNER KUNST STIFTUNG LUDWIG WIEN

MMKSLW

Mehr Informationen über diese Ausstellung finden Sie im Internet unter:
http://www.MMKSLW.or.at/MMKSLW/

B I R K Á S Á K O S

Megnyitó: 1994. december 3-án, szombaton, 19 órakor.
A kiállítás időtartama: 1994. december 3-tól 1995. január 14-ig.

K n o l l G a l é r i a , Liszt Ferenc tér 10, első emelet,
H-1061 Budapest VI, Telefon és Fax +36/1/1420-444.
Nyitva: hétfőtől péntekig 14 - 18.30, szombaton 11 - 14 óráig.

BIRKÁS Ákos

Tisztelettel meghívjuk Önt

Birkás Ákos festőművész
Bozsó András fotóművész
Adrian Fahrländer szobrászművész (Svájc)
Hans P. Oecsi Bauer festőművész (Svájc)
Gábor Áron festőművész
Klimó Károly festőművész
Lakner László festőművész
Gil Topaz szobrászművész (Németország)

"FEJ"

c. kiállításának megnyitójára

az **Olof Palme Ház**ba (1147 Budapest, Olof Palme sétány 1.)

1999. március 19-én (pénteken) 18.00–20.00 között

A kiállítás megtekinthető: 1999. március 31-ig (hétfőtől–péntekig 14–18 óra között)

A kiállítás az Éri Galéria, Knoll Galéria, Rátz Stúdió Galéria, Galérie Triebold (Basel) közös rendezésében jött létre.

A megnyitót támogatja a *Törley*, Vincze Borászat - Eger, Jelen Idő Művészeti Alapítvány

We are cordially invites You to the opening of the exhibition

"HEAD"

Ákos Birkás painter
András Bozsó photographer
Adrian Fahrländer sculptor (Switzerland)
Hans P. Oecsi Bauer painter (Switzerland)
Áron Gábor painter
Károly Klimó painter
László Lakner painter
Gil Topaz sculptor (Germany)

to be held on 19th March 1999 (Friday) at 6 p.m.–8 p.m.

in **Olof Palme House** (H-1147 Budapest, Olof Palme sétány 1.)

The exhibition will take place between 19th – 31st March 1999.
Opening hours: Monday – Friday 2 p.m.–6 p.m.

The exhibition organised by Gallery Éri, Gallery Knoll, Gallery Rátz, Galérie Triebold (Basel)

Supported by *Törley*, Vincze Wine growing - Eger, Present Time Art Foundation

ÁKOS BIRKÁS

Eröffnung: am Mittwoch, den 25. November 1992, um 19 Uhr
Ausstellungsdauer: 25. November 1992 bis 16. Januar 1993

Knoll Galerie, Wien 6, Esterházygasse 29/Hof
Telefon 0222/5875052, Fax 0222/5875966, Öffnungszeiten
Montag bis Freitag 11 bis 18.30 Uhr, Samstag 11 bis 14 Uhr

A XV. ker. Tanács VB. Művelődésügyi Osztálya,
a Hazafias Népfront XV. ker. Bizottsága,
a Fiatal Képzőművészek Stúdiója és a Műcsarnok
szeretettel meghívja 1974. július 29-én 18 órakor

BIRKÁS ÁKOS

FESTŐMŰVÉSZ

kiállításának megnyitójára

A kiállítás helye: Budapest XV., Kavicsos köz 4.
(lila) iskola aulája

Megnyitja: Kovács Béla, a Műcsarnok párttitkára.

Megközelíthető: 96-os és 73-as autóbusszal és a 69-es villamossal

PALOTAI TÁRLAT

DIRUA'S A'UOS

A kiállítás nyitva: július 29-től augusztus 15-ig

Megtekinthető:

hétköznapokon	11–18 óráig
szombaton	9–15 óráig
vasárnap	9– 1 óráig

szerda szünnap

74-7 fnyv 14 – 7310

BIRKÁS ÁKOS

ÁKOS BIRKÁS
STANISLAV KOLÍBAL
OTIS LAUBERT

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

DÍJELŐLEGES

Timár Árpád

Bp.

Üllői út 119

1091

BIRKÁS ÁKOS

A FÉSZEK GALÉRIA 1073 BUDAPEST KERTÉSZ UTCA 36.
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

JOVÁNOVICS GYÖRGY

FROTTÁZSOK 93 NYÁR HEGYMAGAS
C. KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA

BAK - BIRKÁS - BARANYAY

1994 JANUÁR 11-ÉN, KEDDEN 18 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ FEBRUÁR 6-IG

A kiállított művek alkotói:
Artists represented:

BIJL
BIRKÁS
BOETTI
BORBÁS
CASTEIGER
CECCOBELLI
DESSI
DIMITRIEVIC
DOLLA
DOSSI
DRAPELL
ECKERLE
ERRO
FEHÉR
GALLO
HALÁSZ
HENCZE
KELEMEN
KEMPINGER
KONCZ
KORNISS
LAVIER
MIZRACHI
MOSBACHER
MOSER
MUEHL
MULASICS
NÁDLER
NITSCH
ONA B.
PINCZEHELYI
PISTOLETTO
POIRIER, A.
POIRIER, P.
RAYNAUD
RHEINSBERG
RIGELNIK
ROMBERG
SCHIESS
SCHLEGEL
SCHMALIX
SOÓS
STRÖHLE
SZŐNYEI
TATAFIORE
TAUPE
TIRELLI
TOLNAI
TROMBITÁS
VIALLAT
WAKOLBINGER
WEINER
WURM
ZÁBORSZKY
ZOGMAYER

ATRIUM

ÉPÍTÉSZET·LAKÁSMŰVÉSZET·DESIGN

A meghívón: Michelangelo PISTOLETTO Tükör objekt című alkotása látható.
On the cover: Michelangelo PISTOLETTO, Mirror-Object.

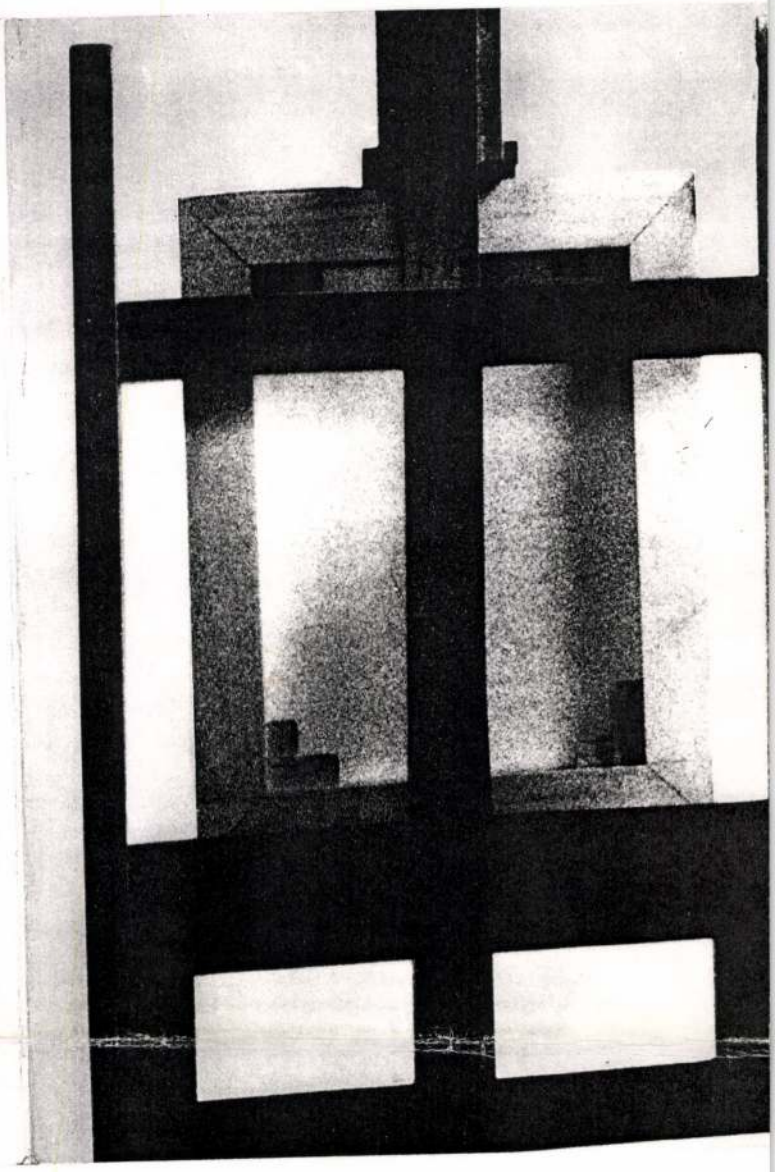

BIRKÁS

The Museum of Fine Arts
and
the Foundation for Contemporary Arts "ARTARIA"
have the honour to invite you to the opening of the

CONTEMPORARY ART EXHIBITION

selected from the collection of the FOUNDATION

Opening: 22 March 1996 (Friday) at 3 p.m.

Speeches:

dr. LORÁND HEGYI
Director of the Museum des 20. Jahrhunderts, WIEN

and

MIKLÓS MOJZER
Director of the Museum of Fine Arts

The exhibition will be open until 19 May 1996 in the
Baroque Hall of the Museum of Fine Arts

Az ARTARIA Kortárs Művészeti Alapítvány
és
a Szépművészeti Múzeum
tisztelettel meghívja Önt

az Alapítvány anyagából válogatott

KORTÁRS MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSRA

Megnyitó: 1996. március 22-én (pénteken) 15 órakor

Megnyitják:

Dr. HEGYI LORÁND,
a bécsi Museum des 20. Jahrhunderts igazgatója

és

MOJZER MIKLÓS,
a Szépművészeti Múzeum főigazgatója

A kiállítás megtekinthető 1996. május 19-ig
a Szépművészeti Múzeum Barokk Csarnokában

A díjakat rangos szakmai zsűri ítéli oda, a díjazottak műveit pedig a kezdetektől a Ludwig Múzeum állítja ki. Az úttörő jelentőségű kezdeményezéssel a kortárs magyar művészet mecénásaként fellépő vállalat komoly lehetőséghez juttatja a tehetséges művészeket: a díj összegén túl kiállítási lehetőséghez jutnak, a STRABAG pedig saját gyűjteménye számára vásárol alkotásaikból. Az elmúlt évek során díjazott alkotók közül jó néhány művész futott be szép karriert, szerzett nemzetközi hírnevet. A jubileumi kiállításon az éves pályázati anyag mellett válogatást látható a korábbi díjazottak műveiből is.

Hommage à Bódy Gábor (1946–1985)

■ 2006. szeptember 22 – október 1.

Gábor Bódy (1946–1985)
Fotó © Lugo

Bódy Gábor 2006-ban lenne 60 éves. Az évforduló alkalmából a Ludwig Múzeum megemlékező, retrospektív vetítéssorozatot szervez, melyet egynapos szimpózium kísér.
Bódy Gábor kísérleti filmjeivel és elméleti írásaival jelentős hatást gyakorolt a kortárs képző- és fotóművészet képi kifejezésmódjára. A művészeti videó magyarországi megteremtője, az első nemzetközi videomagazin, az INFERMENTAL létrehozója volt. A vetítéssorozat alkalmából láthatók lesznek nemcsak nagyfilmjei, de korai munkái, kísérleti és televíziós filmjei és videói is, és a remények szerint bemutatjuk majd Bódy Gábor a 2006-os könyvhétre az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő egybegyűjtött filmművészeti írásainak első kötetét is.

Birkás Ákos retrospektív kiállítása

■ 2006. november 17 – 2007. február 5.

Birkás Ákos
Cím nélkül (16.1 SAA-M2), 2001, olaj, vászon
fotó © Rosta József

Az 1941-ben született Birkás Ákos a kortárs magyar művészet egyik emblematikus figurája. Életművében néhány éve olyan fordulat következett be, amely más megvilágításba helyezi korábbi munkásságát is. A múzeum nagyszabású kiállítása az új képek fényében mutatja be Birkás korábbi műveit.
A művész a hatvanas évek expresszív portréi után a hetvenes évek közepétől konceptuális indíttatású, hiperrealista képeket festett. A hetvenes években a fénykép eszközével folytatta kutatásait mű és környezete, mű és befogadó viszonyáról. A képpel mint tárggyal és szereppel foglalkozott, miközben nagy szériában készített fotóportrékat is. A nyolcvanas években festeni kezdett. 1985-től kezdte Fej-sorozatát, amely végül hatalmas sorozattá bővült. A képek egyetlen motívuma itt a téglalapba foglalt elliptoid szimbolikus formája. A „fejek" számtalan variációjának megfestése után 2000-től, váratlan fordulattal, nagyméretű portrékat kezd festeni, amelyek realisztikus stílusa, könnyed színkezelése és festésmódja éles ellentétben áll a korábbi absztrakt képekkel. Ugyanakkor Birkás művészetében az évek során változatlanok maradtak az alapelvek és -kérdések: a kompozíció, a szerkezet, a tágabban vett „képarchitektúra" problémája, illetve a fej vagy arc univerzális témája.

Carl de Keyzer, Martine Franck, Alex Majoli, Peter Marlow, Martin Parr, Mark Power, Chris Steele-Perkins, Lise Sarfati, Donovan Wylie és Patrick Zachmann képei más-más megközelítésben mutatják be a fotósok számára néha ismerős, máskor távolinak vagy egzotikusnak tűnő vidékeket, embereket, szokásokat, köztük Magyarországot és a magyarokat.
A fényképeken túl installációkat és multimédiás anyagokat is felvonultató kiállítást elsőként a párizsi Pompidou Központban mutatták be 2005-ben.

Rezonancia

Elektromágneses testek

■ 2006. június 22 – augusztus 27.

Paulette Phillips
Romeltakarító, 2004, installáció
ZKM, Karlsruhe, 2005
fotó © Richard-Max Tremblay

A montreali Occurrence és a karlsruhei Zentrum für Kunst und Medientechnologie (ZKM) után Budapesten látható a *Rezonancia. Elektromágneses testek* című kiállítás. A projekt célja felfedezni a láthatatlan, de észlelhető anyagi erők természetét, a vibráló energiák környezetünkre és az emberi testre tett hatását. Nikola Tesla születésének 150. évfordulója alkalmából olyan művek láthatóak, melyek, reagálva Tesla úttörő találmányaira, a rezgés, az elektromosság és az elektromágnesesség elvein alapulnak.
Jean-Pierre Aubé *Kikémlelni az elektromagnetikus erőt* című installációja folyamatosan figyeli a kiállító intézményben létrejött elektromágneses teret, majd az adatokat hangszórókba továbbítja, bemutatva az állandóan körülöttünk lévő elektromos szennyezést. Norman White saját életét élő robot-szobra, az *Abakusz*, Paulette Phillips videófilmje, a *Romeltakarító* vagy Catherine Richards *Lepel/Gubó 2000* című interaktív installációja egyaránt az idegrendszer elektromos aktivitását és a természet transzcendens erőit idézik fel. Marie-Jeanne Musiol *Fénytestek* című installációja az élővilág energiáit jeleníti meg növények elektromágneses aurájáról készített fotókkal. Az ÆLab csoport *be/folyás* című installációja a Tesla-féle nullponti energia elméletet vizsgálja mikroszkopikus és nano szinten.
Az utazó anyag tartalmazza kilenc kanadai művész munkáit, a budapesti helyszínen ez további alkotásokkal bővül ki. A Somlai-Fischer – Sjölen – Lundback trió *Agytükörje* egy építész-mérnöki együttműködés eredménye, a Csiki – Szabó páros *FémBőr* című installációja a nézők közreműködésével egy elektroakusztikus hangszerré válik. A high tech vagy digitális művészet mellett megjelennek a hagyományos képzőművészeti eljárások is, Július Gyula installációja, Szűcs Attila olajfestményei, Kerekes Gábor fotói szintén az elektromos jelenségekkel foglalkoznak.
RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZEK:
Gisele Trudel & Stephane Claude (Ælab), Jean-Pierre Aubé, Simone Jones, Július Gyula, Kerekes Gábor, Marie-Jeanne Musiol, Pásztor Erika Katalina, Paulette Phillips, Catherine Richards, Jocelyn Robert, Somlai-Fischer Szabolcs – Bengt Sjölén – Danil Lundbäck, Csiki Csaba – Szabó Péter, Szűcs Attila, David Thomas, Norman White

10 éves a STRABAG Festészeti Díj

■ 2006. szeptember 15 – október 29.

Szabó Dorottya (2005-ben fődíjas)
Ballaszt III., 2005, fotó © Rosta József

2006-ban tizedik alkalommal hirdeti meg a STRABAG Építő Rt. (korábban Magyar Aszfalt Kft.) fiatal festők számára kiírt festészeti pályázatát.

Thurstont, Stevet és Karent (milyen sovány volt, amikor meghalt) meg a bátyját, akinek a nevét már elfelejtettem és mi történhetett Patty Smithszel. Mi mindent tanultunk tőle. Aztán eszembe jut az az ember, aki felvette nekem ezeket a zenéket és Ő is eszembe jut, amint Dél-Franciaországban utazik valahová. És azonnal eszembe jutnak azok a kaják, amiket tavaly nyáron ugyanott ettem és közben azt érzem, hogy éhes leszek, mikor erről beszélünk. Meg eszembe jut, mit is ettem tegnap és megkérdezem magamtól, szeretnék-e ma is olyat enni vagy inkább valami mást választanék. Lassan az is tudatosodik bennem, hogy kifutunk az interjúra szánt időből és megbeszéltem egy találkozót is egy bárban, ami körülbelül 45 percre van innen. Már előre bűntudatom van, mert tudom, hogy el fogok késni. El ne felejtsem felhívni a húgomat és megkérdezni, milyen az új munkája. Hát ennyi és megint eszembe jut, hogy meg kell talánom azokat a papírokat, amiket Dave barátomnak ígértem. Amíg itt beszélek, tudom hogyan reagálsz a válaszaimra és mit gondolhatsz, mi jön még.
Amiről most itt beszélgetünk, az csak egy gondolat másodperc, miközben folyik ez az interjú. Majd biztos bonyolultnak tűnik, amikor mindezt leírva látod és elolvasod, de ilyen az életünk.
A legtöbben nem gondolkozunk közben. Én szeretek ezekkel a dolgokkal több időt tölteni.

Douglas Gordon

Matthias Müller, egy kocka a „Home Stories"-ból, video, 1993

You show *(Te kiállítás)*

Érdekes lenne elmondani az életem történetét, vagy valaki másét, de tulajdonképpen egyáltalan nem fontos, hogy mi történik. Semmit sem csinálok, így vagyok. Az sem fontos, hogy szignáljam a leveleket, amit neked írok. Példamutató vagyok, különleges vagyok, de ha pontosan akarok fogalmazni, mindegy, hogy ki vagyok. Nagyon nehéz különbséget

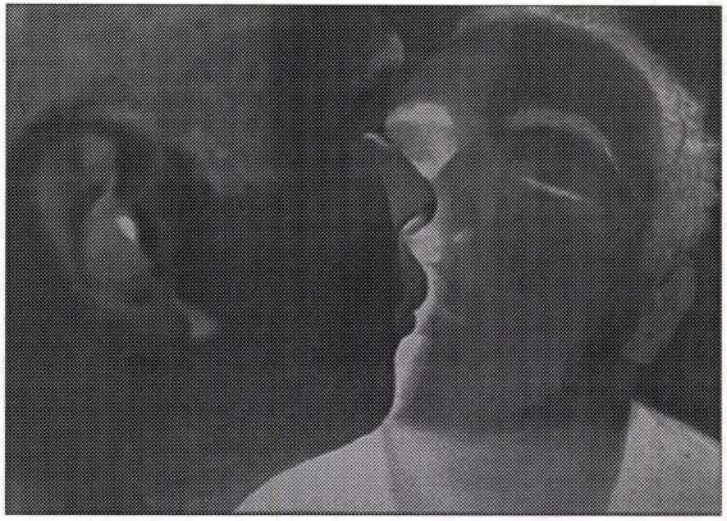

Douglas Gordon, Önarckép (Kissing with Scopolamine), 1994

tenni fikció és élettörténet között. Végül az élet döntéseként, megtalálva magát a tárgyat, a fantázia működésbe lép és megváltoztatva annak grammatikáját és logikáját, néha áttranszformálja egészen a felismerhetetlenségig. A szituacionisták az önéletrajzot kitolták a horizontra és az önéletrajz láthatatlan lett. (Üres képernyő vagy 24 óra csend... ott vagyok, ahol képzeletben). Erotika, mint a halál megtapasztalása jelöli ki határaimat és mindez csak káprázat.
Köszönet Vincent Kaufmann-nak: Élet levélből (Önéletrajz vs. Fantázia, Paranoia, Melankólia, Perverzió).
A ***You show*** (Te kiállítás) célja kialakítani egy portré-kiállítást arcok imitálásának reprezentációja nélkül; létrehozni egyfajta önéletrajzi bemutatót reflektálva a galéria terére, ami egykor lakás volt; munkák bemutatása radikális művészektől, akik feladják a felesleges mozdulatokat, de a tisztán tudományos megközelítés utópiája helyett, helyet adnak egy szabadabb megfogalmazásnak is; kapcsolatot teremteni különbözö térségekben élő művészek között; kapcsolatba hozni különbözö médiumú müveket, mint video, fotográfia, festmény, hang, szobor, tárgy, rajz vagy szöveg, melyek Te-re koncentrálnak.
A ***You show*** (Te kiállítás)- nak nem célja olyan müvek bemutatása, melyek bármilyen elméletet illusztrálnak.

Veszely Beáta, 1995

KK ULTUR Kontakt
Eine Initiative des BMUK

Folder #3e © 1995, Knoll Galéria Budapest
Editor: Knoll Galéria Budapest
H-1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 10
Layout: Fuhrer
Photographs: artists

BIRKÁS ÁKOS

YOU SHOW
BIRKÁS ÁKOS
CHRISTINE BORLAND
DOUGLAS GORDON
NARCIS KANTARDZIC
MATTHIAS MÜLLER
VESZELY BEATA

Knoll Galéria Budapest
Liszt F. tér 10/1. em. H-1061
Budapest, tel+fax +36/1/1211556.
E-Mail j-knoll@apanet.apa.co.at

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 2 – 6.30, szombaton 11–14 óráig,
1995 dec. 2. – 1996 jan. 21.

Megnyitó: 1995. dec. 2- án, szombaton, 19 - 21 óráig

Birkás Ákos
1941-ben született Budapesten. Magyar Képzőművészeti Főiskola, festő szak. Jelenleg DAAD ösztöndíjjal Berlinben dolgozik.

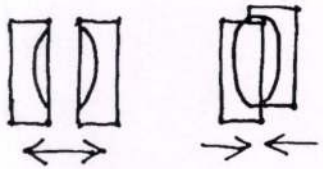

Birkás Ákos, Fej/Kombináció

Christine Borland
1965-ben született Glasgowban.Jelenleg Berlinben egyéves ösztöndíjjal dolgozik. Tanulmányok Glasgow School of Art, University of Ulster, Belfast.

Narcis Kantardzic
1958-ban született Derventában, Bosznia-Hercegovinában. Celjében él és dolgozik Szlovéniában. A kiállításra elfogadta a meghívást, de két hónapja eltünt, nem találják sem Szlovéniában, sem Boszniában, sem Horvátországban.

Matthias Müller
1961-ben született és Bielefeldben él. A Bielefeldi Egyetemen bölcsészetet, esztétikát és német irodalmat tanult majd a Braunschweigi Képzőművészeti Akadémiára járt. 1980 óta készít kísérleti rövidfilmeket, legtöbbjét Dirk Schaefer, berlini zeneszerzővel együtt. 1985-ben alapító tagja lesz az ALTE KINDER nevű filmes csoportosulásnak. Számos filmes eseményt szervezett a Bielefeldi Kunsthalle-én és egyetemen illetve a Braunschweigi Képzömüvészeti Akadémián. Német kísérleti filmjeit Európa számos országában, de Ausztráliában és az USA-ban is bemutatták.

Douglas Gordon
1966-ban született. Glasgow-ban él és dolgozik. Tanulmányok: Glasgow School of Art és a Slade School of Art, London.

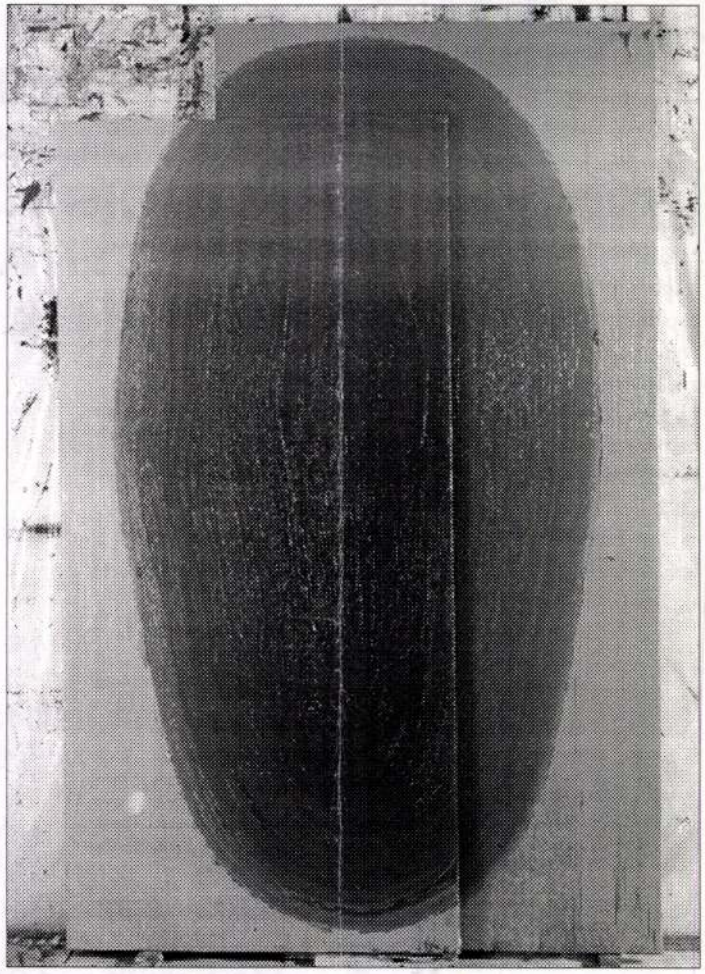

Birkás Ákos, Fej, olaj, vászon, 1994

Veszely Beáta
1970-ben született, Budapesten él. Tanulmányok: Magyar Képzőművészeti Főiskola (festő- és intermédia szak) ill. budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem (filozófia szak).

A test ismétlése
Azt hiszem, az embernek van egy alapvető képe magamagáról, mint alakról. Ez nem egy séma vagy alkalmazható szabály akár a törzs, lábak vagy egy fej elgondolásánál, hanem valamiféle ősidentikus forma, amivel az ember azonosul. Rendkívüli tautológia ez a kép és a festő teste között. Ezt a formát keresem és mindig a test vonatkozásában dolgozom. Az ovális forma egyfelől a portréfestészetből jön, de számomra mindenek előtt azt a teret jelenti, amelyet átfogni/befoglalni képes vagyok; ez a forma az eredettől adott test-tér. Megvonja a határokat kifelé, de meg is nyitja azokat befelé. A tér azonban inhomogén és ez arra kényszerít, hogy a folyamatos képfelületet megbontsam. Minden, amit ebbe a formába a művészettörténet, a kultúrhistória vagy pszichológia beoltott, nem tőlem származik. Én egyszerűen csak egy festő vagyok, aki egy vászon előtt áll, amelyik éppen olyan nagy, mint ő maga és egy tükörbe olvasztja magát.

Birkás Ákos

Röntgenfelvételnél a halottnak mindig teljesen felöltözve kellene lennie. Csak így fedezhetők fel a testből kilépő és a ruhán fennakadó golyók.

Egy híres esetben a golyó kilépett a jobb mellkasrészből, áthatolt a mellkason és a kabát béléséhez ért, amit a halott hordott; majd a golyó, miután sebességét teljesen elveszítette, a kabát belső zsebében kötött ki.
A zseb alsó varrásánál azonban egy lyuk volt és a golyó ezen keresztül a bélésbe esett.

Amikor az oszteológus egy csontot vizsgál, amit a rendőrségtől kapott, hogy annak korát, nemét,

Christine Borland, Belsözseb (részlet), 1995

nagyságát, etnikai hovatartozását meghatározza, akkor az első feladat annak a megállapítása, vajon a minta elég régi-e ahhoz, hogy 'archeológiailag' osztályozni lehessen. A kezdőteszt, amit a késői leletek nél soha nem mulasztott elvégezni, az az, hogy orrát a műanyagszatyorba dugja és egy mélyet szippant.
Christine Borland, Életből, 1994

A legtöbben nem gondolkoznak közben. Mialatt itt ülünk, a város zajait halljuk magunk körül. A zenegépem is szól és amit hallunk az egy vegyes kazetta, amin Johnny Cash Bob Dylan dalát, a Sonic Youth a The Carpentersét énekli, aztán itt van Patty Smith, a The Breeders és még mások is. Tehát itt ülünk mi így, te kérdeztél valamit és én azon gondolkozom, amit éppen kérdeztél és amit meg is fogok válaszolni, miközben ezekről a dolgokról gondolkozom. Képzeletben olyasmikkel játszadozom, ahogy például Johnny énelkli Bob dalát, aztán elképzelem, Kimet és Leet,

Dokumentum 1-4

kiállítások 1979-től:

Veszprém
Pécs
Szombathely
Miskolc
Dombovár
Paks

Jubileumi kiállítás:

Műcsarnok - Dorottya Galéria
Budapest - 1999

A fotó- és képzőművész
tagjait állandóan változtató
Dokumentum-csoport
eddigi kiállításain
résztvevő művészek:

Bakos Miklós
Baranyay András
Birkás Ákos
Burkus Sándor
Jokesz Antal
Károlyi Zsigmond
Kerekes Gábor
+ Lőrinczy György
Szerencsés János
Szilágyi Lenke
Tordy György
Vető János

BIRKÁS Ákos

Dokumentum 5

Csikász Galéria
Veszprém, Vár utca 17.

Megtekinthető:
2000. 10. 07-től 11. 07-ig
naponta 10-18 óráig.

A kiállítás a
III. Országos Vizuális Konferencia
programjaként
kerül megrendezésre

A katalógus-újság
(Ex Symposion 32-33. szám)
vendégszerkesztői:

Horányi Attila
Timár Katalin

A kiállítás kurátorai:

Holényi Zsuzsa
Jokesz Antal
Szűcs Tibor

Támogatók:

Nemzeti Kulturális Alap
Murillo Művészeti Alapítvány
Fiatalok Fotóművészeti Studiója
Ex Symposion Alapítvány
(www.c3.hu/~exsymposion)
Vintage Galéria, Budapest
(www.c3.hu/~vintage)

Dokumentum 5

kiállítás

2000. október 7-től
november 7-ig

VESZPRÉM
Művészetek Háza
Csikász Galéria

A kiállítók:

Bakos-(Lakner)-Weber
Beöthy Balázs
Csontó Lajos
Csoszó Gabriella
Eperjesi Ágnes
Gerhes Gábor
Jokesz Antal (Yokes)
Kámán Gyöngyi
Nagy Kriszta
Nemes Csaba
Németh Hajnal
Szabó Dezső
Szacsva y Pál
Szűcs Tibor

"Mi a Dokumentum?"

...idézem a kérdést ismét, ezúttal az Ex Symposion oldalain *(32-33. szám, 2000)*, hiszen szellemiségben sohasem álltunk messzire egymástól - mostanra meg egy városba, sőt egy házba sodort minket a sors. A feltett kérdésre az idők során különböző válaszok születettek.

A Dokumentum kiállítás- és kiadványsorozat 1979-ben Veszprémből indult el, amely "*...állandó szereplőivel, Jokesz mellett Kerekes Gáborral és Szerencsés Jánossal, valamint alkalmi meghívottjaival az évtizedforduló experimentális törekvéseinek szemléjévé nőtte ki magát*" - állítja Bán András.

"*A Dokumentum nem azonos Kassák hasonló című folyóiratával, nem utal semmilyen dokumentarista felfogásra, nem vállal közösséget egyetlen dokumentummal sem - legfeljebb egy kiállítás dokumentuma (...), mozgékony "fotószem", mely kötelességének tartja, hogy figyeljen a mindenkori újra*" - írta Beke László, mintegy önmeghatározásként is a harmadik kiállítás katalógus-újságjában 1981-ben.

"*Ez a kiállítás ugyanis - nem hiába Dokumentum - nagyjából a mai európai fotográfia helyzetét, sőt élvonalát dokumentálja*" - vélekedett 1983-ban (még az egykori Jugoszláviában) Sebők Zoltán.

Hajas Tibor sajátos értelmezésben használta a dokumentum szót. "*...A világ dolgai sokfélék. Tudatállapotoknak is van dokumentuma és olyasmiknek is, amelyek más számára érzékelhetetlenek, vagy amelyek nem történtek meg soha. Minden fogalom életveszélyes, egytől-egyig. Ennélfogva fogalmakat csak akkor használnék, hogyha tudom, hogy életveszélyesek és bármikor ellenem fordulhatnak. (...) Mi az, hogy "dokumentum"? Dokumentum, mint olyan, nincs*" - zárta rövidre egykor a veszprémi kiállítás közönségét is Hajas.

Húsz év távlatából azonban, ez utóbb idézett mondat válik ma mindgyakrabban aktuális valósággá: dokumentum mint olyan, nincs!

Az ezredfordulóra végképp összeomlani látszik a különböző képi médiumok objektivitásába vetett maradék hitünk is. Hiszen éppen a "legtökéletesebb" technológiák által *közvetített valóságról* bizonyosodik be, hogy - bár az elénk tárt kép lehet szép vagy rút -, leginkább: csak az alkalmazott médium által gerjesztett illúzió. A technológia tökéletessége - vagy a "médium üzenete"...

Van azonban riasztóbb dolog is itt a képi kommunikáció tájékán. Amikor a húsz évvel ezelőtti Dokumentum kiállításokon és kiadványokban konceptuális-mediális kérdéseket tettünk fel az elsősorban fotográfikus úton létrejött képek tulajdonságait vizsgálva, még úgy tűnt, hogy a képek üzenete a "lineáris" gondolkodás mentén verbalizálható, szavakkal elmondva is közvetíthető, elemezhető, megérthető... Az elmúlt tíz év technológiáinak és ezáltal a képek létrejöttének robbanásszerű fejlődése során azonban nem érünk rá minduntalan a szavakkal pepecselni. A ránkzúduló álló- és mozgóképek mennyisége egyre kevésbé teszi lehetővé a képek lassú, verbális értelmezését. Minden kép a létrehozója és a befogadója által addig látott összes kép (reklám, újság, tv, net stb.) létezésével együtt értelmeződik. Ezt a gyors "értelmezést" persze a következő kép megjelenése már azonnal magába olvasztva ki is oltja, újradefiniálva ezzel a róluk és általuk (egyidejűleg) történő gondolkodást.

Hát, csak állunk és nézünk... Megszületett egy új, hatékony és hihetetlenül gyors kommunikációs nyelv, amelynek eszköze (és egyben eredménye) a kép-áradat hatására bennünk létrejövő imagináció. S közben ez a túlburjánzó, manipulált vagy gerjesztett képiség úgy válik a mindennapok közegévé, hogy szinte módot sem nyújt a hagyományos "értelmezésre" vagy művészeti és ízlésbeli vitákra. Ráadásul ismét beérett egy "pofátlan" művészgeneráció, arnely az elődök mediális (sőt, erkölcsi és etikai) kérdéseit is kikerülve és megválaszolatlanul hagyva, bármilyen médiumot képes a saját céljaira tudatosan felhasználni és szinte bármiről kommunikálni. Ez a fajta *médiatudatosság*, bármennyire is a hatvanas-hetvenes évek koncept és mediális művészetében gyökerezik, az előzményektől réges-rég elszakadva, mára sajátos világszemléletté nőtte ki magát, s a szabadság egyik - ha nem a legéletrevalóbb - hordozója, lehetősége lett.

Tudjuk jól, minden korszak elsősorban a saját kérdéseit igyekszik önmaga számára megfogalmazni. Ha e kérdések netán ugyanazok lennének mint az elődöké, akkor is minden generáció a saját közegében értelmezve, a saját nyelvén teszi fel újra és újra őket. Úgy tűnik, a Dokumentum leginkább akkor lesz évtizedek távlatában is hiteles, ha nem csak a lehetséges válaszokat, de a mindenkori legaktuálisabb kérdéseket is rögzíti.

Az összefüggések felfedezéséhez és megértéséhez azonban még mindig távolság és idő kell... Ez a világ rendje - egyelőre.

Jokesz Antal

„-kulanz“: árak 10.000,- forinttól:

A.R. Penck, Francois Morellet, Birkás Ákos, Heinz Gappmayr, El-Hassan Róza, Johanna Kandl, Douglas Gordon, Eperjesi Ágnes, Heiner Thiel, Werner Reiterer, Günther Uecker, Lore Bert, Lorenzo Bonechi, Lawrence Weiner, Nemes Csaba, Stephan Jung, Nikolaus Moser, Bernát András, Leiko Ikemura, Marco Tirelli, Piero Pizzi Cannella, Roddy Buchanan, Nunzio, Gianni Dessi, Albert Merz, Thomas Baumann, Stefan Szczesny, Josef Felix Müller, Leo Zogmayer, Verena Schwab, Révész László László, Chillida, Klimó Károly, Bukta Imre, Sugár János, Patricia London ante Paris, Veszely Beáta, Bruno Ceccobelli, Ross Sinclair, Gunter Damisch, Gál András, Joseph Kosuth, Narcis Kantardzic, John Armleder, Stanislav Kolíbal...

Knoll Galéria Budapest
Liszt F. tér 10/1. em. H-1061
Budapest, tel+fax +36/1/1211556.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 2 – 6.30, szombaton 11–14 óráig, 1996 jan. 27. – 1996 márc. 16.

Megnyitó: 1996. jan. 27- én, szombaton, 19 - 21 óráig

Knoll Galerie Wien
Esterházyg. 29/Hof, A-1060 Wien
Tel +43/1/5875052, Fax 5875966
E-Mail j-knoll@apanet.apa.co.at

Öffnungszeiten: Montag bis Freitag 11 – 18.30, Samstag 11 – 14 Uhr Dauer: 24. 1. – 16. 3 1996

Eröffnung: Mittwoch 24.1.96 19.00

BIRKA'S Á'kos

Dokumentum 5

kiállítás

2000. október 7-től
november 7-ig

VESZPRÉM
Művészetek Háza
Csikász Galéria
Vár utca 17.

A III. Országos Vizuális Konferencia keretében a kiállítás tárlatvezetéssel egybekötött zárása

2000. november 6-án (hétfőn) 19 órakor

Tárlatvezetés:

Horányi Attila
esztéta
Tímár Katalin
művészettörténész

(Reményeink szerint
a konferencia előadói,
résztvevői,
a kiállítás kurátorai
és a kiállító művészek
részvételével)

Birás Áleos

BIRKÁS ÁKOS

Akos Birkas

1941 in Budapest geboren **1959-65** Studium an der Akademie der Bildenden Künste in Budapest, Fach Malerei. Lebt zur Zeit in Budapest und München

Einzelaustellungen (Auswahl): **1970** Kellergalerie Ferencváros Budapest **1972** Städt. Kulturhaus Gyöngyös **1973** Galerie Studio Budapest (K), Kulturhaus Tiszafüred, Kulturhaus Törökszentmiklós **1974** Kellergalerie Ferencváros Budapest, Lila Schule Újpalota, Budapest **1976** Kulturhaus Érd, Kulturhaus Tök **1977** Kulturhaus Budaörs (K), Jugendklub Székesfehérvár **1978** Bercsényi Klub Budapest (mit András Halász) **1979** „Szabadidö" Jókai Kulturhaus Budaörs, „Hiba" Kirchengalerie Tokaj **1981** "Hört ihr diese Stimme" Toldy Galerie Budapest **1982** Studio Rabinec Budapest **1986** Tatgalerie Wien (mit István Mazzag) (K), Galerie Pécs (K) **1987** Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum Graz (K) **1988** „Eine Grazer Serie" Stadtmuseum Graz, Kunsthalle Budapest, Universität Innsbruck, Französisches Kulturinstitut Budapest **1989** Galerie Knoll Wien (K) **1990** De Gele Rijder Arnhem, Städtische Galerie im Museum Folkwang Essen (K), Galerie Heike Curtze Düsseldorf, Galerie Heike Curtze Wien **1991** Slovenská Narodná Galéria Bratislava (K), Knoll Galéria Budapest, Galerie der Stadt Wels, Kirche St. Petri Lübeck, Galerie Heike Curtze Villa Mirabell Salzburg (mit Hermann Nitsch und Karl Prantl), Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum Graz (K) **1992** Galerie Janssen Bruxelles, Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris (K), Knoll Galerie Wien **1993** Ecole Nationale des Beaux-Arts Dijon (K), Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris (Kunstmesse FIAC) **1994** Galerie Eigen+Art Berlin, Kiscelli Museum Budapest (K), Knoll Galéria Budapest, Galerie Eigen+Art, Leipzig **1995** Österreichisches Kulturinstitut Budapest **1996** daad Galerie Berlin (K), Museum des 20. Jahrhunderts Wien (K), Knoll Galerie Wien, Galerie Curtze Wien, Goethe Institut Budapest, Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris **1997** Galerie Eigen+Art Berlin, Wetering Galerie Amsterdam (mit Jan van der Pol) **1998** Stadtmuseum Göhre Jena, Galerie Fahlbusch Frankfurt, Kunstverein Göttingen, Galerie Eigen+Art Leipzig, Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris **1999** Galerie Susanne Albrecht München, Knoll Galerie Wien

Ausstellungsbeteiligungen (Auswahl seit1990):**1990** „Budapester Szene" Künstlerhaus Salzburg, „GegenwartEwigkeit" Martin Gropiusbau Berlin, „Zeitgenössische Ungarische Kunst" Zacheta Warschau, „Die Kunst der 80er Jahre" Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum Graz, Knoll Galerie Wien **1991** „Rückblende" Städtische Galerie im Museum Folkwang Essen, Galerie Sypka Brno, „Free Zone - Contemporary Hungarian and Finnish Art" Taidehalli Helsinki, „Kunstlandschaft Europa" Kunstverein Bremen, „Free worlds" Art Gallery of Ontario Toronto **1992** „Free worlds - Metaphors and Realities in Contemporary Hungarian Arts" Oklahoma City Art Museum, Musée d'Art Contemporain de Montreal, Museum Heilbronn, „Ungarische Kunst der 80er Jahre und ihre Ursprünge" Museum Moderne Kunst Bolzano **1993** „Auflösung des Bildes" Kunsthalle Budapest, „Hungary Before and After" International Monetary Fund Visitor's Center, Washington, „Wir, Ostfranzosen (1981-1989)" István Király Museum Székesfehérvár, „Wiepersdorf 1993" Wiepersdorf Brandenburg **1994** Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris (mit Keping, Botier & Schoonover), „Auflösung des Bildes" Galéria Grada Zagreb, „12" Schloß Peuerbach , „12" Schloß Esterházy Eisenstadt, „Nature, Peinture, Sculpture" Galerie Zürcher Paris **1995** „12" Kiscelli Museum Budapest, „-kulanz" Knoll Galerie Wien **1997** „Birkas-Elgin-Maning" Albertinum Staatliche Kunstsammlungen Dresden....

„Galeriefrühling in Wien"
Dienstag, 23. März 1999, bis 22 Uhr

An diesem Abend haben erstmals alle Galerien in Wien bis 22 Uhr geöffnet. Wir präsentieren um 21 Uhr in Zusammenarbeit mit **edition selene Wien das Buch: „Was tun?" von Alexander Brener und Barbara Schurz.**

Ausstellungshinweise:

Alexander BRENER und Barbara SCHURZ: 13.3. - 15.5. Knoll Galeria Budapest, 22.4. 18 Uhr Lecture „Technologies of Resistance" Intermedia Fakultät der Kunstakademie Budapest
Ákos BIRKÁS: 19.1. - 27.2. Galerie Albrecht München (E)
Róza EL-HASSAN: 6.4. - 7.5. Museum Zeitgenössischer Kunst/Museum Ludwig Budapest (E)
Johanna KANDL: 26.3. - 30.4. "...lived above the hardware store" Artforum Meran (gemeinsam mit Helmut Kandl), 1.5. - 31.5. "Back to the USSR" Schiffswerft Korneuburg (G)
Stanslav KOLÍBAL: 3.5. - 31.5. Galerie der Stadt Stemberg (E), 19.5. - 31.7. Knoll Galerie Wien (E), 8. - 30. 6. Galeria Sokolska 22 Ostrava (E)
János SUGÁR: ab 13.3. „Deadhead" Performance Stephan Gang Gallery Chelsea New York (E), ab 15.4. „General Reminder" mit Yuri Leiderman Centrum Sztuki Gdansk (mit Katalog), ab 7.6. Galleria Spicchi dell`Est Roma (E, mit Katalog), ab 15.6. „General Reminder" mit Yuri Leiderman Galerija Miros-lav Kraljevic Zagreb

Wein zur Vernissage und zum Galeriefrühling am Abend des 23.3. von:

Weinbau und Kellerei
Familie MAUSS

Folder #24d © 3.1999, Knoll Galerie Wien
Fotos: Bärbel Büchner - Vielen Dank
Herausgeber Knoll Galerie Wien
A-1060 Wien, Esterházygasse 29

Ákos Birkás
Neue Bilder

Knoll Galerie Wien
Esterházyg. 29/Hof
A-1060 Wien
T: +43/1/5875052, F: 5875966

E-Mail knoll@t0.or.at
http://www.kunstnet.at/knoll
http://www.artist-info.com/gallery/Galerie-Knoll/
U3: Zieglergasse, 13A/14A: Amerlingstraße

Öffnungszeiten:
Dienstag bis Freitag 14 – 18.30 Uhr
Samstag 11 – 14 Uhr

Ausstellungsdauer:
10. März – 15. Mai 1999
Eröffnung: 10. März 1999
Mittwoch, 19 Uhr

HANNE WESKOTT: Freiheit, geboren aus dem Scheitern
Ákos Birkás und seine "Köpfe"

Der Wunsch, "die Formel der eigenen Identität" auf ein minimales Gebiet zu reduzieren, brachte Ákos Birkás auf die Ovalform. Seit etwa 15 Jahren bestimmt diese Form seine Malerei und Zeichnung. Sie umfaßt den Raum, den er stehend mit den Armen beschreiben kann. "Das wäre sozusagen der eigene Raum der Person des Malers", sagt er.
Für einen Menschen, der im Ostblock lebte, war der Rückzug in einen rein subjektiven Raum "eine politische Aussage". Auf diese Weise nach außen abgeschirmt, gab er auch im Innern nichts preis. Die Farbe wurde "reduziert und kompromiert". Das Ergebnis waren "Köpfe", deren individuelles Leben in den dunklen Farbraum eingeschlossen schien. Das Geheimnisvolle dieser "Köpfe" steigerte er, indem er zwei, drei Tafeln so übereinander montierte, daß wesentliche Teile des unteren Bildes unsichtbar wurden. Die konzentrisch gemalten Ovalformen führten den Blick auf eine Mitte, die eine andere verbarg.
Mit den "Köpfen" schaffte der 1941 in Budapest geborene Künstler in den 80er Jahren den Sprung in den Westen und damit den Anfang einer internationalen Karriere. Bald schon begann ihn jedoch das Hermetische seiner Schöpfungen zu stören. Er sehnte sich nach mehr "Spannung und Dynamik". Zunächst hellte er seine Farbpallette auf, um dann sein Konzept grundsätzlich zu überdenken. Dabei konzentrierte er sich auf die Mehrteiligkeit seiner Bilder, weil das dynamische Moment durch die "Diskontinuität der Malfläche" bedingt werde. Gleichzeitig erkannte er, daß sich ihm in der verborgenen Bildmitte ein Freiraum anbot, der sein System nicht sprengen würde. Ein Maler aber, der den unsichtbaren Teil seiner Bilder als wichtigstes Zentrum betrachtet, gibt partielles Scheitern zu. Für ihn ist der "Kern dieser Menschendarstellung" als eigener Raum malerisch nicht zu bewältigen. Das ist für ihn ein wichtiger konzeptueller Ansatz. Interessant ist, das aus der Erkenntnis des Scheiterns immer wieder neue Bilder wachsen, vielleicht weil so eine Freiheit entsteht, die die schöpferische Phantasie stets aufs Neue beflügelt. Bei Ákos Birkás sind auf diese Weise in den letzten Jahren Bilder von suggestiver Farbschönheit entstanden.
Wenn er "den Streit der Farben sucht", dann offensichtlich nur, um einer langweiligen Harmonie zu entgehen. Harte Kontraste zwischen lauten Farben werden bei ihm mit Weiß abgetönt, so daß ein sanfter Farbklang entsteht. Auch die Montage zweier Bilder übereinander läßt den "Streit der Farben" nicht allzu laut werden. Aber das ist keinesfalls ein Fehler, sondern erhöht nur das Vergnügen am Schauen.

Dank an Hanne Weskott. Erstdruck: Süddeutsche Zeitung, 04.02.1999, zur Ausstellung von Ákos Birkás in der Galerie Albrecht, München

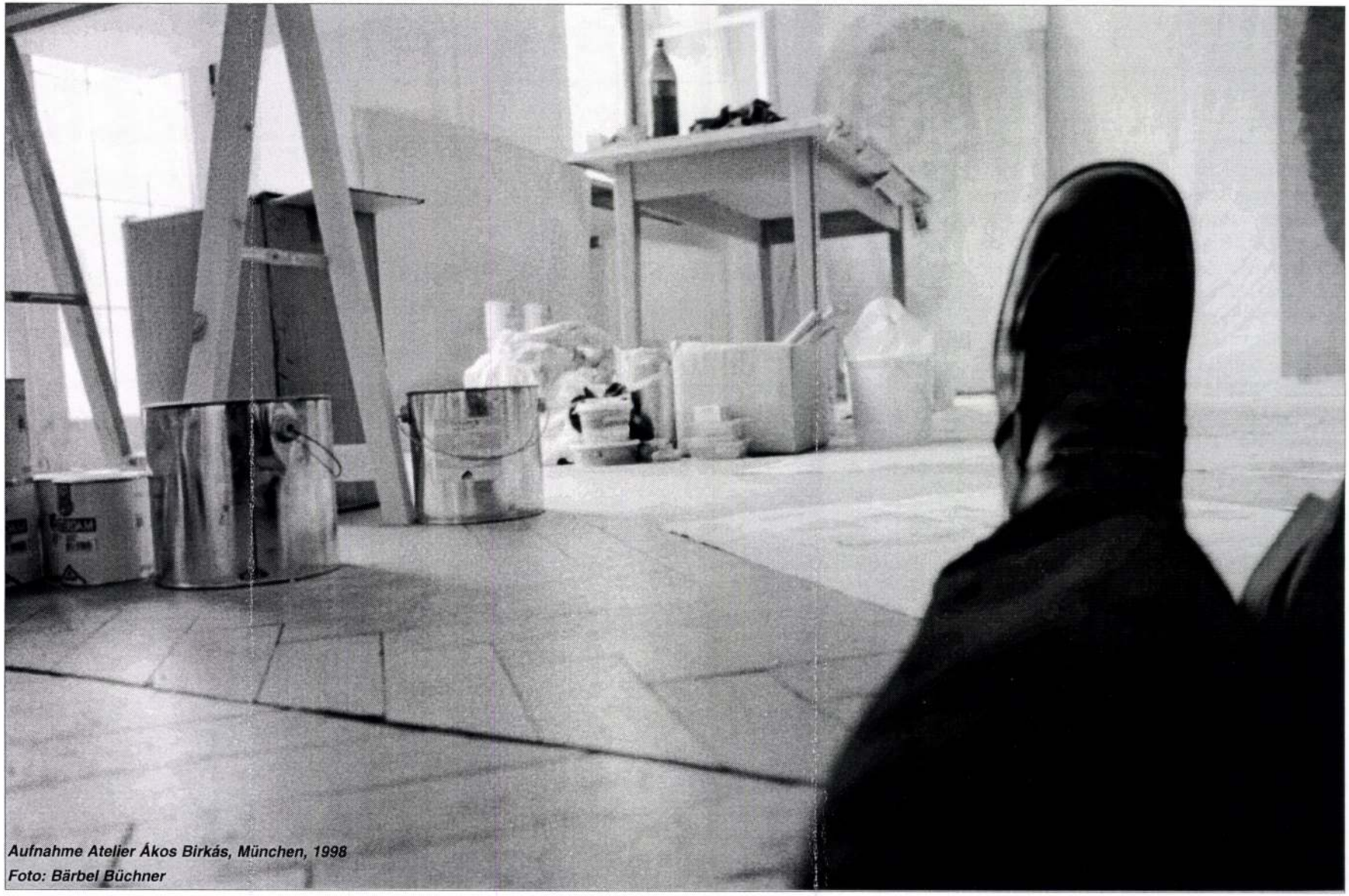

Aufnahme Atelier Ákos Birkás, München, 1998
Foto: Bärbel Büchner

K N O L L G a l é r i a B u d a p e s t

H-1061 Budapest Liszt Ferenc tér 10/1st floor Telefon & Fax +36/1/1211556 Magyar Külkereskedelmi Bank 203-14611

Sajtóinformáció

Budapest, 1996. január.

A kiállítás címe: **"-kulanz"**
megnyitó: 1996. január 27-én 19 órakor
a kiállítás idötartama: 1996. 1. 27.- 1996. 3. 20.

Knoll Galéria Budapest, Liszt Ferenc tér 10./1.em., H-1061 Budapest
Telefon +367171211556 Fax +367171211556
nyitva:hétfô-péntek 14.00 -18.30, szombaton 11.00 -14.00.

A kiállításon kelet- és nyugat európai mûvészek eredeti és sokszorosított grafikái láthatók. A kiállítás elsô és nagyobbik része Budapesten látható majd, a kisebbik rész a bécsi galériában. Az eladási árak 700 schillingnél kezdôdnek.
A kévetkezô mûvészek munkái szerepelnek a tárlaton (a névsor még nem teljes ill. végleges):

A. R. P e n c k , Douglas G o r d o n, B i r k á s Ákos, C h i l l i d a, S u g á r János, Heinz G a p p m a y r, Francois M o r e l l e t, Günther U e c k e r, V e s z e l y Beáta, Heiner T h i e l, Werner R e i t e r e r, N e m e s Csaba, Lawrence W e i n e r, Stephan J u n g, Johanna K a n d l, Leiko I k e m u r a, Thomas B a u m a n n, B e r n á t András, Otis L a u b e r t, N u n z i o, Ross S i n c l a i r, E l - H a s s a n Róza, Narcis K a n t a r d z i c, Nedko S o l a k o v, Gunter D a m i s c h, Joseph K o s u t h, B u k t a Imre, Stefan S z e c z e s n y , K l i m ó Károly, Leo Z o g m a y e r, John M. A r m l e d e r, Stanislav K o l i b a l ...

Üdvözlettel:

Knoll Galéria Budapest

A-1060 Wien Esterházygasse 29/Hof Tel. +43/1/5875052 Fax +43/1/5875966 Bank Creditanstalt Wien 0957/44017/00

K N O L L G a l e r i e W i e n

BIRKÁS

Akos Birkas

1941 in Budapest geboren **1959-65** Studium an der Akademie der Bildenden Künste in Budapest, Fach Malerei. Lebt zur Zeit in Budapest und München

Einzelaustellungen (Auswahl): **1970** Kellergalerie Ferencváros Budapest **1972** Städt. Kulturhaus Gyöngyös **1973** Galerie Studio Budapest (K), Kulturhaus Tiszafüred, Kulturhaus Törökszentmiklós **1974** Kellergalerie Ferencváros Budapest, Lila Schule Újpalota, Budapest **1976** Kulturhaus Érd, Kulturhaus Tök **1977** Kulturhaus Budaörs (K), Jugendklub Székesfehérvár **1978** Bercsényi Klub Budapest (mit András Halász) **1979** „Szabadidö" Jókai Kulturhaus Budaörs, „Hiba" Kirchengalerie Tokaj **1981** "Hört ihr diese Stimme" Toldy Galerie Budapest **1982** Studio Rabinec Budapest **1986** Tatgalerie Wien (mit István Mazzag) (K), Galerie Pécs (K) **1987** Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum Graz (K) **1988** „Eine Grazer Serie" Stadtmuseum Graz, Kunsthalle Budapest, Universität Innsbruck, Französisches Kulturinstitut Budapest **1989** Galerie Knoll Wien (K) **1990** De Gele Rijder Arnhem, Städtische Galerie im Museum Folkwang Essen (K), Galerie Heike Curtze Düsseldorf, Galerie Heike Curtze Wien **1991** Slovenská Narodná Galéria Bratislava (K), Knoll Galéria Budapest, Galerie der Stadt Wels, Kirche St. Petri Lübeck, Galerie Heike Curtze Villa Mirabell Salzburg (mit Hermann Nitsch und Karl Prantl), Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum Graz (K) **1992** Galerie Janssen Bruxelles, Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris (K), Knoll Galerie Wien **1993** Ecole Nationale des Beaux-Arts Dijon (K), Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris (Kunstmesse FIAC) **1994** Galerie Eigen+Art Berlin, Kiscelli Museum Budapest (K), Knoll Galéria Budapest, Galerie Eigen+Art, Leipzig **1995** Österreichisches Kulturinstitut Budapest **1996** daad Galerie Berlin (K), Museum des 20. Jahrhunderts Wien (K), Knoll Galerie Wien, Galerie Curtze Wien, Goethe Institut Budapest, Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris **1997** Galerie Eigen+Art Berlin, Wetering Galerie Amsterdam (mit Jan van der Pol) **1998** Stadtmuseum Göhre Jena, Galerie Fahlbusch Frankfurt, Kunstverein Göttingen, Galerie Eigen+Art Leipzig, Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris **1999** Galerie Susanne Albrecht München, Knoll Galerie Wien

Ausstellungsbeteiligungen (Auswahl seit1990):**1990** „Budapester Szene" Künstlerhaus Salzburg, „GegenwartEwigkeit" Martin Gropiusbau Berlin, „Zeitgenössische Ungarische Kunst" Zacheta Warschau, „Die Kunst der 80er Jahre" Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum Graz, Knoll Galerie Wien **1991** „Rückblende" Städtische Galerie im Museum Folkwang Essen, Galerie Sypka Brno, „Free Zone - Contemporary Hungarian and Finnish Art" Taidehalli Helsinki, „Kunstlandschaft Europa" Kunstverein Bremen, „Free worlds" Art Gallery of Ontario Toronto **1992** „Free worlds - Metaphors and Realities in Contemporary Hungarian Arts" Oklahoma City Art Museum, Musée d'Art Contemporain de Montreal, Museum Heilbronn, „Ungarische Kunst der 80er Jahre und ihre Ursprünge" Museum Moderne Kunst Bolzano **1993** „Auflösung des Bildes" Kunsthalle Budapest, „Hungary Before and After" International Monetary Fund Visitor's Center, Washington, „Wir, Ostfranzosen (1981-1989)" István Király Museum Székesfehérvár, „Wiepersdorf 1993" Wiepersdorf Brandenburg **1994** Galerie Bernard & Gwénolée Zürcher Paris (mit Keping, Botier & Schoonover), „Auflösung des Bildes" Galéria Grada Zagreb, „12" Schloß Peuerbach , „12" Schloß Esterházy Eisenstadt, „Nature, Peinture, Sculpture" Galerie Zürcher Paris **1995** „12" Kiscelli Museum Budapest, „-kulanz" Knoll Galerie Wien **1997** „Birkas-Elgin-Maning" Albertinum Staatliche Kunstsammlungen Dresden....

„Galeriefrühling in Wien"
Dienstag, 23. März 1999, bis 22 Uhr

An diesem Abend haben erstmals alle Galerien in Wien bis 22 Uhr geöffnet. Wir präsentieren um 21 Uhr in Zusammenarbeit mit **edition selene Wien das Buch: „Was tun?" von Alexander Brener und Barbara Schurz.**

Ausstellungshinweise:

Alexander BRENER und Barbara SCHURZ: 13.3. - 15.5. Knoll Galeria Budapest, 22.4. 18 Uhr Lecture „Technologies of Resistance" Intermedia Fakultät der Kunstakademie Budapest
Ákos BIRKÁS: 19.1. - 27.2. Galerie Albrecht München (E)
Róza EL-HASSAN: 6.4. - 7.5. Museum Zeitgenössischer Kunst/Museum Ludwig Budapest (E)
Johanna KANDL: 26.3. - 30.4. "...lived above the hardware store" Artforum Meran (gemeinsam mit Helmut Kandl), 1.5. - 31.5. "Back to the USSR" Schiffswerft Korneuburg (G)
Stanslav KOLÍBAL: 3.5. - 31.5. Galerie der Stadt Stemberg (E), 19.5. - 31.7. Knoll Galerie Wien (E), 8. - 30. 6. Galeria Sokolska 22 Ostrava (E)
János SUGÁR: ab 13.3. „Deadhead" Performance Stephan Gang Gallery Chelsea New York (E), ab 15.4. „General Reminder" mit Yuri Leiderman Centrum Sztuki Gdansk (mit Katalog), ab 7.6. Galleria Spicchi dell'Est Roma (E, mit Katalog), ab 15.6. „General Reminder" mit Yuri Leiderman Galerija Miros-lav Kraljevic Zagreb

Wein zur Vernissage und zum Galeriefrühling am Abend des 23.3. von:

Weinbau und Kellerei
Familie MAUSS

Folder #24d © 3.1999, Knoll Galerie Wien
Fotos: Bärbel Büchner - Vielen Dank
Herausgeber Knoll Galerie Wien
A-1060 Wien, Esterházygasse 29

Ákos Birkás
Neue Bilder

Knoll Galerie Wien
Esterházyg. 29/Hof
A-1060 Wien
T: +43/1/5875052, F: 5875966

E-Mail knoll@t0.or.at
http://www.kunstnet.at/knoll
http://www.artist-info.com/gallery/Galerie-Knoll/
U3: Zieglergasse, 13A/14A: Amerlingstraße

Öffnungszeiten:
Dienstag bis Freitag 14 – 18.30 Uhr
Samstag 11 – 14 Uhr

Ausstellungsdauer:
10. März – 15. Mai 1999
Eröffnung: 10. März 1999
Mittwoch, 19 Uhr

HANNE WESKOTT: Freiheit, geboren aus dem Scheitern
Ákos Birkás und seine "Köpfe"

Der Wunsch, "die Formel der eigenen Identität" auf ein minimales Gebiet zu reduzieren, brachte Ákos Birkás auf die Ovalform. Seit etwa 15 Jahren bestimmt diese Form seine Malerei und Zeichnung. Sie umfaßt den Raum, den er stehend mit den Armen beschreiben kann. "Das wäre sozusagen der eigene Raum der Person des Malers", sagt er.
Für einen Menschen, der im Ostblock lebte, war der Rückzug in einen rein subjektiven Raum "eine politische Aussage". Auf diese Weise nach außen abgeschirmt, gab er auch im Innern nichts preis. Die Farbe wurde "reduziert und kompromiert". Das Ergebnis waren "Köpfe", deren individuelles Leben in den dunklen Farbraum eingeschlossen schien. Das Geheimnisvolle dieser "Köpfe" steigerte er, indem er zwei, drei Tafeln so übereinander montierte, daß wesentliche Teile des unteren Bildes unsichtbar wurden. Die konzentrisch gemalten Ovalformen führten den Blick auf eine Mitte, die eine andere verbarg.
Mit den "Köpfen" schaffte der 1941 in Budapest geborene Künstler in den 80er Jahren den Sprung in den Westen und damit den Anfang einer internationalen Karriere. Bald schon begann ihn jedoch das Hermetische seiner Schöpfungen zu stören. Er sehnte sich nach mehr "Spannung und Dynamik". Zunächst hellte er seine Farbpallette auf, um dann sein Konzept grundsätzlich zu überdenken. Dabei konzentrierte er sich auf die Mehrteiligkeit seiner Bilder, weil das dynamische Moment durch die "Diskontinuität der Malfläche" bedingt werde. Gleichzeitig erkannte er, daß sich ihm in der verborgenen Bildmitte ein Freiraum anbot, der sein System nicht sprengen würde. Ein Maler aber, der den unsichtbaren Teil seiner Bilder als wichtigstes Zentrum betrachtet, gibt partielles Scheitern zu. Für ihn ist der "Kern dieser Menschendarstellung" als eigener Raum malerisch nicht zu bewältigen. Das ist für ihn ein wichtiger konzeptueller Ansatz. Interessant ist, das aus der Erkenntnis des Scheiterns immer wieder neue Bilder wachsen, vielleicht weil so eine Freiheit entsteht, die die schöpferische Phantasie stets aufs Neue beflügelt. Bei Ákos Birkás sind auf diese Weise in den letzten Jahren Bilder von suggestiver Farbschönheit entstanden.
Wenn er "den Streit der Farben sucht", dann offensichtlich nur, um einer langweiligen Harmonie zu entgehen. Harte Kontraste zwischen lauten Farben werden bei ihm mit Weiß abgetönt, so daß ein sanfter Farbklang entsteht. Auch die Montage zweier Bilder übereinander läßt den "Streit der Farben" nicht allzu laut werden. Aber das ist keinesfalls ein Fehler, sondern erhöht nur das Vergnügen am Schauen.
Dank an Hanne Weskott. Erstdruck: Süddeutsche Zeitung, 04.02.1999, zur Ausstellung von Ákos Birkás in der Galerie Albrecht, München

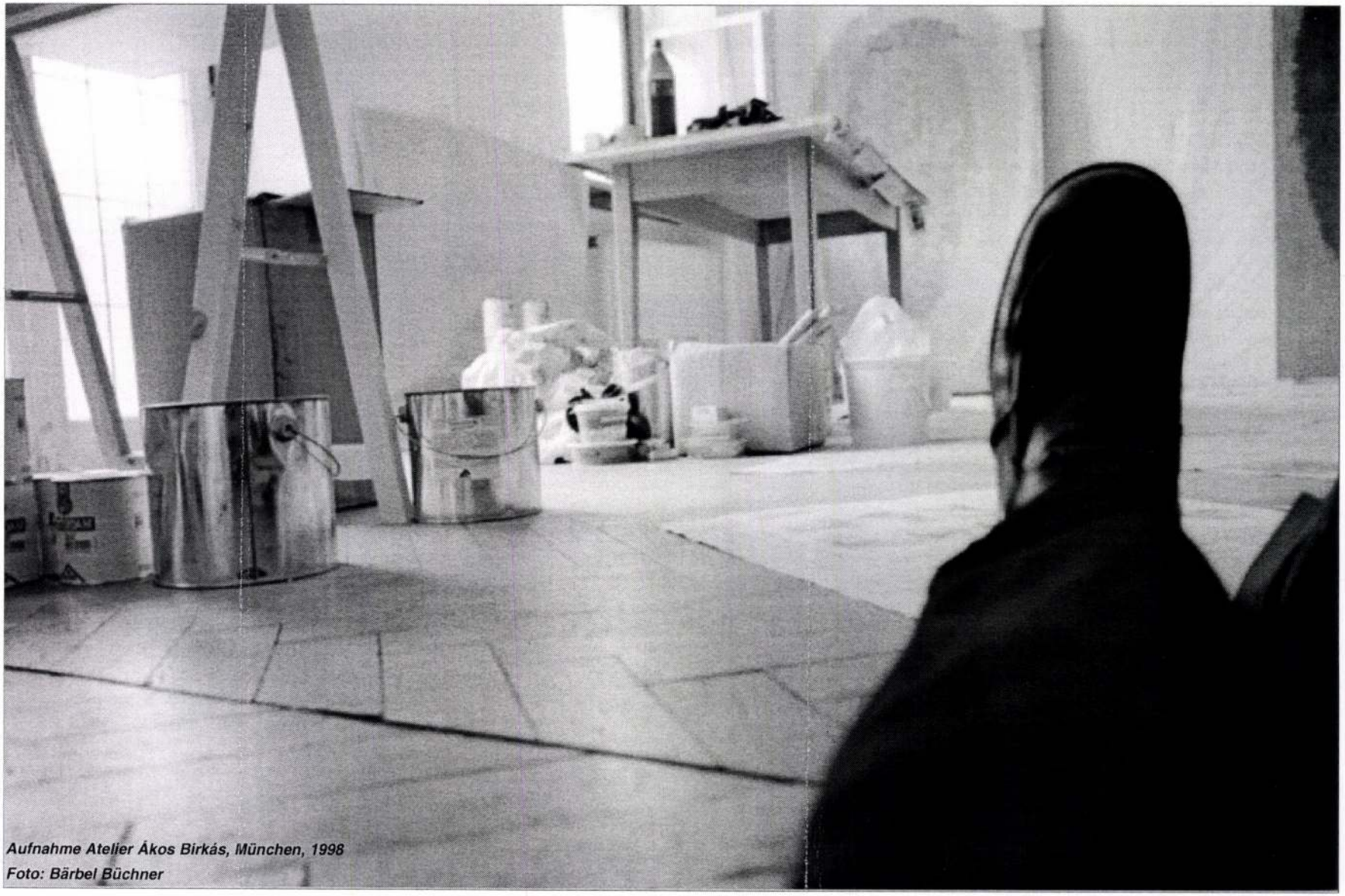

Aufnahme Atelier Ákos Birkás, München, 1998
Foto: Bärbel Büchner

Birkás Ákos: Fej 43, olaj, vászon, 250×200 (kétrészes), 1988

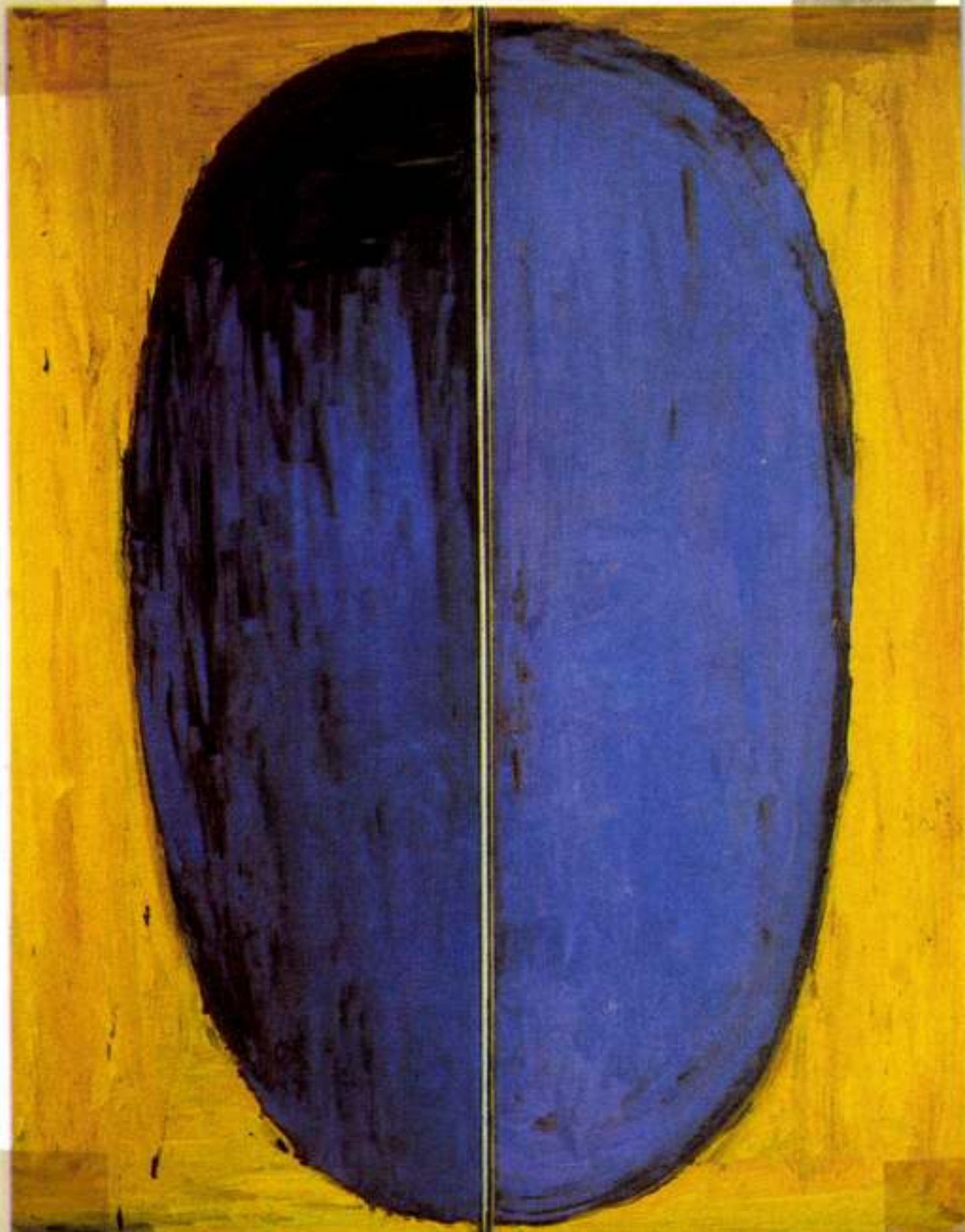

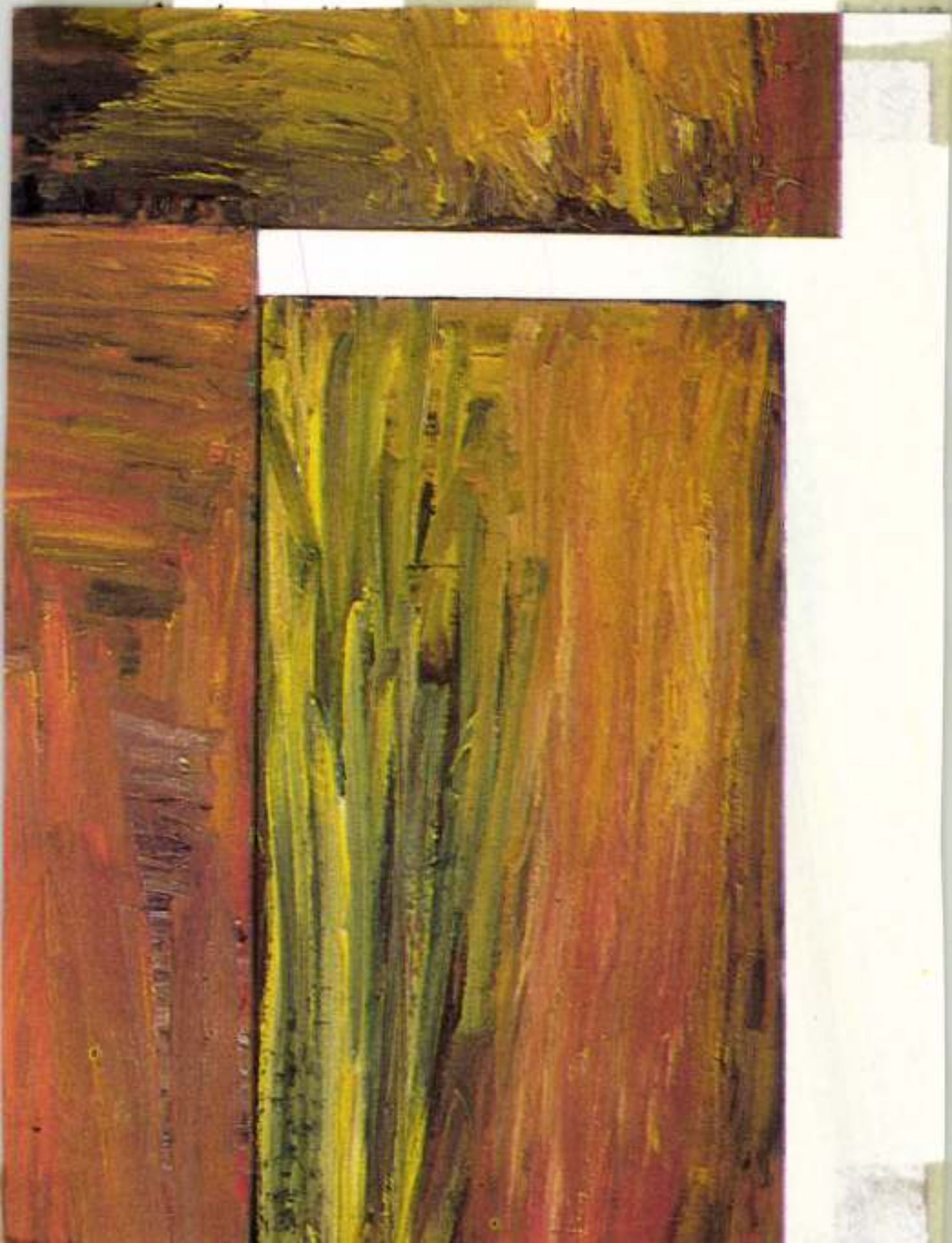

Birkás Ákos, fejtő-grafikusművész 4) Folytatás.

Nagy Toltán: Közepkeresés. Birkás Ákos kiállítása a Műcsarnokban

Művészet, 1922. okt., 40-old.

Birkás Ákos

2

„Váci Mihály emlékezetére"

„A világ közepe"

„Népviselet"

„Tanya" c. lapjai emlékre

Magyar Nemzet 1973 augustus 15

4. old.

A kezdetek...

A Ludwig Múzeum kezdetben a Magyar Nemzeti Galéria égisze alatt működött 1991. júniusától a Budavári Palota 'A' Épületének első emeletén. Gyűjteményének alapja az a 70 műtárgy, amelyet az 1955 utáni nemzetközi kortárs művészet köréből adományozott a magyar államnak a műgyűjtő Ludwig házaspár, illetve az aacheni Ludwig Alapítvány. Ehhez járult az a magyar kortárs anyag, amit a Kulturális Minisztérium és néhány támogató vásárolt a múzeum számára. Az 1993 óta *Néray Katalin* igazgatása alatt álló intézmény 1996-ban Ludwig Múzeum Budapest – Kortárs Művészeti Múzeum néven önálló költségvetést és státuszt kapott. Az újraalapítás alkalmából jelentős magyar anyaggal gazdagodott a gyűjtemény, amelyből az újrarendezett állandó kiállítás 1996 decemberében nyílt meg.

Gravitáció – Moszkva tér-projekt, 2003

Kicsiny Balázs: Búvárok a katedrálisban, 2002

Szabó Dezső Expedíció I–VIII., 2001 C-print

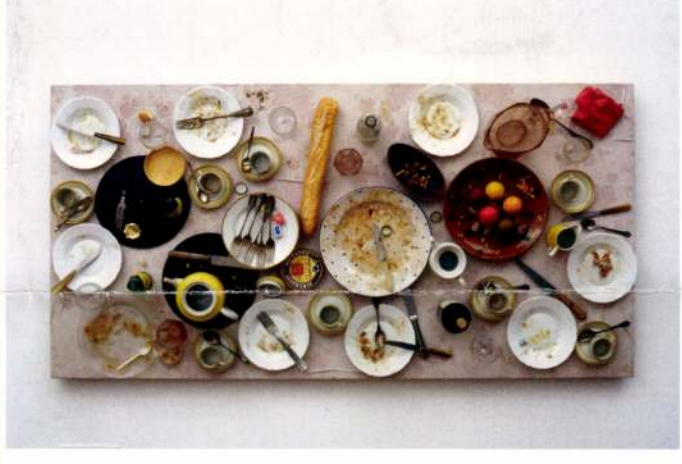

Daniel Spoerri: Works – Művek (1960–2001), 2002

Az elmúlt 10 év...

1996 óta közel száz kisebb-nagyobb időszaki kiállítást rendeztünk – felvonultatva a magyar és külföldi kortárs művészeti szcéna legjelentősebb alakjait, többek között olyanokat, mint például *Annie Leibowitz, Andy Warhol, Bresson, Brassai, Helmut Newton, Jovánovics, Lakner* vagy a Velencei Biennálé-győztes *Antoní Muntadas* –, s az egyre növekvő hazai ismertség mellett sikerült bekapcsolódnunk a kortárs művészeti múzeumok nemzetközi életébe is. Volt olyan is, hogy nem a látogató jött hozzánk, hanem mi vonultunk ki a közterekre, hogy még inkább szem előtt legyünk (Moszkva tér- és Pink House-projekt).

2005. márciusában a Ludwig Múzeum a budai várból a Művészetek Palotájába költözött. Ez a helyszínváltás egyben arra is lehetőséget adott, hogy múzeumtechnikai és infrastukturális szempontból is nemzetközi színvonalú körülmények közé kerüljön a gyűjtemény és a kiállítási tevékenység.

10 éves a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

Magyarország egyetlen, nemzetközi anyagot is gyűjtő kortárs művészeti múzeuma

November 25-én, szombaton ingyenes születésnapi lumú 10–10ig a Ludwig Múzeumban. Az egész napos programorgia fénypontja az Amadinda Ütőegyüttes 20.30-kor kezdődő fellépése lesz – akárcsak a 10 évvel ezelőtti ünnepélyes megnyitón.

Az idei kiállítási évadot Birkás Ákos retrospektív kiállítása zárja.
2006. november 24. – 2007. február 5.

Birkás Ákos: Férfiak I., 2006 Olaj, vászon, 172×260 cm

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Birkás Ákos, grafikus
ÉLET ÉS IRODALOM
1984 MÁR 2
1021

Birkás Ákos rajza

kozására, áradására és apályaira; s ami a fő: a szereplők meditáló lények lehettek, önlelkükbe gabalyodott szubjektumok, részjelenségekbe fulladó magányosok; a múlt századi regény *hőse* már csak filológiai szóhasználatban élt. Ezzel a nyomasztó és korszerűnek látszó divattal szállt szembe Solohov egy Don menti kis faluban. Úgy tett, mintha nem léteznének esztétikai babonák, s a regény még nem érkezett volna el dekadenciájához. Előítéletektől mentesen hozzálátott a nagyszabású regény megmentéséhez, s a tetszhalott felébresztéséhez. És sikerült neki.

Valahol itt van az eredete annak az irodalmi jelenségnek, amelyet Lukács György vett észre Csingiz Ajtmatov első regényeinek olvasásakor: az európai epika és a keleti epika igen eltérő jegyeinek szintézise új minőséget képes létrehozni; ennek következtében a keleti irodalom mérföldes lépésekkel halad előre, ugyanakkor az európai irodalom érdemes hagyományok megőrzésének, prolongálásának lehetőségét kapja e vérfrissítéssel, s nem kell a vesztébe — a líra, a regény elhalásának pánikszerű víziójába — rohannia. E kölcsönhatáson alapuló irodalmi együttélés és életmeghosszabbítás fontos tanulmánykötetek témája lehetne, s attól se kellene megriadnunk, hogy az esztétikai gondolatsor és a politikai következtetések a régi kozák faluban és a magyar faluban.

Búcsúzáskor azonban sikerült tisztáznom életrajzának egy parányi és anekdotába illő, mindmáig ismeretlen adatát. Elmondtam neki, hogy a Nobel-díj átvételének napjaiban a magyar televízió svéd—szovjet jégkorongmérkőzést közvetített, és esküdni mernék rá, hogy őt is ott láttam a pihenő játékosok között a büntetőpadon. „Bármily hihetetlen, higgyen a szemének — mondta. — A díjkiosztás után a fiúk meghívtak a mérkőzésre. Jegyet nem tudtak már szerezni, hát leültettek a büntetőpadra. Én voltam az." Akik személyesen ismerték, nem mulasztják el megírni, milyen egyszerű, barátságos és közvetlen ember volt Solohov. Mi se mulasztjuk el.

Jovánovics Miklós

FEJEK

BIRKÁS ÁKOSSAL BESZÉLGET FITZ PÉTER

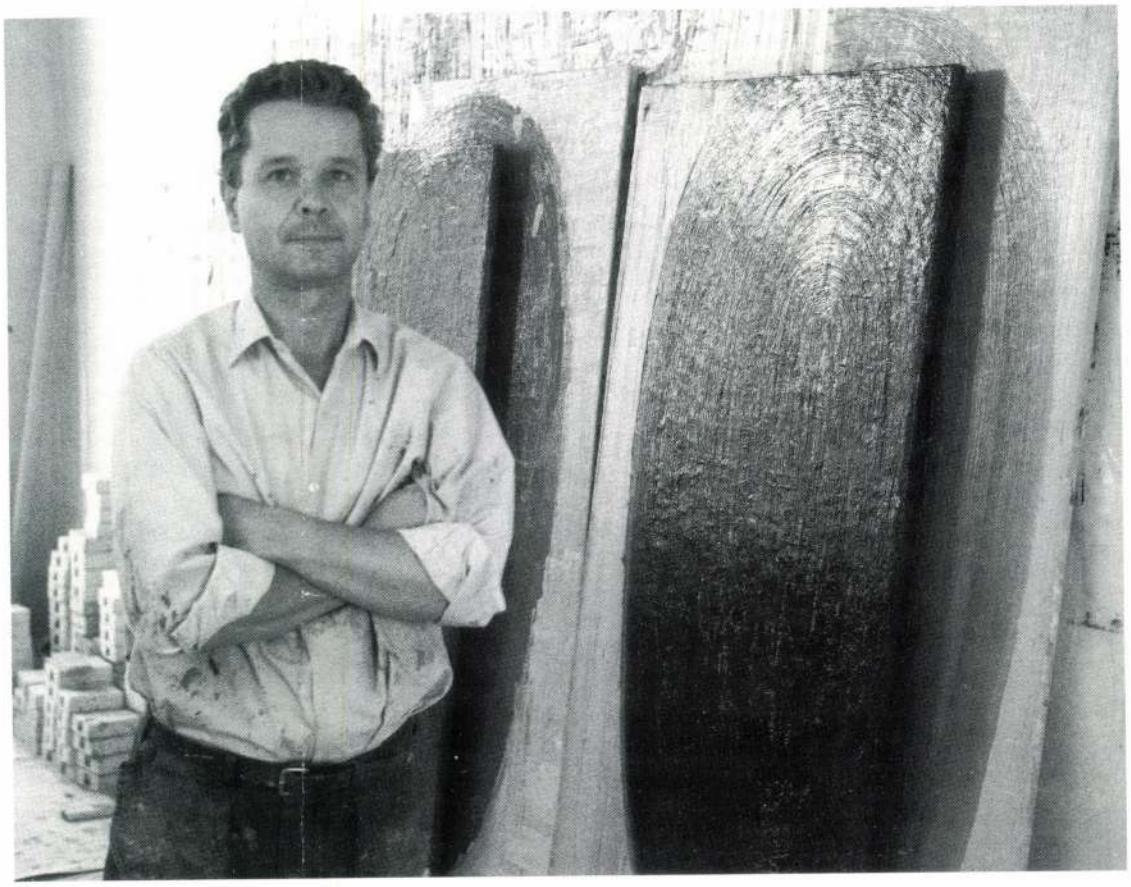

A művész alkotás közben alapvetően magányos. Másrészt, szinte kötelező valahová tartozni. Téged a kritika ebből a szempontból meglehetősen nehezen tudott besorolni.

Magamat mindig egy kicsit kívül állónak érzem. És hogy ez miért van, azt igazában nem tudom. A magyar művészetnek van egy-két fő áramlata, én pedig valami ösvényen megyek. Igaz, s ez számomra is váratlan volt, egyszer-kétszer ott találtam magam valamelyik főáram kellős közepén.

Belekeveredek valamibe, hirtelen nagyobb nyilvánosságot kapok, hirtelen reflektorfénybe kerülök. El kell gyorsan mondani, ami mondanivalóm van. de aztán mindig rosszul érzem magam, és amennyire csak lehet, kihúzódom.

Gondolom, hogy engem inkább a 80-as évek elején, közepén lezajlott események, előadások, kiállítások miatt, az úgynevezett újfestészet és a posztmodern művészet kapcsán ismernek.

A mellékösvénytéma nagyon foglalkoztat. Megpróbáltam utána olvasni, tanulmányozni és megérteni olyan pályákat, amelyek iskolapéldái ennek. A XX. században ilyen Alberto Giacomettié, aki fiatalon egy pompás csapattal indult. A 20-as években a szürrealisták a lehető legjobb csapat. Sokan figyelnek rá, ő a jövő egyik nagy ígérete, de egyszercsak kivonja magát. Elkezd valami fura, predesztinációszerű kényszerességgel realista dolgokat mintázni, embert mintázni. Nem tudja megoldani. Valami nagyon lényeges dolgot akar, redukálja a formát, hogy a lényeghez érjen. Nem akar kicsit alkotni, de kétségbeesve látja, hogy egyre kisebb lesz, míg végül babszem és borsó nagyságú fejeket, és gyufaszál, meg gombostű méretű emberfigurákat mintáz. Teljes kétségbeeséssel látja ezt, ő maga is csődnek tartja. Mindenki azt mondja, hogy megbolondult. 10-15 évbe tellett ez a meredeken lefelé rohanás vagy zuhanás. Pontosan tudja, hogy nem lehet valaki nagy szobrász, ha borsószem nagyságú dolgokat csinál, mert a világ természete szerint ami csak egy borsószem, az csak egy érdekes, titkos tipp: egy külvárosi, romos helyen él egy kis szobrász, aki pici dolgokat csinál. Végül elkezdi lépésről-lépésre, nagyon-nagyon óvatosan felnagyítani, és minél nagyobb lesz a szobor, annál nagyobb sikere van. Életnagyságú figuráit már New Yorkban állítják fel. Ha megnézzük, hogy közben mi zajlott a művészetben, akkor ez valami teljesen másfelé kanyargó ösvény, mint amerre a nagy események zajlanak, ugyanakkor egyszer-kétszer keresztezi a főútvonalat, és bekerül a zsibvásárba.

A te ösvényed hányszor keresztezte a főáramot?

Talán kétszer. Mind a kétszer tulajdonképpen megrémültem. Egyszer '73 körül. Attól a portréfestéstől, amivel én a főiskola után magamnak kitalált programként elindultam, attól, olyan 5-6 év múlva valahogy mégis meg kellett szabadulnom. Képeim lépésről lépésre átalakultak egy kritikai szemléletű, groteszk, szándékosan nagyon banális elemekkel dolgozó, úgynevezett "rossz festészetté". Hirtelen olcsó sikere lett. Vadidegen emberek veregették nevetgélve a vállam. Azért én ezt nem így gondoltam. Megijedtem. A realisztikus érdeklődés, a kritikai mozzanat egy hűvösebb, meggondoltabb szemléletté alakult át, akkori szóval: hiperrealizmussá. A hiperrealista stílust igazán nem is nagyon szerettem, de arra jó volt, hogy az előző, expresszív szemléletet végképp lehűtötte. Fokozatos intellektualizálódás történt, eltávolodás az ösztönös gesztusoktól, a teljesen érzelmi irányítású festészettől. A főiskola után végiggondoltam, hogy ott nem tanultam semmit a művészetről, de rengeteg portrét rajzoltunk, mert ez realista iskola volt, és ezt tényleg megtanultam. Egy emberre ránézni, szemébe nézni – akármi történik a művészetben, akármennyire a periférián van az ember – a festészeten keresztül a kontaktust felvenni, az nemes és jó dolog – így gondoltam. Aztán ez a program nem volt tartható, mert belesorolódtam egy konzervatív festői, szinte pártolt kategóriába. Olyanok társaságában találtam magam, akikkel nem voltam szívesen egy dobozban, akiket viszont szerettem vagy tiszteltem Iparterv, meg minden, azok egészen máshol voltak. Az történt, hogy '67-'68-tól '74-ig ettől az expresszív portréfestő programtól elidegenedtem. Képről-képre. Olyan festészetté alakult, amibe nem vagyok lelkileg és emberileg áldozatszerűen belekeveredve.

A hiperrealizmust igazán nem szerettem, s most sem szeretem, mert van benne egy trükk. Kikerüli a festészet drámáját, és közben még nagyon hatásos is. Mégis kénytelen voltam erre továbbmenni, hogy aztán egészen el tudjam távolítani magamtól a festészetet. '75-től a képpel, már, mint tárggyal és szereppel foglalkoztam.

'67-től '75-ig tartott életem leggyötrelmesebb korszaka. Minden szempontból reménytelen volt, mindenhonnan kimaradtam. Nagyon régimódi festői ideálom volt. A régi művészet jobban érdekelt, sokkal erősebb faszcinációt gyakorolt rám, mint a 60-as évek nyugati művészete, viszont azt éreztem, hogy ha ragaszkodom ennek a varázsnak a kiléséhez, akkor visszazárom, lezárom magam a provinciális, periférikus, reménytelen kis festőcske szerepébe. De még kacérkodtam is ez-

LAKNER LÁSZLÓ: Kopernikusz, 1971, kollázs

eszmék megdöntésére. Egy fiatal művészekből toborzódott egyetemi kiállításon konceptuálisan a megmozdíthatatlan megmozdításáról, közvetlenebbül egy súlyában monolitikus rendszer átfordíthatásáról volt szó.

Az utcakőakció kétszeresen volt konceptuális jellegű. Kockaidomot használt, egy olyan "minimal art" formát, amelyet ideológia ellenességében ideológus voltában tulajdonképpen tiltottak; a téma variálása lehetőséget adott a kocka politikai értelmezésére. (A résztvevők, akik egy-egy akcióban részt vettek – skálája Pauer Gyulától Attalai Gáboron, Gáyor Tiboron, Gulyás Gyulán át Lakner Lászlóig széles spektrumot képviselt. Felhasználták a témában és a formában rejlő anyagi és asszociációs lehetőségeket.)

A befejező részt következő számunkban közöljük.

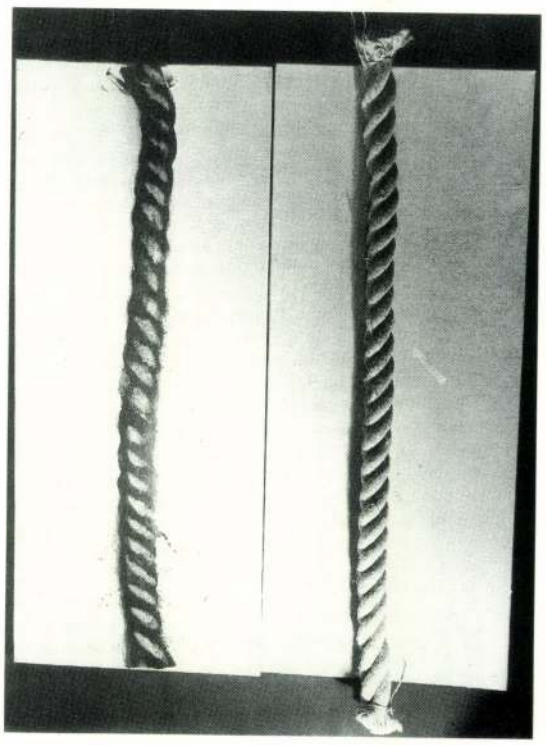

LAKNER LÁSZLÓ: Kötelek, 1968, olaj, vászon, kötél

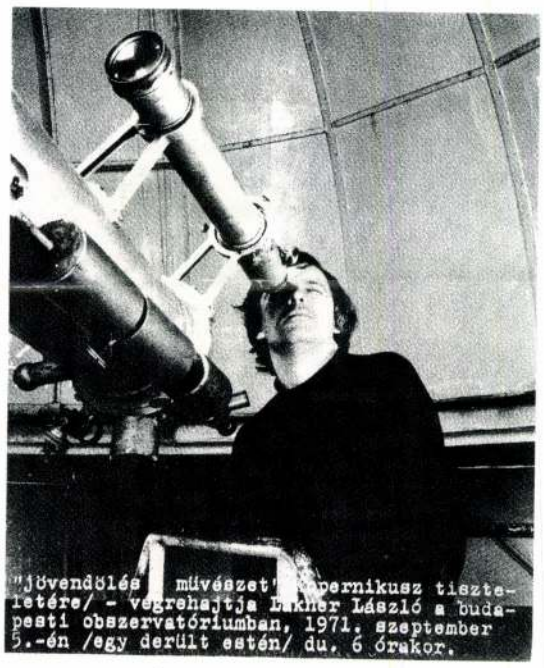

"jövendölés [illegible] művészet" Kopernikusz tiszteletére/ - végrehajtja Lakner László a budapesti obszervatóriumban, 1971. szeptember 5.-én /egy derült estén/ du. 6 órakor.

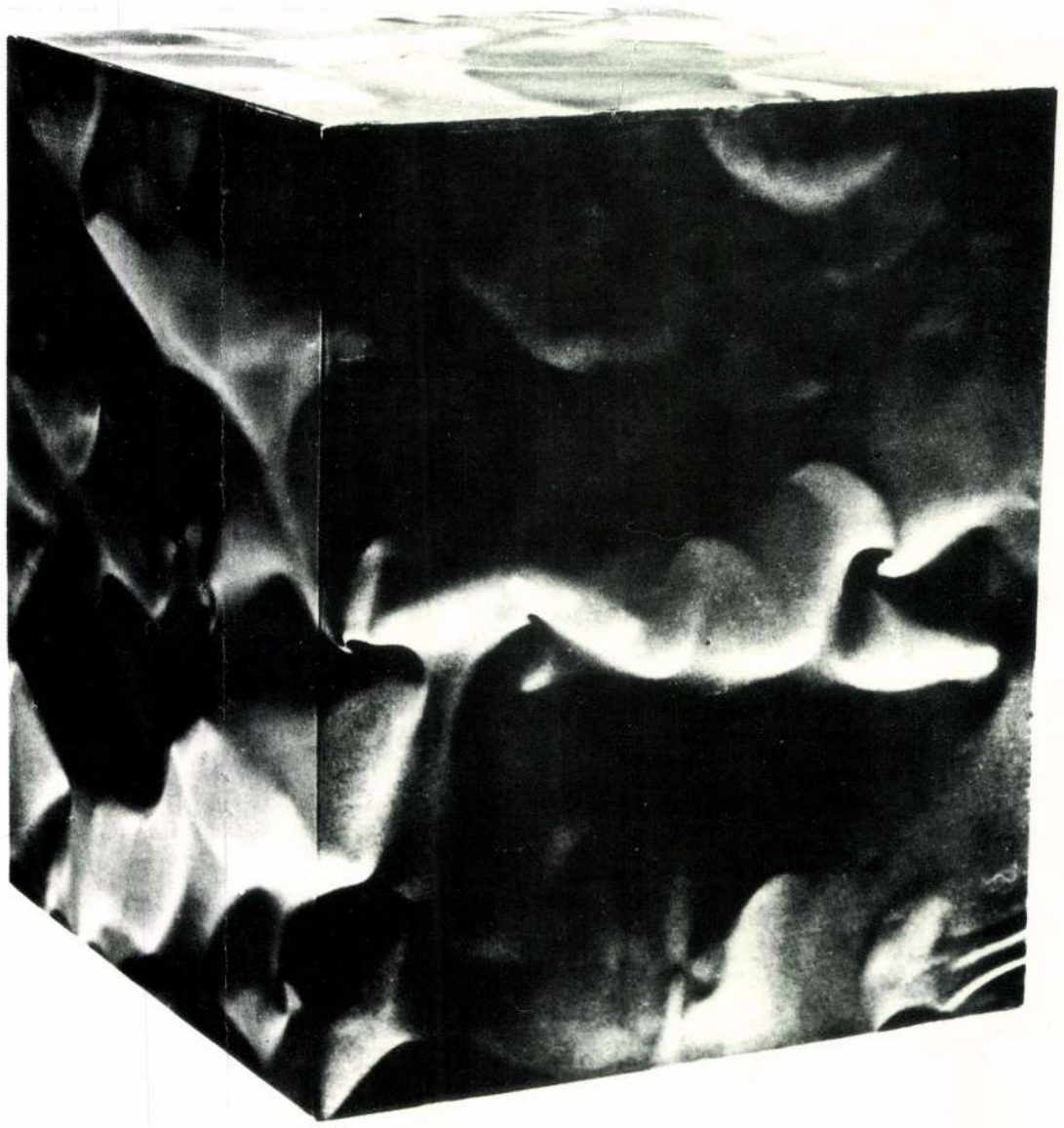

PAUER GYULA: Pszeudo kocka, 1970, vegyes technika, 20 x 20 cm

budapest 1969 / lakner lászló

BAK IMRE

BIRKÁS ÁKOS

KÁROLYI ZSIGMOND

KELEMEN KÁROLY

LENGYEL ANDRÁS

SARKADI PÉTER

TOLVALY ERNŐ

Festészeti kiállítás
a szentendrei
Vajda Lajos Studióban
(Péter Pál u. 6.)
1983. augusztus 26-tól
szeptember 10-ig

Nyitva: Hétfő kivételével
naponta 10 – 18 óráig.

Megnyitja:
BÓDY GÁBOR
1983. augusztus 26-án
délután 6 órakor.

BIRKÁS ÁKOS

BIR[illegible]kos

Fotó 1988.12.sz.

A fotó hangjai

Birkás Ákos kiállítása

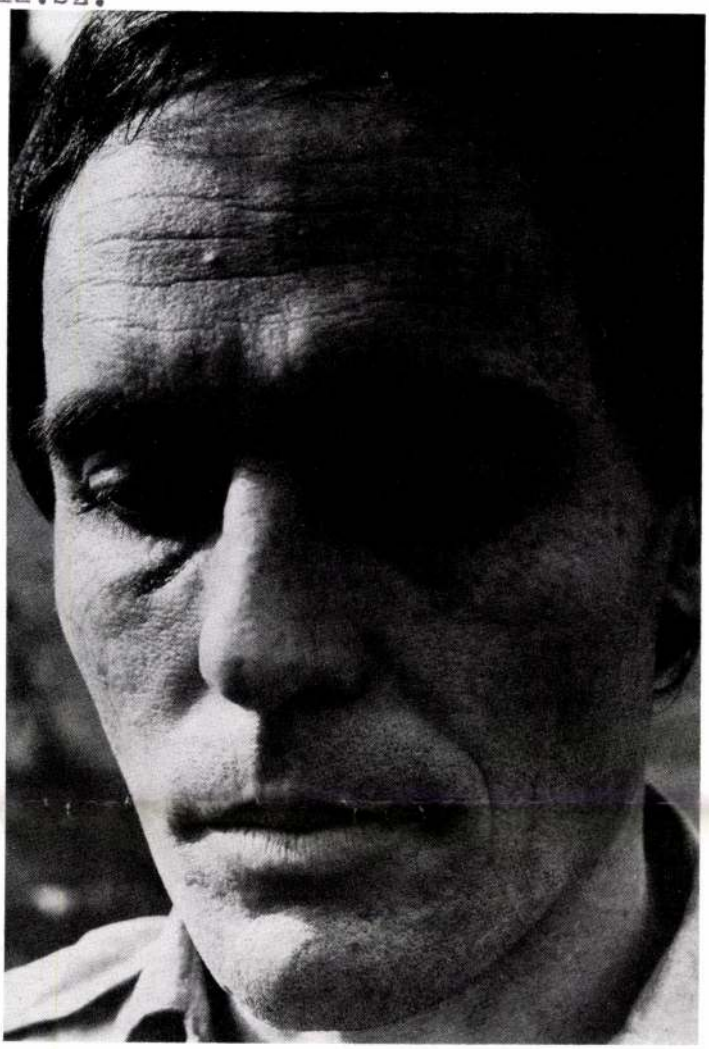

Birkás kiállításának helyszínén úgy éreztem magam, mintha egy furcsa zongorakoncerten vettem volna részt, és ennek több oka volt. A legkézenfekvőbb a *Részlet a „250 felvétel K. F.-ről" című munkából* megjelölésű, tíz darabból álló sorozatra hivatkozni, amelynek képei, a hatalmasra felnagyított portrék mögötti fekete és fehér hátterek váltakozása révén zongoraklaviatúrára emlékeztetnek. A fej mögötti fekete és fehér felületek ritmusa azt a hatást keltette (legalábbis bennem), mintha egy gépzongora lüktetését nézném.

Lényegi szerepet kapott saját „belső monológom"; a magam zenéjét *hallgattam* tehát, miközben az ismeretlen K. F. — Birkás által megkonstruált — portrézongoráját *néztem*. Fotókiállításokon ritkán látható élményt adott ez a sorozat, mert Birkásnak — mint művésznek és kiállításrendezőnek — sikerült kompozíciós egységet teremtenie a terem egyik falán, melynek leghangsúlyosabb eleme az emberi személyiség. K. F. gesztusai. Nem szép

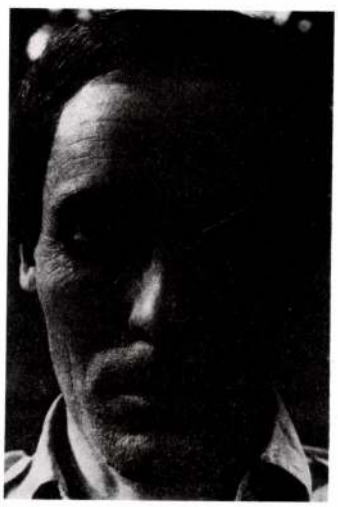

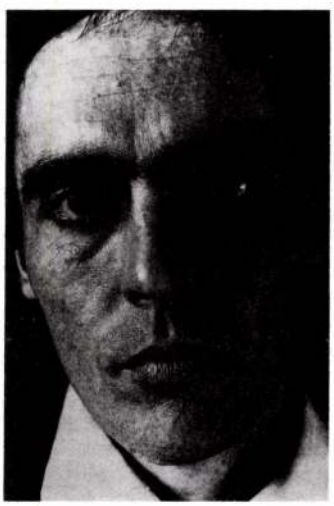

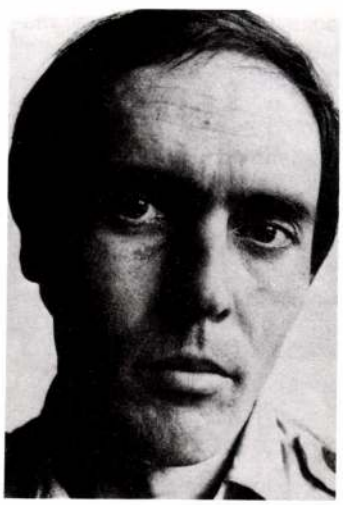

Az, hogy fordulóponthoz érkeztünk (függetlenül attól, hogy ez pozitív fordulat-e), más fotósok munkáin is érződik. Florian *Merkel* (Karl-Marx-Stadt) érzékeny objektívje a nyitottsággal együtt védtelenséget sejtet. Sven *Marquardt* (Berlin) álomszerűen színpadias reflexiói a *fin de siècle* hangulatával tartanak rokonságot, ami a mai kommunikációs módszerek iránti idegenségét is érzékelteti. Számos alkotása él a rejtett erotika fülledt-feszült elemeivel, miközben távol marad az erotikus fotográfia ismert, magamutogató irányzataitól.

Jörg *Gottschalk* (Berlin) metaforikus dimenziókkal telített alkotásai a civilizáció kritikájaként hatnak. Miközben Reinhard *Münch* (Berlin) mintegy kommentár nélküli objektivitással, precízen *bemutatja* azt, amit normálisnak tart, Jens *Rötzsch* (Lipcse) rendkívüli éleslátása a néző számára már-már elviselhetetlen terhet jelent. *Konkrét fotográfia;* a térben érzelmi és intellektuális kérdések lebegnek, megválaszolatlanul. Bertram *Kober* (Lipcse) képei a szakszerűség igézetében szerveződnek, s céljuk, hogy a „jelent" megpróbálják az örökkévalóságba átmenteni.

A harmónia és a kiegyezés Harf *Zimmermann* (Berlin) képeinek tétje, ám ez inkább melankolikus, semmint örömteli hangulatot kelt. Természetesen nem a valóság interpretációja felől nézve, hanem inkább a szellemi magatartást illetően.

Látnivaló, hogy a fiatal NDK-beli fotográfia egy intellektuális bázison nyugvó, többszintes építményt képez, amely a realitás és a kollektív fantázia felé irányul. Semmit sem hallgat el, miközben távol áll tőle a denunciálás szándéka.

Christoph Tannert

(Fordította: Fátrai Mária)

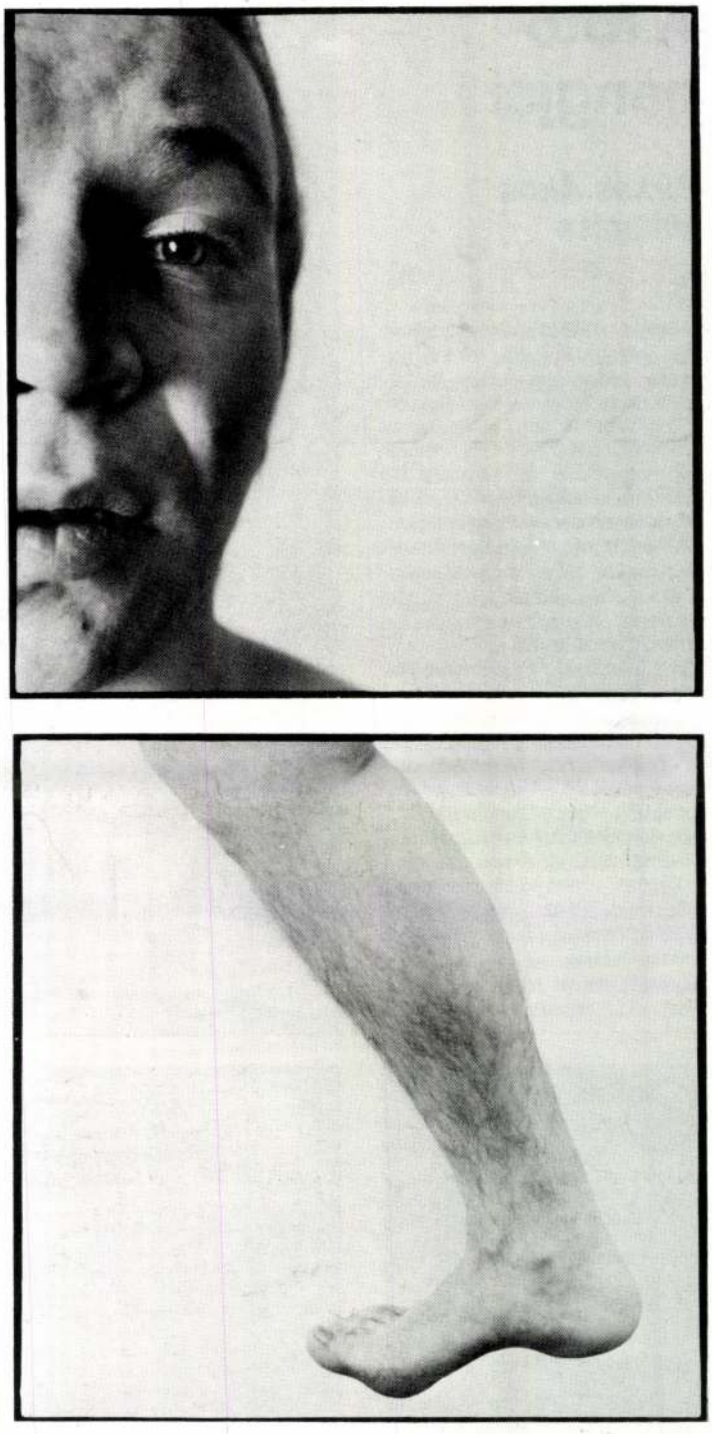

Florschuetz, Thomas: A lépés, a vágás (1986. március 24.)

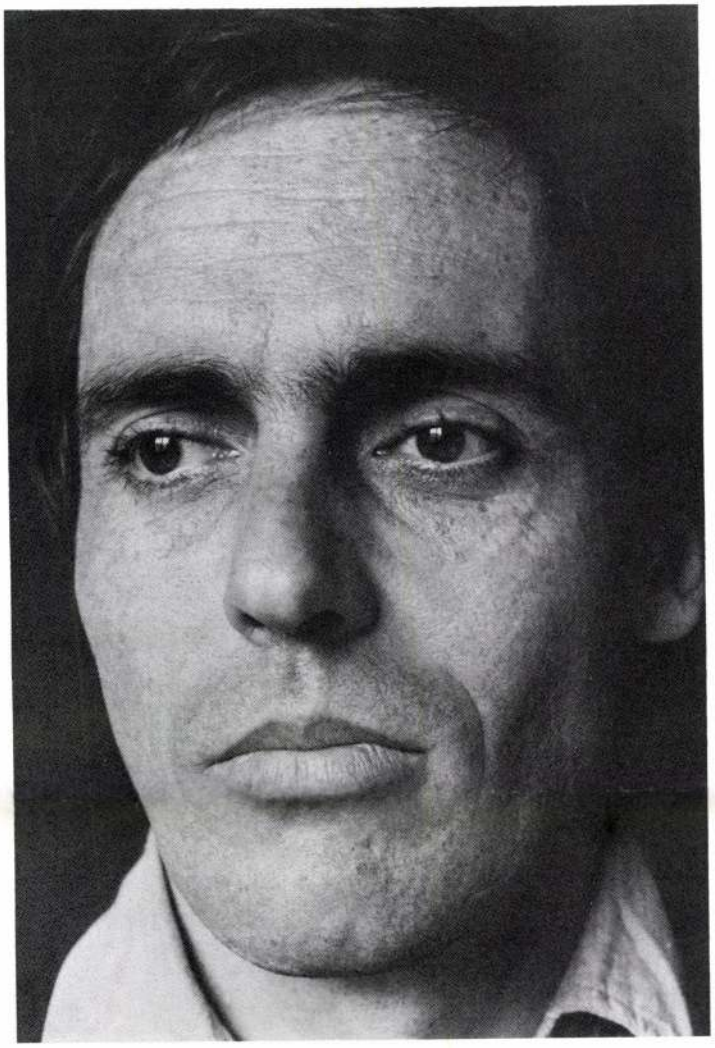

szembogara, nem a száj körüli ráncok vagy a húsos orr vonala, hanem az a mozzanat, ahogyan *használja* azokat, ahogy jellé váltak a síkban kiterítve. Magától értetődően egyszerű minden. Fekete és fehér.

A tárlat *egészéről* írva hangsúlyoznom kell, hogy megrendezése, a tér strukturálása mint alkotás egyenértékű volt a művekkel. A fejklaviatúrával szemközti falon ugyanis nagyméretű, két darabból álló festmény foglalt helyet, Birkás fejsziluettjeinek legújabb darabjai. A *Fej 46* című olajkép két és fél méterszer három méteres, és — akárcsak K. F. portréi — szintén feketefehér. A felhasított nagy méretű, anonim fej szétfeszítette a galéria falát, úgy nehezedett a vibráló K. F.-re. Nem véletlen persze, hogy a szimmetrikus fejalakot szelte ketté; gesztusával Platón lakomáját idézi meg. A gömb formájú emberlények végzetét, akiket az istenek irigysége örökös társkereséssel sújtott. A *személyiség mint forma* megkerülhetetlensége és tehetetlensége jelent meg az egyik falon, *egy konkrét személyiség* konkrét megnyilvánulásai pedig a másikon. Ugyanannak a fogalomnak — a konkrét és az elvonatkoztatott „embernek" — a formai és tartalmi vetületei ellenpontozták egymást.

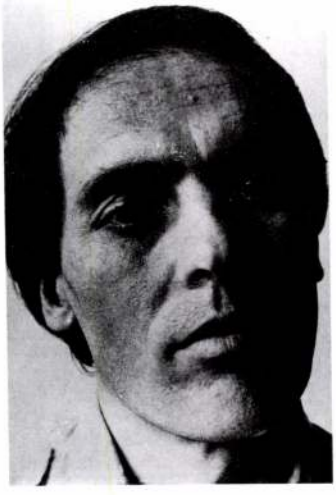

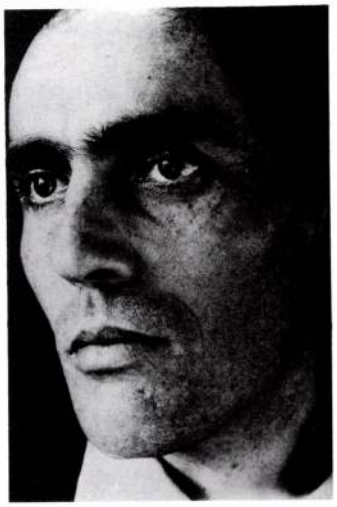

Azt hiszem, nem indokolatlan a két mű megszületésének évszámait egymás mellé írni: 1978 és 1988; egy évtized alatt jutott el Birkás a sok apró részlettől az absztrakt egészig, a megfigyeléstől az elvonatkoztatásig.

A dolog persze nem ilyen egyszerű. Hiszen a K. F.-portrék éppen azért olyan jók, mert külön-külön koncentrátum mindegyik. A *Fej 46* pedig azért nem steril, mert egy kettéhasított folthalmazt látunk a fehérre festett vásznak közepén. Bennünk fáj az, ami az anyagban végbement. „Működik a jel". Miként a német autóbuszmegállók tábláira helyezett héjaimitációk elűzik a nemkívánatos(nak tekintett) madarakat, ez az embersziluett is visszazavar belső világunkba: Tilos az átjárás! Menj vissza magad is K. F. gesztusaihoz, ahonnan Birkás is elindult. Járd végig az utat! Ha valaki figyelmesen szemlélte Birkás festményeit az utóbbi években, annak számára nem újdonság ez a gondolatsor. Tudja, hogy a képkészítő ezen belül dolgozik már jó ideje. Mégis érhették még a bennfentest is meglepetések a Liget Galéria-beli tárlaton. Konkretizálódva és a gondolati/mesteremberi gyökerektől elindulva láthatta Birkás törekvését.

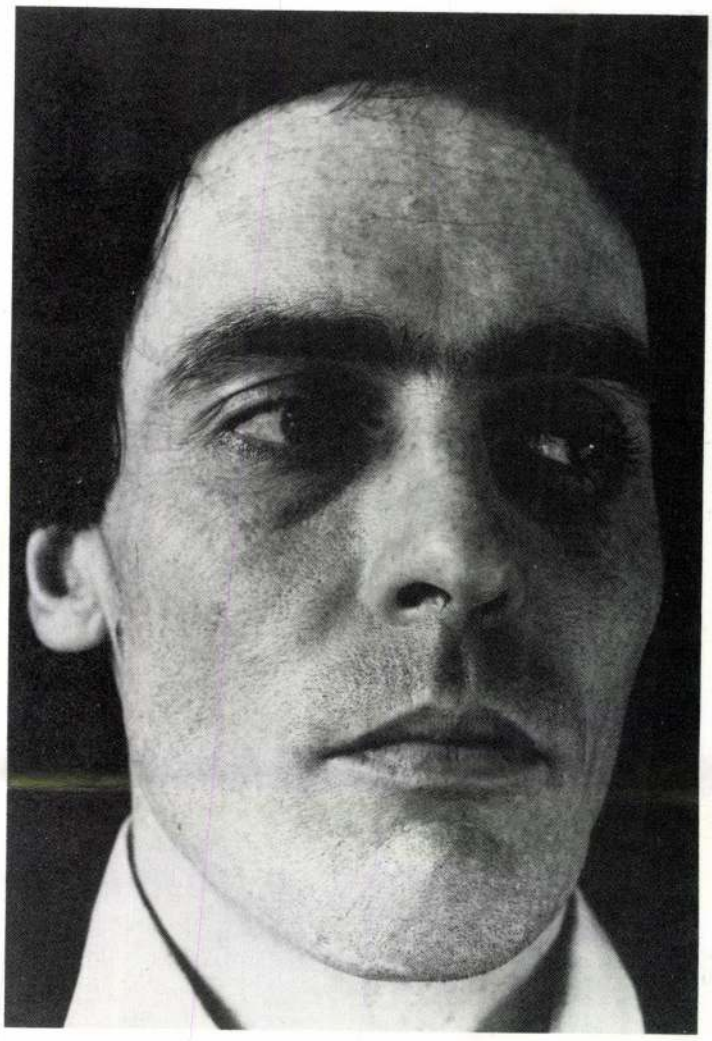

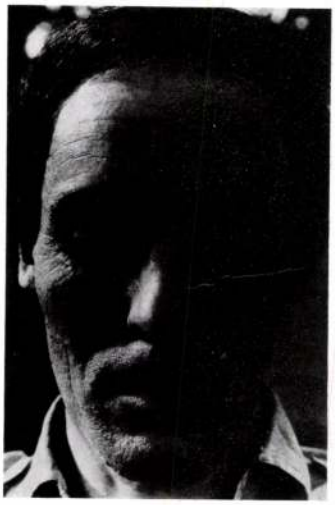

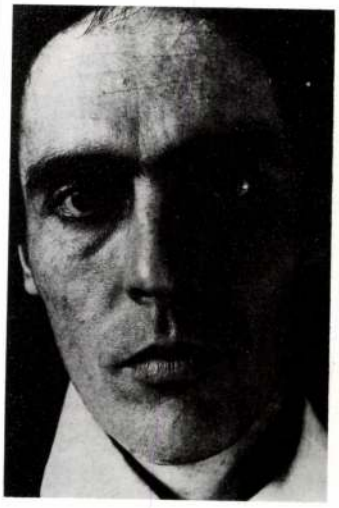

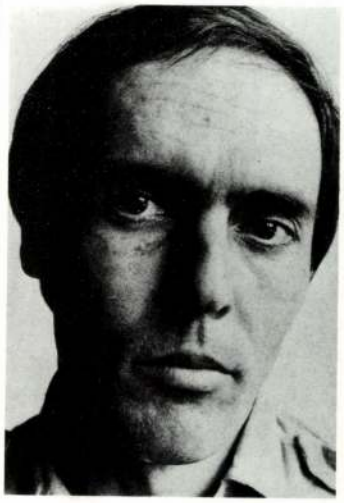

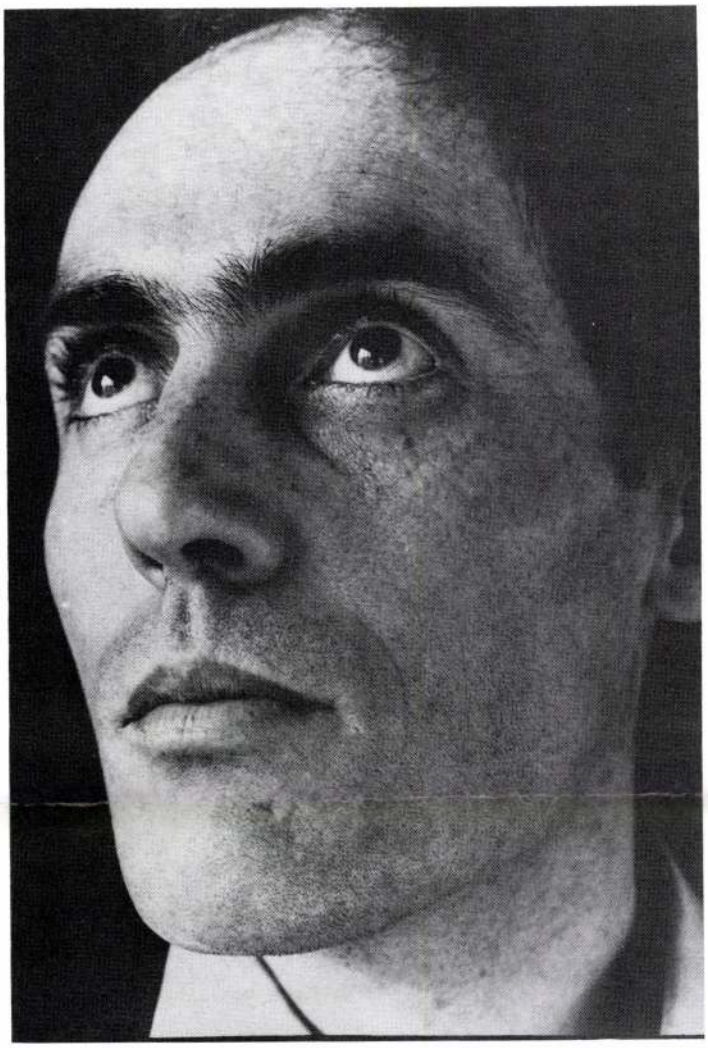

Birkás művészetének veszélyét ugyanis teoretikus érdeklődésében, kivételes kulturáltságában, műveltségében látom. Képei előtt sokszor gyanakszik az ember, hogy „fejből fest", hogy „vizuális" olvasmányélményeit tűzi ecsetjére (fényképezőgépére). E kérdésben ez a kiállítás perdöntő érveket sorakoztatott fel azáltal, hogy a művész szeme és keze közötti kapcsolat fejlődését dokumentálta különböző médiumokkal. Egyszerű és tiszta eszközökkel válhatott evidenciává, hogy Birkás Ákos totalitásra törő személyiségként dolgozza fel élményeit.

Útmutatással szolgálhat ehhez a felismeréshez a kiállításon szerepeltetett harmadik műtárgy, a *Kép és néző* című, 1978-as fotó. A Poussin-iskola egyik követőjének idillikus zsánerképe előtt, nekünk háttal áll „a" műélvező. A kitakarások és beolvadások folyományaként Birkás képén már a kép — művalóság vagy a valóság? — részévé válik ő is. Egyszerre feltétele és része a műtárgynak (mind a két műtárgynak), műtárggyá válik maga is. Több ez, mint a fotografikus kép identitászavarára történő utalás *á la* Breton, Barthes és társaik, mert Birkásnál szélesebb kultúratörténeti dimenziót kap az ábrázolás.

Antal István

Ország László négy kompozíciója

Balatonmogyoródon születtem 1952-ben. Biológia-rajz szakos tanár vagyok. 1975-től a nagyatádi József Attila Kollégiumban dolgozom.

1980-ban kezdtem fényképezni. A technikát — a baráti segítség mellett — könyvekből tanultam, tanulom. Tagja vagyok a Nagyatádi Fotóklubnak. A kollégiumban diák fotókört vezetek. 1980 óta veszek részt kiállításokon.

Napi munkám mellett csak ritkán jutok fotózási lehetőséghez, de a fényképezőgép mindig nálam van.

Ország László

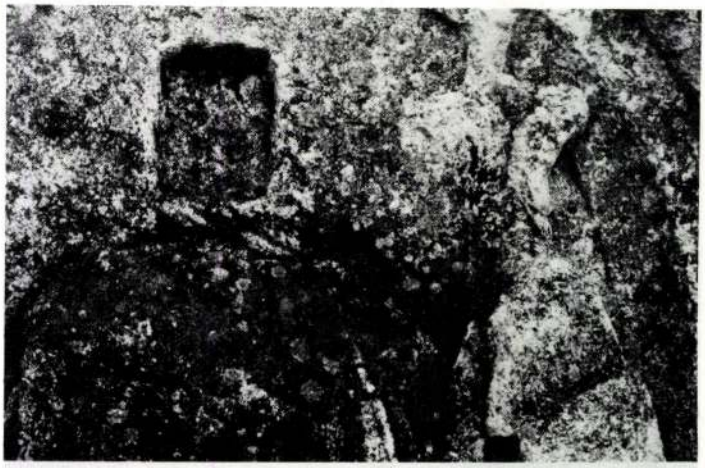

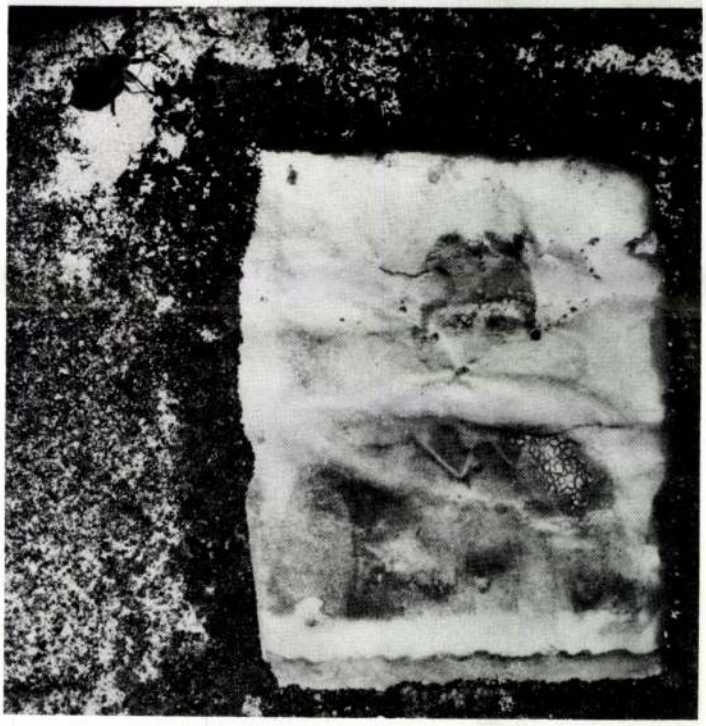

Két-két képpár a jelen elemzés tárgya, s bár sorozatunkból mind ez ideig csupán két cikk jelent meg, előrebocsátom: ez a *mennyiség* rendhagyó itt, a rovatban. S hogy e „kivételezést" mi okozza? — az, hogy vannak képek, amelyek esetében a kettő tényleg több, mint az egy; a sorozat-jelleg visszahat az egyes művek jelentésére is.

Ország László a temetőkben nem a fejfák-sírkövek *eleve* szépségét, tradicionális hangulatát keresi. Nem az elmúlás mégis-jóleső szomorúságát; *én még élek.* Aranymetszésen mint szerkesztési elven nyugvó kompozíciói az emberi jelenlétet egyszerre mutatják időbe zártnak és időtlennek; mulandónak és múlhatatlannak; tényszerűnek és esetlegesnek. *Konczér József katonaportréja,* ez a jó egynéhány évtizedes fénykép már-már föloldódott a pusztulásban. Az enyészet, ami a követ kikezdte, nedveivel már behatolt az üveglap alá, és rendületlenül lúgozza az egyik legmúlékonyabb, legsérülékenyebb matériát: a papírt, amire az arcmása íródott egykor. Eltűnőben az ember. Testét a föld, képét a víz próbálja az időkből kitörölni. De — és ez az Ország-kompozíció lényege — ha megsemmisül is a test, az arc — *a helye* megmarad. A fenti képen a katonaportré kőbe mart negatívja. Mit jelentünk? — talán csak(?) vagy legalább(?) az űrt, amit magunk után hagyunk, s ami mindenképpen betöltetlen marad. És azon a fölső képen, ami leginkább valamely kőkori leletre emlékeztet, a férfi-*idol*

Konfrontáció és párbeszéd

Finn-magyar kiállítás a Műcsarnokban

Pár hónappal ezelőtt a Metszéspontok című olasz kiállítás alkalmából a bolognai Modern Múzeum igazgatója, Pier Giovanni Castagnolitól azt hallottuk, hogy az általa kiválasztott 20 művész tárlata „elutasítja a csupán a korrektség kedvéért említhető definíciókat" — mint arte povera, koncept art, transz-avantgard újfiguratívitás és így tovább, és olyan helyzetet teremt, amelyben „a műalkotásokat kizárólag az egyes művészek alkata alapján értékelhetjük".

Szinte ugyanez a koncepció hangzott el a Free zone (Szabad zóna) című finn és magyar kortárs művészeket felsorakoztató tárlat megnyitóján a Műcsarnokban. De az érdeklődő nem kap fogódzót a tekintetben, hogy ezek a művek létrejöttük helyén és idején milyen közegben és mit képviselnek. Pedig lényeges lenne tudni helyüket az adott ország művészetében, hogy a sokat emlegetett kontextus, azaz a kapcsolódások, a viszonylatok, amelyekben a mű létezik, kifejti hatását — megismerhetők legyenek. Az egyediségükben vizsgált művek ugyanis híján vannak ezeknek a lényeges koordinátáknak. Szerencsére a katalógusban Marja-Terttu Kivirinta és Néray Katalin ismertetője már megad néhány olyan információt, amely segíti az eligazodást. S ez jó, hiszen míg az olaszoknál szinte csupa világklasszis szerepelt, addig itt általában a középgenerációk jeles képviselői vonulnak fel, akik bár kétségtelenül fontos alkotók, de — tekintettel országaink periferikus helyzetére — a világ még nem ismeri őket, és mivel kétoldalú kapcsolataink sem élénkek, ezért nem ismerjük egymás alkotóit sem.

E mostani kulturális eseménynél a kiválasztás joga (terhe, felelőssége) a másik felet illette meg. Tehát Néray a finneket, Timo Valjakka pedig a magyarokat „hozta" a Műcsarnokba.

A finnek lágyabbak és játékosabbak, a magyarok „dühöngőbbek", keményebbek. Már a kiállítás indítása is ezt sugallja. Az első terem közepén áll Bachman Gábor Patyomkin-bordély című kompozíciója: a szovjet-orosz avantgard formanyelvét idéző film-díszlet transzformációja video-installációvá. A geometrikus vörös-fekete kompozíció azt a kort teszi idézőjelbe, amelyben egyaránt hittek az ipari építészet diadalában s a kommunizmusban, a munkásosztály dicsőséges uralmában. Az építményre állított televízión Bachman filmjei peregnek. A mű nem a játékos művészetet képviseli. Politikus, kemény, kérdésfeltevése mélyen egzisztenciába vágó. A teremben vele szemben Mulasics László határozott geometriájú képei bár rejtettebb üzenetet hoznak, s a színes felületek festőileg érzékenyek, mégsem lesznek a művek oldottabbak. Mint ahogy Birkás Ákos fejkompozíciói is hiába festőiek, annyira egyszólamúak, hogy a teljes kiüresedés ridegsége felé tartanak. Mégis, ha a hét magyar között a Bachmanhoz legközelebb állót kell megnevezni, akkor nem az eddig szóbahozottak, hanem Kovács Attila neve vetődik fel. Kovács szintén építész, több színházi és filmprodukció látványtervezője. Objektjei az ipari építészet elemeire emlékeztető részegységekből állnak, feketére festve. Fekete metropolisa rosszkedvünket, kiszolgáltatottság-érzetünket fokozza. Nem leszünk vidámabbak Fehér László fekete-sárga festményeitől sem, amelyek azt a kopár világot idézik, amely Fehér gyermekkorában, az ötvenes években a magyar létet jellemezte.

A két másik, idősebb generációt képviselő festő, Bak Imre és Nádler István esetében már alig beszélhetünk képeikkel kapcsolatban közvetlen negatív hangulati tényezőről. Nádler expresszív festőiségében még érződik ugyan valami visszafojtott dráma, de Baknál már csak dekoratív, esztétikus felületeket észlelünk, amelyeknél a vizuális elemek ütköztetése kiszámított, s nem tragikus-expresszív. A magyarokhoz képest a finnek sokkal felszabadultabbak.

Jan-Erik Andersson Képeslapjai kifejezetten mulatságos-derűsek, miközben a pop artból lett installációs művészet nyomdokain jár. Kimmo Sarje fa alapra ragasztott-festett „merz"-ei szintén klasszikus hagyományt folytatnak, s fő érdemüknek épp a játékosság tetszik. Kari Cavén, aki már a tavalyi Velencei Biennálén megdöbbentett fa dobogóival, most ide is azokat hozta. Kivirintától azt tudjuk meg: Cavén „csöndes humorista", aki az olasz arte povera iránt érdeklődve „használt falomokkal végzett kísérleteket", s így hozta létre geometriai elemekből építve „objektekből álló festményeit".

Installációt láthatunk Pekka Nevalainentől és Marja Kanervotól is. Az előbbinek Az állat bennünk van című, mítoszt teremtő video-installációja kicsit nehezen megfejthető — legalábbis mélységében. Marja Kanervo olyan „kis szobát" rendezett be, amelyben gyertyák égtek egy régi, gyermekkori emléket idéző fotó előtt. A kiállítás rendezője, Jerger Krisztina Fehér László képei mellé helyezte e művet, ezzel is kihangsúlyozva, hogy talán az egyetlen szellemi rokonság e tizennégy művész alkotásait szemlélve itt érzékelhető: Fehér sárga-fekete képei s Marja Kanervo installációja között. Az elveszett idill még akkor is közös élmény lehet, ha maga az idill nem ugyanaz volt.

Végül megállapíthatjuk, jó lenne, ha egy-egy ilyen kiállítás előkészületén nem kellene négy évet dolgozni, mint most. Akkor kisebb tétje lenne az éppen egyidőben látható alkotók kiválasztásának, s hamarabb derülhetne ki, hogyan érezte meg a másik ország szellemi tendenciáinak lényegét. S akkor talán többet lehetne mondani annál, mint hogy „hét finn és hét magyar művész egyéni teljesítményét látják: konfrontációt és párbeszédet egy ma már szabad zónában".

• Chikán Bálint

BIRKAS ÁROS

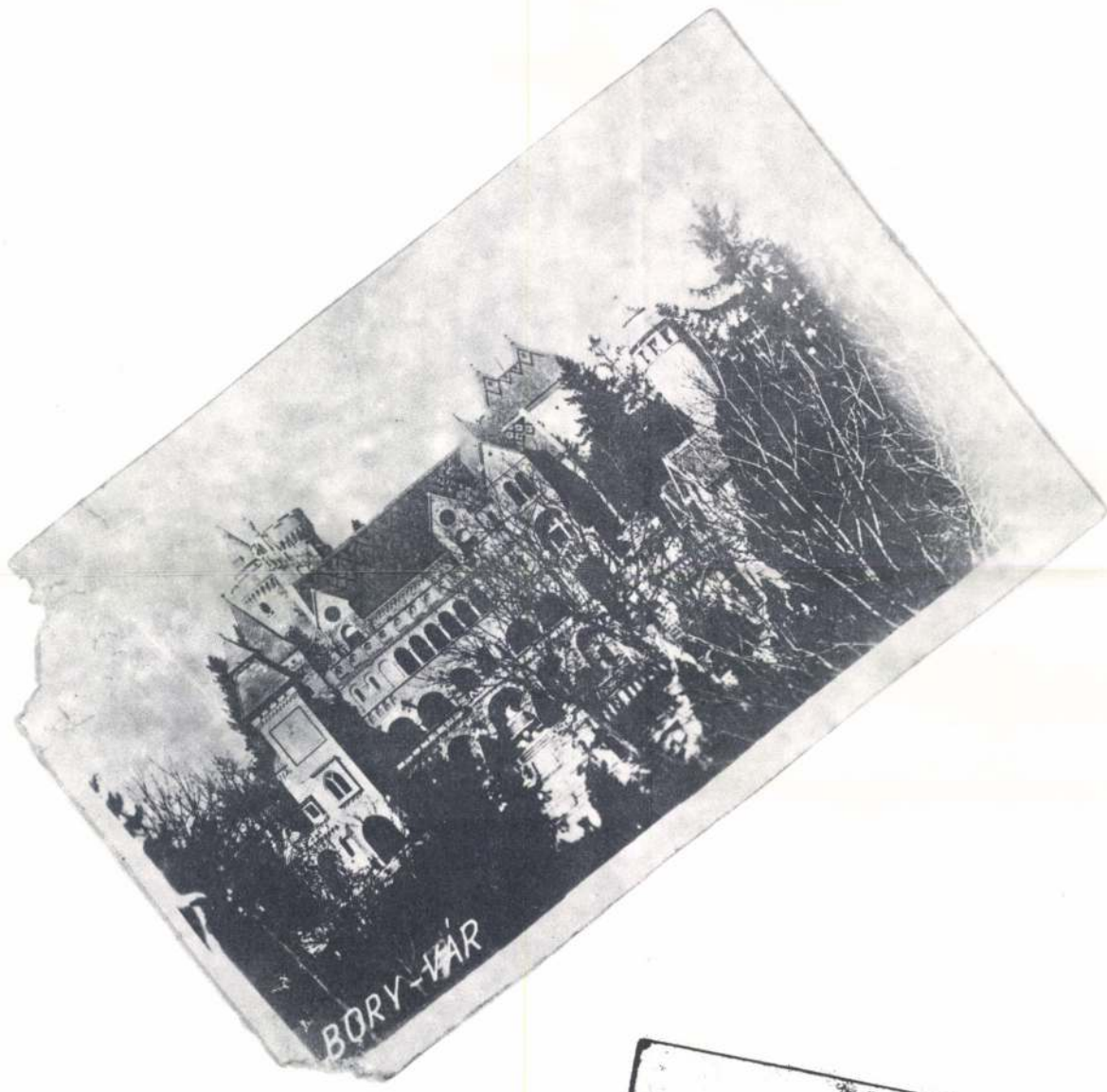

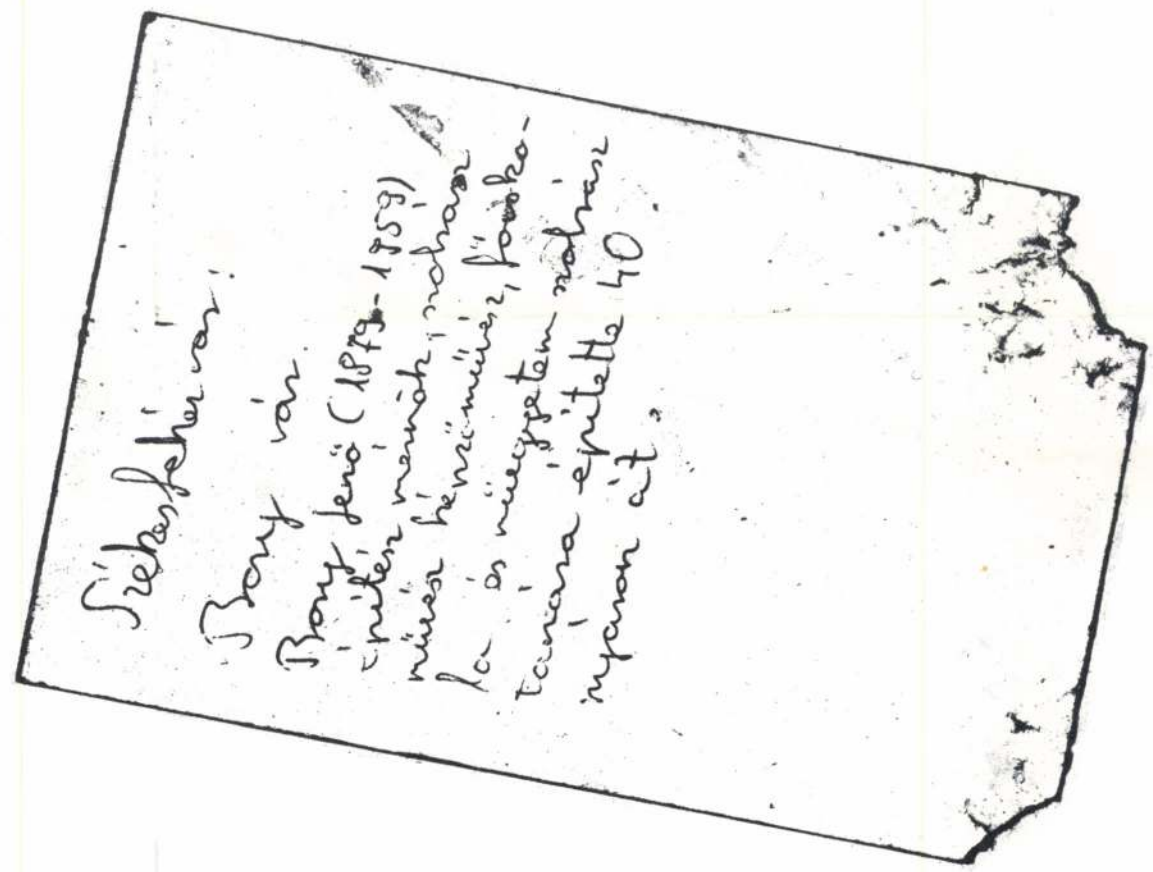

birkás ákos kiállitása

---

ferencvárosi pincetárlat IX., mester u. 5. okt. 25 - nov. 7.
nyitva: d.u. 2 - 7-ig, vasárnap d.e. 10 - 12 ig és d.u. 2 - 7-ig. hétfőn zárva.

Birkás Áron

Birkás Ákos (5)

Magyar Nemzet

1989. III. 4

VILLANÓFÉNYBEN:

A világ arcának festője

Rövidhír az egy héttel ezelőtti lapokban: Herder-díjat kapott *Birkás* Ákos festőművész, kiemelkedő munkásságáért az európai kultúra gazdagításában.

Remek. Hát ez igazán megtisztelő. De ki a csuda lehet az a Birkás Ákos?

Az „európai kultúrát gazdagító" magyar festőknek nem igazán jellemzője az idehazai közismertség — így jogos lehet a kérdés. Igazán nagy viharokat azokban a bizonyos „ötvenes években" kavart utoljára a képzőművészet errefelé. Birkás Ákos (48 éves) ezután nevelődött bele a művészeti életbe, iskolái a hatvanas évek fordulójára datálódnak. Egyre csendesedő művészeti utóvédharcokat élt át — az „absztraktvitát", a „Gyagya bácsi botrányt" —, s mire felnőtt festő lett, az érték megtűrtté, a képzőművészet körüli légűr viszont majdnem teljessé vált. Festhet akármit vagy elhallgathat, mondhat bármit vagy káromkodhat, senki sem fog felháborodni. Odafigyelni, lelkesedni sem.

Sokáig hangoskodott Birkás Ákos, vélve, ez a társadalmi távlatú kiürülés időleges. A hetvenes évek folyamán, az avantgárdnak nevezett, szellemileg igényesebb áramlatokkal tartva tiltakozott az ellen, hogy a művészetnek valamiféle intézményes keretben lenne megfelelő helye. Példabeszédei — az önmagát tükröző múzeum, az önmagát festő festő (futóművek) — evokatív erejűek voltak. De a szószék körül nem állt senki.

Így Birkás Ákos — a helyzetet tisztán végiggondolva — az oltár felé fordult. Ha művészet, mondta, legyen hát művészet. S ezzel elkezdődött a nyolcvanas évek festészete Magyarországon. Képei a lelki kivételeseknek szólnak, a spirituális értékekre érzékeny keveseket vonják körükbe: Birkás Ákos festményei s mostani, kietlen teljességet járják be, e világ arcát foglalják képhatárok közé (ha ez egyáltalán lehetséges), együtt meditálva azokkal, akiket ez foglalkoztat (ha egyáltalán vannak még ilyenek).

Legutóbbi nagy kiállítását (tavaly nyár, Műcsarnok; teljesen visszhangtalan) nagy méretű, többrészes festmények lógtak a falakon: elemi ábrák, erős, türelmetlen ecsetvonásokkal megformált ovális formák, fejek. Nem portrék, *fejek*. Birkás Ákos — fenntartásait hangoztatva persze a művész műmagyarázatának hitelességéről — maga mondta el a katalógusban, miről van szó: *Ha „a fej belső terét" akarom megfesteni, akkor a saját fejemre kell koncentrálnom, mások fejébe nem tudok belemenni. De úgy képzelem, hogy hasonló „tér" van másnak a fejében is, és ha meglátja a képet, akkor ráismerhet. Ha nem, akkor megette a fene, akkor vagy nem találtam meg, vagy egyáltalán nincs is ilyen belső térépítmény. Úgy képzelem, hogy minél mélyebbre megyek ebbe a térbe, minél mélyebben fordulok magamba, annál közelebb vagyok a többi emberhez. Annál közelebb ahhoz, ami közös bennünk. Ez lehetne egy „dialógus" alapja, nem? Egyszer egy utópikus Borges-novellaként jutott ez az eszembe: az emberiség egy letisztultabb korszakában majd nem lesz külön művész és közönség. Mindenki fog néha festeni, és mindenki ugyanazt — ilyen oválisokat...*

Ám a korszak most zavaros. A belső csend architektúrája, lehet, keveseket érdekel ebben a zajban. A könnyű, zajos sikerek helyett a csendet fürkészni, az értelmező *alakot* kérdezni — kíván némi hősiességet.

(bán)

PÁRTALAPÍTÁS

Magyar Nemzet

megújuló együttműködés

Szűrös Mátyás

Nemzetünket valóban *felkészületlenül* érte a világbirodalom hirtelen szomszédsága. Tudatunkból hiányzott közelsége, nagyjaink gondolatai mindig Európa körül forogtak, Nyugat volt a mérce és a követendő irány. A középkori érintkezések után 1849 figyelmeztetése is csak múló epizód maradt, Oroszország közelsége nem tudatosodott. Mai szemmel döbbenetes olvasni *Bethlen* István grófnak — kora egyik legvilágosabb fejű politikusának — a német megszállók elől bujkálva írt eszmefuttatásait a várható békerendszerről. Mintha az angol—amerikai, és nem a szovjet csapatok álltak volna határaink közelében! Számára a Szovjetunió jószerivel nem létezik.

A magyar—szovjet kapcsolatok átfogó és tárgyilagos újragondolását azonban nem nemzeti tudatunk zavarai követelik meg, hanem a realitások. Helytálló Bruno *Kreiskynek* az a megállapítása, hogy „a politikában víziókra is szükség van", de a külpolitikában, a nemzetközi kapcsolatok alakításában minél kevesebb ideológiai látomásra van szükség, szigorúan a tényekből, a realitásokból kell kiindulni az érdekek kölcsönös szem előtt tartásával.

Konzervált szerkezet

A felgyorsult ütemű változások közepette — amelyek Magyarországon, a Szovjetunióban, Európában és az egész világon kibontakoztak — egyre érzékelhetőbbé vált a magyar társadalom és a politika számára az az ellentmondás, amely az új körülmények és az együttműködés régről örökölt formái és tartalma között feszül. Szembe kell néznünk azzal, hogy kapcsolataink számos eleme kövületté vált. Érvényes ez mindenekelőtt a gazdaságra.

A magyar—szovjet kapcsolatokmáival — *idejétmúlt*, nem alkalmas a szerkezetátalakítás kényszerének közvetítésére. Az elmúlt két-három évben pedig a cserearányok számunkra kedvező alakulása folytán mutatkozó magyar kereskedelmi aktívumot szovjet partnereink nem tudták a magyar gazdaság számára szükséges árukkal ellentételezni. Ilyen körülmények között elkerülhetetlennek látszik a kétoldalú gazdasági, kereskedelmi együttműködés szűkülése.

Valóságos piacot

A magyar gazdaságnak ugyanakkor *komoly érdekei* fűződnek a Szovjetunióval való együttműködéshez. Ennek azonban a gazdasági előnyökön kell alapulnia, az azonos szövetségi rendszerhez való politikai kötődést *világosan külön kell választani* a gazdasági érdekek érvényesítésétől. A magyar gazdaságnak szüksége van jó minőségű szovjet nyers- és alapanyagokra, energiahordozókra. Másrészt a Szovjetunió a magyar vállalatok számára a továbbiakban is *jelentős* piac marad. Jóllehet a jövő évtized közepéig a forgalom növekedésével reálisan alig számolhatunk, érdekünk, hogy kapcsolataink minőségileg *új szintre* emelkedjenek. Ehhez jó alapot jelent, hogy a vezetés mindkét országban hasonlóképpen gondolkodik a reformokról, a gazdasági és politikai megújulás szükségességéről.

Kapcsolatrendszerünk minőségi és tartalmi megújulásán magyar részről azt értjük, hogy *valóságos piaci viszonyokat kell teremteni*, és erősíteni szükséges a vállalatok közvetlen kapcsolatait. A magyar—szovjet kapcsolatok elmélyítéséhez hozzájárulhat a közvetlen partneri viszony kialakítása a tagköztársaságokkal, például a Baltikumban levőkkel.

1988 Budapest Műcsarnok

27. Mai – 21. Juni 1987 Graz

Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum

hely

kább: hangtalanul elmerülve az édes visszaemlékezésben.

VALÓBAN ilyen szép volna? Szép. Noha mi már megszoktuk és természetesnek vesszük, hogy „itt valahogy minden összejött". Az is, amit a századok szőttek a história szálaiból, s az is, mégpedig szépen, dekoratív módon, amit napjaink restaurátorai, parképítői, s más hivatásos városszépítői álmodtak hozzá.

A Halászbástyát napsütésben a fotósok, este pedig a szórakozni vágyók veszik birtokukba (s természetesen azok, akik mindenekfelett a romantikát keresik.) Nehéz megállapítani, hogy melyiknek nagyobb itt a dicsősége: a félhomálynak-e, vagy pedig a gasztronómiai élvezeteknek. Az utóbbiak gyakorlása közben gyakorta hangzik el idegen nemzetbeliek ajkáról is az a barátságos, kedves magyar szó, amelyet az egyik angol lap Budapesten járt riportere így „kottázott" le olvasói számára: „Egayshaygayreh!"

HUBA LÁSZLÓ

A Halászbástya lépcsősora: „Megtelt"

Egy budapesti „újdonság": a „tupírozott cukor"

Csehszlovák lányok arccal a Mátyás-templom felé

EGYEBEK KÖZÖTT...

Szigor

Bizonyára sokan olvasták az újságokban azt a hírt, amely arról szólt, hogy bizonyos fajta műanyag fogójú csavarhúzóról kiderült: a műanyag nem szigetel. Vigyázat tehát, barkácsoló honfitársak — ez volt az egyik értelme a közleménynek —, ne dolgozzunk áram alatt a csavarhúzóval, mert baj lehet. A csavarhúzót vissza lehet vinni az üzletbe, ahol vették — ez volt a másik értelme a közleménynek —, ahol vagy visszaadnak pár forintot a helytelenül megállapított vételárból, vagy pedig, ha a vevő úgy kívánja, visszaveszik a hirdetett rendeltetésének meg nem felelő szerszámot. Slussz, eddig a közlemény.

Szemem már továbbsiklott a mindössze néhány soron, de visszatértem hozzá és keresgéltem a hír folytatását. De nem volt folytatása, sem az egyik újságban, sem a másikban, sem semelyikben. S mert makacs ember vagyok, tovább gondolkodtam a dolgon. Az jutott eszembe, hogy ezt a csavarhúzót valaki megkonstruálta és közben nyilvánvalóan dolgozgatott is vele, majd ajánlotta tömeggyártásra. Ott szintén, gondolom, kipróbálták, valaki jónak találta és ugyanő vagy másvalaki elfogadta, majd elrendelte a tömeggyártást. Lelki szemeim előtt megjelentek a vevők, akik ezzel dolgozgattak, akiket minduntalan megrázott az áram, s vagy ők jelezték, hogy itt hiba van a kréta körül, vagy nem jelezték, csak káromkodtak. S mi lett volna, ha halálos áldozatot követel ez a gondatlanság?

Nem ilyenfajta pluszt vártam én attól a közleménytől, hanem másmilyent. Olyant, amelyik azt mondja: ezt a rossz szerszámot Ezmegez Kázmér felelőtlenségéből kezdték gyártani és Azmegaz Jónás felelőtlenségéből kezdték el annak elhitetésével árusítani, hogy a csavarhúzó árambiztos. Mindkettőjük ellen hivatás gyakorlása közben folytatólagosan elkövetett tömeges gondatlan veszélyeztetés, valamint árdrágítás címén bűnvádi eljárás indult. A jogerős ítéletig mindkettőjüket állásukból felfüggesztették. Valahogy így gondoltam. De ez nem volt sem az újságokban, sem a valóságban. Alighanem azért, mert minálunk az ilyen dolgokat irgalmasrendi nővérek intézik. Vagy nem?

De tessék csak velem tovább gondolkodni egy másik (és sok másik) eseten. Arról is az újságból értesül az ember, hogy a Hogyishívják Szövetkezetet milliós tételű nyereségelvonásra ítélték, a vásárlókat megkárosító árkalkuláció miatt. Helyes ítélet ez, közmegnyugvást kelt. Akárcsak a kormány egyik közelmúlt határozata, amely szigorúbb és kiterjedtebb árellenőrzést ír elő. Biztosan lesz foganatja. Különösen akkor, ha az ellenőrzés rendszerint elképesztő eredményeit felelősségrevonás követi. Hát követi?

Térjünk csak vissza a Hogyishívják Szövetkezet esetéhez. A milliós tételű jogtalan nyereséget elvonják tőlük. De mit jelent az, hogy elvonják? Azt jelenti, hogy be kell fizetniük az államkasszába. Gazdasági értelemben — de csak szűken értelmezett gazdasági értelemben — az állam jól jár a nem várt milliós bevétellel. Szinte azt mondanám, hogy érdeke ez, ha nem volna sokkal súlyosabb politikai ára. S az állam különben sem szorul rá efféle „többletekre", kiváltképp ilyen áron. Ám így vagy úgy, azt a pénzt, amelyet én meg te, mint vásárlók, azért voltunk kénytelenek kiadni, mert a Hogyishívják Szövetkezet árdrágított, az életben vissza nem kapjuk.

És megint csak mit látunk? A Hogyishívják Szövetkezetet elmarasztalják, milliókat vonnak el tőle büntetésül; az ott dolgozókat egyetemlegesen éri, hogy rossz hírbe keveredett cégük; s a gazdasági bírságot tudtunkra adó hírből megint csak szemérmesen hiányzik valami. Valami efféle: „Csalafinta Oszkárt, a szövetkezet elnökét, valamint Ravasz Ödönt, a szövetkezet főkönyvelőjét beosztásukból azonnali hatállyal elmozdították, ellenük árdrágítás címén eljárás indult, s ennek végeztéig mindkettőjük vagyonát zár alá vették."

Hogy miért vagyok ilyen kegyetlen? Azért, kérem, mert ha az árdágítási ügy most zárult le, akkor annak évekre visszamenő előzményei vannak, s ezen évek alatt többletnyereség okából tekintélyes prémiumokat osztottak. Ezeket a közmegítélés szerint illdomos volna csakúgy elvonni, mint magát a jogtalan nyereséget a vállalattól. Ha a jogi személyt büntetik, a természetes személy se ússza meg szárazon, végtére is a mi rendszerünkben vállalatok és dolgozóik sír-nevet alapon játsszák a gazdálkodás nevű játékot.

Nem vagyok gazdasági szakember, sem jogász. Lehet, hogy szabályaink most mindezt nem teszik lehetővé. De akkor, azt hiszem, azok a szabályok nem szabályosak.

SZÁNTÓ JENŐ

BARCSAY

FIÚ FEJ (RÉZKARC) 1925.

1900-ban született, az erdélyi Katonán. 1919-ben Budapestre jön. Mesterei: Vaszary János és Rudnay Gyula. Képei 1925-ben szerepelnek egy kollektív kiállításon az Ernst Múzeumban. Ezután néhány évet tölt Franciaországban és Itáliában. A harmincas években az egyik fővárosi iparitanonciskolában tanít; 1945-től a főiskolán anatómiát ad elő. „Művészeti anatómia" című rajzkönyve eddig öt kiadásban jelent meg, több nyelven, Magyarországon és külföldön is. Ugyancsak sikert arattak az „Ember és drapéria", „A tér és forma" című könyvei.

MOZAIK TERV (TUSCERUZA) 1970.

FRESKÓTERV (1949)

Vannak emberek, akiknek nevét még akkor sem jegyezzük meg, ha sűrűn találkozunk vele a lapokban, a Rádióban. Vagy ami gyakoribb: hamar elfelejtjük őket. Barcsayt ismerik azok is, akik sosem látták, sem őt személyesen, sem a képeit. Mégis valamiképpen tudnak róla; mert életműve része nemzeti kultúránknak.

Szentendrén kerestem fel, ahol évtizedek óta dolgozik. Kezdjük ezzel.

— Mi a „szentendreiség" a mai piktúrában?

— Szentendreiség? Van néhány olyan festő, akinek piktúrája helyhez kötött. Érezni lehet, hogy csakis ott alakulhatott, ahol él. Koszta és Tornyai művészete például az Alföldön; de ők kivételek.

— Véleménye szerint Magyarországon nincsenek iskolák?

— Nagyon divatos manapság „alföldi, szentendrei, dunántúli, Pest megyei" iskolákra felparcellázni a magyar festészetet. A műtörténészek szívesen élnek ezzel. Ilyen alapon teljes joggal beszélhetnénk budapesti festészetről is. Csakhogy a festészetnek ilyen osztályozása megtévesztő. Igenis annak tartom. Tudom, érzem, van magyar művészet, amely szerves része az európai művészetnek. És ez a fontos.

— Ilyen értelemben tehát a szentendrei művészet is az.

— Természetesen. Ebben a Duna menti városkában negyven esztendeje dolgozik egy festőgárda, olyan eredményesen, hogy azt hiszem, a magyar művészet szegényebb volna Szentendre nélkül. A magam nemzedékéből nem emelek ki senkit, habár többen megérdemelnék. De köztük élek, tévedhetek. Érzem, tudom, hogy Czóbel és Kmetty munkássága nagyban hozzájárult a szentendrei művészet kivirágzásához. Örülök, hogy a véletlen engem is ide sodort, ahol ilyen tartalmas művészet alakulhatott ki.

— Ön sokat foglalkozott az anatómiával. Véleménye szerint mi a szerepe az anatómiának a modern piktúrában?

— Én mindig a természetből indulok el. A természet, az élet a festőt kifejezésre kényszerítheti. Amíg a festő a természetben látott formákkal, jelenségekkel nem barátkozott meg, addig azok nem is tudnak a festőhöz igazán szólni. Az emberi figurákra még inkább vonatkozik ez. Mert ha teszem azt, egy freskót vagy mozaikot kell kialakítania, és a felületet figurákkal akarja díszíteni, akkor szüksége van bizonyos fokú anatómiai tudásra, hogy átérezhesse az emberi figura teljességét. Pablo Picasso mindent tud az emberi figuráról; ismeri minden szempontból, akár a reneszánsz nagy mesterei.

— Az impresszionistákat kevésbé érdekelte az emberi test szerkezete; művük mégis maradandó.

— Az impresszionizmus a múlt század második felében nagyot alkotott. Új látásra kényszerítette az embereket. Viszont sok mindenről le is mondott. Mindenekelőtt a rajzvonalról, a szín és a fény kedvéért. Még ma is uralkodik az a nézet, elsősorban festők körében, hogy bizonyos vizuális úton megszerzett anatómiai ismeret is elegendő... Nekem nem ez a véleményem.

— Jobb, ha tudományos alapon dolgozik a festő?

— Anatómiai tudásra szüksége van, amit aztán adott pillanatban esetleg el is kell tudnia felejteni.

— Picassót említette az imént. A művészetben kevésbé jártas emberek éppen róla mondják leginkább, hogy torz embereket rajzol és fest.

— Ez természetesen téves felfogás. Picasso a kép érdekében átírja, festői formákká alakítja át a formákat. Medgyessy, a szobrász egyik kritikusának, aki kifogásolta, hogy a ló nem olyan, mint amilyennek ő ábrázolta, azt felelte: „Meglehet, csakhogy én nem lovat akartam mintázni, hanem szobrot akartam létrehozni."

— Milyen kapcsolatban van ön a non-figuratív festészettel?

— Elmegyek a végső leegyszerűsítésig a megformálásban, de a természettel bizonyos kapcsolatot mindig megtartok. A természetben látott, tapasztalt formákból indulok el, amelyeket aztán, ha szükséges, a végsőkig absztrahálok.

— Festene-e, ha egyedül volna egy elhagyott szigeten?

— Nem. Nem volna értelme.

— A festészet nem belső szükségletből fakad?

— Amit mondtam, az ennek nem mond ellent.

— Egészen átírt formák is sugallhatnak emberi érzéseket?

— Természetesen. Sourage, vagy Rohtkó formái, foltjai például olyan erőt sugároznak, hogy megállásra kényszerítik a nézőt. Ha a non-figuratív, az absztrakt kép szólni tud hozzám, ha bizonyos érzéseket, gondolatokat fejez ki, akkor elméletben ugyanolyan jelentősége lehet, mint egy figuratív képnek. Elméletben! De az emberhez mégiscsak az emberi forma szól a legközvetlenebbül.

— Mondrian?

— Ha a nevét kiejtem, szemem előtt elvonulnak az ő jellegzetes képei, amelyek egyszerűségükkel, kiegyensúlyozottságukkal és puritánságukkal hatnak.

— Pedig hát mit is lát az ember Mondrian képein...?!

— Vertikális és horizontális kontúrokkal körülvett színfoltokat.

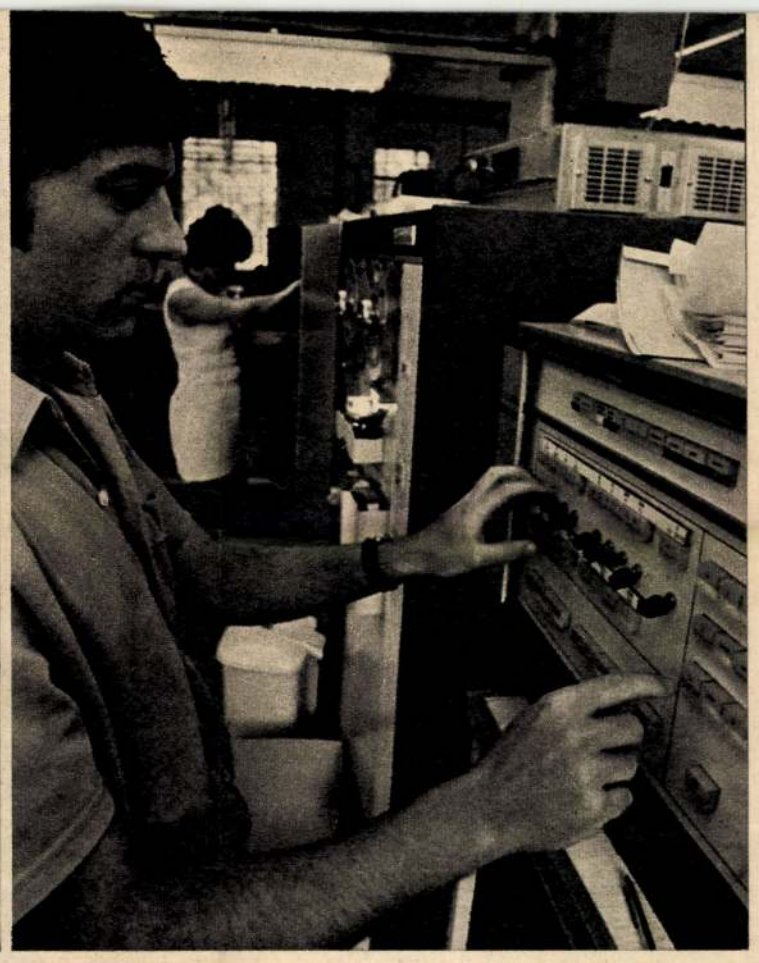

A memóriaegység rácsa (háromszoros nagyítás)

Forrasztás három nézetben

Videoton. Székesfehérvár. De — ezúttal — nem a tévékészülékekről lesz szó... Az alkatrészgyártó üzemben, ahol a memóriarendszer kis tábláira vékony drótszőnyeget fűznek, az itt dolgozók átlagos életkora a húsz évnél is alacsonyabb. Egymás mögött ülve „kézimunkáznak" a lányok. Legfontosabb szerszámaik: a sorvezető, amely hasonlít a gitár pengetőjéhez, a finom hegyű tű, az apró csipesz, s a műveletek legvégén a mikroszkóp, amelylyel ellenőrzik a minőséget.

Megszólítom a lányt, aki e szorgos műhelyben látszólag tétlen, csak ül a helyén és figyeli az előtte levőket:

— Végzett már, vagy elfogyott a munkája?

Elmosolyodik és szinte súgja:
— Talán sohasem lehet itt végezni, ez olyan szaporátlan dolog. Legalábbis sokan így gondolják. Különösen az újak, akiket most tanítunk. Nézem a kezüket, jól csinálják-e. Ha valakinek szüksége, segítek.

Azt is elmondja Vauner Magdolna: a legfontosabb, hogy minél lazábban mozogjon az ujj, könnyedén forduljon a csukló és lehetőleg ne fáradjon a kar.

— Négyszer tartunk tíztizenöt perces szünetet — közli Major Ivánné művezető. — Tizenegykor pedig mindenki tornázik. Nincs kivétel, nincs felmentés. Könnyűnek látszó, de nehéz idegmunka ez. Kell a felfrissülés.

Egy másik teremben az úgynevezett kártyákat szerelik, ezek nyomtatott áramkörű lapok. Egyik oldalukon ellenállások, diódák, a másikon

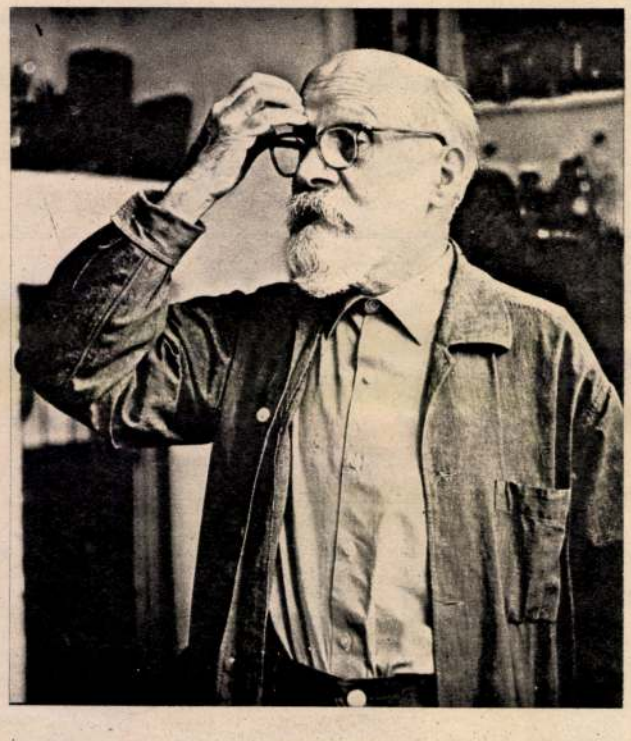

— Önről azt mondják, rajzos festészetet csinál; úgy értem, hogy a vonalak szerepe elsődleges.
— Én is érzem ezt. Nagyon szeretek rajzolni, és az bizonyos, hogy a rajzot a festészettől elválasztani nem lehet. Rajz nélkül nincs festészet. De festészet nélkül van rajz.
— Véleménye szerint ki befolyásolta elsősorban a huszadik századi modern művészet kifejlődését?
— Természetesen Cézanne, azután Pablo Picasso. Cézanne-tól a XX. század minden modern festője tanult, még Picasso is.
— Voltak-e példaképei ifjú festő korában?
— Mednyánszky, Rudnay, Szőnyi, Czóbel és mások is. Később: Matisse, Braque, Picasso. Ők voltak a példaképeim. A reneszánsz mestereket csak csodálni tudom.
— Milyen értelemben használja gyakran azt a kifejezést: „megtanulni a képet?"
— Mielőtt az ember vászonhoz nyúl, legyen tisztában a leendő kép kompozíciójával, a vonalak, a színek, a fény, az árnyékok problematikájával; a kép lényegével.
— Mi a véleménye a legmodernebb törekvésekről?
— A modern festészet gyakran letér a festészet igazi útjáról. De ebből elég is ennyi.
— Nem gondolja, hogy a piktúra szerepe a jövőben csökkenni fog?
— Nem. Ha a barlanglakók, állandó veszélyek közepette, a létükért folytatott mindennapos és kíméletlen harcban is szükségét érezték a képi kifejezésnek, amint ezt a barlang-festmények példázzák, akkor elképzelhetetlen, hogy a ma emberét, akinek élete sokkal könnyebb, „emberibb", elhagyja ez az ösztön. Magyarán: a festészet az embert, és fordítva.
— Szívesen tanít a főiskolán?
— Ha nem szeretném az ifjúságot, nem volna közöm hozzájuk, már régen otthagytam volna a főiskolát. De szeretek köztük lenni. Egyszerűen, jó hatással vannak rám. Persze, az út nem könnyű, voltak és lesznek, akik elkallódnak. Szerintem igazi tehetség az, aki 50 éves korában is tehetséges.
— Mi foglalkoztatja most?
— Engem általában festői értelemben vett téri és formai problémák foglalkoztatnak. A dolgok szerkezete és a dolgok szerkezetéből fakadó szépségek.
— Van-e olyan műve, amelyben összegeződnek munkássága eredményei?
— Az úgynevezett szentendrei mozaikom. Jelenleg a Nemzeti Galéria előcsarnokában áll. Ez tartalmazza valamennyi problémámat, ami kora ifjúságomtól foglalkoztatott; azokra épül fel, így tudott kiteljesedni. Örülök, hogy elkészíthettem. Akkor is megcsináltam volna, ha nem kérnek fel rá. De felkértek, azzal, hogy készítsek egy mozaikot a majd felépülő szentendrei kultúrpalota részére. Szabad kezet kaptam témát és kivitelt illetően. Így aztán igazán örömöm tellett benne.

Nézegetem a mozaik egy korai kisméretű tervét. Megragad a belőle sugárzó erő, a formáknak és a térnek végtelen hullámzó ritmusa. És a harmóniáé természetesen: a rendé. Ezt jelenti a Barcsay-képek harmóniája, erre tör ritmusuk, és nem hiszem, hogy ez csupán optikai szemlélet következménye volna.
Búcsúzóban a következőt mondja:
— Majd, ha a mozaik odakerül, ahová szántam, a szentendrei kultúrpalota falára; akkor megnyugszom.

CSAPÓ GYÖRGY

MOZAIK TERV (1971) OLAJ, 20×30

KAPUÍVEK VÖRÖSBEN (1960) OLAJ, 15×30

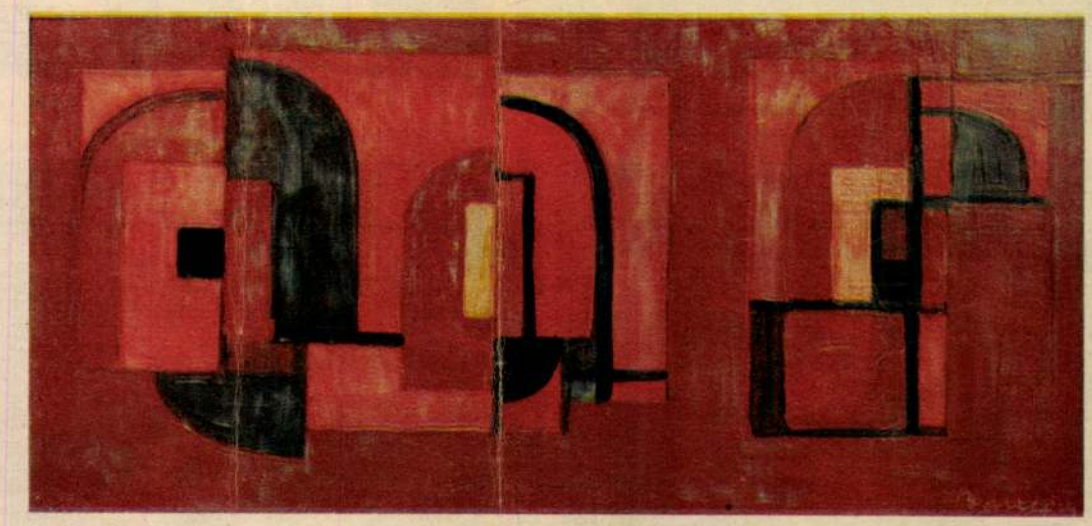

GOBELINTERV (1972) OLAJ, 90×100

KEKESDY KÁROLY FELVÉTELEI

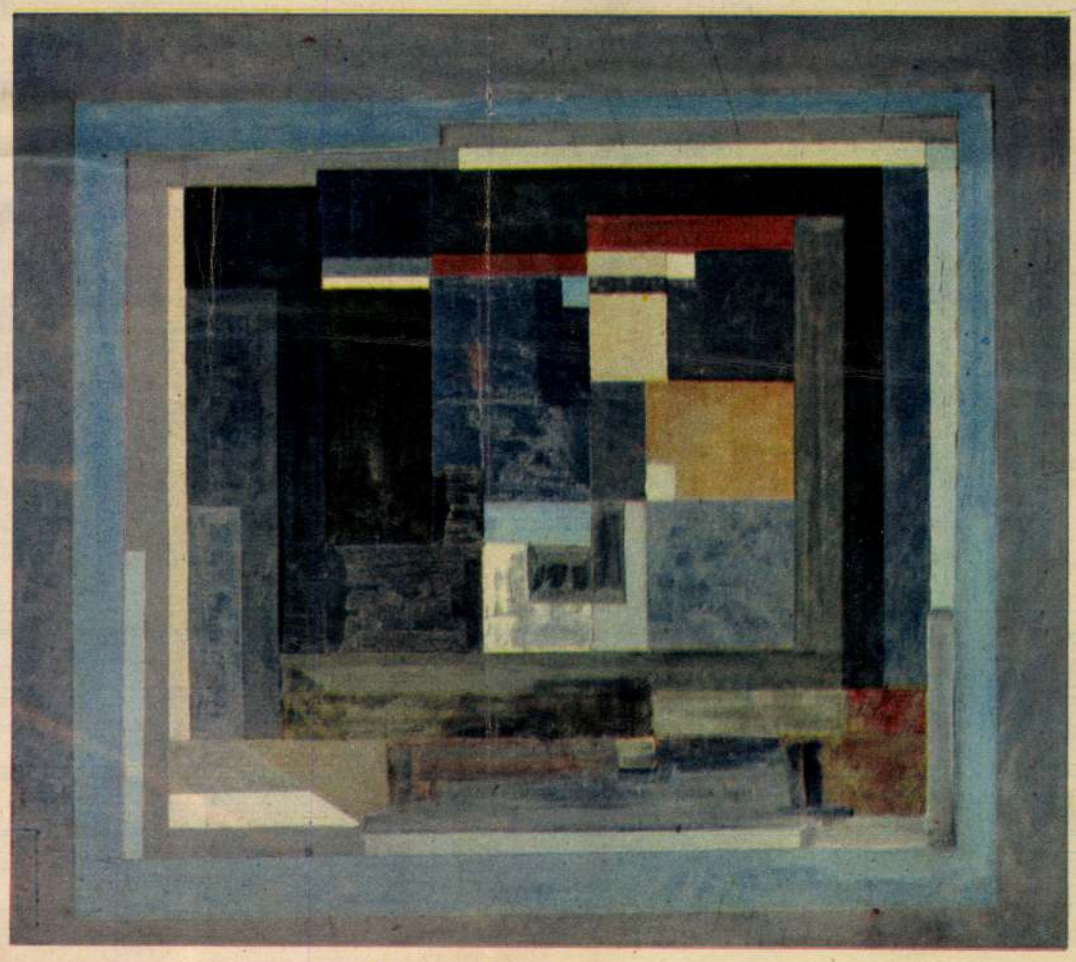

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
TÜKÖR
1972 AUG 1

Barcsay Jenő: Kompozíció – Composition – Композиция

járva az egymás mellé sorakozó üzletek között gyakran csak száz méterek után talál a látogató olyan kerámiát, amelynek a kereskedelmen túl a művészethez is köze van. A kiállító tíz kerámikus a vallaurisi kerámiaművészet élcsoportját képezi. (Csak Picasso és a Madoura műhelyben dolgozó Ramie házaspár munkái tennék teljesebbé az anyagot).

A kiállító művészek közül többnek rokon a nyelve, törekvése a mai vásárhelyi kerámiáéval. Gondolunk itt elsősorban A. Baud, A. Kostanda és id. Moulin munkáira.

Mindhármójuk formáinak egyszerűsége, tömörsége, funkció tisztelete a népi kerámia hagyomány korszerű továbbélését és megújulását bizonyítja. A. Baud egyszerűsége mellett könnyed és nagyvonalú, nem nagy mérete ellenére is monumentális hatású vázáját, korsóját és butelláját finom, mértéktartó felületi mozgású máz vonja be. A. Kostanda munkái rusztikus tömörségűek, a matt barna máz világos és sötétebb árnyalata harmonikus összhangot alkot a néhány vonalas, formát szolgáló vésett dísszel. Id. Moulin korsója ősi formákat idéz, mellyel jól megfér a könnyedségében is szigorú rendet tartó, egymásbakapcsolódó körökből komponált szalagdísz. Szokatlanok és inkább plasztikai, mint kerámia-igényűek M. Giraud madárformájú korsói. C. Portanier táljának három figurája szellemmel, vidámsággal, ötlettel telien megformált, de a kerámiával való szerves együttélésük nem eléggé meggyőző. Önálló grafikai műként műfaji zavar nélkül hatnának. Portanier másik művében a váza bordáinak, színhalmainak és karcainak „esetlegességeiben" képzeletgazdagsága jut érvényre. Szerencsés és úgy hiszem általunk is követhető az az út, amelyen M. Bessone jár vázái megalkotásánál azzal, hogy nagy tömörségű, kristályosodó fémoxidokat kever az agyagba. Ennek a máz felületi hatását gazdagító volta mellett közvetlen gyakorlati, praktikus hatása is van, mert az edény stabilitásának fokozásával a dőlés és törésveszélyt nagyban csökkenti. Majby'os vázáin a mostanában divatos szecesszió újjá élesztett növénykompozícióval találkozunk. Helré öblös világoskék vázáin viszont a hieroglifás egyszerűsített állatfiguráinak sora nyújt ritmikai változatosságot. N. és M. Anasse formáinak tisztasága és az égetés tüzét, füstjét idéző fémes matt felületei, a butelláját, tányérját és szelencéjét a kiállítás értékes darabjaivá avatják.

A Vallauris és Vásárhely között kialakult baráti kapcsolat és ennek művészi megnyilatkozásaként létrejött kiállítás-csere az egyre erősödő magyar—francia kulturális kapcsolatok annál is érdekesebb építő kövei, mert nem központi, hanem helyi kezdeményezés eredményeként jöttek létre. A helyi kezdeményezés élő voltát ismerték fel a művelődésügy irányító szervei, és nyújtanak most már támogatást a kiállítások évenkénti cseréjének megvalósításához. Ezek a tárlatok pedig mindkét város alkotói és művészetszerető közönsége részére egyaránt hasznosak.

d. j.

Néhány gondolat Barcsay Jenő kiállításáról

Utóbb 1958 telén láthattunk együtt számosabbat a műveiből akkor, amikor az egykori Nemzeti Szalon helyiségeiben retrospektív kiállítása volt. Nyolc esztendő telt el azóta — nem nagy idő —, és azok, akik hívei a mesternek, és tisztelői művészetének, emlékeznek e kiállításra. De nemcsak emlékeznek, hanem közben is figyelemmel kísérték azt, hogy Barcsay Jenő az utóbbi néhány esztendőben mivel foglalkozott, milyen alkotói célokat tűzött maga elé, és hogyan oldotta meg azokat. A fent említett tisztelők

és barátokon kívül minden bizonnyal sokan vannak olyanok, akik Barcsay Jenő művészetét kevéssé ismerik, ők tehát aligha kísérték figyelemmel munkálkodását. Írásunk ezeknek szól és meggyőződésünk, hogy a Barcsay mestert nem ismerőknek tudunk újat mondani — ugyanakkor távol áll tőlünk annak a szándéka, hogy a „kétszerkettő" igazságát azoknak bizonygassuk, akik erről már tudnak.

A tárlat, mely 1966 decemberében nyílt meg, és anyaga megtöltötte az Ernst Múzeum összes termeit, a mester munkásságából az utóbbi négy-öt esztendőben alkotott műveket mutatta be. Nem retrospektív szándékot érvényesített a rendezés, a kiállítás azonban mégsem nélkülözte az összefoglaló jelentőséget! Az írásunk címében megígért néhány gondolat a kiállítás jellegéhez szorosan alkalmazkodik, nem pillantunk vissza Barcsay mester múltjára, gondolataink szülői azok a művek, amelyek a „közelmúltban" keletkeztek, és világosan kifejezik azokat a fő alkotói problémákat és kérdéseket, melyek a művészt — a mesternél nem új keletűek — ma is aktuálisan foglalkoztatják és lekötik.

Mind azok, akik mint jó magunk a Barcsay-művek ismerőseiként léptek be a kiállításra, körülbelül sejthették, hogy milyen élményekre számíthatnak. De csak körülbelül. Azok, akik nem bírtak előismeretekkel és tájékozottsággal, idegennek, szigorúnak, megközelíthetetlennül zártnak érezhették a falakon sorakozó, a „kép"-ről alkotott fogalmaiktól szögesen eltérő képeket. A logikus rendnek és szigornak ilyen mérvű uralmára csak körülbelül számíthattunk, és az első benyomásunk nyomán úgy tűnt, hogy azok, akik a műalkotástól elsősorban érzelmi hatásokat várnak, kielégítetlenül távoznak majd e kiállításról. Azok a szemlélők, akik a műben — a művekben — a művészi szubjektumra való primér és félreérthetetlen jegyeket keresik, itt, és ezúttal nem kapnak túl sokat. Mi magunk arra a meggyőződésre jutottunk, hogy mind azoknak, akik a közelmúltban rendezett kiállításaink egyik legjelentősebbikéről nem akarnak üres kézzel elmenni, „in theoria" hasonló, vagy majdnem ugyanolyan fegyelmezettséggel kell sorrarendre végigkísérni a művekben megnyilvánuló gondolatmenetet, mint amilyen következetességgel és fegyelmezettséggel a mester alkotta a műveket. A szemlélőnek fáradoznia kellett azért, hogy a művek elvont világában meglelje, önmagának felfedezze a szépséget, és megértse annak igaz voltát. Ha csakugyan fáradt ezért, és e felfedezésig eljutott, akkor azt is megértette és tudomásul vette, hogy a művekben élő szépségnek és igazságnak a valóságban nincs — a megszokás alapján szépnek tartott — érzéki formája, tehát Barcsay Jenő táblaképein sem ölthette fel az érzéki formák gazdag, változatos köntösét. A táblaképjellegű művek annyi szépséggel és igazsággal bírnak, amennyi szépséggel és igazsággal az emberi elme által konstruált vonal, kör, négyszög, a rombusz és annak ellentéte, és a háromszögek különböző változatai rendelkeznek.

Egyeseknek talán úgy tűnik, hogy a felsorolt, és a képeken látható ábráknak a mértankönyvekben, és a geometriai szakmunkákban van a helyük. Mit kezdhet velük a művész, akinek hivatása, hogy a szépségről szóljon szüntelen? Mit pillantott meg ezekben az ábrákban Barcsay Jenő, és milyen felismerésekhez vezeti el a nézőt, aki műveivel szemtől-szembe áll?

Éppen mert geometriai formációkról van szó — a festő ezekben gondolkodik — kijelenthetjük, hogy ezek félreérthetetlenek. Az alkotó is arra használja ezeket, amire felhasználhatók: a lényegi rend megismerésére, és megteremtésére — műveiben. A rend keresése, a rend megteremtése, ez Barcsay művészetének fő problémája — nem új problémája — és amint erre rájöttünk, a csekély méretű képtáblákkal azonnal szoros barátságot kötöttünk, és ettől a pillanattól kezdve a „valóságtól" és az emberi érzelmektől látszólag oly távol álló ábrák nagyon határozott, és mély érzelmi befolyást gyakorolnak reánk. A felismerésnek e percétől kezdve — bennünk — érzelmileg pontosan az ellenkezője történik annak, amivel kiállítási sétánkra indultunk, ti.: míg eleinte gondolattalanok voltunk, most gondolataink és eszmetársításaink torlódását kell fékeznünk, és arra kell ügyelnünk, hogy ne gondoljunk többet annál, mint ami a művekben valóságosan benne van és róluk gondolható!

Az első bekezdésünkben megjegyeztük azt, hogy gondolataink kizárólagosan e jelen kiállításra vonatkoznak. A kiállítás jellege ezúttal azt is megengedte, hogy a szokásoktól eltérően, írásunkban egyetlen képcímre se hivatkozzunk. Az olvasónak ugyanis teljesen mindegy — a szemlélő számára is közömbös volt — az, hogy a képtáblák alatt ott találja e a „Kompozíció I., V., XV." feliratot. A kompozíciók felépítése, színeik eltértek egymásétól, a lényeg azonban egy volt valamenynyiben, és ez nem volt sem több, sem kevesebb, mint ami e szóban elfér: rend!

Barcsay Jenő műveinek külső eredethelye régtől fogva közismert, Szentendrén dolgozik immár jó néhány évtizede. Művészetének jellemző vonásait, egyéniségének sajátos jegyeit elemezték és megírták többször is. Így tehát nincs szükség arra, hogy ezeket itt felsoroljuk. Elegendő utalnunk arra, hogy a térábrázolás, mint festői probléma régtől foglalkoztatja. Foglalkoztatja a jelenben is. Műveiben fő mondanivalójaként a rendet határoztuk meg, ehhez még azt is hozzátehetjük, hogy a térábrázolás festői problémáit hasonló intenzitással kutatja.

Azt, hogy az alkotónak mi a célja, mit akar kifejezni és megértetni akkor, amikor elvont geometriai formákat újra meg újra egymásmellé helyez, és egymással viszonyít, akkor értjük meg, amikor mozaiktervei — ma már kivitelezett művek — monumentális alkotásai előtt állunk. A művek gondolati tartalma és jelentősége mellett csak részproblémának tekintjük a kivitel, az elkészítés mikéntjét és szabályait. Kevés helyünket kár volna arra szánni, hogy a mesterségbeli követelményeket, és szabályokat írjuk itt körül. Annál is inkább, mert ezt már leírták nem is egyszer, másutt értekeztek már arról is, hogy a mű és építészeti környezete milyen kapcsolatban vannak egymással, hogyan befolyásolja egyik a másikat. A Barcsay-mozaikok lényegéről beszélünk elsősorban — e lényeghez képest minden más mellékes — a monumentálissá növelt, a piedesztálra állított fogalomról, az emberről! Barcsay Jenő újabb kiállításán, és újabb műveiben ez a lényeges.

Oldalakat lehetne és kellene írni arról, hogy a művész milyen úton-módon jutott el a lényegig. Műveinek elvont, zárt világa miért foglalja magába törvényszerűen ezt a lényeget? Ha belefognánk, annyi mindent kellene felsorolnunk, hogy kötetet tölthetnénk meg csak a felsorolással. Helyette mi is csak az általunk lényegesnek tartott dologról írhatunk, és ez a következő:

Barcsay Jenő: Szentendrei ház kereszttel
Maison de Szentendre avec croix
Сентэндрейский дом с крестом

Barcsay Jenő művészetének az értelmezése és magyarázata nem tűr mellékes szempontokat. Tér, rend, ember! Ezekről a fogalmakról szól Barcsay művészete. Tere nem konkrét érzéki tér, rendje törvény, emberalakjai tiszta fogalmak — mind a három olyan tiszta és világos, hogy biztosan igazodhatunk hozzájuk, hihetünk bennük. Az ember számára kellő fogalmak azok, amelyeket ez a művészet felkínál. Evidenciáknak tarthatjuk, olyan dolgoknak, amelyek alkalmasak arra, hogy magunkat megmérjük általuk.

Hatalmasra növelt alakjait nem kötik mulandóhoz hasonló vonások, az ember fogalma nem is mulandó fogalom és egyetlen, semmivel sem helyettesíthető fogalom. Az embert érheti is érte, és éri ütés, csapás, sebezhetőek vagyunk. Sebezhetők, és zavarban lévők sokszor oly mértékben, hogy magunkban alig tudunk rendet teremteni. Pedig a kenyérrel egyenértékű számunkra a rend és ha fogalmaink tiszták, és a rohanó idő által halmozott jelenségek tömegében tiszta fogalmainkra építve magunknak csapást vághatunk, akkor képesek vagyunk arra, hogy másoknak is meglelhetővé tegyük az utat, a rendhez.

Hiányosnak bizonyulnának a következtetéseink, ha nem írnánk le végezetül még azt, hogy a művészet, ha a fogalmak világában marad és az embert — is — csak mint fogalmat kezeli, mint fogalmat jeleníti meg, ki van téve a félreértés — a tág- vagy tetszés szerinti — értelmezés veszélyének. Mi menti meg Barcsay emberfogalmát — vagy a fogalmat megjelenítő emberalakjait — a tetszés szerinti értelmezéstől? Legerősebben az, hogy az emberben — a konkrét emberben — él ez a fogalom és tévedés nélkül ítélkezik, amikor e fogalmából a dúlás, pusztítás fogalmát kizárja. A IX. szimfónia zárótételéhez nem kell magyarázat! Csak kimondjuk a szót, öröm, és mindenki érti, hogy nem a kontradiktórius ellentétéről, a bánatról beszélünk. Azt mondjuk, hogy rend és ember, akkor nem a káoszra és nem tömeggyilkosokra gondolunk. A fogalom minden félreértéstől megmenti önmagát, és ha magunkat — a dolgot megértve — a fogalmak tiszta rendjéhez neveltük, akkor képesek leszünk arra, hogy fogalmainkat mindenki számára egyértelművé tegyük.

Ha művészetről van szó, és jó hasonlatot akarunk mondani, költőt szoktunk idézni. Eltérve a szokástól, inkább egynémely filozófusok gyakorta ismételt és átlátszó tézisére hivatkoznánk, mely szerint „a háromszög szögeinek összege egyenlő két derékszög összegével". De ez túl egyszerű! Viszont erénye, hogy igaz! Barcsay Jenő művei nem születtek küzdelem nélkül, mégis a fenti tételhez hasonlóan egyszerűek és igazak.

M. Heil Olga

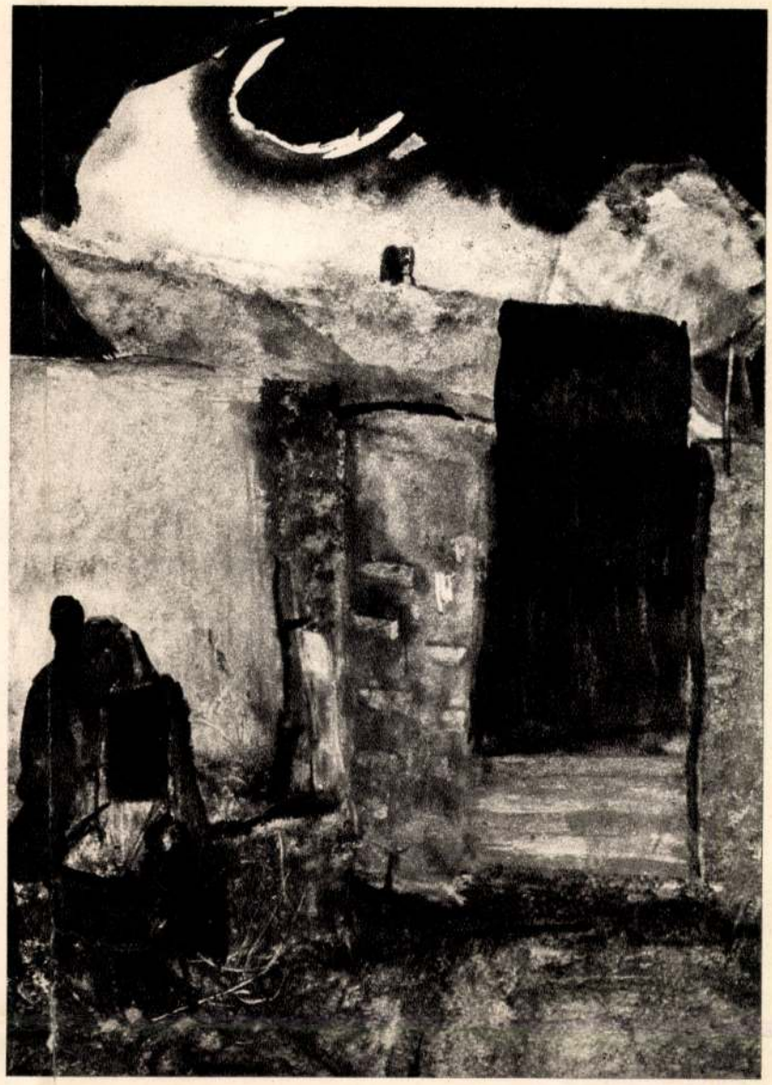

Iványi Ödön
Szerelmesek
Amoureux
Влюбленные

Iványi Ödön kiállításáról

Iványi Ödön festőművész kiállítása a salgótarjáni József Attila Művelődési Ház kiállítási termében nyílt meg.

Bár a művész — életkorát tekintve — a középgenerációhoz tartozik, ez első önálló jelentkezése. 1943-ban fejezte be a Képzőművészeti Főiskolát Rudnay Gyulánál. A pályakezdés izgalmas útkeresése helyett a háború nehéz évei következtek számára, hazatérve előbb Baján, majd 1954-től Salgótarjánban tanított, később a megyei könyvtár vezetését vette át.

Mindezek a körülmények késleltették, erősen visszafogták Iványi művészi pályájának kibontakozását, hosszú évek kellettek ahhoz, hogy kibontakozzék, kiteljesedjék művészete.

A kiállításon ugyan 1964-től készült alkotásai szerepelnek csak, mégis érezni azt a vívódást, belső harcot, amely az elmúlt évek mögött rejlik. Krumpliszedők című képe 1964-ben készült (az I. Észak-magyarországi Területi Képzőművészeti kiállításon díjat is nyert vele 1965-ben). Lankás domboldalon három asszony előrehajló alakja látszik. Leegyszerűsített, líraian komponált együttesükön a lebukó nap sugara pásztáz végig, felvillantva egy-egy foltot ruhájuk színéből. Ugyanakkor a domboldal zöld felületét a fényárnyék játéka teszi mozgalmassá.

Ezidőben készült képeit általában összefogott, sommázott nagy felületek jellemzik, szigorúan megkomponálva, sötét, sokszor komor színekkel megjelenítve. Új törekvéssel találkozunk Este Tarján című festményén, ahol a sötétzöldes háttérből merészen bontakoznak ki az új Tarján épülő modern házai, az állványok alatt meghúzódva lapulnak a régi, még meglévő viskók barna, apró háztetői. Mindezt könnyedén festve, itt-ott felvillanó fényekkel teszi a művész még lendületesebbé, kifejezőbbé. Iványi együtt él városával, érzékenyen reagál minden körülötte zajló eseményre, változásra. Az új építkezések mellett megtaláljuk képein a bányászok, vagy kohászok alakját, a hálót cipelő halászok vízparton álló figuráit, vagy a játékot faragó öreg kedves, görnyedt alakját. Mélységes humánum jellemzi ezeket az alkotásokat, az ember, a munka becsülése, tisztelése. Mindezt nem hivalkodóan, keresett pátosszal jeleníti meg Iványi, hanem a realitásból indulva komponálja meg őket egyszerű, közvetlen, mindenki számára megközelíthető módon. Ez a közvetlen hang Iványi egész munkásságának egyik fontos vonása.

Tájképei jelentős részét teszik ki kiállításának. Igaz, hogy ezek némelyikénél — Tokaji utca, Falu — kétségtelen felvillan Rudnay Gyula hatása, főleg a falusi részletek képkivágásánál, színegyüttesük komponálásánál, de a Somoskőújfalu, vagy a Palócföld c. kép már lényeges eltérést, változást jelent. Az előbbin a kis falu főterét látni, tengelyében áll a fehértornyú templom, körülötte a zöld lombok alól villannak elő a házak foltjai, ragyognak az égbolt meleg késsége alatt. A Palóc föld világa, hangulata egészen más. A kép hátterében kis falusi utca fehér házsora tűnik elő, néhány fa felfutó lombkoronája bontja meg, teszi tagoltabbá a felette

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
MŰVÉSZET
1967 MÁR

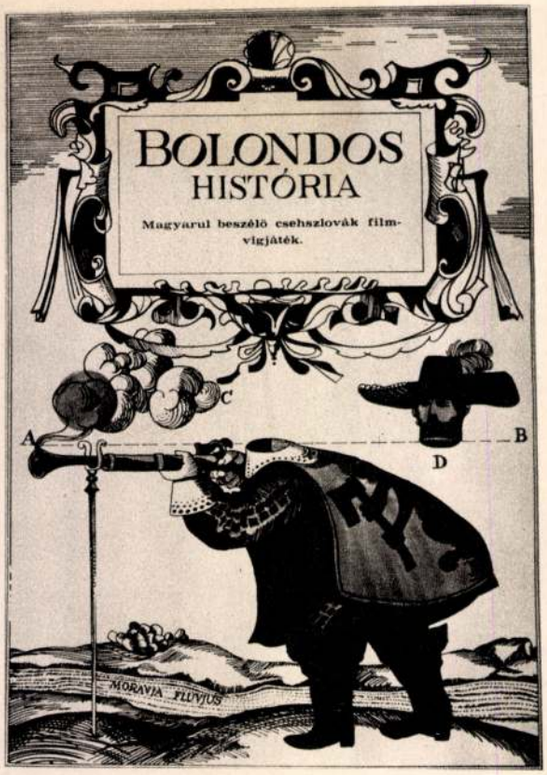

Balogh István: Plakát – Affiche
Плакат

huzódó sötét égboltot. Az előtér mély barna földsávján néhány asszonyalak hajlong, ruhájuk felvillanó színfoltja a háttér mozgalmasságának felel. A jobbszélen felegyenesedő figura lefékezi, megállítja ezt a mozgást, a kompozíciónak nyugodt, lírai hangulatot adva.

Ezeknél, az utóbbi időben készült képeknél a korábbi, elbeszélőbb stílusú festmé-

Müller Ilona: Plakát – Affiche
Плакат

nyekkel szemben leszűkítettebb, leegyszerűsítettebb hangon jelentkezik Iványi. Sivárság c. képén elhagy minden kevésbé fontos motívumot, s a barnáslila domb elé helyezi magányos kis templomépületét, előtte és baloldalt egy-egy épületcsoport monoton, tagolatlan felületét állítva. Semmi más nincs ezen a képen: kihalt, elhagyott, sivár.

Külön kell foglalkozni Iványi Ödön akvarelljeivel, gouache képeivel. Míg a festményeknél sokszor találkozunk megoldásra váró problémákkal, keresgélésekkel, addig ezek a lapok egységes, finom, lírai hangulatukkal, artisztikusan komponálva vonják magukra a figyelmet. Érezni egy bizonyos kapcsolódást olykor Szőnyihez, vagy Egry József művészetéhez, de ez nem rosszértelmű, mert nem utánozza, nem másolja ezeket a mestereket, hanem kiindulási alapul véve természetszemlélésüket: szín- és fényélményeiket, valamint megfigyeléseiket követve jutott el a Szerelmespár, az Este, a Torony vagy a Nyár megjelenítési formájához. Líraiság, felszabadultság, könnyed, friss festésmód jellemzi ezeket az alkotásokat.

Iványi Ödön salgótarjáni kiállítása egy halkszavú, eddig talán túlságosan is visszahúzódott művész sikeres bemutatkozását jelentette. Kiállított művei bizonyítják, hogy művészi pályájának fellendülő szakaszához érkezett el, s az utóbbi három év alkotásait végignézve bízunk benne, hogy Iványi következetesen végig tudja majd vinni elképzeléseit, terveit, s az eltelt küzdelmes, nehéz húsz esztendő után tovább folytatódik kibontakozása, művészetének érlelődése.

Remélhetőleg már a közeljövőben sikerül Budapesten is kiállítani műveit, hogy ezúton is minél többen ismerhessék meg művészetét.

Baranyi Judit

5. Magyar Plakátkiállítás

A Műcsarnokban decemberben és januárban megtartott 5. Plakátkiállítás érdekes keresztmetszetet ad a magyar propagandagrafika négyéves fejlődéséről. A kiállítás címe nem fedi teljesen a bemutatott anyagot, melynek csak mintegy húsz százalékát teszi ki a plakát és ez is jórészt tervekből, nempedig kinyomtatott plakátokból áll. Magán a kiállításon általában inkább terveket, mint megvalósult reklámgrafikákat láthatunk a propaganda-grafika más területein is. Ezek viszont lényegesen művészibbek, színvonalasabbak, mint amilyeneket a plakátfalakon, kirakatokban láthatunk. Az a törés, ami a valóban kinyomtatott reklámművészeti termékek és a művészek tervei között szemünkbe ötlik, magábavéve is elgondolkoztató. Összefügg ez valószínűleg azzal, hogy a plakát túlélte virágzásának ama korszakát, mely a kőrajz reprodukciós technikájával indult, s az üzleti élet versengésében századunk húszas-harmincas éveiben szinte egyeduralkodó reklámerővé izmosodott. Azóta a rádió, a film, a tévé, a neonreklám egyre jobban kiszorította a plakátot a porondról, s az ma már nem is annyira az üzleti árureklám, mint inkább kulturális-ideológiai javak, színházi előadások, filmek, kiállítások, idegenforgalmi rendezvények propagandáját szolgálja. Nyugaton is ez a
alista
A
csökk
vészi
napja
runk
nak és kialakulatlanságának minden jegye. Új hatáseszközök lázas keresése folyik: az op-art, a collage, a fotomontázs, a tipográfia, sőt hobatovább már a térhatású plakát is (a képes falragasz régi foltszerű és rajzos jellegét háttérbe szorítva), egy nyugtalanul vibráló, kaleidoszkopszerű ábrázolásmódot hoz előtérbe. A forma és stílusbeli kísérletezés így mindent elönt és sokszor elmossa az eszmei-világnézeti mondanivalót, háttérbe szorítva gyakran még a reklámfőnökök által megkívánt üzleti propaganda-szempontokat is. A művészeket — talán éppen a legjavát — mintha jobban érdekelnék az új plakátnyelv kialakításának problémái, mint a pillanatnyilag adódó konkrét propagandafeladatok.

Mindez rányomja bélyegét az 5. Plakátkiállítás tablóira is, magyarázza a kiállítás szakmai körökben hangoztatott, vélt vagy valódi fogyatékosságait is, melyekért érzésünk szerint sem a művészeket, sem a rendezőket nem érheti szemrehányás. A műfaj mostani seregszemléje meggyőzhet arról, hogy alapos szakmai felkészültség mellett a nagyvilág legkülönfélébb művészeti áramlatai iránt is élénk érdeklődés mutatkozik alkalmazott grafikánk tehetséges művészgárdájának minden rétegében. A hagyományos eszközökkel dolgozó propagandaművészet mesterei közül olyan nevekkel is találkozunk a kiállításon, mint Végh Gusztáv, Bottlik József és Gönczi Tibor, kik munkáikkal ma is példát adnak az egyértelmű, egyensúlyra és szerkesztésre felépített, biztos hatású propagandagrafikából. Munkáik alig vesztettek meggyőző erejükből, s arra figyelmeztetnek, hogy művészetüket ma sem nélkülözhetik az eredményes hírverés felelősei. Örvendetes a hagyományos plakátiskola képviselői közül Konecsni György véradó plakát-tablójának jelenléte is, és ha munkáiból többet is szívesen láttunk volna, ez egy műve is példamutató lehet gondolati mélységével, színbeli puritanizmusával. Az egyértelmű, kísérletezésektől mentes plakátstílust egyébként azok az óriástablók képviselik, melyeknek eszmei mondanivalójuk van. Bognár Árpád, Ernyei, Filó, Tamássi, Zala Tibor békeharcos plakáttervei ezek elsősorban (közülük csak egyetlen van, melyet az utcák plakátfalairól is jól ismerünk — ez Filónak imperializmust vádoló, fekete bombaesőt ábrázoló plakátja).

A plakátok vonalán a kultúrplakátok között találjuk a legtöbb jóveretű alkotást. Ilyenek Balogh István, Balogh László és Benkő Sándor egyes lapjai. Gunda Antal nagyvonalú, részben fekete-fehér kontrasztokra épített, részben színérzékeny rajzosságról tanúskodó munkái a kiállítás legszilárdabb rangjelzőihez sorolhatók. Máté András monumentálisan vérbő Falstaff-plakátja, Hegedűs István szellemes Sherlock Holmes-plakátja, Jákfalvy Tibor Svejk-plakátja, Istánffi János árnykép-hangulatú plakát-kompozíciói csak kiragadott példák a sok érdekes alkotás közül.

ÍGY TAKARÉKOSKODNAK ŐK!

A takarékossági nap váratlanul megihlette a szinházi világot. Takarékba, bankba ugyan ezután sem igen szaladgálnak, de azért takarékoskodnak, ha a maguk módja szerint is.

Ellestük, és képekben megörökitettük, hogyan takarékoskodnak ők? Igy:

Babochay Erzsi a költséges ruhakérdést egyszerűen megoldotta egy jumperrel

Radó Sándor a körúti gesztenyesütőnél melegedik

A görlök részvénytársaságot alapitanak egy limonádé elfogyasztására

Bardócz Árpád

Szinházi Élet 1929. 48 (képekkel.)

Bardócz Árpád kiállítása a Fészekben : Női portrék

rezentálásra, hanem a prezentálásra épült.

— A megszokott színpadi felállást elvetettétek, nem voltak előre megírták. Ezek előadások voltak?

— Nem, bár a kártyacsata színpadon történt, nézők előtt. De ez akkor is csak egy kártyaparti volt, jó — úgy tekint magára, mint egy beszélgetés vagy esemény kezdetére. Színház és színház között így csak formai különbségek lehetnek, ami

szerrel, amivel itthon dolgoztál?

— Nem. Nem egyedül írom a darabokat, mindig vannak társaim, akikkel együtt dolgozom. Amikor el-

Kérdések és döntések

Miközben a lassan mindent eluraló nagy egzisztenciális versenyben környezetünket vizsgáljuk, feltűnhet, hogy van egy nagyon furcsa társadalmi csoport, amelyiknek fő tevékenysége nem az anyagiakért folyó versenyben való részvétel, azaz elsődlegesen nem a pénzszerzés. Mintha nem is ugyanott „játszanának", mint ahol a nagy egzisztenciaharc dúl. Mintha valami elvarázsolt állapotban, valami más pályán mozognának. Hát persze! Hiszen: művészek.

Azonban a művészek „elvarázsolt kertje" sem problémamentes. Van közöttük is, aki visszasírja a „diktatúrát": az egységes korstílust, s nehezen veszi tudomásul, amit Hegel már lassan kétszáz éve kimondott, hogy immár az alkotó szellemén nem uralkodnak az adott kor külső feltételei: a művészen magán múlik mind a tartalom, mind annak alakítási módja. Tehát, hogy mit fest a festő, s hogyan — ez két évszázada személyes döntés kérdése. S hogy miért fest a festő? Erről a ma is aktuális, de több évszázados kérdésről személyes véleményt hallatni gyűlt össze az I. Kerületi Művelődési Központban január végén három festőművész (Birkás Ákos, Károlyi Zsigmond és Szirtes János), két főiskolai hallgató és Beke László művészettörténész.

A termet zsúfolásig megtöltő közönség érdeklődése mellett indult az a beszélgetés, amelyet néhány évvel korábban csak underground vagy illegális környezetben lehetett volna megszervezni hazánkban. Mégpedig azért, mivel a hivatalos művészetkritika és -teória az úgynevezett szocialista művészet esetében ezt a kérdést elintézettnek vélte azzal, hogy a művész célja alkotásával nem lehet vitás: a népről és a népnek kell szólnia. Ami pedig ennek ellentmondott, a teljes e századi képzőművészet-történeti folyamatot a polgári gondolkodás és világszemlélet zsákutcájának igyekezett beállítani. Az est során Birkás Ákos festőművész mutatott erre rá, pontosabban ennek sajnálatos következményére, mondván, hogy manapság a művészetről azért nehéz beszélni, mert a korábbi évtizedekben a művészettel kapcsolatos szövegek is elsősorban a politikai retorika fogalomtárából merítettek, s nem kristályosodott ki a képzőművészet állapotának megfelelő, az alkotásokat jól leíró, problémáit érzékenyen követni tudó szaknyelv.

Aki talán a legtöbbet tette ennek ellensúlyozására, az éppen Beke László, a vita vezetője volt, aki igyekezett a beszélgetést kihasználni arra, hogy a résztvevők is, a hallgatóság is szembekerüljön a kérdés rendkívül összetett voltával. Tehát kizárta a „gyermekkorom óta festő szerettem volna lenni", vagy „azért festek, mert beszéddel kevesebbet tudok elmondani" sztereotíp gondolatokat, s Erdély Miklós szellemét idézve azt próbálta analizálni, amit Erdély úgy fogalmazott meg a Demokratikus festmény című akció során, hogy az akcióművészettel hogyan tud „újra versenyképes izgalmat kelteni az a képtelenül egyszerű és báva dolog, hogy valaki vászonra olajfestéket ken".

Károlyi Zsigmond elmondta, hogy szerinte a festészet egyfajta küzdelem az elidegenedés ellen. Hisz bármilyen technikát (fotót, videót) alkalmaz a művész, olyanná válik, mintha „gumikesztyűt" húzna. Viszont a festő az anyag közvetlen érzékelésétől („tapicskolni kell a festékben") a kép teljes értékű léttel, tehát szellemmel is bíró új teremtmény megszületéséig a művész érzékien viszi végig, irányítja a folyamatot. Ilyen lehetősége szinte nincs is máshol manapság az embereknek.

Szirtes János, aki három szép, különböző fekete ruhákba öltöztetett lány helyzetbeállításaival az est izgalmas, szép és igazán változatos élményét (meglepetésszerűen) szolgáltatta, azt vélelmezte, hogy ma már nem egyes képekben, inkább képcsoportokban gondolkozik az alkotó, s így a műélvező vagy műértő is azokon keresztül tud közelférkőzni a művészethez, s nem kiszakított, egyes művek szemlélésével.

Beke László viszont felvetette, hogy ezt a jelenséget többen már úgy értelmezik, mint hogy ez annak a mintegy háromezer főt számláló „maffia" tevékenységének eredménye, amely társaság nagy pénzeket (is) forgatva megteremti a „beavatottak" művészeti birodalmát. A beavatottság mértéke hatalmi pozíciót határoz meg. Birkás Ákos épp egy Beke-idézettel bizonyította: ez nem így van. Lehet a festészetről emelkedetten, mégis lényegretörően beszélni.

Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy a „Miért fest a festő?" vitára összegyűlt közönség a beszélgetés végén igen elégedetlen volt. A rossz hangosítás következtében a nehezen kiérlelődő gondolatok nem jutottak el hozzájuk. Károlyi Zsigmond szerint a kialakult állapot tökéletesen modellezte a festészet helyzetét: néhányan az asztal körül (a „beavatottak") úgy próbáltak beszélgetni egymással, mintha az a nagyközönségnek szólna. Azonban közönségüket egyre jobban elveszítve mindenki csak a magáét mondta, ahelyett, hogy egymásra is figyeltek volna. Még szerencse, hogy Szirtes János gondoskodott a szép látványról.

Az azonban elgondolkodtató, hogy a fiatalok, a főiskolások nem tudtak bekapcsolódni a beszélgetésbe. Lehet, hogy generációváltás közeleg?

CHIKÁN BÁLINT

M. Hirlap 1992. febr. 8. V.v

BIRKÁS ÁKOS

ÁKOS BIRKÁS (born 1941 in Budapest)

Birkás uses the motif of heads as his medium of expression. There is an element in his oeuvre reminding one of early christian art which is characterised by the deep interest in an inner life rejecting the outer world.

Exhibitions selected:
1987 Neue Galerie am Landesmuseum, Graz; 1989 Galerie Knoll, Wien; 1990 Galerie Heike Curtze, Düsseldorf; 1990 De Gele Rijder, Arnheim, Museum Folkwang, Essen.

BIRKÁS Ákos
Hungarian Contemporary Art.
Bp. Sotheby's, 1992

10.

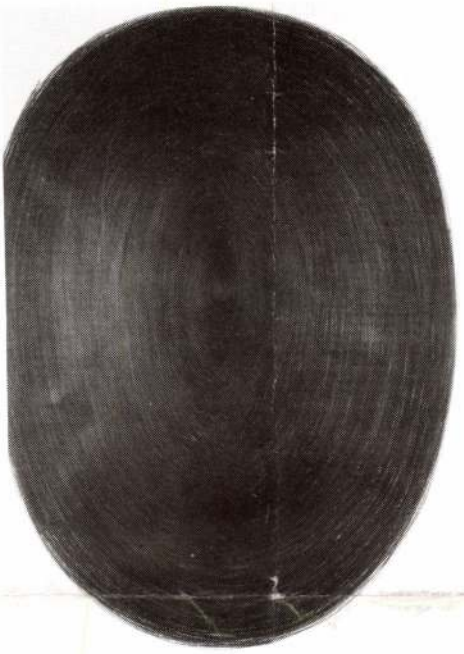

10. ***Ákos Birkás: Head I.,***
signed, 1989, pencil on paper, 60x84 cm
HUF ***75.000,-***

11.

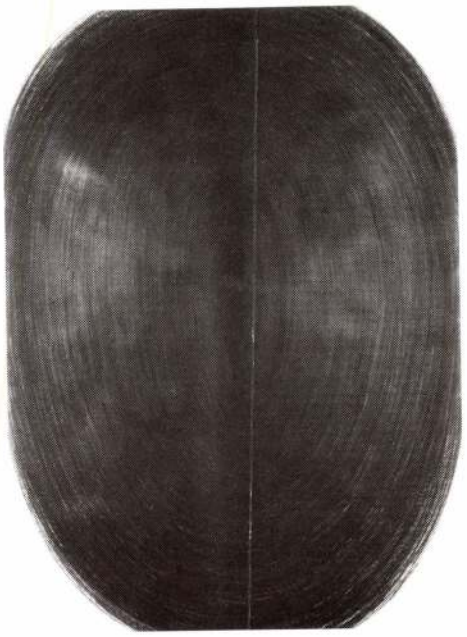

11. ***Ákos Birkás: Head II,***
signed, 1989, pencil on paper, 60x84 cm
HUF ***75.000,-***

8.

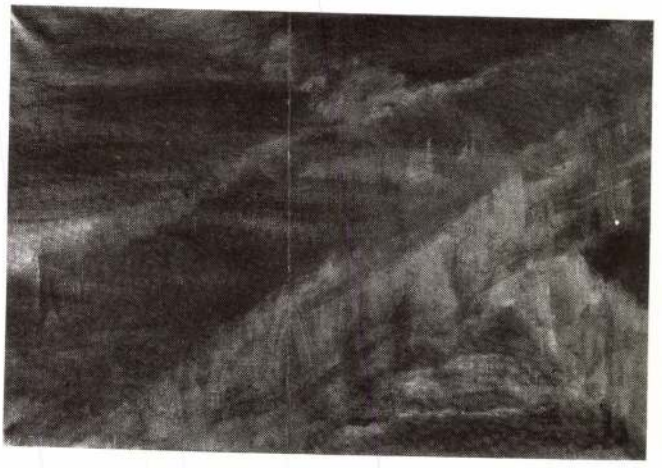

8. *András Bernát: Object XXXII,*
signed, 1991, acryl on canvas, 40x60 cm
*HUF **60.000,-***

9.

9. *András Bernát: Untitled,*
signed, 1989, acryl on canvas, 40x60 cm
*HUF **60.000,-***

Budapester Belvedere, 1989.1.

BI RKÁS ÁKOS

DIE KOPFFORM ALS METAPHER DES GEISTES

Bemerkungen zu den neuen Bildern von ÁKOS BIRKÁS

von

WILFRIED SKREINER

Die Malerei besitzt in Ungarn eine starke akademische Kontinuität. Dies führte in den 70er Jahren viele Künstler zu den neuen Medien Fotografie, Installation, Film, Körperkunst bis hin zum Video. Ungarns Beitrag zur Konzept-Kunst und zu einer sozial engagierten Kunstanschauung war bedeutend und wurde international anerkannt. Später als in manchen westlichen Ländern, wie Italien und Österreich, entstand in Ungarn in den 80er Jahren eine neue Malerei. Es bedurfte des Anstoßes von außen, um die Barriere, die die akademische Malerei darstellte, zu überwinden und Malerei als Kunstform wieder zu akzuptieren.

Im Unterschied zu den westlichen Ländern, in denen die Generation der heute 30jährigen diese neue Malerei seit der Mitte der 70er Jahre vorantrieb, war es in Ungarn die Generation der 40Jährigen, die sich wieder der Malerei zuwandte. Eine entscheidende Position in dieser Entwicklung nimmt Ákos Birkás ein, der in den 70er Jahren sich vor allem mit dem Medium Fotografie und anderen Möglichkeiten auseinandergesetzt hat. Künstler wie Imre Bak, István Nádler, Tamas Hencze haben den Konstruktivismus der 60er Jahre kontinuierlich in eine malerische Form der 80er Jahre übergeführt, auch dann, wenn sie wie Hencze an einer antimalerischen Grundhaltung festgehalten haben.

Das Gestische, das Heftige, das Wilde auf der Grundlage des Expressiven waren für Ákos Birkás am Beginn seiner malerischen Äußerungen wesentlich. Auf der Suche nack einem eigenem Weg orientierte er sich an den Begriffen, an den Ideologien der wilden oder heftigen Malerei in der Bundesrepublik, weniger an deren malerischen Ergebnissen. Lanschaften und Köpfe waren seine Themen. Diese malte er in breiten Pinselstrichen, in spannungsvoll einander gegenübergesetzten Farben, mit stark vereinfachten oder abstrahierten Formen. Manchmal schienen ihn die Maleren von Kindern anzuregen. Im Grunde war es eine ständige Auseinandersetzung mit der Naturform, die ihm diese starken Vereinfachungen ermöglichte. Zugleich war es ein verhüllter Dialog mit der Kunstgeschichte, der sich in seiner Bildwelt spiegelte, beginnend bei Albrecht Altdorfer bis in unser Jahrhundert herauf. Mit dieser Malereiauffassung eignete sich Ákos Birkás dieses Medium wieder an und tat dies beispielhaft für viele gleichaltrige und jüngere Kollegen.

Dem Bildverständnis des Ákos Birkás reichte bald das einfache Bildgeviert nicht mehr aus. Seine Sicht der Welt fand offenbar in einer Leinwand nicht mehr ihren Platz. Zwei schlanke Hochrechteckformate, die mit geringem Abstand nebeneinandergehägt werden, wurden für ihn zu einer Ausgangsposition. Meist sind sie ungleich, das rechte fast immer etwas weniger hoch, manchmal auch schmaler. Zuerst entwickelte er diese Zweiteiligkeit zu einer Vielteiligkeit, indem er acht schmale Hochformate aneinanderreihte, um eine Landschaft darzustellen, gleichsam wie in einer vielteiligen gotischen Altartafel. In der Folge fügte er den zwei ungleichen Bildteilen einen dritten quer darübergelegten dazu. Sosehr bei der „Landschaft von Rein" (1984) dieses Gespräch mit überkommenen Formen offensichtlich ist, sollte man mit der Verwendung von Begriffen wie Diptychon und Triptychon kritisch umgehen. Ákos Birkás vereint nicht zwei in sich selbständige Bildteile zu einem größeren Ganzen, auch nicht drei. In der Auseinandersetzung mit seinem Bildgegenstand, dem er immer näher zu kommen trachtet, vergrößert sich dieser, sodaß er in einem Bildteil nicht mehr Platz findet, er füllt zwei oder drei Leinwände aus. Diese Bahauptung kann jedoch nur einen Teilaspekt in der Entwichlung andeuten und besitzt keine absolute Gültigkeit. Ákos Birkás' Arbeitsweise ist viel komplexer. In den Landschaften oder Köpfen, oft sind sie beides in einem, benütz er die Mittelteilung,

ÁKOS BIRKÁS KOPF 25. 1987. Ö./L. 204x121 cm

Bemerkungen zur Kunst

ÁKOS BIRKÁS

von LÓRÁND HEGYI

Im kompositionellen Aufbau der Werke von Ákos Birkás kommen Geschlossenheit, Abgerundetheit und das Moment der Totalität zur besonderen Geltung. Die malerische Flachenbearbeitung bewährt ihre lebhafte Beschaffenheit, ihren sinnlichen Reichtum, dennoch werden im gesamten Werk die monumentale Einfachheit und Geschlossenheit der grossen, einheitlichen und ruhigen Formen ausschlaggebend.

Die charakteristische Eigenschaft der Werke von Birkás seit 1980 ist ihre Zwei-oder Dreiteligkeit. Die nebeneinander gestellten zwei Bildtafeln muten unwillkürlich als ein symmetrisches Gefüge an, selbst dann, wenn diese Bildtafeln nicht die gleiche Breite und Höhe haben. Die zweiteiligen Bilder sind zumeist Landschaftsbilder, auf ihnen erscheinen Berge, Flüsse, Teiche und Ebenen. Gleichzeitig bringt die Anordnung der Elemente der Landschaft oft ein stilisiertes Gesichtsmotiv zustande. Im Falle der ıdreiteilgen Bilder werden die beiden, nebeneinander gelegten Bildtafeln durch eine obere, waagrechte, liegende Tafel ergänzt. Dadurch wird die Festigkeit des Bildgefüges, die Erhabenheit des Motivs des oberen Teils, das wie eine Kuppel die komposition abschliesst, zugleich aber auch der festgefügte Aufbau der gesamten Struktur betont. Hier wird das Kopf-Motiv zu einem von Grund auf simetrischen Motiv und erinnert bald an einen persönlichen Blick, bald aber auch an eine traspersönliche, archetypische Form. Neuerdings macht Birkás von der Mehrteiligkeit solcherweise Gebrauch, dass er in aller Bewusstheit die gemalte Form – zumeist ist sie eine bis ins Extreme simplifizierte Variante des stehenden ovalen Gebildes, des Kopfmotivs – mit der Form der faktisch vorhandenen Leinwandtafel konfrontiert. Die engen Streifen, die sich zwischen den Bildtafeln befinden, zerschneiden die Form sozusagen. Während früher die leer gebliebenen Spalten zwischen die gemaltan Teile des Kopfmotivs eingebaut worden sind, um die Achse der Nase, die Macht der jeweiligen „Mitte" zu repräsentieren, wirken nun die Streifen störend, und machen die Einheit der Urform relativ; sie rufen einen Konflikt zwischen den gemalten Formen des Bildes und der Form des Bildes als Gegenstand hervor. Dadurch erfährt die relative Selbständigkeit der einzelnen Bildtafeln einerseit eine Stärkung, andererseit entsteht wiederum ein neues kompliziertes Formgebilde, in dem die Beziehung zwischen der faktischen und der virtuellen Form zueinander in der Vordergrund rückt, im Gegensatz zur Einheit und Geschlossenheit der früheren Formen.

Die Malerei von Birkás ist eine, auf eine besondere Weise intellektualisierte Vision der Natur, sie wird aber durch ein ständiges, neues Herantreten an die kunstgeschichtliche Tradition des europäischen Bildschaffens, durch ein neues Auslegen derselben gekennzeichnet. Die Kunst von Birkásentfernt sich zunehmend von der theoretischen Direktheit der „Programmbilder" am Anfang der achtziger Jahre und bewegt sich auf der Bahn einer verinnerlichten, leisen, dem Inneren lauschenden und meditativen Malerei. Der einstige üppige Reichtum der Details verschwindet, er löst sich in der Ruhe des Ganzen auf, in einer selbstverständlichen Einfachkeit; die extremistische Subjektivitält der malerischen Gesten wird in der stillen Betrachtung der Vision der Totalität gleichsam zunichte.

Die Malerei von Birkás bildet eines der reichhaltigsten Modelle der neuen meditativen Kunst Mitte der archtziger Jahre. In diesem Modell wird das radikale neue Nachdenken über das Bildhafte in der sinnlich-wahrehmbaren Wirklichkeit des Bildes formuliert, bei Beibehaltung der Intensitat der Flache.

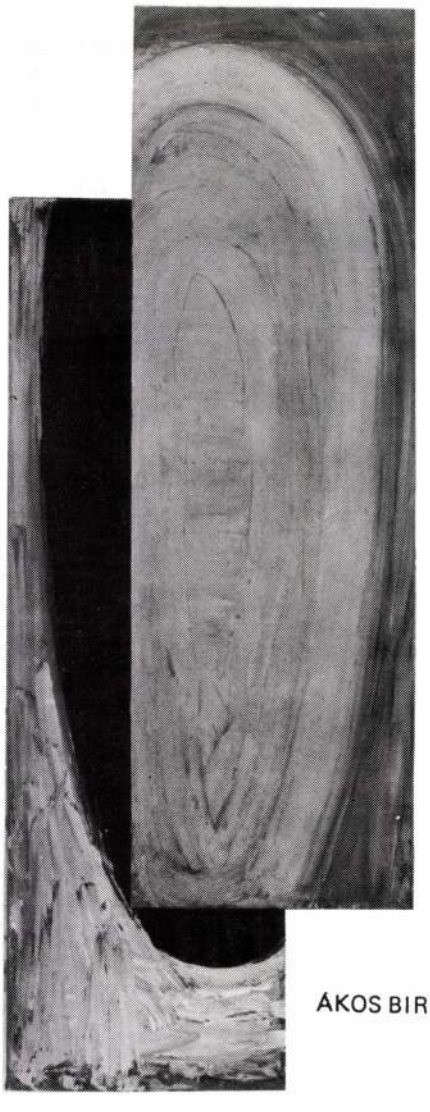

ÁKOS BIRBÁS KÖPF 40. 1988. Ö./L. 230x86,7 cm

11. Die Betonung des einmaligen und individuellen Charakters des Kunstwerkes, die Herausstellung des Individuellen und der sinnlich-konkreten Körpenhaftigkeit, bzw. der visuellen Vitaltät des konkreten sinnlichen Bildes, statt eines abstrakten gedanklichen Modells.

All diese ärthetischen Momente erfuhren selbstverständlich eine allmähliche Bewusstwerdung am Anfang der achtziger Jahre. Das Phänomen der Neuen Malerei war von Anfang an pluralistisch eingestellt. Das bedeutet unter anderem auch, dass keine einzige Richtung innerhallb der Neuen Malerei in Ungarn zur Alleinherrschaft gelangt wäre, denn es prägten stets mehrere, parallel zueinander wirkende Richtungen, die miteinander sogar in Wechselwirkung gestanden haben, das Antlitz der nauen Epoche in der Kunst. Einer Gruppe der jungen Generation eignet die „heftige Malerei", die die Erlebniswelt in der Großstadt ausdrückt, banale Momentaufnahmen mit Phantasiebildem vermischt, schrill, bunt, agressiv und affektgeladen ist. Eine andere Richtung bildet die koloristische Stimmungmalerei der jüngsten Maler, die nonfigurativ, emotionell, jedoch zurückgehalten, und sich-verbergend ist. Stets war auch jene Richtung der neuen Eklektik präsent, die die grosse Tradition der geometrischen Abstraktion im Zeichen der Postmoderne der archtziger Jahre neue interpretiert. Diese „kühle Richtung" bildet eine bewusst konzipierte, geschlossene Bildstruktur, in der die vershieden abstrakten Bild-Zeichen stillgeschichtliche Hinweise enhalten. Das Phänomen der „Postgeometrie" geht Mitte der achtziger Jahre daraus hervor und bildet mit seiner ausscrordentlich präzisen, objektiven, durchkomponierten Bildsprache den stilistischen Kontrapunkt der expressiven Richtungen, wobei seine Grundlage im Hinblick auf die Betrachtungsweise gerade jener ästhetische Subjektivismus und jene Eklektik sind, die auch an den expressiven und monumentalistischen figurativen Richtungen transparent werden. Unter den Anregern der Neuen Malerei der achtziger Jahre befinden sich auch die älteren Künstler, die um die Schaffung der Einheit einer leidenschaftlichen Gestenmalerei und des meditativen, gedanklichen Inhalts bemüht sind. Ihre Malerei ist eine eigenartig sinnliche „meditative" Malerei, in der die unmittelbare malerische Ausschreibung der persönlichsten Inhalte sich mit der Suche nach der Einheit der Form und dadurch nach einer Art Totalitatsbildes verbindet. All diese Tendenzen leben nebeneinander in der zeitgenössischen ungarischen Kunst, mitsamt den fortlebenden Erscheinungen der Tendenzen der Avantgarde der siebziger Jahre.

Als die Galerie Fészek im Dezember 1981 die Ausstellung „Neue Sensibilität I." veranstaltet hatte, waren die wichtigsten Initativen der Neuen Malerei in Ungarn bereits ergriffen und getan. Nádler und Birkás hatten bereits wichtige Werke ihrer expressiven Malerei hinter sich; Kelemen manifestierte die Gestalten und die Ereignisse der Geschichte der Avantgarde in auf subjektive Weise neu interpretierbaren, mehrschichtigen „historischen" Bildern und stellte solcherweise die Geschichtsauffassung der Transavantgarde dar; Bak ordnete die minimalistischen Formen seiner früheren Epochen und die bildnerischen Ereignisse seiner systematischen Zeichenforschungen in einer postmodernen Eklektik; Hencze unternahm den Versuch, seine ausserordentlich strenge, homogene Formwelt durch persönliche Gesten umzudeuten, bzw. die unendliche Ferne und die Nähe der „Einmannäusserung" miteinander zu verbinden. Die erste Ausstellung der „Neuen Sensibilität" war eine Programmausstellung, eine Art Manifestation: die Schau einer ersten experimentellen Meldung einer neuen, subjektivistischen, eklektischen, sinnlichen und suggestiven Kunst.

Die umfassende Ausstellung „Bild '84 — Transavantgarde, Postmoderne", die im März und April 1984 veranstaltet worden ist und an der ausser den Künstlern der älteren und der mittleren Generation auch die Vertreter der jüngsten Künstlergeneration teilgenommen haben, repräsentierte die neuen Tendenzen der achtziger Jahre und stellte die verschiedensten Richtungen der Neuen Malerei in Ungarn erstmals in ihrer Gesamtheit vor, wobei die unterschiedlichen Tendenzen miteinander konfrontiert wurden. Im Jahre 1985 führte die Ausstellung „Hommage a Giorgio de Chirico" die Geschichtsbetrachtung der Transavantgarde vor Augen, und zwar in der Deutung und Auslegung einer einzigen Metapher durch malerische Mittel.

Im Jahre 1987 veränstaltete die Galerie Fészek die Ausstellung „Postgeometrie": hier versuchte man, eines der jüngsten Phänomene der ungarischen Kunst im Augenblick seiner Entstehung vorzustellen und zu interpretieren.

Die grundlegende Position der neuen Kunst erfuhr im dritten Drittel der archtziger Jahre einigermassen eine Veränderung. Während der grosse Durchbruch in den Jahren 1980/81 eine Art Heroismus, eine Sturm und Drang-Begeisterung, stürmische und extremistische Auftritte, Debatten, Diskussionen, Auseinandersetzungen, ja sogar einen Zwist zwischen den Künstlern mit sich brachte, legte sich der Sturm heute bereits, hörte das Neuartige der „neuen Welle" auf, verschwanden das Pathetische und die provokative Kühnheit der kollektiven Auftritte, der Programmausstellungen und der zielgerichteten künstlerischen Aeusserungen; man könnte sogar von einer gewohnten, um nicht zu sagen vertrauten Haltung der Transavantgarde sprechen. Das Fieberhafte und die Spannung scheinen der Vergangenheit anzugehören. Dafür kam aber eine neue Möglichkeit: die meditative, in sich gekehrte, stille Welt der indivuduellen Arbeit, in der das Oeuvre der verschiedenen Künstler — nummehr unabhängig von den Richtungen der „neuen Welle" — fortlebt. Und vielleicht ist dieser Zustand eher als ein normaler, natürlicher Zustand anzusehen, als der Kampf, die strem zugespitzte Amosphäre, die jeden Augenblick explodieren wollte, bzw. der Kampf zwischen den verschiedenen Richtungen.

Daraus folgt, dass der individuelle Weg der einzelnen Künstler Mitte der achtziger Jahre eine viel grössere Wichtigkeit errungen hat, als am Anfang dieses Jahrzehnts. Ein eigenartiges Paradoxon: die Neue Malerei und die Transavantgarde erforschte ja gerade die neuen Möglichkeiten der extremistisch asthetischen Persönlichkeit und der individuellen Auslegung des Stils, während sie — nolens volens selbst in Richtungen und Tendenzen dachte — in Kontrontation mit den Positionen der Avantgarde der siebziger Jahre war. Und sie konnte ihren bewusst eingegangenen Pluralismus und Subjektivismus, die Freiheit der individuellen kulturgeschichtlichen Interpretationen, die uneingeschränkte Deutungs- und Assoziations-Offenheit der Einmann- „Stilmetaphern" gerade dann in den Werken auf individuelle Weise transparent werden lassen, als nach dem Vorüberziehen des grossen Durchbruchs das Programmatische der neuen Kunst sich aufzulösen begann. Die Kunst von heute ist nicht programmatisch, sondern zustandsmassig. Sie verfügt über keine bestimmten „Forschungsbereiche", denn sie will Seinszustände in einer visuellen Weise verkörpern. Die Kunst im dritten Drittel der achtziger Jahre stecht im Zeichen einer bestimmten Stille, einer in sich gekehrten Sensibilitat und Empfindsamkeit, einer Intimität und einer Neigung zur Ruhe und zur Meditation.

IDENTITÄTSUCHE UND PLURALISMUS
BEMERKUNGEN ZUR UNGARISCHEN MALEREI DER GEGENWART

VON LÓRÁND HEGYI

Das Jahr 1980 bildet einen wesentlichen Wendepunkt in der Geschichte der ungarischen Kunst. Zum einen meldete sich eine junge Künstlergenation, die das Expressive betont, das Daseinserlebnis in der Großstadt in ihren Werken repräsentiert und eine subjektive ästhetische Auffassung verkündet, zum anderen erfolgte um diese Zeit im Oeuvre einiger alterer Künstler, die in der Kunst der Avantgarde in den siebziger Jahren eine ausschlaggebende Rolle gespielt hatten, eine tiefgehende Wende in der Betrachtungsweise, sowie ein grunglegender Stilwandel. Letzterer steht einerseits im Zeichen des Programms einer radikalen Eklektik, andererseits ist er gekennzeichnet durch die Wiederkehr einer spontanen, expressiven Gestenmalerei, – selbstverständlich in einer andersgearteten Bedeutungsstruktur, als im Falle der Informel-Bestrebungen der fünfziger und der frühen sechziger Jahre.

Das Wesentliche innenhalb der Veränderung der Betrachtungsweise lässt sich in folgenden Kategorien zusammenfassen:

1. Radikale Stellungnahme gegen die intellektuelle, abstrakte Modelle aufstellende, analytische, entmaterialisierende, reduktivistische, systemzentrisch konzeptualistische und minimalistische Kunst der vorangegangenen anderhalb Jahrzehn;
2. Das In-den-Vordergrung-Treten der künstlerischen Persönlichkeit, sowie die Erstarkung des asthetischen Subjektivismus;
3. Ein neuartiger, harmonischer, produktiver Kontakt zwischen dem künstlerischen Ich und der kulturgeschichtlichen Tradition, die malerische Thematisierung der „kulturellen Metapher";
4. Das Sich-Entfernen von der reinen, homogenen Formauffassung des Konzeptualismus und der Minimal art, sowie von dem evolutionistischen Entwicklungsmodell;
5. Gegenüber der homogenen, reduktivistischen Formauffassung die Zurgeltungbringung einer heterogenen, auf Akkumulation bedachten, beiordnenden und bruchstückhaften Formauffassung, das heisst das Hervorbringen eines eklektischen Kunstwerkes, dem lokale und geschichtliche Determiniertheiten innewohnen, als „Gegen"-stück eines von Ort und Zeit unabhangigen, modellmassigen Kunstwerkes;
6. Das In-den-Vordergrung-Rücken des subjektiven Historismus, die Aktualisierung der Geschite und der Stilgeschichte, die Poetisierung der Vergangenheit;
7. Eine in radikalem Sinne verstandene subjektivistische und freie Verwendung von Symbolen, bzw. das Aufeinander-Projizieren und die Neuinterpretierung von Symbolen, die im Originalkontexi voneinander unabhangig existierten;
8. Die Zurückstellung des Expansionismus und des direkten Soziologismus, bzw. die Erstarkung der Autonomie der Kunst;
9. Das Erkennen der kulturellen Bedeutung des Regionalismus, Abkehr von der zwingenden und fatalistisch aufgefassten Herrschaft der abstrakt ausgelegten und verabsolutisierten „internationalistischen Tendenzen";
10. Die Neuinterpretierung des Kunstwerkes als ästhetischer Wirklichkeit, die die Identitätsusshe der Künstlerischen Persönlichkeit prägt;

GYÖRGY SZŐNYEI „FRAGMENT" 1987 TEMPERA, PAPIER 180x160 cm

Fotó: Németh Dániel

Kiállítás

Új arc

Birkás Ákos képei a Knoll Galériában

Végre Budapesten is láthatók Birkás Ákos új képei. A Liszt Ferenc téri kiállítást nagy várakozás előzte meg, hiszen a külföldi bemutatkozásokat követően itthon is elterjedt: „Birkás váltott." Ha valaki figyelemmel kísérte munkáit, persze eddig is követhette az elmozdulásokat, az újabb és újabb kísérleteket, de kétségtelen, hogy hosszú idő után ezek a darabok jeleznek egy radikálisabb váltást, pontosabban változást.

Ahhoz, hogy megértsük: nem pusztán arról van szó, hogy a jellegzetes, már-már védjegyének számító tojásdad forma festését felváltotta a fej portrészerű ábrázolása, végig kell gondolnunk, mit/miért tartott meg, mit/miért hagyott el, és mit tett hozzá eddigi festészeti elgondolásaihoz. Az első kérdésre rögtön többrétű a válasz. Első megközelítésben maradjunk egy általános érvényű igazságnál: egy művész életművében, különösen, ha már egy kiforrott életműről van szó, az előzmény nélküli változtatás nehezen érthető, leginkább az eddigi munkásság megtagadásaként fogja fel az új munkák szemlélője. Viszont az állandó újító kísérletek, problémafelvetések nélkül a művek sekélyesekké, üresekké válhatnak. A művészek nem feltétlenül erre figyelve, de jó esetben úgy dolgoznak, hogy ezt a két szélsőséget elkerüljék. Elkészül egy munka – amit egy lépésként lehet értelmezni az előzőek viszonylatában –, ez a darab újabb problémákat vet fel, utána újabb variációk születnek megoldásként. A művész ilyenkor szinte körbejár,

letapogat egy ismeretlen területet

Időnként szükségét érzi, hogy tágítsa a kört, kísérletbe kezd, eddig nem használt elemeket is bevon a munkáiba, ez kívülről nézve néha meglepő, de a folyamat struktúráját ismerő számára logikus lépés. Valószínűleg egy ilyen vagy ehhez hasonló folyamat zajlott le e kiállítást megelőzően Birkás Ákos műtermében is. De nézzük meg, hogy ebben az esetben mi az, ami szorosan kötődik az ezt megelőző munkákhoz. Mint eddig oly gyakran, a képek itt is két, egymásra csúsztatott darabból állnak. Birkás eddig is foglalkozott az összetolt és a széthúzott formákkal. A széthúzásnál keletkezett hézag része lett a képnek. Kísérletezett, mekkora a legnagyobb távolság, amit a kép még „elbír", még kiegyensúlyozott egész marad. A korábbi összetolt munkáknál ezzel éppen ellenkező módon egyfajta mozgalmasság volt a cél, meddig lehet fokozni az egymásra tolt képek közötti feszültséget, hogy az ne menjen az egység kárára. A Knoll Galériában kiállított képek már nemcsak a formák mozgása miatt „nyugtalanok", hanem a két részen ábrázolt dolog különbsége miatt is. Mind a kettőn arcképet láthatunk, de különböző emberekét, néha még a nemük sem azonos. Az egyik tábla hangsúlyozottan takarja a másikat, és ha a találkozásuknál a keletkezett rés mögé bepillantunk, láthatjuk, hogy az „alul" vagy inkább „hátul" elhelyezkedő arc még egy darabig folytatódik. Ez nem egy fél arc tehát, mint a felső, több annál, a kitakart részen is megfestett a felület. Egy nem látható harmadik szem hátulról nézi a másik felet. A munkán van egy megfestett, de elrejtett sáv, egy harmadarc. A galéria bal oldali kicsi termében függő munkán ezt a sávot a kép többi részétől eltérő módon festette meg. E a megfigyelés nem is annyira elméletileg fontos, inkább

Birkás munkamódszeréről árulkodik

Korábbi munkáinál tudjuk, hogy szinte gyúrta a vastag festékréteget, itt azonban nem használt durva faktúrát, első pillanatban úgy tűnt, a fotók alapján készült táblákon bravúros könnyedséggel kerültek egymás mellé a színfoltok. A két fél „egybegyúrásáról", a munka folyamatáról pusztán ezek a sávok árulkodnak. Az összedolgozás olyannyira sikerült, hogy hiába látjuk, hogy a két arcfélen teljesen különböző emberek szerepelnek, hiába eltérő színhatásaiban a két rész, mégis szerves egységnek érezzük. Sokkal valóságszerűbbek ezek az arcképek, mint a pszichológiatankönyvekből ismert ábrák, ahol egy fél arcot függőleges tengely mentén tükröznek. Az emberi arctól idegen a tökéletes szimmetria, a képek kompozícióikban nagyon érzékenyen is kerülik ezt; a szem-, orr-, szájtengelyek gyakran elmozdulnak, a váll mindig csak az egyik oldalon jelenik meg, a másik oldalon ezzel ellentétben a nyakkal vagy a hajjal, de mindig alulra fut ki forma. A két tábla alsó élei sem illesztődnek egy egyenesre, az egyik mindig lejjebb van kicsit. Ezt az enyhe kibillentést, lebegést a színhasználattal is erősíti. A színek helyenként kétségtelenül erőteljesek, összességükben mégis van valami transzparensjelleg. A hátterek a törésvonalnál a haj és a nyak miatt nem találkoznak, nem ölelik körül a fejet, kis felületeket fednek be. Annak ellenére, hogy a takarás elvileg egy erős tériséget jelöl, a színhasználat miatt nem érezzük úgy, hogy az egyik arcfél hátrébb volna, bárhonnan is nézzük a képet. Messziről egységesnek tűnik, egész közel lépve az a térfél ugrik előre, amelyikhez közelebb állunk, vagy amelyikre fokuszálunk. A furcsa téri helyzet folytonos mozgásra készteti a szemünket, így a képek nagy méretük ellenére sem zúdulnak ránk. Birkás Ákos Forgács Évával folytatott levelezésében (*Fővárosi Képtár, Kiscelli Múzeum, katalógus, 1994*) maga írja, hogy „a felület nagysága fokozta a forma kétértelműségét" – a kétértelműségről, jobban mondva a többértelműségről Birkás nem mond le, és mivel a nagyságot megtartotta, a forma azonban

nem absztrakt többé,

a feszültség megmaradásának eléréséhez szükség volt még egy változtatásra, a súlyos, testes színek felcserélésére.

A képen szereplőket fél arcuk alapján is könnyen felismerhetnénk, ha az utcán szembejönnének velünk, de a munkákra mégsem mondhatjuk, hogy a modellekről készült portrék. Két különböző embernek nem lehet közös portréja. Birkás Ákos nem valakit ábrázol, hanem éppúgy mint eddig, az ovális formával univerzális emberképet tár elénk.

Radák Eszter

Új képek – Birkás Ákos kiállítása 2001. június 2-ig tekinthető meg a Knoll Galériában (Bp. VI., Liszt Ferenc tér 10., nyitva: keddtől péntekig 14–18.30, szombaton 11–14 óra között

Werckmeister harmóniák

A vita hevében

Filmekről lehet beszélni. Élőszóban rá- vagy lebeszéljük egymást, túlzunk óhatatlanul, ha mindketten láttuk, van esély a barátságos meccsre, ahol a fikázó csap össze a magasztalóval, hogy végül megállapítsák: ki erre volt vak, ki arra. Írásban már alaposabb és óvatosabb az ember, de azért lehet vitázni: Kovács András Bálint lehülyézve érzi magát, erre viszontvakozik, és Jánossy Lajost visszaküldi a nézőtérre, hátha az ismétlés látni tanítja. Szerintem Jánossy nem hülyézett le senkit, csupán megkockáztatta, hogy Kovács (és néhány kritikustársa)

nem volt elég óvatos,

mikor remekműnek nyilvánította a *Werckmeister harmóniák*at. Nézzük meg pár év múlva!

Kovács egyfelől azt állítja, hogy a filmet ünneplő kritikusok névsora hosszabb, mint a Jánossy által idézetteké, másfelől, hogy a névsor még így sem elég hosszú, a *Werckmeister* nagyságát csupán az értők szűk csoportja ismerte fel, nincs mit irigyelni Tarrtól, a díjakat a midcult söpri be, nem a radikálisok (két újabb névsor, immár Kovácstól). Névsorokról persze nem lehet vitatkozni (pláne azóta, hogy Hajdú Szabolcs *Macerás ügyek* című filmjében eldalolták a teljes listát), ízlésekről azonban igen. A kritikus (Jánossy) kompetenciájának kétségbevonása (függetlenül attól, hogy ezt milyen pozícióból tesszük) a hatalmi beszédre jellemző, Kovács ebbe csúszik bele, a Tarr-film fogadtatásakor megszólaló (és Jánossyt valószínűleg irritáló) himnikus hang szükségszerűen kap némi hisztérikus színezetet. Kovács ezzel voltaképpen kisajátítja a *Werckmeister*t, privilegizálja a műértést. Írásában „felmenti" Jánossyt, amiért a *Werckmeister* remekmű mivoltának kétségbevonásával rombolni próbálta a kultuszt (a kultuszoknak már ez a sorsuk): csak vakságában vetemedhetett erre. (A mű értékeit fel kell ismerni, és onnantól fel vannak ismerve.) Azért nem kell neki Tarr, mert „nem szereti[k] ilyen megfellebbezhetetlenül reménytelennek látni a világot", inkább – kényelmességből, kénytelenségből – behunyja a szemét. (Vagy – mint a címben parafrazeált Lukács-kötet előszavában áll: – Babitshoz hasonlóan alkatilag irtózik a mélységtől.) Jánossy megkísérelte számba venni és megcáfolni a film által megszólított, ünneplő ízlésközösség állításait. (A stílus az ember, akihez beszélünk.) Kovács viszont nem másképp, másmilyennek látja a filmet, hanem jobban lát, látja például Tarr helyét a filmtörténetben. Nem olyan bonyolult az, mint amilyennek elsőre kinéz: Tarr és a többi újító, akiknek filmjeit „nem is mindig könnyű végignézni", szemben a „biztosra menő" koppintókkal, irányt és lendületet adnak a filmművészet *fejlődésének*. Az újítás természetesen a filmnyelv megújítását jelenti. Ez a neoavantgárdon nevelődött ízlés (ha összeszarom magamat, akkor is megtisztulok) koncepciója a filmtörténetről.

Úgy vélem, Kovács hangütése nem idegen a *Werckmeister* retorikájától: a film

nem egyszerűen állít, hanem sulykol,

ha igazát kétségbe merem vonni, morálisan nullázom le magam. Az ily módon kinyilatkoztatott igazság elől azonban én (akinek nem kell) elhajolok – és rossz ütés az, ami elől el lehet hajolni. Tarr filmjét nézve ideges lettem, mint mindig, ha lekötözni akarnak, és megtömni világmagyarázattal, mikor én elbizonytalanodásra éhezem (ami magánügy, de azért nem kell szégyellnem magam érte). (Ha például a kamera nemcsak követné Valuskát, de a szemével nézne, a film rögtön elveszítené egyértelműségét.) Nem tudok eltekinteni attól, hogy a nagyszerű kísérőzene is a hamis harmóniákból épül, reflektálatlanságnak érzem, hogy Tarr kívül-, sőt felülállóként beszél arról a hamis kultúráról, melynek, ha egyszer minden az, a *Werckmeister* is része. Túlzást látok ott, ahol Kovács radikalitást. A filmnyelv megújítása helyett felvizeződést: a *Sátántangó* képei azért (is) hatottak, mert Tarr bízott az erejükben, a *Werckmeister* hosszú snittjei viszont épp azért hosszúak, mert Tarr nem bízott a képeiben; a *Sátántangó* ritmusát sikerült átvennem (és nem azért, mert rám kényszerítették), a *Werckmeisteren* – mi tagadás – eluntam magam. Pontosabban: unalom is vegyült a Tarr által felkeltett nagynagy várakozásba. Ahol minden klappol, ott

minden kiszámítható,

ahol nincsenek véletlenek, az ember találgatni kezdi: mi lesz a következő rím. (Ráadásul egy ennyire kompakt világ bennem a paranoia konstruálta világok képzetét kelti.) És a rímek néha rontanak a filmen: a rendőrkapitány részeg duhajkodásának zseniális jelenetét túlértelmezi és legyengíti a magukra hagyott gyerekek rajcsúrozása. Ugyanúgy minden-mindennel-összefügg, minden-szál-elvarratik, mint az újhollywoodi dramaturgiában. Az öregemberes csúcsjelenet szerintem is hamis (és jellemző, hogy Kovács rögtön megfejtést ad) – miért nem üres az a szoba, miért nem esnek egymásnak (vak) dühükben azok a súlyos pillantású palik, miért nem egy széles mezőre érnek, ahol aztán tényleg nincs merre tovább? Miért fordulnak meg, és vonulnak ugyanolyan hosszan a botjukra támaszkodott megvertek, mint tették azt botjaikat lengetve az eleve-megvertek? Miért motívum minden? Miért ilyen szájbarágók és sematikusak a dialógusok? Miért, hogy nekünk, vakoknak, akiknek nem kell, a film leginkább egyfajta videoklipként lesz csupán élvezhető (zene, képek)? És miért mondom azt mégis szűk, baráti körben, hogy aki nem látta, azért nézze meg?

Peer Krisztián

„Nincsenek maradandó hőstettek”

Birkás Ákos festőművész

1941-ben született, a külföldön is ismert – és jegyzett – magyar festők egyike. A közönség főleg emberfejre utaló absztrakt oválisairól ismeri. Mostani életmű-kiállítása viszont a társadalmi valóság iránti növekvő érdeklődését jelzi.

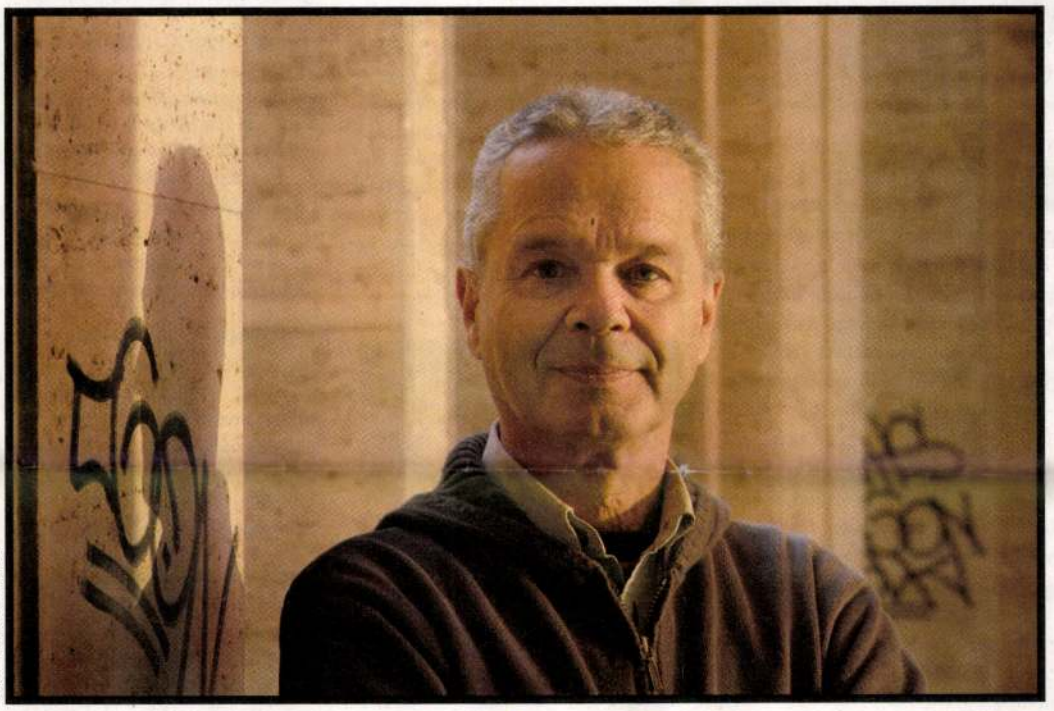

Fotó: Németh Dániel

Magyar Narancs: A kiállításod címe: Birkás Ákos: Művek 1975–2006. Mennyiben tekinthető retrospektív kiállításnak, hisz például kimaradtak a korai munkák, amiket a főiskola elvégzése után csináltál? Nem tartod őket érdekesnek, vagy nem illettek bele a koncepcióba?

Birkás Ákos: Egyszerűen nem fért el minden. Egy retrospektív időrendbeli, gyöngyfüzérszerű összeállítás egyirányúsított nézőforgalommal. Meg lehetett volna egy ilyet is oldani a LUMU helyiségeiben úgy, hogy az átjárásokat lezárjuk, beépítjük. De a tér maga csonkítatlanul is kínált egy csillagszerű áttekintési lehetőséget, tehát hogy sok helyről nemcsak a szomszéd, hanem a harmadik terembe is át lehet látni, fel lehet fedezni érdekes és egyszeri összefüggéseket. Retrospektív kiállításokat lezárt életművekkel kell csinálni, amikor a művész már nem beszél bele. Én a magam munkáját – lehet, hogy illúzióim vannak – nem tekintem lezártnak, és a kiállításnak a tulajdonképpeni súlypontja azokra a mai munkákra esett, amiket egyáltalán nem tartok nemhogy befejezettnek, de kikerekítettnek sem: a nagyterem bepillantás a műhelymunkába. Ennek fényében ez egyáltalán nem retrospektív kiállítás, de ad egy áttekintést lényeges súlypontokkal 1975-től.

MN: A kiállítás egyik meglepetése éppen a hetvenes évek második felében készült fotóanyag.

BÁ: Igen, ez az akkori budapesti underground művészet körében jött létre, annak egyik programja volt, s mint ilyen, eddig soha nem volt bemutatva, nemhogy így, ilyen szép, felfényezett múzeumi kiállításként, hanem egész egyszerűen még soha.

MN: Van egy fotósorozatod, amit egy Bernáth Aurélnak tulajdonított szentenciára építettél: „nem az számít, ami a vászonra kerül, hanem az, ami a vászon és az ecset között történik”. Ez irónia?

BÁ: Az egész hetvenes éveknek az anyaga, a gondolkodása kicsit az irónia és az áhítat közt lebeg, ami furcsa, hiszen a kettő mintha kizárná egymást. Nyilván abból jön ez a lebegés, hogy nekem is nagyon problematikus, megoldatlan volt a viszonyom az úgynevezett klasszikus művészet fogalmához.

MN: Rembrandt fantomja, ez a kísértetszerű alak, akiben az összes Rembrandt-önarckép egyesül, ezzel a problémával függ össze?

BÁ: Az önarckép tautologikus végállomás a klasszikus képzőművészetben. Egész egyszerűen a művész önmagát nézi a tükörben, és saját magát festi le, ki van rekesztve a világ; ez a farkába harapó kígyó esete. De a gondolat korábban, a főiskola után keletkezett, amikor az volt az érzésem, hogy semmit nem tanultam. Pár év szünet után kezdtem el csak újra dolgozni, s akkor valami nagyon konkrétat, nagyon tényszerűt, nagyon hozzáférhetőt kerestem, amiről önállóan, függetlenül tudok gondolkodni. Például a saját pofám érdekelt; ahogy egy narcisztikus fiatalember belenéz a tükörbe, megpróbálja lefesteni magát, és gondolkodik közben képről, magáról. S ez a probléma jön vissza a fotómunkákban, amikor több sorozatot is készítettem a témában – például ezt a Rembrandtot. S azért Rembrandt, mert ő megtestesíti az önarcképfestő művész eszményét.

MN: 1984-ben a *Frissen festve* kiállításon jelentkezett az új festészet, hirtelen bekerültetek a mainstreambe. A közös siker után mégis külföldre mentél. Miért?

BÁ: Ahogy visszanézek az életemre, sokszor megkérdem magamtól, hogy milyen energiák hajtottak. Van egy underground szituációban levő művész vagy művészcsoport, amelyik egyszer csak felszínre akar jutni, meg akar mutatkozni, sikert akar – normális emberi tulajdonságok. Ahhoz képest, hogy mit kínlódtunk a hatvanas évek óta, meglepő módon ez a nyolcvanas évek eleji újfestészet hamar sikert ért el, abban az értelemben, hogy nyilvánosságra került. Az én kérdésem az volt, hogy ha valaki ezt elérte, akkor most mit csinál. Mert ezzel még olyan nagyon sokat nem ért el, jó, volt az Ernst Múzeumban, de hogyan tovább? Integrálódjunk az apparátusba? Legyen ez a társaság a képzőművész-szövetségben a hangadó? Befolyásolja az

morze

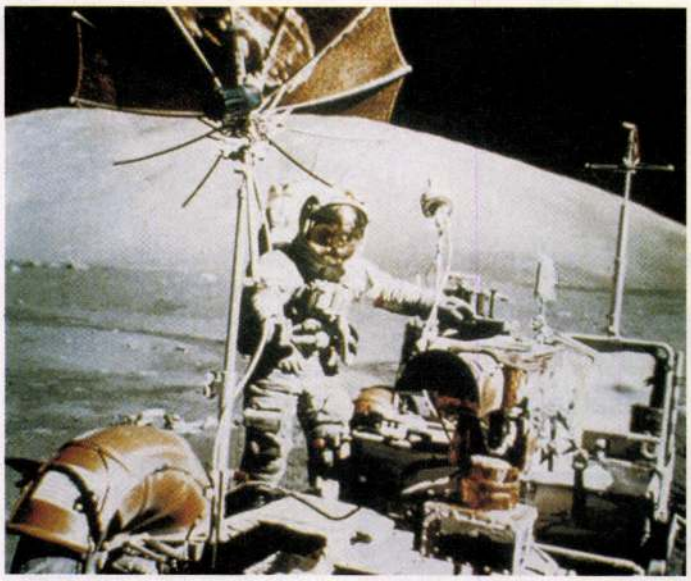

HOLDBÁZIS Az Egyesült Államok a 2020-as években nemzetközi kutatóállomást épít a Holdon, jelentette be a floridai Kennedy Űrközpontban Scott Horowitz, a NASA főigazgatójának tudományos kutatásokért felelős helyettese. Az amerikai űrkutatási hivatal egyelőre nem közölt részleteket a terv megvalósításáról, csak annyit, hogy a bázist feltehetően a Hold valamelyik sarkvidékén, valószínűleg az északin építik fel. Az égitest pólusait több napfény éri, mint a Hold egyéb térségeit, így a sarkvidéken kedvező éghajlati viszonyok várják a pionírokat és műszereiket. A pólusok mellett szól az is, hogy a Hold sarkvidéki kráterein nagy mennyiségben található fagyott állapotban lévő hidrogén és vízjég, ami az állomáson dolgozók hasznára válhat. A bejelentés szerint a bázis lakói 2024-től váltásokban élnek majd az állomáson. Előtte az űrhivatal 2008-tól robotokkal teszteli az égitest élhetőségét – írta az Index a CNN nyomán. Eddig tizenkét ember járt a Holdon az 1969 és 1972 között lebonyolított amerikai Apollo-program keretében. Ezek az űrhajósok (mind amerikaiak) csak néhány órát, illetve néhány napot tartózkodtak a Hold felszínén. A tervezett kutatóállomás megépítése után azonban más nemzetek polgárai is eljuthatnak a Holdra, ahol huzamosabb ideig élhetnek. A NASA már tizennégy ország mintegy ezer kutatójával egyeztetett elképzeléseiről.

ROMÁN HACKER Egy romániai fiatalembert gyanúsítanak azzal, hogy a különféle amerikai kormányhivatalok több mint 150 számítógépét törte fel, s tettével másfél millió dolláros kárt okozott. A 26 éves Victor Faur áldozatai között van az Energiaügyi Minisztérium, a NASA és a haditengerészet is. Amennyiben minden vádpontban bűnösnek találják, akár 54 éves börtönbüntetést is kaphat. Az aradi férfit a román hatóságok egyszer már elítélték számítógépes bűncselekmények miatt, és a két ország közti kiadatási egyezmény értelmében hamarosan Los Angelesbe fogják szállítani. Az amerikai nyomozók szerint Faur volt a vezetője a „White Hat Team" nevű hackercsapatnak, amelynek fő célja az Egyesült Államok kormányzati szervereinek feltörése volt. A sikeres támadások után különféle adatokat, elsősorban belépési kódokat és jelszavakat gyűjtöttek és továbbítottak egymásnak a csapattársak.

TÁMADJÁK A NETBANKOKAT Internetbankos felszólításnak látszó elektronikus levelek özönlötték el a magyar felhasználók postaládáit december elején: a belépési kódokra vadászó csalók több magyar bank nevében is számlaegyenleg ellenőrzésére felszólító elektronikus leveleket küldtek szét nagy tömegben boldog-boldogtalannak. Ilyesmit azonban ténylegesen egyik pénzintézet sem kért, a bankok honlapjait lemásolták az akcióhoz, és az eredetihez hasonló címen helyezték el őket. Ha valaki a hamis oldalakon megadta felhasználónevét és jelszavát, az adatok illetéktelen kezekbe kerülhettek, ám mivel a bankok időben figyelmeztették ügyfeleiket, károkozásról egyelőre nem tudni. Az ügyben a Nemzeti Nyomozó Iroda és titkosszolgálatok is vizsgálódnak.

KÉRETLEN LEVELEK Az Európai Uniót egyre jobban ellepi az elektronikus levélszemét: az Európai Bizottság megállapítása szerint az e-mailek 50-80 százaléka ilyen, kéretlen üzenet – adta hírül az [origo] az AP nyomán. Vivane Reding, a médiáért felelős EU-biztos ezért arra hívja fel az unió országainak vezetőit, hogy erőteljesebben lépjenek fel a spammerek, a kémprogramok és más illegális online tevékenységek ellen. Az EU országai közül eddig mindössze Hollandia és Finnország ültette át a gyakorlatba azt a 2002-es határozatot, amelyet a spam ellen hoztak. Ennek révén a holland telekommunikációs hatóság, az OPTA eddig 60 ezer eurónyi bírságot szedett be az országot kéretlen levelekkel elárasztó cégektől, és 85 százalékkal csökkentették a spam mennyiségét az országban. A levélszemét mennyisége azonban EU-szinten továbbra is nagyon magas, és kétharmada az unión kívülről érkezik: 21,6 százalék az USA-ból, 13,4 százalék pedig Kínából. A lista harmadik helyén viszont már az EU alapító tagja, Franciaország szerepel 6,3 százalékkal. Az Európai Unió illetékesei azt ígérik: jövőre új szabályozást dolgoznak ki, amely lehetővé teszi, hogy az EU-s országok könnyebben büntethessék a spammereket.

DIREKTÍVA Az interneten fellelhető audiovizuális produkciókra is kiterjesztené a televíziós műsorszórásra vonatkozó szigorúbb előírásokat, például a pornográfia és a gyűlöletkeltés tilalmát az EU új médiatörvény-tervezete. Az Audiovisual Media Services Directive (AVMS) kidolgozói szerint egységes európai médiapiacot teremt, kritikusai viszont úgy vélik, fölösleges és a szólásszabadságot is korlátozó szabályozást vezet be az internetpiacon.

ESÉLYEGYENLŐSÉG A világ vezető webszájtjainak nagy többsége a minimális elérési lehetőségeket sem biztosítja a fogyatékkal élőknek. Az ENSZ fogyatékkal élőkkel foglalkozó szervezetének megrendelésére készített kutatás húsz ország vezető weboldalait vizsgálta, és kiderült: a szájtok 97 százaléka nem ügyel az esélyegyenlőségre.

FELMELEGEDÉS Klímakutatók szerint az elmúlt félezer évben nem volt ilyen enyhe ősz Európában. A pozitív irányú hőmérsékleti eltérés Izlandtól egészen Görögországig volt jellemző, ami korábban még nem fordult elő, és a globális felmelegedés jeleként értékelhető.

ŐSVÍRUS Az 1918-as spanyolnáthát okozó vírus „felélesztését" követően francia kutatók most egy olyan ősi RNS-vírust rekonstruáltak, amely évmilliók során beépült az emberi örökítőanyagba. Vizsgálatát azért tartják fontosnak, mert összefüggést sejtenek néhány ráktípus kialakulása és az ilyen vírusmaradványok jelenléte között.

DIÉTA A tartós diéta öregkorukig egészségesen tartja a majmokat, és meghosszabbíthatja életüket – jelentették be amerikai kutatók. A csökkentett kalóriabevitel lassítja az immunrendszer elöregedését.

BETILTÁS Oroszország amerikai nyomásra beleegyezett abba, hogy bezárja az országban működő illegális zeneletöltő honlapokat, többek közt az olcsó zenefájlvásárlást kínáló Allofmp3.com-ot is.

ETIKA Etikai kódexet fogadott el a Magyar Régész Szövetség, mely szerint a régész és közvetlen családja birtokában nem lehet régészeti gyűjtemény vagy lelet.

állami pénzelosztást? Vagy klikkszerűen foglaljon el pozíciókat? Ezek a minták nem nagyon érdekeltek. Gondoltam, hogy inkább elmegyek külföldre, ahol nem kerülök szembe ezzel a kérdéssel, hanem csak azzal, hogy amit itt ma csinálok, az jó-e, tetszik-e valakinek, vagy sem.

MN: A kiállítás „festői védjegyeddel", az absztrakt oválokkal indul. Ezeket már kinn festetted?

BÁ: Idehaza, a nyolcvanas évek közepén találtam rá erre a formára. A kirobbanó újfestészetnek a lobogását akartam fokról fokra visszafogni, de nem úgy, hogy valami egész mást találok ki, hanem sűrítek. A kiállításnak ez a része elmondja ezt a folyamatot, ezt a lépésről lépésre sűrítést, bár csak 16 kép látható a 210-ből.

MN: A festményeid másik jellegzetessége egészen 2002-ig a kétrészes, diptychon formátum. Mi ennek a jelentősége?

BÁ: Amikor elkezdtem festeni ezeket a képeket, nagyon érdekelt a szimmetria-aszimmetria és az ezek révén keletkező jelentés. Ennek egyik mintája a Rorschach-teszt volt, aminek a lényege, hogy van egy akármilyen szimmetrikus kép, amely nem ábrázol semmit, csak asszociációkat, képeket szuggerál. Az tetszett meg nekem nagyon, hogy a Rorschach-tesztnek nincs elmélete, ideológiája, de van ez az erős szuggesztiója. Ez volt az egyik alapminta. A hetvenes évek fotómunkáiban a művészet önmagából levezethető önmeghatározásának a lehetősége foglalkoztatott, s ez a tautológia nagyon erős jelentésredukciót eredményezett. A festészet viszont összekapcsolódott egy olyan felszabadulással, hogy dúskálhatok a jelentések lehetőségeiben. A festészet maga a gesztus, a spontaneitás. Van egy meggondolt, egy véletlen és egy ösztönös szintje, van a színeknek ereje, jelentése, a formáknak szimbolikája, és a tetejében még a szimmetrikus, ugyanakkor aszimmetrikus struktúrák. És ez az egész alig kimondott, nem realista ábrázolás éppen a nem megfogalmazottsága miatt volt többértelmű és nyitott az értelmezés számára.

MN: A táblapárokat egyszerre vagy külön festetted?

BÁ: Lehet egyetlenegy vászonra is szimmetrikus képet festeni, de a külön festett táblákra sokkal több ösztönös elem kerül. Elkezdtem az egyik táblát festeni, az valamilyen irányban elfejlődött, mondom, jó, festem a másikat. Ez nagyon adta magát. A két tábla a bázisa a jelentés generálásának.

MN: Mikor jutottál el arra a pontra, hogy ez már nem folytatható tovább, hogy másfelé kell elindulnod, és miért?

BÁ: Ezt minduntalan megkérdezik tőlem. Bizonyos értelemben ez látványos fordulat, egy absztrakt művészet átváltozása realista művészetté. Még akkor is, ha nagy lélegzetet vettem, amikor erre a változásra elszántam magam, sokkal erősebb, nyilvánvalóbb a folyamatosság. Nem úgy volt, hogy '85-ben csak úgy elhatároztam, hogy oválisokat fogok gyártani egy kaptafára, és akkor majd ezzel karriert csinálok, aztán 16 év múlva felébredtem, hogy ez már unalmas, már mást kéne csinálni. Hanem a képeknek van egy történetük, és összefüggnek azzal, hogy milyen problémát tudok ezen a szisztémán belül felvetni. Amikor a 90-es évek elején hazajöttem Magyarországra, nagyon hamar úgy éreztem, hogy megfeneklik a dolog – mindez pontosan leolvasható a képekről.

MN: Kimerült az ovalisokban rejlő lehetőség?

BÁ: Nem az ovalisokkal volt baj, hanem épp azzal, hogy festhettem volna mind a mai napig őket. Ez egy nagyon áttekinthető stratégia, becsületesen lehet teljesíteni, mert bevált életútmintákat követ. De egy formával, mint egy üggyel, ami kizárólag a saját magam ügye, azzal demonstratíve erkölcsileg azonosulni, és abból egy egocentrikus, kvázi erkölcsi nagyságot felépíteni, aminek van egy begyakorolt kiszolgálói apparátusa, hiszen mint egy védjegy, úgy működik a piacon – ez a karrierminta elavult. És ezen a ponton felvetődik, hogy hatvanvalahány éves korában mennyire szabad az ember. Hát persze azt is lehet mondani, hogy miért legyen egy hatvanéves ember szabad? Örüljön, hogy egyáltalán luk van a seggén. Viszont ha mégis felvetődik, az egy izgalmas kérdés. Ez nem lefutott meccs. Tudom, hogy mindig lesznek olyanok, akik azt fogják mondani, hogy ez árulás. Hogy ezt csak azért csináltam, hogy a piachoz alkalmazkodjak, és lesznek olyanok is, akik olyasmiért ünneplik ezt a dolgot, amihez nincs semmi köze. Ha festenék a következő években valamit, ami világsiker lenne, az igazolná? Szerintem még az se igazolná. Akinek az a véleménye, hogy ez egy szar, az azt fogja mondani még akkor is, hogy látjátok, még egy szar is lehet világsiker. Ez az én saját döntési felelősségem, hogy vállalok-e egy olyan attitűdöt, ami a generációmban ritka. Viszont a fiatalabbaknál ez a fajta szabadság a művészet különböző formái között eléggé természetes.

MN: Miben áll ez a szabadság?

BÁ: A szabadság először is az, hogy meg merem-e tenni. Az absztrakt képek után két részből álló arcokat festettem. Ezeknek van egy nagyon érdekes, meg nem nyugvó feszültsége, hogy látod, hogy két arc, de önkéntelenül egynek akarod látni – ide-oda billegnek. De ez is egy nagyon kötött forma. Elértem, hogy az introvertált, fölhalmozó és a képbe belefojtó attitűd felváltódott egy kifelé nyitottal, de ez még messze nem volt az a szabad kommunikáció, amit elképzeltem. Lényegében az, hogy mennyire vagyok szabad, nem arra vonatkozik, hogy megtehetem-e azt, amit akarok, hanem az a kérdés, hogy mit is akarok közölni.

MN: És mit?

BÁ: Azt hittem, hogy ez a két arc majd őrületesen kommunikatív lesz. Igen, de ez a hatás egy idő múlva megszűnik. Nincsenek maradandó hőstettek. Ez is egy nagyon szűk, kötött forma, és rájöttem, hogy alapvetően más struktúrában kell gondolkoznom, hogy ezt a kommunikatív szabadságot elérjem a képeken. Az affirmatív álló forma helyett narratív formát választottam, aminek nincs középpontja, ezért a néző szeme ide-oda ugrál. Azt képzeltem, hogy majd állsz vele szemben, és akkor minden oldalról körülvesz egy legyező- vagy tölcsérszerűen rád áramló kommunikatív attitűd. De egy ponton mégis az volt az érzésem, hogy ez sokkal inkább a kommunikáció demonstrálása, mint igazi kommunikáció.

MN: Ezen a *Fejek* sorozaton a budapesti képzőművészeti szcéna sok szereplője feltűnik. Mi ennek az oka?

BÁ: Annak, hogy kiket festek, volt egy logikája. Azokat festem, akikről csinálhatok hatvan fotót, odatartva a kamerát az orruk elé, és még természetesen is viselkednek – ezek csak nagyon közel álló barátok lehetnek. Akkor viszont ez a közel álló baráti attitűd minduntalan át is jön a fotókon. Hová vihetek még bele kommunikatív elemet ebbe a kötött, engem körülvevő, élményszerű kapcsolatot jelentő, közvetlenül megélt életszintbe? A háttérbe. Ez bármi lehet, ami megfeszíti a helyzetet. Például, ha olyan ügyet viszek a háttérbe, ami azért foglalkoztat, mert nem a szerint a rugó szerint működik, ami a fejemben van. Világnézetileg, politikailag én a hatvanas években kialakultam: '68-as értelmiségi vagyok az akkori vonzalmakkal, akkori struktúrákkal a fejemben. Ezért foglalkoztat annyira mindenféle radikalizmus és fundamentalizmus, például a radikális konzervatív, irracionális gondolkodás. Elkezdtem ezeket az elemeket ebbe a kontextusba állítani. És azt láttam, hogy ez a demonstratív nem-összefüggés, ez az irritáció működik. De ennek a mozinak a működését most már ismerem. Eldöntöttem, hogy elhagyom ezt a tüntetően narratív formát is, ezt a valamit két szinten szembeállító, konstruált szituációt, és egész egyszerűen igazi jeleneteket próbálok megfesteni.

MN: Fényképek alapján?

BÁ: Igen, olyan szituációkat keresek, melyek valami módon drámaiak, de ez a dráma nem belőlem jön, nem a megfestés expresszivitásából, hanem a híranyagból. Minden képnek van azonban egy metaszintje is. Például a szerencsétlen menekültek, akiket a spanyol parton kihalásznak a tengerből, és a parti őrség feltűnő pink színű pokrócokat ad nekik, mert azt nem lopják el – ettől viszont úgy néznek ki, mintha valami fura szekta tagjai lennének. Érdekes, hogy ezeknek a képeknek a metajelentésébe nagyon nehezen mennek bele még a szakmabeliek is, csak azt látják, hogy hű-ha, de realista!

MN: Ha már ennél a művészi közbeszédnél tartunk, nem tartasz attól, hogy besorolnak a politikai művészek kategóriájába?

BÁ: Így is, úgy is besorolnak valahova.

Dékei Krisztina

A kiállításról a 36–37. oldalon közlünk kritikát.

A 2007-es költségvetés

Papíron már megy

Különösebb vita nélkül fogadta el múlt kedden az Országgyűlés a jövő évi költségvetés sarokszámait. Még az ilyenkor aktív szocialista lobbikörök is visszafogták magukat.

Fotó: MTI

NA, SANYARGATUNK? (VERES ÉS GYURCSÁNY)

„A szocialista és szabaddemokrata képviselők végre megértették, amit Gyurcsány a májusi balatonőszödi frakcióülés óta sulykol: a mozgástér nulla, a megszokott könnyelmű pénzszórásnak vége" – magyarázta a Narancsnak a szokatlan összhang okát a kormányfő közeli munkatársa. A korábbi években bevett szokás volt, hogy a szocialista politikusok, illetve az SZDSZ-es minisztériumok mindent megtettek annak érdekében, hogy növeljék a számukra fontos területekre költhető pénzek nagyságát, számtalan módosító indítvánnyal bomlasztva a Pénzügyminisztérium (PM) tervezetét.

Orrnehéz

Idén a hiány nagysága miatt már nem volt apelláta. Az előkészítő munkálatokban vonalvezetőként a konvergenciaprogram szolgált, a jövő évi büdzsé voltaképpen a Brüsszelnek készített hiánycsökkentő tervezet kibontása, illetve a korábban kidolgozott megszorító csomag megerősítése. Ahogy Gyurcsány Ferenc fogalmazott parlamenti felszólalásában: a költségvetés „orrnehéz", a terheket nem osztják szét több évre, hanem rögtön egy jelentős lefaragással indítanak 2007-ben, bizonyítva az EU-nak és a piacoknak a kabinet elszántságát. A tervek szerint egy év alatt 10,1 százalékról 6,8 százalékra szorítják le a költségvetés deficitjét: az idei több mint kétezer milliárdról 1656 milliárdra. A sietség érthető, hiszen Budapest azt ígérte az egyre türelmetlenebb Európai Bizottságnak, hogy 2009-re megközelíti a maastrichti kritériumokban szereplő három százalékot.

A lapunk által megkérdezett közgazdászok szerint azonban a költségvetésben több bomba is ketyeg. Az egyik legfőbb probléma, hogy az idei rekordhiány elsősorban olyan tételekből adódik össze, amelyek egyszeri kifizetések (például az autópálya-költségek visszapakolása a büdzsébe, a választási túlköltekezés, az iraki adósság elengedése). Márpedig ha ezektől megtisztítjuk a 2006-os büdzsét, akkor közel akkora hiányt kapunk, mint amit jövőre terveznek. Ezenfelül a megszorítások miatt 2007-ben számolni kell az infláció megugrásával, ráadásul az előrejelzések szerint a GDP növekedése is 2,2 százalékra mérséklődik. „Bizonyos kiadások – nyugdíjak, családtámogatás – be vannak égetve, a kamatokat fizetni kell, le kell nyelni a 6 százalék felé kúszó inflációt, így a tervezett hiánycsökkentés bizonyos szűkebb területeken sűrűsödik, esetenként 15-20 százalékos terheket ró a lakosságra" – mondta a Narancsnak egy korábban a PM-ben vezető tisztséget betöltött szakember. Ezzel érvelt az ellenzék is, kifogásolva, hogy a kormány adóemelésekkel, a gázár-kompenzáció átszabásával faragja a hiányt, míg a kiadásokat továbbra is magasan hagyja. „Egyszerű pénzbehajtás zajlik – nyilatkozta lapunknak Varga Mihály (Fidesz) volt pénzügyminiszter –, közben a maastrichti kritériumok közül csak a deficit ügyében lesz előrelépés, az összes többi területen (államadósság, infláció) távolodunk." Varga Mihály a fokozatosságot hangsúlyozta, szerinte jelezni kellett volna Brüsszelnek, hogy több időre van szükségünk. Úgy véli, hatástanulmányokkal alátámasztott, az érdekvédelmi szervezetekkel egyeztetett reformfolyamatra lenne szükség, amely a lakosságot kevésbé terheli. Egy másik közgazdász szerint az is probléma, hogy a takarékoskodás jegyében lassított vagy leállított nagyberuházásokat előbb-utóbb mégiscsak be kell fejezni, azaz a további kiadásnövekedést hosszú távon mégsem ússzuk meg.

„Úgy tűnik, hogy a kiadásokat alul-, a bevételeket felültervezték, könnyen elképzelhető, hogy 2007 végére visszakúszik egy kisebb hiány. Így megint módosítani kell a hiánycélt, vitatható tehát, hogy érdemes-e belemenni az egész pályás letámadásba" – mondta az egyik, lapunk által megkeresett szakember.

Fegyelem, figyelmetlenség

Igaz, egyes számítások szerint sokkal több dugipénz van a büdzsében a hivatalosan közöltnél (220 milliárd). A pénzügyminiszter óvatosságát mutatja, hogy a különféle polcokon csaknem 450 milliárdot bújtat, ami elegendő lehet a bombák hatástalanítására. A portfolio.hu gazdasági szaklap kalkulusa viszont azt mutatja, hogy látszattartalékokról van szó, a spájzolt pénznek már megvan a helye.

A parlamenti vitában a kormánypárti frakciók felsorakoztak az előterjesztő mögött. Igaz, a ka-

Birkás Ákos festőművész

1021

1973.VII.19.TV. 18.4o /11/ KJ

TÓKA

- Augusztus 1-én egyébként érdekes kiállitás nyílik a Studió Galériában, Birkás Ákos festő művész nyitja meg tárlatát. Hogy jutott el idáig, hogy kiállit a Studió Galériában ?

- 1965-ben végeztem a főiskolát, azóta nyolc év telt el, sokat dolgoztam, Nem ez az első kiállitásom, több kiállitásom volt a ferencvárosi pince tárlaton, vidéken Gyöngyösön, Tkszafüreden, Törökszentmiklóson

- Elmulasztottam a bemutatást, természetesen Birkás Ákossal beszélgetek. Az előző kiállitások anyagától mennyiben különbözik a mostani anyag ?

- Némileg különbözik, eddigi kiállitásaimon főleg arcképek szerepeltek

- Na most itt is látunk arcképet

- Némileg arckép jellegü igen az itt szereplő művek közül ez a kettő, azonban el is térnek a szokványos arcképtől, ezt talán mutatja érdeklődéseimnek némi irány változását.

- Ez az arckép például egyvillamos bérlet keretében található a bérlet örökre szól. Szeretne- e Birkás Ákos örökre bérletet valahová ?

- Igen szeretnék, mondjuk vicces értelemben is jó lenne egy örökre szóló villamos bérlet, de tényegében nem erről szól a kép, hanem mondjuk inkább az is lehetne cime, hogy bérlet az

örökkévalóságba. Természetesen a kép iróniku is ez a cimből is látni, mivel örökkévalóság nem létezik és hogyha létezne az nyilván nem igy nézne ki.

- A többi kép sem mentes az iróniától, például ez a kép, amelyen érdekes kettősséget vélek felfedezni.

- Igen a g kép cime Folklór. Nagyon sokat foglalkoztat az a kérdés, hogy korunkban ma Magyarországon a népmüvészetnek szinte virágzását i ttóvirágzását élik meg, ez a virágzás azonban nem probléma mentes, érzésem szerint ellentmondásos. Erről való meditáció ez a kép.

- Köszönöm szépen, kedves nézőink tehát Birkás Ákos kiállitása augusztus 1-én Budapesten a Studió Galériában nyilik.

FRANK JÁNOS:

Finn—magyar

Bachman Gábor hatalmas, döntött téglalap alakú, vörös kapuja fogad belépéskor a *Műcsarnok* főhajójában, a fancsali építmény félköríves fölső záródása, rozsdás vastraverz (fából van, megkopogtattam egy kétforintossal), megpróbáltam az ív obligát ünnepélyes, ugyancsak vörös cirill-betűs felíratát kiböngészni — hiszen ezek játékosan oroszizált latin betűk: POTEMKIN BORDELL. Bár a Magyar Értelmező Kéziszótár a bordély főnév mellé azt írta *„kiv."*, azaz kiveszőben, mindenki érti ezt a cégért. Bachman műveiben a húszas évek orosz-szovjet avantgárdját parafrazeálja — itt is —, énnekem ez a legjobb darabja.

A finn—magyar közös kiállításra — olvastam a katalógusban — négy esztendeje készültek, mígnem a történelem úgy hozta, hogy *Szabad Zóna* lett a címe. A két nemzet szakemberei kölcsönösen válogatták egymás műtárgy anyagát. Erőltetett dolog párhuzamot vonni köztük, gólarányokat, élő-pontokat számlálgatni. Az a fontos, hogy mi van a tárlaton. Kvalitás. *S. Rantanen* gyönyörű, tiszta, mozgalmas színmezőivel, mintha *Rothko* hagyományát élesztette volna föl, mint nálunk *Váli Dezső* jó néhány éve. Par ekszelansz festészetet produkál *J. Scott* is, papírkockákból, pikkelyesen fölragasztott ön-kollázsaival. Remek. Részt vehetne velük akár a budapesti minta triennálén is, pedig az „Európa Házba" a finneknek azelőtt is szabad bejárásuk volt, s azóta a magyaroknak sem muszáj a textilterv címkéje mögé bújni, egy középső T kedvéért. A színvonal nem szégyen. *J. Sarje* őszinte, hiánytalan konceptsorozata, különleges fa anyagaival számomra túl szép, túl „míves". Jó durva installáció viszont *K. Cavén*-nak a műcsarnoki mamut terem sarkában fölépített, L alaprajzú, kétszeresen lépcsőzetes piramisa. Ez aztán a minimalista koncept, még a Lehel piacon is ki lehetne rakni gyümölcsös ládákból.

Az alakos festészetet képviselő *Fehér László*, továbbra is sárga-feketében tartja vásznait, makacsul járja a maga útját, melyre saját maga talált rá. Csakis ő. Mintha most a feketéi tónusosabbá, szándékosan banális életképeinek figurái pedig perspektivikusabbá váltak volna. A jócskán elvonatkoztatott *Fej-motívumait* folytatja *Birkás Ákos;* ezek a fejek vastagon felrakott festésű, bizonytalan határú, kék-kékes, csak színárnyalataikban eltérő, tengelyükben elválasztott ellipszisek; velük summázza a festő eddigi kutatásainak jelenlegi állását. *Bak Imre* eszköztárába továbbra is a jel-értékű geometrikus- és organikus-absztrakt motívumait gyűjti, csakhogy a tavalyi — őhozzá képest — burjánzást csökkentette elemeiben is, tört színeit — hogy úgy mondjam — még tovább törte, halkította: így is harsány maradt.

Aki nem ismerte *Nádler István* újabb tábláit, hiába keresné a jellegzetes, kitörő, intenzív színeit, bár absztrakt expresszionizmusa, meg kézjegye, a háromszög motívum változatlanul jelen van. Nádler most már sötéten, komoran fest, majdhogynem feketén, szívbemarkoló gesztusokkal. Még szuggesztívabb, mint eddig. Fakó és még annál is csendesebben fakó színeivel a konstruktivizmust idézi *Mulasics László*, anélkül, hogy bármennyit vonzódnék is a konstruktivizmushoz. Szabályos, koncentrikus félkörei olyanok, mint egy fél amfiteátrum (azaz, filológiailag: teátrum) üléssorainak alaprajza, a viaszos festésének felhámjába egészen vékonyan belemetszett vonalakkal. A körök alatt vastagabb, ha akarom, alaprajz, ha akarom, egy ókori portikusz oszlopsora, olyasféle, mint a Műcsarnok előtti. Különben fölösleges ezeknek az építészeti jeleknek a megfejtése; egyik sem volna igaz. A Mulasics-festmény líraian szerkezetes, illetve — egyszer már leírtam — vérbő geometria.

Beszámolómban nem követtem a kiállítás fölépítésének koncepcióját, hiszen a két nemzetet is erőszakosan kettéválasztottam. Két esetben viszont a rendezés kéretlen megcsinálta helyettem írásom szerkezetét. A Bachman-kapu — ő így nevezi — projektjével kezdtem, s *Marja Kanervo* installációjával — a címe: *Szentély* — fejeztem be. Az utolsó nagyterembe még egy kisebb termet épített a művésznő, benne precízen kimért tárgyvilágosan misztikus, üvegfalú rekeszek, mindegyikben egy-egy lóugrás-szerűen odaállított gyertya ég (a teremőrök gyújtják, válogatják őket naponta); ennek a színpadnak a hátfalán óriási fénykép. Az egész építmény előtt a művésznő telitalálata, egy asztalkán ezer, vadonatúj (nem égő) gyertya, mértaniasan egymás mellé sűrítve, hogy egyetlen tömböt alkosson. Nem tudom, hogy Kanervo az akkoriban Hitler-imádó Sztálin ellen vívott, sőt egy ideig váratlan győzelmeket arató háború finn hőseit gyászolja-e, netán saját magunkat, valamennyi haladót — akár előlegben.

1991. JÚLIUS 19. 13. p.
ÉS

BIRKÁS ÁKOS

részénél, távolabbra látóak azonban nemigen. Csak néhányan ismerték fel Bartók alkotói nagyságát.

Az Amerikai Magyar Népszavában jelent meg a nagyon kevés mondat egyike, amely némileg politikai hangzású Bartók amerikai verbális megnyilatkozásaiban. És ez: *Kívánom, hogy a magyar nép teljesen szabad legyen és az új világban találja meg az őt megillető, igazságos helyet!*

Aktuálisabb kívánság máig sem elképzelhető. *(Zeneműkiadó)* **R. A.**

Színház

FANTASZTIKUSOK
Esztergomi ifjúsági napok

Már a harmadik nyáron játszanak a Színház- és Filmművészeti Főiskola hallgatói az esztergomi vár udvarán. Egy kicsit búcsúhangulata is volt ezeknek az estéknek, hiszen a végzősök vitték ki egy-egy sikeres produkciójukat a szabad ég alá. Idén azonban nem az övék, hanem Szirtes Tamás harmadéveseié a tér. Pontosabban a tér egy kis szelete, hiszen Balikó Tamás rendező egy három oldalról nézőtérrel körülvett ringbe helyezte Edmond Rostand nem Cyrano-nívójú romantikus történetét. Segített a helyzetén, hogy nem az eredeti, hanem a Tom Jones által átigazított, az érzelmek színét és visszáját egyaránt felmutató, a romantikán „sebet ejtő" változatot állította színpadra. Lendített a darabon Harvey Jones színező zenéje is, de igazán pezsgővé mégiscsak a rendezőnek és színészeinek kellett volna tenniük az előadást. A hatás ezúttal nem olyan fantasztikus, mint a cím ígéri. Ellenük játszik a tér. Az eredetileg a főiskola stúdiószínpadára tervezett mozgás-, gesztus- és hangméretek ehhez a játszóhelyhez kevesek. Nem derül ki, hogy komolyan veszik vagy kifigurázzák az érzelmeket. A rendező ötleteivel nem szorítja össze a néző szívét, és csak ritkán csal elő nevetést. A szépen kivitelezett némajátékok és a filmszerűen pergetett jelenetek bizonyítják, hogy tarsolyában van muníció, csak takarékosan bánik vele. Mint ahogy színészvezetése sem olyan magával ragadó, mint előző, a főiskolás évad kiemelkedően jó vizsgarendezésében, az *Egerek és emberek*ben volt. A növendékek nem követnének el főbenjáró bűnt, ha ripacskodnának egy keveset. Ám ez csak Schnell Ádámnak sikerül igazán, aki a legrosszabb színészt megszégyenítő módon veszi elő eszköztárából a haláltusa-látványmozdulatokat. A közönség hálás is ezért az önfeledten szórakoztató jelenetért. Mint ahogy szeretettel fogadja az egész produkciót. Hátha még azt is láthatná, hogy ezek a növendékek mennyivel többre képesek!

Csizner Ildikó

Kiállítás

PLAKÁTOK '88
Design Center

Az első benyomásom; a terem barokkosan „tele van". Nem, mintha sok plakátot zsúfoltak volna össze, inkább a sok remekbe szabott és ezért agresszíven figyelemfelhívó alkotás egymásmellettisége hozza létre ezt a szellemi „sűrűséget". Természetes körülmények között — nem zárt térben, illetve a plakátok természetes közegében, az utcán — ehhez hasonló sohasem jöhet létre, hiszen a jól sikerült plakátok ott attraktivitásuk természetességével nyomják el az unalmasabbakat és vonják magukra figyelmünket, közvetett esztétikájuk pedig mindvégig az adott helyen és időben fontos információk mögött marad.

A Pécsi Galéria vándorkiállításán, ami a budapesti bemutatkozás után Debrecenbe és Kecskemétre is eljut, éppen ez a rejtve maradt esztétika válik főszereplővé; minden plakáton azt vizsgáljuk, mitől vált *éppen ez* a kiválasztottá? A gyűjtemény különleges erénye, hogy valóságos katalógusa a jelen és félmúlt képzőművészeti stílusainak, amelyek a plakátokon mindig egy lecsupaszított, emblémaszerű momentumba sűrűsödnek.

A máig kiapadhatatlan forrás, a szürrealizmus, a plakát természetes nyelvét képező pop vagy az utóbbi évtized neoavantgárdja és új festőisége mind-mind a „nagy"- és „kismővészet" közötti sűrű csatornázást jelzi — olykor egy plakáton belül is.

Szigorúan a célra, a néző figyelmének megszerzésére irányuló szándék — ez az ún. alkalmazott művészetben kiforrott hatékonyság máshol sem lenne megvetendő szempont. Legyen ez az utolsó, de semmiképpen sem a kategorikusan lezáró benyomásom. Aki akarja, kihallja ebből, ami neki (is) szól.

Torma Tamás

BIRKÁS ÁKOS FESTMÉNYEI
Műcsarnok

Birkás Ákos az a fajta alkotó, akinek igen pontos reflexiói vannak a művészetről, saját magáról — mindenről, és mindennek a fordítottjáról. Nem ösztönös művész — még ha munkásságának utóbbi hat évében egy ilyesfajta művészet prófétájává szegődött is. „... az volt az érzésem, hogy amit festek, az nem egészen az akar lenni, mint amit prédikálok" — jegyzi meg a katalógusfüzetben olvasható interjúban. Ebből a nyugtalanító érzésből újabb s újabb művek születtek — ebbe a termékeny folyamatba engedett bepillantani a műcsarnokbeli kiállítása.

Az első terembe kerültek azok az 1982—85 között készült festmények — amire a fentebbi idézet is vonatkozott —, melyek révén Birkás a hazai Új Festészet egyik meghatározó alakjává lépett elő. (Fantasztikus, hogy *már most* mennyit veszítettek erejükből ezek a tegnap még annyira eleven színorgiák!). Szerencsére egy-kettőre túltette magát a spontán festés felszabadult örömkorszakán, s egy elmélyültebb-koncentráltabb piktúra irányába indult tovább. Egyetlen képi archetípus foglalkoztatja újabban: egy ovális fejforma, melynek egyre izgalmasabb variációi megtöltötték a másik két termet. Szín- és jelentésárnyalatokban bővelkedő, vastagon megdolgozott, nagyméretű diptichonok e képek — a vásznak hol szimmetrikusak, hol egybecsúsztatva, hol T alakban illeszkedve.

A folytatás befelé a síkban, de már kifelé is — a térben — elképzelhető.

Boros Géza

GYŰJTEMÉNYBEMUTATÓ KIÁLLÍTÁS
Szépművészeti Múzeum

Tulajdonképpen impozáns a névsor: csak a huszadik század alkotói közül olyan fontos művészeknek a munkáival gyarapodott a budapesti Szépművészeti Múzeum grafikai gyűjteménye, mint Braque, Chagall, Dali, Hans Hartung, Kokoschka, Léger, Maillol, Miró, Henry Moore, Rodcsenko, Antoni Tapies, Gerard Titus-Carmel, Modigliani, Penck, Kandinszkij, vagy a magyarok közül Étienne Hajdu, Kemlny Zoltán, Kepes György, Konok Tamás, Máttis-Teutsch János, Székely Péter. Az 1978 óta eltelt 10 év alatt a Szépművészeti gyűjtőtevékenysége megélénkült: 603 új rajz és metszet a számokkal kifejezett gyarapodás. Több ez, mint az 1975-ös, a megelőző harminc év fejlődéséről tanúskodó tárlat anyaga, amikor csak 546 volt az újonnan bekerült rajzok száma (igaz, akkor mintegy 2700 újonnan szerzett metszetet mutathattak be). Mégis gondterhes gondolatokat vet fel a tárlat, amelyen az újonnan idekerült művek közül csupán 129 rajz (azaz a teljes gyarapodás egyötöde) és 357 metszet (az újdonságoknak durván a fele) került a múzeumba *vásárlás* eredményeképpen. Méltányolva ugyan a gazdasági nehézségek közepette művészpártolásra is áldozó központi erőfeszítéseket, nem mellőzhető annak megállapítása, hogy a magánszféra bekapcsolódása hovatovább nélkülözhetetlen ezen a téren is. Éppen ezért álljon itt a neve *Kemény Zoltánné*nak (aki férje 335 rajzát adta át), *Schlégl István* Zürichben élő művészettörténésznek (aki értékes kortársi alkotásokkal járul hozzá a gyűjteményhez) és *dr. Véghelyi Péter* budapesti orvosnak (aki a halála előtti évben feleségével együtt tett alapítványt a múzeum javára, hogy a tőke kamataiból folyamatosan lehessen újabb műveket vásárolni). A kiállítás előreláthatólag októberig tart nyitva.

A. J.

Film

ALADDIN
Olasz film

Nem múlik el év Bud Spencer nélkül. Ez a majd kétméteres, 140 kilós, mackómozgású, szeretetre méltó szakállas óriás menetrendszerű pontossággal jelenik meg a hazai mozikban, hogy hatalmas ökleivel tegyen igazságot. Piedone-ként, seriffként és magánemberként már végigpofozta a fél világot, porig rombolt kocsmák és bárok jelezték diadalmas útját. Az egykori olimpikon vízilabdázó ezúttal a klasszikus Aladdin-mese modern parafrázisban tűnik fel mint az ósdi lámpa jóságos, ám kissé lomha szelleme. A gyengéket oltalmazó, rosszakat megleckéztető jó öreg Bud már nem bunyózik annyit. Kényelmesen sétálgat, üldögél, sörözget, és csak nagy ritkán „engedi el" félelmetes jobbegyenesét. Hiába, az évek előrehaladtával ha színjátszó tehetsége nem is, testsúlya annál inkább gyarapodott.

Bruno Corbucci mai környezetbe helyezte át az *Ezeregyéjszaka* arab mesegyűjtemény talán leghíresebb történetét. Szokványos ifjúsági kalandfilmjében minden megtalálható, ami a néző szórakoztatásához elengedhetetlen. Vannak izgalmas kalandok és mulatságos fordulatok, csodás varázslatok és tehetséges gyerekszínészek, s még egy kibontakozó első szerelemnek is tanúi lehetünk. Az igazi vonzerőt azonban mégiscsak Bud Spencer jelenti. Apapótló bölcs dzsinnként egyengeti kis védence útját, gyönyörű, repülni is „tudó" Rolls-Royce-okat varázsol elő, ártalmatlanná teszi a gengsztereket, s a biztonsági erők főnökének világuralmi törekvését is megakadályozza. Aztán halandó emberré változik, és elszegődik egy kabaréba zongoristának. Itt végre kipihenheti magát, s erőt gyűjthet következő filmjéhez. Ráfér.

Hollós László

Vázlatok

Lech Majewski plakátja

SZÁRNYAS FEJVADÁSZ
Amerikai film

A *Halálosztó* című tudományos-fantasztikus fiaskó még le sem került a mozik műsoráról, de máris itt van az utánpótlás. Ridley Scott rendező sci-fije bár egy árnyalattal szelídebb, de bárgyúságban feltétlenül felveszi a versenyt James Cameron rémálomnak is beillő produkciójával.

A mindannyiunkat izgató jövő ezúttal 2019-et jelenti. Az automaták és komputerek vezérelte mindennapok gépies rendjét az androidok lázadása zavarja meg. A természet korlátlan urának szerepében tetszelgő ember ugyanis már képes a saját hasonmását is mesterséges úton előállítani. A tiszavirág életű, herkulesi erejű műemberek azonban megelégelik rabszolgasorsukat, és dacolnak teremtőjükkel. A forgalomból kivont szintetikus lények veszélyt jelentenek az „igazi" emberekre, ezért távoli bolygókra száműzik őket.

A *Szárnyas fejvadász* című áltudományos és a fantasztikumot a naiv fantáziátlansággal összetévesztő munka négy, a Földre titokban visszatért android lemészárlásának története. A biztos kezű, hivatásától némileg megcsömörlött rendőrügynök a felhőkarcolók között röpködő, űrhajókra hasonlító járművekkel teli, milliós metropolisban egykettőre nyomukra akad az eredetihez a megszólalásig hasonlító, másodrendű polgároknak. Államérdekből folytatott, túl sok lelkiismeret-furdalást nem okozó embervadászatának sikerét — a megsemmisítendő lények hihetetlen erején kívül — az az apró magánéleti epizód sodorja veszélybe, hogy hősünk beleszeret egy ifjú hölgybe, akiről ugyancsak kiderül, hogy történetesen android(a).

Ridley Scott munkája egyértelműen az éppen soros divathullámot lovagolja meg. Van benne némi romantika és mellékmotívumként az emberiség jövője miatti aggódás. A lényeg azonban a totális erőszak és kegyetlenség.

A *Szárnyas fejvadász* — akárcsak a történetbeli műemberek az igaziakhoz — szerfelett hasonlít egy valódi filmhez. Mégsem az. **Gáti Péter**

Hanglemez

PEGE NEMZETKÖZI DZSESSZMŰHELY

Századunk egyik fajta zenélésében, a dzsesszben — lévén a rögtönzés a műfaj egyik lényege —, a hangrögzítés jelentősége kezdettől kivételes. És az maradt mindmáig. A XX. század egész zenéjére nagy hatást tett műfaj minden tartalmas lemeze fontos értékeket rögzít. Hazánkban a dzsessz több nemzetközileg jelentős személyisége fejlődött ki, köztük is az elsők egyike Pege Aladár, a gordonka (nagybőgő) kivételes mestere, akit már csaknem két évtizeddel ezelőtt az „Európa legjobb szólistája" címmel tüntettek ki a montreux-i fesztiválon. A világ mai legjobbjainak partnere — e minőségében találkozunk alkotói és előadói művészetével új lemezén *(Pege International Jazz Workshop)*, ahol a bécsi Herald Neuwirth (zongora), a gráci Erich Bachträgl (ütők), a North Carolina-i (USA) Lee Harper (trombita), az ormozi (Jugoszlávia) Tone Jansa (szoprán szaxofon), valamint neves magyar tanítványai, Horányi Sándor (gitár), Mucek Ferenc (tenorszaxofon) és Szabó Ferenc (dob) társaságában saját szerzeményeit, saját zenei rendezésében (és természetesen közreműködésével) adja elő. A három-, négy-, öt-, hat- és nyolctagú kamaraegyüttesekre alkotott számok a dzsesszzene változatos élményével gazdagítják a hallgatót. Külön említem azokat a számokat, ahol a nagyszerű Neuwirth zongorájáé a szóló — ez azonban kicsit önkényes kiemelés. *(Krém)*

Rajk András

(Cím nélkül)

TETTAMANTI BÉLA RAJZA

Folyóirat

ÚJ SZEMLE
Cigány nevelésügy és kultúra

Szellemi életünk fontos eseménye a cigány nevelésügy és kultúra *Új Szemle* című sajtóorgánumának bemutató száma. A magas színvonalú, kitűnően szerkesztett folyóirat vezércikke egy *Nyílt levél Rómába*, melyet felelős szerkesztője, Kárpáthy Gyula írt, a hasonló célkitűzésű cigány folyóirat, a római Lacio Drom főszerkesztőjének — egyébként névrokonának —, Mirella Karpatinak.

„Az Új Szemle — olvassuk e levélben — annak az új pedagógiai szemléletnek a szószólója, amelynek lényege, hogy a cigánygyermekeknek, a jövő cigány nemzedékének a neveléséhez a pedagógusoknak minél mélyebben, minél teljesebben ismerniük kell magát a cigányságot, etnikai hagyományait, érzés- és gondolatvilágát. Ehhez pedig minden másnál hitelesebb segítséget nyújtanak maguk a cigány írók, művészek, alkotók, értelmiségiek..." A nyíltlevél-vezércikk e szavakkal végződik: „Pedagógusoknak, íróknak, művészeknek, a cigány és nem cigány értelmiségnek az összefogását ön mindig is szorgalmazta — így hát ebben ugyanúgy egyetértünk, mint abban is: a cigányság ügyének előremozdítása a nemzetközi humán szellemnek az ápolását is jelenti."

E célkitűzés hatásos dokumentuma maga az Új Szemle. Mindenekelőtt cigány munkatársainak írásai. A költő Kovács József (mellesleg a folyóirat olvasószerkesztője) interjúi „A cigányság státusáról" és „Az állami gondozott cigánygyerekekről", Lakatos Menyhért novellája, Orsós Jakab elbeszélése, Choli Daróczi József tanulmánya „A cigányok történetéből" — az ő cigány nyelvű műfordításában olvashatjuk a lap élén Babits Mihály Cigánydalát —, Rigó József versei és Szécsi Magda meséje.

Az Új Szemle felelős kiadója, az Országos Pedagógiai Intézet főigazgatója, Szabolcsi Miklós előadásából olvashatunk részleteket a bemutató számban, melynek szerzői között találjuk Pándi Pált, Rácz Gyöngyit, Jurij Afanaszjevet és a lengyel Jerzy Ficowskit. A Körkérdések fóruma rovat ismert íróink egész sorát szólaltatja meg. Péli Tamás rajzai és gazdag fotódokumentáció teszik teljessé az Új Szemle első számát.

Major Ottó

ÚJ TÜKÖR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 222-408
Főszerkesztő: **FEKETE SÁNDOR**
Főszerkesztő-helyettes: **GYURKÓ LÁSZLÓ, KOROSPATAKI KISS SÁNDOR**

Kiadja: **PALLAS LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11. 1906
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

88.1114 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **SZLÁVIK ANDRÁS** vezérigazgató. Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

A szerkesztőbizottság tagjai:
FEKETE SÁNDOR
GYURKÓ LÁSZLÓ
KELETI ÉVA
KOROSPATAKI KISS SÁNDOR
NÁDAI FERENC

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) Budapest XIII., Lehel u. 10/A. — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Helir 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,— Ft, fél évre 240,— Ft, 1 évre 480,— Ft.

nem egészen stimmel, mert a '70-es évek végére az összes valamirevaló '60-as évekbeli pop és avantgarde művész futtatott műkereskedelmi sztár lett. Egy-kettőt kivéve, de ilyen kivételeket találunk a '80-as évek fiatal generációjában is. Itt inkább arról van szó, hogy a fiatal generáció a pénzzel kapcsolatos álszenteskedés ellen lázadt fel.

A 80-as évek elején visszatértél a festéshez, s talán még valamihez: ezek a képek portrék, pontosabban fejek.

Kezdjük talán ott, hogy amikor hallom, ahogy Gulyás Gyula arról mesél, hogy milyen kapcsolata volt olyan nagy modern mesterrel mint Vilt Tibor, vagy Hencze Kornissról, akkor összefacsarodik a szívem. Ez hiányzik az életemből. A főiskola után kezdtem el egy mélypontról, egy megsemmisült, elszigetelt állapotból valamit fölépítgetni. Bizonyos értelemben ez még mindig csak tanulás volt, ami a '70-es évek végéig tartott. Az utolsó fázis a fotózás volt, és a teljesen teoretikus jellegű gondolkodás. Ebben az időben kialakítottam magamnak néhány struktúrát és alapfogalmat azzal kapcsolatban, hogy is gondolkodom a képről. Ez volt az a tudásanyag, ami szerint aztán megpróbáltam fölépíteni a képeket. Tehát erősen konceptuális háttere volt a '80-as évek elejétől fogva a festészetemnek is, ami nem volt tipikusan jellemző erre az új festészetre. Lényegében mind a mai napig ezt a meglehetősen komplex struktúrát szeretném minél tömörebbre összegyúrni.

A szimmetria nagyon érdekelt kezdettől fogva. A szimmetria, mint alapvető látási hajlam. Talán az ember organikus lényéből fakad. Ami szimmetrikus, azt hajlunk valami élőlényszerűnek látni. Némi kísérletezés után egy zárt formát kerestem, és elég gyorsan adódott, a tojásdad forma. Mivel én a portréból indulok ki és még a fotóban is volt egy ilyen portré-megszállottság, adódott hogy ezt is a portréval azonosítom. Nem emlékszem rá, hogy ezen nagyon sokat spekuláltam volna. '84-től kezdődően így alakult ki.

Ezek persze nem portrék, nem önarcképek és nem fejek abban az értelemben, ahogy valakire ránézünk. Elképzelésem szerint abban az értelemben fejek ezek, ahogy befelé nézünk. Ha befelé tekintek magamba, nyílik egy hatalmas végtelen tér, egy nagyon sokrétegű tér. A végtelen tér igazában a fejemben van, ezért "Fej".

Amit én erről tudok, az a festészettel kapcsolatos küszködésemből jön. Amikor ezeket a köröket csinálom, akkor nem meditálok, hanem izzadok mint egy ló és túrom a festéket.

A képeken két tértípus kerül egymással szembe. Az egyik a festett tér, ami lényegében a hagyományos festői felfogás, a másik a festészet játékterén kívül eső elem, ami a két tábla összeállításából adódik, a rés, vagy az átfedés. Igazából azonban háromféle síkja van ennek a képtérnek. Egy erősen tónusos képnél jobban látszik, hogy a sötét folt egy világos

BIRKÁS ÁKOS: Fej (Nº 103), 1993, olaj, vászon, 205 x 135 cm

BIRKÁS ÁKOS festő (Budapest, 1941.10.26.)

tanulmányok: Magyar Képzőművészeti Főiskola 1959-1965, festő szak, tanára Fónyi Géza.
egyéni kiállítások: (válogatás): Pincetárlat 1971; Gyöngyös 1972, Tiszafüred, Törökszentmiklós, Stúdió G. 1973; Pincetárlat 1974; Lila Iskola 1974; Jókai Műv.H. Budaörs 1977; Ifjúsági H. Szfvár. 1978; Tokaj G.1979; Bercsényi Klub (Halász Andrással) 1979; Rabinec Stúdió 1982; Tatgalerie (Mazzag Istvánnal) Bécs, 1986; Pécsi Gal., 1986; Neue Galerie, Graz 1987; Stadt Museum, Graz 1988; Műcsarnok 1988; Francia Intézet, Budapest 1988; Knoll Galerie, Bécs 1989; De Gele Rijder, Arhem (Hollandia) 1990; Folkwang Museum, Essen 1990; Slovenska Narodna Gal., Pozsony 1991; Knoll Galéria, Budapest 1991; Neue Galerie, Graz 1991; Galerie Janssen, Brüsszel 1992; Galerie Zürcher, Párizs 1992; Knoll Galerie, Bécs 1992; Képzőművészeti Főiskola, Dijon 1993
díjak: Herder-díj 1989, Munkácsy-díj 1993,
irodalom: B.Á.: Ki az áldozat? Ki a tettes? Mi a teendő? (Art Pool Letter, Bp. 1983.19-41.p.) B.Á.: Die tote Szene, Jó világ (Bölcsész Index, Bp. ELTE 1984. 17-23.p.); Fejek (portréfilm, MTV 1991-92)
Tanár a Képzőművészeti Szakközépiskolában 1966-1984.

háttéren felénk jön, felénk közeledik. A világos háttér mint fény jelenik meg, előtte egy sötétes korong, amelyik pozitívan kiemelkedik és a korong kontúrján belül, az ovális határán belül befelé indul újra egy másik tér. Ez nem ugyanoda tart, mint a külső fénytér.

Ez a három elem (fénytér, koncentrikus belső tér és a képtáblák közötti tér) ellentmond egymásnak. Az oválist, ezt az egységet jelentő formát két táblára törni, amelyek egymáshoz képest dinamikusan még el is mozdulnak, eléggé ellentmondásos dolog. A festett elemen belül pedig ezt a két fajta teret erőltetni szintén keserves ügy, és ha a három egyszerre működik, egymásnak erősen ellentmond. Ennek a háromszintű ellentmondásnak a kiegyensúlyozásából kellene valami feszültségnek, valami statikus, kiegyensúlyozott feszültségnek létrejönni, amelyik nyugalmi állapotában hosszú távú ellenállásra teszi képessé a képet. Mint egy darab kő, ami akkoris egy darab kő marad, hogyha félrerúgom az útból.

KELETI FLUXUSZÓNA-BEN TÉR

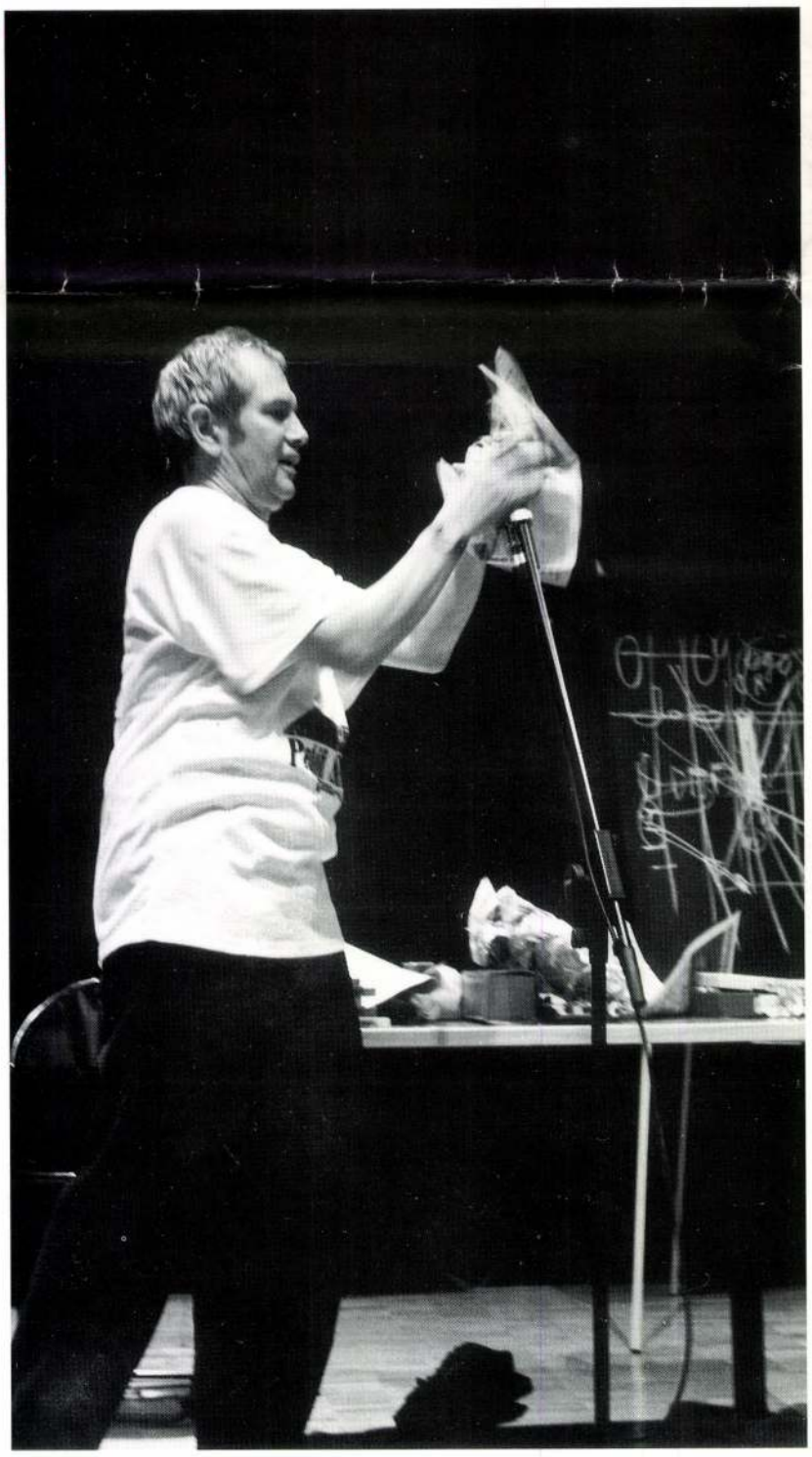

Magyar Nemzet 1986. XII. 24.

Hártyásodik a Balaton

Síkos utak, sok koccan lelassult közlekedé

(MTI) Vasárnap egész nap havazott, vagy ónos eső esett. Az országutak rendkívül csúszóssá váltak, s a városokban is jelentősen lelassult a forgalom a latyakos, kásás, gyakran lefagyott utakon.

Budapesten, a mentők ügyeleti tájékoztatása szerint, a szokásosnál jóval több koccanásos baleset volt, jó néhány jármű megcsúszott és járókelőket gázolt el, akik könnyebb sérüléseket szenvedtek. A délutáni órákban olyannyira csúszóssá váltak, elsősorban a hegyi utak, hogy több BKV-autóbusz elakadt. Még az esti órákban sem közlekedett, illetve rövidített útvonalon járt a 2-es, a 22-es és a 29-es autóbusz. Sorozatos koccanások miatt több órán [illegible] közlekedni az 56-os forgalmában, s a MÁV-nál is zavartalan volt a közlekedés. A Ferihegyi repülőtérről viszont napközben csak több órás késéssel indultak a gépek az időnkénti sűrű köd miatt.

A tartós hideg hatására lassú jegesedés indult meg a Balatonon: a szigligeti és keszthelyi öbölben, a széltől védett parti sávban megkezdődött a vízfelület hártyásodása. A jégsportok kedvelőinek — korcsolyázóknak, fakutyázóknak — azonban várni kell még, hogy beálljon a tó. A jég megvastagodására készülnek a nádaratók is.

Bánkúton, ahol a hótakaró vastagsága elérte a 23—24 centimétert, nagy volt a turistaforgalom vasárnap is. A síház és a turistatember 30-ig töltik be hatodik életévüket. E vélemény javasolhatja a gyermek felvételét az általános iskola első osztályába, további egyéves óvodai nevelését, valamint részvételét a nevelési tanácsadó, illetve szakértői bizottság vizsgálatán. *A nevelési tanácsadó szakvéleményére van szükség akkor is, ha a szülő nem ért egyet az óvoda véleményezésével,* továbbá, ha a gyermek nem járt óvodába. E szakvéleményt nemcsak a szülőknek, hanem az óvodáknak, illetve a körzeti iskolának is megküldik.

Az új gyakorlat szükségtelenné teszi az iskolák által szervezett úgynevezett iskolaérettségi vizsgálatokat.

*

Elkészült az első magyar növekedési standard, az ifjúság biológiai fejlődésének mércéje. Dr. *Eiben* Ottó, az Eötvös Loránd

Izzó-tervek

Olcsó fényhez p

(MTI) A Tungsram Rt.-ben újfajta izzólámpák és fénycsövek sorozatgyártását kezdték meg, amelyek kevesebb áramot fogyasztanak, mint a korábbi típusok.

A lakások világítására két új fényforráscsaláddal jelent meg a vállalat. Az egyik az úgynevezett *kompakt fénycső*, amelyiknek fényhasznosítása *ötször* nagyobb, mint a hagyományos fénycsövéké. A másik új lámpa a *halogén, hidegtükrös izzó*, amely *kétszeres* fényerőt ad a régebbi izzókhoz képest. Ezt a lámpát speciális kivitelű tükör veszi körül, a fényt egyirányba sugározza.

Az irodahelyiségek megvilágítására új, 26 milliméter átmérőjű

Befejeződött a hároméves

Boltkorszerűsí

(MTI) Az év utolsó napjaiban Ipolyvecén, Őrhalmon, Nógrádmegyeren szövetkezeti vegyesboltok rekonstrukcióját fejezték be, s ezzel Nógrádban véget ért a kistelepülések bolthálózatának korszerűsítésére három évvel ezelőtt indított SZÖVOSZ-akció. A Nógrádnak jutó negyvennyolcmillió forint a megyei tanács és a helyi tanácsok pénzével, továbbá a szövetkezeti tagság célrészjegy-vásárlásának és az érintett lakosság társadalmi munkájának köszönhetően hozzávetőleg megkétszereződött: több mint százmillió forint ráfordítással kétszáznál több falusi üzletet korszerűsítettek, bővítettek. Néhány településen — mint Etesen, Cereden, Magyarnádorban és másutt —

Ha van ár, van áru is

Elegendő tűzifát kap

(MTI) Az erdőgazdaságok folyamatosan szállítják a tűzifát a belkereskedelmi hálózatba, a Tüzép- és Áfész-telepekre és a nagyfogyasztókhoz. A készletek, beleszámítva az erdei rakodókon levő, elszállításra váró fát is, *kiegyensúlyozott ellátást* tesznek lehetővé. A tapasztalatok szerint, mivel az erdészetek — az idén végrehajtott termelői árrendezés nyomán — a korábbinál jobban ér-

„Elterelték" Vácott a m

Ház a XV.

(MTI) Jelentős leletre bukkantak az építők *Vácott:* az új OTP-székház alapjainak kiásásakor egy minden valószínűség szerint XV. századbeli lakóház maradványai kerültek a felszínre. A markológépeket *máshová* irányították át, s a Vak Bottyán Múzeum régészei végzik most az aprólékos feltárást. Munkájuk nyomán értékes adatok birtokába juthatnak a város történetének kutatói, eddig ugyanis meglehetősen kevés régészeti adat került napvilágra erről a Duna mentí településről. Elsősorban korabeli leírások alapján ismeretes, hogy a tatárjárás után a megfogyatkozott lakosság pótlására IV. Béla németeket telepített ide. A török hódoltság idején véres csaták színhelye volt a város, hozzávetőleg harmincszor cserélt gazdát. A heves küzdelmeket az épületek megsínylették, ezért is kevés az épségben maradt lelet. A most föllelt hatszor tíz méter alapterületű ház

Új és újabb festészeti kiállítások

A JELENKORI éghajlat hazánkban, mint tudjuk, mérsékeltnek nevezhető. Ugyanis az Egyenlítőtől és a sarkvidéktől nagyjából egyenlő távolságra terülünk el. Az Atlanti-óceántól való távolságunk elég tekintélyes ugyan, mégis az onnan fújó szelek az uralkodó jellegűek. A hegyvonulatok feltartóztatják egy ideig a nagyobb ciklonokat, de ha azok egyszer elérkeznek a Kárpát-medencébe, meg is ülnek ott.

Így történt ez a festészet nyolcvanas évek eleji nagy anticiklonjával. A sokféleképpen elnevezett monumentális légörvény megülte magát ebben a medencében, kizárólagos időjárási tényezőként. Csak forog, forog körbe, a nagy légnyomás hatása szinte mindenkin lemérhető, a vastag, festői felhőtakaró áthatolhatatlan.

Az emberek frontérzékenysége nem egyforma. Az elmúlt hetekben az időjárás változásainak különösen kitett fiatal és örökifjú festők nagyobb egyéni kiállításain is ezt figyelhettük meg. Van, aki hiperérzékenységgel reagál a légköri jelenségekre, megértve az idő(járások) szavát. Más fölött pedig megáll az idő.

ITT VAN PÉLDÁUL a kiváló festő, pedagógus, és művészetelméleti gondolkodó: *Birkás* Ákos. Végigcsinálta a hiperrealizmust, a konceptualista elrontott, fotózgató művészetet. Remekműveket hozott létre, de flegmán úgy tett, mintha észre sem vette volna. Briliáns esszékben prognosztizálta a hosszú távú meteorológiai változásokat 1981 táján, majdpedig ennek alapján hozzálátott a festéshez.

Első „új" vásznai láttán felszisszentek még a beavatottak is. Aztán sok kolléga sietve a nyomába szegődött. Lehet, hogy mások idővel festőibb újfestőnek bizonyultak nála, de azt, hogy egy vizuális jelegyüttes, egy kép, hogyan szerveződik érvényes szimbólummá, mit jelent és hogyan mozgatható meg az archetípusra való utalás, ezt rajta kívül elég kevesen fogták föl.

Magam is meglehetősen bizalmatlan voltam nagy méretű mázolt képeivel — épp festőiségük nem tűnt meggyőzőnek, túlságosan kimódoltak voltak. Legutóbbi pécsi egyéni kiállítása azonban véleményem megváltoztatására kényszerített. Birkás Ákos három sorozat művet tett ki Pécsett: úgy tíz évvel ezelőtt készült dokumentum-hűség, pszichologizáló portréfotóit egy barátjáról, egy konkrét személyről, azután egy széria jelekből építkező, hieroglifaszerű arc-rajzot, valamint néhány friss, nagy arc-vásznat, melyek a fej szellemi aszimmetriájából építkeztek. A három, önmagában nem túlzottan érdekfeszítő műcsoport együttesen, egymásra vonatkoztatva az egyik legerősebb, leginkább figyelemre méltó posztmodern gondolattá vált nálunk.

Tényleges úttá a historizálás és az önmagát újjátermelő újítás között; s tényleges úttá abban az értelemben is, hogy egy szellemi jelenség közelítéseiben és nem pedig definíciójával ragadható meg. Visszamenőleg értelmeződött tehát Birkás Ákos legutóbbi pályaszakasza — időjárás-érzékenysége tényleges korérzékenységnek bizonyult.

NEM ÍGY a fiatal festő, *Fehér* László székesfehérvári kiállítása. Fehér László is túl van már különböző, igen eltérő pályaszakaszokon. Festett ő is fotóhűen, vagy — mint pászka-képein — metaforikusan. Aztán szemérmetlenül epigon újfestői képekkel állt elő. Ugyanakkor az Eklektika kiállításon, a Nemzeti Galériában — megítélésem szerint — tőle szerepeltek a legérdekesebb munkák. Megkísérelte ugyanis ezeknek a nyolcvanas években közkeletű látványvilágoknak az egyesítését, fedésbe hozását.

Most bemutatott képei szerint az Eklektika-forduló egyszeri telitalálat volt; ugyanazon ötletnek többszöri elsütése már a külső körön kívüli találatokat eredményez. A recept a következő: Végy egy történetileg hiteles szituációt. Fessed meg jó zaftosan, nyomasztóan a hátteret, a kulisszákat. És dobjad fel a vászonra laza körvonalakkal, elrontott családi fotó módjára a könyörtelen történeti helyzetbe belesodródott esendő szereplőket: Liszt Ferencet Tivoliban, a zsidó kislányt a gettó kapujában, az angyalt az antik kultúrában. A megható esendőségből a variációk során így lesz átélés nélküli bájolgás.

Ez a veszély fenyegeti a pályája elején álló *Varga (Amár)* Lászlót is. A jó festői érzékű, intellektuális alkatú művész tavaly a fiatalok éves kiállításán egészségesen hányaveti, vonzóan erotikus művekkel szerepelt. Most, a budapesti Stúdió Galériában Böcklin-képek parafrázisaival állt elő. A recept megint túl egyszerű. Végy ez esetben egy bombasztikus, szimbolizálásra hajló festőt a históriai időkből. Fessed újra képeit, jól szétkenve azt, amit ő még részletezésre fontosnak, kidolgozandónak tartott. Használj diszszonáns színeket. És szimbólumait némi keserves mellékízzel aktualizáld. Az eredmény: mindenképpen látványos, mai szél fútta vásznak — kockázatmentesek. Talán ha jobb idő jár, Fehér László is, Varga (Amár) László is az egekig látva témára talál.

A FESTŐ fest. A különös azonban az, hogy műveinek értelmezése, éle, hangsúlya az időjárás változásaival odébb tolódik. A saját, külön mikroklímájában élő mester szinte akaratán kívül frontemberré, divatossá válhat. S ez — ha csak átmenetileg is — föl(vagy le)értékeli munkáit.

Ez történt a magának való *Újházi* Péterrel is. Székesfehérvári retrospektív kiállítása mintaszerű: ilyen a mai művész. Újházi azonban nem tehet róla. Évek hosszú sora óta ugyanazt csinálja, és évek hosszú sora óta jól. Olyan enciklopedikus, és olyan értelemben anekdotikus, mint az írók között *Esterházy* Péter.

Ezen a kiállításon is, mint minden korábbin, képeket, szobrokat, dobozokat, kollázsokat állított ki apró figurákkal, amelyek egy gyermekvilágból származnak. Nem gyermeteg és nem naiv, hanem nagyon is élesen, kegyetlenül precízen látó romlatlan szem nézőpontjából. Így aztán — és ebben az értelemben enciklopédikus — műveiből levezethető számos kortárs szemlélete (és viszont): mondjuk El *Kazovszkijé* és *ef Zámbó* Istváné, vagy *Szabados* Árpádé akár. Így — bizonyos értelemben — Újházi Kondor Béla rokona: nem a stílusban, és nem a részletekben, hanem az intellektuális eleganciában és a féktelen nekikeseredettségben. Aktualitása tehát pillanatnyi — a divat értelmében —, de művészetének fontossága megmarad az anticiklon elvonultával is.

(bán)

Birkás Ákos

IS.

— **A Hollandia Magyarországon** kulturális hónap eseményeinek sorában, csütörtökön a Fészek Művészklubban Mareike Geys és Jan van der Pol, valamint Birkás Ákos és Fehér László festményeit közös tárlaton mutatják be, s ugyancsak a Fészek Művészklub Hermann-termében Hans van Manen fotóit tárták a közönség elé. Az Amszterdami Nemzetközi Néptánc Színház Évszakok és életek című műsorát mutatta be Budapesten.

Magyar Nemzet 1986. X. 3.

Kiállítás

BIRKÁS ÁKOS 16 RAJZA
Francia Intézet

Voltaképpen egy „rajzról" van szó, egyetlen végletekig leegyszerűsített formáról, melyről hasonló rövidséggel, pontossággal és érzékenységgel kellene beszélni. De hiába a grammatika önkorlátozó szikársága, a képzelet megregulázása, a figyelem összpontosítása — nem vagyunk képesek reprodukálni azt a fegyelmet és „termékeny jelentésnélküliséget", melyet egy grafitdarabot szorító kéz körkörös mozdulatörvénye hagy maga után a rajzlapon.

Nincs „mint" — nincsenek fogódzók.

Csak a puha grafitdarab elliptikus-koncentrikus körbe futó nyomvonala van, a lecsiszolódó grafitszemcsék alkotta leheletfinom körfelület, melyen tompán csillámlik a beeső fény.

A pincegaléria fekete falai, melyek bekeretezik a lapok üresen maradt fehérjét.

Egy nagyméretű festmény a terem végében, melynek előtanulmányai — vagy utórezgései? — rajzok.

Birkást pár éve egyazon téma foglalkoztatja monomániásan. Egyetlen alak, képi archetípus, egy fejforma

Új Tükör, 1989
XXV. 23. sz.
3-4. l.

[illegible] jelent, de emberi energiák csodálat[illegible] felszabadulását is, amit kiáknázatlanul hagyni egyszerűen bűn.

A rendező és állandó forgatókönyvíró társa, Krzysztof Piesiewicz klasszikus arányérzékkel építi fel a távcsővel kukkoló fiú és megfigyeltje kapcsolatát. A sematikus következtetésekre csábító helyzeteket ők újabb zavarba ejtő kérdések feltételéhez tudják felhasználni, és a Biblia tanításainak ugyan nincs szükségük reklámra, de a *Rövidfilm*nél hatásosabb aktualizálásuk aligha készülhetett volna. Kár, hogy a nagy fesztiválok világában a szerelem túlzottan apolitikus témának minősül — Kieslowski a második nagydíjat is megérdemelné érte.

Torma Tamás

ÉJSZAKAI ROHANÁS
Amerikai film

Töredelmesen bevallom, hogy a sajtóvetítés részvevőjeként egyetlen métert sem kellett futnom Martin Brest jópofa kalandfilmjének megtekintéséért. Mindezt csak annak apropóján említem, hogy a filmet forgalmazó *Duna Film* ügyes és szokatlan reklámhadjárata stílusos kedvcsinálóként esti városligeti rohanásra invitálta és két jeggyel honorálta a vállalkozó kedvű mozirajongókat. Egyébként enélkül az esteli kocogás nélkül is bele tudtam

jelenik meg pasztózus vásznain, fényképein és grafikáin sorozatosan. Egy interjúban arról beszél, hogy nagy hatással volt rá egy Jung által rajzolt diagram, mely többszörösen összefűződő, egymást metsző körökből állt, s azt szemléltette, hogyan épül fel a személyiség. A „belső térnek" ez az ábrázolási-kivetítési kísérlete nagyon megragadta. Tavaly ezen a helyen a műcsarnoki kiállításáról azt írtam: a folytatás befelé a síkban, de már kifelé is — a térben — elképzelhető. Birkás következetesen *befelé* halad.

Boros Géza

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Birkás Ákos, grafikus-
VAS NÉPE
1984 SEP 8
1021

A magyar festészet új hulláma

Birkás Ákos: Hegyvidék.

Valóban frissen festett művek ezek a munkák, valóban a magyar piktúra új hullámának eredményeit láthatjuk? Ez a kérdés lényege, melyet nem kerülhetünk meg a tárgyilagos válaszadással. Walt Whitmann költői szavaival szólva egyik „nemzedék elvégzi feladatát, s jön a másik". Vajon igazán elvégeztük-e küldetésünk, s felvértezett-e a most induló korosztály arra, hogy hivatását betöltse? Gúny, vállveregetés, túlszigor itt nem segít, csak a pontosság. Annál is inkább, mivel e most induló raj — bár Nádler István, Hencze Tamás személyében az akciófestészetnek már régóta ismert képviselőit is láthatjuk, Bak Imréről nem is szólva — tele próbálkozással, kísérletezőkedvvel, heves közlésvággyal, útkereséssel.

Az Ernst Múzeum kiállítói közül Kelemen Károly festészete újszerű, ahogy az ecsetjárást felnagyított fotóval ötvözi, miközben „Heidegger szánt". Igaz, kecskékkel. Nem is személy, hanem a szürkére magányosodott filozófia, de van ütése a műnek ugyanúgy, mint Bullás József monumentális véglegességű könyvportréinak. E karóba tűzött könyvek lényegében emberek, korunk kataklizmáit és veszélyeit jelzik, nem hatástalanul. Az is vonzó, hogy senki nem ismétel közülük, mindannyian az akciófestészet egy-egy változatát valósítják meg.

Csakhogy az akció nem mű, hanem annak csupán ígérete, felvonulási terepe, s ezen nem segít az sem, hogy az egész világon elterjedt. Csapda ez a javából a formát tekintve is, nemcsak az eszmeiséget. Kérdezhetné valaki: és a művészet szabadsága? Az természetesen kötelező, hiszen csak így haladhat előre a festészet is, de a zsákutca szabadsága káros egyénre, közösségre egyaránt, az semminek sem jelenti, jelentheti a megújulását, még akkor sem, ha Pinczehelyi Sándor, Birkás Ákos, Méhes Lóránt tehetséges alkotók, újakra készek. A világ nem ennyire szétesett, nem ennyire reménytelen, ahogy ábrázolják, nem ennyire széthulló.

Bak Imre: Az ismert történet.

Nyári Egyetem, Eg

Több nyelven a magyar filmművészetről I.

A beszélgetések, viták színhelye: a tolmácsokat kiscsibeként veszik körül a külföldiek.

Történelmi városaink többségét nehéz megközelíteni a gépkocsi nélküli halandónak, vonaton is csak átszállással. A gyorsnak csúfolt miskolci járat egyetlen előnye, hogy nem kell Budapesten csomagokkal átlopholni egy másik pályaudvarra, s egy átszállással már délután megérkezhet az ember Egerbe. A kalauznő olyan kedves, hogy nem tudok rá haragudni figyelmetlensége miatt, s autóbuszjegyet is szerzek az ötödik „bennszülöttől". Nézem a bilétát: éppolyan, mint a szombathelyi, csakhogy ezen a 4-es számú Volán Válla-

egyik filmrajongó sem fizeti ki. Jómagam is a TIT Vas megyei alapítványával élhettem.

Az elmúlt években kicserélődött az érdeklődők köre. Hiányzott a magyar—francia kapcsolatok fő „filmesatyja", Paul bácsi ősz pedagógus sörénye, a magyar népdalokat és munkásmozgalmi dalokat a Jancsó filmekből megtanuló Albert bácsi, dinnyeölő hosszú késével, gumilabdapattogó vidámságával, de a „veteránok" büszkeségével eljött H. Ádám, az egyik lengyel filmújság szerkesztője, Pintér Pista, a budapesti Kossuth Klub filmszakkörének vezetője, házigazdánkként köszönthettük Okos Oszkárt, az egyetem titkárát, s régi

Birkás Ákos, grafikus

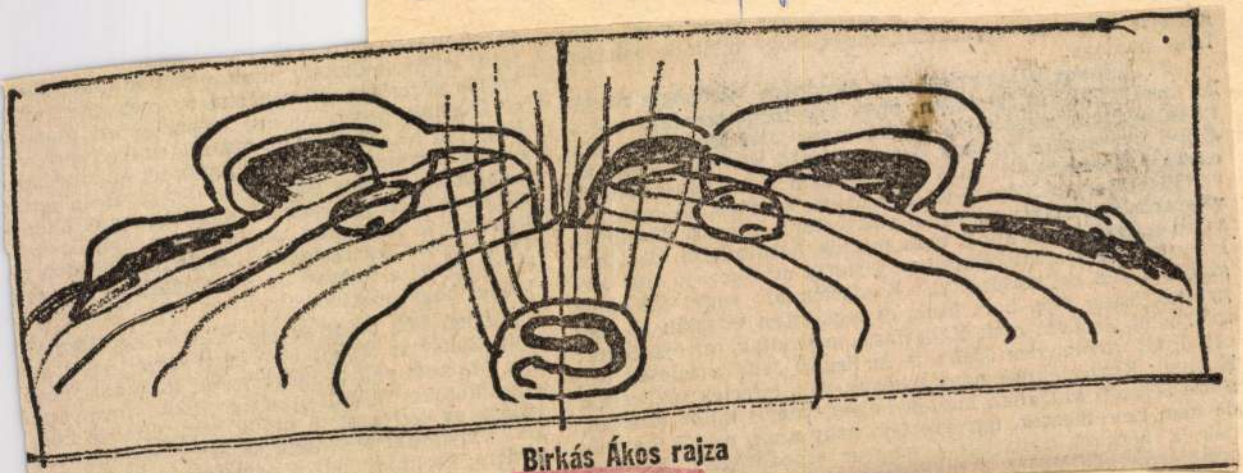

Birkás Ákos rajza

Birkás Ákos: Rajz

13

Élet és Irodalom Bp. 1984. márc. 16. XXVIII/11

derekú magyar ember (mint Zsu
en és mindenáron meg akart fel
dig minden idegszála azt mondt
hogy nem kellene az első sorban
g azokat éri, akik az első sorban
éne bújniuk a tömeg sűrűjében,
ot kéne venniük, ahogy ő, Zakari
glépett, ahogy akkor is hallgatott
d ösztöneire, mert akkor tudta, h
vadász, de most kötelező volt elj
oszlán.

belül az egész lénye egyetlen gö
többet és főképp *mást* tudott a v
tarta megengedni magának, hogy
ajta), ő végigcsinálta negyvenné
mot, ő tudta, hogy lapulni kell,
elől, akik személyesen őrá vad
i kell a németek bombái és ág
csapatoknak voltak szánva, és
golvói elől, amik a várost védő

Birkás Ákos, grafikus

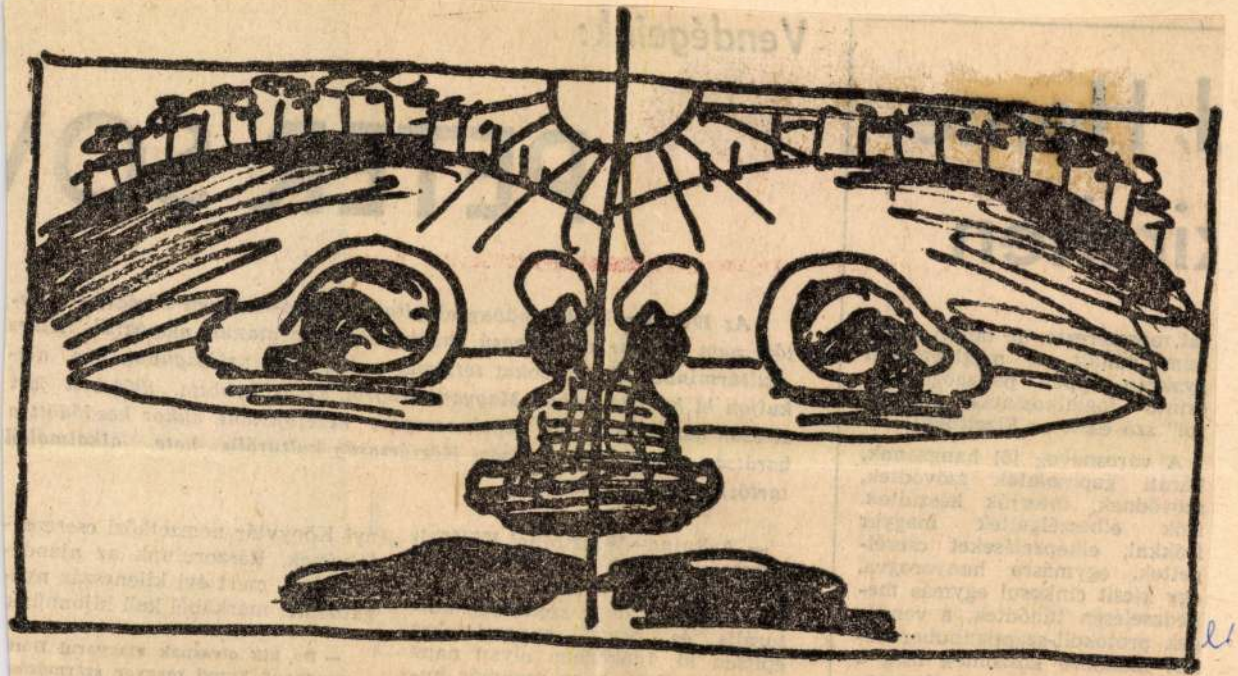

Birkás Ákos rajza

8

l. 3. XXVIII/5

ER SOV

Német—magyar Társaság" vezeen megtanult magyarul. Lelkes rt, hogy valósághűbb kép ala. Ez a hobbija. 1964-ben járt vezetőjeként, akkor kezdődött a g kultúrális hete alkalmából

Könyvtár nemzetközi csereoszyának. Rászorulunk az ajándékaikra, mert évi kilencszáz nyunémet márkából kell kijönnünk

— De kik olvasnak magyarul Dort hundban? Ennyi magyar származás él ott?

gyar kiadások felé tapogatoz-

szonhat ilyen társaság

Birkás Ákos, grafikus

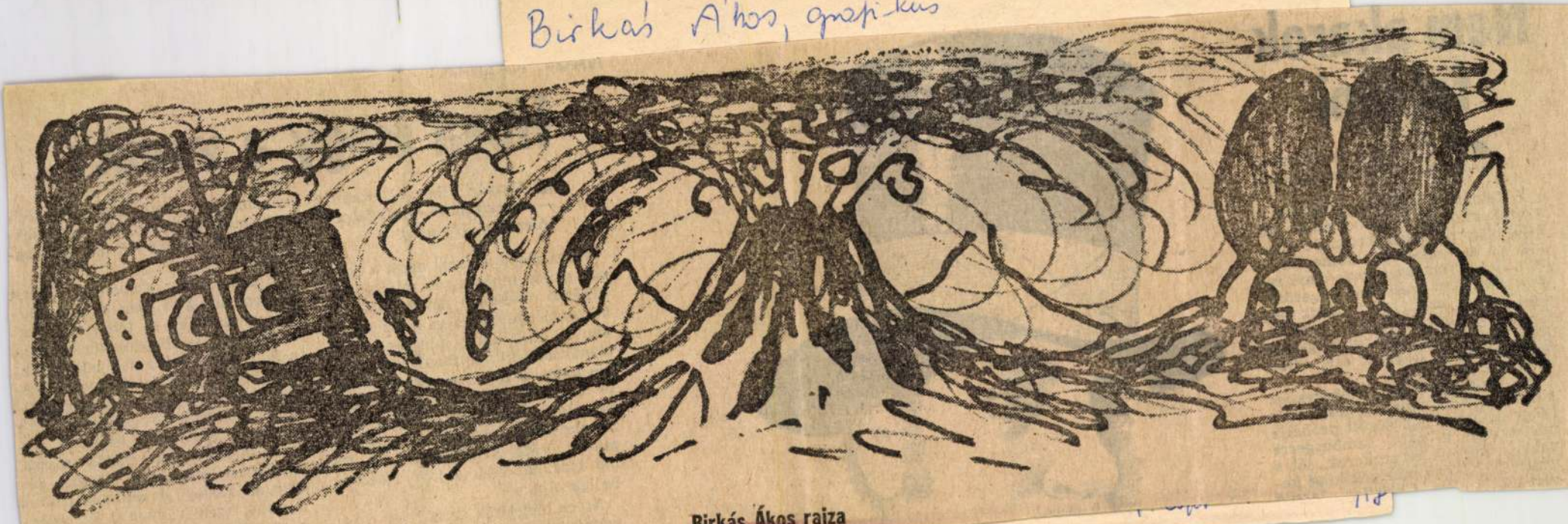

Birkás Ákos rajza

Nem ak
felnő

■ *P. C. Jersild*
kek szigete. (Eu

A felnőttek ritkán
gyerekeknél. Csak tö
ettől még nem okosa
dig ők az erősebbek
son, *A Gyermekek sz*
gény tizenegy éves h
lény" ellen lázad, ez
a nyári tábor elől. In
pénz és felügyelet né
Stockholmban, hogy
mén töprenghessen.
A legkülönfélébb
sodródik: koszorúsza
hölgy és beteg nők k
megkeresni a napi
valót, színészek és r
végén fiatalkorú bűn
veredik... Per Ch

AZMER?

ová megy a vonat?

uszár Tibor: Nemzetlét
nzettudat—értelmiség.
vető, 729 old.)

gy a vonat azzal a Sors-
nincsen, de mint kiszá-
k-okozat kapcsolatok kö-
ye mégis van. Ha ugyan
nt ahogy nincsen — ra-
kitapintható összefüg-
t és előre megállapítha-
gszerűség a történelem-
nne előre látni és jó len-
ni azoknak, akik prófé-
iteszként lépnek fel. De
kat csak a jövő igazolja,
a.

iztosíték arra; hogy a ki-
atlan, mert jelentéktelen-
gva észre sem vett ese-

népdalaiban, meseszerű történeteiben, mint az elmélyült vívódásokban. Csak másképpen megfogalmazott.

Huszár Tibor szépen ír. Olyan szépen, ahogyan csak az tud, akinek a radikális — tehát a gyökerekig ható — elemzés közben sem a feje, sem a szíve nem hűlt ki. Ennek köszönhető, hogy nem összegereblyézett, laza tanulmánygyűjtemény, hanem kompendium lett a munkája, amelynek kezdetei nagyon messzire vezethetők vissza. Befejezése még nem látható, hiszen mi, akikről és akiknek szól ez az írás, még vagyunk. Ha évenként néhány tízezerrel kevesebben, fogyatkozva is.

Ez a kötet olyannyire

Birkás Ákos

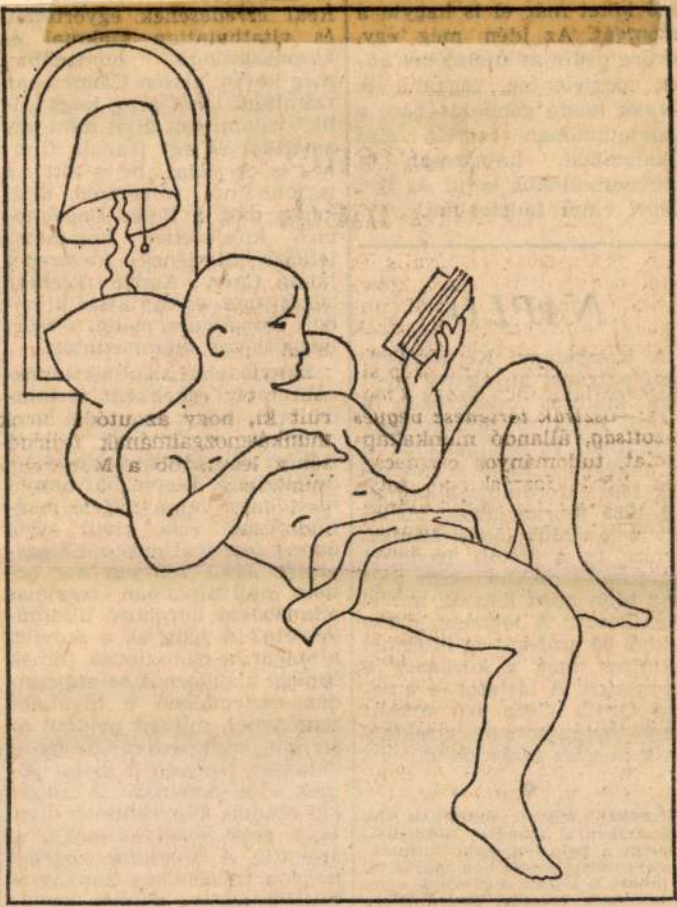

Birkás Ákos illusztrációja Nádasdy Ádám Komolyabb versek című verseskötetéhez (Szépirodalmi)

Magyar

meg — augusztus 31-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

◆

Tizenkét művet mutatnak be Brüsszelben a magyar filmhéten, amelyet a belga—magyar kulturális egyezmény keretében május 28. és június 2. között rendeznek meg. A közönség láthatja Bacsó Péter Tegnapelőtt és Te rongyos élet, Dárday István Jutalomutazás, Gazdag Gyula—Ember Judit Határozat, Gothár Péter Ajándék ez a

afrikai kontinensen forgatott munkák. Nincsenek ázsiai filmek, s Dél-Amerikát is csupán két alkotás képviselte az idén. Igaz, ezek közül az egyik, az argentin *A hivatalos történet* nagyon tisztességes, komoly és felelősségteljes munka, amely a katonai kormányzás évei alatt „eltűntek" sorsának ügyében emel szót, s egy különös

Birkás Ákos, grafikus

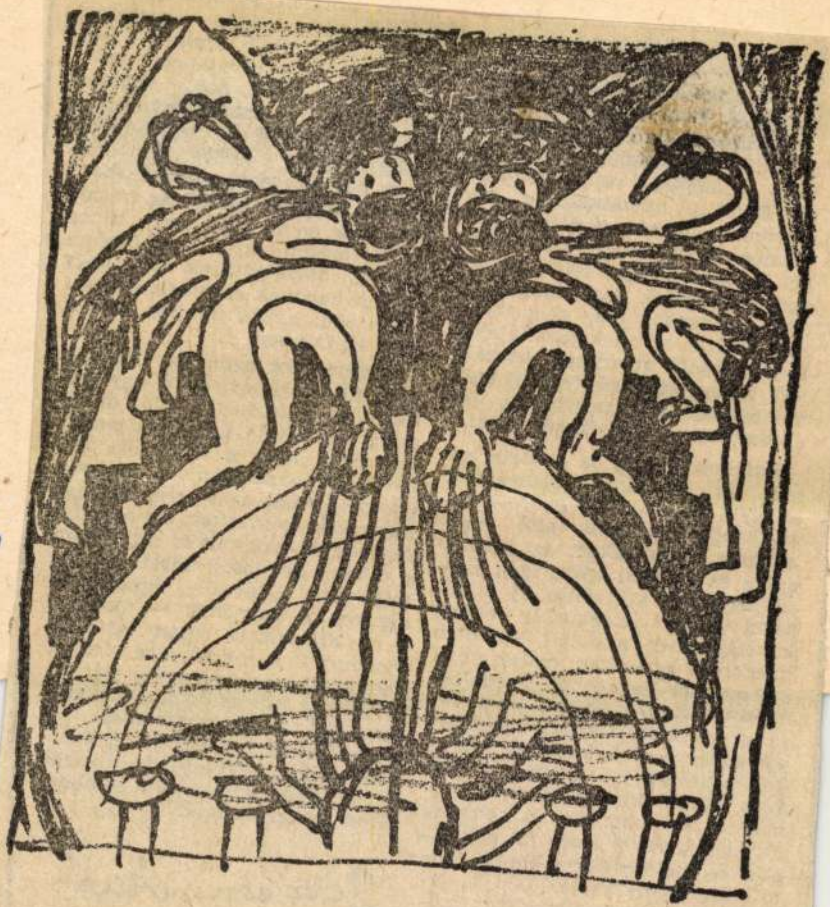

Birkás Ákos rajza

Birkás

Etet

12

XXVIII/9

ugyanakkor az [illegible]
érdemes hagyományok megőrzésének, prolongálásának lehetőségét kapja e vérfrissítéssel, s nem kell a vesztébe — a líra, a regény elhalásának pánikszerű víziójába — rohannia. E kölcsönhatáson alapuló irodalmi együttélés és életmeghosszabbítás fontos tanulmánykötetek témája lehetne, s attól se kellene megriadnunk, hogy az esztétikai gondolatsor és a politikai következte-

nem tudtak [illegible]
ültettek a büntetőpadra. Én voltam az." Akik személyesen ismerték, nem mulasztják el megírni, milyen egyszerű, barátságos és közvetlen ember volt Solohov. Mi se mulasztjuk el.

Jovánovics Miklós

BIRKÁS Ákos

Uj Müvészet, I.évf.2.sz.1990 64.p.

Birkás Ákos, aki az idén az esseni Kunstring Folkwang ösztöndíjasa volt, július 12. és szeptember 19. között önálló kiállítással mutatkozott be a múzeum Városi Galériájában.

■

Bizlás Ákos

festőművés

Terménet – táp

Láncz Sándor
cikke

Művészet
90/1

6

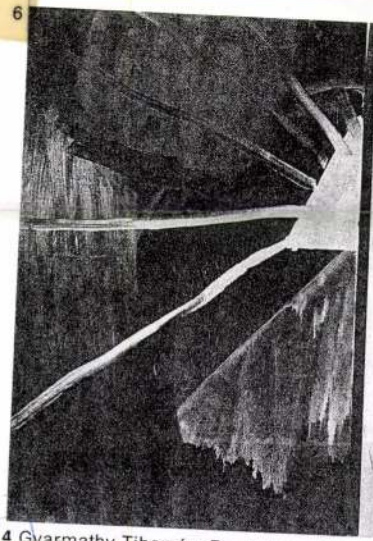

4 Gyarmathy Tihamér

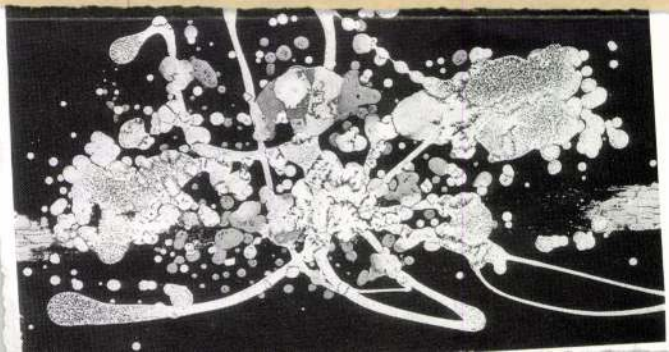

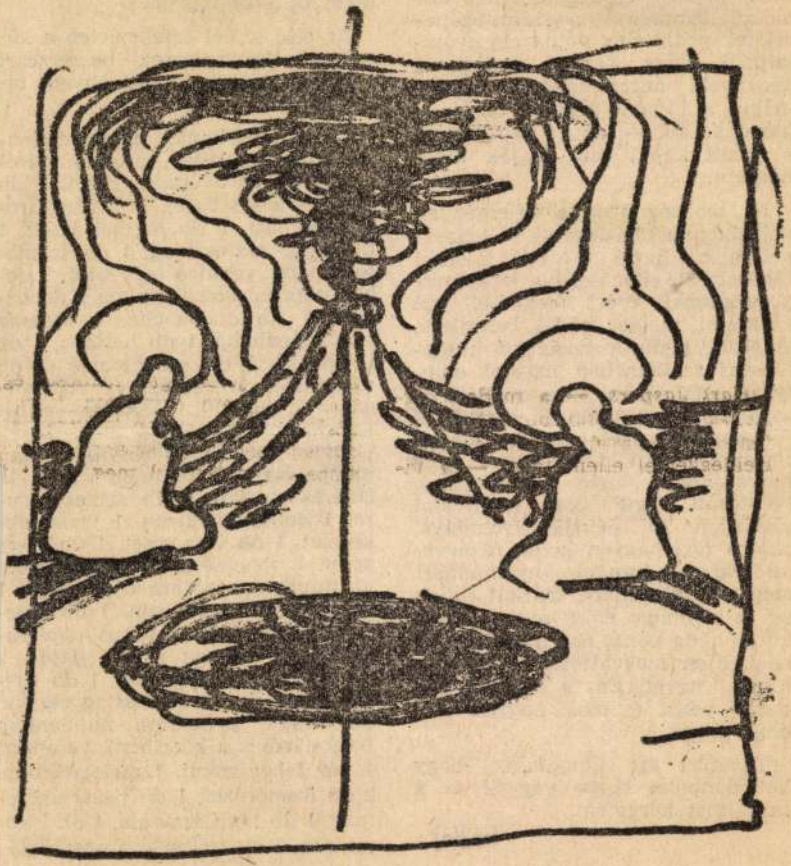

Birkás Ákos rajza

hetne képezni zsokénak, a nagyobbakat krupiénak, a számítógépeseknek pedig elég volna egy gyorstalpaló, hogy kezelni tudják a pénznyelő automatákat. Törvény nélkül a hivatal félkarú rabló — mondogatták —, de ha profilt vált, a pokol kapui sem fogják megdönteni.

A többség azon a véleményen volt, hogy a fölöslegessé vált, hasznot nem hajtó hivatal további fönntartása ellenkezik a kormányprogrammal, ezért meg kell azt szüntetni, helyét sóval behinteni, dolgozóit pedig a szocialista humanizmus szellemében máshol elhelyezni. Ha esetleg nem volna elég só a hintéshez, talán ők maguk..., — akarta javasolni valaki, de leintették. A só olyan olcsó, hogy nyereségesen nem bányászható. Fölmerült végül, hogy a hivatal alakuljon át pénzjegynyomdává, ahol a régi hagyományok feleleventéseként frankot nyomnának, meg persze, dollárt, márkát, rubelt is. A nyomda előtt minden nap öttől hétig pénzt osztanának, hogy ne kelljen megváltoztatni az adóhivatal nevét. Én is kaptam egy csomó pénzt és most nagyon boldog vagyok.

Továbbá azt álmodtam, hogy két templom egere vagyok és a farkaimat kergetem.

(szálé)

kolai oktatás ingyenes.

Az első szülői értekezleten a következő felszerelések beszerzését kérte általános iskolás lányom tanítónője:

1 db kávéskanál, papírzsebkendő, papírszalvéta, vécépapír, írólap, 5 db sűrűvonalas füzet, 3 db négyzetrácsos füzet, 2 csomag írólap (újfent), 1 db logikai játék, 1 db papír mérőszalag, 1 db számolóléc vagy vonalzó (egyenes), 2 doboz papírkorong, tartalma 1 dobozban, 2 db dobókocka, 1 csomag számolópálcika, 1 db betűsín, 1 db betűtartó, 1 db szóképtartó, 1 db újságfüzet (összefűzve), ABC-ország (könyv), Ablak—zsiráf (könyv, új kiadás), Vidám mesék (szovjet szerző) 30 darab rajzlap mappában, 10 db félbe vágott 1(filléres rajzlap, 6 db színes ceruza, 1 doboz zsírkréta, 1 vízfestékkészlet, 1 db 4-es ecset, 1 db 10-es ecset, 1 db ecsettál, 1 db ecsettörlő, minden rajzórára újságpapír, 1 csomag színes gyurma, 1 db rajztábla, 1 db olló, 1 tubus papírragasztó, 1 csomag színes papír, 2 db HB-s ceruza (grafit), 1 db vastag postairón, 1 db vastag ceruza, tea vagy gyümölcs mindennap (nincs ivóvíz a közelben), valamint 1 pár fehér zokni, 1 melegítőruha, 2 db üzenőfüzet, 1 db tisztaságcsomag, 1 db textilszalvéta, 1 db iskolatáska, 1 db tolltartó, íróeszközök,

ÉS XXXI. évf. 37. sz. 1987 10. p.

BIRKÁS ÁKOS

Birkás Ákos

Sárvár / Művelődési Központ

Birkás Ákos: Művészet – Múzeum – Művészet II., részlet a budapesti Szépművészeti Múzeum délnyugati külső falából, fotó, 1975

Aus dem Anlaß, daß 22 Prachtwerke der Ludwig-Sammlung fünf Jahre lang in der DDR bleiben und hier ausgestellt werden, ist nicht nur die Untersuchung der politischen Beziehungen dieses Schrittes des Großindustriellen-Sammlers der Mühe wert, sondern auch die Klarlegung der Antezendenzien — schreibt Nóra Aradi, Professor der Kunstgeschichte. Denn die Kölner und Aachener Ludwig-Sammlung verdankt ihren Ruhm, ihre Bedeutung nicht allein ihrer Qualität und Aktualität, sondern auch der Tatsache, daß sie sich auf solche Tendenzen der letzten anderthalb-zwei Jahrzehnte konzentriert hatte, denen der Gleichmut meist ferne steht, der passive Verzicht auf die Aussage fremd ist.

Harald Olbrich: Die internationale sozialistische Kunst und ihre Erfor-

12 KÜNSTLER AUS BERLIN-MITTE
12 MŰVÉSZ KÖZÉP-BERLINBŐL

Es stellen aus: **Ruprecht Dreher**
Kiállítók: **Jörg Herold** (Installation)
Christine Hill (Konzept, Aktion)
Mathias Hoch (Foto)
Laura Kikauka / Gordon Monahan (Konzept)
Frank Maibier (Konzept, Musik)
Maix Mayer (Foto)
Maroan el Sani und **Nina Fischer** (Konzept)
Yana Milev (Aktion, Konzept)
Carsten Nicolai (Malerei)
Olaf Nicolai (Konzept)
Maren Roloff (Plastik)
Günter Unterberger (Installation)

Eröffnung / *Megnyitó*: 7. November, 18.00 Uhr

ERNST MŰZEUM, Budapest VI., Nagymező u. 8.

Die Ausstellung ist bis zum 1. Dezember außer montags täglich von 10.00 bis 18.00 Uhr geöffnet.
A kiállítás december 1-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig tekintehtő meg.

Durch den kürzlich beendeten einjährigen Aufenthalt im Künstlerhaus Bethanien in Berlin, aber auch durch frühere längere Arbeitsaufenthalte dort, gehört Ákos Birkás zu den hervorragenden Kennern der Berliner Kunstszene, insbesondere der jungen und sehr innovativen Szene, die sich in Berlin-Mitte gebildet hat. So entstand auf Anregung der Budapester Kunsthalle, des Goethe-Instituts Budapest und in Zusammenarbeit mit der Galerie EIGEN + ART in Berlin das Konzept, die junge Kunstszene aus Berlin-Mitte aus der besonderen und subjektiven Sichtweise des Künstlers und Kurators Ákos Birkás in Budapest vorzustellen.

"Die Kunstszene von Berlin-Mitte ist offen, interessant, jung und chaotisch frei. Sie befindet sich sozusagen im kreativen Zustand und ändert sich ständig. Sie ereignet sich im ehemaligen Ostteil der Stadt, ein wesentlicher Teil der dort tätigen Künstler stammt aus Ostberlin oder Ostdeutschland. Das macht sie aus osteuropäischer Sicht besonders interessant, man könnte Parallelen zur Budapester Entwicklung finden. Doch die Kunstszene von Berlin-Mitte ist gleichzeitig auch international geworden, eine der Ursachen ihrer Dynamik." (Ákos Birkás)

Nemrég lezárult egyéves berlini ösztöndíja és korábbi hosszabb berlini tartózkodásai során Birkás Ákos a berlini, különösen a Közép-Berlin-i művészeti élet kitűnő ismerőjévé vált. A Műcsarnok és a budapesti Goethe Intézet kezdeményezésére, együttműködve a berlini EIGEN + ART Galériával Birkás Ákos saját szubjektív szempontjai szerint válogat és mutatja be Közép-Berlin fiatal művészeit.

"A közép-berlini művészeti élet nyitott, érdekes, fiatal és kaotikusan szabad. Mondhatnánk, kreatív állapotban van és folyton változik. A város volt keleti részén jön létre, az ott tevékeny művészek többsége keletberlini vagy keletnémet. Ezért különösen érdekes a színtér keleteurópai szempontból, párhuzamokat találhatunk a budapesti művészeti élet alakulásához. Ugyanakkor Közép-Berlin művészeti élete nemzetközivé is vált és ez dinamikájának egyik kiváltója." (Birkás Ákos)

BIRKÁS ÁKOS. MALEREI / *FESTÉSZET*
Berlin 1995-96

Eröffnung / *Megnyitó*: 6. November, 18.00 Uhr

GOETHE-INSTITUT

Die Ausstellung ist bis zum 13. Dezember außer samstags und sonntags von 10.00 bis 18.00 Uhr geöffnet.
A kiállítás december 13-ig szombat és vasárnap kivételével naponta 10-18 óráig tekintehtő meg.

Einer der bekanntesten und zweifellos international bedeutendsten ungarischen Künstler, Ákos Birkás, arbeitete von April 1995 an im Rahmen eines einjährigen DAAD-Künstlerstipendiums im Haus Bethanien in Berlin. In diesem Zeitraum entstanden zahlreiche neue und aufregende Bilder, die kürzlich in der daadgalerie in Berlin präsentiert wurden.

"Die Bilder zeigten eine etwas überlebensgroße, pastos in vielen Schichten übereinandergemalte Form, die die Gestalt eines aufrechtstehenden Eies hatte. Auf meine Frage, wie er dazu käme, machte Birkás mit beiden Hände eine Gebärde, die mit ausgestreckten Armen über dem Kopf begann und völlig symmetrisch an seinen beiden Oberschenkeln endete, und sagte: `Innenräume, ich male Innenräume.´ Die Gebärde entsprach exakt der Form, die sich in den Bildern wiederfand." (Dieter Honisch)

Das Goethe-Institut Budapest zeigt eine Auswahl der Berliner Arbeiten von Ákos Birkás. Diese Ausstellung ist in Zusammenhang zu sehen mit der Ausstellung 12 Künstler aus Berlin-Mitte, die Ákos Birkás während seines Berliner Aufenthaltes kuratiert hat. So wird Ákos Birkás in Budapest erneut als Künstler und erstmalig auch als Kurator einer Ausstellung vorgestellt.

Birkás Ákos, egyike a legismertebb és nemzetközi szempontból kétségkívül legjelentősebb magyar művészeknek, 1995 áprilisától a DAAD egy éves ösztöndíjának keretében a berlini Haus Bethania-ban dolgozott. Az ebben az időszakban készült új és izgalmas képeit nemrég állította ki a daad-galériában, Berlinben.

"A képeken az életnagyságúnál valamivel nagyobb, sok rétegben, pasztózusan festett formát láttam, amely felállított tojás alakú volt. Kérdésemre, hogy honnan jön ez a forma, Birkás két kézzel, nyújtott karral egy mozdulatot tett, amely a feje fölül indult és teljesen szimmetrikusan a két felsőcombja magasságában végződött, és azt mondta: 'belső terek, belső tereket festek.' A mozdulat pontosan megfelelt annak a formának, amelyet a képeken láttam viszont." (Dieter Honisch)

A budapesti Goethe Intézet Birkás Ákos berlini munkáiból mutat be válogatást. A kiállításhoz kapcsolódik a "12 művész Közép-Berlinből" című kiállítás, melyet berlini ösztöndíjas tartózkodása alkalmával Birkás Ákos szervezett. Igy Birkás Ákos ismét kiállít Budapesten és első ízben kurátorként is bemutatkozik.

Bíróka A'20s
felvétele

MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1983 SEP 13

1021

1983. augusztus 31., szerda

Dunántúli Napló

A művelet fedőneve: „Táj"

Nemzetközi kiállítás a Pécsi Galériában

Hagyatkozzunk a lexikon meghatározására? Higgyük harmincezer éves adatokon nyugvó, s lényegében azóta sem változó definíciónak, amikor egy sereg kortárs művész magától értetődően hagyja ezt figyelmen kívül? Vagy enyire puhává, védtelenné vált volna minden, ami nemrég még kollektív megegyezésen alapuló „értelme" volt a dolgoknak? Ennyire megvetendő lenne és ennyire elviselné sarokba szorítottságát a „gyakorlat", ami az „elméleteknek" adna igazolást? Meglehet, hogy csendesen, de működik efféle felismerés ma a művészekben. A közös nyelv megtalálása a közlés „jelentés-értékének" elsekélyesedésével riogat, az alapvető tényekkel szemben támasztott, felülvizsgálatot célzó kétség a szintézis megtalálása ellen hat, az anyagi korlátok pedig a „szegény művészet" attraktivitást nélkülöző megoldásainak elfogadására kényszerítenek.

A pécsi kiállítás nem kisebb dolgot kíván megmutatni, mint azt, hogy a kereskedelem, a zsüri, a díjazások, a mecenatúra, a mozgalmi töltés „kint" forgalmazott „szempontjai" előtt milyen is az a művészetnek mondott cselekvés, amely láthatóvá tett gesztusokban közvetlenül, személyes felelősséggel és kritikával szól a valóságról. Aki végső szentenciát vár, az csalódva kell hogy távozzon. A ma embere nem hisz, nem hihet már csak a szemének. Az „ész cselei" már korábban nyilvánvalók lettek, s most veszélyben lenne, aminek hiteles üzeneteiről eddig nem volt kétségünk: a látás, a hallás, a tapintás is? A kiállítás efféle hiedelmek okszerűségét sem rejti véka alá. Képtelenségeivel, szomorú paradoxonaival, abszurd tételeivel is színesebb azonban ez a látványok mögé furakodó kíváncsiság, mint a delacroixi „a kép ünnep a szem számára" – üzenet.

Művészettörténeti értelemben tehát nem feltétlenül figyelemre méltó, ami ezúttal láthatóvá lett. Számos izmus, módszer, műfaj művelőinek másod-, harmadvonala, csendestársa, aktualizálója van jelen Pécsett. De itt van. És azt sugallja, hogy vannak problémák is, feladatok is, melyeket meg lehet oldani, hogy a „légüres tér" teóriája megközelítőleg igaz csak. Hogy léteznek eszmények, és hogy a szkepszis néha tágabbra nyitja a szemet, mint az esztétikumban önigazolást találó és kétséges értékű visszaigazolásokban felmagasztosuló optimizmus.

E tekintetben feltétlen kiemelendőnek tartja a kritikus a cseh és szlovák művészek alkotásait. *Michael Kern* „Nemzetközi céltáblája", *Emil Fulka* „Energia" című szekvenciája, *Julius Koller* „UFO-Galériája", *Rudolf Pavel* „Epicentrum" című műve egyértelmű kiállítás az emberiség, a környezet védelme mellett. Hasonlókat mondhatnánk *Schrammel Imre* munkájáról is. Igen hasznos dokumentációt küldött *Javacsev Christo* Amerikából, aki monumentális méretű tájátalakításaival keltett figyelmet, s ekként a „land art" nagymestereként tartják számon.

A fogalmi, logikai analízisek mestereként ismert nyugatnémet *Timm Ulrichs* izgalmas táj-akciókról küldött felvételeket. A valóságos táj léptékében készítette látványterveit *Kovács Attila* és *Bachmann Gábor*, mindketten a tlmi megvalósítás reményében. Igaz örömmel követte a kritikus *Dévényi Sándor* építész munkáját, hegyoldalból és erdőből kisarjadó, szimbolikus értékű architektúráját. Ha a ciklus korábbi darabjaival való összehangzás nem is rekonstruálható, önmagában teljes értékű és szellemes munka *Gellér B. István* „Tökéletes böfön" című lapja. Bár az ötlet lejegyzésének küszöbén alig lép túl *Papp Károly* „Fünfkirchen Flipper" című szobra, mégis szorongásba csomagolt derűt kelt mindennapi életünk automatikába rendezett sora. Ironikus szándékait sem rejti véka alá, amikor a képzeletbeli golyó szaladgálása nyomán érintjük állatkertünket és köztéri látványosságainkat, majd ráadásnak a jutalom: a Széchenyi tér autósziluettekkel körbezárt fontoskodó nyüzsgése, hála a szoborba épített periszkópnak.

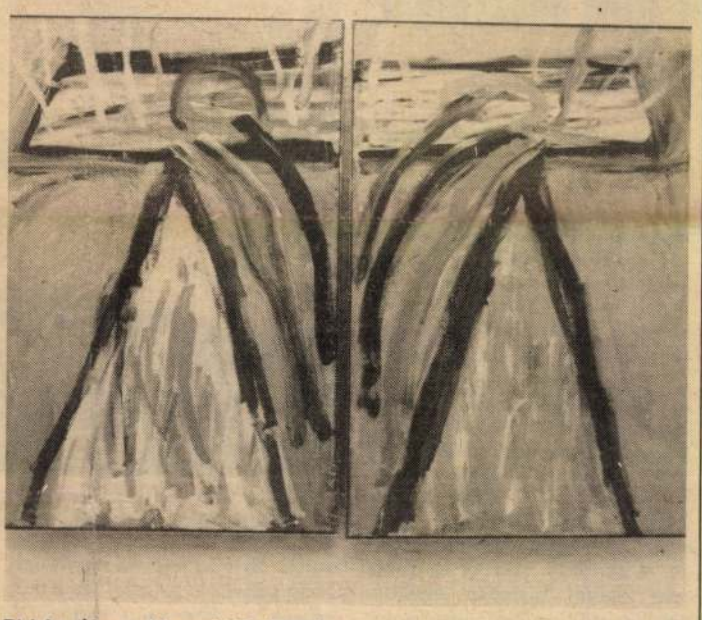

Birkás Ákos: Hegyvidék (1983)

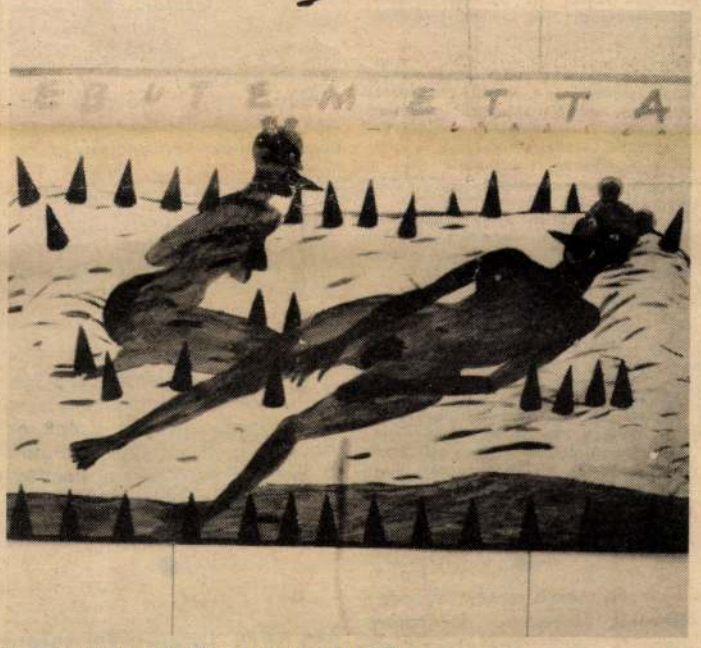

Nagyvári László: Ebute metta (1983)

Aligha alkalmas egy hírlapi cikk arra, hogy egy ilyen nagy méretű kiállítás valamennyi tanulságát előszámlálja. A legfontosabbakat azonban mindenképpen felemlegethetjük. Mindenekelőtt tanulságul szolgálhat a kiállítás szervezőjének és rendezőjének, *Pinczehelyi Sándornak* az ügyszeretete, hiszen úgyszólván támogatás nélkül, saját ismereteire és kapcsolataira támaszkodva hozta létre a bemutatót. És ez a tény messze elhanyagolhatóvá teszi a helyenként megmutatkozó semmitmondást, vagy, hogy a kritikus blöfférzékenységét a méltányosság határán túl is igénybe vette egy-két munka. Elhanyagolható fontosságú, hogy helyenként bizonyos művek rászorulnak a kommentárra. Sem *Kovács Attila* (NSZK) „Metanégyzete", sem *Türk Péter* „pszichogramm" műfajmegjelölésű „Jelensége" nem adnak

tuk:
a vásárlási utalvány (1000 Ft)
b Wartburg Lim. tip. személyg
csira szóló utalvány
c Polski Fiat 125 P tip. személy
kocsira szóló utalvány
d Videoton Hi-fi torony I. (39 9
e Videoton Hi-fi torony II. (37 90
f szerencseutalvány (30 000 Ft)
g színes tv (30 000 Ft)
h iparcikk utalvány (25 000 Ft)
i otthon lakberendezési utalvá
(25 000 Ft)
j zenesarok utalvány (20 000 Ft)
k televízió (10 000 Ft)
l vásárlási utalvány (10 000 Ft)
m vásárlási utalvány (9000 Ft)
n vásárlási utalvány (7000 Ft)
o vásárlási utalvány (5000 Ft)
p vásárlási utalvány (4000 Ft)
r vásárlási utalvány (3000 Ft)
s vásárlási utalvány (2000 Ft)
A nyertes szelvényeket 1983.
tember 25-ig kell a totó-lottó k
ltségek, az OTP-fiókok, vagy
a Sportfogadási és Lottó
címére (1875 Budapest
Ferenc u. 15.) eljuttatn

Háromezren a HDN nosztalgia-vonaton

A Dunántúli Napló szerkesztősége és a MÁV Pécsi Igazgatóságának szervezésében szombatonként hat héten át HDN-vonatok indultak Pécsről, a dél-dunántúli régió különböző kirándulóhelyeire. A nyári szezon nosztalgiaszerelvényeire több mint háromezren váltottak jegyet és voltak részesei a rendezett kulturális és sportprogramoknak. Tegnap délután, a MÁV Pécsi Igazgatóságának tanácstermében Fényes József vasútigazgató és Lombosi Jenő főszerkesztőhelyettes értékelte az akciót azon a megbeszélésen, amelyre a rendező szervek a program sikerét biztosító együttesek vezetőit, előadóművészeket és a különböző vállalatok vezetőit hívták meg. Az együttműködő szervek képviselői és a művészek az ünnepség végén átvették az alkalomra készült elismerő emléklapokat. Az értékelésen részt vett dr. Sebes Miklós, az Utasellátó Vállalat vezérigazgatója is.

Fényes József, a MÁV Pécsi Igazgatóságának vezetője köszönti a HDN-nosztalgiavonatok szervezőit.

*

Kánikula '83

A Balatonról hazatelé tartó vonatban fürdőruhás nők és férfiak sétálnak. Eleinte meglepő, akadnak megjegyzések. Aki teheti „fürdővárossá" nyilvánítja az egész országot a maga szabadidejére. Észszerű haladásnak lát-zik.

Ha a magánautókban egy szál rövidnadrágban vezetnek és a magántulajdon e szent és zárt területén a közforgalomban is a család bárhogyan öltözködve utazhat, miért ne közlekedne bárki nagy melegben fürdőruhában? Csak megszokás dolga.

Ha valaki hosszú hálóingben jelenne meg az utcán, botrányos volna, de a „mini" és a „forrónadrág" nem-mondhattam még nem régen. Azóta megjelentek a hálóingszerű ruhák, és a különböző rafinált „sliccelések"-hez képest a fürdőruha őszintébb.

Persze, önkritika szükséges volna. A vonaton még megvolt, jobbára jóalakú, fiatal nők járkáltak bikiniben. Remélhető, hogy bizonyos súly- és korcsoport máshogyan illeszkedik az „országos fürdőváros" „korszerű" viseletébe.

—T—

Védett madaraink

Gyurgyalag

Népi neve: méhészmadár, gyurgyóka. Löszfalakban, homokbányákban telepesen fészkel. Repülő rovarokra; lepkékre, szitakötőkre, darazsakra vadászik. Vonulás során előfordulása elvo-

☎ 15-000

Gyakran kapunk észrevételeket olvasóinktól a pécsi utcák kövezetének rossz állapotáról. Ezúttal a Zöldfa u. 8-ból jelentkezett Füzesi György, aki azt panaszolta, hogy a frissen felújított házakra fröccsen fel a sár az útburkolaton található gödrökből. Sárközi Csaba pécsi olvasónk az Ótemető utcában lakók nevében panaszolta, hogy utcájukban van egy kb. nyolcvan méter hosszúságú szakasz, amely rossz időben szinte járhatatlan. Ugyancsak a közutakkal kapcsolatos ügyben telefonált Sandó Jánosné Kozármislenyből, azt javasolva, hogy fessenek föl zebrát az üszögpusztai iskolánál a Mohács felé vezető útra, mert a gyerekek néha perceket várnak, amíg a veszélyes helyen át tudnak szaladni. Zebrát javasolt Németh József, az Aaradi vértanúk útja—Hunyadi út kereszteződéséhez is.

*

Ugyancsak egy krónikusan visszatérő panasz: a pécsi, kertvárosi (Varsány utcai) antenna tökéletlen működése. Jelenleg a jugoszláv programok rossz vételét teszik szóvá a legtöbben, de panasz van a magyar adások vételére is. Úgy véljük, jogos az olvasók kérdése: a XX. század utolsó negyedében ör-

Bányásznapi randevú

Szabadtéri táncszín

A bányásznapi műsorok hagyományos helyszíne a Káptalan utcai Szabadtéri Táncszín is. Vasárnap délután 3 órai kezdettel folyamatos műsor kezdődik itt, amelynek első fellépője az Apostol együttes lesz. Egyórás műsoruk után a Mikroszkóp Színpad kabaréját láthatja a közönség, ezt követően pedig operett gála kezdődik Kovács Apollónia, Pere János, Gyulai Erzsi, Bende Zsolt, Gallai Judit és Oszvald Marika fellépésével, a Duna Művész-együttes népi zenekarának közreműködésével.

Este 6-tól 7 óráig a Magyar Néphadsereg Művész-együttesének néptáncgálája látható a színpadon. Novák Ferenc, Erkel-díjas koreográfus együttesével Dévai Nagy Ka-

Kórházi felvételes ügyeletek

Mindennapos felvételi ügyeletek gyermek beteg részére. Pécs város: POTE Gyermekklinika, Szigetvár város és járás, a pécsi és a volt sellyei járás: Megyei Gyermekkórház. Gyermeksebészeti, kórházi felvételt igénylő gyermekfülészeti betegek, égett és forrázott gyermekek részére páratlan napokon POTE Gyermekklinika, páros napokon: Megyei Gyermekkórház — Pécs és a megye egész területéről.

Felnőtt belgyógyászat: I. kerület: II. sz. Belgyógyászati Klinika. II. kerület: Megyei Kórház (belgyógyászat), III. kerület: I. sz. Belgyógyászati Klinika. Sebészet, baleseti sebészet: I. sz. klinikai tömb. Égési sérü-

az ellenértéket!

A hasznos anyagok összegyűjtése és leadása közügy, az Ön részvételére is számítunk!

A ZSOLNAY PORCELÁNGYÁR
az újonnan induló edény- és díszműáruegységéhez
keres érettségizett fiatalokat

- gipszmintakészítő
- nyersgyártó
- égető
- lakatos és bádogos

munkakörök betöltésére.

JÓ KERESETI LEHETŐSÉG.
JELENTKEZÉS A MUNKAÜGYI OSZTÁLYON.

2 402 238 s	2 724 703 r	79 008 196 l	79 383 428 j
2 413 964 o	2 730 566 s	79 014 059 p	79 389 291 f
2 419 827 g	2 736 429 n	79 019 922 k	79 395 154 l
2 425 690 m	2 742 292 i	79 025 785 s	79 401 017 m
2 437 416 n	2 748 155 f	79 031 648 j	79 406 880 i
2 443 279 k	2 754 018 h	79 037 511 p	79 412 743 f
2 449 142 m	2 765 744 n	79 049 237 s	79 424 496 q
2 455 005 n	2 771 607 k	79 060 963 r	79 430 332 s
2 460 868 p	2 777 470 n	79 072 689 s	79 436 195 o
2 466 731 r	2 783 333 l	79 078 552 s	79 447 921 r
2 472 594 r	2 800 922 n	79 113 730 n	79 459 647 l
2 490 183 j	2 806 785 n	79 125 456 f	79 483 099 m
2 496 046 s	2 824 374 r	79 131 319 h	79 488 962 i
2 501 909 k	2 836 100 s	79 143 045 d	79 494 825 f
2 507 772 s	2 841 963 s	79 148 908 l	79 500 688 g
2 513 635 s	2 847 826 r	79 160 634 m	79 512 414 n
2 525 361 j	2 853 689 r	79 166 497 o	79 518 277 m
2 537 087 f	2 859 552 j	79 184 086 o	79 524 140 m
2 548 813 h	2 865 415 d	79 189 949 o	79 530 003 o
2 554 676 r	2 871 278 h	79 195 812 p	79 535 866 m
2 560 539 r	2 877 141 m	79 207 538 p	79 541 729 o
2 566 402 s	2 883 004 i	79 213 401 o	79 553 455 j
2 583 991 p	2 894 730 n	79 219 264 s	79 576 907 l
2 613 306 o	2 900 593 o	79 230 990 i	79 588 633 p
2 625 032 p	2 918 182 e	79 225 127 s	79 594 496 r
2 630 895 h	2 924 045 l	79 236 853 n	82 015 915 n
2 648 485 k	2 929 908 o	79 242 716 k	82 039 367 o
2 666 073 n	2 935 771 o	79 248 579 o	
	2 941 634 f		

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR INFORMÁCIÓ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Birkás Ákos
arafiguru

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 FEB 3

-1021

Birkás Ákos rajza

Vendégeink:

PETER SO

Az 1970-ben Dortmundban alapított „Német—magyar Társaság" vezetője nem magyar származású, mégis szépen megtanult magyarul. Lelkes „kultúrmindenesként" sokat tett már azért, hogy valósághűbb kép alakuljon ki honfitársaiban Magyarországról. Ez a hobbija. 1964-ben járt először hazánkban, egy néptánccsoport vezetőjeként, akkor kezdődött a barátság. A Német Szövetségi Köztársaság kultúrális hete alkalmából tartózkodott hazánkban.

— A Rajna—Wesztfáliai Külföldi Társaság (RWAG) keretén belül tevékenykedünk, amelyet 1948-ban hívtak életre, hogy személyes kulturális és baráti kapcsolatokat építsen ki. Időközben olyan nagy intézmény lett, hogy ma már huszonhat ilyen társaság működik,

nyi Könyvtár nemzetközi csereosztályának. Rászorulunk az ajándékaikra, mert évi kilencszáz nyugatnémet márkából kell kijönnünk.

— De kik olvasnak magyarul Dortmundban? Ennyi magyar származás él ott?

l, Herne, kirchen

ját megszerezte, de tanári állást nem vállalt, a meglehetősen gyakran éppen pedagógusokat érintő „foglalkoztatási tilalomról" szó esett az Elzettben).

A városnevek jól hangzanak, baráti kapcsolatok szövődtek, szövődnek, interjúk készültek. frók elbeszélgettek magyar frókkal, elképzeléseket cserélgettek, egymásra hunyorogva, egy kicsit cinkosul egymás menedzselésén tűnődtek, a vendégek protokoll-szappanbuborékokat mellőzve köszönték meg a vendéglátók kedvességét, magyar kiadások felé tapogatóz-

Birkás Ákos

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 MÁR 16

ÉLET ÉS IRODALOM

Birkás Ákos rajza

akkor már az irháját vitte, a saját életét védte, mert hiába szerette még mindig Zsuzsát, tudta, hogy mellette sohasem lehet önmaga.

ot, és majdnem elröhögte magát.
en, vagy egy tucat szeretőn, szám-
már önmaga lett? Most már vála-
y pofonegyszerű kérdésre, hogy ki-
vá tartozik és mit kell levezekelnie?
jel Krajcziná aludtak, de nem bírt
alán volt valami kijárási tilalom is,
nem mertek hazaindulni, de lehet,
ellem tartotta ott őket: jó volt ösz-
al. Krajczióknál vagy tizenöten
tak, és izgatottan vitatták az ese-
akariásék maradtak ott éjszakára:
is és Szalai Jenő a feleségével,
lakásuk volt, elférték; ők ketten
aptak helyet, vagyis külön aludtak,
érezték, hogy amíg mások harcol-
a magyar szabadságért, az igazi

kariás görcsösen és mindenáron meg akart feleln
elvárásnak, pedig minden idegszála azt mondta
hogy baj lesz, hogy nem kellene az első sorban ál
a sortűz mindig azokat éri, akik az első sorban á
legalábbis el kéne bújniuk a tömeg sűrűjében, d
sürgősen télachot kéne venniük, ahogy ő, Zakariá
négyben is meglépett, ahogy akkor is hallgatott
re, az űzött vad ösztöneire, mert akkor tudta, hog
és tudta, ki a vadász, de most kötelező volt eljá
létére, hogy oroszlán.

Igen, félt, belül az egész lénye egyetlen görc
volt, Zakariás többet és főképp *mást* tudott a vil
Zsu (de nem akarta megengedni magának, hogy e
eluralkodjék rajta), ő végigcsinálta negyvennég
kálást, az ostromot, ő tudta, hogy lapulni kell, h
kell a nyilasok elől, akik személyesen őrá vadás
zsidóra, és bújni kell a németek bombái és ágyú
amik a szovjet csapatoknak voltak szánva, és a

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 NOV
VALÓSÁG

Birkás Ákos

1021

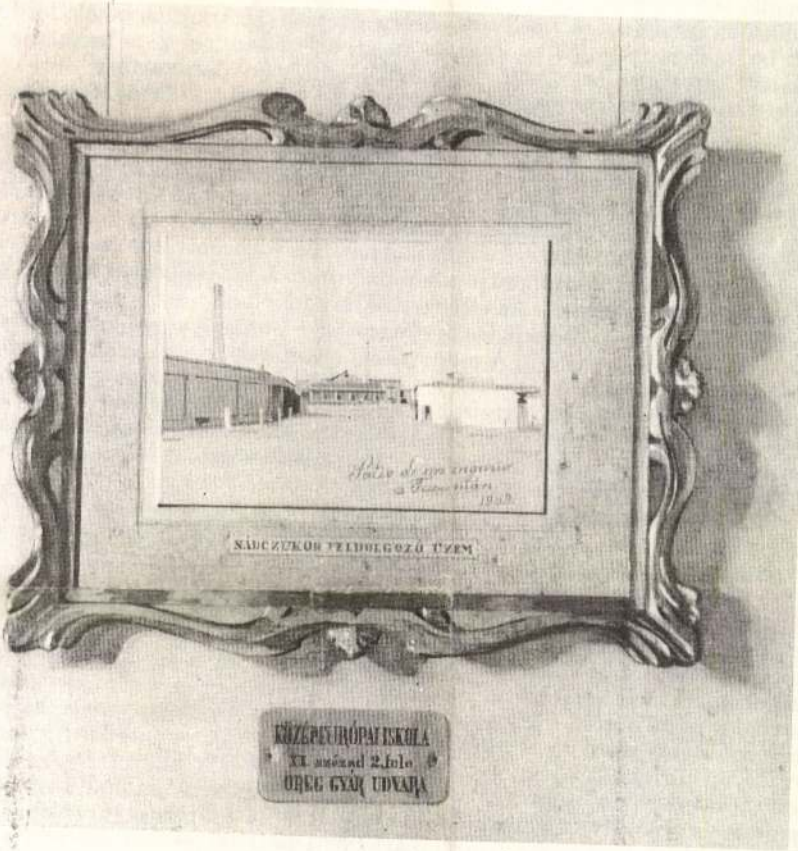

Birkás Ákos testménye

minden lehető alkalommal, gyermekek rémisztgetése
stb. A tartós diszkrimináció az érintettekből többf
legtragikusabb forma, amikor *elfogadják* a rájuk tele
megfelelően kezdenek el viselkedni. Más esetekben
kezik be, melyet megnőtt szolidaritás kísér, és ezt
folytatott propaganda, „klikkszellemet", „elvtele
Sajnos a diszkriminatív magatartás környezeti oka
elégséges figyelmet.

A diszkriminatív viselkedés okait vizsgáló le
egyoldalúan a *személyiségre* összpontosították. Az
mélyekkel csoporthovatartozásuk miatt alkalma
okai mindenekelőtt a megkülönböztetőben keresen
léleti alapállás, az ún. *etnocentrizmus* jellemez. Az e
rési univerzumának középpontja a bálványozott saját csoport, melynez kepe
den más csoport „idegen". Az etnocentrikus személyiség megközelítési módja ezáltal
nem a kíváncsiság, az érdeklődés, a „nyitottság", hanem a gyanakvás és a visszauta-
sítás, más szóval „zártság". A csoportközi ellentétek feloldása az etnocentrikus sze-
mélyiség ideológiája szerint csakis az erőszakos beleavatkozás, a likvidáció lehet.
Ez az ideológiai séma rendkívül rugalmatlan kategóriarendszert kínál az emberek
észlelésére, sztereotipizált nézeteket tartalmaz, ellentmondásmentes értékelő-érzelmi
elemeivel pedig egyenesen hajlamosít az előítéletességre, a tekintélynek való korlát-
lan alávetettségre (Adorno, et al., 1950).

Az etnocentrikus személyiség kialakulását egyoldalúan a freudi szocializációs
elmélet keretén belül magyarázták, kihangsúlyozva a pszichoszexuális fejlődés kudar-
cait, melyek következtében a felhalmozódott agresszivitás a diszkriminatív viselkedés
csatornáin kell hogy levezetődjék. Az elmélet kétségtelenül reális jelenséget emelt a
vizsgálódás körébe, de nem fordított kellő figyelmet a személységdinamikán kívül
fekvő szociokulturális és a társadalmi megismerést strukturálisan jellemző tényezőkre.
Az újabb kutatási eredmények bebizonyították, hogy a csoportközi konfliktusok, a
diszkriminatív viselkedés nem redukálható egyetlen elemre sem, ez egységes szociál-
pszichológiai folyamat, mely a kategoriális észleléstől a nyíltan részrehajló, hátrányo-
san megkülönböztető viselkedésig tart, és kialakulása, szüntelen újratermelődése a
társadalmi környezet következménye. Ebből következik, hogy a csoportközi viszályok
ellentétek megoldása sem várható egy-egy elemre irányuló ráhatásoktól, például csak
a pontos és objektív tájékoztatástól, vagy csak az előítéletmentes iskolai neveléstől
stb. Megszabott terv szerint történő átfogó *társadalmi gyakorlatra* van szükség, mely
Numa Pompilius gyakorlati bölcsességét egyesíti a társadalomtudomány adott

Birkás Ákos
festőművész

1984. XI. 30.45 Petőfi/JÁ

Láttuk, hallottuk

- Mielőtt a Planum 83. képzőművészeti kiállitásáról részletesebben beszámolnánk Önöknek, most hallgassák meg müvészeti rövidhireinket.

- November 14-én szerdán Birkás Ákos festőművész tart előadást Kreativitás az ujművészetben cimmel. A délután 5 órakor kezdődő előadásra a Budapest Kiállitóteremben kerül sor az Uj törekvések, uj müfajok a mai magyar művészetben előadássorozat keretében.

Birkás Ákos, grafikus

DUPLUM!

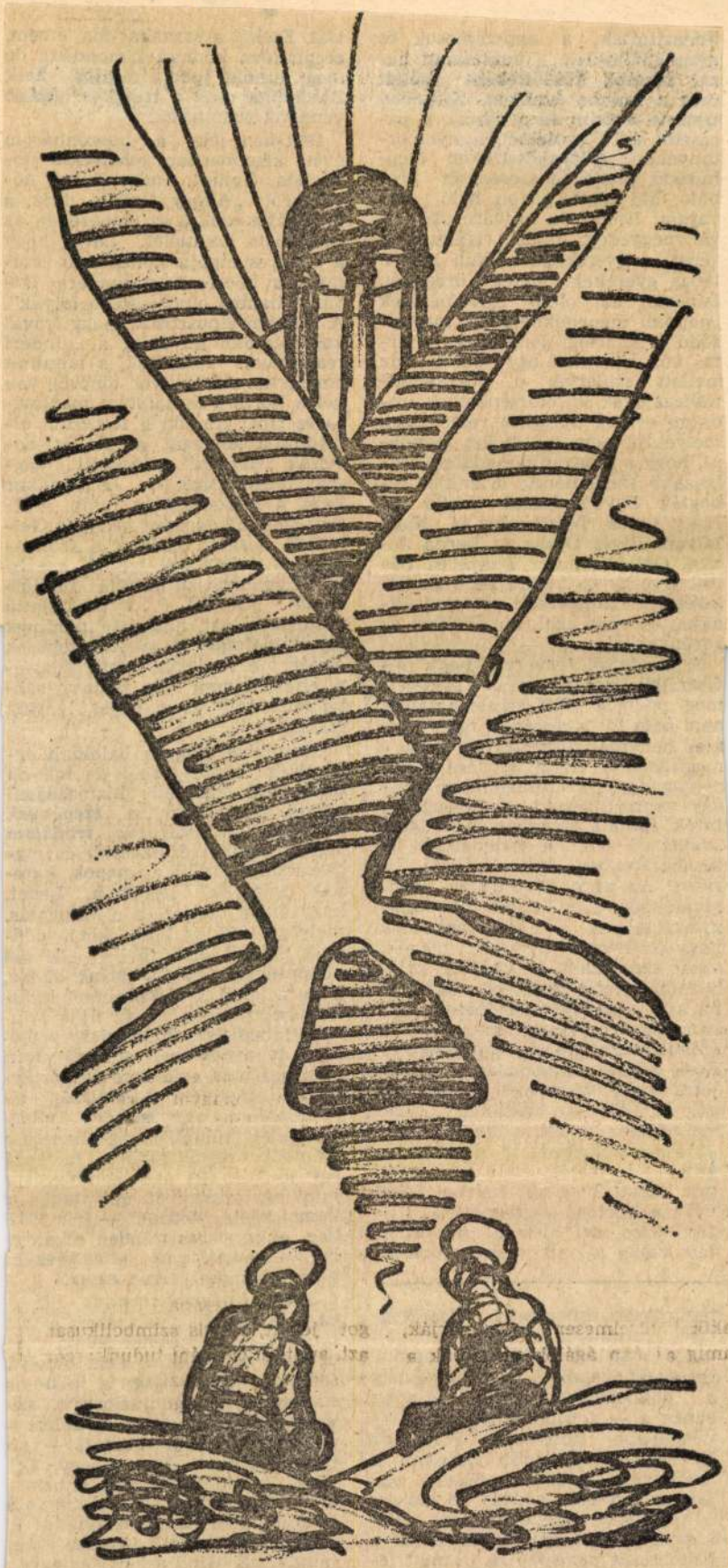

Birkás Ákos rajza

Birkás

Élet

12.

XXVIII/27.

A kezdettől tervezett, nagy önéletrajzi regény nem született meg, pedig a költő szinte haláláig nem adta föl a reményt, hogy egyszer kedvező körülményei lesznek megírásához. Alkat kérdése is ez, ne tagadjuk; az irodalomban éppúgy vannak rövid- és hosszútávfutók, mint a sportban, és ő igazi „vágtázó" volt, a terjedelmet is meghatározóan vérbeli költő, lírikus. Az apró önéletrajzi láncszemekből — ha itt-ott fájó kihagyásokkal is — összerakható a nagy életregény: egy sokat megélt, sokat szenvedett és küzdött, mégis csupa élet, csupa szín és csupa szív egyéniség története, sokszor csavaros észre, humorra és élelmességre való kalandokkal. Ezek nélkül az egészséges lelkületre való személyes tulajdonságok nélkül a huszadik század mélyvizeibe vetett, a nélkülözések után az üldöztetés, a munkaszolgálat, a bújkálás, majd a váratlanul kapott hatalmi helyzet évei után a börtön esztendőivel sújtott költő, azt hiszem, nem élhetett volna túl annyi megpróbáltatást, ha nem lett volna ennyire [illegible] oly fájdalmas, a szegényemberek életét, s e varázslat nem »megszépítette«, hanem még fájdalmasabbá tette azt." Ez a teljes, lényegi igazság.

Bámulatos, hogy a baloldali értelmiség sorain belül is milyen tisztánlátó elméleti biztonsággal harcol azért, hogy a *szegények irodalma* ne *szegényes irodalom* legyen, hanem értékesebb és magasrendűbb, mint a „papok, katonák, polgárok" irodalma. Lehet, hogy nem teljes ez a válogatás, mely az 1927. és 1955. közti időszak prózáit öleli föl — de azt biztonsággal meglathatjuk belőle, hogy a költő a társadalmon kívüliek helyzetében is, az új szocialista társadalom hatalmi helyzetében is egyformán gondolkodott: „Én, aki nem a félelem madártávlatából figyelem a baloldalt, elmondhatom, hogy minden világszemléleti különbözőség ellenére a baloldal vezetői többre tartanak egy jó írót, aki nem kommunista, mint egy rossz írót, aki tagja a kommunista pártnak" — írja 1947-ben, ekkor is és minden alkalommal a sematizmus ellenfeleként a legjobbakkal értve egyet.

József Attilával mondva, „az utca és a föld fia" volt, ezért a harmincas és negyvenes évek népi-urbánus ellentéte őt nem befolyásolhatta. Igaz, hogy a jobboldal sokszor a népiektől elorzott szavakkal dobálódzott és hirdetett — polgárgyűlöletnek álcázott — antiszemitizmust, igaz, hogy Zelk maga is üldöztetője volt ennek szennyáramlatnak, de tisztánlátása ettől nem homályosulhatott el. „Falu vagy város? Persze hogy mindkettő. Mind a kettő és együtt! De a népi írók falu alatt mégis csak a parasztot, a mi urbánusaink viszont város alatt a polgárságot értették. Angyalföldig. Cse-

---

temlegesen émelyegtet. Viszolyogtató, mizantróp indulatokat kelt ennyi magától értetődő emberietlenséggel szemben. És mennyi még a döbbenetváltozatokból csupán ebben a — korábbiakhoz képest — vékonyabb kötetben! Föllépnek Európa legszomorúbb szamarai a Szantorini szigeten. Kisért egy „semmiben élő" bikinis nő alakja; a napsütötte Gellérthegyen. Állkapocsrendítő csattanóval zárul a Kötélhúzás hangjátékra termett jelenete. Megüt a Vallomás éjszaka, amely „csak" klasszicizáló tárcanovella, de ítélethozó, kivételesen megvetőleges. A szereplők valahá-

Birkás Ákos, grafikus

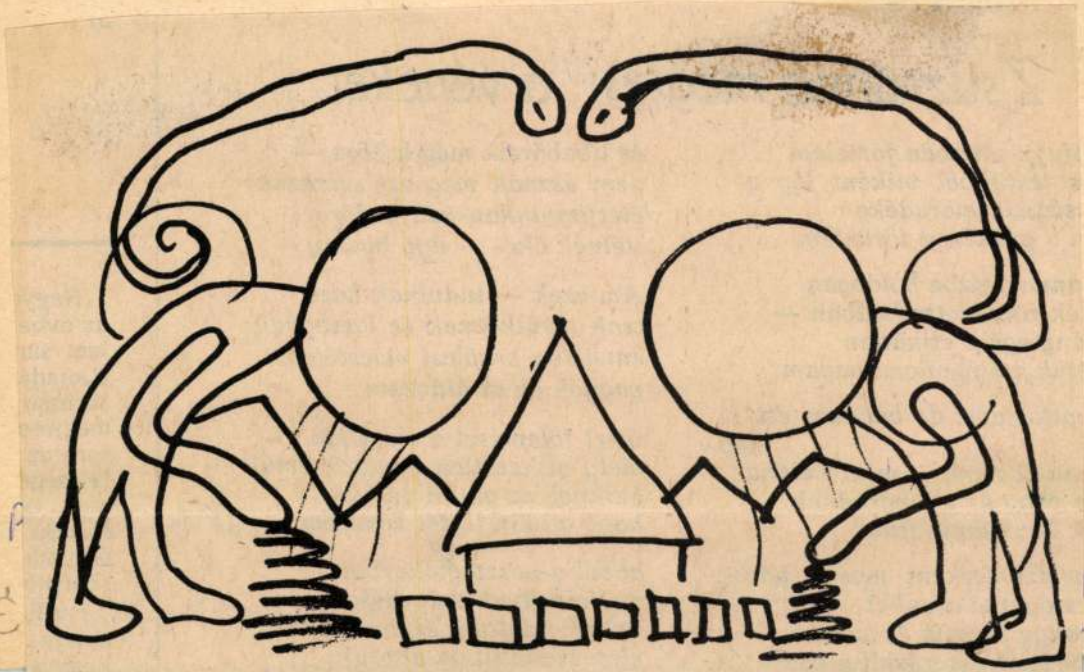

Birkás Ákos rajza

beaugok egy kadlyukat

oljanak a nyámnyilák
aszottak és vének —
. ha egyszer meglesnének
mulhatna a világ

mert olajokkal kenegettek
és megtercelték sikolyom
lihegésükkel — de most retteg
még árnyékuk is a falon

kedves
ládjáho
próbált
vagy g
ni, hog
ből Pes

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 JÚN 12

NÓGRÁD

Birkás Ákos

Képzőművészet és KÖJÁL

1021

Az újjáépülő Salgótarján épületegyüttesei nemcsak külső, hanem belső megjelenési formáikban is a korszerű építészeti jegyekről vallanak, ugyanakkor nem zárkóznak el a képzőművészeti alkotások hatásának érvényesítésétől sem. S e kapcsolat a képzőművészek számára ugyancsak rendkívüli jelentőséggel bír. Több belső mozaik tanúskodik erről. Legutóbb a salgótarjáni KÖJÁL székház részére készített mozaikot Birkás Ákos festőművész. Az alkotás a hall falrészén fogadja a székházba belépőt. Nemsokára Fodor József-portréval is gazdagodik a székház.

Dózsa — Rákoskeresztúr 1:1 (7:0), Vecsés — Aszód 3:1 (0:1), Bag — Karancslapujtő 3:2 (2:0), Sashalom — Mizserfa 4:1 (2:0).

A BAJNOKSÁG ÁLLÁSA:

1. Ikarus	13	10	1	2	36:10	21
2. Vecsés	13	8	3	2	19:10	19
3. Aszód	13	9	1	3	24:13	19
4. Bányag. SK	13	6	4	3	21:12	16
5. ERDÉRT	13	6	3	4	20:18	15
6. Z.-pálf. Ép.	13	6	2	5	24:18	14
7. Martfű	13	5	4	4	25:19	14
8. K.-lapujtó	13	5	2	6	27:31	12
9. K. Sörgyár	13	3	6	4	15:18	12
10. R.-keresztúr	13	4	4	5	14:21	12
11. B.-gyarm. D.	13	4	4	5	15:23	12
12. Bag	13	4	3	6	22:30	11
13. Sashalom	13	3	4	6	19:23	10
14. Mizserfa	13	3	4	6	18:29	10
15. Gödöllő	13	-	6	7	9:21	6
16. Bp. Postás	13	1	3	9	11:23	5

ÉSZAKI CSOPORT

A XIII. forduló eredményei Zalka SE — Sátoraljaújhe

Birkás Ákos

Birkás Ákos kiállítása 1973. aug. 1.-18.

46

Művészet, Budapest, 1974. nov.

műalkotás minden tárgynak a *sajátosságait* képes visszaadni, az élők elevenségét éppúgy, mint az élettelenek változatlanságát, mindegyiket a maga különös sajátosságának megfelelően. S éppen ez a változatosság, a különféle sajátosságok ábrázolásának képessége az, ami a valósággal egyenrangúvá vagy éppen a valóságos természetnél is magasabb renddé teszi a műalkotást.

Dante számára ugyanis – éppen az Isteni Színjáték erre a legfőbb tanúbizonyság – a valóságot, a természetet elsősorban az egész *világrend* jelenti. Célja ugyanúgy, mint a középkori művészeké, a világegyetem egész rendjének a műalkotásban való összefoglalása.

Birkás Ákos, [grafikus]

SZÉKY JÁNOS:

Televízió

Mitől gyerek a gyerek

Ellenségeimnek néha azt kívánom, hogy muszáj legyen tévét nézniük. És ne is válogathassanak. Úgy értem, ne kedvtelésből, élvezetszerzés vagy fájdalomcsillapítás végett üljenek a képernyő elé, hanem mert ez a dolguk. A Televíziós Gyermekműsorok és Gyermekfilmek Kőszegi Szemléjén sokan végigülték az egész programot, illendőségből vagy kötelességből, a válogatás joga nélkül. (Mert hogy ilyenek a tévéfesztiválok, a kicsik is, a nagyok is.) Így hát legföljebb meglepődtem, de nem csodálkoztam azon, hogy a Jurisicsvárat megszállő tévések és újságírók némelyike szürkeségre, fantáziátlanságra, lankatag unalomra panaszkodott, pedig a műsorok jó része külön-külön, a maga helyén (mármint a rendes heti műsorban) színes volt, érdekes, üde, okos, mulatságos vagy éppenséggel bosszantó, tehát semmiképp nem unalmas. Hiszen a „megcélzott" közönség sok mindent kibír, csak az érdekesség hiányát nem.

Gyermekkorom óta odaadó híve vagyok a gyermekműsoroknak, sohasem untam őket, gyakran még az esti mesét is izgalmasabbnak találom mindannál, ami utána következik. A hatodik kőszegi találkozón egy halomban megismételt művek nagyobbik felét történetesen már láttam, többségük már akkor tetszett. Kisebbik részük már akkor sem. Bizonyos esetekben viszont nem is gyanítottam, hogy gyermekműsorhoz van szerencsém. *A kárókatonák még nem jöttek vissza* (*András Ferenc* rendezésében) például 1984. egyik legjobb tévéfilmje volt (pontosabban egy a kevés jó közül), és noha szereplőinek átlagéletkora nem volt túl magas, sokkal inkább felnőttesen beszélt a világról, mint, mondjuk, az „általános" közönségnek szánt *Különös házasság*. Vagy például *A téli csillag meséje* című karácsonyi produkcióról sem hittem volna, hogy főként (vagy csakis) a publikum zsengébbik harmadának készült (rendezte: *Koltai Gábor*). De így már érthetők bizonyos naiv ötletei. Ami a szemle talán legtöbbet vitatott filmjét, *Kisfaludy András*nak a gyermek József Attiláról szóló *„Az idő semmit játszik..."* című munkáját illeti, formai szempontból felnőttebb volt bárminél, amit az utóbbi időben a tévében láttam. (Xeroxszal és egyéb módon manipulált képsorai, képzettársításos szerkezete, a szöveg, a zajok és a csöndek bonyolult ritmusa mind arra adtak példát, hogy mit is lehetne csinálni a műfajban, ha az alkotók nem tartanának túlságosan a *felnőttek* maradi ízlésétől. De hogy mindez miért éppen gyermekműsorként adatott elő, arról a helyszínen csak hézagos értesüléseket tudtam szerezni.)

A fentiekből háromféle következtetést vontam le: 1. Én vagyok gyermetegebb a kelleténél. 2. A tévé műsorkínálata gyermetegebb a kelleténél, úgy általában. 3. A gyermekműsor attól lesz gyermekműsorrá, hogy a televízió megfelelő részlegében ütik rá a pecsétet. Mindhárom eshetőségben van valami. Annyi biztos, hogy a korosztályok ízlése, értelmi kapacitása, érzelmi kultúrája nem különbözik lényegesen, amint azt pompásan bizonyította a Szemle függeléke, a *Három kívánság* című csillogó-villogó gyermeknapi parádé; fikarcnyit sem volt lükébb vagy ízléstelenebb a felnőtt kívánságműsoroknál. Vagy, mondjuk, a *Milyen a háború?*, ez a szépen megszerkesztett és valóban gyerekeknek szóló dokumentum-riportfilm az élemedett néző számára is szolgált némi tanulsággal: kiderült belőle ugyanis, hogy manapság már egészen ifjan rájöhet az ember, mire való a nukleáris fegyverzet állandó gyarapítása (hogy aztán később gondosan megfeledkezzék az esetleges következményekről).

Furcsa különben, hogy a tizennégy éven aluliak televíziója menynyire hasonlít a tizennégy éven felülieké. A legjobbak itt is a közművelődési (ismeretterjesztő) műsorok voltak: a *Gitársuli*, a *Tudományos? Fantasztikus!* sorozatból *A tükör*, ide sorolható a *Cimbora* is, vagy éppen a *Játék műalkotásokkal*. Utóbbi egyébként — tudomásom szerint — valósággal elbűvölte a nagyon ifjú nézőket. Ha egyszer megismétlik, ajánlom felnőtteknek is, ha másért nem, csak azért, hogy lássák a ragyogó pedagógus *Birkás Ákost*, aki leereszkedés nélkül közvetlen, babusgatás nélkül *demokrata*, szigor vagy fölényeskedés nélkül apai.

Eleinte kissé mulattatott, hogy a szakmai eszmecseréken komoly, nagy tudású férfiak hosszasan taglalták a *Kismaszat és a gézengúzok* értékelméleti, társadalom- és neveléslélektani aspektusait. E tévéfilm ugyanis kedves, bájos, tisztességes, de semmi több. Aztán eszembe jutott: sajnálatos módon ez az egyetlen mai témájú dolgozat. Nem mondhatnám, hogy a tematika ezen aránytalansága csakis a gyermekfilmekre jellemző. Azon se hökkentem meg, hogy a közönségdíjat éppen ez a mű kapta. Mert legalább a *közönségről* szólt. Az pedig sok mindenre kíváncsi, de leginkább önmagára. S amint a mellékelt ábra mutatja, érdeklődését igen szűkösen elégíti csak ki a televízió. (Nem árt, ha ehhez idejében hozzászokik a gyerek.)

13.

1.31. XXIX/22

n a kopások, a szennyfoltok meg
merhette a szarvasbőrt. Kirúgták
lami bűn terheli a lelkét — min
—, és büntetésből, vagy éppenségg
s? Vagy pedig eredetileg valami o
alán, amely mára egyszerűen az
gtelenné vált, mint azé a távolab
ha emberé, akit a bizalmasabb ba
hallatára „jogtanácsos úrnak" sz
dhatta.
mindenféle ember, rejtélyes és egy
sabb, sőt durva; még női géplaka
es másik oldalán például egy lány
átermetten, Köves olykor irigykedő
mi mosolygó elismeréssel figyelte,
galomtól egész, hajlékony teste, fe
ömött, fekete, olajosan csillogó ha
työngyfényű verítékcseppek jelentek
apta a pillantását, először zárkózo
elmosolyodott ilyenkor, most már
Kövesnek, Köves, elkalandozó fig
mint aki állja a kihívást, ingerke
Máskor meg a két egyforma embe
— persze talán nem voltak egyforr
t annak —, mindenesetre mindket
tás, mindketten újdonatúj, kék k
öves szemében magyarázatlanul

— Forgalmi akadályba csöppentem.

— Erre mindig fel kell készülni. Máskor induljon el egy fél órával korábban — tanácsolta Kövesnek, visszaadva neki az iratát.

Nem sokkal utóbb Köves a satupadnál állt, és egy vasdarab felső felületét próbálta egyenesre reszelni, a reszelés, úgy tűnt, a legfontosabb kísérőjelensége a géplakatosi mesterségnek — Köves ugyanis géplakatosnak szegődött el a vasgyárba, noha Köves persze nem volt géplakatos, nem is akart géplakatos lenni, ha már munkásnak megy, úgy

elszánás külső bélyegének tetszett rajtuk — akár
lők, akik magukra öltik a csuhát, ám régi meg
még a szabójukkal csináltatják —, mogorva szor
reszeltek, reggel ott voltak, este eltűntek, se más
egymáshoz nem szóltak, Köves azt hallotta róluk,
lahol felmondtak nekik, ám ők ezt tévedésnek
most géplakatosként azt várják, hogy a velük tör
désre fény derüljön, és azért olyan tartózkodók,
félnek, újabb tévedés történhet velük, vagy hog
még ők maguk követhetnek el valamilyen tévedé

KERTÉSZ IMRE:

VÖRÖS

ÉS SZÜRKE

Birkás Ákos, opotikus

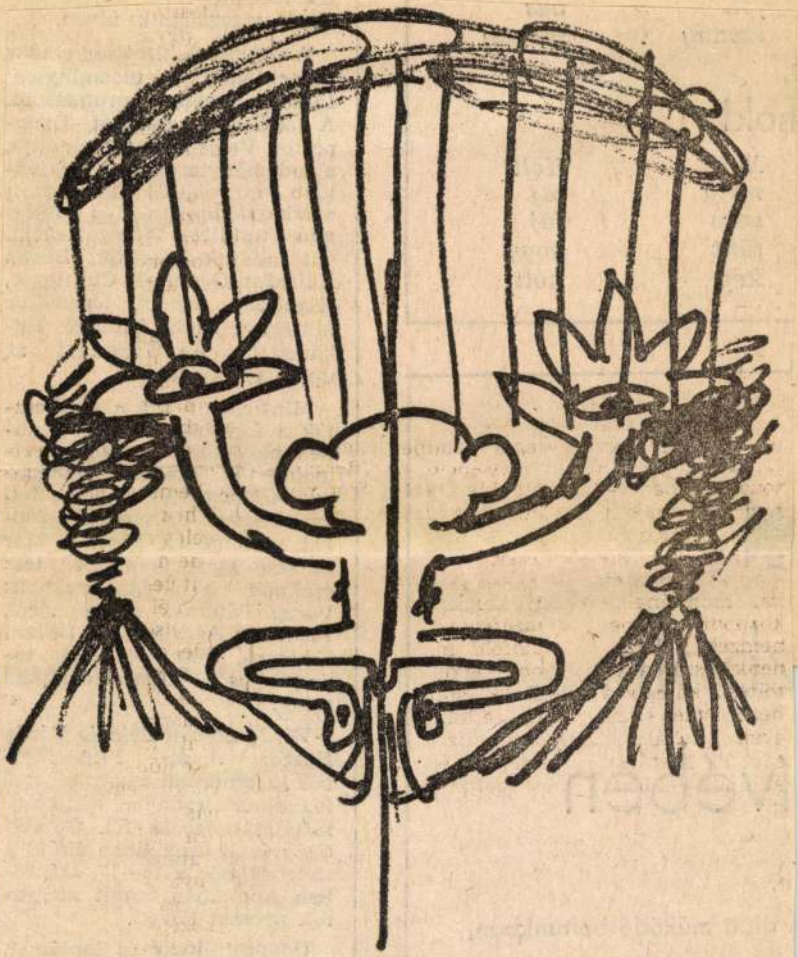

Birkás Ákos rajza

Birkás

Élet

7

XXIX/27

zben

ívében

n,

alatt működő boltunkban,

Hanglemezgyártó Vállalat

toárjából válogathat.

P-, a jazz- és népzene

dományos szenzációszámba megy.

Várdy Steven Béla és *Várdy Huszár Ágnes* Pittsburghből az amerikai magyarsággal foglalkozó irodalom historiográfiáját dolgozza föl. *Gömöri György*, az Angliában élő költő-irodalmár a 16—17. században Angliában tanult magyarok nyomát követi.

Üdvözöljük az új laptársat, az illyési „ötágú síp" eszméjét visszhangozó szép vállalkozást.

b. k.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1971 MÁR 23

NÉPSZABADSÁG

Birkás Ákos

1021

Új kiállítás a Ferencvárosi Pincetárlaton

A IX. kerületi Tanács a Mester utca 5. szám alatti Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében új kiállítást rendez.

Birkás Ákos, Gacs Gábor, Pásztor Gábor és Zala Tibor grafikusművészek, valamint Borbás Tibor, Csikszentmihályi Róbert, Konyorcsik János és Laluja András szobrászművészek kiállítása március 30-án nyílik meg.

Birkás Ákos, grafikus

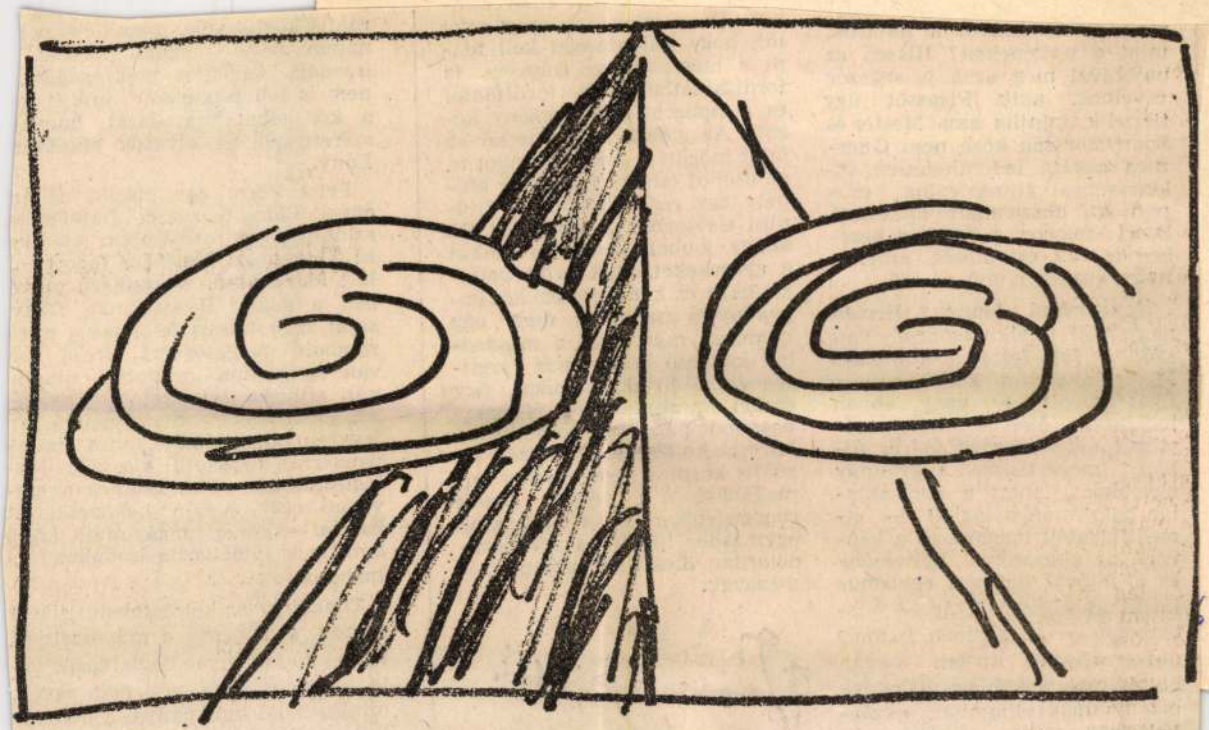

3.

XXIX/17

Birkás Ákos rajza

s közlik vele, hogy néhány h
n belül meghal, nekilát
ak. Aggályos pontossággal,
s tehetségtelenül örökíti m
elhatalmasodását, búcsúj
teitől, az olvasók okulásár

Zorn, egy másik, néhán
idősebb svájci fiatalembe
a rák formájában jelentke
natosz ihletésére fogott to
rs című, világsikerű művé
svájci társadalmat, illetv
üleit teszi felelőssé a testé
betegségéért. Írása tel
sadalmi indulattal, rendki
ggesztivitással, és Cahené-
l magasabb színvonalú. (It
meg, hogy nincs okunk
: népszerű klasszika-filo-
nak és költőnknek a het-
vek elején bekövetkezett
lőbb ő maga, majd költő
feldolgozta irodalmi for-

sz úr kétségtelenül sikert
nemcsak a művészetben.
Külön tudományág foglalkozik ve-
le, a thanatológia, ami nem egyéb,
mint a halál tudománya. E diszcip-
lina többé-kevésbé mindenkihez
szól, nem csoda hát, hogy ismeret-
terjesztő és vitacikkek formájában

kolott csak kozhelyei érthetőek
más és más világrészi, ország-
beli szituációban, merthogy lé-

Birkás Ákos, grafikus

Birkás Ákos rajza

Birkás

Élet

11.

XXIX/1

Száz éve született

Lesznai Anna

1985. január 3-án lenne száz éves. 1966. október 2-án halt meg New Yorkban. Az itt közölt önéletrajzot 1959-ben írta. A Szépirodalmi Könyvkiadónál sajtó alatt lévő Dolgok öröme című válogatott versgyűjteményében jelenik majd meg.

Vezér Erzsébet

És mi volt még? Festettem, mert gyönyörködtem otthonom földjében és a rajta nyüzsgő teremtményeknek meg akartam őrizni a képét. Hímeztem, és ma is mosolyogva gondolok rá, hogy mennyi hímzett Lesznai-párna hevert valaha a pesti díványokon. Jó generáció voltunk. Rengeteg értékes ember vitatkozott sok érdekes dolgon ezekre a párnákra támaszkodva.

hazaérve tudtam meg, hogy Hatvany Lajos elvitte verseimet a Nyugatnak; Ignotus és Fenyő vettek szárnyuk alá. Adyval, akinek versei, persze, már rég elkápráztattak, apám házában találkoztam először szemtől szembe.

Apám nem szerette a legújabb irodalmat. Rögtön összevesztek; a vita folyamán mérgezett nyilak és irodalmi teóriák helyett Ady- és Petőfi-sorsok ütköztek össze a sűrű dohányfüstben. Ady Adyért, apám Petőfiért harcolt; remekül mulattak, és egyikük sem kételkedett abban, hogy ki a győztes. A vers szeretete a gyerekkorban, a magyar irodalomba vetett hitem a régi elmúlt ifjúságban gyökérzik. Hat évtized elmúlása után is az verseltet, amit onnan hoztam magammal. Ma is kiárad a szívem és ma is egy percnyi öröklétre vágyom.

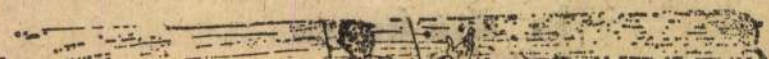

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Birkás Ákos
grafikusművész

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 ÁPR 2 7

1021

Birkás Ákos rajza

Nem akarok felnőni

■ *P. C. Jersild: A Gyermekek szigete. (Európa, 331 old.)*

A felnőttek ritkán bölcsebbek a gyerekeknél. Csak többet éltek, ám ettől még nem okosabbak. De mindig ők az erősebbek. Reine Larsson, *A Gyermekek szigete* című regény tizenegy éves hőse az „erőfölény" ellen lázad, ezért szökik meg a nyári tábor elől. Inkább egyedül, lát és felügyelet nélkül teng-leng Stockholmban, hogy az élet értelmén töprenghessen.

A legkülönfélébb emberekhez bodródik: koszorúszalag-festő idős özvegy és beteg nők között próbálja megkeresni a napi hamburgerre valót, színészek és rockerek, sőt a végén fiatalkorú bűnözők közé keveredik... *Per Christian Jersild* regénye egy magányában elkeseredett kamaszról szól, ám nem gye-

NAGY KÁZMÉR:

Hová megy a vonat?

■ *Huszár Tibor: Nemzetlét —nemzettudat—értelmiség. (Magvető, 729 old.)*

Hová megy a vonat azzal a Sorssal, amely nincsen, de mint kiszámítható ok-okozat kapcsolatok következménye mégis van. Ha ugyan van — mint ahogy nincsen — racionálisan kitapintható összefüggés-láncolat és előre megállapítható szükségszerűség a történelemben. Jó lenne előre látni és jó lenne ma hinni azoknak, akik prófétaként, Váteszként lépnek fel. De hát igazukat csak a jövő igazolja, ha igazolja.

Nincs biztosíték arra, hogy a kiszámíthatatlan, mert jelentéktelenségénél fogva észre sem vett esemény mekkora kitérőre kényszerítő népdalaiban, meseszerű történetelben, mint az elmélyült vívódásokban. Csak másképpen megfogalmazott.

Huszár Tibor szépen fr. Olyan szépen, ahogyan csak az tud, akinek a radikális — tehát a gyökerekig ható — elemzés közben sem a feje, sem a szíve nem hűlt ki. Ennek köszönhető, hogy nem összegereblyézett, laza tanulmánygyűjtemény, hanem kompendium lett a munkája, amelynek kezdetei nagyon messzire vezethetők vissza. Befejezése még nem látható, hiszen mi, akikről és akiknek szól ez az írás, még vagyunk. Ha évenként néhány tízezerrel kevesebben, fogyatkozva is.

Ez a kötet olyannyira odaillik az

FŐVÁROSI KÉPTÁR

SAJTÓKÖZLEMÉNY

[illegible] kiállítása
Fővárosi Képtár
1994. november 10-december 11.
1037 Budapest, Kiscelli u. 108.

Birkás Ákos ahhoz a ma 50 és 60 közötti életkorú képzőművész generációhoz tartozik, akik érett alkotóként a mai képzőművészet talán legmarkánsabb egyéniségeit adják. Birkás ugyanakkor olyan különálló, a maga útját járó művész, akinek szuverén festészete meglehetősen nehezen illeszthető a különböző stílus vagy csoport-kategóriákba. Festészete a 80-as években vált szakmai körökben és az értő közönség előtt világszerte és idehaza ismertté. Nagyméretű, erős hatású monumentális képei egy radikálisan újító képzőművészeti programot hirdettek, mely a kép, és a közép-európai tradíciók újraértelmezésére vállalkozott. Későbbi letisztult, zárt formanyelvű festményei Birkás Ákost a legegyénibb, legjellegzetesebb mai magyar festőművészek egyikévé teszik.

Ennek ellenére eddig csak egyetlen jelentős egyéni kiállítása volt Budapesten, a Műcsarnokban 1988-ban. 1994 november 10-én nyílik újra nagyobb kiállítása az elmúlt hét év műveiből. A bemutató a Fővárosi Képtár (Kiscelli Múzeum) templomterében kerül megrendezésre. A kiállítás rendezője Lorányi Judit.

Budapest,1994.11.1.

Fitz Péter
igazgató

BIRKÁS Ákos

Szőnyi István Emlékmúzeum, Zebegény
„Szőnyi akvarellek és gouache-ok III."
(december 31-ig)

SOMOGY MEGYE

Kálmán Imre Múzeum, Siófok
Somogyi képzőművészek
(1995. január 15-ig)

Rippl-Rónai József Múzeum, Kaposvár
„Régi módi...", avagy mit viseltek őseink – régészeti kiállítás
(1995. május 31-ig)
Emlékkiállítás Kunffy Lajos születésének 125. évfordulójára
(1995. január 15-ig)

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE

Jósa András Múzeum, Nyíregyháza
„Biedermeier szobabelsők"
(december 31-ig)
Benczúr Gyula grafikái
(december 31-ig)
„Irodalom a képzőművészetben"
(december 31-ig)

Kállay Gyűjtemény, Nyíregyháza
„Érmek és kitüntetések"
(december 30-ig)

TOLNA MEGYE

Paksi Képtár, Paks
Paks képeken és fotókon
(december 31-ig)

Vármúzeum, Simontornya
Tatjana Romanova ungvári festőművész
(december 31-ig)

Völgységi Múzeum, Bonyhád
„Egy XVIII–XIX. századi orgonakészítő műhely Bonyhádon"
(december 31-ig)

VAS MEGYE

Savaria Múzeum, Szombathely
„80 éve történt"
Első világháborús emlékek
(december 22-ig)

Szombathelyi Képtár, Szombathely
Garzuly Gábor (1967–1992)
(december 5-ig)
„Emigrációban" - Marosán Gyula
(december 4–1995. január 8.)

VESZPRÉM MEGYE

Bencés Apátsági Múzeum, Tihany
„A barokk feltámasztása a tihanyi apátsági templomban"
Restaurálás alatt álló szakrális tárgyak
(december 31-ig)
Szále János (1810–1870) festőművész
(1995. április 30-ig)

Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém
„...illő hozományokkal felszerelve"
Kiss Ilona magángyűjteményének textíliái
(december 31-ig)
„Veszprémi művészek és mecénások a századelőn"
(előreláthatólag 1995-ben is látogatható)

ZALA MEGYE

Balatoni Múzeum, Keszthely
„A kelták Alsó-Ausztriában és Zala megyében"
osztrák–magyar régészeti kiállítás
(december 31-ig)

MÚZEUMI SÉTÁK

ÉLETMŰ

Országos Széchényi Könyvtár, Budapest
Gerard Mercator reneszánsz kartográfus
1994. XI. 4–1995. II. 28.

1994-ben a kartográfia történetének kutatói Gerard Mercator reneszánsz kartográfusra emlékeznek, halálának 400. évfordulója alkalmából.
Gerard Mercator 1512. március 5-én született az Antwerpen melletti flandriai kisvárosban, Rupelmondéban. Életét Németalföldön, jórészt Löwenben és Antwerpenben, 1552-től haláláig pedig a Rajna-parti Duisburgban töltötte.
A kiváló humanista tudós jelentős mértékben járult hozzá a térképkészítő szakma felnőttéválásához; annak minden részterületén a legelsők közé tartozott, kartográfus, geográfus, rézmetsző, földmérő, csillagász, műszer- és glóbuszkészítő volt egy személyben, de igazi reneszánsz emberként a bölcseleti tudományokban is otthonosan mozgott.
Ma leginkább a róla elnevezett, híres szögtartó vetületéről ismert, de tudjuk, hogy a földrajzi térképgyűjtemények „atlasz" elnevezését is neki köszönhetjük.
Az Országos Széchényi Könyvtár Térképtára jelentős gyűjteménnyel rendelkezik a mercatori atlaszokból, az emlékkiállításon mindenekelőtt ezekből, az igen ritka első kiadásokat mutatjuk be.

IPARMŰVÉSZET

Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum, Budapest
Hopp Ferenc emlékezete
1994. IX. 29–1995. II. 28.

Múzeumunkat Hopp Ferenc (1833–1919) vagyonos látszerész, mecénás, világutazó és műgyűjtő alapította, az államra hagyva Andrássy út 103. alatti villáját és keleti gyűjteményét. Morvaországi szegény optikus inasból lett a Calderoni és Társa cég tulajdonosa. Magyarországon ő honosította meg a tanszerek és iskolai szemléltetőeszközök gyártását, része volt a magyar fotográfia megteremtésében. Őt ízben utazta körül a Földet. Alapító tagja volt a Magyar Földrajzi Társaságnak, adományaival gazdagított számos tudományos intézményt és iskolát mind szülővárosában, mind választott hazájában.
Kiállításunk olyan egykori dokumentumok, régi fotók és ritka tárgyak segítségével emlékezik meg az alapítóról, amelyeket eddig még soha nem láthatott a közönség.

dr. Ferenczy Mária

Ráth György Múzeum, Budapest
Kínai porcelánok a tenger mélyéről és más új szerzemények
1994. IX. 29–1995. II. 28.

A porcelán hazájából, Kínából már a 17-18. században sok porcelánt szállítottak kereskedelmi hajók Európába. Az út hosszú volt és veszélyes, nem minden szállítmány ért célba. A világtengereken elsüllyedt hajók roncsaiból, a tengerfenékről az utóbbi évtizedek során kiemelt porceláncsészék, tálkák, vázák ma minden keleti gyűjteménynek a büszkeségei. Múzeumunk egy magángyűjtőtől ajándékba kapta a különböző tengerekből felszínre hozott kisebb tárgyakat.
A többi új szerzemény többsége kisplasztika: fuvolázó Krisna bronzszobra Dél-Indiából, Sákjamuni Buddha aranyozott bronzszobra Mongóliából, a faragások Burmából, a miniatűr elefántcsontfaragványok Japánból valók a 18–19. századból. Egy nagyméretű kínai selyemgobelin és japán fametszetsorozat egészíti ki a válogatást. A jubileum alkalmából megjelent képeslapsorozat ezeket a művészi alkotásokat ábrázolja.

dr. Ferenczy Mária

KÉPZŐMŰVÉSZET

Kiscelli Múzeum, Budapest
Birkás Ákos képzőművész
1994. XI. 10–1995. XII. 11.

Birkás Ákos ahhoz a ma 50-60 közötti életkorú képzőművész generációhoz tartozik, akik érett alkotóként a mai képzőművészet talán legmarkánsabb egyéniségeit adják. Birkás ugyanakkor olyan különálló, a maga útját járó művész, akinek szuverén festészete meglehetősen nehezen illeszthető a különböző stílus- vagy csoportkategóriákba. Festészete a 80-as években vált szakmai körökben és az értő közönség előtt világszerte és idehaza ismertté. Nagyméretű, erős hatású monumentális képei egy radikálisan újító képzőművészeti programot hirdettek, mely a kép és a közép-európai tradíciók újraértelmezésére vállalkozott. Későbbi letisztult, zárt formanyelvű festményei Birkás Ákost a legegyénibb, legjellegzetesebb mai magyar festőművészek egyikévé teszik.
Ennek ellenére eddig csak egyetlen jelentős egyéni kiállítása volt Budapesten a Műcsarnokban 1988-ban. 1994. november 10-én nyílik újra nagyobb kiállítása az eltelt hét év műveiből. A bemutató a Kiscelli Múzeum templomterében kerül megrendezésre. A kiállítást Lorányi Judit rendezte.

Fitz Péter

Szépművészeti Múzeum, Budapest
A Szépművészeti Múzeum Praun-gyűjteményből származó rajzai
1994. X. 21–XII. 31.

Paulus Praun (1548–1616) nürnbergi kereskedő csaknem 10 000 műtárgyat tartalmazó gyűjteményt hozott létre a XVI. század utolsó és a XVII. század első évtizedeiben. Gyűjteményében, amely képeket, szobrokat, metszeteket, könyveket, iparművészeti tárgyakat, természeti ritkaságokat is magában foglalt kiemelkedő jelentőségűek voltak a rajzok, jórészt XVI. századi olasz és német mesterek művei. Rajzgyűjteményének gyűjteménytörténeti jelentősége abban rejlik, hogy azon kevés XVI. századi rajzgyűjtemény egyike, amelynek anyaga az idők folyamán nem szóródott szét. Nagy része együtt maradt és az Esterházy-gyűjteménnyel a Szépművészeti Múzeumba került. A pontos dátum, amikor Esterházy Miklós herceg megvette a rajzgyűjtemény jelentős részét, nem ismeretes. A közvetítő Joseph Fischer rézmetsző, Frauenholz nürnbergi kereskedő barátja lehetett, aki 1804-től az Esterházy-gyűjtemény felügyelője volt. Frauenholz 1801-ben vásárolta meg a Praun családtól a rajzgyűjteményt és 1804 után adhatta el a rajzok jelentős részét Esterházynak. A Praun-gyűjtemény megszerzése volt a herceg első igazán nagy rajzszerzeménye. A Praun-rajzok vették meg XVI. századi gyűjtemény részének alapját, amely ma is egyik súlypontja a Szépművészeti Múzeum rajzanyagának.
A Praun-gyűjteményben a XVI. századi olasz rajzok mennyisége és minősége szerényebb a németekénél. A Praun családnak már a XV. század óta kiterjedt üzleti kapcsolatai voltak Itáliában, amelynek Bologna volt a központja. Paulus Praun több rövidebb itáliai tartózkodás után az 1590-es évek végén végleg Bolognában telepedett le, ahol alkalma nyílt olasz, főként bolognai, illetve emiliai rajzok gyűjtésére. Praun olasz rajzai között sok másolat is található a reneszánsz nagymesterek

Birkás Ákos

Művészet - Muzeum -
Művészet II.részlet
a budapesti Szépmü-
vészeti Muzeum dél-
nyugati külső falából.

---:Kiállitások.

Művészet,1978.április,-48.old.

Birkás Ákos
Sárvár / Művelődési Központ

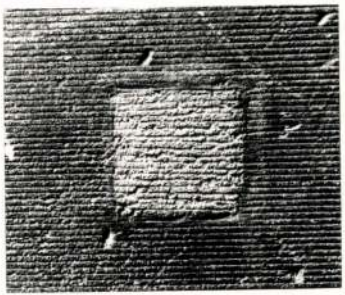

Birkás Ákos: Művészet – Múzeum – Művészet II., részlet a budapesti Szépművészeti Múzeum délnyugati külső falából, fotó, 1975

Birkás Ákos
festő.

Birkás Ákos festőművész kiállításait Gyöngyösön a Művelődési Házban rendezték XII. 3-tól.

—: Kiállítási naptár.
... + 1972. december - 48. oldal.

Birkás Ákos

"Szenvtelen tájképe" szerepel a fiatal müvészek kiállitásán az Ernst Muzeumban, melyről Vadas József: "Cinikus-e a kritikus?" cimmel számol be, s megjegyzi, hogy ezen a tárlaton "változatlanul gyengélkedik a festészet." Majd felsorol néhány munkát, -közöttük a művészét is,- mely némi kárpótlást jelent a sok negativum között.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. szept. 28.
XVIII. évf. 39. sz. 13. lap.

Birkás Ákos grafikusmüvész

Augusztus 1.-én nyitják meg a müvész kiállitását a Studió Galériában, -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 28.
XVII. évf. 3o. sz. 2. lap.

Birkás Ákos

1

Studió Galíciabeli Ziállításáról

írt ezt a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 augustus 15

Birkás Ákos

A Studió Galériában kiállitott müveiben az irónia játsza a főszerepet, -irja Vadas József: "Az, ami" c. -több kiállitásról szóló- kritikájában. Szerinte a „képes levelezőlap közhelyeit szeretné pellengére állitani, de a paródia fegyvere többnyire visszafelé sül el" annak ellenére, hogy mint mondja: „tökéletesen ismeri a mesterség titkait, az alakitás törvényeit," de "tétova oldottsággal festi képeit...igy a festett fénykép, annak látszik, ami."

Élet és Irodalom, Bp. 1973. aug. 18.
XVII. évf. 33. sz. 12. lap.

BIRKÁS Ákos

BIRKÁS Ákos: Die tote Szene. = Jó világ : Bölcsész index autobiográf
1984 17 - 23.p.

mai múv.

BIRKÁS ÁKOS

1990 1. 57, 63,
2. 17, 18, 21, 54, 64

1991 3. 6, 68, 69
7. 45-47
8. 47
9. 65
10. 18

Új Művészet

Birkás (Ákos) festőm

festésmódja

→ Pinczehelyi Sándor

MŰVÉSZET 1985/10/48

Birkos Ákos fm

→ Butak András gyr

MŰVÉSZET 1985/8/20

Biskás Ákos fm

↓ vita

→ Fajó János t

MŰVÉSZET 1985/5/61

MDK

Birkás Ákos, grafikus

Kiállít.

—: Mi, kiállítás a Ferencvárosi Pince-
tárlaton 12

Népszabadság, Bp. 1968, márc. 23

Birkás Ákos, festő

L: Bok Imre

–: Heti ajánlat.

3

Új Tükör, Bp 1986 jan. 5.

XXIII/1

Birkás Ákos, festő

L: Bak Imre

A. J. Magyar festőn Velencében 24-25

Új Tükör Bp. 1986 · jul. 6. XXIII/27

Birkás Ákos, Jestő

L: Váli Dezső

P. Szücs J.: Eklektikák 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976 jan. 3

Biskás Ákos, festő

L. Mohovecz Imre

Biskás Ákos: Egy Mohovecz Imre kapt 32-33

Magyar
Építőművészet Sp. 1983 83/6

Birkás Ákos, festő

L. Megyeri Gyula

–: □ Három amatőr képzőművész 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977. dec. 17.

Birkás Ákos, festő

L. Ungvári Péter

– Szövetségi hírek

Magyar Építőművészet, 1983 Bordó 3

83/1

Birkás Ákos

1973 augusztusában kiállítása volt a művésznek a Stúdió Galériában.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel....

Művészet, 1980. október - 2. lap.

Birtnás Ákos

1975 decemberében a Rákos-
ligeti Művelődési Ház az ren-
derett akción részt vett a mű-
vész.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel....
Müvészet,1980.októner - 2.lap.

Birkás Ákos

A kulturális eseményeket ismertető rovatában közli a lap:
Birkás Ákos: "Szabad Idő" c. kiállitása a budaörsi Jókai Müvelődési Hában november 11-ig,
Horváth Dávid: szocifotó-kiállitása az albertirsai Könyvtárban november 3.-ig,
Gellért B. István kiállitása a Magyar Nemzeti Galéria Mühely-sorozatában november 14.-ig,
Kárpáti Tamás kiállitása a Fészek Müvészklubban november 4.-ig tekinthető meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. okt. 27.
XXIII. évf. 43. sz. 8. lap.

Birkás Ákos, festő

L: Bak Imre

Vadas József: Toronyugrás

13.

Élet és Irodalom Bp. 1984. szept. 7. XXVIII/36

Birkás Ákos

Lacza Márta a Studió Galériába december 2.-ig,
Pécsi László: "Fonalképek" cimmel a Szoboszlói Galériában november 26.-ig,
Turcsán Miklós az ujpalotai Lila Iskolában nov. 23.-ig,
Najmányi László, Birkás Ákos és Halász István a Bercsényi Klubban előbbi november 21-től, két utóbbi november 14,-től.
Németh Miklós, Csérhalmi Eszter és Szabó János a Csepel Müvek Munkásotthonában november 19.-ig
Somogyi József és Reich Károly a Mücsarnokban november 17.-től szerepelnek müveikkel a fent nevezett kiállitótermekben,-közli a lap a kulturáli eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 18.
XXII. évf. 46. sz. 8. lap.

Birkás Ákos, festő

L. Hencze Tomás

Vadas József Kétszer három 12

Élet és Irodalom Bp. 1986. jan. 10. XXX/2

Birkás Ákos

Molnár Edit fotóművész a Miskolci Galériában március 5.-ig,
Horváth Gábor festőművész a Ferencvárosi Pincetárlaton február 26.-ig,
Tavaszy Noémi grafikus a Csepel Galériában febr. 19.-ig, Réti Mátyás festőművész a Kaposvári Vaszary Teremben február 16.-ig,
Záborszky Gábor festőművész a Fészek Művészklubban február 12.-ig,
Vass Kálmán fotóművész a Fiatal Művészek Klubjába február 10.-től,
Birkás Ákos a budaörsi Jókai Művelődési Házban február 9.-től,
Mokri Mészáros Dezső emlékkiállításán a Miskolci Képtárban február 3.-tól,
Ujházy Péter festőművész február 2.-től mutatja be műveit a felsorolt kiállítási termekben.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. febr. 4. XXII. évf. 5. sz. 8. lap.

BIRKÁS ÁKOS

amlitve + repr.

P.Szabó Ernő:Kinevetni a kisértetet.Kiállitás Szentendrén Csoport

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.38.sz.26.o.

Binkós Ákos

Részt vett a Fiatal Művészek Studiojának 74-es kiállitásán az Ernst Muzeumban.

Dévényi Iván ismertetése.

Vigilia 74/12 854. old.

Birkás Ákos, Jestő

A ferencvárosi Pincetárlatban
nyílik meg kiállítása okt. 26-án.

— : Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1974. okt. 25.

BIRKÁS Albert

HEGYI Lóránd: Bécsből nézve /Forgács Éva interjuja/. =
Jelenkor, XXXIV.évf.3.sz. 1991

BIRKÁS Ákos: Die Budapester Szene : Birkás Ákos előadása a Fészek Klubban 1984. május 9-én a Kép 84 kiállitássorozat záróvitáján. = Aktuális levelek 10. 1984 3 - 6.p. ill.

mai mint ált

→ ld. Bele

n sich auch der liebin welche Ich (wie auch alle meine
s lebens getragen erinnert werden, wille Ich zway klaine
rtzog Carols von Burgund, Hochloblicher gedächtnus, ge-
s zu dem offtermalen gepraucht, vnnd aber Inn gemeltter
uch auß begirlicher liebin, Kauffsweyß ann mich gepracht
rben vnnd Nachkommen, zu gutter gedächtnus gleichsfahls
nachfolgend gesehen werden, gestaltet gewesen seind.

Birkás Ákos,

Művészet, 1978. 4. 48. old. — on.

Birkás Ákos

A tokaji alkotótábor 1977 évi programjában szerepelt.

4. Birkás Ákos festőművész: Térszemlélet, térkifejezés fényképezőgép segítségével (a képzőművészeti fotó elméleti kérdései).

Mozgó Világ 1978-1-83
Bak Imre: Alkotóműhelyek Tokajban

BIRKA'S Akos

MIV

Átadták a Herder-díjakat

(MTI) Átadták a Herder-díjakat kedden Bécsben az idei jutalmazottaknak, köztük *Birkás* Ákos magyar festőművésznek. Az Alfred *Toepfer* hamburgi szenátor és üzletember által létrehozott alapítvány 25 ezer nyugatnémet márka összegű díjait a Bécsben működő kuratórium minden évben olyan kelet- és délkelet-európai alkotó értelmiségieknek ítéli oda, akik kiemelkedő eredményeket érnek el a földrész kultúrájának gazdagításában.

Az Osztrák Tudományos Akadémia dísztermében rendezett átadási ünnepségen megjelent Kurt *Waldheim* köztársasági elnök és az ország közéletének sok más ismert személyisége, ott volt továbbá *Nagy* János magyar nagykövet is.

Birkás Ákoson kívül az ez évi Herder-díjakat hatan kapták meg: Maria *Banus* román költőnő, Jerzy *Buszkiewicz* lengyel építész, Václáv *Frolec* csehszlovák néprajztudós, Nikolai *Gencsev* bolgár történész, Petar *Miljkovics-Pepek* jugoszláv művészettörténész és Nikosz Gabriel *Pentzikisz* görög író. Az ünnepségen átadták a hamburgi alapítvány egyéves bécsi egyetemi-főiskolai tanulmányokra szóló ösztöndíjait is azoknak a tehetséges fiataloknak, akiket a hagyományok szerint a Herder-díj új kitüntetettjei választhatnak ki honfitársaik közül. Birkás Ákos javaslatára Magyarországról az ösztöndíjban a festőművész tanítványa, a budapesti *Kelemen* László részesült.

Magyar győzelem az első filmeseknél

Az Ellenzéki Kerekasztal s

használna a majdani tá
a kormány vagy a parlament k

KÖZÉLETI HÍREK

Grósz Károly, a Magyar Szocialista Munkáspárt főtitkára táviratban üdvözölte Milan *Pancsevszkit*, a Jugoszláv Kommunisták Szövetsége Központi Bizottsága Elnökségének napokban megválasztott új elnökét.

Alexander *Arnot*, a Német Szövetségi Köztársaság budapesti

a gazdasági és a társadalmi élet számos más személyisége.

Matti *Louekoski* finn igazságügyminiszter — aki hivatalos, baráti látogatáson tartózkodik hazánkban — Finnország államrendszeréről, alkotmányáról tartott előadást kedden az Igazságügyi Minisztériumban. Elmond-

Ezért az l
ció, ha a
meg egym
nagy ne
amely kör
számít, d
nánk, hog

Az Ors

meg

BIRKÁS ÁKOS festőművész

megemlítve: az új, festészet néven „jegyzett" irányzatcsoporton belül a leginkább tartható neoexpresszionizmus vonulatát erősíti

Gyárfás Péter: Installáció a munkáról
Magyar Ifjúság 1984. február 3.

Birkás Ákos

kiállítása Caracasban

Népszabadság, 1986. VII. 30

Birkás Ákos

Rózsa Gyula: Velencei jelentés
Művészetről - is sorban a biennáléról

Népszabadság, 1986. IX. 6

Birkás Ákos

Fiatal képzőmův. studiója

M. Kemzet
1987. I. 21.

Birkás Ákos

P. Lucs Julianna: Hol a tolerancia mostanában?
Bunyomások két kiállításról

Népszabadság, 1986. 1. 11

BIRKÁS Ábos

Képfelbontás Ricill. 1993.

7. 55-57.

Új Műv. 1993

Nem volt nálam annyi, és
ablakban volt, a forgatható kir

Gregurs mutatott egy 1700-ból
28 000-ért megveszem, ~~[illegible]~~ csalódása
rendes könyvtárba kerül. Egy olyan k
elbeszélve, de ~~[illegible]~~ egyes szavakat m

Walloscheknél eltétettem egy Ném
nem akarom odaadni az enyémet
A kirakatban volt egy teljes Livius,
lányának mert 1000-Ft, egyébként
régebbi, fekete. Volt neki Műrészeti
könyvtárnak.

Megvettem a két térképet, csak

Birkás Ádos

festőműrén

Terméret - tág

„Hegyvidéz" (1984), „Kis hegyvidéz-tét részből" (1985) zéplin a komplementer szinez ellentétére épülő compozició egymás mellé rendelt rénezből áll.

Műrénet 40/1

Lánez Sándor
ciNC

Birkás Ákos grafikus

Kiállítása augusztus 1-én

1/2 6-kor nyílik a Studió Galériá-

ban

Magyar Nemzet 1973 augusztus 1

4. old.

Bizják Ákos
kiállítása az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. VIII. 21.

Bíróbas Ákos

Bíróbas Ákos a fotóból indul ki.
(Rajz I. 1970-80.)

Lóska Lajos: Tények és lehetőségek.
Művészet, 1981. február – 4. lap.

Birkás Ákos

Bemutatott műve: „Csokonai Vitéz Mihály"
rézkarc, 20 x 30.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968

Birkás Ákos

Hatvanban a Hatvany Lajos Múzeum-
ban jan. végéig tart nyitva az a kiállí-
tás amelyen Attalai Gábor Birkás Ákos
Hajas Tibor és Maurer Dóra is kiállított
a kiállítást Maurer Dóra és Beke László
rendezte.

Művelődés

1977. I. 14. 17'05 N.

Birkás Ákos

Birkás Ákos a 70-es évek
eleji művével szerepel.

Haydú István: Stúdió Nacional.
Művészet, 1979. április – 12. kap.

Berkás Ákos

1979 februárban a Fiatal Mű-
vészek Stúdiójában rende-
kett kiállításon részt vett a
művész.

Bohó László: Dátumok a magyar avantgarde...
Művészet, 1980. október – 24 lap.

Birkás Ákos

1973. aug. 1-én kiállítása nyílt a Stúdió Galériában.

Birkás Ákos

1979 júniusban a tokaji képtárgalériában rendezett kiállítást a Művész.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde.. Művészet, 1980. október – 20. lap.

Birkás Ákos, [grafikus]

L: Gaál József

Szemethy Imre: Kifuló pályán 204-226

Mozgó Világ, Bp. 1984. jan-fer. x/1,2

Birkás Ákos, grafikusművész

A Fészek Klubban látható tárlat a „Kép'84" kiállításorozat része. A résztvevők Baky Imre, Birkás Ákos, Erdélyi Miklós és Nádler István. Már nem tartoznak a fiatal generációhoz, de a legfrisebb, legújabb törekvéseket ők képviselik ma. Birkás Ákos valóban a hiperrealizmus és a konceptuális művészet közötti munkákat csinálta.

Láttuk, hallottuk

1984. III. 29. Petőfi 10.40 (E.).

BIRKÁS Ábos festő

Munkácsy-díj 1993

BIRKÁS ÁKOS

Szőnyi Tamás: Benedek fej [Beszélgetés Birkás Ákossal]. = Világ, II. évf. 11. sz. 1991. márc. 13. 38-39. p. ill.

elelősök önállóan gondoskod-
hazai kutató intézményekhez
kapcsolatok kialakításáról.
ldi intézményekkel azonban
tájékoztatása alapján és
intkezésbe. Gazdasági- és
rvekkel és hazai intézmények-
n a Kutatócsoportot az igazga-
rben a gazdasági vezető is

ttségvállalási jog

ettségvállalásra a Kutató-
az igazgató jogosult. A
tt hatáskörben gyakorol kö-
t a működéssel kapcsolatos
jubileumi jutalmakkal, rep-

Bíró Éva
kiállítása a Pécsi Galériában

Magyar Nemzet 1984. VIII. 4.

Bistrás Ákos

Kiállítás tentendrén

Magyar Nemzet 1983. IX. 30.

Birkás Ákos festőművész

Gyetvai Ágnes: A föld szellemei

Művészet, 1983. december

Bíró Ákos

kiállítása a bordeaux-i
Galerie des Bronx-Arts-ban

Népszabadság, 1985. X. 22

Birkás Ákos

A művész akciója 1978 márciusában az Ipartanoda-ban volt látható.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde művészetből. (Művészet, 1980. október – 20. lap)

BIRKÁS ÁKOS

HEGYI LORÁND: A maszk átváltozása. Birkás Ákos képeiről = Tiszatáj, 1989/2. 80–81. ill.

XX. 12. 45. a / Mesterek

BIRKÁS Ákos

kiállítás

kiáll. Bp. Francia Intézet 1989. május 2-12. aml. =

felenkor 32. 1989. 5. hátsó borító.

XXII. 45 n. / Mustanz

Adalékok Steindl Imre építészi tevékenységéh

Az Országos Széchenyi Könyvtár Plakát- és A
köthető, eddig ismeretlen tervlapokat illetve r
A lapok provenienciája ismeretlen – összefogl
általunk vizsgált lapoknál korábbi datálású raj
A három lap közül a legkorábbi (1867-re datá
rajz a másik kettő: egy sírkápolna terve (hom
1873-ból és egy kastély tervéhez készült távla
Hol foglal helyet Steindl munkásságán belül

Steindl Imre (Pest, 1839 október 29 – 1902.
tanulmányai után 1859-ben a bécsi képzőmű
Schmidt tanítványaként, utóbb műhelyének
egyike az 1865-ös Akadémiai Füger-pályáza
díjat nyert. Építészi tevékenysége ekkor első
pesti ferencvárosi templom kivitelezésre ne
Andrássy Gyula grófok mauzóleumának pro
évvel később a budai műegyetemen helyette
nevezték ki.
Első megvalósult alkotásai (aradi városháza
városháza(1874-75)) neogót szellemben szü
középkori építészethez. (Ez az elkötelezetts
felújítására szerveződött Wiener Bauhütte a
évek során Steindl eme elkötelezettsége őt

BIRKÁS Ákos

eml. A Lap c. antológia. <u>vee</u> TAKÁTS József:

Irányzatok és tendenciák. A Lap = Jelenkor 32.

1989. 5. 523.

a homlokoldalon inkább osztópárkány-
magas oromzat, tengelyében széles,
nyú falmezővel, melybe családi címer
lezárást kapott. Az egyszerű, bordás
ok alatt végigfutó, profilált párkány. A
iptatér.

felirata szerint ez Gyulay Sámuelnek a
ájához készült.

i mérnöki hivatal tagja, a családnak a
ére készítette el.[3] Az építkezés azonban

jelenlegi őrzési helyére, a BME könyvtárába. Az
ája. - AH. 1987/2 p. 155-164.
ol, hogy az említett országzászlók végül ilyen formában

tóber 29-i keltezéssel a Fővárosi Levéltárban megvan
a most az OSzK-ban őrzött tervlap.

BIRKÁS Ádám

Bán András

Magyarok Velencében

[Bak, Birkás, Kelemen, Nádler a velencei biennálén]

Élet és Irodalom, 1986. aug. 8. 12-13.

amiből TB-j

egyé

Az intézet technikai
ható.

A fotolaboratórium f
eFt. Ennek nagy része 197
nagyrészt elavult.

A számítógépes fejles
az elemi géppark kiépítés
dült előre. A házilagos
ványelőkészítésre is alka
hálózat kiépítése még hát
egység van használatban,

Az intézetnek fénymáso
nyilag viszonylag kedvező
tékben.

Az intézet elhelyezése
ben történt kiköltöztetés
adott helyiségcsoportjaib
távra megoldottnak tekint
nyek fenntartására és has

BIRKÁS ÁKOS

Birkás Ákos kiállítása a Knoll Galériában.
= Magyar Narancs. III. évf. 5. sz. 1991. márc. 7.
13. p.

most exciting language – the language of the Judaic prophets raised to awe-inspiring fever pitch. The Apocalypse is the work of a Judaic Christian from Asia Minor, written at the time of the Neronic persecutions or soon after. These persecutions which were among the most savage in history, were directed against both Christians and Jews and led to the great Jewish uprising in Palestine, that historic struggle conducted without mercy on both sides. When the Jews gained the upper hand in Jerusalem they killed all Romans and Roman sympathizers. In revenge, the Romans massacred 20 000 in Caesarea in one day. 'The Days were spent killing, and the nights in fear' says a contemporary source. The Jewish and Judeo-Christian communities in the region watched the struggle with the deepest involvement. The general political situation added more fuel to the feeling of horror and excitement. For rebellion and bloodshed was rife all over the Roman Empire. Earthquakes devastated Asia Minor, and Rome was in the throes of famine and pestilence. When the legions forsook him, Nero made one of his freedmen cut his throat. But his death was not believed and it was feared he would suddenly turn up in the Near East. All this combined to engender not merely a mood of despair and protest but the fear of an impending universal cataclysm which found its expression in the Apocalypse.

Compared with those of other parts of the New Testament, the impact of the Apocalypse on art has been comparatively small. It became a focus of interest only in periods of religious upheaval and stress – for instance towards the year 1000 when it was commonly believed that the end of the world was at hand, in the

Bíró Aliz

Kiállítás Rolandshof-galériában
(NRW)

Mayen Neuss 1986. 10. 10

Birkás Ákos

kiállítása a Bonn közelében
levő Rolandseck galériában

Népszabadság, 1986. IV. 10

Bisták Ákos

A képzőművészek három nemzedéke
a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1986. 1. 18.

Birkás Akor festőművém

– Hosszabb elemző cikk a művéméről és munkáivól.

Lásd: Művészet, 1983. dec.

Gyetvai Ágnes: „A Föld szellem"

Birkás Ákos

festőművész

„Mai magyar festészet" címmel
ápr. elején nyílik

Ziállítás Finnországban,
a Műcsarnok rendezésében.

Műcsarnok és Kamaratermei
1985 márc.

Hírek.

Birkás Ákos, grafikus és festőművész

a Bordeaux-i Galerie des Beaux-Arts, a Műcsarnok szervezésében kiállítást rendez okt-ben, ahol 7 művész jelentős számú anyaggal kékviseli az aktuális magyar festészetet, – köztük a művészt is.

Műcsarnok és Kiamaratermei
1985 okt.

Birkás Ákos, festő-grafikusnüvész

Cs. Tóth János: A vizuális szemlélet becsülete. Szereday Ilona pályaképe.

Szereday Ilona a Képzőmüvészeti Gimnáziumban a grafikai szakon Birkás Ákos tanítványa volt. A sokszorosított grafikát Gacs Gábor- és Pásztor Gábortól tanulta.

Művészet, 1989., 4., 44-old.

Birkás Ákos, festő-grafikusművész. 3.) Folytatás.

Nagy Zoltán: Középkeresés. Birkás Ákos kiállítása a Műcsarnokban.

„Fej 16." olaj, vászon, 200 x 160 cm, (kétrészes), 1985-6. |repr.|

„Fej 10." –"– –"– 290 x 150 cm, (háromrészes), 1986. |repr.|

„Fej 36." –"– –"– 250 x 150 cm, (kétrészes), 1987. |repr.|

Művészet, 1988. okt., 38-39-41-old.

A magyar festészet három generációja. Graz, Neue Galerie, Künstlerhaus
1985. október

Bürkás Ákos,

festőművész és grafikusművész

Ürvendetes, hogy a művész legújabb munkái viszonylag gyorsan bekerülnek az európai művészeti vérkeringésbe.

Műcsarnok és Kamaratemet

1985 nyt.

Birkás Ákos

Birkás Ákos kiállítása a Sárvári Művelődési Központban megnyílt.

—:—

Művészet, 1978. április–48. kép.

Ákos Birkás

„Interior",
(Oil on canvas, 200 x 60 cm, 1944.)
(repr.)

The New Hungarian Quarterly,
1975. 4.

Birlás Árom

Kiállítás NAK-ban, Esslingenben

Magyar Nemzet 1987. 1. 23.

Birkás Ákos, grafikusművész

Az Ernst Múzeum kiállításán szerepelnek Pincehelyi Sándor, Birkás Ákos, Méhes Lóránt művei.

Losonci Miklós: Frissen festve.
Népújság, (Tolna), 1984. szept. 8. 11-old.

Bikás Ákos

Kiállítása: Washington, Hirshorn Múz.

Népszabadság, 1988. febr. 15.

– Birkás Ákos, grafikusművész

Az Ernst Múzeum kiállításán szerepel Pinczehelyi Sándor, Birkás Ákos, Méhes László, – tehetséges alkotók, újakra készek.

Birkás Ákos: „Hegyvidék" c. (szept.)

Losonci Miklós: a magyar festészet új hulláma. Kisalföld, 1984. szept. 5.

Birkás Ág Ákos, grafikus

A pécsi Galériában „Hullám és sik" címmel a mai magyar progresszív művészet, mint sajátos, külön utakat járó művészet, Bach Imre, Birkás Ákos, Molnár Sándor és Szirtes János rendezett közös kiállítást, amelyen a modern festészet magyar vonulatát tanulmányozhatjuk. – A kiállítás 2 órával ezelőtt nyílt meg.

Pannon krónika.

1984. III. 9. Televízió 1 műsor /S. Gyuél.

Bürtás Ádos

Grafikusművés

16 rajza a Francia Intéretben.

Borus Géza
ácne

Újfalu
1989 jún. n.

BIRKÁS ÁKOS

K-9.346

Expressiv : Mitteleuropäische Kunst seit 1960 : Museum moderner Kunst,Wien 30.11.1987-26.01.1988 / /Wiss. Konzept und Leitung der Ausstellung Dieter Ronte und Meda Mladek/. - Wien : Museum moderner Kunst, 1987. - 279 p. : ill. ; 30 cm
ISBN 3 9oo776 o1 8

s the distribution of urban settlement, in partic-
e 12th-cent. Wrocław: Ostrów Tumski, Piasek,
ank town. The author characterizes locational
ław, when part of the monastic properties
new ecclesiatic institutions connected with
s). The early-urban settlement complex was
porary prince Henryk Brodaty, who promoted

cław. Further, 13th-cent. location, as well
es, decided on the shape of Wrocław in

BIRKÁS Ákos

Meghívó: A gondolat formái I-II

Óbudai társaskör

Lásd: Beöthy Balázs

1993 máj. 11 – jún. 13 – júl. 18

I. rész II. rész

BIRKÁS Ákos

HAJDU István: Szemérmetlen magyarázatpróba. =
Uj Müvészet, I. évf. 1.sz. 1990 10.p.

BIRKÁS Ákos festő

EGYETEMI TANÁR

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1990.julius 12-én a Rektori Tanácsülésen kinevezték az uj tanárokat:
Uj Müvészet, I.évf.1.sz.1990 63.p.

yben hit és tagadás, bölcses-
, küzdelmes keveredése nyil-
et egyes elemei szüntelen
de tudata minden ellenkező
választ ad, mert az élet ér-
teljessége adhatja meg.

.

ták, amelyek Somogyi József
tott Szántó-Kovács szobra kö-
botránkoztak meg a szobron,
lett, hol azért, mert nem ha-

MDK

Birkás Ákos

Csokonai Vitéz Mihály, rk.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Bíró/ Birkás Ákos MDK

Résztvett a Dr. Végvári Lajos által vezetett egy hónapos nyári gyakorlaton.

/farkas/: A Mester és tanitványai. Hevesmegyei Népujság. 1964. jul. 28.

Birkás Ákos

Fiatal müvészneveket sorol fel a lap, -közöttük a müvészt is- a "Tájékozódás" c. rovatában "Studió Galéria" cimmel. Három hetenként más-más fiatal müvész mutathatja be itt alkotásait, csoportos, vagy egyéni kiállitás keretében.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. ápr. 7.
XVII. évf. 14. sz. 6. lap.

BIRKÁS Ákos

TIMÁR Katalin: A festőiség érzékeny árnyalatai. = Art, 5.sz. 1991 március 11.p.

Bp.,Knoll Galéria, 1991 kiáll Fejek c. kiáll.

BIRKÁS ÁKOS

SZŐNYI Tamás: Beszédes fej /beszélgetés Birkás Ákossal/.=
Világ, II.évf. 11.sz. 1991.márc.13. 38 - 39.p.és ill.

BIRKÁS Ákos

Birkás Ákos kiállítása a Knoll Galériában. =
Magyar Narancs, III.évf.5.sz. 1991. márc.7. 13.p.

BIRKÁS Ákos (festő)

"Baranyay András szinezett,a figurát,az arcot felbontó portrésorozatával a személyiség,az egyéniség deformálódását, manipulálhatóságát dokumentálja. Birkás Ákos Rembrandt parafráziáában egy klasszikus mü fotó által létrehozott átalakulását érzékelteti.A saját arcképét Van Eyck helyére aplikáló Gellért B. István pedig ezzel a képátalakitással a személyiségcsere lehetőségére utal."

LÓSKA Lajos: Tendenciák a 70-es évek magyar grafikájában. In. Uj Forrás, 1986/3. 62.p.

Birkás Ákos

Vadas József a Fiatal Képzőművészek Studiójának tárlatáról ir "Sematikus roncsok" cimmel. Felsorolja az Ernst Muzeum nagytermében rendezett kiállitáson szereplő művészek nevét, ismerteti munkájukat: Birkás Ákos, Blaskó János, Bodoczky István, Dienes Gábor, Galántai György, Gyurcsak Ferenc, Kaubek Péter, Kéri Ádám, Mészáros Géza, Nagy Előd, Nagy Gábor, Pusztai Ágoston. Simsay Ildikó, Szeift Béla, Szentirmai Zoltán, Turcsán Miklós, Ujházi Péter, Váró Márton, Wahorn András, Zámbó István.
A részletes beszámolót lásd: Wahorn András nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1976. jan. lo.
XX. évf. 2. sz. 13. lap.

Birkás Ákos

Martyn Ferenc 100 rajza az IRODALOM REMEKMŰVEIhez c. kiállitása megtekinthető a Pécsi Galéria Szinház téri termében julius 31.-ig.
Boér Ferenc a szigetmonostori Sziget Galériában julius 30.-ig,
Marik Ferenc és Janáky Viktor a veszprémi Dési Huber Teremben julius 26.-ig,
Földi Péter a váci Görögkeleti Templomban julius 23.-tól,
Kolozsvári Miklós és Reményi Katalin a siklósi vár Lovagtermében julius 22.-től,
Birkás Ákos a tokaji Görögkeleti Templom Muzeumban julius 22.-ig szerepel alkotásaival a fenti kiállitó termekben,-közli a kulturális eseményeket tudósitó rovatában a lap.
Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 21. XXIII.évf. 29. sz. 8. lap.

Birkás Ákos

festőművésze vezette a Kortárs művészet el mé-
leti problémái c. előadást a Népművelési Intézet
tokaji alkotótáborában.

Mozgó Világ 1978-1-81
Bak Imre: Alkotómühelyek Tokajban

Birkás Ákos

A kulturális eseményeket ismertető rovat közli a kiállitások helyét és dátumát:

Birkás Ákos a székesfehérvári Ifjuságí házban november 3.-tól,

Csavlek András festőművész a Derkovits Teremben november 16.-ig,

Szily Géza festőművész a simontornyai Vármuzeumban november 3.-tól mutatja be alkotásait.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 4.
XXII. évf. 44. sz. 8. lap.

BIRKÁS Ákos

Fej (No.51.)1990,o.v. 212x97 - 91.7. 46

Fej (No.85.)1990,o.v. 185x115 - 91.7. 47

Új Müvészet

BIRKÁS Ákos

HAJDU István: Észak-közép. = Beszélő,
II.évf.27. sz. 1991. julius 6. 46-47.p. ill.

Bp. Mücsarnok, Szabad zóna c. finn-magyar kortárs
müv. kiáll.,1991

Konzervatívok

(harmónia-elmélet)

Isteni királyság és főpapiság

[illegible]

[illegible]

[illegible]

BIRKÁS ÁKOS

Hegyi Lóránd:

Uj szubjektivizmus-uj eklektika.

Megjegyzések a 80-as évek uj magyar művészetéhez. Belvedere. I. /1989/1/ 4.

Birkás Ákos 1.

a ferencvárosi Pincetárlatban mutatkozott be.
Müvészi koncenciójának alapja: konvenciók között
élünk és ez a z idejét mult korok tulélő maradvá-
nya.A pseudo ,képek egy része/kép és fal,Reprodukci
/ az izléskonvenciót pellengérezi ki.Az aratás illu
zionista módon megfestett kép.

Magyar Hirlap 1974 3o6/6

Birkás Ákos

festőművész a Fiatalok Studiójában állitott ki.A tárlatpn szerepelt a Népviselet,Tanya, A világ közepe,Uj ház, Rembrandt bérlet cimü alkotása is,többek között.

Magyar Hirlap 1973-217-6
Bojá r:Kiállitásról

Birkás Ákos 2.

A Kép jellegzetes század eleji fotó városvégi üzemekkel, Patio de un ingenio a Tucumán 1903 fel irattal s alatta képaláírása Nádcukor feldolgozó üzem.Hasonló módon álforó a Házom,aznAdalék is.

Magyar Hirlap 1974 306/6
Láncz Kiállitásról kiállitásra

BIRKAS ÁKOS, festő

Birkás Ákos festménye. Fekete repr. 78. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 11.sz. Bp.

BIRKÁS ÁKOS, festő

Birkás Ákos: "Tájkép".c.műve. A Fekete repr. 93.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 11.sz. Bp.

457

SZENTENDRE

Barcsay Múzeum

TÁJAK
KOROK
MŰZEUMOK
KISKÖNYVTÁRA 457

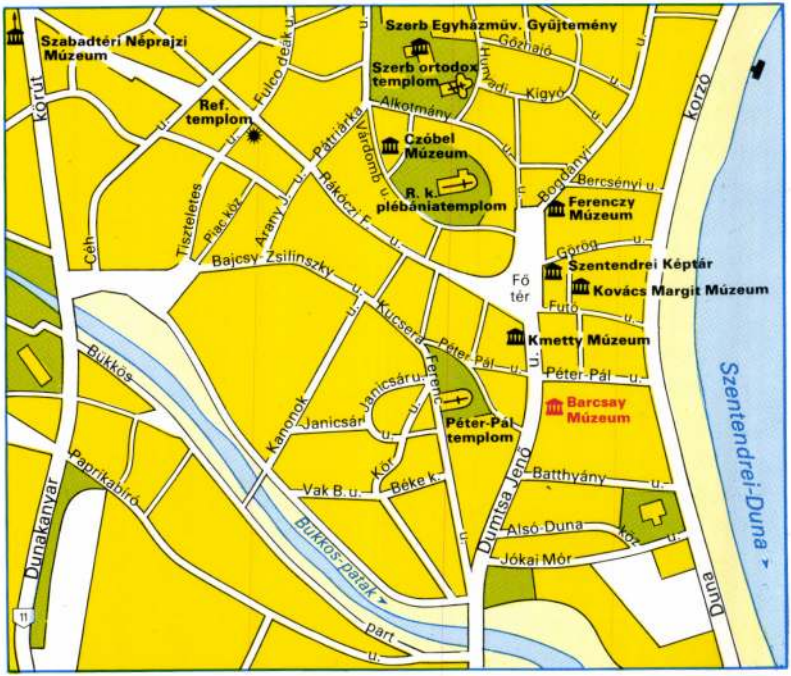

A CÍM- ÉS HÁTLAPON: Beszélgetők, 1982 (Szőtte: Czakó Margit)
AUF DER TITEL- UND RÜCKSEITE: Plaudernde, 1982 (gewirkt von Margit Czakó)
FRONT AND BACK COVER: In Conversation, 1982 (Woven by Margit Czakó)

© Cartographia, Budapest, 1993. 660669

Barcsay Jenő festőművész sokak számára *Művészeti anatómiájáról* ismerős. Úgy illik tehát, hogy a múzeumába lépőt mindjárt az első teremben az ennek lapjaiból készült másolatokkal szembesítsük. Az első alkalommal 1953-ban megjelent Művészeti anatómia napjainkra már a tizedik hazai – és számtalan külföldi – kiadását is megérte. Barcsay Jenő az ebben foglalt rajzokra kapta meg a Kossuth-díjat. Az Anatómia 130 táblából – tulajdonképpen rajzlapból – álló teljes anyaga a Magyar Nemzeti Galériában található, ebből a Barcsay Múzeum megnyitásakor maga a művész csináltatta az itt bemutatott, fotóeljárással másolt lemezeket, az eredeti rajzanyag pótlására, eleve kiállítási szándékkal.

A Művészeti anatómia tanulmányrajzait olyan alkotó készítette, aki a reneszánsz nagy mestereinek ismeretében maga is egyik legfőbb feladatának tekintette az emberi test megjelenítését: a ruhátlan alak látható formáinak, belső szerkezetének (a csontrendszernek) és mozgásának rendszerezését. Főiskolai tanárként – harminc éven keresztül – több művészgenerációnak tanította is az anatómiát és a „szemléleti látszattant". Ugyanakkor a tudás alaposságára is jellemző a rajzokra: az „értelem látásával" regisztrálja a legapróbb részleteket, miközben az a legfőbb igyekezete, hogy „a test egészének összefüggései se sikkadjanak el". Ezért is használják a könyvet nemcsak a művészeti oktatásban, hanem az orvosok képzésében is. A rajzok néhány igen szép darabja: a hason és hanyatt fekvő emberalak, a hát izmai, a törzs izomrendszere, a női mell, a kontraposzt (contrapposto) ábrázolása a bizonyítékai ennek az egyszerre esztétikai és tudományos megközelítésnek.

Mielőtt a további tíz teremben kiállított művekkel megismerkednénk, röviden érintenünk kell a *festő Szentendréhez fűződő kapcsolatát* is.

Az 1900-ban, Erdélyben, Katona községben született festő huszonnyolc éves korában jött először Szentendrére, az itt már akkor festegető kis művészcsoport egyik tagjának, Bánáti Sverák Józsefnek a hívására, s ezt követően haláláig (1988) minden nyáron itt tartózkodott. 1929-től tagja lett a Szentendrei Festők Társaságának, s neve összefonódott a kisváros – immár több évtizedes múltra visszatekintő – művészetével. Szentendre természeti környezete őt szűkebb hazájának, az erdélyi mezőségi domboknak a világára emlékeztette, s ide kötötte őt a későbbiekben néhány nagy művészeti élménye is. 1965-től nem a művésztelepen, hanem Zenta utcai kis nyaralójában lakott és dolgozott. Úgy szerette ezt a várost, hogy 1970-ben ide, az akkor frissen épített Művelődési Központ és Könyv-

Munkáslány, 1928
Arbeitermädchen, 1928
Working Girl, 1928

tár épületébe (ma Megyei Könyvtár, Pátriárka u. 7.) készítette legreprezentatívabb üvegmozaikját.

Ezek után természetes volt, hogy Szentendre városa adjon otthont Barcsay Jenő gyűjteményes állandó kiállításának, melyet csak halála után neveztünk el múzeumnak. Az állandó kiállítás 1978 áprilisában nyílt meg, egy XIX. század elején épült polgárházban. A házat a nagy múltú, német eredetű *Schartner család* lakta másfél évszázadon keresztül. A telek eredetileg is két utcára nyílt; az egykori gazdasági udvar (ma könnyűzenei koncertek helyszíne) a Dunára merőleges, mai Péter-Pál utcára, a másik kettő a forgalmasabb, Dunával párhuzamos utcára (ma Dumtsa Jenő utca). A telek beépítettsége nagyjából változatlan maradt a múzeumalapítás előtti időkig, ám helyiségeit többször átépítették. A Schartner családtól bérelt lakrészt a Stéger család, a ház utcafrontjának „hátsó, jobb oldali" frontján, s itt született *Stéger Xavér Ferenc* világhírű operaénekes is. Az épület rekonstrukcióját, illetve az udvari nagytermet *Hofer Miklós* építész tervezte.

Az épület eredeti funkcióit (orvosi magánrendelő, kerékpárjavító műhely, illetve lakószobák) szolgáló termek igen alkalmasnak bizonyultak a viszonylag kis méretű képek számára, a néhány nagyméretű alkotás pedig – a mester kívánságára és tevékeny közreműködésével – a zárófalakra került.

A mintegy másfélszáz műalkotásnak csak igen kis hányada tartozott 1978 előtt a szentendrei Ferenczy Múzeum (mint anyaintézmény) gyűjteményébe, nagyobbik részét maga a festő válogatta össze és adományozta a köz javára a múzeumalapítás évében. A gyűjtemény így azzal a sajátossággal rendelkezik, hogy maradéktalanul megfelel a művész több évtizeden keresztül vallott elveinek és festői gyakorlatának: a *konstruktivizmus* képviseletének.

Ez a stílus szigorú, „hiányzik belőle minden tetszetősség" – mint

Dombos táj, 1927–34 – Hügellandschaft, 1927–34 – Hilly Country, 1927–34

Kassák mondta Barcsay művészetéről, nagyon egyetértően még a negyvenes években –, ám többféle örömöt ígér. Először is: maga a festő gondoskodott arról, hogy legelvontabb képeihez kulcsot adjon számunkra. Néhány jelenséget, motívumcsoportot ugyanis lépésről lépésre formál, alakít, így az elvonatkoztatás fázisaiban követni tudjuk őt a legteljesebb absztrakcióig. Másodszor: Barcsay képeinek megismerésével tulajdonképpen a szentendrei festészet egyik ágát: a látvány geometrikus átírását lehet megismerni.

A kiállítás második terme hallatlanul izgalmas. Elsősorban azért, mert a művészi tájékozódás évtizedének legjobb eredményeit láthatjuk egyetlen teremben. Ugyanakkor ezek a képek – különböző tematikájuk miatt – mintegy előlegezik is az életművet. Korai alkotásai közül sok ugyan nem maradhatott, mert mint maga többször is nyilatkozott erről, legtöbbjét megsemmisítette. Nem szerette később sem korai korszakának véletlenül előbukkant műveit, s ha tehette, megtiltotta ezek kiállítását. Az utókornak azonban megható ezekkel a művekkel szembesülnie, mert bepillantást engednek alkotójuk lelkületébe: ő is volt szánakozó, patetikus, ujjongó –

tehát szubjektív és romantikus volt az indulás. Innen nézve késői, szigorú stílusát, megsejthetjük önmagával szemben tanúsított kérlelhetetlenségének árát: sok-sok vívódását.

Legkorábbi képe **A falu bolondja** (Tutyi, a zenész; A hülye). A főiskolán Rudnay Gyulánál tanuló ifjú 23 éves korában festette ezt a képet egy nyári művésztelepen, Gyöngyösön. Megkapó ez a kép sötétbe ágyazott fényeivel, drámai erejével, mellyel a Munkácsy–Mednyánszky–Rudnay örökség folytatójának bizonyult a még csak festőnövendék Barcsay Jenő. Valójában azonban a festői előadásnál is figyelemre méltóbb erénye a fiatal festőnek az emberi tartalom. Az öntudat, az emberi méltóság megörökítése a **Kubikusok** és a **Munkáslány** is. Ám 1928-ig, a Munkáslány keletkezéséig hosszú kísérletezés, intenzív munka következett. A Makón és Mártélyon, Endre Béla festőnél töltött nyarak, párizsi, firenzei utazás 1926–27-ben, majd a szerzett tapasztalatok feldolgozása idehaza.

A művészeti élmények különösek. A régi olasz művészet emléke csak később, az '50-es években tör felszínre, míg a modern francia festészet – s különösen Cézanne képeinek élménye – minden mást elhomályosít. *„Mindenütt Cézanne-os motívumokat láttam"* – nyilatkozta később a festő. Sok vásznat levakart, míg a **Munkáslány**-nyal elkészült. A modern színharmóniák: narancsvörös erős kobaltkékkel, kékes árnyalatú fehér a feketés kontúrokkal a maguk vad szépségében pompáznak; a keresztbe font karok, a nyugodt, elfogulatlan tekintet, a felületet kitöltő szembenézet az erő és öntudat kifejeződése. Barcsay emberalakja Cézanne aix-i polgáraira, Modigliani külvárosi figuráira emlékeztet. Ez a hétköznapi egyszerűségű, monumentális erejű kompozíció egyszerre új és saját eredmény, egyszerre emlékeztet magyar és modern francia festői eredményekre.

Az **Órás csendélet** ezt megelőzően született, s arra vall, hogy a festő megismerkedett a hazai modern művészeti törekvésekkel: a Nyolcak piktúrájával is. Hogy korszerű művészetet csináljon, meg kellett ismernie, ki kellett próbálnia a friss művészeti irányzatokat. *„Végig kellett haladnom az izmusokon és egy év alatt nagyobb utat tettem meg, mint sokan mások évek folyamán"* – nyilatkozta később visszaemlékezésében.

Művészeti programja: *a síkon kifejezni a teret,* mégpedig a monumentális tér élményét, ekkortájt, 1930 körül már körvonalazódott. Más művészeti eszközöket igényel ez, mint amit a főiskolán tanult. Nem a műtermi beállítás közeli tárgyainak hű letapogatása érdekli, hanem a városon kívüli nagy dombhátak, a mélyükben rejlő erő, amely „vonalakat rajzol" a felszínre is. Ezek a vonalak

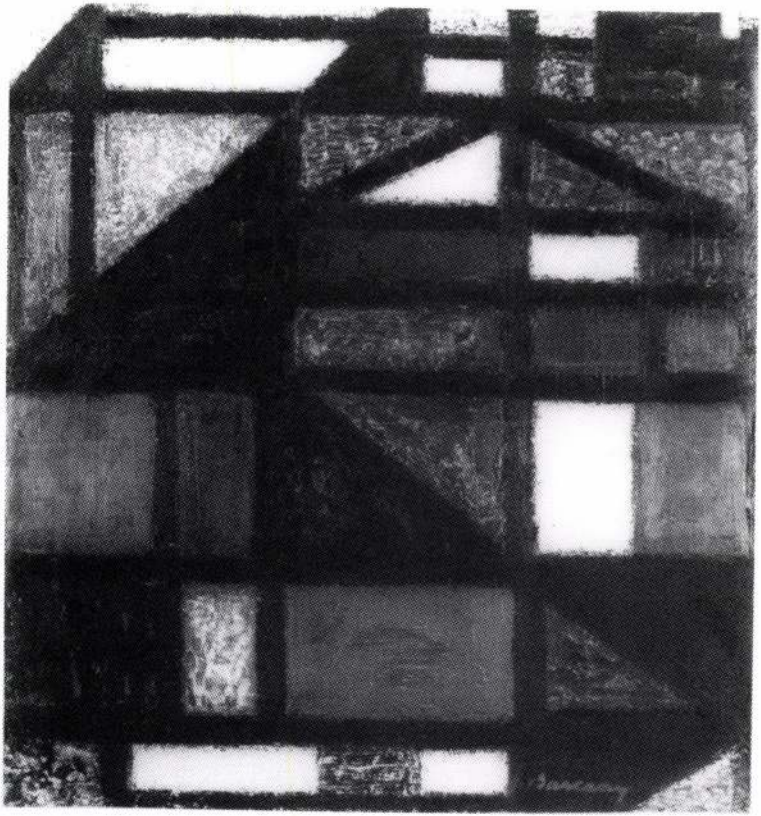

Függőlegesek – vízszintesek, 1947 – Vertikalen – Horizontalen, 1947 – Verticals–Horizontals, 1947

vezették a kezét – mint László Gyula írja –, amikor a dombok látványából képet csinált, azaz: síkra vetítette a látványt. Ezután már a kép törvényei működtek: a dombok vonalai *szerkezetet adtak* a kép síkjának. (**Izbég, Szentendrei táj,** 1934.) Itt már nem kérhetjük számon a látványt, mert a kép szerkezet, más törvényei vannak, mint a jelenségnek; ezek a törvényszerűségek csak a képzelettel megragadható lényegét fejezik ki a látványnak. Piros–zöld, fekete–okker kontrasztok harsognak egymás mellett, melyek feszültségét a sötét

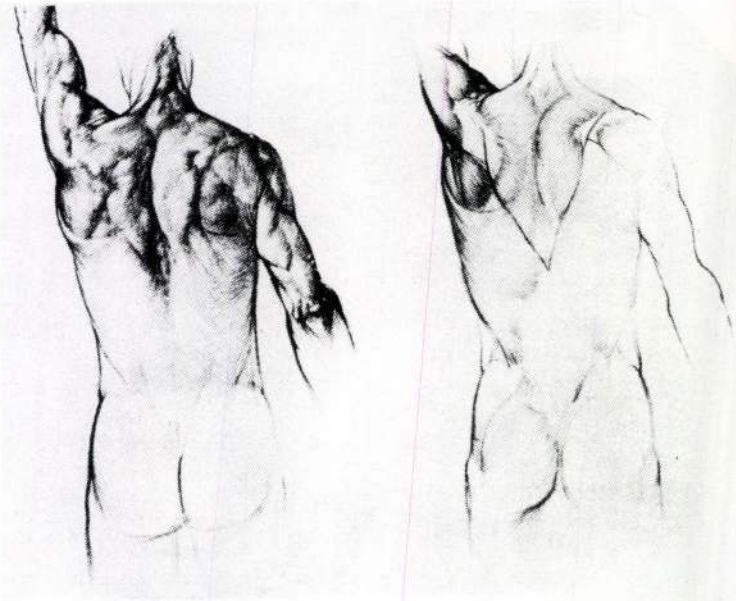

A törzs mozgás közben, XCIV. tábla. Művészeti anatómia, 1953 – Der Körper in Bewegung, Tafel XCIV. Aus: „Anatomie für den Künstler", 1953 – The Torso in Motion, Table XCIV in Anatomy for Artists, 1953

körvonalak csak fokozzák. A kép motívumain: dombhajlatok kisebb-nagyobb házain a perspektíva törvényei érvényesülnek. Távolról-oldalról láthatók: a háttér házai apróbbak, mint a középtérben lévők. A táj azonban – mint egy színes abrosz – csaknem felülnézetből látszik. De nemcsak ez a felülnézet, hanem a kúpos formák és az egyenes szakaszok gyorsuló ritmusa is ad egy szellemi izgalmat. A nézőpontok egymásba vetítése pedig – tudjuk – a Cézanne utáni kubizmusra volt jellemző, annak is a korai szakaszára. Barcsay így vall erről: *„Megértettem a modern művészet lényegét, vagyis a kubizmust"*. A kétfigurás **Munkásnők** már freskótervnek készült. Nem véletlenül mondta róla (illetve párdarabjáról, az azóta megsemmisített háromalakosról) Lyka Károly: a lényeget kiemelő rajz, a formarend, a szerkezet érvényre jutása a monumentális festészet szertárából valók. Azaz: a freskófestők általában ezeket az eszközö-

ket alkalmazzák, azzal a céllal, hogy nagy távolságban is hatni tudjon a mű. Ezt vette észre Kállai Ernő is, amikor 1936-ban nagy tanulmányt szentelt Barcsay művészetének: alakjai *„földből teremtett diadalmas erők"*. Képeivel Kállai szerint a Nyolcak és Nemes Lampérth festészetének folytatója.

Az 1940 körüli **Szentendrei utca** már városkép. A tér síkra vitele hasonló módon történt, mint az 1934-es **Szentendrei táj**-nál; egymáshoz közeli szürkéi azonban már az önálló, látványtól elszakadt konstrukció felé törekvés jelei. A jellegzetes szentendrei, fölfelé vezető utcát – házaival, kerítéseivel – mint téri szerkezetet figyeli, ez a legfontosabb számára a látványban. A szerkezet pedig jobban érvényesül, ha monokrom (egy színben tartott).

1946-tól, az Európai Iskola tagjaként, a csoport nonfiguratív törekvései között sajátos, külön szólam Barcsay geometrikus konstruktivizmusa az 1945–46–47-es években. A folyosón (6) lévő vázlatok közül a **Gyár** ebből az időszakból származik. Ez – az előzőekkel összevetve – még kevésbé hasonlít a konkrét látványhoz. A kép címe nélkül nem feltétlenül tudnánk tárgyiasítani a függőleges–vízszintes és átlós vonalakkal tagolt képet. Az ebből festett **Gyár,** a **Függőlegesek – vízszintesek** (5) sokkal elvontabb, tisztább, tárgy nélkülibb képeket eredményez. Különösen az utóbbi, a maga egymásra halmozott geometrikus formáival, jól elhelyezett fehér színeivel, álló formátumával. Ez csakugyan az új világ építésének dinamizmusával van tele – amint az a század elején kialakult konstruktivizmusnak is meghatározó eleme, legfontosabb törekvése volt. Egyik legerőteljesebb kis képe az 1962-es **Képarchitektúra,** mely címadásával Barcsaynak Kassákhoz fűződő kapcsolatára is utal. (5) Harmonikus, sorozatot képező darabok a 11-es terem kék–sárga–vörös konstrukciói (1., 2. vendégfal), melyek leginkább hasonlatosak Mondrian prekonstruktivista (korai konstruktív) képeihez.

Mint már említettük, Barcsay 1933–34-ben tervezett első ízben freskót, ezt követően újabb falképtervvel csak 1949-ben jelentkezik. Ekkor készíti el hét nőalakból álló kompozícióját, az **Asszonyok**-at. *„A térrel, a formával, a vonallal és főleg a konstrukcióval küszködve közeledtem ez egyre tömörebb, véletlenségeitől megszabadított emberábrázolás felé"* – írta a vázlat keletkezésének körülményeiről. A karton (1:1-es, azaz a falképpel azonos méretű vázlat) ma a Fővárosi Képtárban van. A fekete-fehér márványból készült mozaik csak 1963-ban valósulhatott meg a miskolci vegyipari egyetem aulájában. Ebből a mozaikból szerepel a Barcsay Múzeumban a középső, négyes csoport. (11) Az egyidejűleg, illetve tanulmánynak szánt, kis-

méretű női fejekből négyet a grafikai folyosón (6) láthatunk, további kisméretű színvázlatokat a 3-as teremben. **(Freskóvázlat, Freskóterv kék háttér előtt, Félelem).** A tárgy több nézőpontjának egymásra vetítését itt, a mozaikon is tanulmányozhatjuk: az álló figurák alakjain belül, illetve vetett árnyékként mögöttük formafelezések és formaismétlések láthatók – sötét–világos kontrasztokban.

Az 1963-ból való falképtervei **(Kompozíció, Asszonyok holdfényben, Mozaikvázlat)** Picasso asszonyalakjaira emlékeztetnek a fejek arányai, a több nézőpont egymásra vetítése, a formatagolás által. (3)

Ezeket a terveket követik a már említett Művelődési Központ és Könyvtár mozaikjának vázlatai a 4-es teremben. **(Szentendrei mozaikterv, Mozaikvázlat fehér fényekkel, Mozaikvázlat szürkében).** Az egyik méterszer méteres előtanulmánya a **Mozaikrészlet,** a majdani hosszú falkép bal oldali tömbjével. Érdemes megnézni magát a mozaikot is! Az apró formabontások sűrű textúrájú falat adnak, az aranyak–barnák mély regiszterű meleg színei csaknem romantikusak. Ebből a kompozícióból további képtervek is születtek. A festő egyrészt még tisztább síkkompozíciót akart, ahol a figurák semmi-

Képarchitektúra, 1962 – Bildarchitektur, 1962 – Picture Architecture, 1962

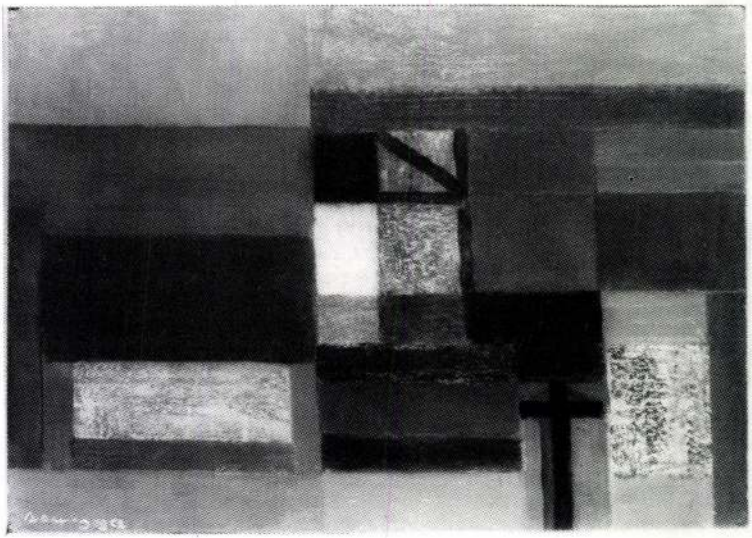

Asszonyok holdfényben, 1963 – Frauen bei Mondlicht, 1963 – Women by Moonlight, 1963

féle térképzetet nem adnak, ahol abszolút egyszerűsített formák: sötét sziluettek szerepelnek, melyekben finom vonallá s néhány mértani idommá absztrahált mind a testforma, mind a taglejtés. Így született meg 1982-ben a **Beszélgetők** című gobelin. (3) Ezt és a kiállításunkon szereplő többi kárpitot is szentendrei iparművész, Czakó Margit szőtte.

A másik kibontása a Szentendrei mozaik képmagjának a színhangulatból indult tovább; így keletkezett az 1983-as **Páholyban** című falikárpit (11), melyen az alacsonyra helyezett, stilizált ülő figurák fölött-mellett a barnák jelentéshordozók: meghitt, ünnepélyes hangulatot sugallnak. Nézzék és ízlelgessék: hányféle barna szerepel itt! Egész skálája a ragyogó mély színeknek! Barcsay egyedi festésű fonalat rendelt, s ha nem sikerült az elképzelt – a tartalomhordó – árnyalat, újrakezdték a fonalfestést, s mindaddig folytatták az iparművésszel a közös kísérletezést, míg meg nem született az előre kigondolt árnyalat.

Legkésőbbi gobelin – s egyúttal a kiállításunkon bemutatott

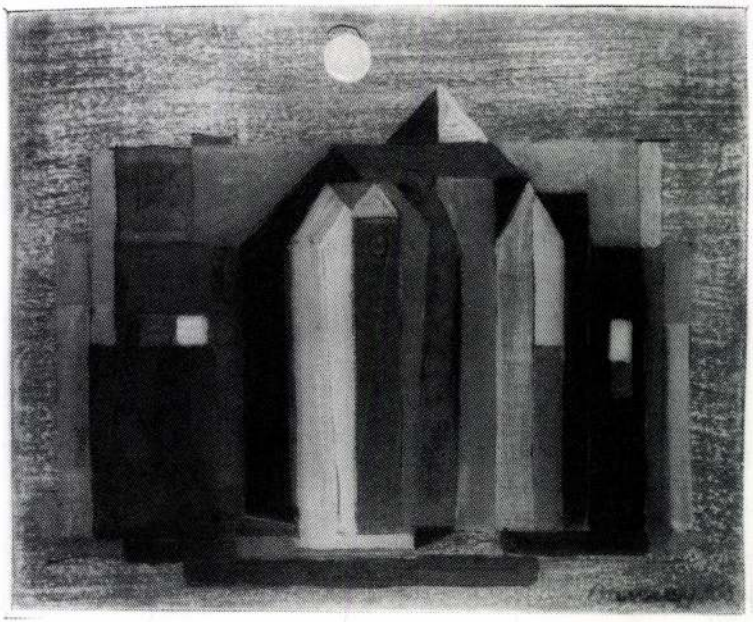

Holdvilág, 1965 – Mondschein, 1965 – Moonlit World, 1965

legutolsó mű – a **Meditáció** című. (11) Előzménye a 9. teremben az ugyanilyen című kis, 30×60 cm-es olajkép. Itt másfajta eszközzel: többszörös kereteléssel, a hideg színek ellentétes árnyalataival sugallja a címben is jelölt gondolatkört: a meditációról mint létállapotról beszél.

Ezeknek a nagy falképeknek úgynevezett közösségi terekben van funkciója: egyetem aulájában, színház előcsarnokában, házasságkötő teremben, könyvtár-előtérben, múzeumban. Ez a szerep egyúttal előírja nemcsak a formát, amelynek világosan tagoltnak, távolról kivehetőnek kell lennie, hanem a közölni kívánt tartalmat is: az adott embercsoporthoz, tömeghez kell szólnia, az őket foglalkoztató gondolatokat kell közölnie. Egy táblaképet általában nem lehet falképpé nagyítani, egy falkép (általában) nem magánlakásba való. A két műfajnak más-más a hatóköre és a közönsége is.

A szentendrei részletekről festett – kezdetben látványhűbb, később egyre elvonatkoztatottabb – témaköre párhuzamosan haladt a

figurális tervekkel. Ezek megismerését (a korai képek után) az 5-ös teremben folytathatjuk. A **Tűzfalak,** az **Oromfal lépcsővel** még nem jellegzetesen szentendrei épületeket, épületcsoportokat mutatnak. Egyik a keskeny, álló formátum miatt (ez ritka Barcsaynál!), másik a színfelület megmunkálása miatt érdekes. Sokkal jellegzetesebb szentendrei „képlet"-ek a 10-es teremben lévők: a **Sárga templom kereszttel, Holdvilág, Konstrukció vörösben,** illetve a kapuk feldolgozása a 8-as teremben.

Itt, az utóbbiban látható az egyik szentendrei templom gyakran feldolgozott motívuma is. A szentendrei részleteket elemző képek mindegyike tudatosan kiválasztott motívumon alapszik. Ez a motívum formáival, arányaival, jellegzetes egymáshoz-építettségével keltette fel a szerkezet iránt érdeklődő festő figyelmét. Ám ez önmagában soha nem elégítette ki: a látványt ceruza- és tusrajzok során át elemezte, mintegy a titkaikat fürkészve. (6) Apró képei közül kiemelkedőek az *ablakos* képek (9), melyek között már nincs olyan, amely közvetlen látványt idézne fel. Világos-sötét rácsszerkezetekre emlékeztetnek, melyekben legtöbbször ott van a sziluettjében megfogott, körformára (és annak töredékére) redukált emberalak. Ez a jellé absztrahált ember sok más festő motívumkészletébe is átszármazott az évtizedek folyamán.

Sárga kapu, 1969 – Gelbes Tor, 1969 – Yellow Gate, 1969

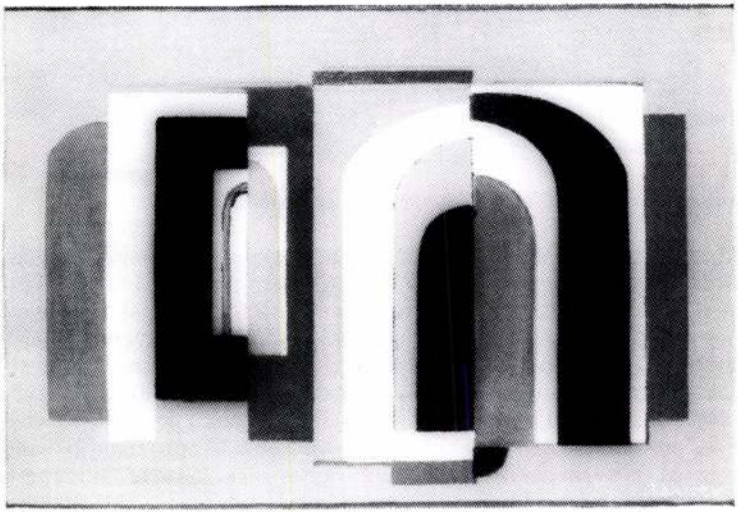

Mozaikrészlet, 1969 – Mosaikdetail, 1969 – Detail of a mosaic, 1969

Ugyanitt, az ablakos képekkel szemben, több apró kompozíciót láthatunk, melyek a nagy mozaik tanulságai alapján formálódtak. Figurái végletesen absztrahált, egymást támogató bábuformák, tömbszerűen fogalmazva. A **Gond,** a **Szomorúság,** a **Meditáció** ilyenek. Mindegyike falkép-tervnek hat; a kompozíciós sajátosságokon túl megintcsak általános érvényű, filozofikus mondanivalójukkal válnak ki a többi közül. (Itt mutatjuk be a festővel foglalkozó dokumentumokat is.)

A 7-es terem kompozíciós falat rejteget; ez a 18 apró darabból álló tabló a festő kedvelt motívumait mutatja, s egyúttal budapesti műtermének falát is idézi.

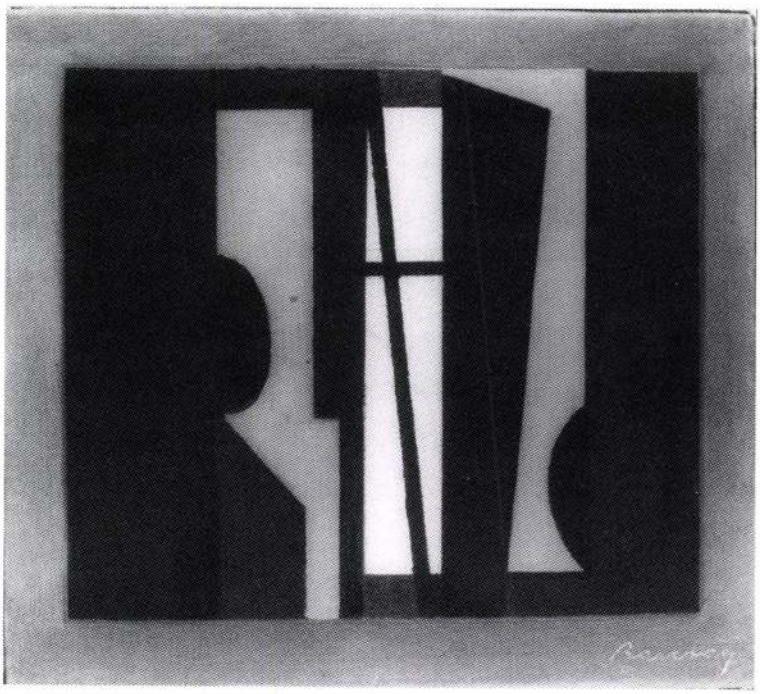

Titokzatos árnyak, 1975 – Geheimnisvolle Schatten, 1975 – Mysterious Shadows, 1975

Búcsúzóul vessünk néhány pillantást a festő 1982-es műcsarnoki kiállításának anyagát képező darabokra. Az akkor 82 éves mester még a szakmát is meglepte fekete-fehér, szürke és okker színekre redukált nonfiguratív képeivel. De nemcsak a színek redukáltak itt, hanem a formák is: hatalmas fekete mezőben apró fehér négyzet, vízszintes, két színnel festett sávok. **(Fekete-fehér, Foltok ritmusa, Fekete szürke).** (11) Szükségünk van fogódzóra, hogy megfejthessük ezeket a műveket. Ehhez segít a **Monumentális kép,** az **Este,** – ahol hasonló a motívumszervezés s a színvilág is.

Barcsay Jenő életműve – noha több szálon fut – szerves egész. Művészetében szétválaszthatatlanul ötvöződtek a modern francia festészet, a századelő magyar avantgárdja, s a romantikus-realista hagyományok. Konstruktivizmusának erénye a tiszta szerkezet, va-

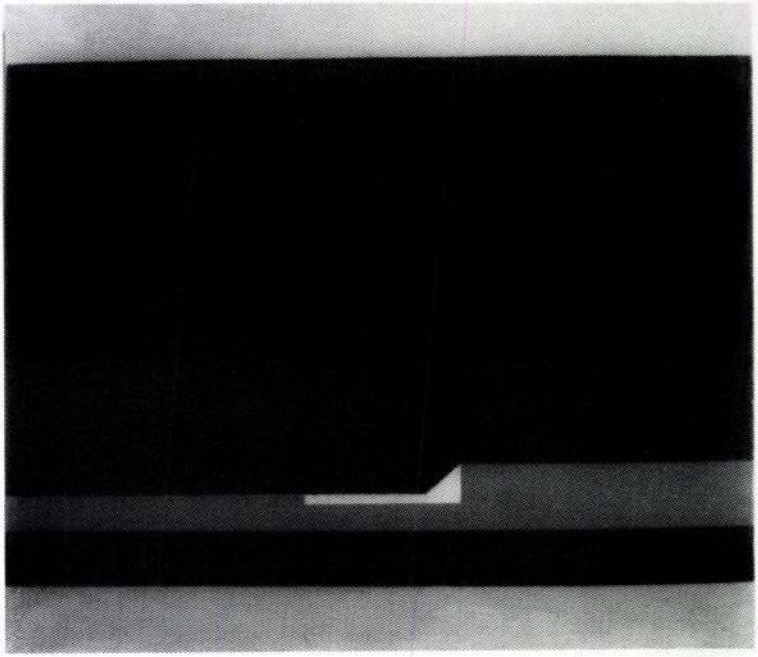

Monumentális kép, 1977 – Monumentales Bild, 1977 – Monumental Picture, 1977

lamint az érzéki-konkrétnak a sejtelme, amely nonfiguratív műveit is áthatja. S mivel ez a konstruktivizmus magába ötvözte és szervesen továbbfejlesztette e térség haladó művészeti hagyományait, Barcsay nemcsak a szentendrei művészet, hanem a közép-európai régió meghatározó mesterének is tekinthető.

Kiss Joakim Margit

IRODALOM

Kállai Ernő: Barcsay Jenő. Magyar művészet, 1936/4.
Lyka Károly: Új művészet. Új idők, 1937/2.
Kassák Lajos: Vallomás 15 művészről. Bp. 1942.
Kassák Lajos: Képzőművészetünk Nagybányától napjainkig. Bp. 1947.
Lyka Károly: Öt festő, egy szobrász. Új Idők, 1943/21.
Németh Lajos: Barcsay Jenő. Műterem, 1958/2.
Genthon István: Barcsay Jenő. Művészettörténeti Értesítő, 1958/11.
Székely Zoltán: Beszélgetés Barcsay Jenővel. Művészettörténeti tanulmányok, 1960.
László Gyula: Barcsay Jenő. A művészet kiskönyvtára sorozat. Bp. 1963.
Németh Lajos: Barcsay Jenő művészetéről. Művészet, 1974/2.
Barcsay Jenő önmagáról (kérdező Szabó Júlia). Művészet, 1974/2.
Petényi Katalin: Barcsay Jenő. Bp. 1986.

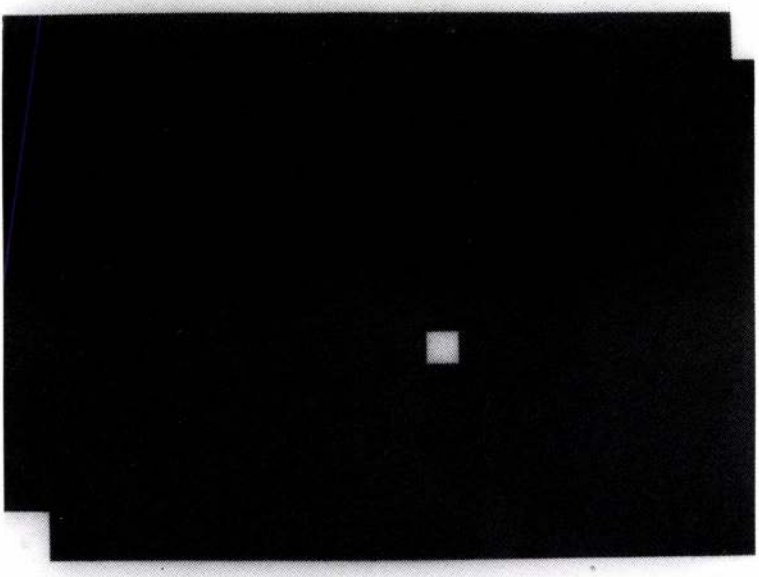

Fekete-fehér, 1981 – Schwarz-weiss, 1981 – Black and White, 1981

ZUSAMMENFASSUNG

Jenő Barcsay (1900–1988) ist einer der bekanntesten, angesehensten Repräsentanten der ungarischen Kunst des 20. Jahrhunderts. Diesen Rang sichert ihn sowohl sein Oeuvre als auch seine 30 jährige Lehrtätigkeit an der Hochschule für Bildende Kunst, wo er zwischen 1945 und 1975 Professor der Anatomie und der Perspektive war. Weltbekannt wurde er durch sein Werk „Anatomie für den Künstler", welches den Aufbau und die Bewegungen des menschlichen Körpers in 130 Zeichnungen darstellt. Für dieses, erstmals 1954 herausgegebene Buch bekam er die höchste staatliche Anerkennung, den Kossuth-Preis. Das Werk, das sich in der Ausbildung der Künstler und Ärzte als unentbehrlich erwiesen hat, ist seitdem, in zahlreiche Sprachen übersetzt, überall auf der Welt verlegt worden.

Sowohl dieses, Mitte des 20. Jahrhunderts erschienene Werk als auch Barcsays 30 jährige Lehrtätigkeit beruhten auf Anschauungweise und Stil der grossen Meister der Renaissance, die er in einer kritischen Periode der Kunst populär machen konnte.

Barcsays Oeuvre ist vollends mit Szentendre verbunden. 1928 gründeten frisch absolvierte Studenten der Hochschule für Bildende Kunst in der Kleinstadt eine Künstlerkolonie, wohin sie ein Jahr später auch Barcsay einluden. Die Gründer waren alle Studenten von István Réti, dem grossen Meister von Nagybánya, der, in Gemeinschaft von vier Künstlern, in dieser Kleinstadt des Komitats Szatmár ab 1896 auf die Erneuerung der Künstlerbildung, namentlich der der Maler, hinarbeitete. Sie lösten die akademische Atelierpraxis durch die Pleinairmalerei ab. Nagybánya war die Geburtsstätte der ungarischen Avantgarde, welche die Kunstleistung der französischen Malerei, Cézannes und der Postimpressionisten –, zunächst in der Form der Bewegung der Acht, und später, nach Assimilation

4511

der Einflüsse des Expressionismus und Konstruktivismus, auch den Aktivismus in sich aufnahm. Diese progressiven Traditionen wurden der Künstlerkolonie in Szentendre weitergegeben, welche zur Ersetzung der früheren Kolonie in Nagybánya ins Leben gerufen wurde. Nach Ernő Kállai, dem international anerkannten Experten der Avantgarde war Barcsay es, der diese Bestrebungen fortgesetzt und vervollkomnet hatte.

Jenő Barcsay bekannte sich zum Konstruktivismus, der er sowohl auf die geometrische Transkription des realen Bildes als auch auf die vollkommen nonfigurativen Kompositionen bezog. Konstruktivismus bedeutete für ihn die Akzentuierung der Bildkonstruktion, die bewusste Bestrebung, den Struktur des dargestellten Themas vor Augen zu führen. Auch die nonfigurative Malerei beschäftigte ihn vom Anfang seiner Laufbahn an: zunächst als Mitglied der ungarischen Künstlergruppe „Europäische Schule", wie auch später, als er immer häufiger dunkeltönige geometrische Kompositionen schuf, die meistens von dem Stadtbild Szentendres inspiriert waren.

Nach seinen späten Mosaiken und Textilkompositionen, charakterisiert von geometrisch geformten weiblichen Figuren, bezeichnet ihn die ungarische Fachliteratur als Repräsentanten des figurativen Konstruktivismus.

Margit Kiss Joakim

SUMMARY

Jenő Barcsay (1900–1988). One of the best known and most outstanding representative of 20th century Hungarian art. This title he earned both by his oeuvre and the 30 years he spent at the College of Fine Arts as a professor teaching anatomy and „aspectual perspectivity" from 1945 to 1975. He became well-known all over the world after his „Anatomy for the Artist" had been published which included 130 representations of the structure and movement of the human body. For this book, printed in 1954 for the first time, he received the highest state award, the Kossuth Prize. It has been published in several translations all over the world since, as it proved indispensable in the education of artists and physicians.

Both the book, published in the mid-20th century and Barcsay's 30 years of teaching were based on the aspect and style of the great masters of the Renaissance which he thus popularized in a period of crisis in art.

The oeuvre of Jenő Barcsay is fully related to Szentendre. In this small town in 1928 the fresh graduates of the College of Fine Arts founded an Artists' Colony, where a year later Barcsay was invited. The founding members were all students of the great Nagybánya master, István Réti, who with four fellow artists strove to renew artistic education, especially for painters, in a small town of Szatmár County from 1896 onwards. Here the Academic practice of painting in the studio was replaced by plein air painting. Nagybánya was the birthplace of Hungarian Avantgarde which embodied the achievements of Modern French painting, Cézanne and Post-Impressionism in the form of the Movement of the Eights, and later, after the assimilation of Expressionist and Constructivist influences, housed the movement of the Activists as well. These progressive traditions were passed on to the Artists' Colony of Szentendre which was founded to substitute the earlier one in Nagybánya. These achievements were followed and improved by Jenő Barcsay, as Ernő Kállai, an internationally recognized expert on Avantgarde says.

Jenő Barcsay consciously accepted Constructivism, which he related both to the Geometrical transcription of the actual sight and to fully non-figurative compositions. By Constructivism he meant the accentuation of the structure in his paintings, a conscious effort to show the structure of the represented theme. Non-Figurativity was a question he was interested in from the very start of his career: first as a member of the European School and later individually he more and more frequently created dark-toned Geometrical compositions under the inspiration of Szentendre townscapes.

On the basis of his late mosaics and textiles which feature Geometrically conceived figures of women he is regarded in Hungary as a representative of Figural Constructivism.

Margit Kiss Joakim

Tájak–Korok–Múzeumok Kiskönyvtára
457. szám
Kiadja a TKM Egyesület, a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága megbízásából
1993-ban, 6000 példányban
Felelős szerkesztő és kiadó: Éri István
Lektor: Dr. Szabó Júlia
Címlapterv: Szakál Erika

Fényképek: Gajzágó Jolán
Rajz: Kádárné Kovács Mária
Fordítások: Bendes Rita, Szakács Dagmar
Térkép, alaprajz: Cartographia, Budapest
Nyomdai munka: VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető: Fekete István igazgató
ISBN 963 555 913 5
ISSN 0139–245X

A MÚZEUM ALAPRAJZA
GRUNDRISS DES MUSEUMS
GROUND-PLAN OF MUSEUM

1 Bejárat, anatómiai rajzok
2 Korai képek, Munkáslány
3 Gobelin; freskó- és mozaiktervek
4 Mozaiktervek
5 Gyár, Képarchitektúra és apró képek
6 Rajzok, grafikák
7 Kompoziciós fal
8 Kapuk terme
9 Ablakok terme
10 Szentendrei háztömbök
11 Márvány mozaik, gobelinek, utolsó képek

1 Eingang, anatomische Zeichnungen
2 Frühe Bilder, „Arbeitermädchen„
3 Gobelin; Fresko- und Mosaikentwürfe
4 Mosaikentwürfe
5 „Fabrik", „Bildarchitektur" und kleinere Bilder
6 Zeichnungen, Graphiken
7 Kompositionsmauer
8 Saal der Tore
9 Saal der Fenster
10 Häuserblöcke von Szentendre
11 Marmormosaik, Gobelins, die letzte Bilder

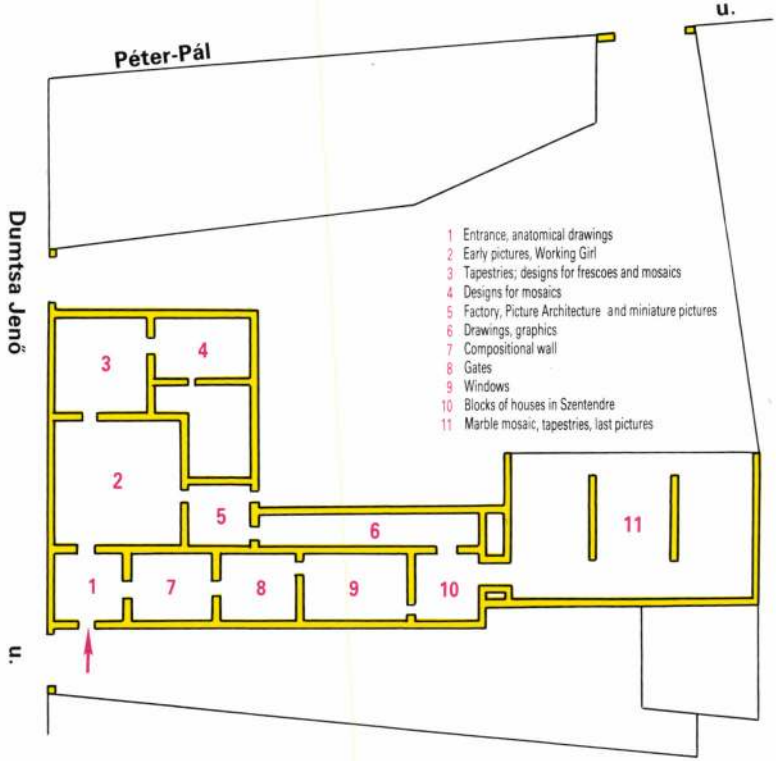

Festőművész

1021

SZEBERÉNYI LEHEL:

Emberi arc, istenszakállal

Mindezek most onnan jutottak eszembe, hogy Jenő bácsinak megnyílt a háza.

Szentendrén nyílt meg, és a közönség számára, mert a képei laknak benne, nem ő személyesen.

Jenő bácsi (Barcsay mester) — tudott dolog — óriási művész. Az én tollamnak nincsen dolga ekörül. A műítészek mindent elvégeztek körülötte, s oda helyezték a legmagasabb polcokra, élő klaszszikusnak.

Az én élményem: az ember. S a napsütéses szentendrei utca a tavaszi vagy őszi ragyogásban, a hozzá tartozó életszínekkel. A hozzá tartozó arcokkal.

Jenő bácsié ennek az enteriőrnek úgy ád karaktert, mint a tetők, a sikátorok, a póri barokk mosolya a házak homlokán, az emberszabású utcazugok meghitt otthonlégköre.

Fülemben: ahogy botja megmegkoppan a macskakövön. Szemem előtt: istenszakálla ezüstjének felcsillanása a könyvesbolt sarkán. Tekintetében a gyanútlan gyermeki derű; besugározza arcát, szakállának ez ád játszi fényt.

— Te, mondd csak — hajol a fülemhez egy játszópajtás közvetlenségével és cinkosságával —, min nevettél a múltkor? Rajtam nevettél?

És fürkész, kicsit gyanakvó félénkséggel. Szemében gyermeki aggodalom vagy riadtság a mosolypalást fényecskéi mögött.

Hogy magyarázzam meg néki? Rettentő ünnepélyes társaságban voltunk. Körül csupa feszengés és fagy és szertartásosság. S akkor neki föl kellett lépnie az általános köztisztelet óhajából a pódiumra. S ahogy ezt tette, abban annyi báj és zavar volt, hogy szempillantás alatt megtelt az az ünnepélyes terem közönséges embermeleggel. Feloldódtak az arcok, az enyém is. Mint otthon. Ennyi volt az egész.

Sokat hallani, olvashatni, hogy az igazán nagyok milyen nagy gyermekek, megejtően kedves, gyanútlan gyermekek. Úgy látszik, a nagyság a gyermeki ártatlanságot nem nélkülözheti, az egyszerűség- és természetességtermő nedveit; a bölcsesség fája is szívesen ereszti ide gyökereit. A művészetnek pedig nincs kedvezőbb ágya ily lélekközegnél, hogy kedvére vidulhasson, dúsan lombosodjék.

A szentendrei legendák mármár Szent Ferenc-i kontúrokat vonnak Jenő bácsi alakja köré, lelkének gyermeki egyszerűségéről szólva, vagy arról az ugyancsak gyermekien ártatlan önfeledtségről, amellyel leguggol a természeti világhoz. Mindenhez, ami élő. Akár csak egy békához is. Még arra se hederítve, ha netán megmosolyogják, miként a gyerekek közé, a porba leguggoló felnőttet.

Mesélik, testi épségének kockáztatásával állította le egy ízben az autóforgalmat, hogy egy poroszkáló béka átjusson az úttesten a túlsó oldalra. Magam láttam egyszer, ölében kilyuggatott dobozzal a buszon. Egy törött szárnyú verébfiókán esett meg a szíve. A Népköztársaság útja kövéről szedte fel, s hozta a dobozban Szentendrére. Aggodalommal faggatott: mit gondolok, mit lehetne neki enni adni. Ideki, a szentendrei bungalójában nincs semmi madárnak való eleség. De a szomszédok rendesek, azok biztos tudnak segíteni.

— Képzeld, mi történt — újságolta napokkal később a szomorú hírt, miközben arcán az ismerős gyanútlan derűt eltakarta egy átvonuló felhő. — A madárka meghalt. De ne hidd, hogy ... — riadtság a szemében, nehogy valami rosszat feltételezzek. — A szomszédok nagyon rendesek voltak. De képzeld, nem fogadott el semmit.

Tavalyelőtt rajzokat kértünk tőle a Kortárs számára. Egy februári estén botorkáltunk fel a Népköztársaság úti Kodály-ház második emeletére, hol a kivilágítatlan udvari folyosó sarkában véletlen ráhibáztunk a vasráccsal elrekesztett benyílóra, ahová a mester ajtaja szolgál. Mintha sokszorosan elbarikádozná magát: a ráccsal, a sötétséggel, s valamiféle kiszorult bútordarabokkal vagy virágládákkal, melyek ott homálylottak. Mintha magányát féltené hívatlan tolakodóktól.

De nekünk gyorsan megnyílott e barikád, az első zajra, mit ott ütöttünk. Úgy tűnt, nagyon is gyorsan. Jenő bácsi már várt. Minket, vagy egyáltalán egy embert, aki rányitja az ajtót. A magánynak kettős az arca: van, hogy nagyon kell, máskor fuldoklunk tőle.

— Gyertek, gyertek —, s már élére is állt menetünknek, hogy vezessen. Hol szemüvegét csillantotta ránk, hol koponyáját, előttünk járván. Mindkettőnek ugyanaz a barátságos, a kedves vendégnek örvendő fénye volt. — Muszáj, hogy előremenjek, ugye, nem haragusztok, de még eltévednétek.

Való igaz, a szűk előszoba-labirint, mintha a piramis mélyére rejtett fáraó kincseskamrájához vezetett volna, csupa útvesztőnek tűnt. Hirtelen találtuk magunkat a kincses kamra nyílása előtt, mintha csak a labirint kiöblösödése lenne. Oly váratlan volt, hogy megtorpantunk szinte: a meghitt — ha jól láttam, ablaktalan — helyiség, a kis kamraszoba dugig Mednyánszkyval.

Huncutul megcsillanó szemüveg. Egy csínytevő gyermek kacsintása. S ahogy angyali bájjal felhúzta az orrát, hittük: ámulatunknak szól.

— Nem éreztek valami büdöset? — S várta, hogy cinkosan vele fintorogjunk mi is.

— Semmit se érezni.

— Most csuktam be, kérlek, az ablakot.

Ott nyílott a konyha is, ahol éppen álltunk. Pajkos, kicsit pirulós mosollyal mutatott arra.

— Képzeljétek, mi történt. Ez már az öregség. Feltettem az alsóimat a gázra egy nagy edényben, s visszamentem a szobába, a képhez, amin dolgozom. Valamit még festettem, s egészen elfeledkeztem a gázról. Lementem aztán az utcára, volt valami intéznivalóm. Jövök vissza, az imént volt, ömlik az ajtón a gőz meg a bűz. Hát mind elforrt a víz, az alsók odaégtek. Egy maradt. — Nevetve legyint rá. S mi arra gondolunk, jó, hogy a gáz nem aludt el.

Látja, hogy mustrálom a konyhát, a magas, omladozó plafont a gáztűzhely felett.

— Múltkor, kérlek, majdnem a fejemre esett egy nagy darab vakolat. Még szerencse, hogy arrébb álltam. Hiába mondom, hogy javítsák meg. A felettem lakó nyitva hagyta a fürdőkád csapját, akkor ázott be. De most szóltam, kérlek, a Farkasinszkynak, tudod, a fővárosi tanácsnál. Ugye, jól tettem, hogy szóltam?...

Helyeseljük a dolgot, természetesen, mert legjobb a fejnél kezdeni, ha ötről hatra akarunk menni; s minthogy jóból is megárt a sok, hát még életveszélyből, a házigazda vezérletével igyekszünk a tágas ablakaival utcára néző nagyobbik szobába, mely műterem és lakószoba egyben. Itt a puritán dikó, a mester nyugvóhelye, fölötte az ecsetes ibrikek. Szemközt a képek tömege s az állvány, a legújabbal. Miért a különös szemérem, hogy csak lopva merünk odapillantani, főként a félkész legújabbra? S közben mohón rögzítne mindent a szem, ami a kivételes alkotó legbensőbb, legbizalmasabb környezetét teszi, el ne mulasszon akár egy festékesüveget a fali tékán.

Puritán, csaknem sivár az összkép, a szőnyegtelen parkettel, a függönymeleget nélkülöző, csupasz ablakokkal, melyek bár nappal hétágra önthetik a fényt, de most vaksin sötétlenek. A falépcsős galéria, ha tenyerestalpasan is, valamelyest oldani látszik a szoba szigorú hangulatán, mintha egy félszeg, bohém mosoly lengené át. A gyűrűhintával különösképp, mely gerendázatáról lóg, és amelyen felhúzódzkodó tornagyakorlatait végezte a szoba lakója, míg féltett jobb kezébe be nem költözött az életet, munkát megkeserítő nyomorúság, melynek nyűgében telnek immár hosszú ideje napjai.

Rajta a szobán, hogy magányos férfi lakja, szürkéllik rajta, mint csendes enyészet: az árvaság. A képek békéje, színek és formák derűsen tágas harmóniája feledtet. Egy egész falra való sugárzás, melegségámítás. Mi tudjuk, hogy kapott fények, tükörfények ömlenek a falról a szobára. Az eredeti fényforrás nem másutt keresendő, mint a szoba árva lakójában; gyermeki szívének minden múlékony melegségtartalékát vásznakra gyöngyözte (hamiskás számítással?), hogy megmaradjon ínséges időkre, s hóttig, s azon túl is meleget tükrözzön arról a falról. Vagy más falakról.

Hogy kényszert érez bennünk a szó a magányát feszegetni, gondoskodó kezet firtatva, előbb féligmeddig tréfára fogja:

— Magam látom el magam. Mosok, vasalok, takarítok magamra. Nem tudnám nézni, hogy valaki énhelyettem dolgozzék. Annyira megszoktam, kérlek, hogy egyedül vagyok, hogy már el se viselném valakinek a motozását a közelemben.

Rám néz gyermekien, kicsit félrebillentve tonzúrás fejét, mintegy támaszt keresve a maga ingatag lábakon álló hitére.

— Gondolod, hogy tudnék aludni, ha itt, a szomszéd szobában szuszogna, sóhajtozna valaki?

De később, mikor túlesünk a rajzok kiválogatásán, egyszerre felfakad a szíve mélyéről:

— Nagyon jó, hogy jöttetek. Hosszú, hosszú idő óta nem nézett rám senki. S most egyszerre ti, meg a televízió is. Azok hétkor jönnek. Két hónapja senki se csengetett ide. Meg is halhatok. — Arcunk hitetlen mosolyát kémlelik gyermekártatlanságú szemei a csillogó üveg mögül. — Miért? Nem vagyok már elég öreg? Csak attól félek, hogy itt fekhetek esetleg hónapokig, míg valakinek eszébe jut, hogy ide csengessen. És már büdös leszek. Ugye, megtörténhet...

Kacsint. Mintha egy csínyéhez keresne bennünk cinkostársakat. De látom én e takaró mögött az átélés riadalmát. Maga is menekül a tulajdon látomásától hirtelen érdeklődésével:

— Te hogy élsz?... Már úgy értem, takarékosan élsz-e? Gazdálkodni kell az élettel, okosan és józanul. Nem szabad agyonfeszítetten élni. Akkor lesz hosszú az életed... De olyan nagyon hosszú életet azért nem akarok. Az borzalmas, az öregség, mikor már tehetetlen az ember. Csak míg alkotni tudsz, addig van értelme. Az én édesanyám Erdélyben százkét éves volt, tavaly halt meg. Míg százéves volt, addig nem volt baj. De aztán... Minden évben hazamentem hozzá, én támogattam anyagilag is. De százkét éves korában már nem ismert meg. Ki vagy? — kérdezte. Én vagyok, édesanyám, a fia. Nekem nincs is fiam. Borzasztó volt. Még jó, hogy a nővéreim mellette voltak.

Hallgatunk. Nehéz innen a szó elfordítása. Az élet súlyos dolgai nagyon meg tudnak ülni az emberben. Házigazdánk arcán is túl hosszan vonul egy felhő árnya. Jómagam belemerítem tekintetem készülő vásznába. Mélykék kockaidomokból két sárga kocka vakít ki, két szem mindenáron fényt bocsátó életforrása. Az ember önkéntelenül beléjük kapaszkodik, ahogy nézi.

— Látom, Jenő bácsi, alkotsz. Rendbe jött a kezed?

Hetvenöt tavaszán jelentkezett a baj, a jobb keze ujjízületeiben. Akkor gyakorta beszélgettünk Szentendrén, s a makacs betegség nem akart múlni. Nagyon kétségbe volt esve. „Mit gondolsz, fogok tudni dolgozni?" — kérdezte aggodalommal, biztatásra várva, valahányszor csak találkoztunk.

— Most javul — s kiderül az arca —, de sose lesz jó, mert meszesedéses baj.

Elmondja, hogy időnként injekciókat kap az ízületek közé, elég fájdalmas.

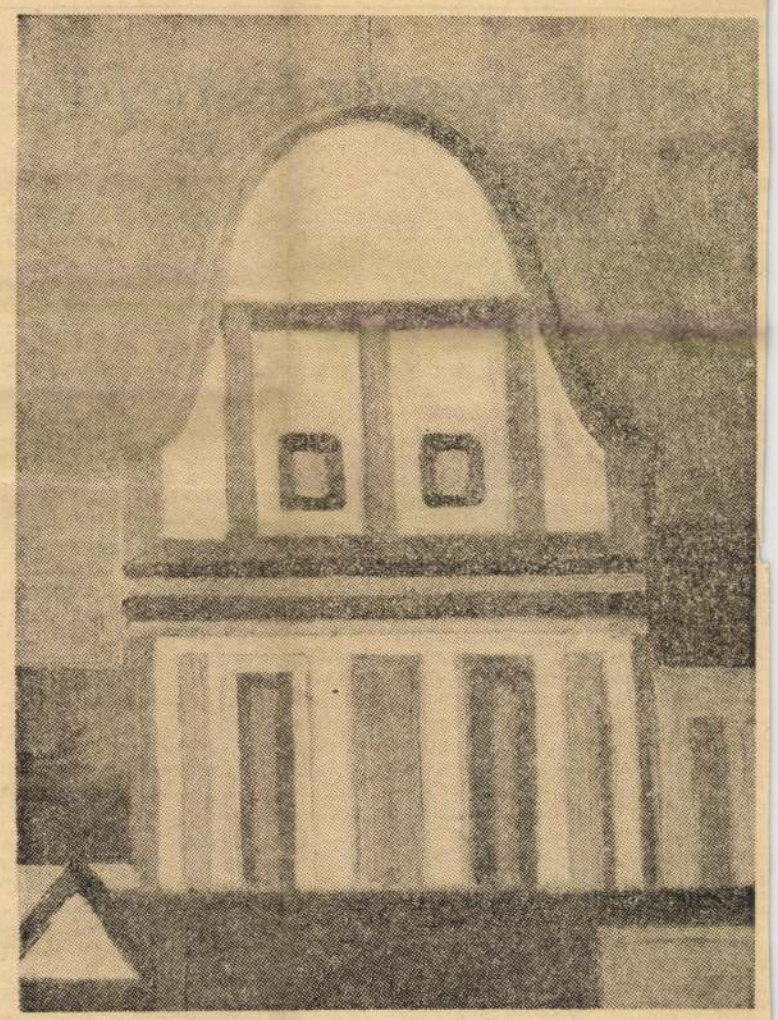

BARCSAY JENŐ: SZENTENDREI VÁROSHÁZA; OLAJ, 1961.

— És mondd, Jenő bácsi, jó orvosok kezében vagy tulajdonképpen? Biztos, csak úgy bementél hozzájuk az utcáról.

— Kérlek, az ORFI-ban kezelnek, s nagy szeretettel bánnak velem. Mindent megtesznek.

— De az utcáról mentél be. Pedig a Kossuth-díjasok kórházába bármikor mehetsz.

— Kérlek, ezek értenek hozzá. És azért nem egészen az utcáról. Ajánlották nekem az orvost.

— De fogadni mernék, hogy fogalma sincs, miféle kezet gyógyít. Milyen fontos kezet — ugratnám.

Mosolyog zavarban.

— Kérlek, hát nem tudom, de hidd el, mindent megtesz. Ő is, meg a másik is, mert fölváltva vannak. Amit emberileg lehet. Az öregséget, azt nem tudják visszacsinálni. Azt mondják, dolgozni kell vele, dolgozni, nem baj, ha fáj.

Szemüvege pajkos-boldogan csillan: rám, majd a készülő képre. Megmondták, hogy dolgozhat, sőt kell, hogy dolgozzon, a többi nem érdekes. Tulajdonképpen már nem is érdekli a keze, fájjon, ahogy akar.

— Kérlek, tudsz róla? — gyullad fel szemérmes pirban az arca. — Házam lesz Szentendrén. No nem úgy. Úgy már van. Mint Kovács Margitnak, meg Czóbelnek. Amikor a Czóbel-avatás volt, azt mondta nekem ott egy nagy valaki: Jenő, most te következel. Kérlek, megijedtem. Még azt gondolják, én szóltam valakinek; hogy kicsináltam magamnak. Nem is tudod, milyen kellemetlen. Egy kis barokk házban lesz. Ha a főtérről elindulsz a vasút felé, ott van egy kis utcánál, most az a butik van benne. Az az építész fogja végezni az átalakítást, aki a művelődési házat is tervezte.

Rámnéz a tiszta, csillogó, lelke legbensejét is elárulóan szemével, a gyermekes büszkeséget ügyetlenül leplező szemével.

— Egy kicsit fáj a szívem a képekért. — A teli falra mutat, ahonnan a képek barátságos melege tükröz a szobára, vagyis házigazdánk balzsamban tartósított illékony szívmelege, lelkének odavetített, az állandóságért formát öltött harmóniája. Mint a víztározó: aszály idején is legyen honnan inni a szomjas földnek. — Ezek mind oda kerülnek. Üres lesz itt a fal. Ha odanézek, nem látok semmit. Nehéz lesz megszokni. De ugye — huncut kacsintás, mert nincsen bánat vigasz nélkül —, ha látni akarom a képeimet, odamegyek a „házamba". Ott mind együtt lesznek. Akármikor odamehetek, nem? — S az aggály kis felhője száll át arca derűjén, ahogy rámnéz. — Mit gondolsz, jó az, hogy minden képem egy helyen lesz? Egy bomba elpusztíthatja az egészet. Gondold el, az embernek az élete munkája mindenestül volt, nincs. Egy írónál ugye másképp van, mint egy festőnél. A festőnél az a kép van. Ha elpusztul, akkor elpusztult, kész. Vége.

Nézzük a képeket, gyönyörűséggel. Isszuk a felőlük áradó nagy-nagy békét és nyugalmat. Így együtt mily lenyűgöző, mily felemelő harmónia. Mint az időtlen mosoly a Buddha-arcon. Mind erősebben tudatosodik bennem: ezek a képek így együtt a dolgok lényegéhez jutottak el, a legbensőbb, legrejtettebb szerkezetéig a nyugtalanul, kaotikusan gomolygó látható vagy láthatatlan világnak; oda, ahol a nyugalom egyszerű rendjébe csitul. Ahol a szerkezetvázak rései közt megcsillan a Törvény.

Jenő bácsi a legújabbat bűvöli szerelmesen ráfüggesztett tekintetével, azt a félkész vásznat a mélykék idomokból kivakító sárga kockákkal.

— Én mindig a természetet festem. Ez is a természet, nem? Vehetem ezeket a sárgákat kirakatoknak, éppenséggel vehetem... Vagy az utca a kirakatokkal nem természet?

Elhallgat, sóhajt.

— Hiányozni fognak a képek. Odanézek, és csak az üres falat látom.

Beszélgetünk még sok mindenről, de ez maradt meg bennem utolsónak. Ez cseng a fülemben messzeségbe fodrozón. Mint egy húr, melynek zengése lassan halkul el. Előttem van az arc a gyermeki kedvesség sugaracskáival, a gyermeki szívfájdalom árnyacskáival. Nehéz nekünk, gyermekeknek csak egyetlen icipici játékunktól megválnunk. Hátha még az életünk nagy játékától válunk meg.

De miért is válnánk meg. Jenő bácsinak se kell megválnia. Csak a Népköztársaság úti lakásban lett üres a minap, hóttfehéren rideg az a melegséget adó fal, mint egy kihűlt, nagy fehér kályha. De hát tavasz jő és nyár. S Jenő bácsi, mint maga mondja, mindig ott lehet megnyílt „házában" a képei közt. Meg az emberek közt.

Aztán majd lassan megtelik az a csupasz fal is Pesten, hiszen van abban az öreg szívben még egy falra elegendő melegségtartalék, s azokban a meszesedéses ujjakban annyi magabízó erő.

S végtére fel is töltekezhet a télre a bőséges embermelegből, mely e kivételesen boldog tavaszon körülöleli, s magányba süppedni nem engedi.

A János vitéztől a Fehérló fiáig

Beszélgetés Jankovics Marcellal

— Jankovics Marcell nevét az első, egész estét betöltő magyar rajzfilm, a János vitéz rendezőjeként ismerte meg a szélesebb közvélemény. Ez azonban nyilván csak egy fontos állomása pályájának. Kérem, beszéljen az előzményekről.

— Az ember pályáját gyakran véletlenek is formálják. Magam nem készültem rajzfilmesnek — nem is sokat tudtam a létezéséről —, csupán a rajzolásba volt m szerelmes. Miután nem sikerült egyetemre jutnom, gyárba mentem dolgozni, s ott, a munkáskollektívában találkoztam egy amatőrfilmessel, aki be-bejárogatott a stúdióba. Akkoriban épp rajzolni tudó fiatalokat kerestek, ez a munkatársam elvitt magával a filmstúdióba, ahol is nyomban fölvettek. Ez 1960-ban történt, tizenkilenc éves koromban.

Elég gyorsan megbarátkoztam új környezetemmel és munkámmal. Két esztendő után már önálló filmkészítéshez kaptam lehetőséget. Ezek kisebb reklámfilmek voltak, ám alkalmasak arra, hogy megszokjam az önálló munkát.

A tulajdonképpeni kezdetet a *Gusztáv*-sorozat jelentette. *Nepp József* kollégámnak támadt az az ötlete, hogy külföldi mintára rajzfilmsorozatot kellene készíteni, ő találta ki annak az átlagembernek a figuráját is, amellyel nagyon is mai, emberi problémákat lehet kifejezni. Több fiatalt gyűjtött maga köré, és 1964-ben elkezdtük a munkát. Később hárman maradtunk „gusztávosok", *Nepp József*, *Dargay Attila* és én.

Így kezdődött, majd nemsokára kineveztek rendezőnek . . .

— Az ön pályája meglehetősen sima volt a sok nemzetközi elismerésig, majd az idei Kossuth-díjig . . . Valóban zökkenőmentes volt ez az út?

— Igen is meg nem is. Filmjeim sok díjat nyertek [illegible] fesztiválokon, [illegible] rés sem maradt el. Meg[illegible] hatom, hogy pályám akadály nélküli volt, hiszen az alkotó munka minden formája együtt jár bizonytalankodásokkal, kétségekkel, gyötrődésekkel is. Az út- és egyéniségkeresés szép gyötrelmével. Amikor például egészen fiatalon kineveztek rendezőnek, a felelősség súlya alatt úgy éreztem, hogy még nagyon tapasztalatlan vagyok, s az első két önálló filmem nem is sikerült. Telve voltam elégedetlenséggel és kétkedéssel önmagammal szemben.

Az önbizalmamat azután egy véletlen lehetőség hozta meg. Az Air India légitársaság reklámfilmet rendelt a Pannónia Filmstúdióban. Ennek elkészítését rám bízták. Ez olyan jól sikerült, hogy szakmai berkekben a dicséretek sorozatát váltotta ki, és Libanonban *Arany Cédrus* díjjal jutalmazták. Ezt követte a *Hídavatás*, amely Thesszalonikiből hozta el az *Arany Nikė* díjat, majd a *Mélyvíz* című egyedi filmem, amely hangvételében és gondolatiságában már a *Sziszifusz* és a *Küzdők* előfutára volt . . .

— Úgy tudom, hogy a Sziszifusz kilenc díjat nyert, a Küzdők pedig éppen a napokban gyarapította kitüntetéseinek számát az oberhauseni rövidfilmfesztivál egyik fődíjával. Hasonló nemzetközi elismerés övezi a magyar animációs filmgyártás más alkotásait is. Talán ez kelti azt a benyomást, mintha a magyar animációs filmeknek külföldön nagyobb lenne a hire, becsülete, mint itthon?

— Azt hiszem, ez inkább csupán látszat. A külföldi hírnév elsősorban a fesztiválsikerekből táplálkozik, melyekről beszámol a sajtó is, továbbítja a hírt a közönségnek. Csupán ezen nem mérhető egy művészeti ág, vagy egy szakma „becsülete".

Ugyanakkor a rövidfilmek forgalmazása világszerte problematikus gyakorlat. Néha valóban előfordul, hogy például egy magyar animációs filmet többször lehet látni az Egyesült Államokban, mint itthon. Ha például a Piramid Filmvállalat megvásárolja egyik animációs filmünket, anyagi érdektől vezettetve gondoskodik róla, hogy bekerüljön a tévéhálózatba, s vetítsék a filmszínházak is.

Nálunk más a filmforgalmazás mechanizmusa. Ezt a területet nem ismerem eléggé ahhoz, hogy tanácsokat adhatnék, de valószínű, hogy bizonyos változtatásokkal, az esetlegességek csökkentésével gyakrabban lehetne alkalmat találni a magyar rajzfilmek vetítésére vagy televíziós sugárzására. Ez utóbbinál nem a rajzfilmsorozatokra gondolok — azokat láthatjuk a képernyőn —, hanem az egyedi animációs filmekre, amelyek művészi színvonala rendszerint magasabb a sorozatokénál.

— Nem segítene a helyzeten olyan mozi létrehozása, amely csak animációs filmeket vetítene?

— Bizonyára segítene, hiszen a magyar nézőközönség még nagyjából Walt Disneynél tart, holott az animációs filmművészet ezt a szintet már régen maga mögött hagyta. Viszont ehhez vágyainkon kívül más feltételek is kellenének. Mi például évenként átlagosan tizenkét animációs filmet készítünk, ezek együttes időtartama alig haladja meg a hatvan percet. Egy rajzfilmmozi műsorának biztosításához ezért sok filmet kellene külföldön vásárolnunk. Nem tudom megítélni, hogy ez mekkora anyagi terhet jelentene filmforgalmazásunkban.

— Beszéljünk az animációs film készítésének műhelytitkairól. Mennyi munkát rejt magában egy olyan monumentális játékfilm, mint a János vitéz?

— A kérdésre, némi egyszerűsítéssel, könnyű válaszolni. A mi műfajunkat úgy határolhatjuk el a többitől, hogy kockánkénti felvétellel készül. Ez jelzi egyszersmind az animációs film tág lehetőségeit és munkaigényességét. A hagyományos film egy adott valóságot fényképez le, nekünk előbb létre kell hozni azt, amit lefényképezünk. Egy normál játékfilm forgatási ideje nálunk általában 30—60 nap, a *Lúdas Matyi* című rajzfilm elkészítése 450 napot vett igénybe.

Ami a *János vitézt* illeti, abban száz ember húsz hónapi munkája testesült meg. Elkészítéséhez, egyebek között, 55 ezer végleges rajzra volt szükség.

— Műhelybeszélgetésről lévén szó, befejezésül hadd kérdezzem meg: min dolgozik, milyen tervek foglalkoztatják?

— Immár egy esztendeje dolgozom egy magyar népmesesorozaton, amit a televízió ifjúsági főosztálya készíttet. Ezzel régi vágyam teljesül, mert nagyon szeretem a gyermekközönséget, azt a nyitottságot, amellyel a fontos dolgokat befogadni képesek. Ebből a sorozatból 13 epizód a nyár elejére elkészül.

Terveim között szerepel — szintén a Magyar Televízió számára — egy bibliasorozat készítése, amely — úgy vélem — óriási közművelődési jelentőséggel bír. S végül szeretnék csinálni egy egész estés rajzfilmet *Fehérló fia* címmel. Ez nem egy mesét dolgozna fel, hanem a magyar népmesekincsnek azt a típusát, amire a cím utal. Ennek is elkészült már a képes forgatókönyve — nemsokára várom a végleges döntést.

Havas Ervin

A közgazdászképzés múltj

Hazai felsőoktatásunkban, mint Európában általában, a XVIII. században honosodott meg a közgazdaságtudomány oktatása. Mária Terézia oktatási rendelete, a *Ratio Educationis*, 1777-től a jogi karon folyó képzésbe bekapcsolja a kereskedelem- és pénzügytan, a statisztika, valamint a politikai tudományok tantárgyait.

Az *önálló* közgazdaságtudományi felsőoktatás megszületésére azonban még sokáig kellett várni. A magyar felsőoktatás modernizálásának még századunk elején is útját állta a társadalom szerkezeti merevsége, mobilitásának hiánya, a volt nemesi társadalom szerkezeti elemeinek, értékrendjének, magatartási-gondolkodási módjának fennmaradása. A közjogi vitákba fulladó közélet és a közigazgatási-jogi pályákon tenyésző dzsentri „középosztály" konzerválta a középkori felsőoktatási kereteket is; az első világháború előtti Magyarországon az egyetemi hallgatóknak mintegy 15 százaléka teológus, 45 százaléka pedig joghallgató volt.

Az önálló közgazdaságtudományi egyetem felállításának programját az európai látókörű *Károlyi Sándor* által összehívott 1900. évi kassai gazdakongresszus fogalmazta meg először.

Önálló egyetem helyett azonban — 1920-ban — a háborús években született kezdeményezés nyomán végül is a *budapesti tudományegyetem* keretében hoztak létre négyéves képzési idejű *közgazdasági fakultást.*

Az ezt követő mintegy negyedszázados időszakban a magyar felsőoktatásban a *lassú modernizálódás körvonalai* rajzolódtak ki. Az egyetemi hallgatók létszáma 14—15 ezer körül mozgott, s bár arányait tekintve mintegy kétszerese volt a háború előttinek, a 18—25 éves korosztálynak — a fejlett országok 3—5 százalékos arányához képest — csak 1—2 százaléka tanult egyetemen.

Az elmaradás azonban korántsem korlátozódott mennyiségi tényezőkre. Legalább ilyen fontosnak tekinthető a *szerkezeti elmaradás* növekedése is. Igaz, az összes egyetemi hallgatóság 7—10 százaléka közgazdasági tanulmányokat folytatott, de a teológusképzés sem szorult a hallgatói létszám 5—10 százaléka alá, s a jogászképzés túlsúlya úgyszólván töretlenül érvényesült, a hallgatóság mintegy egyharmadát koncentrálva. *A magyar felsőoktatás szerkezete mérhetetlenül ósdi maradt.*

A közgazdászképzés legfőbb tartalmi vonásain mit sem változtattak a két világháború közötti szervezeti átalakulások. Még az olyan horderejű lépések sem, amelyek a közgazdasági kart a tudományegyetem keretei közül a *műegyetemhez* csatolták.

A felszabadulást követő hatalmas társadalmi-politikai változások keretében és annak jelentős mozzanataként kiadott 1948. évi 57. törvény, mely *az önálló Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem* létrehozását elrendelte, *fordulópont* volt közgazdasági felsőoktatásunk történetében, de legalább olyan mértékben alapvető *folytonosságok hordozója* is volt.

Miben áll a fordulat, és mit tekinthetünk folytonosságnak? Fordulat volt, hiszen felsőoktatásunk történetében végül is ekkor született meg a közgazdaságtudományt önálló keretek között oktató felsőoktatási intézmény. Ha azonban a századfordulón kidolgozott tervezeteket, a kar alapítását megelőző javaslatokat tekintjük át, pontosabban úgy fogalmazhatunk, hogy fél évszázados tervek realizálására került sor az új körülmények közepette.

Az önálló egyetem létesítése azonban csakis abban a szélesebb összefüggésben értelmezhető igazán, hogy ezzel megindult, s rohamosan haladt előre *a magyar felsőoktatás szerkezeti átalakítása.* Az ötvenes évek első felében 3—5 ezernyi közgazdasági egyetemi hallgatóság ugyan most sem haladta meg az emelkedő egyetemi-főiskolai hallgatói létszám 10 százalékát, de már beilleszkedett a modern felsőoktatási szerkezet kialakulási folyamatába, amikor is a hallgatóknak több mint a fele műszaki, agrár vagy közgazdasági tanulmányokat folytatott.

Az új intézmény *képzési tartalma* hatalmas átalakuláson ment át. 1948 után fokozatosan épült ki *a szocialista tervgazdálkodás igényeit szolgáló oktatás*, a tanszékek és tananyagok gyökeres átalakulásától kísérve. A szervezeti útkeresések, a tartalmi átalakulások közepette egyre nyilvánvalóbban kibontakozott *a szűkebb specializálódás* igénye, amelynek kielégítése gyakori változásokkal, de végül is egyértelmű tendenciát tükrözve valósult meg. E tendencia részben természetes következménye volt annak a következetesen érvényesített elvnek, hogy a — 1953-tól Marx Károly nevét felvett — Közgazdaságtudományi Egyetem az ország *egyetlen* közgazdasági felsőoktatási intézménye legyen. Értelemszerűen biztosítani kellett tehát a gyakorlati közgazdasági területek *mindenirányú szakemberszükségletének kielégítését*, elemző, hosszú távú népgazdasági folyamatok megértésére, tervezésre alkalmas közgazdák és egyidejűleg könyvelők, beosztott statisztikusok, tervelőadók nagy tömegű képzését.

Ezt a tendenciát és az ennek megfelelő tartalmi orientáltságot, a képzés sajátos „vegyes" jellegét és a tudományos igény elengedhetetlen háttérbe szorítását nem kis mértékben az ötvenes évek elején hozott tudománypolitikai döntés is okozta, ami a felsőoktatást meglehetősen élesen elválasztotta a tudományos tevékenység művelésétől és az arra történő felkészítéstől.

Mindez mit sem von le az önálló egyetem „hőskorának" teljesítményeiből, *a marxizmus hazai felsőoktatási meghonosításának*, a Magyarországon előzmények nélküli, újszerű tömegoktatásnak, az országban lejátszódó valóságos kulturális forradalomban betöltött szerepének hatalmas értékeiből.

Ha most visszatekintve, az útkeresés mérföldköveit akarjuk kijelölni, akkor az első állomás az ötvenes évek közepén induló közgazdasági tudományos nekilendülés, az önálló kritikai elemzés és alkalmazás valóságos közgazdasági munkájának megindulása volt, amiben az egyetem oktatói is részt vállaltak. *Az MSZMP KB 1965. decemberi határozata* révén kormányzati programmá vált *az új gazdaságpolitika kidolgozása*, valamint *a tervezés és irányítás rendszerének átalakítása.* Mindez gyökeresen új helyzetet teremtett a közgazdaságtudományban és közgazdasági felsőoktatásban.

A népgazdaság fejlesztési feladatai fokozottabban kívánták meg, a párt és az állam vezetői testületei fokozottabban igényelték *a közgazdaságtudomány alkotó bekapcsolódását a gazdasági gyakorlatba.* A korábbiakban elképzelhetetlen pezsgő tudományos közélet alakult ki: megindult a tantárgyak megújhodása.

Az 1965-ben elhatározott és 1968-ban bevezetett *gazdasági reform* egyaránt nagy változást hozott a kutatásban és a gyakorlati közgazdasági munkában. A tudomány korábban elképzelhetetlen mértékben kapcsolódott össze a gyakorlattal, kapott megbízást és vállalt részt *gyakorlati feladatok* megoldásában. A vállalatok, szövetkezetek pedig valóban *gazdálkodó szervezetekké* váltak, ahol vállalati, illetőleg szövetkezeti gazdálkodást kellett folytatni. Ennek elengedhetetlen feltétele az elemző, döntést előkészítő közgazdasági munka, az önálló piackutató és értékesítő, a hatékonyMindezt az ötvenes évek végétől az egyetem fejlesztésének, a magasabb követelményeknek és új feladatoknak ellátására alkalmas közgazdák kiképzésének és tudományos bázissá erősödésének folyamata kísérte. Miközben a közgazdaságtudományi egyetemet fejlesztésének belső munkálatai és expanziós lépései kötötték le, a közgazdasági felsőoktatás helyzete, szerkezete gyökeresen átalakul. 1962-től sok *felsőfokú közgazdasági szakiskola* alakult, és ennek nyomán tíz év alatt — az 1972—73-as tanévre — a közgazdasági felsőoktatásban tanulók létszáma több mint háromszorosára növekedett, arányuk az összhallgatóságban pedig mintegy megkétszereződött.

A fejlődési utak azonban eleinte, sajátos módon, eléggé spontánul és külön-külön futottak. Főként a műszaki képzés új útkeresései révén vezettek csak el a munkamegosztás formáinak és módozatainak tudatos kereséséhez, az összehangolás első megoldásaihoz. E folyamat fontos mozzanataként született meg 1972 nyarán *az MSZMP fontos oktatáspolitikai állásfoglalása*, amely ebben a vonatkozásban leszögezte: „A felsőfokú szakemberképzéssel szemben kimutatott igényeket az egyetemek, illetve az egyetemek és főiskolák együttműködésével kell kielégíteni. A kétfokozatú mérnök-, agrármérnök- és közgazdászképzésben az oktatás célkitűzését, tartalmát és a képzési létszámokat össze kell hangolni."

A továbbhaladás alapkérdésévé *a különböző képzési szintek világos elhatárolása* és munkamegosztásának tudatos megtervezése vált. Az 1976-ban a Közgazdaságtudományi Egyetemen bevezetésre került új tanterv kidolgozásánál az egyetem végül is abból indult ki, hogy *a két közgazdásztípus* kiképzésének megfelelő kétszintes képzésnek nem az egyetemen belül, hanem a rendelkezésre álló *kétféle intézménytípusban* — az egyetemen, valamint a főiskolákon — kell megvalósulnia. Az üzemgazdász típusú képzést a főiskolák hatáskörébe utalva nyert megfogalmazást az „egyetemebb egyetem" törekvése, s a képzés alapkoncepcióját szolgáló új tanterv.

A tennivaló azonban a közgazdasági felsőoktatás más területein sem kisebb. A közgazdasági képzés különböző szintjeinek következetes *szétválasztását*, s azon belül az elemző, szélesebb társadalomtudományi és módszertani készséggel felvértezett egyetemi végzettségű közgazdák képzésének elkülönítését csak akkor tekinthetjük igazán megoldottnak, ha megteremtődik a képzettségnek megfelelő *népgazdasági hasznosítás.*

Úgy tűnik fel, hogy *közgazdasági felsőoktatásunk* még mindig nem eléggé strukturált. Még sok mindenre egyetemen képzünk, amire elegendő lenne a főiskola, még sok mindenre főiskolán képzünk, amikre elegendő lenne valamiféle egyéves szaktanfolyam vagy a feladatát jól ellátó középiskola.

A továbblépés gondjait elemezve a gazdaság igényeinek és a nemzetközi fejlődési tendenciáknak szem előtt tartásával *következetesebben el kell különíteni a már meglevő képzési irányokat-szinteket*, azon belül egyengetni kell az egyetem további fejlődésének útját az elemző közgazdák képzésének erősítése irányában, rendezni és fejleszteni kell a főiskolai hálózatot, s e két szintet a munka melletti képzés rugalmas és korszerű formáival kell összekapcsolni, amikor is a képzés első lépcsőjét a főiskolai, a másodikat — a szükséges, jóval szűkebb körben — az egyetemi kiegészítő képzés jelentené. S mindezt, rendeletileg szabályozott módon, a megfelelő munkakörök betöltését megfelelő képesítéshez kötve kell megvalósítani.

* Cikkünk Berend T. Iván—Stark Antal—Tordai Ildikó Közgazdasági felsőoktatásunk történetének útja, jelenének megoldásai és megoldatlanságai című — a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem fennállásának 30. évfordulóján elhangzott — előadása alapján készült.

Székely Mihály-napok Jászberényben

A zenekultúra nagy hagyományaival rendelkező *Jászberényben* szombaton, tizenkettedik alkalommal nyitották meg a *Székely Mihály zenei napokat*, amellyel a város szülötte és díszpolgára, az Operaház kétszeres Kossuth-díjas kiváló művészének emléke előtt tisztelegnek.

A művész nevét viselő általános iskolában megkoszorúzták Székely Mihály emléktábláját, majd megnyitották az állandó kiállítást, amely személyi tárgyait, emlékeit, művészi pályájának sok-sok dokumentumát őrzi. A zenei napok programjában sok kiállítás, hangverseny szerepel.

SAJTÓHÍRVEVŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST IX. Ulői út 81
Telefon: 331-148; 340-134
NÉPSZABADSÁG

9 Barcsay Jenő: Három figura, olaj, papír, 17x31 cm

Barcsay Jenő

Három figura

Salamon Nándor: Dévényi Iván mügyüjteménye.
Müvészet, 1978. április - 2. old.

KÖNNY ÉS ÁRNY A VALÉRIA TELEPEN

A költő azt mondja az asszonyról, hogy jónak és rossznak csodálatos keveréke, azért vonz mégis, mert a jó sajátja, míg bűne a koré.

Hogy áll-e ez az asszonyokra vagy se, nem tudom, de hogy a valériai gyerekekre el lehet ugyanezt mondani, az biztos.

Jó és rossz, megható zűrzavarban keveredik itt. A rossz gyakorta csakugyan a koré, a helyzeté, a viszonyoké, a jó pedig saját legbelsőbb tulajdona a gyermekeknek, egy sugár az Isten általános kegyelméből.

Labdaszedő volt egy valériás gyerek a teniszpályán. Kedves fiatal kisasszonyok és vidáman ugrabugráló urak pattanó labdáit keresgélte napról napra.

Ugyes fiú volt, szolgálatkész és osztályaiban. Az úrvacsoráról beszélgetnek.

Az úrvacsorára készülni kell. Nem lehet csak úgy odaállitani. Látom, hogy úrvacsorát osztanak, hát odajárulok én is.

De hogyan készül az ember az úrvacsorához? Hát többek között úgy is hogy vétkeit megbánja és jóváteszi. Amit elvett például, visszaviszi. — No — mondja teljes nyiltsággal egy gyerek — akkor én vihetek vissza a MÁV-nak két kosár szenet.

— Miért? Szenet loptál?

— Az úgy volt, tetszik tudni, hogy nem volt egy csepp tüzelőnk se.

— Nekünk sincs, te, de azért

ÚJ KÖ

Dr. Koncz Sánd

A magyar református vallástu és har

Hogy a teológiai tudományosság mennyire nem pusztán luxusszerű elmélet dolga, hanem az egyházi életnek egyik lényeges megnyilvánulása, az abból is kitűnik, hogy az egyházi elközönyösödés és formalizmus korszakaiban elsorvad a teológiai élet is, sőt ami marad is belőle, az is szinte észrevétlenül, mostoha sorsban tengődik és viszont. A mi korunk magyar református megujhodása természetszerűleg hozza magával teológiai irodalmunk megelevenedését, sőt ezzel együttjár az is, hogy újra és jobban kezdjük megbecsülni azt a teológiai tudományosságot is, amely, ha nem is valami

MŰVÉSZET SZÍNHÁZ, FILM

Barcsay Jenő kiállítása az Alkotás Művészházban

A modern festői törekvések két főiránya: a kubizmus és expresszionizmus eredetükben, szándékukban ellentétesek, mégis egy művész alkotásaiban együtt és egyszerre kierezhetők. Példa rá Barcsay Jenő. A kubizmus a valóságtól elhajolva, a testeknek, dolgoknak mértani idomokban megmutatkozó belső struktúráját akarja megmutatni, erősen intellektuális hajlamú művészi felfogásban. Az expresszionizmus ezzel szemben éppen az érzések, szenvedélyek az egyébként »kifejezhetetlen«-nek a kifejezésére törekszik, a valóság formáihoz éppen olyan kevéssé ragaszkodva, mint a kubizmus.

Barcsaynál kubista hajlam a képeinek szigorú, szerkezeti kötöttsége. Nagy, széles síkokra tagolja képeit, amelyeken a színek élesen elkülönülnek. Későbbi képein meglazulnak az egyes síkokat elválasztó vaskos kontúrvonalak s az egész képfelület egységesebb, de kevésbbé gazdag színhatású lesz. Az egyes képeinek, kivált az újabbaknak színeiben élő, friss újszerüségét csak növeli, hogy kiérezni rajtuk az érzelmesebb, ösztönösebb, mondjuk így, expresszionista hajlandóságot. Szóval nemcsak ésszel, hidegen geometriai formák szerkesztésével konstruál, hanem az alkotó művész ihlete akar képben kifejezni az „emberről" valamit. Ujabb, kisebb képein egészen derüs, friss színfoltokban könnyedebb hangon szólal meg, bár a szigorúan zárt konstrukció „lebegő" könnyedséget még világosabb színek dacára sem enged képeinek. Végeredményében Barcsay piktúrája, mint a modern törekvések két főára nlatának keresztező pontja érdekes, de nem az még mai álláspontján, amit hiszünk és várunk tőle.

Dr. F. L.

A SZERKESZTŐ ÜZENETE

K. L. egyetemi hallgató. Köszönjük szíves levelét. Csakugyan megragadó, amit Kazinczy Ferenc 1809. február 27-én írt, amikor második leánya a született: »Édes barátom. Az a szaporítás felette derék dolog. Abba sohasem un belé az ember, ha azt szereti, aki szaporodik. Én nem tudom megfogni, hogy némelyik ember mint félhet a sok gyermektől. Merő kevélységből nyilván. Oda néz, hogy mindeniket nem teheti ragyogóvá, ha sokan lesznek. Én azt a gondot a Providentiára bízom, s hitem hozzá, vagy belé sohasem nagyobb, mint e részben.«

M. I. »Uram Isten.« Kedves lírai sóhaj.

I. O. T. Szeretnék tükör lenni. Nem alkalmas nekünk, mert a versben valami eredeti és mély őszinte élmény, művészi kifejezését keressük.

D. E. Balladát írni ma is lehet. De csak annak, aki ebben a műfajban valami újat tud adni. A novella sem vált be.

SZEMÉLYI HIREK

— **Fülöp Klára** áll. tanítónő és **Seregélyesi János** józsefvárosi s. lelkész

Post 1944 11.5.

H I R

TOJÁSTÁNC

Nemcsak Kínában nehéz orvosnak lenni. Itthon sem mindig könnyű, sőt néhol regényesebb és izgalmasabb, mint a Sárga folyó környékén. A következő tanulságos történet híven példázza ezt a megállapítást és feleletet ad arra a kérdésre is, miért nincs kellő számú orvosi utánpótlás?

Az eset hőse egy vidéki doktor a Dunántúlról. Egyik nap elhívták egy beteg asszonyhoz. A gazda nem volt otthon. Az orvos megvizsgálta a beteget, felírta a receptet, azután kérte a honoráriumot. Húsz tojást. Ma nincs ebben kivetnivaló. Meg is kapta a tojásokat és ment a következő beteghez. Az ügynek ezzel nem lett vége, sőt most kezdődött igazán. Mert jaj, hazajött a gazda és hallván a történteket, éktelen haragra gyulladt. A romantikára hajló olvasók kedvéért hozzá kell tennem, hogy a tojások miatt gerjedt fel a jólélek. Röviden: sokallotta a húsz tojást. A vér annyira a fejébe szállt, hogy elvakultságában feljelentette az orvost árdrágításért.

Ez volt aztán a per.

A bösz atyafi előadta a bíróságon, hogy ugyanazon a napon, amikor az orvos a feleségét gyógyította, ő a városban járt és egy pengő húsz fillérért adta el a tojások darabját, tehát az orvos egy látogatásért huszonnégy pengőt kért. Nyilvánvaló eszerint az árdrágítás. Ezt azonban a derék ember nem mondta okosan. Sőt ez lett a veszte. Kissé kínos volt, amikor a bíró a fejére olvasta, hogy a húsz tojás hatósági ára legfeljebb hat-hét pengő, az orvos így nem követhetett el árdrágítást. Fel is mentették. De most felállt az ügyész. Azon melegében vádat emelt a gazda ellen és a bíró minden különösebb teketória nélkül a gazdát, saját vallomása alapján, az 1 pengő 20 fillérért eladott tojásokért kétszáz pengőre ítélte.

Ezzel a váratlan akkorddal végződött a bezápult húsz tojás balladája.

— **Holnap leplezik le a Kormányzó arcképét Jászapátiban.** Jászapáti község képviselőtestülete *Gecse* Árpád ismert jászsági festőművésszel megfestette a Kormányzó arcképét a közgyűlési terem részére. A képet holnap leplezik le, ünnepi díszközgyűlés keretében. A leleplezés alkalmával *Fáy* István kultuszállamtitkár, Jászapáti országgyűlési képviselője mond ünnepi beszédet.

— **Milotay István:** *Népi válság — népi Magyarország.* Milotay István új könyvében, amelynek »*Népi válság — népi Magyarország*« a címe, a publicisztika ragyogó fegyverzetében lép elénk és felöleli azokat az időket, amelyek a Trianon utáni Magyarországnak belső forrongással teli korszaka voltak. A kötet *három cikksorozatot* foglal magába. Az első a *Bethlen*-kormány bukása előtti agrárszociális bajokkal és mozgalmakkal foglalkozik, nyomonkísérve a nemzetközi szociáldemokrácia forradalmi jellegű szervezkedését a magyar falvakban és a magyar közigazgatás nagy megpróbáltatásait a válságos helyzet közepette. A második részben ugyanezt a fonalat szövi tovább *Milotay* István, de a magyar birtokos középosztály új helyzetét és új feladatait vázolja Szabolcs és Csanád megyékben szerzett tapasztalatain keresztül. Szabolcs a középbirtokos osztály tipikus vármegyéje, Csanád az agrárszociális mozgalmak főfészke. A harmadik rész a népi gondolat forradalmi pályafutásán és publicisztikai kibontakozásán keresztül foglalkozik a magyar sors és magyar lélek legégetőbb kérdéseivel. Mélyrehatóan kritizálja a népi, forradalmi irányzat terveinek, céljainak törekvéseit, rávilágít a második trianoni évtized tüneteire és megoldatlan kérdéseire.

(i. b. á.)

A rádióból közismert **ELEK ICA**
ragyogó műsorával február 1-től vendégszerepel a
Borárostéri Kávéházban
Telefon: 143-404.

Bornemisza iparügyi miniszter a jövő héten Erdélybe utazik

Bornemisza Géza iparügyi miniszter — mint a Pest értesül — a jövő héten — február 11-én — Erdélybe utazik, ahol fontos tanácskozásokat folytat. A miniszter az erdélyi Gyáriparosok Országos Szövetsége és az Erdélyi Ipari Munkaszervező Intézet vezetőivel találkozik Kolozsvárott s résztvesz az erdélyrészi gazdasági tanács ülésén. Erdély valamennyi fontosabb problémáját áttanulmányozza és a szükséges intézkedéseket a helyszínen végre is hajtja.

Barcsay Jenő képei

Az *Alkotás-Művészházban* holnap nyílik meg *Barcsay* Jenő festőművész kiállítása.

A hatvanöt darabból álló, súlyos-komor olajfestményeket, temperákat és derűs-könnyed pasztelleket felölelő, magasszínvonalú gyüjtemény egy önmagába mélyedő, rendkívül komoly és értékes tehetség beérkezését jelzi. Barcsay, aki hosszú évek során át törhetetlen akaraterővel, céltudatos kitartással és meg nem alkuvó következetességgel fejlesztette ki sajátos expresszív formanyelvét, most végre eljutott java képességeinek teljes kibontásához és zavartalan érvényesítéséhez. Ahhoz a tömör festői kifejezéshez, amelyben szerves egységbe kötődik a szigorú szerkezet és a leegyszerűsített formák monumentalitása a sötétragyogású színek gazdagságával. Szentendrei utcarészletei, zeg-zugos sikátorai, vörös és szürke falak közé szorított udvarai valami nyomasztó homályból derengenek elő, architektonikus zártsággal, térbeliséget és tömegszerűséget plasztikusan éreztetve. Tájképein ez a visszatartott, szinte kísérteties nyugalomba fojtott drámaiság bizonyos mértékig feloldódik s a mélytüzű színek szabadabb kavargásában olykor csaknem viharos lendületet kap, anélkül, hogy konstrukciós erejéből bármit veszítene. Sőt, akárhányszor ép természeti motivumai vonatkoznak el leginkább a valóságtól, mintegy festői látomásokká építve a mértanilag summázott tájelemeket, a hepehupás talajfelszín játéká', egy-egy domboldal, fakorona vagy bokor sziluettjét, a velük együttélő figurákkal.

Barcsay érett művészetének legértékesebb eredményeit őrzik ezek a súlyos-tömör előadású vásznak, köztük a *Vörös dombok*, *Dinamikus táj*, *Gyár*, *Szentendrei dombok*, *Fehér árkádok*, *Vörös falak Udvarban*, *Monumentális táj*, *Kapu*, *Őszi táj*, *Csendélet*, *Szántóföldek*, *Alak térben* és *Fehér fények*. Kisméretű pasztelljei — velük ellentétben — világos színekben pompáznak. Tele vannak mosolygó tavaszi fénnyel, játékos könnyedséggel és frissességgel. Az árnyalati finomságok éppoly kifejező, mint gazdag szépsége és közvetlensége ömlik el rajtuk.

— rp —

Egy tojás

A főváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy Budapesten és a környéken február 10-ig közellátási szelvényív 6-os számú szelvényére szelvényenkint 1 tojás vásárolható. Az ügyosztály figyelmezteti a közönséget, hogy *a fenti időpont után a tojást a készletek romlásának megakadályozása végett ipari célokra fogják felhasználni.*

Életkedvvel járni-kelni

ennek elérésére törekszik az eugenetika, az embernemesítés tudománya. Dennyson, az amerikai vegyész-orvostudós már feltalálta és sikeresen alkalmazza „a derűs lélek szérumát." Hazánk egészség-tudománya sem marad el a kutató munkában és elől halad a testet és lelket üditő természetes tápszerek előállításában. A jóízű SALVE, magyarul üdv, légy üdvös, valóban üdvös tápszer, amely természetes, kalóriákban gazdag nyersanyagokból készül. Tejjel, kávéval, teával elkészítve zamatos ital; nyersen fogyasztva is kitünő. Különösen a mai időkben az egyoldalú táplálkozás hiányait kiválóan pótolja, könnyen emészthető, üditően árad szét az egész szervezetben. A jó egészség kellemes hangulatát idézi elő.

Magyar Hirdető
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-107

1967 MÁR.

Barcsay Jenő

Szocialista Művészetért

tui folyó ügyekben határozott

az elnökség

1021

A Fővárosi Tanács „Pro Arte" aranyérmével tüntette ki Barcsay Jenő Kossuth-díjas festőművészt a Nemzeti Színházba készített márvány mozaikjáért és Fodor Imrét, a SZOT-díjas József Attila Színház igazgatóját közönségszervező tevékenységéért. Képünkön: Kőmíves István vb-elnökhelyettes, Barcsay Jenő, Sarlós István vb-elnök és Fodor Imre (MTI)

...épületekben van ...elyezve, és a hangszerellátottság

Farkas Aladár Munkácsy-díjas szobrászművész „Szolidaritás" című plakettje. Farkas Aladár felkereste a harcoló Vietnami Demokratikus Köztársaságot, ahol Ho Si Min elnök is fogadta

...juk, hogy a könnyűzene „dzsungeljében" **büntetlenül működő dilettánsok** ezerszámra szedik áldozataikat. Ezt az állapotot sürgősen meg kell szüntetnünk. Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a könnyűzene mellett mindenképp kitartó fiataljainkat **képesített szaktanárok,** szervezett oktatás keretében, szakszerűen és **kellő ellenőrzés** mellett taníthassák.

Reméljük, hogy a művészeti szakszervezetek VI. kongresszusán résztvevő zenepedagógus küldöttek a további problémák felvetésével és különböző javaslatok megtételével aktívan fognak hozzájárulni kongresszusunk sikeréhez.

MEGAFON

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Barcsay Jenő

MESTERMUNKA
Budapest
1971 NOV 17

Pest megyei Tárlat

Pest megyei Tárlat címmel kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában.

A kiállítás a ma élő képzőművészek alkotásait öleli fel. Anyaga kisebb részt közgyűjteményekből áll, nagyobbik felét a Pest megyei művészeknek erre készített műveiből válogatta D. Fehér Zsuzsanna és Tóth Antal, akik a rendezőséget képviselik.

Kérdés: Van-e karakteres művészete ennek a vidéknek?

Válasz: A két esztendeje létesült szentendrei művésztelepről kikerült számos Derkovits-díjas festőnk igazolja a tényeket. Cél: részt venni a főváros életében.

Hogy csak néhányat emeljek ki közülük: Barcsay Jenő, Czóbel Béla, Beck Judit és Csikszentmihályi Róbert.

Barcsay Jenő 1900-ban született.

1925-ben szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskolán, Radnai Gyulánál. 1970. Cannes sur Mère (festészeti első díj). Kossuth-díjat kap, 1953-ban érdemes, 1966-ban kiváló művész lesz.

Czóbel Béla Kossuth-díjas érdemes és kiváló művész, 1968-ban a Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

Csikszentmihályi Róbert (1940, Budapest), 1960-ban végez a Képzőművészeti Főiskolán, mesterei Szakó István és Pátzay Pál. 1965-ben telepedett le Szentendrén. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára. 1965 óta kiváló művész, rendszeresen szerepel az országos és a stúdiókiállításokon, valamint a pécsi kisplasztikai bennálén. A Dunaműhely tagja. Többszörösen nyert stúdió- és megyei díjat. Kiállított szoborművei közül említést nyernek: Michelangeló 1971. Háború, 1970. Az utóbbi elemei: egy kő, s beleszúrva egy rozsdás kard. Sok kérdést vet föl, több szempontból lehetne analizálni. Továbbiakban értékes komponálási érzékről tanúskodik a Szarvas című szobra. A Michelangeló 1971 az ötlet s a fantáziagazdagság tömöríthetőségéről tanúskodik.

A kiállítás méltán tarthat számot nagy érdeklődésre.

Győri Sándor

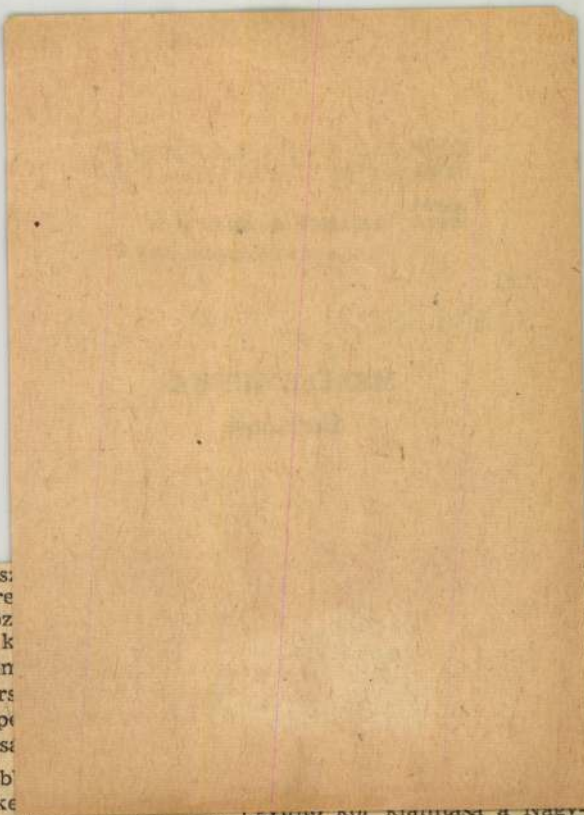

társ jugos
annak ere
nemzetköz
időszerű k
zott, s eln
cialista ors
tív szerep
fenntartás

A tová
kérdésekke
előadó beszélt az országos aktivaértekezleten elhangzottakról.

K.

gyűjtő kör kiállítása a Nagyteremben, „100 éves a magyar bélyeg" címmel. Megtekinthető naponta 10—18 óráig.

KISS PÁL:

FORRADALOM

Mit jelent e szó, forradalom.
Elmondani tán nem is tudom.
Jelent örömet, reménykedést,
Jelent félelmet és rettegést.

Jelent biztató nappalokat,
Fegyvert ragadó polgárokat,
Jelent gyötrelmes éjszakákat,
Harcoló fáradt katonákat.

Jelent dicsőséget, de sok gyászt,
Családjától elszakadt apát,
Sok szenvedő árvát s özvegyet,
Sok-sok lassan hegedő sebet.

Jelenti egy nemzet felkelését,
Kába álomból ébredését.
Bitorló urak elbukását
Kizsákmányolók lerázását.

Ezerkilencszáztizenhétben
Jött egy hatalmas forradalom,
Melynek moraja túlhallatszott
Messze idegen határokon.

Az elnyomott szegény orosz nép
Meghallá Lenin hívó szavát.
A világ legnagyobb országa
Uj eszme nyomán alakult át.

Ez az eszme mindig erősül,
Mindig többen s többen követik,

Barcsay Jenő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SEP. 8

1021

MAGYAR HÍRLAP

Film készül Losonczi Pál afrikai utazásáról

A MAFILM-stúdió újdonságai

A MAFILM-stúdióiban kilenc újabb rövidfilm készül. *György* István filmrendező szociológiai sorozatának második részében a munkásosztály helyzetével foglalkozik. Arra keresi a választ, „Mit ér az ember, ha munkás?" *Kollányi* Ágoston Udvarok című filmje a római kortól kezdve követi nyomon az udvarépítészet történetét, másik alkotása *Barcsay* Jenő festőművészről szól. A Bartók-évfordulóra *Gaál* István „Az éjszaka zenéje" címmel készített filmet; sajátos kísérletnek ígérkezik *Dévényi* László „Szemnek, fülnek ingere" című kisfilmje. Hazai rezervátumaink, ősparkjaink jelennek meg *Tiefbrunner* László „Különös szigetek" című alkotásában; *Magyar* József, a mindnyájunknak sokba kerülő, mániákus pereskedőkről készített filmet.

„Az utolsó 48 óra" című dokumentumfilmjében *Csőke* József egy súlyemelő-verseny előtti felkészülést mutatja be.

Különös érdeklődésre tarthat számot *Fifilina* József filmje: az operatőr elkísérte legutóbbi afrikai útjára *Losonczi* Pált az Elnöki Tanács elnökét, s az élményeket „Afrikai utazás" című filmjében örökítette meg.

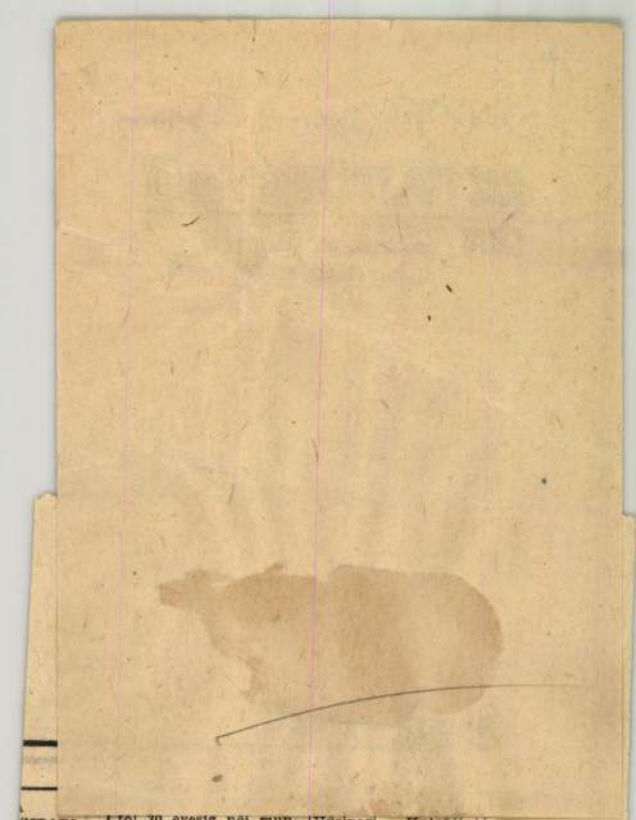

CIPARI
TÁRTÓ
ALAT,
GYÁRA,
ESTI
TEIBE
R E S
s férfi
pari
kásokat,
lepi
zgatókat,
tári
nkásokat
és
vezetőket.
tkezés:
st, IX.,
ttila utca
—100.
ALFÖLDI
MEIBE
NCSAK
TELRE
R E S
készítőket,
űvest,
ntartó
osokat,
s férfi
nkásokat,
rfi
zgatókat,
4—6 órás
aldőre
lkorú
tőket.
kezés:
t, XIII.,
tca 62.
zdasági
rtnál.

lépéssel fel-
tal közgaz-
mélyépítési
bíró tech-

tól 30 évesig női munkaerőt csekkszámadás-ellenőrző munkakörbe, továbbá takarítót délutáni elfoglaltsággal, bér kollektív szerint. Jelentkezés személyesen Posta Csekkszámoló Hivatal, Budapest, VI., Népköztársaság útja 70.

Főkönyvelői helyettesi munkakör betöltésére alkalmas személyt keresünk legalább mérlegképes könyvelői képesítéssel. Ajánlatokat önéletrajzzal kérjük. »Pontos munkaerő — 5291« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Azonnali belépésre keresünk: gépkocsivezetőket, gyors-, gépírókat (kezdőt és gyakorlottat), vizsgázott teherlift-kezelőket, gyakorlattal rendelkező könyvelőket, számlaellenőrt, irattárost, segédmunkásokat, fiatalkorú lányokat, 6 órás munkára. Gépkocsivezetők jelentkezése: Bp., XIII., Váci út 118. — Makó et. A többi jelentkezők: Bp., V., Bécsi u. 8—10. Munkaügyi osztály.

FELVESZÜNK

hádogos,

és

vízvezetékszerelő,

Húsipari Kutatóintézet, IX., Gubacsi út 6/b.

Szerelvényértékesítő V. Bp., VI., Bajcsy-Zs. út 31. sz. azonnali felvételre keres: férli segédmunkásokat, férfi vasszakmában jártas árukiadókat, targoncavezetőket, traktorvezetőket, darusgépkocsivezetőt, személygépkocsi-vezetőt, asztalost, éjjeliőröket, adminisztrátorokat, gyors-, gépírókat, gépszámlázókat és képesített könyvelőt. Csak budapesti telephely, egy műszak.

JÁRMŰ

Trabant eladó. XXI., Komáromi u. 62. — 16 óra után.

ADÁS-VÉTEL

Porcelánt, dísztárgyakat sérültet is, festményeket, szobrokat, régi: pénzeket, fegyvereket, hamis ékszereket, antik bútort, háztartásban feleslegessé vált régiségeket veszünk. 411—131.

RUHÁZAT

Ágytollakért, ruhaneműkért, hagyatékért, szőnyegekért, dísztárgyakért készpénzzel megyek. 495—709.

GÉP, SZERSZÁM

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JAN 1
MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1021

Absztrakció és romantika

Beszélgetés a 70 éves Barcsay Jenővel

— Az ősszel múlt százéves az édesanyám — mondja *Barcsay Jenő* — és mosolyog. Világos szemmel, mint egy gyerek. Pedig boltozatos homlokával, jellegzetes szakállával olyan, mint a quattrocento képein a pátriárkák, vagy mint metszeteken a régi erdélyi fejedelmek.

— Hogyan foglalná össze művészi pályafutásának főbb állomásait?

— Életem hetven évéből ötven a képzőművészet jegyében telt el. 1919 óta ez töltötte ki az életemet. Le kell számítanom

ebből a tanulóéveket, mivel a szemem tulajdonképpen 1923-ban nyílott ki először a gyöngyösi művésztelepen, ahol Rudnay Gyula növendékei együtt nyaraltunk. Úgy éreztem, nem megy a munka, de egyszerre megláttam valakit az utcán, aki megragadta a figyelmemet, és akkor megéreztem, hogy mit kell tennem. Ekkor jöttem rá, hogy mit jelent a harmadik kiterjedés, mit jelent nekem mint festőnek *a test tömege*.

— Úgy érzem, hogy életem második fordulópontjához 1928-ban értem el, amikor viszont sikerült megteremtenem *a kép egységes szövetét, sikerült az ábrázolt alakot síkba terítenem*. Ez a Munkásnő című képen következett be.

— A harmadik szakaszt 1949-től számíthatom, amikor minden különösebb elképzelés nélkül nekiláttam egy nagy méretű karton rajzolásának. Ösztönösen vágtam bele a nagy feladatba, és munka közben szinte akaratlanul tárultak fel a számomra *a térnek és a formának a kapcsolatai*. Úgy érzem, amit kerestem, meg is találtam. Ebből a kartonból született a miskolci mozaik.

— Töretlennek érzi festői munkássága 50 éves ívét?

— Most, amikor a 70. életévemet betöltöm, nyugodt vagyok. Ennyire futotta a tehetségemből. És amennyire futotta, azt úgy érzem, beteljesítettem. Azt hiszem, hogy munkásságom egyenletes, azt végeztem be, amit fiatal koromban elkezdtem. Ez pedig nagyon röviden ennyi: elsősorban a tér és a forma érdekelt, a színt mindig másodlagosnak éreztem.

— Ne vegye rossz néven, de a kritikus másképp látja, mint a művész. Színei ragyogásában, a sötétből felvillanó éles fényekben én Rudnay hajdani tanítványát vélem felismerni.

— Ez lehet rokonság kérdése is. De Rudnayt másért választottam a mesteremnek. Előbb Vaszary tanítványa voltam, de úgy éreztem, hogy az ő magas rendű elméleti fejtegetéseit még nem tudom követni. Rudnay színes próféta volt, lelkes, romantikus, aki szavaival magával tudta ragadni a tanítványait. A színek azonban a sajátjaim, azok *bennem voltak*, onnét jöttek a felszínre és nem Rudnaytól kaptam azokat.

— Munkásságát a Munkásnő óta, de tulajdonképpen már azt megelőzően is a szerkesztő szándék, a konstruktivitás jellemezte, s az utóbbi időben a tiszta konstrukció maradt meg kisméretű absztrakt képein. Mégis, bizonyos romantikus vonásokat vélek felfedezni, nemcsak színeinek mélységében, hanem legújabb kompozíciói formáinak érzelmi telítettségében is.

— Egyetértek azzal, amit mond.

— Úgy gondolom, hogy az absztrakt kompozícióknak más a létjogosultságuk, mint azoknak a képeknek, amelyek vallomás jellegűek és közvetlenebbül fejezik ki a művész személyiségét, a benne dúló érzelmeket és a benne fogant gondolatokat. Mi a véleménye a saját absztrakt munkáinak a jelentéséről és funkciójáról? Táblaképeknek tekinthetjük a hagyományos értelemben ezeket?

— Nem, ezeket nem tartom klasszikus értelemben táblaképeknek. Számomra az a jelentőségük, hogy hozzásegítenek a részletproblémák tisztázásához. Munkásságom téglakövei, amelyekből, ha egyet is kihúznék, űr keletkezne. Nélkülük legújabb munkámat, a szentendrei mozaikot sem tudtam volna megcsinálni.

— Így látja a festő. Aki azonban Barcsay-képet vásárol, az biztosan ugyanúgy akasztja fel az otthonában, mint bármilyen más csendéletet vagy tájképet.

— Munka közben ezen nem gondolkodom. Az absztrakt képek ugyanúgy személyiségem lenyomatai, hordozói, képviselői, mint figurális munkáim. És persze témától és tartalomtól függetlenül bármilyen munka egyformán illeszkedhet a lakás belső terébe. Hiszen egy szentkép is dekoráció, mert a lakáson belül a térnek az egyik pontját hangsúlyozza.

— A 70. születésnap jó alkalom a számvetésre. De aki ilyen alkotó erőben, ilyen frissen éri meg ezt a kort, annak csak átmeneti állapot, egy állomás a sok közül.

— El is keseredném, ha nem éreznék perspektívát. Ha a sors egészséggel ajándékoz meg, akkor talán még tovább gazdagíthatom munkásságomat. De határozott programot nem készítek. Egész életem meglepetések sora volt. Azt se hittem soha, hogy egyáltalán festő leszek. Várom a további meglepetéseket.

Bojár Iván

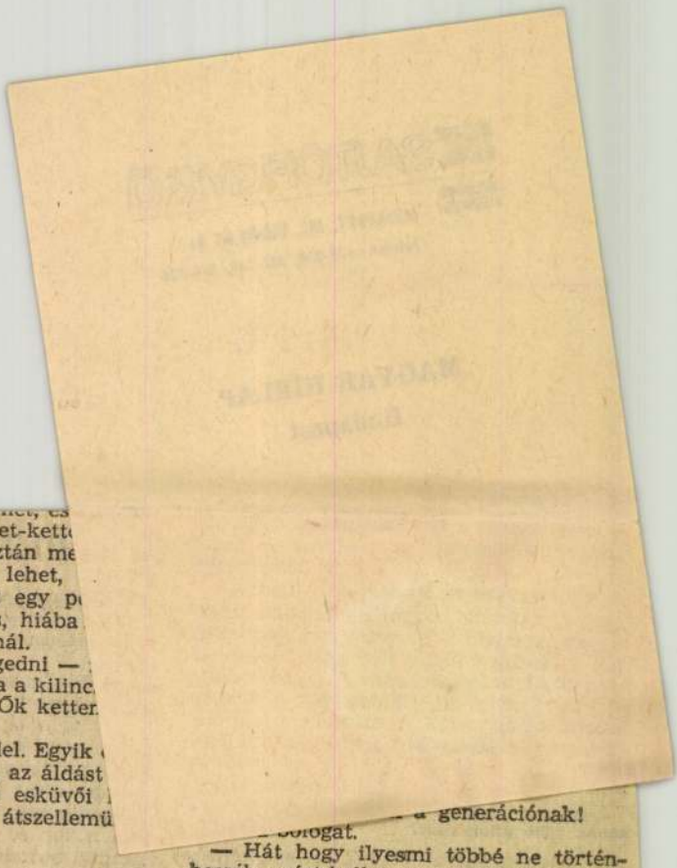

lóan pislog. Kottyant egyet-kett
tován ver a szárnyával, aztán me
hunyja szemét. Vén tojó lehet,
Gerebenné, de hogy ilyet egy p
kásban... De hát a tojás, hiába
Ott vannak már az ajtónál.

— Ha meg tetszenek engedni —
ja az öregasszony, lenyomja a kilinc
elsőnek lép be a szobába. Ők ketter
na.

A falon a Szűz a Kisdeddel. Egyik
lán első áldozási emléklap, az áldást
tó Krisztussal, a másikon esküvői
a leány talpig fehérben, s átszellemü
fogja a férfi kezét.

Alattuk széles ágy.

Oldalt, a másik falnál, dívány, az átellenes falnál háromszor három matrac, egymáson. Középütt asztalka, két székkel. Az öregasszony már törli is róluk a port.

— Ide tessenek. Erre, aranyos asszonytárs, erre!

Leülnek, kissé feszengve. Fátra előveszi a doboz Kossuthját.

— Szabad?

— Ó, hogyne, csak tessék! — buzgólkodik az öregasszony. Térül-fordul, s már hozza is a horpadt, könnyű kis pléh hamutartót. — Csak tessék, akár otthon!

— Köszönöm — barátságoskodik a férfi, és rágyújt.

generációnak!

— Hát hogy ilyesmi többé ne történhessék, azért kell most egy kicsit összébbhúzni a nadrágszíjat, néni!

Gerebenné int.

— Ezért nincs vaj! Ezért kell sorban állni a tejért, húsért, tojásért...

Az öregasszony rámered.

— Nincs vaj? Dehogysincs, lelkem! Már hogyne volna! Ki mond olyat, hogy nincsen?

Gerebennében megszegik a szó. Fátra köhécsel. Egymásra pillantanak, tanácstalanul.

— De hát a hús, ugye... — szól aztán bátorítón a férfi. — Elég baj, de bevallhatjuk őszintén, hogy csak ritkán kapni...

Dénes Zsófia:

Három nagy művész*

CARUSO | Férfinak csúnya volt, nagydarab ember, elhájasodott arccal, semmitmondó vonásokkal. Ilyen volt, amikor Párizsban 1911-ben, civilben, maszk nélkül, egyik nagyhotel halljában megláttam.

De azután másnap este fenn ültem az Opera Comique karzatán — az első sorban, mert a játékot is látni akartam — és ő a Bajazzót énekelte. Az az este, az a hang, az a Caruso-bemutatkozás felejthetetlen. Pedig láttam utóbb egész sereg más szerepében is. De azt, amit Bajazzó szerepében adott nekünk, azt számomra tenorhangban nem múlta felül soha senki sem. Az a tündöklő hang olyan közvetlen volt, annyira mélyről fakadt, annyira sírt, szenvedett, zengett, sugárzott, mindent betöltött és elsodort, hogy soha ilyen elemi hatása hangnak nem volt reám. És ez a magával ragadás függönybontástól a gyilkolás őrjöngéséig eltartott, megmarkolta az embert és nem eresztette el.

Azért, mert minden rezgése ben igaz volt. Igazi — és nem játék. Az a csúnya férfi, aki pojácaruhában, bodros körgallérral, lisztes pofával odalenn a rivaldafényben a súgólyuknál kiállt vadidegenek elé, hogy a *Kacagj Bajazzót* elénekelje, saját férfitragédiáját sírta el.

Nemrégiben szakadt le ugyanis őróla az ő észak-olasz „Colombinája", akit olyan tépő szenvedéllyel szeretett, ahogy csak délvidéki férfi tud szeretni nőt. Elvette feleségül, a világ minden tájáról hozott nagy pénzét eléje szórta, minden ékességét reá akasztotta — és az a nem színpadi Columbina is megcsalta őt egy nem színpadi Harlekinnel; megcsalta olyan kacér dühvel és álnokul, ahogy az operában a vásári tündér játssza ki férjét.

A valóságban nem szúrta le Caruso a hűtlen asszonyt, csak elkergette. De a nagydarab ember akkor olyan sebet kapott, amely soha nem forradt be. És amikor a Bajazzót énekelte, a seb fölfakadt, a nagy, romantikus áriákba vér csurgott. Nagy produkció volt. De hiszen meg is adta az árát.

Hanem hát Mario Cavaradossi is, Tosca szerelme, az Angyalvár tetején Rómában úgy búcsúzott el Caruso hangján a csillagos éjtől és magától az élettől, ahogy arra csak olyan szenvedélyű ember képes, amilyen ő volt. hangszépséggel, min Az ő életszerelmes benne volt a halál is, és halál együtt. Az ság határáig. Én m soha nem hallottan más gyönyörűséges vésbé volt mély; ps kevésbé mély.

Azért is írtam meg élményeimet róla, m mofonlemezei oly ré detlegesek, hogy nem vissza azt a termész ami az ő hangja volt.

Más okom is van mindezt elmondjar egyetlen nagy éneke olyan szeszélyes é kony a maga művé zíciójában, mint é legnagyobb; jó na vagy rossz — sok m Carusónak Budapest rencséje volt. Ő, m olasz, hitt a babonál ten valami mindig „ őt. Ezt az egykori pe ség igazán sajnálhat kem szerencsém volt rizsban ragyogó sorc hattam el, utóbb ped nói Scalában is.

GIGLI | Aki Caruso sét nem é azt hiszi, hogy Gigli zelmúltunk legnagyo ristája. Igen, ő is el hallgatót. Igen, tiszt rűség volt az ő h mennyekből szállt al

Gigli már az életbe szen másfajta eml Mindenekelőtt ő, ami

---

* Ezen a héten tölti be 85. élet évét Dénes Zsófia. Sokszínű, alkotásokban, emlékekben gazdag életének számos epizódját gyűjtötte össze Szivárvány című kötetében, amely a Gondolat Kiadónál ez évben jelenik meg. E kötetből választottuk ki és — születésnapi jókívánságokkal tetézve, köszöntésként — közöljük ezt az írást.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1978 MÁJ 2

Barcsay Jenő festőművész

Látogatóban:

Barcsay-gyűjtemény 1021 Szentendrén

Munkáslány

A modern magyar festőművészet egyik vezető egyénisége az 1900-ban született Barcsay Jenő. A főiskolán Vaszary János és Rudnay Gyula tanítványa volt. Korai képein felismerhető Rudnay hatása, akinek inspirációjára Hódmezővásárhelyen is dolgozott, kapcsolatot tartva fenn az alföldi iskola mestereivel. Később szabadul Rudnay hatása alól, és 1928-ban megfesti első — későbbi útját jelző — „Munkáslány" című képét.

Érdekességként említjük: a felszabadulás után Barcsay többször járt Vásárhelyen, részt vett az őszi tárlatokon is. A város Tornyai-plakettel tüntette ki.

Rövid nonfiguratív korszaka után mozaiktervei jelzik új stílusát, melyeket szigorú szerkezet és a kolorit egysége jellemez.

A közelmúltban Szentendre központjában, egy szépen újjávarázsolt barokképületben nyílt meg a Barcsay-gyűjtemény, miután előzőleg az idős Mester a városnak ajándékozta a művészetére legjobban jellemző képeit. Sok kisméretű festmény, grafika tölti meg a falakat. Itt láthatjuk a „Szentendrei mozaik" című alkotását, és a

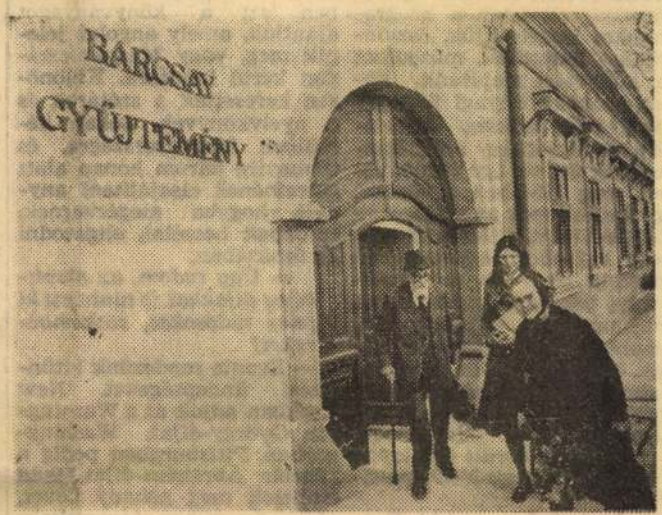

A Barcsay-gyűjtemény épülete, a kapuban a mester

(mellette Pekányi Katalin művészettörténész)

hozzá készült vázlatok, tanulmányok sorát. Az egykori lakóház pincéjében a világsikert aratott „Ember és drapéria" című könyvének lapjait helyezték el.

A múzeum egyik terme

ézményre leszűkíteni. Így határoztuk el, hogy a programunkat kiszélesítjük, ösztöndíjakat létesítünk, múzeumot és könyvtárt alapítunk. Ehhez azonban anyagi támogatásra volt szükség. Felvetődött az alapítvány szükségességének ötlete. Így kezdődhetett meg 1954-ben a munka, így kaptuk meg az alapítvány alapítólevelét. Célunk az volt, hogy különböző egyetemeken indítsuk be a magyar tanulmányi programokat és olyan intézményként lépjünk fel, amely egyfelől tárgyaló képes, másrészt vallás és társadalmi különbség nélkül a magyar kultúra terjesztését tekinti elsődleges feladatának.

— Hogy került az alapítvány központja New Brunswickba?

—A new brunswicki Rutgers egyetemen 1959-ben kezdődött meg a munka. Így került az alapítvány központja ebbe a városba. Én, mint az egyetem tanára és mint az szét 25—30 ezer címre, amelyben azt a könyvanyagot ajánljuk, amely angolul jelenik meg, vagy Magyarországon kerül kiadásra. Különösen keresettek a szótárak és a nyelvkönyvek. Sokan készülnek Magyarországra, és többnyire három hónap alatt szeretnének elsajátítani annyit, hogyha megérkeznek, tudjanak beszélni, eligazodni az őshazában.

— Úgy tudom, az alapítvány díjakkal is tüntetett ki jeles tudósokat, szakembereket?

— Évente rendezünk kitüntetési ünnepségeket. New Yorkban adjuk át a Washington György-díjat, Washingtonban, Pittsburgban pedig a Lincoln Ábrahám-díjat. Hadd említsek meg néhány nevet, akik a díjban részesültek: *Wigner* Jenő, *Breuer* Marcell, *Bay* Zoltán, *Doráti* Antal, *Selye* János, *Vasváry* Ödön, *Domonkos* Antal.

POLNER ZOLTÁN

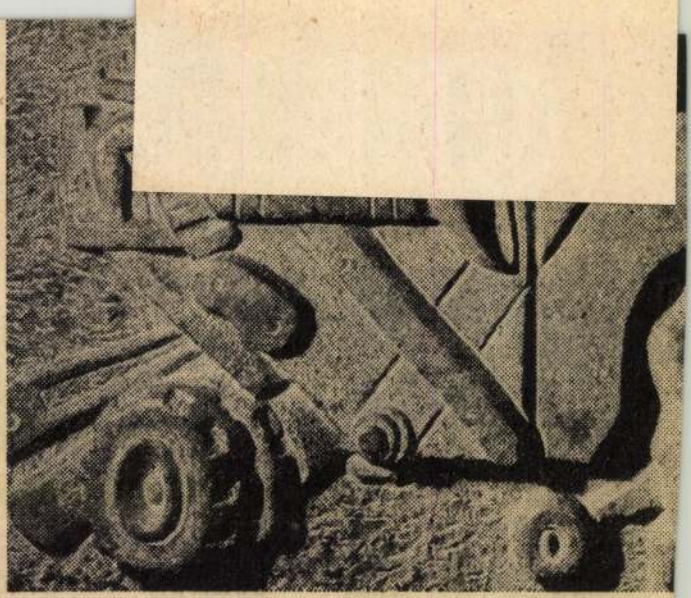

TÓTH JULIANNA: ARATÁS (VÖRÖSMÁRVÁNY DOMBORMŰ)

Pofonegyszerű

A „pofonegyszerű" az Értelmező Szótár szerint tréfás kifejezés. Jelentése: „Rendkívül, meglepően egyszerű megoldás."

Ezt az értelmezést kiegészítendő, elmondom az áruházi pszichológusról szóló régi sztorit. Hátha valaki nem ismeri...

A nagy áruházban keservesen bömböl, hisztizik egy kisgyerek. Az anyja csitítja, a lelkére beszél, ígér neki fütyfát, de hiába. A kicsi egyre jobban visít, toporzékol. Ekkor odalép a tehetetlen mamához egy férfi, és bemutatkozik:

— X. Y. vagyok, az áruház pszichológusa. Tessék csak rám bízni a gyereket, majd én lecsendesítem.

Ezzel kézen fogja a kicsit, és bevonszolja a szobájába. Alig két perc múlva egy aranyos, szófogadó, engedelmes gyermeket hoz vissza. Az anya nem győz csodálkozni, s kéri, hogy árulná el a tudós férfiú a módszerét.

— Adtam neki két pofont. Egyet jobbról, egyet balról.

Igen, a régi világban ilyen pofonegyszerűen nevelték a felnőttek a gyerekeket, az erősebbek a gyengébbeket, bizonyos esetekben bizonyos nők a férfiakat, ha meg voltak győződve annak lovagiasságáról (t. i. hogy nem üt vissza). Állítólag még ma is előfordul néhol ez a csökevényes módszer, de nem jellemző.

Az én gyerekkoromban, a húszas-harmincas években azonban egyes pedagógusok, mint haladó hagyományt ápolták a pofozást.

Magam személyesen elég későn ismerkedtem meg a pofonnal. Szüleimben nem lobogott az ősi magyar virtus, az elemi iskolában pedig a tanító néni a megalázó arcultés helyett a körmöst, a tanító bácsi a nádpálcát kultiválta.

A gimnáziumban aztán... Már az első napokban, amikor tízévesen ismerkedni kezdtünk a latin nyelvvel, be kellett magolnunk, hogy „non scholae, sed vitae discimus" — nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk. Az élethez pedig hozzátartozott a pofon, amit büszkén kellett türnünk, hiszen a magyar órán megtanultuk a közmondást, hogy: „Nem az a legény, aki adja, hanem aki állja."

A legnagyobb elismeréssel emlékszem azokra a tanáraimra, akik önként vállalt társadalmi munkával a pofonok számtalan változatával megismertettek. Csak néhány példa:

Barcsay Jenő

Barcsay Jenő: Munkásnők

Pesti Napló képes mell.
1936. márc. 15.

4.80

csak 3 pengő 8

Gazdagok és szegények
Invesmester Szakácskönyvét. Amazok

finomságban, drágaságban szem-száj
pedig lépten-nyomon szemébe ötlik
leirása.

Kapható Az Est k

Budapest, VII., Er

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 JAN 10

Barcsay Jenő

1021

MŰVÉSZET

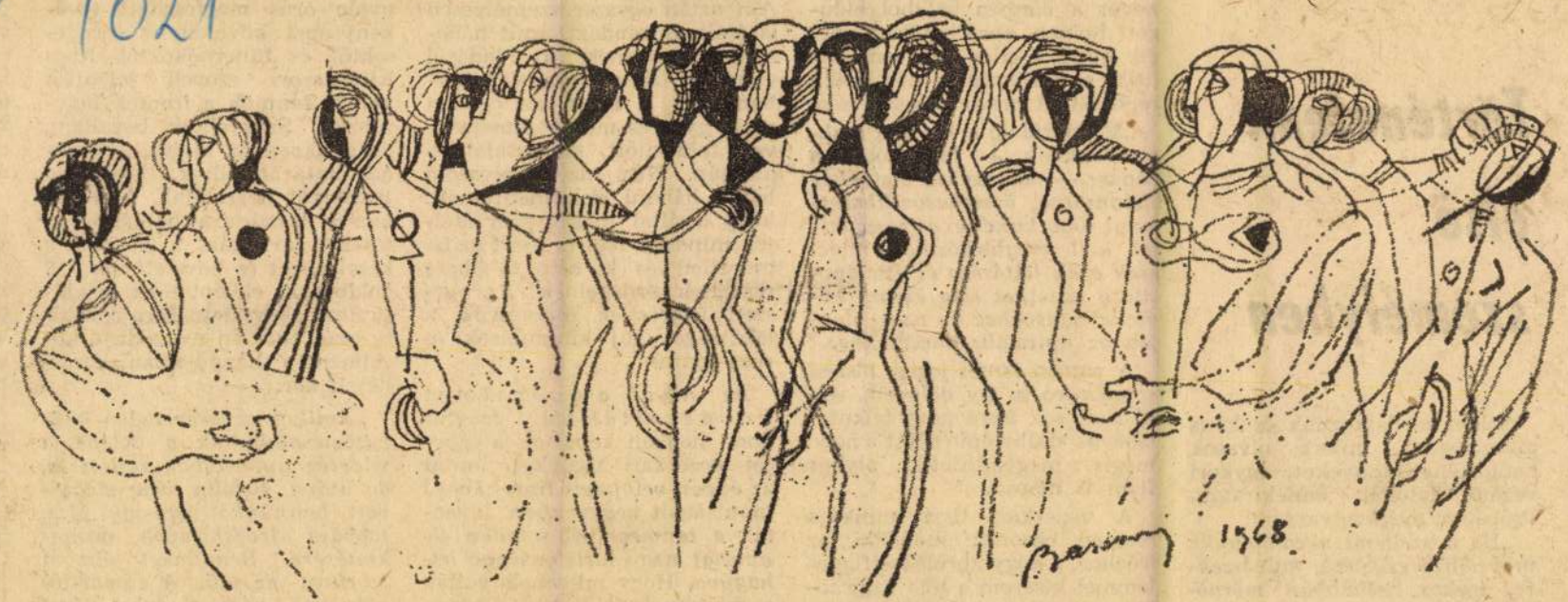

Barcsay Jenő: Monumentális csoport

CSERES TIBOR:

Történelem: első személyben

Sokan csodálkoznak és ki is mosolyognak, miért olvasok hadtörténeti műveket, egykori vezető katonák emlékiratait. Próbálom megmagyarázni.

„Ha a szellemi alkotómunka művelőiről esik szó, művészekre, írókra, ritkábban mérnökökre gondolnak — panaszkodik Styemenko hadseregtábornok —, *katonákra sohasem."*

olykor próbál közbelépni, sikerrel vagy sikertelenül s akinek nevét a címben valahol eldugott helyen, apró betűkkel szedik majd, esetleg meg sem említik, a közönség, a nép pedig rendszerint megfeledkezik róla.

„Mindezideig a katonai szakembereknek — folytatódik a panasz — *más szakterületekhez viszonyítva, összehasonlíthatatlanul több kiinduló és részadattal kell megbirkózniok, mivel csak ezek feltárása és általánosítása vezethet el a kívánt következtetésekhez és azok alapján az optimális döntésekhez."*

A panasz ismét jogos, hiszen a prózaíró is így dolgozik, sok részlet, sok apró adat felkutatásával, műbe építésével s neve mégis megemlíttetik, olykor fenn is marad.

A vezérkari tiszt munkája nagyon hasonlít, mondom, az íróéhoz, s hogy aprólékos figyelemmel kísérem a tőle vagy tőlük származó emlékiratokat, az mindig azért is van, mert tanulni akarok a részletek, a je-

szerűen kalandos hábor
dalmat egyszer már á
Aki aztán egyszer szemelyesen is átéltem mindazt, amit háborúnak neveznek, s ráadásul vagy két ízben hosszanti irányban meg is írtam az egészet saját gyér és mások élményeivel feldúsított tapasztalataim alapján. Nem azért olvasom hát a háború dokumentumait, hogy ezáltal mégegyszer átéljek mindent, hanem mert az ismeretlen és ki nem található részletek érdekelnek, az egészen ismeretlen összetevők, a lehetséges „új kiindulások és rész-adatok".

Az *Ahol a győzelmet kovácsolták*-ból megtudom, hogyan képezték a szovjet vezérkari tiszteket, amint az éppen befejezett finn háború tanulságait negyvenben levonták *a tanmenetből minden elavultat* nagy hirtelenséggel *elhagyva*. Hogy milyenek voltak a moszkvai földalatti állomásokra telepített parancsnokság munkahelyei. Teheránban mi-

nyolc óras megfeszített tevékenységet követelt az ezredesektől és tábornokoktól. Napi háromszori szóbeli jelentést kellett tenniök a frontok helyzetéről. Szégyellték bevallani, de gyakran az idegösszeroppanás határán álltak. Háromféle irattartót használtak. A pirosban a legsürgősebb hadijelentéseket tartották, a kékben a kérelmeket és követeléseket. A zöldben az előléptetések és a kitüntetések voltak. Erre a zöldre csak egészen nyugodt, ütközetmentes hangulatban kerülhetett sor.

„Amikor az arcvonalon kedvezően alakultak a dolgok, a jelentés gyorsabban zajlott le, de utána Sztálin néha meghívott bennünket egy-egy film, jobbára fronthiradók megtekintésére. Bennünket viszont szorított az idő. A csoportfőnökségen várt a soha véget nem érő munka. De lemondani nem volt bátorságunk. Ültem a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 JUN 9
PEST MEGYEI HÍRLAP

Barcsay Jenő

1021

1968. JÚNIUS 9., VASÁRNAP

NOBLESSE OBLIGE

A látogató, amikor Szentendrén jár, szinte kötelező módon útba ejti a Ferenczy Károly Emlékmúzeumot. — nem is tudja elkerülni, meg aztán magától is befelé viszi a lába, hogy eleget tegyen önként vállalt, szokásos, kedves kötelességének. A turista a múzeum hagyománya szerint rendszerint találkozhat itt az egykori, illetve mai, élő és ható szentendrei képzőművészettel, különböző kiállítások keretében.

De az idén — mint ezt lapunk hasábjain Barcsay Jenő professzor már, elmaraszaló előjellel, szóvá tette — a múzeum legnagyobb, tárlatok rendezésére legalkalmasabb helyiségében állandó régészeti, helytörténeti, florakiállítást talál, madarakat, kőzeteket, ásványokat, növényeket, régészeti leleteket. Szép ez az állandó kiállítás, jó, ha van egy járásban, városban ilyen is — dehát a vidék felnőtt lakosságát bizonyára jobban érdekli ennél a szentendrei képzőművészet, nem beszélve a látogatókról.

A szentendrei festészet most a múzeum kamaratermébe szorul. Ebben a helyiségben valóban találunk egy bemutatót, amelyen a múzeum legújabb szerzeményeivel ismerkedhetünk meg. Ha már nem lennének ismerősek — de persze, hiszen már láttuk ezt az anyagot, ugyanis a kiállítás január óta nyitva áll. Megtudjuk még, hogy helyén június 9-én Tóth Endre festőművész képeit láthatjuk. De további tervek nincsenek az egész turistaszezonra.

Program a közeljövőre nem készült, mert annak felrajzolása, megszervezése már a múzeum új igazgatójára várt volna. A régi igazgató ugyanis január 1-én nyugdíjba vonult. Azóta megbízott igazgató, illetve igazgatónő áll a Ferenczy Károly Emlékmúzeum élén — de ő rövidesen szülési szabadságra megy. Tájékoztatást a továbbiakra nézve nem tudtam kapni Szentendrén.

Mindehhez mi csak annyit tehetünk hozzá: reméljük, hogy jövőre egy, a jelenleginél gyümölcsözőbb, gondosabb előrelátás megteremti majd a feltételeket ahhoz, hogy a múzeum a turistaszezon idején legalább öt-hat képzőművészeti kiállítással fogadhassa az érdeklődőket. Ennyit joggal elvárnak úgy a helybeliek, mint a városnak és képzőművészetének barátai, hiszen „a nemesség kötelez".

P. A.

HÚSZEZREN

HETI KOMMENTÁR

Csak bel

Ma egy hete tartották V váló Dunakanyar dalostalá pett a pódiumra, felnőttek é nem tudásukról, egészen m ról, hogy a tizenhat együtt szerepelt, alig százan váltot százan, abban a több mint amelyben a kórusművészet szerű és nemes hagyomány

Könnyű lenne most azt jó a szervezés, vagy még i munka. Könnyű lenne mo nyire is igaz lenne, a telje jes igazság ugyanis az, ho ún. tájjellegű események mellett Szentendre kulturá palota köré fonódó kiállítás egyáltalán nem képesek m zal a dilemmával, hogy va vagy éppen fordítva, a le mítva rendezzék meg a t eseményeket?

A dilemma vezet azután rendezvényekre próbálják illetve, hogy részvételség nyek, amelyek pedig valób volna számot. Még tovább ebből is, meg abból is ve mény programjába, a szak nyújtani szeretnének valan mi lényegeset nem adhatn

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1968 NOV 30
NÉPSZABADSÁG
Budapest

Barcsay Jenő

kon. Csak az első ...

1021 BARCSAY JENÓ RAJZA

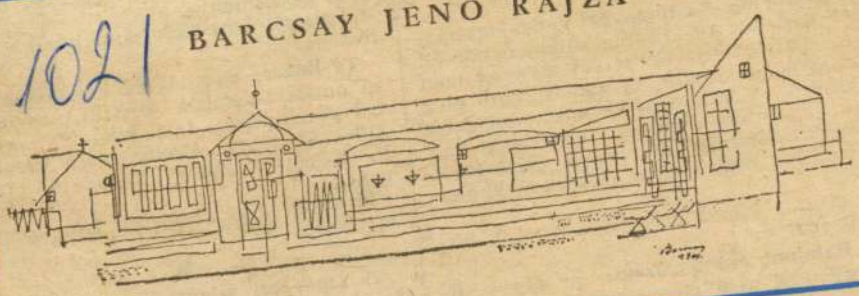

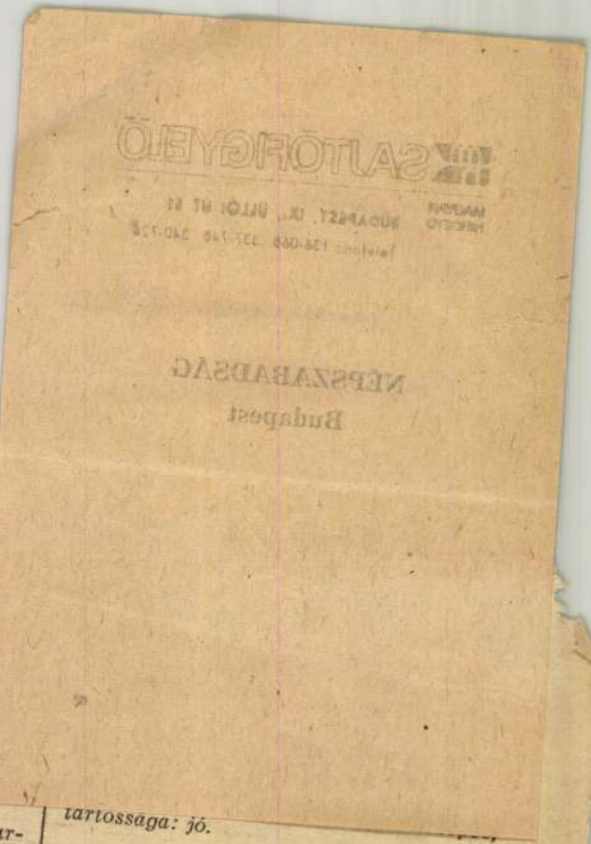

... negyedkilós doboz 21 ... félkilós 40,60 forint. Íze: közepes ... tossága: jó.

Pannónia Szálloda és Vendéglá... ri Vállalat: 10—12-féle süteményb... a választék. Az egyes sütemények ... nagyok, a készítmény emiatt nem ... kiadós. A sütemények között oly... is találhatók, amelyek egyetlen ... üzem készítményei között sincs... Kimérve vagy 1 kilós dobozban ka... tók.

Ára: 1 kiló 57,10 forint. Íze: jó, tartossága: jó.

Balatoni cukrászüzem: az egyes sütemények nem elég tetszetősek. Nyers-

tartossága: jó.

*

A szakértői jelentésből a tesztet készítették: dr. Hoffmann Istvánné és Buzási János.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1969 NOV

ODALMI ÉS KULTURÁLIS LAP 1969. NOVEMBER

Barcsay
Jenő

1021

Asszonyok

Barcsay Jenő rajza

mellékutcájába olyan természetességgel kalauzol be némely írás, mintha a főutcája volna. Háborognak a riportbeli asszonyok, féltékenykednek a férjükre a sok csinos, fiatal, miniszoknyás lányka miatt. Kétgyermekes apa 30 évvel fiatalabb lányért hagyta ott a családját, ötgyermekes apa hasonlóképpen; egy anya elcsapta a lánya kezéről az udvarlót, s hozzá költözött. És így tovább.

Nem ismerem a körülményeket; sem ítéletet mondani, sem ítéletet provokálni nem szeretnék olyan magánügyekben, amelyek részleteiben, személyes indokaiban többnyire a közeli ismerősök — sőt, maguk az érdekeltek — sem ismerik ki magukat. Nekem csupán a riporter ítéletén akadt meg a szemem, mert annak is szereplője — mondhatni: főszereplője — az a bizonyos szó. A jó tollú riporter ugyanis arra a következtetésre jut, hogy örvendetesen javulnak az erkölcsök falun is. Amiben a féltékenykedő asszony „szörnyű erkölcstelenséget lát, az nem más, mint egy merőben új életforma visszatükröződése a falun". „... Én mintha egy tisztább, emberibb erkölcs körvonalait látnám kibontakozni a képmutatás repedező, a bigottság széteső „falai" mögött... Talán *őszintébbek* most az emberek" — írja.

Nézzünk már szembe egyszer ezzel az „őszinte" szóval. Nyíltan és csakugyan őszintén.

Az Értelmező Szótár szerint őszinte az, „aki érzelmeit, gondolatait ferdítés, kertelés nélkül, híven közli, nyilvánítja mások előtt", cselekvése, magatartása „igazán átérzett, nem tettetett, szívből fakadó".

Természetesen a *hazudozás* ellentéteként került nagybani forgalomba. „Írjuk és mondjuk őszintén mindig az igazat, mindenre való tekintet nélkül!" — ilyen és hasonló jelszavakkal. S a patinás közmondás új fényt kapott: „Ami a szívemen, az a számon".

Őszinte beszéd, őszinte érzés, őszinte szándék — mindig is értékelő

Mert ugyan lehet akár csak egyetlen e egyetlen nő is? Csak is? Csak egyetlen pol egyetlen állampolgár

Talán a vadállatok őszinték, érzéseiket, szándékaikat brutális jezve, a legcsekélyebb lás — nélkül. A vadáll mert a kutya már aligha viselkedhet így, hamar elverné a gazdája a háztól.

Lám csak, a követendő norma rangjára emeltünk valamit, amit senki sem követ, de nem is követhet. Trónra emeltük az absztrakt őszinteséget, s íme a trónon hazugság vált belőle.

Vajon hol történt a hiba? Hiszen az őszinteség csakugyan vonzó tulajdonság!

Talán ott, hogy trónra emeltük.

Talán ott is, hogy tisztelni úgy kezdjük, mint a hazugság ellentétét. Pedig hát a hazugságnak — ha az valóban hazugság, tehát: *meggondolt félrevezetés* — az ellentéte nyilván a *meggondolt rávezetés* valamely tényre, igazságra. Olykor bizony elég nagy kitérőkkel. Lányoknak nem kell magyaráznom, mennyi kis füllentésre, tettetésre, ártatlan praktikára lehet szükség, míg az a mamlasz észbekap, hogy a lámpa zöldre váltott. Hányszor kell talán éppen a pirosat felvillogtatni, hogy annál inkább szembetűnjék a hívogató zöld. Mármost tisztességtelen hazudozók a lányok, ha rögtön, az első fellobbanásukban nem ugranak az illető nyakába, és a többi?

Az analógiát szaporíthatnám, de ennyiből is világos, hogy a közélet s a magánélet *idült hazugságai* ellen egy rákosan burjánzó, *heveny hazugság* — a mindentől elvonatkoztatott őszinteség — nem hatásos gyógyszer. Csak új hazugságokhoz juthatunk vele: a mű-érzelmestől a műeksztázisig, a mű-puritántól a mű-

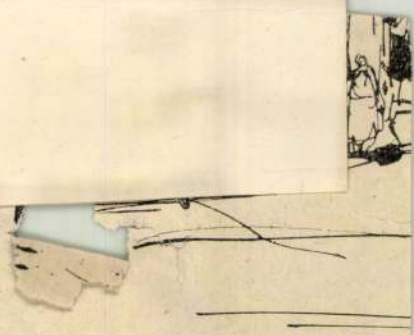

Kis utca

Őrző

Csak az irodalomról beszélnék az őrzők és maradik ügyében, noha tudván tudom, tágíthatnám is tárgyam körét, mivel egész közgondolkodásunkra jellemző e két fogalom összekeverése. Világosan és egyenesen: az őrzők fogalmát átcsúsztattuk a maradiság fogalomkörébe. Az őrzőkre nálunk gyanakodni szokás, akik bármit őrizni, megőrizni akarnak, maradinak számítanak.

Nem mintha túlságosan elöl vágtatnánk a kezdeményezők közt. Nem vagyunk mi modernek se, mert inkább a fontolva haladást szorgalmazzuk. Aki újít, éppúgy jár, mint aki őriz. Az is maradi, hiszen mennyi újító volt már itt, és mire jutottunk általuk. Úgy sincs új, semmi a nap alatt. Ágas-bogas ügy, ezért is maradok inkább a szűkebb körön. Beszéljünk csak az irodalomról.

Holott némelyek szerint ez már nem olyan csepp, amiben a tenger

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1969 JUL 6

Barcsay Jenő

1021

Barcsay Jenő rajza

A szépítő

Minden kozmetikai szernél első követelmény, hogy az *egészségre ártalmatlan* legyen, ennek ellenére megtörténhet, hogy tartós használatuk némely esetben bőrgyulladást, a bőr színének sötétedését, elszarusodást, a szem kötőhártyájának gyulladását, hajhullást vagy körömelváltozást okoz.

A kozmetikai szerek közül a legtöbb károsodást általában *a haj- és a szempillafesték* okozza. A gyulladásos tünetek az arcra is kiterjedhetnek. Megelőzésére *bőrpróbát* kell végezni: a festés előtt egy nappal a fül mögött vagy a könyökhajlatban. Túlérzékenység esetén a bőrpróba helyén másnapra gyulladás lép fel. Ebben az esetben szempillafestés egyáltalán nem végezhető el, a hajfestést ismételt *bőrpróbával* növényi hajfestő szerekkel meg lehet kísérelni.

Elég gyakran bajt okoznak a *bergamottolaj-tartalmú készítmények* (krém, napolaj, kölni). A bergamottolaj fényre túlérzékennyé teszi a bőrt, melynek kö-

próbálni.

A *dezodorálószerek* és illatanyagok is izgathatják a bőrt, de csak nagyobb tömény ség esetében. Kipirosodást, viszketést váltanak ki, amely a szer párnapos kihagyása esetén elmúlik. Egyes illatanyagok — belégzés útján — asztmás rohamokat válthatnak ki.

Leggyakrabban használt kozmetikai szerünk, a szappan is gyakran izgatja a túlérzékeny bőrt. Ezért arcbőrünket inkább arctejjel vagy arcvízzel tisztítsuk le. Száraz bőrűek egész testüket csak neutrális vegyhatású szappannal mossák.

Jávor Éva

Készen vagy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1978 MÁJ 14

Barcsay Jenő festőművész

Barcsay-gyűjtemény Szentendrén

Szentendre központjában, egy szépen újjávarázsolt barokk épületben nyílt meg a napokban a Barcsay-gyűjtemény. Az idős mester a városnak ajándékozta művészetére jellemző képeit. Sok kis méretű festmény, grafika tölti meg a falakat. Ott láthatjuk a Szentendrei Mozaik című alkotást és a hozzá készült vázlatok, tanulmányok sorát. Az egykori lakóház pincéjében az „Ember és drapéria" lapjait helyezték el.

A Barcsay-gyűjtemény épülete, a kapuban a mester

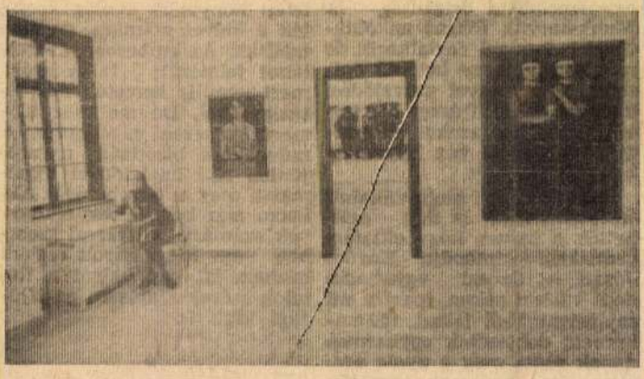

A múzeum egyik terme

A „Munkáslány" című Barcsay-festmény.

yzet a BRG-ben

és feladatok a munkásművelődésben

. re rendszeresen felkerülnek a művelődési központ programjai is. Együtt, a moziüzemi vállalat bevonásával kívánják összeállítani azoknak a művészileg, tartalmi szempontból fontos műveknek a listáját, amelyek alapján szellemi totót szerkeszthetnének, ösztönözve az embereket a szabad idő hasznos eltöltésére, a művelődésre.

Kezdetlegesek még ezek a kapcsolatok, nem tagadja a személyzeti előadó sem, de reményt keltőek, eredményeket is tartalmaznak, s mindenképpen magukban hordják az egészséges irányú, gyorsabb fejlődés lehetőségét.

*

A gyáregység művelődési bizottsága a múlt év decemberében alakult. Titkára Kovács József, tagjai között ott vannak az üzemi négyszög képviselői, értelmiségiek, s egy szocialista brigádtag is. Munkatervük főként az oktatás feladataival foglalkozik, de megjegyzik, hogy be kell építeni a megyei művelődési központ és az ifjúsági ház tervét is, amikor azokat elfogadták. Ez most van folyamatban.

— Bevallom, hogy vállalati központunkban is úgy értékelték a tervet, hogy oktatáscentrikus — mondja Kovács József —, de ezt egyáltalán nem vettem zokon, mert a mi sajátságainkból fakad. 109 embernek, dolgozóink egyharmadának nincs meg a nyolc osztálya, igaz kevesebb közöttük a fiatal, de 17 így is 30 éven aluli. Az alapműveltséget kell nekünk megteremteni ahhoz, hogy az emberek igénye általában növekedjék. Ezért volt első dolga a bizottságnak, hogy ajánlásokat dolgozzon ki 1978-ra a brigádvállalások segítésére, s ebben külön hangsúlyoztuk az alapműveltség megszerzésének fontosságát, lehetőségeit.

Indokolja ezt az is, hogy a korábbi erőfeszítések lényegében nem hoztak változást. 1975—76-ban hatvanan végezték el kihelyezett tagozaton a nyolc osztályt, de azóta több mint 200 új dolgozó került a gyárba, jöttek közöttük jócskán általános iskola nélkül, s így az akkori képzésnek szinte semmiféle statisztikailag kimutatható látszata sincs. Ezért szeptembertől újra megpróbálkoznak a kihelyezett tagozat megszervezésével.

A dolgozók 60 százaléka nő. Meglehetősen alacsony a szakmai műveltség színvonala. Itt is lépni kell. A szomszédos ipari szakmunkásképző intézettel közösen megszervezték a mechanikai műszerész szakmásító tanfolyamot. Tőlük 32-en járnak rendszeresen, köztük egyetlen férfi.

A dolgozók önművelésének segítése könyvek útján egyelőre megoldatlan. A BRG azon kevés gyárak egyike, ahol nem működik szakszervezeti letéti könyvtár. Évekig keresték a helyet számára, de nem találtak. Az emberben óhatatlanul felmerül: talán azért, mert nem is keresték úgy istenigazából. De ma már időszerűtlen ezen rágódnunk. A művelődési bizottság ugyanis június 30-i határidővel fogalmazta meg a létrehozását. Akkorra már hely is lesz a könyvek számára, a gyárral szemben egy megvásárolt családi házban. Itt kap helyet a fiatalok szórakoztatására az ifjúsági klub is.

*

Együttműködés a művelődési intézményekkel, kezdeti, biztató eredmények a munkásművelődésben és megvalósításra váró jó elképzelések. Ez jellemzi azt az új helyzetet a BRG gyáregységében, amelyről szóltunk, amelynek kialakulása részben egy új intézmény felépüléséhez, részben az üzemi művelődési bizottság megalakulásához kapcsolódik.

Sulyok László

Világirodalom

a megjelenő könyv műfordítás: - a harminc év alatt 140 francia, 100 angol, 100 amerikai, - több mint 60 olasz és 30 — z NSZK-beli — német szerző - művét fordították le bolgárra.

t A műfordítások „gazdája”. r az 1974-ben alapított 500 - tagú Bolgár Műfordítók Szöa vetsége.

mint kétmillió példányban adnak ki idegen nyelvű folyóiratokat, cikkgyűjteményeket. A SOFIAPRESS ügynökség évente 555 különféle, kiadványt bocsát ki 11 nyelven. Ezenkívül egy-egy évben még mintegy 150 külföldi játékfilm, tudományos ismeretterjesztő film, tucatnyi színdarab is a műfordítók munkája

'OGYASZTOTT EL
IAP ALATT
gazdálkodó . . .

láson *Busi* tagadta bűnösségét. Azzal védekezett, hogy maga sem veti meg az italt és *naponkint három-négy litert szokott elfogyasztani.* Közben azonban lakodalom és disznótor is volt a háznál s *a lakodalomban pontosan 300 liter bort fogyasztottak el,* a disznótorban pedig 60 litert.

— Nemhogy eladtam a bort — mondta —, hanem *még vennék is.* Elég baj az nekem, hogy ilyen hamar elfogyott ..

A tanuk kihallgatása után a jövedéki bíróság *Busit felmentette a vád alól,* mert védekezését igazoltnak vette.

. romániai
enekültekhez

pel, Kispest, Pestszentlőrinc, Pestszenterzsébet, Újpest, Pestújhely, Rákosszentmihály, Sashalom, Mátyásföld, Cinkota és Budafok és az ezekhez tartozó községekben lakók az illetékes rendőrkapitányságoknál kötelesek jelentkezni február 17-től kezdődően a falragaszokon közzétett *«Hirdetmény»*-ben közelebbről megjelölt időpontban és sorrendben.

Az ország más részében lakóknak *az illetékes I. fokú rendőrhatóságuknál* (városokban rendőrkapitányság, községekben a főszolgabírói hivatal) *kell jelentkezniök,* az utóbbiak által közzétett időpontban és sorrendben.

Nyomatékosan felhívja a hatóság az érdekelteket, hogy jelentkezési kötelezettségüknek saját jól felfogott érdekükben feltétlenül tegyenek eleget, mert a mulasztók ellen elzárással büntetendő kihágás miatt eljárás indul.

KAZAL LÁSZLÓ
esténként páratlan sikerrel énekel a
LUGANO-ban
d. u. KÁRPÁTI BANDI zongorázik.

Barcsay Jenő képei

Barcsay Jenő, a modern magyar festőművészet egyik legjellegzetesebb és a magyar expresszionizmus egyik leghatározottabb egyénisége. A formák embere és a formák rajongója. A színeket szívesen rendeli alá a formának. Képeit, amelyek súlyos és tömör erejükkel hatnak, széles síkokra tagolja. Formáinak körvonalai kemények, a fekete kontúrok és a szigorú forma néha szinte már grafikai benyomást adnak.

Barcsay abban követi a természetet, hogy állandóan meg tud újulni, mint a természet. Kisméretű képei ugyanis egész más festői stílust mutatnak. Ezeken a kisméretű pasztelleken és krétarajzokon meglep bennünket a színek szimfóniája és a nagy képein nem mindig érezhető felszabadultság. Mintha csak két Barcsayval volna dolgunk! A nagy képei szervesek és keményen kötöttek. Itt azonban megjelennek a könnyed színek. Némelyik kis pasztellje olyan mint egy lírai költemény. „Nagy képei megtekintésénél inkább a földön érezzük magunkat, e pompás színköltemények előtt inkább esnénk önkívületbe" — mondotta nekünk Barcsayról *Pajzs Göbel* Jenő, a szentendrei művésztelep kimagasló művészegyénisége, Barcsay egyik legjobb megértője.

A kis pasztelleken mutatott erényti *Barcsay* sikerrel tudta átvinni több nagy képére, így különösen egy vörös színekkel és egy kék színekkel élénkített, de a kemény kontúrok Barcsay-ízű eredetiségét megőrző olajfestményén. (53. és 54. szám.) Ezeken színeket, mélységeket, perspektívát látunk, *Barcsay* ezeken elismeri, hogy a festőnél a legfontosabb a szín. Egyébként úgyszólván a fehér-fekete-barna színekből hoz ki mindent.

Egyéniségéhez *Dési Huber* István áll talán legközelebb. Lírai látomásait kristálytiszta, néha szinte mértani formákba igyekszik sűríteni. Barcsay művészete nem technikai ügyeskedés: ő csak így; legjobb, legőszintébb művészi meggyőződése szerint tud alkotni. Az *Alkotásban* megrendezett kiállítás mai, utolsó napján *Szerdahelyi* Sándor tart tárlatvezetést.

(S. V.)

PASCALRÓL TART ELŐADÁST február 15-én Georges Deshusses a Société de la Nouvelle Revue de Hongrie rendezésében az Újvárosháza dísztermében. Az előadás kezdete délután hat óra.

ESTI KURIR
1944 febr. 13.
keddi sz.

MEGHIVÓ

Van szerencsénk tisztelettel meghívni 1936 március hó 13-án, pénteken este 7 órakor az Ernst-Múzeumban

BARCSAY JENŐ

festőművész és

VILT TIBOR

szobrászművész műveinek

„ESTI KIÁLLITÁS"-ÁRA

Az első esti bemutatáson

FARKAS ZOLTÁN

az „Uj művészet"-ről tart előadást

KADOSA PÁL

zongoraművész

Bartók, Hindemith és saját műveit

PÁRTOS ÖDÖN

hegedüművész

Veress Sándor szóló szonátáját játsza.

ERNST LAJOS

a muzeum tulajdonosa.

BELÉPŐDÍJ 1 P., MŰVÉSZ- ÉS DIÁKJEGY 50 FILL.

LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

Barczay Lenke
festő

ERNST-MÚZEUM, VI., NAGYMEZŐ UCCA 8.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

Barczay Lenke

úr
úrnő

BUDAPEST

Rákóczi út 10

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Barcsay Jenő
ÉLET ÉS IRODALOM
1965 SZEP 18.
/1021

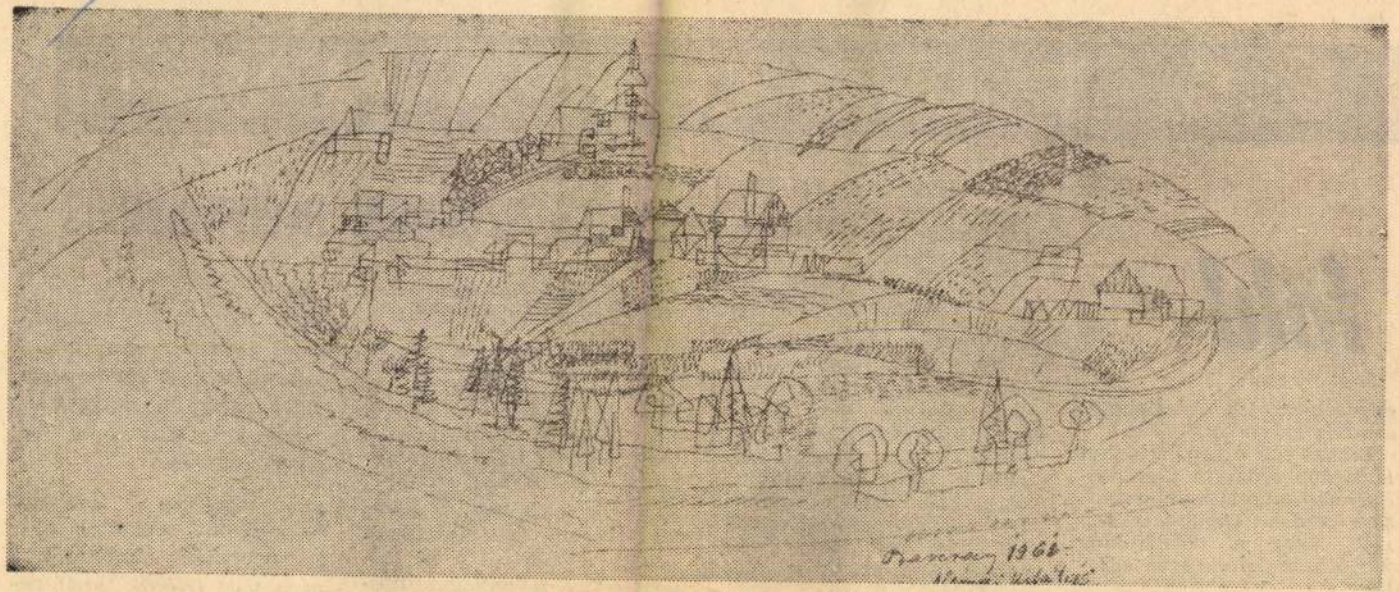

Barcsay Jenő: Táj

föld

engedélyezhetik, meglehetősen hosszadalmas eljárással.

Emiatt sok olyan területen is tovább erőltetik a szántóművelést, ahol a helyi gazdasági érdek éppúgy ellene szól, mint a termőföldek megóvásának országos érdeke.

A hiba nem a törvényben van. A végrehajtásban. Éppágára nézve hivatalosan az. Valóban terem fát is. De több hasznot hoz az állattenyésztés révén.

Vagy előfordul olyan eset is, hogy egy-egy nagyobb terület alkalmas lenne szőlő vagy gyümölcsös létesítésére, de egy-két évtizedig aligha remélhető, hogy a telepítésre sor kerülhet, pénz, gépek, tárolóhelyiségek, illetve munkaerő híján. Homokvidékeinken, főleg Bács-Kiskunban, kezd már elfogadott elvvé válni, hogy ezeket addig is be kell rakni erdei fákkal, mert ezáltal a talaj is javul.

Eróziós tájainkon aligha nem még indokoltabb lenne

Friss szellemű nyelvművelés

Szende Aladár: Szóról szóra (Gondolat).

Öt fejezetben két fő témakörrel foglalkozik a könyv: a szókinccsel és a mondatalkotással. A szavak állományáról írottaknak mintaszerűen friss és bőséges a példaanyaga. Újabb, eddig nemigen adatolt nyelvi rétegeket is kiaknáz a szerző: a sportpálya, a Ludas Matyi is anyagszállítója. Az a következetesség, amellyel az újabb szók csa-

Humorra és szemléletességre egyaránt törekszik: mind a címadásban, mind a kifejtésben. (Tudnak-e suttogva ugatni a kutyák? Az emeletes birtokviszony bonyodalmai stb.)

Ellenkezésre kevésszer adódik alkalom. Egy-két jelenséget másként ítélnénk meg (*Hősök terei*), néhány cirkalmasabb megfo-

BÁV ZÁLOG
Pénzügyi Szolgáltató ZRt.
1027 Bp. Csalogány utca 23-33.
Adószám: 10635892-441

2 / 1. példány

NYUGTA

02. Sz. zálogfiók 1013 Budapest, Attila u. 41.

Fizetés módja: Készpénz	Nyugta kelte: 2014.10.17.	Teljesítés dátuma: 2014.10.17.	**Nyugta száma: 2/1/92 639**
Megjegyzés:TESZOR: 6492			

Művelet	Zálogjegyszám	Kölcsön változás	Díjtétel	Összesen	**Engedmény**	Fizetendő
Kiváltás	0021210190641	6 500	1 031	7 531		7 531
Prol.,régi zlg.jegy:0024410189530	0023110195395	4 000	7 654	11 654		11 654
Összesen:		**10 500 Ft**	**8 685 Ft**	**19 185 Ft**		**19 185 Ft**

BEFIZETÉS **19 185 Ft**

Mentes az adó alól

Kiállító A BÁV-ZÁLOG ZRt. nevében megbízottja a BÁV ZRt.
A nyugta elszámoló részén szereplő adatok előjelei (+/-) a BÁV-ZÁLOG ZRt szempontjából értendőek.

.....
Pénztáros

[illegible]

2-7. [illegible]

2-[illegible]

[illegible] 1°

11 10 12^{30} — 13^{13}

9 clear / 6 cl

hiszen a klasszikus angolszász sci-fiben az asztronauták szinte nem-nélküli, aszexuális lények. E tekintetben Vivian Sobchack a „szűzies űrhajós" (virgin astronaut) kifejezést használja, amely kiválóan passzol az első és még a második *Alien*-film szereplőire is.[10]

Az *Alien 4*-ben azonban a sci-fi és a horror mellé még egy zsáner társul, a fekete komédia, amely a groteszk és az ironikus látásmód alkalmazásával szétfeszíti és összezavarja a klasszikus zsáner kereteit. Ráadásul a Jean-Pierre Jeunet által rendezett film egy olyan

---

[5] Kiss Gábor Zoltán: *Ideologikus és műfaji mutációk*. Metropolis, 2003/3. 58-65.
[6] David Bordwell - Noël E. Carroll (eds.): *Post-theory. Reconstructing Film Studies*. University of Wisconsin Press, Madison, 1996.
[7] A kritikai recepció ritka példája: Nánay Bence: *Hímnem, nőnem. Feminista filmelmélet*. Filmvilág, 1999/7. http://www.xn--filmvilg-fza.hu/xista_frame.php?cikk_id=4510
[8] Ximena Gallardo C. - C. Jason Smith: *Alien Woman. The Making of Lt. Ellen Ripley*. Continuum, New York, 2006.
[9] Carol J. Clover: *Men, Women and Chain Saws. Gender in the Modern Horror Film*. Princeton University Press, Princeton, 1992.
[10] Vivian Sobchack: *The Virginity of Astronauts. Sex and the Science Fiction Film*. In: Annette Kuhn (ed.): *Alien Zone*. Verso, London, 1990. 103-115.

11 7 17 30 — 20 45-ig

[illegible]

48 [illegible]

~~17 30~~

BIRKÁS 20 [illegible]

15 elem 15 cód

4

~~Vutolyó~~ BAK

erős fenntartásokkal és kritikával – ez lehne a „
feminista és a posztfeminista filmkritika eredményeit.[6] A Metropolisnak ugyan megjelent egy feminista száma is a zsáner-számok (sci-fi, horror, thriller) mellett, de tudtommal a magyar filmelméletben nem zajlott le komoly vita a feminista filmtudományról.[7]

Ehhez képest az angol-amerikai film- és kultúratudomány a sci-fi és a horror számos komoly elméleti és műfaji feldolgozásán túl egy önálló kötetet szentelt a négy *Alien*-filmnek is, amely az *Idegen nő. Ellen Ripley hadnagy létrehozása* címet kapta.[8] A 2006-os mű könyv jól tükrözi a tárgy- és filmnyelv-centrikus, de a különféle elméletek eredményeit is magába foglaló poszt-elméleti filmtudomány gyakorlatát. Gallardo és Smith értelmezése szerint az *Alien*-széria lényegében két zsáner a horror és a sci-fi elemeit ötvözi. Ripley karaktere egészen pontosan beleillik a Final Girl rubrikájába. Az „utolsó csaj" a darabolós horrorfilmek női főhőse, aki utolsóként túléli a mészárlást, mivel ő volt a legügyesebb, a legokosabb és a legkeményebb az áldozatok közül. Clover szerint ez majdnem mindig együtt jár a főhősnő maszkulinizációjával, amely a férfi gyilkos fegyverének kisajátításában ölt testet, ezt nevezi Clover fallikus appropriációnak.[9] A klasszikus alap a *Texasi láncfűrészes mészárlás*, de ugyanezt a sémát használja *Rémálom az Elm utcában*, a *Halloween* és a *Sikoly* is. Clover azt is állítja, hogy az utolsó csaj nem csak ügyesebb és okosabb társainál, de egyúttal nem is annyira nőies, mint jóval dekoratívabb partnerei. Szexualitása visszafogott, már-már szűziesnek mondható, ami megkönnyíti, hogy a férfi néző a film folyamán fokozatosan vele azonosuljon, ne pedig a hangsúlyosan férfias, és gyakran szexuálisan túlfűtött gyilkossal. A szexualitás elfojtása tud ományos-fantasztikus filmek női szereplőinél is gyakori jelenség,

2014 III. 5. [illegible]

$9^{30} - 12^{4}$

22 elem 14 céd.

(ÉS duplicat
egyszt)

posztmodern sci-fi-horror-komédia pastiche, amely nem csak a zsánerek, hanem az ideológiák között is lavíroz, miközben enyhén szólva is gúnyosan viszonyul mindegyikhez: a modernista techno-tudomány patriarchátusához éppúgy, mint a Földet megmentő poszthumanista nővérek hibrid (maternális-leszbikus) ellenkultúrájához.[11] Miközben az is tagadhatatlan, hogy a gyakran szatírába forduló irónia inkább a patriarchátusnak szól, miközben a poszthumanista ellenkultúra inkább a groteszk árnyalataiban tündököl. Ezt támasztják alá a narratíváért és a klónozásért felelős amerikai sci-fi író nyilatkozatai is. „Ripley útja az, hogy a saját fogalmai szerint elfogadja a maga speciális humanitását, még akkor is, ha nem feltétlenül illik rá az 'emberi' jelző." – állítja a magát feministának tekintő forgatókönyvíró, Joss Whedon, aki szerint a film a nők potenciális helyét mutatja meg a jövő humán világában, ami már csak azért is vicces, mert egyikük reprodukciója sem igényel férfiúi asszisztenciát. Viszont e kommentár értékelésénél az sem lehet utolsó szempont, hogy Whedon legsikeresebb alkotása nem más, mint Buffy a vámpírvadász, egy csini, szőke gimnazistalány, aki hihetetlen akrobatikus ügyességgel és bájossággal aprítja a sötét oldal különféle démoni teremtményeit egy sokak által kedvelt TV-filmsorozatban. A fil

2014 11 19 $15^{40} - 16^{30}$

14 ele/11

ként, sőt szexuális
k szemében például Ripley egyszerűen
y"), akit egyszerűen csak jól kefélhetőként
hismo mélyebb, kvázi-pszichoanalitikus
ában. A freudi fetisisztikus szkopofília
nyezésébe, a kalózkapitány orgazmikus
reklámokon csüngő kalózok is ebben a
dődnek, amikor Ripleyből is fétistárgyat
(félig katonai ruha, félig
lepő erőfölényével és távolságtartó
etést képvisel a fetisiszta férfiuralommal
teljesedik ki, amikor Ripley az alienek
fényes bőrszerkó), dominaként születik
apatot. De vajon honnan származik Ripley
san idegen képességeit?
mina a vaginából ered. Némiképp
évek performatív gender-elképzelése előtt
szencialistának tekinthetők, amely alatt azt

dern irónia jegyében elemezte a filmet: Caroline
r, Humor, Gender and Race in Alien Resurrection.
54.
ence fiction orientációjú munkásságát: Fredric
logikája. (1991) Ford.: Erdei Pálma. Jószöveg,

Vizuális élvezet és elbeszélő film. (1975) Ford.:

2014 ~~4~~ 2. 21 9^{30} – 16^{16}

a Jolem / 16 cél.

ce rebelle!

ebben 92. a- rohé

Ci Patoli q

Automatic 2-sided printing[2]

10/100 networking[3]

Instant-on-Technology

HI-SPEED CERTIFIED USB™

HP's Professional LaserJet Printer - id

Do more. Wait less. Improve productivity P2015 series gets the first page out fast, start - and finish - quickly.

Professional quality in a compact packag HP LaserJet P2015 delivers professional reports with complex images shine.

Easy to setup, use, and manage. Save h convenient point-and-click supplies reord

Use original HP LaserJet print cartridg printing every time.

Designed together with the printer for con

Legendary HP quality and reliability, back Cartridge Warranty.

Easy to use and replace for low-maintena

Compatible with a range of HP professior papers that fit the way you work.

[1] Available only on HP LaserJet P2015, P2015d, P2015n, P201
[2] Available only on HP LaserJet P2015d, P2015dn, and P2015x.
[3] Available only on HP LaserJet P2015n, P2015dn, and P2015x.

www.hp.com

Hewlett-Packard Company, Palo Alto, CA USA 94304• ©200

2014 III 11 26 9–15 h.

43 alem 137 cód.

TÓRÓNI

→ a vezér Sági utolsó

Az *Alien*-filmek magyarországi kultúratudományi recepciója lényegében egyetlen tanulmányra szorítkozik, de az is inkább az áttekintésre, mint az érdemi értelmezésre vállalkozik.[5] Kiss Gábor Zoltán némi fenntartással kezeli a feminista és a pszichoanalitikus értelmezéseket, és inkább a zsáner- és a filmnyelvi megközelítések felől veszi sorra az *Alien*-filmekről írt elemzéseket (mindenekelőtt a két *Alien Zone* kötetet). Ez a stratégia amúgy jellemző a magyar filmkritikára egészére, és kitapintható a legjelentősebb (ha nem az egyetlen) magyar filmelméleti folyóirat, a Metropolis tematikus számainak összeállításában is. A magyarországi filmkritikában nemzetközi összehasonlításban viszonylag ritka a sci-fi és a horror filmek feminista megközelítése, ami talán arra is visszavezethető, hogy a feminista filmelmélet, és a hollywoodi zsánerfilm egyaránt a kilencvenes évek végétől kezdve nyert polgárjogot az avantgárd és a szerzői film iránt elkötelezett magyar nyelvű filmelméleti diskurzusban. Ekkor azonban a nemzetközi kritikai életben a zsánerfilmek elemzéséhez csak
[illegible] post-theory" korszaka – alkalmazták a

1021

1978. II. 18. 15.05. Televizio - Vné -
Nádparipán

Barcsay Jenő. Festőművész

- Egy mezőségi faluban töltöttem el az életemnek egy elég nagy részét. Beszéltem olyan emberekkel, akik a Mezőségen végig utaztak, hogy milyen unalmas lehet a Mezőségen élnek, Mezőségnek az élete. Pdig nem. A Mezőségnek is megvannak a maga szépségei. Hát ilyen volt a Mezőségen Katona község, ahol én a gyeremekkoromat eltöltöttem. Általában véve a Mezőséget az jellemzi, hogy nagyon szép formáju, kopár dombok boritják a Mezőséget, és ilyen dombok veszik körül Katona községet, és minden mezőségi falunak van egy tava. Na most azért emelem ki a Katonai tavat, mert ugy hivták, ma is ugy hivják, mert nagyon fontos szerepet játszott a gyerekeknek az életében, tehát a mi életünkben. Elhatároztuk, hogy nagyobb távolságra merészkedünk, fölmásztunk alegmagasabb dombjára, a környező dombok közül a legmagasabbikra és hirtelen elterült egy nagy viz, előttünk volt egy nagy viz. Magasról csodálatos élményben volt részünk, különösen nekem. Ugyhogy még most is előttem van annak a látványnak a hangulata, a szépsége. Később, amikor idősebb koromban Osztiában láttam vagyis közelről a Földközi-tengert, az korántsem gyakorolt, nem volt olyan élményben részem, mint amikor gyerekkoromban először láttam vizet. Pedig hát hol van egy tó a tengerhez viszonyitva? Ugye az sokkal kisebb. Nade mi tetszett? A viznek az a csillogása, annak csodálatos hangulata volt. Már természetes, hogy utána aztán nem nagyon kérdeztem meg a szüleimet, ebben is én voltam a főkolompos, gyakran kilopakodtam a tóhoz, és nem kérdeztem én ott senkit sem, hogy szabad-e a bárkához hozzányulni vagy sem, néha beugrottam a bárkába, de egyszer majdnem pórul jártam, mert ott sekély volt a viz, nagyon iszapos és fejets ugrottam. És bizony a fejemnek egy része belefúródott a pocsolyába. Gyenge gyerek voltam, s éppen ezért nem mondom, hogy az anyám elkényeztetett, de féltett. Én meg talán ezért nagyonis imádtam az anyámat, nagyon szerettem, nagyon ragaszkodtam hozzá. Persze, hogy voltak játszó pajtásaim. Amikor magamra maradtam, akkor én hát magamban tudtam szórakozni. Kis kutacskákat ástam, azt kiraktam kövekkel, és olyanokká alakitottam, mint amilyeneket láttam, nagyban. Akkor szerkesztettem hozzá kutgémet is. Akkor vájut is, amiből az ökrök szoktak inni. És ezzel szórakoztam.. Később aztán házacskákat is épitettem, ~~egy~~ még téglácskákat is raktam. És hosszan el tudtam töprengeni az ilyen munkálkodásaim közepette. Gyerekkori emlékek azok az embert egy életen keresztül végig kisérik. Nékem most is kedvencem a sárga szin, az okkersárga.

- Miért?

-.Azért, mert azok a kopár dombok nyáron ugy leégtek, megégtek, és az olyan sárga, olyan rozsdásbarnás-sárga volt.

- Jenő bácsi! Az a sárga, hasonlit ehhez a mezőségi sárgához?

-

- Ja! A képemről van szó. Hát nem kell hátra fordulni, mert ismerem a képemet. Igen. Hasonlit. Hát természetesen nagyon át van irva az a sárga, még olyan sárgát használtam, amiatt a mondani valóm és a kép xkövetelt.

- Van-e valamilyen más szin, ami ehhez a sárgához hasonlóan a községet, a házat, a gyerekkori hangulatokat hivja vissza?

- Hát nagyon szeretem a kék szint. Nemcsak az ég kékje sugallja ezt a szint, szeretem a kék szint. Lehet, hogy azok a vetett árnyékok, amelyeket én láttam ugye az akácféknak és a házak árnyékait, én azoknak nem feketéknek meg barnáknak éreztem, láttam, hanem kékeseknek. Hirtelen az emberekre is gondolnunk kell. Azokra a falusi parasztemberekre, elsősorban, akiket én nap mint nap láttam. Katona községgel tulajdonképpen egy elterpeszkedett román falu, és érdekes, hogy azok a román emberek, ott a népviselet nagyon-nagyon érdekes festői volt, Tessék elképzelni olyan 160-180 centis férfiakat hosszu hajjal, kipödört fekete bajusszal. Mintha Rákóczi korabeli emberek sétáltak volna az utcán. Ott olyan volt a népviselet. Két kilométerrel odébb, Gyeke községben - ez egy szomszéd község - ott már egészen másképpen jártak az emberek. Ne most ez a népviselet természetesen hatott rám, és végig is kiért engem, mert ugy érzem, hogy a szentendrei mozaikon szereplő asszonyok.Mások juttatták eszembe ezt a hasonlatot. Meg is kérdezték tőlem, hogy honnan veszem én ezeket a szineket és ezeket a formákat. És akkor akaratlanul is azt feleltem, hogy ezek gyerekkori emlékeim. Azok a falusi asszonyok, amikor én azokat láttam kinn a mezőn, azok kapálták a kukoricát, a földjüket dolgozták, közben énekeltek. Közben pihentek. Azoknak a népviseletxét én sosem tudom elfelejteni, és részben a román népviselet, részben a magyar népviselet hatott rám akkor, és ugy érzem, ezek az emlékek élnek. Amikor hazulról tizéves koromban elkerültem, Kolozsvárra mentünk édesapámmal, és beiratott az ottani református gimnáziumba, kollégiumba. Hát ez a kollégium akkor nagyon ridegnek hatott, pedig később, amikor én meglátogattam azt a kollégiumot, később amikor ugye többször hazamentem, nem tünt ridegnek. Valószinü azért, hatott akkor tizéves koromban ridegnek, mert nagyon anyás gyerek voltam és hát fájt az, hogy a családomtól engem elszakitottak. Arra az egy évre, amelyet Kolozsvárott töltöttem, nem a legkülemesebben emlékezem vissza. Nem azért, mert egy Nagy Jenő nevezetü tanár igazságtalanul jól elnáspángolt, de ridegnek hatott akkor. Annál gyönyörüségesebb volt a főtere. Nagyon tetszett nekem a Szt. Mihály templom. Pedig hát kisgyerek voltam és ez öntudatlan volt nálam, ugye. Észrevettem egy ilyen katedrálisnak a szépségeit. Aztán Szamosujvárra kerültem. Ránéztem mondjuk a szamosujvári szép barokk örmény templomra. Hát önkénytelenül is és természetes, hogy hatott a minumentalitásával. Én soha életemben sem gondoltam arra, hogy belőlem festő lehessen. Először is azért,

mert az édesapám az egy szegény falusi közjegyző volt. Sokan voltunk gyerekek. És hát kevés volt a pénz. Hát arra, hogy én Pestre kerüljek, akkor, amikor olyan történelmi események történtek abban az időben, hát arra én nem is gondolhattam. És a véletlen folytán én Marosvásárhelyre kerültem. Hát persze akkor én már rajzoltam,,de inkább festettem kisebb akvarelleket készitettem, és magamhoz vettem körülbelül olyan 30-40 kis akvarelt és azzal mentem Marosvásárhelyre azzal a céllal, hogy egy téglagyárban valami ilyen munkát vállalhassak. Mert hiszem akkor én már leszerelt katona voltam, tizenkilenc éves voltam. És hát restelltem azt, hogy én még mindig a szüleimnek a nyakán élősködöm, és ott találkoztam egy nagyon kedves családdal, Katonka nevezetü kislányukkal hát nagyon összebarátkoztunk, és ő hivta föl a figyelmemet ottani rajtanárra, Gulyás Károlyra, akinek a nevét sosem felejthetem el. Az kérdezi tőlem, hogy "honnan jöttem én? Ide, Vásárhelyre." Mondtam, hogy "Katona községből." "Nahát kedves fiam, szépen menj haza! Végy elő egy ceruzát, papirt és embert rajzolj, embereket rajzoljál!" És két két mulva gyere vissza a rajzaiddal együtt!" Utána azt mondja: "Na most kedves fiam, elmegyünk egy nagyon gazdag úrhoz, Soproni Illyés Sándorhoz, akit nagyságos úrnak kell szólitani." Hát elmenünk. Azt kérdezte tőlem."Nem volna kedved a Budapesti Képzőművészeti Főiskolára bekerülni, beiratkozni?" Hát ugye egy ilyen kérdés meghatott engem, nem is gondoltam erre, ilyen lehetőségekre.És kezembe nyomott, adott négyszáz koronát. És azon a négyszáz koronával fölutaztam Pestre. És jelezte azt is, hogy Rádai utca 5 szám alatt lakik az ő sógora, dr. Fromm Lajos ügyvéd, minden hónap elején jelentkezzen nála, ott megkapom a négyszáz koronát. Ugy is történt. Nagyon érdekes ember volt ez a dr. ez a Fromm Lajos. Azt hiszem, hogy egy rideg ember lehetett. Én jelentkeztem minden hónapban. Soha nem kérdezte tőlem meg, hogyhát "kedves fiam nincs valamire szükséged? Hogy érzed magad itt a nagy mindenségben? Nincs valami bajod?" És szokták mondani, szerencsére is szüksége van az embernek ahhoz, hogy az élete célját elérhesse. Engem a sorsom véletlenül vitt el Marosvásárhelyre és vezetett ehhez az emberhez, Gulyás Károlyhoz, akinek a nevét soha sem felejthetem el. Mert őtőle kaptam az első biztatást. Amikor megmutattam az akvarelljeimet, akkor csak annyit mondott nekem, hogy "kedves fiam, te tehetséges ember vagy."De én akkor olyan naiv voltam, hogy nem vettem én ezt olyan komolyan.

-Azért biztonságot adott!

- De nem tudtam, hogy mi lesz ennek a vége! Eleinte mindenfélét össze-vissza másoltam, levelezőlapokról. Mind ahogy ez szokott történni. Később aztán,amikor szebbet, jobbat akartam és észrevettem a természetben bizonyos szépségeket, illetőleg a természet szépségeit, amelyek rám ház közvetlenül hatottak, akkor már ki-kimentem a szabad természetbe, és hát a természet előtt

próbáltam rajzokat, de főképpen akvarelleket készíteni. De ezek az akvarellek félig-meddig egyesitették a levelezőlapoknak a megszokott stilusát, a természetből vett szépségekkel valahogy én úgy összekevertem meg. És abból kijött egy katyvasz.

- A főiskolán Jenő bácsi Rudnay tanátványa volt.

- Rudnay abban az időben - akit én hangsúlyozom nagy mesternek tartok - minden hónapban meglátogattam növendékeit, és végig nézte az egy hónap alatt késztült dolgokat. Én, az én képemet két ablak közé fölakasztottam azért, hogy ne vegye észre a mesterem, mert attól tartottam, hogy azért ki fogok kapni. Tudtam, hogy az nekem jó dolgom. De attól tartottam, hogy talán őneki más lesz a véleménye. És, hogy Rudnay bejött, egy magas, 180 centis, egyenès tartásu férfi volt. Végignézett és az én képemre mutatott. És az kérdezte, hogy ez a kép kié? Ki festette azt a képet? És akkor én eléggé gyáván és hát zavarba jöttem, és azt mondottam, hogy ezt én festettem. Kérem tessék levenni! Levettem, és ahhoz, amit most elmondok, semmit sem teszek hozzá. Megölelt, s azt monda:"Barcsay úr - mert akkor uraknak uraztak minket - ez nemcsak itt Magyarországon szép, hanem a világ bármelyik részében." Amikor én Pestre jöttem, kimentem a szabadba, és sajnos nem megfestettem, hanem lefestettem a tájat. A kettő között nagy különbség van. A lefestés annyit jelent, hogy nem fotószerüen, hanem azokat a formákat, amelyekből én elindultam, amelyek előttem voltak, azoknak a lemásolása kielégitett. Később már, amikor fejlődött a látásmm, akkor már ez nem volt elegendő, akkor már tudtam, hogy mi az a kép, és annak is tudatában voltam, hogy a természetben látott dolgok, csak lökést adhatnak a festőknek arra, hogy a festői gondolatait, problémáit, illetőleg gondolatait kifejezhesse, mégpedig efstői eszközökkel. Tehát szinnel, vonallal, formával. Idekapcsolhatom természetesen mint legfontosabbat, a teret. Mert formát tér nélkül elképzelni nem lehet.

/Zene/

Amikor először megláttam Szentendrét, illetőleg Szentendre környékét, abban a pillanatban tudtam, biztosan tudtam, hogy Szentendrét soha többé nem fogom elhagyni. A nyár melege bennem mindig a sárga érzetét keltette. Ha valakit kielégitett már az a témakör, akkor ott vannak Szentendrének a sikátorai, épületei, amelyek ilyen esetben, és ilyenkor nagy segitséget nyujt a festő felé.

/Zene/

Mindig nagyon szerettem kiállitásokra járni, képeket nézegetni. De különösen a fiataloknak a képeit szerettem nézegetni, azokhoz

közelebb férkőzni - már ugy értem a képekhez közelebb férkőzni - mert ha az ember a képekhez nem szeretettel próbál közeledni, akkor a kép nem is engedi magához közel a nézőt. Miért szerettem én a fiatalok közelében élni, miért szerettem a fiatalokat, miért szerettem a fiataloknak a munkáit nézegetni? Azért mert én, mint idősebb, sokszor lökést kaptam, biztatást. Olyan értelemben, hogy merni kell. Mert a fiatalok sokszor nincsenek is tudatában annak, hogy ők milyen könnyen tudnak néha megoldani nagyon nehéz kérdéseket, problémákat. Mi, akik hát mondjuk hát már nagyon sok mindenen mentünk keresztül, .../Szalag vége!/...hát tökéletes legyen. Nekünk sokkal nehezebb éppen ezért egy képnek a kialakitása, mint egy fiatalé. Egy fiatalabb festő az könnyedén elintéz dolgokat. Az feleltőlenebbül. Tehát ugy, mint egy gyerek. Ha az ember gyerekkrajzokat néz, hát azok tisztán ösztönből fakadó kis dolgok, festmények közvetlenül hatnak az emberre az ilyen kis dolgok. Azért, mert azokban csak kifejezés van, tudás nincs. Nagyon kevés. De az éppen elegendő ahhoz, hogy az a gyerek a gondolatait, élményeit kifejezhesse. Nem kell se több, se kevesebb.

/Zene/

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 JUN 15

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Barclay Gerő

1021

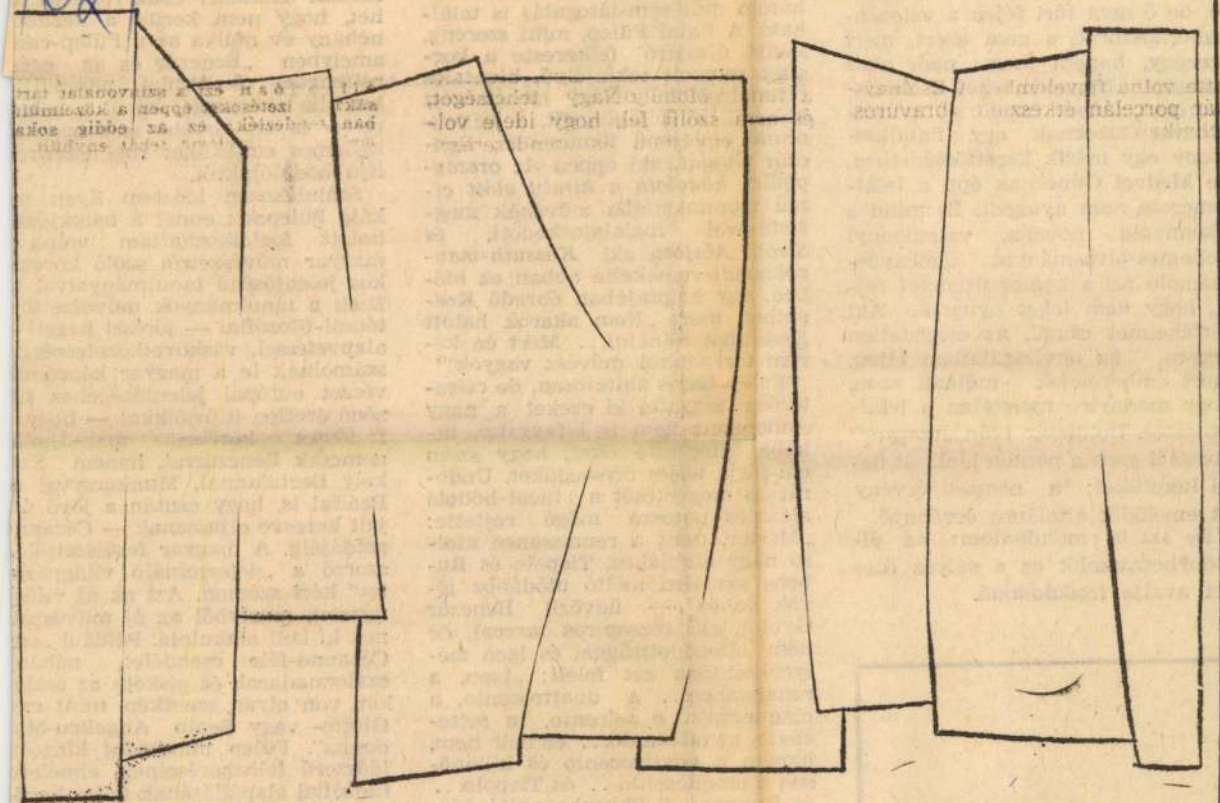

Balogh László rajza

...ifjusága, más élménybeszámolókat követelve tőle, de ő nem tűri fején a veteránbabérkoszorút, s nem azért, mert szerény, hanem mert nem akar hazudni. „Nyugodt lehet a lelkiismereted, Gábor bácsi" — mondja Medvei Gábornak egy fiatalaszszony egy másik kerettörténetben, de Medvei Gábornak épp a lelkiismerete nem nyugodt. És mind a tizennyolc novella, valamennyi kellemes-olvasmányos élménybeszámoló azt a komor üzenetet rejti, hogy *nem lehet* nyugodt. Aki történelmet csinál, az elégedetlen legyen, az önvizsgálatban éljen, mert emberéletek múlnak azon, hogy mennyire nyugtalan a lelkiismerete. Boldizsár Iván „magyar" novellái ezen a ponton lépik át hazai keretüket; a nemzeti érvény itt emelődik általános érvénnyé.

De azt is mondhatom: az élménybeszámolót ez a súlyos üzenet avatja *irodalommá.*

...es szobáról

és jegyzetanyaga e... *Árpád* kutatómunká... három műterem-látc... ható. A fiatal Fülep, ... kezdő újságíró felk... szak roppant tekinté... elismerésekkel dúsan... alkotóit, *Zala György*... niumi emlékmű főművészét, *Benczúr Gyulát*, aki éppen *Az országgyűlés hódolata a király előtt* című monumentális művének megfestésével foglalatoskodott, és *Stróbl Alajost*, aki *Kossuth-mauzóleumát* remekelte abban az időben, egy kriptájában ébredő Kossuthot, mert „Nem akarok halott Kossuthot csinálni... Mert én kérem forradalmi művész vagyok!"

Fülep Lajos áhitatosan, de célratörően faggatta ki ezeket a nagy embereket; nem is kifaggatta, inkább kiforgatta őket, hogy szem elé tárja teljes ürességüket. Undorát és megvetését a tucat-hódoló alázatos pátosza mögé rejtette: „Mester, mint a renaissance utolsó nagy alakjához, Tiepolo és Rubens egyetlen méltó utódához jövök önhöz" — üdvözli Benczúr Gyulát, aki rózsapiros arccal, de némi elfogódottsággal és igen mélyenszántóan ezt feleli: „Igen, a renaissance... a quattrocento, a cinquecento, a seicento, a settecento, az ottocento... ez már nem, hanem a quattrocento és különösen a cinquecento... és Tiepolo... és Rubens..." Ebben a nyitó párbeszéd-töredékben benne rejlik a meginterjúvolt művész teljes szellemi látóköre, és az interjúvoló értékelése is. És amikor a három

...pereputty ... nyíltsággal kerül a helyé... re — és így tovább is őrizhette... kellemes emléküket rokonszenve... ifjú hódolójukról.

Szándékosan időztem ilyen so... káig Fülepnek ennél a trükkjéné... holott foglalkozhattam volna ... magyar művészetről szóló korsza... kos jelentőségű tanulmányaival i... Ezek a tanulmányok művészettör... téneti-filozófiai — jórészt hegeli-alapvetéssel, vaskövetkezetességg... számolnak le a magyar képzőmű... vészet európai jelentőségéhez fű... ződő éretlen illúzióikkal — hogy ... festészet körében maradjunk... nemcsak Benczúrral, hanem Szé... kely Bertalannal, Munkácsyval é... Paállal is, hogy ezután a jövő út... jait keresve eljussanak — Cézann... példájáig. A magyar festészettől ... szerző a „determináló világnéze... tet" kéri számon. Azt az új világ... nézetet, amelyből az új művészet... nek ki kell alakulnia. Például „eg... Cézanne-féle csendélet, néhán... szalonnadarab és piskóta az aszta... lon, van olyan szentkép, mint eg... Giotto- vagy Beato Angelico-Ma... donna". Fülep mindmáig kínzóa... időszerű felismeréseinek, elméleti... filozófiai alapállásának teljes hord... erejét a nem szakmabeli olvasó... amilyen én is vagyok, csak érezn... és legfeljebb érzékeltetni tudja. De... az interjúk fintorában rejlő kese... rűséget nagyon pontosan felfog...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Barczay Jenő

MAGYAR SZÓ
1965 ÁPR 26

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS BELGRÁDBAN

102

Belgrádban tegnap megnyílt az első magyar grafikai kiállítás. Több mint száz modern képzőművészeti alkotás került közszemlére. Többek között Barczay Jenő, ~~Hincz~~ Gyula, Gross Arnold és Gács Gábor művei tekinthetők meg a belgrádi képzőművészeti múzeumban.

képzettebb lugas,
vállalkozhatnak elké-
szítésére. Ez a munka becsü-
letére válik a nagy hagyo-

HH 1961. VII. 24.

Interjú kérdések nélkül

Barcsay Jenővel

Barcsay Jenő Kossuth-díjas festőművész
(Foto: Csuzi Zsuzsa)

A Főiskolán, ahol tanít, szünet van. Ilyenkor visszavonul, elmenekül a zajtól, a nagyváros mozgalmasságától. Valahol csendben és magányban dolgozik, alkot. Nyári műtermének nincs telefonja, címét is legfeljebb néhányan ismerik. Aztán valahogyan mégis útba igazítottak. S már suhant is a gépkocsi, tikkasztó nyári forróságban, a Duna mentén, felfelé. Szentendrére.

Mit csinál? Apró képeket fest. Sokat dolgozik: reggel és szürkületkor, amikor a forróság alábbhagy. Mégis élnek ragyognak a színek. Talán ezért is van itt a színek szerelmese, a szakállas, ősz mester: Barcsay Jenő.

Tényleg, csak úgy van az, valahogyan — mondja a festő, amikor a váratlan vendéget az árnyas kertből a még árnyasabb, hűvös, csendes műtermébe vezeti. — *Szeretem Szentendrét, ezért vagyok itt minden nyáron, immár évtizedek óta* — és most apró, fürge mozdulatokkal gyújtja a lángot, feketét főz sebtiben, enyhítőül, frissítőül a fülledt délutánon. — *Szentendre a szülőföldemre emlékeztet, lankáival, utcáival, s talán még embereivel is. Jól esik a munka, és alig várom mindig, hogy jöjjön már az a nyár, elvonulhassak a műtermembe. Minden komolyabb művem szinte itt született. Itt festettem, rajzoltam, itt is írtam. A könyvem is itt érkezett világra, az anatómiáról és a drapériáról*

Amikor már az ízletes, erős feketéjét szürcsölgettük, kérdés nélkül magyarázatba kezdett, folytatván szavait:

— *A Főiskolán anatómiát adok elő a képzőművész növendékeknek, pedig amikor elkezdtem, jó pár éve, az óráimat, nem sokkal többet értettem az anatómiához, mint tulajdon hallgatóim. Eljöttem aztán ide, a szentendrei csendbe, és töprengtem, éjszakákon át. Felállítottam magamnak a tételt. Nem arra van szükség, hogy a növendékek a Főiskolán megtanulják az izmok és csontok nevét, s úgy ismerkedjenek meg az emberi testtel, inkább az lenne jó, ha látnák is, éreznék is, képzőművész szemmel. S így tudnák festeni, rajzolni, szoborba mintázni az izmokat, testi arányokat, hiszen az én növendékeim festők, grafikusok, szobrászok, nem pedig orvosok, sem nem éppenséggel sebész operatőrök. Éjszakákon keresztül rajzoltam tehát, apró cédulákra; azokat vittem magammal a főiskolai óráimra, és tanári, művészi elvem valószínűleg sikerrel járt. Egyszer később hivattak a minisztériumba, hogy könyv kellene erről az én anatómiámról. Jóságos ég! Hát aztán azt hogyan csináljam? Valósággal futottam Szentendrére, gondolkodni. Bezárkóztam, éjszakákat ültem az asztal mellett, és rágtam a ceruzát. Ekkor is minden megvilágosodott. Egymás mellé raktam azokat a kis cédulákat, amelyekre az óráimhoz készített vázlatokat rajzoltam fel annak idején, és kitelt belőlük, láttam, a könyv. Munka közben rájöttem, hogy nemcsak az emberi testnek van anatómiája, hanem a drapériának is. Ebből a felismerésből született meg második könyvem, a drapériáról. Az is itt készült. Egyébként az anatómiai könyvemnek most készül a francia kiadása, Párizsban.*

... Idáig jutottunk a beszélgetésben, közben telt az idő, lassan barna árnyak borultak lágyan a nyári délutánra, amikor a mester megkérdezte: tulajdonképpen mi is érdekel? Miért jöttünk ebben a nagy melegben őhozzá? Tulajdonképpen minden kérdésünk, kérdezetlenül is, elfogyott. Arra voltunk kíváncsiak, amiről beszélt.

Simon Gy. Ferenc

Új bauxit-bánya nyílik a Bakonyban

A bakonyi bauxitbányák halimbai és nyirádi területén a második ötéves tervben újabb bauxitbánya nyílik. A kutatásokat a Balatonalmádi Bauxitkutató Vállalat végezte. A geológusok véleménye szerint *a Nyirádtól Sümeg felé vezető országút mellett jelentős ércvagyon rejtőzik a föld mélyében, kitermelése gazdaságosnak ígérkezik.*

Elsőnek a dültnyiresi „7/a" elnevezésű terület megnyitására kerül sor. Előreláthatólag *már a harmadik negyedévben bekapcsolják a termelésbe e terület első bányáját.*

Az új bányában *korszerűen gépesítik a rakodást.* A szükséges berendezések már a helyszínen vannak. Néhány hónap múlva szkréperes fejtési kísérleteket is kezdenek.

Oktatási politikánk nemze

Magyar az UNESCO n

Tanköteles gyermekei egyetemeinken: a gyerm mű

A napokban fejeződött be az UNESCO nevelésügyi világszervezetének ülése. Itt nagy elismerés és megtiszteltetés érte hazánkat: *Benczédi* Józsefet, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetőjét *a világszervezet alelnökévé választották.* Hazatérve Benczédi József a következőket mondotta el a H. H.-nek:

— A nevelésügyi világszervezet *86 államot sorol tagjai közé, csaknem annyit, mint az ENSZ.* Küldöttségünk be-

Metángázok és ivóvíz után kutatnak a tapolcai barlangban a könnyűbúvárok

A bronzbarna, atlétatermetű férfi lábára húzza uszonyait, hátára veszi légzőkészülékét és nagy loccsanással eltűnik a vízben. Ezután még öten merülnek a víz alá: egytől egyig gyakorlott „békaemberek", az MHS könnyűbúvár szakosztályának tagjai. Még az elmúlt évben kezdték el, s ebben az esztendőben, a kora őszi hónapokban folytatják a *Tapolca* alatti tavasbarlang ismeretlen rejtekeinek feltárását és térképezését. *Ezzel világviszonylatban is figyelmet keltő munkára vállalkoztak.*

A nehéz, fáradságos munkát a múlt évi *„decemberi toborzáson"* kezdték el. Egy hétig szinte minden idejüket a víz alatt töltötték — *volt, aki a barlangban is aludt!* — és a Szilvesztert is itt ünnepelték.

Térkép a barlangfolyosókról

— A földalatti barlang egyik előcsarnokából, amelyet nagy geológusunkról *Lóczy*-teremnek neveztek el, indultunk el a „vízalatti bevetésre" — mondja *Burza* László, a békaemberek parancsnoka. — Akkoriban az volt a feladatunk, hogy a többé-kevésbé már ismert barlangfolyosókról és járatokról részletes térképet készítsünk. Ezt a munkát csak elkezdtük, s most ősszel kívánjuk folytatni. Azonban néhány folyosóban máris találtunk vígan úszkáló halacskákat, s ez azt mutatja, *kell itt valahol szabadon áramló, tiszta, ivásra alkalmas víznek lennie.*

Úszó-nyomozás

— Az „úszó-nyomozás" során több hasznos tapasztalatra tettünk szert. Megállapítottuk például, hogy a község közepén elterülő *Malomtó* is a barlangi vízből töltődik fel. Azt sem tudta eddig senki, hogy az egymáshoz csatlakozó földalatti folyosókat teljesen ellepi a víz, amely csak két „teremben" nem éri el a

1964 NOV 15

1021

„A művész az embernek alkot...“

Látogatás Barcsay Jenőnél

Az 1964-es velencei biennálén, a képzőművészek idei nemzetközi szemléjén négyszáz festő közül tizenhetet emelt ki név szerint a katalógus. Az egyik magyar: Barcsay.

Együtt nézzük a katalógust, a biennáléról beszélgetünk a mesterrel, Barcsay Jenő Kossuth-díjas érdemes művésszel, a Képzőművészeti Főiskola tanárával.

Az első díj

— Láttam kint számtalan sikertelen, elszomorító vállalkozást is. Olyanokat, amelyeknek elkészítése, bírálása szerintem már nem festészeti vagy szobrászati ügy. Egy Rauschenberg nevű amerikai nyerte például az első díjat. Művére — fehér vászon alapon fotodarabkák — egy „igazi“ vekkerórát ragasztott, s evvel már régen túllépett a művészet határain. De láttam sok maradandót is — folytatja — ezután a zenéről kezd beszélni. Lelkes zenebarát, olykor maga is muzsikál a saját gyönyörűségére. Gyakran hallgatja Bartókot, szereti Beethovent.

— De Bach a zene csúcsa. Hozzám ő áll legközelebb.

Bachban — sok egyéb mellett a zseniális szerkesztőtehetséget, műveinek kristálytiszta kompozícióját csodálják a zenebarátok. A Barcsay-képeknek is szerkezetét dicsérik legtöbben. Ezért a vonzódás Bach zenéjéhez?

— Valószínűleg ezért is. Szeretek a dolgok szerkezeti szépségéből kiindulni, a különböző formák rendszeréből. De nem öncélúan keresem a szerkezetet; a formák rendje mögött mindig ott érzem a természetet és az embert. Természet nélkül nem is tudok alkotni, onnan kapok mindig újabb és újabb gondolatokat a festéshez.

Vonz a táj

Vonzódik a kis Duna-parti városkához, Szentendréhez. 1929 óta, mikor először megátta ezt a várost, minden évben ott tölt hónapokat. Május végén befejezi a tanítást, s szeptember, az új tanév megkezdéséig be se jön a fővárosba a művésztelepről. De képein csak az utóbbi időben jelennek meg a város apró, színes házai, keskeny, kedves utácskái, s a régebben Szentendrén élt festők, Ferenczy Károly, Tornyai János, Vajda Lajos művészetéhez sem hasonul életműve. Mi hívja hát a kis városba?

— A táj. Erdélyből származom, a Mezőségben vannak ilyen dombok. Ezt hoztam magammal otthonról, s ezt találtam Szentendre környékén. Ismeri azokat a ritmikusan ismétlődő mezőségi dombokat, amiken végtelen megművelt földek sorakoznak.

Nem jártam ott, de mindenki felidézheti magának Barcsay táját, mindenki, aki ismeri tájképeit. A domborzati formák lüktetése, a szántóföldi barázdák változatos, mély ritmusa, mintha a paraszti élet keménységét, nehéz ütemét fejezné ki. De nem komorak ezek a képek: életteli szinek izzanak a fekete körvonalak között — mint a lefojtott szenvedély — s így telik meg az erős, fekete váz eleven élettel. Ezért is érezzük az embert minden képén, ott is, ahol a figura nem látható.

— Emberit kifejezni nemcsak emberalakkal lehet. Van Gogh festett meg például egy pár bakancsot olyan elgyötörtnek, olyan élettelennek, hogy a néző érzi, látja a bakancs nem létező gazdáját is, az embert.

— Ezt tartja a mester a művészet feladatának?

— Igen, ezt még Rudnaytól megtanultam. Ő volt a mesterem. Egyszer megkérdezte tőlem:

— Mondja, festene akkor is, ha egy lakatlan szigeten élne, és tudná, hogy soha nem kerül el onnan sem maga, sem a képei?

— Természetesen, mester — vágtam rá öntudatosan.

— Fenét festene. En legalább is nem festenék, kiülnék a partra és süttetném a hasamat. A művész az embernek fest, egyébként nincs értelme az egésznek. — Bölcsen hunyorít hozzá, nem kell magyarázni, hogy ő is ezt vallja.

De az emberi alak ábrázolásában is nagyot maradandót alkotott Barcsay Jenő.

— 1945-ben kineveztek a főiskola művészeti anatémia tanszékére. Addig én sem tudtam többet az emberi testről, mint akármelyik festő. Meg kellett tanulnom, hogy tanítható-sak. Évekig dolgoztam, tucatjával készítettem a vázlatokat az órákra, így gyűlt össze későbbi könyvem, a Művészeti anatómia anyaga.

Egy könyv — idegen nyelveken

Ezért a könyvéért 1954-ben Kosuth-díjat kapott, s azóta szerte a világon ebből tanulják az anatómiát a művészjelöltek. A magyar kiadásokon kívül megjelent franciául és / németül; orosz nyelven 11 ezer, angolul 25 ezer példányban adták ki. Utána megszületett a második könyv, az Ember és drapéria is, s nyomdára vár, a jövő évben megjelenik a harmadik, a Tér és forma. Ebben, — a reneszánsz művészek nagy hagyományait folytatva — gazdag életművének elméleti tapasztalatait írja meg a mester. Az életműnek azonban még sokáig lesz vége.

— Öregszem, de nem vagyok öreg. — Mondja az ősz szakállu mester, aki egyidős az évszázaddal. Mint minden évben, az idén is egy hónapot töltött otthon, Erdélyben, kedvenc dombjai között, s finom rajzok egész sorozatát készítette. A termést decemberben állítja ki, és — láttam — az összegyüjtött anyag megcáfolja azt, amit az imént mondott: — nem öregszik...

Rózsa Gyula

1964. november 15. vasárnap

NÓGRÁDI NÉPÚJSÁG
Magyar Hírlapkiadó Vállalat
Budapest, V., Pesti Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Prémiumvita

A teljes igazság

A harmadik negyedévre kitűzött célprémiumot csak három építésvezetőség kapta meg. Az építésvezetők közül néhányan még ma is háborognak.

Vajon kinek van igaza: az igazgatónak, vagy a méltatlankodó építésvezetőknek?

Lássuk a tényeket.

Ami igaz, az igaz. Építőipari berkekben köztudott, hogy egy megyei párthatározat és a vállalat műszinterve is előírta: az egész év termelését véve, a munkák több mint felét egyösszegű munkautalványok alapján kell végeztetni és a bért kifizetni. Azt pedig már a Nógrád is megírta néhányszor, hogy ezeket a határozatokat a vállalat arra illetékes dolgozói nem hajtják végre.

Miért? Arra kár a szót vesztegetni, hogy az egyösszegű munkautalványozásnak milyen előnyei vannak. Tíz esztendő óta könyvtárra való irodalma van az érvelésnek. Különben is minden építőipari vezető és munkás a saját tapasztalatából tudja, hogy nagyon hasznos. A vállalatnál inkább abban oszlottak meg a vélemények, hogy tulajdonképpen kinek is kell foglalkoznia az egyösszegű munkautalványozás szorgalmazásával, elősegítésével, mind teljesebb bevezetésével.

A vita persze hasznos, de közben az egyösszegű munkautalványozás munkaügyi problémává, feladattá degradálódott. És mert ez az állapot megegyezett a vállalat több műszaki vezetőjének nézeteivel, nem csoda, hogy bár a havi- és a negyedéves mérlegekből kiviláglott az építésvezetőségek többsége nem fordít gondot a határozat végrehajtására — ezért senkit sem vontak felelősségre. Ráadásul az egyösszegű munkautalványozás elterjesztése jóformán csak a teljesítményelszámolók prémium feltétele volt. Ezért., más — tisztelet a kivételnek — nem is nagyon foglalkozott vele.

Ekkor döntött az igazgató úgy, hogy a harmadik negyedévi célprémium odaítélésénél az egyösszegű munkautalványozásra előírt követelmény nem teljesítése az építésvezetőséget kizárja a prémiumból. És ennek a döntésnek következménye az, hogy a tucatnyi építésvezetőség közül mindössze háromnak fizethették ki, a prémiumot: Zsóri Lajos kórházi, Patay István szakipari és Tolnai Nándor segédipari építésvezetőségének.

Más előzmények, körülmények között ezzel a történet le is zárult volna. Nem lett volna belőle különös háborúság az építőipari vállalatnál sem, ha az a következetesség, amelylyel ezt az igazgatói döntést érvényre juttatták — nem lett volna szokatlan. Máskor kerültek „kiskapuk" — és néhányan ebben bíztak most is. De most még az sem bizonyult elegendőnek, hogy a célprémiumból kizárt építésvezetőségek közül jónéhány egyébként jelentősen túlteljesítette harmadik negyedéves termelési tervet.

Helyes ez a szigorúság, ez a következetesség? Feltételül. Volt-e eredménye annak, hogy az egyösszegű munkautalványozás prémiumfeltétel lett? Két adat mindennél meggyőzőbben bizonyítja ezt: kilenc hónap leforgása alatt a végzett munka 20,7 százalékát fizették ki egyösszegű munkautalvány alapján. De a harmadik negyedévben már 47 százalékát! S tekintve, hogy a negyedik negyedév prémiumfeltételei között is megtaláljuk az egyösszegű munkautalványozást, várható ennek az arányszámnak a tovább emelkedése. S ha jövőre még az éves termelési prémiumfeltételek közé is bekerül — nincs kizárva, hogy a Nógrád megyei Építőipari Vállalat tevékenységében bekövetkezik a fordulat az egyösszegű munkautalványozás széleskörű alkalmazása szempontjából. Ebből szinte felmérhetetlen gazdasági előnyök származhatnak. És nem kellene hozzá semmi más, csak a már említett következtetéseket megőrizni.

Következetesség... Ennél a fogalomnál azonban jó lesz megállni egy percre. A vállalat vezetőinek következetessége célravezető, de egyelőre kissé egyoldalú. A harmadik negyedévi premizálásnak vitathatatlan árnyoldala, hogy csupán hárman ütötték meg a mértéket. És ennek okait — nem a következetesség feladása, nem a kompromisszumok kedvéért, sőt inkább a következetesség kiteljesedése kedvéért — érdemes röviden osztály szerint — havonta a munkabrigádok harminc százaléka vándorol egyik építkezésről a másikra. Sokszor félbehagyva az egyösszegű utalványra kiosztott munkát. S gyakran úgy, hogy az építésvezető „feje fölött", megkérdezése, hozzájárulása nélkül rendelték el. A vállalat anyag- és szerelvényellátásnak sűrű zökkenői, amelyek gyakran felborítják egyes építésvezetőségek előre eltervezett, s rendszerint munkautalványozott tevékenységét — a másik akadálya az egyösszegű munkautalványozás széleskörű bevezetésének.

Látnivaló tehát, hogy a prémiumvita túlmutat egyes építésvezetőségek mulasztásain. Az igazgató következetességének ki kell terjednie arra is, hogy ezentúl minden gazdasági- és műszaki vezetőt, aki-nek bármi módja lehet elősegíteni az egyösszegű munkautalványozás elterjedését, meglegye ezt, - s a saját pénztárcáján is megérhesse: megtette-e.

Ha ez így történik, azt, amit ma megkövetelnek a munkahelyi vezetőktől, megkövetelik mindenkitől, akit illet: ha a következetesség érvényesül művezetőtől a főmérnökig, s amikor a prémiumot odaítélik, akkor is — nem lesz több prémiumvita az egyösszegű munkautalványozás miatt az építőipari vállalatnál. De ekkor lesz az igazgató ma is kétségbevonhatatlan igazsága — teljes igazság.

Csizmadia Géza

FRISSEN berakott haj

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 DEC 10.

ÉLET ÉS IRODALOM

Barcsay Jenő

1021

SZABÓ GYÖRGY:

KÉPZŐMŰVÉSZET

BARCSAY JENŐ ÚJ MŰVEINEK KIÁLLÍTÁSA

Ha lenne olyan díj, mellyel az év legszebb egyéni kiállítását lehetne jutalmazni, azt a magam részéről feltétlenül *Barcsay Jenő* most megnyílt tárlatának ítélném. Ritkán látni mostanában nemcsak nálunk, de azt hiszem, szerte a világon ilyen egyenletesen magas színvonalú, minden műfajban egyaránt meggyőző és hiteles képzőművészeti friss anyagot. Ami az *Ernst Múzeum* termeiben található, nemcsak az 1966-os esztendő, de az egész utóbbi korszak legjobb alkotói summázata, olyan dokumentáció, mely nemcsak Barcsay Jenő egyéni fejlődésének, de a magyar festészet és grafika rangjának is bizonyítéka. Sőt, azt hiszem, nyugodtan írhatok még többet: ha arra gondolunk, hogy ez a kétségbevonhatatlan *érték* a mi viszonyaink között, a mi emberi-művészi örömeink és gondjaink tüzében égett ilyen tiszta csengésűvé, akkor társadalmi jelentése túlmő hazánk keretein — márcsak a logika szerint is rendkívül becses érv lehet a művészet értelméről zajló nemzetközi vitában. S nem a lemondó, a megismerés vagy (másfelől) a közlés képtelenségét hirdető, vagy az öntudatlan ösztönösség, esetleg az objektív valóságot eleve „záróljelbe tevő" relativizmus, vagy a történelmi pesszimizmus oldalán, még véletlenül sem! Hanem — igazán nem kell bátorság hozzá, hogy kimondjuk — félremagyarázhatatlanul a művészi munka társadalmiságát valló, elkötelezetten humanista szemlélet bizonyítékai között. Olyan életmű épül a szemünk előtt, melynek tapasztalatait és pozitív tanulságait a szocialista képzőművészetnek feltétlenül hasznosítani kell: hiszen korszerű tartalmakkal telített, s ezeket *Frank János* jól tagoló rendezése külön is aláhúzza.

Ilyen mindenekelőtt —, hogy a legkézenfekvőbb példával kezdjük — a művészet „szakmai" törvényeinek szokatlanul erős tisztelete. Barcsay Jenő rajztudása, elemző-képessége, szerkesztői biztonsága (s közvetett-közvetlen pedagógiai hatása) vitathatatlan: szakmunkáiból az egész világ tanul. (Nemrég Olaszországban jártam: igényesebb könyvesbolt kirakata ma nem képzelhető el a *Művészeti anatómia* nélkül.) A mesterségbeli tudás ilyen foka s alkalmazásának mikéntje egyaránt példamutató: azt tanúsítja, hogy a felület és a mélység összefüggéseinek, a látszat és a belső erők kapcsolatának ismerete nem csupán technikai cél, hanem a biztonságos kifejező nyelvezet alapföltétele is, mert ennek hiányában (és itt téved sok álmodern festő) még a leginkább absztrakt művek hitele is kétségbevonható. De (s ez meg a kényelmes konzervativizmust cáfolja) éppen az ilyen pontos, minden árnyalat megjelenítésére alkalmas felkészültség birtokában képtelenség *másolni*, pepecselő aprólékossággal „leképezni" csupán a világot. Érdemes megfigyelni, hogy éppen az, aki olyan jól ismeri a vonalvezetés minden fortélyát, a szín minden effektusát, mint Barcsay, milyen kevés motívumot használ, milyen kevés eszközt vesz igénybe, mennyire felületes vagy látványos- [illegible] választja s [illegible] ezért) milyen változatosan tud beszélni általuk! Lényegre törő és már-már klasszikussá egyszerűsödött szótára az egyeditől az absztrakció *természetes* skáláján jutott el az általános felé; az alkalmitól a tipikus megragadásáig a tartalmi feltárás parancsát követve emelkedett. Lehetne leírni ennél modernebb alkotói processzust?

Az Ernst Múzeumban látható, hogy olyan művész *bizonyít* most, aki soha, sehol az objektív valóság határait át nem lépi; akitől az irracionalizmus éppúgy idegen, mint az érzelmi tisztázatlanság: nála minden leszűrt, átvilágított, tartalmában-formájában *megértett és megnevezett*, semmi nem véletlen, semmi nem esetleges, semmi nem voluntarisztikus. Amit felépít, abból — képletesen szólva — egyetlen téglát sem lehet kihúzni az összeomlás veszélye nélkül. Hol lehetne megjelölni az igényesség „vonatkozási pontját" a kortársi magyar művészetben, ha nem nála? Mindennek *értelme* van ebben az alkotásban s ráadásul anélkül, hogy kiszámítottnak látszana vagy rideg racionalizmusba csúszna. Mert mindennek *érzelmi töltése* is van: vallomás-értéke még a legtárgyilagosabb szerkezetnek is azonnal regisztrálható. Módszere hosszú, *egyszerre* analizáló és kontempláló megismerési folyamatról tanúskodik, melyben az elemző erőfeszítés rendre szorítja a lírát, ez viszont a lényeg megismerésére hevíti a rációt magát. Korszerű anti-romantikus és anti-„Sachlichkeit" képlet: sok mindent meg lehet fejteni általa.

Emlékezetes és mély élményt szerez magának, aki Barcsay Jenő új műveinek kiállítását felkeresi. Legyen mégoly kevéssé járatos is a képzőművészet huszadik századi történetében (s az elvontabb formanyelv titkaiban), azt rögtön meg fogja érteni, hogy a falakról az emberi tisztaság, az értelmi és érzelmi egyensúly, a bölcs életszeretet hullámai áradnak feléje; hogy a humanitás olyan sugárzásába kerül, mely alól nem vonhatja ki magát. A himnikus diadallal felmagasodó parányi ember-alakok kompozíciói (hadd nevezzem meg külön legalább a 47-es katalógus-számú *Figurák*, s a 49-es *Mozaik-terv* képét), a kis méretük ellenére is monumentális absztrakt festmények, melyek a geometriai formákat egyedülálló módon töltik meg pontosan körülhatárolható érzelmi jelentéssel (így például az *Emlék*, s még inkább az *Emlék, vörös kék*), a szerkezet és a szín elszakíthatatlan kapcsolatában való művek (*Sárgában sárga, Sárga táj, Szentendrei ház kereszttel* s a többiek), a kemény és lágy alakzatokat egyaránt mesterien újjáteremtő rajzok (mint a *Tanulmány, 1955*, a *Kompozíció II.*, a *Vonalrajz I.*, a *Mezőségi dombos táj*, a *Különös táj*, stb. stb.) s természetesen a híres *mozaikok* gyorsan meggyőzik és elragadják a szemlélőt: az igazság, a ténytisztelet, a mélázó öröm, a halk bánat, a saruját megoldó természet-tisztelet s a görögös ember-szeretet régióiba kerül; abba a *szép* világba, mely egyszerre a maga realitásában nyílik meg előtte s ahol nem fakad, csak tiszta forrás.

szép beszéd és muzsika
aló, hogy a felnőttek be-
sék a kis és nagy gyere-
velük, hogy minden nap-
s szónoklat, csupa csoko-
z. És így ugrassák be őket
nús, zavaros és keserves
neve hol élet, hol iskola,

SŐ SZÓ

ú nagyszerűen megértette
anyar volt, mint a dér-
kisfiú édes, mint a auz-
férfi azt hitte, hogy már
étről, a kisfiú nem hitt
lyan mohósággal és olyan
nire csak az élet kivá-
Az egyik élvezte a másik
ött tündöklő sugárzásá-
yokat nevetett az egyik
ain. Játszottak és beszél-
nárságokat mondogattak,
lmesek és játszópajtások
amikor a kisfiú tapintat-
éről kezdett beszélni.

nem leszek — csúszott

zel? — kérdezte tőle a

k — felelte a férfi, mint
sztkérdés súlya alatt.

— kérlelte a kisfiú, és
orrába.

neg kell halnia — mond-
is megrettent attól, amit

. Hatéves arcocskájáról
g. Nevető kék szemét el-
kiszökni készülő köny-
éhez szorította, s kétség-
t:

arok meghalni!

n nézett rá. Megértette
ott, aminél véglegesebbet
ıdós, sem filozófus, sem
dott még a világ terem-
fog mondani a világ vé-
ent ettől a véglegesség-
korogva bár, de elmoso-

ám — mondta majdnem
sel —, te nem is halsz

tekintett fel rá. Virág-
eltündöklött. A maga vélt
ragyogó fényözönében
ett a másik haláláról.

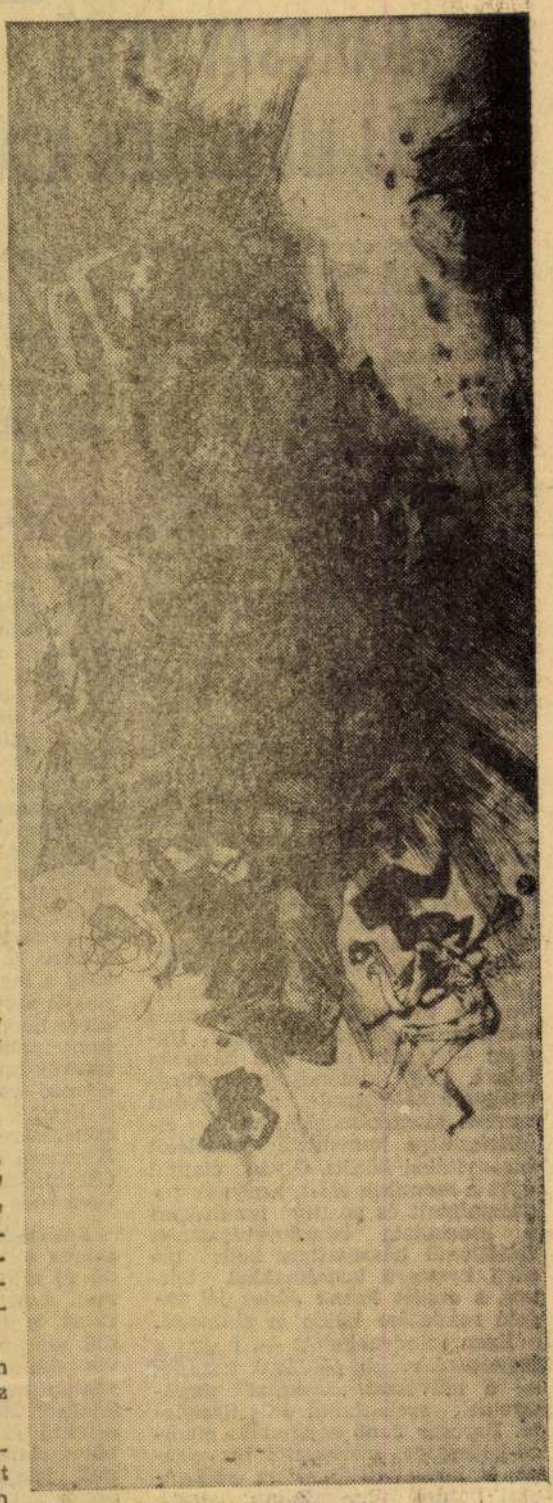

Kondor Béla: Zuhanás (rézkarc)

egy kicsit — ami reflexszerűen gondolattársítja a lopáshoz és a megveretéshez a négert: vagy a négerhez a lopást és a verést.

Okos és tisztességes emberekkel vitatkoztam. Meghökkentek, azután elismerték. Igen, így van. Még ők sem tudnak megszabadulni előítéleteiktől. Talán több is ez, mint előítélet. Az amerikai társadalom alkatából származó tény. Feltétlen lélektani reakció, amelynek eredete és kiváltó okai mélyebben ülnek a tudatnál. És most képzeljem el, mondták félig tréfásan, félig nagyon is komolyan s védekezve, hogyan gondolkoznak azok, akik nem hívei a polgárjogi reformoknak. Vajon milyenek lehetnek azoknak a feltétlen reakciói? A későbbi hónapokban azt is kipuhatoltam. Nem hiszem, hogy cinikus vagyok, ha azt mondom, hogy hálás vagyok annak a szegény, szakállas, megbotozott fiúnak, mert az ő esete alkalmat adott, hogy újra meg újra fellobbantsam a vitát. (Roppantul kezdetleges kis stolvaj lehetett, ha könyvesboltba ment lopni.)

(Petőfi és könyvárusa)

az amerikai társadalomnak jellemzőbb és nálunk kevésbé ismert sajátságát vélem fölfedezni, mint a néger-ügyben?"

(Önbíráskodás) De hiszen éppen erre céloztak az előbb, amikor gólt rúgtam nekik. Az amerikai férfi. Az önbíráskodás. Gondoljak arra, amiről az európaiak megfeledkeznek, különben nem volnának európaiak, hogy az Egyesült Államok története az előbb kezdődött. „Könyörgök" — mondta egy nagyon szép asszony —, de igazán így mondta: „*I beg you*" — itt kétszáz éve még semmi sem volt, száz éve még a vadnyugat sem kezdődött el. A 22. utca, ahol most ülünk, ötven éve még New York északi határvonala volt, ma pedig még a 175. utcán is túlterjeszkedett. Hogy miért nem hívott a könyvkereskedő rendőrt? Mert az apjától azt kapta örökül, hogy a férfiember maga intézi el a dolgait. Egy emberöltővel ezelőtt még ökölre mentek az emberek az utcán, a rendőrt ma sem szeretik, és minek bonyolí-

a Szentendrei MOZAIK

Ha Barcsay Jenő nevét kimondjuk, a művészet külföldi barátai bizonyára Művészeti anatómiájára gondolnak. E leonardói hagyományokat követő, az emberi testet feltérképező rajzgyűjtemény tette nevét híressé, világszerte. Pedig az anatómiai tanulmányok csak a Barcsay-életmű egyik fele. Amit még nem ismer a külföld, de ami minden bizonnyal a mester eddigi életművének csúcsát jelenti, itt látható most a Műcsarnok első nagytermében; a szentendrei mozaik. S mögötte és előtte a falakon vázlatok, miniatűr táblaképek, minden, ami e műhöz vezetett. A nagy mozaikot Szentendre ihlette, a városka, amelynek légköre adta hosszú évtizedeken át a megújulás erejét Barcsay Jenőnek. A megbízást is Szentendre várostól kapta a mester a város művelődési háza számára kérték alkotását.

Hogy mit ábrázol? Nehéz lenne pontos leírást adni róla, hiszen szimbolikus mű, és ereje a kompozíció drámaisága mellett, mély festőiségében, érdekes színhatásában is rejlik. Az aranyló háttérből mélybarna, mélykék, fekete-barna, zöld színekből formált, öt szakaszra tagolt kompozíció emelkedik ki. A kép jobb és bal széle a szentendrei városképre utal, stilizált formában. E városképi részletek fogják keretbe azt a két asszonyegyüttest, amely a mozaiktábla fő részét alkotja. Beszélgető, trécselő asszonyok alakja, árnya olvad, tűnik egymásba. Noha a figurákat éles kontúrok keretezik, mégis egységük dominál, ez a két szilárd asszonytömb, amely közrezárja a mozaik magját, a legbelsőbb képszakaszt, ahol kivilágított ablakok mögött, alatt, emberi árnyak suhannak.

De hát, úgy hiszem, meddő törekvés egy kép szimbolikáját, festőiségét — különösen a Barcsay-művekét — szavakra fordítani. Nem is ez a célunk. Inkább az, hogy e kiállítás kapcsán is felhívjuk a figyelmet arra a nagyszerű életműre, amely Barcsay nevéhez fűződik és amelynek eddigi csúcsát a szentendrei mozaik jelenti. Aki végigjárja a többi termet, mondottuk, kalauzt nyer a képekben az úthoz, amelyet a mester nagy művéig megtett. Nem az egész úthoz persze, csak egy részéhez. Mert az az út, amelyet Barcsay Jenő végigjárt, nagyon hosszú, súlyos megpróbáltatásokkal is telve van. A most 70 esztendős művész Erdélyből származik, a Mezőségből. Mint nyerstehetségű fiatalember került a budapesti főiskolára Vaszary Jánoshoz, majd Rudnay Gyula keze alá, ahol szigorú formai tanulmányokat készített. Az Alföld és a Dunántúl művésztelepein a színesebb festés vágya is elkapta, de az igazi ihletet Párizs adta számára, ahová állami ösztöndíjjal jutott ki. Aztán elszakadva a romantikától, a külföld bűvöletétől, 1928-ban megfesti a Munkáslányt. E fekete vonalak közé komponált szenvedélytelen leányarc már szakítás a múlttal; az új út keresésének első nagy próbálkozása. S mennyi keresés, megtalálás, és újrakeresés követi még! Hogy mit keresett és mit talált meg Barcsay Jenő? A kép konstrukciójával, a formák kapcsolódásának erejével hatni, kis felületen is térélményt nyújtani. Aki a dombos tájait ábrázoló régebbi grafikáit szemléli a nagy mozaikot is magában foglaló terem falán, ma is megérezheti erőfeszítésének nagyságát.

E kiállítás azonban, mondottuk, nem vázolja fel a teljes utat, csak a csúcshoz vezető közvetlen útszakaszt. Nem beszél a megtorpanásokról, a 40-es évek végének reménytelenséget tükröző kísérleteiről sem, és csak vázlatosan utalhat arra, miként jutott a művész tovább a nagy cél felé, megtalálni a rend szépségét. E kiállítás csak végső kiteljesedésében — a szentendrei mozaikban — mutatja, hogyan küzdött meg végül Barcsay Jenő annyi tanulmány, az Anatómia, a mozaik-vázlatok végtelenje révén az emberalakok ábrázolásának nagy feladatával, hogyan tanulja meg, miként kell az emberi test legjellemzőbb nézeteit síkba formálni, az alakokat csokorba fűzni, drámai kompozícióba építeni. Németh Lajos művészettörténész a kiállítás katalógusában ezt írja: „... nem kell különös merészség annak megállapításához, hogy Barcsay főműve a szentendrei mozaik. Főmű, a szintetizáló alkotások értelmében. Hozzá viszonyítva minden eddigi terv, vagy kivitelezett mozaikfal csak előtanulmány." Magunk is így hisszük, ezt valljuk, ezt mondottuk. Mégis: megszoktuk, hogy mesterünk nem ismeri, sosem ismerte, a belenyugvást, a megtorpanást, újra és újra kísérletezik. Főiskolai tanítványai a megmondhatói, mennyire ez adja élete értelmét. Ma is ez élteti, életének 71. esztendejében. Ugyan ki mondhatja, ki merészeli mondani, hogy életműve már bezárult a jövő kapuja előtt?

Cs. I.

A szentendrei mozaik

Holdvilág

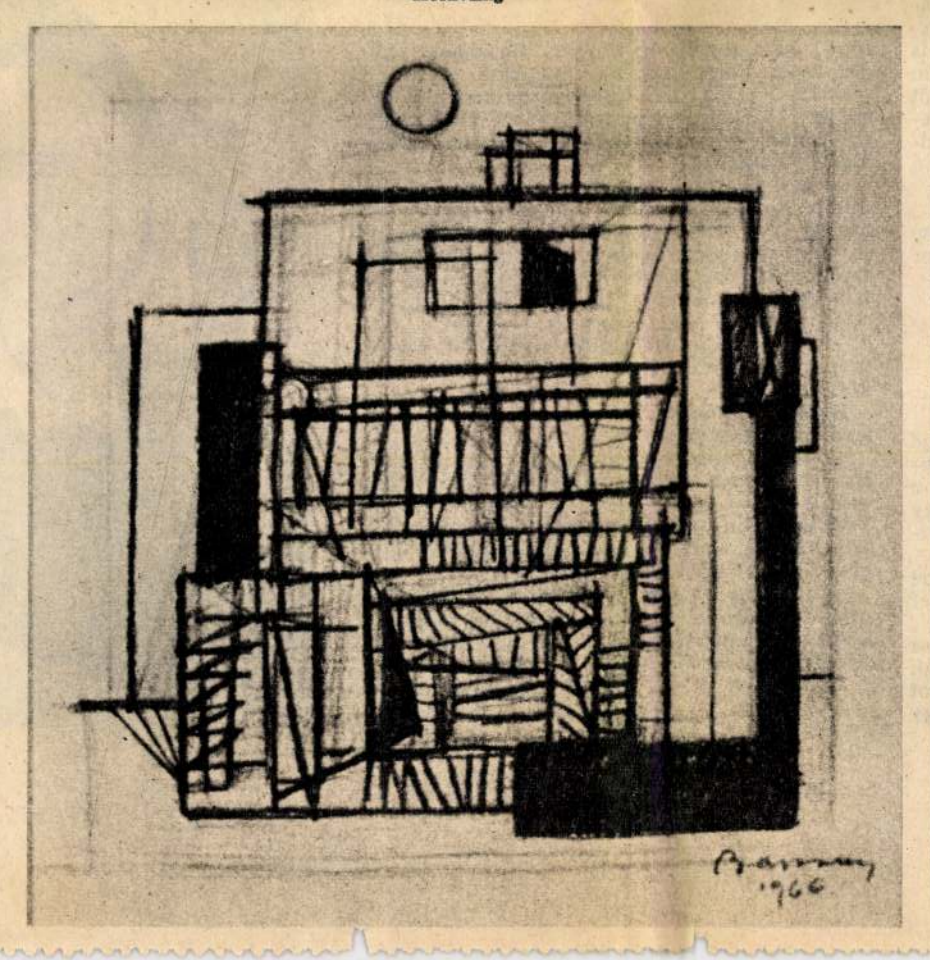

Mozaik-részlet

(Jánosi Ferenc felvételei)

konyha. A szobában a szokásos búboskemence, ennek a tűzhelye főz és melegít. A fal mellett padka, előtte nyers háziszőttes abrosszal letakart asztal, oldalt egy sublód és két ágy. Hármuk ágyneműje csak két dunna, három párna, két lepedő.")

— És ezért mennyit kell dolgoznia?

— Reggel hattól délután ötig.

— Meg mikor hogyan — egészíti ki a felesége.

— Amikor órabérben dolgozunk, akkor szabott az idő. Amikor teljesítménybérben, akkor nem. Akkor hajthatunk este kilencig, tízig, akár éjfélig is.

— Elégedett a munkájával és a keresetével?

— Most egy hónapja kaptunk béremelést: 50 fillért óránként és hozzá napi 10 forint karbantartási díjat. Ez annyit jelent, hogy havonta 500 forinttal többet keresünk. Azért is vagyok zetoros. Mert különben gépkocsivezető volnék, személyre, teherre van jogosítványom, de így jobban jövök ki, és tudja, nagy a család . . .

— Többet is kereshetne, de akkor nem volna itthon — magyarázza Daragóné. — Így meg este, reggel itthon van, segít, és főleg ha a gyerekekre panasz van, jobban félnek tőle, mintha bot alá fognám őket.

— De azért előnye is van az eljárásnak. Aki hétfőn megy, pénteken jön, az legalább két teljes napig itthon van. Ha meg nem, akkor üzemi konyhán kosztol, legényszálláson lakik, és így többet tud hazahozni. Másrészt meg a hét öt napján mintha nem is lenne családja, és azért az üzemi konyhán nem eszik úgy, mint idehaza. Én mindkettőt kipróbáltam. Öt évig eljártam, amíg összevissza volt minden a téeszben, de hogy rendbejöttek a dolgok, jobban megtalálom itthon a számításomat.

— Apósa is dolgozik?

— A bornyászatban állatgondozó. Havi 38—40 munkaegységet is összeszed, mikor mennyi a bornyú.

— És milyen jószág van a háztájiban?

— Két tehén, két hízó, aztán van egy fiasdisznónk, eladtunk nyolc malacot is.

— És baromfi?

— A csuda tudja, mennyi a szárnyas — nevet az asszony —, annyi van!

— Úgy nagyjából azért tudjuk — mondja a férje. — Vagy harminc. De csak házi szükségletre tartjuk őket. A tojásuk is itthon fogy el. Kell a gyerekeknek. A tejjel is úgy vagyunk, hogy az egyik tehén csak a családnak tejel, a másik csak a csarnoknak.

— Az úgy van — magyarázza Daragóné —, hogy 20—25 tyúknál nem érdemes többet tartani, esetleg csirkét igen.

(1935: „Termett a múlt esztendőben 11 mázsa búzájuk és valami kevés boruk. A búzának legnagyobb részét eladják, a pénzből adósságot törlesztettek és bevásároltak. Jelenleg van egy

„Többet is kereshetne, de akkor nem volna itthon!"

lünk, ők tanuljanak. Minden fáradságot rááldozunk, hogy képezzék magukat.

(1935: „. . . az apa otthon gazdálkodik, a fiú nyáron elszegődik munkába, néha, ha sikerül, elszegődik egész esztendőre cselédnek jobbmódú gazdához.")

— De ha nem szeretnek tanulni, akkor mihez kezdesz velük?! — panaszkodik az asszony. — Miki például nem szeret, pedig jó feje van, csak pajkos. A nagyobbik egészen más, amikor pici volt, még a betűt se ismerte, már akkor a Toldit kellett neki fölolvasni. Most meg hozza az ötösöket.

— És minden ösztökélés nélkül! A másik meg csak ösztökéléssel tanul, s így is csak közepes.

Poharat emelünk a gyerekekre. A házigazda mentegetőzik:

— Ne szidjon engem érte, ha nem ízletes. Ez már nem saját termés, az nem tart mostig.

Eszébe jut valami, föláll, bekukkant a szomszéd szobába, ahol a közben ágyba küldött család-okosa alszik. Illetve . . .

— Hát nem égette a villanyt, és olvasott még?! — mímeli Daragó András a bosszankodást, miközben édes atyai büszkeség fényesedik az arcán. — A kis csibész!

Garami László

(Folytatjuk)

nogyan lehet megakadályozni a magánszemélyekről összegyűjtött információk titkosságát és manipulálását. A számítógép, mint technikai eszköz, mint a tudományos haladás egyik nagyszerű eredménye, mindenképpen megérdemli a hozzáértő bánásmódot. De társadalmilag éppúgy idejében gondoskodni kell megfékezéséről és megfelelő rendszabályok kidolgozásáról, mint annak idején az autós közlekedés esetében.

RIPORTER: A múlt század tudós- és művészmodellje a magános zseni volt. Azt hiszem azonban, hogy aki a huszadik század második felében képtelen a közös munkára, annak tehetsége csupán elvont lehetőség marad, nem válhat a korszak embe-

ség így szabadon dönthet. hathat ki e szűkebb területen. De kétségtelen, hogy a mai kutatónak nemcsak mint szakembernek, hanem együttműködésre kész embernek is kell lennie.

RIPORTER: Hogyan védekeznek hosszabb időt igénylő kutatások esetében az elavulás ellen?

SZENTGYÖRGYI ZSUZSA: Lényegében sehogyan sem. Az elavulás veszélye kissé a természeti csapásokhoz hasonló; tudjuk, hogy lehetséges, bizonyos intézkedéseket tehetünk is ellene, de a veszély mégis fennáll. Az elavulás egyik döntő tényezője a mi tudományterületünkön az, hogy van-e megfelelő ipari hátterünk. A huszadik század technikai forradalmát éppen az időtényező fel-

kar nemek szerinti megoszlásának arányát?

SZENTGYÖRGYI ZSUZSA: A magyar mérnökök körülbelül hét százaléka nő.

RIPORTER: Mi a tapasztalata a mérnöknők teljesítményéről?

SZENTGYÖRGYI ZSUZSA: A női mérnökök teljesítménye, megítélésem szerint, éppúgy lehet jó vagy rossz, mint a férfiaké. Az értékelésnél azonban, sajnos, még mindig az derül ki, hogy egy nőnek rendszerint kétszer annyit kell bizonyítania, hogy elfogadják, mint egy férfinak.

RIPORTER: Köszönöm a figyelmét és az idejét.

Salamon Pál

„Volt hónap, hogy 900 forintot is megkerestem vele"

berra — magyarjai közt töltöttem minden percemet. Útam során találkoztam egyesületi és egyházi vezetőkkel az egyesületi tagsággal, és a magyar klubokba soha el nem kerülő emberekkel, munkásokkal, kereskedőkkel, orvosokkal és egyetemi előadókkal: öregekkel és a második, harmadik generációval egyaránt. Bőséges anyagot kaptam, mint újságíró és mint az emigrációval tudományos igénnyel foglalkozó szociológus. Tapasztalataimról cikksorozatban számolok be a Magyar Hírek olvasóinak.

I. CANBERRA

Egyezményes alapon létrejött szövetségi főváros, talán úgy, ahogy az egymással vitatkozó kanadai városóriások — Torontó és Montreál — végül megállapodtak: a kis Ottawa legyen a főváros. Így született meg — szerencsére — mai helyén, ezen a természetes, hatalmas rajzasztalon, a jövő városainak egy kicsit a modelljeként. Változatos, egyediségükben is nagyszerű épületek, lenyűgöző összkép és mindenütt a parkok, a tavak, összekötve a széles utak higgadt érhálózatával. Mindez együtt Canberra, a célszerűség, a kényelem, a szépség városa.

Canberra élményeim összegezését jelentette, és ha mégis e várossal kezdem a beszámolót, talán vétek az időrend ellen, logikailag azonban így természetes a sorrend. A fővárosba a szövetségi kormány Bevándorlási Minisztériumának meghívottjaként repültem, és az ott folytatott beszélgetés segített elrendezni, tényekkel, adatokkal megalapozni a temérdek élményt. Házigazdám, Mr. E. L. Charles volt, beosztása szerint first assistant secretary. (A mi szóhasználatunk és hivatali rangsorolásunk szerint miniszterhelyettes.) Beszélgetésünk az Ausztráliában élő magyarság életének lényeges kérdéseit érintette. Mr. Charles — bevezetőben — érdekes történeti-demográfiai áttekintést adott az ausztráliai magyarságról.

— Ausztrália területén 1837-ben megtaláltuk a jelét az első olyan magyar emigránsnak, akiről biztosan tudhatjuk, hogy magyar nemzetiségű volt. (1868 körül halt meg Tasmániában egy Királyfi Imre nevű magyar, aki évtizedeket töltött e vidéken, és az aranyláz idején commissionaire for Mining volt.) A magyar szabadságharc bukása után — 1851 és 67 közt — 80—100 ember, volt tisztek, katonák, főleg technikusok, mérnökök és építészek vándoroltak ki Ausztráliába. Kevesen voltak, szétszóródtak, felszívódtak.

A múlt század végén tíz bevándorló hajóval érkeztek magyar malmosok, szakemberek az akkori Ganz gyárból, majd később Muraköz vidékéről az öntözés szakemberei.

550 em
ozói; n
m: 13
csoport
magyar hadse
került ki, másik csoportj
viszonyokban beállott fordu
kezébe. Végül 1956 és 58 k
hazát Ausztráliában.

(Beszélgetésünk ezután a
valóság bonyolultabb és ga
Egyetértettünk abban, hogy
addig fejezik ki a tényleges
ország, az előző állampolg
tekintetbe vesszük az anya
hovatartozás megítélésénél
bevándorló melyik nemzet
nyilvánvalóan sokkal több
liai állampolgárral kell szá
sagoknak.)

Arra a kérdésre, hogy M
gyarság beilleszkedésének
kaptam:

— A második világháború nagyarányú bevándorlási hullámai után az akkori kormányzati körök szembetalálták magukat a beilleszkedés nehéz problémával. Az az álláspont volt az uralkodó, hogy ezeket a nemzetiségi csoportokat minél hamarabb asszimilálni kell, és ezt az asszimilációs folyamatot akadályozta és nehezítette a nemzetiségi csoportoknak az a természetes törekvése, hogy saját hagyományaik szerint éljenek, nemzetiségi egyesületeket alakítsanak. A türelmetlenség erősítette az ellenállást, mindez elkerülhetetlen súrlódásokkal járt. Egy idő óta teljes fordulat következett be ezen a téren, a bevándorlási hatóságok az asszimilációra való törekvés helyett az integrálódásra ösztönöznek. Az integrálódási elv abból a felismerésből keletkezett, hogy a jelenlegi ausztrál lakosság minden négy emberéből egy a háború után vándorolt be, vagy az utolsó 20 évben bevándoroltnak gyereke. A kialakulóban levő ausztrál életmód 50—60 különböző nemzetiség embereinek szokásaiból ötvöződik. Az első generáció rendszerint megtartja nemzeti jellegét és a maga nemzeti kultúrájából sokat ajánlhat fel a befogadó országnak, amely az átvett elemekből, színesedik, gazdagodik. Ezért bátorítjuk a nemzeti csoportokat, hogy ápolják nemzeti kultúrájukat.

problémák tudományos feldolgozásáról, azokról a szervezeti formákról, amelyek segítségével a bevándorlási hatóságok elő kívánják segíteni az integrációt. Mr. Charles örült annak a megállapításnak, amely a nyugati világban szétszórt magyar emigráció összehasonlításának tapasztalataiból született: az ausztráliai magyarság viszonylagos jólétben él, helyzetét szilárdnak érzi és szerti azokat a városokat, tájakat, ahol él. Mr. Charles alá-húzta: „Örülünk az ausztráliai magyarság sikereinek. Mi is úgy látjuk, hogy második hazájuknak érzik Ausztráliát, tartósan letelepedtek és eredményeikkel szerves részévé váltak Ausztrália mai közéletének, gazdagították, színesebbé tették az ausztrál kultúrát."

Beszélgetésünk végén egyetértett azzal, hogy helyes megírni az ausztráliai magyarok közt szerzett tapasztalatokat. Ezt húzta alá abban a levelében is, amelyet találkozásunk másnapján küldött a magyar főkonzul címére: „I was glad to have the opportunity of meeting Mr. Szántó and you this morning. I hope that he found his visit to Australia truly rewarding." (Örültem, hogy alkalmam volt találkozni Szántó úrral és Önnel ma reggel. Remélem, hogy [Szántó úr] ausztráliai látogatását valóban gyümölcsözőnek találta).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Barcsay Jenő

1966 DEC. 4

Barcsay Jenő festőművész alkotásainak tárlata szombaton nyílt meg az Ernst Múzeumban. A kiállítás december végéig lesz nyitva.

Barcsay Jenő, festő

MDK

Egy kis anekdota az országúti forgalomtól istózó festőművéről és az útra tévedt békáról.

Szeberényi Lehel: Ízók, festők, egyebek

6-7. l.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 11

Barcsay Jenő

Nemzeti Szinház, Budapest. /Azbej Sándor épitész, Barcsay Jenő, Bolba Henrik, Szinte Gábor festőmüvész, Illés Gyula szobrászmüvész, Juhász Árpád ötvös./ - Magyar Épitőmüvészet, 1967. 16.évf. 1.sz. 9-17. l.

Az 197o. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

75. l.

113537. Sz.

1904.

Mult évi Decz
felterjesztésére érte
hogy a Számvevőség
tartásból nem der
Mihály beregszász
szi adóhivatalnál
7. n. czikk alatt va
egyáltalában biztos
Ez okból a
vandó, hogy a ke
mervényből a biz
helyére, idejére és

Barcsay Jenő

Magyar Nemzet. 1943. máj. 2. (G. L.: Két kiállítás.) — 1950. júl. 21. (S. E.: „A művésznek a társadalom lényegét kell kifejeznie", mondja B.) —

Magyarország.
Esti lap. 1944. febr. 17. (Z. P. A.: Kép kiállítás. —

Marcsay Jenő

Bemutatott mű: Nemzeti Színház mozaikjának kartonja 18 m²

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968

8/

MDA

Barcsay Jenő [festőművész]

(Aspersit János ~~[illegible]~~ művészbarátai közt említve.)

Péter László: Irodalmi anekdoták.
Tiszatáj, Szeged, 1956. okt. X. évf. 10. sz.
337. l.

MDK

Barcsay Jenő festőművész

a művészeti anatómia mestere kutas tászló szobrásznövendéket vezeti be az emberi test rejtelmeibe. (fénykép repr.)

Csendes Óra a jövő művészeinél.

Érdekes Ujság. Bp. 1957. október 26. 18. l.

Barcsay Jenő
festő

1930-32 között egyik dolgozik a szent.
endrei művésztelepen Czima Gyulával
és Pairs Goebel Jenővel

Soós Imre: Czima Gyula emlékkiállítása Debrecenben
Alföld, 1969. V. 80.

Barcsay Jenő
festő -

Perlrott János festőről mint régi ismerősről dicséretet mondott.

László Gyula: "Romon virág"
Művészet, 1971. március - 46.lap

Barcsay Jenő

nyitotta meg Nagy János kiállitását,
melyet a XVII.ker. szakszervezete rendezett.

Dr Maksay László:Nagy János kiállitása
Rajztanitás 1972/1 33.old.

ERNST-MÚZEUM VI., NAGYMEZŐ UCCA 8. SZÁM

NYOMTATVÁNY

Barcsay Jenő Szám

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos Király Kálmán *úr*
úrnő

BUDAPEST

Andrássy út 75.

MEGHIVÓ.

Van szerencsénk tisztelettel meghivni 1936 március hó 8-án, vasárnap délelőtt megnyiló

CSOPORTKIÁLLITÁSUNK

ünnepélyes megnyitására, melyen

BARCSAY JENŐ

festőművész, valamint

WILT TIBOR

szobrászművész vesznek részt.

Dr. LÁZÁR BÉLA
igazgató.

ERNST LAJOS
a múzeum tulajdonosa.

E meghivó a megnyitás napján egy személyre belépőjegyül szolgál.

1936. 18150. LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

Barcsay Jenő

1933 feb-márc kiáll.
párisi öntöndiges
Nőiarchép.
X. 4.

Klebelsberg emlékkiáll Mücsarnok

DELEMRE
KTAT A
TALMI LIGA

KÉSZPÉNZZEL ... 83 DAT DEC 28 A BUDAPEST 72

ONVEDELEMRE
OKTAT A
LEGOLTALMI LIGA

Barcsay Jenő

erőd

Lóránth László:
Paletta. (10–12. l.)
[Bp. 1944.] (Önarc-
képpel és
Szentendre c. Képe repr.)

LÓRÁNT LÁSZLÓ MUNKÁI

A MEZTELEN SZÍVEM

*

SÁPADT KIS ANIKÓ

*

PILLANGÓK NÁSZA

*

SÍRÁSOK ÉS SÍRÁSÓK

*

EZÜSTFELHŐ

*

HETEDIK MENNYORSZÁG

*

Barcsay Jenő

Pogány G. Gábor:
Szabad művészet.
Szabad Nép, 1945
ápr. 22. —

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

1905 évi 233. számv. sz.

..... ügyosztály.

III.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A müemlékek orsz. bizot

Mult évi decembe

kelt becses átiratára való

lus László r. tag gyöngyösi

ve 43·95 K.-ra, Gróh István

Barcsay Jenő: „Három figura", olaj, papír,
17×31 cm.
Művészet, 1978. 4. 6. old.

azzal, hogy szellemük termékei otthonra találtak. Képpé formált, önvallomást sugárzó

később már nem annyira kedvelt ízlés és stílus emlékét. *Koszta József Szentesi sze-*

BARCSY JENŐ, festő

Az aranymozaik minden eddiginél nagyobb szabású, összeg
zo. Öt ritmusban épitette fel a kompoziciót. Két szélén h
helyezkednek el a szentendrei történelmi emlékek, jelekk
átirt elemei, a népmüvészettel átitatott házak, tornyok
kapuk, arkadok, házteto k, oromfalak és keresztek geometri
kus rendbe sorolt együttese. 25. old

D. Fehér Zsuzsa: Aranymozaik 24. old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1970. 4. s z. Bp.

Barcsay Jenő.

Mihaltz Pállal, Imreh Zsigmonddal, Medveczky Jenővel, Erdey Dezsővel, Jálics Ernővel, Strobl Alajos epreskerti műtermének, egészségtelen gipszraktáraban lakott, ezt a nyomorúságos hodályt az akkori főiskolások „zseni-magazin"-nak nevezték.

Devényi Iván: Mihaltz Pál

Látóhatár 1971/1-2 159 old.

6. cím E törvény védelmet vesz:

228. §. d., a stéj természeti tájrészletek, valamint a műemlékek természeti diszeinek

őrizetkezés lakat

248. §. mely a műemlékek Orszagos Bizottságinak az Orszagos természetvédelem Tanácsba

Prágai Waldstein palota borosnája

Barcsay Jenő

Tavaszi szalonban kitüntető elismerés

igyi m.kir. miniszter 1912. évi augusz
. kelt s a budapesti IX.ker. m.kir.
rendeletének mása:

KIFIZETTETETT
MAGY. KIR. ÁLLAMPÉNZT IX. ker.
Budapest, 1912. év 18/11 hó n

Ujvásár-községe év. tanyloma fedélze-
eire Nyolcszáz /: 800:/ K-t engedé-
ampénztárt, hogy ezen összeget Dáró
emlékek Országos Bizottsága elnö-
a - elszámolás kötelezettsége mel-
ám fent megjelölt alnaplójának

A hiv. másolat hiteléül:

Barcsay Jenő

U. a.:
Lyka Károly: Kilenc
művész az Ernst-Mú-
zeumban. Pesti Hirlap.
1937. márc. 21. — U. a.:
Három erdélyi mű-
vész kiállítása. U. o.:
1938. dec. 4. —

Bacsay Dezső

Szabad Nép. 1947. júl. 27. (A szentendrei művésztelep festői.) —

Szabad Szó. 1945. ápr. 7. (Művész és műterem.) —

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

190 4 évi 25552. számv. sz.

III. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A müemlékek orsz. bizottságána

96.630/1899.

A dévai ev.ref.t

1898 évi 50213.sz. rendelet

számadás mindeddig be nem

sziveskedjék ezen számadás

ide beküldeni.

MEGHÍVÓ

A MŰVÉSZ GALÉRIA IV.

kiállítására

BARCSAY JENŐ

festőművész

összegyűjtött munkái

1947

A kiállítást november 30-án, vasárnap délelőtt 11 órakor
Kállai Ernő nyitja meg

December 14-én délelőtt 12 órakor a kiállítás megbeszélése, vitavezető
Pán Imre

Ezen meghívó a megnyitás napján két személy részére belépőjegyül szolgál

A kiállítás megtekinthető 1947 november 30-tól december 14-ig,
naponta 10—2 óráig

MŰVÉSZ GALÉRIA
HEGEDÜS LÁSZLÓ
BUDAPEST V, SZTÁLIN (VOLT ERZSÉBET-TÉR 3, FÉLEMELET (BEJÁRAT A CZIRÁKY-KÖZBŐL)

Nyomtatvány

dr. Mihalik Sándor igazgató úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

IV. ker. Múzeum krt út utca tér ..... sz.

M. Nemzeti Múzeum

3896.47. — Független nyomda, Budapest

Bardócz Yrpöd

MDK

Sudáni férfi

Műcsarnok 1934 emlék- és gyüjtemányes kiállitás

Bárdos Imre

Budai Terézia

M.D.K.

Barcsay Jenő, festő

művészetét a szentendrei művésztelepp foglalkozó írók mindegyike a legmagasabbra helyezi: Genthon szerint „Szentendréből Czóbel és Barcsay nélkül nem is lenne művésztelep." Szerző három művét közli: „Domboa téj. 1930", „Szentendrei utca" és „Szentendrei városháza."

Haulisch Lenke: A szentendrei művésztelep fogalmának tisztázásához

Művészettörténeti Értesitő, 1965, XIV. évf. 3. sz.

old.

216. + 218. + 221. + 222.

M.D.K.

Barcsay Jenő MDK

Szent Endre

Parasztfiu

Domboldal

Tanulmány I-II.

Mücsarnok XXXXXXXXXXXX 1933. Klebelsberg Kuno emlékkiállitás

MDK

Kaján Tibor

rajza (illusztráció) repr.

(Guy de Maupassant: A kozomány.)

Nők lapja, Bp. 1957. június 20. [12-13.(.)]

MDK

Kaján Tibor

Sportkarikatura kiáll. Testnevelési Tudom.Tanács Sportmuz. 1958. ~~31.~~ 27 l.

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas grafikus-karikaturistaművész

a Magyar Nemzeti Galériában a közelmúltban nyílt meg a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. – Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik az idősebbek közül Kaján Tibor, grafikusművész

B. Y.: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Dolgozók Lapja, 1983. aug. 13.

Kaján

illusztráció a 188. oldalon (Wurlitzer-románc)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasztkönyv-1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztráció a 184. oldalon (Szabó-rádió Bpest)

Dalmáth-Kajan: Pesti panasztkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján Tibor
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

— : Mit jövendölnek az amerikai humoristák

Nők Lapja, 1962. április 21 — 23 kp

Kojár Tibor

Illustráció

Magyar Hírlap, Bp. 1969 sep. 4. 6. l.

Kajdi Tibor

Lapja a 6. oldalon

Magyar Nemzet 1973 október 4

Kaján Tibor

Zeyta az 5. oldalon

Magyar Nemzet 1973 október 7.

Kaján Tibor

zajza az 5. oldalon

Magyar Nemzet 1973 e Ztober 14

Kaján

illusztráció a 187. oldalon (Budapest te csodás)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasztérnyo 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztrációk a 205. oldalon (Történelmi apróhúrdetesek)

-||- 206. -||-

-||- 207. -||-

-||- 208. -||-

-||- 209. -||-

Dalmáth-Kajan: Pesti panasykönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajoán

illusztráció a 212. oldalon / Klubélet

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajoni

illusztráció a 214. oldalon (Bizalom)

Dalmáth-Kajoni: Pesti panasphöngyo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

Vegè a vakációnak – 215. o.
Kalauz felvétel – 216. o.
Sg kell taxit fogni – 216. o.

Dalmáth – Kaján: Pesti panasztkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

Szivenék enéke – 217.o.

Megfelelő bolt – 218.o.

Kálás – 218.o.

Dalmáth-Kajan: Pesti panoszkönyv 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

Begüjtés – 219. o.

Skarusf – 220. o.

Kasárnap reggel – 221. o.

Dalmáth – Kajan: Pesti panoszkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

Viták – 222. o.

–"– – 223. o.

Munka után – 224. o.

Balmáth-Kaján: Pesti panasphörgo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

Hat sose indul már el az a lift – 225.o

Fogadni mernék – 225.o.

Foglalkozási ártalmak – 226.o.

– " – – 227.o.

Dalmáth – Kaján: Pesti panasztkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

Nátha az atomkosszakban – 228.o.
– Sajnos 228.o.
Rakétába jó vagyok? – 229.o

Dalmáth-Kaján: Pesti panasszkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

Le az öncélú tetoválásokkal – 229.o

Rögtön jövök – 230.o.

Dobál – 231.o.

Dalaráth-Kaján: Pesti panaszkönyv 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kojan

illusztráció a 38. oldalon (Protekció)

Dalmata – Kojan: Pesti panoptikum 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 37. oldalon (bárom a fát)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasphörya 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajón Tibor, karikaturista

KAJÁN

KÍVÁNSÁG

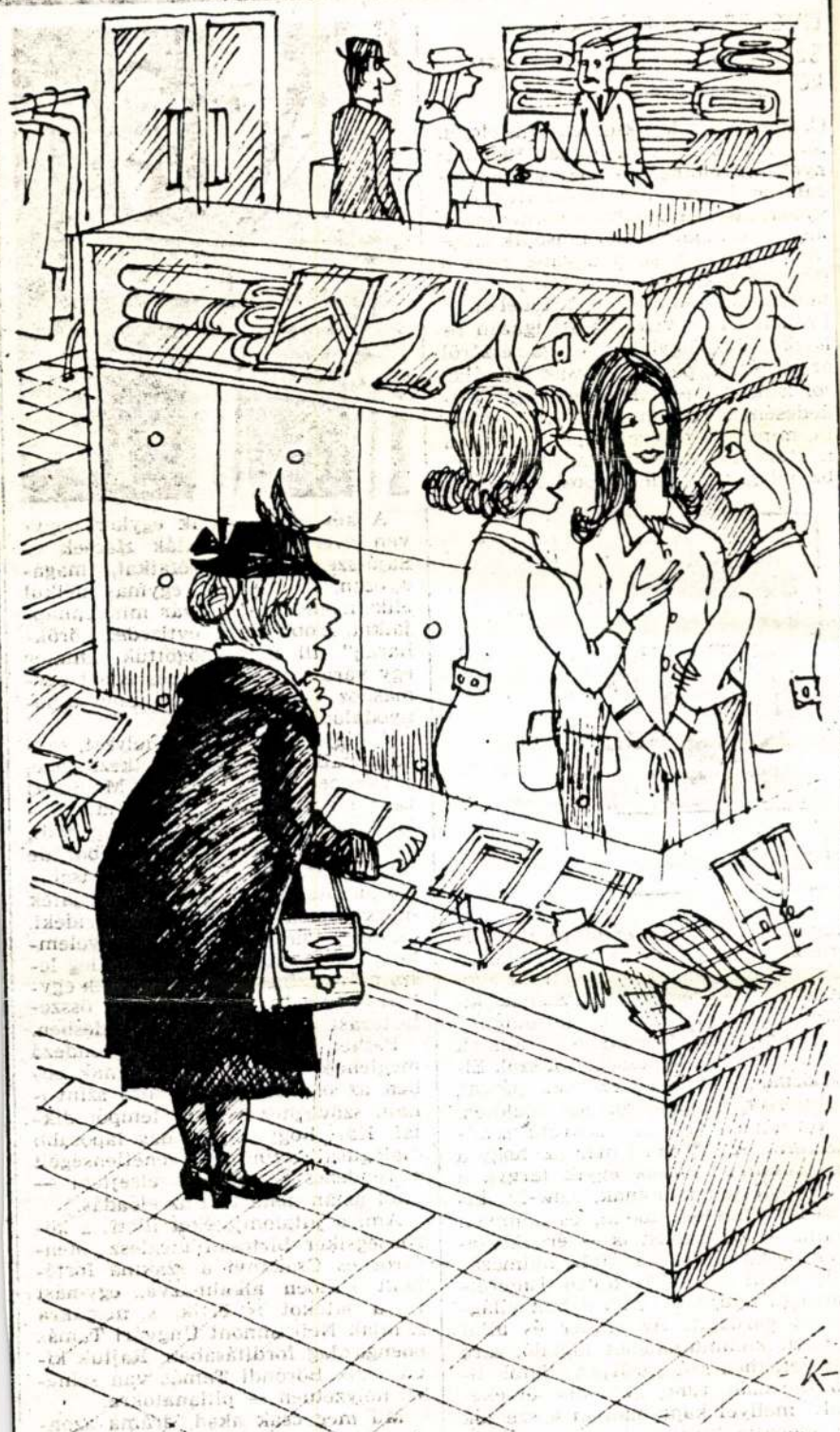

— Kérem, én nem akarom, hogy kiszolgáljanak, csak vonjanak be a társalgásba . . .

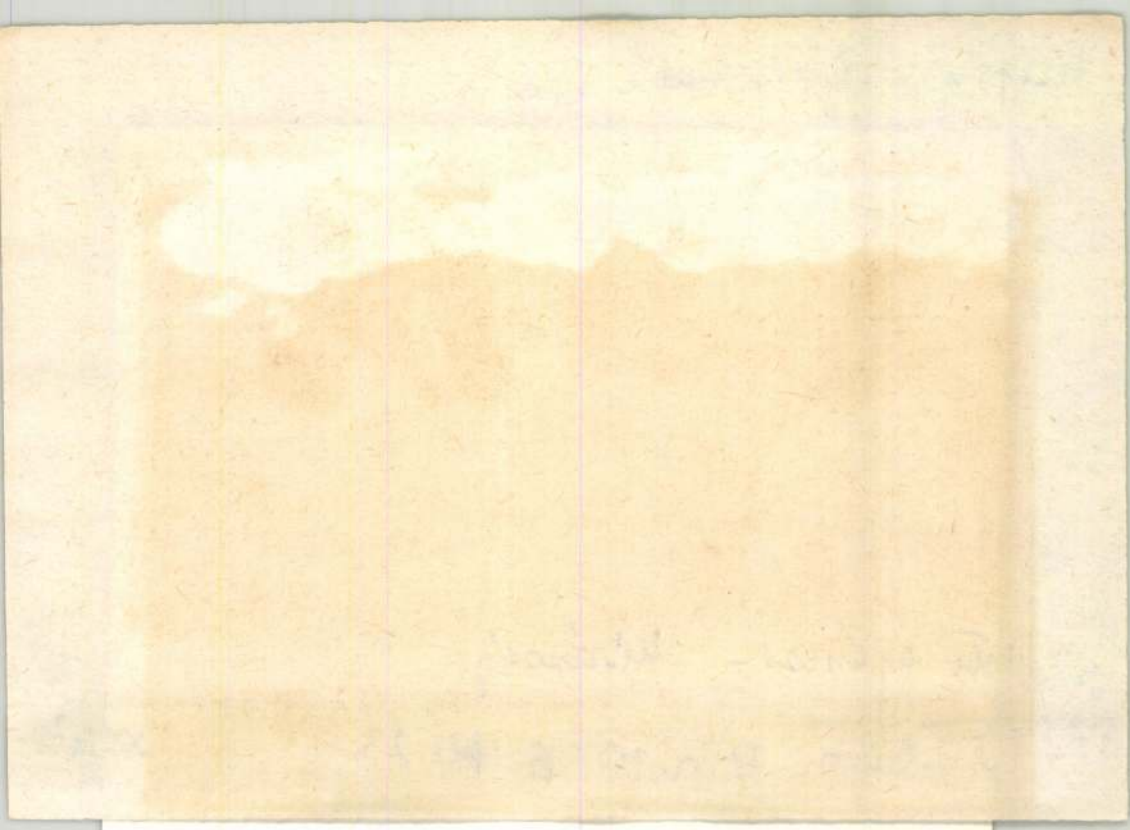

Kajáh Tibor, karikaturista

KAJÁN **METEOROLÓGIAI VILÁGNAP**

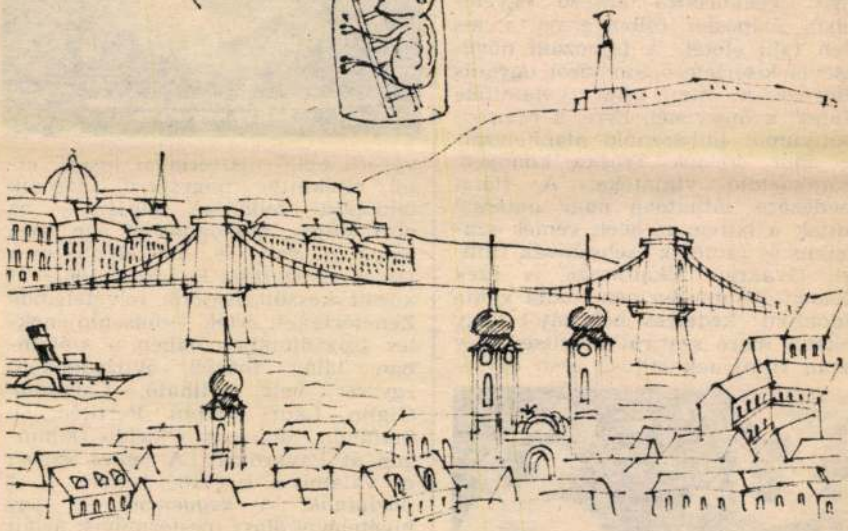

hangsúlyt. Ugyanilyen elvek szerint épül fel Erneszt Jaszan rendező alkotása. A termelési film talán műfajt teremtő mintadarabjainak egyikével találkozhatunk a mozikban.

Gáti Péter

NAP, SZÉNA, EPER

Színes csehszlovák film

A termelőszövetkezet tehenészetébe nyári gyakorlatra érkező egyetemista alaposan fölbolygatja a kis cseh falu életét. A tejhozam növelésével kísérletező Simonról ugyanis elterjed a hír: apja valamiféle „fejes" a megyénél. Erre, a revizormotívumot fölhasználó alaphelyzetre épül Zdeněk Troška könnyed, szórakoztató vígjátéka. A fiatal rendezőre láthatóan nagy hatással voltak a hatvanas évek remek szatirikus és groteszk csehszlovák filmjei. Gyakran alkalmazza is ezek elemeit, de mintha nem tudta volna eldönteni: kedélyes bohózatot vagy inkább maró szatírát készítsen. Így aztán filmjének stílusa nem egysé-

me csak így maradhat bántatlan. Dicsérni hát ezúttal nem őt akarom, hanem a Hungaroton rugalmasságát, előrelátását, amiért Pa-

varotti kellő hisztériával kísért, ettől eltekintve nagyszerű második budapesti fellépése napján — az első idején, huszonhárom éve, még névtelen volt — megjelentette a Decca válogatását Pavarotti 1967—71 között készült legjobb felvételeiből. Zenetörténeti érték — hasonló éneklés századunkban ebben a szólamban talán másfél évtizedenként egyszer volt hallható, Carusótól Giglin, Lauri Volpin, Pertilén, Di Stefanón, Monacón, Placido Domingón át Pavarottiig. A lemez ismert és valamivel kevésbé ismert — *A puritánok*, *A kegyencnő* —, egy kivételével olasz mesterművek áriáit és részleteit tartalmazza — az egy kivétel is Richard Strauss pompás olasz-tenor karikatúrája *A rózsalovag*ból. Pavarotti elsőrendű partnerekkel énekel együtt a lemezen,

Kajáń Tibor, karikaturista

KAJÁN **ELJEGYZÉS**

— Anya, bemutatom a vőlegényemet. Már meg is vettük a jegygyűrűket...

DE RE METALLICA
LIBRI XII

A BÁNYÁSZATRÓL ÉS KOHÁSZATRÓL

1556-ban jelent meg először latinul, Bázelban, a nagy Frobeniusnál. Azóta alapmű. Előbb a bányászati tudományok, utóbb persze már „csak" a bányászat—kohászat—mineralógia története számára nélkülözhetetlen. Magyarul azonban — a soproni Becht Rezső postumus fordításában és Molnár Lászlónak, a soproni Bányászati Múzeum igazgatójának előszavával és tanulmányával — ez az első kiadása. Agricola (Bauer) „György" — bár magyaros elnevezése nemigen jogos — a középkor és az újkor mezsgyéjének egyik legnagyobb egyénisége, pedagógusból lett orvos, akinek kartársi-baráti körében ott látjuk Rotterdami Erasmust és Melanchtont; a szász Érchegység gyermeke, legjobban végig a szász—cseh határvidék akkoriban igen fejlett bányászatát ismerte. De tanulmányutat tett Itáliában, bőven szól Tirol bányaműveiről — továbbá a magyarországiakról és erdélyiekről. Utóbbiakról alighanem főként Dernschwam Jánostól, a Fugger—Thurzó „multinacionális konszern" sokáig nálunk élt „menedzserétől" szerezhette alapos információit. (Dernschwam a magyar fordításra ugyanennyit várt naplóját nemrég ismertethettem ugyanitt.) A közel 300, a szakábra és a műalkotás határán metszett képpel illusztrált kötet — hasonló, mintha Comenius *Orbis Pictus*át lapoznók

hanem arra, hogy jó-e az adott film, megéri-e a pénzt és fáradságot, ha jegyet váltanak hozzá? Lelkesen mondom: megéri. Sajátos stílusú, eredeti hangvételű (még csak egyszer hadd írom le: a tekintélyes cseh filmiskola vonalában elhelyezkedő), rendkívül mulatságos filmmel találkozik, aki a *Hajmeresztő hajnövesztő*höz ül be. Halálosan komolyan veszi a humort és a szatirikus látásmódot Ladislav Smoljak rendező, aki a forgatókönyvnek is társszerzője. Nemcsak a történetet bonyolítja úgy, hogy valamenynyi főszereplőjét egy az egyben is, meg paródiában is ábrázolja. Parodisztikusan és karikaturisztikusan mutatja be a kor társadalmi viszonyait is, az Osztrák—Magyar Monarchia világát, a K. u. K. korszak rendőrtisztviselőit és nagyiparosait, szélhámosait és ideggyógyászait, városi és vidéki típusait egyaránt.

Nem kell nagyokat hahotázni, mert nem harsány bohózatot látunk, helyzetkomikummal, burleszkelemekkel tarkítva. Hanem komolyságában mélyen mulatságos, keserűségében nevetséges, lelki és társadalmi mélységekbe leásó szatírát, amelyen néhol mosolygunk, s olykor el is szomorodunk. Nagyszerűek a színészek, akik közül Rudolf Hrusinsky és Josef Abrhám (a Kórház a város szélén Blažej doktora) soksok filmből régi ismerősünk már. A két főszereplőt még nem láttuk annyiszor, de ugyancsak kiválóak: Jiři Zahajsky és Marek Brodsky.

Barabás Tamás

IZGŐ-MOZGÓ

Színes rajzfilm-összeállítás

Unos-untalan ismételgetett, de igaz-

Kajan Tobor karikaturista

KAJÁN

SZŐNYEGBOMBÁZÁS

városka szolgáltató cégei között „érthetően" megkülönböztetett tisztelet övezi a temetkezési vállalkozást. A családi ipar apáról fiúra száll, és az ükapától a már felnőtt korú unokáig terjedő hierarchia minden tagja kitűnő egészségnek örvend. Slobodan Sijan rendező jó érzékkel aknázza ki a helyzet- és jellemkomikum összes adódó lehetőségét. A halálos komolyan vett kissszerű konfliktusok és az ütődöttségüket a maffiafilmek „keresztapás" komolyságával leplező figurák egymás mellé sorakoztatása nem marad hatástalan. Remek stíluspardódia ez a film, melyből a merészebb, a morbiditás határát súroló humor sem hiányzik. A családi klán és az ellenlábassá váló hajdani szövetséges küzdelme görbetükröt tart a maffiáról szóló történetek jól ismert sémáinak. Sijan színészei nagyszerűen beszélik ezt a különleges, állandó idézőjelekkel nehezített filmnyelvet. Minden mozdulatuk, gesztusuk azt a fénytöréshez hasonlítható alkotói módszert szolgálja, melytől a filmbeli események és alakok önmaguk paródiáivá válnak.

Gáti Péter

TE MÁR NAGY KISFIÚ VAGY

Színes amerikai film

Ritkán adatik meg, hogy egy világhírű amerikai rendező diplomafilmjét láthassuk. Pedig most ez történik. Francis Ford Coppola, az álandóan csőd szélén egyensúlyozó művész, Új Hollywood elsőszámú, „fenegyereke" ugyanis ezzel, a két évtizede forgatott, burleszkbe hajló vígjátékkal szerzett diplomát

átveszi néhány hátborzongató jelenetét. A túlzott részletezés, az erőltetett burleszk-tréfák azonban tompítják a gúnyt, a paródia ellaposodik.

Hollós László

HANGLEMEZ

ELECTRIC RENDEZVOUS

Al Di Meola zenéjével feltehetően még sok gondja lesz a mindent és mindenkit kategóriákba besoroló kritikának. Holmi rugalmatlan sémák nemigen illenek rá erre a hol latinosan érzelmes, hol rockosan keményedő, hol dzsesszesen fölszikrázó muzsikára. Di Meola neve nem fémjelez teljességgel egyedülálló, hasonlíthatatlan sítlust, törekvései mégis függetlenek a legtöbb uralkodó áramlattól. Vagy inkább azokat kényszerítik függőségbe: a 31 éves gitárvirtuóz fölényes eleganciával olvaszt be zenéjébe számtalan olyan elemet, amely formanyelvét gazdagíthatja.

Lemezének amerikai licencét érdemes volt megvásárolni. A CBS-felvételen pompás válogatásban szólal meg a viszonylag friss termés legjava. Virtuóz szólók, elegáns rit-

Kaján

torzképrajzoló

azonos Kalász

Tiborral

lásd ott.

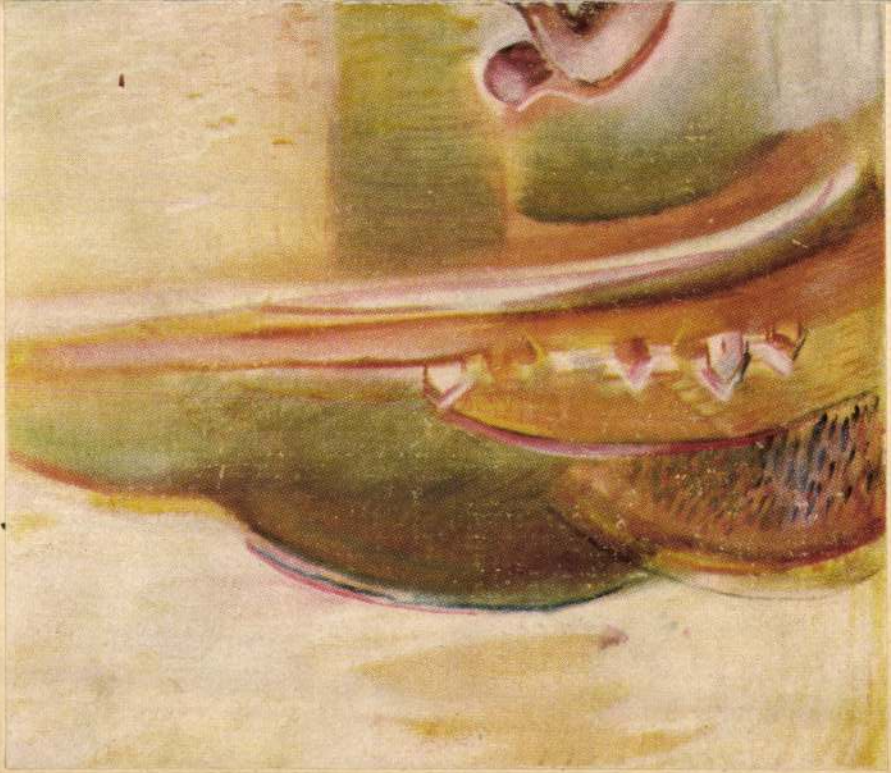

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774
Magyar Nemzet
1974 SEP 17

Kedd, 1974. szeptember 17.

Kaján Tibor kiállítása Szegeden

Kaján Tibor kiállítási meghívójának egyik rajza, a „*Gondolatébresztő*", vekkert ábrázol. A csengő kalapácsa az agyat serkenti működésre. Egyben a kiállítás látogatóihoz címzett szigorú felszólítás is, hogy ne csupán könnyed és szellemes szórakozást lásson ezen a tárlaton, hanem és elsősorban alkalmat a tűnődésre, elmélyülésre, önvizsgálatra, szembenézésre. És arra, hogy megpróbálja elemezni Kaján Tibor munkáit, filozófiáját, világnézetét, stílusának, kompozíciójának jellegzetes vonásait.

A „*Gondolatébresztő*" azonban mindenekelőtt azt a gondolatot ébresztette, hogy illik-e komolyan beszélni a karikatúráról? Nem nagyképűsködés-e vagy nem menthetetlen stílustörés?

Úgy vélem nem, mert a karikatúra a dolog lényegét tekintve, nem humor és semmiképpen sem könnyed humor. A karikatúra magyarul torzképet jelent, s mivel ilyen, nem a burleszkkel rokon, hanem a chaplini szatírával. Hogarth-ot vagy Daumier-t senki sem próbálta meg humorosnak minősíteni.

A torzképet a szakemberek két csoportba osztják: az egyik az élet és általában az emberi magatartásformák torzulásait tűzi ceruzája hegyére, a másik a portré, illetve politikai karikatúra műfaja, amely az arcból kiolvasható jellem, vagy a politikai kaméleontermészet legmarkánsabb vonásait nagyítja fel.

Kaján Tibort lelki habitusa általában szelíd, de nem egyszer haragos iróniája, alapvető humanizmusa és az újat mindig megragadni képes, az újért mindig lelkesülő friss szelleme inkább az első csoportba sorolná. Lapunkban, a *Magyar Nemzetben* éppen ezzel vált páratlanul népszerűvé. Filozófiai, szociológiai — ha szabad így mondani — publicisztikai karikatúráival, melyeket nemcsak a rajzi bravúr jellemez, hanem mindenekelőtt a tartalom mélysége. Elegendő csak *a környezetvédelmi sorozatára* gondolnunk, ennek minden egyes darabja többet mondott, mint egy háromhasábos elemzés. De ugyanígy említhetnénk a technikai-tudományos forradalom lényegét, *az ember és a gép* viszonyának ellentmondásosságát megragadó rajzait is. Már ez elegendő annak bizonyításához, hogy Kaján művészete lényegileg internacionalista, érthető mindenki számára, akit foglalkoztatnak korunk súlyos problémái.

Ugyanakkor azonban Kaján egyáltalán nem zárkózik el a karikatúrák másik csoportjának művelése elől sem. Nézzük például a *Kaján-képernyő* egyes lapjait. Jellegzetességük a fölényes rajztudás, az ötletgazdagság, még inkább: ötleteredetiség — hiszen, akik a külföldi újságokat is forgatják, nem egyszer találkoznak meglepő hasonlóságokkal — és a változatosság. Egyenesen elképesztő, amint egyetlen vezető gondolat körül, pontosabban a képernyő keretén belül a variációk tucatját állítja elénk.

Kaján játszik és ítél. Nem egyszer kíméletlen, hiszen a karikatúra borotvaéles fegyver, a karikatúrában nincs „egyrészről-másrészről", s ez is a magyarázata annak, hogy rajzaihoz valójában szükségtelen a szöveg. Ítél, bölcs derűvel, játékosan, szellemesen. Ítél fanyarul, csípősen. Ítél komor hangon, válságsejtések borongásával. De mindig az ember oldaláról, az emberért.

Különös alkat a karikaturista művész. Nem dicsérhet, mégkevésbé hízeleghet. Még akkor is bírálnia, figyelmeztetnie kell, ha valamit elismer, ha valamivel egyetért. A mi társadalmunkban belülről bírál. Szerepe így még nehezebb, felelőssége még nagyobb. Megérdemli tehát, hogy fokozott figyelemmel tanulmányozzuk e bátor és eredeti tehetség rólunk alkotott ítéletét.

(p. t.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Kedd,

I

TÜZH

godt, kö

lyezett kilátásba tavaly decemberi koppenhágai sajtóértekezletén Willy *Brandt*, akkori nyugatnémet kancellár. A kormányfő közös piaci kollégáinak csaknem átnyújtotta a meghívót a bonni csúcsértekezletre, amely a koppenhágait követte volna fél éven belül. Az események azonban közbeszóltak, a kancellárváltás miatt a bonni Közös Piac-értekezlet *elmaradt*, az év közepén pedig Franciaország vette át a brüsszeli intézmények elnöki stafétabotját. Willy Brandt a Koppenhágában összegyűlt újságírók előtt nyomatékkal szólt arról, hogy a következő értekezleten az állam- és kormányfők valóban a „kandalló mellett" beszélgessenek, minden különösebb ünnepélyesség, hivalkodó ceremónia nélkül. Így képzelték el eredetileg a koppenhágai eszmecseréket is, az akkor tetőző olajbonyodalmak azonban *semmivé foszlatták* a kötetlen csevegés tervét.

Ezt az elképzelést újította föl *Giscard d'Estaing*. Szombaton az *Elysée*-palotában „a kandalló mellett" cserélhetett eszmét a nyolc kormányfő és a vendéglátó államelnök, semmiféle döntést nem kellett hozniuk, közleményszövegek ellenőrzésével nem kellett bajlódniuk. A kellemest a hasznossal egybekötve, a vezető politikusok a szabad társalgást a vacsorán folytatták, és a jó légkört eleve megteremtette az a tudat, hogy ország-világ előtt nem kell valamilyen nehezen elérhető eredményt felmutatni. Az integráció párti *Frankfurter Allgemeine Zeitung* kissé bosszankodva annyit jegyzett meg, hogy a jó légkör még nem válasz a Közös Piac előtt álló feladatokra, nem oldja föl a brüsszeli testületek bénultságát. Ebben igaza lehet a majna-frankfurti cikkírónak, de a párizsi (képzeletbeli) kandallót még sem lehet ilyen egyszerűen megítélni. A Szaj-

stál

[illegible] hogy több kö-
zös gazdasági intézkedés szü-
lessék, nagyobb legyen a ko-
operáció a kilencek között, ak-
kor ennek kikerülhetetlen kö-
vetkezménye, hogy előbb-
utóbb a közösségi testülete
felelőssége megnövekszik, tér
hódít az úgynevezett nemze-
tekfölöttiség. A gyakrabban é
feltűnésmentesen rendezendő
közös „családi" összejövetelek
azt a fölismerést tükrözik,
hogy a tagországok vezetői —
Párizs is — hajlandók előmoz-
dítani a *klasszikusan értelme-
zett* nemzeti szuverenitást
csorbító folyamatot.

A „MENÜT" a párizsi vacsorára a nyugat-európai fejlemények már előkészítették. A vezetők elsősorban a szakminiszterek sorozatos, küszöbön álló találkozóira adhattak különféle utasításokat. A szolid tervezés jegyében a külügyminiszterek megbízást kaptak arra, hogy tanulmányozzák, milyen feltételek szükségesek egy „igazi" csúcsértekezlet összehívására, november végén, december elején. Az étlapon szerepeltek természetesen az olajárak, a fizetési mérleggondok, a gazdaságpolitika összehangolása, és a politikai jellegű együttműködés. Bonn bizonyosan előhozta régi nézetét az agrárrendszer megújítására. A mezőgazdasági termelők Nyugat-Európa szerte *forrongnak*, keveslik az árak emelését, azzal érvelve, hogy az inflációs ütem igen *magas*. A régi ellentét, amely a Közös Piac megalakulása óta kísért, *újra feszíti* az integrációt. Franciaország, a Benelux-államok és az Ír Köztársaság, vagyis az erős agrárországok a paraszti tömegekre való tekintettel a termelői árak *nagyarányú emelését* sürgetik. A többiek, főleg az NSZK szeretne a közös árakról elfelejtkezni és az egész agrárrendszert új alapra kívánja helyezni.

„Sem a közösség bankárai sem tanítómesterei nem vagyunk" — jelentette ki Bonn

Zeitungsausschnittbüro
Hermes
Bonn, Weberstraße 92
Tel. 37203

1021

Handelsblatt, Düsseldorf

18. Aug. 1967

Kajan Tibor

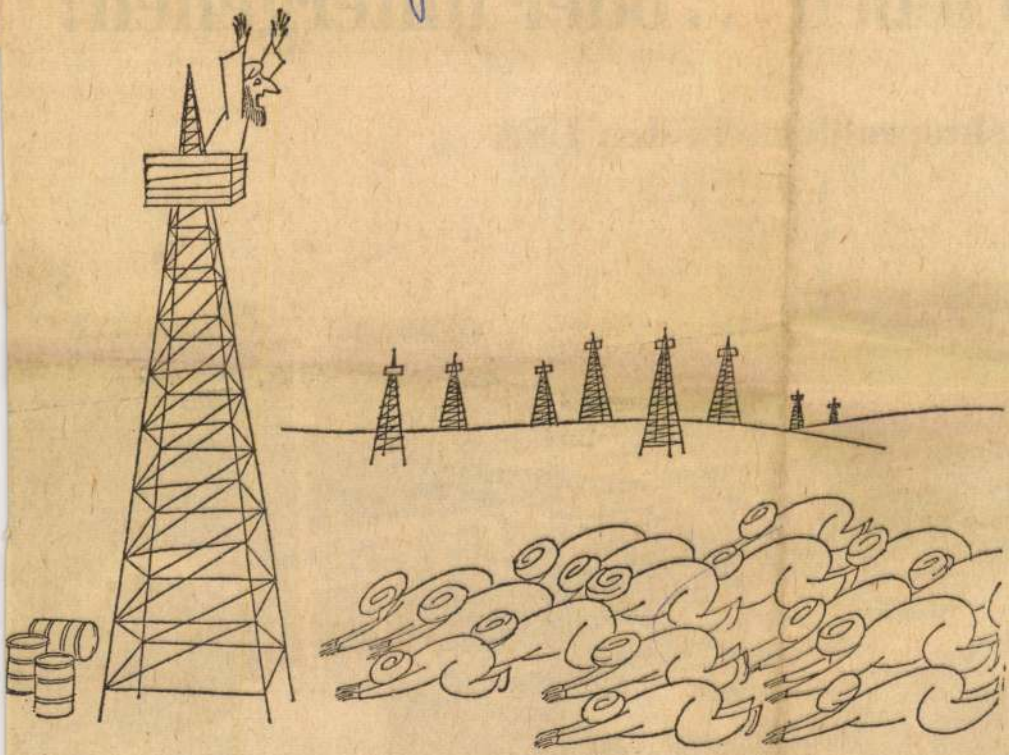

Ungewollte Aktualität und hintergründige Ironie zeichnen diese Karikatur des ungarischen Zeichners Tibor Kajan aus, die in dem kürzlich erschienenen „Beschwerdebuch" (Econ Verlag, Düsseldorf/Wien, 160 S., 48 DM) enthalten ist. Der repräsentativ aufgemachte und modern gestaltete Band enthält meist sehr originelle Zeichnungen von je vier Künstlern aus Jugoslawien, Polen, Ungarn und der Tschechoslowakei. Entgegen der Suggestion des Titels, der auf eine Sammlung von politischen Karikaturen schließen läßt, bietet das Buch nur einige wenige zeichnerische Anmerkungen zu zeitgeschichtlichen Themen. Doch das Spektrum dieser Künstler ist weit: Es reicht von der Situationskomik über die leise Melancholie bis zu schwarzem Humor und beißender Satire. Alles in allem ein Werk, das auf eindrucksvolle Weise mit der zeichnerischen Kunst von sechzehn wichtigen Künstlern des Ostblocks bekannt macht.

o leben

kehrsprobleme in den USA

1021

LANT ÉS BABER

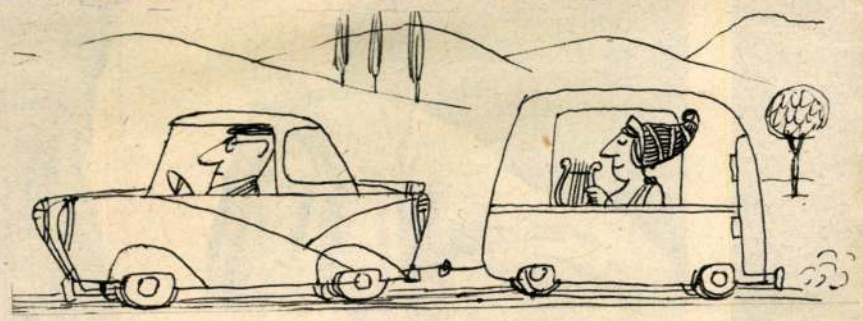

ALKOTÓ-SZABADSÁG

A KRITIKUS ÉRME

PROTOKOLL

MŰFORDÍTÁS

IRODALOMTÖRTÉNET

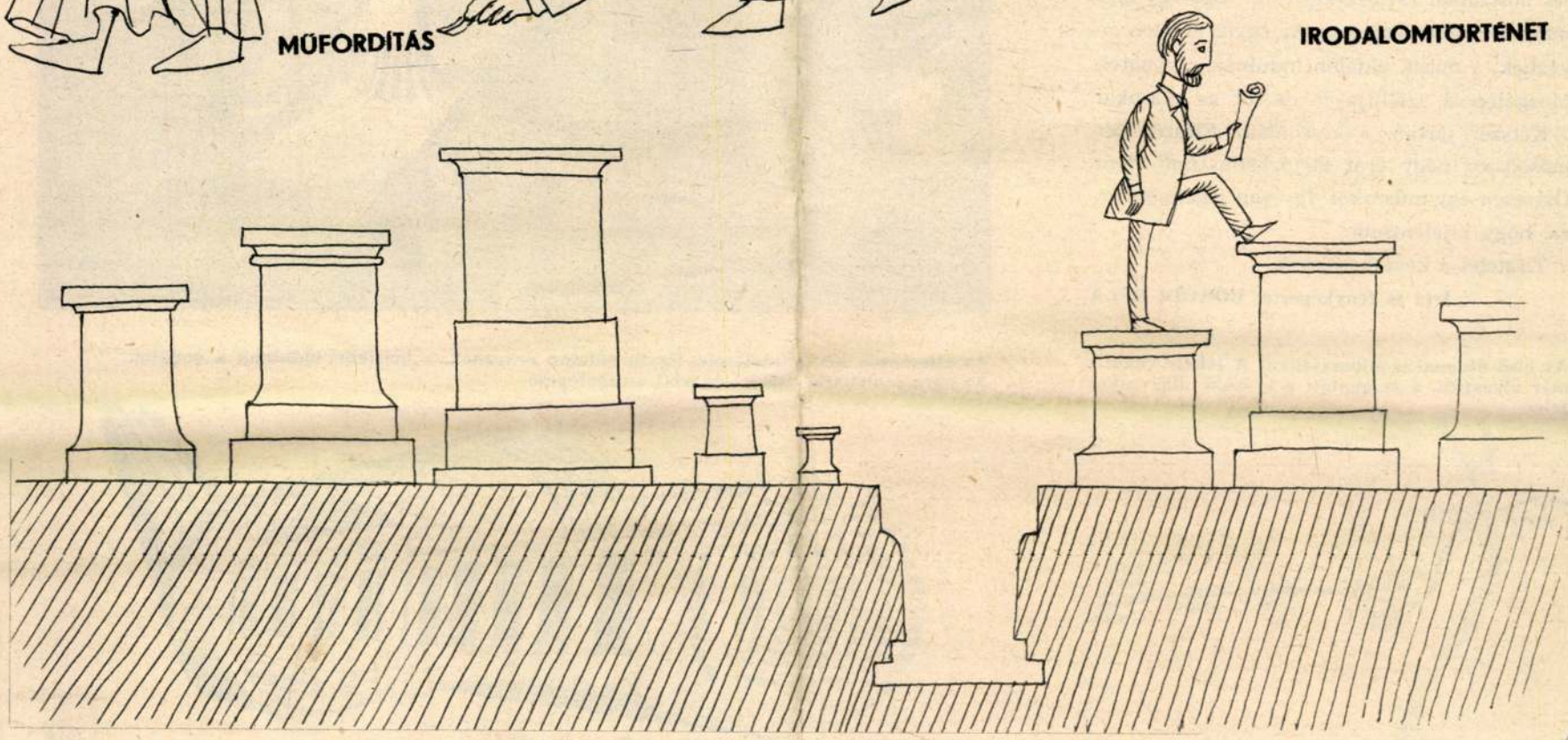

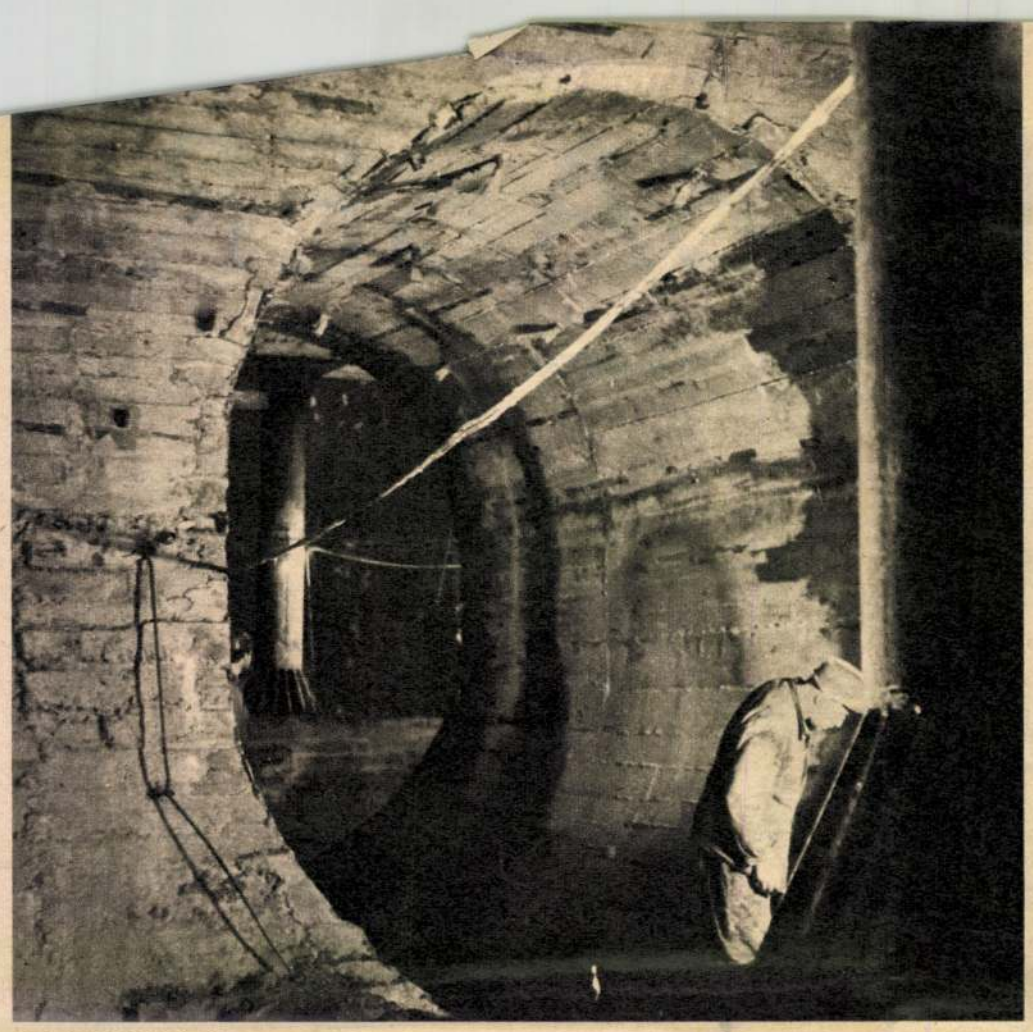

A betonlabirintusban

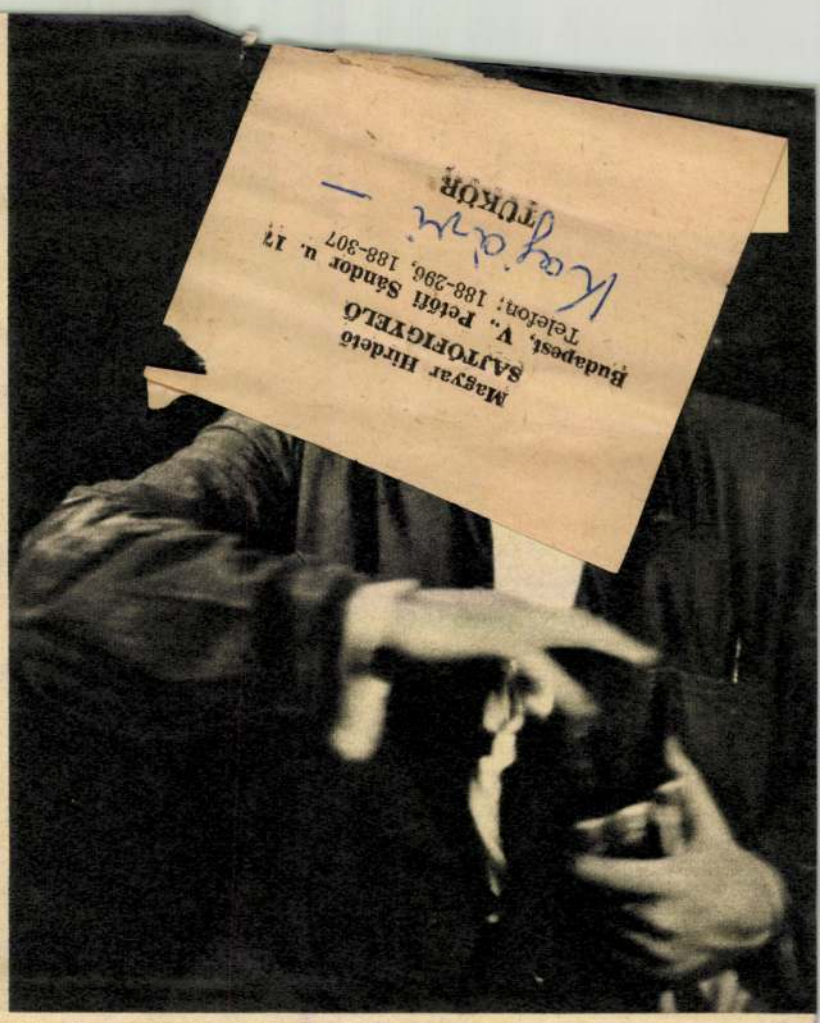

Másodpercekkel a robbantás előtt

Alagút — a sötétbe. Itt száguldanak majd a metró-kocsik

csillék mellett dolgozó, izzadságukban fürdő embereken csak sisak, alsónadrág és csizma. Két óra múlva rajtam is olyan a ruha, mintha vízbe ugrottam volna. Itt hat óra a munkaidő. De van olyan munkahely is, ahol csak kettő. A munkahely túlnyomásától függően 120—160 százalék a veszélyességi pótlék. Az Astoria alatti állomás az egyik legszebb lesz. Öt csarnokból áll. Karcsú vasoszlopokon nyugvó boltíveit alighanem öt év múlva az utasok is láthatják, amikor a Fehér úttól a Parlamentig már közlekednek a vonatok. A vonal teljes hosszában *1973*-ra készül el. Egy-egy állomás iker-rendszerű lesz. Az egyik oldalon érkeznek, a másik oldalon indulnak a vonatok. Mozgólépcső szállítja le és föl az utasokat.

Kétszer jártam a keszonban. Először két, másodszor négy órát tartózkodhattam lent. Összesen egy műszakot. Így van jogcímem arra, hogy kijelentsem:

Tisztelet a keszonosoknak.

Írta és fényképezte: BOKODI BÉLA

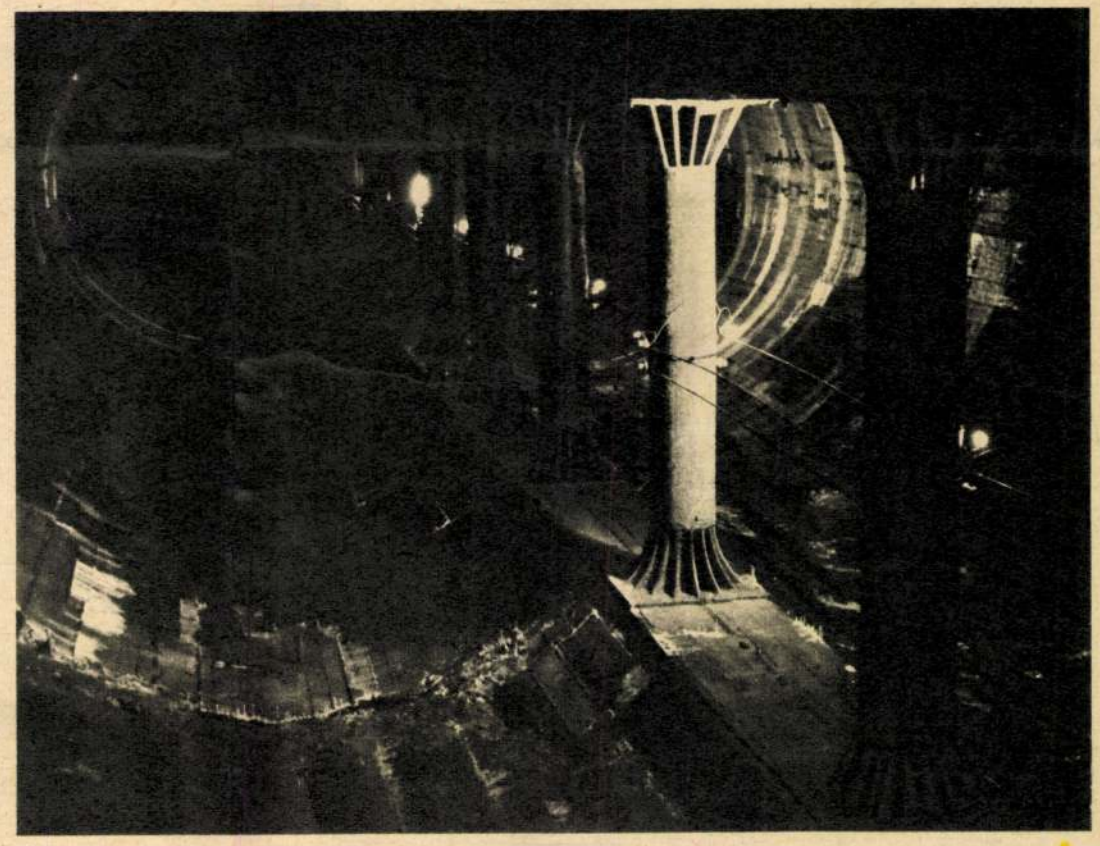

Az állomások keresztmetszete. Egyik oldalon érkeznek, a másikon indulnak a vonatok. Az ábra jobb sarkában a tervezett mozgólépcső

Az első útvonal az állomásokkal. A fekete vonal a már elkészült, a szaggatott a készülő alagutakat jelzi

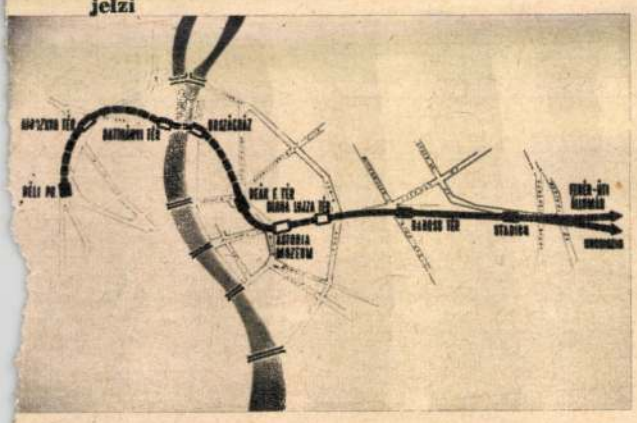

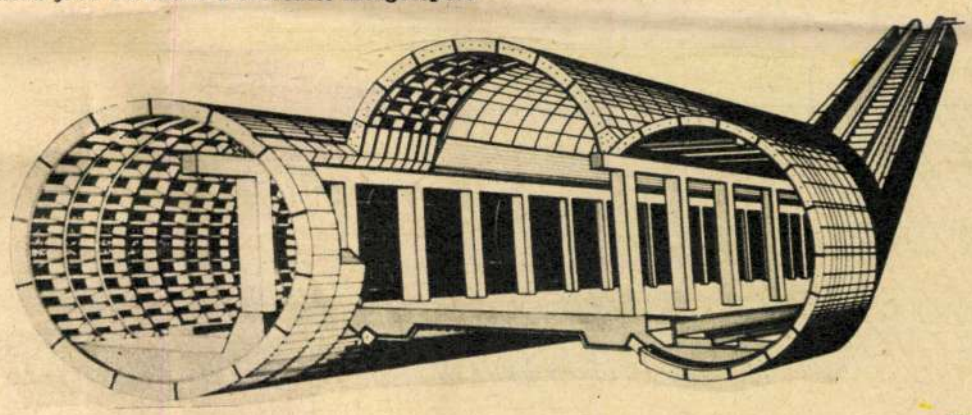

Kaján Tibor
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1970 MÁR 2 1.
1021

FALAK

Kovács András filmje nyomán épített irodaház

Kaján Tibor rajza

Vitéz G

„...egyszerűen rámh

A naptár 1942 októbert mutat. — Múlt heti cikkünkben a június 20-i ünnepélyes frontraindítástól idáig követtük nyomon vitéz Grassy József tábornoknak — a hírhedt újvidéki gyilkosnak — magánlevelei alapján a német és magyar fa-

csapatok fegyverzete avult, el látásuk gyenge; a vezetés nen más, mint a német utasítások alázatos teljesítése. Vitéz Kovács Gyula, a II. magyar hadsereg vezérkari főnöke, má október 9-i feljegyzésében rögzíti: „...*általános mozgásunk*

M. KIR. HONVÉD KÖNNYŰ HADOSZTÁLY PARANCSNOKA

Kedves Bélám!

Egy főhadiszállásom határozottan kijelöli Kassa térségére. Ennek parancsára én is oda kérem magam, hogy [illegible] kedvenc ezredemet ismét vezethessem.

A 13. könnyű hadosztály parancsnoka csak tisztre merte bízni levelét

siszta érdekekért nyomorúságos pusztulásnak odavetett II. magyar hadsereg sorsát.

Grassy korábbi leveleiből már tudjuk, hogy a magyar

ra vonatkozó hadseregparancsaink nem mások, mint a né met vezérkar német nyelv parancsainak egyenes fordítá sai..."

Könnyen fog menni

A német vezérkar — mint ez a dokumentumokból is kitűnik — a magyar csapatokat következetesen erejüket messze meghaladó öngyilkos-vállalkozásokra küldik; így a nagy veszteségekkel járó elővédharcokban saját erőiket kímélik. A magyar csapatok harci szellemérő hiteles képet adnak Grassy levelei. Október 12-i leveléből idézet:

„...A legénység bizony nincs a legjobban. A váratlanul nehéz harcok felőrlik erejüket... Ezekben a maiakban sokkal kevesebb az önfegyelem, áldozatkészség! Csüggednek, hamar panaszkodó vénasszonyok lesznek. Sajnos, de így van, a német SS-hadosztályok nálunknál sokkal keményebbek. Nemzetnevelésünknek még sok tennivalója van."

Kovács ezredes, vezérkari főnök, ahogy Grassy egy helyen nevezi, „a hadsereg esze", már 1942. augusztus 14-i összefoglaló jelentésében így értékeli a harci szellem hiányának fő okait: *„...a kivonult hadsereg, de valószínűleg maga az anyaország sem látja tisztán e háborúnak, s a háborúban való részvételünknek célját, értelmét. Márpedig csapatoknak igazi háborút viselni a háborús cél átérzése nélkül nem lehet!... A másik fő hiba, hogy katonáink nem gyűlölik eléggé sem a bolsevizmust, sem ezen keresztül ellenségüket, az orosz katonát... E gyűlölet nélkül sosem fog igazán keményen és elég kegyetlenül harcolni. Ezenkívül*

Grassy október 7-i levelébe a maga módján ugyancsak hátországnak tesz szemrehá nyást:

„...Azt hallani itt, hogy szegény ember, a katona csa ládja nem részesül elég nem zeti támogatásban. Hidd e rettenetesen nehéz nekünk it szemünket az ellenségen tart va, ez irányban is beszéln megnyugtatni. Nem tudom honnan indul el itt az ilye suttogás, de tény, hogy a ka tonák között hitelre talál. J lenne otthon valami megnyug tató reformmal kijönnötök.. Akasszatok fel pár zsidót, me árdrágítót, hogy a legénye lássák, törődünk az ő gond jaikkal is."

A november 6-i levél má csaknem befejezett tényként kezeli Sztálingrád elestét...

„...holnap november Mint hallottam, ez a kommu nisták megalakulásának 2 évfordulója. A vezetés szerin ez támadás nélkül elmúln nem fog. No, állunk elé... Má csak a sztálingrádi repülő felszabadulását várjuk, ha o végeztek, akkor itt is, még hideg beállta előtt adunk muszkáknak. A nagy légierő vel ez már könnyen fog men ni..."

Félhivatalos beszámoló

Mint tudjuk, nem ment olyan könnyen. Valami közben történik Sztálingrádnál! Egyre késik a város bevételének híre.

És november 19-én a sztálingrádi fronton megindul a szovjet ellentámadás. December 20-án a szovjet csapatok a magyar alakulatoktól délre először törik át a doni frontot. Aztán elérkezik január 12: a szovjet támadás három óra alatt áttöri a 7. és a 20. magyar hadosztály frontját. Január 13: rázúdul a támadás a kecskeméti 13. hadosztályra is. Az eseményeket a továbbiakban nemcsak Grassy ismerteti, hanem kecskeméti úri barátaihoz küldött soraihoz mellékeli egyes ezredparancsnokainak hozzá felküldött hivatalos, félhivatalos írásos beszámolóját is. Elsőnek Hollósy Kuthy László vezérőrnagy szavait idézi: *„...Hogy lássátok, min mentek keresztül* — írja Grassy —, *ide csatolom Kuthy László egyik jelentésének részletét. Kuthy január 13—16-ról így számolt be nekem: ellentámadni Ostrogorsknál már csak a borzalmas hideg (mínusz 38 fok) mia sem tudtunk a mi nyári ruh zatunkban, fedett éjjeli száll nélkül. Az embereket letöri valósággal józan eszüket vet a hideg. 14-én hajnalban a l vészárkokban egy megfagy árcvonalat találtam... A n metek egyszerűen nem enge tek bennünket visszavonul miközben ők a szárnyakon m mindenhol hátramentek. Vég 19-én hátraindultunk. Borzo mas éjjeli menet után, ha nalban, mint a kísértetek ködből, rajtunk ütöttek oroszok. Védekezni képtelen voltunk, szétszóródtunk, mi den felszerelésünk elveszet csak az maradt meg nekem ami rajtam volt. Az embere ki hogy tudott, próbált a bekerítésből valahogy kijönn Harcról ekkor már szó se volt. Ez a viszavonulás való ságos vesszőfutás volt..."*

Néhány szemléletes idéze Kovács vezérkari főnök hely zetjelentéseiből, telefonbeszél getéseink jegyzeteiből: „I. 14 16 óra 13. A kép igen szomorú Az emberek sírnak a hidegtő

ARGUS INTERNATIONAL DE LA PRESSE
INTERNATIONALER ARGUS DER PRESSE
INTERNATIONAL PRESS CUTTING SERVICE

ZÜRICH TEL. (051) 27 99 12 / 27 18 77 GENÈVE TEL. (022) 32 54 10

Schweiz. Kaufmännisches
Zentralblatt, Zürich

1021

28. Juli 1967

Literatur

Karikaturisten des Ostens

E. H. St. — Das Wort Karikatur kommt aus dem Italienischen, meint soviel wie Zerr- und Spottbild und beinhaltet sowohl politische, soziale und persönliche Kritik als auch fröhlichen «Ueberschwang». Karikatur ist mit Kunst nicht nur verwandt, sie ist im intensivsten Grade Kunst. Was in einer allgemeinen Kunstübung aber sich in bestimmten Grenzen hält — Grenzen des humanen «Bildes», der Empfindungen usw. — wird bei der Karikatur stark verzerrt hervorgebracht. Strich und Linie sind entscheidend wichtiger als Hintergrund. Sie müssen alles zugleich vermitteln: Stimmung und die richtige Situation des Vorwurfes. Auch der Text tritt gewissermassen gleichberechtigt hinzu. Nicht immer. Es gibt glänzende Karikaturen, die ohne explizierende Wort-Erklärung auskommen. Von hier her begreift man, wenn der Tschechoslowake *Jan Steklik* bekennt: *«Es ist schwierig für mich, etwas über meine Zeichnungen zu sagen. Ich halte den Versuch, sie zu erklären, sogar für überflüssig. Denn könnte ich sie erklären, dann würde ich wahrscheinlich den Zwang, mich in der Karikatur auszudrücken, gar nicht empfinden . . .»*

In der Tat begibt sich dieser berühmte Zeichner, dessen Schöpfungen man in allen berühmten Zeitschriften und Zeitungen der heutigen Tschechoslowakei begegnen kann, gänzlich des Wortes. Es sind nicht immer leicht zu lesende Gebilde, die zumeist nur aus einem Strichumriss bestehen. Da liegt ein Mann, von dem man nur zwei Beine sieht, unter seiner Matratze begraben. Frauen tragen Busen wie Schränke vor sich her, unter einem Galgen hängt ein Kranz mit Schleife. Das sind vielausdeutbare Anspielungen, die zumindest anzeigen, dass der Witz, der Witzangriff, das Sichlustigmachen über Zustände im Osten keineswegs ausgestorben sind. Im Gegenteil, sie scheinen uns konturierter, schärfer als bei uns — mit Grund.

Der Ungar *Tibor Kajan* kommt ebenfalls ohne Wortgeklingel aus. Aus den sich sträubenden Haaren einer Frau wird die Atom-Haube, auf dem Oelfeld ruft der Muezzin zum Gebet, die Moschee stellt gewissermassen der Oelturm dar. *Isoldes Sandor*, der für die satirische Wochenzeitschrift «Ludas Mathyi» arbeitet, hat wohl einen putzigen Stil der Zeichnung, aber der Hohn auf die Generale ist beissend. In einer Ambulance grüssen noch die amputierten Glieder ... den ordensgeschmückten General, das Kleinkind spielt nicht mit den Nerven der Eltern, es hat gleich ein Seil ... aus ihren Gedärmen gespannt, auf dem es sich sein Gleichgewicht sucht. Heiterer ist der Pole *Szymon Kobylinski*, der nicht nur angesehener Karikaturist in seinem Heimatlande ist, sondern auch noch Plakatmaler, Kunstkritiker, Bühnenbildner. Wie ist das, wenn eine einzige Marionette in den Händen von einigen Dutzend Marionettenlenkern hängt? Man begreift die Anspielung, die gar nicht einmal immer politisch sein muss, die aber auch die politische Deutung zulässt. Grösse und Spielweite des echten Karikaturisten! Mit Shelleys Wort «Friede ist erst im Grab» wird der moderne Mensch oder unter Umständen der Mensch überhaupt als ein beständig in Trab befindliches Wesen gesehen. Er läuft, er rennt, er hat es immer eilig, keine Stunde ruht er im Grunde — bis er die letzte Station erreicht, das Grab.

Slobodan Milic geisselt den Krieg: Fallschirmler trudeln in das gotische Spitzenwerk einer Riesenkathedrale ein, der General, mit Kreuzen behangen, dreht sich leicht um und blickt auf die Gräber mit Kreuzen, sein verschmitztes Gesicht sagt: Mein Verdienst.

Das Verdienst, uns mit sechzehn satirischen Zeichnern aus Jugoslawien, Polen, der Tschechoslowakei und Ungarn unter dem Titel «Beschwerdebuch» bekannt gemacht zu haben, kommt *Olaf Sveistrup* zu, der drei Jahre brauchte, um die besten Karikaturen zu diesem aussergewöhnlichen Buch zusammenzustellen, das, mit einem Geleitwort von *Eberhard Hölscher* versehen, im *Econ-Verlag, Düsseldorf*, herauskam. Das Betrachten dieser hier bis an die

rträglichen
riebenen, do
ltsamen, biz
jenen Vergni
lene» Karika
hig: das Bu
es Verlag-Sommers!

hef?

unser Fachgeschäft für Haushalt-
gelernten Kaufmann, der dank sei-
keit, seinen fundierten Berufskennt-
einen Führungsqualitäten einem
rität vorzustehen versteht.

ayonchef sollte zudem in der ita-
nn möglich auch französischen und
ache gewandt sein.

mit guten Umgangsformen und
ufmännisch/technischen Problemen
takt mit der Kundschaft bitten wir,
ng mit ausführlichen Beilagen ein-
er Chiffre A 6107-23 Kennwort
an Publicitas, 8021 Zürich.

um Eintritt nach Vereinbarung jün-
ven

Mitarbeiter

interessiert ist, beim Ausbau un-
nischen Datenverarbeitungsanlage
Bewerber ohne Fachkenntnisse
s vielseitige Arbeitsgebiet einge-

itgemässe Besoldung, vorzügliche
en, 5-Tage-Woche, angenehmes

den notwendigen Unterlagen sind
die Krankenfürsorge, Schweizeri-
- und Unfallkasse, Zentralverwal-
Graben 1, 8401 Winterthur.

11/122

KANTONALBANK, CHUR

riftenabteilung unserer

Davos

tüchtigen

iter

es Chefs.

bsolvierte Banklehre und wenn möglich
inige Jahre Bankpraxis mit Erfahrung im
Wertschriftengeschäft.
uter Korrespondent mit Kenntnissen der
anzösischen und englischen Sprache.
eundliche Umgangsformen und Ge-
andtheit im Verkehr mit der Kundschaft.

itarbeit in jungem Team mit abwechs-
ngsreicher Tätigkeit. Moderne, neuzeit-
ch gestaltete Büroräumlichkeiten. Zeit-
emässe Entlöhnung und gut ausgebaute
ersonalversicherung.
ute Entwicklungsmöglichkeiten.

den üblichen Unterlagen sind zu rich-
alchef unseres Instituts.

7695 / 601-CH

Kajáni Lőrt Mindszenty-díjas karikaturista

Utazás Iróniába

68 PM

Pesti Műsor, 1972. jan. 24.

Kaján. Mintha hivatásához, mesterségéhez választotta volna nevét a sajátos ízű, egyéni, jellegzetes stílusú karikaturista.

Kaján Tibor *Dorottya utcai kiállítása* egy képzeletbeli utazásra invitál bennünket, méghozzá a humor, az irónia világába. Csakhogy nem is annyira képzeletbeli ez a világ, mert félelmetesen hasonlít a mi élő és létező világunkra. Kaján szemüvegén, „képernyőjén" keresztül szemléljük most a nagyvárosi életet, a kultúrát, tudományt, a férfi- és nőkapcsolatát, a világproblémákat, s ki tudja még mi mindent. Láthatjuk például az Irónia hegy- és vízrajzát (a Honorárium-sziget a legkisebb), a sértődési fokokat, életünk fonák, visszatetsző jelenségeit, bajainkat, napi ak-

ÍRTOSZ EMLÉKÜN. A Gyász, az
irgalom (Németh László élet-
szabadegyetemi sorozat előadás-
dr. Czine Mihály egyetemi ta-
ünnepélyes Központ, XI., Szaka-
ülvelődési A GYERMEKVÁRÁS
ét 55.) PSZICHOLÓGIAI KÉRDÉ-
ÁS Sugárné dr. Kádár Júlia kan-
: Természettudományi Kar,
TE krt. 4.); A SZŐLŐ AG-
Múzeum krt. 4.): dr. Po-
án, du. ½3-kor: Előadó: dr.
Al MUNKÁI. Előadó: dr. Gazdag-
egyetemi adjunktus. (Mezőgaz-
eum, Városliget, Vadhunyad-

ész. (Szépművészeti
György út 41.).
Hi-Fi HANGKÖZLÉS
6-kor: Előadó: Dániel szak-
du. Előadó: Csabai Természettu-
N. (ELTE Múzeum krt.
szerkesztő, VIII., ESZKÖZÖK
r. B-épület, VIII., ESZKÖZÖK
OELEKTRONIKUS ALKALMAZÁSA. Előadó:
ES ALKALMAZÁSA. —
ütán tudományos munkatárs. —
ÁTRATÓL A BALTI-TENGERIG
LORSZÁG. Előadó: Nemeskéryl
(Természettudo-
emi tanárseged. 37. — MITO-
ó, XI., Bocskai út 37. — FRAN-
KRUL TUDOMÁNYOK. Elő-
DICI DOLGOZÓSZOBÁJA. (Szép-
Vilmos művészettörténész. út
üzeum, XIV., Dózsa György út
LEKTRIKA ÉS TÖRTÉNETISÉG:
előadó: Mesterházi Miklós tudo-

tuális társadalmi-politikai kérdéseinket az irónia, a humor nyelvén elbeszélve — mesterien szerkesztett rajzokon. Az „szókimondás" jellemzi Kaján karikatúráit, s biztos rajztudás. Évekkel előtt ő maga így fogalmazta meg egy könyv bevezetőjében ezt a jellegzetesen sajátos műfajt: *„a karikatúra a végletek művészete: a legkövérebb és a legsoványabb formák, a legtragikusabb helyzetek, a legtitkosabb és legnyilvánvalóbb gondolatok, a legbonyolultabb és legegyszerűbb kompozíciók művészete."* Az ő karikatúrái — a kiállításon megörökíthetünk róla — cs. m.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

Szombaton, 23-án, de. 11-kor: a Tájak, korok, Múzeumok Klubjának margitszigeti kirándulása. Találkozó de. 11-kor: a Centenáriumi emlékműnél.

Vasárnap, 24-én, de. 11.30-kor: reneszánsz kórusmuzsika. Közreműködik: a Börzsönyvidéki ÁFÉSZ Nézsai Vegyeskara. Karnagy: Szarka Lajosné.

BARTÓK BÉLA EMLÉKHÁZ

Szombaton, 23-án, du. 1/4-kor: előadás Bartók-művek változatai. Előadó: Somfai László zenetörténész. Este 1/8-kor: az Éder Vonósnégyes koncertje.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

Vasárnap, 24-én, de. 11-kor: a Magyar Korona szülőknek és gyermekeknek.

Kedden, 26-án, du. 3-kor: Ifjú Történelembarátok Köre — középiskolásoknak. Este 6-kor: História Klub.

NÉPRAJZI MÚZEUM

Csütörtökön, 21-én, du. 1/25—1/26-ig: „Gyermekjátszó." Közreműködik: a Boróka együttes.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM

Csütörtökön, 21-én, de. 11—11.50-ig: Közlekedéssel kapcsolatos filmek vetítése.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Vasárnap, 24-én, du. 3-kor: Művészeti Szakkör középiskolásoknak.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Vasárnap, 24-én, de. 10.30-kor: Fajtaváltás a XIX. századi mezőgazdaságban — előadás. De. 11-kor: filmvetítés. Du. 3-kor: a „Mese világa" — filmvetítés gyermekeknek.

KÁROSPALOTAI MÚZEUM (XV., Kossuth u. 29.) Fákospalota néprajza a XIX—XX. században. Nyitva: csütörtökön 14—18 óráig, vasárnap 9—13 óráig.

A KIÁLLÍTÓTERMEK PROGRAMJÁBÓL

A kiállítások naponta, hétfő kivételével 10—18 óráig látogathatók, az ettől eltérő nyitvatartásokat külön jelezzük.

MŰCSARNOK (Hősök tere) **TÉNY-KÉP. A magyar fotográfia története.** Vén Emil festőművész, József Bálint szobrászművész kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 5.) Bálint Endre fotómontázsai. Szyksznián Wanda grafikusművész kiállítása.

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA (I., Színház u. 1—3.) Bikácsi Daniela festőművész kiállítása.

BARTÓK 32 GALÉRIA (XI., Bartók Béla út 32.) Grafika '80—81. Nyitva: keddtől péntekig 14—19 óráig, szomb., vas. 10—19 óráig.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM (XIX., Ady Endre u. 57.) „Wekerle-telepi emlékek" c. kiáll.

II. KER. MŰV. KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/a.) Szabics Ferenc fafaragó népi iparművész, Sz. Józsa Angéla festőművész és Jobb István festő grafikusművész kiállítása. Nyitva: hétköznap 8—20 óráig, vasárnap 8—14 óráig.

VIZIVÁROSI GALÉRIA (II., Karács u. 55.) Varjas Tamás iparművész kiállítása. Nyitva: hétköznap 14—20 óráig, szomb., vas. 10—18 óráig.

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON

Ipar

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas karikaturista

FILM SZÍNHÁZ MUZSIKA

1982 JAN 23

NAPLÓ

1021

KAJÁN TÁRLAT

Utazás Iróniába címmel *Kaján Tibor* Munkácsy-díjas érdemes művész legújabb grafikáiból nyílt tárlat a Dorottya utcai kiállítóteremben. Kaján képzeletbeli látogatásra invitálja az érdeklődőket egy általa megteremtett világba, Iróniába (képünkön). A mintegy száz groteszk grafikát felvonultató karikatúrakiállítás január végéig tekinthető meg.

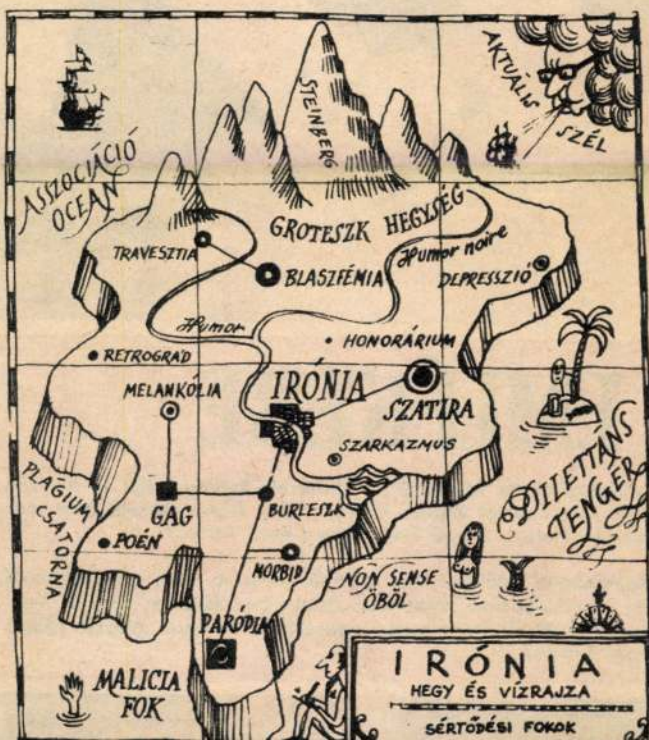

R EMLÉKÉRE

Balatonfüreden forgatott és rendezett Szántó Erika és Schulze Éva. Az operatőr Zádori Ferenc. Déry Tibort Darvas Iván személyesíti meg, az ifjú Déry Tibor: Kern András.

Képeinken: Törőcsik Mari a Fehér pillangó című novellában ● Az író találkozása valamikori önmagával (Darvas Iván és Kern András) ● Zádori Ferenc operatőr a kamera mögött (Fotó: Sors Tamás)

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 FEB 2 4.

DÉLI HÍRLAP

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas karikaturista

1021

HUMÁN TÁRGYAK

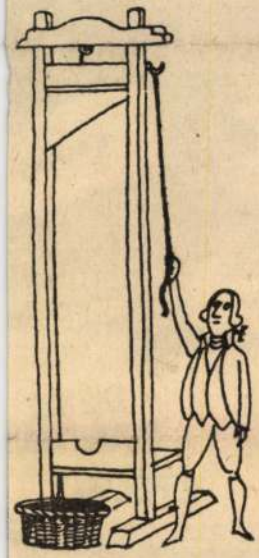

Történelem

Nyelvészet

Költészet

Teológia

Kaján Tibor grafikusművész karikatúra-kiállítása a hét végéig tekinthető meg a Miskolci Galériában. Az Utazás Iróniába című tárlatot ez alkalommal a Humán tárgyak című sorozattal ajánljuk olvasóink figyelmébe.

asabban a postán

ROSPOLITIKAI FÓRUMA A 3. OLDALON)

•

ok, autóbuszok menetrendje

(CIKK A 6. OLDALON)

Diákok, szakmunkástanulók is

Kedvezményes

Kádár Tibor

Formatervezés

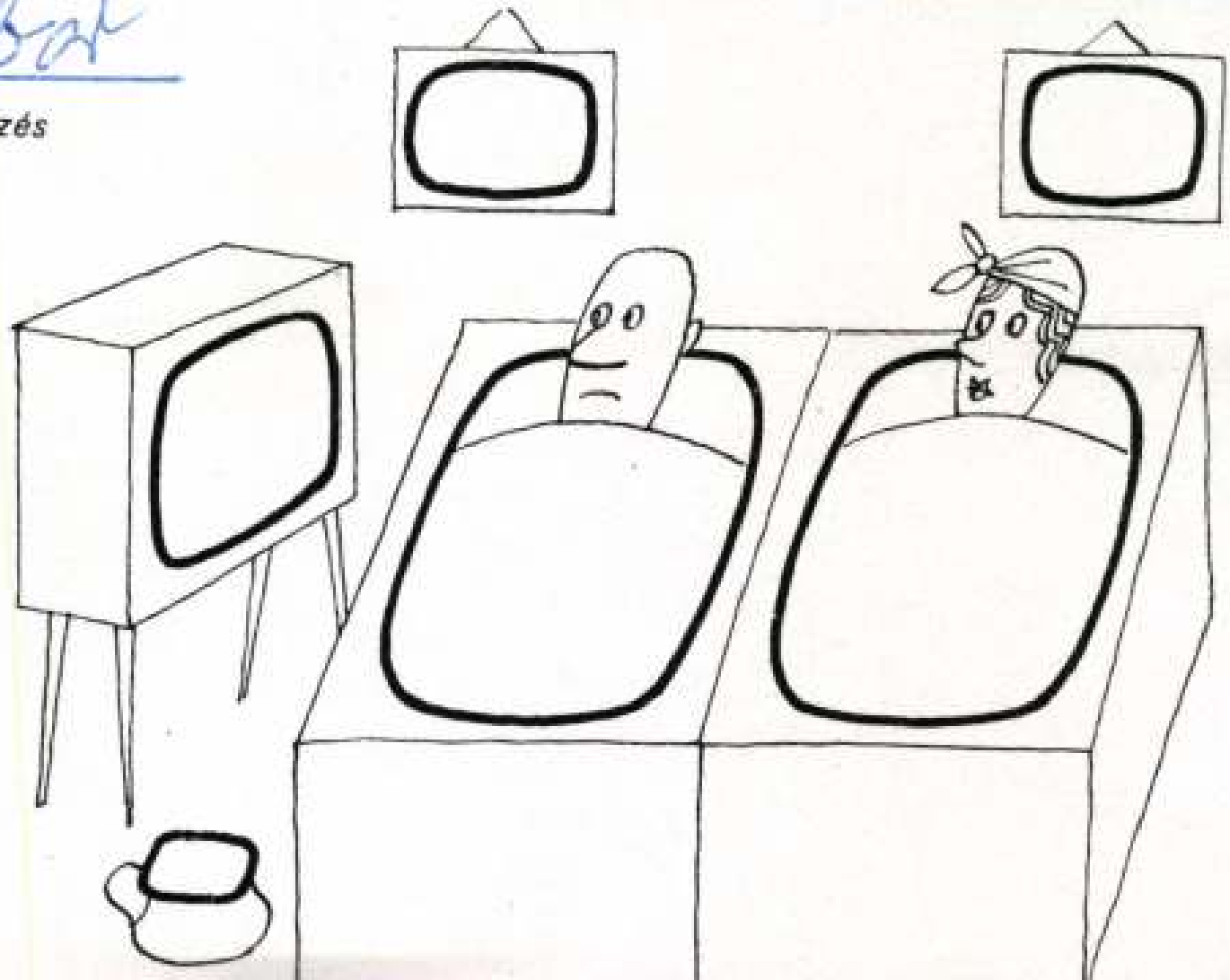

7. 25 ošet. $19^{50} - 20^{10}$

Agelen / J čed.

20

0/0

végtelen kombinációival.
inkre, majd Germantown német nővérek által fenntartott kórházába viszi, ahol az angolul folytatott vallás sajátos értelmezését adják. Jack első pillantása a kórház folyosóján függő festményre esik, ahol és XXIII. János pápa a mennyországban kezet fog. A mennyország részben felhős hely volt.?[46] Jack, a bizalmat, egy Hermann Marie nevű nővérrel beszélgetésbe kezd, melyből megtudja, hogy a nővérek angyalokban, a mennyországban, a megváltásban, vagyis abban az ikonikus világban, mely a gyományosan elfogadott képét mutatta évezredeken keresztül. A nővérek identitásukat a nem-hívők g: ?Tettetésünk egyfajta elkötelezettség. Valakinek hívőnek kell látszania. Az életünk nem kevésbé valódi hittel rendelkeznénk.?[47] A vallás szimulakrummá válik, és a nővérek szavai nyilvánvalóvá teszik, zat és a nem hívők kedvéért vállalják hivatásukat, de hitük már nem jelöl semmit: ugyanakkor a nem elenek eldönteni, hogy szimulakrummal, vagy a ?valósággal? állnak szemben: a szimulakrum igaz. ?Az súlytalanná válik, hiszen nem több, mint egy gigantikus szimulakrum – nem valótlan, hanem ly önmaga referencia és határok nélküli zárt körében nem cserélhető fel a valósra, csak önmagára.?[48] kacíme, a *The American Book of the Dead* (Amerikai halottaskönyv) és a fehér zaj cím metszetében lálfélelem, mely a halál és a kommunikációt lehetővé tevő emberi élet együttes jelenlétéből ered. A fajta lebegés az élet és a halál állapotai között, olyan zóna, mely a két egymással összeegyeztethetetlen ásra vetüléséből adódik. Az élet és a halál határai lassan egybemosódnak, átjárhatóvá válnak, csakúgy, re-i nyelvi jellel történt. Az utolsó fejezet ezt a többszörösen áttételes, heterogén halálfélelem-érzést tba, mikor Wilder műanyag triciklijével átszeli az autópálya sávjait. Az autóvezetők kétségbeesetten szerű mozdulatokkal hárítják el a balesetet. A halálfélelem érzését a függőben tartott élet kelti, az ha hang nélkül zajlanának, és a nézőpont távolsága a szemlélőt tehetetlenségre kárhoztatja. Ezt a tükrözi az utolsó epizód, mely a katasztrófa után helyreállított szupermarket árukkal ismételten i között eltévedt és az árucikkeket keresgélő embereket villantja fel. A fogyasztói posztkulturális jektuma a szimulakrum világában botladozva próbálja navigálni életét, melybe már beszivárgott a halál, lhasználás és információtermelés, de halálfélelmét leküzdeni nem tudja, csupán vágyainak felszínes és ítésével enyhítheti.

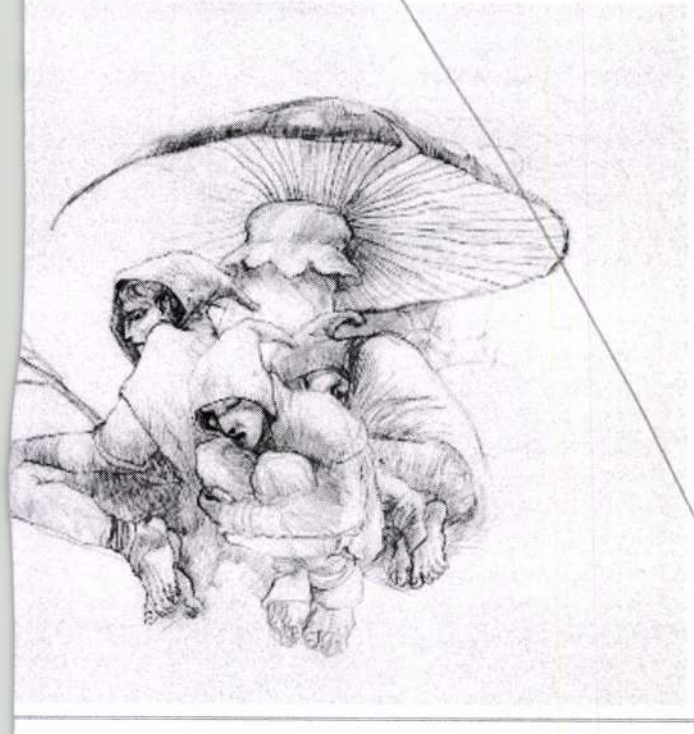

Hétfői Hírek.
1959. I. 26
III. évfolyam 4. szám.

Kaján Tibor

Versantológiától a karikatúráig

A szellemi export hírei

A Szerzői Jogvédő Iroda útján számos külföldi cég újabb magyar művek kiadási jogát kötötte le. Így a Német Szövetségi Köztársaságban vásárolták meg Mark Twain híres „Tom Sawyer"-jének két magyar író — *Orbók* Attila és *Király* Dezső — által készített színpadi feldolgozását. Rövidesen Jugoszláviában is megismerik *József* Attila válogatott verseit és *Krudy* Gyula „Három királyok"-ját. Legutóbb jelent meg a Garsánti nevű olasz kiadónál egy XX. századi nemzetközi versantológia, amely 2 Ady és 4 József Attila verset is közölt. Ausztriában rövidesen megjelenik *Passuth* Lászlónak Monteverdiről szóló, „A mantuai herceg muzsikusa" című regénye. Anglia szerezte meg *Rusznyák* Istvánnak „A nyirokedény rendszer pszichológiája és patológiája" című művét. Ugyancsak tudományos munkát, *Turán Pál* matematikusunknak „Analízis és diofantikus approximáció" című művét vásárolta meg tőlünk az USA. Belgium *Ribáry* Antal zenetudományi művének, a „Szonáta"-nak jogait szerezte meg. Egy angol kiadású karikatúragyűjtemény közli *Kaján* Tibornak és *Réber* Lászlónak 1—1 rajzát. Nyugat-Berlinben pedig most jelentettek meg egy „Ungarn in Lied und Tanz" (Magyarország dalban és táncban) című zenealbumot.

szapalkonyán
t

eg a gáztüzeléssel

kell leszerelni, mert ha időnként feleslegessé válik bizonyos gázmennyiség, azt is bármikor bekapcsolhatják és elégethetik *Tiszapalkonyán.*

Az év második negyedében egyébként már Diósgyőrött, a Lenin Kohászati Műveknél is megindul a román földgázzal való tüzelés,

itt azonban nem kazánfűtésre használják fel, hanem *az acélgyártásnál hasznosítják.* A martinkemencéket fűtik vele, annál is inkább, mert alkalmazásával jobb minőségű, *kénmentesebb acélt állíthatnak majd elő.*

n. l.

---

intézkedése

il 70 újabb aut
óvárosi közleke

sa, mely szerint *20 kiváló minőségű autóbuszt bocsátanak — terven felül — a főváros részére.*

Értesülésünk szerint

a kormány újabb, azonnali intézkedést rendelt el, hogy hamarosan könnyítsenek a zsúfolt buda-

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DÉL-MAGYARORSZÁG

1982 MÁJ 22

1021

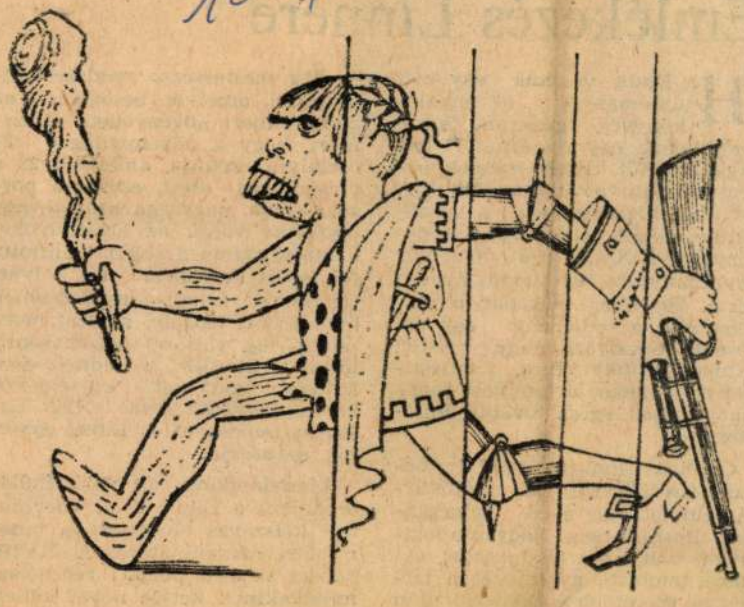

Élestöltények dugós puskában

Iróniai utazásra invitál szegedi tárlatán a kiváló grafikusművész, *Kaján Tibor* karikatúrakiállítása. Irónia nem is annyira képzeletbeli vidék, hegy- és vízrajzáról fölösleges térképezhetjük a humor meganynyi válfaját az élctől a gegen, paródián, komédián át egész a szatíráig és groteszkig. Vajon miért éppen Iróniába kalauzol fölkészült turistavezetőként Kaján Tibor?

— **Az irónia esztétikai és etikai fogalom, egyik minőségi lépcsőfoka a humor különböző műfajainak. Egy magatartásforma jellemzője, egy emberi tartás kifejezője. A többitől talán abban különbözik, hogy az iróniában leszűrt élettapasztalatok fogalmazódnak meg, önmagában feltételezi az önirónia létét, s a kettő kölcsönhatásban jelentheti egy művész világról alkotott véleményét. Annak ellenére, hogy én nem tudósa, csak alkalmazója vagyok ennek, azt biztosan tudom, hogy az irónia műfaja soha nem lehet fölényes, gunyoros, bántó. Ettől épp e Janus-arcú műfaj másik arcéle, az önirónia védi meg.**

— A karikatúra tulajdonképpen humoros rajz. De gyűjtőfogalom, amelynek számos megnyilvánulási variációja, sokszínű lehetősége van mind tartalmi, mind formai oldalról.

— **A karikatúra kialakulása és fejlődése a nagy világlapok létrehozásával és térnyerésével szélesedett és izmosodott meg. Már XVII. századi fametszetes röplapokon megjelennek a különböző gúnyrajzok, a mai értelemben vett karikatúra az 1800-as évek harmadik évtizedében Párizsban alakult ki, s első jelentős mestere, zászlóbontója olyan kiváló művész volt, mint Daumier. Később az angliai nagy újságok oldalain szinte elengedhetetlen és nélkülözhetetlen műfajjá vált. Minden nagyvárosnak, minden jelentős lapnak volt karikaturistája. Ez a műfaj tipikusan nagyvárosi jelenség. Az utca emberének, a közvéleménynek rajzos reagálása, mely témáit a vezércikkek hátországában, a politikai pletykák színterein, a hírek kulisszái mögött keresi és találja meg. A sajtó differenciálódásával a politikai karikatúra megszerezte a napi- és hetilapok műfajának, ahol szinte következetesen a vezércikkekkel felesel. De itt kell szólnunk az esszékarikatúráról is, amelyek nem napi eseményekhez kapcsolódnak, hanem a világ dolgairól meditatívabb, filozofikusabb módon nyilvánítanak véleményt. És persze nem szóltunk még a portrékarikatúráról vagy a humoros képregényről.**

— A képzőművészeti főiskola elvégzése után Szegeden kezdte a pályát majd egy híján húsz évig a Ludas Matyi munkatársa volt 1964 óta pedig az Új Tükör főmunkatársa. A humor előretolt csapatában élte és dolgozta végig az elmúlt évtizedeket. Tapasztalatai szerint hol a helye a karikatúrának a képzőművészetben és az újságban?

— Egy karikaturista ma Magyarországon a képzőművészethez sem tartozik igazán, és teljes értékű újságírói munkának sem ismerik el ténykedését. Pályám elején, a fordulat évében megszűnt Szabad Száj, majd tizenkilenc évig a Ludas Matyi munkatársaként dolgoztam. Ennek a szatirikus lapnak meghatározott feladata volt akkor a társadalmi feszültségek irányított levezetése. Hiába szerettünk volna mi néhányan — Hegedűs István, Réber László, Várnai György — másfajta témákkal is foglalkozni, mint amit megszabtak nekünk, a kulákok és bürokraták pellengérre állítása mellett nemigen volt terepünk. 1964-ben az akkor alakuló Tükör című laphoz hívtak. Új lehetőségeket láttam, munkám találkozott a lap karakterével, s a karikatúra az Új Tükörnek máig sajátos színfoltja.

— Ismerve a hazai grafikai törekvéseket, egyértelmű, hogy a fiatal alkotók mind többször fordulnak a rajzi humor eszközeihez, a szatirikus és groteszk ábrázolásmódhoz. Ám élesen elhatárolják magukat a karikaturistáktól. Ugyanakkor fiatal karikaturisták jelentkeznek különböző fórumokon mindenfajta képzőművészeti előiskola nélkül. Nem okoz-e ez a kétirányú mozgás ellentmondásokat?

— Természetesen nagyon sok feszültség tapasztalható ezen a téren. Az utánpótlás nevelésével nemigen foglalkoznak, ennek oka elsősorban az, hogy a képzőművészetben a karikatúrának nincs esztétikája, nem dolgozták fel eddigi történetét, hatását. Így aztán mindig mindenkinek mindent elölről kell kezdenie. Az ifjú önjelöltek kalandnak tekintik, mely vagy bejön, vagy nem. Nemigen érdeklődnek a műfaj iránt a már befutott pályatársaknál, e műfajban nincsenek mesterek és tanítványok, és nincs vagy alig-alig van a műfajnak kritikája. Hiányzik egy olyan klub, ahol az e műfajt képviselők találkozhatnának, tapasztalatokkal gazdagodhatnának. Pedig a képzőművészeti biztonság, a rajzi felkészültség elengedhetetlen. Ha valaki két hónapig kockafejű embereket rajzol, azt bizonyára minden rajzáról föl fogják ismerni. Véleményem szerint azonban nem kell egységes stílus, hanem mindig az adott témának kell megfelelő kifejezésmódot találni. Főiskolai tanárom, Kmetty mester mondta, s ez máig pályám mottója: „A rossz rajz a legnagyszerűbb témát is kompromittálja." Számomra a karikatúra fekete-fehér műfaj, elsősorban a vonal bűvöletében élek. Talán az én gyengeségem is, hogy az új lehetőségeket, a színt, a tónust nem tudtam beépíteni munkáimba. S hogy mi a különbség köztünk és a képzőművészek között? Ők az időtlenséggel léptek szövetségre, mi vállaljuk korunkat, akkor is, ha tudjuk, hogy múlandóságra vagyunk ítélve.

Kaján Tibornak szegedi kiállításán van egy ars poetica értékű rajza. Az irónia fegyverét egy dugós puskának ábrázolja. Aki a tárlatot figyelmesen végignézi, annak kiderül, hogy ehhez a dugóspuskához élestöltények is tartoznak.

TANDI LAJOS

Tibor

Kaján

Emlékezés Linn

Ha kézbe veszünk egy mai tudományos növénytankönyvet, gyakran láthatunk benne egy rövidítést, egy nagy L betűt, amely sok-sok növényfaj latin neve után áll. A rövidítés Linné nevének a kezdőbetűje, és azt jelzi, hogy ő e növényeket a XVIII. században már tanulmányozta, és tudományosan leírta. Ha ilyen maradandó emléket állít a tudomány egy tudósnak, bizonyára nagy tettet, tetteket hajtott végre, teljesítménye meghatározó volt tudományágának egész további fejlődésére.

Carolus Linnaeus, svéd természettudós 275 éve, 1707. május 23-án született egy svéd falucskában, Roshult-ben. Nagyapja földműves volt, apja lelkipásztor, aki maga tanította gyermekét a természet szeretetére. Érettségi után egyetemre került. Nélkülözésekkel teli nehéz, küzdelmes évek következtek. Orvos-botanikusnak készült, Uppsalában, az ország leghíresebb egyetemén folytatta tanulmányait. Az egyetem befejeztével az uppsalai tudományos társaságtól megbízást kapott a Lappföld természettudományi felkutatására. 1730—32-ben jórészt lóháton bejárta a zord Északot, ellátogatott finn és norvég földre is. Erről az útjáról jelentek meg első könyvei is. Később Hollandiába került, ahol a jóhírű Harderwicky főiskolán megvédte doktori értekezését. Három évig Leydenben dolgozott, megírta első alapvető művét, a Systema Naturae-t. (A természet rendszere).

Ellátogatott Angliába, majd Párizsba is. 1738-ban ért haza, megnősült, jól menő orvosi praxist kezdett, s a megalakuló svéd tudományos társaság az elnökévé választotta. 1741-ben az uppsalai egyetemen az anatómia és gyógyászat tanára lett, majd elnyerte a régen áhított természetrajzi katedrát. Huszonkét éven át állt a tanszék élén, kiépítette a botanikus kertet, s megírta legjelentősebb műveit, a Philosophia botanicát és a Species plantarumot. 1757-ben nemességet nyert, ezután használta a Linné nevet az eredeti Linnaeus családi név helyett. 1778. január 10-én hunyt el.

Linné tudományos munkásságában — ebben vált közismertté — első helyen említhetjük a rendszerezés bevezetését a természettudományokba, elsősorban a biológiába. A XVIII. századra a kialakult gyarmatbirodalmak ontották Európába a természeti kincseket. A gyarmatosító Anglia, Hollandia, Franciaország számára a trópusok növényeinek, állatainak megismerése és felhasználása a gazdaság útját jelentette. A sok-sok adat áttekinthetetlenné vált, a kor által diktált szükségszerűség volt a rendszerezési törekvés. Linnét elsősorban a növények rendszerezése érdekelte, és
lí
a
m
os
vi
zó
összenőtt volta, az alosztályokat a bibék száma alapján állította fel (ezért rendszere ún. ivari rendszer). Linné rendszerének kategóriáit: osztály, sorozat, nemzetség, faj, változat összehasonlította a filozófia, a földrajz és a katonai szervezet egységeivel, így kapcsolódik össze XIV. Lajos hadrendszere és Linné Systema naturaeja.

Maradandóbb, sőt valószínűleg örökéletű a Linné által bevezetett kétszavas elnevezés, a binominális nómenklatúra. A XVIII. század szigorú polgári rendjében mindenkinek kettős nevet kellett viselnie, akkor vált a születési bizonyítvány fontos okmánnyá. Linné felismerte, hogy ez a módszer az élők világában is használható: a családnévnek, a nemzetség (genus), a személynévnek a faj (species) név felel meg. A régi füvészkönyvek az egyes növények jelölése több szóból álló, olykor rövid leírásoknak megfelelő nehézkes, úgynevezett frázisokat használtak. Azóta is a Linné-féle kettős elnevezést alkalmazzák, mind a növény-, mind az állatvilágban, kiegészítve a növény- vagy állatfaj leírójának a kezdőbetűjével, amit már a bevezetőben említettünk.

Linné előtt a természetrajzban teljes zűrzavar uralkodott. Bár korábban is voltak rendszerezési törekvések, Linné volt az, aki tudományos pontossággal meghatározta a faj és a nemzetség rendszertani kategóriáit. Felismerte a természetben a fajt, mint létező, objektív valóságot, minden élőlény valamely fajba tartozik, s csak ugyanabból a fajból származhat. Az viszont természetes, hogy a XVIII. század feudális társadalmának tagja az élet eredetét és a fajok keletkezését a teremtőre vezette vissza. A faj fogalmát ma is használja a tudomány. Igaz, Linné azt hitte, hogy annyi faj létezik, amennyi „kezdetben teremtetett", de korában még alig indult meg az őslénytani kutatás, nincsenek megfigyelések a fajok darwini változatosságára, új fajok keletkezésére. A származástan, örökléstan, a mutációkutatás még a távoli jövő zenéje.

A barokk XVII. század, a mechanika századának lendületét, amely nemcsak a világegyetem mozgásának törvényeit, az égi mechanikát, de az emberi szervezet vérkeringését és a növényi test felépítését is megismerte, felváltotta a XVIII. század, a felvilágosodott abszolutizmus korának, a rokokó és copf korszakának rendje. E kor méltó képviselője volt Linné.

H. J.

ıt eszembe..."

t, est!..."

a háromszor ezt írta: Est! Est!! Est!!!
a Est!!!
t Ekkor elhatározta, hogy most
- már nem is megy tovább, hasonló bort úgysem talál már
- Montefiasconeban. Majd itt megr várom gazdámat — gondolta.
e, Másnap a császári udvarral
t. megérkezett Defuk, aki miután
n megkóstolta az „Est! Est!! Est!!!"-
- bort, úgy érezte, hogy megnyíl-
- tak előtte a paradicsom kapui.
- Két napig maradt ott, mert nem tudott elszakadni a csodálatos
y nedűtől. De végül is folytatni
- kellett útját Romába. Alig ha-
t, ladt néhány mérföldet, megbán-
- ta, hogy tovább indult. „Olyan
y jó ez a bor, hogy a világon nincs
tt ilyen" — gondolta. Megállította
- öszvérét és gondolkodóba esett.
r A kötelességteljesítés és a bor-
:; imádat közül az utóbbi győzött
k és Montefiasconeban maradt.
y Letáborozott a Martino által hátromszorosan megjelölt kocsmában és átadta magát szenvedélyének.

Azután sok év telt el. Mikor Defuk érezte halálát, orvosokról hallani se akart, csak a jó vigasztaló borról. Borosüvegek közepette lediktálta végső akaratát és békésen elszendergett.

Mielőtt meghalt, az volt az utolsó kívánsága, hogy halálában is maradjon vele kedvenc itala: Montefiascone városára hagyta minden vagyonát, azzal a feltétellel, hogy halála évfordulóján a sírját kedvenc italával öntözik meg: „Est! Est!! Est!!!"-tel.

Szolgája, Martino, szeretett gazdája holttestét eltemettette és ott nyugvó urának szenvedélyére gondolva, ráíratta a következő szöveget: „Est! Est!! Est!!! hic Jo. Defuk Dominus meus Mortuus est". (Itt halt meg Jo. Defuk gazdám)

A kis római trasteverei (Tiberisen-túli) vendéglőben ma is drága, keresett és mindig kapható ez a híres bor.

TIMÁRNÉ MAKKÁR ERZSÉBET

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

Kaján Tibor Munkácsy-díjas érdemes művész
1021

1975. szeptember 19. péntek

Kaján Tibor karikatúrái

A Komárom megyei Művelődési Központ kiállítótermében október 6-ig tekinthető meg *Kaján Tibor* Munkácsy-díjas érdemes művész karikatúrakiállítása. A vendégkönyv bejegyzései és a teremben időnként felhangzó egyetértő kacaj bizonyítják, hogy a művész egy-egy karikatúrája telitalálat.

Elismert tény, hogy humorban nagyhatalom vagyunk és ezen belül is a karikatúrának másfél százados hagyományai vannak nálunk. Mi is a karikatúra? A legtömörebb meghatározás szerint képzőművészet, de irodalom és publicisztika is. *Frank János* művészettörténész úgy érzi, hogy a karikatúrista példaképe elsősorban *Swift*, a nagy angol szatírikus, és csak másodsorban *Leonardo*. A sajátos műfaj alkotásainak szinkronban kell lenniük a világgal, a társadalommal, napjaink ellentmondásosan pergő eseményeivel.

Kaján Tibor megállapítása szerint a karikatúrista néhány vonallal fejezi ki gondolatait. Tehát *egyszerűsít*. Azonban egyszerűsíteni csak komplikált, sokoldalú, többrétű dolgot lehet. Fontos matematikai tétel: *a semmit nem lehet egyszerűsíteni.*

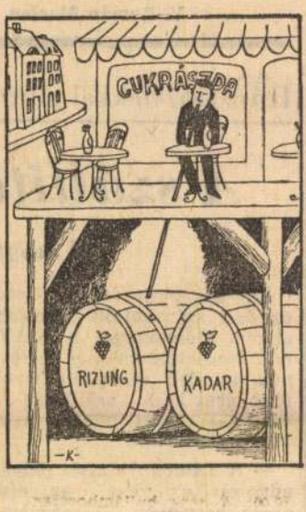

Alcázás

Az alkalmazott grafikával szemben a karikatúra alkalmazhatatlan grafika. Sohasem akar alkalmazkodni, mindig olyasmit ad, amit nem várnak tőle. És éppen ebben van az ereje.

Az alkalmi kiállítások mellett a művész állandóan kapcsolatban van a közönséggel, hisz a *Ludas Matyi*, és a *Tükör* munkatársaként hétről hétre közli észrevételeit a széles olvasóközönséggel. Tehát állandóan friss, aktuális eseményekre reagálhat. *„Vékony tollhegyével vagy kemény grafittű-hegyével fölmetszi az álnok koponya, a hazug szív, a rejtőző jelenség, a virágzást-ámító kopár dolgok, helyzetek, állapotok köpenyét, hazugság-vértezetét és látszatpáncélját, hogy a belsőbelátva láthassuk a lényeget, az eredeti állapot fonákságait"* — írja a kiállítás katalógusa elé írt bevezetőjében *Juhász Ferenc* Kossuth-díjas költőnk.

Csak példaképpen említsünk néhány témát: *„Perzsavásár a Nagykörúton, 1945"* c. karikatúrájában a nyüzsgő tömegben aranyat, melaszt, süllőtököt, élelmiszerjegyet, nadrágot veszek feliratú táblák. Egy reklámember elől: Le a feketézőkkel, a hátán: aranyat, ezüstöt veszek felírással. A kép sarkában pedig maga a karikaturista és a ma embere gubbaszt, *lélegzetet veszek* felirattal.

„Pályaválasztási álmok" című képén egy derűs arccal álmodó gyermek feje felett jelennek meg az álomképek: tengerészkapitány, énekesnő, professzor, női fodrász, űrhajós, nőgyógyász leszek, majd a csattanó: könnyeket hullató gyermek feje felett esztergapad mellett dolgozó munkás.

A *„Családfa"* minden ágán íróasztal mellett dolgozók láthatók, a *„Bizalom"* c. képen az önkiszolgáló boltban felhalmozott konzervhegy közül kandikál ki az ellenőr feje.

Telitalálat a sajtót érintő karikatúra is: *„Kommentár"* a címe. A vízben úszik egy kis Hír feliratú üveg és mellette egy hatalmas hordó „Kommentár" feliratal.

A művész úgy érzi, hogy a szerkesztők csak úgy tekintik a karikatúrát a sajtóban, mint *a szünetjelet* a rádióban, mégis hittel vallja, hogy a jó karikaturistának a legfontosabb dolgokba kell beleszólnia, néha harapósan is.

A művelődési központban látható kiállítás képei a művész gazdag anyagából a jól összeválogatott anyaggal is csak ízelítőt adhatnak. De a derűs percek mellett a magunk igazulására is érdemes megtekinteni.

Csukly László

Segítség a mozgalmi munkához

Kétéves akadémia — úttörővezetőknek

A tanárképző főiskolákon, a tanítóképzőkben nem készítenek fel bennünket a mozgalmi feladatokra — hallható gyakran ilyen kritika pedagógusoktól.

A felsőoktatási intézmények is érzik képzésüknek ezt az árnyoldalát, és ma már számtalan kezdeményezés, új tantárgy bevezetése, új tankönyv pótolja a hiányosságokat.

A gyakorló pedagógusok említett gondján megyénk úttörőelnöksége és a megyei tanács művelődésügyi osztályának pedagógus továbbképző intézete egy új képzési formával igyekszik segíteni. Ez év októberében megkezdődik Tatán, a KISZ-iskolán, az úttörővezetők kétéves akadémiája. A tanfolyam vezetőjét, *Vidáné, dr. Orbán Margitot* kértük meg arra, hogy az induló oktatási formáról szóljon.

— Egy régi elképzelés érkezett a megvalósuláshoz. Elértük célunkat, ezentúl az állami oktatás formái között a mozgalmi pedagógia is helyet kap. Azt szeretnénk, hogy — elvégezve a kétéves iskolát — képzett, az úttörőmozgalom célkitűzéseit magukénak valló pedagógusok álljanak a csapatok élére. Az első foglalkozási nap október 22-e lesz, elsősorban a csapatvezetők és a rajvezetők számára, és utána minden hónapban egy egész napot töltünk együtt.

Előttem van az akadémia mindkét évfolyamának a tematikája. Az első napon az ifjúsági mozgalom kialakulásával és fejlődésével foglalkoznak majd. Szerepel a tervek között korreferátum a KISZ-életre nevelés kérdéseiről. Érdeklődésre tarthat számot az úttörőcsapatok nyári tevékenységét elemző előadás. Az első tanév végén a hallgatók egyhetes táborozáson vesznek majd részt, melynek célja egyértelmű: az elméleti ismereteket kívánják a gyakorlatban alkalmazni.

A tanfolyamvezető azt is elmondta, hogy az előadások megtartására nagy mozgalmi tapasztalatokkal rendelkező úttörővezetőket, a megyei művelődésügyi osztály, a pártbizottság munkatársait kérik fel. De a megye határain is túllépnek, amikor a Magyar Úttörők Szövetsége munkatársait, az egri tanárképző főiskola tanárait, az *Úttörővezető* című lap szerkesztőjét kérik fel előadások tartására.

Bizonyára érdekli a tanfolyam hallgatóit, hogy milyen képesítést ad az akadémia elvégzése, és milyen feladatok teljesítésével lehet „célba érni".

— A programban helyet kap az V. vezetői próba anyaga is, így a hallgatók a második év végén bizonyítványt és az V. vezetői próba elvégzéséről igazolást kapnak. A záróvizsgára a hallgatók tanulmányt készítenek, melynek a javasolt témaköreit már év kezdéskor megadjuk. Ezek mindegyike sejteti célunkat: hogy a mindennapok úttörőgondjain segítsünk, és a tanulók életkorának megfelelő programok szolgáljanak a szabad idő hasznos eltöltését.

— Kezdeményezésünk ugyan nem első az országban, de az elsők között vagyunk — mondotta befejezésül a tanfolyam vezetője. — Bízunk abban, hogy a buktatókon sikerrel túljutunk, és rangja lesz az úttörővezetői akadémiának.

V. Román Marian

Húsz százalékkal több

A szállít

Látog

Egy-két évtizede még csak az őszt számították csúcsforgalom időszakának a MÁV-nál. Napjainkban már az év minden szakában jóval több árút kell szállítani a vasútnak, mint néhány esztendővel ezelőtt.

— A Tatabánya alsói pályaudvaron az idén az első nyolc hónapban 33 százalékkal nagyobb volt az elfuvarozott áru mennyisége, mint a tavalyi időszakban — tájékoztatott Korcsmáros László állomásfőnök.

Bár egyre nőnek a feladatok, szeptemberben különösképpen megnövekszik a munka. Az idén megyénkben is nőtt a cukorrépa vetésterülete, a MÁV a tavalyinál húsz százalékkal több répa szállítására számít. Elsősorban ez jelenti az őszi csúcsot — hiszen a gabonafélék már a magtárakban vannak —, de egyes vállalatoknál is most

---

teremt. Fallacit ingerli Kissinger röpködése a világban,

Egyetértünk. Azzal, hogy bizonyos történelemformáló

— *Már megint egy ismétlés!*

(Kaján Tibor rajzai)

lyogtató, természetellenes vonásokat is. Vibráló nőstényből vedlik eleve elrendeltetett áldozattá *Bajcsay* Mária különös Nellyje. A szerzői jellemzés szerint, *Győry* Franciska disztingvált Erzsébete — Jákob felesége — afféle akaratos „porcelánbaba". Míg *Leviczky* Klára ironikus Verája — Jákob segítőtársa — serdülőlányba oltott „szobatrampli". A két Spaak közül *Tóth* Józsefé a komorabb, *Takács* Gyuláé a vigyorgósabb. E clown-páros szimmetrikus-aszimmetrikus magatartása, ritmikus mozgása — rendezői lelemény is: egymás melletti létezések együttes érvényét sugallja.

Bogácsi Erzsébet

ket 3.) és a jegyirodákban. Az ezt követő szöveget olvashatatlanná tette az utólag felragasztott szalag, mely kertelés nélkül tudatta: BETILTVA.

A plakát 1942-ből származik, s annak a sorozatnak az utolsó darabjához kívánt kedvet ébreszteni, melyet *Vigadói irodalmi estek* címen tart nyilván a művelődéstörténet és a nemzeti história. A horthysta Magyarországon a függetlenségért és a háború ellen küzdők táborában szép számmal akadtak olyanok, akik a kultúra eszközeivel harcoltak a jobb jövőért. A szembenállás afféle módjait választották, mint Arany János vagy Tompa Mihály a *Walesi bárdok*,

NAPLÓ

A szocialista országok szótár-kiadóinak tizenegyedik

Tolsztoj Anna Karenina című regényéből forgat televí-

Barcsay Jenő

Világ 1949
május 19.

BARCSAY JENŐ festőművész, főiskolai tanár, aki eddig táblaképeket festett, első monumentális alkotását, két nagy freskó terveit készíti. Mindkét mű munkásnőket ábrázol.

A vallás- és közoktatásügyi m.

47478 Vallás

:

181.540-1919. szám.

B. XVII.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának, tudomása és további eljárás végett kiadom.

Budapest, 1919. október hó 18.

A miniszter helyett:

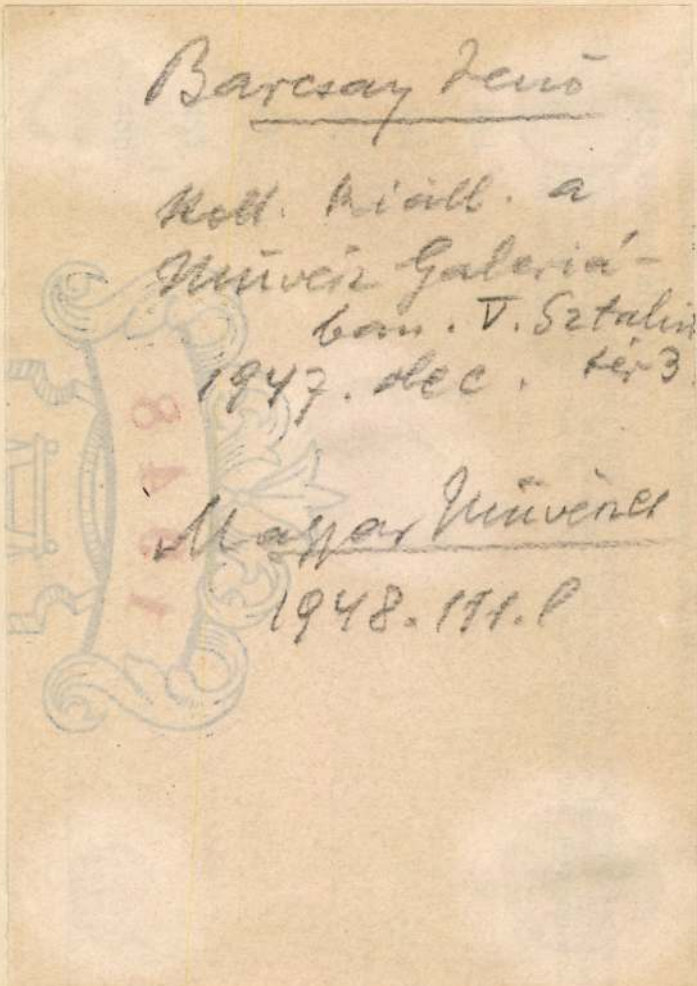

sätzen und 24 Obsttellern. Ränder mit Korbflechtmuster in Relief und bunte Blu-

szines porcellánszobrocska. — CALLOT-FIGUR, Porzellan, mit bunter Bemalung.

471. **Éjjeli edény,**

herendi porcellán, kék alapból kihagyott kettős medaillonokban krizantemek. 1870 k. — NACHTTOPF aus Herender Porzellan. Auf blauem Fond in ausgesparten Doppelmedaillons Chrysanthemen. Um 1870.

472. **Talpas tál,**

herendi porcellán, két tálcával, szines virágdiszitéssel, tetején térdeplő kinai gyerek. — AUFSATZ aus Herender Porzellan mit zwei Platten. Bunter Blumendekor und bekrönt von einem knieenden Chinesenknaben.

473. **Kancsó,**

mázas cserép, rajta szines festéssel Madonna a gyermek Jézussal. XIX. sz. e. — KRUG, Ton, mit bunter Bemalung: Madonna mit dem Kinde. Anfang XIX. Jahrh.

474. **Tál,**

majolika, hullámos peremén csigás indakoszorú, középen angyalka. Északolaszország, XVIII. sz. — SCHÜSSEL, Majolika. Auf dem gewellten Rand ein Rankenkranz, im Fond Engel. Oberitalien, XVIII. Jahrh.

475. **Váza,**

fajánsz, kobakalak, szines kinai izlésű virágdiszitéssel. — WASE, Fayence, kürbisförmig mit buntem chinesischem Blumendekor.

KAJÁW TIBOR

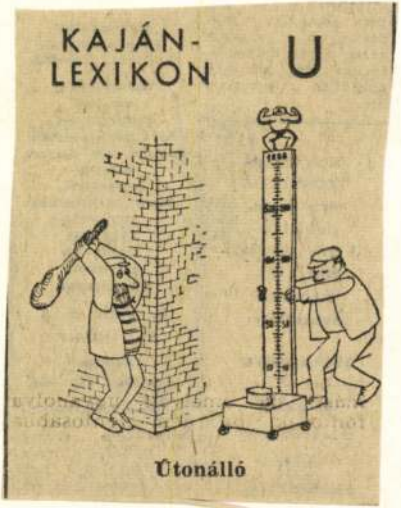

Magyar Hirlap 1975/272/13

KAJÁN TIBOR

KAJÁN PÓTLEXIKON

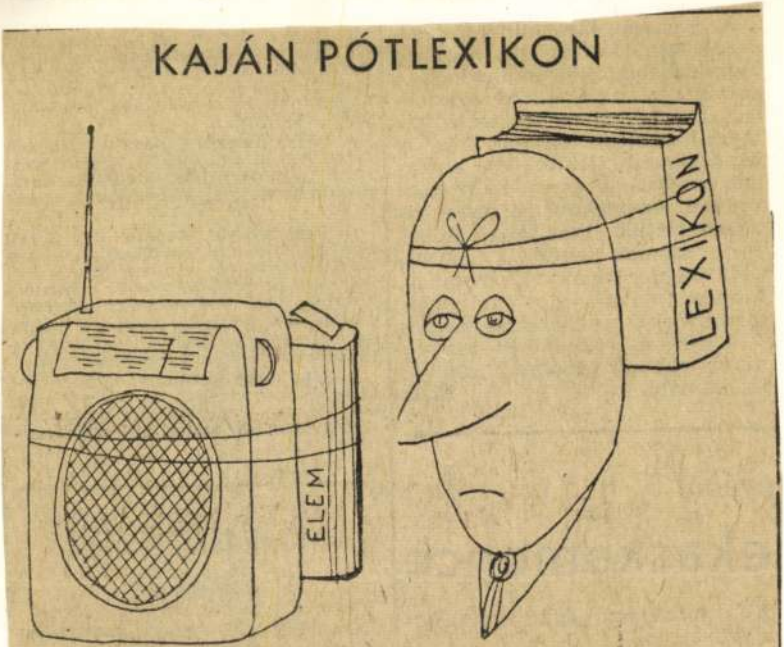

Pótlások

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON Ü

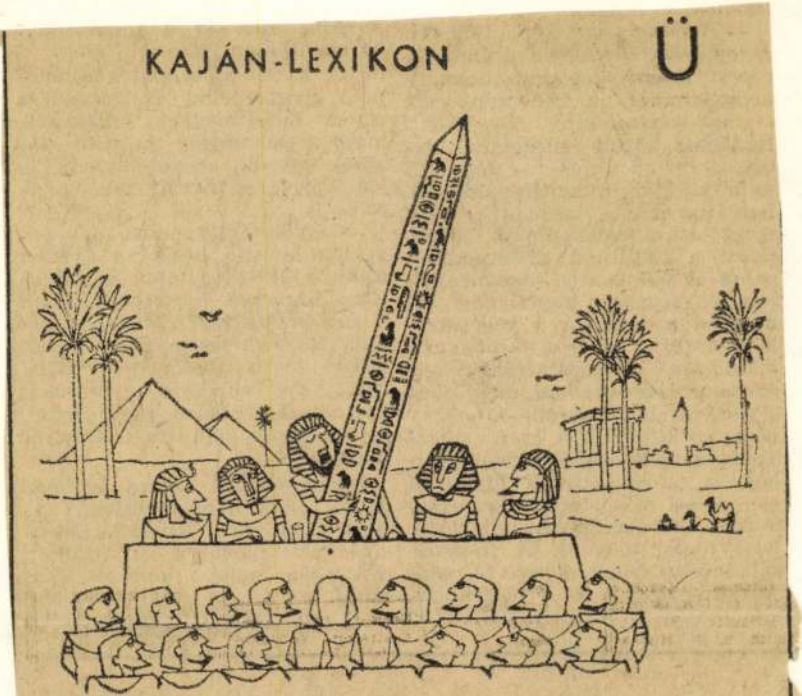

Ünnepi beszéd

Mag

Kaján Tibor

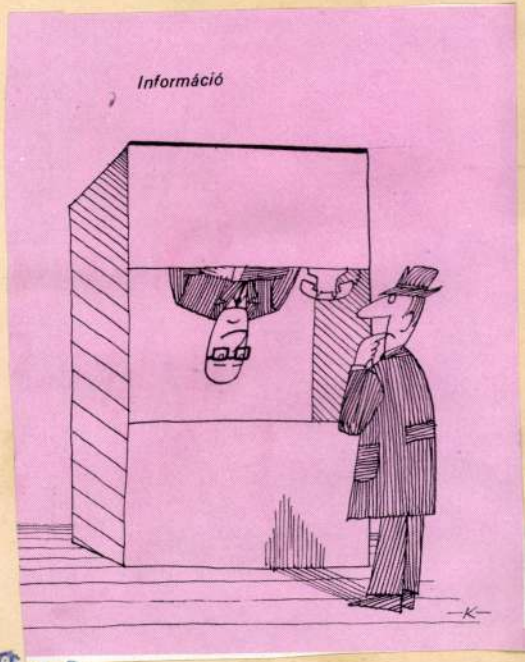

Lesha Hajos: Kaján Tibor karikatúrái a
Művészet, 1975. július - 30 old al.

Kaján Tibor

„Jancsó és Hernádi"

Loska Lajos: Kaján Tibor...
Művészet, 1975. július – 30 old.

KAJAN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON

D

Diktátorok

Magyar Hirlap 1975/225/13

Kaján Tibor

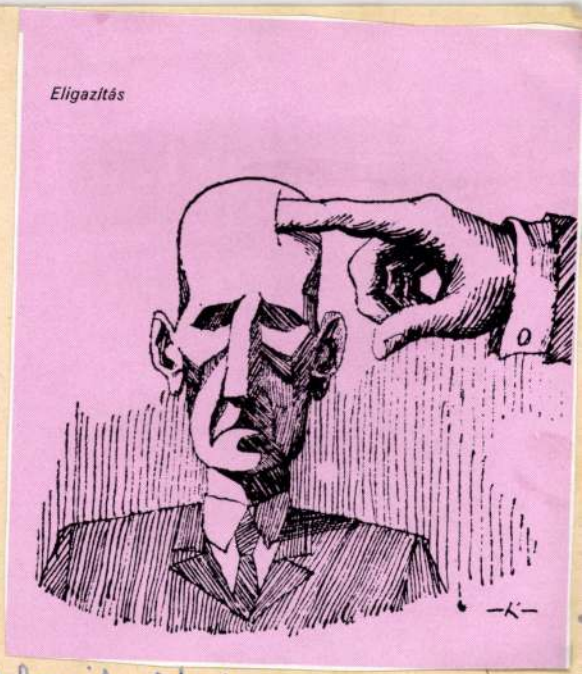

Loska Lajos: Kaján Tibor karikatúrái
Művészet, 1975. július – 30 oldal.

Kajári Tibor

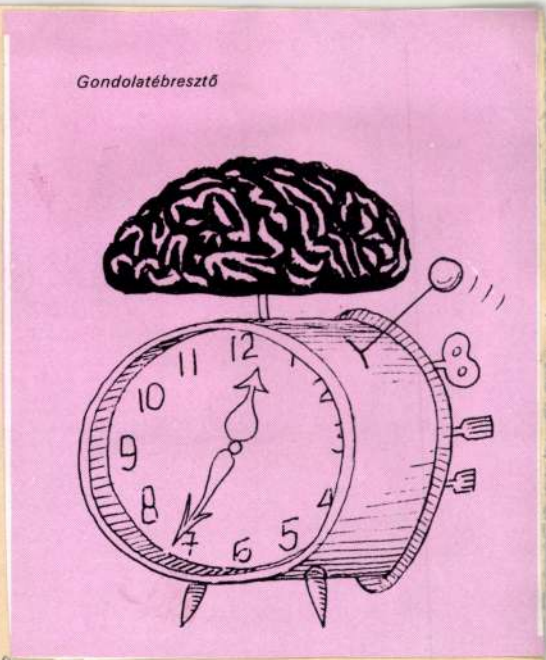

Losska Lajos: Kajári Tibor karikatúrái.
Művészet, 1975. július - 30 oldal

— Kaján Tibor

XX. századvég

Karikatúra, 1984. X. hó

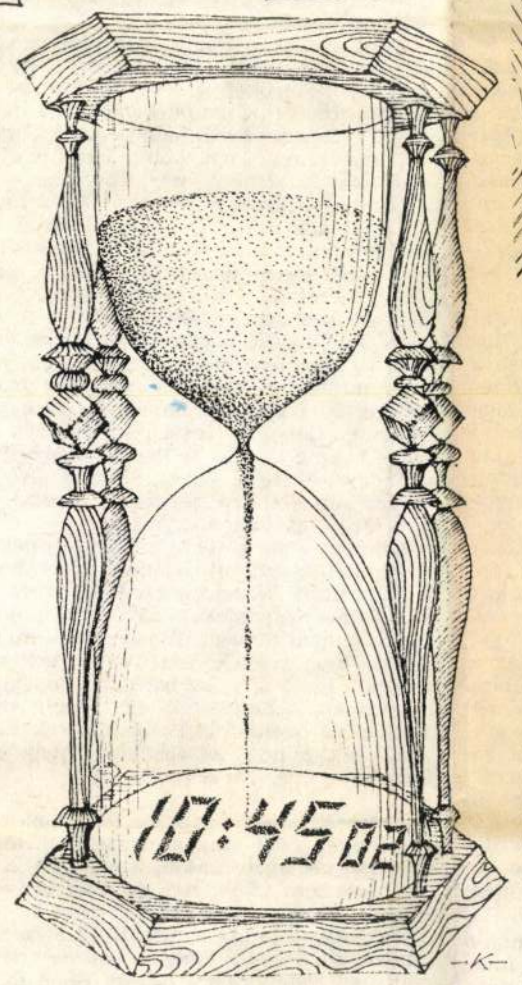

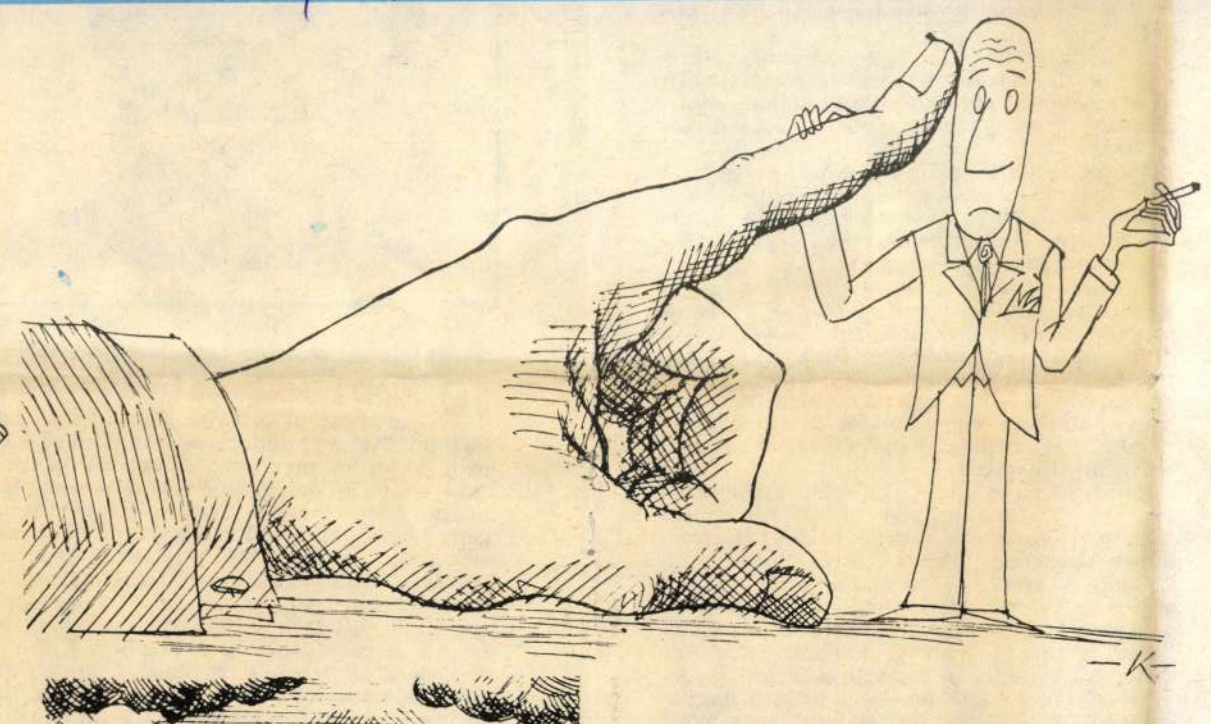

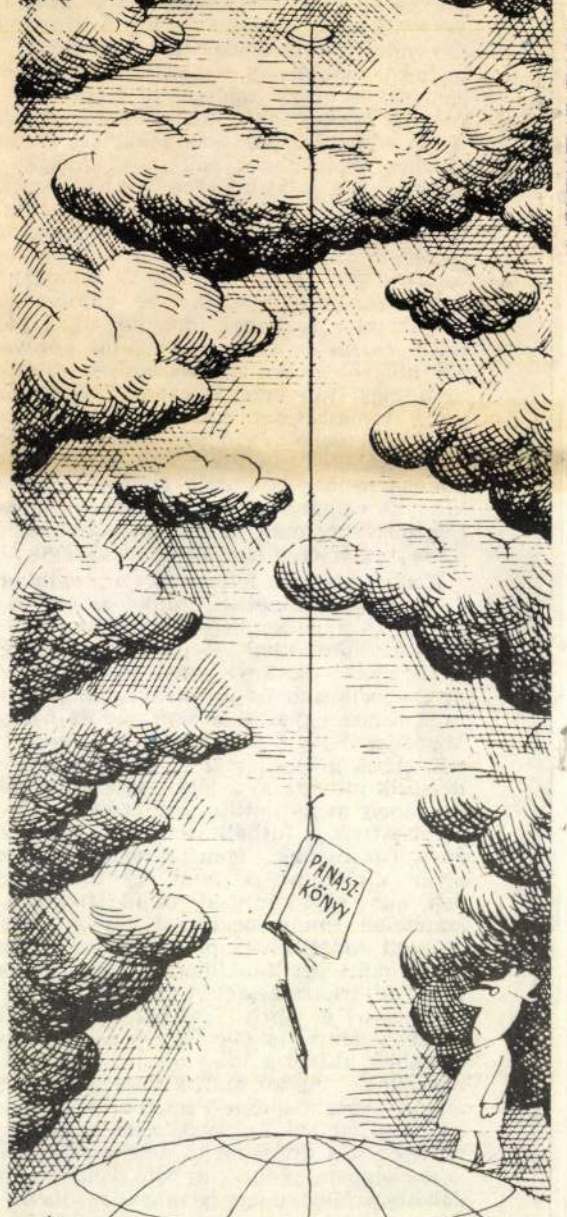

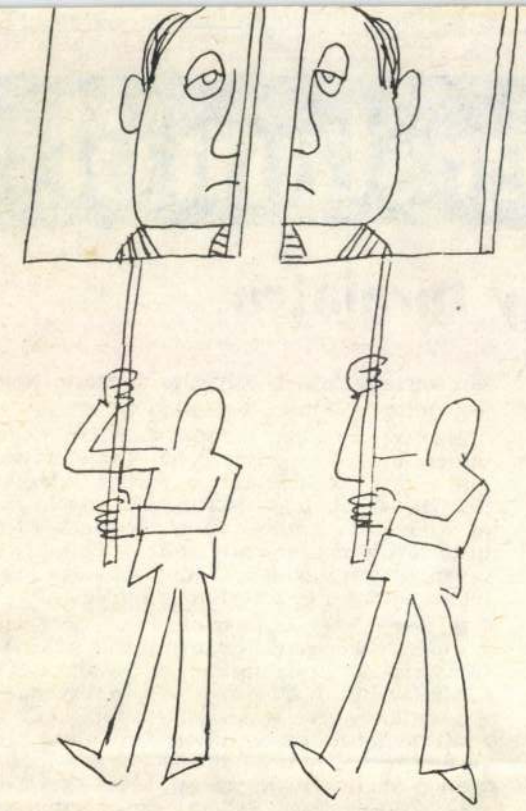

Van ez a műfaj. A karikatúra.

Történetét, rossz emlékezőtehetséggel, Daumiertől származtatják. De én több évezreddel régebbre teszem. Az első barlangrajzokig megyek visszsza. A gyermekkorunkig.

A lascaux-i barlang-grafikus, ugyebár, lerajzolta az ősbölényt. Félelemből. S a szarvától a patájáig: tökéletesen meztelenül. Nem mintha a lascaux-i ősbölények frakkot viseltek volna, de ennyire pucér állatot még nem láttam. A torzonborz művész csak e brutális élőlény legfontosabb vonásait rajzolta le: a támadó-öklelő fejét, megfeszülő gerincét, elvékonyodó lábait s a földig lelógó, hatalmas heréit. Ez az óriás villanykörtéhez hasonló, kapitális herezacskó már „karikatúra" volt. Kissé nevetségessé is tette az állatot. Elképzelem az ősember tekintetét, amikor a rajzolatot először meglátta. Hát ettől féltem annyira? — gondolhatta. És elképzelek egy „értelmes" ősbölényt is, ahogy a saját képmása előtt megtorpan. Bizonyára elcsodálkozott. Ki állította őt elő egy másik példányban? És nincs is ekkora herezacskója, kikéri magának! . . . Mi pedig, több ezer évvel később, a matematika-tanárunkat rajzoltuk le az iskolatáblára. Abban a korban, amikor még nem tanultunk művészettörténetet, és azt se tudtuk, milyen a lascaux-i ősbölény. A tanár sötét ruhát, mellényt, kaucsuk kézelőt és fűzős cipőt viselt. Ezt is feltüntettük a rajzon. Mégis valamiképp meztelen volt. Így hát kevésbé is féltünk tőle. Csak arra kellett vigyáznunk, hogy mielőtt ez a sötét öltönyös, kaucsuk kézelős, tetőtől talpig pucér ember belép a tanterembe, a figuráját eltüntessük a tábláról. Mert akkor kitör a botrány . . .

A karikatúrának éppúgy köze van az ősművészethez, mint a mi gyermeki, „naiv" látásunkhoz. Leegyszerűsít és eltúloz. Pucérra vetköztet, és valami láthatatlan lényeget hozzáad. „Caricare". Ebből az olasz igéből származik. Annyit jelent: megrak, rátesz, kiélez. Ami magában foglalja a túlzást is.

És ezzel a legjellemzőbb vonásokat kihegyező túlzással: azonnali meglepetést okoz.

A karikatúra: képi botrány — mondta valaki. — Az a karikatúra, amely első ránézésre nem hökkent meg, alig több, mint egy borsókonzerv címkerajza.

Persze, nemcsak emberi és állati élőlényeket, emberi állatfajtákat lehet „képi botránnyá" túlozni, hanem kortüneteket, jelenségeket, elvont részleteket is. Például föl lehet vázolni a barlangfalra vagy az iskolatáblára ezt a mi „abszurd" XX. századvégünket is.

Pillantsunk csak a mellékelt rajzokra: a mennyországból spárgán lelógatott panaszkönyv, a metrólépcsőn egymás mellett tovasikló Rómeó és Júlia, a gemkapcsot aktatáskaként cipelő bürokrata, a fejtőcsérbe töltött rengeteg kistölcsér — mind a rátekintés első másodpercében megszúrja a szemünket. Aztán jön a következő meglepetés. Amikor a grafikai ötletből kipattan a gondolat. Amit a rejtett gondolatok újabb kattanásai követnek. Emlékszem karikatúrára, amelyet csak negyedik-ötödik alkalommal sikerült tökéletesen megértenem.

A karikatúra nagy vonzóereje az aktualitás. Minél gyorsabban reagál a művész, annál élénkebb hatást kelt. De ez egyben a műfaj csapdája is. Múlt századi karikatúrák sokszor csak grafikai relikviaként, rébuszokban szólnak hozzánk.

Sajnos, a karikatúrát afféle napi termelőszakmaként foglalkoztatja a sajtóipar: a műfajnak nincs méltó rangja, „irodalma" sincs, sokan csak „rajzos viccnek" tekintik, a szerkesztők amolyan „hézagpótló" bélyegnek tartják, mint televízióban a szünetképet, a megőrzésre érdemes grafikák és a dilettáns rajzocskák összekeverednek a kéziratkosárban . . .

Mit is mondhatnék ezek után Kaján Tiborról? Hiszen több évtizede a barátom. Ezt sokan tudják. Kaján „szatirikus grafikái" akkor is a legjobb reprodukcióim és festményeim között függnek a szobám falán, mikor nem ő látogat el hozzám.

GALSAI PONGRÁC

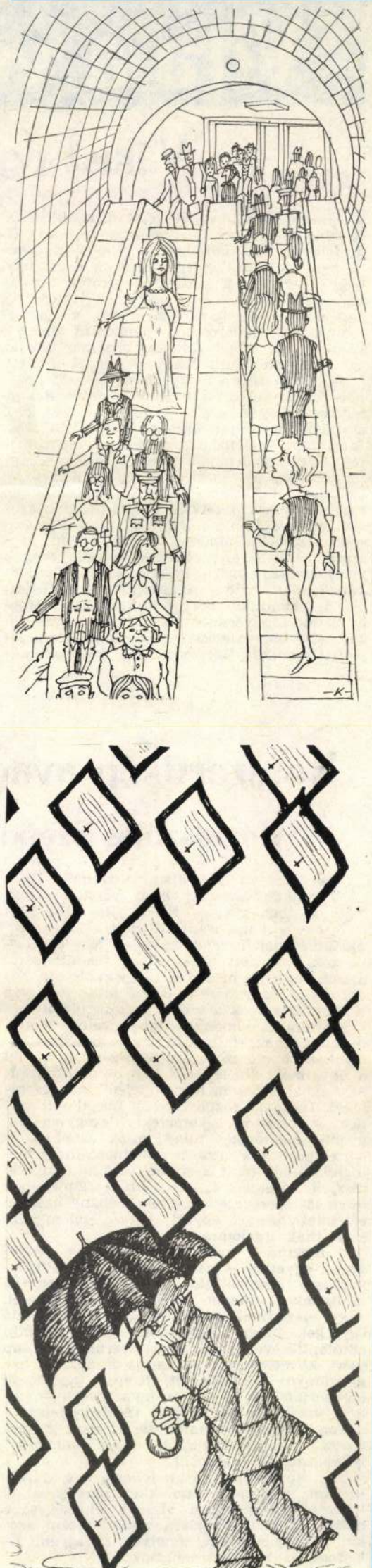

Vita a verstanról

Válasz egy bírálatra

Irodalmi tankönyveink verstani részeiről írtam meg személyes véleményem az *Alföld* áprilisi számában. A júniusi *Kritikában* ezt utasítja vissza Szepes Erika úgy, hogy valójában a klasszikus strófák verslábazásával foglalkozik szakmai értelemben, egyébként hetet-havat összehord világnézetemről, szemhatáromról, nemlétező direktíváimról stb. Rövid válaszomban maradok az egyetlen érdembeni szakmai kérdés mellett.

Szepes szerint a magyarban is meghonosodott klasszikus strófák sorai nem verslábazhatók (ahogyan ezt a gimnázium két első osztályában a tankönyvek deklarálják is). Szerintem verslábazhatók, azaz: metrizálhatók, mint minden időmértékes sorforma. Így tudta Berzsenyi (lásd a pszeudo-alkaioszíról írott levelét Kazinczyhoz!), így tudja minden magyar metrikus, többek között Gáldi László, aki memorizálható jellemzést adott a klasszikus strófák minden sorváltozatáról népszerű verstani könyvében (*Ismerjük meg a versformákat!* 1961). Ennek a kötött metrikának köszönhető a magyar nyelvű költészetben a szimultán metrumú klasszikus strófa is. Szimultán verselés nem létezik időmértékes (és természetesen hangsúlyos-ütemező) metrika nélkül. Kérdés persze, hogy szimultán verselés létezik-e Szepes számára, holott a gimnáziumi tantervben alapfogalom.

Magyar irodalmi tankönyveinkben engem elsőrendűen a magyar nyelvű költészet verstani ügye érdekel, ebben Szepes világosan lát. Ha az általam inkriminált részek csak az ógörögre vonatkoznak, akkor megkérdem: hová lett a magyar költészetre, a Berzsenyire érvényes megjegyzés? A felvilágosodás korától a mai Fábri Péterig fontos kérdés ez.

A nemzetközi szakirodalom jelenti Szepes számára a korszerű tudományosságot. Ennek részigazsága vitathatatlan, de általánosítása felelőtlen túlzás. Másrészt az idézett irodalom erősen szelektív: Szepes is tudja, hogy az adott témában házon kívül sem élmény az egyetértés. A klasszikus strófákra vonatkozóan a verslábazó és az „egységes egész"-elvet párhuzamosan kellett volna bemutatni, miként a leírásban prozódikus halmazt, illetve rendezett metrikai descriptiót valló nézeteket.

A verstanban is lehet ostorozni a hagyományokat, de aligha érdem tudományos vértezetté deklarálni az efemer divatcikkeket.

SZUROMI LAJOS

Korszerűség avagy ókor-szerűség?

Hozzászólás Szepes Erika vitacikkéhez

Verstan az *Alföld*ben (Szuromi Lajos tankönyvbírálata, 84/4), verstan a *Kritiká*ban (Szepes Erika vitacikke, 84/6) — a téma iránti közérdeklődés megélénkülésének örvendetes jelei. Eltérő álláspontok, sarkított vélemények, becsületsértő személyeskedés nélkül — a gyümölcsöző, érdemleges eszmecsere kedvező feltételei. Ilyen alapon szeretnék a vitába bekapcsolódni.

Szuromi tanulmánya tankönyveink verstani anyagának riasztó összevisszaságára (helyenként bántó szakszerűtlenségére) hívta fel a figyelmet, kíméletlenül bár, de segítő szándékkal, a „sohasem reménytelen" makacs hitével. Indulata rokonszenves, megállapításainak jó részével egyetértek. Viszonylag nagyobb jelentőséget tulajdonítok azonban az előrelépésnek, a verstan dokumentálható térfoglalásának, mint a sokunkat vitára ingerlő részjelenségeknek. („A legtöbb versláb egyben ütem is" szerencsétlen tétele, néhány hasonló értelmetlenséggel együtt, persze, tőlem sem számíthat irgalomra.)

A megindult nyilvános eszmecsere lényegében egyetlen — csak látszólag formális — kérdésre összpontosult: *verslábakra bontva* tanítsunk-e minden időmértékes képletet, vagy elégedjünk meg a nagyobb ismétlődő egységek (ütemek, kólonok, sorok, strófák) elkülönítésével. Szuromi egyszerűnek — épp ezért követendőnek — tartja a nálunk hagyományos verslábazást, Szepes ugyancsak egyszerűnek — és egyben korszerűnek — ítéli a verslábak elhagyását. (A hexametert ő ugyan lábversként említi, de az első gimnáziumi tankönyv 86. lapján ennek „alapképe" is lábazatlanul szerepel.)

Ez a kérdés nem olyan jellegű, hogy folyóiratban, zsugorított vitacikkek párbajával el lehetne dönteni. Ami viszont lehetséges: a nyilvános vitában nyilvánosságra hozni azokat a szempontokat, amelyek az egyéni állásfoglalást meghatározhatják.

Szuromi — elvi alapon — joggal kéri szakszerű tárgyalását, pontos megnevezését. Nem hiszem azonban, hogy e téren azonos mércét kellene alkalmaznunk mind az általános, mind a középiskolában. Azt pedig *tudom*, hogy a verslábak megnevezésének hiánya a két iskolatípus tankönyveiben korántsem közös eredetű. A Szepes által egyetértőleg idézett külföldi szakirodalom sugalmazása csak a középiskolában érvényesül. Az általános iskola gyakorlatát — az eredeti elképzelések szerint — *didaktikai* megfontolás irányította: előzetes, érzékletes *élmény* adjon maradandó tartalmat a *fogalmi* megnevezéseknek. A hetedikes könyv 40. lapján például a világosan elhatárolt **(tá** ti) egységek

Szappho és Alkaiosz

a *trocheusi*, az 52. lapon a **(ti tá)** egységek a *jambusi* alaplüktetés azonosításának hiteles előzményei lehetnének. Verslábakra vonatkoztatott alapmértékről esik szó a *szimultán* jelleget érzékeltető részben, a 284. lapon is. Igaz viszont, hogy a nyolcadikos könyvet mindezektől szinte függetlenül, más elvek szerint írták. Joggal igényli Szuromi a belső folytonosság következetesebb megvalósítását.

Szepes Erika buzgalma a „külföldi metrikai irodalom" népszerűsítésére tiszteletet parancsol. Az embert néha megkísérti a „bezzeg ők, mi viszont . . ." megtévesztő kontrasztja. Csakhogy — a dolog ennél jóval bonyolultabb.

Magától értetődik-e, hogy az antik *görög* költészet formakészletét rendszerező modern *német* szerzők elmélete változatlanul alkalmazható a *magyar* időmértékes képletek leírására?

Megengedhetjük-e magunknak, hogy 15 éves diákoknak viszonylag teljes áttekintést adunk az *ógörög* verstípusokról, ebbe mintegy beolvasztva a mértékrendszer *hazai* változatának eltérő sajátosságait?

Szuromi is, Szepes is hivatkozik a *„lírai sorok"* tagolatlanságának tételére. Beszédes mozzanat ez: tájékoztatásul szolgálhat a szempontok zűrzavarában. Arra figyelmeztet, hogy „a ritmusegységek határait" nem egyszerűen a költői vagy a költészettani önkény határozza meg, hanem bizonyos (társadalmi) értelemben véve *objektív verstörténeti folyamatok*.

Hadd idézzek én is külföldi szakirodalmat, A. T. Cole nagyon is idevágó írását (*Classical Greek and Latin*. In: *Versification. Major Language Types*. New York, 1972, 66—88). A szerző — az antik *recitált* verset a *lírikus* verstől formailag, funkcionálisan és történetileg is megkülönböztetve — többek között arról ír, hogy a hellenisztikus kor költői kibővítették a recitált szövegvers formakészletét a másik (énekelt, lírikus) hagyományból kölcsönzött formákkal. Így alakult ki és került át római követőik gyakorlatába is egy olyan verstípus, mely „több, eredetileg lírikus versmértéket is recitáló módon használt fel, szerkezetüket sorokra tördelve" (i. m. 78.).

Ezt az irányt követve érdemes egy kicsit tovább lépkednünk a verstani kérdésekben sem mellőzhető *történetiség* lépcsőfokain. Az ógörög „lírikus formák" először a zenei kísérettől, majd az énekelt dallamtól szakadtak el, aztán — Rómában már szövegversként önállósulva — nyelvileg felismerhető *sorszerkezetet* öltöttek magukra. Nyugat-európai utánzóik — kiváltképpen Klopstock — megtartották a sorszerkezetet, de — szótagmérő verslábak híján — a belső tagolásnak nem tulajdonítottak különösebb jelentőséget. A német szakirodalom verslábak iránti közömbösségének (már Klopstock „szólábazásának" is) *nyelvi* okai vannak.

A mi XVIII. századi versújítóink némileg más helyzetben voltak. A német példa ugyan ösztönözte őket, de skandálni *Horatius*tól és *Vergilius*tól tanultak, latinos módon, verslábazó szótagméréssel. Az antik hagyományból kiszűrték a maguk számára mindazt, amit nyelvi alapon követhetőnek, költőileg hasznosíthatónak találtak, mit sem törődve a hajdani görög verstípusok szerkezeti különbségeivel. Némi bizonytalankodás után kialakult a *magyar időmértékes versrendszer*, az ókorinak tökéletesen megfelelő szótagméréssel, ám sajátos módon megválogatott hazai formakészlettel. Nem hanyagolhatjuk el azt a körülményt sem, hogy nálunk a klasszikus mértékek elterjedése időben egybeesett — és nyelvileg azonosult — a kortárs európai *újmértékes* formák átvételével.

Verstörténeti tény: a magyar időmértékes versképletek alapegysége kezdettől fogva mindmáig a *versláb*, nagyobb egysége az emelkedő vagy ereszkedő lejtésirányú *versor*, melyet hagyományos *metszetek* tagolhatnak. Szuromi sem állított többet, mint hogy „a magyar költészetben meghonosodott klasszikus metrumú lírai sorformák a teljes magyar metrumelmélet szerint verslábazó sorok".

„Provinciális szemhatárú" szerzőnek „a tudomány által már meghaladott", sőt, „cáfolt" értelmezéséről lenne szó? A „provincializmus" és a „korszerűség" értékkontrasztjának ide keverése aligha vezet jóra. Az ókor-

Heinrich Böll:

Mándy Iván regénye

(A pálya szélén)

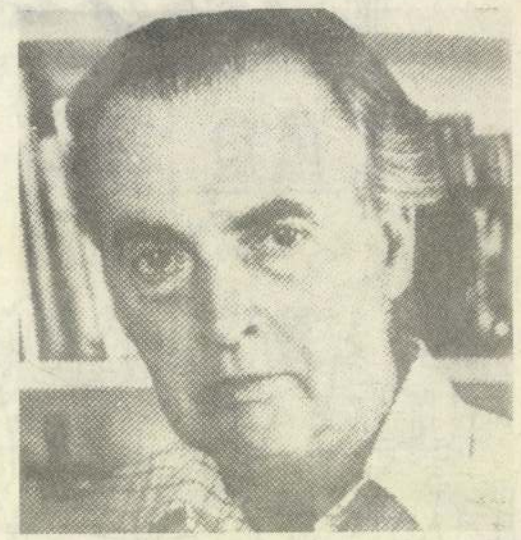

Nekem (és másoknak) a „kisemberek" írójaként dicsérték Mándy Iván*t. A pálya szélén* című regényét elolvasva nem fogadhatom el ezt a meghatározást, mert még mindig nem tudom és valószínűleg soha nem is fogom megtudni, hogy mit jelent a „kis" és „nagy" jelző, ha emberekre vonatkoztatják. Miért kellene Csempe-Pempét, a regény hősét, akár csak megközelítően is „kisembernek" nevezni? Mert — ahogy mondani szokás — gazdaságilag és társadalmilag lecsúszott? Úgy vélik talán, hogy a lecsúszottak kicsik, és akik vitték valamire, nagyok? De hát ez nem lehet igaz. Ennek a Csempe-Pempének (akit tulajdonképpen Vidor Gyulának hívnak) valóban szarul megy a sora. Habácsné különös kvártélyán még szalmazsákra se telik neki, egyszerűen lóg a szárítókötélen, mint a kiteregetett ruha. Kiderül, hogy a fickó, mondhatni, elherdált egy jól menő sportboltot, mert túlságosan szerette a futballt és azokat, akik futballoztak. Láthatóan olyan ember ő, aki nem sokat ért az anyagiakhoz. És mégis: a nők szeretik, maga Habácsné, sőt a saját felesége is szabályosan futnak utána; és ezenkívül nyilvánvalóan felhasználható még arra is, hogy futballistákat szerezzen meg — jelen esetben a nagy kapusreménységet, Hübner Mikit. És mindezt úgy, hogy Csempe-Pempének még villamosjegyre való sincs a zsebében, míg mások, a gátlástalan Tokics és Császár, mutatós autóval és egy szőke démonnal felszerelve vadásznak ugyancsak Hübnerre. Hogyan is végződhet az ügy? Természetesen rosszul, ahogyan „kisemberek" esetében végződni szokott, miközben a „nagy emberek" bízvást megengedhetnek maguknak néhány kudarcot anélkül, hogy ettől kicsikké válnának, mert nem „nagyokkal" sohasem történhet meg az, ami a „kicsikkel" már eleve megtörtént: őket nem lehet legyűrni.

Kedvenc témája lett a sport az irodalomnak és a képzőművészetnek; jó dolog, hogy a művészek és az íróemberek foglalkoznak a modern gladiátorokkal, és töprengésük tárgyául választják őket. Egyeseknél ez divattá válik, egzisztenciálisan és lélektanilag megemelődik (ami persze egyáltalán nem bűn és irodalmilag teljesen jogos eljárás) — de Mándy Ivánnál, ebben a csodálatos könyvben, mely rendelkezik mindazzal a látszólagos könnyedséggel, amely mögött stílus van, egészen más szerepet játszik a futball; nem csupán tárgya és anyaga az írásnak; ennek a regénynek szinte olyan a ritmusa is, mint egy futballmeccsnek, mint egy könnyed, szelíd játéknak, teli számtalan finom beadással, csellel, fejessel, művészi betéttel; csupa zene ez a regény, olyan, mint egy táncfigura, fűszerezve *beaucoup de tristesse*-szel, iróniával, elemzéssel, emlékekkel és apró oldalvágásokkal azok ellen a — nevezzük őket így — nem-lecsúszottak ellen, akiket a világ olyan szívesen nevez nagyoknak. Ugyan melyik nagy ember lakik, állapítja meg Csempe-Pempe a maga utánozhatatlan melankóliájával, nem is Habácsné pincéjében a ruhaszárító kötélen, hanem tulajdonképpen „ebben a hatalmas, ormótlan kabátban. Morzsa egy leszakadt zsebben." Egy ilyen mondat nemcsak megmenteni képes egy regényt (és másokat), hanem olyan magasra is emeli, ahol a nagyok irigyek lehetnek a kicsikre.

Természetesen csinos kis oldalvágások érik itt a futballista-kereskedelem hátterében meghúzódó erőket, azt az import- és export-üzletet, melyet Csempe-Pempe ellenfelei, Tokics és Császár szemmelláthatóan nagystílűben üznek, mert nagyobb a forgótőkéjük: egy őrült klassz járgány, egy filmre termett szőkeség és a szükséges dohány. Olyan emberekről van szó, mint Öszer és Tamkó, akik a Budapestre utazó gyanútlan Stefanek Dodó fülkéjébe becsempészik azt a lányt, aki nemcsak „szerelmet ébreszt első látásra", de akinek a futballszenvedély is a vérében van, aki nem mulaszt el egyetlen „Optika"-meccset sem, és így mi volna természetesebb, mint az, hogy miután a „két fiatal szív" egymásra talált, ettől kezdve Stefanek Dodó az Optika színeiben játszik? Hiszen ez egészen természetes, végtére is ki tudna oly kegyetlen lenni, hogy két fiatal szívet, akik az első látásra ébredt szerelemben egymásra találtak, mindjárt újra elválasszon egymástól.

Mindez — és a többi — nem emlékeztet a nyugatnémet futballbotrányok otrombaságára, ahol nyíltan beszélnek csekkek cseréjéről és emlegetnek összegeket. És ennek a világnak van kiszolgáltatva az álmodozó Csempe-Pempe, aki a „Titánia" iránti tiszta idealizmusból hurcolja ide-oda egész lakását, kabátját, a pálya szélén, tehetetlenül egy Puch márkájú autóval és azokkal a fiatal hölgyekkel szemben, akik mindig készek arra, hogy első látásra szerelmet ébresszenek.

Természetesen a magyar tulajdon- és helynevek csak Magyarország határain kívül hatnak egzotikusan, mert nem ébresztenek sem szláv, sem germán vagy román asszociációkat; tévedhetek tehát, ha feltételezem, hogy Mándy a futball különös válfaját játssza a család-, kereszt- és helynevekkel: csak úgy röpködnek a pályán Ebők és Sebők, Breznai, Kovács III., Béres, Balla és egy bámulatos ügynök, akit „vörös Hunglernek" hívnak. Lehet, hogy ezek a nevek olyan ismerősen csengenek a magyar füleknek, mint Beckenbauer, Overath, Seeler és Heldruns, de talán Beckenbauer is egzotikusan cseng, ha nem a magyar, akkor hát az angol füleknek. Mivel a nevek fontos szerepet játszanak a regényekben, nem tételezhetem fel, hogy itt véletlenül halmozódna ennyi név, csupa futballnév, sztároké, egyesületeké, helységeké, tucatjával, és nemcsak egzotikumukból fakadóan írásjelekként felhasználva, mintha nem is regényt olvasna az ember, hanem futballújságot; irodalmi eszközként — és itt a külföldi olvasó számára kétszeresen elidegenítően hatnak a magyar nevek — a látszólagos és megjátszott otthonosság dimenzióját kölcsönzik a regénynek, mintha az embernek feltétlenül tudnia kellene, hogy mit jelent Rózsavölgyi és Soroksár; olyasmit talán, mint a Schalke 04 vagy a Rot-Weiss Oberhausen?

Nem, én tiltakozom: Mándy nem a kisemberek írója. Ezt a sok alakot vázlatosan, ironikusan, szűk terjedelemben (214 oldalon), sok rövid fejezetben és mégis kielégítően ábrázoló sorsokkal, a Titánia, a Danuvia, az FC Hálókocsi és az FC Vágóhíd nevű futballcsapat köré csoportosítva őket, belevonva és beleszőve a futballisták nagy export-importkereskedelmébe valamennyiüket, mindezeket a józanokat a nagy álmodozó Csempe-Pempe körül, akit sérteget és mégis tisztel egy fiú, miközben a futballhírnévről álmodik: „Ott állsz a címeres dresszben, könnyű szél fúj, ahogy kissé oldalt fordulsz, és látod a többieket, a fiúkat, akikkel együtt veszed fel a harcot az olasz tizenegy ellen, szól a zene, a Himnuszt játsszák, te meg ott állsz, és dagadsz a büszkeségtől."

Nem, hát mit nyújthatnak ehhez képest a cápák Puchjaikkal és nőikkel, akiknek még „az első látásra ébredt szerelem" sem szent — és újra, mint gólok, vágódnak nevek a szövegbe: Zsák, Plattkó, Bíró, Norbács, Schlosser, Orth, Konrád II., Nyúl I., Nyúl II., Eisenhoffer, Jeny és a fáradhatatlan fiú, aki a gumilabdájával gyakorol, gyakorol és gyakorol. Reméljük, őt nem fogják exportálni, hogy a magyar futballművészet idegen egyesületeket szolgáljon külföldi pályákon. Csempe-Pempe dühödten s mégis elbűvölve a fiútól a Puchhal és a szőkeséggel szemben tehetetlenül, megpróbálja figyelmeztetni a fiút . . . „mit érsz vele, ha véletlenül bekerülsz a csapatba, azt mondd meg nekem?" és „Semmit sem érsz vele ezen az égvilágon" és mert a labda meg a fiú kérlelhetetlenül követik: „Ha véletlenül van náad egy bicska, szúrd ki a labdádat!" A fiút nem lehet lerázni. „Szúrd ki! Érted! Szúrd ki! És felejtsd el az egészet, mert a végén úgyis szétrúgják a pofádat! Hallod? Egyszerűen szétrúgják a pofádat . . . és nincs az az Isten, aki összedrótozzon . . . és aztán senki se fog rád emlékezni, senki! Senki!" És kimerülten, leverten, egy padra rogyva, még mindig nyomában a labdával és a fiúval, Csempe-Pempe felsóhajt: „Pénteken gyere ki a Titánia-pályára . . . fél háromkor, a kölyökcsapat tréningjére . . .", és a fiú válasza: „Ott leszek." Talán sokkal jobb lesz ennél a Hübner Mikinél, aki nem is volt olyan jó, és ha jobb lesz — Csempe-Pempének semmi haszna belőle.

Ez a bámulatos regény, tele futballal, Budapesttel és nevekkel, egyszerre kétféle: nagyon nyugodt és nagyon mozgalmas, és egyszerre kétfélét tesz: ismerőssé avat és elidegenít. Végül is Nyúl II. ha létezik, sem lehet valóságos figura. És a vörös Hungler — ugyan ki hinne benne, jóllehet szinte a szagát is érezni, neki, aki Csempe-Pempét Hübner után uszítja. Mármost fikció mindez avagy annak ellentéte? Mindkettő, egy olyan ember története, aki a kabátjában lakik, és éjszakánként Habácsné pincéjében a szárítókötélen lóg. Akinek semmi se sikerül. „Kisember" lenne? Korábban ebből az anyagból szenteket gyúrtak, ma már ezek csak a pályák szélén lődörögnek. Nagy embernek sem szeretném nevezni Csempe-Pempét, mert akkor másokat szükségképpen kisembernek kellene neveznem. Csempe-Pempe nem hős és nem is csirkefogó.

Fordította:
VÖRÖS T. KÁROLY

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
1968 OKT. 3

Magyar karikatúrakiállítás az NSZK-ban

Szombaton magyar karikatúrakiállítás nyílik a Német Szövetségi Köztársaságban, *Gelsenkirchen* város képtárában.

A német kulturális intézménytől érkezett meghívás alapján a kiállításon — *a Magyar Képzőművészek Szövetsége* és a *Kulturális Kapcsolatok Intézete* rendezésében — 13 karikaturista 150 alkotását mutatják be. A kiállításra az NSZK-ba utazott *Kaján Tibor* és *Kassowitz Félix* grafikusművész.

többlettermék

„A *Beton- és Vasbeton-ipari Művek* tizenegy gyáregységében az utóbbi néhány esztendőben jelentős mértékben kibontakozott a szocialista brigádmozgalom — írja *Bagi László*, a ve-

KAJAN TIBOR

ABLAK

Szülőföld és egyetemesség

A romániai magyar irodalom két nagy alakja, Sütő András és Bálint Tibor „adott egymásnak randevút" a Marosvásárhelyen megjelenő Igaz Szó hasábjain: Sütő András a tabuk felszámolásának szükségességéről és a szülőföld és az egyetemesség összefüggéseiről fejti ki véleményét Bálint Tibor Zarándoklás a panaszfalhoz című regénye kapcsán.

(...) Íme, Bálint Tibort is úgy tartottuk számon, mint a háború előtti emberi elesettség, a peremvidéki lumpenvilág gorkiji erejű ábrázolóját, hogy mostan, új regényének olvastán, nyomába szegődvén a zarándoklásban, a legvéresebb történelmi-politikai aktualitások panaszfalaihoz érkezzünk el. Talán két éve sóhajtottam el: istenem, mennyi alvó Csipkerózsika vár ébresztőjére, nem is sejtvén, hogy mily csattanós választ kapok erre Bálint Tibortól, egyebek közt új regényével, amelyben rendkívüli erővel és bátorsággal tárta föl közelmúltunk nagy emberi és — tegyem hozzá — nemzetiségi tragédiáit. Azt gondoltam: kevesen vannak ebben a gondban, és most bocsánatát kell kérnem Bálint Tibornak is: ő maga mélyebben ült ugyanabban a gondban, mert az enyémnél mélyebbről jövő a tanúskodása is a törvénysértések korszakáról, a személyi kultusz korszakának nevezett idő embertelenségeiről. Azzal, amit Bálint Tibor bizonyos Vecserda József nevű hőséről megírt, valamennyiünk elébe ugrott a Csipkerózsika-ébresztgetésben, egy elhallgatott történelem kimondásában, a tabunak vélt drámák föltárásában, a kényesnek kikiáltott kérdések megbolygatásában. Itt nyilvánosan szeretném őt ezért megölelni, amire tán azt mondhatná joggal: mi ez a nagy ámuldozás, barátom? Hát igazán nem gondoltátok ezt rólam? S e kérdésben igaza lenne. Miért nem gondoltuk volna? Sohasem volt az a fajta írástudó, kinél más a kotta, s más a hang, aki mindétig a könnyebbik ellenállás irányait választotta volna. Bálint Tibor törvényszerűleg jutott el a Zarándoklás nagy freskóihoz, annak döbbenetes fejezeteihez. Milyen kár, hogy a kritika mindeddig csupán formai, szerkezeti elemeit, műfogásait méltatta. Ahogy mondani szokás: hozzá sem szagolt a lényeghez, a Nagy Kimondások írói indulataihoz.

Ha ennek az írói tartásnak a lényegét keresem, egy jelentéktelennek tűnő kis jegyzetét kell fogódzóként fölemlítenem. Azt mondja címében: Térj haza, Orchidea. Az mámorossá teszi a hírt, hogy az Orchidea levelet hajt ugyan, de nem virágzik a világűrben, a Föld vonzásköréből kiszakadottan, a súlytalanság állapotában. És azt mondja: „Én igenis örülök, barátaim, hogy az Orchidea a súlytalanság és a gyökértelenség állapotában csupán csenevész bimbókat fakaszt, amelyek hamarosan elhervadnak!... Én igenis jelképet látok abban, hogy ez a sok árnyalatú, húsos virág, amely színpompásan derengő kelyhében a szerelem és a boldogság ígéretét őrzi, nem tud kozmopolita lenni, s bár az egyenlítőtől a hideg vidékekig mindenütt elterjedt, csupán itt nálunk, a Földön érzi igazán jól magát!"

S hozzáteszi: azért neki mindig is gyanús volt, aki bárhol egyformán jól érezte magát. Amiként meg is tették ezt változatos teóriákkal: az egész világ egyetlen nagy város, mindegy az embernek: Chicagóban él-e vagy Nyárádszeredán, a fontos az, hogy jó regényt írjon. Hát nem mindegy, és ezzel a teóriával jó regényt sem lehet írni. Nem írt volna Joyce sem, az eddigi legegyetemesebbnek látszó szerző, ha nincs Dublin, az emlékeiben és lelki gyökérzetében halhatatlan szülőváros. Nem írt volna Bálint Tibor sem, ha nem ragaszkodik az Orchidea jelképéhez, ha nemzetiségi aggodalmak kacajos pukkasztása végett a társadalmi-nemzeti nihilizmus pártjára áll.

Mert van ilyen nihilizmus.
Mert van ilyen közöny!
Mert van ilyen esztétika is!

És korszerűnek vallja magát, miközben végzetesen korszerűtlen, mert semmi köze a kornak vajúdásaihoz!

És előremutatónak vallja magát, miközben vakon megy el mindennapi tragédiáink mellett!

És mi mindennek vallja magát — az egyetemesség jegyében, amelyből az értelmi és lelki közöny sarki éghajlata kifagyasztotta a Jelen konkrétumait, a szülőföld és az anyanyelv szavát.

De kivel vitatkozom én? Hiszen irodalmunk egészét tekintve: mind több fény vetül ilyen irányú aggodalmainkra. Nyilván egy kétségtelenül adott emberi-értelmiségi-művészi magatartás ötlik az eszembe, miközben arra figyelmeztetem magam: a Bálint Tibor-i példát mint pozitívumot mindenképpen föl kell itt mutatni. Az ő felelősségviselése és konoksága ott rejlik már említett, legújabb regényének szellemiségében is, amikor azt mondja: „Mert aki ma elhagy egy betűt, az holnap elhagyja a hitét." Anyját is útszélen hagyja a magányosságban. Törvénye ez a becsvágynak s a konjunktúra-gondolkodásnak. Vigasztaló tény, hogy az a fajta irodalom is, amelyet Bálint Tibor művel, mind nagyobb érzékenységre nevel bennünket. (...)

(Sütő András: Az orchidea példája. Igaz Szó, 1981. december.)

KAJÁN

Milyen hangokat hallat egy kiállítóterem közönsége? Bármely zsurnaliszta azonnal kivágja a választ: zsong. *Kaján Tibor Utazás Iróniába* című januári kiállításának közönsége a pesti Dorottya utcában nem zsongott. A felszabadultabbja kacagott. A gátlásosabbja kuncogott, göcögött, bazsalygott. „Kár, hogy nem illik hangosan nevetni" — panaszolta utóbbiak egyike a vendégkönyvben. „Már hogyne illenék? Csak tessék nyugodtan" — tromfolt rá egy felszabadult. Ez tehát kacagtató kiállítás volt.

„Persze. Milyen legyen egy kariktúrakiállítás?" — kérdezhetné, aki nem járt a Dorottya utcában. A dolog azonban — és ezt fontoskodás nélkül mondom — nem ilyen egyszerű. Vannak unalmas karikaturisták is. Elálló füle van Ismert Személyiségnek. Unalmas karikaturista lerajzolja, hatalmas derelyefülekkel: „Tessenek kérem kárörvendőn röhinteni!" Nem röhintünk. Az urbanizáció rátelepszik a természetre. Unalmas karikaturista lépdelő toronyházakat rajzol, a talpak alatt füvek, fák, virágok: „Tessenek kérem keserűen nevetni!" Nem nevetünk. És vannak komor karikaturisták is. Epekeserűek. Fekete humorúak. Az életet siralomháznak láttatók Hogy megszülettünk és élünk — merő irracionalitás. Csak egyetlen racionalitás van: hogy meghalunk. „Tessenek kérem megborzadni!" Nem röhintünk, nem nevetünk tehát. Borzadunk. Ránézünk karikatúráikra és belénk csap a rémület, mint amikor nyílvessző áll meg zizegve, pontosan a szívünk közepén. De vannak blöffölő karikaturisták is. Vidámkodó léggömberegetők. „Tessenek kérem vigyorogni!" Álmorbidak, manézs-mágusok, piripócsi Cipollák. „Tessenek kérem sátánian kacagni!" Nem vigyorgunk, nem kacagunk. Ha mosolygunk: a meddő erőlködésen, szánakozva.

A Kaján-kiállítás egyik látogatója azt írta a vendégkönyvbe: „Végigkacagtuk az egész, az egész kiállítást." Egy másik látogató: „Derűs kultúratörténet és derűs társadalomkritika ez." De milyen kacagás? Milyen derű? Ezt is fontoskodás nélkül kérdezem, mert sokféle kacagás van, sokféle derű. Milyen a Kajáné? A vendégkönyv minősítő kulcsszava: „szívmelegítő". Aztán variációk ugyanerre a kulcsszóra: „Köszönet a felüdülésért." Továbbá: „Köszönet az optimizmusért." Továbbá: „Ez a kiállítás: oázis." És innen egy kis lépés a külső (meteorológiai és politikai) kontraszt már-már közhelyesen kínálkozó felismeréséig: „Ebben a fagyos szürkeségben, mely körülvesz bennünket itt Európában, végre megmelegedtünk." Én érvényesnek, pontosnak találom ezt a közönségminősítést. Csak az a kérdés, nem hozom-e vele a divatjamúltság gyanújába Kaján. Szívmelegítés, felüdítés, optimizmus —. ma? Adekvát ez a korral, amelyben a pesszimizmusnak még heroikus változata is korszerűtlenséggyanús? Micsoda kétes dicséret az, amelyet az egyik vendég így fogalmazott meg: „E nagyszerű kiállítás nézése alatt elfeledkezünk a napi gondokról." Elfeledkezhetünk-e? Úgy gondolom, igen, ha lelki tartalékainkat mozgósítottuk ellenük, ha érzelmeinkben fölülkerekedtünk rajtuk. És Kaján, igazából, nem elfelejtetni akar, hanem gondjaink általános emberi összefüggéseire hökkenteni, a hökkentéssel megkacagtatni, s a megkacagtatással ama bizonyos lelki tartalékokat mozgósítani.

Egyetlen grafikai eszköze van hozzá: a puritán vonal. A vonal tankká kerekedik, az unalmas — tehát szimplán pacifista — karikaturista megsemmisítő gúnnyal mutogatna rá: milyen embertelen, milyen otromba. Kaján tankja emberszerű, már-már bájos. Nem akarja megsemmisíteni (mert ez jámbor békeillúzió), ő ráírja a hátuljára: „Vezess baleset nélkül!" A „nagypolitika" és a hétköznapi civilközlekedés váratlan egyberántása ez, s egyszersmind több a pacifizmusnál: reális békeóhaj. Minden ötlete ilyen: magától értetődő. Hiányzik tehát a váratlanság, a humor legfőbb hatástényezője? A váratlan éppen az, hogy ami ilyen magától értetődő, mégsem nekünk jutott eszünkbe. Azon kacagunk, hogy ráismerünk a magunk ötletére, amely persze csak Kajánnak jutott az eszébe.

Az a derűs publicisztika, amelyet az ő karikatúrái képviselnek, a magyar sajtó egyik legnagyobb hiánycikke. Ő pótolja az űrt, melyet törekszárazságú vagy az olvasóval idétlenül komázó, vagy lilán lírai írott publicisztikáink támasztanak.

A vendégkönyv kulcsszavai közé ez is odaillene: „kritikus emberszeretet". Van egy Tolsztoj-karikatúrája. Az író hatalmas szakállának barázdáiban kicsiny muzsik szántogat, egylovas ekével. Telitalálatos igazság s valami végtelen szeretet árad a rajzból. Álltak előtte a kiállításlátogatók és mosolyogtak. Gyanús meghatódottsággal.

FARAGÓ VILMOS

82/4

április

ex.

KRITIKA

MŰVELŐDÉSPOLITIKAI ÉS KRITIKAI LAP

A háború kezdete — és vége

—

Sulyok Mária Örkény Istvánról

—

Álláspontok a népművészetről és művészetről

—

Beszélgetés Szörényi Leventével és Bródy Jánossal

—

Szubkultúra és ellenkultúra

—

Kormányozhatatlanság?

ÁRA: 7,– Ft

Magyar Nemzet 1985. 11. 28.

Kajári

Lap: Ludas Matyi

Megjelent: 1949 JÚL. 22.

193

Mátyás király-korabeli fürdőszobát ástak ki az archeológusok

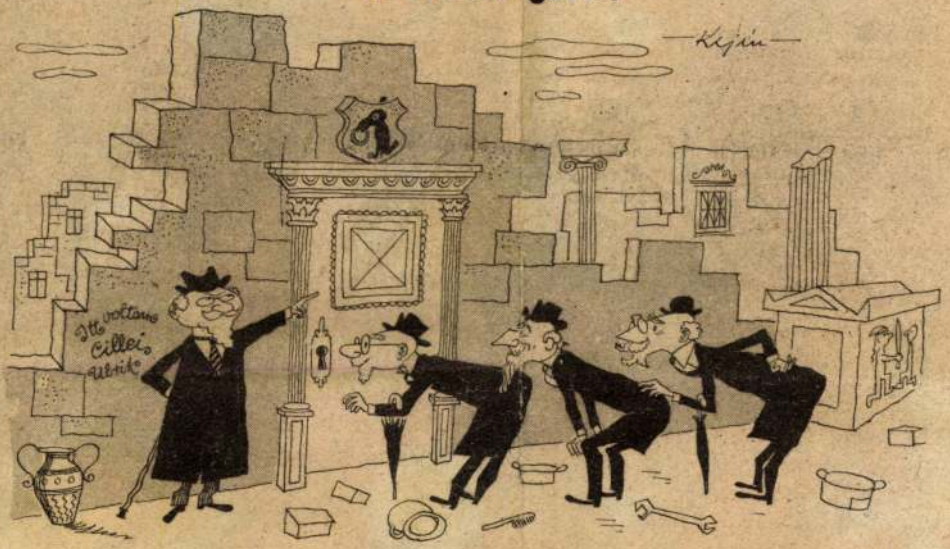

— Látják, uraim, ez Beatrix fürdőszobája.

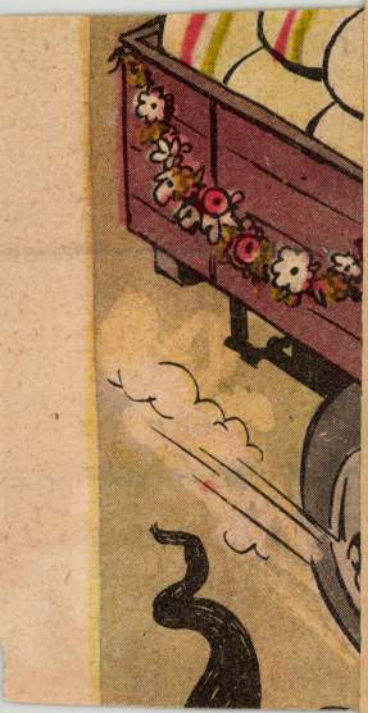

Székesfehérvár szab.kir.város
polgármesterétől.

5686/1931.szám.

MŰEMLÉKEK O

Hivatkozással
sz. nb. átiratára, tiszteleti
letek tatarozási munkáinak e
mielőbb kiküldeni szivesked
A kiküldendő
Érkezésének időpontját kérem

— *Most egy újító mérnök titkárnője vagyok.*
— *Szóval innovicia lettél?*

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 17.

Zenit és Radír

Kaján Tibor 75 éves

Kaján Tibor egynémely rajza láttán nem nevetni szoktam, inkább eltűnődöm és elszomorodom, mert abban a tragikomédiában, melyet illusztrál, erősebbnek érzem a tragikus, mint a komikus elemet. Ötven éve ismerem. Én magam huszonhárom éves voltam akkor, ő jóval idősebb – huszonnégy. Megismerkedésünk egy felvételi vizsgán történt, 1945 szeles áprilisi délelőttjén, az Andrássy úton, az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolán. Akkor még nem volt disztingvált, fehér szakállas úr, inkább csúnyácska sovány fiatalember volt, de már akkor megszállottan rajzolta karikatúráit a rajzlap szélén, a rajzbakon ülve.

Előzmények és háttér: ötesztendei világháború, ukrajnai hómezők, hadifogság, szökés, munkaszolgálat, álnév, bujkálás és végül csoda folytán: életben maradás. És az első megszállott mámoros gesztus: jelentkezés a Képzőművészeti Főiskolára.

Kaján a Kmetty-osztályon. Miért Kmetty? Kaján fejtegetései, miszerint Kmetty határozott stiláris elkötelezettsége őt arra indítja, hogy rajzaiban ő is csatlakozzék a vezető modern európai stíluságramlatokhoz. Az volt a terve, hogy a gótikán kezdve, a reneszánszon, barokkon át végigdolgozza magát a történelmi stílusokon, és így kívánja stilárisan megújítani a karikatúra-újságírás és -illusztráció műfaját.

Szerencsére ez a terve nem valósult meg. Sőt ellenkezőleg: rajzai az évtizedek során szerencsésen elvesztették minden stiláris elkötelezettségüket, minden manírt és sallangot ledobtak magukról, és a legpuritánabb vonalrajz formájában tisztán az eszme, az igazság kifejezőjévé váltak. Ebben, vagyis az igazság kemény kimondásában és az eszközök puritanizmusában Kaján a legnagyobbak közé emelkedett. Egy öregkori Goya- vagy Rembrandt-karc, az utolsó Beethoven-bagatellek világa, az öreg Tizian arcképei, melyek már mit sem törődnek a kellemmel, csak a karakter erejével, ezek a remekművek jutnak az ember eszébe némely Kaján-rajzról. Éppen az úgynevezett stílus megtagadása révén tesz szert egy igazi stílusra, mely utánozhatatlan, melyről az első pillantásra megállapítható, hogy ez Kaján-rajz.

Az a kis válogatás, mely most a pesti FÉSZEK-klubban Molnár Éva értő és gondos rendezésében megjelenik, főképpen az utóbbi évek anyagából mutat be keresztmetszetet. A kiállítás voltaképpen nem igazi otthona a karikatúrának – a méltó megjelenés egy album volna, mely méltóan reprezentálná Kaján egyre érettebb művészetét. A Kaján-mű specifikuma, hogy föltételez irodalmi és politikai ismereteket, intelligenciát és főképpen humorérzéket, mellyel a néző mintegy szerzőtársává válik a művésznek.

Kaján hajlamos magára venni a világ bűneit. Helyettünk is felelősséget érez, helyettünk mondja ki félelmetes igazságait és szívszorító ötleteit. A húsvét-szigeti kőszobrot mint kilométerkövet. Michelangelo Mózesét, ingén a sárga csillaggal... A lakótelepi diogeneszi hordótábort vagy a Jézuskához vendégségbe látogató háromkirályokat, ahogy a jászolban a tévé elé kuporodnak. Ez a rajz azt is mutatja, hogy milyen gyorsan évülnek el a dolgok. A Zenit és Radír kötet – melyben ez a rajz van – alig 15 éves, de a tévé ma már nem szenzáció. Ma a mobiltelefon számít. Kaján sasszeme azonnal észreveszi, és máris itt a rajz. Képeslapján, melyet jeruzsálemi útjáról küldött nekem, egy kis zsidó a Siratófalnak támaszkodva már mobiltelefonon társalog az Úristennel. Félelmetes.

Remélem, hogy Kaján Tibornak sok-sok technikai csodát lesz még alkalma kigúnyolni. Mert abban biztosak lehetünk, hogy ez az emberiség, amit csak feltalál még, azt is rosszra fogja használni, mint a kőbaltát, vagy a mobiltelefont.

MÁCSAI ISTVÁN

maganokiratba kell foglal-
izsgálhatja a meghatalma-
ágát.

tetők összes jegyzése nem
00 db részvényt, minden
kerül. A felkínált 10 000 db
ó részvénymennyiség jegy-
ra kerül sor. Ekkor a kibo-
káció elvét alkalmazza.
áljegyzés esetén a jegyzé-
befizetést a részvényjegy-
vehetik át a jegyzés lezárá-
pok között.
os forgalomba hozatalához
forgalmazónál (Hanwha
1088 Budapest, Rákóczi út
), illetve a jegyzési helye-
ittétel napjától megtekint-

l helye a kibocsátó szék-
sztergomi út 15. [Telefon:

Rt. fióktelepe,
'odmaniczky utca 12.
napokon 9–13 óra között
ezhetők.

MH 1580

a Bocskai úton érződött a lezárás hatása. Napközben viszont csak a beruházás közvetlen közelében haladtak nehézkesen az autók, a legnehezebben járható az autópályák irányában egyirányúsított BAH csomóponti felüljáró, illetve a 2×1 sávosra szűkített Hegyalja út volt. Az építkezés miatti útlezárásokat, illetve torlódásokat elkeidejére rendszeresített 8M jelű járat, amely a Gazdagréti lakóteleptől egészen a Déli pályaudvarig szállítja az utasokat.

A Gazdagréti, illetve az Őrmezei lakótelep felől érkezők továbbra is ezzel a járattal juthatnak el a leggyorsabban a Déli pályaudvarig.

• J. K. B.

NAGYMAMA MESÉL

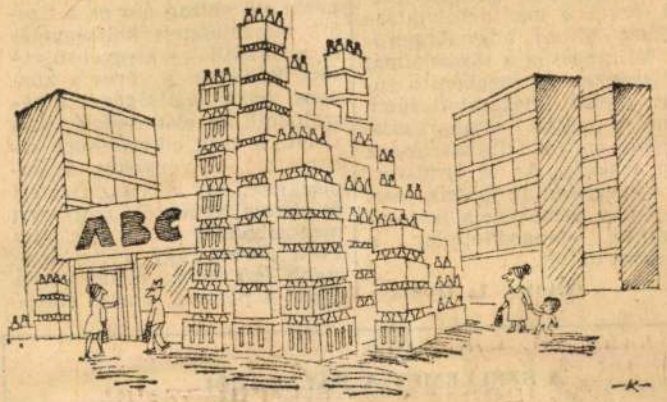

— *Egyszer volt, hol nem volt, az üveghegyeken is túl, egy kis közért...*

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1985. V. 11.

KAJÁN TIBOR

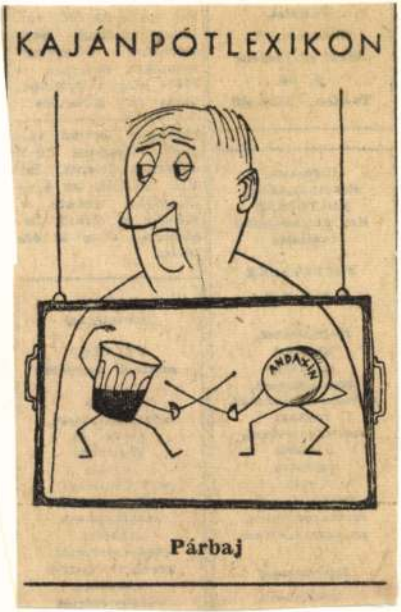

Magyar Hirlap 1975/29o /13

Magyar Nemzet
1985. V. 6

ANYÁK NAPJA

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Ifjúság
1984. XII. 28.

TÉLI VÁSÁR

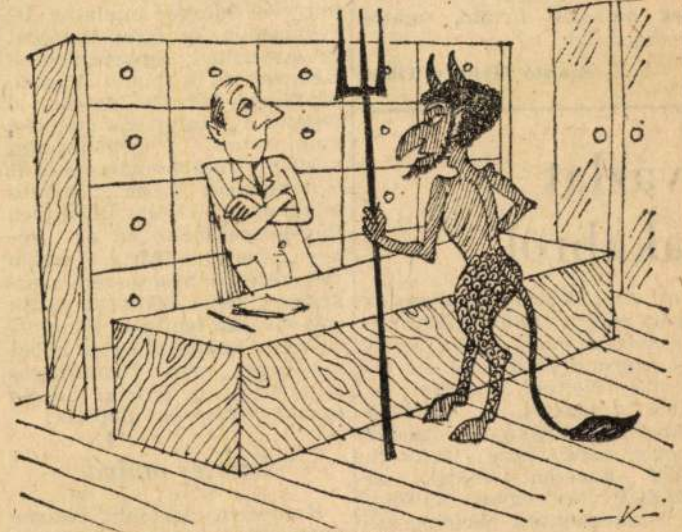

— *Lelkeket szeretnék vásárolni.*
— *Sajnos, hiánycikk!*

(Kaján Tibor rajza)

Kaján Tibor parlamenti hozzászólása

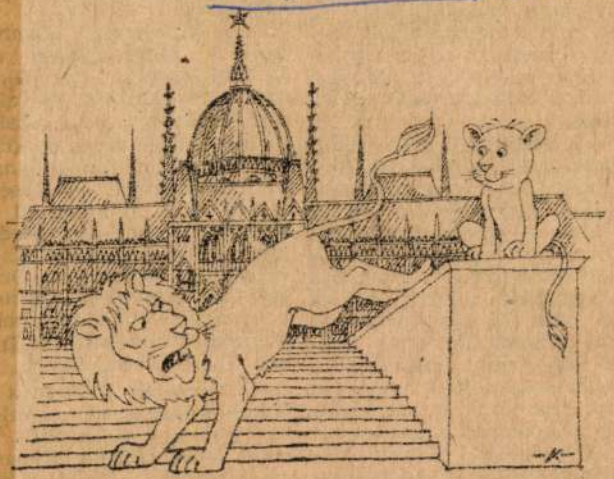

Figyelmeztetés az újoncnak: — Aztán uchogy öt évig ki se nyisd a szádat!

— Jegyezze meg: pótképviselőnek pótkávéból!...

Magyar Nemzet
1985. VI. 29.

kakongresszusával kezdődött, és hazánk felszabadulása 40. évfordulójának megünneplésén át a választásig vezetett el: *a magyar nép egészének a közügyek iránti érdeklődését, felelősségtudatát és politikai érettségét is tükrözte.* A nagy fokú közérdeklődés különösen érződött a választás előkészítésére hivatott fórumokon, a jelölő és a választási gyűléseken egyaránt.

— Igazolódott, hogy a fejlett szocialista társadalom építésének jelenlegi szakaszában a *választások demokratizmusának és népfrontjellegének erősítése társadalmunk valós igénye, fejlődésünk nélkülözhetetlen feltétele.* A szocialista demokrácia kiteljesítése nélkül nem tudnánk megfelelően válaszolni korunk gazdasági, társadalmi és politikai kihívásaira. Nem tudnánk eleget tenni a ránk háruló nagy feladatoknak.

vívmányokra támaszk
megköveteli anyagi és
erőforrásaink feltárás
ve hasznosítását, nép
gunk teljesítőképesség
lését, valamint az
vonal érzékelhető
Olyan körülményeket
remtenünk — s ebben
országgyűlési képvi
nagy a felelősségünk
akadálytalanul bontak
ki állampolgáraink all
sége és alkotóképesse
*ződjön a szocializmu
érdekein alapuló nem
ség.* Felelősségünket
kozza, hogy feladatai
héz körülmények kö
szültségekkel, ellentm
kal terhes nemzeti lé
kell végrehajtanunk.

— A most megalak
országgyűlésünkre az ed
túlmenő, új feladatok
nak. Növekedik az or
tében betöltött szere

TRIBÜN

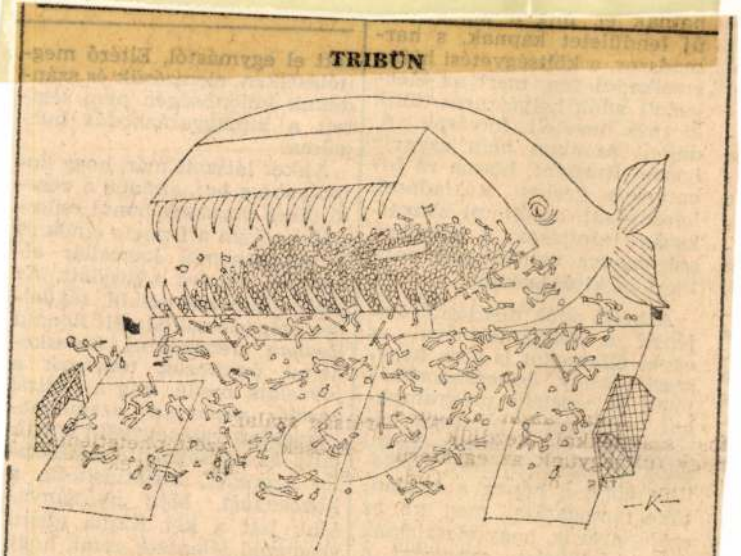

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1985. VI. 8.

MÚZEUMI VILÁGNAP

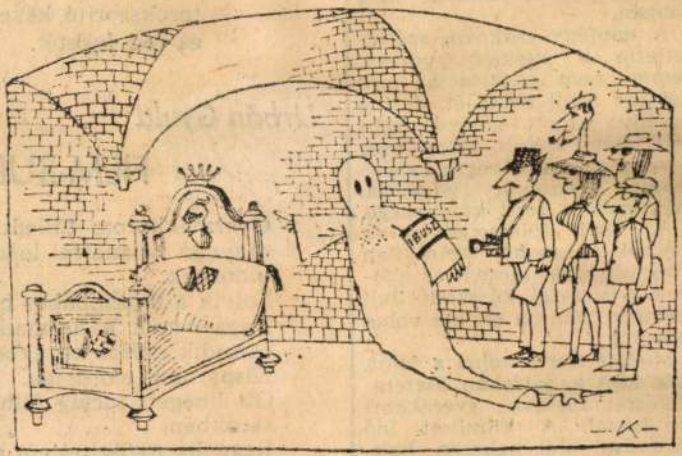

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1985. V. 18.

KANOSSZAJÁRÁS

—K—

— Megbocsátásunk és kegyes szívünk jeléül a napidíjadat is kifizetjük!

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet
1985. V. 10.

Kaján Tibor

AGYKUTATÁS

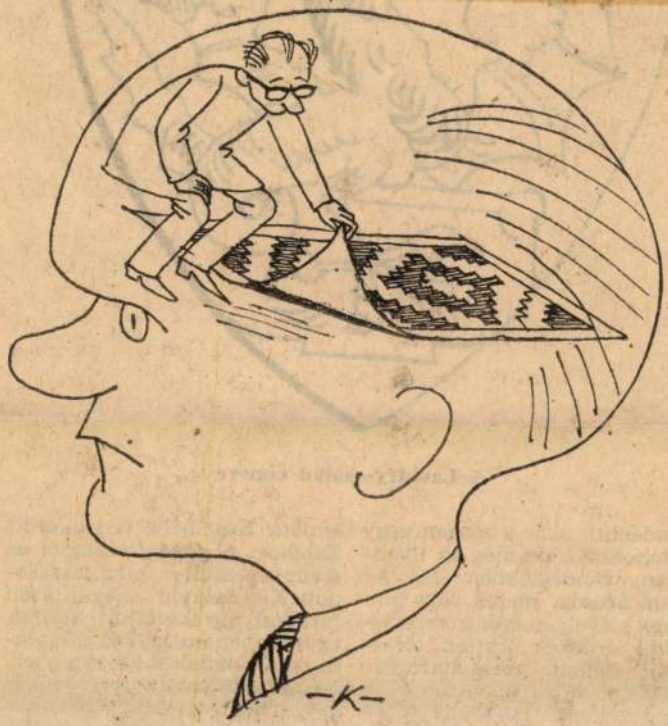

(Kaján Tibor rajza)

szabályozza a helyiekhez és vendégekhez egyaránt türelmes igyekezet. Ez tesz itt csodát.

Kezük munkáját, serényeguket, frissen festett, kicsinosított házak dicsérik, még a mellékutcákban is. A sok év-

— Nem köptem be senkit a rokonaink közül ...
(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. 11. 16

Kaján Tibor

VESZPRÉMI TÉVÉFESZTIVÁL

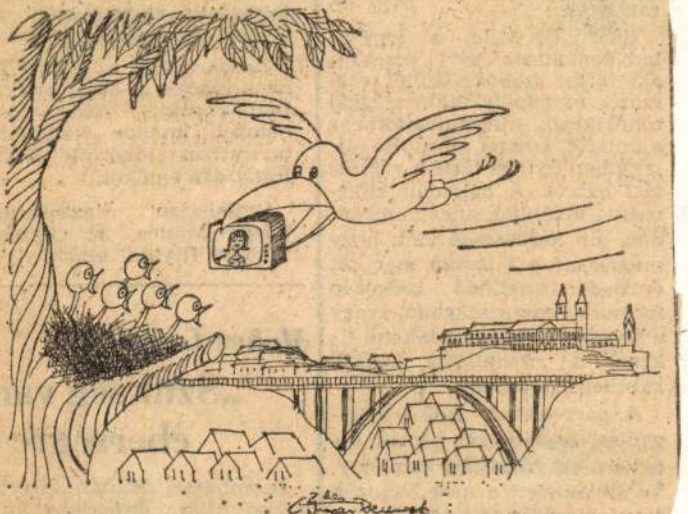

Kaján Tibor rajza

Magy. Nemzet 83. VI. 26. 82.

Magyar Nemzet 1984. XII. 19.

ARIADNÉ FONALA

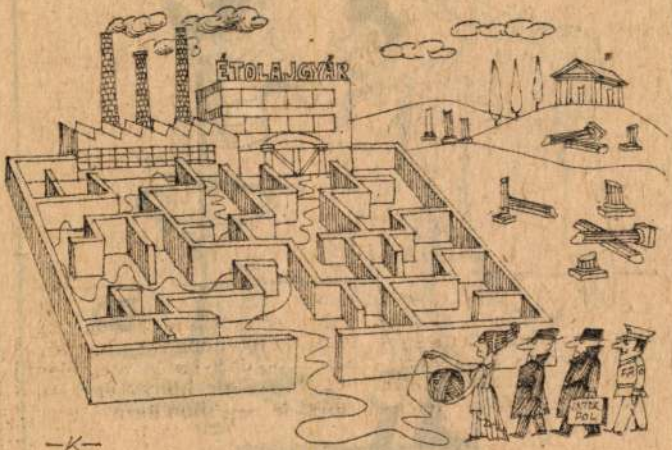

(Kajan Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. II. 4.

ÖSKOMPUTER

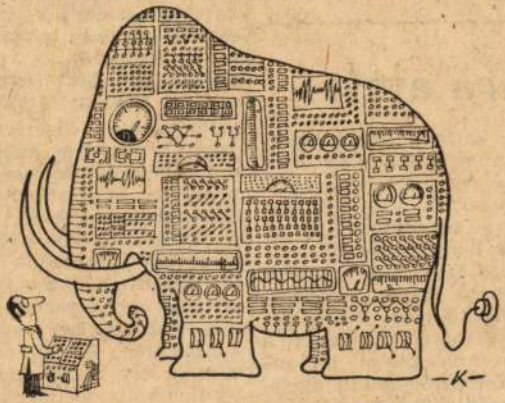

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. 11.3.

TAKTIKA

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. 1. 8.

SZÍNVONAL

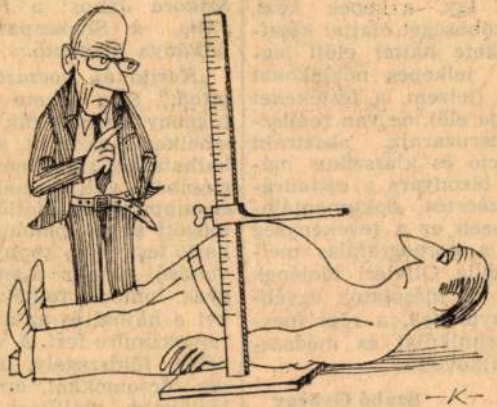

— Maga csak ne panaszkodjon!

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. 11.8.

Kaján Tibor

GONDOLATPÓTLÓ

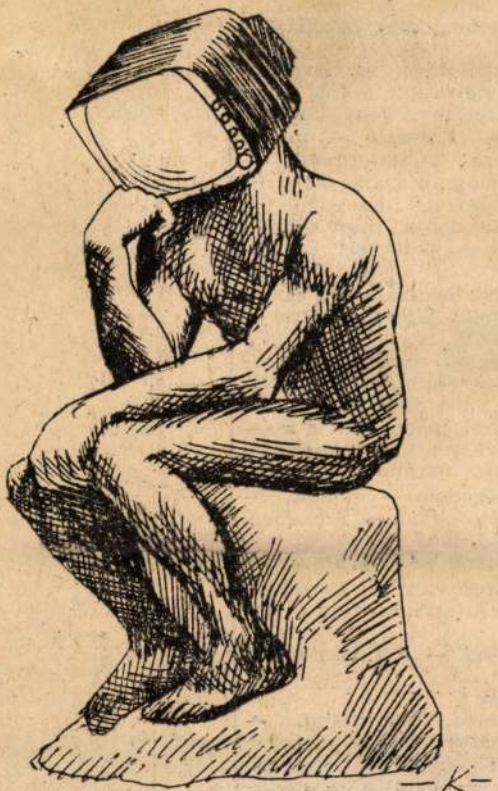

(Kaján Tibor rajza)

Kitett három aszt. — Elég?

— Sajnos. Hát akkor vedd ... — biztatta az atlétatermetű.

A fiú rásandított az álmélkodó lányra, merev arccal

roskatag
botladozn

Szervác József

Magyar Nemzet 1986. IV. 20.

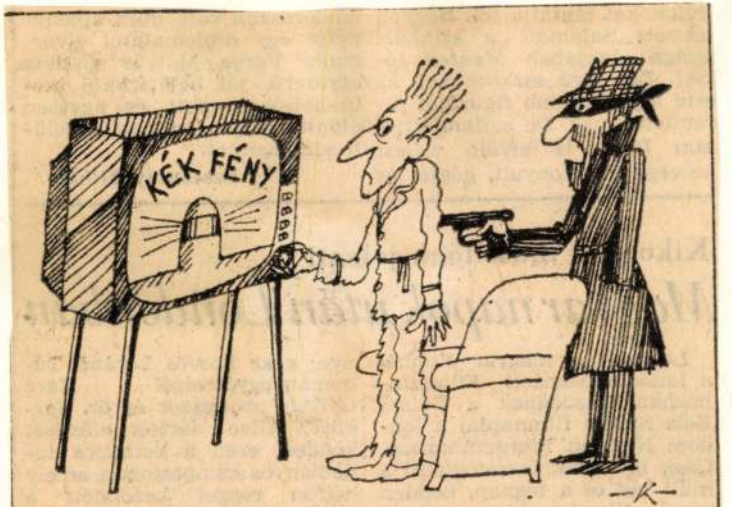

— *Azonnal a másik csatornára!!!*

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. IV. 18.

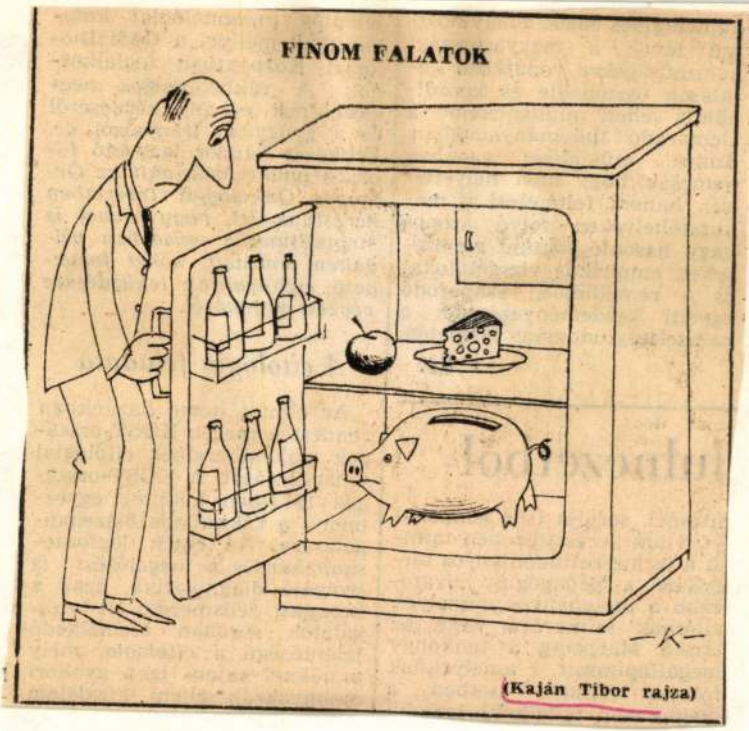

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. IV. 6.

KAJÁN TIBOR

KAJÁN PÓTLEXIKON

Önkiszolgáló boltok

Magyar Hirlap 1975/287/6

LAKÓTELEP

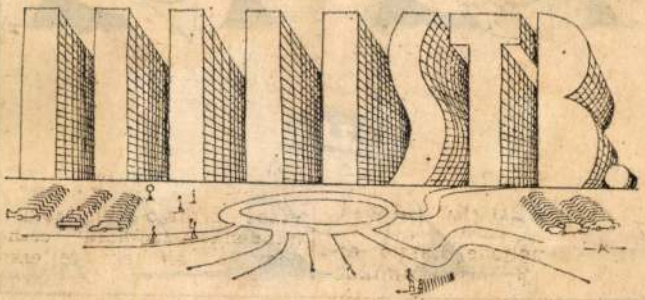

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. IV. 7.

VACSORÁZÓ CSALÁD

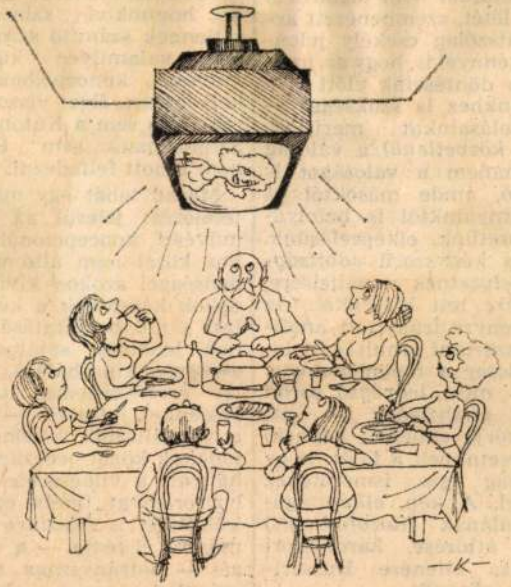

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. IV. 8.

KAJÁN TIBOR

KAJÁN PÓTLEXIKON

Légelhárítás

Magyar Hirlap 1975/ 281/8

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/28o/6

KIAJÁW TIBOR

Magyar Hirlap 1975/263/8

Megyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188 307

1968 JAN 1
HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG

melled: vasporos talárod alatt
s az agy zárt ablakain is belül,
hol ünnepes, féltett fényképekül
várnak: hű nőd a két iskolás fiad
akiknek két kezed mindent megad.

„A nevetés diadaléneke"

Karikatúrakiállítás a Műcsarnokban

Utoljára tizenkét évvel ezelőtt rendeztek közös reprezentatív kiállítást a magyar karikaturisták. Mostani, ötödik tárlatuk érdekessége, hogy a bemutatott anyag gazdagsága és sokfélesége amellett bizonyít, hogy a következő kiállításig nem szabadna ennyi időnek eltelnie. Erre szavaz a közönség is. Sok ezer érdeklődő kereste fel már az első napokban a Műcsarnokot, ahol elhelyezték az anyagot: negyven karikaturista több mint 300 rajzát. Újság is megjelent a kivételes alkalomra, a magyar karikaturisták revüje: a Csúzli, hogy némi ízelítőt adjon magából a kiállításból.

Voltaképpen mi a karikatúra, amelynek mostani magyar tárlatát oly sokan felkeresik?

Maga a szó olasz származék, s eredetije azt jelenti: túlzás. Hagyományos értelemben a karikatúra ennek meg is felel. Jellegzetes emberi vonások túlzó kiemelése, torzítása, humoros vagy szatirikus célú ábrázolás. Ismertek a karikatúra ókori és középkori példái is, mai — vagy a miénkhez közel álló — értelemben azonban a XVIII. századtól művelik rendszeresebben és nagy hatékonysággal. Kiváló mesterei: az angol Hogarth, a spanyol Goya, a francia Daumier, a német Grosz és sokan mások. Ezekből a nevekből, s a még idézhető művészek munkásságából kiolvasható egy igen fontos tanulság: a karikatúra jelesei mindig a haladás és igazság ügyét szolgálták.

A karikatúra magyar mesterei ugyancsak a jó ügy harcosai. Hagyományaik tekintélyesek. Az első magyar élclap, a Charivari, a múlt század negyvenes éveiben jelent meg, vezető rajzolója a két világháború közti politikai karikatúra legmerészebb képviselője, Gáspár Antal. Korántsem teljes a sor, sok nevet és példát idézhetnénk annak bizonyítására, hogy az immár százhúsz esztendős magyar karikatúra múltja gazdag és sokszínű. A folytatás, amely 1945 után indult, különösen pedig az elmúlt tíz esztendőben bontakozott ki, átvette és meghaladta ezt a szép hagyományt. Az V. magyar karikatúrakiállításon látható rajzok többsége, Kaján Tibor, Vasvári Anna, Szűr-Szabó József, Réber László, Várnai György, Hegedűs István, Mészáros András, Sajdik Ferenc, Balázs-Piri Sándor, Pusztai Pál, Dalmáth Ferenc és még néhány társuk munkássága új változata a régi műfajnak.

„Annál jobb, minél gonoszabb" — mondotta Móra Ferenc a karikatúráról. Csakhogy ez a jellemzés általános; semmit nem mond arról, hogyan lehet és kell a karikatúrának „gonoszkodnia". Közelebb visz a karikatúra leginkább mai értelmezéséhez Kárpáti Aurél. Szerinte a gúnyrajz realitása „akárhányszor irrealitásba megy át, s hogy hol áll meg: mindig csak a művésztől függ... A határvonal felállítása ezen a téren meglehetősen nenéz." S éppen e határvonal körül helyezhetők el legjobb karikaturistáink. Ami rajzaikban — a realitás átfogóbb-szélesebb felfogása és alakítása mellett még — közös: erőteljes és eredeti gondolatiságuk. Világjelenségekre és hazaiakra, történelmi eseményekre és a magánélet apró, napi mozzanataira egyaránt az eszükkel reagálnak. Háttérbe szorul emiatt az érzelem, a szelíd mosoly, a megkönnyeztető nevetés? Csupán csak tért veszít.

Ami a tematikát illeti, a kiállításon látható rajzok zöme a felelőtlenség, a haszonlesés, a pöffeszkedő tehetségtelenség és még sok egyéb haszontalanság fölött ítélkezik. S úgy teszik ezt, hogy a vádbeszéd rajzjeleit a legtöbb esetben magunknak kell összeraknunk, kiegészítenünk, végiggondolnunk. Ez komoly játék, s szép is, amire a művész, s vele azonosulást keresve a nézői is, vállalkozhat. Ez a játékos-komoly keresés adja meg a felismerés örömét, a hirtelen nyilvánvalóvá lett igazság, az összefüggések és bonyodalmak közötti eligazodás élményét, amiből — Marcel Pagnol szavával — „a nevetés diadaléneke" születik.

Dersi Tamás

— Nagy játszma (Mészáros András rajza)

Szeremlei Miklós volt. Őt követte, már a kiegyezés idején Jankó János, Munkácsy barátja, aki hetvenezer rajzával alighanem rekorder. S akikre már a mai olvasók egy része is emlékezhet: Bíró Mihály, Pólya Tibor, Vértes Marcell, Kelen Imre, Major Henrik, Dezső Alajos, s

zöttük 3—3 lácszem, 7 láncszem után szoros szemet öltünk az előző sor 7 láncszemes ívébe, 3 láncszem után a 2 láncszemes ívbe, ism.

4. sor: 7 láncszem után ism., 7 láncszem után a 7 láncszemes ívbe szorosszemet öltünk, 7 láncszem után a kétráhajtásos pálcára kétráhajtásos pálca, 5—5 láncszemes választással kétráhajtásos pálcák a pálcákra.

5. sor: az 5 láncszemes íveket behorgoljuk: 1 szoros szem, 1 rövidpálca, 3 egyráhajtásos pálca, 1 rövidpálca és 1 szorosszemmel összesen négyszer. 7 láncszem után szoros szemmel 7 láncszemes ívbe, 3 láncszem, ism.

6. sor: 7 láncszem, ism.

7. sor: 7 láncszem, ism., 7 láncszem, 15. a kétráhajtásos pálca, a 6. sor 7 láncszemes ívébe, 3 láncszem szoros szem a 4. sor 7 láncszemes ívébe.

8 sor: 7 láncszem, kétráhajtásos pálca az első és minden második pálcára 3—3 láncszem közöttük, 7 láncszem, szorosszem a 7. sor 7 láncszemes ívébe, 3 láncszem, ism.

9. sor: 7 láncszem, ism. 7 láncszem, szorosszem a 7 láncszemes ívbe, 7 láncszem kétráhajtásos pálca a kétráhajtásos pálcákra 5—5 láncszemes választással. 7 láncszemes szorosszem a 7 láncszemes ívbe, 3 láncszem szorosszem a 2. sor ívébe, 3 láncszem szorosszem a munkát kezdő első láncszembe, 3 láncszem, szorosszem a kétpálcákat közös szemmel fejezzük be. A csíkok összehorgolása pedig a 10 láncszem 5. láncszeménél történik egy rövidpálcával. Befejezésül a terítő két oldalát behorgoljuk két- és háromráhajtásos pálcákkal.

két. A konyhában ott a tegnapi ételmaradék, mosatlan edény. Elkeseredett szájízzel elbúcsúzott tőlük. Pedig olyan jó lett volna folytatni a beszélgetést...

Igy döbben rá, hogy milyen gondozatlan, rendezetlen körülötte minden. — Bár van lakásuk, mégsem mondhatja azt, hogy otthona van.

Lehet-e ilyen dolgokon segíteni? Lehet, ha mindennek megvan a meghatározott helye. Ha van egy sarok, ahová a holminkat lerakhatjuk és ott meg is találjuk, ha a házimunkát nem hagyjuk csak a háziasszonyra, aki a legjobb akarattal sem győzi egyedül.

A rend életszükséglet. Nem ötletszerűen kell időnként nagy rendet csinálni, és nem szabad szinte a rend rabszolgájává válni sem. Az igazi otthonosságot rendezettség, az állandóság is jelenti.

Fehérnemű gyermekeknek

A gyermekfehérnemű választékára nem lehet panaszunk, mert az üzletek kirakataiban sok szép darabot láthatunk. Ezek közül ajánlunk néhány újdonságot.

Kislányoknak — ha nincs nagyobb hideg — ajánlatos az olcsó, jól mosható krepp hálóing, vagy pizsama. Az új fazonokon csipkedíszítést láthatunk. Fiúk is, lányok is hordhatják a freskó pizsamát, ezeken a Gabi nadrágos megoldás az újdonság. Valamivel drágább, viszont igen jól mosható, könnyen vásárolható a műszálas Krisztina hálóing és pizsama (lásd. képünkön!) — kislányoknak. Ezeket a hálóruhákat a gyerekek jól fűtött lakásban még télen is hordhatja.

Hűvösebb időre való a flanell hálóruha. A fiú pizsama általában csíkos, a kislányoké virágmintás. Ezek között is van néhány szép, új fazon. Kisfiúknak ajánljuk azt a flanell pizsamát, amelynek nadrágja a felső részre rágombolható. Ennek a fazonnak az az előnye, hogy míg a

Fűthető kabát

Egy angol cég olyan szövetet készített, amelybe szénszilikonnal impregnált nylonszálat szőtt. Ez egy újfajta hővezető anyag: ha elektromos áramot eresztünk bele, meleget áraszt. Hat vagy 12 Voltos telep kell hozzá, amely a zsebben is elhelyezhető. Ruha alá varrva bátran szembeszállhatunk vele a legnagyobb hideggel is.

Villanyhu

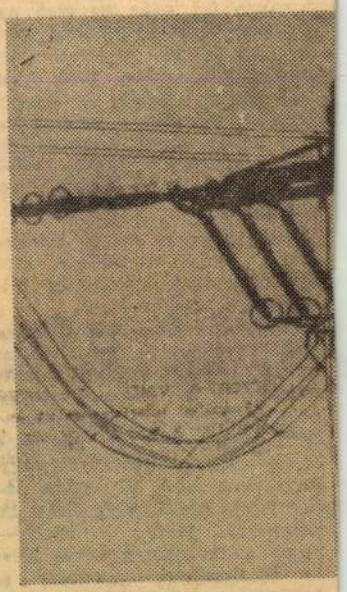

Cirkuszi mutatványhoz villanyáramhálózatának utol készült. Három évvel ezelőt vezeték építését. A hálózat e később Észak felé fog tová áramkörös vezetéket épített

Gyógyítá

a tudományos „ES"-nek? Netán a Statisztikai Hivatalnak, mely szerint a magyar nők 75 százaléka munkavállaló.

Ez akár emlékkő is lehetne.

(marthy)

Hisze

Kaján Tibor

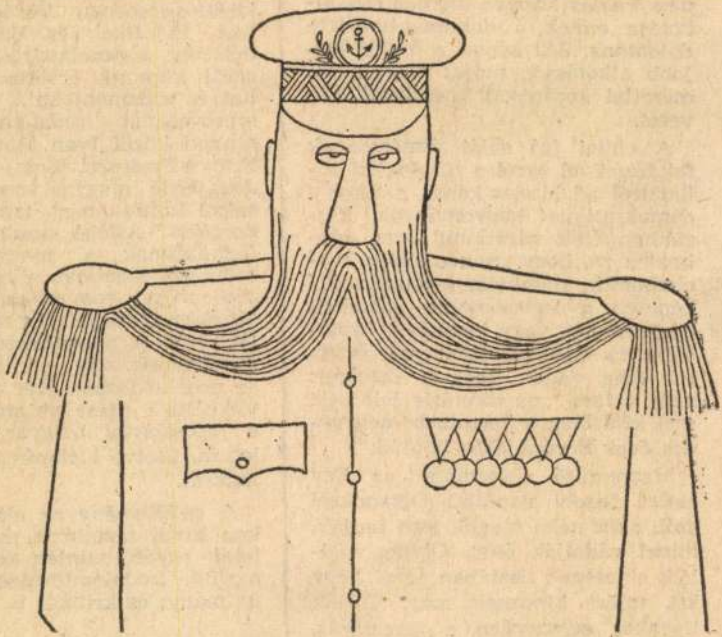

Kaján Tibor rajza

GY

Élet és Irodalom, Bp.

1977. MÁRCIUS 12.

XXI. évf. 11. sz. 9. lap.

monio". Ez a műfaj Európában dokumentum-regény néven ismert. Kevés latin-amerikai dokumentum-regény jelent meg nálunk, pedig a „testimonio" méltó párja a világhírű latin-amerikai prózának. Hernán Valdés könyve kiemelkedő alkotása ennek a dokumentum-irodalomnak. Aki ismeri a műfaj legjobb alkotásait, tudja: ezzel a dicsérettel korántsem mondtunk keveset.

A chilei író saját élményeinek felidézésével arról a történelmi pillanatról ad hiteles képet, amikor a demokratikus hagyományok illúzióiban élők váratlanul arra döbbentek rá, hogy „munkaadóik, ivócimboráik, rokonaik, iskolatársaik" képesek a legiszonyúbb gaztettek elkövetésére, vagy legalábbis támogatására. Szörnyű élményeik értették meg velük, hogy a fasizmus nem valami „partikuláris jelenség, ami kizárólag a harmincas-negyvenes évek Európájához kötődik".

Megrendítő olvasmány az Egy chilei fogoly naplója. Olyanokról szól, akik néha maguk sem tudják, mivel vádolják őket. Olykor vádlóik sincsenek tisztában azzal, hogy kit, miért kínoznak meg. Céljuk ilyenkor egyszerűen a megalázás, minden védekezés felmorzsolása. Azt akarják, hogy a megkínzottak

talmazó tanulmánykötet *A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei* 25. számaként a napokban jutott el hozzánk.

A magyar irodalom jelesei közül elsősorban Vörösmartynak, Petőfinek és Babitsnak délszláv kapcsolatairól, hatásáról kaptunk értékes adatokat és szempontokat, míg a szerb-horvát irodalom nagy alakjai közül Ivan Mazurović, France Preseren, Zmaj Jovan Jovanović magyar vonatkozásairól tudunk meg tanulságos dolgokat. Átfogó tanulmányok foglalkoznak a magyar-délszláv, sőt tágabban a kelet-közép-európai romantika kutatásának eredményeivel, tennivalóival is. A népköltészeti kölcsönhatások sem maradtak ki az érdeklődésből. Két előadás vizsgálta a pécsi emigrációnak a jugoszláviai magyar irodalomra, illetve hírlapírásra tett hatását.

A gyűjtemény az előadásokon kívül tartalmaz még néhány egyéb, szintén összehasonlító irodalomtörténeti tanulmányt és kritikát is.

P. L.

Kaján Tibor

STRATÉGIA

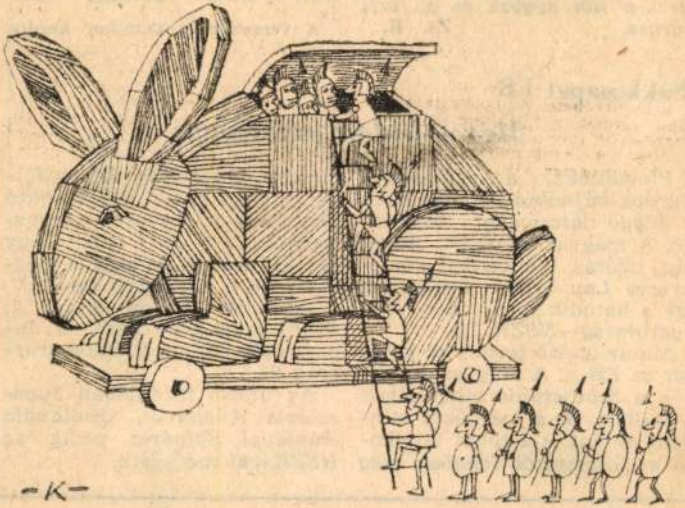

(Kaján Tibor rajza)

Magy. Nemzet 83 VII. 2.

Kajári Tibor

Magyar Nemzet 1984. XII. 6.

Kaján Tibor

grafikusművész

Heti rajza az Új Tükörben.

Új Tükör
1989
aug. 13

KÖZVÉLEMÉNY

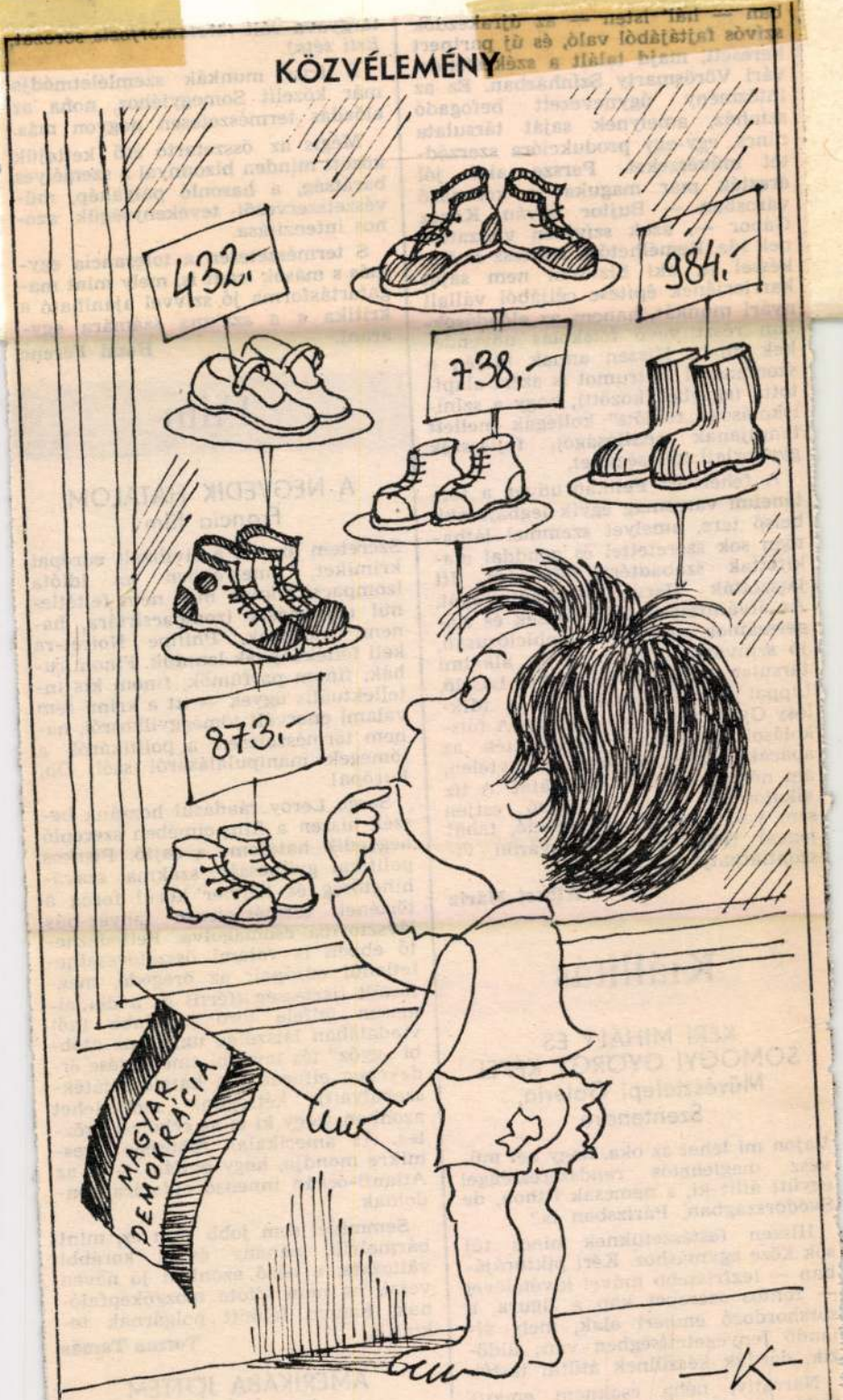

– Azt mondják, hogy én még gyerekcipőben járok!

ban részt vevő főiskolás növendékek miatt. Hiszen annak idején a szentendrei teátrumot is azért alapította (egyebek között), hogy a színiiskolások „felnőtt" kollégák mellett tanuljanak önállóságot, fejlesszék gyakorlati készségüket.

A fehérvári Pelikán udvar a történelmi városmag egyik legbájosabb belső tere, amelyet szemmel láthatóan sok szeretettel és gonddal alakítottak szabadtéri színházzá. Itt játszották Hervé *Nebáncsvirág*át. Az átváltozások, félreértések és slágerszámok operettjét ambiciózusan, jó színvonalon adta elő az alkalmi társulat: Pápai Erika, Méhes László, Lippai László, Schubert Éva, Miklósy György és Sipos András. A főiskolások hibátlanul teljesítették az apácák, népség, katonaság névtelen, ám nélkülözhetetlen feladatát. A tíz alkalomnyi sorozat utolsó estjén sem volt fáradt a produkció, tehát joggal reméljük, jövő nyáron viszontláthatja a közönség.

Albert Mária

Kiállítás

KÉRI MIHÁLY ÉS SOMOGYI GYÖRGY KÉPEI
Művésztelepi Galéria, Szentendre

Vajon mi lehet az oka, hogy két művész meglehetős rendszerességgel együtt állít ki, s nemcsak itthon, de Svédországban, Párizsban is?

Hiszen festészetüknek nincs túl sok köze egymáshoz. Kéri piktúrájában — legfrissebb művei kivételével — fontos szerepet kap a figura, a sorshordozó emberi alak, mely állandó fenyegetettségben van; üldözik, dárdák készülnek átütni testét.

Narratív, néha csaknem epikus festészet Kéri Mihályé, legalábbis eddigi életművének első korszaka az.

Somogyi György absztrakt festményein fel-felsejlenek a plein air ala-

arányt.

Hann Ferenc

Film

A NEGYEDIK HATALOM
Francia film

Szeretem azokat a civilizált európai krimiket, amelyekben az idióta izompacsirtáknak még nem feltétlenül egy másik izompacsirtára, hanem, mondjuk, Philipe Noiret-ra kell féltékenynek lenniük. Finom ruhák, finom parfümök, finom kis intellektuális ügyek — itt a krimi sem valami enervált tömeggyilkosról, hanem természetesen a politikáról, a tömegek manipulálásáról szól. Óh, Európa!

Serge Leroy ráadásul hozzánk beszél, hiszen a film címében szereplő negyedik hatalom: a sajtó. Piszkos politikai gyilkosság, szakmai szavahihetőség és karrier körül forog a történet, természetesen fanyar-bús lávsztoriba csomagolva. Felfedezhető ebben is valami összetéveszthetetlenül európai: az öregedő, megfáradt tisztesség (férfi) és a diadalmasan felfelé törő fiatalabb (nő) viadalában látszólag ugyan az utóbbi „győz" (és további emelkedése érdekében elfogadja a hatalom játékszabályait), kétségünk sem lehet azonban, hogy ki is az erkölcsi győztes. Az amerikaiak többsége ilyesmikre mondja, hogy *óvilági* — és az Atlanti-óceán innenső oldalára gondolnak.

Semmivel sem jobb film ez, mint bármelyik, néhány évvel korábbi változata, a néző azonban jó néven veszi, ha nem idióta mozgóképfalónak, hanem felnőtt polgárnak tekintik.

Torma Tamás

AMERIKÁBA JÖTTEM
Amerikai film

A Dunafilm a jelek szerint megtalálta helyét az egyre sokoldalúbb hazai filmpiacon. Okos, határozott mű-

1021

Kajári Tibor

Megkezdődött a miskolci vígjátékfesztivál

Hétfőn délután, illetve este megkezdődött Miskolcon az első vígjátékfesztivál. Már délután igen pezsgő volt az élet a hétfői napokon egyébként üres színházépület körül. Két óra körül megérkezett a *szolnoki Szigligeti Színház* együttese, késő délután pedig befutott a **pécsi** együttes. Az ünnepi **külsőt** öltött Miskolci Nemzeti Színház sok szeretettel várta a fesztivál részvevőit, nagy munkával készítette elő a vendégszerepléseket.

Várkonyi Zoltán megnyitóját mondja

Délután 6 órakor a miskolci Művészklubban *nyitó fogadásra* gyűltek össze a fesztivál már Miskolcra érkezett részvevői és vendégei.

A fogadáson megjelentek a színművészeti élet reprezentánsai, a zsüri tagjai, eljöttek a megye és Miskolc város társadalmának képviselői. Megjelent *Deme László*, a megyei pártbizottság titkára, *Moldován Gyula*, a városi pártbizottság titkára, *dr. Balogh András*, az SZMT titkára, jelen voltak a fesztiválra érkezett külföldi delegációk tagjai, többek között *V. N. Plucsek*, a Moszkvai Szatíra Színház főrendezője és *V. P. Szeleznyov*, a Szovjetunió művelődésügyi minisztériuma színházi főosztályának munkatársa, valamint az NDK színházi életének több vezető képviselője. Eljöttek a Művelődésügyi Minisztérium színházi főosztályának képviselői, s nagy számban ott voltak a Miskolci Nemzeti Színház művészei.

A megjelenteket a vendéglátó város nevében *Bárczi Béla*, a Miskolci városi Tanács elnöke köszöntötte. A jó hangulatú, rövid fogadás után a vendégek átmentek a színházba, ahol a szolnoki együttes már előadásra készen várt.

Hét órakor a függöny elé lépett *Várkonyi Zoltán*, Kossuth-díjas színművész, a Színházművészeti Szövetség elnökségének tagja, s rövid bevezetővel megnyitotta az első miskolci vígjátékfesztivált.

Bárczi Béla köszöntője után *Sallós Gábor*, a Miskolci Nemzeti Színház igazgatója vázolta a fesztivál céljait.

Ezt követően felgördült a függöny, s megkezdődött a fesztivál első előadása. A szolnoki Szigligeti Színház Örkény István *Macskajáték* című művét mutatta be. A közönség nagy érdeklődéssel figyelte, és elismeréssel fogadta a játékot.

A nyitó előadással egyidőben megnyílt a színház nézőtér társalgójában *Kaján Tibor* grafikusművész színházi témájú karikatúráinak — *Kovács Béla* rendezte — kiállítása, amely a fesztivál egész ideje alatt nyitva tart, s az előadásokhoz érdekes művészi élménnyel, kellemes kiegészítésül szolgál.

1 JUN 1971

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

azzal a csoporttal, amely nemrégiben elrabolta és meggyilkolta Ephraim Elromot Izrael isztambuli főkonzulját.

Lottónye

A jutalom a 21. heti lottószel

0 023 125 OFOTÉRT ut.
0 028 594 utalvány
0 029 904 ruházati cikk
0 736 141 OFOTÉRT ut.
0 736 330 ruházati cikk
0 744 133 éléskamra ut.
0 744 501 utalv.
0 750 414 Moszkvics 412 típ. személygépkocsira utalvány
0 752 362 éléskamra ut.
0 754 997 ki mit vál.
0 772 652 éléskamra ut.
0 784 804 háztart. g.
0 787 115 ruházati cikk
0 803 665 lak-tex.
0 816 507 lemezjátszó
0 817 617 méteráru
0 823 857 utalv.
1 415 650 ki mit vál.
1 420 817 éléskamra ut.
1 444 106 méteráru
1 450 062 moszkva—irkutszki társasutazás
1 545 262 varrógép
1 460 340 utalv.
1 467 742 lak-tex.
1 507 172 rádió
1 509 586 ki mit vál.
1 512 737 utalv.
1 514 878 moszkva—irkutszki társasutazás
1 526 276 óra
1 533 655 ruházati cikk
2 093 263 tv
2 094 024 bútor-lakber.
2 094 427 óra
2 097 148 utalv.
2 098 637 utalv.
2 103 558 lemezjátszó
2 104 300 Skoda S 100 típ. személygépkocsira utalvány
2 120 754 hűtőgép
2 123 561 rádió
2 133 459 utalv.
2 147 479 utalv.
2 160 069 bútor-lakber.
2 161 591 lak-tex.
2 169 423 éléskamra ut.
2 177 014 éléskamra ut.
2 261 934 Budapest, I., Csalogány u. 22—24. sz. alatt épülő társasházban a II. em. 14. sz. alatti háromszobás (egyik kis méretű), étkező-hallos öröklakás
2 292 139 rádió
2 312 928 hűtőgép
2 321 769 óra
2 327 904 moszkva—irkutszki társasutazás
2 352 991 hűtőgép
2 357 417 méteráru
2 364 920 hűtőgép
2 365 941 ki mit vál.
2 380 302 varrógép
2 380 462 lak-tex.
2 381 375 éléskamra ut.
2 387 419 tv
2 389 493 varrógép
2 389 571 utalv.
2 601 747 éléskamra ut.
2 661 984 ki mit vál.
2 801 111 ruházati cikk
2 833 816 háztart. g.
2 834 168 háztart. g.
2 843 470 lemezjátszó
2 864 365 tv
2 887 986 magnó
2 899 606 hűtőgép
2 900 784 méteráru
2 901 126 méteráru
2 911 687 rádió
2 927 786 há
2 942 124 élé
2 943 037 tv
2 978 037 élé
2 985 209 fér
3 000 650 há
3 012 001 mé
3 021 316 mo
3 034 994 tv
3 042 890 uta
3 051 687 tv
3 053 941 fér
3 056 048 élé
3 063 455 ruházati cikk
3 065 720 éléskamra ut.
3 072 724 bútor
3 086 498 éléskamra ut.
3 090 421 hűtőgép
3 093 101 éléskamra ut.
3 101 342 bútor
3 104 949 hűtőgép
3 121 240 moped
3 123 283 ház g.
3 125 994 tv
3 134 483 éléskamra ut.
3 135 191 utalv.
3 158 063 mét
3 164 071 házt
3 182 539 hűtő
3 185 285 OFC
3 209 880 ki
3 187 503 utal
3 215 164 házt
3 222 880 tv
3 226 730 hűté
3 234 095 éléskamra ut.
3 242 679 éléskamra ut.
3 243 567 hűté
3 247 412 bútor
3 250 045 tv
3 251 565 utal
3 278 541 éléskamra ut.
3 279 445 tv
3 284 611 éléskamra ut.
3 509 311 moszkva—irkutszki társasutazás
3 524 984 ruh
3 525 177 ma
3 531 126 ki
3 552 128 bút
3 573 791 lak
3 610 115 élé
3 614 730 ruh
3 634 833 mé
3 629 046 élé
3 658 275 tv
3 946 370 élé
4 035 802 ház
4 046 187 ki
4 046 361 élé
4 058 712 fén
4 059 123 ház
4 060 831 tv
4 104 654 ruh
4 111 949 rád
4 112 926 lak
4 128 225 ki
4 116 379 OF
4 138 138 mét
4 141 352 OF
4 141 371 utal
4 162 899 tv
4 266 898 ház
4 372 520 óra
4 361 013 ház
5 032 309 ház
5 043 732 tv
5 047 577 tv
5 054 435 éléskamra ut.
5 061 709 mét
5 066 789 tv
5 073 501 hűt
5 080 785 tv
5 080 799 utal
5 453 763 éléskamra ut.
5 457 847 éléskamra ut.
5 468 690 utal
5 492 430 rád
5 492 945 hűt
5 493 040 tv
5 500 971 ház
5 501 263 éléskamra ut.
5 503 918 tv
6 970 581 tv
7 049 535 hűtőgép
7 069 144 utalv.
7 074 637 tv
7 079 579 ruházati cikk
7 079 803 éléskamra ut.
7 085 945 tv
7 105 520 háztart. g.
7 018 433 utalv.
8 163 490 lemezjátszó
8 170 442 utalv.

Választá
űvelési
skozott a H
liskolci járá

(Tudósítónktól)

A napokban Felsőzsolcán, az általános iskolában tanácskozott a Hazafias Népfront Miskolci járási Bizottsága. Az ülésen részt vett *Nagy Istvánné*, országgyűlési képviselő, a népfront miskolci járási bizottságának tit-

...írták az 1971—
...rális együttmük
...Ferenc (jobb ol
...osztályvezetője,
...oldalt), az iraki

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kaján Tibor

ESTI HIRLAP

1963 SZEP 10.

1021

Magyar grafikusművész sikere a tolentinói biennálén

Tegnap nyitották meg ünnepélyesen az olaszországi Tolentinóban az *Umorizmo nell' Arte* — kiállítást, a *II. nemzetközi karikatúrabiennálét*. A 74 karikaturista — köztük a világhíres mesterek, *Follon*, *Mitelberg*, *Danilo* és mások — műveiből összeállított gyűjtemény a szatirikus rajz legértékesebb új művészi teljesítményeit sorakoztatja fel. A biennálé bíráló bizottsága *Kaján Tibor* grafikusművészünket a *Coppe d'Onore* aranyéremmel tüntette ki.

— Voltaképpen nem engem illet ez a megtisztelő elismerés, hanem a magyar karikatúraművészetet — mondja a kitüntetett művész. — Tavaly megjelent Berlinben — ötnyelvű kiadásban — egy szép kiállítású karikatúrakötet, *Erich Kästner* szerkesztésében. A biennálé szervező bizottsága felfigyelt az albumban szereplő munkáimra, így kaptam meghívást e nemzetközi bemutatóra. Három rajzomat állították ki.

a reali

Berlin, sz
Walter Ulbr
államtanácsána
nap *Lipcsébe*
választóival, és
déseikre. Hang

a békés együ[illegible] politikája nem taktika,

hanem a szocialista országok, köztük az NDK, *alapvető stratégiája.* A kínai vezetők ezzel kapcsolatos álláspontja: *ultrabaloldali elhajlás.*

A feszültség enyhüléséből mindkét német állam kormányának és lakosságának nagy előnye származhat — mondta Ulbricht, ha úgy,

arról, hogy erőszakosan megváltoztassa a másik társadalmi rendjét,

és hajlandó felszámolni a második világháború utolsó maradványait. Németország kettészakítottságának megszüntetése útjában — válaszolta Ulbricht más kérdésekre — *a legfőbb akadály az, hogy a nyugatnémet kor-*

Kaján Tibor

grafikusművész (Javi Jafurvista)

Heti rajza az Új Tükörben

Új Tükör
1989
febr. 12.

szik. Balkay Géza — aki az utóbbi időben nem tud szerepet téveszteni — most is telibe találja a konszolidált és a megbotránkoztató életforma között vergődő, könnyen befolyásolható, biszexuális Verlaine alakját. A harmadéves főiskolás Kaszás Gergő nemcsak szemtelenül, de olykor irritálóan pimasz módon hozza színpadra Rimbaud életfilozófiáját, és azt a tántoríthatatlan magabiztosságot, ahogy gondolatait hirdeti. Balikó — csakúgy, mint korábbi vizsgarendezésében, az *Egerek és emberek*ben — ugyanolyan gondot fordít a mellékalakok jellemzésére is, a lebujbeli pincér mozdulatainak kidolgozása éppoly lényeges, mint az, hogy Verlaine felesége nőiességgel ellenpontozza Rimbaud vonzerejét. Tapasztalt színészek és főiskolai hallgatók ritkán látható pontossággal teremtik meg a kapcsolatok létezési terét.

Ha színházaink valamelyikében lenne egy csöppnyi vállalkozókedv, azonmód repertoárra vennék Balikó Tamás vizsgarendezését. Még csak nem is kellene kockáztatni: a produkcióban benne van a siker.

Csizner Ildikó

Kiállítás

GY. SZABÓ BÉLA EMLÉKKIÁLLÍTÁS
Közösségi Ház, Szank

A kiskunsági homokvilág jellegzetes települését a Kerényi József tervezte, hangulatos Közösségi Házban a mester ajándékaként mintegy hetven Gy. Szabó-mű lelt állandó otthonra. Hogyan kerülnek a gyulafehérvári születésű és Kolozsvárott élt mester alkotásai az alföldi pusztaságba? Miként eresztett gyökeret az erdélyi fenyő a homokvilágban?

A fekete és a fehér ellenpontjára épülő fametszés kiváló mestere Gy. Szabó Béla, aki alföldi barangolásai során első ízben 1936 őszén járt Szankon, Esze Tamás lelkész (Rákóczi hadvezérének oldalági leszármazottja) vendégeként. Az erdélyi hegyek

1972-ben, az akkor már világrészek között „barangoló" művész még egyszer ellátogatott Szankra, s bár az eltelt emberöltő alatt bekövetkezett változások meglepték, a táj most is megragadta. A településsel való kapcsolata is tovább erősödött. Ennek a kötődésnek az eredménye, hogy a „képíró" hetven munkáját Szank lakosainak ajándékozta. A település méltó módon gondoskodott az örökségről: a Közösségi Házban, ami a könyvtárnak és a sok értékes művelődési akciónak is helyet ad, teremtett otthont Gy. Szabó alkotásai számára. Található közöttük néhány itt készült kép is, de jelentős részük az erdélyi tájat idézi: a fürdőző bivalyokat, a gyergyószárhegyi kápolnát, a Szent Anna-tavat és a Gyilkos-tót, a középkori Kolozsvár komor, ünnepélyes falait. A ‚homokvilág' népe szeretettel és büszkeséggel őrzi a rábízott örökséget, Erdély ide menekített, fába karcolt, papírra rajzolt varázsát.

Halász Péter

SZOT-ÖSZTÖNDÍJASOK KIÁLLÍTÁSA
Pataky Galéria

A kiállító művészek — tizenegyen — a SZOT 1987—88. évi művészeti ösztöndíjasai. Fotósok, festők, szobrászok, textilesek, egy grafikus és egy belsőépítész. Műveik jobbára konzervetív szellemű, tisztes munkák. Ennél több — az esztétikumon keresztül megnyilvánuló magatartásbeli plusz —, olyasmi, amit a kultúra szűk esztendeiben is érdemes támogatni, két alkotónál érezhető. Mindketten fotóművészek.

Kunkovács László néprajzi tárgyú fotográfiái révén vált ismertté: fáradhatatlanul dokumentálja az eltűnőfélben lévő paraszti kultúra még fellelhető emlékeit. Vándortárlatai, az *Élő agrártörténet*, *Tiszai barangolások*, *Hagyományos halászat*, *Ősépítmények* című összeállítások elsősorban etnográfiai, gazdaságtörténeti szempontból fölbecsülhetetlen értékűek. Hagyományhoz való kötődése a klasszikus fényképezés formanyelvén iskolázott ábrázolásmódjában is kifejezésre jut, bár képei olykor vi-

Kaján Tibor

APRÓHIRDETÉS

(Kaján Tibor rajza)

Magy. Nemzet 83. VII. 8. 22

POSTAI VILÁGNAP

retekben mintázza meg mondandóját. Választott motívumai a groteszk irányába ható vonzalomról árulkodnak, de az élet valóságából táplálkoznak. Irtózik a szobrászi közhelyektől. Mivel magabiztosan kezeli az anyagot, bátran választ meghökkentő nézőpontokat, szokatlan megoldásokat, keres küzdelemre kényszerítő, már-már festőinek nevezhető témákat. A kimetszett látványszeletek megoldása nemegyszer mond ellent a statikának, a szobrászi törvényeknek. Előszeretettel foglalkozik a lebegéssel, szárnyalással, fölényesen legyűrve a bronz nehézkességét, súlyát, ellenállását, a föld vonzását. A hatás azonban meggyőző, magával ragadó, a rend jelenlétét sugározza. Elevenség, változatosság, felszabadultság érződik munkáin.

Egri Erzsébet festményeiben több a drámai töltés. Képeinek egységét a fő helyre emelt hideg lila szín árnyalatai biztosítják. Kisvárosi hangulatai, különös látomásai szorongásos lelkiállapotot, talán félelmet, sötét sejtelmeket fejeznek ki. Bátran vállalkozik figurális problémák felvetésére. Főként a család kínálja számára a témát. Alakjai azonban egyelőre idegenül mozognak az összebújó, középkorias házak, riasztóan néptelen utcák díszletszerű környezetében.

Salamon Nándor

A 4. FELLBACH-I KISPLASZTIKAI TRIENNÁLÉ ANYAGA
Pécsi Galéria

Augusztus elején zárt a kiállítás az NSZK-ban, s kevesebb mint egy hónappal később már újra meg is nyílt: Magyarországon. A frissesség (persze más értelemben) a szervezés mellett az anyagra is jellemző: változatos, sokszínű, a kisplasztikát nagyon szabadon értelmező, könnyed és gyors gondolati-stiláris reakciókról tanúskodó kollekciót láthatnak a Pécs belvárosában lévő kiállítóterem látogatói. Egység elsősorban a kiemelkedő színvonalban mutatkozik a kiállított művek között, és talán abban, hogy alkotóik minden jel szerint könnyű szívvel fordítottak hátat a kisplasztika kevéssé szerencsés hagyományai közül például a kényszeredett reprezentativitásnak és keresett szobrászisságnak. A „nagy" gondolatok kicsiny formába öntése helyett az ötletesség, jókedvű játék, fantázia, némi féktelenség és humor: egyszóval szinte maradéktalan felszabadultság jellemzi a legtöbb munkát. Szinte tobzódhat a látogató az anyagok és formák sokféleségében, gipsztől a bronzig, vastól a mű-

térszervezést kőben és konceptuál poénkodást műanyagban. W. Knaup 12 feje Abakanowicz monumental tását idézi, G. Uecker Kis fáinak tu kókba vert szögei a konceptuál metaforák egyikét eleveníti fel lá ványosan, F. Bernhard No. 8 cím szépen megöregedett fából nyilvár valóan talált tárgy felhasználásáv komponált munkája Bukta vagy Sa mu szoborlényeivel rokonítható, Bury Architektonikus szobrai szelle mükben is tiszta, mivel megoldásaik ban Csíki Tibor előtti tisztelgések i lehetnének akár. A rokon vonások e sősorban azért érdekesek, mert vendégtárlat ismerőseként hozta ide a maga újdonságát, azzal az i lúzióval kecsegtetve, hogy a földne ez a része is Európához tartozik; a út nemcsak ide, hanem talán odafe lé is gyorsan járható, s lám, rajt még a mérföldkövek is hasonlóak.

Acsay Jud

Film

HALÁLOS MÁNIA
Amerikai film

A Helikon Film jóvoltából ezen héten sem kell nélkülöznünk egyéb ként oly nyugodt és kiegyensúlyo zott életünkből az obligát rettegés Az újabb dózis egykori honfitársa ink, Hódi Jenő rendező és Dávi Zoltán operatőr „ajándéka", aki amerikai színekben készült munká jukat egy beszámíthatatlan őrül ámokfutásának szentelték. Igencsal ellenszenves emberünk patkánymé reggel teli, hatalmas tűvel felszerel fecskendővel riogatja a békés egye temi polgárlányokat, kezdetben csal a poharas csokifagyiba, majd — egyre jobban nekivadulva — bol dog-boldogtalanba injekciózva a ha lálos szert.

A *Halálos mánia* című horrorho a kulcsot az elképesztően elhibázot alkotói elképzelés adja, amely — nem éppen a horror műfajához ill hasonlattal élve — a gombhoz keres a kabátot. Hódi rosszul számított amikor úgy gondolta, hogy cselek ményre nincs is szükség, elegend a félelem folyamatos ébren tartása Ám az őrült tekintetű, kiszemelt ál dozata után szívós konoksággal kos lató pszichopata gyilkos történet még a matinéra betévedőket is éde álomba ringatja. Az extremitás túl hangsúlyozásának vágyán kívü ugyanis semmi sem indokolja ennek a sztorinak a megfilmesítését.

A *Halálos mánia* alapján Hódi Jenőnek — aki beharangozó nyilatko-

Kaján Tibor

grafi kisművén (Tari Tatyrista)

Meti vajza az Új Tükörben Új Tükör 1989 jún. 11

MÉG EGYSZER A LÉPCSŐ

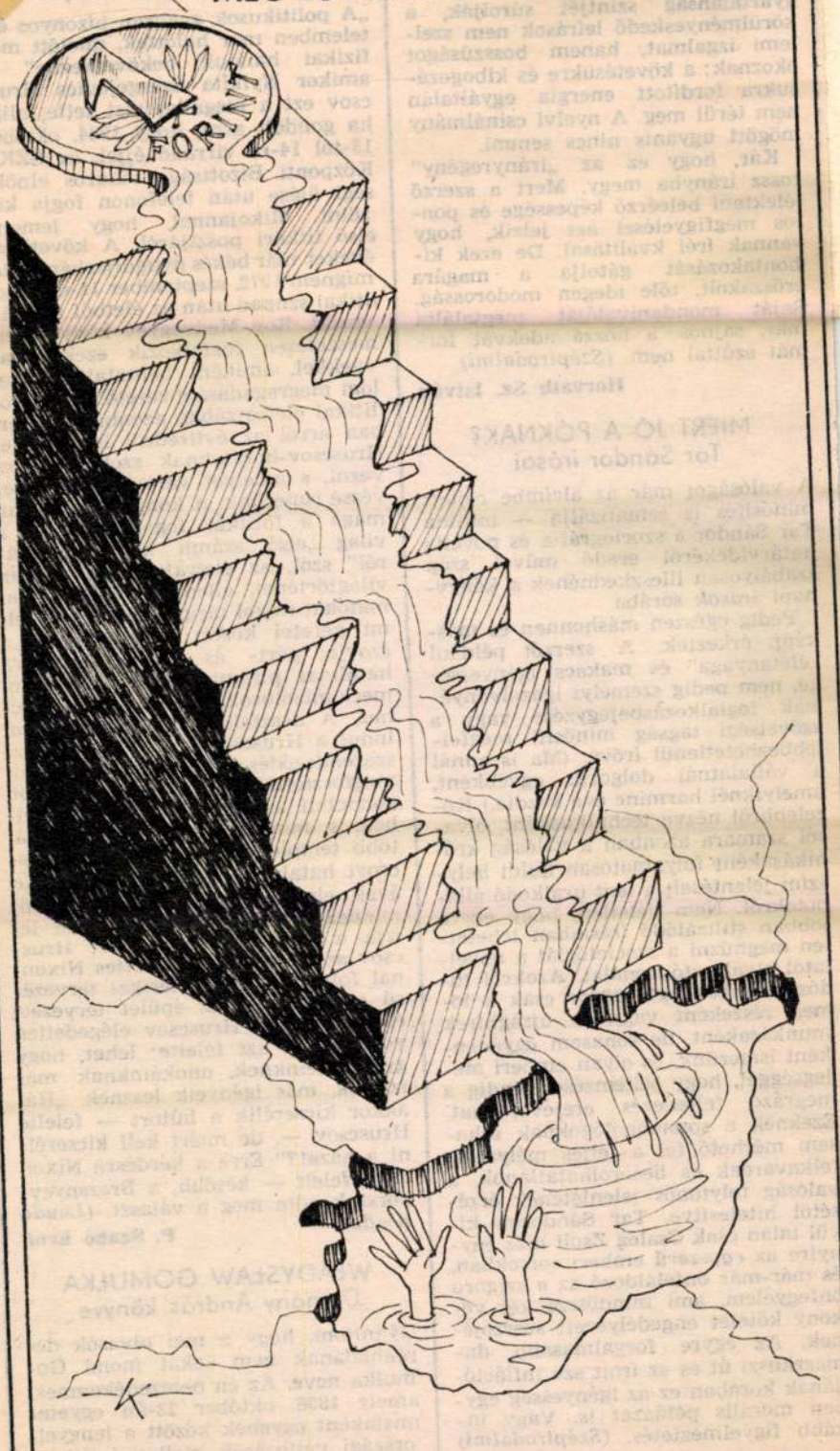

már, sajnos a hozzá adekvát formát ezúttal nem. *(Szépirodalmi)*

Horváth Sz. István

MIÉRT JÓ A PÓKNAK?
Tar Sándor írásai

A valóságot már az alcímbe rejtett minősítés is sematizálja — mintha Tar Sándor a szociográfia és novella határvidékéről eredő művei szép szabályosan illeszkednének a könyvnapi *írások* sorába.

Pedig egészen máshonnan és másképp érkeztek. A szerzőt például „életanyaga" és makacs igényessége, nem pedig személyi igazolványának foglalkozásbejegyzése vagy a szövetségi tagság minősíti megfellebbezhetetlenül íróvá. (Ma is annál a vállalatnál dolgozik egyébként, amelyiknél harminc éve kezdte.) Közelebbről nézve technikusként, olvasói számára azonban a valóság krónikásaként folyamatosan küldi helyszíni jelentéseit a *lent* uralkodó állapotokról. Nem véletlen, hogy egyre jobban stilizálódó írásaiban lehetetlen meghúzni a szociológiát a novellától elválasztó vonalat. Azokról tudósít, akiket legtöbbször csak a tömeg részeként vagy az újsághírek munkásaként, de sohasem egyénenként ismerünk, és olyan emberi melegséggel, hogy jellemzése mindig a megrázó felfedezés erejével hat. Ezeknek a sorsmonológoknak sohasem mérhető fel a teljes mélysége, felkavaróak és besorolhatatlanok, a valóság folytonos jelenlétének érzésétől hitelesítve. Tar Sándoron kívül talán csak Csalog Zsolt hisz enyyire az *egyszerű* emberi sorsokban, és már-már önfeláldozó az a szigorú önfegyelem, ami mindössze két vékony kötetet engedélyezett szerzőjének. Az egyre forgalmasabb damaszkuszi út és az írott szó inflációjának korában ez az igényesség egyben morális példázat is. Vagy inkább figyelmeztetés. *(Szépirodalmi)*

Torma Tamás

[illegible] Medvegyev könyve természetesen foglalkozik ezekkel az évekkel, amiként bemutatja a hatalom megragadásáig vezető utat is, politikai életrajzában azonban elsősorban arról az évtizedről ír, amelyet Hruscsov-korszaknak szoktunk nevezni, s amelyet valójában oly kevéssé ismerünk. A könyv — ahogyan maga a főtitkár fogalmazott — a világ „első számú kommunistájáról" szól, az életrajz tehát egyben világtörténet, ellentmondásos folyamatokat rajzol meg, a maga terjedelmi keretei között közelebb visz a szovjet párt- és állami struktúra hatalmas piramisának, a hatalmi mechanizmusoknak a megismerésához. A desztalinizálás folyamatával indul a Hruscsov-korszak, s a visszarendeződés kezdődött el, amikor megfosztották hatalmától: nagyobb gondolati szabadságot ígért kezdetben, s minden korábbi időszaknál több templomot rombolt le a hruscsovi hatalmi apparátus a hatvanas évek elején. Hogyan, mint történt mindez? Medvegyev könyvében leírja a párbeszédet, amelyet Hruscsov az akkor elnökhelyettes Nixonnal folytatott egy amerikai tervezésű típusházról. Az épület tervezett élettartamával Hruscsov elégedetlen volt. Nixon azt felelte: lehet, hogy gyermekeinknek, unokáinknak más ízlésük, más igényeik lesznek. „Hát akkor kicserélik a bútort — felelte Hruscsov —, de miért kell kicserélni a házat?" Erre a kérdésre Nixon nem felelt — később, a Brezsnyev-korszak adta meg a választ. *(Laude Kiadó)*

P. Szabó Ernő

WŁADYSŁAW GOMUŁKA
Domány András könyve

Gyanítom, hogy a mai olvasók derékhadának nem sokat mond Gomułka neve. Az én nemzedékemnek, amely 1956. október 23-án egyetemistaként egyebek között a lengyelországi változások mellett is tüntetett, nemcsak érdekes, de [illegible]

/1021

KONZERVATÍV RAJZOK

Kaján

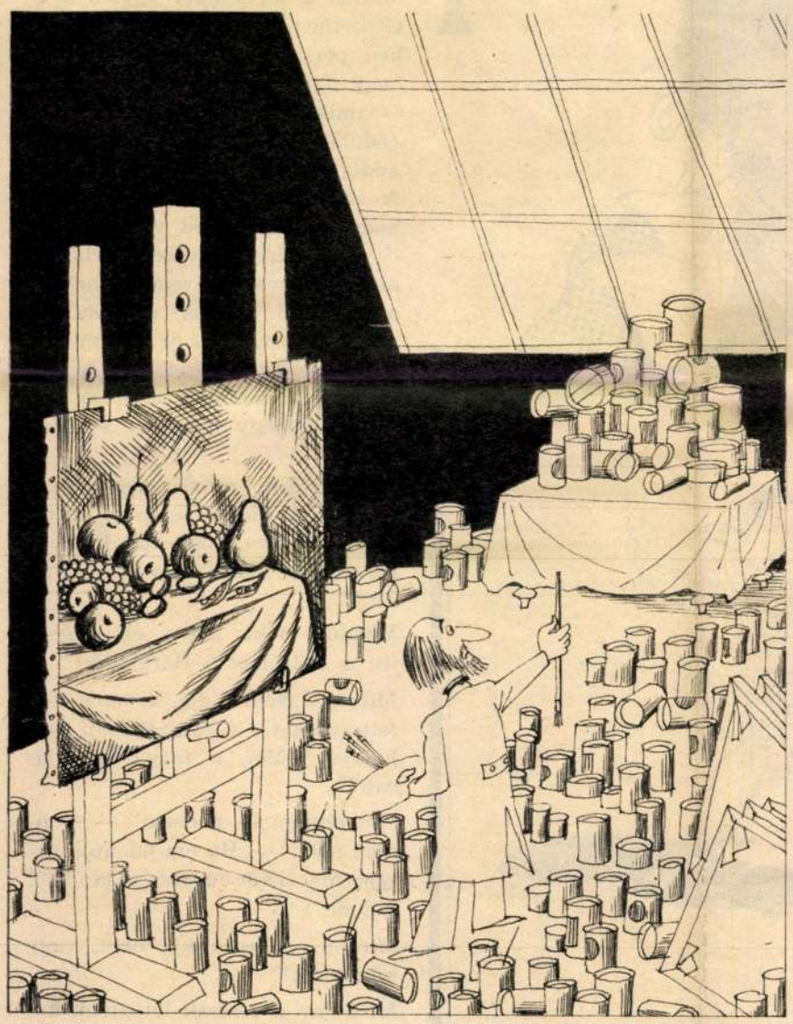

KONZERVATÍV FESTŐ

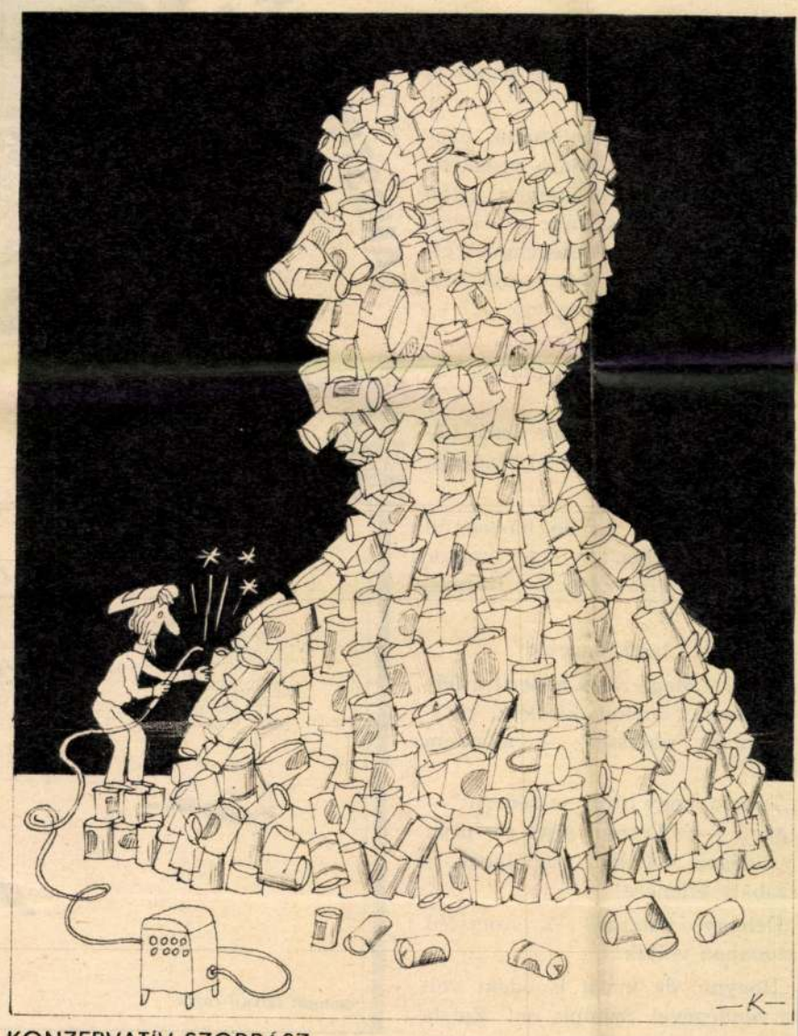

KONZERVATÍV SZOBRÁSZ

KONZERVATÍV KORMÁNY

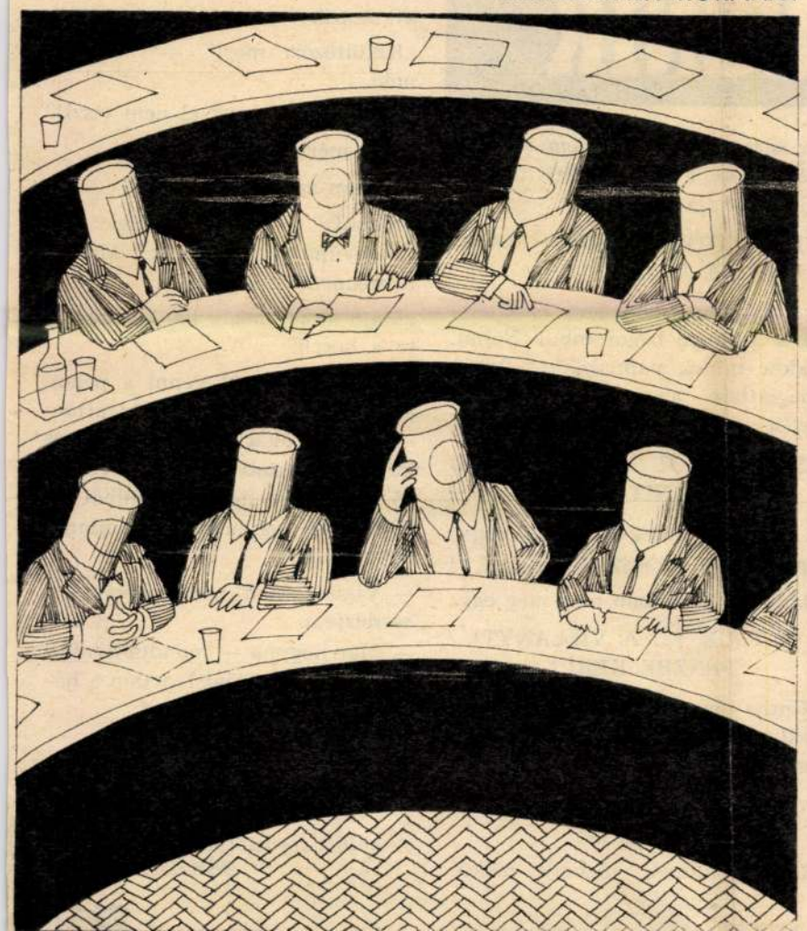

EGY MODERN KONZERV

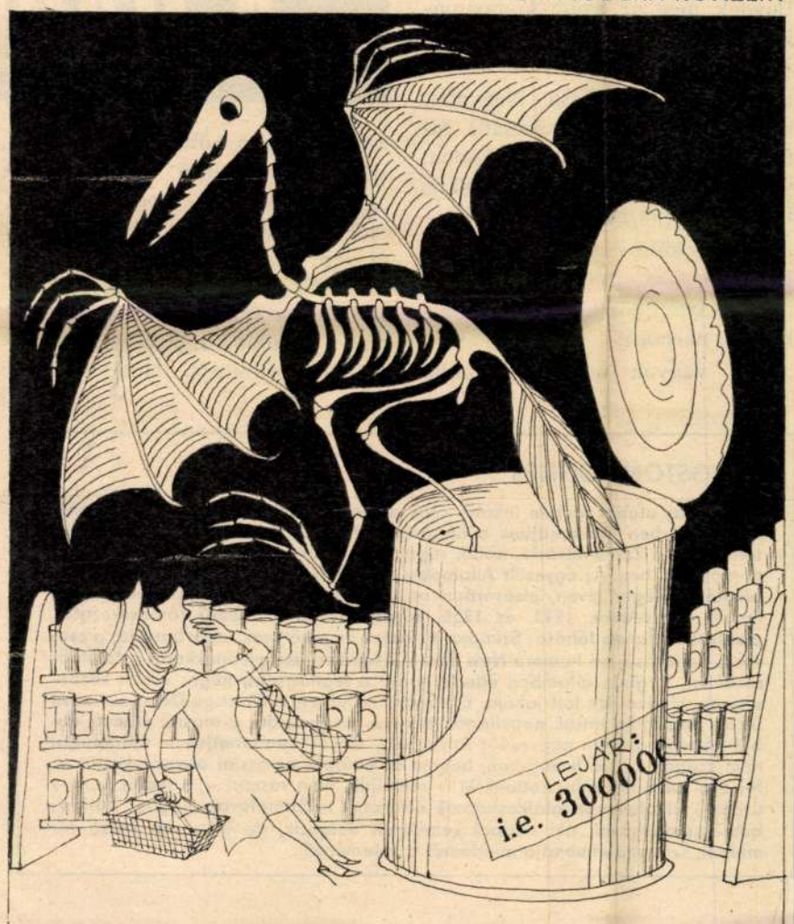

LANGSTON HUGHES

SZIMPLA

Bányai István rajza

A HÁZINÉNIK

A csapos még elénk sem tette a poharakat, Szimpla máris felnyögött: — Nem értem én a házinéniket!

— Nocsak — mondtam. — A házinéni is nő, nem? És saját bevallásod szerint te tudsz bánni a nőkkel.

— Azokkal a nőkkel tudok bánni, akik úrinő módjára viselkednek. De az én házinénim aztán nem úrinő! Néha már azt kívánom, bárcsak a feleségemmel élnék megint, hogy lenne saját otthonom, házinéni meg egy se! — mondta Szimpla.

— A házinénik bizony mindig házinénik — mondtam.

— De a New York-iak *extra* házinénik! — jelentette ki Szimpla.

— Például?

— Hát például az én házinénim aszondja nekem egy este, amikor beállítok: „Hátsólépcső Harmadik?"

Mondom: „Igen, naccsád".

Mire ő: „Maga rá se hederít a feliratainkra, amiket kirakok, mi?" „Dehogy, naccsád" — mondom neki.

„Tudom, hogy rájuk se hederít" — így ő. — „Tegnap éjjel tíz után vendégek voltak a szobájában, a szabály ellenére!"

„Dehogy, naccsád! A szomszéd szobában voltak!"

„Hogyne, de maga is odaát volt a vendégével, Szimpla úr!" Zarita nem képes megfékezni a hangját, ha egyszer belejön. „Maga meg Boydék meg az egész kompániájuk dáridózott! Lehallatszott egész idáig!"

„Maga a Hátsólépcső Negyedik horkolását hallotta, naccsád! Mi féltizenegykor elmentünk innen, vissza se jöttem kettőig, és akkor is egyedül jöttem vissza."

„Talán inkább hajnali négykor! És bevágta az ajtót!"

„Maga aztán jól hall ám hajnalban is, naccsád!"

„Nem vagyok süket! Továbbá rendes helyen nőttem föl. És lesz szíves megbecsülni a házamat!"

„Igen, naccsád" — mondtam neki, mert félheti bérrel adósa voltam, és nem akartam leállni veszekedni, pedig már forrt az agyvizem! De amikor fölmentem, és meglátam a cédulát a nyavalyás kis rózsaszín törülközői fölött, amiket az isten tudja, miért aggat a fürdőszobába, a guta kezdett ütögetni. Aszondja a cedula:

VENDÉGTÖRÜLKÖZŐ! LAKÓ NE HASZNÁLJA!

De még ha vendégem használja is, a házinéni begorombul. Nahát, akkor minek vannak ott? Aztán megláttam a másik nyamvadt cetlit a mosdó fölött:

CSAK ARCOT MOSNI BENNE! ZOKNIT NEM!

A kád fölött meg aszondja, hogy:

ITTEN NE MOSSUNK RUHÁT!

Odakinn, a hallban meg még egy:

OLTSUK EL A VILLANYT! PÉNZBE KERÜL!

Mintha nem pénzzel fizetném a lakbéremet! És a tetejébe még egy cédula a szobámban, hogy:

FŐZNI, ITALOZNI, DUHAJKODNI TILOS!

Mintha tudnék tűzhely nélkül

TÜKÖR
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Ülői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 NOV 9

és nem tudnak ... t én tudok! Továbbá rendes ...elyen nőttem föl. Mama megtanított, hogy megbecsüljük az otthont. És sosem volt szokásom, hogy ott mossam a zoknim, ahol az arcom! Úgyhogy letéptem a cédulákat.

Másnap este, mikor megjövök a munkából, még a lépcsőre se teszem a lábam, már ordít kifelé a házinéni: „Hátsólépcső Harmadik?"

Mondom neki: „Igen, én vagyok itt, a Hátsólépcső Harmadik!"

Mire ő: „Nem tudja, ki tépte le a feliratainkat a fürdőszobában és a hallban? Meg a maga szobájában?"

„Én téptem le, naccsád" — mondom neki. — „Három hónapja nézem már őket, úgyhogy kívülről tudom."

Mire ő: „Visszarakja őket, vagy kiköltözik!"

Mire én: „Nemcsak letéptem, hanem össze is téptem ám!"

Mire ő: „Kifizeti a bérét, aztán kiköltözik!"

„Kiköltözök most" — mondom neki.

„A bőröndjét most el nem viszi!"

„Már mért nem?"

„Le van zárva a szobája!"

„Naccsád — mondom neki —, randevúm van ma este! Muszáj bemennem átöltözni!"

„Majd akkor megy be, ha kifizette a bért!"

Szóval elő kellett venni a pénzt, amit az esti randira tartogattam — Joyce-t akartam elvinni —, és kifizetni a szobabért. A következő héten meg nem volt miből elköltöznöm, úgyhogy még mindig ott vagyok.

— Visszaraktad a cédulákat? — kérdeztem.

— Már hogyne — mondta Szimpla. — Még egy újat is írtam a házinéninek, hogy aszondja:

SOHA SENKI LE NE SZAKICCSA EZEKET! KÜLÖNBEN KIKÖLTÖZIK!

Angolból fordította
BÉKÉS ANDRÁS

LANGSTON HUGHES

nevével az utóbbi időben inkább csak a zenebarátok találkozhattak hazánkban: 1971-ben Ismerkedjünk a ritmussal, 1973-ban Jazz című könyvét jelentette meg a Zeneműkiadó. Költő, regény-, színdarab- és novellairó, publicista máskülönben. Az Egyesült Államok e századi irodalmának igen jelentékeny alkotója. Néger lévén, elsősorban az amerikai fekete bőrűek problémáiról beszél könyveiben. 1943. és 1950. között írta átütő sikerű tárcasorozatát, amelynek állandó főhőse: Szimpla, az italok és a hölgyek nagy barátja, a csavaros észjárású, bő humorú New York-i kisember, aki gyermekkorát a fajüldöző délen, Virginia államban élte le, majd a legnagyobb néger városi közösségnek, Harlemnek lett lakója. E tárcák eredetileg a Chicago Delender nevű újság hasábjain láttak napvilágot, számuk meghaladta a másfél százat; ebből kötetbe gyűjtve negyvenöt folytatta – bizvást mondhatjuk – diadalútját nem csupán az író hazájabeli, hanem az európai és ázsiai olvasók között is. Mi egy tucatnyit választottunk ki – reméljük, nem rosszul –, s mától kezdve tizenkét alkalommal találkozhatnak olvasóink is Szimplával, Hughes harlemi beszélgetőtársával, aki nappal keményen dolgozik, de este, pár korsó sör mellett, szívesen elmondja mindenről a véleményét.

MARKÁNS POLITIKUS

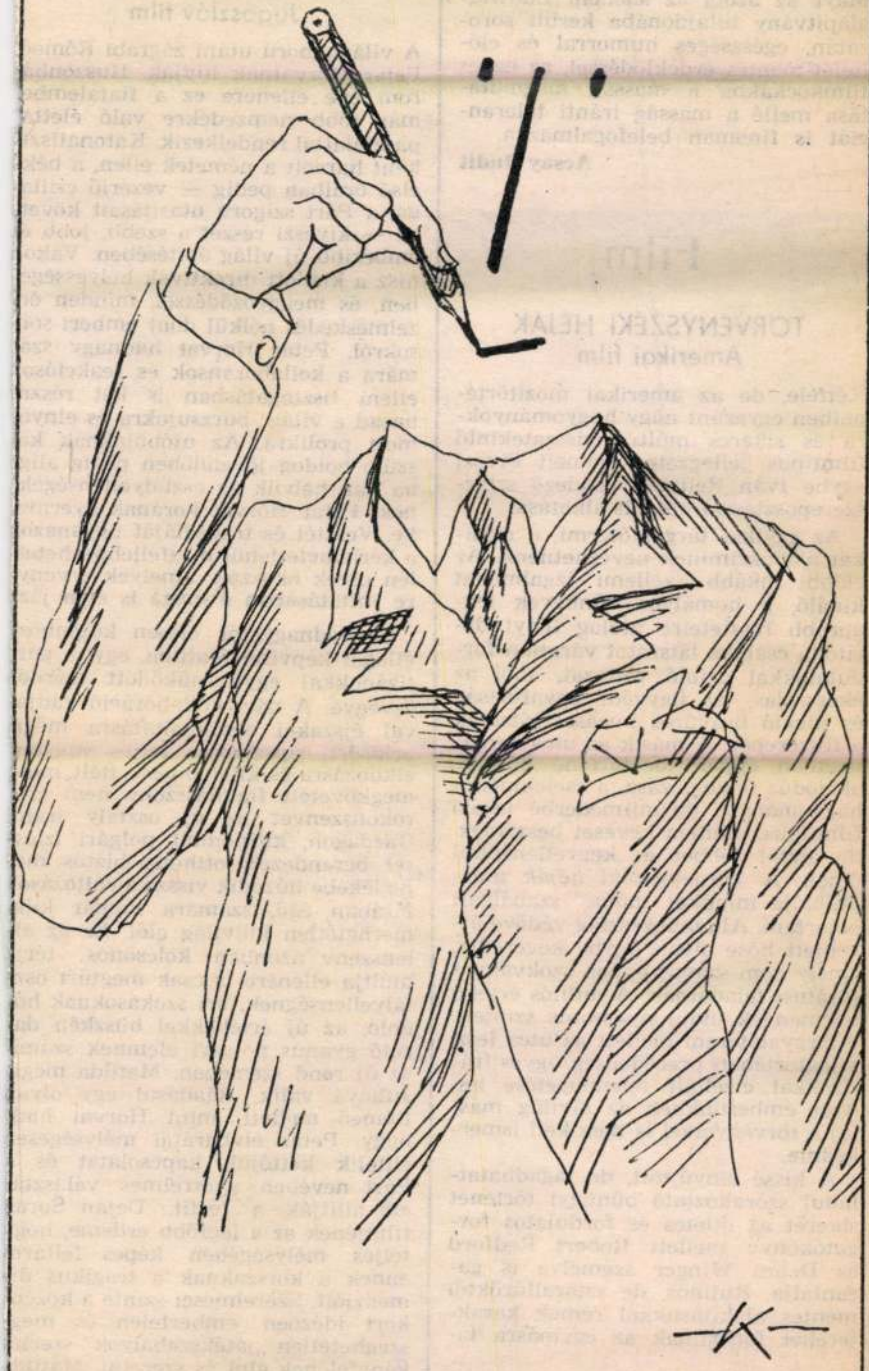

...yesírási hiba, egy ... autóroncs az új ház *előtt* — csupa olyan egyenként jelentéktelennek tűnő részlet, ami néha háborgó lelkünk megnyugtatására azt bizonyítja, „odaát" is csak emberek élnek. Őket, és hol monumentális, hol apró, de mindig rejtett jelentőséggel is teli nyomaikat rögzítette filmre Mayr az azóta az aacheni Ludwig-alapítvány tulajdonába került sorozatán, egészséges humorral és előítélet-mentes érdeklődéssel, az egyes filmkockákba a másság megmutatása mellé a másság iránti toleranciát is finoman belefogalmazva.

Acsay Judit

Film

TÖRVÉNYSZÉKI HÉJÁK
Amerikai film

Kétféle, de az amerikai mozitörténetben egyaránt nagy hagyományokra és sikeres múltra visszatekintő filmtípus jellegzetes elemeit ötvözi egybe Ivan Reitman rendező sztárszereposztással készült alkotása.

Az egyiket tárgyalótermi, a másikat akciókriminek nevezhetnénk. Az előbbi inkább szellemi izgalmakat kínáló, a homályos bűnügyek legapróbb részleteire utólag fényt derítő, a csalóka látszatot váratlan fordulatokkal cáfoló változat, ahol az ékesszólás, az ügyvédi agyafúrtság és dikció bravúros húzásai játsszák a főszerepet. A másik az utca forgatagában éppen megtörténő bűnügy akciódús feldolgozása, a cselekményt hagyományos (krimi)mederbe terelő filmtípus, amiben keveset beszélnek de annál többet és kegyetlenebbül ölnek. A *Törvényszéki héják* megpróbálja mindkét „pólus" szabályait betartani. Államügyészből védővé átvedlett hőse olyan ügybe keveredik, amely nem számít éppen szokványos jurátusi feladatnak. A milliós értékű festmények utáni nyomozás színtere a tárgyalóterem mellett az utca lesz, a jogtörténeti precedensek ügyes frázisokkal cizellált felemlegetése helyett emberünknek az alvilág másfajta törvényeivel is meg kell ismerkednie.

A kissé elnyújtott, de tagadhatatlanul szórakoztató bűnügyi történet sikerét az ötletes és fordulatos forgatókönyv mellett Robert Redford és Debra Winger személye is garantálja. Rutinos, de sztárallűröktől mentes alakításukkal remek karaktereket formálnak az egymásra ta-

László kamerája pedig nem akarja a történet *stílusát* operatőri bravúrokkal mindenáron „megemelni". Tesz a dolgát, mint mindenki ebben a szellemes-kellemes filmben.

Gáti Péter

TISZT RÓZSÁVAL
Jugoszláv film

A világháború utáni zágrábi Rómeó Petar Horvatnak hívják. Huszonhárom éve ellenére ez a fiatalember már több nemzedékre való élettapasztalattal rendelkezik. Katonatisztként harcolt a németek ellen, a béke első óráiban pedig — vezérlő csillaga, a Párt szigorú utasításait követve — kiveszi részét a szebb, jobb és emberibb új világ építésében. Vakon hisz a kiadott direktivák helyességében, és meggyőződéssel, minden érzelmeskedés nélkül dönt emberi sorsokról. Petar Horvat hadnagy számára a kollaboránsok és reakciósok elleni tisztogatásban is két részre hasad a világ: burzsujokra és elnyomott prolikra. Az utóbbiaknak készülő boldog jövendőben pedig aligha van helyük az osztályellenségeknek. Petar Horvat korának gyermeke. Vesztét és tragédiáját ugyanazok a kérlelhetetlenül megfellebbezhetetlen elvek okozzák, amelyek érvényre juttatásában ő maga is élen járt.

A hadnagyétól élesen különböző világot képvisel Matilda, egy, a partizánokkal együttműködött mérnök özvegye. A náci kollaboráció vádjával éjszakai elszámoltatásra mégis bekísért, ripsz-ropsz teljes vagyonelkobzásra és kitelepítésre ítélt, majd megkövetett fiatalasszony nem érez rokonszenvet az új osztály iránt. Gazdagon, kifinomult polgári ízléssel berendezett otthona biztos menedékébe húzódik vissza a változások lázában égő, számára immár kiismerhetetlen külvilág elől. Ez az ellenszenv azonban kölcsönös: férje múltja ellenére is csak megtűrt osztályellenségnek, úri szokásoknak hódoló, az új értékekkel büszkén dacoló gyanús polgári elemnek számít az új rend szemében. Matilda mégis Juliává válik. Ráadásul egy olyan Rómeó mellett, mint Horvat hadnagy. Petar elvbarátai mélységesen elítélik kettőjük kapcsolatát és a Párt nevében gyötrelmes választás elé állítják a férfit. Dejan Šorak filmjének az a legfőbb érdeme, hogy teljes mélységében képes feltárni ennek a korszaknak a tragikus dimenzióit. Szerelmesei szinte a középkort idézően embertelen és megszeghetetlen „játékszabályok" szerint kénytelenek élni és szeretni. Matilda

Kaján Tibor

FÉLFOGADÁS

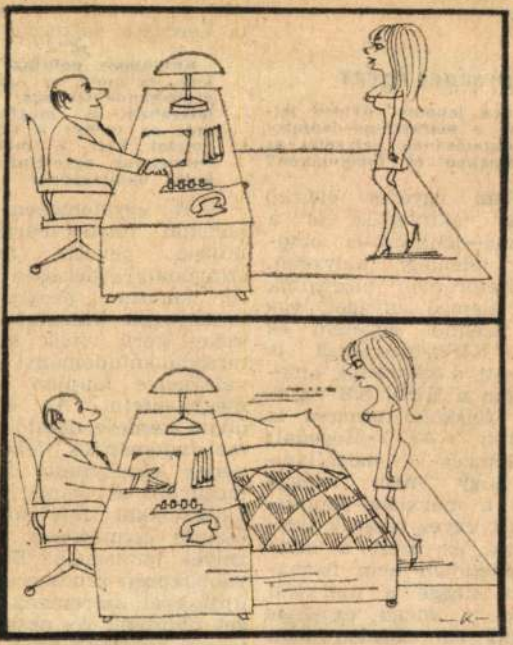

Kaján Tibor rajza

Magy. Nemzet 83. VI 28.

Kaján Tibor

grafikusmúvész

Mesi grafikája az Új Tükörben.

Új Tü

1989 o

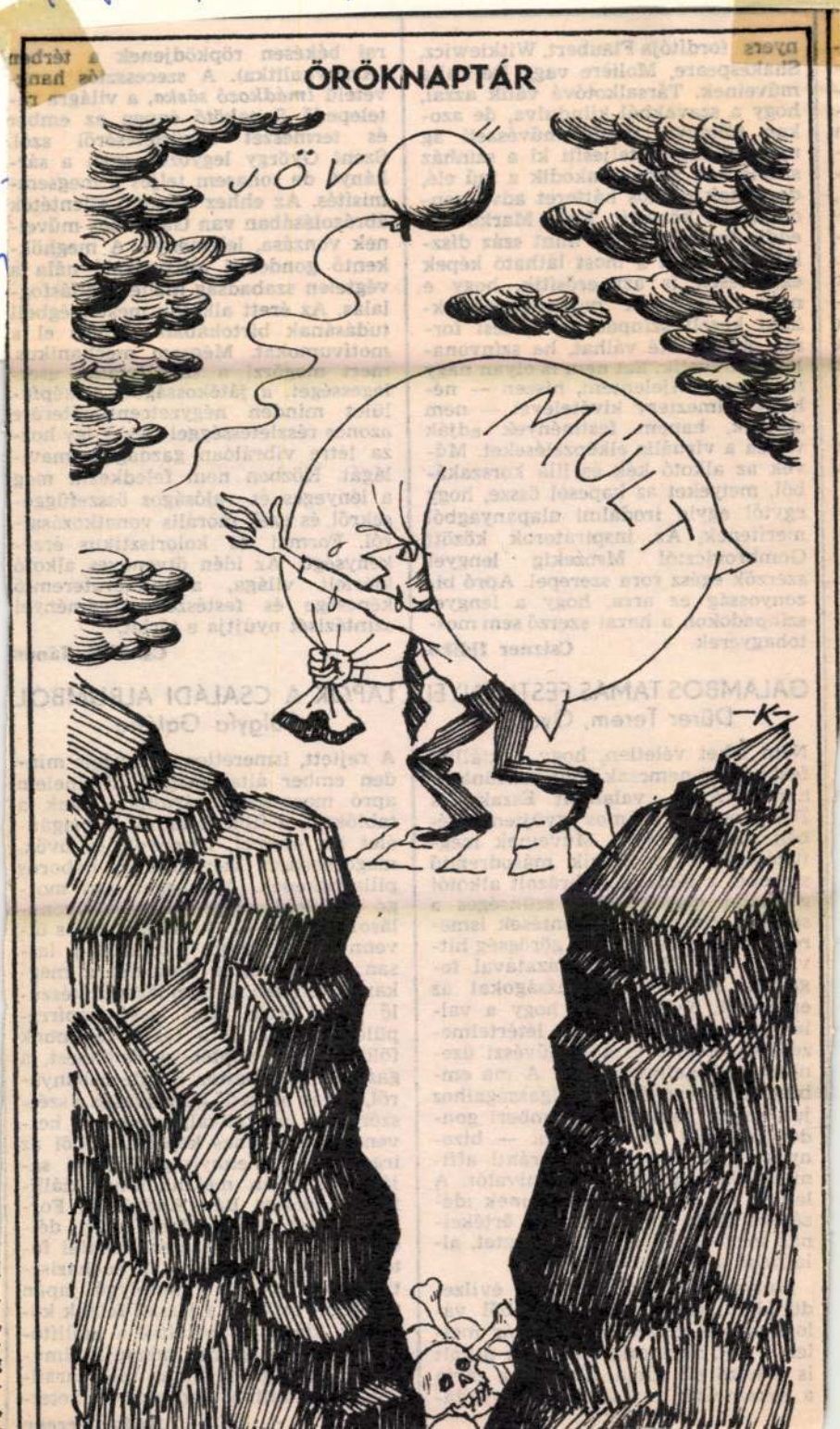

lasan művelik. Ezt nem is olyan nagy merészség kijelenteni, hiszen — néhány jelmezterv kivételével — nem skiccek, hanem festmények adják vissza a vízuális elképzeléseket. Művek az alkotó kék és lila korszakából, melyeket az kapcsol össze, hogy egytől egyig irodalmi alapanyagból merítenek. Az inspirátorok között Gombrovicztól Mrożekig lengyel szerzők egész sora szerepel. Apró bizonyosság ez arra, hogy a lengyel színpadokon a hazai szerző sem mostohagyerek.

Csizner Ildikó

GALAMBOS TAMÁS FESTMÉNYEI
Dürer Terem, Gyula

Nem lehet véletlen, hogy a kiállító festményei nemcsak kontinensünkön, hanem Ázsia, valamint Észak- és Dél-Amerika számos gyűjteményében megtalálhatók. Műveinek megítélésénél nem játszik másodrendű szerepet a téma. Az ábrázolt alkotói gondolat megértéséhez szükséges a sajátos szimbolikus jelentések ismerete. Galambos az ókori görögség hitvilága és a Biblia példázatával fogalmaz meg etikai igazságokat az emberről. Nyilvánvaló, hogy a vallás, mint a világ legősibb létértelmezése egyetemes eszköz művészi üzenete megfogalmazásához. A ma embere is évezredek alapigazságaihoz jut vissza. Képeinél az emberi gondolkodásmód azonosságára — bizonyos egyezményes jelek iránti affinitásunkra építi a mondanivalót. A letűnt, ősi kultúrák emlékeinek idézésével nem csupán a múlt értékeinek megbecsülésére figyelmeztet, allegóriái a mának szólnak.

Hatvannegyedik tárlatára évtizedünkben készült festményeiből válogatott. A mitológiai példatár mellett a fák, madarak, növények titkait is a néző elé tárja. Kalitkába zárja a vérszomjas macskát, hogy madarat megőrzi, a szabálytalan esetlegességet, a játékosságot. A képfelület minden négyzetcentiméterére azonos részletességgel figyel, így hozza létre vibrálóan gazdag formavilágát. Közben nem feledkezik meg a lényeges és valóságos összefüggésekről, és ezek morális vonatkozásairól. Formai és kolorisztikus érzékenységű. Az idén ötvenéves alkotó kiérlelt világa, atmoszféráteremtő képessége és festészeti eredményei szintézisét nyújtja e tárlat.

Cs. Tóth János

LAPOK A CSALÁDI ALBUMBÓL
Tölgyfa Galéria

A rejtett, ismeretlen, de mégis minden ember által megélt történelem apró mozzanatai tárulnak elénk a tablókról, a filmszalagról. A magánélet kis örömei, régenvolt esküvők, megöregedett szerelmesek, háborús pillanatképek. A szaggatottan mozgó celluloidszalagról tömegfelvonulások résztvevői és ballonkabátos ötvennyolcas jampik úsznak elő, lassan átimbolyog a Zeppelin a megkarcolt filmen, a bombázásra készülő liberátorok, mint lassú papírrepülők tűnnek el a rezgő falombok fölött. Ott a napfényes Budapest, a gazdag postamester Besztercebányáról, lassan öregedő lányaival és a szétszóródott unokákkal, egészen a hetvenes évek színes képeiig. Ebből az irgalmatlan mennyiségű képből sajátos és talán melankolikus kiállítást rendezett Bán András és Forgács Péter. Az elillant nyári délutánok és a csődbe ment bártfai fotóműtermek díszletei, az eucharisztikus konferencia mosolygó japán vendégei beülnek a lassan felénk közeledő időgépbe, betöltik a kiállítótermet. A fotográfia hónapja elmúlik, a fényképek, filmek megmaradnak, felvillantva a megismételhetetlent.

Bodor Ferenc

Kaján Tibor

avagy hasmúvén

Karikatúrája az Új Tükörben

Új Tükör,
1984 jól. 30

— Tudtam, hogy előbb-utóbb megtaláljuk a felelőst!

T 23

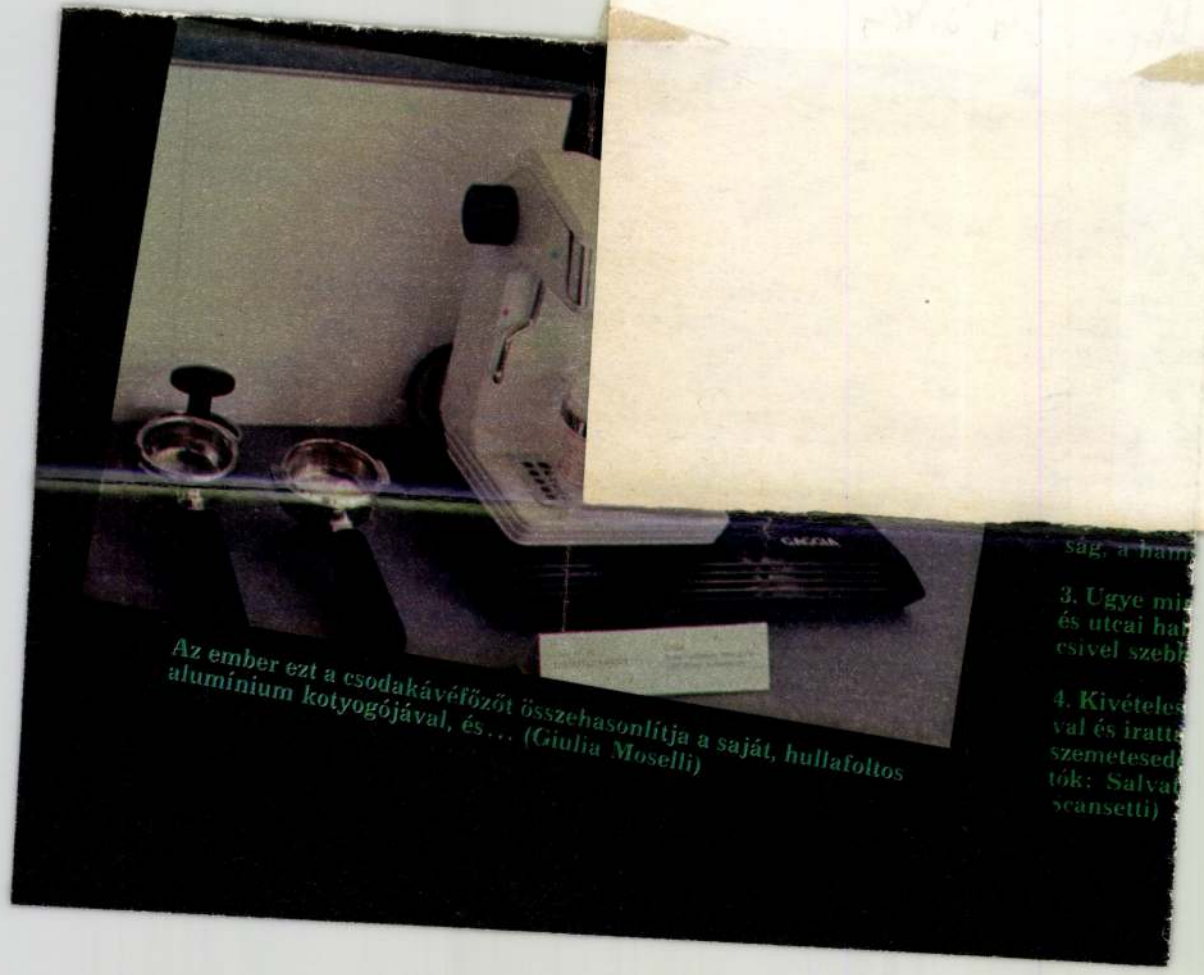

Az ember ezt a csodakávéfőzőt összehasonlítja a saját, hullafoltos alumínium kotyogójával, és… (Giulia Moselli)

ság, a ham

3. Ugye mi
és utcai ha
csivel szeb

4. Kivétele
val és iratt
szemetesed
tók: Salva
scansetti)

Kaján Tibor

grafikusművén (Kari Laturista)

Kari Laturája az Új Tükörben

Új Tükör
1989.
ápr. 9.

KAJÁN POLITOLÓGIA

LÁTOGATÁS RÓMÁBAN

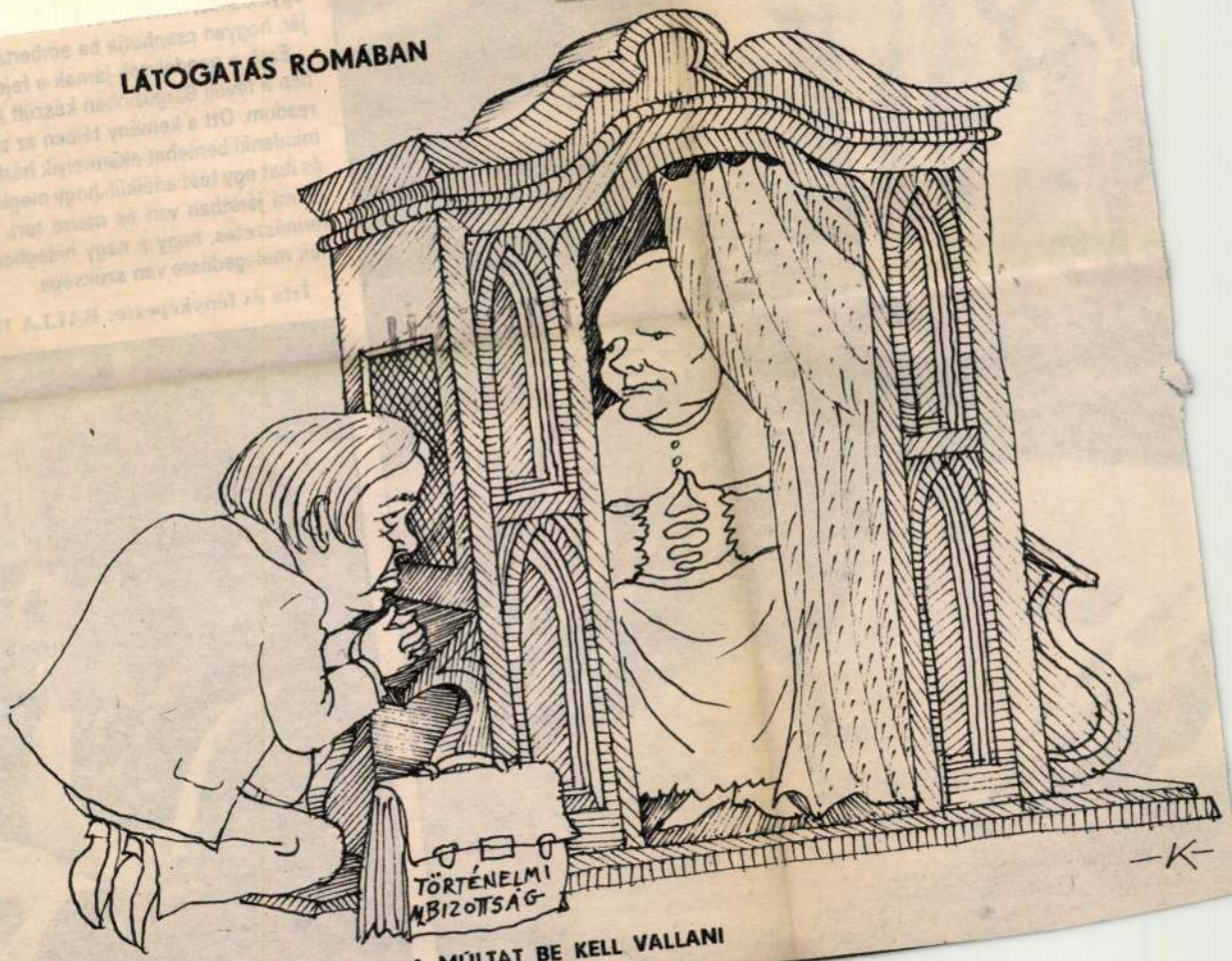

A MÚLTAT BE KELL VALLANI

Kaján Tibor, karikaturista

A HUMORFESZTIVÁL karikatúra-kiállításának díjait csütörtökön osztották ki a váci művelődési központban. A Művészeti Alap, a Pest megyei tanács és az Új Tükör szerkesztősége Kaján Tibor, Brenner György és Szur-Szabó József munkáit díjazta; a Pest megyei Hírlap díját pedig Lenoczky István nyerte.

–: Hír

8. [illegible]

Nipszabadság, Bp. 1979 jún 15.

TELHETETLENSÉG

életei, amelyek az elmúlás fokozatosságának gondolatát tolmácsolják; Antonin Brany négy szabadtéri jelenete, amelyek az éppen kiürült tér ábrázolási kísérletei; Jaroslav Rajzik geometriai térformái; Stanislav Tuma két alkotása, amelyek sejtelmességükkel fogják meg a nézőt, s mivel egy nézésre nem megfejthetők, ott is marasztalják, elgondolkodtatják.

A kiállítás egészét tekintve feltűnhet a nézőnek, hogy a tizenhat csehszlovák fotográfus ugyanazokkal a gondokkal küzd, mint egyik-másik hazai alkotó, mivel nálunk is vannak camera obscurával kísérletezők, kiürített teret fényképezők, az aktfotográfiát megújítani törekvők, hogy csak néhány azonosságot említsek. Mindent összevéve úgy tűnik, hogy innen, Közép-Kelet-Európából nem is olyan egyszerű lépést tartani a világgal. Még fotográfiában sem.

Gera Mihály

Film

WILLOW
Amerikai film

Sehol máshol, csakis Amerikában kotyvaszthatják így össze az emberiség különböző kultúrmítoszait. Hófehérke (pardon, Vérvöröske) és a hét törpe, Krisztus születésének legendája, némi Aida-effektus és Mad Max-féle újbarbarizmus; már itt i az MGM új kasszasiker produkció ja. A technikát ebben a sorban szándékosan nem említettem, hiszen az a Csillagok háborúja óta szinte termé szetes, ráadásul a stáblistán egyi producerként George Lucas neve ol vasható, és sokan sejthetik, mit je lent ez. Amióta ők Spielberggel át vették a hatalmat Hollywoodba nem készülhet a Willow-hoz hasor ló technokratizált műmese irányí ható kék lézervillámok és hidrau likus szörnyetegek nélkül.

Amivel ez a film mégis némile szívet melengetőbb, azt kétségtele nül a törpéknek köszönheti. Ne fi tassuk most, hogy a liliputiakna ebben a cirkuszival mindenben meg egyező szerep jut — a lényeg ez: eg egész falura valót még senkinek se jutott eszébe összegyűjteni. Szerep ugyan az „aranyosságban" nagyjáb ki is merül, az egy filmre eső fa lagos izgalmakat, várostromot, ökö párbajt, lovas és szánkós üldözé már a „normális" embereknek ke produkálniuk, hogy a nézőnek véle lenül se maradjon ideje a miérteke tűnődni. Hogy a mese gyerekek sz

Kaján Tibor

grafikusművén

Heti grafikája az Új Tükörben.

Új Tükör

1989 ma

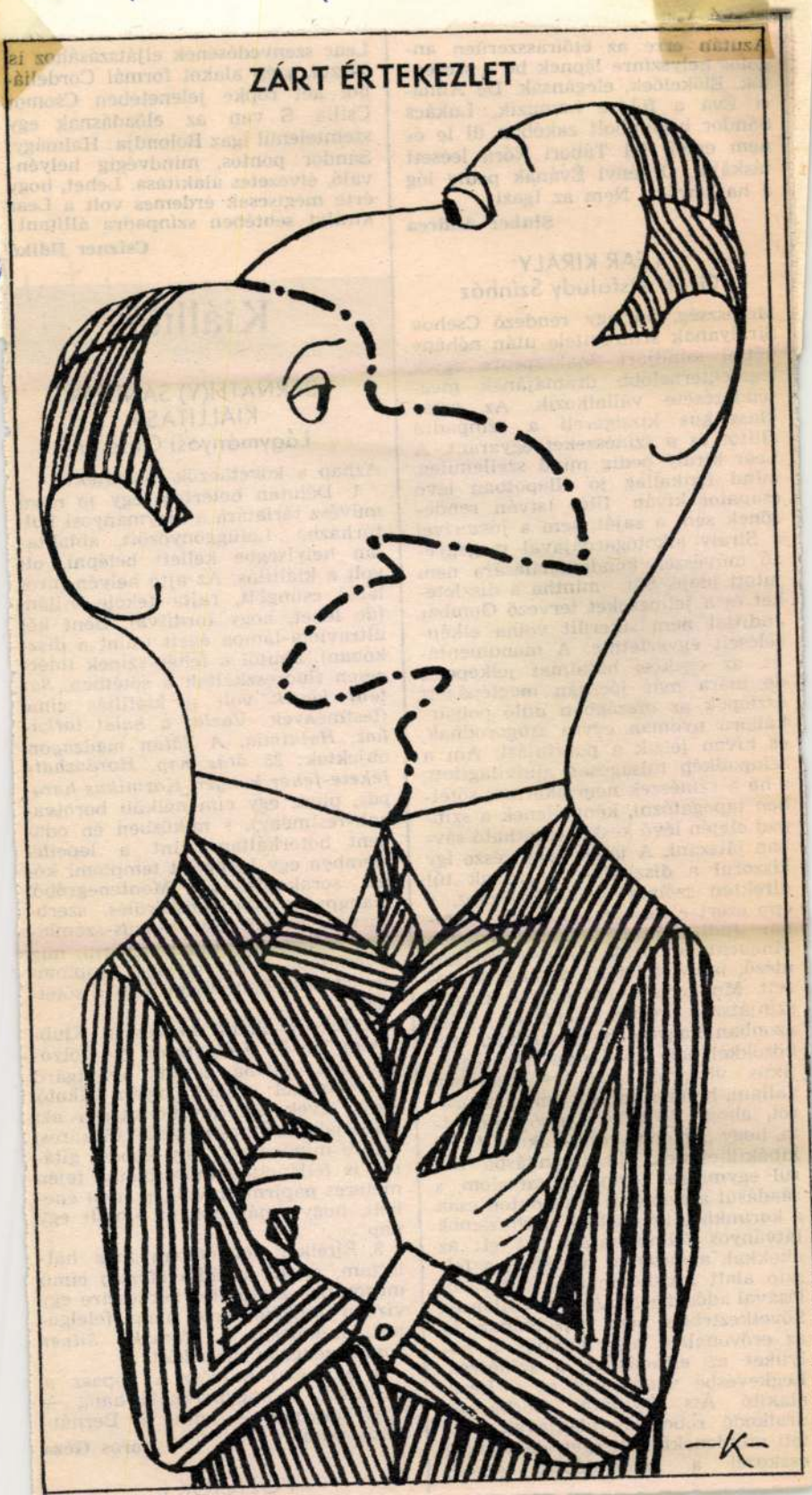

nettel mindjárt Shakespeare egyik legmegterhelőbb drámájának megrendezésére vállalkozik. Az orosz klasszikus kizsigereli a színpadra állítót és a színészeket egyaránt. A Lear király pedig mind szellemileg, mind fizikailag jó állapotban lévő csapatot kíván. Illés István rendezőnek sem a saját, sem a jószerivel a Siráy alkotógárdájával megegyező művészek kondicionálására nem jutott ideje. Sőt, mintha a díszleteket és a jelmezeket tervező Gombár Judittal nem sikerült volna elképzeléseit egyeztetnie. A monumentális, az egykori hatalmat jelképező, de mára már jócskán megtépázott oszlopok az országban dúló polgárháború nyomán egyre zsugorodnak, és híven jelzik a pusztulást. Ám a színpadkép túlságosan alulvilágított, s ha a színészek nem akarnak sötétben tapogatózni, kénytelenek a színpad elején lévő keskeny, látható sávban játszani. A játék nagy része így kiszorul a díszletből, a szavak túl direkten szólnak a közönséghez, s épp ezért elvesztik hatásukat. Gombár Judit a szereplőknek Ariadne Mnouchkine Shakespeare-előadásait idéző, japán ihletésű ruhákat tervezett. Mnouchkine-nál ezek a kabuki színjátszás részét képezték, Illés azonban hagyományos színházi eszközökkel egy egyáltalán nem egzotikus világról akart rendezésében vallani, hanem korunk ama csapásáról, ahogy Mészöly Dezső fordította, hogy „bolond vezet vakot". Ezért kibékíthetetlen ellentmondásba kerül egymással forma és tartalom, s ráadásul a rendezés sok ponton csak a korunkhoz kapcsolódó párhuzamok látványos felmutatásáig jut el: az okokkal, a mozgató rugókkal, a felszín alatt feszülő indulatok ábrázolásával adós marad. A tisztázatlanság következtében nem rajzolódnak ki az erővonalak, nem találják a helyüket az előadásban a színészek. Legkevésbé vonatkozik ez a Leart alakító Áts Gyulára. Korbáccsal uralkodó robosztus alakjával érezteti mindenekfölöttiségét, de vannak eszközei a megcsalatott elesett

BERNÁTH(Y) SÁNDOR KIÁLLÍTÁSA

Lágymányosi Galéria

Aznap a következők történtek:

1. Délután betértem egy jó nevű művész tárlatára a lágymányosi kultúrházba. Lefüggönyözött, ablaktalan helyiségbe kellett belépni, ott volt a kiállítás. Az ajtó helyén piros lepel csüngött, rajta fekete villám (de lehet, hogy fordítva). Bent két ultraviola-lámpa égett (mint a diszkóban), amitől a fehér színek lidércesen fluoreszkáltak a sötétben. *Sátáni képek* volt a kiállítás címe (festmények: *Vázlat a halál torkához, Halkimia, A Sátán madzagon*, objektek: *28 órás nap, Hordozható fekete-fehér kenyér, Kozmikus harapás*, plusz egy cím nélküli borotvahab-festmény), s miközben én odabent botorkáltam, kint a lepellel szemben egy komplett templomi kórus sorakozott fel Montenegróból (hangpróba, torokköszörülés, szerbhorvát szolmizáció, pulzus-számlálás). Kénytelen voltam kivárni, míg átvonulnak a szomszédos templomba, azután előmerészkedtem a sötétből.

2. Este a Fiatal Művészek Klubjában az *Új Hölgyfutár* élő folyóirat 0/6. száma zajlott avantgárd művészekkel; csupa olyan alkotó, akik „évek óta következetesen azt csinálják, amit csinálnak" (Szkárosi Endre minősítése). Egy kopasz gitáros is fellépett a műsorban a fején méteres papírmasnival, és arról énekelt, hogy „már megint elmúlt egy nap".

3. Éjfélkor félálomban még hallottam, amint a rádió *Mérleg* című műsorában a riporter kérdéseire egy vízben bugyborékoló hang felelgetett, miközben a *Matuska Silver Sound* zenekar muzsikált.

A jó nevű művész, a kopasz a masnival, a bugyborékoló hang — hogy-hogynem — mind a Bernát-ipszilonsanyi volt.

Boros Géza

POZÍCIÓK I.

Kaján Tibor

Grafikusművész

Rajza az Új Tükörben.

Új Tükör,
1989 máj.

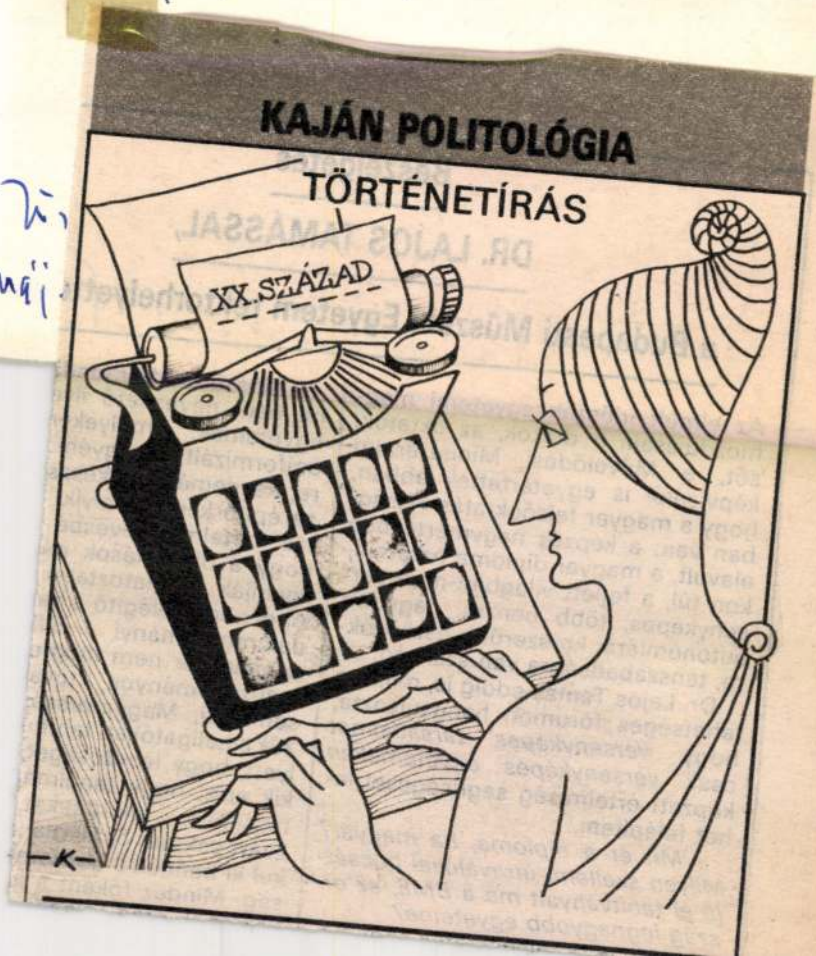

Az elmúlt időszak egyetemi mozdulásain a diákok, az oktatók, sőt, a Művelődési Minisztérium képviselői is egyetértettek abban, hogy a magyar felsőoktatás válságban van: a képzés nagymértékben elavult, a magyar diploma határainkon túl, a fejlett világban nem versenyképes, több pénzre, nagyobb autonómiára, korszerűbb eszközökre, tanszabadságra van szükség.

Dr. Lajos Tamás eddig is, minden lehetséges fórumon hangsúlyozta, hogy *versenyképes társadalmat* csak *versenyképes egyetemeken* képzett értelmiség segítségével lehet felépíteni.

– Mit ér a diploma, ha magyar? Milyen szellemi útravalóval bocsátja el tanítványait ma a BME, az ország legnagyobb egyeteme?

– Először hadd mond
mi nem nevezhető ilye
egyetemek, amelyeke
uniformizált, az egyéni
re, kezdeményezőkész
sé építő képzés folyik,
tás tartalma kevésbé
hogy a diplomások mi
kívánják kamatoztatni
Ahol nem kielégítő a ha
dalomtudományi fel
ugyanakkor nem megfe
mai-tudományos tová
sem. Mi, Magyarorszá
zük a hallgatókat, tanítju
lyett, hogy lehetőséget
kik arra, hogy tanulmá
tassanak, önmagukat
Ezért sokszor önállótlan
kul ki bennük a kezdem
ség. Mindez főként a k

Kaján Tiba

grafikusművén (Tari Tatarista)

Heti Tari Tatarája az Új Tükörben

Új Tükör, 1989 máj 7.

NAGYVONALÚSÁG

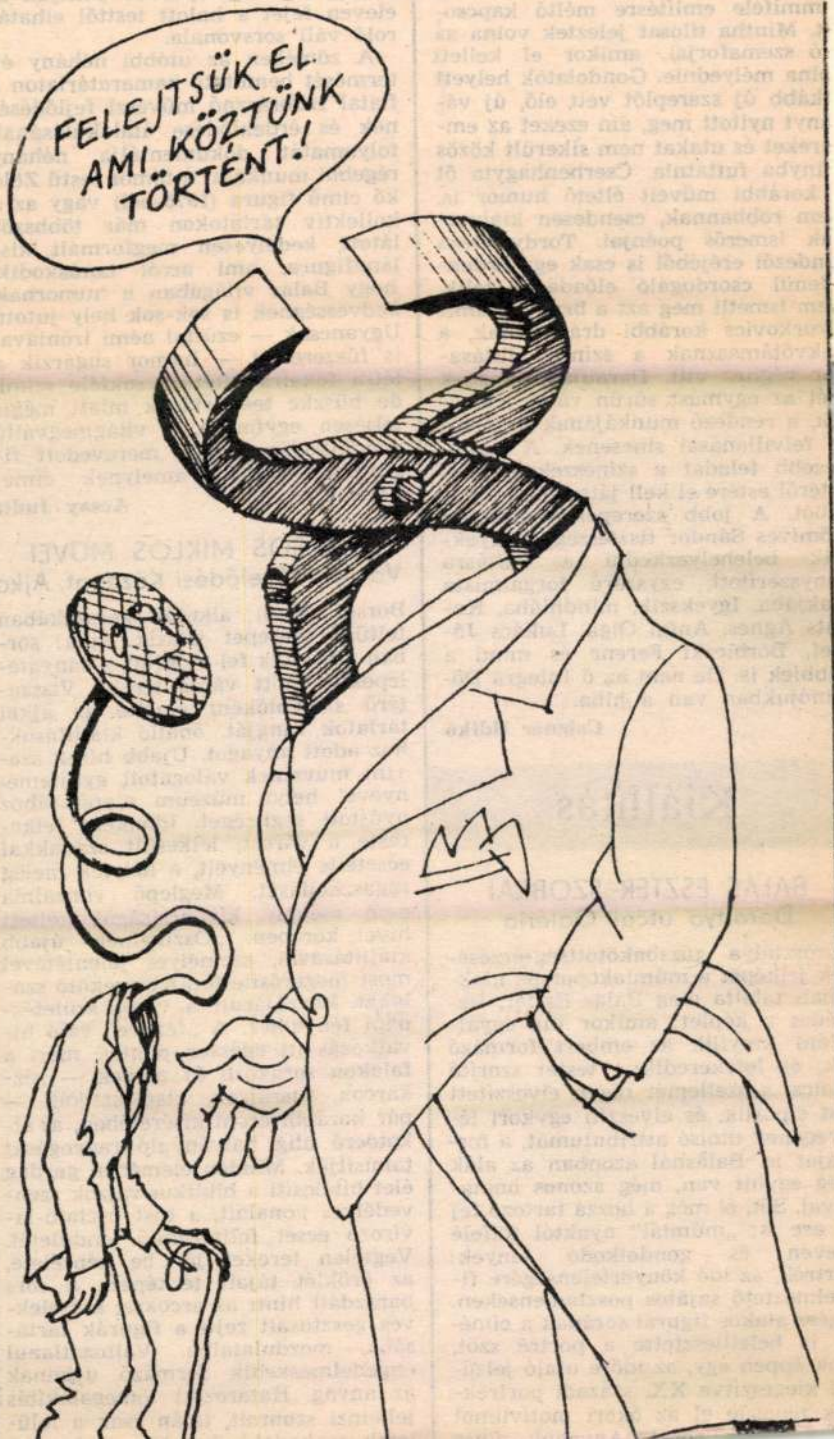

or véghez vitt. Darabjaikra esnek
rét az egymást sűrűn váltó jelene-
k, a rendező munkájának még ap-
ó felvillanásai sincsenek. A legne-
ezebb feladat a színészeknek jut:
térről estére el kell játszaniuk a da-
ibot. A jobb szerepekre érdemes
ömíves Sándor tisztességgel igyek-
zik belehelyezkedni a váltásra
ényszerített, egyszerű forgalmista
akjába. Igyekszik, mindhiába, Ka-
uts Ágnes, Antal Olga, Lukács Jó-
ef, Borbiczki Ferenc és mind a
öbbiek is. De nem az ő Integra Do-
inójukban van a hiba.

Csizner Ildikó

Kiállítás

BALÁS ESZTER SZOBRAI
Dorottya utcai Galéria

orosztálya gúzsbakötöttség-érzésé-
ek jelképét a múmiakoporsók alak-
ában találta meg Balás Eszter. Be-
édes a képlet: amikor (ha egyál-
alán) kinyílik az ember formázó
ok, és letekeredik a testet szorító
yolcs, a szellemét régen elveszített
est elporlik, és elveszíti egykori lé-
yegének utolsó attributumát, a for-
ináját is. Balásnál azonban az alak
ég együtt van, még azonos önma-
ával. Sőt, él még a hozzá tartozó fej
s arc is; „múmiái" nyaktól fölfelé
leven és gondolkodó lények:
ortrék, az idő könyörtelenségére fi-
yelmeztető sajátos posztamenseken.
Egész alakos figurái sorának a címé-
e is beleillesztette a portré szót,
sak éppen egy, az időre utaló jelző-
el kiegészítve XX. századi portrék-
ak nevezte el az ókori motívumot

létra fokaira ültetett, sokféle színű, de büszke testtartásuk miatt mégis teljesen egyforma, a világmegváltó gondolkodás pózába merevedett figuracsoportjából, amelynek címe: Férfiak.

Acsay Judit

BORSOS MIKLÓS MŰVEI
Városi Művelődési Központ, Ajka

Borsos késői alkotói korszakában feltűnő szerepet játszik Ajka: sorban állították fel szobrait a bányatelepekből nőtt város terein. Visszatérő szereplőként emelte az ajkai tárlatok rangját, önálló kiállításokhoz adott anyagot. Újabb hírek szerint műveinek válogatott gyűjteményével helyi múzeum alapításához nyújtott segítséget. Időnként felkereste a várost, lelkesült szavakkal ecsetelte élményeit, a helyiek meleg ragaszkodását. Meglepő vonzalma nem csekély kíváncsiságot keltett hívei körében. „Őszikéinek" újabb kiállításával, személyes jelenlétével most megerősítette az összekötő szálakat, hozzájárult a város születésnapi fényeihez. A „fényre" való hivatkozás itt egészen pontos, mert a falakon sorakozó új művek — rézkarcok, tusrajzok, kisplasztikák — pár korábbi érem kíséretében, az alkotóerő alig halványuló ragyogását tanúsítják. Minden elemében gazdag élet hitelesíti a biblikus rajzok szenvedélyes vonalait, a tust úsztató-lavírozó ecset foltteremtő lendületét. Végtelen tereket jár be képzelete, az öröklét tájait térképezi, a sors barázdáit hinti az arcokra, a cselekvés gesztusait rejti a figurák tartásába, mozdulataiba. Változatlanul engedelmeskedik formázó ujjainak az anyag. Határozott tömegalakítás jellemzi szobrait, talán csak a felü-

Kajdi ?
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Kajdi Tibor
TÜKÖR
1965 MÁJ 11
1021

ISKOLÁS TÉMÁK

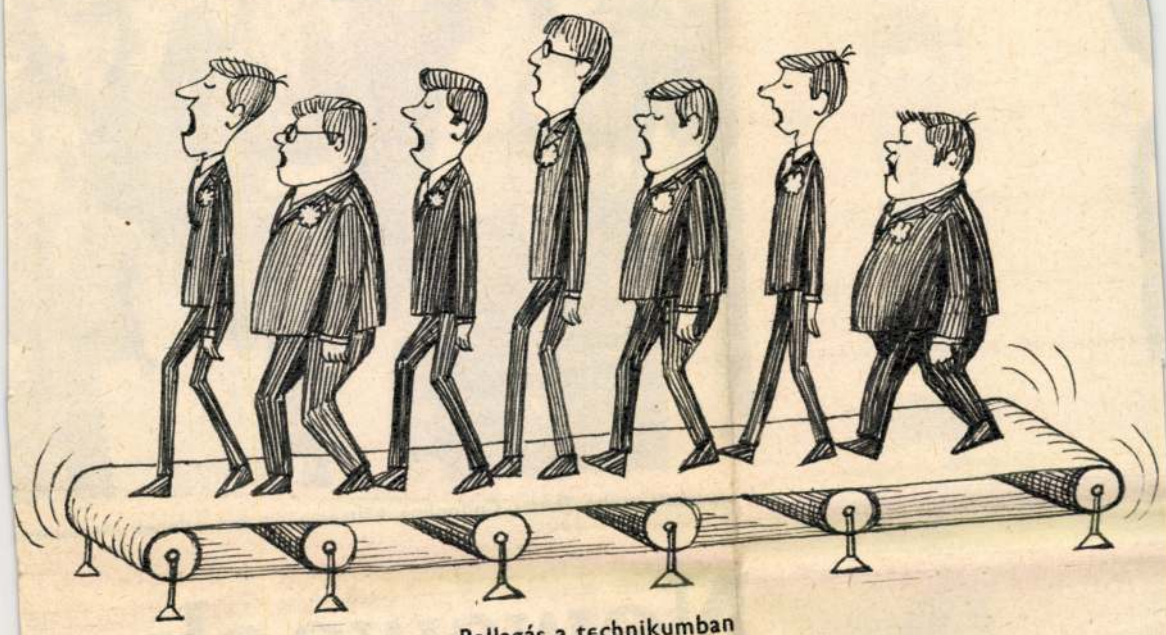

Ballagás a technikumban

Tételhúzás

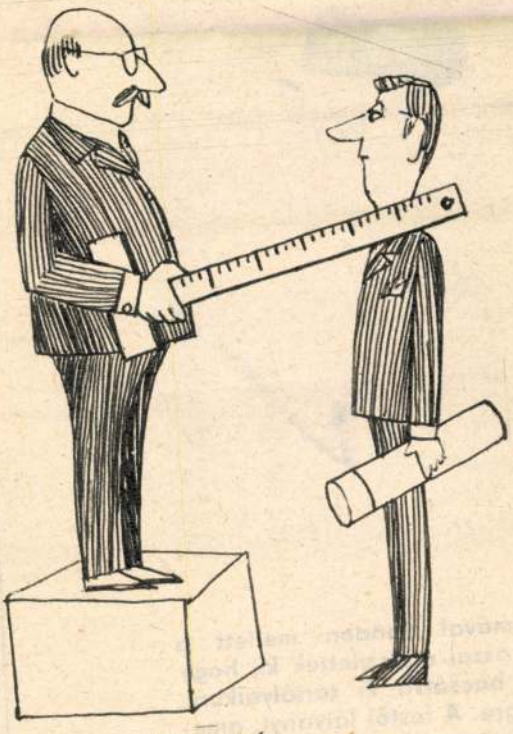

Mérnökké avatás

Kész építészmérnök

VILÁG - TÜKÖR

A szeretetreméltó James Callaghan költségvetési beszédének elmondásá

Newsweek

ANGLIA KÖLTSÉGVETÉSE: CSAPÁS A BUSZKESÉGRE ÉS A PÉNZTÁRCÁRA

„Egy évszázad óta – írja a Newsweek az új angol költségvetés beterjesztésének aktusáról – az angol pénzügyminiszterek kopott, vörös bőrtáskában vitték költségvetési beszédük kéziratát a képviselőházba és ugyanily hagyományosan whiskyt iszogattak a hosszú, száraz előadás közben szomjúságuk enyhítésére. A múlt héten azonban a szeretetre mél-

tó
cs
sz
Ez
go
ho
lyo
ad
ky
ár
ut
gu

ÉGFESTÉS

Egy angol légibemutató alkalmával London mellett a szokványos ejtőernyős ugrásokat azzal egészítették ki, hogy az ejtőernyősök vegyi anyagokat bocsátva ki tartályaikból, különböző ábrákat rajzoltak az égre. A festői látványt, amelyet képeink felidéznek, a közönség nagy tetszéssel fogadta.

Kajári Tibor karikatúrái

KAJÁN

NEHÉZ TUDOMÁNY

— A férjem tegnap alaposan megmagyarázta a hardvert, utána meg a szoftvert

—K—

ban „zenés meseszatíra" — Jiri Voskovec és Jan Werich először 1932-ben bemutatott munkája. V + W, ahogyan magukat hívták, lassan háziszerzővé lépnek elő Tatabányán, elég csak *A bolond és a hóhér* sikerére gondolni (az is hazai ősbemutató volt, akárcsak a *Robin Hood*). Az idő ugyan porréteggel rakta be ezt a művet is, de ezalatt fényei mit sem halványodtak. Köszönhető ez nem kis részben Veress Miklósnak, aki átdolgozta a darabot: az övé is az érdem, hogy friss és eleven a szatíra.

Szatíra? Elsősorban az. De a szerzők „magyarázkodása" szerint színház és komikum emellett. Mindezt együtt, úgy tűnik, igazán e — kibővített — társulat testére szabták. (Az előadást a tatabányaiak a fővárosi művelődési központtal együtt hozták tető alá.) Ez a fajta színház bírja el a legjobban az amatőr eszközöket — a jelző itt korántsem lekicsinylő, ténymegállapító csupán —, itt a legkevésbé baj, ha szélesebbre sikerednek a gesztusok az adekvátnál, ha spontán hajlik paródiába egy-egy szituáció.

A rendező, Lengyel Pál nagyon „érzi" a darabot, s meg tudja éreztetni színészeivel is. Az előadást sikerült olyannyira maivá tenni, hogy a néző óhatatlanul aktualizál a merész dalszövegeket, a duplafenekű bonmot-kat hallva, ugyanakkor az egész produkcióból sugárzik valamiféle gondolkodásra serkentő egyetemesség. A szcenikai megoldások, a díszlet, a jelmezek — Koós Iványt dicsérve — meghökkentő voltukban egységesek.

A társulat látható kedvvel játszik

[illegible] szellemiség győz ebben a történetben, hanem a fiatalok szerelme. Mindezt Valerij Ahadov rendező néhány hatásos, jellemző és feszült jelenetben ábrázolja, kitűnő színészgárdát mozgatva. **Barabás Tamás**

A KIS EGYSZARVÚ
Színes japán rajzfilm

Örülhetnek a gyerekek, az utóbbi időben egyre-másra mutatják be a hazai mozikban az egész estés rajzmesefilmeket. Nemrég újították föl Disney halhatatlan *Hamupipőkéjét*, még ebben a hónapban vetíteni kezdik a *Mátyás, az igazságos* című rajzfilmet, s most Unico, a varázs-

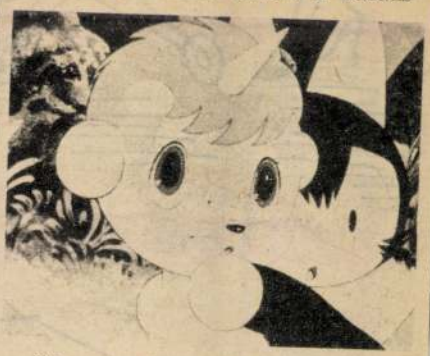

erejű, maga körül békét és boldogságot teremtő kis egyszarvúkölyök kalandjait izgulhatják végig a legifjabb nézők. Unico „szülőatyja", Hirata Tosio — hasonlóan az évente átlag 10—20 egész estés animációs filmet gyártó nagy japán cégek rendezőihez — gondosan ügyelt arra, hogy meséje nemzetközi legyen, tehát mind az európai [illegible]

Kaján Tibor

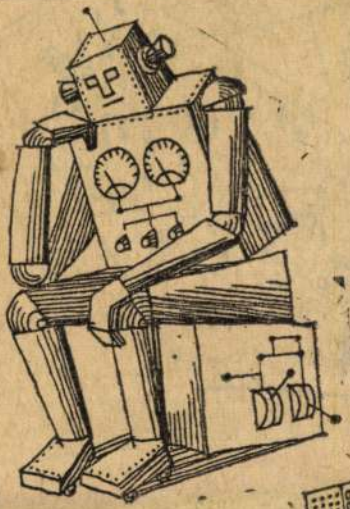

KAJÁN-
LEXIKON

G

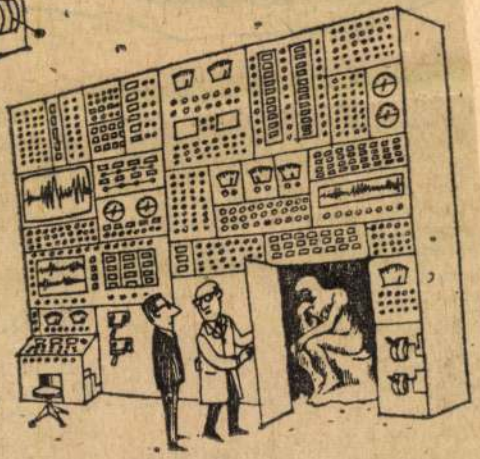

Gondolkodó gépek

az élenjárók, az átlagon aluliak pedig a közepesek színvonalára emelkedhetnek. Bízunk abban, hogy a kiállítást sok szakember megtekinti, s az itt tapasztaltakat *alkalmazza* a magyar mezőgazdaság további fellendülése érdekében.

Dr. Soós Gábor mezőgazdasági és élelmezésügyi államtitkár:

— *A jubileumi kiállítás mél-*

K. Sz. Ivcsev nyilatkozata

A KGST mezőgazdasági állandó bizottsága budapesti ülésének munkájáról nyilatkozott *K. Sz. Ivcsev*, a KGST titkársága mezőgazdasági osztályának vezetője. Elmondotta: az ülésen a tag-
államok delegációi

Kaján Tibor, karikaturista

MEGJELENT! · MEGJELENT! MEGJELENT!

GRIMASZ

Szatirikus irodalmi magazin

A tartalomból: Kellér Dezső új konferansza – Bertha Bulcsu szatirikus elbeszélése – Bajor Nagy Ernő, Feleki László, Gyárfás Miklós, Karinthy Ferenc, Kolozsvári Grandpierre Emil, Tabi László és mások humoros irasai – Hernádi Gyula: Kelet–nyugati horoszkóp – Abody Béla: Dilettáns versek antológiája – Osvát Katalin: Agatha Christie arcképe – Rendhagyó keresztrejtvény – Daumier, Steinberg, Császár István, Hegedűs István, Kaján Tibor, Tettamanti Béla karikatúrái

Szerkesztette: Galsai Pongrác

Ára: 19,50 Ft

Keresse az újságárusoknál!

Grimász:

Élet és Irodalom Bp. 1986 júl. 4 2 XXX/27

Levél Zé Zér

Drága Zoltán! Egy hónapja, a futball-világbajnokság kezdete óta fontolgatom, hogy írok Neked, már csak azért is, mert jól emlékszem, milyen rajongással beszéltél annak idején — tizenhat évvel ezelőtt —, az első mexikói vébé elődöntőjéről, az NSZK—olaszról. Beleszerettél abba a meccsbe. Az évszázad legizgalmasabb mérkőzésének mondtad, s azt hirdetted úton és útfélen, hogy elment pincér barátunkra bízni postám közvetítését — a János bácsira vagy Fodor úrra —, hogyha épp bemégy szokásos körutadon az égi Luxor kávéházba, vagy a Hungáriának titulált New Yorkba —, a főúr így fogadjon: „Zelk Úr! Levele van! Hozhatom mellé a kávét?" És te — a Dohány utcai bejárat melletti márványasztalnál vagy a Luxor egyik fiacakjában, az ablakmélyedésben

Kaján Tibor

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 FEB 14

NŐK LAPJA
Budapest

HÖLGYFUTÁR

1021

Kaján Tibor rajza

tetni az apát a gyerekkel kapcs
latos teendők ellátására, az ebb
származó vitákat is kerülnék,
kább maguk végeznek el minde

NEHÉZ ELDÖNTEN

hogy a mai édesapák milyen
tással vannak a gyermekeikre,
szen az osztályfőnök többnyire
csak az apák hiányát tapasztalja
és alig ismeri őket. Csupán a gyerekek nyíltan bevallott gondjaiból vagy véletlen megjegyzéseiből következtethet a családfők nevelői beállítottságára. A legfeltűnőbbek azok az esetek, amikor a gyermek összeütközésbe kerül az apával.

F. István tanítványom a csípős koratéli heteket egy fűthetetlen

hogy a példák fiatal fiúk és kamaszok esetét idézik. *A fiúkat nehezebb nevelni*, és különösen kamaszkorban nagy türelmet igényelnek a környezetüktől. A kamasz meglátja, sőt figyeli az ellentmondásokat, és sokszor kajánul kiélezi a felnőttek gyengéit. Bírál, ítélkezik *fennsőbbségesen*. Persze a tapasztalata kevés, így az észrevételeiben *sokszor téved*.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974 NOV 30
Daily News

Tibor Kaján

1021

Displays of Tibor Kaján's work

The world cartooned

Tibor Kaján is one of the most gifted Hungarian cartoonists. Comprehensive exhibitions of his work are currently on in Szeged, his south Hungarian native town, and in Budapest's Petőfi Museum.

Mr. Kaján says: "A real cartoon is a visual scandal. It does not aim at entertainment, but at making people look behind scandals."

His pen-and-ink drawings portray the wry side of the press, the theatre, the films, literature, television, spiritless travelogues, dull conferences, mere materialism, alienation, the "new wave," the abstract theatre, the personality cult, the outgrowths of the technological age, and many other caricaturable aspects of life. Into Kaján's "computer" has been fed every possible scene, object and subject. However, his approach is never purely mechanical, but emotion-filled.

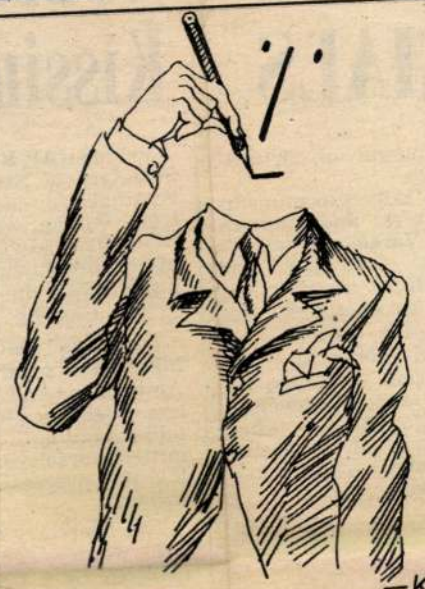

Önmegvalósítás

KAJÁN TIBOR KIÁLLÍTÁSA
–A PETŐFI IRODALMI MÚZEUMBAN
1974. szeptember – december
BUDAPEST

Self-realization

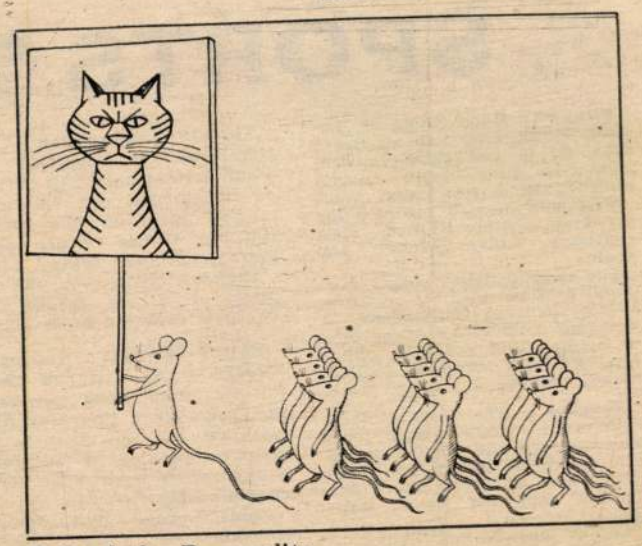

Cult of the Personality

He has preduced a map called "caricaturomania," showing a continent bounded by a "dilettante' 'sea, and its physical features including mountains, valleys, cities, such as Irony, Satire, Burlesque, Malice. The scale of the map depends on "the susceptibility of the subjects treated".

The cartoons displayed also include portraits of contemporaries and renowned personalities, aptly emphasizing characteristic features of the personality. The Daily News — Neueste Nachrichten has also been cartooned by him, the newsboy selling its copies has two tongues.

Glass cabinets display Kaján's published volumes, and cartoons published in foreign journals, including Paris Match. A separate board shows his self-awarded decorations, including the "Order of Sisyphus" for the development of the satirical arts.

Cartoons of Kaján have been exhibited at displays abroad, including Austria, Canada, Italy, West Germany, Yugoslavia. He has had some excellent press reviews. At Tolentino in Italy, where biennial international cartoon exhibitions are staged, and at Bordighera, also in Italy, where he regularly sends in five cartoons per year, he has won several prizes.

Kaján started drawing as a student. At Szeged, when life returned to the city after World War II, his drawings appeared in shopwindows. When there was need for cartoons for the press, he became staff member of the new humour journal "Ludas Matyi". Now he works for the weekly "Tükör". Several of his volumes were also published with foreign-language captions. He has produced illustrations, frontispieces, posters for foreign publishers. Now he is illustrating a book for a Viennese architect.

Teréz Mándi

ETS
FICIALS

for the amount of 28 million dollars.

Dr. Bíró talked to minister of economics and finance Amilcar Vargas Gavilano concerning, financing and credit facilities in trade between the two countries. He also met the minister of mining and energy for talks on Hungarian participation in Peru's energy development programme, including the delivery of a Ganz-MÁVAG-made hydro-electric power plant.

rips
od-gap

ing the failure of harvests principally in the Asian subcontinent.

The meeting is expected to continue all day behind closed doors at the Rome headquarters of the UN Food and Agriculture Organization (FAO).

Countries attending are: Egypt, Bangladesh, India, Japan, Tanzania, the United States, France, Thailand, Pakistan, Australia, Canada, Argentina and Brazil.

The European Common Market, the International Monetary Fund, the World Bank, and the International Wheat Council are also represented.

MONEY
E STARVERS

The sum would represent an astounding windfall for Ethiopia, one of the world's poorest countries. In comparison, Ethiopia's annual budget is about 500 million US dollars and its gross national product is about 2 million US dollars.

Haile Selassie's reported refusal to hand over the money last September was followed a few days later by his overthrow in the

No break
Kissinger's China talks

Peking (AP/Reuter) — US Secretary of State Henry A. Kissinger, on his way home from Peking without seeing chairman Mao, made no major breakthrough regarding Taiwan during this trip to the Chinese capital.

But he said Thursday night in a parting toast the Americans and their hosts had "deepened our common understanding... We committed ourselves to continuing the process of normalization."

The Secretary of State, his wife Nancy, and his two children by a previous marriage, flew from Peking to Soochow, an ancient garden city, early Friday. They were sightseeing in Soochow and planned to fly to Tokyo Friday night.

Kissinger met twice on Thursday with China's Vice Premier Teng Hsiao-ping, but no details on the talks were disclosed. A communiqué on Kissinger's five-day visit was expected Saturday.

Kissinger in a banquet toast said he was leaving with "a better understanding of the Chinese point of view", which would be taken into "serious account in conducting our foreign policy."

On this trip, Kissinger saw Premier Chou En-lai. But the lack of an audience with Chairman Mao was an obvious disappointment, although it might have been because the Chinese felt their 80-year-old leader was physically too weak for such a meeting.

Tokyo — US Secretary of State Henry Kissinger arrived back in Tokyo Friday night to brief Japanese leaders on his four-day visit to China before returning to Washington Saturday.

Dr. Kissinger meets Japanese Foreign Minister Toshio Kimura Saturday morning.

SPORTS

SOCCER: Hong Kong — Retired soccer king Pele of Brazil says he is considering invitations to play some charity matches in Europe next year.

Pele said he had received the invitations from France, West Germany, Italy, Belgium and Spain.

The rags-to-riches soccer millionaire who kicked his first soccer ball in backstreets, is devoting most of his spare time to helping and coaching children. He will conduct football clinics during his stay here.

Bangkok — The Soviet Union's Olympic all stars soccer team overwhelmed the Thai national "B" team 7-0 in an exhibition match here Thursday night. The visiting team led 3-0 at halftime.

Center forward Petr Slabodian scored 5 consecutive goals while inside right Yuri Chesnokov scored the first two.

BASKETBALL: Budapest — The Hungarian BSE women's basketball team beat Bosna Sarajevo of Yugoslavia 80-71 (46-29), in a champion teams' European Cup first leg match here Friday before 600 spectators.

Referees were: Aldea (Rumania) and Obermayer (Austria).

HANDBALL: Valencia/Spain — S. K. Ruch Curzon of Poland beat Medina of Valencia 21-13 Thursday in their second game in the women's European handball cup.

TENNIS: Osaka/Japan — John Newcombe of Australia, beat South African-born Cliff Drysdale of Britain 2-6, 6-2, 7-6 in the men's final of the $100,000 (£42,800) Gunze world tennis tournament here Friday.

The Australian won the first prize of $12,000 (£5,100) and Drysdale collected $7,000 (£3,000).

TABLE-TENNIS: Karlshamn/Sweden — Sweden and China, the two dominating powers in the men's field, Thursday night qualified for the final in the team competition in the annual Scandinavian open table tennis championships (SOC).

China swept past Czechoslovakia 3-0 while Sweden came back from one match down to hand the Soviet Union a 3-1 defeat.

The Chinese, the current leader of the world top league, lost only one set to the Czechs. Liang Ko-liang swamped Jaroslaw Kunz 21-7, 21-12 and Chinese champion Ly Sheng-shih beat Milan Orlowsky 17-21, 21-11, 21-19 in Thursday's best encounter. Liang teamed with Ly Cho-min defeated Jiri Turai and Orlowsky 21-13, 25-23 to wind up the match.

Kjell Johansson, topseeded in the single competition later this week, hit a lot of wide

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 438-068, 337-748, 340-776

Kaján T. '69

1970 JAN 18

NÉPSZABADSÁG
Budapest

KAJÁN TIBOR:

1071

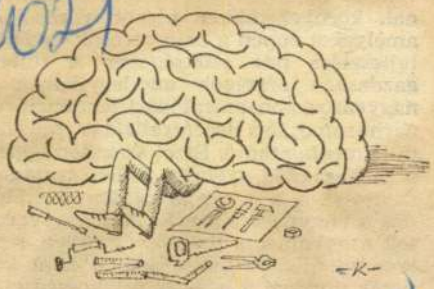

Szerviz.

dás a nagyvárosokba. Ezek a nagyvárosok azonban sem munkahelyekben, sem kommunális berendezésekben nem képesek utolérni a beáramló lakosság igényeit. Nálunk is így volt ez az ipar

KAJÁN
TIBOR

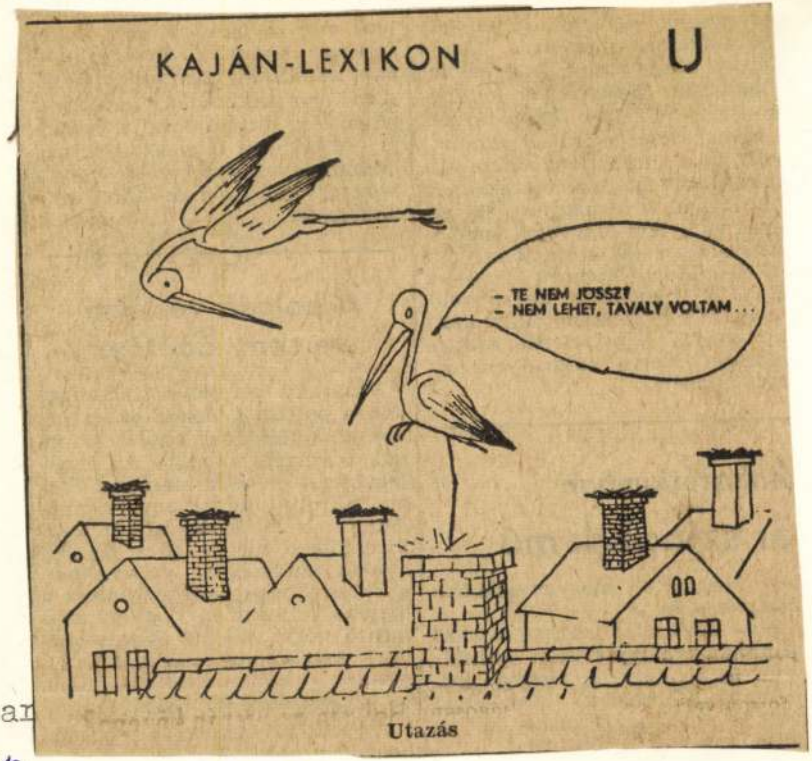

Magyar
Hírlap
1975/273/9

Kajári Tibor, karikaturista

KAJÁN SZILVESZTER

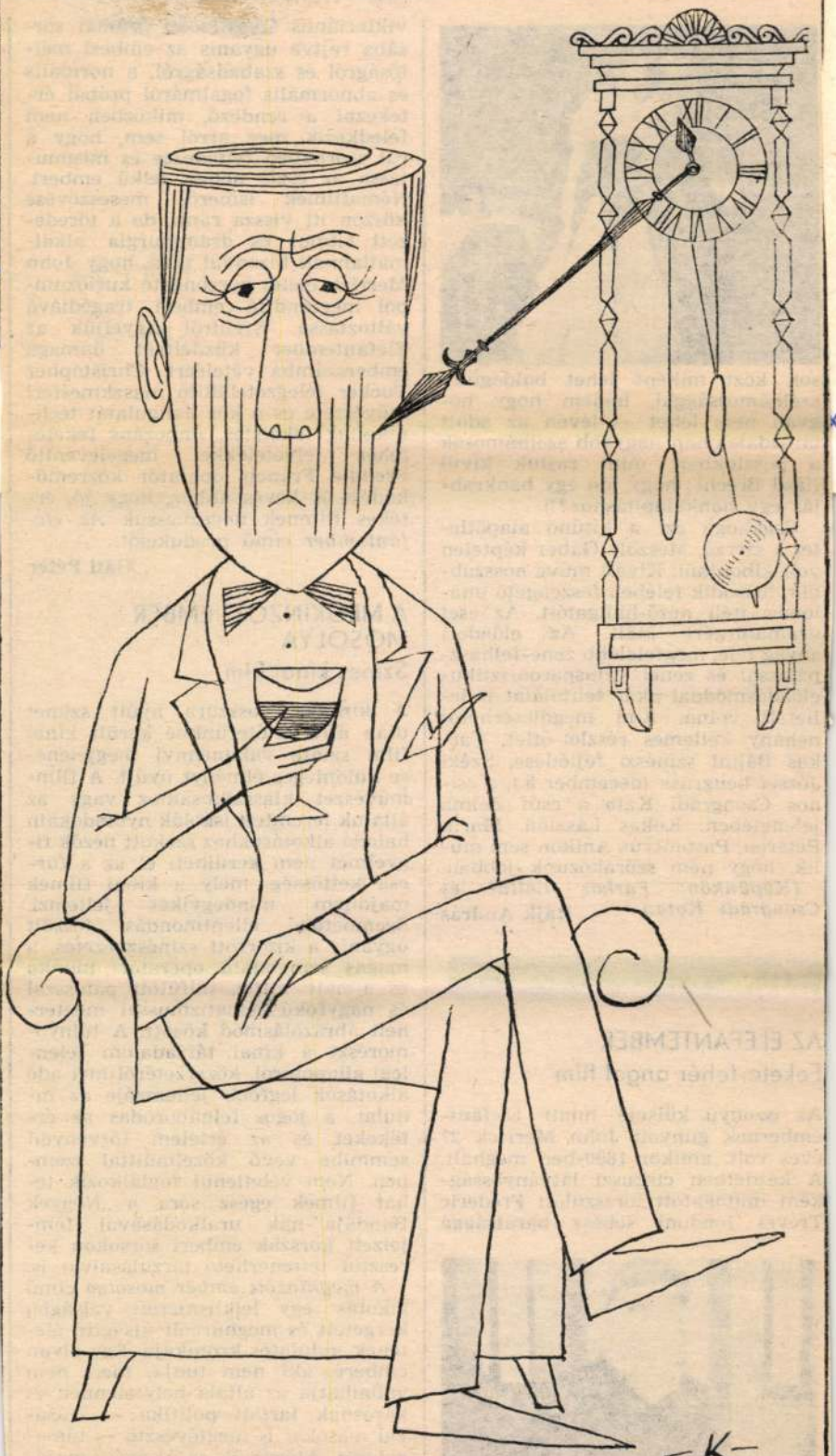

lás egy bankalapításhoz?!).

Csakhogy ezt a kitűnő alapötletet a szerző, Mészöly Gábor képtelen volt kibontani. Kivált műve hosszabbik, második felében feszengető unalomra ítéli néző-hallgatóit. Az eset dramaturgért kiált. Az előadott anyag fele, megfelelőbb zene-felhasználással és zenei stílusparodisztikus előadásmóddal akár telitalálat is lehetett volna. Ami megdicsérhető: néhány kellemes részlet-ötlet, Farkas Bálint színészi fejlődése, Széki József beugrása (december 8.), a csinos Csongrádi Kata a csúf Zelma jelenetében. Kokas Lászlón, Marik Péteren, Pattantyús Anikón sem múlik, hogy nem szórakozunk jobban.

(Képünkön: Farkas Bálint és Csongrádi Kata.)

Rajk András

FILM

AZ ELEFÁNTEMBER

Fekete-fehér angol film

Az iszonyú külseje miatt Elefántembernek gúnyolt John Merrick 27 éves volt, amikor 1890-ben meghalt. A kezdetben cirkuszi látványosságként mutogatott torzszülött Frederic Treves londoni sebész barátsággá

kodése is kevés annoz, hogy jó, értékes filmnek nevezhessük *Az elefántember* című produkciót.

Gáti Péter

A MEGKÍNZOTT EMBER MOSOLYA

Színes kínai film

A kínosan hosszúra nyúlt szünet után újra látóterünkbe került kínai film szinte valamennyi megjelenése különleges élményt nyújt. A filmművészet klasszikusaihoz vagy az általuk teremtett iskolák nyomdokain haladó alkotásokhoz szokott nézők figyelmét nem kerülheti el az a furcsa kettősség, mely a kínai filmek majdnem mindegyikét jellemzi. Szembetűnő ellentmondás feszült ugyanis a kiforrott színészvezetés, a magas színvonalú operatőri munka és a naiv hittel, túlfűtött pátosszal és nagyfokú sematizmussal megterhelt ábrázolásmód között. A túlnyomórészt a kínai társadalom jelenlegi állapotáról, közérzetéről hírt adó alkotások legfőbb jellemzője az indulat, a jogos felháborodás az értékeket és az értelem törvényeit semmibe vevő közelmúlttal szemben. Nem véletlenül foglalkozik tehát filmek egész sora a „Négyek Bandájá"-nak uralkodásával fémjelzett korszak emberi sorsokon keresztül tettenérhető torzulásaival is.

A megkínzott ember mosolya című alkotás egy lelkiismereti válságba kergetett és meghurcolt újságíró életének indulatos krónikája. Egy olyan emberé, aki nem tudja, mert nem vállalhatja az általa helytelennek és károsnak tartott politika — írásával másokat is megtévesztő — támogatását. Átérezzük az újságíró majdnem meghasonláshoz vezető féle-

Kaján Tibor

Kaján tükör

Kaján Tibor 160 válogatott rajza

A karikaturistának mindent tudnia kell. Mindent észrevenni — és mindent a visszájáról is látni. Minden stílusnak birtokában lenni — máskülönben hogyan karikírozhatná őket?

Kaján Tibor mindent tud, amit ebben a sokoldalú műfajban tudni lehet. Játszi könnyedséggel közlekedik klasszikum és modernség között, megy át görög-rómaiból popba. Vonalvezetése (és erről egyszer külön kellene írni, a kajáni vonalról, erről a legegyszerűbbnek, legkézenfekvőbbnek látszóról!) olyan, mintha mindig és mindjárt rátalálna az egyedül logikus gondolatra.

Kaján ugyanis logikus. A világ áll a feje tetejére. Mert meg lehet azt érteni például, hogy ama *Kiűzetés* miért Ádámot és Évát sújtotta, *miért nem a kígyót* parancsolta ki lángpallóssal az angyal a Paradicsomból?... Kaján különben is sokat kritizálja a Teremtőt és művét. Utánagondol például, mit kellett volna tennie az Úristennek *Jeremiás panaszai* hallatán. Le kellett volna eresztenie számára a mennyekből egy panaszkönyvet.

Vicc ez, persze, hogy az: *pesti vicc*. Kaján rajzaiból számos viccet lehet levezetni... és mégsem. Egyik rajzát például így mesélném el: *Mi a kontraszelekció? Az, amikor a gyertya odaszól a világítótoronynak: „Halló! El van bocsátva!"* ... És ehhez képest a gyertyán még az is látszik, hogy a vége felé jár, már nem sokáig fog pislákolni. Továbbá a tenger habjai közt hányódik, s a víz, mint tudjuk, nem szokott jót tenni a lángnak, még a gyertyáénál erősebb lángnak sem... Azaz mégsem lehet olyan jól elmesélni ezt a Kaján-viccet, mert ez *rajzi vicc* — épp abban különbözik a szóbeli, a közszájon forgó vicctől. Aminthogy elbeszélni csak nehézkesen és körülményesen lehet az olyan rajzi ötletet is, mint az, hogy *Mi az abszolút reménytelen? Sziszifuszként felgörgetnie a szélmalmot Don Quijotének a hegycsúcsra*... Ám ez így, általam elmondva, zavaros, míg Kaján által megrajzolva: világos. Csak ránézünk és értjük, hogy a sziklát görgető Sziszifusz és a szélmalomharcot folytató Don Quijote egy és ugyanaz a személy, az emberiségnek felcserélhető és egybeolvasztható tragikus hőse!

És ebből talán már az is kiderült, hogy Kaján Tibornak nem egyszerűen csak vicces ötletei vannak, mert attól még nem lenne Kaján. Hanem *filozófiája van*. Eredeti világlátása. Szánja ezt a világot Kaján — ilyenkor kiderül, hogy alaptermészete egy lírai költőé. Olykor haragszik is a világra Kaján — olyankor elárulja magát benne a publicista. Önmagát a füle mellé tűzött ceruzával ábrázolja, de mindkét füle mellé, vagyis két ceruzával, melyek Hermész bokája mellől a szárnyakra éppúgy emlékeztetnek, mint az űrrakéták oldalán a hordozórakétákra... de már látom, hogy ezt végképp reménytelen elmesélni: klasszikus és modern gondolattársításoknak ezt az öngunyoros önportréját.

Amiről ellenben még beszélni kell, az *a kis kötet meghökkentően gondatlan gondozása*. Aligha nem ez az első könyv az újkorban, amelyben nincs oldalszámozás! És az első olyan rajzgyűjtemény, amely nem vesz tudomást arról, hogy egy rajznak széle is van, nem lehet csak úgy uk-mukk-fukk körülvágni oszt összefűzni... (A könyv a *Lapkiadó Vállalat* és a *Nyírségi Nyomda*, sajnos, hevenyészett kiadásában jelent meg.)

Ember Mária

(fél 8) — Sze: Kortárs (fél 8) — Cs, V, Jövő H: Családi ágy (fél 8).

Játékszín: H: Hyppolit, a lakáj (7) — K: Máli néni (7) — Sze: A vén bakancsos és fia, a huszár (du. 3) — Cs: Maugli (du. 3) — Szo, Jövő H: Villa negra (7).

Józsefvárosi Színház: H: Egérút (7) — K, Szo: A kertész kutyája (7) — Sze: Napnyugta (7) — Cs: Buborékok (7) — P: Szent Johanna (7) — V: Az ezernevű lány (de. fél 11 és du. fél 3) — Jövő H: Elcserélt szeretők (7).

— az Asbóth utcai Kisszínpadon: H, K: Mészárszék (7) — V: Földi királyság (7).

Radnóti Miklós Színpad: H, P: Ami a szerepeimből kimaradt (7) — K, Cs: Radnóti naplója (7) — Sze, Jövő H: Valódi vadnyugat (7) — Szo, V: Mesélő kert (de. 11) — Szo: Az élet oly rövid (7) — V: Színlelni boldog szeretőt (7).

Mikroszkóp Színpad: K: Vesszük a lapot (fél 8) — Sze: Valami változik (fél 8) — Cs, P: Vitray Tamás televíziós folyóirata (fél 8) — Szo: Mágiarakás — Sándor György műsora (fél 8) — V: Illetékesek vagyunk (du. fél 4 és fél 8) — Jövő H: TÖKSÖ (Tévé nélkül . . .) Vitray Tamás műsora.

Vidám Színpad: H: Huzatos ház (7) — K: Nyolc nő (7) — Sze: Kabos-show (7) — Cs, P: Ki van odafenn? (7) — P, Szo: Őrült nők ketrece (éjjel fél 11) — Szo: Szomorú vasárnap (7) — V: Szeretem a feleségem (du. fél 3), Bubus (7) — Jövő H: A Lilla-villa titka (7).

— a Kisszínházban: K, V: Lepsénynél még megvolt (fél 8) — Sze: A napsugár fiúk (fél 8) — Szo: Humorforgácsok (fél 8) — Jövő H: Folytassa, Kibédi! (fél 8).

Arany János Színház: K, P: A két veronai nemes (du. 3) — Sze, V: Emil és a detektívek (du. 3, ill. de. fél 11) — Cs, Szo: Pacsuli palota (du. 3, ill. de. fél 11) — Szo: Óz, a nagy varázsló (du. 3) — V: Scapin furfangjai (du. 3).

lyen higiénés szabályok betartása ajánlatos. A telefondoktor a 172-111-es telefonszámon hívható, a Lelki Elsősegélyszolgálat pedig a 229-600-ason.

— Kovács Kati és az Universal együttes műsorát láthatják, hallhatják az érdeklődők május 15-én, csütörtökön 19 órakor a csepeli Rideg Sándor Művelődési és Ifjúsági Házban. (XXI., Kalamár J. u. 230.)

— János jelenései a címe a bibliai témának, amelyet május 13-án, kedden hallgathatnak meg az érdeklődők délután 6 órás kezdettel az ELTE Jogi Karán (V., Egyetem tér 1—3., VI. terem.).

— A gyógyszer hatásossága nemcsak a benne lévő anyagoktól függ, hanem attól a tájékoztatástól is, amit a beteg az orvostól kap, erre az eredményre jutott kísérletei során U. Baumann professzor, a salzburgi egyetem tanára. Két kísérleti csoport közül az egyik csak annyit tudott, hogy új gyógyszerről van szó, a másik részleteket is ismert a várható hatásról. Az utóbbi csoport betegei lényegesen jobban reagáltak a gyógyszerre, mint kevéssé informált társaik.

— Megjelent a LAKÁSKULTÚRA új száma! A tartalomból: — Konyha az ésszerűség jegyében. — Szoba-konyhából összkomfort. — Lakás kékben és pirosban. — Gardrobok, falfülkék, tolóajtók, biztonsági berendezések. — Hitel- és kölcsönlehetőségek az otthonteremtéshez. — A házigazda: Bessenyei Ferenc az új LAKÁSKULTÚRA-ban

Kaján Tibor

~~heti~~ grafikusmárvány

Heti vajza az Új Tükörben.

Új Tükör,
1989 aug. 20.

MONOLIT

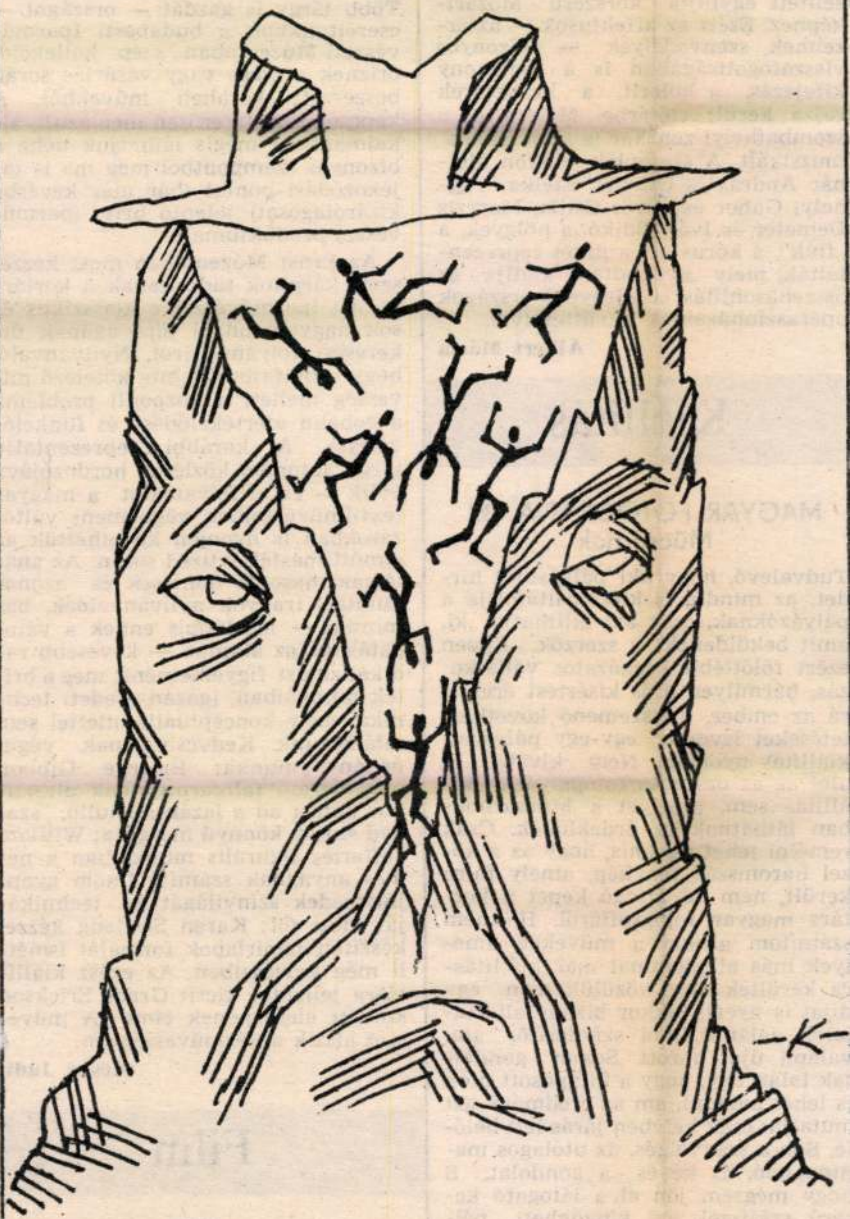

látva-hallva elismeréssel illetjük Boschán Daisyt, a rendezőt, aki szolídan, mindenekelőtt a mű komolyat és naivat rafináltan ötvöző mozarti szellemét igyekezett feltárni és közel vinni a publikumhoz. A hangsúlyt a tündérmese-komédia magasrendű mondandójára helyezte. Petró János, a zenekar élén, céltudatosan közelített egyfajta korszerű Mozart-képhez. Ezért az affektusok — az érzelmek, szenvedélyek — bizonyos visszafogottságában is a hajlékony kifejezés, a kolorit, a karakterek rajza került előtérbe. Miként ő, a szombathelyi zenekar is „con amore" muzsikált. A szereplők, élükön Molnár András és Csavlek Etelka, Vághelyi Gábor és Ötvös Csilla, Marczis Demeter és Iván Ildikó, a hölgyek, a „fiúk", a kórus azt a nívót reprezentálták, mely nyugodtan kiállja az összehasonlítást a környező országok operaszínházainak együtteseivel.

Albert Mária

Kiállítás

MAGYAR FOTOGRÁFIA '89
Műcsarnok

Tudvalevő, hogy aki pályázatot hirdet, az mindig is kiszolgáltatottja a pályázóknak, csak azt állíthatja ki, amit beküldenek a szerzők. Éppen ezért fölöttébb kockázatos vállalkozás, bármilyen erős kísértést érez is rá az ember, messzemenő következtetéseket levonni egy-egy pályázati kiállítás nyomán. Nem kivétel ez alól az az országos fotópályázati kiállítás sem, amelyet a Műcsarnokban láthatnak az érdeklődők. Csak remélni lehet ugyanis, hogy az a közel háromszáz fénykép, amely falra került, nem ad átfogó képet a kortárs magyar fotográfiáról. Ha nem számítom azokat a műveket, amelyek más alkalommal már kiállításra kerültek (sőt, közülük nem egy díjat is nyert), akkor bizony alig találok valamit, ami szívderítő, ami valami újat hozott. Sokan gondolják talán úgy, hogy a kitaposott úton is lehet haladni, ám az eredmény azt mutatja: csak helyben járás lett belőle. Sok a szenvelgés, az utólagos manipuláció, és kevés a gondolat. S hogy mégsem jön el a látogató keserű szájízzel, azt köszönheti például Tillai Ernőnek, aki remek, színes tájképeivel jelentkezett, aztán Balla Demeternek, aki Mezei Andrásról készített különlegesen szép arcképet, valamint Fábry Péternek, aki Változatok címen mutatott be elgondolkodtató sorozatot. Ezúttal még a nagy tekintélyű bírálóbizottság

KORTÁRS BRIT TEXTILMŰVÉSZET
Ernst Múzeum

A századforduló táján a magyar kézműves iparművészet még Párizsnál is gyakrabban vetette vigyázó szemét Londonra, illetve a szigetország kézműiparára és iparművészetére. Több tárgy is gazdát — országot — cserélt akkor, a budapesti Iparművészeti Múzeumban szép kollekciót őriznek a csere vagy vásárlás során beszerzett korabeli művekből. A kapcsolat azóta erősen meglazult, alkalmanként mégis láthatjuk néha a bizonyos szempontból még ma is tájékozódási pontot (bár már kevésbé kizárólagosat) jelentő brit iparművészet produktumait.

Az Ernst Múzeumban most kézzel szőtt kárpitok tudósítanak a kortársi brit iparművészet e klasszikus és sok hagyománnyal bíró ágának útkeresési folyamatairól. Nyilvánvaló, hogy a műfajban szinte kötelező mívesség mellett a központi probléma a gobelin átértékelődése és funkcióváltása. A korábbi reprezentatív tárgy autonóm közlések hordozójává válik — ezt a folyamatot a magyar textilművészetben végbement változásokban is nyomon követhettük az elmúlt másfél évtized során. Az analógiák, hasonló döntések és azonos kutatási irányok nyilvánvalóak, bár mintha — legalábbis ennek a válogatásnak az alapján — kevesebb radikalizmust figyelhetnénk meg a britek munkáiban, igazán eredeti technikai vagy konceptuális ötlettel sem találkozunk. Kedvcsinálónak végül néhány munka: Brigitte Gibbon nagyméretű falikárpitjainak plasztikus hatást ad a lazán aláhulló, szabad szálak könnyű mozgása; William Jefferies figurális munkáiban a nemes anyagnak számító finom gyapjútweedek színvilágát és technikáját idézi föl; Karen Scadeng kézzel készített papírlapok formáját ismétli meg szövéseiben. Az egész kiállításra jellemző kicsit Grace Erickson szövött életképének címe: A művészet alszik a kézművességben.

Acsay Judit

Film

IKREK
Amerikai film

Megjelenik a vásznon két ember, akikről — bár annyira sem hasonlítanak egymásra, mint bolha az elefántra — kiderül, hogy testvérek, ráadásul ikrek. Egyikőjük kicsi, kövér

KAJÁN TIBOR

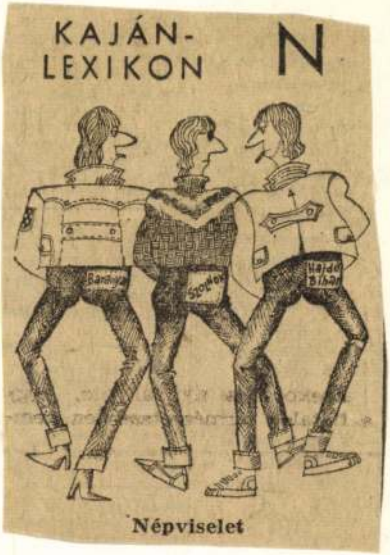

Magyar Hirlap 1975/254/13

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/277/8

Kaján Tibor

[Lóska]
Lóska Lajos: Kaján Tibor karikatúrae
Művészet, 1975. július – 30 oldal

Kajań Tibor, karikaturiste

Bulgakov. Kaján Tibor rajza

Kajań Tibor: [illegible] 12.

Nepszál[illegible] 9.

Nem is beszélve a versről. Az iro- rendelésre" kés
dalmi megismerés nem a lexiká- irodalom egy sz
lis ismereteket szaporítja elsősor- venes évek elej

TÖRTÉNELEMÓRA

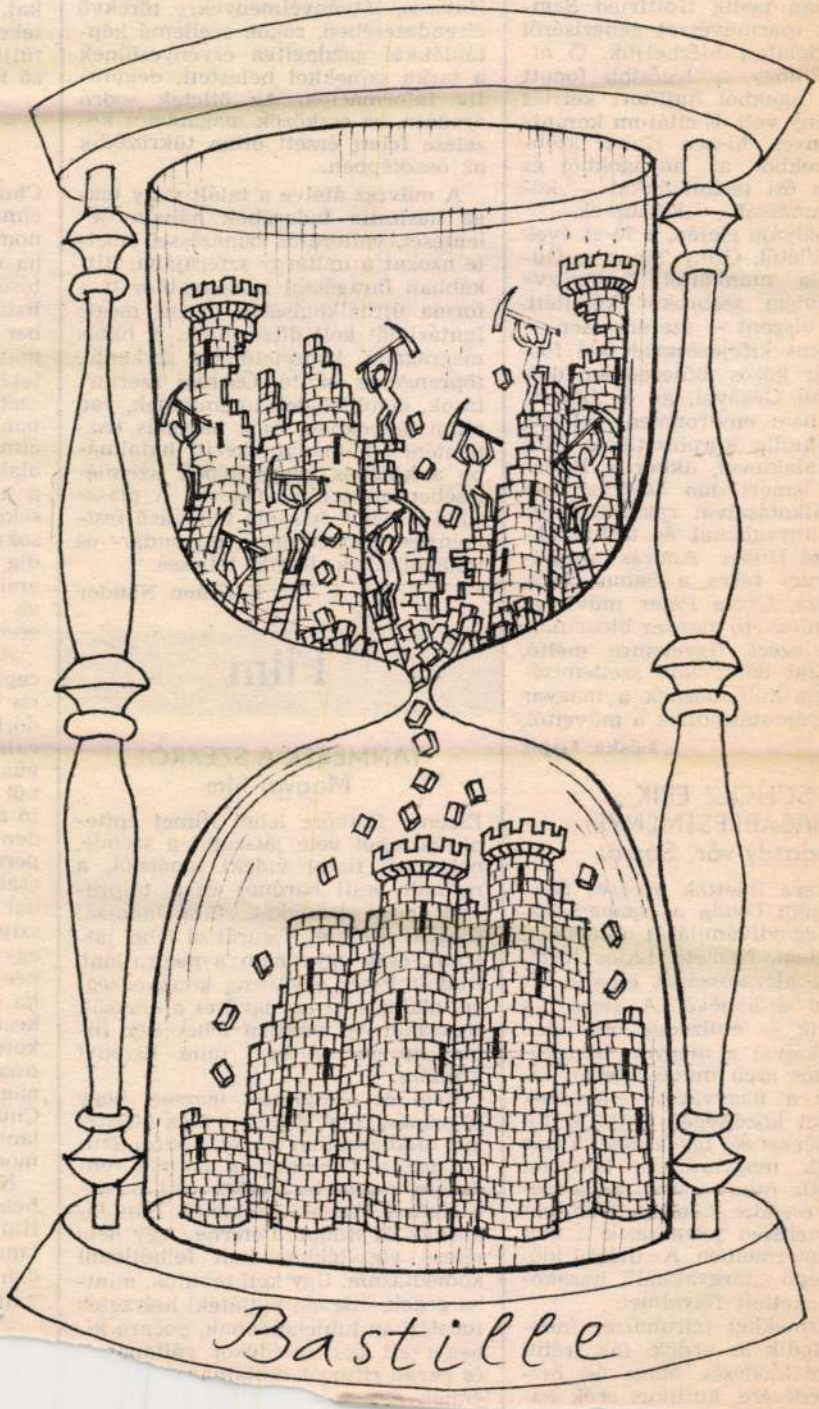

...elve az Ernst Múzeum-
e azonnal eszünkbe jutnak
mertebb hazai „természet-
ivészek — Samu Géza és
re — egyszerre archaikus
n fajtájú munkái. Szobrai
ításával és matériájukkal
ban pedig Gottfried Sem-
z iparművészet geneziséről
dolatait idézhetjük. Ő ál-
hogy a legősibb fonott
: ágakból hajlított kerítés
ény volt. E citátum koránt-
nyes, hiszen Huber szob-
zekből az anyagokból és
z ősi technikákkal — kö-
fonással — készülnek.
pályája elején, a 70-es évek
felétől, Csiky Tibor és Gu-
la munkáitól ösztönözve
ivista szobrokat készített.
viszont — szerencsésen —
kus kifejezésmód felé for-
ár közös műteremben dol-
nu Gézával, az ő „bioart-
nem environment jellegű,
mindig körplasztikák. Mű-
valakiével, akkor a Buda-
ismert dán szobrász Jan
alkotásaival rokoníthatjuk.
anyagokkal és technikák-
zó Huber András szobrá-
rves része a Samu Géza,
éza, Orosz Péter művésze-
mezhető magyar bioartnak,
azért figyelemre méltó,
rai bár rokon szellemisé-
gis különböznek a magyar
rezentánsainak a műveitől.

Lóska Lajos

SCHOLZ ERIK HASÁBFESTMÉNYEI
ádasdy-vár, Sárvár

rsre ihlették Weöres Sán-
nádi Gyula a „szabad fes-
egnyilvánulását ünnepelte
ében. Németh Lajos festé-
ti alázatosságát emelte vi-
n érdemévé. A festő —
ik — évtizedek óta jelen
káival a magyar piktúrá-
tos arcú művészetében ki-
ó a nagyvárosi embernek
zet közelségére való áhíto-
kérkereső igyekezete. Talán
ik magyarázata, Scholzot
ette rabul a vasi táj, a zse-
csendje. Letelepedvén, pár
szeresen jelentkezik a me-
tótermeiben. Az utóbbi idő-
lepő „tárgyakkal" hozako-
s keltett figyelmet.
színekkel felruházott faha-
lfedik az erdők, fák iránti
rdeklődését. Maga ősi ösz-
redésére, kultikus erők ha-
...

tett. A térbe terjeszkedés igényétől indítva, törvényszerűen jutott el a festett hasábok, színekkel új jelentésűvé transzponált korhadt, kérges, üreges famaradványok „titkához". Különös mágikus „szertartásainak" eredményeit gyűjtötte most egybe. Hatásos, látványélményekre törekvő elrendezésében, rokon szellemű képtáblákkal gazdagítva érvényesülnek a tarka színekkel befestett, dekoratív faformációk. Az ötletek sodró áradása, az eszközök magabiztos kezelése felett érzett öröm tükröződik az összképben.

A művész átélve a talált vagy maga hasította fadarabok bálvány-jelentését, változatos színezéssel emelte azokat a műtárgy szférájába. Ritkábban faragással is beavatkozott a forma újraalkotásába, főként mégis fantáziáját kell dícsérnünk. A hatás megragadó, képzeletünket serkentő, töprengésre indító. Őserdei szertartások, távoli földek totemjeinek, vad harci táncoknak, ősök babonás tiszteletének hangulata keríti hatalmába a különös szoborképek szemlélésében elmerülő látogatót. A plasztikai élményt hasonló felfogású festmények, gyökérképek, folyondár- és indakollázsok teszik teljessé.

Salamon Nándor

Film

TANMESÉK A SZEXRŐL
Magyar film

Eszenyi Enikőre lehet filmet építeni. El lehet vele játszatni a szende, béketűrő, fiatal vidéki tanárnőt, a rafinált pesti bárónőt és a talpraesett pesti leánykát. Bán Jánossal sokféle szerepet, figurát el lehet játszani, csak egyet nem: a megíratlant. Rudolf Péter egyforma könnyedséggel alakítja az együgyű és a dörzsölt figurákat — mégsem lehet egy filmet építeni rá úgy, mint Eszenyi Enikőre.

Régi és elkoptatott igazság, hogy jó színész sem menthet meg ötlettelen, kidolgozatlan filmet. Siklósi Szilveszter, a *Tanmesék a szexről* rendezője rettenetes terhet rótt a színészekre: Eszenyi Enikőnek, Bán Jánosnak és Rudolf Péternek egy nem létező vígjátékban kell felhőtlenül komédiáznia. Úgy kell tenniük, mintha gegek, ötletek, vígjátéki helyzetek tucatjában lubickolnának, poénra kihegyezett párbeszédeket váltaná... és pergő ritmust diktálná... ennek épp az...

vet:
dolt
kon. I
bájos,
a film
még
színés
kat, u
teket
túljáts
ző is

Chuck
című
nomé
ha eg
tőség
listáj
ber fi
mara
letén
szabo
ban
címsz
alakí
a ny
seket
sokro
dig
ami
va
ered
A
cept
ris e
dőrk
galá
vúan
ból
jó n
den
pers
csalá
bár
szíve
egy-
beej
ka
keze
kött
össz
nagy
Chu
lanh
mor
N
hete
film
land
den
nalt

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Magyar Nemzet

1974 SEP 19

Kaján Tibor

Szeptember 19

1021

Kiállítás nyílik meg Kaján Tibor karikatúráiból Önmegvalósítás címmel szeptember 20-án a Petőfi Irodalmi Múzeumban. A kiállítást Darvas Iván nyitja meg.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍREK

Kaján

Hazánkban is megünnepelték a Világtakarékossági Napot. Az ismert karikaturista, Kaján, a következő emblématervekkel járult hozzá a nap sikeréhez

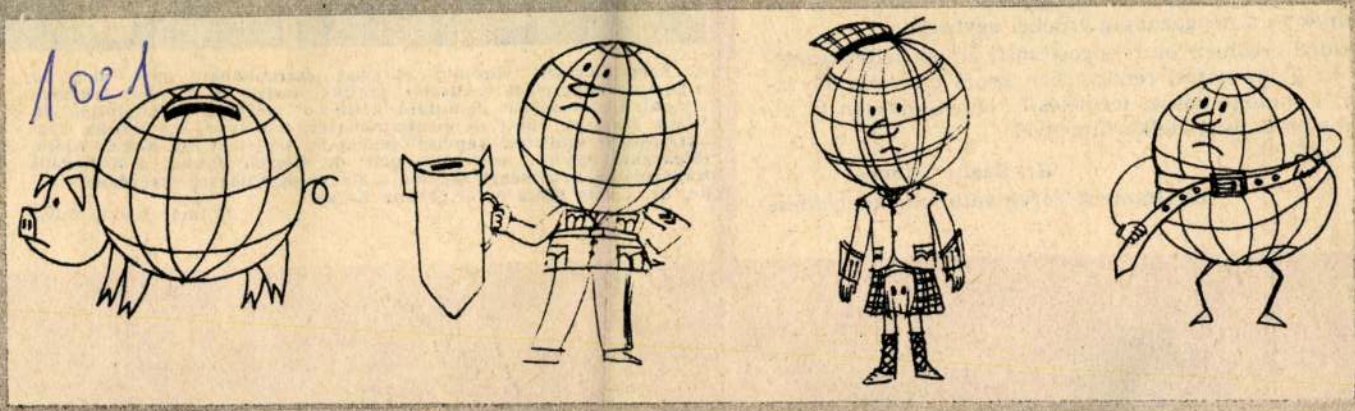

ezőgazdasági termékek termelés ...
apon elvárjuk a hitelek visszafizetését is. Így sokkal inkább
eggondolják a szövetkezetek vezetői és tagjai a gazdasági
ntéseket, jobban takarékoskodnak a beruházási eszközök-
l, a termeléshez felhasznált anyagokkal. Mindebben a ter-
elő üzemek és a népgazdaság érdekei egybeesnek.

Az eddigi eredmények feljogosítanak annak feltételezésé-
hogy az új irányítási rendszerben gyors ütemben növek-
k majd a mezőgazdasági termelés és ennek alapján javul-
k majd a parasztság életkörülményei.

Dr. Sághy Vilmos
az Országos Tervhivatal elnökhelyettese

A Szépművészeti Múzeum grafikai c
Albertina kincseiből rendezett grafikai
világhírű alkotásokat bemutató kiállítást, melynek megnyitóján dr. Franz Karasek követ és meghatalmazott miniszter, az osztrák közoktatásügyi miniszter képviselőjeként is megjelent, dr. Garas Klára, főigazgató nyitotta meg. A képen: dr. Bognár József, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének elnöke, a Magyarok Világszövetségének elnöke, dr. Garas Klára és dr. Franz Karasek

(Vámos László felv.)

Kaján T.-ról

Kaján Tibor rajza

Magyar Nemzet 1986. V. 31

Kajári Tibor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307

MAGYAR NEMZET

1963 SZEP 15.

Tolentinóban kétévenként Karikatúra Biennálét rendeznek. Az idén először állított ki itt magyar karikaturista is: Kaján Tibor. A bíráló bizottság értesítette a művészt, hogy megnyerte az úgynevezett Marorelli-díjat.

Medical Tribune

KAJÁN
TIBOR

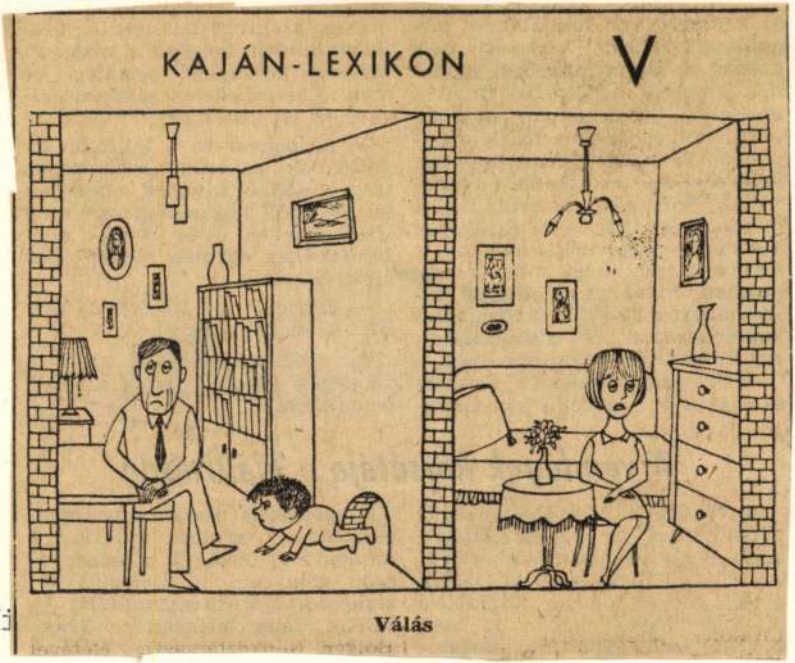

Magyar Hi

Kaján Tibor

UNISZEX

— Először is, ez a gyerek nem kislány, hanem kisfiú, másodszor, én nem az anyja vagyok, hanem az apja!

(Kaján Tibor rajza)

szám döntője jutott. Közte volt a hármasugrás is, *Bakosi* Béla részvételével. A szovjet *Bruzsiksz* nagyszerű világcsúccsal nyert, mögötte, és másik szovjet induló mögött *Bakosi* 16.93 m-es második ugrásával szerezte meg a bronzérmet. Több érvényes ugrása nem is volt. A női súlylökésben a csehszlovák *Fibingerova kilencedik aranyérmének megszerzésére készült, de a viadal előtt belázasodott*, s visszalépésre kényszerült. Az NDK harmadik aranyérmét hozta a női 3000 m.

Az esti döntők során az 1500 m a hazai szurkolók nagy örömére kettős spanyol sikert ho-

Kaján Tibor

Magyar Nemzet 1986. V. 24.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kaján Tibor

1969 DEC 13

MAGYAR NEMZET

Budapest

∞

Népszerű karikaturistáinknak, a humoros műfaj hazai mestereinek új, mulatságos magazinja jelent meg a napokban a pesti újságos standokon, Grotex címmel. Mindenki, aki csak vétkes egynémely hibában, megkapja a maga enyhe csípését és tűszúrását, de az alkalmi lap jókedvű szerkesztői, Kaján Tibor, Mészáros András és Mikes György, gondoskodnak arról is, hogy ez a tűszúrás ne okozzon túlságosan nagy fájdalmat. Rangos írók karcolatai gazdagítják a szatirikus magazint, amelyben bizonyára minden olvasó megleiheti kedves szórakozását.

1021

Kajan Tibor, karikaturista

HOGYAN RENDEZZÜNK SZÖRNYŰ KIÁLLÍTÁSOKAT? – AHOGYAN A KARIKATURISTA ELKÉPZELI

Ne adjunk utasítást az összeillesztendő tárgyakhoz! Így új változatokat kaphatunk

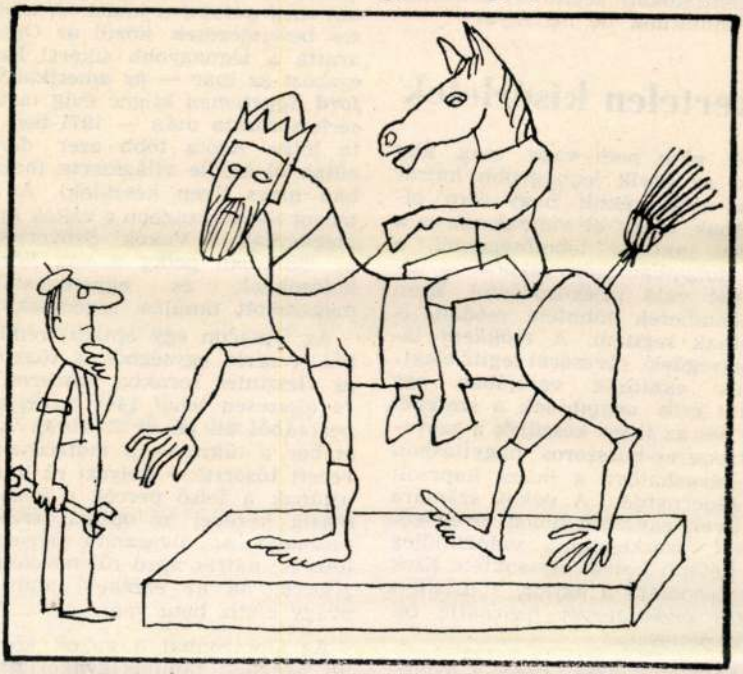

191

125

Semmilyen eligazító táblát ne használjunk. Bízzunk az ősi találékonyságban (Ariadne fonala)! (Kaján Tibor rajzai)

nem ilyen egyszerű dolog olvasókészüléket szerkeszteni, valószínűleg ezért készült belőle oly sokféle. Ezek egyik csoportja a *hallás*, a másik a *tapintás* érzékszervét használja fel a látás pótlására.

Próbálkoztak azzal, hogy a nyomtatott betűket *hanggá* alakítsák át. Az olvasó a letapogatandó felületre (az olvasandó szövegre) egy *optikai érzékelőt* tett rá. Ez függőleges oszlopba rendezett detektorokból állt. Minden detektorhoz *meghatározott magasságú hang* tartozott, s e hangok közül mindig azok szólaltak meg, amelyeknek a detektorai a papíron fekete foltot „láttak". Ezzel az eszközzel viszonylag könnyen felismerhető volt az I betű, mert ilyenkor az *összes* hang megszólalt, vagy a gondolatjel (—), mert itt csak *egyetlen* hang szólt hosszabb ideig. Ám elképzelhetjük, hogy mily nehéz lehetett — mondjuk — az F betűhöz tartozó hangkombinációt megkülönböztetni az E betűhöz tartozótól. Az eljárás nem járt sikerrel. És azok az eszközök sem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, amelyek minden betűnek más-más magasságú hangot feleltettek meg.

Mások *képeket* kíséreltek meg hangokká átalakítani: a képet elektromásik kezével az optikai érzékelőt mozgatja az olvasandó szöveg fölött. A mátrix apró tűi másként rezegnek, ha az érzékelő alatt *a*, *b* avagy *c* stb. betű van.

Az Optaconnal a vakok körülbelül négyheti tanulás (gyakorlás) után alig olvasnak lassabban, mint az a felnőtt, aki — mondjuk — a nyol-

A székben a tűs érzékelőnek támaszkodó e a hátával

A tévékészülék kamerával (olvasó egységgel) kiegészítve „nagyítóként" használható

Kaján Tibor

grafikusművés (Zari Zafarista)

Heti rajza az Új Tükörben

Új Tü
1989 ...

SZERKESZTŐSÉGBEN

— Belerúgnék én már az élő oroszlánba is — ha lenne...

...hem szorul magyarázkodásra, mentegetőzésre. Már azért sem, mert ha nem a Dóm térre való lenne a darab, akkor vajon miért néznék és hallgatnák annyian?

Szűcs Imre

Kiállítás

MINYA MÁRIA FORMATERVEI ÉS PLASZTIKÁI

Dorottya utcai kiállítóterem

Asztal '80; Edénykultúra; Művész az iparban; Mindennapi edények; A tervezés értékteremtés; Terítéskultúra; Komplex terítési eszközrendszerek — csak néhány azoknak a kollektív kiállításoknak a címeiből, amelyeken 1970 óta — amikor elvégezte a magyar Iparművészeti Főiskola szilikátipari tervező szakát — Minya Mária szerepelt. Ahogyan szimbolikusnak tekinthetők a fenti címek (ezek nagyjából azonosak az elmúlt csaknem két évtized design-jelszavaival), olyan szimbolikus Minya indulásának időpontja is (a hazai formatervezés szervezetté válásának kezdetén). Ki vitte vajon többre, a design vagy a designer? Minya Mária mostani kiállítása (de mások máshol rendezett hasonló bemutatói is) egyértelműen azt mutatja, hogy a *tervezők*. A kiállítótermekben egyre több, a boltokban egyre kevesebb a jó tárgy, és az a kevés is egyre drágább. Pedig ha valaki, hát a Gránit Csiszolókorong- és Kőedénygyár tervezőjeként, majd művészeti vezetőjeként Minya valóban sokat tett (és nyilván nyelt is) azért, hogy a gyár is jobb formát futhasson. Most kiállított anyagában már csak jelen vannak, de nem meghatározók a használati tárgyak. Mellettük a szintén közösségi hasznú épületkerámiák még keresik a kapcsolatokat, a legfrissebb munkák — játékos, szoborszerű plasztikák — azonban már befeléfordulásról tanúskodnak. Ki vonult ki, honnan — a tervező az iparból vagy az ipar a tervezésből?

... E kafkai átváltozás David Cronenberg filmjében valamivel lassabban, ám annál iszonytatóbban játszódik le, fokozatosan borzasztva el a nézőt. *A légy* — amely Kurt Neumann 1958-ban készült, immár klasszikus horror-sci-fijének újabb változata és az eredeti George Langelaan-novella teljes átfogalmazása — egy olyan zseniális tudós történetét beszéli el, akinek génjei egy teleportációs kísérlet során véletlenül összeolvadnak a közönséges házi légy génjeivel. Brundle tehetetlenül szemléli rovarrá válását. Előbb groteszk, majd ijesztő szörnnyé való átalakulása elementáris erejű, és olyan őrülethez vezet, amelyet a tudós már képtelen kordában tartani.

A „horrorok hercegeként" emlegetett kanadai David Cronenberg — az *Agyfürkészők*, a *Videodrom*, *A holtsáv* neves rendezője — nem érte bel a légy és az ember „egybeolvadásának" hátborzongatóan érdekes, aprólékos ábrázolásával. Filmjében a szenvedélyes, s végül tragédiába torkolló szerelemnek is helyet hagyott. De *A légy* mindenekelőtt horror. Félelmetes, nyugtalanító, szörnyű és gyakran bizony gusztustalan. Bár a főszerepet alakító Jeff Goldblum zseniálisan mutatja be, hogyan lesz a zárkózott és félszeg tudósból dühöngő szörnyeteg, itt elsősorban az elképesztő fantáziájú maszkmester, Chris Walas brillírozik. A *Szörnyecskék* híres szülőatyja valósággal tobzódik a speciális maszkok, bábuk és figurák megjelenítésében. Meg is kapta a legjobb maszkért járó Oscar-díjat.

Fantasztikus trükkök során át lehetünk tanúi egy megdöbbentően hitelesnek ható, s éppen ezért ijesztő metamorfózisnak, egy új rovar, a „Brundle-légy" megszületésének. Lesznek, akik már az átalakulás kezdetén — amikor a tudós körmei lassan leválnak, ujjából pedig fehér váladék fröccsen ki — kimennek a moziból. Pedig a „java" még csak azután jön ...

Hollós László

Kaján Tibor

1921-ben született Miskolcon
1940: reáliskolai érettségi
1945: szerződteti a Ludas Matyi
1950: diploma a Képzőművészeti Főiskolán
1954: Munkácsy-díj
1959: megjelenik a „Meglepő táblák"
1962: kiadják a Circus Maximus-t
1963: Tolentino, Ezüst Kupa
1964: Bordigiera, II. díj. Ez évben lesz a Tükör munkatársa
1969: Kaján Lexikon
1970: A Magyar Televízió „Karika-túra" c. filmsorozata az ő munkásságának bemutatásával indul
1972: Apropos címmel német kiadásban jelennek meg karikatúrái
1973: megjelenik a „Kaján képernyő" című karikatúra-gyűjteménye
1974: önálló kiállítás Szegeden a Móra Ferenc és Budapesten a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

[Lóska]

Loska Lajos: Kaján Tibor...
Művészet, 1975. július - 30 oldal.

TAVASZI ÁLOM

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 16.

Kajáń Tibor, karikaturista

HOGYAN RENDEZZÜNK SZÖRNYŰ KIÁLLÍTÁSOKAT? — AHOGYAN A KARIKATURISTA ELKÉPZELI

Csoportoknak és iskoláknak tegyük lehetővé, hogy gyorsan végezzenek

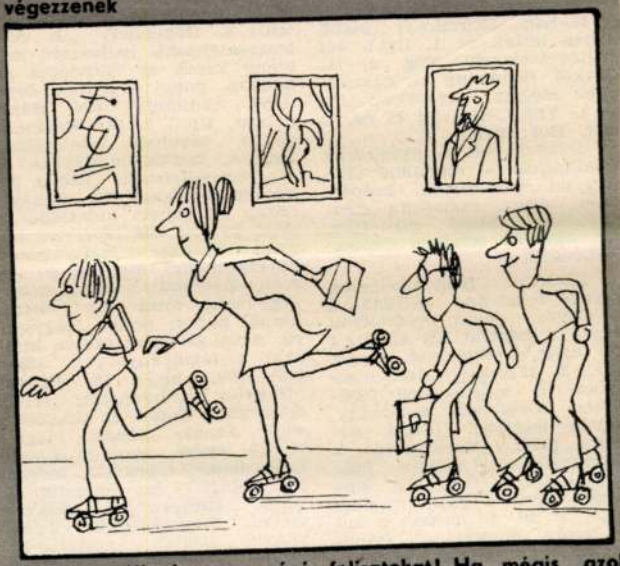

Ne használjunk magyarázó feliratokat! Ha mégis, azok korszerűek legyenek

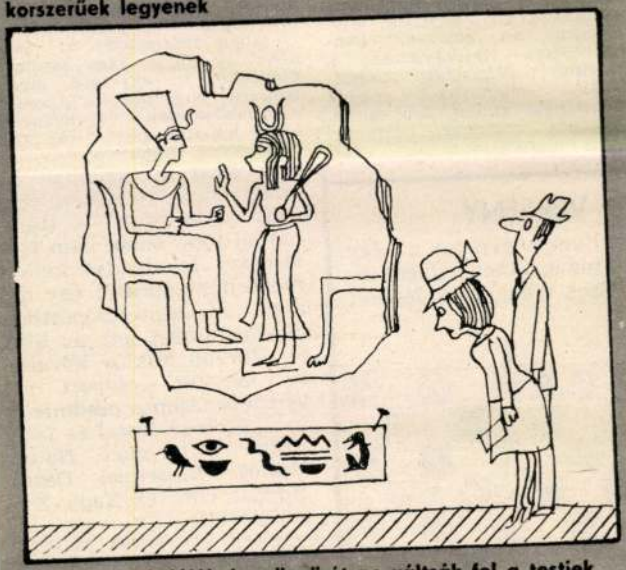

A szellemi táplálékok gyönyörét ne váltsák fel a testiek
(Kajáń Tibor rajzai)

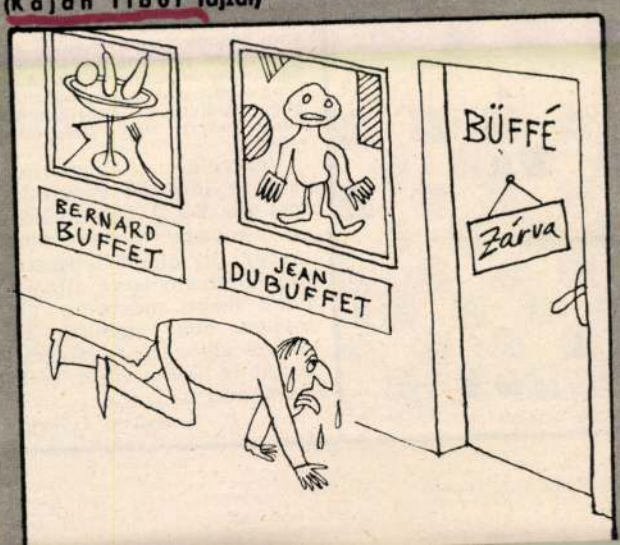

— : Magyará
Élet és Tu

822-823
XXXIII/26

(Korponai): „A világos bástya elbújik a mattháló sarkában, mint a pók a hálója szélén, s ott áll lesben a sötét király elfogására." (Soós Zoltán, Bp.); 4. (dr. Hajdú): „Csinos feladat! A helyes megoldás a megtévesztő lépések között igen ügyesen, szellemesen van álcázva." (Andics Benő, Nyíregyháza); 5. (Haring): „Vonalzáró, tisztázó, ellensakkot engedő kulcslépés, finom fenyegetés, egységes szerkezet, harmonikus mattválaszokkal." (dr.

(„Összhang" szocialista brigád, Mélyépterv;) és végezetül az egész sorozatról: „Nagyon szépen összeválogatott feladványok voltak, gratulálok." (Major Levente, Románia); „A rovatvezető a megoldás-magyarázatokkal hatékony és segítőkész feladványfejtő tanfolyamban részesítette az olvasókat. A laikus vagy ösztönös megfejtők az egyszerű, mégis sokrétű eligazítások nyomán nélkülözhetetlen alapismeretekre tehettek szert." (dr. Garami Emil, Battonya).

Ő VERSENY

ejtő versenyen ezt a négy . Mindegyikben világos in-. Csak világos első lépését

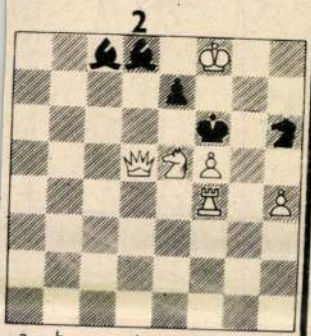

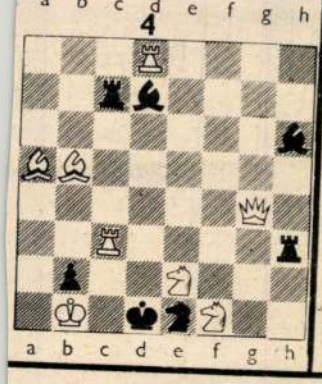

A Kossuth Klubban az ankét során rendezett versenyünkön négy — tizenhatnál több bábot nem tartalmazó feladványt kellett megfejteni ábráról egy óra alatt. A mestercsoportban *Szöghy* József lett az első, őt *Morvay* Miklós követte, az „amatőr" csoport két győztese (azonos eredménnyel) *Molnár* József és *Szegi* Antal volt, őket *Hanzli* Miklós, *Bessenyei* Dezső, *Magyar* Ottó és *Nagy* Zoltán követte.

Avégett, hogy azok az olvasóink is kipróbálhassák erejüket, akik ankétunkon nem vettek részt, közöljük a négy feladványt, s azt javasoljuk, ki-ki figyelje az órát: hány perc alatt oldotta meg a feladványokat, majd **jövő heti számunkban** nézze meg a megoldásokat, s ugyanott azt is megtudhatja, hogy ankétunk győzteseinek hány percre volt szükségük ehhez.

Végezetül elmondjuk, hogy a jövő év elején ismét sor kerül versenyünkre. Anyagát ismét több műfajú és eltérő lépésszámú feladványokból állítjuk majd össze, mégpedig oly módon, hogy egyúttal tizenkét egyszerű feladványtémát is bemutatunk, részletes magyarázattal.

Bakcsi György

Kaján Tibor

grafikusművén (karikaturista)

Karikatúrája a heti Új Tükörben.

Új Tükör
1989 á

angyalszárnyú ragyogó-fehér pribékek őrjárata az előadásban levizeli az embert, s még jó, ha nem csinál belőle észrevétlenül informátort, hogy csak később vegye észre: árulóvá tették. „A titok kapujában" a hatalmak álarcot viselnek, a produkció időszerű társadalmi mintavétel lett az álarc viselése és elviselése tárgykörében.

Szikora János legnagyobb érdeme, hogy az eredménye mégsem ledorongol, hanem egészségesen lázít a felettünk köröző sátáni őrjáratok ellen. Az egyéni tragédián felül sokunk e századvégi sorslehetőségére is ráismerünk. Nemcsak Mertz Tibor érzékenyen megformált Renatusában. Armande-dal sem csak a nő tragédiája esik meg: Bajcsay Mária a társadalmi kilátástalanság szálát is beleformálja remek ívű alakításába. Kátay Endre, Roczkó Zsuzsanna és Mészáros István pontos szerepformálása mellett figyelmet kíván az előadás színlapon nem szereplő nevű fénymestere. Hiszen Zeke Edit jól tagolt díszletében és jelmezeiben a játék ettől is kapott sajátos szikorajánosi légkört, ettől is szép emlékezés Zala Márk sorsára.

Földessy Dénes

Kiállítás

TALÁLKOZÁSOK
Magyar Nemzeti Galéria

A magyar mellett kicsit az osztrák nemzeti színekben is (ld. Bécs főpolgármesterének látogatása, a Budapest köszönti Bécset rendezvénysorozat, és persze a növekvő osztrák—magyar idegenforgalom) megrendezett Tavaszi Fesztivál egyik jelentős eseménye volt a Galériában a közös festészeti bemutató. Osztrák részről anyagát a Zentralsparkasse der Gemeine Wien mintegy 6000 darabos gyűjteményét reprezentáló válogatása adta. Tudni való, hogy ez

nyek szintjén történik."

Az októberben Bécsben, most pedig Budapesten bemutatott anyag osztrák képei arról tanúskodnak hogy a bank — szakemberek ítéletére támaszodva — sikeresen megvalósította koncepcióját, és az utóbbi évtizedek osztrák művészetének minden fontos irányzatából, közöttük például itt a kiállításon a Hermann Nitsch nevével fémjelzett szélsőségesebbekből is mondhat magáénak fontos műveket.

A Magyar Nemzeti Galéria részben saját anyagából, részben külön erre a kiállításra bekért friss művekből válogatott. A háború után években tűrtként, majd a hatvanas évektől egyre erőteljesebben, visszaverhetetlenül jelentkező progresszív művészetet Korniss, Tóth Menyhért, Kondor, Ország Lili képeivel, a mai, immár teljességgel elfogadott avantgárdot számos új művel reprezentálva. Ez utóbbiak közül néhány vevőre is talált Ausztriában, ezt a tényt a kiállítás rendezői tájékoztatásul az egyes művek mellett föl is tüntették. **Dévai Endre**

NDK-BELI ÉS MAGYAR FIATAL MŰVÉSZEK MUNKÁI
Ernst Múzeum

Az anyag a Magyar Kultúra Napja alkalmából korábban az NDK-ban szerepelt, most az NDK Kultúra Napjai Magyarországon című, szerencsétlen módon a Tavaszi Fesztiválhoz igen közelre időzített rendezvény keretében látható először Budapesten majd a Miskolci Galériában. Mindkét országot fiatal, 35 éven aluli művészek képviselik, e generációs hovatartozás s a belőle következő őszinte és heves indulatok nyílt képi megfogalmazása egyben szinte az egyetlen közös sajátossága a rendezésben is két külön csoportként bemutatott magyar és NDK-beli alkotók műveinek. Az indulatok hőfokában és irányultságában már lényeges eltérések mutatkoznak: a német expresszionizmus hagyományai szorosabb, d

KAJÁN TIBOR

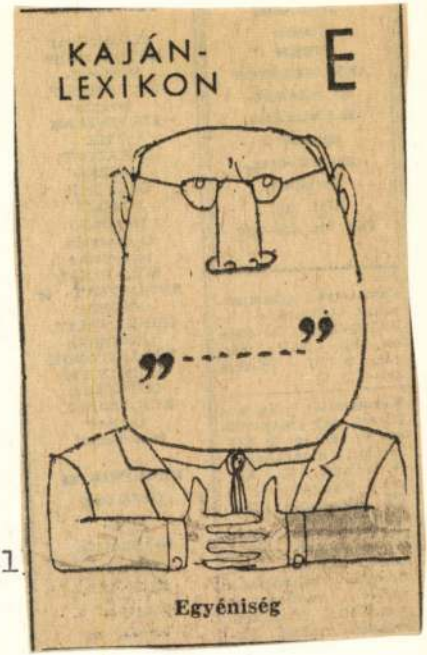

Magyar Hirlap 1975/230/1

230/13

Kajan Tibor, karikaturista

karikatúrát felhasználták az
első dánál

—: Kajdu R.F.: A Bábszínház Avignonban 7.
Népszabadság, Bp. 1977 aug. 12.

Kaján Tibor

Grafikusmúvén

Heti vajra az Új Tükrben.

Új Tükr,
1989 aug. 6.

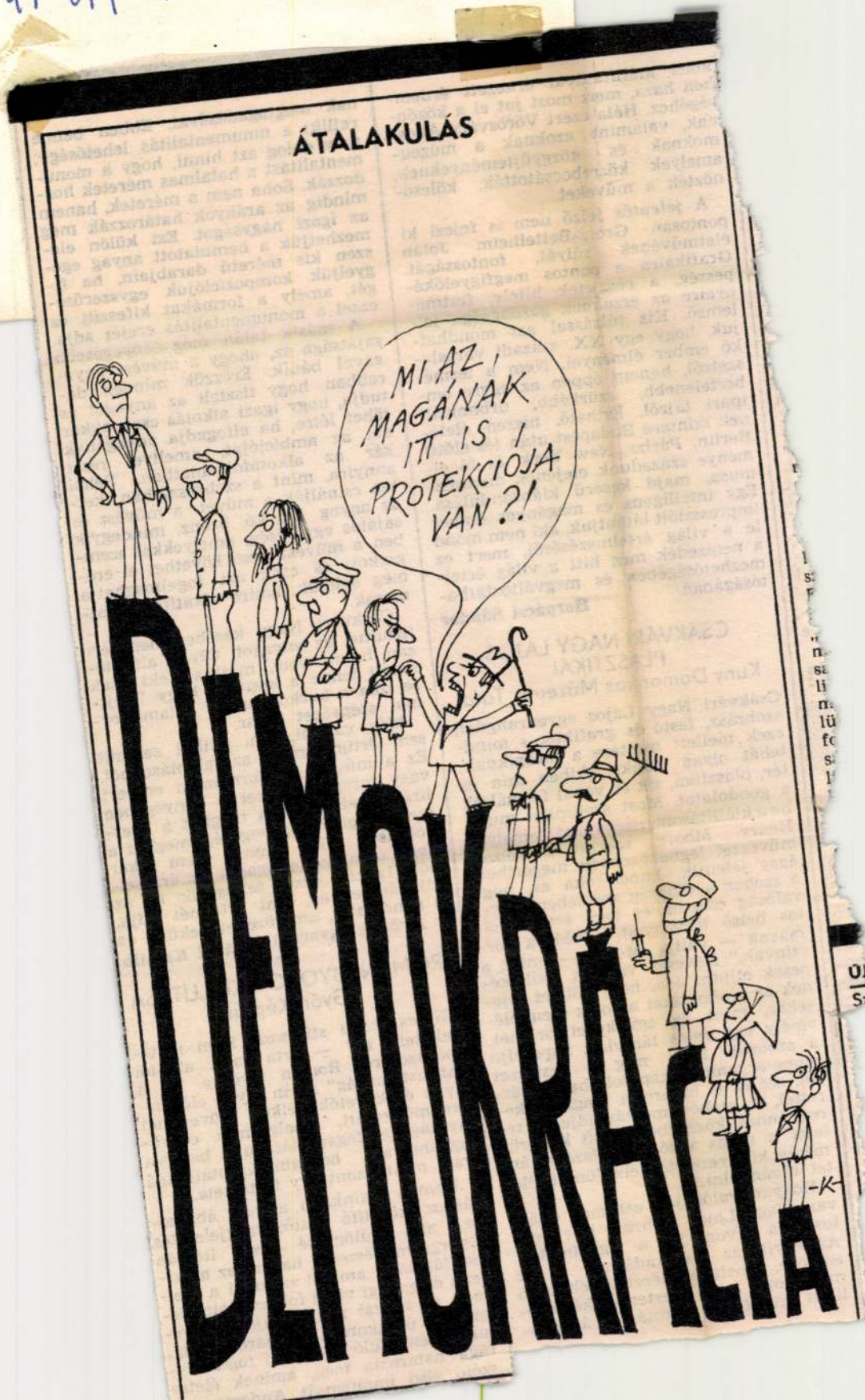

kolci kiállítás
ben haza, mert
égéhez. Hála e
nak, valamint
moknak és
amelyek közre
nözték a művek

A *jelentős* jelz
pontosan Gross
életművének sú
Grafikáira a por
pesség, a részlete
nyeire az érzelmek gazdagsága jel
lemző. Kis túlzással azt mondhat
juk, hogy egy XX. századi városla
kó ember élményei. Nem a termé
szetről, hanem éppen az egyre em
bertelenebb, szürkébb, urbanizált
ipari tájról. Érthető, hiszen életé
nek színtere Budapest után (és előtt)
Berlin, Párizs, New York, és fő él
ménye századunk elejének dinamiz
musa, majd keserű kiábrándulása.
Egy intelligens és magányos ember
impresszióit láthatjuk, aki nem mond
le a világ értelmezéséről, mert ez
a nemzedék még hitt a világ értel
mezhetőségében és megváltoztatha
tóságában.

Horpácsi Sándor

CSÁKVÁRI NAGY LAJOS PLASZTIKÁI

Kuny Domonkos Múzeum, Tata

Csákvári Nagy Lajos egyenrangúan szobrász, festő és grafikus, s mind
ezek mellett mestere a mozaiknak:
tehát olyan valaki, akiben szín és
tér, plasztika, sík és vonal formálják
a gondolatot. Most szobrokat mutat
be a kiállításom, szobrokat, amelyek
Henry Moore szerint a képző
művészet legnehezebben megérthető
ágát jelentik. Ennek oka az, hogy
a szobor a többség szemében tárgyi
valóság csupán, és nem értik sajá
tos belső törvényeit. „Több a for
mavak — vallja Moore —, mint a
színvak." Kevesen vannak, akik ké
pesek eljutni oda, hogy többet éljé
nek át a plasztikai alkotás szemléle
sekor, mint az emlékezet örömét,
amely egy valós tárgyhoz kapcsolja
a szobrot. Mert míg a festészet
nincs organikus kapcsolatban a tér
rel, sőt el is határolja magát a ke
rettel, a szobor megtámadja a te
ret, annak közegéből szakít ki terü
letet a maga valósága részére, ám
mégis környezetétől elkülönült éle
tet kíván élni.

Hogyan valósítják ezt meg Csák
vári Nagy Lajos szobrai? Két saját
tosságra hívom fel a figyelmüket.
Az egyik az elszakadásnak az az
eszköze, amely a méreteltolódásban
mutatkozik meg. Mesterien képvise
li itt ezt néhány alkotás az átlagos

ezzel a monumentalitás erejét adja.

A másik talán még lényegesebb sajátsága az, ahogy a művész anyagával bánik. Érezzük minden darabban, hogy tiszteli az anyagot és tudja, hogy igazi alkotás csak akkor jöhet létre, ha elfogadja anyagának azt az ambícióját, amellyel részt kér az alkotófolyamatban. Sehol annyira, mint a szobrászatban, kétten csinálják a művet: a művész és az anyag. Fa, kő, bronz, mindegyik sajátos egyéniség, amelyekkel szemben a művész nem követhet el erőszakot, és csak azt fogalmazhatja meg belőlük, amire alkatilag alkalmasak.

Csákvári Nagy kezében nem éri inzultus az anyagot. Olyan alázatosan bánik vele, mintha neki csak annyi lenne a szerepe, hogy lefejtse róla a burkot, amely valami formai szépséget takar.

Még valami, ami nélkül semmit sem értünk meg az alkotásokból. Ez a művész — formázzon embert vagy faragjon széket — lényegében lírával telített, akit meghat a gyermek, meghat a gyengeség, meghat a költőiség, aki semmit nem akar vagy nem tud eltagadni az érzéseiből. Igazán ezzel teljesedik ki az alkotás, ez az, ami értelmét adja, a gondolatot, ami üzenet nekünk és a jövőnek egyaránt. **Dávid Katalin**

ROMÁN GYÖRGY KIÁLLÍTÁSA

Győri Képtár

„Nincs festői stílusom. Nem is törekszem rá" — írta saját alkotói módszeréről Román György. Ez a „stílustalanság" aztán olyan előzmények és követők nélküli művészetet eredményezett, amely más célirányúságú és fogantatású utat bejárva ugyanolyan beskatulyázhatatlanná vált, mint Csontváry festészete.

Nem a leginkább a naiv ábrázoláshoz közelítő festői megjelenítés az, ami különössé teszi Román György művészetét, hanem az a furcsa látószög, amiből szemléli a szellemi és anyagi világ folyamatait, elemeit és reagál rájuk. Sajátos egyéniségét öregkorára is maradéktalanul érvényesülő gyermeki fogékonysága határozta meg, aminek életre szóló első impulzusát Ander

Kaján Tibor

grafikusművén (Jaci Jafenista)

Heti vajra az Úi Tükörben

Uj Tükör
1984
febr. 11.

... és régi templomfalak klasszikus mozaikművészetét, Balázs munkáit a műfaj lírájának tekinthetem. Ahogy eposzban és haikuban a szó anyagát egyaránt a költői gondolat kapcsolja össze, ugyanúgy egyanyagúak és egylényűek ezek a képek is, mondjuk, a bizánci mozaikpadlókkal: márványos elemeiket a festői látványigazság cementezi össze.

Ezért lehetnek ennek a kőkalendáriumnak a kőhónap kőképei emblematikus egyértelműségükben is gazdagon sokjelentésűek, ahogy az ősi szimbólumok: a kínai kin-jang, a Dávid-pajzs, a kereszt. És bizonyára ez az, amiért a kő — ha egyáltalán akarhat — mozaikká akar válni.

Varjas Endre

HALÁSZ KÁROLY FESTMÉNYEI
Pécsi Galéria

Katalógus-előszavában Hegyi Loránd „Halász Károly-jelenség"-ről ír a művész immáron két évtizedes munkásságát jellegzetes közép-kelet-európai avantgárd művészpályának tekintve, mely egyfajta gerillataktika jegyében „mindig más médiumban nyilatkozik meg, mindig más terepen bukkan fel, váratlanul és előkészítetlenül: mert nem oeuvre-t épít, hanem kérdéseket vet fel és problémákra (gyakran hiányokra) reflektál". Az ilyen alkotó nem egy módszeresen fejlesztett, hosszú távú program alapján dolgozik, hanem hosszú időn keresztül tevékenysége létjogosultságának elismertségéért kell (kell?) harcolnia, a művészeti intézményrendszer perifériáján működve. Ami késik, azonban nem múlik. Halász — s generációja — ma kezd „befutni": rangos hazai és külföldi kiállítások, ösztöndíjak, publikációk segítenek helyére tenni a dolgokat, s a mozaikokból összeálló életműről is kiderül, hogy az egyes rétegei között sokkal koherensebb az összefüggés, az átmenet, mint azt első pillantásra gondolnánk. Halász esetében az út az op-art, hard-edge, hiperrealista festészeten, land art, videoakció, konceptművészeti kísérleteken, neokonstruktivista, geometrikus szobrászati tevékenységen keresztül vezetett ...

VELEKEI JÓZSEF LAJOS GRAFIKÁI
Városi Kiállítóterem, Kalocsa

Ártér a címe a kiállításnak; a közvetlen természeti összefüggést a terem közepén uszadékfákból összerakott kompozíció érzékelteti, mert a falakon látható mintegy ötven grafika a fák embervilágába vezet.

Ahogy az ember is mindig újrakezdi — ki tudja, miért, milyen ösztön parancsára — megtaposott életét, az ártéri fák is, törve-zúzottan, kínjukban hetvenhét göcsörtöt növesztve, ha levonult az ár, újra kizöldülnek.

Velekei az egyetemes természet felől szemlél minket, embereket. Már korábbi, 1985-ös bajai kiállításán is ezzel kísérletezett. Akkor a kövek lemálló, új formációkká összeálló alakulatainak jeleivel beszélt világunkról. De a kövek túl zárt, befejezett formáknak bizonyultak. Most az Ártér fái szabad, szenvedélyes virtuóz rajzokat indikáltak, melyekben kifejeződik mindaz az öröm, bánat, kín, szárnyalás és küzdelem, amiben ember-árterünk világában részünk van. (Bűnbánó, Családi ügy, Megkötözve, Alá' szolgája, Délidő, Révület, Corpus . . .)

Bizonyos témák három dimenzióbe kívánkoztak, így készült öt samottplasztika is, szerves harmóniában a grafikákkal. Különös érzés fa formájában szembesülni önmagunkkal. A helyzet alázatra és önvizsgálatra késztet, hiszen ezen a természet felőli ablakon át a gőgös Ember sem több vagy különb, mint akármelyik ártéri fa, kiszolgáltatva az élet-halál örök körforgásának.

Stark Ágnes

Film

D'ANNUNZIO
Olasz film

Mivel az emberek nagyobb része párkapcsolatokban él ...

Kaján Tibor

grafikusművész

Heti vasárnap az Új Tükörben

Új Tükör
1989
jan.
29.

Tevékenységét sok templomunk őrzi. Többek között Dunatetétlenében és Kecel-Újfalu kápolnájában falképet festett. Mélykúton készült képeinek zöme a kalocsai városi tanács és a jánoshalmi Belon Gellért gyűjteményben található.

Járt Párizsban, Bécsben, Salzburgban, s élményeit számos képben örökítette meg. Többször eljutott az Egyesült Államokba is. South Bend templomában 200 négyzetméternyi falképet és 36 négyzetméter szárnyas oltárt festett. A spanyolországi Fatimában 12 színes ablakképet készített. A Római Pápai Intézetben 19 műve található. A Szent István-kápolna oltárképét is ő népesítette be Árpád-házi szentekkel. 350 képet ajándékozott az esztergomi Keresztény Múzeumnak, a Budapesti Művészetbarátok Egyesülete pedig kereken 700 alkotását őrzi.

Prokop Péter képei megerősítenek abban, hogy érzékeny emberként alkotja műveit, aki az átélt események szintézisét vetíti elénk. Nem megfesti a környezetében látott szenvedő embereket, hanem emléket állít a mindenkori szenvedőknek, legyenek azok parasztemberek, katonák vagy haláltáborba hurcolt foglyok. Prokop Péter emberismerete és emberszeretete biztosította a tapasztalatok leszűrését, élményei akár több ember életét is megtölthetnék. Művészként is mindig hű volt önmagához, nem ingatták meg stílusok, nem vakították el technikák, megmaradt érzékeny, emberszerető művésznek. Ez az eltökéltség már fiatalkorában is megvolt benne, a kor legnevesebb művészei voltak tanárai a Képzőművészeti Főiskolán, mégsem alkotott barcsays, domanovszkys vagy kmettys képeket, pedig művészetüket szerette, tisztelte.

Mostani kiállítása szűk válogatás. Képeinek témája legalább olyan sokszínű, mint élete. Tájképek, csendéletek, portrék, egyházi témájú képek váltogatják egymást. A Budapesti Művészetbarátok Egyesülete — melynek több mint egy évtizede tiszteletbeli tagja — a Csontváry Teremben reprezentatív kiállítással tiszteleg a művész előtt.

ban, Valladrisban, Münchenben nyert. 1979-ben Munkácsy-díjjal ismerték el törekvéseit. Egyéni tárlatok sorát rendezte itthon és külföldön. A műfaj hazai és nemzetközi kollektív bemutatóin rendszeresen kiállított. A meghívások Moszkvába, Londonba, Velencébe, Bostonba szóltak.

Nagyon időszerű volt, hogy végre itthon is számot adjon a csúcsok felé törő pályán megtett lépésekről. Majthényi Károly és Bartha László után a harmadik vasi művészként állít ki a képtár galériáján.

Az elütő korszakokat képviselő porcelánok a lenyűgöző, kísérletek sokaságával megszerzett biztos anyagismeret, a fantáziával társult alkotókedv és a következetesen felépített, mozgalmas, máskor visszafogottabb formai rend harmonikus egységét tükrözik. Ablakai — a fotót és a szitanyomást együtt alkalmazza — vonzó világra nyílnak, ahol inkább a nyugalom, a fény, mintsem a valóság drámaisága uralkodik. Legfeljebb a szeszélyes gyűrődések tördelte képek sejtetnek valami mélyben dúló küzdelmekről. Idolljai a felületen megjelenő szín, máz fény, dekoratív folt, felcsavarodó vászon szimbólumhordozó szerepét kölcsönözve fejezik ki jelentésüket. A jelen állapotát magukban rejtő „roncsolások" tükrében minden gond nélkül felismerhetjük a pusztulás rémképei felett érzett aggodalmat, megtöretéseink, elbukásaink emberi-erkölcsi széthullásunk lehetséges jelképeit.

A korszakot záró s nyitó művek kulcsát félszáznyi „zsebkerámia" rejti. Geszler ezekkel minden felmerülő kérdésre választ kínál, kísérletekre, munkafolyamatokra, stációkra, képzeletre, a teljesség felvezető útra. Beavat a titokba, amely nem titok többé: művekbe sűrítve maga a kézzel fogható, szemmel simogatható valóság. **Salamon Nándor**

KÖNIG FRIGYES FESTMÉNYEI
Dorottya utcai galéria

„A fintor albuma" — ez lehetne a alcíme Kőnig Frigyes kiállításának. Mert a tíz — aprócskától az oltár

Kaján Tibor

grafikusművész

Karikatúrája a heti Tükörben.

Új-Tükör. 1989 nept. 24.

HÍDAVATÁS

…lat majd egyszer a most megalapított szimmetriaügyi társaság még létre sem jött folyóiratában. S e kiállításnak is bizonyára lesz katalógusa, amely eligazít — majd.

Most azonban tétován nézelődik a látogató a furcsa művek között, amelyek valahogy bizonyára összefüggenek; s kérdi: vajon mi a kapcsolat a hagyományos jávai batikolt kelmék és a posztmodern jegyében fogant monumentális, kultúrhistorizáló festmények, a vásári fotós sablonnal készített elsőáldozó-képei és a komputergrafikák között? Túl azon, hogy a mindenségben minden szimmetrikus — vagy sem.

Ha eligazítást nem is ad ez a kiállítás a szimmetria mibenlétéről (felfogható világrendezési elvként vagy — egyszerűbben és esetünkben — praktikus képkompozíciós eljárásként), legalább számos jelentős képzőművészeti alkotást bemutat, a hetvenes és nyolcvanas évek magyar avantgárdájának nyomot hagyó műveit, amelyek számára eleddig nemigen akadt hely a nemzet galériájában. Erdély Miklós itt szereplő rajza — mottója: a világegyetem emberalakú — bölcs, mint összes többi műve is. Lantos Ferenc vagy Molnár Vera szisztematikus munkái a hetvenes évtized jellegzetes vizuális kutatómunkájának alapvető dokumentumai. S a felsorolás, méltatás még hosszan folytatható.

Szóval kár, hogy egy különleges lehetőséget — a szimmetria mint szemléleti, kulturális, művészi kulcsfogalom körüljárását — megint csak nem használták ki a muzeológia szakemberei.

Bán András

FÖLDÜNK ÉS A VILÁGEGYETEM
Iparművészeti Múzeum

Meg kell tudni, hol van az a földrész, ahol az özönvíz előtt éltek az emberek, hol esett bűnbe Ádám és Éva, hol van maga a paradicsom, merre található Atlantisz, melyik szigeten élnek csak asszonyok, és hol laknak az egyszemű óriások. Meg a sárkányok, a kentaurok, egyszarvúak, hol terem a mandragóra, merre élnek a griffek és melyik tengerben csábítják szirének és melyikben

…segíti az ég is, önálló életet élő, távoli csodáival, amelyeket bika, kos, medve, kutya alakjában legjobb szintén szépen, pontosan odarajzolni. A föld fölött van az ég, és a földgömb éppen belefér egy éggömbbe. A végtelenség bőrrel bevont finom tokjába zárt földi világ alig nagyobb egy almánál — az Iparművészeti Múzeum földgömböket, éggömböket és csillagászati gömböket bemutató kiállításán összecsukható, zsebben hordható, mindig kényelmesen a kezünk ügyébe eső tájékozódási eszközöket is láthatunk. A földrajzi tényszerűség után következő második probléma: hogyan lehet a sík térképet a gömb formájára ráterelni, a távolságok torzulása nélkül visszaadni a geográfiai tudást? A szegmensek szerkesztése külön tudomány, a rajzolatok és feliratok metszése külön művészet. A kartográfia történetébe enged bepillantást az ELTE térképtudományi tanszékével közösen a nemzetközi Coronelli Társaság anyagából rendezett, három évszázad különleges föld- és éggömbjeit bemutató kiállítás, amelynek nyitva tartását október közepéig meghosszabbították.

Acsay Judit

Film

BÉCS – 1938
Osztrák film

A világvárosi hangulatú, monarchikus patináját kikezdhetetlenül őrző Bécsben látszólag minden a régi. Szól a valcer, zsúfoltak a kopottas kiskocsmák, és az elegáns kávéházak, és továbbra is fontos társadalmi eseménynek számítanak a színházi bemutatók. Csak éppen a levegőben szinte kézzel foghatóan nő a feszültség, az egyre bizonytalanabb jövőről szőtt sötét gondolatoktól pedig senki sem szabadulhat. A Német Birodalom fenyegető szomszédságában, törékeny függetlensége utolsó napjait élő Osztrák Köztársaság a színhelye Wolfgang Glück rendező filmdrámájának. Az osztrák történelem legsötétebb korszakának kezdetén vagyunk, az Anschlusst közvetlenül megelőző hónapokban. A *Bécs — 1938* című, nem titkoltan

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON T

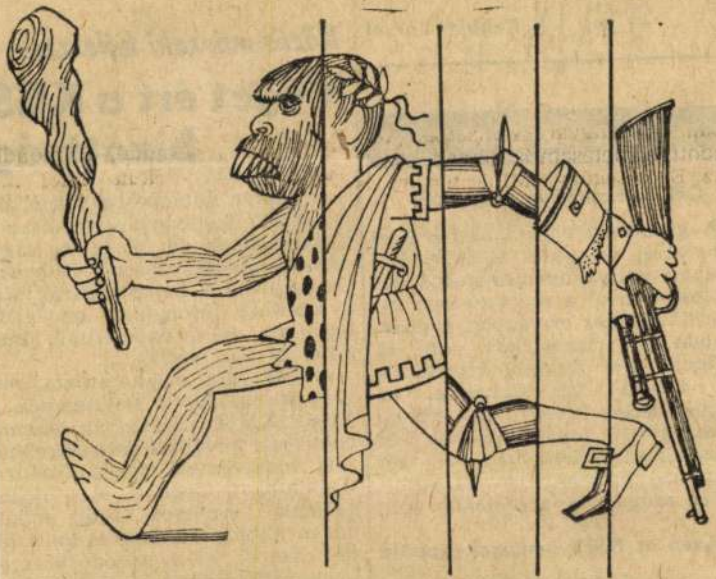

Történelem

Kaján Tibor

1968 OKT 3

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

MAGYAR HÍRLAP

KAJÁN TIBOR ÉS KASSOWITZ FÉLIX grafikusművész elutazott az NSZK-ba. Gelsenkirchen város képtárában magyar karikatúrakiállítás nyílik szombaton. Tizenhárom neves karikaturista mintegy 150 alkotását láthatja majd a német város közönsége egy hónapon át.

1004

KAJÁN TIBOR

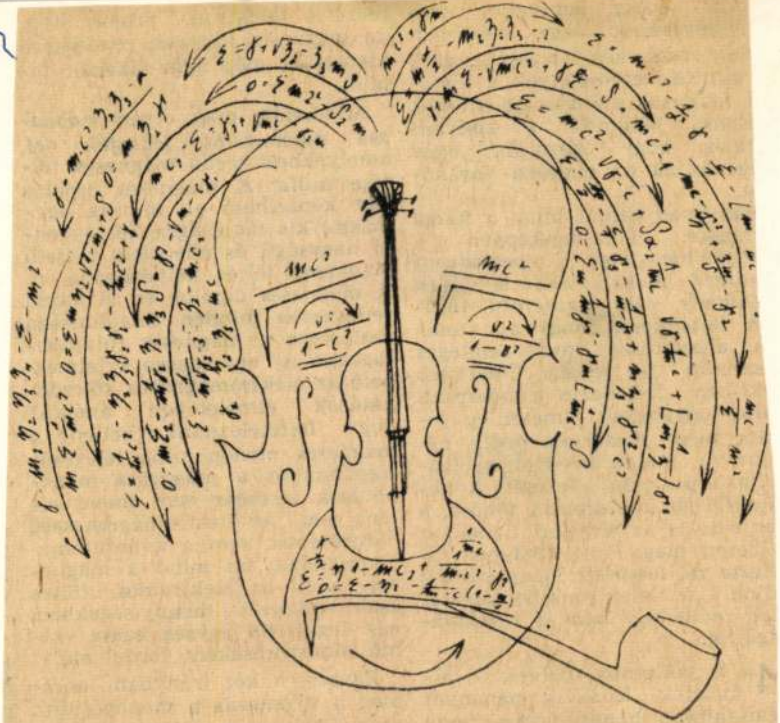

Einstein. Kaján Tibor karikatúrája

Magyar Hir

74° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttore: Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

1021 **20129 MILANO**

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

IL MARCHIGIANO Tibor Kajan
VIALE DELL'INDUSTRIA 207
(PESARO) 61037 M O N D O L F O

30 GEN 1975

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO
STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA
MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA
L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO
STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA
MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA

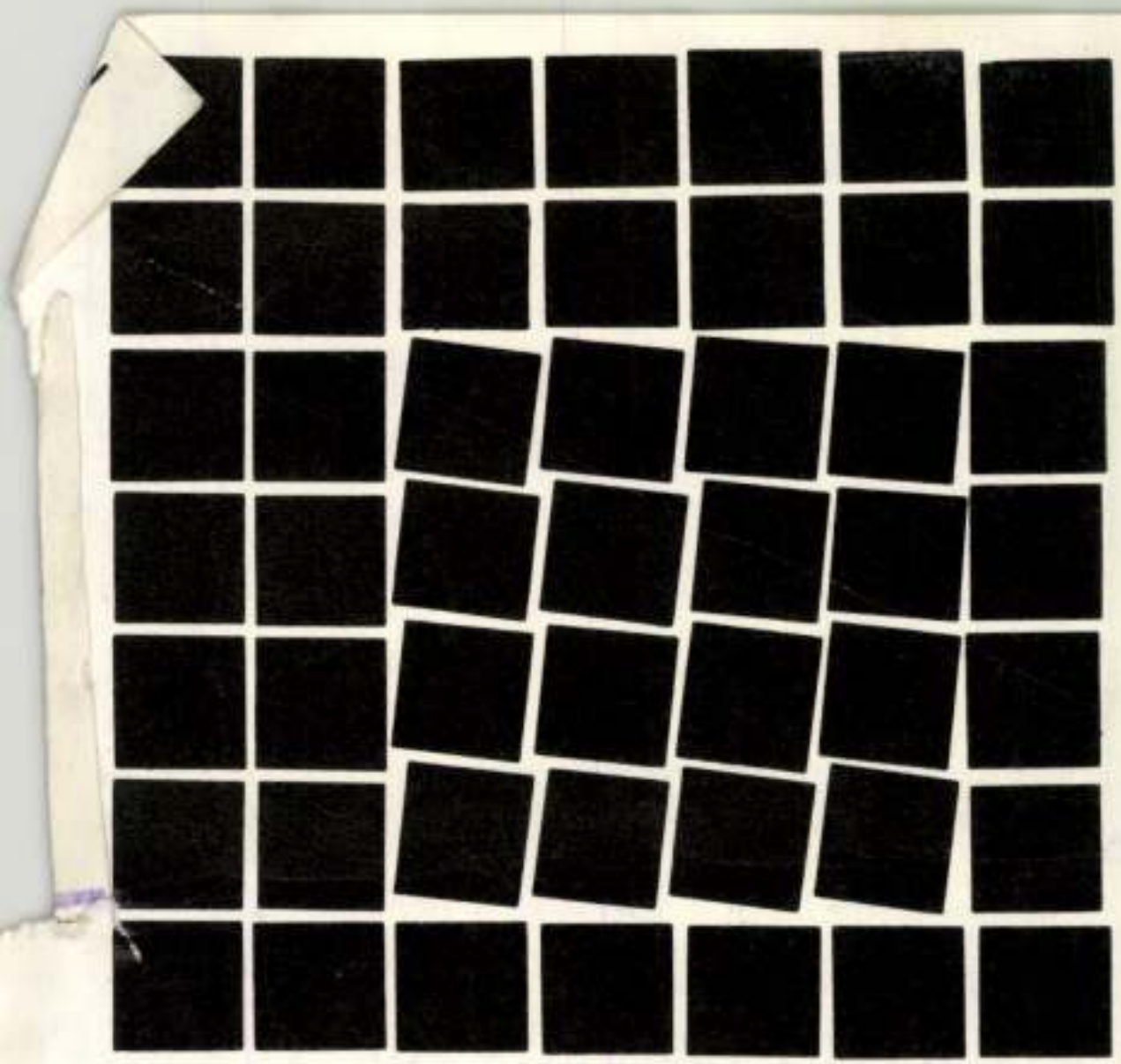

Olivetti classificatori, armadi, schedari
I classificatori, gli armadi e gli schedari metallici Synthesis prodotti dalla Olivetti risolvono in modo radicale e razionale il problema della conservazione e dell'archiviazione dei documenti: nelle grandi organizzazioni, nei medi e piccoli uffici, negli studi privati. Massima capacità nel minimo spazio. Ordine. Riservatezza. Immediata accessibilità. Rapidità di ricerca. Un archivio Synthesis è un archivio che funziona.

olivetti

Due tra i manifesti più significativi della importante rassegna umoristica.

le D'Annunzio, Ermete Zacconi, Ruggero Ruggeri.

"Ci sono voluti due anni di sforzi per riuscire ad ottenere queste marionette", ci confida Cesare Angeletti, "abbiamo dovuto rifare tutti i vestiti che i personaggi indossano perchè il tempo e i tarli li avevano rovinati". Ci dispiace non menzionare tutti gli artisti ricordati dalla mostra e non descrivere le opere esposte. Sembra di fare un torto a tutti gli artisti che sono stati qui trascurati, ma lo spazio è tiranno.

Ne elencheremo alcuni per far tacere un pò la coscenza; la scelta è fatta a caso: l'ungherese Tibor Kajan, il famoso brasiliano Fernandez Millor, Fabio Failla, Marques De Serafin, Mastroianni (vi ricordate il suo zoo?) Angelo Beni, Cleto Tomba, Danilo Aquisti, Born Adolf, Zaransky Vlasta, (notissimo è il suo pensatore) Walter Molino.

Agli altri, cioè quasi a tutti, chiedo scusa!

Quello di Tolentino è un museo prezioso del quale non si possono raccontare le emozioni e le sensazioni suscitate: si possono soltanto provare. L'unica cosa che possiamo fare è invitarvi a visitarlo, senza fretta perchè di tempo ce ne vuole.

A questo proposito Pierluigi Buglioni, umorista grafico marchigiano presente con alcune sue opere alla mostra, dice: "Le Marche sono una regione che ha la fortuna di possedere un museo unico al mondo, ma la cosa non ha l'eco che meriterebbe. Il richiamo verso questo importante bene culturale dovrebbe essere messo in rilievo e pubblicizzato. L'umorismo grafico è cultura, una cultura che a livello popolare si dimostra e rivela più immediata della pittura essendo facilmente comprensibile".

Abbiamo parlato della mostra, degli artisti, ma non abbiamo definito una cosa fondamentale: che cosè l'umorismo?

Nel catalogo della 7ª biennale internazionale dell'umorismo Lucio Gianieri esprime alcuni concetti che si adattano molto bene ad una risposta: "Le cose di questo mondo si dividono in cose che fanno ridere e cose che fanno piangere. Probabilmente si tratta delle medesime cose viste sotto due angoli diversi: uno dei quali è appunto l'umorismo, il cui segreto consiste soprattutto nel saper ridere delle cose che invece farebbero piangere".

Non per questo bisogna credere che la caricatura debba obbligatoriamente far ridere. Essa deve soprattutto far pensare. Questo è il suo compito e se riesce a far pensare facendo ridere, tanto meglio. Giorni fa uscendo dall'Hotel Laurens di Avignone dove si tiene la mostra internazionale dell'umorismo, Tim diceva che i disegnatori satirici moderni sono "troppo preoccupati". Non disegnano che bombe atomiche, scheletrici bambini affamati, Nixon, razzismo . . . Strano modo di ridere!

E perchè? I giovani si illudono sempre di aver inventato l'acqua bagnata, pur ripetendo atteggiamenti e situazioni esterne come quel tale che riabbottonandosi i calzoni, esclamava trionfante: "Eureka! ho inventato l'amore! ". Nella sua lunghissima storia, la caricatura ha sempre preferito i soggetti "neri" — si direbbe oggi — ai soggetti ridanciani. Alle suocere, ai naufraghi, al padrone o alla padrona a letto con la cameriera, ha sempre preferito polemizzare, combattere, lottare disperatamente, perchè questo era, è, e sarà, il suo compito essenziale, più generoso e più utile alla società la quale non sa neppure dire "grazie"! ".

Gianfranco Lombardi

CIRCA 300.000 IN TUTTA LA REGIONE: 90.000 IN ANCONA, 70.000 A PESARO, 67.000 A MACERATA, 65.000 AD ASCOLI,

UNA MAREA DI PENSIONATI

Sono circa trecentomila i pensionati nella nostra regione. Tanti, invero. Forse, anche troppi. Quantomeno l'impressione che si riceve è proprio questa allorquando si raffronta il rapporto "pensionati-popolazione" della nostra regione con quello delle altre. L'indice che ne risulta è dei più elevati e dà modo di constatare che nelle Marche il numero dei pensionati, in rapporto alla popolazione, è più elevato rispetto alla media nazionale. Solo poche regioni meridionali, caratterizzate da zone fortemente depresse, contano nei confronti delle Marche un numero maggiore di pensionati.

Il primato non è nostro solo per una minima percentuale quasi trascurabile. Ad ogni modo le Marche occupano nella graduatoria uno dei posti di rilievo. Un posto conquistato con una incisiva "escalation" espressa in maniera più decisa negli ultimi anni.

Appena dieci anni addietro i pensionati dell'Inps (che sono la stragrande maggioranza ed in talune zone la quasi totalità dei lavoratori in stato di quiescenza) erano circa 133 mila. Attualmente la cifra è più che raddoppiata mentre la popolazione non ha fatto registrare un adeguato incremento. Comunque si sta verificando una attenuazione dell'incremento di pensionati. E questo vuol significare che ci si sta avviando verso un livello di regime, dopo la frenetica corsa alla pensione degli anni passati. Livello di regime caratterizzato dalla quasi stabilità del numero di pensionati attraverso una quasi completa compensazione tra il numero dei neo pensionati e quello delle pensioni che cessano.

Un traguardo ancora lontano nel tempo, ma che non rappresenta un miraggio, quantomeno a voler dar credito a certi esperti che hanno studiato ed approfondito il problema.

Non accenna a diminuire, invece, la tendenza, sempre marcata, ad ottenere la pensione di invalidità. Un fenomeno che si manifesta nella forma più decisa nella nostra regione ed in altre regioni del meridione in contrasto, si può dire, con quanto si verifica in tutti i paesi della comunità economica europea ed anche in molte regioni del nord Italia dove i pensionati di vecchiaia sono di gran lunga più numerosi di quelli per invalidità.

La media nazionale è di 93 pensionati di invalidità su 100 di vecchiaia essendo 11.315.841 il numero dei pensionati dell'Inps alla fine dell'anno passato. Di essi 4.891.939 risultano pensionati per vecchiaia, 4.597.768 per invalidità e 1.826.134 sono pensioni erogate a superstiti.

Nelle Marche, invece, i pensionati per invalidità sono più del doppio dei titolari di pensione di vecchiaia. Un dato sintomatico che riassume un po' tutta la situazione della regione sul piano economico e sociale.

Le cause che inducono molti lavoratori marchigiani ad avanzare richiesta di pensione di invalidità sono molteplici e complesse. Non è soltanto l'insorgere di una malattia invalidante a sollecitare l'interessato nella richiesta della pensione prima del raggiungimento del limite di età stabilito per il pensionamento per vecchiaia. Più spesso i motivi vanno ricercati anche nelle stesse condizioni socio-economiche della regione dove, purtroppo, l'occupazione è instabile, il reddito è piuttosto basso e scarse le risorse produttive. La pensione, pur modesta nella sua entità rappresenta, quindi, un incremento di reddito, spesso indispensabile, nel modesto bilancio familiare. Anche le precarie condizioni igienico-sanitarie, specie per quanto riguarda i posti di lavoro, influiscono decisamente ad incrementare il numero delle domande di pensione per invalidità.

L'INVALIDITA'

Tale proporzione si accentua nella gestione dei coltivatori agricoli, coloni e mezzadri dove si arriva alla media di tre pensioni di invalidità per ogni pensione di vecchiaia. Insomma nel settore agricolo ad ogni pensionato di vecchiaia corrispondono tre titolari di pensione di invalidità. Manco a dirlo. Questa richiesta massiccia da parte degli assicurati comporta un notevole impegno per l'istituto che per ogni domanda di pensione di invalidità deve predisporre accertamenti sanitari, visita medica, analisi cliniche, esami radiologici, ecc. Impegni che richiedono tempo e che non consentono, pertanto, la definizione immediata delle domande di pensione da parte dell'Inps, ancorchè i termini si siano notevolmente accorciati con l'introduzione di nuove tecniche e di apparecchiature elettroniche che facilitano il reperimento dei dati anagrafici ed assicurativi del lavoratore. Particolari procedure sono state introdotte, sempre allo scopo di definire sollecitamente le domande di pensione di invalidità, da parte di taluni comitati provinciali i quali hanno deliberato di decidere, in sede di ricorso, le domande in base alla documen-

Gianni Flaiani

Nella pagina accanto dall'alto a sinistra:
alcune celebri riproduzioni di caricature di Marcorelli in una sala del museo. Sotto, il sig. Cesare Angeletti mostra il "teatro delle teste di legno", opera del compianto Umberto Tirelli. Alla destra di questa foto, si nota un particolare con le teste (da sinistra) di Angelo Musco, Dina Galli, Petrolini. In basso da sinistra a destra: l'opera più celebre del dott. Luigi Mari, l'artefice massimo del museo, Al centro, Giovanni Leone ed a destra l'autore dell'articolo, Lombardi, a colloquio con Angeletti; in primo piano opere di Fremura. Nella foto di questa pagina, un particolare della sala espositiva.

Mettiamo subito le cose in chiaro: Tolentino è l'unica città al mondo, e sottolineo al mondo, che può vantare un museo internazionale della caricatura!
Tale museo è allestito permanentemente nel palazzo Parisani-Belli sito in via della Pace. Una raccolta di così imponenti dimensioni la si deve alla iniziativa e alla passione del dott. Luigi Mari che, con la collaborazione dello scenografo Cesare Angeletti, è riuscito a dare vita ad una mostra unica dotata di un contenuto artistico particolarmente elevato. Sotto la guida di uno dei fondatori, Cesare Angeletti, abbiamo visitato le numerose sale della mostra.
"Il museo è sorto con la prima biennale internazionale dell'umorismo tenutasi dal 10 al 24 settembre del 1961" – ci dice mentre camminiamo tra ogni tipo di caricature, pubblicazioni e quadretti.
"Gli artisti che presentano i loro lavori ad ogni biennale offrono alcune opere al museo che così di volta in volta si arricchisce. Comunque noi siamo sempre alla ricerca di caricature e disegni di artisti di valore! "
Nel 1973 si è svolta l'ultima biennale. Ultima, ma in ordine di tempo in quanto se il mondo continua a girare per il verso giusto di biennali ne vedremo innumerevoli. L'affluenza degli umoristi è stata veramente notevole: 74 italiani e 73 stranieri; fra gli stranieri si è potuto rilevare un grande numero di disegnatori di oltre cortina.
Come è consuetudine, contemporaneamente alla biennale è stata allestita una mostra personale e delle mostre commemorative. Lo scorso anno la personale è stata dedicata allo jugoslavo Alexander Klas, mentre le commemorative sono state dedicate agli artisti italiani Amerigo Bartoli, Augusto Camerini e Aldo Chiappelli.
Anche se in Italia si svolgono ogni anno rassegne di arte umoristica, nessuna ha mai raggiunto una importanza tale da farla assurgere ad un livello di rassegna internazionale. Per non essere accusati di campanilismo possiamo ricordare una probabile eccezione: la rassegna di Bordighera.
L'ente organizzatore ha poi voluto fondare una mostra permanente che raccogliesse le opere più significative degli artisti che si dedicano a questa attività. Tolentino è topograficamente posta quasi al centro dell'Italia e quindi questa sua importante "posizione strategica" facilita e permette un maggior afflusso di visitatori.
La rassegna raccoglie non solo disegni, caricature e quadri, ma anche sculture e ceramiche, proponendosi di invogliare e spronare gli artisti a raggiungere un livello sempre maggiore. Costoro, pur essendo dotati di talento e di tecnica, sono costretti a limitare le pubblicazioni delle loro opere nell'esiguo spazio messo a loro disposizione dai giornali, rinunciando così alle mete artistiche cui sicuramente e segretamente aspirano.
"Per l'anno prossimo – ci anticipa Cesare Angeletti – abbiamo intenzione di allestire una sola mostra rievocativa e di dedicarla all'indimenticabile dott. Luigi Mari, il fondatore del museo, morto nel gennaio del '74.
La prima sala raccoglie le riproduzioni delle più antiche caricature, quelle antichissime. Nelle bacheche infatti possiamo ammirare le testimonianze dell'inizio della parabola artistica umana e cioè le copie dei primi graffiti disegnati dall'uomo, ancora rozzo cavernicolo, ma intenzionato ad esprimersi con la caricatura dei suoi simili e degli animali che vedeva aggirarsi nelle sue terre.
Ciò non deve meravigliare. La caricatura è nata con l'uomo ed è una caratteristica intrinseca della sua stessa natura.
Come sosteneva Herry Bergson, l'uomo è l'unica creatura che sappia ridere e lo definì "homo ridens". A qualche lettore umorista potrà venire in mente che anche la jena notoriamente ride, ma è meglio lasciare l'argomento agli artisti della mostra.
Per dare vita ad una caricatura, oltre alla tecnica, bisogna possedere senso critico costruttivo, ed essere dotati di una acutissima sensibilità.
Ecco perchè l'opera umoristica non ha tempo ed è sempre attuale.
Troviamo le critiche degli scultori medioevali alle prepotenze feudali facilmente comprensibili come le vignette dei giornali di un secolo fa o quelle riportate dalle moderne pubblicazioni.
Tra l'altro il museo è ricco di vecchi e nuovi giornali: vediamo "Il mulo", "l'asino", "il beccogiallo" e moltissimi altri.
Per questa ragione il museo è profondamente educativo sia se lo vogliamo considerare sotto una visuale politico sociale, sia se vogliamo prendere in esame l'evoluzione grafica.
Un museo istruttivo e allegro allo stesso tempo: non si può rimanere indifferenti a tante trovate e battute di spirito.
La caricatura è sensibile a tutte le manifestazioni d'arte e ciò la rende un prezioso custode della stessa arte.
Per chi non lo avesse ancora capito

Nelle foto, da sinistra: una recente immagine del rimpianto dott. Luigi Mari, artefice e realizzatore del museo tolentinate e il nostro collaboratore che sta intervistando l'umorista Bugioni e il sig. Angeletti.

l'umorista è un artista con la A maiuscola!

L'UMORISTA E' ARTISTA

Dice il sig. Angeletti: "Noi cerchiamo l'umorismo "vero", non la barzelletta. La barzelletta una volta che la si è ascoltata ed è riuscita più o meno felicemente a muovere il riso, non ha più alcun valore: la vignetta umoristica o satirica intelligente invece rimane un documento, una chiave o uno specchio dell'epoca nella quale ha avuto vita.
Nasce da un pretesto momentaneo che induce al sorriso, ma ciò non esclude che la realizzazione non sia valida sotto il profilo grafico o di contenuto."
Scrive Jac (alias Luigi Gianieri) autore di molte opere sull'umorismo e membro della giuria della biennale di Tolentino:
"E' più o meno facile mettere su un museo di quadri o di sculture, di francobolli o di ombrelli; assai più difficile è coordinare un museo della caricatura. Sia per le difficoltà di reperire la documentazione sparsa e quasi introvabile, sia per coordinarla efficacemente, didascalicamente si potrebbe asserire.
E Tolentino vi è riuscita, direi. Poichè siamo alla presenza di un museo dinamico, non statico che, giorno per giorno si arricchisce e si perfeziona".
Nelle XII stanze si possono fare scoperte di nomi prestigiosi: si possono ammirare i lavori di Galileo (le riproduzioni ovviamente), lavori di Olav Gulbransson, di Roland Searle, di Fremura, di Sempè, di Nino Caffè.
Numerosi i marchigiani: ne ricordiamo alcuni che hanno partecipato all'ultima biennale: Angelo Beni di Tolentino, Danilo Borsini di Ancona, Carlo Buratti di Ancona, Luciano Costantini di Macerata, Pierluigi Buglioni di Esanatoglia. Oltre ai contemporanei la mostra fa onore ad indimenticabili figure dell'umorismo marchigiano: ricordo ad esempio il grande Gallantara, nato Monte Lupone nel 1865 e morto a Roma nel 1937. Fu l'animatore de "L'asino". Durante la guerra del 15-18 tutti i giorni, attraverso questo giornale Gallantara diffondeva le caricature di Cecco Peppe e Guglielmone. Amava firmarsi con lo pseudonimo di Patalanga.
Per molti sarà ovvio che gli italiani presenti con le loro opere alla mostra di Tolentino siano un gran numero. Precisiamo subito che gli artisti italiani non sono la maggioranza assoluta, ma bisogna sottolineare che non è neanche ovvio che esistano tanti umoristi che esercitino nella nostra penisola. Infatti se gli artisti ci sono e il talento pure, non altrettanto capita per le pubblicazioni specializzate in questo settore.
Mentre in tutta l'Europa e nel mondo, i giornali satirico-umoristici proliferano in maniera abbastanza soddisfacente, in Italia non si riesce a mantenere in vita una rivista umoristica.
Si cerca di fare qualche cosa e la recente infelice resurrezione del "Marc'Aurelio e del "Don Basilio" lo stanno a dimostrare. Inutile è stato il tentativo di pubblicare la edizione italiana della rivista americana Mad. Quest'ultimo periodico (che vanta una notevole tiratura distribuito in molte nazioni) dopo vari appelli del tipo "Compratei! diffondeteci o moriremo di fame! " è sparito dalle edicole.
E pensare che dopo la liberazione nacquero in Italia molti fogli satirici nuovi o ripresero vita testate precedentemente soppresse: vedi "il cantachiaro", "Il Pasquino", "Il Guerrin meschino", "Il Travaso", "Il liscio e busso". Le pubblicazioni sono cadute sotto i colpi del conformismo e del qualunquismo. Malgrado tutto però la caricatura non può morire. L'uomo della strada, qualsiasi siano le sue idee religiose, sociali o politiche, ha bisogno di demolire con la satira gli idoli che lo terrorizzano, i governanti che lo tradiscono, i guai che lo assillano.
Se in Italia, malgrado tutto, non è possibile diffondere un giornale satirico, le ragioni di sottofondo possono essere molte. Anche se questa è l'occasione giusta per aprire un discorso che indaghi sulle cause di tale fenomeno, non penso sia opportuno affrontare un problema così ampio senza avere lo spazio sufficiente per poter seriamente illustrare le ragioni e riportare le varie opinioni degli stessi artisti.
Per ora mi limito a registrare il fatto senza alcun commento.
Dopo questa breve divagazione sul tema, ritorniamo al museo internazionale della caricatura di Tolentino che raccoglie, come abbiamo già detto, non soltanto quadri o disegni, ma anche incisioni, sculture, ceramiche e marionette.

SCULTURE E MARIONETTE

Tra le sculture possiamo ricordare alcune statuette raffiguranti gli uomini politici più famosi.
Il Marchigiano ne ha riunite tre per fare una composizione in stile con la mostra: Breznev, Leone e Nixon. Le opere sono di Bruno Morini. Notevolmente efficace è anche il Federico Fellini di Giorgio Gabellini. Eccezionalmente semplice e riuscito il Krusciov dell'olandese Bob Van Den Born.
Una intera parete di una delle sale è occupata dal "teatro delle teste di legno" di Umberto Tirelli.
Nel teatrino sono accolte 10 marionette di notevoli dimensioni, raffiguranti da sinistra Antonio Gandusio, Dina Galli, Petrolini, Angelo Musco, Giovanni Papini, Giacomo Puccini, Eleonora Duse, Gabrie-

problema se una donna debba avere un'attività oppure no, se esiste una reale differenza fra quello che può produrre una donna e un uomo.
Sposata da 25 anni, senza figli, lavora a orario pieno dal 1950 e come un uomo torna a casa per sedersi ad una tavola già apparecchiata, con un pranzo preparato da altri, in una casa organizzata e tenuta in ordine dalla collaboratrice domestica. Lavora perchè le piace farlo, non per necessità (il marito è titolare e direttore di un'altra industria), perchè non riesce a concepire la sua vita senza il lavoro, nonostante una lunga degenza in clinica l'abbia recentemente indotta a mettere in forse la sua attività.
Ma appena ristabilita è tornata puntuale al lavoro, a progettare modelli a viaggiare per gli incontri con i clienti e gli appuntamenti con la moda. Nessuna difficoltà nel matrimonio a causa della sua attività "anzi, il rapporto è molto bello proprio perchè ci ritroviamo la sera dopo tante ore di lavoro e possiamo dedicarci l'una all'altro.
Si arriva molto più difficilmente alla noia e alla stanchezza del matrimonio anche dopo tanti anni passati insieme".

Della stessa opinione è la signora Emma Cecchini Cioppi, direttrice della sezione chimica del laboratorio provinciale di igiene e profilassi.
Una donna energica, ottimista, instancabile, entusiasta del suo lavoro, della vita, della famiglia, dei giovani.
Una donna scomoda perchè non ci pensa due volte a denunciare anche grosse ditte, quando scopre delle irregolarità nei prodotti alimentari e farmaceutici, negli ambienti di lavoro.
Ha sempre portato avanti le sue inchieste con estrema serietà, circondandosi di una equipe di chimici molto preparati, disponendo di attrezzature modernissime ma soprattutto credendo con tenacia nell'importanza del servizio sociale che coordina e dirige.
E non ha perduto niente della sua femminilità. Indossa il camice bianco con l'eleganza di un abito da sera, si esprime con semplicità anche quando spiega il funzionamento dei complicati meccanismi del suo laboratorio.
Ha l'hobby della cucina e trova il tempo di preparare con le sue mani i piatti speciali per le cene con gli amici.
"Mi piacciono molto questi giovani d'oggi così vivi e così interessati a tutti i problemi sociali. Io li ascolto volentieri quando si riuniscono in casa mia e devo ammettere che spesso imparo da loro molte cose".
Dedica gran parte del tempo libero alla casa e all'aggiornamento professionale.
"La domenica pomeriggio è il mio momento perchè marito e figli sono alla partita ed io posso occuparmi dei miei studi senza il rimorso di portar via loro la mia attenzione".
Infatti la signora Emma è stata sempre molto attenta a non far pesare sulla sua famiglia gli impegni di lavoro.
Evita di parlare dei suoi problemi professionali e si è sempre organizzata per essere vicina ai suoi figli in modo limitato ma intenso.
"Dove trovo tutta questa energia e questa sicurezza? Ho la grande fortuna di avere una buona salute che mi consente di sacrificare un paio di ore al sonno senza risentirne" ha risposto.
Organizzazione, disciplina, entusiasmo sono gli ingredienti che la signora Emma consiglia anche alle donne di casa.
"Se una casalinga sa organizzare il suo tempo, può sviluppare molti interessi compatibili con il suo ruolo e uscire così dalla routine dei lavori domestici".

La direttrice e proprietaria del maglificio Coronel Vikingo di Pesaro, signora Meuccia Salvaterra.

Emma Cecchini Cioppi, direttrice della sezione chimica del laboratorio provinciale di igiene e profilassi.

A Pesaro di donne che svolgono lavori di grossa responsabilità e impegno ce ne sono altre: alcuni nomi li conosciamo, la maggior parte no.
Alcune sono irreperibili per la quantità dei loro impegni, molte ci hanno pregato fermamente di non parlarne. La discrezione è infatti un'altra caratteristica di queste donne in gamba.
Al pari di perfette donne di casa, sono orgogliose che gli ospiti ammirino i frutti del proprio lavoro, ma si trovano a disagio se qualcuno dice loro: brave.
E poi, stupirsi di quello che riescono a fare, non significherebbe forse dubitare ancora delle capacità di una donna?

Maura Garofoli

A TOLENTINO UNA RACCOLTA DI "PEZZI" INTERESSANTI COSTITUISCE UN FATTO UNICO AL MONDO NEL SETTORE DELLA CARICATURA

AL MUSEO PER SORRIDERE

Kaján Tibor

A MEGVÁLTOZOTT BUDAI TELEFONSZÁMOK TÉRKÉPE

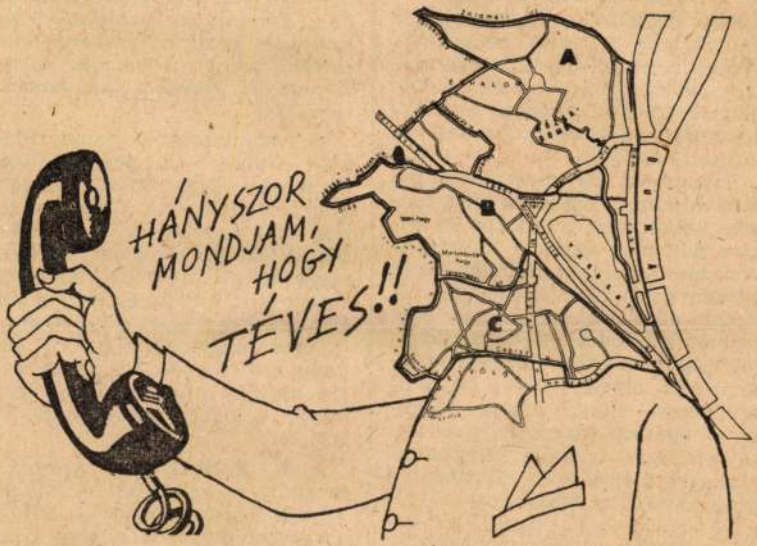

(Kaján Tibor rajza)

Magyar

Hét program

Bár az országban van korsze-

koknak komoly nyelvgyakorlási lehetőség.

— *Mikorra várható az új köz-*

ÁGYAT...

A felsorolt hálószobai elemekből az egyik legolcsóbb a szobainas: 5-6 ezer forintért kapható. Fenyőből készült éjjeliszekrényt 8 ezer forintért láttunk, egy szép vonalú bükkfa rakodóasztal edzettüveg-lappal viszont csaknem 15 ezer forintot kóstált. Görgőkkel ellátott, 193 cm magas és 100 cm hosszú gardróbszekrényért 30 ezer forintot kértek a pénztárnál. Az egyik bútoráruházban a levehető és mosható natúr huzattal készült fotelen az árcédula mintegy 27 ezer forintot jelzett, a bivalybőr huzatoson viszont már megközelítette a 47 ezret, míg egy másik nagy üzletben a szövethuzattal készült fotelek ára 42 ezer forinttól startolt.

Utoljára hagytuk az ágyat, mert ezt a bútordarabot fontossága miatt a többinél is jobban górcső alá vesszük. Azt tudták, hogy életüknek mintegy harmadát átalusszák? Nem mindegy persze, milyen ágyban pihennek, regenerálódnak. A „puha, pihe ágyban" való alvásnak végleg befellegzett, hiszen mostanra köztudottá vált, hogy a gerincnek megfelelő támaszra van szüksége. S nemcsak a hátfájástól szenvedőknek – akiknek problémáját többek között gerincoszlopuk túlterheltsége, rossz testtartásuk váltja ki –, hanem a még egészségeseknek is. A bajokon, illetve azok későbbi kialakulásán a megfelelő ágybelsők és matracok segíthetnek.

Például az úgynevezett bioszisztéma, amelynek alkotórészei a tartókeret, a dupla soros léces betét és a biomatrac. Ennek a rendszernek a „lelke" a dupla soros léces betét, amely a gerinc minden pontját egyenletesen alátámasztja, ugyanakkor tehermentesíti kritikus pontjait. A matracnak ugyancsak fontos szerepe van a gerincoszlop optimális alátámasztásában. A mindezt összetartó ágykeret anyaga természetesen natúr fa, amelyet méhviasszal vonnak be. A bioágyak sajnos nem olcsók: franciaágyat az egyik üzletben 290 ezerért árusítottak.

Kicsit vékonyabb bukszával választhatunk fenyőből készült – igaz, nem bio – ágykeretet, amelynek ágyrácsára kókuszbetétet tartalmazó matracot ajánl a forgalmazó, s mindezért 105 ezer forintot kér. Egy másik áruházban úgy tartják, hogy a nyugodt alvás záloga az ágykeretbe helyezett, kétsoros rugózattal ellátott ágybetét, amelynek kiegészítőjeként ágybetétet is kínálnak. Egy ilyen összeállítású franciaágyhoz 70 ezer forintnál kevesebb összegért is hozzá lehet jutni.

Bukta Zsuzsa

billerbeck
Slumberland Quality Group

2000-ben is

MINDEN ÉJSZAKA ÉLMÉNY

A Billerbeck Budapest Kft. pehely-, gyapjú- és márkás alvószál töltetű paplanokat, párnákat, ágyneműket, komplett ágyakat, rugós és latexmatracokat, farugós ágyrácsokat, gyermekágyneműket stb., azaz a nyugodt és pihentető alvás kellékeit kínálja a legszélesebb minőségi és méretválasztékban az alábbi szaküzleteiben:

Billerbeck Álomstúdió	Bp. VII., Dob u. 49.	Tel.: 322-3606
Billerbeck Shop	Bp. VIII., József krt. 71.	Tel.: 318-7074
Slumberland Szaküzlet	Bp. VII., Király u. 3.	Tel.: 352-0420

NÉPSZABADSÁG 2000. ÁPR. 5.

KAJÁN TIBOR

A szöveg nélküli intellektuális karikatúra nagymestere. Számos kitüntetés birtokosa /Munkácsy-díj, Pulitzer-emlékdíj, Aranytoll, Kiváló Művész stb./. Bravúrosan egyszerű vonalvezetése Gáspár Antal és Kassowitz Félix méltó örökösévé avatja. Az alábbiakban kedves tárgyaival ismerkedünk, amelyekre sok esztendei vadászat eredményeképpen az ócskapiacokon sikerült szert tennie.

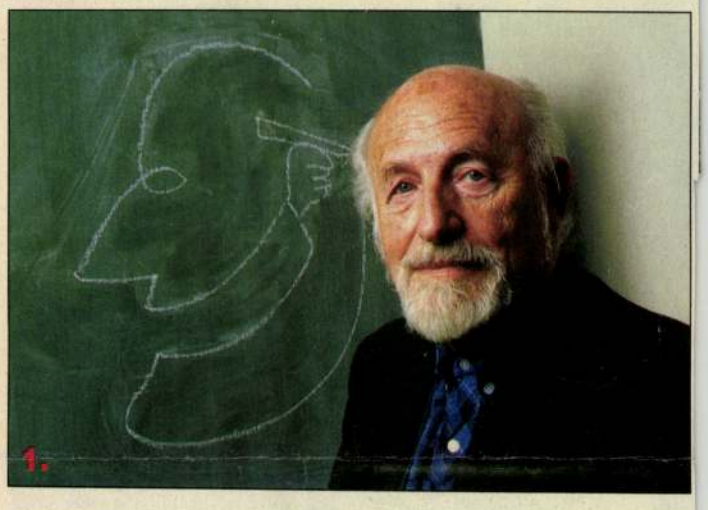

1. Kaján Tibor saját karikatúrája előtt

2. Monokli, avagy félszemre való szemüveg. Ilyet viselt a híres színész Latabár Kálmán az ötvenes években

3. Csodálatosan cizellált régi napóra

4. Egy Párizsban élő barát kedves ajándéka ez a De Gaulle tábornok portréjával díszített golyóstoll

5-6. A gyűjtemény legkülönösebb darabjai ezek a fából faragott diótörők

Kép és szöveg: Tóth József

 — NÉPSZABADSÁG 2000 ÁPR. 5-i MELLÉKLETE

Apropó, Kaján

Kaján Tibor – azért egyszer gondoljunk bele ebbe is – ezerkilencszáznegyvenötben kezdett rajzolni a Ludas Matyiba. Ötvennégy éve. Akik akkor születtek, azóta már posszibilis nagyapák, legalább háromszor cseréltek hivatást, kétszer feleséget és háromszor világnézetet – nem beszélve magáról a Ludas Matyiról és az ő színeváltozásairól. Történelmi távlatok. Mértéket nem tudó méltatások itt azzal folytatnák, hogy bezzeg Kaján változatlan – csakhogy ez, bocsánat, marhaság. Kaján örök és változó, ezt aktuálisan azon a kiállításon lehet lemérni, amelyet a budapesti Goethe Intézet tart nyitva a hónap közepéig, abból az alkalomból, hogy megjelent Kaján legújabb, Frankfurtba kiküldendő könyve, az *Apropó kultúra*.

Kaján változó, ez kitetszik a vadonatúj karikatúrák mellett a nem is oly régieket is összegyűjtő válogatásból. Csupán emlékeztetőül: mindig szűkszavú, de korábban fametszetmodorú, tehát elbeszélőbb rajzairól éppen akkor állapította meg az éles szemű kritika, hogy egyszerűsödnek, amikor Arcimboldót választotta tisztelt mesterének, és Szókratész portréját sodrófás Xantippéből, kövér amforákból és magából az athéni Akropoliszból szerkesztette össze. Ennek a vonulatnak köszönhető Edgar Allan Poe rémisztő, hollóból készült bajsza és a derék Eckermann, aki maroktelefonként szolgál Goethe kezében. De nem volt távol mindettől időben az a másfajta bravúr, amely Balzac busa fejét, Tolsztoj bozontjait egyetlen kanyargó vonallal jelenítette meg: mint a rejtvényen, követni lehet, hogy honnan indul és hol végződik a labirintus.

Kaján azért lehet változó, mert állandó. Legbiztosabb jellemzője, hogy választott neve ellenére egyáltalán nem kaján, nem kárörvendő. Kesernyésnek kesernyés, kritikusnak felettébb kritikus, de a csúfondárosságig soha nem ereszkedik alá. A kajánság azonos szintet feltételez. Ő viszont arisztokratikus demokrata már régen, aki a sűrűjében jár, elvegyül, de mindig ügyel arra, hogy ne kenődjön ösz-sze a felöltője ujja. Látja a világ viselt dolgait, nem teheti meg, hogy észre ne vegye a gyarlóságot, de, mondhatni, szomorú e rámért képesség miatt. Látnia kell, hogy Orfeusz mindhiába pengeti a lantját, mert ma minden elbűvölendő állatnak a sétálómagnó tapad a fülére – ám csöppet sem örül ennek. Észreveszi, hogy Dürer húsvéti tojásokra festi a híres nyulát, ám ettől felettébb kedvetlen lesz.

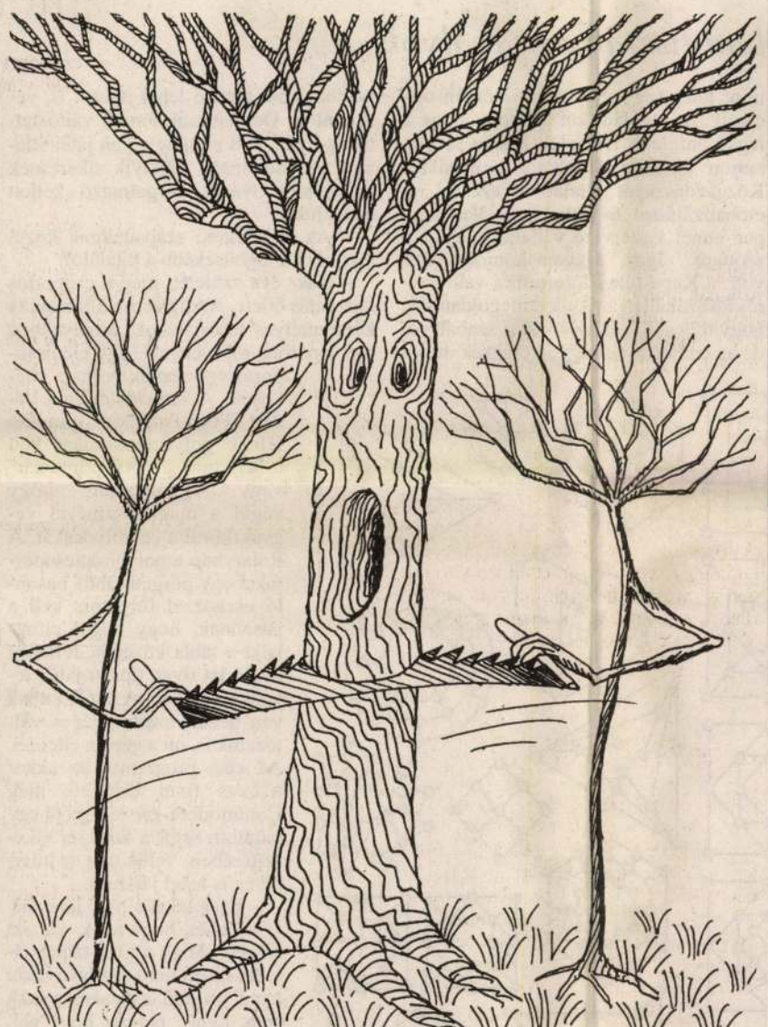

Új generáció

Mindez nem riasztja vissza az élettől. Az igazi arisztokrata ugyanis a triviális kellős közepén mutatkozik meg, ott látszik igazán, hogy erkölcsileg finnyás, intellektuálisan kényes. Amúgy elefántcsonttoronyba zárkózva nagyon könnyű lenne fennköltnek lenni. Kaján karikatúraművész, a mindennapok a közege, az újság a fóruma, a kiállított, kötetbe szerkesztett művei is mind hírlapokban jelentek meg először. Itt jelennek majd meg a következők is, figyeljék, legközelebb a hét végén, ezeken a hasábokon.

Rózsa Gyula

Képi ima kukoricacsutkából

Fiatal magyar művészek a velencei biennálén

A ma nyíló velencei biennálén kiállító öt magyar művész mindegyike vállalja a kézművesség és a művészet közös eredetét. Valamennyien egyszerű, a kelet-közép-európai lét lenyomatát őrző anyagokat használnak, könnyedek, üdítő humor és játékosság jellemzi őket – mondja Sturcz János művészettörténész. A biennále fiatal magyar nemzeti biztosával – aki maga is debütáns Velencében – római tudósítónk beszélgetett.

– A velencei biennále magyar pavilonjának felépítését főképp azért vállaltam, mert – noha a feladat számomra is teljesen új – igen csábító lehetőségnek kínálkozott a fiatal magyar művészgárda nemzetközi bemutatkozására. A Képzőművészeti Főiskola tanáraként egészen közelről figyelem azt a szemlélet- és generációváltást, ami a művészeknél öt-tíz évvel ezelőtt bekövetkezett. A magyar képzőművészetben új és igen tehetséges nemzedék jelentkezett, amely ugyanakkor – a magyar magángaléria-hálózat éppen csak formálódó rendszere miatt – nagyon szűk teret kap a nemzetközi porondon való megmérettetésre. Ezzel szemben a velencei biennále, ahol öt hónap alatt egymillió ember fordul meg a pavilonokban, nagyszerű és bizonyos fokig egyedülálló kiugrási lehetőség.

– A kiállító művészeket közös jegyek alapján választottam ki, amelyeket érzéki konceptualitásnak nevezhetnénk. Öt művészt hívtam meg. Közülük Bukta Imre már inkább a középnemzedékhez tartozik, az ő egyik műve volt a „kiindulási pont", s ehhez kerestem a rezonanciát. Az Okos táj című alkotásról van szó, amely érzésem szerint mind Bukta Imre, mind a magyar képzőművészet egésze számára „váltómű", kiindulási pont. Az 1952-ben született Bukta Imre monumentális alkotásához olyan 1965–1970 között született fiatalokat kerestem, akik valamilyen módon reflektálnak erre a munkára. Az Okos táj egyébként kukoricacsutka-figurákból áll, amelyek egyfajta könyörgő, imaszerű mozdulattal tartják maguk elé az új életet szimbolizáló magvaikat. A mű személyes indíttatású, emlékezés az alkotó édesapjára, aki [illegible] és betakarítatlanul hagyta maga után a kukoricaföldet. Bukta „vizuális imájára" a négy fiatal művész közül a két nő válaszolt közvetlenebbül. Közülük Imre Mariann „hímzett" beton előtere 50x50 centiméteres kockákból áll, s a pavilon előterét burkolja be. A műnek van egy áldozati jellege – előképként a benti kukoricacsutka-imának –, s áthatja az a tudat, hogy mire a kiállítás bezár, a finom rajzolatok elkopnak a látogatók talpa alatt, s a mű elpusztul. A másik művésznő, Benczúr Emese is „kihúzódik" a fő kiállítási térből, s ha Imre Mariann a padlózatba, ő a mennyezeti térbe rejtőzik a nő önként vállalat háttérszerepével. Az ő munkája egy nagyméretű, áttetsző, rózsaszín fátyol, amely beborítja a pavilon középső harmadát. A fátyol anyaga finom tüll, s erre a nagy, 17 méteres anyagra ráhímezte azt a mondatot, hogy *Try to see the world througt...* (Próbáld rózsaszínben látni a világot.) Csörgő Attila két korábbi és egy új, a biennáléra készített munkájával van jelen. A Félgömb és a Pohár mozgó szobrok, amelyek azonban nem a high-tech, hanem az eggyel alacsonyabb szintű elektromos energia és különböző fényhatások felhasználásával készültek. A harmadik alkotása is igen bonyolult, komoly technikai tudást és jelentős manuális energiabefektetést igényelt, legalább három hónapig dolgozott rajta. A negyedik fiatal művész, Erdélyi Gábor kissé kilógni látszik a sorból, mert első ránézésre festőnek tűnik, s ily módon joggal kérdezhető, hogy mit keres egy festő az installátorok között. Valójában azonban Erdélyi a tárgy és a festmény közötti átmenetet képviseli. Nem használ ugyanis színeket, festéket, csupán olajat és lakkot. Nála az anyag a színes, a ruhabélés, a selyem, a szatén, s ezeket látja el aztán finom foltokkal, amelyeket viszont nem ecsettel visz fel az anyagra. A világban uralkodó tendenciával, az anyaggal való pazarlással, az ego előtérbe állításával szemben a magyar pavilon a visszafogottságot, a művészet és a művész önként vállalt alázatát hangsúlyozza. Ezt az életfelfogást magánemberként és a velencei biennále magyar nemzeti biztosaként sem esik nehezemre képviselni.

Róma, 1999. június

Seres Attila

Szupersakk és csodamalom

A stratégiai táblajátékokban tiszták a szabályok

A tábla fölé hajolva, a külvilágról szinte tudomást sem véve töprengenek. Hogy eldőljön, kettejük közül ki a jobb. Aztán táblát vagy partnert cserélnek, hogy másik játékban vagy másik ellenféllel vívják tovább küzdelmüket. Évek óta – mióta egy véletlennek köszönhetően találkoztam velük – elbűvölve nézem őket a Magyar Táblajátékosok Társasága Egyesületének rendezvényein. Legutóbb egy Nagy–Horváth malompartit izgultam végig.

Nagy István épületgépész-mérnök véletlenül került kapcsolatba a társasággal. Gyerekkorában – ez nem volt túlságosan régen, hiszen most is csak húszas éveinek derekán jár – a testvérével gyakran malmozott. Mérnökhallgatóként némelyik – alighanem unalmas – előadáson az amőba járta. Aztán egy hűvös, őszi napon hirtelen szakadni kezdett az eső, fedél alá kellett húzódni.

– Éppen egy játszóház mellett jártunk – emlékezik az e tekintetben sorsfordító délutánra. – Megtetszett, amit láttam. Itt ragadtam. Egészen új játékokkal is megismerkedtem. Az amőba mellett nekem a malom a legkedvesebb közülük. Nagyon sok érdekesség rejtezik benne. Például vannak egészen különös alakú táblái, amelyeken ugyanazokkal a szabályokkal játszunk. Ezek a táblák megsokszorozzák a játék lehetőségeit. Azt hiszem, ha megérem, a malomban még kilencvenkilenc éves koromban is találok majd újat.

– Hagyományos táblán hány lépést gondol ki előre?

– Legföljebb hármat. De rengeteg parti tapasztalatából tudom, hogy bizonyos helyzetben mit érdemes lépni.

– Könnyebb vagy nehezebb nem hagyományos táblán játszani?

– Más. És nagyon érdekes, hogy ilyen táblákon nemegyszer éppen a hagyományos stratégia vezet győzelemhez. Ahogyan néha a szabadfogású birkózót is éppen egy kötöttfogásban használatos mozdulattal lepheti meg az ellenfele. A nehézség vagy a könnyűség amúgy is viszonylagos. Legföljebb azt mondhatom: bármilyen táblán könnyebb a dolga annak, aki járatos a matematikában.

A tizenhárom eszte[illegible] gép-vezérlésű vona-cinak egyebeke[illegible] csi-

– Tudom. De azt számoltam magamban, hogy ehhez a táblához nem is kell kilenc bábu. Elég hét.

– Miért?

– Kevesebb a táblán a metszéspont, mint a rendes malomnál.

Rám néz, és nemigen érti, hogy ez nekem nem egészen nyilvánvaló. Végre leteszi az első figurát.

– Matematikaversenyen nyilván nehezebb feladatokat is meg kell oldani...

– Hát persze!

Közben a táblán valamennyi bábu. A húzogatós szakaszban gyorsan leveszi az első követ. Nekem egy darabig reményem sincs rá, hogy levegyek az övéiből.

– Mondj egy nem túl nehéz versenyfeladatot!

– Tavaly például azt kellett kideríteni, hogy lehet-e két négyzetszám összege 1998.

– És lehet?

– Nem.

– Hogyan bizonyítottad?

– Először ki kell dolgozni valamilyen stratégiát. Az én stratégiám az volt, hogy végiggondoltam: egyik négyzetszám sem végződhet 0-ra, mert nincs olyan másik, amelyik 8-asra egészítené ki. Egyik sem végződhet 1-re, mert 7-re végződő négyzetszám sincs. Négyzetszám nem végződhet 2-re, 3-ra sem. De jó lehet két olyan szám, amelyiknek a négyzete 4-esre végződik, mert 4+4=8, és jó, ha mindegyik négyzete 9-re végződik, mert 9+9 is 8-ra végződik. Mondjam részletesebben?

– Nem, köszönöm. Inkább azt áruld el, hogy mennyi idő alatt oldasz meg egy ilyen típusú feladatot?

– Körülbelül egy negyedóra alatt.

Közben vége lett a partinknak. Gratulálok neki.

– Matematikus leszel?

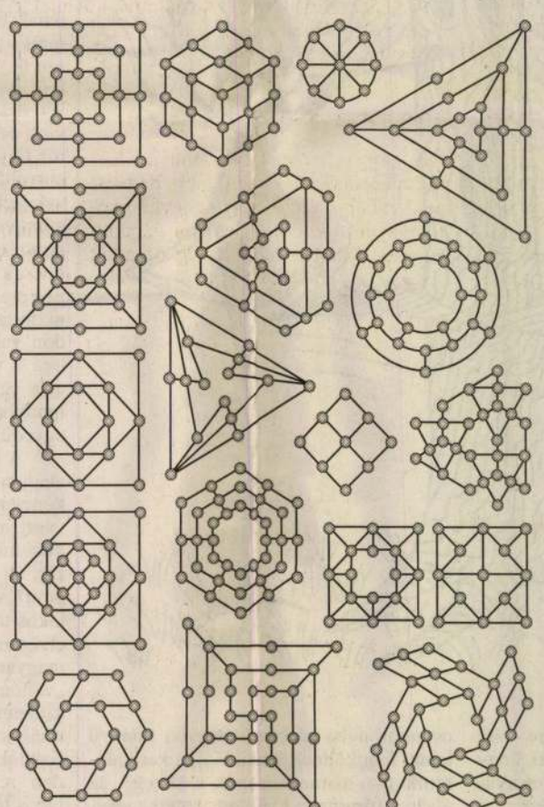

Malomváltozatok – mindkét félnek annyi „kővel" kell játszania, amennyi (kerekítve) a tábla mezőpontjainak egyharmada

FORRÁS: MTTE WEB: http://www.tvnet.hu/mtte

zsebükön a változás[illegible] játékban sem maga a játszás köt le igabeszélünk bruttó r[illegible]

mint játék, egy villamos erőtérben úgy elhelyezni például két gömböt, hogy a legkülönfélébb feltételek esetén se pattanjon át szikra egyikből a másikba. Közgazdászként vállalati tervezéssel, racionalizálással foglalkoztam. Voltaképpen ennél a szervező vállalatnál is „játszottam". Igaz, nagyon komoly játék volt: a Kupa-féle adóreformra való áttérés időszakában azt kellett megoldanunk, hogy teljesüljenek az adózási szabályok, de az emberek ne nagyon érezzék meg a bályok, ahol tisztán lehet nyerni is, veszíteni is. De nemcsak emiatt változtattam pályát. Volt néhány olyan játékötletem, szabadalmam, amelyik sikeresnek bizonyult. Gyártó, forgalmazó kellett hozzájuk.

– Az új játékok, szabadalmak közül melyikre a legbüszkébb a kitaláló?

– Húsz éve született meg a csoportos mozgatás ötlete. Addig nem voltak olyan kétszemélyes táblajátékok, amelyekben egy lépésben több elemet, egy elemcsoportot mozgattak volna a játékosok. A szabadalommal védett Pikk-Pakkban mindkét félnek golyócskasorokat kell mozgatnia „vízszintesen" vagy „függőlegesen", hogy végül a maguk színével vegyék körül a célgolyócskát. A Rotaryban a golyócskacsoportokat egy pörgettyűhöz hasonló eszközzel forgatnia kell a játszónak, hogy végül elfoglalja a tábla közepét. Jelenleg nyolc-tíz ilyen típusú játék létezik a világon. A játékaimnak van persze számítógépes változatuk is, ott a gép az ellenfél. Az első programot az akkor tízéves fiam csinálta, még Commodore–64-re. Azóta egy barátom segít a szoftver elkészítésében. Velük már az interneten is lehet játszani.

– Ezek tehát a jövő játékai?

– Lehet, hogy azok. De azt hiszem, hogy a jövő táblás játékai közül nem fog hiányozni a malom sem, a go sem, a sakk sem. Lehet, persze, hogy például a sakknak az a változata, amelyiket Bobby Fischer „talált fel": a tiszteket nem a megszokott módon állítják fel az alapsoron, hanem a játékosok felváltva, a maguk akarata szerint teszik a királyt, a bástyát meg a többi figurát valamelyik mezőre. Magam nem sakkozom valami jól, és tulajdonképpen egyetlenegy táblás

SZERDA

Dobszerda

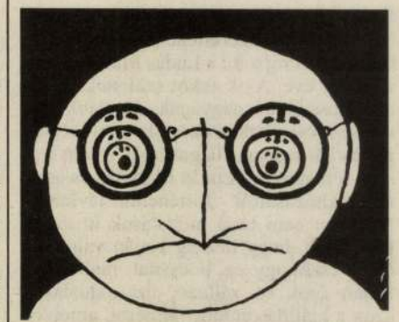

Kinyitom a tévét, mint a meleg vizet, kiesik egy protézis belőle. Aztán még egy, később még egy. No, mondom, ki volna megint az? Ez megy, meg az Omega. Reggeltől estig, csatornáról csatornára. Hajlamos vagyok egyetérteni azokkal, akik szerint a tévé és a zene ősellenségek. Kristóf Attilásan: antagonisták. De hogy a magyar tévék konkrétan és a magyar könnyűzene azok, abban olyan biztos vagyok, mint egy behegesztett ziherejsztű.

Valahogy úgy alakul egyre inkább, hogy ötven éven alulit nem fogunk mi már látni magyar tévékben rockzenélni. Legföljebb Hevesi Tamást (aki az ötvenesek számait énekli éppen) vagy Gesztit. Tíz éven át reménykedtem, hogy hátha, hogy elmúlik ez is fölülünk, mint a szocializmus, a keserű pohár, de nem, hallhatóan visszafele forog az idő vasfoga. Vagy nem forog semerre inkább.

Kár itt időzni, életkorozni, aligha erről van szó, egyáltalán nem erről, hanem. Nincsen újabb és újabb nosztalgiahullám, a magyar rockban nincsen nosztalgia, nincsen vissza vagy előre, mert nincsen idő, egy súlyos, dimenziótlan massza van a hetvenes-nyolcvanas évekből, amely énnekem büdös is, másnak talán kevésbé, viszont hogy ragad, terül, telepszik, azt nem lehet vitatni.

Hogy miért alakult így, és mi az, ami alakult, nehéz kérdés. Lehet megint geopolitikai alapon kárhoztatni, jobb híján, kényelemből, tény ami tény: a rock and roll, amely normális esetben abnormális eset: lázadás, adrenalin, drog és erotika, az nálunk: állva alvó zenészek, status quo (már bocsánat), Seduxen, impotencia, prosztatarák (Viagra, jobb esetben). A reménytelen kórházi szag picit sem oszlik. [illegible] dolgozók nevében előre

Kaján vonalgondolatok a kultúráról

A felismerés mosolyára pályázó rajzoló új kötete ott lesz Frankfurtban is

Valachi Anna
NÉPSZAVA

„Karikatúra annyiféle van, ahány nevetés létezik. Én a felismerés mosolyára pályázom" – vallja *Kaján Tibor* Pulitzer-díjas karikaturistánk.

Ritka alkalom késztette a halk szavú, szerény, magát csöndes „vonalgondolatokban" kifejezni szerető rajzolót, hogy néhány mondat erejéig a szavak mankójára támaszkodjék. Megjelent ugyanis egy kétnyelvű kötet, Apropó kultúra/Apropos Kultur címmel a Fekete Sas Kiadó gondozásában, mely a grafikus gazdag életművéből azokat a bízvást klasszikusnak tekinthető rajzokat tartalmazza, amelyek a kultúra világával – könyvekkel, írókkal, olvasókkal, művészettel, tudománnyal, filozófiával – kapcsolatosak, és ott lesz az idei Frankfurti Könyvvásáron a hazánk ezeréves kultúráját reprezentáló kiadványok között.

Az ottani látogatók legmeglepőbb élménye nyilván az lesz, hogy a magyar művész ezredvégi kultúravíziója mennyire egyetemes. Európai szellemiség hatja át a kötetet. „Ez az ember élhetett volna Párizsban vagy New Yorkban is. És azt is látjuk, hogy itt élt, él" – írta a kevéske szöveget magyar és német nyelven közreadó kötet bensőséges utószavában *Esterházy Péter*. „Kaján olyan, mint mi, csak jobb. Finomabb, elegánsabb, könnyedén használja a műveltségét, rezignált, de nem kiábrándult, valahogy jobbak az arányai, nincsen kívül, de mégsem liheg, rálát arra, amiben benne ül nyakig... Egy finom (konzervatív-liberális) úriember világnézeti-kulturális jegyzetei ezek."

A karikaturista önarcképe egy kifent szuronyra emlékeztető, támadófegyvernek beillő, vaskos, hegyes ceruza száráról tekint ránk: a néhány vonással megrajzolt, szigorú pillantású, szakállas portréban Kaján Tibor kíméletlenül tisztánlátó, egyszersmind minden emberit megértően figyelő szempárját fedezhetjük fel.

S hogy ez a közös történelmünket, mentalitásunkat és sorsunkat fürkésző, megbocsátó-szomorú tekintet mi mindent láttat meg velünk saját magunkról – csak az tudhatja, aki egyenként a mélyére hatol a kötetben sorakozó vizuális gondolati sűrítményeknek. Szavakkal nem érdemes körülírni ezeket a tömény humorú, tágas szellemiségről tanúskodó, rajzos epigrammákat. A felismerés mosolya nemcsak a művész pályadíja, hanem az értő olvasó jutalma is, hiszen a gyarapodó önismeret fakasztotta nevetés úgy gyógyít, hogy toleránssá tesz.

CD-AJÁNLÓ

Idétlenek és klasszikusok

Tamási Nina írása
a NÉPSZAVÁNAK

Cartoons: Toonage. A zenevilág legidétlenebb zenekara kétségtelenül a Cartoons. Elvis-mániájuk odáig fajult, hogy két „a király"-imitátor hölgyet is bevettek a csapatba háttéréneknek, rajzfilmrajongásuk pedig még a betegesnél is súlyosabb, amint azt Doohdaah című daluk és más szövegeik mutatják. Normális esetben *Toonie, Sponge, Shooter, Buzz* és a két Elvis-hölgy minden bizonnyal valamiféle sárga házban kötött volna ki, ők azonban sikert sikerre halmoznak. *(EMI-Qint)*

Toto: Mindfields. Az amerikai rockzene már klasszikusnak számító zenekara, a Toto új albumot jelentetett meg. A zene ismét remekül sikerült, érdekesség, hogy a tizenhárom dalból hatban *Bobby Kimball*, az első négy Toto-album énekese szerepel, és ő a fiúk februárban indult európai turnéján is részt vesz. Az első single a Mad about You, a második a Melanie lesz. *(Sony)*

The Black Crowes: By your Side. Folytatva az amcsi rock and roll-klasszikusok sorát, még kell említeni a The Black Crowes új albumát. Ezeknek a fiúknak is voltak sötét (magyarul: drogos) éveik, amelyeken azonban szerencsére már túl vannak. Ráadásul a két „kigyógyult" együttes idén nyáron közös európai turnéra indul. *(Sony)*

Santana: Supernatural. *Carlos Santana* újabb zseniális albumot készített fantasztikus művészek közreműködésével, mint a Grammy-királynő *Lauryn Hill, Dave Matthews*, az új kedvenc, az Everlast, *Eric Clapton* és *Neneh Cherry* öcsikéje, *Eagle-Eye Cherry*. Az albumról a Smooth *(Rob Thomasszal)* máris hatalmas siker, s alighanem az lesz az indítódal, a Yaleo is, ami igazi santanás hangulatú. *(BMG)*

Gyerekeknek! **19.30** Híradó. Sporthírek **20.00** Gettysburg **21.35** Tinédzserparti **22.05** Aktuális **22.30** Szabad verseny **23.05** Amíg élünk

MTV 2. 6.00 Szabadság tér **9.00** Jani házhoz megy **9.30** Kincsestár **11.00** Gyermekbarát **12.00** Szomszédok **12.35** Híradó **14.00** Szünidőre **15.30** Az óra körbejár **17.30** Senki nem tér vissza **19.05** Dharma és Greg **19.30** Mesetár **20.00** Híradó. Sporthírek **20.30** Városlakók **21.30** Tízparancsolat **22.30** Tudósklub '99

DUNA TV 5.30 Virradóra **9.00** Reggeli muzsika **9.10** Nyári matiné **10.00** Közép-Európai Magazin **10.30** Emlékképek – régi híradók **10.50** Botcsinálta papa **11.40** Esti kérdés **11.55** Vers **12.05** Lapozó **12.20** Heti hírmondó **13.10** Tálentum **13.40** Mozgó kép **14.15** Ami igaz, az igaz **14.30** Űrhajónk, a Föld **14.40** Tarkabarka **15.40** A fajok kihalása **16.05** Tele-enciklopédia **16.25** Harmónia **17.00** A rettenthetetlen riporterek **17.25** Mese **18.00** Híradó **18.20** Tükör **18.55** Az első lépések **19.00** Trópusi hőség **19.50** Klasszikus dallamok Helmuth Lotti előadásában **20.10** Héthatár **20.40** Esti kérdés **21.00** Híradó **21.35** Fórum **22.20** Pista bácsi, dudáljon kend! **23.15** Híradó **23.25** Vers **23.30** Voodoo-kölyök

TV2 5.50 Faluvilág **6.00** Reggeli kiadás **7.00** Jó reggelt, Magyarország! *Keddi előzetes:* 7 órakor és 8 órakor hírek. – Újabb forduló a mobiltelefon vitában. Magyar kutatók is megszólalnak végre az ügyben – A tb-alapokat felügyelő új államtitkár szerint átutalással kellene folyósítani a nyugdíjakat az érintetteknek. A postások és a nyugdíjasok is tiltakoznak – Nem váltak be a BKV kis buszai.

című világhírű film rendezője és főszereplője. – Tévésorozat lesz az Európa Expressz című magyar akciófilmből. Mennyiben lesz más ez a produkció? Erre válaszolnak a film készítői – A tv2 Kilogramm Klub júliusi foglalkozásának vendége Harangozó Teri. Vajon mire készül? Műsorvezető: *Szilágyi János.* **9.00** tv2 matiné **10.00** Délelőtt a tv2-vel **11.50** Párizsi alvilág **13.40** Egy titokzatos hölgy **14.45** Gazdagok és szépek **15.10** Baywatch **16.00** Sunset Beach **16.45** Luz Maria **17.40** Kassandra **18.30** Tények **19.00** Szerencsekerék **19.30** Marimar **19.55** Rex felügyelő **20.50** Esküdt ellenségek **21.45** Jó estét, Magyarország! **22.30** Az ötödik dimenzió **23.05** Remington Steele **0.00** Kuk@c **0.25** Premier **0.50** Vers éjfél után

RTL Klub 6.30 Reggeli! **9.10–12.57** Ismétlések **13.00** Hírek **13.10** Élettér **13.20** Receptklub **13.30** Televásár Klipklub **14.00** Klipklub **14.30** Rajzfilmklub **15.40** Második csók **16.10** Knight Rider **17.05** Renegade – A fejvadász **17.55** Paula és Paulina **18.45** Híradó **19.15** Fókusz **19.50** SeaQuest DSV – A mélység birodalma **20.45** Mezítlábas menedzser **22.20** Híradó, időjárás **22.35** Szakadt szakasz **23.00** Kész átverés **23.30** Pont hu **0.00** Fókusz **0.30** Divatklip

HBO 6.30 Egyről a kettőre **7.00** Hollywoodi akcióhősök **7.30** Mozimánia **8.20** Meglesni és megszeretni **10.00** Hozd a sámlit! **11.35** Twist Olivér **13.10** Pinochio **14.00** Vissza San Francisco utcáira **15.35** Az első lovag **17.50** Mozi! Mozi! Mozi! **18.20** Terror a stadionban **20.00** Petárda **21.30** Pengeélen **23.50** A zsaru családja **1.25** Vad éjszakák **3.35** Sugar Hill **5.45** Sztárközelben

18.45 Bababörze **19.00** Lesen **20.00** Celeste **21.00** Végső esély **22.30** Music Box **0.10** Tipp-Top **0.35** Music Box

MSat 1.50 Music Box **7.00** Nickelodeon **19.00** Szúróláng **19.30** Hír-M **19.55** Kereskedelmi műsor **20.00** Nagytappancs **21.35** Kereskedelmi műsor **21.50** A Wilburi-vízesés **23.25** Hír-M **23.55** Szúróláng **0.25** Kereskedelmi Műsor **0.55** Music Box

KOSSUTH RÁDIÓ 6.00 Reggeli krónika **9.00** és minden órakor: Hírek. Időjárás **9.04** Napközben **11.04** Szonda **11.35** Házimurik **12.00** Déli krónika **12.40** Ki nyer ma? **12.50** Törvénykönyv **13.05** Vendég a háznál **13.20** Boksay János: Aranyszájú Szent János liturgiája **13.30** Vallási műsor **14.00** A Rádió kívánságműsora **17.00** Háztól házig **18.00** Közlekedés **18.01** Kölyökrádió **18.30** Gordiusz-játék-tér **19.05** Sportvilág **19.04** Unikum **20.00** Világzene-magazin **21.04** Értsünk szót! **21.30** Hétfő esti filmzene **21.55** Szóló **22.00** Késő esti krónika **22.30** Régiók **23.04** Egy énekes – több szerep **0.10** Himnusz

PETŐFI RÁDIÓ 6.00 Hírek. Időjárás **6.03** Kívánság-reggel **8.45** Sportreggel **9.00** Petőfi-délelőtt **11.48** Korkérdés **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Verkli **14.00** A Rádió kívánságműsora **17.00** Háztól házig **18.01** Kölyökrádió **18.30** Gordiusz-játék-tér **19.04** Unikum **20.00** Világzene-magazin **21.04** A zene varázsa **22.00** Szálkák **23.00** Hírpercek **23.15** Ennyi... **0.00–4.24** Éjfél után...

JUVENTUS RÁDIÓ 24.00 Parkolópálya **6.00** Szegő Tibor **10.00** Barabás Zoltán **14.00** Kósa L. Adolf **18.00** Kívánságműsor **23.00** Kupidó – Kánya Kata társkereső műsora

Ingatlan

200 m² alapterületű, 6 szoba, központi gázfűtés (tartalék szénfűtés), 200 négyszögöl telken, a házhoz tartozó üzlettel alápincézett, telefonos, 2 garázsos Dunavarsány központjában eladó. Érdeklődni lehet: 06 (30) 971-7737.

RÁKOSCSABÁN családi ház eladó. Azonnali beköltözési lehetőséggel. T: 257-7113.

Üdülés

PIHENJEN falusi környezetben, Mátramindszenten! 700 Ft/fő/éj. Tel.: 06 (32) 367-003; mobil: 06 (30) 203-3866.

Szolgáltatás

REDŐNYÖSMUNKÁK. 262-4724.

REDŐNYÖSMUNKÁK részletfizetésre, árnyékolástechnikai bemutatóterem. 240-8783, 240-3731, 06-20/927-0135, 06-20/928-7160.

TELEVÍZIÓ-, videógyorsszervíz. 06 (30) 948-3391.

1077 Budapest, Wesselényi u. 19. 06-30-944-7935.

KLAPKA GYÖRGY VÁSÁROL műtárgyat, régiséget, festményt, hagyatékot. Tel.: 215-0212, 10–18 óráig.

INGYEN HÍVHATÓ zöldszám: 06 (80) 200-916. Ha nem akar csalódni, keresse azt a partnert, aki üzlethelyiséggel rendelkezik. Jöjjön el hozzánk, győződjön meg személyesen, hogy kit enged be a lakásába. Üzletünk készpénzfizetéssel AUKCIÓS ÁRON vásárol régi bútorokat, festményeket, órákat, ezüsttárgyakat, dísztárgyakat stb. Üzletcím: Bp. VIII., József krt. 69.

Bérlemény

KIADÓ a II. ker., Bég u. 3-5. szám alatt lévő Nemzetközi Irodaházban irodahelyiség. Érdeklődni: 212-4019 Veres Kitty igazgatónál.

Jármű

SÉRÜLT, karambolos, totálkáros műszaki hibás autóját megvásárolnám. 06-30/900-6509.

OPEL Astrát, Kadettot veszek saját részre. Sérültet is. 06-20-934-0106.

P. FIAT 126-os okkersárga színű, 1990-es gyártási évű autó tulajdonostól eladó. Érdeklődni a 340-1447-es telefonszámon lehet.

ASTRÁT, Corsát vennék. 06 (30) 953-4361.

KOCKA Ladát, Samarát, Nivát veszek. 06 (60) 324-198.

VÁSÁROLNÉK személygépkocsit reális áron azonnali készpénzfizetéssel 1986-tól 1996-os évjáratig. Cégautó is érdekel. Esetleg sérült, hibás is. Érdeklődni a 290-2455, v. 06 (20) 980-5075-ös számon lehet.

DACIÁT vásárolok. 06 (30) 940-4709.

Hangszer

PIANINÓK, zongorák, harminc százalék árengedménnyel felhangolva, garanciával, szállítással. Érdeklődni lehet a 209-3247-es telefonszámon.

Bélyeg

BÉLYEGGYŰJTEMÉNYEKET, régi képeslapokat, levélborítékokat vásárolunk. Bp. VIII., Szentkirályi u. 6. Telefon: 267-2496.

nic, Technics, Philips TV-k, rádiók, videók, kamerák, tornyok, walkmanek és kiegészítők márkaboltjainkban. Bp., XIII. Szt. István krt. 12. Tel.: 340-5091. VIII. József krt. 52. Tel.: 334-2057. XII. Alkotás út 9. Tel.: 355-3657. CASIO viszonteladóknak: HUNGATRADE Kft. Tel.: 458-6165, fax: 458-6163.

2700 helyen 300 féle újság!

HÍRKER Rt.

HÍRLAPÁRUS MUNKAKÖRBE a nyári szünidőben 18. életévüket betöltött DIÁKOK jelentkezését várjuk!

HÍRKER Rt.
Budapest IX. Táblás u. 32.
Tel.: 347-7300/262 m.
(Janó Gabriella)

Kaján Tibor, grafikus

[illegible] díjazott a zsűri.

Első díjat nyert Sáfrán István, a Népszabadságban megjelent riportjaiért. Kovalik Márta és Hegyi Imre a rádióban elhangzott Vállalom című dokumentumműsoráért. Szemes Marianne rendező és Morvay István író a Kéznyomok című tv-filmjéért. A zsűri különdíjban részesítette Kaján Tibort, az Új Tükörben megjelent Nemzetközi gyermekév karikatúra-sorozatáért.

–. A gyermekévi sajtópályázat eredményei 9.

Népszabadság 8p. 1980 dec. 3.

KÖZLEMÉNY

AMIT NEM ADOTT meg az Isten, megadja a szabó! Öltönyök, szmokingok, felöltőkabátok, ingek... kézműves igényességgel, extra méretben is. Tel.: 267-9312.

SZABÓSÁG. T.: 267-9312 – december 2-től 21-ig szombaton és vasárnap is nyitva.

A NAGYHÁZI Galéria és Aukciósház árveréseire folyamatosan felvesz antik bútorokat, festményeket, szőnyegeket, ékszereket, dísztárgyakat. Vállalja hagyatékok és gyűjtemények aukcionálását. Nyitva: hétfőtől péntekig, 10–18 óráig, szombaton, 10–13 óráig. Tárgyfelvétel: hétfőtől péntekig, 14–17 óráig. 1055 Budapest, Balaton u. 8. Tel.: 131-9908, 312-5631, fax: 131-7133.

MEGHÍVÓ! A ConAvis Részvénytársaság (1068 Budapest, Dózsa György út 84/B.) igazgatósága tisztelettel meghívja részvényeseit 1997. január 17-én, 10 órakor tartandó rendkívüli közgyűlésére. A közgyűlés helye: 1068 Budapest, Dózsa György út 84/B. IV./6/A számú tárgyalóterem. A közgyűlés napirendi pontja: Fióktelepek létesítése. A részvények tulajdonosai akkor gyakorolhatják szavazati jogukat, ha képviselőik a közgyűlés megkezdése előtt 1 órával regisztráltatják magukat az igazgatóság kirendelt tagjánál.

AZ 1991. ÉVI XVIII. tv. alapján a Havas Építészeti Kft. közzéteszi, hogy mind az 1994. évi, mind az 1995. évi – könyvvizsgálói záradékkal elfogadott – mérlegbeszámolója nyilvánosan megtekinthető a cég Budapest IX. ker., Páva u. 6. szám alatti irodájában. Tel.: 216-9408 Makay Tamás ügyvezető.

MEGHÍVÓ! Az Örökzöld Nyugdíjpénztár (2040 Budaörs, Kamaraerdei u. 11.) igazgatótanácsa a pénztár közgyűlését 1996. december 30-án, 10 órára összehívja. Helyszín: Budapest, Madách tér 4. Napirend: 1. Az alapszabály módosítása. 2. Tisztségviselők választása. A közgyűlés írásos anyagai a fenti helyen december 23-tól munkaidőben megtekinthetőek. Határozatképtelenség esetén a fenti helyszínen megismételt közgyűlés kerül megtartásra 1997. január 15-én, 10 órakor. Igazgatóság.

TÁJÉKOZTATJUK tisztelt ügyfeleinket, hogy a Budapest Értékpapír és Befektetési Rt. 1996. december 24-én és december 27-én ünnepi pénztárszüneti napot tart.

A SOLTKER-MEZŐ Kereskedelmi és Szolgáltató Részvénytársaság (6320 Solt, Vasút utca 2.) igazgatósága meghívja tisztelt részvényeseit az 1997. január hó 20. napján, 15 órai kezdettel tartandó közgyűlésére. A közgyűlés helye: 6320 Solt, Tamási Áron u. 24–26. A közgyűlés napirendi pontjai: 1. A részvénytársaság szétválása. 2. A részvénytársaság és a jogutód szervezetek közötti szerződések jóváhagyása. 3. Az igazgatóság, felügyelő bizottság tagjainak visszahívása, új tagok választása, könyvvizsgáló visszahívása, új könyvvizsgáló választása. 4. A szétválás költségeinek felosztása. 5. Egyebek. A közgyűlésen a részvényesek személyesen, illetve meghatalmazott képviselő útján vehetnek részt és szavazhatnak. Szavazati jogukat az alapító okiratban meghatározottak szerint gyakorolhatják, az elismervényeket és a szavazójegyeket a közgyűlés megnyitását megelőzően – az alapító okirat 12.12. pontjában foglalt feltételek teljesítését követően – a helyszínen vehetik át. A közgyűlésen való részvétel és szavazás feltétele az alapító okirat 12.12. pontjában foglaltakkal egyezően, hogy a bemutatóra szóló részvények tulajdonosai a részvényeiket és be nem váltott osztalékszelvényeiket – ha a részvény pénzintézetnél letétbe van helyezve, az erről szóló – a részvény fajtáját, típusát, névértékét és sorszámát is tartalmazó – letéti igazolást a közgyűlést megelőző órákban, a közgyűlés helyszínén letétbe helyezzék. A közgyűlés határozatképtelensége esetén a megismételt közgyűlés időpontja 1997. január 23. napja, 15 óra, változatlan napirendi pontok mellett, ugyanazon a helyszínen. A közgyűlés határozatképtelensége esetén az eredeti időpontot követő, fentiekben megjelölt időpontra, helyszínre, változatlan napirenddel összehívott újabb közgyűlés a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes. A közgyűlésre valamennyi részvényesünket tisztelettel várjuk. Soltker-Mező Rt. igazgatósága.

A GYÁSZOLÓ család
és a kollégák hálás köszönetüket fejezik ki a

DR. VÁCZI MÁRIA

főiskolai docens

búcsúztatásán megjelenteknek.

Pénzügyi és Számviteli Főiskola

ÁLLÁS

TERJESZKEDŐ nemzetközi brókercég munkatársat keres másodállási kezdéssel. Ideális jelöltünk energikus, gyors döntésképességű, aki egyéniségével és teljesítményével egy sikerorientált csapat meghatározó tagja lehet. Cégünk a munkatársai részére szakmai továbbfejlődési lehetőséget biztosít az érdekes és változatos munka mellett. Tanulási idő után átlag feletti jövedelem. Tel.: 260-9619.

LAKÁST KÍNÁL

1 SZOBÁS lakást keresünk az I., II., XI., XII., kerületben 1 300 000 Ft-ig, minden megoldás érdekel. Tel.: (06-30) 210-702.

FINANSZÍROZÁSI program állami támogatással! Kedvező hitelfelvételi lehetőség! Már köthető! Tel.: 256-7136, (06-20) 210-213.

JÓZSEF Attila lakótelepi 2 szoba összkomfortos, telefonos, 2 erkélyes lakás eladó. Tel.: 138-0464.

TELEK

SZENTENDRE belterületén, a Pap-sziget közelében, de nem árterületen lévő, 1248 nm-es telek eladó. Valamennyi közmű, illetve telefon a telekhatárnál. A Dunakanyar körút és az Ady Endre utca által határolt terület, vállalkozási-üzleti célra is kiválóan alkalmas. Irányár: 8 millió Ft. Ha nagyobb területre van szükség, a szomszédos telek is megvásárolható. Telefon: 210-0050/100 vagy 418-4542.

Boxer 350 LH 2,5D, legnagyobb méretű zárt 3,5 t-ás teherautó 30 ezer km-rel. Ritka sötétkék színben. 2890 E Ft + áfa, csak kp.-ért. T.: 258-4244, (06-30) 448-334.

IZS-T, Ladát, Daciát vesek. (06-20) 227-477.

KARAMBOLOS, totálkáros autóját megvenném. (06-30) 502-637.

KARAMBOLOS, totálkáros autót vennék. (06-30) 502-637.

1989-ES Honda Legend személygépkocsi V6-os, 2,7 literes, full extra eladó. Érdeklődni telefonon: 140-0281 este 17 után.

256-6368. Nyitva h–p: 9–18, szombat 9–13-ig.

FOGÁPOLÁS
Aki ezt a hirdetést magával hozza, az első kezelés díjából 5% kedvezményt kap!
Dr. Jánosdeák Adrienn fogszakorvos
esztétikus
és amalgámtömések,
fogkő-eltávolítás,
fogfelépítés esztétikus anyagból.
Fogpótlások
rögzített pótlások:
kerámia, fém–műanyag, műanyag kivitelben
kivehető pótlások:
rugalmas, akril- és fémalapú fogsor.
Rendelési időpontok:
hétfő, szerda, péntek:
14–18 óra között,
kedd: 8–12 óra között.
J + F Dental Betéti Társaság
Budapest VIII.,
Luther u. 4–6. V. em. 35.
Telefon: 114-0479.

REDŐNYJAVÍTÁS: 133-9058.

AMIGA–COMMODORE-GYORSSZERVIZ! 418-8845.

DUGULÁSELHÁRÍTÁS! 284-5483.

PARKETTÁSMESTER! 201-4442.

ADÓBEVALLÁS, könyvelés (visszamenőleg is) egyéni vállalkozóknak. Tel.: (06-30) 497-799.

OKTATÁS

BESZÉDCENTRIKUS angolnyelv-tanítás lakáson is, 15 éves, Amerikában szerzett tapasztalattal. Vizsgára való felkészítés, gyermekoktatás. Tel.: 138-9949, 280-2754, egész nap.

SZOLFÉZST, összhangzattant, ellenpontot, zongorakorrepetálást, felvételi előkészítést vállal negyedéves zeneakadémista – egyénileg vagy csoportosan, kezdőknek is. Bartók György, 112-1155.

VEGYES

KEDVES OLVASÓINK!

Szeretettel várjuk Önöket
a Magyar Hírlap hirdetésfelvevő irodájában
1087 Budapest,
Kerepesi út 27/A.

Hogyan válaszolhat?
Élőszóban és azonnal, 0–24 óráig!
06-90-344-222
Ezt a telefonszámot kell hívnia, majd megadnia az Önt érdeklő hirdetés alatt szereplő postafiók-számot (Hpf.). Ekkor hallani fogja a hirdető hangos bemutatkozó üzenetét, majd telefonszámítógépünk felveszi válaszát is, amelyben személyes találkozót javasolhat, vagy megadhatja címét, telefonszámát is. (A hívás díja: 88 Ft+áfa/perc.) Figyelem! Ez a szám csak Matáv területről hívható. Nem hívható utcai készülékről, sem rádiótelefonról.

TALÁLKA HELY®
MAGYAR HÍRLAP
ADJA FEL HIRDETÉSÉT – ÉS MAGÁNYÁT

Ingyenes hirdetésfelvétel!
Mindennap 8–22 óráig!
217-3404
Hívja a fenti számot, s munkatársunknak diktálja le a lapban megjelenő apróhirdetése szövegét. Ezután felmondhatja hangos üzenetét is, amellyel személyesebbé, emberközelibbé válik bemutatkozása. A hirdetésfelvétel ingyenes és anonim. A hirdetésére érkezett válaszokat a 06-90-344-222 telefonszámon hallgathatja le.

TÁRSKERESÉS EMBERI HANGON
MEGJELENIK MINDENNAP

Nagy generáció Vízöntő, csinos, fiatalos, korrekt, diplomás asszony keresi szeretetet adni és kapni tudó, intelligens, monogám, 50 év körüli társát. **Hpf.: 6743**
Dominó 40/170/56, diplomás, művészeteket kedvelő, ezernyi jó és természetesen rossz tulajdonsággal rendelkező nő találkozna diplomás, 40-50 év közötti úrral. **Hpf.: 6750**
Mustármag Csinos, vékony testalkatú, 29/170, elvált hölgy 3 éves kislányával gyermekszerető, rendezett körülmények között élő, ápolt, független férfit keres. **Hpf.:6700**
Új élet 43/172, barna hajú, valóban csinos nő, viszonylag jó tulajdonságokkal és egy gyermekkel keres független, magas, értelmiségi, bp.-i férfit. **Hpf.:6705**
Keressük olyan független, diplomás férfiak társaságát, 35-50 év között, akikkel együtt bulizhatna 6 hasonló adottságú barátnő. Időben jelentkezz! **Hpf.:6713**
Keresem azt a 35-40 közötti Halakat (lehet Aranyhal is), aki teljesíti az összes kívánságomat. **Hpf.:6720**
Őszinte megbízható társat keresek gyermekeimnek, aki nekem hű társam lenne. **Hpf.:6690**
Egyre jobban.... 39/168/68, Nyilas hölgy vár Rád! **Hpf.:6691**
Bika 49/173/66, társat keresek. Embernek lenni mindig minden körülményben. **Hpf.: 6645**
Érett kapcsolat reményében nagyon fiatalos, karcsú, önmagára is igényes hölgy várja egy 40-es, vonzó, tartalmas, egzisztenciálisan rendezett életű férfi hívását. **Hpf.: 6647**
48 éves, 16757, szőke, kék szemű, elvált, önmagára és környezetére igényes, csinosnak mondott, vezető beosztású hölgy vagyok. Keresem partnerem. **Hpf.: 6654**
Szeretet 55 éves, csinos, frissnyugdíjas hölgy társat keres jellemes, kellemes, férfias férfi személyében. **Hpf.: 6662**
Varázslat Vonzó egyéniségű, 50/172/70, vidéki nő keresi kocsival rendelkező, biztonságot, szeretetet adni tudó, intelligens társát magas, mackós úr személyében. **Hpf.: 6666**
Bak 40-es, 160/50, barna, független nő kiegyensúlyozott, harmonikus kapcsolatra vágyik. Várom ismételt jelentkezésed, ha a 5749-es hpf.-on üzentél. **Hpf.: 6670**
Rák 50/164/65, nő keresi azt, akinek szintén csak a társ hiányzik az életéből. **Hpf.: 6671**
Szeretném megtalálni 53/168/58, értelmiségi hölgy társat, barátot keres értelmiségi úr személyében, 60 éves korig. **Hpf.: 6672**
Óriás schnauzer Olyan 40-50 éves, kulturált, empátiával és humorérzékkel rendelkező társat keresek, aki velem együtt kutyáimat is elfogadja. **Hpf.: 6600**
Mérleg, 29 éves, elvált, humán diplomás, nagyon humán beállítottságú vagyok, egy kicsi fiúval. Szeretnék családot, egy-két gyermek sem akadály. **Hpf.: 6627**

Megértés 49 éves, független, barna rövid hajú nő megismerkedne 50 éves korig, társaságot kedvelő, független férfival. **Hpf.: 6534**
Bizalom Jó 40-es hölgy, idő hiányában becsületes, független társat keres. **Hpf.: 6539**
Keresztik egy sportos, jóképű, rendezett körülmények között élő, független férfi, aki egy 39 éves, filigrán, szép szemű, vidám, nem dohányzó, igényes nőre vágyik. **Hpf.: 6557**
Élet 23 éves lány keres testi-lelki partnert 26-40 közötti, kizárólag igényes pasik jelentkezését várom, akik imádják az életet. **Hpf.: 6561**
Vitalitás 50 éves korig keresem azt a 180 cm feletti, intelligens, független urat, aki vágyik egy kellemes, 42 éves, szőke hölgyre. **Hpf.: 6562**
Őszinteség 50 éves, független asszony várja intelligens, megbízható úr jelentkezését. **Hpf.: 6580**
Összehangolt élet 40/170cm/64kg, komoly, de pozitív gondolkodású, monogám beállítottságú pedagógusnő megismerkedne természetet, kirándulást, táncot kedvelő férfival. **Hpf.: 6585**
Rózsa Társat keresek, útitársat az életre, házastársat vagy élettársat. **Hpf.: 6506**
Szívem minden dobbanása a tiéd, ha 35-42 éves, 180 cm-nél magasabb, független, sportos alkatú, igényes, komoly szándékú úr vagy. **Hpf.: 6507**
Egyedül Egy 20 éves lány szívesen elmenne szilveszterezni, ha lenne kivel. Ha te is egyedül vagy és magányosnak érzed magad, hívj. **Hpf.: 6508**
Molett Mit takar? Telefonálj! **Hpf.: 6584**
Bak 31/168/59, független, csinos, szőke hajú, vidám lány keres intelligens, férfias férfit. **Hpf.: 6511**
Rózsa 27/175/70, egészségügyben dolgozó, független lány keresi tartós kapcsolat céljából intelligens férfi jelentkezését 35 éves korig. **Hpf.: 6490**
Évita 27/170/56 Nem vagyok sem feltűnően szép, sem okos, sem reprezentatív, nincsen diplomám, mégis szeretem a színházat, a mozit, a szép képeket. Ha érdekel, akkor hívj. **Hpf.: 6496**
Vízöntő Keresem azt a férfit, aki 180 cm körüli, nem dohányzó, tartós kapcsolat reményében egy 45 éves nő. **Hpf.: 6453**
Boldogság 167/58/31 hölgy hatéves kislánnyal társat keres intelligens, megbízható úr személyében 28-38 éves korig. Bp. és környéke előny. **Hpf.: 6463**
Chokito Ha Te is szereted a Chokitot, akkor hívjál. **Hpf.: 6470**
Azúrkék 33/170, szép arcú, kifejezetten nőies, vöröses, hosszú hajú grafikus nő keres 180 cm fölötti, nem dohányzó, kimondottan igényes, értelmiségi férfit. **Hpf.: 6401**
Szeretni bolondulásig 40/165/56, szőke, hosszú hajú, zöld szemű, vonzó, karcsú, egyedülálló, diplomás hölgy keresi intelligens, diplomás férfi ismeretségét. **Hpf.: 6417**
Kíváncsiság 38 éves, csinos, életvidám, diplomás nő vagyok. Várom jó megjelenésű, jó egzisztenciával rendelkező, 40-es férfiak hívását. **Hpf.: 6429**
Piros tulipán Szeretném, ha szeretnél. Remélem megtalállak bárhol vagy a világban, igazi, hű társat keresek. Én egy 38/157/49, romantikus hölgy vagyok. **Hpf.:6371**
De Colores! 38/164/62, humán szakos középiskolai tanárnő harmonikus kapcsolatra vágyva társat keres. Korkülönbség nem akadály, a függetlenség előny. **Hpf.: 6304**
Találkozás 50/165, fiatalosnak mondott, elvált nő keresi társát kedves, megbízható, független férfi személyében. **Hpf.: 6307**
Év végi kaland 30/166/57, vöröses-szőke, barna szemű, dús keblű, mások által csinosnak mondott, nem független hölgy keres intelligens, jó megjelenésű barátot. **Hpf.: 6318**
Titkos találkozás 22 éves, nem független férfi keresi 27-47 év közötti hölgyek jelentkezését szabadidő kellemes eltöltésére. Nem függetlenek előnyben. **Hpf.: 6543**
Flatal vagyok 22 éves korig keresek társat, lehetőleg csinos, jó megjelenésű hölgy személyében. **Hpf.: 6545**
Üzletember 40-es, bp.-i, megfelelő egzisztenciával rendelkező, nem független férfi hasonló adottságú, korban hozzá illő, csinos hölgyet keres tartós kapcsolatra. **Hpf.: 6548**
Szeretet, megértés, biztonság Várom annak a karcsú, magas hölgynek a telefonját, akinek ez a három szó jelentheti a társat. **Hpf.: 6563**
Pet Ha igényes vagy önmagadra, és szeretetet nemcsak kapni, de adni is akarsz, akkor hívj fel egy 181/32, elvált fiatalembert. **Hpf.: 6565**
Hello 39/182, bp.-i, elvált, független, mackós típusú, jó megjelenésű vállalkozó keres 30 éves korig csinos, szép arcú, független hölgyet. **Hpf.: 6568**
Hangold rám magad 40/190, jóvágású, diplomás férfi vonzó, budapesti hölgy ismeretségét keresi. (168 cm-től 35 éves korig) **Hpf.: 6592**
Március 21. Magas, harmincas, budai diplomás üzletember (194/78), szép arcú, vékony, diplomás társat keres 32 évesig. **Hpf.: 6488**
Romantika 22/180 helyesnek mondott fiú keres csinos, intelligens, 19-25 év közötti, komoly zenét is kedvelő, szeretetet adni, és kapni tudó lányt. Ha ilyen vagy kérlek hívj! **Hpf.: 6489**
Tartós kapcsolat céljából megismerkednék egy rendes, kedves lánnyal. 20/174/67 vagyok. **Hpf.: 6493**
Tiltott gyümölcs 36, nem független, jóképű, temperamentumos férfi keres hasonló adottságú hölgyet. A többit hallgasd meg! **Hpf.: 6455**
Tolerancia 20/182, budapesti, sportos fiú várja 18 vagy 20 éves szintén sportos lányok jelentkezését tartós kapcsolat céljából. **Hpf.: 6477**
Pesti randevú Kislányos alkatú, vékony, huszonéves hölgy oldalán kezdené az új évet egy utazási iroda 29 éves, magas, elfoglalt, de nem elveszett tulajdonosa. **Hpf.: 6478**
Szerelem 28/180/70, intelligens és igényes fiatalember társaság hiánya miatt ezúton keresi egy kifejezetten vonzó, vékony alkatú, budapesti hölgy ismeretségét. **Hpf.:6381**
Too be 42/181/82, budapesti, jóképű, sportos, határozott, több diplomás, független férfi keresi korban hozzá illő, csinos, filigrán, értelmiségi párját. **Hpf.:6384**
Szkeptikus 29 éves tanár szkeptikus és csóró, kissé élhetetlen, otthon van a filozófiában, a történelemben és filmek világában. Hát kinek kell az ilyen? **Hpf.:6399**
Remény 25/187, barna szemű, sportos testalkatú vállalkozó fiú csinos, barna hölgy ismeretségét keresi 30 éves korig, tartós kapcsolat kialakítása céljából. **Hpf.: 6320**
Karácsonyi akció 181/32/70 igen jóképű, diplomás, megbízható, nem dohányzó, sportbarát üzletember keres egy kimondottan szép, jó alakú, intelligens, gyermektelen hölgyet. **Hpf.: 6332**

Érdekli valamelyik hirdetés, de nem szeretné azonnal felfedni kilétét? A megoldás: kérjen **válasz-Hpf.ot** a **217-3404** telefonszámon! Így ha válaszol, megkérheti a hirdetőt, hogy ha üzenete felkeltette érdeklődését, ezen a Hpf.számon üzenjen vissza Önnek. A Találkahely így még biztonságosabb!

Vágja vagy tépje ki ezt az oldalt! Minden Hpf. legalább két hétig él.

Kaján Tibor

1996. XII.13 péntek

A Kortárs Múzeum megnyitója elé

A legszerencsésebb pillanatban

Régi vágya teljesül a művésztársadalomnak: a budai Várban holnap megnyílik egy évtizedek óta várt és szorgalmazott intézmény. A Kortárs Művészet Múzeuma, amelyről és amelyért oly sok szó esett korábban. De a vitákat – több is volt – mindeddig tett nem követte.

Talán nincs is olyan európai főváros, ahol ne volna önálló múzeuma a modern – illetve a kortárs – művészetnek. A sorhoz, amely Párizzsal kezdődik, most végre Budapest is csatlakozik. Több évtizedes késéssel, mégis talán a legszerencsésebb pillanatban.

Hivatalos kimutatás nem készült, de mindannyian tudjuk: az elmúlt évtizedekben nagy összegeket költött az ország a kortárs művészetre. Erről reprezentatív köztéri szobrok és beltéri falképek tanúskodnak; továbbá raktárakban porosodó festmények, amelyek úgy születtek, hogy milliós nagyságrendű állami vásárlások gondoskodtak kitüntetett alkotóink egzisztenciális biztonságáról. Természetesen e megbízások és vásárlások nemcsak karrierista szalonművészeket honoráltak, hanem – szerényebb arányban – igazi tehetségeket is. De még elképzelni is ijesztő: mi mindennel lenne tele ma egy kortárs múzeum, ha e szép eszme már annak idején – húsz-harminc éve – megvalósul. Most nem győznénk belőle az ócskaságokat kihajigálni...

Amikor két éve magam is újra előhozakodtam (a Kritika hasábjain) a kortárs múzeum szinte örök álomra ítélt ügyével, nemcsak az intézmény fontossága mellett érveltem (hiánya miatt ugyanis egy sor új műfaj és mű marad bemutatására alkalmas fórum nélkül), hanem arra is utaltam: a régi adósság törlesztésére az ország jelen, súlyos gazdasági helyzetében kevés a remény. Múzeumalapítás helyett valamelyik jól működő intézmény felfejlesztésére talán több az esély.

Valami ilyesmi történt. A Ludwig Múzeum épületében korábbi tevékenységével már bizonyított igazgatójának irányítása alatt kezdi meg önálló életét a Kortárs Művészeti Múzeum. Amikor most sok sikert (meg az ehhez mindenképpen szükséges pénzt, azaz a jelenkori művészetre áldozni kész mecénásokat) kívánunk neki, akkor – mondanom se kell – önmagunknak kívánunk jót. Nem vitás, hogy az intézmény elsősorban a magyar szellemi életre lesz jótékony hatással; az sem utolsó szempont, hogy rendezvényeivel és vásárlásaival művészeinket – remélhetően épp a legjobbakat – egzisztenciálisan is támogatni tudja. De mindezen felül és mindenekelőtt azt hangsúlyoznám, hogy ez az új múzeum nekünk – a közönségnek – létesült. Végső soron nekünk profitál, ha ez az inkubátorban nevelt új magyar művészet végre valóságos élettérbe kerül.

• Vadas József

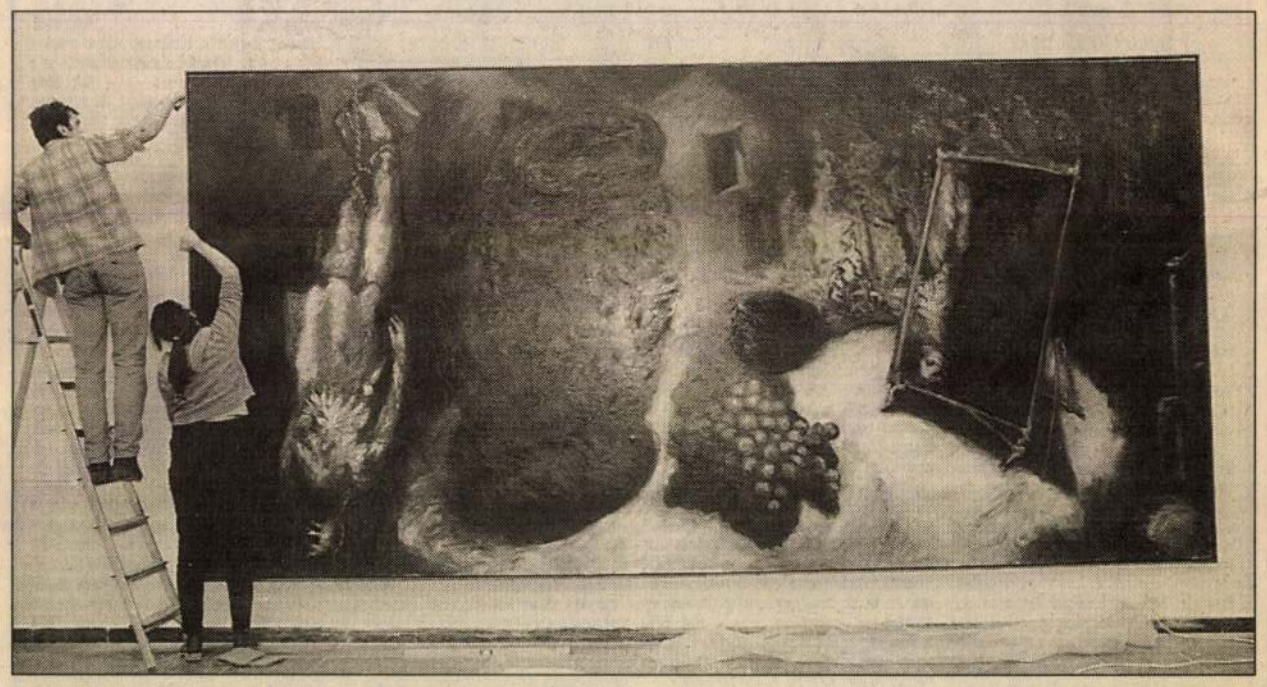

Szombaton nyitja meg Magyar Bálint a Kortárs Művészeti Múzeumot FOTÓ: MÜLLER JUDIT

Túlélni Picassót

Amerikaiak – vagy legalábbis angolszászok – Párizsban: francia részről mindig megkülönböztetett figyelem és előzékenység övezi őket. Hát még ha francia téma művészi feldolgozására vállalkoznak, mint ezúttal a Túlélni Picassót című amerikai film készítői. James Ivory rendező (az USA-ból), Anthony Hopkins cím- és főszereplő (ő brit), valamint a film indiai producere, Ismail Merchant kedden az egyik legmagasabb

vehette át René Monory, a szenátus elnöke, azaz Franciaország második közméltóságának kezéből: mindhárman a Művészet és Irodalom Rendjének parancsnokai lettek. (Egy éve ilyenkor Sharon Stone részesült e megtiszteltetésben.)

A film szerdán került a francia mozikba, de némi viszontagság után. A nagy festő fia, Claude Picasso ugyanis határozott nemet mondott a forgatásra, és komoly né-

met készítő amerikai óriáscéggel, a Warnerrel. A vita részletei nem teljesen ismertek, mert Párizsban egyelőre csak a filmesek nyilatkoztak róla, a Picasso-fiú még nem. A Warner mindenesetre legyőzte a művész családjának ellenállását. A cég igen sokat vár a bemutatótól Franciaországban, ahol egyrészt az év egyik fő eseményének számító Picasso-portrékiállítás látható a párizsi Grand Palais-ban, másrészt pedig, ahol

nek tartják a festőt. Picasso ugyan haláláig megőrizte spanyol állampolgárságát, de élete túlnyomó részét Franciaországban töltötte, a franciák a sajátjukként büszkélkednek vele.

Anthony Hopkins párizsi sajtótájékoztatóján elmondta, hogy Picasso figuráját hasonlóan formálta meg, mint ahogy röviddel előtte Nixonét az amerikai elnökről készült portréfilmben. Rengeteg fényképet tanulmányozott, és gondos Richardson-féle Picasso-életrajzot, festőkkel konzultált mesterségük alapjairól. Azt állítja, hogy igen nehéz feladat volt eljátszani Picassót. Ivory és Merchant következő filmje a hatvanas–hetvenes évek Párizsában fog játszódni, és egy olyan amerikai család történetét meséli el, amely Franciaországot választja második hazájának.

• Róka Zsuzsa

„Rajzolok, tehát vagyok”

Kaján Tibor új karikatúrakötete

Kaján Tibor – aki lapunknak is munkatársa – nemcsak politikai karikatúráiról ismert. Talán ő fedezte fel a nekrológ karikatúrát, és szívesen rajzolt „színházkritikákat” is. Legújabb kötete Rajzolok, tehát vagyok címmel jelent meg a Magyar Írószövetség és a Belvárosi Könyvkiadó gondozásában.

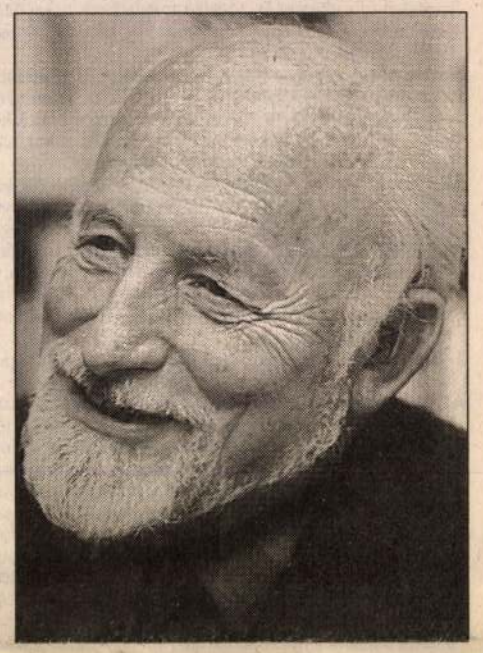

• Néhány éve azt nyilatkozta, hogy nem lesz már több kötete, mert manapság nem kell a könyv, nem kell a kultúra...

Ez az egy kötet, ami az én esetemben ezt a jóslatot cáfolja, de ígérem, több cáfolat nem lesz. A közönségigény sem túlzottan nagy az elmélkedő, meditatív karikatúrák iránt. A viccgyűjtemények kapósabbak.

• Most is az úgynevezett esszékarikatúráit gyűjtötte egybe, ezek inkább általánosabb, sőt lételméleti kérdéseket boncolgatnak, kevésbé kötődnek napi aktualitásokhoz. Pedig sokat dolgozott politikai és hetilapoknak, bár gyakran berzenkedett a napi „taposómalom” miatt...

Leginkább politikai karikatúrát kértek tőlem. A világlapok többsége – némelyik címoldalon – közöl politikai karikatúrát. Érdekel a politika, de időnként túl sok nekem, csömört kapok tőle. Nehezen viselem el, hogy más témákról nem tudok karikatúrát adni a lapoknak. Nem tudok például zeneszerzőkről, színházi bemutatókról, könyvekről rajzokat közölni. Ez valószínűleg azzal függ össze, hogy ma a politikusok sokkal inkább értékelt személyiségek, mint a filozófusok, a költők, a zeneszerzők.

• Milyen hatást érhet el a karikatúra a napilapokban?

Optimális esetben rendkívüli, rejtett összefüggésekre hívhatja fel a figyelmet. Közvetlenebbül szól az emberekhez, mint egy vezércikk.

• A sok szöveg és fotó között az egyetlen karikatúrát valószínűleg mindenki megnézi...

Igen, a karikatúra a napilapban az olvasó szem számára kis sziget.

• A magyar karikatúrák zömén szinte állandó figurák szerepelnek, és alájuk írnak valami aktuális, humorosnak vélt szöveget. Az ön munkáinak humora viszont valóban a rajzos megoldásokban van.

Erre törekszem, kevés szöveget használok, de ezt is soknak tartom. Példaképem egy amerikai karikaturista, aki nem is használ szöveget. Van is egy könyve, aminek az a címe, hogy Minden vonalban.

• A negyvenes évek második felében hogyan változott a karikatúra?

Különböző politikai céloknak kellett megfelelni, kivált a koalíciós korszak lezárulása után. Pártkongresszusokat kellett például illusztrálni, nem a karikatúra céljainak megfelelő témákkal kellett foglalkozni.

• Vagyis nemcsak vonalban fejezték ki magukat a rajzolók, hanem vonalasan is...

Igen, de én szerettem volna szélesíteni a témakört, nemcsak antiimperialista karikatúrákat rajzolni, párttételeket illusztrálni.

• Vannak olyan rajzai, amelyeket ma már

Ha az ötvenes évekbeli Lúdas Matyit föllapoznánk, biztos találnánk ilyeneket, de nem sokat. Akkoriban még fiatal voltam, ritkán kaptam nagy feladatokat.

• Haraggal jött el a Lúdas Matyitól. Mi volt az oka?

Rendkívüli módon leszűkítették a karikatúra „vadászterületét”. Kiderült, hogy a főszerkesztőnek nem volt humorérzéke. Bezáratott például magának egy vécét, ennek ajtajára hercegi koronát rajzoltam. Ezt nem nagyon tudta nekem megbocsátani, felmondással fenyegetőzött. Becsaptam magam mögött a szerkesztőség ajtaját. Egy évig nem volt állásom, majd az Új Tükör jelentett számomra mentőövet.

• Az Új Tükör ideális helynek tűnt az ön számára. Rajzolhatott például nekrológ karikatúrát, „színházkritikát”, ezek azóta sem megszokottak a magyar sajtóban.

Ez jó szakasza volt életemnek. Rajzaim szinte maguktól lesétáltak a nyomdába. A nekrológ karikatúrát talán én fedeztem fel. Ha olyan ember halt meg, akit nagyon szerettem, olyan rajzot próbáltam csinálni, ami „összefogja” egész életét. Nem igaz, hogy a karikatúra csak bírálni tud. Ha nemes anyagból készül, „fel is emelhet”. Nem is minősül még igazi politikusnak, akiről nem jelent meg karikatúra...

• Mégsem ismerik el Magyarországon megfelelően a karikatúrát. Miért nincs például a műfajnak múzeuma?

Mert a vicchez hasonló, léha műfajnak tartják. Elhunyt kollégáim karikatúráit szerettem volna elhelyezni különböző múzeumokban, de sehol nem fogadták be a rajzokat. A karikatúrát Magyarországon még mindig nem tartják olyan komoly műfajnak, mint például a verset, az esszét. Özvegyeknél „hevernek”, elsárgulnak, elvesznek a régi karikatúrák. Új kötetemben összegyűjtött rajzaim, talán megmaradnak egy ideig.

Lecke Kajánból – Kajántól

Jó ötlet volt Moldova Györgytől, hogy könyvet szentelt Kaján Tibor művészetének, személyének, hogy kíváncsi érdeklődőként igyekezett eligazodni, s „idegenvezetőként" minket is eligazítani a nagy művész univerzumában. A kiadó részéről pedig okos döntés volt, hogy – bízva az olvasók igényességében, a karikatúra műfaja, s elsődlegesen persze a Kaján-opusok iránti érdeklődésben – a szöveget remek rajzokkal társította, s a gazdag anyagot nagyon szép kiállítású albumban bocsátotta közre.

Az író és a karikaturista többtucatnyi kávéházi beszélgetésének esszenciájaként sajátos leckét kapunk Kajánból – Kajántól. Megismerhetjük életét, tragédiákkal terhes ifjúkorát, az újrakezdés éveit, s aztán azt, hogy milyen nehéz volt a karikaturista, de általában a humorista munkája a Rákosi-, majd a Kádár-rendszerben, a tiltások, tabuk milyen Szküllái és Kharübdiszei között kellett „hajóznia" a Ludas Matyi című lapnál, küzdenie az egzisztenciájáért, a mégoly szordínós kritika létjogosultságáért. Nemcsak a műfaj történetéről, itthoni alulértékeltségéről, s külföldi – nemegyszer politikusbuktató – súlyáról beszél, de bölcs, szelíd humorával kifejti nézeteit morálról, politikai tisztességről, egyéni helytállásról, a világ és az emberiség szerinte nem túl biztató jelenéről, jövőjéről is.

MOLDOVA GYÖRGY: TÖRTÉNELEMÓRA

Párbeszéd Kaján Tiborral
Urbis Könyvkiadó 2002

Moldova korrekt munkát végzett, alaposan kifaggatta Kaján, talán minden lehetséges kérdést feltett neki. Még azt is „kiszedte" belőle, milyen inspirációból, hogyan születik egy-egy rajz, milyen tudatos és tudattalan mozzanatok játszanak bele, miként zajlik a technikai kivitelezés. Mindennek ellenére, bizonyos hiányérzettel tesszük le a könyvet: a mozaikdarabkákból nem rajzolódik ki élesen a portré, Moldova nem tudta hőse összetett egyéniségének finomabb színeit kikeverni. Igazi arca rejtve maradt. Csak az tudja, aki közelről ismeri, hogy Kaján milyen sajátos, Krúdy tollára méltó jelenség. Szemlélődő, érzelmes és finom ember, talán az utolsó pesti úr. Gentleman. Javíthatatlan idealista, aki lélekben – túl a nyolcvanon is – kamasz maradt, nem tudta megérteni, elfogadni, hogy a világ olyan, amilyen, hogy az elvek, az eszmék és a valóság nincsenek szinkronban egymással. Művészetének, ironikus látásmódjának e tragikus szakadás, hasadtság lehet legfőbb forrása.

Kaján – aki egy személyben képzőművész, költő, filozófus és moralista – a Történelemórának kétszeresen is főszereplője: szavakban és rajzaival is. Úgy látszik, mindez mégse volt elég ahhoz, hogy kiérdemelje a könyv társszerzőségét. Ez az antigesztus furcsa bizonyság arra, amiről maga Moldova is faggatja Kaján: hogy bár rajzaira kétségtelenül szükség van, de mintha őt mégsem becsülnék értékén.

Gervai András

tásnyira lebeg a térben

Fotó: MH-archív

Telekom Austria: megválik tőle a Telecom Italia

A Telecom Italia hétfőn megkezdte a Telekom Austria eladását, magánkihelyezés formájában, meg nem nevezett intézményi befektetőknek. Az árat sem közölték. Az olasz telefontársaságnak eddig 29,8 százaléka volt az osztrák távközlési vállalatban. Ez 149 millió részvény: ebből most 65 milliót akarnak eladni, és túljelentkezés esetén ezt tízmillióval megtoldják – közölték hétfőn az olasz cégnél. A Telekom Austria hétfő délelőtt 7,59 euró volt a bécsi értéktőzsdén, 1,43 százalékkal olcsóbb a pénteki zárónál. Hétfőn 7,50 eurón nyitott. A Telecom Italia ugyanakkor 8,12 euró volt a milánói értéktőzsdén, 2,20 százalékkal később a pénteki 7,94 eurós zárónál.

MTI

Az Alcatelből Nextira lett – Magyarországon is

Új szolgáltatások és termékek bevezetésével jelenik meg a piacon a NextiraOne Magyarország Kft., korábbi nevén Alcatel e-Business Rendszerek Kft. A névváltoztatásra azért került sor, mert az Alcatel eladta valamennyi, az üzleti kommunikáció területével foglalkozó európai leányvállalatát az amerikai NextiraOne-nak. Tóth Ottó, a társaság ügyvezető igazgatója elmondta: a kft. továbbra is ellátja Magyarországon az Alcatel üzleti kommunikációs piacra szánt termékeinek és megoldásainak kis- és nagykereskedelmét, telepítését és üzemeltetését.

Ugyanakkor további gyártók termékei kerülnek be a kínálatukba, és új szolgáltatásokat nyújtanak ügyfeleiknek a jövőben. Példaként említette a hálózatbiztonsági megoldások telepítését és ellenőrzését, illetve teljes IT-rendszerek üzemeltetését. A tűzfalak telepítésére, vírusmentesítésre, illetve tesztelésre, az úgynevezett „etikus hackelésre" a kft. minősítéssel rendelkező szakembereket alkalmaz. – A tesztelt tűzfalak hibáiról feljegyzést készítenek, és az „illetéktelen behatolás" lehetőségeinek megszüntetésére megoldást kínálnak. Tóth Ottó szerint a tárolórendszerek és a hálózatbiztonsági terület árbevétele jövőre elérheti a 300 millió forintot. Az ügyvezető igazgató annyit mondott még: várakozásaik szerint a társaság nyereséggel zárja a 2002-es évet is, és az idei bevétel megközelítően a tavalyi kétmilliárd forint körül alakul. Hozzátette, hogy az árbevétel várhatóan 30-40 százaléka jövőre a szolgáltatásokból származik.

MH

NAK. NEM KELL TÖ... A JÉGHIDEG AUTÓBA BEÜLNIE ÉS A JÉGKAPARÓT IS VÉGLEG ELDOBHATJA.

CIVIC Trend

HA IGAZÁN KÜLÖNLEGES AUTÓRA VÁGYIK. VÁLASSZA A LÉGTERELŐS SPOILERGARNITÚRÁVAL, TYPE-R REPLICA FELNIKKEL, SPORTABRONCCSAL FELSZERELT CIVIC TREND CSOMAGOT JELKÉPES ÁRON!*

*A TREND CSOMAG ÁRA A FELSZERELÉS KÖLTSÉGÉT NEM TARTALMAZZA!

3 ÉV VAGY 100.000 KM GARANCIA!

KOMBINÁLT ÁTLAGFOGYASZTÁS: 6.4-6.6 L/100KM

CO_2 KIBOCSÁTÁS: 153-157 G/KM

HONDA

HONDA MÁRKAKERESKEDŐK:

HONDA BUDA Bp., XI. ker. Vizsla u. 6.; Tel.: 309-7800
HONDA GROHOCZKY Bp., XI. ker. Fehérvári út 130.; Tel.: 203-9811
RM-ROYAL MOTOR KFT. Bp., XIII. ker. Frangepán u. 46.; Tel.: 340-2378
HONDA SZABÓ Bp., XVI. ker. Rákosi út 207.; Tel.: 405-2923
HONDA SZABÓ CSEPEL Bp., XXI. ker. Kossuth L. u. 21.; Tel.: 427-0909
HONDA AUTÓHÁZ TENNÓ Bp., III. ker. Bojtár u. 46-48.; Tel.: 240-1316
HONDA SZALLERBECK Bp., XVIII. ker. Üllői út 812.; Tel.: 291-5555
HONDA ÉLES Bp., X. ker. Jászberényi út 38.; Tel.: 260-6853
AUTO VALENT KFT. Bp., IX. ker. Határ út 50/A; Tel.: 280-6808
HONDA KENÉZ Balatonlelle, Vágóhíd u. 1.; Tel.: (85) 354-403
GOLD MOTOR Debrecen, Irinyi u. 20.; Tel.: (52) 455-300
DUNAAUTÓHÁZ KFT. Dunaújváros, Petőfi u.; Tel.: (25) 281-660
HONDA ERCSI Ercsi, Rákóczi u. 44.; Tel.: (25) 505-605
FLICK KFT. Győr, Bercsényi liget 1.; Tel.: (96) 523-040
HONDA FEDOR Jászberény, Nagykátai u. 29.; Tel.: (57) 515-050
HONDA CSERNÁK Kecskemét, Szt. István krt. 23/k.; Tel.: (76) 401-218
HONDA KANIZSA Nagykanizsa, Virág Benedek u. 4.; Tel.: (93) 310-369
ÚJ-NAPKELET KFT. Nyíregyháza, Hatzel tér 10.; Tel.: (42) 460-107
STE-BA KFT. Pécs, Rácváros u. 68.; Tel.: (72) 251-806
HONDA MARUZS Salgótarján, Rákóczi út. 135/a.; Tel.: (32) 441-666
WEISZBÖCK AUTÓ KFT. Sopron, Győri u. 17.; Tel.: (99) 510-528
HONDA ALBA Székesfehérvár, Kadocsa u 59.; Tel.: (22) 500-986
HONDA BAGI Szombathely, Rumi út 237.; Tel.: (94) 511-777
HONDA GRÉTA Tamási, Rákóczi út 17.-19.; Tel.: (74) 472-473
HONDA SZÁRAZ Tatabánya, Alkotmány út 58.; Tel.: (34) 313-370
HONDA PAJOR Vác, Derecske dűlő 203.; Tel.: (27) 304-534
HONDA SOMMER Veszprém, Budapesti út 72.; Tel.: (88) 425-176
HONDA ZALAEGERSZEG, Zrínyi M. u. 99.; Tel.: (92) 596-027

IMPORTŐR: HONDA HUNGARY KFT. 2040 Budaörs, Törökbálinti u. 25/b.; telefon: (23) 506-406

A KÉPEKEN LÁTHATÓ AUTÓK ILLUSZTRÁCIÓK!

hölgy keresi párját. **Hangpostafiók: 1682**

Szimpátia Fiatalos, nyugdíjas hölgy keresi értelmiségi, korrekt úr ismeretségét korhatár nélkül.
Hangpostafiók: 1683

hölgyet.
Hangpostafiók: 1860

Tartalmas 44/190/84 Orvos tartalmas kapcsolat céljából hölgy partnert keres.
Hangpostafiók: 1861

Tépje ki ezt az oldalt, valamennyi hangpostafiók 14 napig érvényes!

kításához még a Találkahelyen is időre van szükség. Javasoljuk, hogy az első randevút étterembe, moziba, vagy Találkahelyen és a hangos hirdetésekben sem szerepelhetnek nevek, címek, vagy telefonszámok.

©TeleMedia Tel.: 210-3773

SVÁRÓ
ák napi ajánlatai

OLYMPIC BEACH 17.100 Ft-tól
COSTA DORADA 19.900 Ft-tól
Tunézia 37.900 Ft-tól
MÁLTA 42.990 Ft-tól
KORFU 23.700 Ft-tól
KRÉTA 24.700 Ft-tól

Kedvezményes Last Minute utak a West Travel és más nagy utazásszervezők teljes kínálatából

Derby Utazási Iroda
Bp.1053 Szép u.2.(Kossuth L. u sarok)
Tel: 117-0245,117-0987

DONETTI

A DONETTI TOURS UTAZÁSI AJÁNLATAIBÓL:

SPANYOLORSZÁG, szálloda teljes ellátással
35 300 Ft/fő/héttől

GÖRÖGORSZÁG, 3 fős apartman
35 800 Ft/apartman/héttől

OLASZORSZÁG, 4 fős apartman
68 200 Ft/apartman/héttől

SPANYOLORSZÁG—MAROKKÓ körutazás, 1995. október 8—18.

11 nap repülővel, autóbusszal, félpanziós ellátással **151 900 Ft/fő**

Ha ezzel a hirdetéssel jelentkezik, irodáinkban 5% kedvezményt kap!

DONETTI TOURS
1094 Budapest, Ferenc körút 33.
Telefon: 215-9035.
3300 Eger, Széchenyi utca 21.
Tel.: (06-36) 410-988, (06-36) 411-461.

A COLOSSUS UTAZÁSI IRODA AJÁNLATAI:

KRÉTA repülővel, apartmanban
1 hét 35 000 Ft/főtől
KORFU repülővel, apartmanban
1 hét 32 500 Ft/főtől
KORFU repülővel, szállodában
1 hét 39 800 Ft/főtől

LAST MINUTE HÉTFŐ A COLOSSUSNÁL!

Minden hétfőn „last minute" árakon adjuk maradék helyeinket!

Hétfői nyitva tartás: 9—19 óra.

1061 Bp., Paulay E. u. 2—4.
Tel.: 267-8603/04, 267-9192/93.

REORG

REORG

Gazdasági és Pénzügyi Részvénytársaság
1116 Budapest, Hengermalom út 1.

A REORG Gazdasági és Pénzügyi Rt.
(1116 Budapest, Hengermalom út 1.)
mint a Ceglédi Háziipari Szövetkezet
(Cegléd, Mészáros L. utca 1.)
felszámolója nyilvános értékesítést hirdet a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet készleteire, gépi eszközeire, 1995. július 26-án 9 órától 12 óráig, valamint ezt követően minden szerdán ugyanebben az időben, amíg a készlet tart.
Az értékesítés helye: Cegléd, Mészáros L. utca 1.
Érdeklődni a TISZA-REORG Kft., Szolnok, Táncsics M. út 10. I./7. szám alatt, illetve telefonon, az (56) 342-798-as számon, Czirnák Lászlónénál lehet.
MH 9460

A TERMO-PORTÁL

Tárlatlátogató

Kiállítás a városszobában

Kaján Tibor tárlata
Szergej Arcibasev Szemklinika
Budapest I. kerület, Számadó utca 19.
Megtekinthető: június 23-áig

Aki a Műtő feliratú ajtóhoz lép, azt Fellini és Toulouse-Lautrec fogadja. A filmrendezőn legendás széles karimájú kalapja, kezében kendőt lobogtat, Édes élet felirattal. A törpe festőre neccharisnyás női láb tornyosul, háta mögött szoknyaemelő táncosnők érzékcsiklandó látványa. A Vizsgáló feliratú ajtó mellett Cézanne látható, áll egy párizsi kocsmapult előtt, képével fizeti a cehhet a műpártoló kocsmárosnak. Aki belép ide, ne hagyjon fel minden reménynyel: az élet szép és még szebbnek találja majd, ha kilép, hiszen itt látást javítanak.

A Gellért-hegyi Számadó utcában van egy szemsebészeti klinika, városszobájában huszonnégy Kaján Tibor karikatúrával a falakon. A rajzokat narancsszínű kartonlapra ragasztotta valaki és spárgán lógva köszöntik a látogatót. Egy vamp arca és karcsú női láb: Marlene Dietrich. Petőfi szobra a pesti Duna-parton, talapzatát kétfelé húzzák lelkes honfiak: „Nemzeti ünnep". Földgömbünk szakadék felé gurul, a mélység két partja közé törékeny leány feszíti testét: „Védőangyal". Ha valaki ezerszám alkotja rajzait a rotációs múlandóságnak, kvalitásait aligha képes huszonnégy mű érzékeltetni. Hihetnénk. Csakhogy ez esetben Kaján Tiborról van szó, s őt egyetlen rajz is kvalifikálja. Cirmos anyamacska fekszik az oldalán, három cirmos csemetéjét szoptatja, de ott döfölődik mellettük negyedikként egy fekete egérke is: Kárpótlás a címe a rajznak. És ez az, ami csak Kaján Tiboré lehet. Egyszerű-zseniális rajzi ötlet, mely egy giccsgyanús látványt emel a humánum magasába. A magyar újságkarikatúrák többségén viccesnek szánt figurák illusztrálják az aláírás verbális humorát. Kajánnak rajzi humora van, szövege nincs is mindig, s ha van, csak szerény szolgája a rajznak. Volt idő, amikor képes publicisztikának tekintettem karikatúráit, élesszemű reflexióknak egy politikai, egy társadalmi, egy közerkölcsi jelenségre. Mi mások lehetnének, ha egyszer újságok számára készültek. Most már tudom, ha publicisztikák is, a műfajnak csak ritka rangos teljesítményeihez mérhetők: Kosztolányiéhoz, Karinthyéhoz, Bálint Györgyéhez. Elillanhat róluk-belőlük az alkalmi indíték, s marad, mindig marad valami lételméleti üzenet, valami szelíd erkölcsi parancs: ne felejtsük el, hogy emberek volnánk.

A Műtő feliratú ajtó tízpercenként nyílik, kilép rajta egy gézes-vattás, félszemű páciens, Fellini már ismerősen integet neki.

• Faragó Vilmos

Pizsákodjunk, hogy divatot sem csinál!

Reményi József

Kaján Tibor

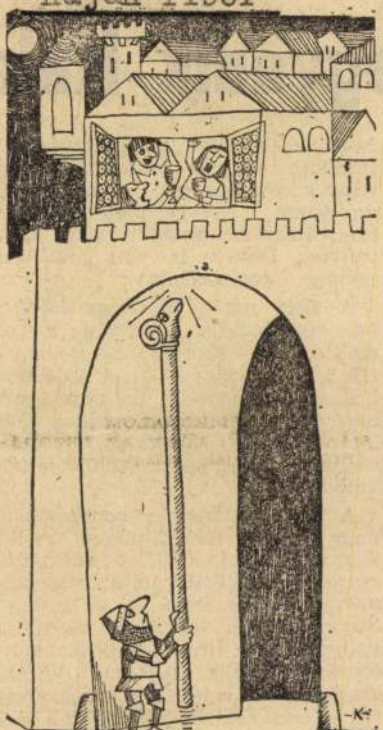

Kaján Tibor: Házibuli

így volt jól..." Miért volt így jól? Ki tudja...?

Az avatóbeszéd után a felavatott művet is költőien méltatja a riport: „*... a növényi indázással Varga Imre az Ides érmindszenti szegfűtermő kertjét is a bronz időtlen felületére teritette.*" S alább: „*... a szegfű Ady kedves virága, olyannyira az volt, hogy az Ides még egy ideig, amíg tehette, a Kerepesi úti temetőbe is vitte fia sírjára. Ma helyette mi élünk...*"

„*S miközben ezt a tényt hangoztatom, üdvözlöm a rendezés sokrétű tiszteletét...*" — szól az írás.

Csatlakozunk.

U. P.

DEVALVÁLT CSODA

A bűvszót a Ki mit tud egyik zsüritagja egy különösen nehéz döntés alkalmával mondta ki először: igaz, igaz, az egyik versenyzőpáros ragyogót produkált, ám a másik páros esetében „megtörtént a csoda". Aztán a zsüri elnöke is említést tett a csodáról, majd a KISZ egyik kameravégre kapott illetékese nem kevesebbet állított,

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 5.
XXI. évf. 10. sz. 9. lap.

CSODÁLATOS TELEFO

Múzeum az esztétikai és történeti érték teljességét hordozhatja a „holt Múzeumok", a Louvre-ok tárgydömpingjével szemben.

nem beszélve a sirasokro
pedig amúgyis sok a dolg

A negyedik Kalevala

Kalevala. Fordította Rácz István. (A szerző kiadása, Helsinki, 408 old.)

Valahányszor Kalevala-fordítást kézbeveszek, mindig megilletődöm. Nem tudok csodálat nélkül gondolni a fordítóra, aki időt és fáradságot nem kímélve képes volt ekkora élményanyagot agysejtjein megszűrve átlényegíteni anyanyelkell idehaza bemutatni az olvasóknak. A magyar közönség műfordítóként többször találkozhatott vele,

hogy csak Kivi Hét testvérének második magyar változatát, vagy nagy sikerű Kanteletár-válogatását említsem. (Kevesebben tudják, hogy Rácz nemzetközi rangú fotóművész, Pesten is volt kiállítása néhány évvel ezelőtt.)

A finn népköltés Rácz Istvánnak régi témája. Bizonyítja ezt az említett Kanteletár-válogatása

nagy elődök teljesítményei melle. Barna Ferdinánd 1871-es méltatlanul elfeledett Kalevaláját nem számítva Vikár Béla és az erdélyi Nagy Kálmán fordítása jelentette számunkra a finn népéposz lehetséges két magyar változatát. Vikáré kissé a költői szférák felé „szépítette" az eredetit. Nagy Kálmán a mai beszélt nyelv irányába „köznapiasította".

E két fordítástól Ráczé merőben különbözik. Mindenekelőtt abban, hogy a hangsúlyt bevallottan és tudatosan az alliterációkra helyezi. Ennek érdekében, ha kell, olykor a tartalmi hűséget is kész föláldozni. Ő maga írja az utószóban:

hogy a fi
gyarénál
egyszerű p
hetik két
összecseng
képpen ká
való felté
háttérbe s
s a sorvé
összecseng
kintetben,

is: „vens
nek mond
nan kirag
pen cseng
mészet ti
arany as
anya, min
Merülj té
habos hul
szegnek n
na mocsk
pőcsontját
mentsd m
hasát has

Rácz I
szempontb
Fordításáb
finn kiad

e ellentétes irányú — erőit kelett egyre-másra kibékítenie. Mekkora áldozat volt például számára, hogy több mint két évtizedig a Pécs városi számvevőség vezetőjeként gyakran alig maradt már ereje kézbevenni a versíró tollat. Németh János tisztviselőt, a Pécsi városi számvevőség vezetőjét éppolyan hűség mozgatta, mint Bárdosi Németh Jánost, a költőt.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 NOV 26

ÉLET ÉS IRODALOM

Kaján Tibor

1021

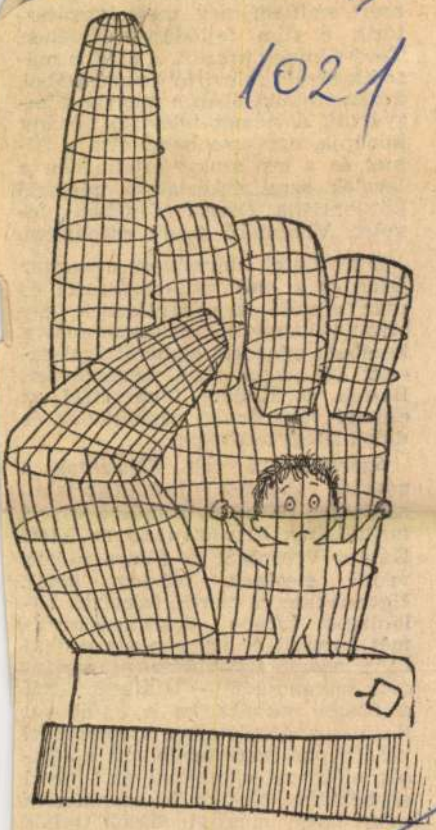

Kaján Tibor rajza

ÉLET ÉS
IRODALOM

levelek ezrei érkeztek a televízió központjába. Olvastam néhány levelet. Visszatérő jelző: csodálatos.

E két fiatal filmművész a magyar jelen és a múlt találkozásának és már elmúló együttérzésének egy olyan pillanatára lelt kamerával a kezében, mint két emberöltővel ezelőtt két akkor fiatal zeneművész, Bartók és Kodály fonográffal az erdélyi vagy őrségi népballadák és dalok lejegyzésekor.

Szerencséjük volt. Eljutottak a nógrádi hegyek legeldugottabb, szépséges falujába, Rimócra és ott megtalálták Kiss Istvánné, született Kántor Veronikát és filmre tudták venni életének néhány hetét. Ugyanakkor a német televízió különleges európai dokumentumfilmet keresett és így a magyar óhaj és a német érdeklődés — megint csak szerencsésen — találkozott. Ezt a filmet mutatta be a hamburgi Katolikus Akadémia e szeptemberi vasárnapon nagy meghívott közönség előtt, referátummal és vitával egybekötve. Nekem is szerencsém volt, hogy más előadások miatt ugyanakkor Hamburgban voltam és a vitán részt vehettem.

ÉLET ÉS IRODALOM

1965 MAR
1021

ATLASZ

1. ELSEJE

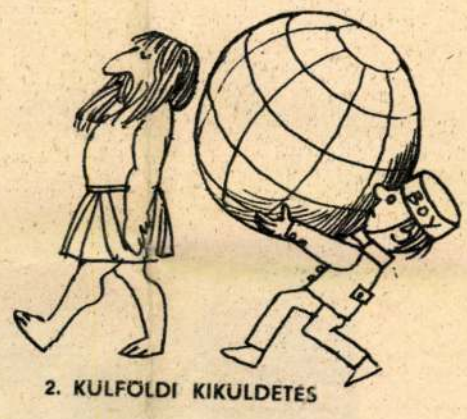

2. KÜLFÖLDI KIKÜLDETÉS

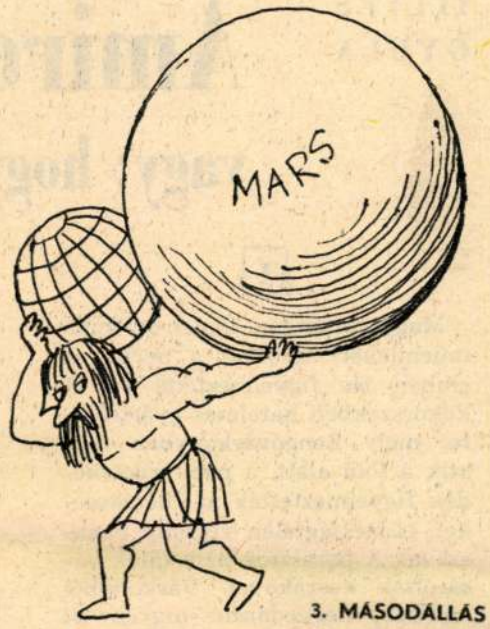

3. MÁSODÁLLÁS

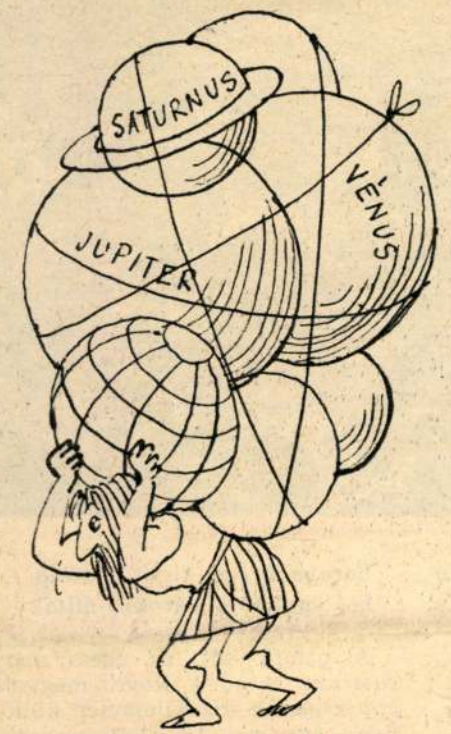

4. TERV-TÚLTELJESÍTÉS

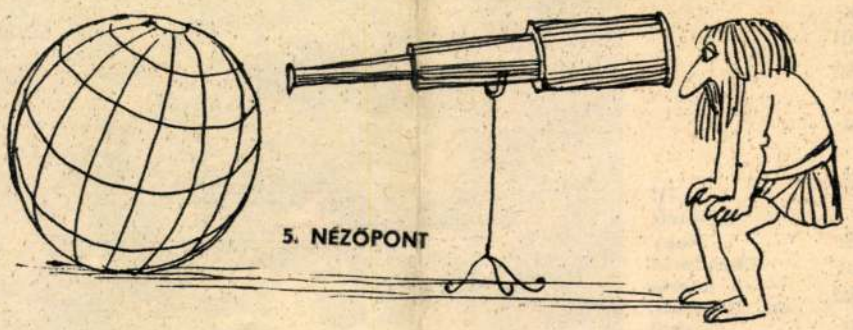

5. NÉZŐPONT

6. POZÍCIÓ

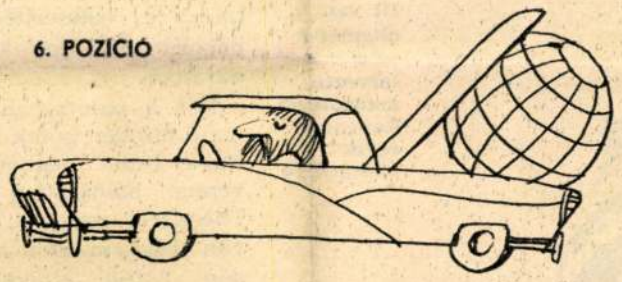

7. ÚJÍTÁS

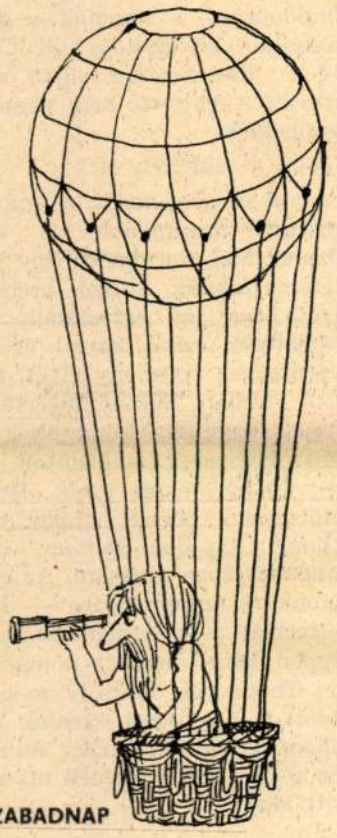

8. SZABADNAP

9. LÁTSZAT MUNKA

10. ALACSONYABB BEOSZTÁS

11. TAKARÉKOSSÁG

12. SELEJT

—Kaján—

ILLYÉS GYULA

Amire a szűkebb haza kö

vagy: hogyan értelmezzük helyesen a faj

MAR — 9
TÜKÖR
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Itt született Nagy Theodorik — a palota ott állhatott, ahol a villanydúc

1

Magyarországon lépten-nyomon műemlékért nyúlhat a porba az ember. Ha figyelmeztetik rá. A kőkorszakbeli hatalmas gyártelepre, mely Zengővárkonyban fekszik a föld alatt, a pécsi kereskedők figyelmeztették az illetékeseket, tisztességtelen verseny panaszával. A parasztok nem tőlük vásároltak kaszakövet. Várkonyból hordták, negyedáron; ingyen is! Tucatjával vetette föl ott az eke a gyönyörű, elkophatatlan példányokat. A középükön volt ugyan egy furcsa luk, és öreganyámnál öregebb cserépkorsók meg kiszikkadt koponyák darabjai közül kellett kirugdosni őket, de viszont igen jó fogásúak voltak, s a vasat remekül vitték. Tüzet is csiholtak.

Jutott még nekem is, a helyszínen, ilyen kovakő-balta.

Hol van már Mátyás tündér palotája? Ott, ahol volt, épp csak miszlikben s öt méterre a föld alá taposva, fogalmazta meg képzelet indító élességgel — vigasztalóan és elkeserítően — még a háború előtt egy kitűnő esztéta barátom.

Hol a palota, ahol az osztromajd minden gótok legdicsőbb királya, Itália meghódoltatója, Ravenna halhatatlan ura, Nagy Theodorik született, megfogantatván csaknem azon a napon, amidőn Attila kibocsátotta lelkét (mintegy azért, hogy neki adja át)?

— Ott — mondja itt a fagyos február eleji szélben Sági Károly doktor.

Az időjárás 1965 január végéig olyan volt, hogy Keszthely nápolyiassá vált: a felnőttek panyókára dobott felöltőben, a diákok kiskabátban, kezüket nadrágzsebbe dugva jártak az utcán. Ez csábított most ki ide, Fenékpusztára, bejárni a hajdani római telepet. Mintha valamiképp személyesen tapasztalnánk meg, mit kellett elviselniök azoknak a szegény délieknek a lúdbőrös hátukon is, ezen a, lám nemcsak történelmileg oly veszettül huzatos tájon. A Balaton hosszán egy iramban rohanó szélvész itt leli első akadályát.

A nemrég fölszántott hatalmas, szénfekete dűlő csontkemény.

A közepén mégis jó nagy terjedelemben szürkés a föld.

Eszembe jut egy hajdani vers. Most kap igazolást fejemben:

Satnyább egy kicsit a virág,
hol egykor a városok álltak...

A palota, sőt, az egész nagy *castrum* minden köve megvan, épp csak öt—tíz kilométer küllőben szétszórva. Azaz hát széthordva. Fél év alatt föl lehetne rakni. A csehek már rég fölrakták volna.

Európa egységének nagy újraálmodója — a rómaiak s gótok hasztalan békítgetője — Clovis sógora Ravennában saját maga tervezte s építtette meg végső pihenőhelyét.

— S a szülőhely itt?

A ravennai mauzólem komor s fenséges magányában a város központjától körülbelül egy kilométerre fekszik. Stílusa, architektúrája épp így egyedülálló. Tanulmányok száza keresi és magyarázza az építmény elvét, máig tartó vitában. Főkülönlegessége a teteje. Egyetlen kőtömbből készült, Isztriából szállították oda, megvan háromszáz tonna. Hozzávetőlegesen persze, ahogy, már itthon, Guiseppe *Bovini* kitűnő *Ravenna*-jában olvasom. Az egyik újabbkori tanulmányíró — Ferri — szerint a monumentum voltaképpen kőbe faragott nomád sátor: Theodorik, bármily magasra hágott is a nyugati városok világában, nyugodni, barbár ősei kerek nemez szerkezetének utánzata alatt akart.

Itt van eltemetve — a maga tervezte mauzóleum Ravenna egyik büszkesége

Kaján Tibor

ANYÁK NAPJA

— Még ne lássalak többet azzal a csavargó Odisszeusz kölyökkel!!

(Kaján Tibor rajza)

hat évtizeden át szolgálta becsülettel a természetjárás ügyét. Az épületet nem szigetelték, így a talajvíz felhúzódott a falakba. A faszerkezet korhadt, tetőzete cserére szorul. Víz- és csatornarendszer nincs, a szobákat kályhával

méterre kiesik az áfész működési területétől, ami az áruszállítást, a göngyöleg visszaszállítását, a mosatást, a fűtőolajszállítását alaposan megnehezíti. Többször meghirdették szerződéses üzemeltetésre, de *jelentkező nem*

sérültek.

A For Life helikopteres mentőszolgálat személyzete elé apokaliptikus kép tárult a magasból baleset helyszínén – mondták el a távirati

tott két egési sérült az orvosi ellátás után elhagyhatta a kórházat.

A nagyatádi kórház baleseti osztályán ápolt négy sérült egyikének – egy 54 éves nőnek – az állapota

... mélységes megrendüléssel értesült a tragikus, emberéleteket követelő baleset híréről. Kifejezte együttérzését az elhunytak hozzátartozóival, mielőbbi gyógyulást kívánt a sérülteknek.

KAJÁN TIBOR

ESZAK-MAGYARORSZÁG
1996 II 27

Kaján-karikatúrák a Miniben

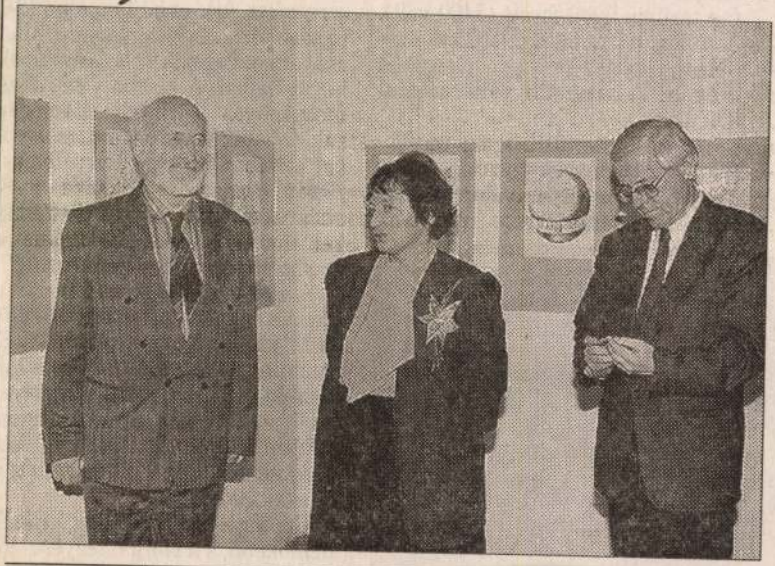

Utazás Iróniába címmel a miskolci születésű Kaján (Kalász) Tibor karikatúráiból nyílt kiállítás tegnap délután Miskolcon a Kossuth utcai Mini Galériában. A tárlatot Nagy Károly, Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Budapesti Baráti Körének titkára ajánlotta az érdeklődők figyelmébe. A kiállító rajzaival nap mint nap találkozhatunk a különböző újságok hasábjain. Kaján Tibor így határozza meg ezek „helyét": „Rajzaimnak egy fő szerepe a rejtett összefüggések feltárása, megtalálása, megértése, és olyan formába öntése, amit vizuálisan közölni tudok a közönségemmel. Nekem mindent vizuálisan kell elmondani, ezek az én szavaim..." A tárlat március 21-ig látogatható.

Fotó: Farkas Maya

Miskolc (ÉM – B.I.) – **Az idény elején a jó horgász – katonához illően – szerelvényt igazít. Horgot köt, ólmot önt, lecseréli a fáradt zsinórt. S persze reménykedik. De tudja azt is, hogy az idén drágábban és kevesebbet fog majd.**

A ráérős, vízparti történetek mesélésnek ideje még messze van. Maradjunk a szikár tényeknél. Ez az év nemcsak azért kezdődött rosszul, mert késve érkezett meg a legtöbb tagot összefogó Észak-magyarországi Horgászegyesület tájékoztatója (nem készült el időben az újmódi, befizetési postanyomtatvány), hanem azért is, mert emelkedtek a horgászengedélyek díjai, s kevesebb zsákmánnyal kecsegtető hal került a tavakba és a folyókba. Aki továbbra is horgász akar lenni, annak 2405 forintot kell leszurkolnia az előző évi 1925-tel szemben. Az új tag tarifája 2946 forint (2460 volt). A többi, itt nem részletezett jegy (feleség, kettős tagság, ifjúsági) is drágult. A vizsgadíj változatlanul 300 forint.

Ami a lényeget illeti: az idei állományt 244 mázsa gyarapítja, az 1994-es 296 mázsás haltelepítéssel szemben. Csak pontyban, amurban, kárászban és keszegben számolv 1,4 millióval kevesebb jutott a vize benépesítésére. Az ok: költségnöve kedés és infláció.

Nézzük tételesen és mázsába kifejezve az adatokat, már ami pontyot illeti. Debreceni- és Gólem tó: 53 és 62. Mályi, Szeles, Sajó szentpéter, Arló és a Középső-tó 13-1 mázsa körül. A Házgyári-tó 18 má zsával gazdagszik a legnépszerűb hazai halból. A kisebb vizek (Szi mabesenyő, Kurityán, Borsodsz rák, Ormosbánya) 5-6 mázsa vend get kaptak. Jutott a Hernádba és Bódvába is, a Hejő kétszáz kilo ramm keszeggel várja a gyermek ket. Amurból a legtöbb – 8 mázsa az algásodó Mályi-tóba került.

A szokásos menetrend szerint a ifjúsági és serdülő versenynek ápr lis 13-án ad otthont a Gólem-tó. E valamint a Szeles II., Arló és a saj szentpéteri Új-tó lesz a színhelye felnőttek idei első megmérettetés nek június 15-én. Az „öregek" tábo ra a rakacai tanyán lesz augusztu 18-a és 20-a között.

Czikray Zoltántól, az ÉMH alelnökétől, s a Horgászegyesülete Észak-magyarországi Szövetsége

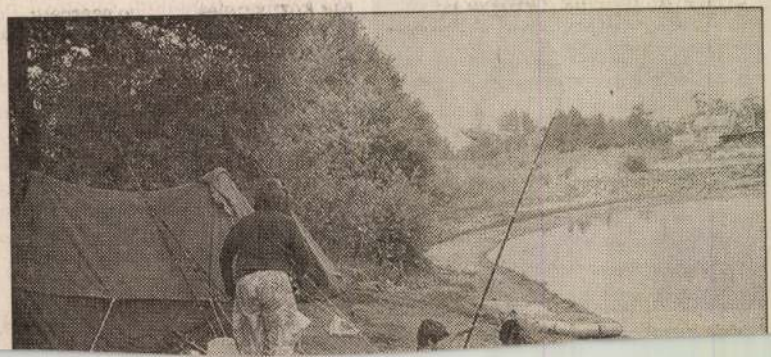

VADAS JÓZSEF:

KAJÁN TIBOR

Képtáviratok Iróniából

A karikaturista újságíró, a karikatúra újságba való. Ez nem esztétikai dogma — ténykérdés. Tény persze, nem kevésbé esztétikai, az is, hogy az újságrajzoló *Kaján Tibor* karikatúráinak kiállítása, mely a *Dorottya utcá*ban látható, szellemi esemény. Vonzza és szórakoztatja a látogatókat.

Mivel bűvöl meg?

Első észrevételünk: Kaján zsonglőr. Mert elképesztő találékonyság kell ahhoz, hogy valaki konstruktivista képrészletekből szerkessze meg a képarchitekturákat festő Kassák Lajos természetesen nem konstruktivista arcának naturalista portrékat megszégyenítően hasonló mását. Mondhatunk más példát is arra, hogy ez a bűvészmutatvány nem a ritka szerencse műve, hanem egy kivételes képzelőerejű és megjelenítőkészségű művész tudatos produkciója. Chaplin vonásait szintén bámulatos könnyedséggel idézi meg; és ezúttal sem naturalista portrét kapunk: egyik karikatúráján az örök bohóc bajsza egy filmlexikon, másik művén pedig a Földtől búcsúzó figurából bontakozik ki az ismerős arc.

A zsonglőrök bűvészmutatványait mindig gyanúval fogadjuk. Hátha valami csalás történt, nem is igazi ügyesség, hanem gondosan titkolt trükk rejlik mögötte. Kivált gyanakszunk a művészet zsonglőreire. Kaján egyik legvonzóbb vonása, hogy bár artistamutatványokat mutat be, ezt a lehető legtermészetesebben teszi. Egyszerűen rajzol, már-már darabosan, helyenként talán nehézkesen is. Ha egy vonal nem sikerül, fedőfehérrel lefesti, újra rajzolja: ennyire nem törekszik *hatásosságra.*

Hatásra azonban igen. Éppen ezért változtat a rajzon; azért vállalja a minden trükktől mentes célratörő vonalat, hogy a gondolatra összpontosíthasson — ő maga és vele a néző is. A jelenség, amit a szó szoros értelmében tollhegyre tűz, csupaszon áll tehát előttünk. Amilyen leleményesség és szellemi erő kell az ábrázolásához, olyan könnyen befogadható és továbbadható. Hát nem logikus, hogy a felhőkarcolók korában a koldus is felhőkarcolót épít — az egymásba tett kalapokból? A Közel-Keleten immár nem a mináretek erkélyéről hangzik fel a müezzin, hanem az olajfúró tornyok tetejéről. A mai hordó- (vagyis mikrofongerjesztő) szónokból már nem *folyik* a szó, mint hajdanán; mint a spray-ből: porlasztva és egyenletesen *szóródik* felénk az ilyen módon egyhangúan érdektelen üzenet. Az Úristen pedig bűvös kockával játszik, a Föld egymástól folytonosan elmozduló, renitens darabjait próbálja harmonikus rendbe forgatni.

Ennyi talán elég is lesz annak illusztrálására, hogy Kaján Tibort mi minden érdekli: a világpolitika és a mindennapi bürokrácia, a történelem és az emberi szenvedély. Ehhez mozgósít vallási elemeket, gondolati paneleket, mindennapi megfigyeléseket. A felsorolást folytathatnánk, de nincs értelme. A téma- és a gondolatkör gazdagodik, valami mégis végzetesen kimaradna belőle. Nem szólnánk arról, amit csak látni lehet: s ez Kaján humora. Mint a kiállítás tablóján közli velünk: ő Irónia hasonnevű fővárosában él, de nincs messze innen szatíra, szarkazmus és burleszk sem. Kaján gondolata könnyen közvetíthető, ám az irónia, a szarkazmus és a burleszk a látványból sugárzik felénk.

Csomagolás volna a humor? Nem. Még akkor sem, ha mind inkább tudjuk: a csomagolás nem külsődleges dolog az életben. Nem luxus. Vajon nincs meghatározó szerepe az öltözködésnek az emberi kapcsolatokban? Nem volna-e jelentősége a tálalásnak az étkezési kultúrában? Kaján minden gondolata az irónia, a szarkazmus, a burleszk képében ölt formát, jut el hozzánk, de ami fontosabb: bennünket is megtanít ezekre a tulajdonságokra. Oly jó volna, ha az ellenfeleinket igazságunk tudatában fölényesen kioktatnánk, ahelyett, hogy megalázó csetepatékba bocsátkozunk; a kellemetlenségeken humorral a legkönnyebb úrrá lenni; egészséges dolog a csipkelődés, nehogy végképp elkényelmesedjünk viszonylagos jómódunkban.

Azt lehet mondani, ha majd a világ szép lesz, meg boldog és harmonikus is, minden bizonnyal elhal az irónia, a szatíra, a burleszk, hiszen akkor már minden tökéletes. Minthogy azonban ez a tökéletes új világ csak az utópiákban létezik, kizárólag úgy tudunk felülemelkedni a bosszúságokon, ha bizonyos kritikára teszünk szert. Ezt ajánlatos önirónával kezdeni. Kaján kiállításának nyitó képe, a *Verniszázs* alatt is ez a szöveg olvasható: „Most pedig felkérem meghívott vendégeinket, hogy tekintsék meg egymást."

Váradi Gábor: Nyalóka

1982. JANUÁR 22.

Élet és Irodalom

tessék — Lajoska majdnem elsírta magát. — Hát ott mind? Maga az oka, hogy az ilyen pimaszság nélkül maradt.

a maga pimaszsága?

hát hányszor mondjam, hogy szeretném megma-

ga csak ne magyarázkodjon — dobta vissza a már nó labdát a tanárnő —, legföljebb az igazgató elv- Azzal fogta magát, meg rakoncátlankodó köpe- itat fordított Lajoskának.

njenek innét, emberek. Oszoljanak. Na mozgás, mi — A szobor körüli tömött sorokból egy gumibot ető. Gumibot-hosszal győzött a hang tulajdonosa /li ez itt, kérem? — tette fel a kérdést a rend őre, égre teljes terjedelmében átverekedte magát az ér- n. Nem kapott választ. Mert ugye hát, ki is tudná ani. — A magáé ez a szobor? — szólt a törvény szi- öregre.

rem szépen, én csak — zihálta a bácsika, és a feje olygott az ismeretlen forradalmár fejével.

izolja magát — a rendőr várakozóan előrenyújtotta

csak a fővárosnál — itt ki kellett fújnia magát —, nál dolgoztam, és kérem — újabb zihálás —, még tudok...

nem tudja magát igazolni — a rendőr minden megnyomott —, előállítom.

sika ijedtében kis híján magára ejtette a szobrot, ncse, hogy a nagydarab ember vele együtt fogta.

ir bocsánat — szólalt meg a teherautósofőr —, de, szobor a miénk. — Kihúzta magát, mint aki szembe- os ítélettel.

hát ez nem bronz — hüledezett a nagydarab, és n lóbálta a forradalmárt.

azolja magát — szólította fel a sofőrt a rendőr, de a em tévesztette szem elől.

fogja ejteni — sopánkodott a sofőr.

tán somhatjuk — jegyezte meg a társa, és kiköpött lahéjat.

az, hogy nem bronz? — fortyant föl a bácsika. — nem bronz? Hát akkor micsoda, azt szeretném én

nem a magáé a szobor, akkor ne vitatkozzon — a zdte magát nem kiismerni.

psz — jelentette ki fellebbezést nem tűrve a nagy hát persze, hogy gipsz.

kérem idehoztuk, de kiszedték a kezünkből — in- őr a bácsika és a kolosszus kettőse felé —, ide az

tszik, hogy fogalma sincs a művészetekről — rázta kéit a bácsika a nagydarab ember felé. — Hát az a csillogása, az honnan van, mi? És mit gondol, mitől néz, hogy alig bírtam fölemelni? — Az öregecske zen fölhevült. — Pedig én azelőtt, kérem ember- szobrokat is könnyedén emelgettem. Ha ez a szo- kérem alássan, akkor én is az vagyok — döngette ellét, de senkit nem érdekelt, hogy gipszből van-e. yszerre csak egy beszéljen — rendelkezett a rend- ndenekelőtt tisztázzuk a helyzetet. Ki ez? — bökött

ér, mit gondolt? — a hórukkember fölháborodva né- egre. — Csak nem képzeli, hogy valami dögnehéz rot fogunk trógerolni? Ketten?

t éppen ez az — vakarta meg a fejét a sofőr, és el- endőr mellett. — Mi úgy tudtuk, hogy az iskolának, a névadója, és akkor azt mondták, hogy nem az. jjenek utánam — mondta a nagydarab ember, ke- zipszszoborral. — Ha ez az az iskola, akkor biztos ák mondani, jó szobrot hoztak-e. — Azzal bevonult Utána a szállítók, a rendőr, a bácsika és azok, akik ottak szét. Akár meg lehetne tartani a névadó ün-

— Ugyan már — mosolyodott el jóságosan a nagydarab ember —, gipsz ez — és egyik kezével megpaskolta a hős fejét.

— Azt szeretnék tudni, igazgató elvtárs, hogy Gallait ábrázolja-e a szobor, vagy sem, mert ha igen, akkor nekünk hozták. — Lajoska igyekezett jó pontot szerezni a gyors tájékoztatással.

— Nekünk? Méghogy nekünk? Hát a mi névadó ünnepségünk csak az ősszel lesz. Mi a fenét csináljak én ezzel a szoborral három hónapig? Nem mondanák meg? Elment a minisztérium esze, hogy a nyakamra hozzák ezt a vacakot? — Az igazgató magán kívül volt.

— Mondtam is nekik, igazgató elvtárs, hogy vigyék vissza — asszisztált Lajoska. Az igazgató lassan visszatért magába.

— Helyes — mondta. — Vigyék csak.

— Dehát — ijedt meg a sofőr —, ezt nekünk le kell rakni, itt kell hagyni, és mi csak azt kérdeztük, hogy a szobor Gallai-e, mert valaki azt mondta, hogy nem. De kérdem én, miért ne volna ő?

— Gallai? — Az igazgató föltette a szemüvegét. Didkó megint fölsírt — Ez a Gallai? Ugyan már. Gallai másképp nézett ki. Sokkal határozottabb volt az arca, sokkal keményebb, kérem, és a tekintete, igen az is, hogy úgy mondjam, jóval optimistább, nem ilyen réveteg. Azon kívül nem is volt ilyen kövérkés a feje, hanem hosszúkás, klasszikus. Igen, kérem, klasszikus arcéle volt. Kizárt dolog. Vigyék csak vissza! — Azzal hátatfordított az instanciázóknak, és bátorítóan átkarolta a kollegina vállát.

— De igazgató úr, kérem, ez a Gallai — szólalt meg a pimaszkodó futballista, aki már teljesen el volt felejtve.

— Téged ki kérdezett? — csattant föl Lajoska.

— Na ugye — mondta a sofőr elégedetten, és már nyúlt is a szobor felé.

— Honnan veszed, fiam? — kérdezte az igazgató és jól megnézte magának a fiút.

— Onnan, igazgató úr, hogy hasonlít a képére, tetszik tudni, ami a folyosón van kinn.

— Ugyan már — förmedt rá Lajoska.

A sofőr keze megállt a levegőben.

— Hasonlít? — csodálkozott az igazgató. — Na jó, Majd meglátjuk. Fuss el érte, fiam, szedd le a falról, és hozd ide.

A fiú pillanatokon belül megjelent egy poros portréval, amely akárkit ábrázolhatott volna, de éppen Gallai Imrét ábrázolta.

— Igen — morogta az igazgató —, van benne valami. A szája körül talán más, de különben úgy látszik, mintha ő volna. Igen. Igen.

Az iskolaépületből két konyhalány jött ki. Egy kannát cipeltek, tele ételmaradékokkal. A bejáratnál álló teherautó felé tartottak.

— De korán jöttek, Józsikám — szólt be az egyik a vezetőfülkébe. Választ nem kapott, de talán nem is igen várt. A kannát felrakták hátulra, és bementek a konyhába a másikért.

— Hát akkor hová rakjuk? — a hórukkember tért a legelőbb észhez, vagy neki volt a legsietősebb dolga.

A futballisták elővették a labdát, és az egyikük szép, egészséges rúgással útnak indította. A két konyhalány újabb kanna ételmaradékot rakott föl a kocsira.

Az igazgató le volt törve. — Talán oda abba a sufniba, ott — mutatott az udvar vége felé. — Mit csináljak egy ekkora szoborral? És még talapzata sincs. Jó, ha őszre meglesz.

A küldöttség befejezve eredményes, nem hivatalos látogatását, lassan elhagyta az udvart. A szállítók beszálltak a teherautóba.

Didkó újra sírni kezdett, de az igazgató a fejét vakarva csak annyit mondott: — A büdös istenit.

— A k... anyját — üvöltött fel az egyik srác, de Lajoska azzal volt elfoglalva, hogy tisztes távolból kövesse az épületbe tartó igazgató urat és a magában szipogó Didkót.

A teherautó az ételmaradékkal megrakva ismeretlen helyre távozott. Senki sem törődött az öregúrral, aki odament a sufnihoz, kinyitotta az ajtaját, és miközben az izzadságot törölgette a homlokáról, büszkén nézte a szobrot. A forradalmár, akinek az arcéle lehetett volna klasszikusabb is, a sufniból valahová a jövőbe nézett.

torika eleve negatív országképet alakított ki. A katasztrófariogatás a kormánypártok választási győzelme után is folytatódott. Ma már a statisztikai tények támasztják alá, hogy 94 a gazdasági fordulat éve volt. Nőtt az összterméK (GDP), az ipari termelés, a beruházási volumen, a lakossági megtakarítás, a Magyar Nemzeti Bank devizatartaléka és 18,5 százalékra mérséklődött az infláció.

Ezeket a jó irányú, de a pénzügyi egyensúly feszültségeinek növekedésével járó folyamatokat a baloldali koalíció negatív kampánya kikezdte, s a gazdaságpolitikai tétlenség megfordította. 95 tavaszára tarthatatlanná vált a helyzet, *Békesi* búcsúztatása után és március 12-vel megsok. Ezzel szemben azt javasolta, hogy érdemes a bankok háza táján körbenézni.

Jövedelem a bankoknál

A legtöbb jövedelem ugyanis a banki szférában halmozódik fel. Még 91-ben a lakossági megtakarítások után fizetett kamat és a kihelyezések kamata közötti különbségként 72 milliárd nyereséget könyvelhettek el a pénzintézetek. Ez a gyakorlat ma is fennáll.

Az előadó kitért a kormány politikáját dicsérő külföldi megnyilvánulásokra is. A vállveregetést gyakorlatilag csupán a pénzügyi világtól kapja. Ez nem csoda, hiszen a pénzvilág mindenütt rokonszenvvel fogadja a fenn magát a hátralevő időben a mai kormánykoalíció. A reálbér további csökkentése szintén nem jöhet szóba. Növekvő feszültséggel, a kiábrándultságot felváltó nyugtalansággal kell számolni. Kellő ellensúlyozás nélkül a neoliberális, latin-amerikai típusú modell minden kedvezőtlen hatása érvényesülni fog. Ezzel szemben Kádár képviselő szerint csak a szociális piacgazdaság működtetése vezethet eredményre. A neoliberális megközelítésekkel szemben Kádár Béla az exportvezérelt növekedést, a reálszféra erősödését segítő gazdaságpolitikát ajánl. Így nőhet ki az ország az adósságterhekből is.

Németh Zsolt

tott új magyar vállalkozások száma 1992 óta folyamatosan csökken. Az IKM illetékesei szerint a tavalyi 40 százalékos visszaesés egyik oka az új devizatörvényben keresendő. A kivitt tőke volumene 1995-ben átlagosnak tekinthető, viszont változott a kivitel összetétele: elsősorban az üzletrészszerzés formájában befektetett tőke aránya növekedett. Ez két okra vezethető vissza. Egyrészt a vállalkozók bővítették külföldi vállalkozásaiban számolva pedig a 235,5 millió dollárt. A termelő tevékenységek közül a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, a szolgáltatási szektorban pedig a szállítmányozás és az idegenforgalom érdemel kiemelést. Tavaly a Szlovákiában működő vállalkozások számának csökkenése ellenére 1994-hez képest tízszeresére növekedtek a magyar tőkebefektetések. A romániai befektetések volumene tizedrészre, a vállalkozások száma pedig a felére esetében, ahol az 577,6 millió forintot elérő teljes magyar beruházásból – ebből 466,6 millió forintnyi érték Ukrajnába áramlott – 518,2 millió forintot – Ukrajna esetében 443,8 millió forintot – tárgyi apport formájában ruháztak be. Igaz, az ellenkezőjére is volt példa, hiszen Romániában 360,6 millió forintot fektettek be vállalkozóink, ám ebből csak 10,3 millió forint értéket ért el a tárgyi apport értéke.

T. B. S.

Békét az ásványvízforrásoknál

A külföldi ásványvizek hazai forgalmazói a tavalyi év júliusától az Ásványvíz Terméktanács – újabban pedig a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség – közléseit és a piaci viszonyokat érintő megnyilatkozásait a tönkretételükre irányuló lépéseknek minősítik – nyilatkozta lapunknak tegnap *Laczkó Péter*, az olasz és francia forrásvizek hazai forgalmazását bonyolító Lamicoop Kft. ügyvezetője, aki sajtótájékoztatón szándékozott tisztázni az ásványvizek forgalmazása körül kialakult vitás kérdéseket.

Az ügyvezető szerint a magyar ásványvízpiacon az importált vizek mintegy 10 százalékos piaci részesedést szereztek, és rétegigényeket elégítenek ki. Laczkó Péter kijelentette: nyugalmat szeretnének az importőrök az ásványvízpiacon, és amennyiben nem szűnik meg a behozott vizek ellen különböző jogcímen folytatott támadás, a Gazdasági Versenyhivatalhoz fordulnak érdekeik érvényesítéséért. Továbbá utalt rá, hogy a napokban elfogadott új ásványvízszabvány értelmében az előzőekhez képest enyhültek az ásványvízzé minősítés feltételei. Eszerint ásványvíznek tekintendő minden olyan víz, amelynek ásványtartalma literenként eléri az 500 milligrammot, szemben az előző szabályozásokkal – ezek jóval magasabb ásványi tartalmat szabtak meg az ásványvíz kritériumaként.

Laczkó Péter utalt rá, hogy az egységes európai szabvány 50–500 milligramm ásványtartalom esetén már ásványvízként tartja számon a cége által forgalmazott vizeket. Az európai szabvány származásuktól és nem ásványi tartalmuktól teszi függővé a minősítést. A magyar szabvány szerint a külföldi vizek alpesi forrásviznek minősülnek, ezért az ásványvizektől eltérően nem tartoznak az élelmiszerek kategóriájába. Következésképpen nem 25, hanem a szolgáltatáskategóriába való besorolásuk miatt csak 12 százalékos áfát kell forgalmazásuk után fizetni. A San Benedetto cég forgalmazója kifejtette, hogy az említett forrásvíz a többi Magyarországon forgalmazott vízzel együtt megfelel a 16 nyugat-európai ország által elfogadott ISO 9002-es minőségi szabványnak. Azt is megtudtuk, hogy a hazánkban állomásozó IFOR-csapatok ellátásának tekintélyes részét is a NATO-csapatok főbeszállítójaként ismert cég bonyolítja. A szakemberek egyébként kijelentették, hogy az IFOR-erők ellátásánál napi 8 liter ásványvíz fogyasztásával számolnak 60000 emberre vetítve.

Az importőrök a kialakult helyzetben arra gyanakodnak, hogy gazdasági érdekek határozták meg az ellenük kirobbantott kampányt. Laczkó Péter kérdésünkre elmondta, hogy már 1993-ban engedélyeztették a címkéket, ezért érthetetlennek tartják, hogy miért kérdőjelezik meg ismételten a feliratot, amelyen az ásványisó-tartalom kötelezővé vált feltüntetése is szerepel.

T. B. S.

Mérséklődtek a tőzsdei árfolyamok

Átlagos forgalom mellett kismértékben csökkentek, vagy változatlanok maradtak az árfolyamok tegnap a Budapesti Értéktőzsdén. A pénzügyminiszter lemondása már nem borzolta tovább a kedélyeket, úgy tűnik, a befektetők többsége kivár. Árfolyamemelkedésre is volt példa: a kárpótlási jegyek ára 214 forintról 250 forintra nőtt. Erősödött a Prímagáz, a Pick és a Zalakerámia részvényeinek ára is. A „húzónak" számító gyógyszergyári részvények ára viszont erőteljesen csökkent. A Richter közel száz forinttal gyengült, 3910 forint lett a záróára. Az Egis-papírok 4250–4300 forint közötti áron keltek el, 4295 forinton fejezték be a kereskedést. A Humán ezer forinton zárt, de a papírok többsége a névérték alatt cserélt gazdát. A Mol-részvények ára 1370 forintra csúszott le. Az OTP-papírokkal 1150–1195 forint közötti árakon kereskedtek. Az Inter-Európa Bank részvényei már csak 13 900 forintot értek. Nagyot zuhant a Zwack részvényeinek ára, a 2800 forintos árfolyam több mint 400 forinttal alacsonyabb a legutóbbi záróárnál. (MTI)

Az OTP álláspontja

Nem felel meg a valóságnak az Új Magyarország február 15-i számában a Beperelik a franciákat című írás azon állítása, mely szerint *dr. Csányi Sándor*, az OTP Bank elnök-vezérigazgatója sajtótájékoztatóján a következőket mondta: *Az OTP eljárást indít a francia hatóságok azon képviselői ellen, akik felelőtlenül pénzmosásban való részvétellel vádolták meg a magyar pénzintézetet.*

Ezzel szemben a pénzintézet vezetője a bank alaptalanul pénzmosás vádjával illetett külföldi érdekeltsége kapcsán annyit közölt: „Az OTP Bank és a HFT semmiféle érvényben lévő magyar vagy nemzetközi szabályozást nem sértett. Egy neves külföldi ügyvédet fogadtunk fel Párizsban ebben az ügyben, és amit ebből jogilag ki lehet hozni, azt mi ki fogjuk hozni" – így szól az OTP lapunkhoz eljuttatott álláspontja.

● *A Központi Statisztikai Hivatalnak az MTI-hez tegnap eljuttatott jelentése szerint 1994-hez képest a szarvasmarhák száma 18 ezerrel – 2 százalékkal, a sertéseké 676 ezerrel – 16 százalékkal – növekedett. A tyúkok száma viszont 2,2 millióval, azaz 7 százalékkal csökkent. Az ország szarvasmarha-állománya 1995. december 31-én 928 ezer volt, a sertések száma valamivel meghaladta az 5 milliót. Az év végén a gazdálkodók 977 ezer juhot tartottak, ami 3 százalékos növekedés a megelőző évhez képest. A szárnyasokból 31 és fél milliót számláltak össze. (MTI)*

Magyarosodó Electrolux

A magyar beszállítók jelenlegi, 35-40 százalék közötti részesedésének 50 százalék fölöttire növelését szeretnék elérni az Electrolux Magyarországon gyártott termékei esetében. Erről az Electrolux Lehel Hűtőgépgyár Kft. tegnapi sajtótájékoztatóján esett szó, ahol *Kertész Tibor* elnök-vezérigaztató számolt be a cég eredményeiről.

A svéd székhelyű Electrolux Magyarországon 1991-től van jelen, amióta megvásárolta a Lehel Hűtőgépgyárat. A jászberényi üzem az Electrolux harmadik legnagyobb hűtőgyára. A hazai piacon átlagosan 45 százalékos az Elektrolux piaci részesedése, magyar gyártmányú fagyasztókészülékeknél ez az arány 80 százalék körüli. A cég magyarországi értékesítése tavaly a tervezetthez képest 20 százalékos növekedést mutatott. A német AEG kereskedelmi üzletága tavaly áprilisban került az Electrolux Holding irányítása alá. Az AEG termékei az igényesebb kategóriába tartoznak, és megfelelnek a legszigorúbb környezetvédelmi előírásoknak. A márka szervizszolgálatát az üzletkötés óta az Electrolux biztosítja.

Az Electrolux értékelése szerint az idén jelentkezik teljes mértékben a tavaly szeptemberben a hűtőgépekre bevezetett termékdíj áremelő hatása. Az árnövekedés egy 250 literes készülék esetében 4500 forint, amelyből az Electrolux 2800 forint termékdíjat fizet. A fennmaradó 1700 forint a termékdíjra tevődő kereskedelmi árrés növekedéséből és az ezekre rakodó áfából adódik össze. Az Electrolux a törvény hatálybalépése óta eddig több mint 100 millió forint termékdíjat fizetett be az Központi Környezetvédelmi Alapba, de nincs tudomása arról, hogy ebből az alap mennyit fordított a hűtőgépek szakszerű megsemmisítésére.

Az Electrolux egyébként januárban 10 százalék törzsrészvényt és 4 százalék elsőbbségi részvényt szerzett a Refripar nevű brazil vállalatban. A Refripar Brazília második legnagyobb háztartási gépeket gyártó cége, elsősorban hűtőgépeket, fagyasztókat, mosógépeket, légkondicionálókat és mikrohullámú sütőket gyárt és forgalmaz. Éves termelése jelenleg kétmilló háztartási eszköz, ötezer alkalmazottat foglalkoztat. Az Electrolux tartós jelenlétre törekszik Brazíliában: 50 százalék fölé kívánja emelni a Refriparban szerzett részesedését, és részvényeket tervez vásárolni más cégekben is.

(giczi)

● A Prímagáz Hungária Ipari és Kereskedelmi Rt. az 1994. bázisévhez képest 42 százalékkal magasabb, több mint 12 milliárd forintos árbevételt ért el 1995-ben. A jelentős növekedés mögött többek között a cég tavalyi, rekordmennyiségű gázértékesítése állt – derül ki a cég tőzsdei gyorsjelentéséből, mely a még nem auditált adatok alapján készült. A vállalat adózás előtti eredménye megközelítette az 1,5 milliárd forintot, míg az adózott nyereség nagysága 1,2 milliárd forint, ami 33 százalékkal haladta meg a bázisévét. Az üzleti tevékenység eredménye több mint 1,2 milliárd forint volt, ami 372 millió forinttal magasabb, mint 1994-ben.

A bölcs derű karikaturistája

Kaján Tibor rajzai a Fészek Művészklubban

Ha a festő barát, *Mácsai István* emlékezete nem csal, akkor éppen fél évszázada annak, hogy *Kaján Tibor* átlépte a főiskola kapuit. Az is ide tartozik, már ott, a felvételi munkáját kis karikatúrával egészítette ki. Tehát fiatalon ott bujkált benne a csipkelődő, bölcselő látásmód, ami azután oly gazdagon kiteljesedett benne, hogy a legkiválóbbak közé küzdötte fel magát a honi mezőnyben – de az is lehet, a világ legjobb karikaturistája!

Eszme és gondolat szoros kapcsolata, „stílustalanság" uralja finom vonalú rajzait. Bölcs megítélés. Ami nem zárja ki, hogy ne mondjon kemény ítéletet a társadalomról, a világról. Vállunkról, szívünkről a derű erejével leveszi (ha csak pillanatra is) a terhet, a fájdalmat és a gondokat.

Negyvenöt grafikai lap. Ennyit válogatott 75. születésnapjára Kaján Tibor. Sok? Kevés? Épp elég ahhoz, hogy újból megcsodáljuk (és felfedezzük) gazdag világát.

Valahol a terem jobb oldalán bukkantam rá azokra a képekre, ahol csak rólunk beszél. Vérszerződés: két vezér az ereit vágja föl, dől a vér, de a többi kése a másik hátába szúrva. Petőfi szobrát a lelkes demokraták széttépik a nagy igyekezetben, a költő fentről (aggódva) figyeli reménytelen helyzetét... Két férfi a lakatlan szigeten, közöttük szögesdrót feszül, egymásra rá se néznek, a kép címe: Két magyar.

Azután a legfrissebb munkák. Itt és most: sovány férfit egy kérdő- és egy felkiáltójel présel össze. Koalíció: *Horn Gyula* oroszlán képében, *Pető Iván* az idomár, de feje benne van a hatalmas szájban... Szemben a főfalon híresség ek. Széchenyi Lánchíd-szemöldökkel, ló-bajusszal, kitüntetése az Akadémia épülete. Einstein számokból fölépített alakja. Nagy költőnk, Vörösmarty a róla elnevezett pompás cukrászdában ír és issza a keserű poharat.

Mellette Mózes dedikációt kér Istentől, a mindenség szélén gazdátlanul leguruló Földünket órangyal menti. Kajánnál az ember teremtése komputeren történik, és a tizedik Múzsa (a Politolófia) a választási szavazóládákkal dobálja ellenkező társait... az Úr és Ádám összeérő ujjai egy ecsetet szorongatnak, s az ecsetfejről Michelangelo öreg, meggyötört arca néz vissza ránk...

Szerencsés művész Kaján Tibor. Bölcs, derűs, mindig a fontosat érintő szatirikus grafikáit egy ország ismeri és szereti. Ez a kettős szeretet megőrizte fiatalnak és egészséges lelkűnek. Kívánjuk neki, még sokáig használja rajztollát, hogy meglássuk hibáinkat, önzéseinket és a reményre, az emberi jóra biztató üzeneteit.

Fenyvesi Félix Lajos

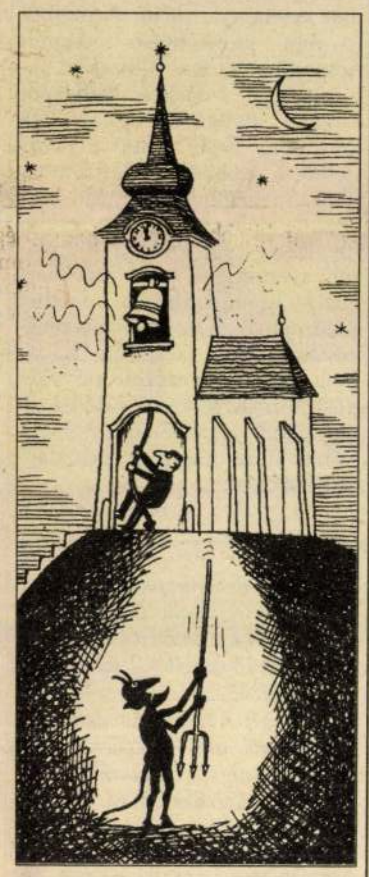

Finnugorok rokonlátogatóban

Szombaton a székesfehérvári Megyei Művelődési Központban ülésezett a Magyar–Udmurt Baráti Társaság. A tavaly alapított szervezet elsődleges céljának tekinti, hogy megismertesse 747 ezres lélekszámú oroszországi rokon népünk kultúráját a hazai közönséggel. A mostani közgyűlésen a társaság elnöke, *Hajdú Zoltán* SZDSZ-es országgyűlési képviselő ismertette az idén tervezett programokat, amit két új elnökségi tag, *Medgyasszay László* MDF-es képviselő és *Mikula Lajos*, az ombudsmani hivatal munkatársának megválasztása követett.

A társaság ülésén elhangzott, hogy már javában folynak az idei programok előkészületei. Elsőként a Budapesten és Székesfehérváron az e hónapban megrendezésre kerülő, az Udmurt Köztársaság Napjai című rendezvénysorozaton mutatkoznak be Káma-parti nyelvrokonaink. Az udmurt napok programja 27-én kezdődik a budapesti Orosz Kulturális Központban, ahol a szervezők 15 órakor sajtótájékoztatót tartanak. Aznap a művelődési és közoktatási miniszter, másnap délelőtt 10 órakor pedig a tervek szerint a köztársasági elnök fogadja a hazánkba érkező ötfős udmurt kormányküldöttség tagjait. Március 1-jén a fehérvári Megyei Művelődési Központban lép fel az Udmurt Rádió és Televízió Kórusa, a kormánydelegáció és a velük érkező üzletemberek pedig városi, megyei és vállalati vezetőkkel találkoznak.

Áprilisban a gyöngyösi Páneurópai Agrárifjúsági Konferenciára agrárszakemberek, augusztusban pedig az Abádszalóki Nyár folklórhetére népművészek érkeznek Udmurtiából. Az év kiemelkedő eseménye lesz az augusztus 16-a és 21-e között megrendezendő Finnugor Népek II. Világkongresszusa, amelynek operaházi gáláján is fellép majd az újra hazánkba látogató Ajkaj népi együttes. Ám más érdekes rendezvényeket is tartogat még az idei év: Finnugor világ címmel gyermekrajzpályázat kerül kiírásra, amelynek nyertes alkotásait június elején az udmurt fővárosban, Izsevszkben, majd pedig hazánkban a finnugor világkongresszuson fogják bemutatni, ősszel pedig Julianus nyomában címmel sor kerül a középiskolások országos finnugorság-ismereti vetélkedőjére.

A szervezők remélik, hogy a tervezett sokszínű programmal fel tudják kelteni a nagyközönség érdeklődését kevéssé ismert nyelvrokonaink iránt.

A budapesti udmurt napok programja:

II. 27., 18.30: A régi udmurtok emlékezete. *Valentyin Belih* festőművész kiállításának megnyitása.

II. 28., 14.00: Az udmurt–magyar vállalkozói kerekasztal plenáris ülése, 19.00: Az Udmurt RTV kórusának koncertje.

II. 29., 9.00: Kétoldalú vállalkozói találkozók, 14.00: Tudományos kerekasztal az udmurt irodalomról.

III. 1., 19.00: Udmurt vállalkozók találkozója a CET-Klub tagjaival.

Tóth Szilárd

Nem sokkal azután, hogy hatvan éves pályafutásának elismeréseképpen a Nemzeti Színház örökös tagjává nyilvánították, elhunyt Pataky Jenő, érdemes művész, a Magyar Köztársaság Tisztikeresztjének kitüntetettje. Hamvasztás előtti búcsúztatása e hó 23-án du. 3 órakor lesz a Kerepesi temető ravatalozójában.

natta ki tehetségét. Ma már több mint száz ember dolgozik a keze alá, s újabb és újabb ötletei gyakorlatilag lábon kelnek el.

Igaz, majd egy évtizedet kellett várnia a nagy kiugrásra, hiszen többszöri eredménytelen kísérlet után csak az 1989-ben útjára bocsátott Simpson családregény hozta meg számára a sikert és ezzel későbbi kísérleteihez az anyagi hátteret. Televíziós sorozata rövid időn belül – fajra, nemre és életkorra tekintet nélkül – lázba hozta egész Amerikát, e hőhullám hamarosan átcsapott Európa nyugati peremvidékeire, jónéhány nagydíj került vele haza a vitrinbe, s ezzel aztán be is indult a gépezet, mely azóta olyan sikerszériákat termelt, mint a 65 részes Rugrats – a sorozat tavaly az USA-ban elnyerte a legkiemelkedőbb animációs programnak járó trófeát –, vagy a még kifutás alatt álló Duckman és az Aaahh!!! Real Monsters.

Csupó azonban nem elégedett meg ennyivel. Miután az animációs világban már eljutott a legjobbak közé, úgy érezte, itt az ideje annak, hogy visszatérjen évtizedek óta hanyagolt másik nagy szerelméhez, a zenéhez. (A legenda szerint 1975-ben azon a bizonyos vasúti alagúton nem csak egy váltás fehérneműt, de ötszáz, féltve őrzött hanglemezt is vitt magával, köztük *Frank Zappa* néhány művét. Csupó imádta Zappa muzsikáját, abszurditását, progresszívitását és a belőle áradó szeretetet. A sors fintora, hogy csak a nyolcvanas évek végén derült ki: egyrészt Zappa is rajong Csupó filmjeiért, másrészt alig néhány háznyira laknak egymástól. Ettől kezdve aztán Zappa 1993-as haláláig a két család rendszeresen összejárt.)

Colon című lemezükön viszont lényegesen sötétebb tónusokat rajzolnak az egyébként sem azúrkék zenei égboltra. Üdítően spontán és interaktív – jegyezte meg kissé fellengzősen egyik kritikusuk, annyi azonban biztos, hogy benne rock, dzsessz és ipari zajok keverednek szünetelen, s a ritmusra, illetve az elektronika elidegenítő hatására érezhetően nagy hangsúlyt helyeztek az alkotók. A harmadik CD Csupó egyszemélyes próbálkozása. A Zombient music fő karakterét az elektronikus dobgép és szintetizátor szabja meg, és lényegesen megtervezettebb és strukturáltabb, mint az előzők.

Csupó azonban nem elégedett meg ennyivel, s néhány hónappal ezelőtt újabb CD-kkel kezdte el bombázni a szokatlan vágyó hallgatókat, természetesen olyanokkal, amelyek a cég profiljába vágnak. A San Francisco-i Hungry Ghost bátran kalandozik az ambient/ipari zene területén. Az Alien Farm albumán új anyagok és régiek újrakevert változatai egyaránt szerepelnek, transz, ritmus és szabadon szálló dallamok minden mennyiségben. Nekünk, magyaroknak azonban, azt hiszem, *Wahorn András* új produkciója lehet a legérdekesebb – szerencsére a Bahia Kiadó forgalmazásában az album hazánkban is elérhető –, hiszen az utóbbi években Amerikában élő egykori Bizottság-tag ezen a korongon teljesen új arcát tárja elénk. A szaxofon és a basszusgitár jobbára a tokjában pihen, helyette Wahorn a technikába merül alá, hol sikeresen, hol kevésbé, de mindenképpen biztatóan.

(jávorszky)

Német kritikák a magyar filmről

Szabó Ildikó Csajok című alkotásában egy visszájára fordított bohózatban rendkívül rikító színekkel, erőteljes ecsetvonásokkal mutatja be a posztkommunista magyarországi életet – írja a berlini filmfesztiválon a hét végén vetített magyar filmről a Süddeutsche Zeitung hétfői számában.

Három nő, férjeik, gyermekeik, szeretőik és szüleik szenvedésének útját apró epizódokban mutatja be a film, amely aztán a szétszabdalt szeletkéket megpróbálja összerakni. Az egész olyan hideg, kihívó és éles, mint amilyenek egy kisiklott házasság érzései – állapítja meg a müncheni lap kritikusa.

A berlini Der Tagesspiegel reménytelen, vigasztalan alkotásnak minősíti a magyar versenyfilmet. A szerző szerint „a magyar rendezőnő úgy gondolta, hogy az érzelmek káoszát anarchikus esztétikával tudja tükröztetni. A cselekmény fonalát olyannyira szétszaggatta, hogy apró mozaikok és szeletkék zűrzavaros képe lett az eredmény". Vedelnek, hánynak, verekednek, erőszakoskodnak és néha kisebb, máskor nagyobb lelkesedéssel nemi életet élnek. A fájdalom, a kín és a kétségbeesés a nézőben csak rosszkedvet vált ki, s számos jelenet rejtélyes marad – véli a lap. Majd hozzáteszi, hogy a film szereplői vigasztalan helyzetükből mindvégig a kiutat keresik, de velük ellentétben a bemutató közönségének jelentős része már a film közben meg is találta – a kijáratot. (MTI)

Kaján Tibor

Az új jobbközép politika igazsága

Mit kíván a három nemz

Meghasadt a hamarosan hetedik évébe lépő hatpárti parlamenti rendszer csarnokának boltozata. Egy régóta repedező hatalmas oszlop nagy robajjal kidőlt. Remélni lehet, hogy ezzel az omlással nemcsak véget ért valami tarthatatlan, hanem *elkezdődik* valami régen várt, elkerülhetetlen is: *a jobbközép megújulás*. Az újonnan született párt minden bizonnyal a valóban sikeres jobbközép erőkoncentráció egyik kezdeményező tényezője lesz. Egy biztos: a sikerhez egy új párt megalapítása (és a régiek szükséges megújulása) még kevés. A jobbközép választhatósága, kormányképessége nemzeti ügy. *Alapos eszmei revíziója* nélkül azonban boldog, gazdag ország helyett csak a jövő évezred költőjének borongása jut majd nekünk: miért is „nem volt elég".

Az új jobbközép már nem folytathat tovább olyan vak *„egynemzet-politikát"*, mint az eddigi. Egy polgári, „konzervatív" erő a mai Magyarországon semmiképpen sem azonosulhat *kizárólag* a rendszerváltozás veszteseinek táborával. (Ezt még a baloldali, szociáldemokrata pártok sem teszik.) Az igazán polgári politika figyelmének középpontjában a – kellő jövedelemmel, vagyonnal és megtakarításokkal rendelkező – *polgár* áll és az, aki az ehhez tartozó értékrendszert magáénak vallva *polgár akar lenni*. Az igazán polgári politika a helytállók, a versenytűrők politikája kell hogy legyen. Nem az előző, akár a mindenkori futam győzteseié, hanem a *versenyben állóké*. A teljesítőké és a teljesíteni akaróké. Egy igazán polgári szövetség nem lehet az elkényelmesedett, a piaci teljesítménymércéket méltánytalannak és megalázónak érző, teljesítményhiányos, fensőbbségtudatú, akár értelmiségi, akár közalkalmazotti középosztályrész hízelkedő kijárója (ez a harmadik utas népi baloldal reszortja).

Minden egynemzet-politika részérdekeket képvisel, még ha a középrétegekre vagy az átlagemberre hivatkozik is. Esetleg markáns nemzeti frazeológiája ellenére sem nemzeti igazán; *a valóban nemzeti politika a nemzet minden részének érdekeit egyesítő megoldásokat* keres, kínál. Legalább *három nemzet él itt ma* egymás mellett; elválasztó határaikat döntően az új világhoz, a piacgazdasághoz való alkalmazkodási készség, képesség és eredményesség jelöli ki. Ez a három nemzet *három beállítottságot* is képvisel egyben. A határok néhol elmosódottak és bármely irányban át lehet kerülni rajtuk, de ettől még mindennapi életünket meghatározó realitások.

Az első nemzet sikeresen alkalmazkodott, vette a rendszerváltozás akadályait, és túl van a maga sokkján. A második nemzet még a sokkhatás alatt áll: küzd, versenyben van – alkalmazkodni akar vagy „ezt az egészet" kikerülni, megúszni valahogy (nem tudván, ez utóbbi semmiképpen sem megy). A harmadik nemzet szintén túl van a sokkon, de sikertelenül: kiesett és/vagy feladta a versenyt. Mindhárom nemzet vegyes összetételű: szociológiai, politológiai tanulmányok hosszú sorát lehetne (és kellene) írni eredet- és értékrendszerbeli sokszínűségükről. Az új jobbközép politika azonban retorikájában, saját eszmei megalapozásában, hivatkozásaiban nem tehet ilyen eredet (azaz: előtörténet és rekrutáció) szerinti különbséget sem a három nemzet egyes részei, sem pedig a három nemzet között. Ez a gondos tartózkodás nemcsak szabadelvűségének ékes bizonyítéka és mércéje, hanem nagyon is jól felfogott *önérdeke*, „néppárti" természetének kifejeződése, széles körű támogatottságának feltétele is egyben.

Az új jobbközép politikának mindhárom nemzetet *egyformán szeretnie kell*, egyiket sem tarthatja „nemzetibbnek" a másiknál.

Szalay Lajos rajza

visszahanyatlás alternatíváját kínálja csak. A túlzott nehézség oka nem a piacgazdaságban magában, nem is valamiféle „összeesküvésben", hanem a *kóros mértékű jövedelem-újraelosztásban* rejlik. Az újraelosztás legfőbb vesztese – annak ellenére, hogy abszolút összegben a legnagyobb haszonélvezője – a második, a középső nemzet. A legtöbbet ugyan a „középosztálybeli" vesz fel a begyűjtésből, de nem tudja: *minden egyes ingyen kapott forintért több, mint egy forintot vettek, vesznek el tőle!* A „középrétegek" e helyzeti paradoxonában rejlik – ahogyan a világon mindenütt – a „jólétinek" nevezett rendszerek ésszerűsítésének nehézsége és a szocializmus, a baloldali eszmék (illúziók) ereje. Itt a *nemzet egészét érő kihívás* lényege: együttélni ezzel – már sejtjük – nem lehet, megszabadulni tőle egyelőre nem vagyunk képesek. Az őszinte jobbközép politika a középső nemzetnek nem ígérhet mást: visszaadja a lefojtott lehetőségeket, zsebben hagyja az ellopott, kisöpört jövedelmeket, lejjebb helyezi a léceket, *emberileg átlagossá, teljesíthetővé, elérhetővé teszi a helytállást, a sikert*. Cserébe megvonja az eddigi közpénzapanázst, leépíti a korábbi jogosultságokat, kiterjeszti – azaz inkább csak nyilvánvalóvá teszi – a *„mindenért meg kell fizetni"* elvét.

Az új jobbközép politika logikája szerint a „középosztályt", a „polgárságot" nem dotálni, segélyezni (azaz: korrumpálni és átverni) kell, hanem *adóztatásán könnyíteni, teljesítményhiányos részét pedig ösztönözni* kell. Nem „halat osztani" neki, hanem képessé tenni, hogy *ő maga kihalászhassa* azt, amire szüksége van.

A harmadik nemzetnek (csak neki) az új jobbközép politika vita és vonakodás nélkül fizetne, mint a „katonatiszt". Többet, méltóbban, mint a régi „jóléti" rendszer. A harmadik nemzet támogatásában fő kérdése csak az: hogyan lehet okosabban, hatékonyabban. Elérné viszont, hogy ne érje meg „csak úgy" ide tartozni. Cserébe nem kér mást, mint tisztes törekvést és szabálykövetést. A „jóléti államot" – értve alatta a „mindenért meg kell fizetni" elv közvetlen vagy személyes-biztosításos módja alóli intézményes felmentést – kizárólag e harmadik nemzet, *kizárólag a kiszolgáltatottak javára* hajlandó működtetni. Mindhárom nemzet érdekében. Többek között azért is, hogy a „középrétegek leszakadása" megállítható legyen; azért is, hogy egy nemzetként helytállhassunk a nemzetek versenyében.

Ezt a tisztességes *hármas ajánlatot* mind a három nemzet elfogadná, és előbb-utóbb el is fogadja majd. A legnehezebben valószínűleg éppen a középső. De ha *„magyarra lefordítva"*, lendületes, szemléletes *„populista retorikával"* tudatják vele az alighanem már sejtett összefüggést: nem kap ugyan ezentúl havi X ezer forint családi pótlékot, de cserében a vámpótlék, a fogyasztási adó törlésével könnyebben jó autót vehet, olcsóbb lesz a benzin, összes vásárlásánál pedig nem 25, hanem csak 15 százalékot kell áfaként rátennie minden számlájára, és havi fizetéséből ezentúl csak fél-kétharmad annyit fognak eleve levonni – *szavazatával örömmel az új jobbközép politika kinyújtott tenyerébe csap…*

Az új jobbközép *ellenz*
nálhatja úgy az elkerülhete
mint eddig. A jobbközép pár
gyobb tévedése a „Bokros-cs
ciálatlan, Torgyántól, a MIÉ
párttól alig különböző fogad
ségtelen, 1995. március 12
vagy „fekete" vasárnap) óta
lésre méltó helyzetben a ma
ellenzék. Jó választ kellett
Bokros-csomag meghirdet
rendkívül bonyolult *csapdah*
jobbközép erők a Kádár-rend
kalmazkodási kényszer alól
kalmazkodás sokkját azóta
szószólójának szerepébe szo
észre: a Bokros-csomag (r
san, nagyobb részben eddig
tenciálisan) túlmutat a sz
praktimumon. Itt valami *m*
tént, mint az eddigi „csom
sakor; valami olyasmi is,
polgári jobboldalnak *üdv*
nemcsak egy „szomorú
egy „októberi vasárnap" is
eddiginél elszántabb *kiug*
már régen elvesz(t)ett háb
az, úgy ez is csak egyetlen
jogosan: ahogyan az sem v
úgy lehet, hogy *ez sem ig*
vesz(t)ett háborúnak indíté
telmetlen és önpusztító, mi
di pótlék és társai, e kádá
nyek változatlan megfizette
éppen azokkal, akik megka
értelmetlen nemzeti véráldo
gyar hadsereg eljuttatása a

A Bokros-csomag egy
adáscsökkentő elemeinek e
zárta az utat a csomag
keynesiánus, bevétel-(adó-
nek kiemelt bírálata, a *valós*
ka előtt. A „szerzett jogok"
nalú eszméjének „megjátsz
bűnrészesség az adóterhek
tésében, inflációs megoldá
ban, hiszen e kiváltképpen
ságvezetési praktikák irán
szakszervezeti harcostársa
kormányt, szenvedő félké
mezni szándékozott, valód
selet nélkül maradt „közép
odázhatatlan szociális refo
jobbközépnek ellenzékből
tivitást, *a baloldalénál eg*
radikalizmust kell magára e
bizonyíthatja kormányképe
és az angol toryk sem tett
másként.)

Az új jobbközép politi
küzdenie az *antalli örökség*
mányzás ellentmondásaival
hogy Antall József szellemi
sége a jobbközép nagybecsű
nak magyarázattal szükség
miért lett az antalli kormány
politika. Nem tehetik meg
hogy úgy tegyenek, mintha
legnagyobb rendben történt
rasztaló ítéletet a magyar ne

R Ajánlott levél

A politika maga alá temeti a műfajt

Kaján Tibor, az őskarikaturista

Kaján Tibor született karikaturista. Kétszeres *Munkácsy-díjas*, *Pulitzer-*, *Opus-*, *Aranytoll-díjjal* kitüntetett, érdemes, kiváló művész. Ő volt a *Ludas Matyi* enfant terrible-je. Dolgozott az *Új Tükör* számára, mostanában a *Magyar Hírlap*, a *Filozófiai Szemle* és a *Magyar Tudomány* közli rajzait. A lapunknál eltöltött időszakra kellemes nosztalgiával gondol. Az egyik utolsó pesti polgárral hetvenötödik születésnapja alkalmából beszélgettünk.

– Minden úgy kezdődött, hogy hét–nyolc éves koromban mániám lett a rajzolás – meséli Kaján Tibor. Van egy emlékem magamról: a Ráday utcai ház körgangján hokedlin fekszik a rajz és a papír, én pedig ülök a sámlin, és másolom *Gáspár* Antal rajzát. Gáspár egy borzasztóan nagy, talapzatról lelógó talpat rajzolt, amelyet bőszen nyaltak a politikusok. Azokat a tiszteletbeli férfiakat, akiket a fotókon nagyon komoly arccal díszmagyarban örökítettek meg, így viszontlátni üdítő volt számomra. Rendkívülinek tartottam, hogy nini!, itt van egy rajzoló, aki bele tud szólni a világ dolgaiba, ráadásul miniszterekre, miniszterelnököket rajzol. Ezt később elmeséltem Gáspár Antalnak, mert köztünk még létezett a klasszikus mester–tanítvány kapcsolat, gyakran feljártam hozzá, és csodálattal nézhettem, hogyan mártja bele a tollat a tusba.

– A Képzőművészeti Főiskola festő-szakán szerzett diplomát. Mit tapasztalt, elfogadott vagy inkább megtűrt műfajnak számított a főiskolán a karikatúra?

– A főiskolán rendszeresen modellt rajzoltunk, és én egyik alkalommal a rajzlap szélére lerajzoltam a modell karikatúráját. Akkor egy kicsit összeszaladt a társaság, nagyot néztek, hogy az, amin olyan sokáig tücsköltünk, pár vonallal is megoldható. Persze ez nem helyettesítette az akadémikus értelemben vett munkát, de mégis sikert hozott. Voltak tanárok, akik mindezt lenézték, Szőnyi vagy Bernáth előtt nem is lehetett róla szót ejteni. Az új növendékek felvételekor, Tökavatás idején szabadon áldozhattunk a karikatúrának. *Gross* Arnolddal, *Mácsai* Istvánnal, *Csernus* Tiborral meg a többiekkel, akik azóta mind festőművészek lettek, és csak én maradtam karikaturista, telerajzoltuk az egész iskolát. Ekkor neveztük el Bernáthot Van Gógnek, őt Van Gogh jellegzetes ecsetkezelésével ábrázoltuk, és mozaik tanárunk, Fónyi Géza – aki a padlón lévő mozaikok rejtelmeibe avatott be minket – lett a Padló Picasso. Jó kis mulatság volt, egész éjfélig tartott. De másnap nem volt szabad a karikatúráról beszélni.

– Az egyik négykötetes művészeti lexikont lapozgatva egyetlen szót sem találtam erről a műfajról. Pedig a karikatúra nem csupán sajtóvicc, hanem művészet is, hagyománnyal és kiváló mesterekkel.

– A művészettörténet csak akkor említi ezt a műfajt, ha valamelyik jelentős festő is foglalkozott karikatúrával. Az egyetlen kivétel *Daumier*, akit mint festőt csak élete vége felé ismertek el. Sokszor olvasom felületes művészettörténeti dolgozatokban, hogy kénytelen volt karikatúrát rajzolni. Persze ő is szeretett volna a nagy szalonokban kiállítani, egy lépcsővel feljebb kerülni, de ha magába nézett, legbelül a karikaturistát találta. Zseniális volt, ő volt a karikatúra *Michelangelója*. Megvan ennek a műfajnak a művészettörténeti múltja: a *British Múzeumban* őrzik az egyiptomi szatirikus tekercseket, de a karikatúra a reformáció, a vallásháborúk idején is szerepet játszott a pápaság elleni vagy melleti küzdelmekben. Vannak a karikatúrának mesterei. *Daumier, Goya, Leonardo, Manet* és *Bernini*, a nagyszerű reneszánsz szobrász. A karikatúrának súlya van, és ezt tudni kell, különben az ember csak odaül az asztalhoz, és gátlástalanul firkál…

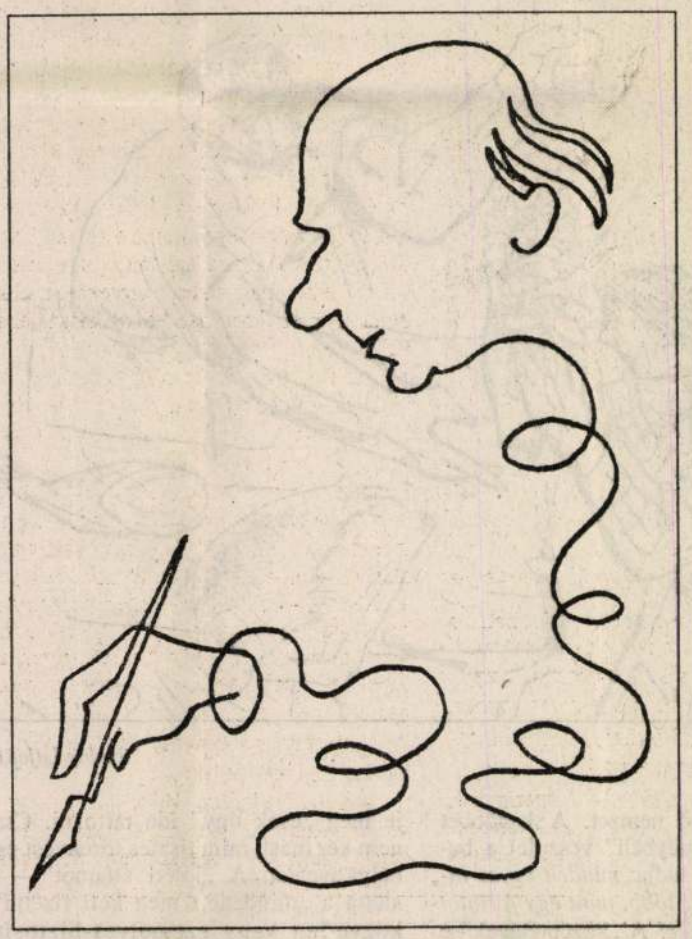

Kaján Tibor Illyés Gyuláról készült nekrológ-karikatúrája

– A napilapok karikatúráit figyelve leginkább a politikusokról.

– Az az általános karikatúra-felfogás, hogy arra a hülyeségre, amit tegnap mondtak a Parlamentben, én ma reagálok, mostanában vált jellemzővé, mikor a napipolitika tejesen maga alá temette az egész műfajt. Eluralkodott az alpáriság, a napilapokat is veszélyeztető bulvárosodás. Filozofikus meditációt képtelenség elhelyezni a lapokban. A karikatúra apró sziget a nagy betűtengerben. A „szigetnek" törvényei vannak. Lehet, hogy ezekkel nincs mindenki tisztában, ismeret híján nem tudják komolyan venni. Ezért „csak úgy van", mint a keresztrejtvény. Ez életerős műfaj, majdnem minden világlapban a címoldalon közölnek rajzokat, és nemcsak a politikáról, hanem a kultúráról, a társadalmi életről, az élet különböző szekcióiról is. Ma már főleg a politikusok nyúzott ábrázata jelenik meg fotón, rajzon egyaránt. És én ezt halálosan unom. Elég idős vagyok ahhoz, hogy sokat foglalkozzam az abbahagyással.

– Kaján Tiborról azt mondják, ő volt a szakma egyetlen mentora. Fiatal karikaturisták felfedezésével, támogatásával új típusú humor meghonosítására törekedett. Szándéka nem hozott sikert.

– Ez így van, egyáltalán nem sikerült. Hiányolom is, hogy nincsenek társaim. Az anyagias élet megszüntette a mester-tanítvány kapcsolatot. Csak versenytársak vannak. Nincs mester, aki átadva tapasztalatait, segítene, hogy tanítványa elkerülje azt a rengeteg buktatót, amibe manapság belebotlik. Mi a Ludas Matyinál még nehezen viseltük a velünk szemben támasztott követelményeket, a sajtó előírásait, megterhelve a pártszemlélettel. Megszűrték, mit adhatunk ki a kezünkből, és azokat a rajzokat, amelyek nem a politikáról szóltak, öncélú humornak bélyegezték. Páran – *Hegedűs* István, *Réber* László, *Várnai* György – tudtuk, hogy van egy másfajta karikatúra is, megvehettük a Liliputot, a Simplicissimót. Felszisszentünk, nekünk is velük kellene versenyezni, nem a propagandisztikus pártkongresszus illusztrációkkal. Bizarabb, társadalmi-filozofikus mondanivalónkat áttettük grafikába. Ezeket a rajzokat, ha megjelentek is, mindig degradálva közölték, olyan címeket adva, hogy: *Rajzolónk őrült ötletei*. Lassan rá kellett jönnünk, tényleg őrültek vagyunk, hogy Magyarországon ezzel a szakmával akarunk foglalkozni…

– Ha művészi gyökereiről beszélünk, szólnunk kell a XX. századi karikatúra-művészet géniuszáról, Saul Steinbergről is.

– Több amerikaival beszéltem, akiknek fogalmuk se volt, ki az a *Steinberg*. Közel kell állnia annak a szakmához, aki tud róla. Ennek ellenére mindig támogatta őt a *New Yorker*, amelynek sokat dolgozott, és a *Vogue* című divatlap, no meg a hozzáértők kis csoportja. Meg is jelentek jó vaskos könyvei, hiszen megváltoztatta a karikatúra-rajzolás elvét. Első kötetének címe: *All in line (Mindent vonalban)*, egyben ars poetica is. Mindent szöveg nélkül, vonalban akart kifejezni, és ez olyan lenyűgöző, hogy az európai rajzolók is a követői lettek.

– Úgy tűnik, hiába kapott rangos kitüntetéseket, alapjában véve elkeseredett.

– Mint öreg rajzolónak tényleg egyfajta számadást kell csinálnom. Kielégületlen, törekvő rajzolónak tartom magam. A karikatúra plebejus műfaj. A karikaturista számára, aki szemben áll a hatalommal, a megszorító, fegyelmező intézményekkel, nem igazán hízelgő az állami díjözön, le is mondtam volna róla. Mindig Daumier esetével példálózom, akit leültettek fél évre. Az történelmi kitüntetés, ma is tudunk róla. Legörömtelibb elismerést egy karikatúra-kötet kiadása jelentene. Csakhogy a könyvkiadók ódzkodnak ettől, csupán négy-öt albumot sikerült kiadnom az ötven év alatt. Egyébként pedig ez a műfaj magában hordja az elismerést. Van néhány szép élményem a karikatúrával kapcsolatban, ezeket újabb állomásoknak tartom. Létrehoztam a nekrológ-karikatúrát. Az olyan emberről, akit nagyon tisztelek, a műveivel szinte együtt éltem, halála után egy összefoglaló emblémát rajzolok. Ábrázolásra ösztökélt többek között *Chaplin, Einstein, Liszt, Beethoven* és mindazok, akik barátként is közel álltak hozzám: *Mándy* Iván vagy *Galsai* Pongrác, a nagy bohém, aki olyan könnyelműen eltékozolta az életét.

– Kaján Tibor, aki megszeretette a nekrológ-karikatúrát, fél-e a haláltól?

– Nem értem a halált, ezért idegenkedem tőle. Nem értem azt a nagy semmit, ami utánunk marad. Félek az unalomtól is, ami a halál után ránk köszön. Ha az embernek a halálban volna egy pici táskarádiója, tudhatná, mi is van a világban, volnának értesülései, akkor talán más lenne. A kíváncsiság hozzátartozik az emberhez, és hogyan lehetséges egyszerre lemondani erről? Kénytelen vagyok arra gondolni, hogy csupán egy organizmus az, amit létrehozott a Teremtő. Az emberek, mint a hangyák, beborítják a földet, és mindazt, amit mi olyan nagyon fontosnak tartunk, az irodalom, a művészet, a tudomány valójában hajszálvékony réteg, nem is ez a lényeges az életben. Minthogyha nélkülözhető lenne. Nem mondhatom tehát, hogy nyugodt vagyok. Attól tartok, hosszú ideig rettenetesen fogok unatkozni. Ezért szoktam azt mondani, hogy így, hetvenöt évesen még milyen fiatal vagyok, előttem áll az egész halál!

Horeczky Krisztina

Kaján Tibor

(5)

Magyar Nemzet 1984. XII. 31.

A karikatúra a történelemkönyv margójára rajzolt illusztráció

Szilveszteri eszmecsere Kaján Tiborral

Legutóbbi, a Corvina Kiadónál 1980-ban megjelent, rajzfüzet alakú kötetének, karikatúragyűjteményének, a *Zenit és radír*nak címlapján néhány elmosódott ábrára helyezve tíz különböző, tekintélyes — puha és kemény — radír és egy elárvult ceruzacsonk látható. Ez lenne a karikaturista műhelye?

— A radír nagyon fontos szerepet játszik a karikaturista életében — válaszolja *Kaján* Tibor. — Nemcsak azért, mert én elég aggályosan rajzolok, sokat radírozgatok, de olykor mások is „beleradíroznak" ezekbe a rajzokba.

ÖNMEGVALÓSÍTÁS

E tárgyi eszközök mellett nyilvánvalóan fontos szerepet játszanak műhelyében a szellemi „kellékek" is.

— A karikaturistának nagyon sokat kell tudnia a látható világról, korokról, kosztümökről, szimbólumokról, jelekről, allegóriákról. Ugyanis egy-egy terjedelmesebb gondolatot, esetleg egy esszére való eszmefuttatást egyetlen kimerevített rajzban akar elmondani. Ahhoz, hogy képes legyen felidézni gondolatait, rengeteg beszédes tárgyra van szüksége, amelyek képesek a közvetítésre. Ezért számos képlexikont, Orbis pictust, dúsan illusztrált könyvet gyűjtöttem egyes korok épületeiről, utcáiról, járműveiről, divattörténetéről.

Önt sokan — joggal — nevezik filozófus karikaturistának. Nyilván a nagy gondolkodók művei is e műhelyhez tartoznak.

— Nem szeretem, hogy egyesek így titulálnak. És a filozófia különben sem olvasmi, amit gyorsan elő kell venni munka közben — ennek a fejben kell lennie.

Visszatérve a már említett kötetre: a címe is mintha bizonyos huncutságot sugallna.

— Azért *Zenit és radír*, mert — ismerve könyvkiadásunk lassúságát — úgy éreztem, talán ez az „utolsó dobásom". Az összefoglaló cím a zenit- és nadirra (tetőpont és talppont) rímel, a föntre és a lentre.

Négy évtized alatt négy Kaján-kötet jelent meg. Ez — az Ön népszerűségét tekintve — igazán nem sok.

— Információim szerint az ÁKV nem bízik a műfajban. Nagyon sok kudarcra emlékszik vissza. Azt hiszem, nem elég differenciáltan gondolkodnak. Így az idegenkedés áldozataivá válnak azok a rajzolók is, akiknek percek alatt elfogynának a könyvei.

Önnek úgyszólván naponta megjelenik egy-egy rajza napilapban, hetilapban vagy folyóiratban. Ilyen népszerűség mellett miért fontos a könyv?

— Hogy együtt legyenek az ember egy korszakban készített rajzai, mert így összefüggés támad közöttük, megmutatkozik bennük a rajzoló szemlélete.

És egyszersmind korrajz is kikerekedik belőlük.

— Igen, de ez részemről szándéktalan, sohasem gondolok erre, amikor rajzolok; a mában mozgok és nem foglalkozom azzal, hogy amit csinálok, nyomot fog-e hagyni vagy sem. Sok rajz el is avul, mert hiszen a gondolatok is elavulnak, a szemlélet is. Azt szoktam mondani, hogy a karikatúra tulajdonképpen a történelemkönyv margójára rajzolt illusztráció.

Ezek a kis illusztrációk pedig többnyire a sajtóban — olvasóink örömére javarészt a Magyar Nemzetben — jelennek meg.

— A szerkesztők, tehát a kívülállók számára a karikatúra csupán felületkitöltő, amely megtöri a nagy szövegtengert — szemet megmozgató kis ábra. Mindegy, hogy ki csinálja, mindegy, hogy mit ábrázol. Szünetjel. Nekem azonban kis színpad, a világot jelentő deszka. Itt játszhatom el, itt mondhatom el a gondolataimat. Nekem ez nem szünetjel, hanem az életterem. Kis ablak a világra, amely számomra igen fontos.

LELKI GYAKORLAT

Kaján Tibor karikatúráinak „ablakából" valóban széles horizontra nyílik kilátás. Nehéz lenne akárcsak általánosságban is összefoglalni a sok látnivalót.

— A karikatúra szó számomra gyűjtőfogalom. Nem egysejtű műfaj. A legprimérebb a portrékarikatúra, ezzel kezdődött, amit karikatúrának nevezünk. Második válfaja a *politikai* karikatúra, amely világpolitikai vagy országos eseményekkel foglalkozik. Következik a *társadalmi* karikatúra, amely — mint neve is mutatja — társadalmi eseményekkel foglalkozik. Én azonban legjobban az *esszé*karikatúrát szeretem, amely valamilyen gondolatot, felfedezést akar közölni, vagy valamilyen ellentmondást, amit az ember az élet során meglát. De a kör még tovább is tágítható. Van nekrológkarikatúra is, csináltam magam is jónéhányat: Chaplintől, Jaques Tatitól, vagy Jean Effeltől rajzban búcsúztam el.

A leggyakoribb azonban a viccrajz.

— Ezt fogyasztják a legtöbben, ez a karikatúra könnyű műfaja. Vannak azután sorozat-karikatúrák is, amelyek *comics strips*-formát öltenek, mulatságos kis történeteket tartalmaznak. Én azonban azt szeretem, ha *egy* rajzban tudom sűríteni mondanivalómat. Egy-egy ilyen sűrítmény egy hosszabb gondolatsor kezdete vagy éppen vége.

A portré-karikatúra is sűrítmény?

— Bizonyos értelemben igen. Rendszerint emlékezetből rajzolok, nem ültetem le a modellt. Azokról készülnek a legsikerültebb rajzaim, akiket gyakran látok, akiknek ismerem a mozgását, viselkedését, akiknek jelleme bennem él. Ezt a portrét az különbözteti meg a hagyományos rajztól, hogy az arcban meglévő vagy arra kiülő lélek is megmutatkozik benne — mégpedig az olaszul *túlzást* jelentő karikatúra szónak megfelelően: bizonyos túlzással. Ez a túlzás azonban nem nagyon tudatos.

A politikai vagy társadalmi karikatúrára viszont jellemző és meghatározó lehet, hogy sokszor r e n d e l é s r e készül.

— A karikatúrát nem lehet megrendelni, nem alkalmazott grafika, sőt mondhatnám: sokkal inkább *alkalmazhatatlan grafika*. A karikaturista ugyanis sohasem azt hozza, amit várnak tőle. Mindig van valami meglepetés, nem várt elem a munkájában. A jó karikatúrának a szubjektum termékének kell lennie, tehát nem lehet egyszerűen felmondani a leckét.

Magától adódik ezután a kérdés: lehet-e pontos határt vonni a társadalmi és az esszékarikatúra közé?

— Nem lehet. A társadalmi karikatúra mindig kötődik a külvilág valamilyen eseményéhez: nem is elsősorban valamilyen aktualitáshoz, hanem inkább olyasmihez, ami hosszú időn át foglalkoztatja a szociológusokat, a szakembereket és az utca emberét egyaránt. Ilyesmi lehet az eltartási szerződések ügye, lehet a lakótelepek problémája, az építészet stb. Az esszékarikatúra azonban inkább a filozófiával rokon, nem feltétlenül kapcsolódik aktuális témákhoz, de kapcsolódhat is. A lényege a szubjektivitás. Ezt talán a fenti, *Futó idő* című rajzommal illusztrálnám. Ennek van esélye, hogy hosszabb ideig fennmaradjon. Az ilyen rajz lényege, hogy nem efemer vicc, hanem késő korokban is élvezhető, mert nem könnyen avuló töltete van.

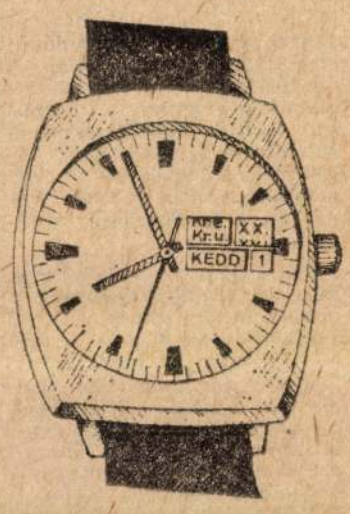

Olyan értelemben gondolja ezt, mint ahogy Gyergyai Albert fogalmazza meg Esszé az esszéről című írásának legvégén. „Az essze: kaland, a lélek kalandja . . ."

— Nagyon szeretem Gyergyai Albertnek ezt az esszéjét. Magamnak úgy fogalmaztam ezt meg, hogy az esszében nagyon sok szubjektív elem van. Nem tudományos értekezés, inkább egyfajta felfedezés, rátalálás, amelyet nem biztos, hogy tudományos adatokkal is bizonyítani lehet, adatokkal alá lehet támasztani. Az esszé — függetlenül attól, hogy tud-e nagy pillereket aláhelyezni — egy-egy nagy elgondolás kifejezése és van benne valami jelképes elem is.

Lehet, hogy ebben az esszéről vallott felfogásban gyökerezik Kaján Tibor stílusa?

— Nekem nincs stílusom. Úgy éreztem, hogy azt igen könnyű lenne kialakítani. Mert ha mondjuk hétről-hétre négyszögletes fejű figurákat rajzolok, akkor már néhány hét múlva rám fognak ismerni: ez az, aki kockafejeket rajzol! Nekem azért nincs stílusom, mert hasonulni szeretnék a témához. Ha a középkorból merítem, akkor a középkorba bújok bele, ha a XVIII. századból, akkor részletesebb, XVIII. századi rajzokat csinálok, és így tovább, ha Egyiptomból vagy az ókorból akarom az akkori légkört felidézni. Igaz, ha a máról rajzolok, akkor meg lehet ismerni az én figuráimat is, hiszen szükségem van egy *általános alany*ra.

Az Ön rajzaira igen jellemző, hogy ritka és kevés a kísérőszövegük. Ez is a stílus és az elgondolás, a koncepció része?

— Az igazi karikatúra vonalban mondja el a magáét. Az írás más műfaj. Igyekeztem a teljesen tiszta vonalnyelvet megalkotni. Erre nem teljesen magam jöttem rá. Van egy nagyon nagy karikaturista, akit Saul *Steinberg*nek hívnak, erdélyi származású, Amerikában él. Eredetileg építész volt, Olaszországban tanult. Ma már múzeumokban is vannak rajzai, hetvenedik születésnapján a *Time* magazin egy egész számot szentelt neki, címlappal. Steinberg egyik kötetének címe: *Mindent vonalban!* Rajzaival már 1946—47-ben találkoztam a *New Yorker*ben. Nagy hatással volt rám, akárcsak Európa minden rajzolójára. Persze, nem akarom pontról-pontra követni. Ami kevés szöveget olykor adok, az kikívánkozik belőlem; sokszor a címbe sűrítem a szöveget, hiszen a cím nélkül a rajz egészen mást jelentene, a cím tereli egy bizonyos irányba a rajzot, megadja hozzá az ugródeszkát.

Ön hogyan lett karikaturista?

— Miután már a középiskolában sikereket értem el gúnyrajzaimmal, beiratkoztam a Képzőművészeti Főiskolára. Itt nagy csalódás ért, öt éven keresztül a karikatúráról egyetlen egy szó sem esett. — A modell ott állt a dobogón, napi öt órán át rajzoltuk, én pedig a hét végén a rajzlap szélére megcsináltam a karikatúráját, amely néha jellemzőbb volt, mint az a csomó tanulmány, amivel kínlódtunk. Feloldotta a feszültséget.

INFORMÁCIÓ

Tanárai közül kikre emlékszik szívesen?

— Kmetty Jánosra, Koffán Károlyra, Rabinovszky Máriusra és Cs. Szabó Lászlóra, aki művelődéstörténetet adott elő, főleg a görög művészettel foglalkozott. De ma is nagyon fájlalom, hogy a művészettörténet nem terjed ki bizonyos műfajokra. Kizárólag a festészet, az építészet és a szobrászat foglalkoztatja; a nagy grafikusok mellett elmegy — csak akkor említi őket, ha festettek is.

Az imént szólt arról, hogy első sikereit a középiskolában érte el . . .

— Nagyon korán kezdtem a karikatúrarajzolást. Akkor csak rajzolásnak neveztem. Már az elemi iskolában is magamra tereltem a figyelmet azzal, hogy a tankönyvemben nagyon sok rajzhoz hozzárajzoltam. Keménykalapot tettem a madarak fejére, sétapálcát dugtam a szárnyuk alá, eljátszottam ezekkel az ábrákkal. Az első igazi „sikerem", amit most idézőjelbe kell tennem, a középiskolában volt, amikor tanárokat rajzoltam le, és ezek a rajzok még a fölöttem járók között is elég népszerűek voltak. Láttam őket padva vésve, falra firkálva — az én sablonom alapján. A nevemet is a középiskolában nyertem. Egy alkalommal éppen azt a tanárt rajzoltam, akit az osztály várt, amikor is az illető belépett, — mi — ahogy ez akkor szokás volt — fölálltunk imára, a rajzaim a padon maradtak. A tanár felfigyelt, hogy a mögöttem állók hatalmas röhögésbe törnek ki, leállította az imát, odajött, felvette a rajzaimat és kidobott az osztályból, hogy menjek le az igazgatóhoz. Még utánam kiabált, hogy ilyen kaján emberekre nincs szüksége az osztálynak. Rajtam maradt ez a név, mert akkor még kicsit szokatlan volt, az Adyversből, *Az ős Kaján*-ból ismertük. Azután, amikor hivatásosként a pályára léptem, megtartottam ezt a nevet.

A gúnynévből művésznév lett, a művésznévből „márka"-név, amely minden olvasó fülében jól cseng. Kaján Tibor több mint három és fél évtizede az egyik legnépszerűbb, ha nem a legnépszerűbb magyar karikaturista. Munkáját kétszer Munkácsy-díjjal, egyszer pedig Érdemes művészi címmel ismerték el. Azt jelentené ez, hogy a karikatúra nálunk megbecsült műfaj?

— Ezek a kitüntetések inkább valami hiányérzetet szüntetnek meg, a lelkiismeretet nyugtatják, mert a gyakorlatban a karikatúra nem rangos műfaj, kicsit a periféria szorult, nincs irodalma, nem foglalkoznak vele, valamirevaló művészettörténésznek derogál erről írni; annyira kiesett a művészetek kategóriájából, hogy már magam is kételkedem, hogy művészet lenne. Inkább sajtóműfaj, és ha egyáltalán a művészet szót hozzákapcsoljuk — amit én nem is szeretek —, azt lehetne róla mondani: „kommunikációs művészet". Tehát a rajzművészet egyik ága, amely felhasználtatik, ám ezenkívül szemlélet is — összetett műfaj: filozófia, irodalom és képzőművészet alkotják elemeit.

Visszatérve a kitüntetésekre — mit tekint igazán annak?

— Ha letolják az embert. A karikaturisták sohasem a kitüntetéseikkel dicsekednek: Daumier például ült egy Lajos Fülöpről készített karikatúra miatt. Ez kitüntetéssel felérő aktus.

Gondolom Ön egy következő kötetének jobban örülne. Van ilyen előkészületben?

— Van. Az *Új Tükör*ben megjelent rajzaim az onnan ismeretes, álló formátumban. A Lapkiadó Vállalat Média kiadójánál.

A Magyar Nemzet olvasóinak és munkatársainak nevében boldog új évet és sok sikert kíván ehhez

a beszélgetés készítője:

Barta András

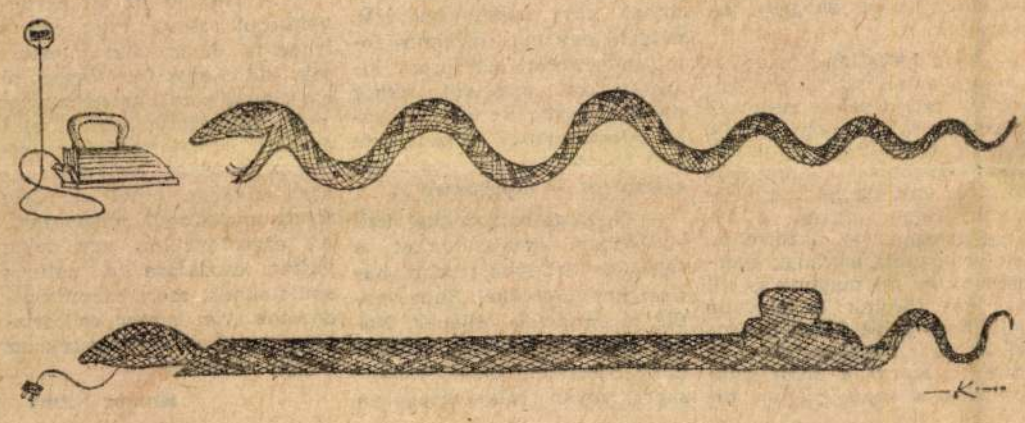

Agrármérleg

Némi büszkeségre is okunk van

Írta: Márton János

Táplálni egy jó étvágyú országot, tovább építeni a szocialista falu reményteli új világát, áldozatosan vállalni az országos, külpiaci és pénzügyi gondokból minden eddiginél többet — ezek voltak 1984-ben a magyar mezőgazdaság fő tennivalói, és ezek maradnak 1985-ben is.

A lakosság élelmiszer-ellátása és a falusi életkörülmények tekintetében 1984 különösebben újat nem hozott, s a következő év sem ígér látványos változást. Nagymértékben nőttek viszont az agrárágazatokra háruló külpiaci feladatok és pénzügyi terhek, s jövőre ezek további súlyosbodására kell felkészülnünk. A felkészülésnek éppúgy része a józan számvetés, erőink és fogyatékosságaink mérlegre állítása, mint a tisztes eredmények szerény ünneplése.

Az elmúlt évben ismét *győzni kellett az időjáráson*. 1983-ban és 1984-ben egymás után kétszer sújtotta *aszály* az ország középső nagy térségeit. Nemcsak a szántóföldek, hanem a rétek, legelők termését is jórészt elvitte. Ma már az emberi munkán kívül rengeteg anyag, eszköz felhasználása is kárba vész a szárazság nyomán. A csapadékhiány azonban nem volt olyan országos kiterjedésű, mint *a napfény hiánya*. A sokévi átlagnál 20 százalékkal alacsonyabb hőösszeg mennyiségi és minőségi károkat okozott a szőlőkben, gyümölcsösökben, az uborka, paprika, paradicsom és más zöldségfélék termelésében, a rizsvetések, a fűszernövények hozamaiban.

Győzni kellett a külföldi piacokon, ahol az eladásra kínált mezőgazdasági termékek nagy tömege valósággal rázúdult az alig bővülő keresletre.

Napjainkban csaknem minden ország saját mezőgazdaságának fejlesztésére törekszik, minél több termékből önellátó akar lenni. A szocialista országok nagy igényű élelmezési programokat valósítanak meg. A gazdag ipari államok közvetett és közvetlen támogatások egész sorával segítik saját mezőgazdaságukat, nemcsak a belföldi élelmezés zavartalansága, hanem agrárexportjuk ösztönzése céljából is. A Közös Piac országai korlátozó intézkedések sokaságával zárják ki saját piacukról a nem nyugat-európai mezőgazdaság termékeit.

Csökkent a termőföld — tágabb az olló

Győzni kellett úgy, hogy közben tovább fogyatkoztak a mezőgazdasági termelés erőforrásai. Nem sokkal, de mégis *csökkent legfőbb és pótolhatatlan erőforrásunk, a mezőgazdasági termőföld*. Talán nem is helyes kevésnek tekinteni a 16 000 hektárt, hiszen ezzel 4 közepes méretű termelőszövetkezet területét veszítettük el. Csaknem négyezerrel *csökkent a nagygazdaságok dolgozóinak száma is*. Főleg az állatszerető és az állatgondozás mesterségét jól ismerő idős parasztemberek, meg a nagy tapasztalatú traktorok nyugdíjazása okoz gondokat.

Legkomolyabb nehézségek elé *a műszaki alapok legyengülése* állította a termelőszövetkezeteket és az állami gazdaságokat. A gépek, épületek, berendezések, eszközök, de még a gyümölcsültetvények is úgy öregedtek, romlottak, koptak, hogy elhasználódásuk mértékét meg sem közelíti az újak munkába állítása. A nagygazdaságok 1984-ben még az egyébként kedvező és igen szükséges energiaracionalizálási és hulladékfeldolgozó beruházásokra sem tudtak kellő számban vállalkozni, és pénzügyi helyzetük miatt nem használták fel a hitelkereteket.

Győzni kellett az ipari és mezőgazdasági árak mind komolyabb aránytalanságain. Az agrárolló 1984-ben tágabbra nyílt, mert a mezőgazdasági termelői árak ebben az évben sem követték az iparból vásárolt termelőeszközök árainak emelkedését, pedig már 1983-ban is 72 százalékkal volt magasabb a termelőeszközök árszínvonala, mint 1975-ben, ugyanakkor az 1975 utáni 8 év alatt a mezőgazdasági termelői árszínvonal csupán 38 százalékkal emelkedett.

Győzni kellett a jövedelmeket és a beruházásokat korlátozó számtalan intézkedésen is. Ezek zömükben arra szolgáltak, hogy a nagygazdaságokban létrehozott új értékeknek növekvő hányadát vonják el központi célokra. Ezen a téren volt legnagyobb szükség önfegyelemre és bizalomra. Úgy irányítani a nagyüzemeket és úgy várni fegyelmezett munkát a dolgozóktól, hogy közben keresetüknek az inflációval arányos növelésére szinte alig volt lehetőség, nyilvánvalóan igen nehéz feladat. Kedvezőtlen természeti körülmények között gazdálkodó termelőszövetkezetek és állami gazdaságok legnehezebben ezzel a feladattal tudtak megbirkózni.

15 millió tonnán felül!

Ha az *eredményeket* nézzük — nemzetközi mércékhez és népgazdasági terveinkhez viszonyítva — még egy kis büszkeséget is érezhetünk. 1983-hoz képest a mezőgazdasági ágazat 4,4 százalékkal termelt többet, és országos tervelőirányzatait egy százalékkal túlteljesítette. Ezen belül az elmúlt esztendőhöz mérve a növénytermelés 7,6 százalékkal, az állattenyésztés két százalékkal, a többi nagyüzemi tevékenység 4,5 százalékkal lépett előre a termelésben. Külföldi barátaink és ellenfeleink körében figyelmet a *15 millió tonnát túlszárnyaló gabonatermelésünk keltett*. Ez a mennyiség legalább 15 millió ember bőséges élelmezéséhez elegendő.

A hazai élelmiszerpiac egyensúlya a friss zöldség kivételével *1985-re is megmaradó szilárd alapokra került*, s emellett az exportra jutó termékmennyiség több mint 6 százalékkal — a nem rubelelszámolású export több mint tíz százalékkal — nőtt. Mennyiségileg elégséges, szerkezetében, minőségében, csomagoltságában viszont sokszor kifogásolható a mezőgazdaság és az élelmiszeripar árukínálata.

A nagyüzemekben és kisgazdaságokban végzett szorgos munka nyomán — a korábbinál ugyan kisebb ütemben —, de *tovább gyarapodtak az agrárlakosság anyagi javai*. Új lakóházak építése, berendezése, az életkönnyítő tartós fogyasztási cikkek növekvő vásárlása jelzi, hogy a mezőgazdasági termelők nem mondtak le szűkebb és tágabb környezetük gazdagításáról, szépítéséről. Korszerű falusi épületek (egyre több közülük ízléses külsővel), új utak, kereskedelmi, művelődési, oktatási és egészségügyi létesítmények mutatják a kisebb és nagyobb községekben, hogy a társadalmi munka és a nagygazdaságok számtalan formájú hozzájárulása eredményesen fonja össze a gazdálkodás és a településfejlesztés szálait, növeli a vidék népességmegtartó erőit. Ennek alapján a sok helyről még hiányzó jó ivóvíz, a szegényes telefonhálózat és a dráguló közlekedés problémáinak megoldásához is hamarabb lehet az egész társadalom megértését és támogatását is elnyerni.

A legmesszebb mutató eredménynek könyvelhetjük el, hogy *1984-ben végre túlléphettünk a paraszti gondolatvilágtól annyira idegen egyenlősdiséget sugárzó szabályozó rendszeren*. 1985-től a mezőgazdasági nagyüzemekben lehetővé válik — legalábbis a központilag el nem vont nyereség keretein belül — a teljesítményükhöz közel eső jóvadalmazása azoknak is, akik elöl járnak az anyagi javak megteremtésében. Évtizedes mulasztást pótol ezen kívül *a mezőgazdaság és az élelmiszeripar szabályozórendszerének egységesítése*, amelynek korszerűsítő hatásai csak 1985-ben jelennek meg.

Miből nőttek ki az eredmények? Mindenekelőtt a munkából, amelynek mennyisége és szervezettsége valamennyi szakmai felmérés szerint 1984-ben „rekordot ért el". A termelőmunka sok új szervezeti formája segítette a nagyüzemeket: az anyagi érdekeltség és a teljesítmények összekapcsolásában, az anyagkímélő, eszköz- és energiatakarékos munkavégzés felértékelésében, a felelős gondosság terjedésében, főleg a közvetlen termelésirányítók között, a már évtizedek óta megnyilvánuló új iránti készség fokozásában. A nagyüzemek által szervezett különféle elnevezésű, új típusú, *önálló munkacsoportok*, valamint a kisgazdaságok teljesítményei legalábbis *részben pótolni tudták a műszaki hiányokat*, a beruházások korlátozását.

Fiatal, képzett szakemberek növekvő számban pótolják a munkaerő fogyatkozását is. Az alaptevékenységhez tartozó műhelyekben az ipari, kereskedelmi és szolgáltató üzemekben a különféle szakmák seregnyi változata megtalálható. *A parasztcsaládok fiataljai szülőhelyükön is meglelhetik a legtöbb kedvelt foglalkozást*. Az eleven eszű ifjú ezermesterek, a folyton változó technikával szót értő, s együtt változó szakképzett fiatalok családjukkal együttmaradva kapnak munkahelyet a nagyüzemekben. A családon belüli munkamegosztás előnyös módozatai így kialakulnak öregek és fiatalok, nők és férfiak, aktívak és nyugdíjasok között. 1984-ben a gazdasági munkaközösségek és a vállalati gazdasági munkaközösségek igazi versenytársként léptek fel a nagygazdaságoknak megrendeléseket adó nagyipari partnereknél. Az egészséges küzdőszellem élesztése azonban nem vált kárára a nagyüzemeknek, és csak olyan személyeket választott le a szövetkezetek és állami gazdaságok kiegészítő tevékenységéről, akik nehezen viselték az ellenőrzést és a mértéktartásra szorító vezetést.

Drágán termelünk?

A közelmúltban ismét napvilágot láttak olyan vélemények, amelyek a mezőgazdasági termelés növekedését kérdésessé teszik, hivatkozva arra, hogy drágán termel a magyar mezőgazdaság. Nemzetközi és történelmi tapasztalat, hogy a mezőgazdaság növekedését még a legfejlettebb ipari államok sem korlátozzák, legfeljebb egyes ágazatok túltermelési törekvései ellen lépnek fel.

Hazánkban tehát nem csupán mezőgazdasági, hanem *társadalmi érdek a mezőgazdasági termelés mennyiségi növelése*. Az 1980-as évek derekán ez alapvető külgazdasági követelmény, mert nincs és közelesen nem várható olyan ipari exporttömeg, amely az agrárcikkeket helyettesíteni tudná. A devizaszerzés pedig létérdekünk, és alacsony világpiaci árak esetén csak nagyobb kivitellel tudunk azonos devizatömeghez jutni.

A mögöttünk hagyott évben *sok biztató kezdetnek lehettünk tanúi*, a mezőgazdaságot ellátó kereskedelem rugalmas üzletpolitikája terén, valamint a mezőgazdaságnak eszközöket, anyagokat gyártó iparban, ahol hozzáfogtak a hazai mezőgazdaságot komoly piacként kezelő, messze mutató fejlesztési programok megvalósításához. Az iparirányítás szervezeti korszerűsítése újabb ösztönzést szül a gyárak és a korszerű mezőgazdasági nagyüzemek együttműködésére. Ennek nyomán iparban és mezőgazdaságban, városban és falun egyaránt sok jó minőségű termék jut a vásárlóknak, biztosabb és nagyobb keresetek érhetők el, s az új esztendő reményeiből mindkét termelő ágazatban több válik valóra.

Építészetünk távlatai

Év végi töprengés máról és holnapról

Egy vallomással kezdtem: talán nem mértem fel igazán, mire is vállalkozom, amikor építészetünk jövőjét értő tervezők, neves építészek segítségével *egyetlen cikk* keretében úgy próbálom felrajzolni, hogy az nemcsak 1985-re, de az ezredfordulóig szóljon is mondjon valamit. Az *„itt és most"* ugyanis sok mindent meghatároz, befolyásol, és nem könnyű, de nem is ésszerű függetleníteni tőle magunkat.

Ám de: legalább ilyen nehéz a gondolkodó ember számára megrekedni a jelenlegi, gyakran valóban nem könnyen áttekinthető helyzet puszta regisztrálásánál. Az „itt és most" tehát hitem és meggyőződésem szerint *semmiképpen sem kötheti gúzsba azt az alkotóerőt*, amely előrelendítheti a világszerte ellentmondások között vergődő építészetet. Még kevésbé késztetheti megtorpanásra a *mi* építészetünket, hiszen ez esetben társadalmunk mindinkább a szellemi hajtóerőkre, az alkotóképességek kibontakoztatására alapozó fejlődési folyamataiból rekesztené ki magát.

E folyamatokból egyébként az építészet még ha akarná, sem függetleníthetné magát. Különösen nem, ha a településfejlesztés útját fürkészi. Ez világlik ki abból is, amit dr. *Kovács* Géza professzor, a neves jövőkutató mond, amikor véleménye felől kérdezzük.

— A tudományos-technikai fejlődés olyan új formái jelentek meg, illetve vannak világszerte kibontakozóban — mondja —, amelyek nagyobb távlatokat tekintve radikális átalakulásokat vonnak maguk után. Átalakítják a termelés és szolgáltatás szerkezetét, *minőségileg* változtatják meg a technológiai folyamatokat, a technikai-termelési viszonyokat. Nagy hatással lesznek a társadalom tagozódására és értékrendjének változására. Mindezek nyilván *nagy mértékben befolyásolják településeink fejlődését*, funkciórendszerük változását is.

Merészebb jövőképet

— Éppen e tudományos-technikai fejlődés kiváltotta nagy hatások szempontjából — sok más mellett — célszerű volna felvázolni *fővárosunk jövő századbeli első évtizedeinek merészebb képét is*. Mai anyagi korlátaink — bármennyire figyelembe kell vennünk őket még a hosszabb távú döntéseknél is — ennek nem szabhatnak gátat. E jövőkép tenné lehetővé, hogy bizonyos súlyponti területeken *már a mai fejlesztésekben* határozottabban érvényesítsük a távolabbi időszak követelményeit. Másrészt e jövőkép birtokában *kitöltetlenül kellene hagynunk csekkeket*", nehogy a mai szűkebb lehetőségek szorításában a jövőbeli fejlődés rovására kötelezzük el magunkat.

— Szakmája jövőjéről szólva, elég nehéz helyzetben van az építész — mondja dr. *Vámossy* Ferenc, egyetemi docens. Mérnökként rá kell ébrednie, hogy nem lehet, *nem szabad* extrapolálnia, hiszen a mindenkori társadalmi igények megfogalmazója is, a jövőt pedig nem láthatja tisztán előre. Ha felidézem, amit a jövő építészetéről 17 évvel ezelőtt írtam, kiderül, hogy az akkor többé-kevésbé felismerni vélt tendenciák végül is *nem egészen abba az irányba fordulhat, mint ahogyan elképzeltük*.

— Az a hallatlanul nagy lehetőség, amely az utolsó kétszáz év fejlődésében rejlett, s amelyről sokáig azt hittük, hogy a személyiség teljesebb kibontakoztatását mozdítja elő, nem váltotta be maradéktalanul reményeinket. A tömeggyártásnak az a formája, amelyet űzünk, az, hogy gyermekeink és mi magunk is túl sok időt töltünk a televízió előtt, hogy főleg *külső* benyomásokból táplálkozunk és *háttérbe szorul a saját gondolkodás, a saját érzelmi világ* — e jelenségek nyilván érthetővé teszik, mit hiányolok.

— Tévedés ne essék, ez véletlenül sem jelenti azt, hogy tagadjuk a technikai haladás szükségességét, sőt. A haladásnak azonban *másfajta karaktert* kell öltenie. Vissza kell szereznünk az elmélyülés, a belső tartalom fejlődési lehetőségeit az építészetben is.

Szellemi megújulás

— *A problémák mélyebb feltárása, számbavétele, végiggondolása jelenti az építészet számára is a jövőt*. Erre késztet, hogy csak egy példát mondjak, a városrekonstrukció, a revitalizáció szellemileg jóval több „ráfordítást" igénylő folyamata. Vagy ha a lakásépítést nézem: a falusi házak sematikus, sátortetős képe helyett máris felbukkantak az anyagi, életszínvonalbeli változást is tükröző egyedi építkezések, amelyek egyben életformabeli, gondolkodásbeli gazdagodást is sejtenek. Az „ugrás" következő szintjén pedig remélhetőleg minden területen *szóhoz jut a szellemileg újra feltöltődött építész*.

— Jól jelzi ennek az újra feltöltődésnek az irányát, az átalakuló társadalmi viszonyokhoz való alkalmazkodást az új településfejlesztési koncepció — mondja *Kálnoki Kis* Sándor, a VÁTI igazgatója. — Általánossá kell válnia annak a szemléletnek, hogy *város és falu egymástól elkülönítve nem kezelhető*. Át kell térni a településcsoportokban, kis térségekben való gondolkodásra.

— Ami az építészet jövőjét illeti, ennek ezúttal csak egyetlen vetületével, a lakásépítés *miértjével* foglalkoznék. Nem fogadható el az az állítás, hogy nagyipari technológiával csak úgy lehet otthonokat teremteni, hogy az építő és építtető szinte kapcsolatba se kerüljön egymással. A tervezők például Káposztásmegyert 200—400 lakásos kisebb egységekre bontották, amelyekben a jövendő lakók a legváltozatosabb beosztású otthonok között válogathatnának. Ha például a székesfehérvári tanács és az Alba Regia eljutott odáig, hogy *még csak a szerkezet áll, de már tudják, kié lesz a lakás és az állampolgár a felszereltségtől a tapéta színéig bele tud szólni otthona kialakításába*. Budapesten miért nem lehet ezt elérni? Hiszen ma már a jövendő lakó — bár állami támogatással, de saját anyagi forrásainak nem csekély mozgósításával is — *vevővé lépett elő!* A beruházási vállalat vonuljon vissza lebonyolítóvá, a tanácsnak pedig a szervezés éppen elég gyötrelmes munkáját kell magára vállalnia. *A többi a vevő, az építő és az eladó közvetlen kapcsolatában dőljön el.*

Elszemélytelenedés helyett

— Építészetünknek vitathatatlanul meg kell újulnia — ez *Makovecz* Imre Ybl-díjas építész véleménye is. — Ehhez azonban elsősorban nem ügyes gazdálkodásra van szükség, bár véletlenül sem vonom kétségbe a gazdasági kérdések fontosságát. Ha azonban valaminek az újjáteremtéséről, például egy mai, bizonyos fokig megrontott életforma kigazításáról van szó, akkor mindenekelőtt az ezt szolgáló, célravezető elképzeléseket kell kialakítani. Ez vonatkozik szerintem az építészetre is.

— Nem szabályozókkal kell elsősorban építészetünket a szükséges irányba terelni, hanem *jó épületekkel*. Ehhez pedig *jó építészek* kellenek. Nekik pedig mire van szükségük? Szerintem belső szabadságra, olyan tulajdonságokra és készségekre, amelyek birtokában gondolni, vállalkozni, érezni képesek. Akik kölcsönös bizalmon alapuló, közvetlen építő-megrendelői kapcsolatot tudnak teremteni. Hogy miért? Azért, mert a korábbi politika, bizonyos struktúrák *olyan elszemélytelenedést hoztak létre*, amellyel szemben csakis így vehetik fel — siker reményében — a versenyt.

— Azt az erős közép-európai, ezen belül pedig magyar szellemiséget igyekszem ápolni, amely *magyar* építészetet hoz létre, *a magyar népművészet forrásaiból is merít* és nem amerikanizálódott nyugati divathullámokhoz igazodik.

— Nem elsősorban „zseniális" építészeti feladatokra vállalkozom. Az elmúlt évben csaknem kizárólag *60—70 házas falurészek* tervezésével foglalkoztam, ami nem könnyű munka, hiszen nemegyszer találkozom eltorzult szerkezettel. Óriási hajtóerőt jelent viszont az a tudat, hogy a centralizáció súlyos károkat okozhat ezen a téren, és én — társaimmal — a kedvező folyamatot segíthetem elő, ha megfelelő körülményeket teremtünk a falvakban. Több kisközség „főépítészi" feladatait is elvállaltuk. *Olyan házakat tervezünk, amelyek a helynek, adottságoknak, hagyományoknak és a ma igényeinek leginkább megfelelnek.*

— Végül mondanék valami merészet és nagyot: ötezer építész él és dolgozik ebben az országban. Minden falu megengedhetné magának, hogy egyéni, méltó arculata kialakításában egy, ehhez hivatást érző tervező személyében — igazán csekély javadalmazásért és nem főállásban — *szaktanácsadó legyen a segítségére.*

Fordulat előtt állunk

— Ha egyetlen szóban próbálom megfogalmazni, mi a feladatunk építészetünk jövőjéért, azt mondom: *a rendtevés*. Ma már mindenki látja, hogy fordulat előtt állunk. Lezárult egy nagy korszak, az avantgard korszaka, amely betöltötte hivatását. Röviden úgy jellemezhetném mindazt a nagyon fontosat, amit elvégzett, hogy *elemzett*, részekre bontotta az építészetet, és így — a részleteket jobban kidolgozva — ma már többet tudunk róla, igaz, össze nem rakottan és össze nem egyeztetve, mint azelőtt bármikor.

— Mert mit is tett az avantgard? Kiragadott egy-egy elemet, szempontot és ezt „túlharsogva" különböző izmusokat hozott létre, amelyek azonban csak *nagyon kis részei az építészet teljes palettájának*. Ez azután furcsa eredményekre vezetett. Hogy csak egy-két példát említsek: nagyon kevés marandót alkotott, nagyon kevés olyat hozott létre, amely megállja helyét a nagy stílusok árnyékában. A mindenáron „új" keresésével *túlhaiszolta önmagát*. Ezzel kettős kárt okozott: az egymás mellé kerülő épületek sem a régiekhez, sem egymáshoz nem csatlakoztak. *Zűrzavar keletkezett*. A gyors váltások szükségszerűen *értékvesztéssel jártak*. Hiába jött be a mellékajtón a *komfort*, az építészetet értő, becsülő közönséget lényegében csaknem elvesztettük.

— A régi és az új egybevetéséről szólva, csak egyetlenegyre hadd figyelmeztessek: különleges felelősséget ró ránk annak *az Európában ma már egyedülálló, páratlanul értékes várostörténeti együttesnek a sorsa, amely Budapest szívében mind ez ideig szinte sértetlenül megmaradt*. Az ezredfordulón egy világ járhat csodájára e patinás épületeknek, ezért bármily áldozatok árán is meg kell őriznünk, át kell mentenünk az utókor számára!

Komor Vilma

KRJÁN TIBOR

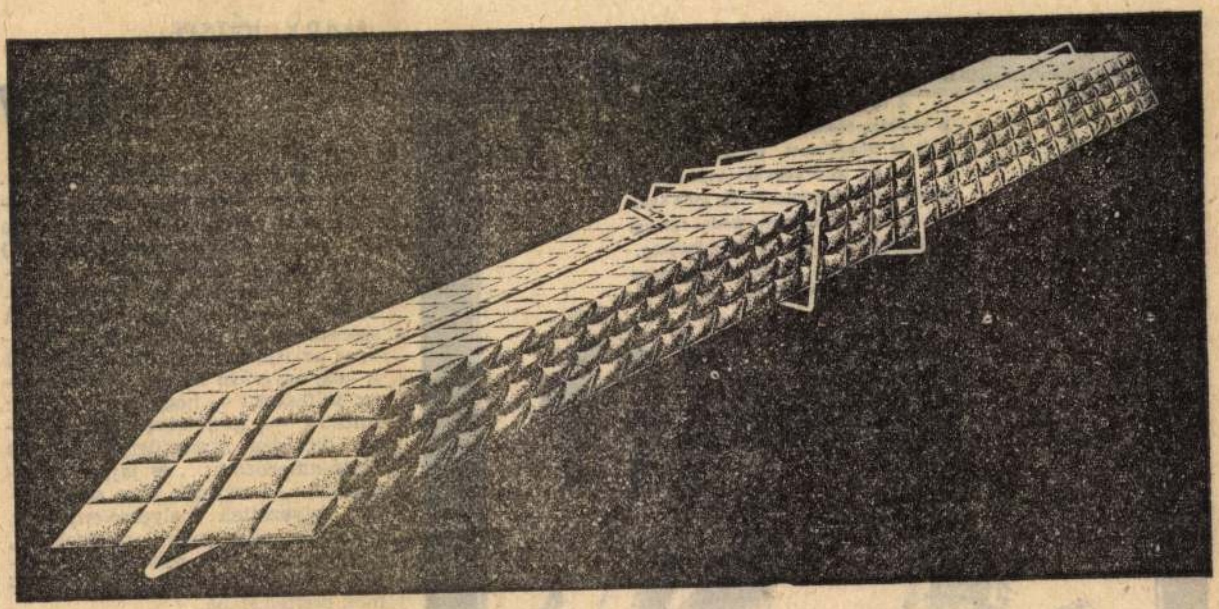

Felvidéki András: Perspektíva

A hangulatcsináló

Van egyfajta újságírói hangulatjelentés, ami egyúttal hangulatkeltés.

Nem könnyű mesterség. Mert a hagulatjelentéstől akkor is kíméletlen őszinteséget várunk, ha rossz hangulatról tudósít, de a hangulatkeltés célja ezúttal mindenképpen a jó hangulat.

Ez pedig — valljuk be — fából vaskarika, vagy az utóbbi négyszögesítése. Mert hogy kelthetnénk jó hangulatot, ha történetesen pocsék hangulatról kell közben beszámolnunk?

Úgy, ahogy *Kaján Tibor* csinálja karikatúráiban.

Az ő rajzpublicisztikája egyszerre hír és kommentár, tudósítás és glossza. Rosszkedvű tények tudomásul vétele nevettető rajzban. Humoros tiltakozás, tiltakozó humoreszk.

Művészi fokon végzett grafikusi újságírás.

Vegyük a legutóbbi példát, az Új Tükör idei, 47. számából. A *Közgazdász*, a rajz címszereplője, hatalmas bőségszarut emel a magasba — szájával lefelé. Kisebbfajta bőségszaru esik ki belőle, abból még kisebb, és így tovább, míg a bőségből *szükség* nem lesz, s ezt rövid *ü*-vel is érthetjük... Prognózisnak szomorú, de a nevetőizmaink táján jóleső bizsergést érzünk. A lehangoló tárgyat úgy tálalja tehát, hogy mindjárt föl is pöcköli gyöngéden az állunkat: föl a fejjel!

Kaján Tibornak nemcsak az újságíráshoz és az alkalmazott művészi grafikához van köze. Erős szálak kötik az irodalomhoz; olyasféle munkát végez, mint Koffán Károly vagy Molnár Edit a fotóban: megörökíti az írókat, költőket — és más művészeket —, úgy, hogy közben kritikát is mond róluk. Nem az arcukról, hanem a műveikről. Ezekben a kritikákban szeretet van; mint egyre többen a kritikusok közül, ő sem szívesen mártja epébe a tollát. Inkább hallgat arról, akit nem sokra becsül. De kertelés nélkül mondja meg a véleményét arról, akiről van véleménye.

Zenit és radír címmel (melyben a „radír" kajánul kitörülte a *nadir* n-jéből a jobb oldali szárat) albuma jelent meg sokévnyi karikaturisztikai munkájából. Látható itt a bibliai Személy, amint jár a vízen (nyilvánvaló: Jézus a Genezáreti tavon), de nem „száraz lábbal", mert a korunkbeli környezetszennyezéstől olajos lett a járóba; a müezzin, aki minaret helyett olajfúró toronyról imádja Allahot, vagyis a pénzt; Dániel, amint az oroszlán farkát használja borotválkozó ecsetnek; csőrepedés a római aquaeductuson; Morse arca — Morse-jelekből; egy remekül eltalált Kafka-portré, könyvkalodában; „konstruktivista" Kassák-fej; Jókai arcvonásai, nyitott könyvek lapjaiból; naptáros óra, amint Kr. e.-ről Kr. u-ra vált; gyóntatószék bőbeszédű idős hölgyeknek, „3 perc" feliratal; templomi szentek, amint élő modelljüket középkori kínzószerszámokkal nyújtják „gótikusra"; királyi országalmaárus kofa; szkafanderes Matrjoska-baba a szovjet űrhajózás korában; revolveres merénylő, aki az Üllői útra téríti el a villamost; gemkapoccsal „összefogott" család; önéletrajzi grafikon, mely a hatvanadik évéhez közeledő karikaturistát a Zenit közelében ezzel a megérdemelt kitüntetéscímmel ábrázolja: „A Magyar Népköztársaság *érdekes* művésze".

Ennél találóbb jelzőt én sem tudnék róla kitalálni.

Alföldy Jenő

Élet és Irodalom 1980. XII. 13.

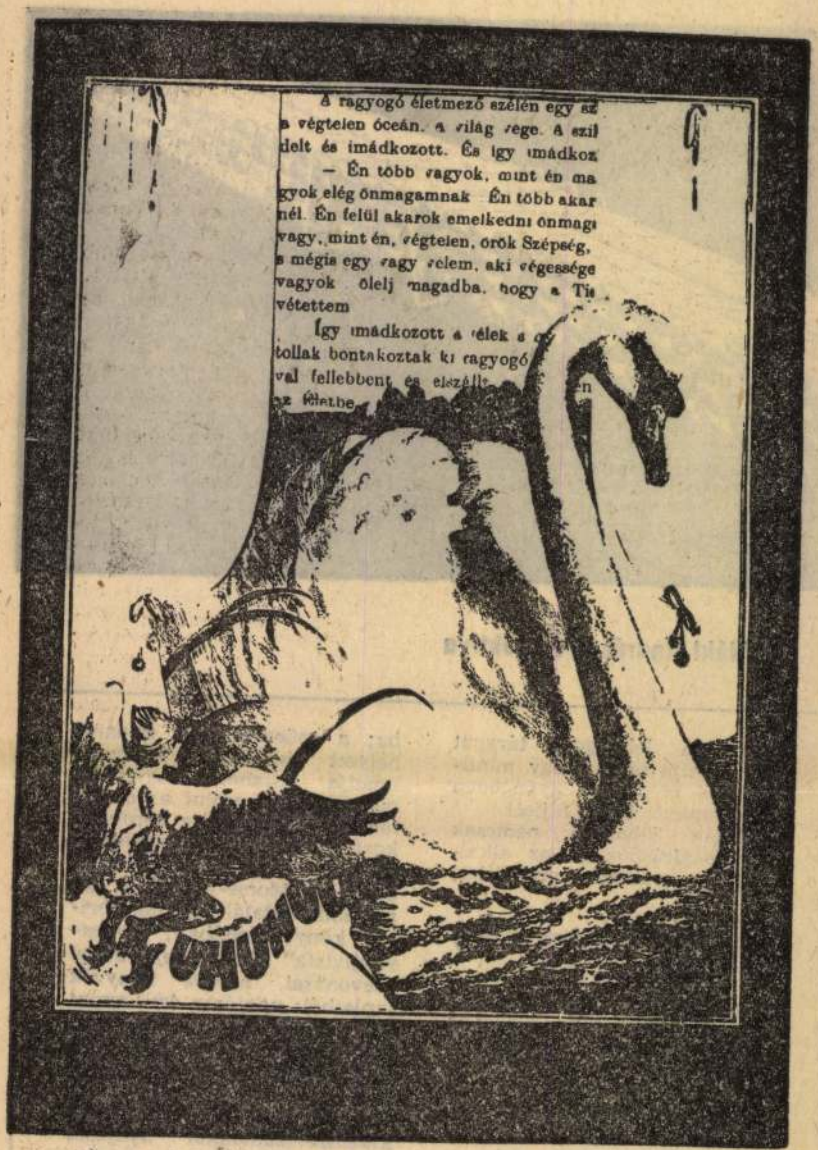

Szemadám György: Belépő

Hemingway kontra Fitzgerald

■ *James Aldridge: Még egy utolsó pillantás (Magvető, 374 old.)*

Ki mondja, hogy csak a nagy művek jók? Lehet jó az olyan érdekes, izgalmas, elsöprő, sőt, keserűen árnyalt humorú regényes történet is, mint *James Aldridge*-é. Az ilyen „kisebb", de a játékszabályokat becsülettel betartó művek táptalajai, éltető közegei a „nagy" majd beszámol az olvasónak a történtekről.

Aldridge hályogkovács-merészséggel veti magát az ijesztő feladatba: hemingway-i párbeszédsorokkal érzékeltetni a két nagy személyiség tragikusan szélsőséges különbözőségét, ugyanakkor eltéphetetlen egymásra utaltságát; a rokonság és ellentétesség keresztтüzében zajló kíméletlen összecsapásai-

MARX JÓZSEF:

Egy

■ *Győre Imre: Paripát, fegyvert. Válogatott versek (Zrínyi, 235 old.). Harmadnap előtt (Szépirodalmi, 214 old.)*

A kritika, kiváltképp a költészeti, sokszor élveteg dámára hasonlít. Szereti a megbízható, érett szeretőket, no, meg csipetnyi borsként az ifjakat, a kezdőket. Szereti a vele egyívású klasszicitást, és szeret felfedezni — hogy ne mondjuk: futtatni —; kedvtelve fújja évadnyi dicsőség aranyfüstjét néhány költő-amorózóra... és jaj, a derékhadnak. Az egyszer már skatulyába helyezettek helyezetlenjeinek. Azoknak, akik már „megvoltak", de még nincsenek bevezetve (és talán sohasem lesznek) a cédulahalmok panteonjába.

Konkrétabban szólva: jaj, *Győre Imrének*. Csendesen elmúlt — levendulaszagú kifejezéssel élve — „írói működésének negyedszázados jubileuma", anélkül, hogy ez a tevékenység jelentős nyomott hagyott volna kritikai irodalmunkban. Bírálatgyűjteményeket lapozva enyhén szólva *föltűnő*, hogy Győre Imre mennyire nem szerepel az öröklétre érett kompilációk között. Holott költészete többek közt kitűnő gránátanyag volna a „közéleti" és az „önérdekű" líra állóháborújában; megszállott ragaszkodása a „képviseleti" lírához, képvisel valakiket: osztályt, népet, nemzetet. Alkalmas lenne a pro/contra állásfoglalások tengelyének. Győre Imre költő azonban különösebb visszhang nélkül is teszi dolgát: azaz verseket ír és *bírálja önmagát*.

Ez a kritika kegyetlenül igazságos a *Paripát, fegyvert* című gyűjtemény lapjain. Amit a restség nem végzett el, azt megtette a költő. A válogatott versek első ciklusa, a *Fényem, feketeségem* hat kötet anyagából rostál, már-már megtagadva az indulásnak, no, nem a gondolati készletét, hanem azt a sietős versmodelljét, amelyen a sanzon és a rapszódia, a népköltészet és a biblikus mitológia egyaránt *közvetlen* nyomot hagyott. Győre Imre e korszakbeli verseiből karakterisztikusan épül föl a „közéleti költő" mintája: az olyan költőé, aki vallja elhivatottságát: *„a félbemaradt, meg nem született szavakat / nem mondhatja el más, csak én"*, és aki aszketikus morállal a költészetet mint eszközt (mi eszközt?! fegyvert!) fogja föl: *„Kor bácsot adott kezembe az idő, hogy a langyosokat s magamat o torozzam."* És már ebben az id szakban megfogalmazódik az ef le költői magatartás drámája: „É

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

KRITIKA

1982 – 41

1021

KAJÁN TIBOR

Milyen hangokat hallat egy kiállítóterem közönsége? Bármely zsurnaliszta azonnal kivágja a választ: zsong. *Kaján Tibor Utazás Iróniába* című januári kiállításának közönsége a pesti Dorottya utcában nem zsongott. A felszabadultabbja kacagott. A gátlásosabbja kuncogott, göcögött, bazsalygott. „Kár, hogy nem illik hangosan nevetni" — panaszolta utóbbiak egyike a vendégkönyvben. „Már hogyne illenék? Csak tessék nyugodtan" — tromfolt rá egy felszabadult. Ez tehát kacagtató kiállítás volt.

„Persze. Milyen legyen egy kariktúrakiállítás?" — kérdezhetné, aki nem járt a Dorottya utcában. A dolog azonban — és ezt fontoskodás nélkül mondom — nem ilyen egyszerű. Vannak unalmas karikaturisták is. Elálló füle van Ismert Személyiségnek. Unalmas karikaturista lerajzolja, hatalmas derelyefülekkel: „Tessenek kérem kárörvendőn röhinteni!" Nem röhintünk. Az urbanizáció rátelepszik a természetre. Unalmas karikaturista lépdelő toronyházakat rajzol, a talpak alatt füvek, fák, virágok: „Tessenek kérem keserűen nevetni!" Nem nevetünk. És vannak komor karikaturisták is. Epekeserűek. Fekete humorúak. Az életet siralomháznak láttatók Hogy megszülettünk és élünk — merő irracionalitás. Csak egyetlen racionalitás van: hogy meghalunk. „Tessenek kérem megborzadni!" Nem röhintünk, nem nevetünk tehát. Borzadunk. Ránézünk karikatúráikra és belénk csap a rémület, mint amikor nyílvessző áll meg zizegve, pontosan a szívünk közepén. De vannak blöffölő karikaturisták is. Vidámkodó léggömberegetők. „Tessenek kérem vigyorogni!" Álmorbidak, manézs-mágusok, piripócsi Cipollák. „Tessenek kérem sátánian kacagni!" Nem vigyorgunk, nem kacagunk. Ha mosolygunk: a meddő erőlködésen, szánakozva.

A Kaján-kiállítás egyik látogatója azt írta a vendégkönyvbe: „Végigkacagtuk az egész, az egész kiállítást." Egy másik látogató: „Derűs kultúratörténet és derűs társadalomkritika ez." De milyen kacagás? Milyen derű? Ezt is fontoskodás nélkül kérdezem, mert sokféle kacagás van, sokféle derű. Milyen a Kajáné? A vendégkönyv minősítő kulcsszava: „szívmelegítő". Aztán variációk ugyanerre a kulcsszóra: „Köszönet a felüdülésért." Továbbá: „Köszönet az optimizmusért." Továbbá: „Ez a kiállítás: oázis." És innen egy kis lépés a külső (meteorológiai és politikai) kontraszt már-már közhelyesen kínálkozó felismeréséig: „Ebben a fagyos szürkeségben, mely körülvesz bennünket itt Európában, végre megmelegedtünk." Én érvényesnek, pontosnak találom ezt a közönségminősítést. Csak az a kérdés, nem hozom-e vele a divatjamúltság gyanújába Kaját. Szívmelegítés, felüdítés, optimizmus —. ma? Adekvát ez a korral, amelyben a pesszimizmusnak még heroikus változata is korszerűtlenséggyanús? Micsoda kétes dicséret az, amelyet az egyik vendég így fogalmazott meg: „E nagyszerű kiállítás nézése alatt elfeledkezünk a napi gondokról." Elfeledkezhetünk-e? Úgy gondolom, igen, ha lelki tartalékainkat mozgósítottuk ellenük, ha érzelmeinkben fölülkerekedtünk rajtuk. És Kaján, igazából, nem elfelejtetni akar, hanem gondjaink általános emberi összefüggéseire hökkenteni, a hökkentéssel megkacagtatni, s a megkacagtatással ama bizonyos lelki tartalékokat mozgósítani.

Egyetlen grafikai eszköze van hozzá: a puritán vonal. A vonal tankká kerekedik, az unalmas — tehát szimplán pacifista — karikaturista megsemmisítő gúnnyal mutogatna rá: milyen embertelen, milyen otromba. Kaján tankja emberszerű, már-már bájos. Nem akarja megsemmisíteni (mert ez jámbor békeillúzió), ő ráírja a hátuljára: „Vezess baleset nélkül!" A „nagypolitika" és a hétköznapi civilközlekedés váratlan egyberántása ez, s egyszersmind több a pacifizmusnál: reális békeóhaj. Minden ötlete ilyen: magától értetődő. Hiányzik tehát a váratlanság, a humor legfőbb hatástényezője? A váratlan éppen az, hogy ami ilyen magától értetődő, mégsem nekünk jutott eszünkbe. Azon kacagunk, hogy ráismerünk a magunk ötletére, amely persze csak Kajánnak jutott az eszébe.

Az a derűs publicisztika, amelyet az ő karikatúrái képviselnek, a magyar sajtó egyik legnagyobb hiánycikke. Ő pótolja az űrt, melyet törekszárazságú vagy az olvasóval idétlenül komázó, vagy lilán lírai írott publicisztikáink támasztanak.

A vendégkönyv kulcsszavai közé ez is odaillene: „kritikus emberszeretet". Van egy Tolsztoj-karikatúrája. Az író hatalmas szakállának barázdáiban kicsiny muzsik szántogat, egylovas ekével. Telitalálatos igazság s valami végtelen szeretet árad a rajzból. Álltak előtte a kiállításlátogatók és mosolyogtak. Gyanús meghatódottsággal.

FARAGÓ VILMOS

KRITI

MŰVELŐDÉSPOLITIKAI ÉS KI

Kalász Tibor

r Nemzet

610

ÉLETÜNK GÖRBE

Csanó György a Nemzeti Szalonban

Egyik karikatúra-művészünk mondotta a Nemzeti Szalon karikatúra kiállításán: »De jó is az, hogy a zsüri ezúttal hagyott bennünket, azt rajzolhattuk, amit akartunk, jókedvvel.«

Tapasztalatunk szerint ez a jókedv élénk visszhangra talált itt. Akárcsak egy mulatságos vígjáték előadása közben valamelyik színház nézőterén, úgy viselkednek a látogatók. Am, hogy az »amit akartunk« a valóságban még nem teljesen megoldott probléma, éppen ahhoz szól hozzá a kiállítás egy pompás karikatúrája. *Kaján* (Kalász Tibor) *Alkotás közben* című rajzában egy író töpreng, szemlátomást »alkotás« közben van, de redős homlokán belül a piros stopplámpák egész sora parancsol álljt gondolatainak, akaratának. Karikaturistáink fejében is működik még a fölös »öncenzúra«, amely egy-egy hátrabb, merészebb vonal után olykor álljt parancsol és szelidebb hajlatok felé irányít: szóval ki-kigyulladnak még ezek vissza az oroszlánról rajzolt karikatúrát: »Ez nem közölhető, félek, hogy az oroszlán megsértődik, rajzoljon egy jó éles karikatúrát a szürke kis egérről...« Nálunk sokáig a karikaturistáktól, a humoristáktól azt követelték, ami ellen a már idézett Kaján-karikatúra tiltakozik. És így burjánoztak el aztán a humorirodalom és a karikatura egész területén a szürke kis bürokraták, a kisebbrendű, rangú ledorongolt egérkék, így lett karikatúra tárgya a lakás után »siránkozó« kisember, a rossz bérezési rendszer vagy a helytelen tervezés által felületes munkára szorított kőműves és a többiek. *Mindenki* igényelte a humort, kiváltképp a szatírát, s mégis az a sajátos helyzet alakult ki, hogy humoristáink figyelmét sokan a hibák elkenésének módjaira akarták irányítani. Ha a karikaturistának előírják, kinek lásson nagy orrot, hordófejet, pókhasat, kiben lásson bürokratát, abból az lesz végül is, hogy csak a »szürke kis egerek« hátán csattog bátran az ostor. Hogy a többi között Kaján mennyire élesen utasítja vissza ezt a még ma is kísértő tendenciát, arról tanúskodik *Nagyképű biciklista* című szatírája. Egy biciklistáról van szó, aki függönyt szerel kerékpárjára. A példázat félreérthetetlen: az elfüggönyözött autók divatja ragadós.

(Egy másik kitűnő karikatúrájában *Egri* László mintegy variálja ezt a gondolatot, mondván: nem elég széthúzni a függönyöket — ki kell lépni a függönyök mögül.)

Kaján eszközei rendkívül [illegible]k. A vonalak csak a [illegible] ábrázolásá[illegible]gy véljük

A Hazafias Nép
Szerkesztőbizottság: Parra
Komor Imre fele
Losonczy Géza főmunk
A kiadásért felel a Lapki
Szerkesztőség: VII., Lenin k
Kiadóhivatal: VII., I
Athenaeum nyomda.

Zongora, pianínó, tangóharmonika eladás garanciával. — Javítás, szakbecslés. Radványinál. Szövetség u. 18. (Divat-csarnoknál.) Tel.: 420—290.

Zongorát, esetleg **pianínót** vennék! — Ajánlatokat 112—325 telefonon kérek.

ZONGORA, HANGSZER
VÉTEL
ELADÁS
JAVITÁS
Hangszerkészítő és Javító KTSZ.
VI., Hajós u. 25 Tel.: 123—868.
VIII., Baross u. 98. Tel.: 138—100.

Zongora hangolás, javítás, szakbecslés. Vidékre is! Pianínó megbízásból eladó. Murai készítőnél, Thököly út 23. 425—364.

Új és használt zongorák pianinók, harmóniumok olcsó áron kaphatók a
Zongorateremben
Lenin krt. 101.
Telefon 123—398
Használt zongorát, pianínót vásárolunk!

Vennék sürgősen **kereszthúros zongorát**, privát ajánlatokat 420—038 telefonra kérem.

Zongora, pianínó, harmónium javítás, eladás, vétel, szakbecslés. Sasvárinál, Lenin krt. 21. Tel.: 426—819.

Márkás zongora, pianínó megbízásból olcsón. Javítás, szakbecslés Réti zongorakészítőnél, Üllői út 48. Tel.: 343—192.

Gyakorló pianínó jó állapotban eladó Ferenc krt.

Exacta-Varex, Biotárral, szűrősorozattal eladó. T.: 420—169, 8—½5. Solymossyné.

Eladó újszerű **Contax II. 5000.—, Contax S. 4200.—.** Tel.: 256—321.

RUHÁZAT

Bundaszanatórium: szőrme-, irhabundák tisztítása, festése, alakítása, javítása. **Müller** szűcsmester. Petőfi Sándor u. 6. második em. Lift. Szőrméket veszek!

JÁRMŰ

Betegtoló önhajtós kocsi, tricikli, kisipari kerékpárok, kétkerekű könnyű kocsi kapható Stefkánál, Rókus Szilárd u. 23.

3 szem. farmotoros csónak eladó. Érdekl. Pausch. 141—364. Hétfőtől.

Négyszemélyes luxus oldalmotoros csónak és cédrus skiff eladó. XIII., Ronyva u. 5. IV. 3.

Önhajtásos betegtoló kocsi eladó. Bővebbet: XIII. ker., Visegrádi u. 25. Házf.

100-as Sachs oldalmotor, 3 szem. kajak és egy új 125-ös farmotor eladó. Gáspár, 493—070.

Ütszemélyes farmotortest kifogástalan állapotban olcsón eladó. Pesterzsébet, Hullám csónakház 1. garázs.

BMW NYER,
GAÁL jav
BMW-t.
Ifj. Gaál Fere
Városmajor u.
Egyszázötvenné
— kilenchuszon

Gumi kajak új vászon vitorlá szállító kocsival adó. Práter u. Németh.

Új Archimedes kem csónakm B—22 típus el. VI 19

Használt ajtók ablakok különböző méretben kaphatók, **Vásárolok** ajtókat, ablakokat, használt faanyagot. Detre asztalos, IX., Soroksári út 32. udvarban Tel: 17 óráig: 339—234.

A Phylaxia X., Szalás u. 5 (tel.: 348—607) sürgős megvételre keres egy egyötszáz kilogrammos állatmérleget sertések méréséhez.

KÉSZPÉNZÉRT VÁSÁROLUNK MINDENNEMŰ HASZNÁLT RUHÁT, FEHÉRNEMŰT, ÁGYNEMŰT, SZŐNYEGET FÜGGÖNYT.
Felvásárló helyeink:
I. Krisztina tér 3. 159—868.
VI., Aradi u. 16. 125—438.
VIII. Kun u. 12. 341—746.
IX., Ecseri út 4/b. 143—484.

Nyúlketrecek és új fűvágógép olcsón eladó. I., Pirosk

Vikendház szép jelzetével, betonkal 5500-ér Skorka szőlősok kitenyészpén, Bp., út 30.

Jó állapotvő tricikli rolnánk, keresünk telre rozs tes vagy rész fes 1,5x2—1,2 ben. Bék Szőnyegsz késcsaba, nyegház.

Eladó 2 db nyös üzlete náz, Dózsa Kovács Józ

Eladó kif állapotban Elektrolux szekrény, csütörtökön reggelenkén szombat u.

Fagylaltgép lórias hűttal, 6 db tállyal. jégszekrénn meghajtásos üsttel, állók automata val szabadi adó. Cím István

Budapest
Szerkesztőbizottság: Parra
Komor Imre fele
Losonczy Géza főmunk
A kiadásért felel a Lapki
Szerkesztőség: VII., Lenin k
Kiadóhivatal: VII., I
Athenaeum nyomda.

Kaján Tibor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1956 OKT 10

— MA NYILIK MEG Kaján Tibor, Réber László és Hegedüs István karikaturakiállítása a fő-városi Vadász utcai Szabó Ervin Könyvtárban.

[illegible]

Kajári Tibor, karikaturista

KAJÁN **MAGÁNKÖNYVKIADÁS**

államszervezetnek a története, amely az első demokratikus, szabad közösséget jelentette az amerikai kontinensen. Diegues remek érzékkel ötvözi a modern filmnyelv kifejezési lehetőségeit az ősi mítoszok értékeivel. Felhagy a hagyományos epikus szerkesztéssel, s helyette különös afro-brazil rituális ünnepet „varázsol" a vászonra. Sokat segít ebben a brazil popsztár, Gilberto Gil cselekményt kommentáló, vérpezsdítő muzsikája furcsa ellentétet képezve a XVII. szazadi látvánnyal és a rituális dalokkal. A *Quilombo* olyan történelmi kalandfilm, amely bár a régmúltban játszódik, de az eljövendő szabadságról és faji egyenjogúságról beszél. Elragadó vizuális fantáziával, sodró ritmusú képsorokkal.

Hollós László

JORGENSEN, A ZSARU

ÁGYÚGOLYÓ FUTAM

Színes amerikai film

A magyarországi Forma—1 futam lázában égő honpolgár minden valószínűség szerint kapva kap egy olyan filmen, amelyik csodálatos autók több ezer kilométeres hóbortos versengéséről szól. Aki tehát a formatervezett lóerők és a szágulds szerelmese, annak szakmai örömet és andalító pillanatokat nyújt majd Hal Needham rendező *Ágyúgolyó futam* című filmje. Nem kecsegtethetem viszont tartalmas szórakozással azokat, akik a sziporkázóan szellemes vígjátékok elkötelezett hívei. Az egykor légiakroba-

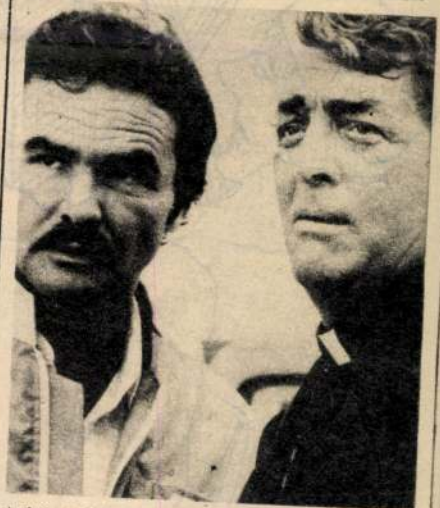

taként feltűnt rendező — humor helyett — ugyanis „csak" a látvány-izgalom-sztárparádé elegyét kínálja

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/266/13

KAJÁN TIBOR

KAJÁN PÓTLEXIKON

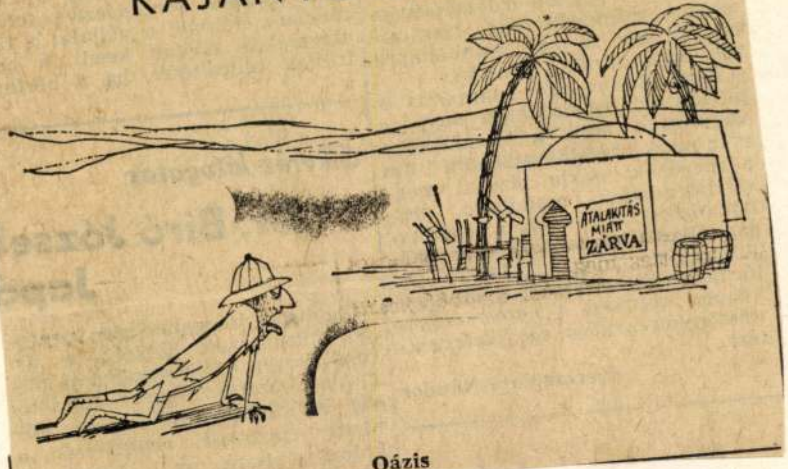

Oázis

Magyar Hirlap 1975/283/8

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/265/8

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/

KAJÁNI TIBOR

Magyar Hirlap 1975/269

KAJÁN TIBOR

Magyar Hrilap 1975/269/6

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307.

MAGYAR NEMZET

1968 ÁPR 4

1021

Átadták az idei művészeti díjakat

Hazánk felszabadulásának 23. évfordulója alkalmából művészeti díjakat adtak át szerdán a Fészek Klubban. Az ünnepségen ott volt *Ilku* Pál, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, művelődésügyi miniszter, *Aczél* György, az MSZMP Központi Bizottságának titkára és *Óvári* Miklós, a KB osztályvezetője. Ott volt művészeti életünk számos ismert személyisége.

Az ez évi »József Attila«-, »Jászai Mari«-, »Balázs Béla«-, »Erkel Ferenc«-, »Liszt Ferenc«- és »Munkácsy Mihály«-díjasokat *Orbán* László, a művelődésügyi miniszter első helyettese üdvözölte, majd átadta a megtisztelő kitüntetéseket.

JÓZSEF ATTILA-DÍJ

I. fokozat:

Benjámin László költő, *Gyurkó* László, *Kahána* Mózes, *Keresztury* Dezső és *Molnár* Géza író.

II. fokozat:

Mocsár Gábor író és *Szécsi* Margit költő.

III. fokozat:

Raffai Sarolta írónő.

JÁSZAI MARI-DÍJ

I. fokozat:

Kohut Magda, a Nemzeti Színház színművésze, *Somogyvári* Rudolf, a Thália Színház színművésze, *Várady* György, a győri Kisfaludy Színház igazgató-főrendezője és *Zenthe* Ferenc, a Madách Színház színművésze.

II. fokozat:

Galambos Erzsi, a Fővárosi Operettszínház színművésze, *Giricz* Mátyás, a debreceni Csokonai Színház főrendezője, *Gyenge* Árpád, a Madách Színház színművésze, *Koncz* Gábor, a József Attila Színház színművésze és *Lórán* Lenke, a Vidám Színpad színművésze.

III. fokozat:

Demeter Hedvig, a kaposvári Csiky Gergely Színház színművésze, *Halász* László, a szolnoki Szigligeti Színház színművésze, *Kovács* Gyula, az Állami Bábszínház színművésze, *Marton* Frigyes, a Magyar Rádió és Televízió főrendezője, *Szántó* Margit, a Déryné Színház színművésze, *Zsudi* József, a Vidám Színpad rendezője.

BALÁZS BÉLA-DÍJ

I. fokozat:

Sára Sándor filmoperatőr és *Somló* Tamás filmoperatőr.

II. fokozat:

Bacsó Péter, *Bokor* László és *Kósa* Ferenc filmrendezők.

III. fokozat:

Dargay Attila rajzfilm-rendező, *György* István filmrendező, *Katkics* Ilona, az Iskolatelevízió rendezője és *Schöber* Róbert, a TV-híradó vezető operatőre.

ERKEL FERENC-DÍJ

II. fokozat:

Bozay Attila zeneszerző, a Magyar Rádió szerkesztője, *Durkó* Zsolt zeneszerző és *Láng* István zeneszerző, az Állami Bábszínház zenei vezetője.

III. fokozat:

Meixner Mihály, a Magyar Rádió zenei főosztálya szerkesztője.

LISZT FERENC-DÍJ

I. fokozat:

Ágay Karola, az Állami Operaház magánénekese.

II. fokozat:

Menyhárt Jacqueline, az Állami Operaház magántáncosa, *Mező* László gordonkaművész, *Szirmay* Márta, az Állami Operaház magánénekese, *Szőnyi* Ferenc, az Állami Operaház magánénekese, *Tusa* Erzsébet zongoraművésznő és *Vadas Kiss* László, a Szegedi Nemzeti Színház magánénekese.

III. fokozat:

Sziklay Erika dalénekes, a Zeneművészeti Főiskola tanára és *Tréfás* György, a debreceni Csokonai Színház operaénekese.

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJ

I. fokozat:

Blaski János festőművész és *Göllner* Miklós festőművész.

II. fokozat:

Berényi Ferenc festőművész, *Kaján Kalász* Tibor grafikusművész, *Kassowitz* Félix grafikusművész, *Konfár* Gyula festőművész, *Németh* István belsőépítész és *Szűr-Szabó* József grafikusművész.

III. fokozat:

Czinke Ferenc grafikusművész, *Heczendorfer* László belsőépítész, *Juhász* Árpád ötvösművész, *Patay* László festőművész, *Pásztor* Gábor grafikusművész, ifj. *Szabó* István szobrászművész és *Szuppán* Irén textiltervező iparművész.

Ágyú Sántos fölött

A megújhodott Kaposvár a felszabadulás óta megtett útra emlékezik

Az országút mentén, Dél-Dunántúl lankás vidékén, a természeti szépségekben gazdag Zselic legészakibb nyúlványán, a lefaragott domboldalon új emlékmű áll. A vasbeton talapzaton álló, 76 milliméteres páncéltörő ágyú, amelyet tegnap délután avattak fel, tíz kilométerre a város központjától, Sántos község határából Kaposvár felé mutat. És 1944 decemberére. So-

mogy megye felszabadulására emlékezteti az arra járókat, utazókat. Azokra az ágyúlövésekre, amelyek a háború végét, a német csapatok vereségét jelezték, s a huszonhárom évre, amely azóta eltelt, új nemzedéket nevelve fel, azt a nemzedéket, amelynek ez az emlékmű születését köszönheti.

Az ország egyik legszebb parkját, a kaposvári Szabadság-parkot uraló, a felszabadítók örök dicsőségét hirdető hatalmas emlékművet még e nemzedék apái, nagyapái állították — 1945 elején. Egy valami azonban közös a két emlékműben; mindkettőt a Kaposvárért elesettek iránti tisztelet »ihlette«.

Az első napok

— Jólesik látni, érezni, hogy a fiatalok is őrizni akar-

ember lévén, mint szakmunkásra is nagy szükség volt rám. Ma már nem is tudom, hogy bírtunk ennyit dolgozni?! A rengeteg munkába, idegeskedésbe sajnos belebetegedtem. Gyomorfekélyt kaptam, 1948 márciusában tehát le kellett mondanom. *Rostás* Károly vette át tőlem a vezetést. Az a Rostás Károly, aki most féléve ismét elfoglalta egykori posztját, a ma már tanácselnöki széket, s akit odaadó munkájáért mindannyian szeretünk.

A megváltozott élet

— Mit adott Kaposvárnak a felszabadulás, hogyan élt a lakosság az oly régóta várt lehetőséggel? — kérdeztük Rostás Karolytól, a város népszerű tanácselnökétől. S íme a válasz:

— Azt hiszem, aki a negyvenes években járt utoljára Kaposvárott, ma már nemigen ismerné meg. Új gyárak, üzemek, óvodák, iskolák, parkok, szállodák, egészségügyi, kulturális és sportlétesítmények, valamint lakóházak sora »nőtt ki a földből«. A kaposvári megyei könyvtár például az ország egyik legmodernebb ilyen intézménye. Egész új városnegyed épült Kaposvár északnyugati részén. A modern városrész múlt év november 7-én — lévén Kaposvár testvérvárosa a szovjetunióbeli Kalinyin — felvette a Kalinyin lakótelep elnevezést.

— S a sok-sok millió forintos beruházások mellett a város lakói úgy érzik, saját erejüket, szabad idejüket is hozzá kell hogy adják a fejlesztéshez. A város vízhálózati korszerűsítését, a régi kilencezer köbméter víz duplájára emelését például teljes mértékben társadalmi munkában végezték el. Most pedig a Mezőcsokonyán talált földgáz bevezetésén fáradoznak, szintén társadalmi munkában. Öröm nézni ezt a szinte napról napra fejlődést, öröm megtenni mindent azoknak, akik maguk is ennyi jó szándékkal, tenniakarással vannak teli. Különösen a fiatalok igyekezete figyelemre és tiszteletre méltó. Ez az emlékmű is az ő ötletük és kivitelezésük.

Az ifjúság

— Egy hónappal ezelőtt még csak a terv volt meg — vette át a szót *Temesi* Józsefné, a KISZ városi bizottságának titkára. — Amióta a miniszteri engedélyt és az ágyút a honvédségtől megkaptuk, lázasan dolgoztunk. Mindennap »elzarándokolt« ide, Sántos község határába a fiatalok egy-egy csoportja. És íme, elkészültünk a több tízezer forintot érő munkával, még a dombot övező sík területet is sikerült rendeznünk. Az emlékmű környékét ugyanis — erdő, forrás, természeti szépségekben igen gazdag táj lévén — szeretnénk a fiatalok kedvelt kirándulóhelyévé varázsolni. Hiszen ez az ágyú nem a háborút, hanem a békét, a győzelmet, a felszabadulást jelképezi.

Heimann Ildikó

uri

rádió magyar adásának vezetője

szipkával ajándékozott meg, életemben ez volt az első szipkám. Még ma is őrzöm... Ugye, nem egy különös, hősi

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/288/6

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DAILY NEWS-NEUSTE NACHRICHTEN
Budapest

1970 JAN 17

1021

Jahresbeginn im Zeichen des Humors

Geburtstagsgruß für Junggesellen

(Karikatur von Pál Pusztai)

Ungarn ist bekanntlich ein Land der guten, ja virtuosen Zeichenkünstler, und Budapest eine Stadt, die sich seit altersher nicht nur auf ihren exportfähigen Operetten- und Kabaretten-Humor, sondern auch auf die geistreich-ätzende, satirische Note ihrer Karikaturisten etwas einbilden darf.

Auch diesmal war die Jahreswende — eine ohnehin heitere Zeitspanne! — durch eine Reihe von lustigen Leistungen ungarischer Karikaturisten gekennzeichnet.

Knapp vor Silvester erschien das langerwartete Humor-Lexikon („Kaján-Lexikon" genannt) des bekannten Karikaturisten Tibor Kaján, auf dessen, in alphabetische Witz-Gruppen angeordneten Seiten sich wieder einmal die bezeichnende Eigenschaft der Budapester dartut, sich über alles und jeden schalkhaft und geistreich lustig zu machen. Der selbe satirische Geist tritt auch in einer jüngsten Neuerung der Ungarischen Post zutage, die es sich leisten konnte, die neuesten Sondertelegramm-Formulare mit Karikaturen nahmhafter Satiriker wie Balázs-Piri, Szür-Szabó, Kaján und des unter dem Pseudonym „Hihi" arbeitenden Hegedüs zu schmükken. Bildchen für alle Gelegenheiten — Verlobung, Fußballsieg, Geburt usw. —, die nun statt ausgedienten Blumensträußen den Optimismus der Budapester in alle Welt tragen sollen. Das Publikum hat übrigens von diesen originellen Formularen während der verflossenen Festtage bereits reichlich Gebrauch gemacht!

Unser Bericht wäre unvollständig, wollten wir die interessante Karikaturen-Ausstellung schweigend übergehen, die am 3. Januar aus Werken dreier junger Satiriker, György Brenner, Jenő Dallos und Judit Kőszegi („Judi"), im Klub Junger Künstler in der Nähe des Milleniumdenkmals eröffnet wurde.

Junge Humoristen zeigen hier ihre frappanten Einfälle, Künstler, deren Werke jedoch durch ihre Publikationen in „Magyar Nemzet", „Ifjúsági Magazin" und „Ludas Matyi" dem Publikum nicht ganz unbekannt sind. (Gy. Brenner und J. Dallos haben sogar unlängst beim großen Moskauer Karikaturen-Wettbewerb „Satire im Friedenskampf" je einen ehrenvollen Preis errungen!) Natürlich bringt es schon ihr jugendliches Alter mit sich, daß ein gesunder und frischer Geist aus den Zeichnungen aller drei Künstler hervorsticht, und teils mit dekorativ komponierten (Brenner), teils mit zeichenfilmartig abgegründeten (Kőszegi), oder satirisch aggressiven Darstellungen unsere Lachmuskeln in Anspruch nimmt. Fast alle aktuellen Probleme, Weltpolitik, Egoismus, Sex, menschliche Überheblichkeiten und Schwächen werden mit köstlichem Humor angeprangert, wobei oft die Komik ungewollter und unverhoffter Situations-Kontraste eine originell-würzige, erfolgreiche Rolle spielt.

Jenő Bauer

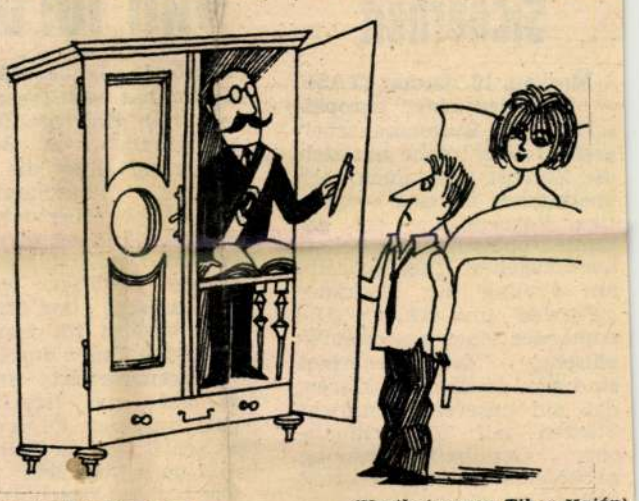

Prompte Bedienung

(Karikatur von Tibor Kaján)

Kaján Tibor

Übertreibung ...

(Karikatur von György Brenner)

Nachrichten
NEWS
Samstag, 17. 1. 1970
4. Jahrgang. Nr. 14 2 Ft

„Prawda" zur europäischen Sicherheit

Moskau, 16. Januar (TASS) — Die Idee einer europäischen Zusammenarbeit greift immer mehr um sich, die Zeit ist gekommen, noch energischer an eine sorgfältige Vorbereitung der gesamteuropäischen Konferenz heranzugehen. Dies schreibt am Freitag die Moskauer „Prawda" und erklärt: „Die Anhänger einer gesamteuropäischen Zusammenarbeit sind sich darüber im klaren, daß auf unserem Kontinent Staaten mit unterschiedlicher Gesellschaftsordnung nebeneinander bestehen und daß selbst diese Koexistenz an sich eine Form des Klassenkampfes bedeutet. Sie sind jedoch der Überzeugung, daß bewaffnete Konflikte auch in dieser komplizierten Situation vermieden werden können und müssen.

Die Gegner der gesamteuropäischen Konferenz sind bemüht, so schreibt die „Prawda", die Spaltung Europas in abgesonderte militärpolitische Gruppierungen um jeden Preis aufrechtzuerhalten, und die Sicherheitskonferenz einesteils hinauszuzögern, anderenteils die Tagesordnung mit einer Reihe von noch nicht herangegreiften Fragen zu überhäufen, um die Konferenz zum Scheitern zu bringen.

Unterdessen ist in zahlreichen westeuropäischen Staaten eine in ständigem Wachsen begriffene Stim-

Waffen für Israel – VAR fordert Aufklärung

Kairo, 16. Januar (AP) — Ägypten hat nach einer Meldung der Kairoer Zeitung „Al Ahram" von Belgien Aufklärung über die Verschiffung amerikanischer Waffen für Israel ersucht. Das belgische Außenministerium hatte am Donnerstag Presseberichte bestätigt, wonach amerikanische und französische Waffen für Israel in den letzten Tagen durch Belgien transportiert wurden, um auf ein israelisches Schiff verladen zu werden. Das Schiff soll zur Zeit nach Israel unterwegs sein.

Die Ladung, Geschütze und gepanzerte Kettenfahrzeuge, war in Waggons der Westdeutschen Bundesbahn in Zeebrugge eingetroffen, das Kriegsgerät war offiziell als Schrott deklariert.

Der Leiter der Europa-Abteilung des ägyptischen Außenministeriums, Sabri Kamal, rief noch am Donnerstag den belgischen Botschafter zu sich. Das Blatt schreibt, die USA übten Druck auf die belgische Regierung aus, ihre Untersuchungen abzubrechen und Stillschweigen über die Angelegenheit zu bewahren.

Die Beziehungen zwischen Belgien and Ägypten sind dadurch allerdings offenbar nicht beeinträchtigt. Wie „Al Ahram" schreibt, wurde am Donnerstag in Brüssel wegen eines Termins für einen Besuch von Außenminister Pierre Harmel in Kairo sondiert.

Bismark-Urenkel nach Israel

Bonn — Leopold von Bredow (37), Urenkel des Reichskanzlers Otto von Bismarck, ist zum Presseattaché der westdeutschen Botschaft in Israel ernannt worden. Dies teilte das Auswärtige Amt am Freitag in Bonn mit. Bredow, derzeit noch einer der Sprecher des Auswärtigen Amtes, wird seinen neuen Posten Mitte Februar übernehmen, Seine Mutter war die älteste Tochter des Bismarck-Sohnes Herbert.

Heikal veröffentlicht Rogers-Dokument

Kairo, 16. Januar (AP/UPI) — Der Herausgeber der Kairoer Zeitung „Al Ahram", Mohammed Hassanein Heikal, hat am Freitag die

worden, innerarabische politische Differenzen zu schüren, um zu verhindern, daß die Rabater Konferenz Beschlüsse fasse, die für die

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/386/6

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Kaján Tibor

1966 APR. 30.

350 éve halt meg Shakespeare
Kárörröm
Kaján Tibor karikatúrája

1021

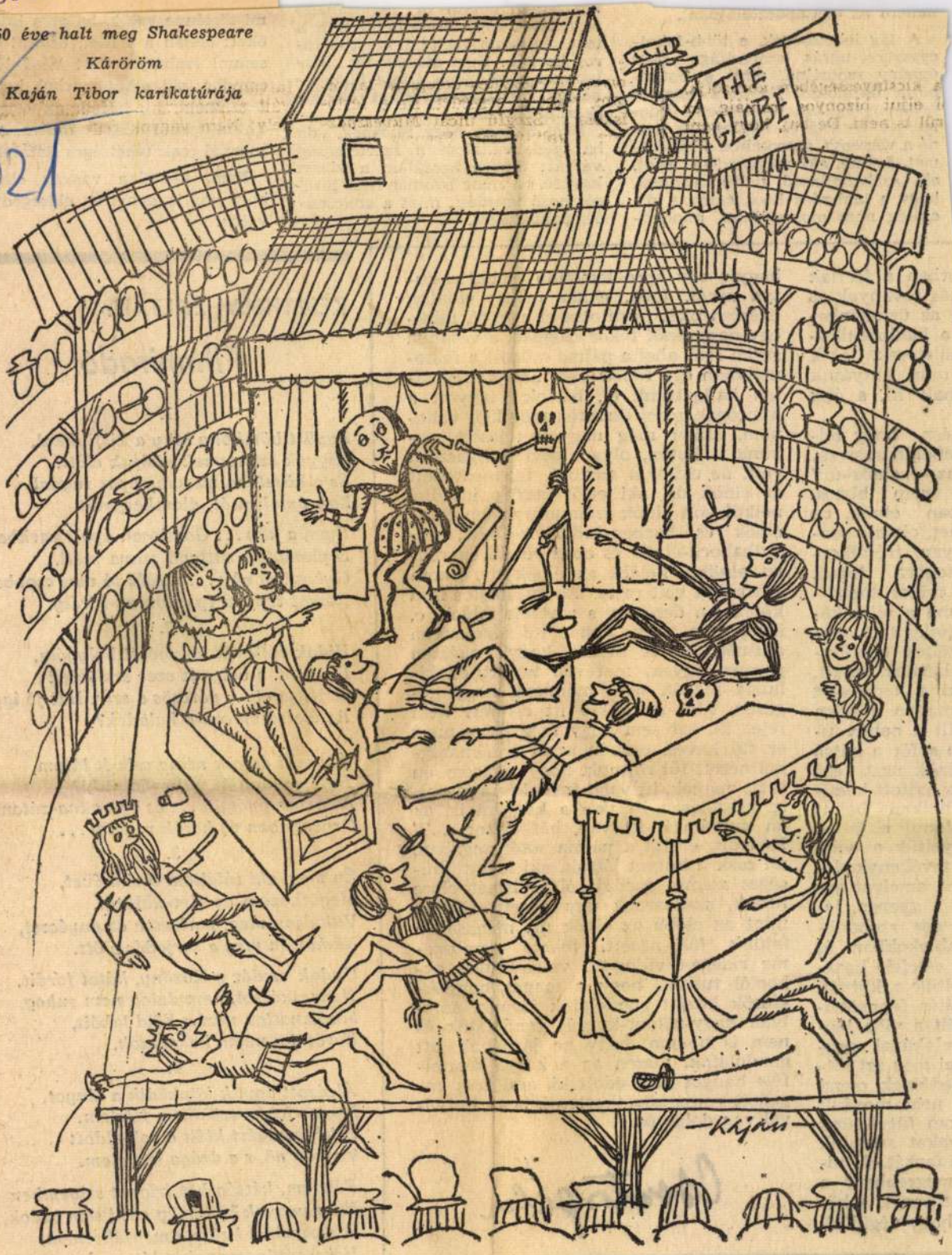

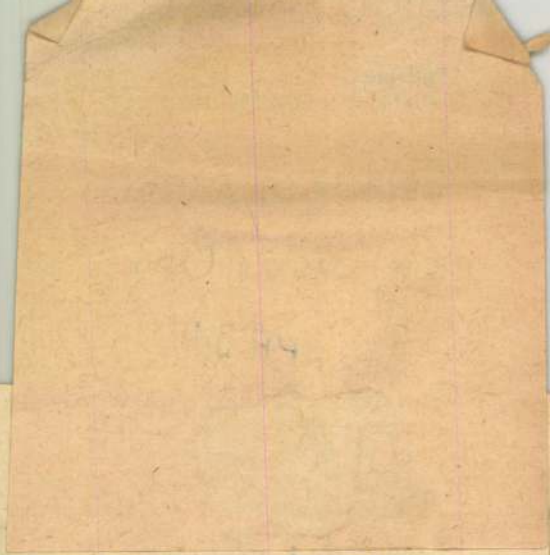

...ülnem az élettapasztalatukat.

A tág lehetőségek, a több-fokot-egyszerre-ugrás szabadsága őket éppúgy szolgálná, mint a botcsinálta fiatalokat. Fokozná teremtő tevékenységüket, hitelesítené érdemeiket. Nyílttá és folytonossá tenné a versenyt, szorosabbá a küzdelmet. Lenne, aki megszorítsa őket, aki szakadatlanul tudtukra adná, hogy a lankadás kockázatos, a dicsőség nem monopólium, mindenközszellem nélkül a legjózanabb rendeletek sem teremthetik meg a tehetség demokráciáját. Mert ez forog kockán. Nem csekély tét. Helyünket a világban általa biztosíthatjuk, hírünket-nevünket ekképp gyarapíthatjuk.

Nem hiszem, hogy túloznék, de ha igen, vállalom a szertelenség vádját: többre becsülöm a vihart kavaró, s a vihar nyomán friss levegőt hozó tévedést, mint a szélcsendes óvatosságot.

maradj csak tehetséges fiatalnak.

Nem, képtelen vagyok elhinni, hogy máris ennyire elöregedtünk volna.

...orban a férfiak
...kás sóvárnyak és
..., az üzletembe-
..., a hadipolitiku-
...esületesek, akik
... után kutyájuk
...dnak ki, s élik

egész, hogy mi-
umboldtstrasséra,
az „elnök-úr"
...n nem biztos,
...óban elnök, de
...ehet, eleinte sen-
...olyan, tréfálkoz-
...uttogóra fogott
...g, miket tapasz-
...t ma a villa kö-
... kivilágított szo-
...vöztek bennünn-
...m láttunk senkit,
...nki a természet
...t napján minden
...gállt a nehéz lu-
...s a sofőr a hátsó
... elnök urat, aki
...t a nyitott kocsi-
... halkan betett
...italanul eltűnjék
...figyeltük a villa
...et tevékenykedé-
...épet, amelyet egy
...ott a gyepen, ta-
...önleges szobanö-
...z ablakokban és
...gy estefelé haza-
...yeltük a kutyát,
...óbitás fennsőbb-
...t ült a villa lép-
...omlokával moz-
..., mi meg azt hit-
...rkedésnek, csend
...ki nem mozdult
...alkan fütyöltünk
...avakat szóltunk
... a farkát, de tu-
..., megrebbent a
...olt ennek a kö-
..., hogy végül el-

hagyja egy apró lemondó sóhaj a kutya ajkát. Igen, ekkor nézett oldalra, egészen picit fordította el a fejét, mintegy negyvenöt fokos szögben, a veranda sarka felé, ahol a pálma mögött a félhomályban egy fonott szék állt, s mi ijedten hallgattunk el, belénk fagyott a kuncogás, mert őszintén meg kell vallanom, akkor még nagyon tetszett nekünk a kutya, olyan igazi kutyaszerű volt, de ekkor a székből felemelkedett az elnök úr, aki ettől kezdve idézőjel nélkül volt elnök számunkra, konszernelnök és Farben-Industrie-elnök, vegyiháború-elnök és ebtenyésztő egyesület elnöke. Felállt az elnök úr, finom házikabát volt rajta, átkötve bojtos laza kötéllel a derekán, s elnézett felénk, ó, igen, nem ránk, ahhoz túl alacsonyan álltunk, fölénk nézett, hogy egészen pontos legyek, mereven nézett és kihúzta magát, nem mondom, hogy gőgösen, hisz ez a szó itt semmit nem fejez ki, azt sem hogy megvetően, mert ez túl kevés, csupán azzal a némasággal nézett túl rajtunk, hogy: „kérem, én is itt vagyok, itt vagyok én is, no persze, természetesen itt van a kutyám is, az én kutyám is itt van, hát akkor. . .?" És leült, eltűnt a pálma sötét zugában, mi csak a kutyát láttuk, aki levette hűséges szemét gazdájáról és ismét előre nézett, szakasztott úgy nézett fölénk, mint az előbb az elnök úr, magasan a fejünk fölé nézett, fekete gombszeme ridegen villogott, valószínűleg akkortól tudom, hogy a magas homlokszőrök között gondolatok járnak, amolyan nagy-német-kutyás gondolatok és nem is hiszem, hogy ne járnának ott gondolatok, hiszen az a kutya semmiféle hangot nem adott ki, ami arra engedett volna következtetni, hogy kutyával van dolgunk.

Csontváry

KESZTHELYI ZOLTÁN:

Filmhiradó

1.

Együtt bömböl a lány a kisfiukkal,
Kígyók sziszegnek ajtajuk előtt,
És a közelben majomcsapat rugdal
Egy ámokfutót, álomkergetőt.

Ilyen a kép . . . Gondosan ápolt parkban
Diplomaták suttogó szava száll.
Gyönyörű nők . . . mesés tó vize csobban.
Rózsát tépked Ipszilon ex-király.

2.

Hidak épülnek bolygótól bolygóig,
De e z t a bolygót ezer szakadék
Csúfítja el . . . görcsös a szív. Hát jó így?
Az életre marad-e haladék?

Álcázott ágyúk néma csövét látom,
Halálos lángját mikor köpi ki?
Az orvos gyógyít . . . és egy akna-zátony
Örvényében új hajók roncsai . . .

3.

Én meg, aki túléltem ötven évet,
Megátkozom az élet-üldözőt,
Vakuljon meg, porlassza az enyészet,
Némuljon meg a sarjadás előtt.

Undok madár a Közöny, hátat fordít,
Nem rikácsol, nem dalol, nem suhog,
Moccanatlan nézi a Föld lakóit,
Barátai a néma kaktuszok.

4.

Álcázott ágyúk köpködik a lángot,
Magas fokra szökött a félelem,
A békességért kiált a sok áldott
Vajúdó nő, s a drága szerelem.

Félelem, kétség köt frigyet szívemben.
Nem vagyok hős, még sírni sem tudok,
A sorvadást kellene megfékeznem,
Hogy virágozzanak a lótuszok.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1969. november 16, vasárnap

KOMLÓS JÁNOS:

Milyenek vagyunk?

„S mert nagyon szeretsz:
Nagyon szeretlek
S mert engem szeretsz:
Te vagy az Asszony,
Te vagy a legszebb."

Kedves magyar férfiak! Tegyék a kezüket a szívükre és mondják meg: találnak-e kivetnivalót ebben a versben?

Hogyan? Hogy ez egy Ady-vers? Persze. Ady írta Lédához. De ettől még... mondják csak el nyugodtan, mi nem tetszik Önöknek benne.

Hogy nagyon is tetszik? Hogy ez nagyon szép vers?

Mégis, gondolják meg! Ady ezt a verset több mint hatvan évvel ezelőtt írta. Önök pedig modern emberek. Itt élnek, dolgoznak a forradalmi Magyarországon 25 éve.

Nos, változatlanul tetszik Önöknek ez a vers?

Hát kérem, akkor, sajnos, a Stern című nyugatnémet magazin cikkírójának van igaza, aki hosszú elmélkedést írt Önökről, magyar férfiakról, és megállapítja, hogy Magyarországon a 25 éves forradalom ellenére a férfiak privát életi magatartásában, gondolkodásmódjában, a nőkhöz való viszonyában semmi sem változott. „A magyar férfi a legkonzervatívabb »forradalmár« (idézőjel t ő l e), akit a világ valaha is látott." A magyar férfiak szerelmi erkölcse, a Nyugaton végbement szexuális „forradalom" (idézőjel t ő l e m) ellenére ugyanolyan maradi, mulatságosan romantikus és feudális, mint apáiké volt. Példának hozza többek között az iménti Ady-verset.

Mert miről árulkodik ez a vers? Nézzük meg jobban!

Ne meresztgessék a szemüket! Ne a saját szemükkel nézzék! A Stern cikkírójának szemével.

Ez a vers bizony arról árulkodik, hogy a magyar férfi hiú és öntelt, amolyan feudális kiskakas, aki elvárja a nőtől, hogy szeresse. Szentül meg van győződve, hogy „egy nő okosabbat nem is tehet, mint azt, hogy őt szeresse".

Őt. És ne a szomszédasszonyt.

Magyarországon ugyanis — állapítja meg a Stern — a Nyugaton végbement szexuális „forradalom" ellenére még mindig furcsállják, ha a nők egymással szeretkeznek.

Ilyen maradi ország ez. „Puszta", ahol a feudális férfierkölcsök megkövesedése folytán a férfi annyira beképzelt, hogy eszébe sem jut: a nemek közötti ódon kapcsolat a modern világban esetleg másképp is alakulhat. Ezért olyan ritka Magyarországon a nemi erőszak is. A férfiak ugyanis természetesnek tartják, hogy kívánságuk erőszak nélkül is teljesülhet. Még ma is! A Nyugaton végbement változások ellenére.

És ami még furcsább: a nők is természetesnek tartják. Még ma is! A Nyugaton végbement változások ellenére.

De nézzük tovább a verset! Nemcsak az furcsa benne, hogy Léda Adyt szerette. Még furcsább, hogy Ady Lédát szerette.

És teszem azt, nem a házmestert.

Magyarország ugyanis — állapítja meg a Stern — a homoszexualitás tekintetében a világstatisztika végén kullog. Még ma is! A Nyugaton végbement változások ellenére.

Ilyen maradi ország ez. Ami egy nyugati embernek — a cikkíró szerint — ma már természetes, attól a magyarok, ezek az állítólagos forradalmárok, idegenkednek.

Lehet-e ilyen körülmények között Magyarországon a nők egyenjogúságáról beszélni? — kérdezi a Stern, és egyértelmű választ ad rá: nem lehet.

Hogy mennyire nem lehet, arra több meghökkentő példát sorol fel. Kiderül ezekből, hogy Magyarországon, ahol a nők egyenjogúságáról beszélnek, még mindig udvariasak és előzékenyek a nőkkel. A férfiak például a feleségüknek, ha születésnapja van, ajándékkal kedveskednek. De nemcsak az idősebbek ilyen fura, középkori szerzetek, a fiatalok sem felvilágosultabbak. A cikkíró saját szemével látta, hogy a fiúk még az egyetem kapujában is előreengedik a lányokat. A világért sem taszajtanák félre őket.

Olyan esetet is látott — magam is szégyenkezve írom le —, hogy egy kislánytól a fiú elvette a táskáját és maga cipelte.

Az ilyen erkölcsökkel szemben a párt teljesen tehetetlen. Kénytelen kapitulálni a Puszta maradi romantikája előtt. Még az üzemekben is. Még ott is előfordul, hogy a férfi főnökök könnyebb munkára osztják be a nőket. Az állítólagos egyenjogúság ellenére.

Lehet-e ezek után Magyarországon forradalomról beszélni? Azt hiszem, be kell látnunk: nem lehet. Ha forradalmon a szexuálpatológia és a modortalanság „forradalmát" értjük, akkor igazi forradalom ma már csak az idegklinikákon létezik, meg az elmeosztályokon és a javítóintézetekben. No meg a Sternnél természetesen, amely közismerten forradalmi lap. A forradalmi monopoltőke harcos magazinja.

És bár ez a cikk most jelent meg, mégis ismerősen hangzik. A forradalmak és a forradalmi munkásmozgalom történetében nem az első eset, hogy a tömegek szabadságvágyát zsákutcába próbálják terelni: a nemi szabadosság, az öltözködés, a különcködés, ilyen-olyan habókosság szabadosságának a zsákutcájába.

Régi fogás ez. Egy meghökkentően új mégis van ebben a cikkben. Az, hogy olyan ember írta, akit nálunk ezek a maradi magyarok korábbi haladó írásaiért, elsősorban a nálunk is megjelent kitűnő könyveiért méltán becsültek. A cikkíró ugyanis Hans Habe....

Nem tudjuk, miért ír most ilyeneket. Mi azonban, bár az élet örömeit magunk sem vetjük meg, már csak megmaradunk, ha forradalomról van szó, a régi jelszónál: „Világ proletárjai, egyesüljetek!" És ezt ma sem pajzán módon értjük, hanem csak úgy, mint régen.

Kaján Tibor rajza

GYŐR ÚJ VÁRC

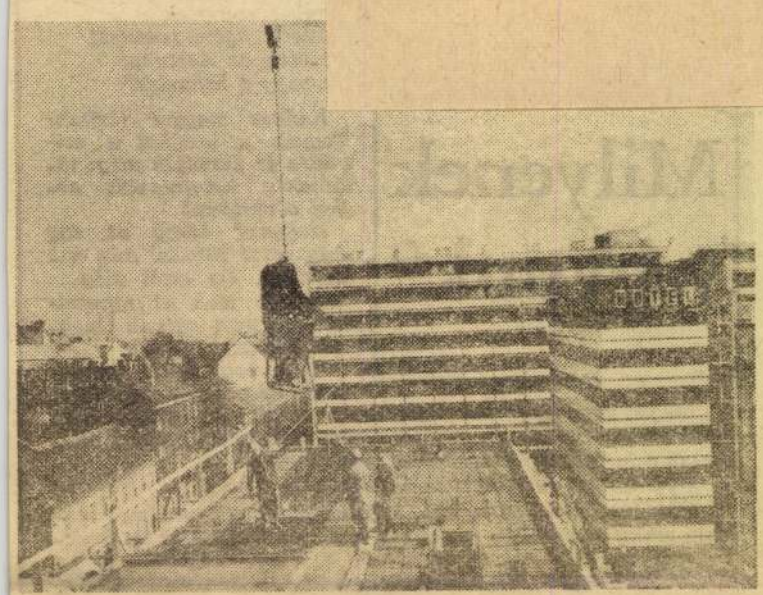

A 700. évfordulójára készülő Győr új városközpontot kap, amely a bécsi főút mellett épül fel. Az épületcsoport 8—10 szintes házakból áll majd. Képünkön: Betonozzák az egyik irodaház födémjét.

(Hadas János felvétele — MTI Foto.)

Sikerrel mutatkozott be a szófiai bábszínház

A szófiai központi bábszínház hazánkban vendégszereplő együttese szombat este az Ódry Színpadon a felnőtteknek játszott. A műsoron Ivan Teofilov Králi Markó című hősi története szerepelt. A zenéjét régi bolgár népdalok felhasználásával Krzysztof Penderecki szerezte. A színpadon látott előadás rendezői: Ivan Teofilov és Ivan Conev.

A közönség nagy tetszéssel fogadta a szófiai bábjátékosok magas színvonalú produkcióját.

Ünnepi hangverseny a 70 esztendős Bárdos Lajos tiszteletére

Pécs zenekedvelő közönsége szombaton a hetvenesztendős Bárdos Lajost ünnepelte. A Kossuth-díjas zeneszerzőt és karnagyot régi kapcsolatok fűzik a nagy zenekultúrájú mecsekaljai városhoz, ahova ez alkalommal is ellátogatott és találkozott barátaival, tisztelőivel.

Születésnapi ajándékul ünnepi hangversenyt rendeztek tiszteletére a Liszt Ferenc hangversenyteremben.

„Kiszerelte" a fonalat a gyárból a kiszerelőüzem vezetője

Nagyarányú lopás az Újpesti Cérnagyárban

(Tudósítónktól.)

Társadalmi tulajdont károsító lopás miatt indult eljárás *Schäfer János* 42 éves budapesti lakos, az Újpesti Cérnagyár kiszerelőüzemének vezetője ellen. Az üzembe általában 50 kilós tételekben érkezett a fonal, ebből a dolgozók ötdekás motringokat sodortak, melyekből tízet raktak egy dobozba. Tételenként megmaradt 20—25 deka, amiből már nem telt volna ki egy dobozra való, a következő szállítmánynak pedig más színe volt.

Schäfer főleg a műszálas akrylfonalra specializálta magát, amelynek kilója 620 forint. A megmaradó 20—25 dekákat, nehogy tönkremenjenek, rendszeresen bevitte az irodába — ez kötelessége is volt —, ám amikor bizonyos mennyiség összegyűlt, kilopta a gyárból. Hónap közben senki sem volt kíváncsi arra, hogy mennyi fonal került az irodába, a hó végén, a leltárnál pedig már csak annyit tudtak lemérni, amennyi maradt. Schäfer bérelt egy kis garázst a gyárral szemben, s elég gyakran átjárt munkaidőben is „bütykölni" a kocsin. Ilyenkor vitte ki a fonalat is, tehette, mint vezető állású dolgozót, nem motozták.

Egy alkalommal Trabantjával éppen hazafelé tartott, amikor a rendőrök megállították. A csomagtartóból jelentős mennyiségű fonal került elő. A házkutatásnál több mint tízezer forint értékű lopott holmit foglaltak le.

A kihallgatás során Schäfer elmondta, hogy 1967 ősze óta rendszeresen ellátta akrylfonallal *Renner Béla* 50 éves budapesti kötő kisiparost. A fonal kilójáért 300 forintot kapott. A szakértői vélemény szerint Schäfer 64 ezer forint értékű fonalat lopott ki a gyárból.

Schäfer János ügyét vádemelési javaslattal átadták az ügyészségnek.

Elítélték a tiszaeszlári „Fantomas"-t

A betörésnek nem mindennapi módját választotta *Kurucz Ferenc* tiszaeszlári lakos: *tetőn keresztül hatolt be két alkalommal is a helyi felvásárlási telep irodájába.* Az első esetben 5000 forintot vitt el, másodszor azonban az asztalfiókot üresen találta, s mérgében egy papírlapot hagyott hátra „Fantomas" aláírással. A tetőn át hatolt be a cukrászdába is, ahonnan 2200 forintot emelt el.

A *Tiszalöki Járásbíróság* „Fantomas"-t jogerősen 2 év és 2 hónapi szabadságvesztésre ítélte.

Kaján Tibor

grafikusművész

Heti vajsa az Új Tükörben

Új Tükör

1989

máj

21.

AZ EZER SZÓ ORSZÁGA

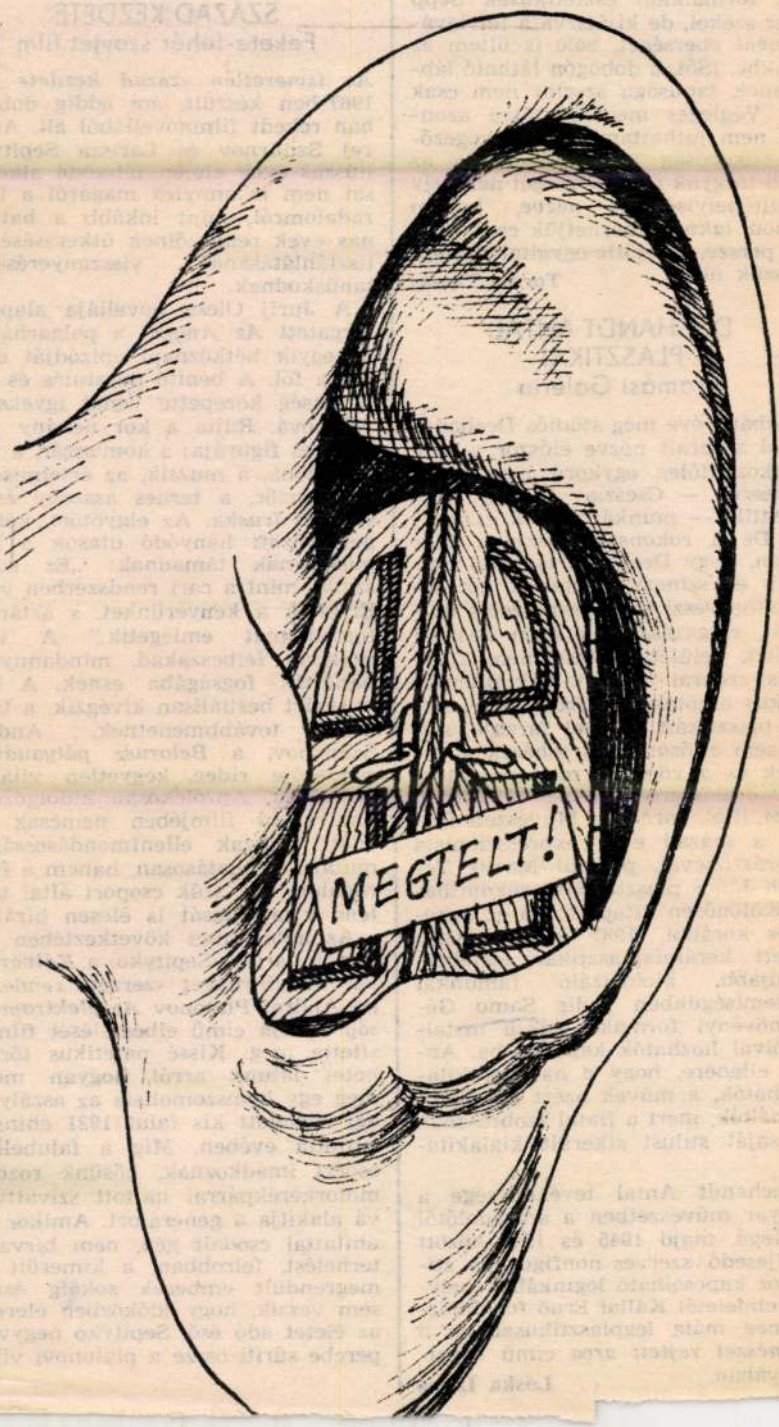

hogy a térképezésével és lényvezésével hangulatokat teremt, ha nem udnám, *berendezési* tárgyakat lok, még ha *kiállítási* darabokként s. Ha úgy vesszük, lényegre redu:ált formáikkal esztétikusak Sepp Auer székei, de kijátszva a felvigyáó néni éberségét, bele is ültem az gyikbe. (Sőt, a dobogón látható lábyomok tanúsága szerint nem csak n.) Végleges megállapításra azonan nem juthattam, a rám szegeződő szigorúság felállított. Pedig az lyen tárgyak igazi lényegét nem egy :iállítóhelyiségben *nézve*, hanem otthon, *lakva* ismerhetjük csak meg. Na, persze, ha előtte egyáltalán megesszük őket.

Torma Tamás

DECHANDT ANTAL PLASZTIKÁI
Tamási Galéria

A néhány éve még stúdiós Dechandt Antal szobrait nézve először a vele negközelítőleg egykorú new wave művészek — Cseszlay György, Maa Attila — munkái jutnak eszünkbe. De a rokonság felszínes. Igaz igyan, hogy Dechandt is fával dolgozik és színezi alkotásait, sőt tekintetbe veszi a fa természetes hajlatait, elágazásait, de nem használ fűrészt, felületalakítása nem rusztikus, szobrai nem utalnak prehisztorikus alkotásokra. Expresszív, színes plasztikáit vésővel faragja, színei sem elsősorban a fehérek, a feketék és a vörösek, mint pályatársaié: ő előszeretettel használ zöldet, kéket, lilát, barnát is. Művészete igazán a század eleji expresszionista szobrászokéval, például Mátis Tetsch János plasztikáival rokonítható. Különösen kitapintható ez a kötődés korábbi, 1987 körül készült festett kerámiaplasztikái esetében. Legújabb, biologizáló famunkái szellemiségükben pedig Samu Géza növényi formákat idéző instalációival hozhatók kapcsolatba. Annak ellenére, hogy e hatások kitapinthatók, a művek azért figyelemre méltók, mert a fiatal szobrásznak új, saját stílust sikerült kialakítania.

Dechandt Antal tevékenysége a magyar művészetben a századelőtől meglévő, majd 1945 és 1948 között kiteljesedő, szerves nonfiguratív stílushoz kapcsolható leginkább, melyek elméletét Kállai Ernő fogalmazza meg máig legplasztikusabban a *Természet rejtett arca* című tanulmányában.

Lóska Lajos

Film

AZ ISMERETLEN SZÁZAD KEZDETE
Fekete-fehér szovjet film

Az ismeretlen század kezdete két 1967-ben készült, ám eddig dobozban rekedt filmnovellából áll. Andrej Szmirnov és Larisza Sepityko húszas évek elején játszódó alkotásai nem is annyira magáról a forradalomról, mint inkább a hatvanas évek rendezőinek útkereséséről, tisztánlátásának visszanyeréséről tanúskodnak.

A Jurij Olesa novellája alapján forgatott *Az Angyal* a polgárháború egyik hétköznapi epizódját dolgozza föl. A bénító pusztulás és fejetlenség közepette vonat igyekszik valahová. Rajta a kor néhány jellegzetes figurája: a komisszár, a vöröskatona, a muzsik, az értelmiségi, a dezertőr, a terhes asszony és a serdülő fruska. Az elgyötört, kétségek között hányódó utasok a komisszárnak támadnak: „Ez rosszabb, mint a cári rendszerben volt. Elvették a kenyerünket, s aztán a forradalmat emlegetik." A vita azonban félbeszakad, mindannyian banditák fogságába esnek. A komisszárt bestiálisan kivégzik, a többiek továbbmehetnek. Andrej Szmirnov, a *Belorusz pályaudvar* rendezője rideg, kegyetlen világot tár elénk. Aprólékosan kidolgozott, naturalista filmjében nemcsak az adott időszak ellentmondásosságát mutatja be hatásosan, hanem a forradalom egy szűk csoport által történő kisajátítását is élesen bírálja.

Az autóbaleset következtében elhunyt Larisza Sepityko, a *Kálvária*val világhírnevet szerzett rendezőnő Andrej Platonov *Az elektromosság hazája* című elbeszélését filmesítette meg. Kissé patetikus történetet látunk arról, hogyan ment meg egy komszomolista az aszálytól egy eldugott kis falut 1921 éhínség sújtotta évében. Míg a falubeliek esőért imádkoznak, hősünk rozoga motorkerékpárral hajtott szivattyúvá alakítja a generátort. Amikor az áhítattal csodált gép, nem bírva a terhelést, felrobban, a kimerült és megrendült emberek sokáig észre sem veszik, hogy időközben eleredt az életet adó eső. Sepityko negyven percbe sűríti össze a platonovi világ-

KAJÁN

KAJÁN PÓTLEXIKON

Részleges leszerelés

Magyar Hirlap 1975/312/8

KAJA'N

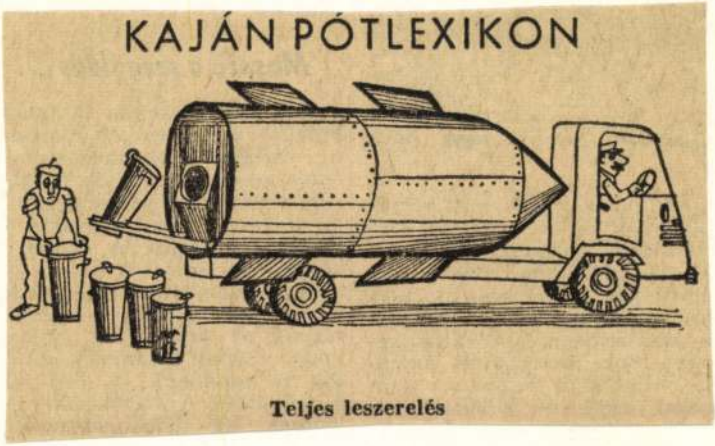

Magyar Hirlao 1975/295/8

Kaján Tibor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR H
1964 MÁR 15.
1021

— Kaján —

A merész, sokszor gyilkosan éles rajzok művésze Budapestnek talán a legszelídebb embere.

Negyvenkét éves. Gyermekien kedves, öregesen csendes. Az életben szőkés, kék szemű; az életben nem »kaján«.

Órákon át a hangját is alig hallani. Csak tolla, ecsetje, az indulata hangos. Már-már kiált.

E rajztollak, ecsetek, színes ceruzák a butaság, a képmutatás, az ámítás, a lódítás ellen küzdenek, a történelem ostobaságait nevettetik ki, a hamis nagyságokat fricskázzák meg, a felemás emberekre haragszanak. Kaján Tibor magyar művész, humorista és a hazugságot és a hazugot üldözi indulattal, tintával, tollal, teljes vértezetben.

Művészneve a pesti Vörösmarty Gimnázium ötödik osztályában ragadt rá. Az óraszünetekben nem tudott ellenállni a krétának, táblának, a kifejezést és a kinevettetést kereső hajlamának, amely az egész osztályt, az egész világot, minden tanárt, a teljes társadalmat vonalakban látta és vonalakban akarta megmutatni.

Pontosan arról a tanárról készített turpis karikatúrát, aki az osztályba véletlenül belépett, meglátta hasonmását a táblán és megjegyezte:

— Ilyen k a j á n emberek rontják meg ennek az osztálynak a szellemét.

Azóta — Kaján, nagy betűvel. A régi diák már több évtized óta »rontja« a rosszat, üldözi a nevetségest, kifigurázza az illetlent és az álszemérmest. Azóta építi tolla és ecsetje — a kinevettetés függönye mögött — az emberit s a szépet.

Az igazságot kereste, az igazságot keresi egy szép pálya során. Az igazság megleléséért szántja a rajzpapírt és rajzolja teli a vonalaival.

Tizennyolc éven keresztül a budapesti Ludas Matyi rajzoló művésze volt, néhány héttel ezelőtt az induló Tükör című nagy budapesti képes hetilap szerződtette s azok a rajzok, amelyeket e sorok mellett talál az olvasó, Kaján Tibornak az angol nyelvterület számára készült »Circus Maximus« című kötetéből valók.

Kaján Tibor dolgozóasztalán egy játékautó áll, egy fehér porcelán gyógyszertári tégely Ipekakuána felirattal s egy igen régi telefon.

A játékautóban tartja rajztollait és a gemkapcsokat. A tégelyben az ecseteket és a színes ceruzáit.

A telefon nem csenget soha. A huzalon át senki sem beszél. Kaján a készüléket az Ecseri piacon vette, megtetszett neki, talán azért, mert igen régi és használhatatlan. Valódi telefonja nincs is. Csendben szeret dolgozni, a világgal és a társadalommal különben is sokkal szorosabb huzal köti össze, mint a telefon-szál.

Azok az ünnepnapjai, mikor dolgozik. Azt mondja, ha akármi más lenne, tisztviselő, orvos, vagy mérnök, akkor is ezt csinálná szabadidejében.

Ez nem a munkája. Ez a tréfálkozás sajátos módon az imádsága, szórakozása, az öröme is, a börtöne is.

R. P.

A színésznő

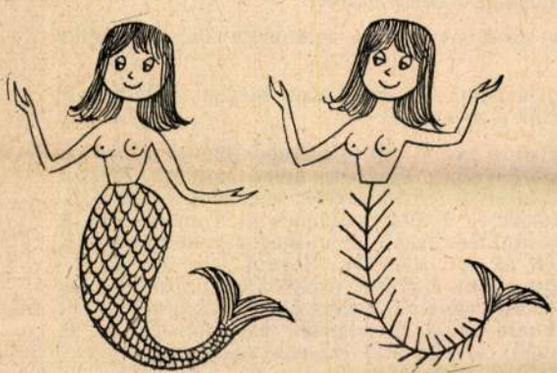

Sztriptiz

Modern fakir

Pszichológiai hadviselés

solhatná, mivé cseperedik ez az
asztgyerek, s majd az a három-
épülő karcagi, meg az a nyolc-
új törökszentmiklósi otthon la-
kerül ki közülük talán orvos,
r is — hiszen a lehetőség szin-
—, de az bizonyos, elkallódott
nán írni-olvasni sem tudó nem
Ez az otthon — az első grá-
csak feljebb lehet lépni.
újszállási határ, s a mélyén —
kontai, a göröngyösi dűlők mö-
ásos. Istenverte időben fázósan
magukat a tanyák. Az aprócs-
ntermekben tűz durrog — fé-
l hívogat —, sötét téli reggele-
bandukolni, szekéren kocogni
nyű dolog. Még felnőtteknek
g gyereknek. De a tanyák egy-
egszűnnek, így aztán nem érde-

*

Kint sarat szárító, tavaszthozó szél száguld. Itt bent, jó melegben már ebéd után vannak. Székely Lacinak, a bogárszemű Lovász Évinek, de a kis Murnyák Erzsinek is ugyancsak szájaize szerinti volt a mai koszt. Reggelire szalonnát kaptak a tea mellé, tízóraira sajtot csomagoltak a kiflihez, s ebédre — haj, de várták már — köménymagos leves volt, s borsófőzelék, jódarab kolbásszal. Estére — igaz! — túróskocka lesz. De az este még messze van — legfeljebb a hazait lehet csipegetni —, addig bizony tanulni kell. A tanuló-társalgó ajtajai már szélesre tárva, néhány fiú a törtek »rejtelmeit« kutatja, — teleírták számokkal az egész táblát —, egy tanulócsoport egy asztal fölé hajolva vitázik a házifeladaton, s a televízió mellett egy parányi szőke kislány az Élővilág színes képeit csodálja. De nem so-

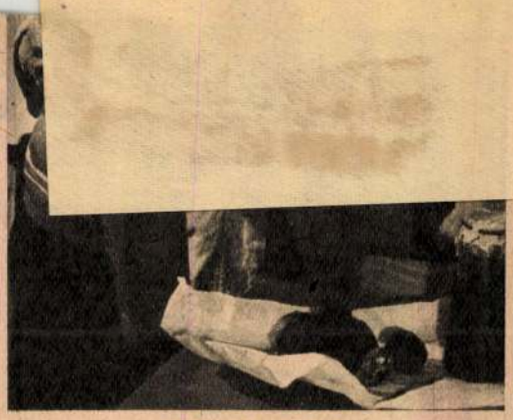

A juhász meg a fia
(Vámos László felvételei)

BOLDIZSÁR IVÁN:

KÖLYÖK-HÁZASSÁG

ásta veremből. Jancsi azt mondta magának, hogy ő most szereplő egy filmben, ami vele történik, nemcsak az ő esete, sok fiatal magára ismerne benne s ez a gondolat új erőt szivattyúzott a tüdejébe és elkergette belőle a didergést.

Csak később tudta meg, hogy fenn, a második emeleti lakásban is éppen az ő szerencsés természete körül sistergett a vihar. Amikor Julika erősen tanulmányozva szoknyájának szövésmintáját, tájékoztatta szüleit összeházasodási tervükről, az apa felkiáltott: „Hol az a fráter, meg ne lássam többé a házunknál!" majd elhallgatott, magába süppedt és szégyellte magát. Julika apja szerette magát modern, felvilágosult, fölényesen érzelemmentes férfinak tekinteni s most úgy üvöltött fel, mint egy múlt századbeli körszakállas atya. Ezért haragudott magára s a haragot átvitte a lányára, az egész fiatalságra. Ettől meg Julika érezte úgy, hogy ő a fiatalok szabadságának bajnoka. A beszélgetés elején még maga sem volt teljesen meggyőződve a házasság elkerülhetetlenségéről — élettani okok nem játszottak közre — ám apja hangjának orkánjait hallva, boldogan vetette bele magát az ifjúi makacsság tengerébe.

A mama újra meg újra a fejéhez kapott és azt hajtogatta, hogy végül is ő az oka mindennek.

— Én adtam az ötletet, valld meg, ugye én... — ismételte. Julika nem válaszolt, pedig tudta, mire gondol édesanyja. Amikor egyszer-kétszer fellátogatott hozzájuk Jancsi és a mama megismerte szerencsés természetét, az örök anyai-anyósi ösztöntől sarkallva odavetette kislányának: „Rendes fiú ez, okos, hajlítható. Ilyenekből lesznek a legjobb férjek..."

Hogy a szülők mennyire elfelejtik azt a tizenöt-húsz esztendőcskét, ami őket az első szerelemtől elválasztja! Kellett is Julikának anyai biztatás, gondolt is arra, milyen a jó férj! Jancsi kellett neki és kész.

Kitört a háborúsdi. A szülők azt állították, hogy nem magát a házasságot ellenzik, hanem az időpontját. „Gyerekek vagytok még, miért siettek úgy?" Igenám, de Jancsi és Julika éppen ezekben a csatákban érett felnőtté. A tűz a szerelmük agyagát porcelánná égette. Először csak úgy érezték: jó lenne együtt élni. Azután már így: nem is tudunk egymás nélkül. Julika áprilisban betölti a tizennyolcat, májusban leérettségizik, júniusban összeesküsznek.

Azután egy szombat délben telefonált Tamás, Julika bátyja:

„Nem tudnál átjönni, Julikám? Kati megbetegedett, nem tudok mit csinálni a gyerekkel..."

Julikának kiadós tervei voltak szombat délutánra és estére, de becsületére válik: zúgolódás nélkül átment. Először sétálni akartak Jancsival: ennek a felét megvalósították. Jancsi elment Julikáért és gyalog ballagtak át Tamásékhoz. A délutáni táncórát Julikáék iskolájában már el kellett ejteniük, de nagyon bíztak az esti moziban. Semmi sem lett belőle. Katinak felszökött a láza, a gyerek nyűgösködött, Julikát nem vitte rá a lélek, hogy faképnél hagyja őket. Ottmaradt éjszakára. Még szerencse, hogy idejekorán telefonált Jancsi és megmondhatta neki, cserélje át a jegyeket másnapra.

Másnap Julika úgy ébredt, mintha elpáholták volna. Katival nem volt sok baj, csak egyszer kért limonádét, de a kicsi tizenegykor felsírt, s attól kezdve nem lehetett vele bírni. Julika tisztába tette, visszafektette kiságyába, maga is ledőlt. A gyerek csak addig várt, míg az álom ránehezedett Julika szempilláira. Így ment hajnali négyig. Nyolckor Kati felébresztette Julikát.

„Megcsinálod szívem a reggelit, annak a morgós medvének is?" — kérdezte és Julika támolyogva forrázta le a teát morgós medve bátyjának. Amikor Jancsi délelőtt telefonált, éppen pelenkát mosott a konyhában.

Az ebédfőzésben segített ugyan Julika mamája, de aztán sietett haza, magára hagyta lányát a tálalással és a mosogatással. Tamásnak csöppet sem fült a foga a tányértörülgetéshez, de nagykegyesen hozzájárult, hogy Jancsi feljöjjön és ő segítsen. Sok köszönet nem volt benne. Egyideig tiblábolt Julika körül, azután félrevonult Tamással. Meghallgatták a meccsközvetítést, elszívtak néhány cigarettát. Még egyszer igazán nem lehetett becserélni a mozijegyet: hogy kárba ne vesszen, elment Jancsi Tamással.

„Hja, kisöreg, ez az asszonyok sorsa" mondta Kati öt év korkülönbségének Ararát-hegyéről. — „Csak nem bőgsz?"

Julika nem sírt. Hisz tudta ő ezt előre. Csak azt nem értette egyszerre, miért is kellett neki ezt ilyen sürgősen megtudnia?

KAJÁN

KAJÁN PÓTLEXIKON

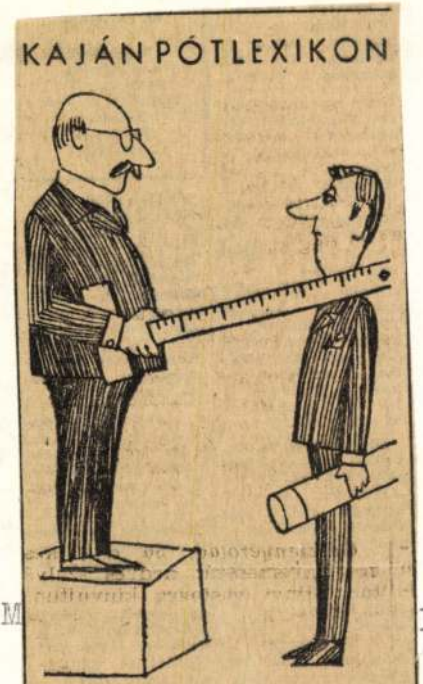

Mérnökavatás

M 1/13

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/264/6

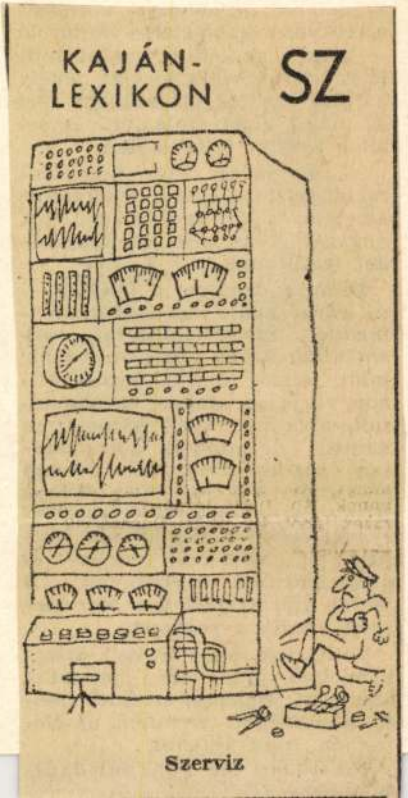

Ezt jelenti ma Paks mindnyá-

KAJÁN

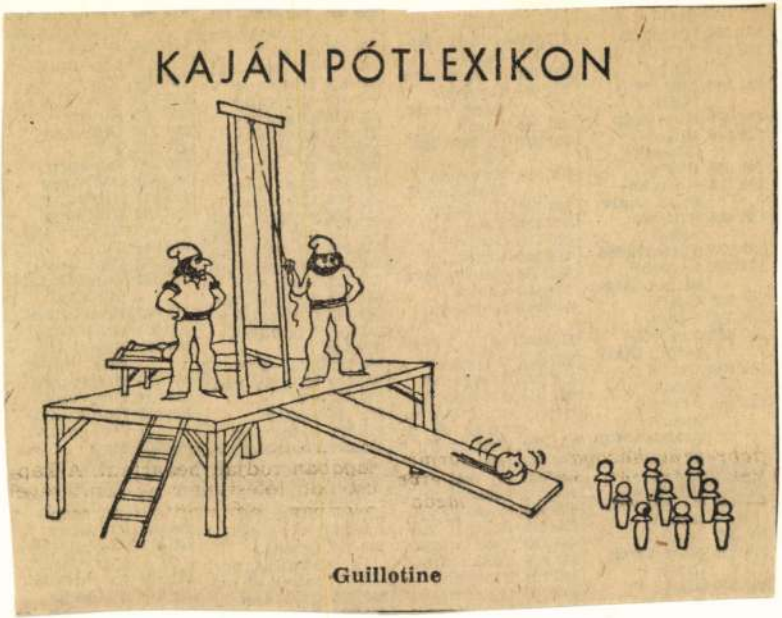

Magyar Hirlap 1975/291/9

-k- [Kajári Tibor], karikaturista

Tanc

10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. márc. 6.

Kaján

KAJÁN PÓTLEXIKON

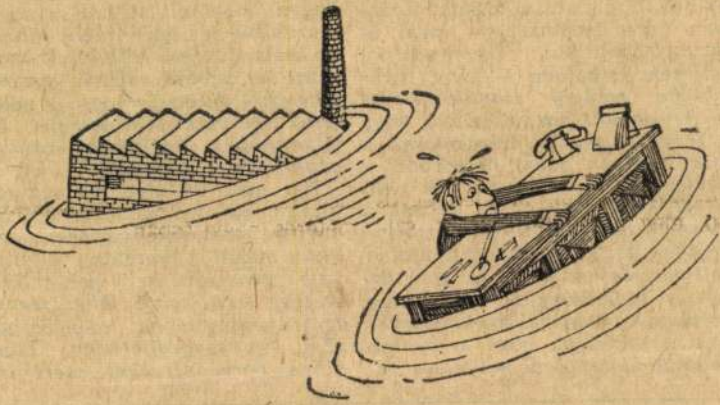

Mentőpad

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kaján Tibor

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1964 AUG 1

1001

— AZ IDEI bordigherai humorfesztiválon második díjat nyert Kaján Tibor magyar karikaturista. Rajza a Milói Vénuszt ábrázolja, miközben Tonkió cimkével ellátott bőröndöktől körülvéve, hordárt keres.

Louis Faber

Kajári Tibor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 AUG 1.

MAGYAR NEMZET

Ó

Augusztus
1

Második díjat nyert Kaján Tibor magyar karikaturista az idei bordighellai humorfesztiválon. Rajza a milói Vénuszt ábrázolja, miközben Tokió címkével ellátott bőröndöktől körülvéve hordárt keres.

alapnak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kaján Tibor

NÉPSZAVA
1964 AUG 1.

1021

— KAJÁN TIBOR karikaturista, az idei bordigherai humorfesztiválon második díjat nyert. Rajza a milói Vénuszt ábrázolja, miközben Tokió címkével ellátott bőröndöktől körülvéve, hordárt keres.

s... lakosainak rohamo-
... igényei köve-

I have known Kaján for the last ten years.

I like it when tall, wide-shouldered and rumpled-looking, he strides along the narrow corridor of the editorial office. He is always in a rush, yet always has time for you. He always wears a good suit but is never well-dressed; he always has a million irons in the fire, but is just as ready to abandon them. He dashes into my room, calls out, "Hi!" and by the time I have looked up, he is nowhere. I would look for him, except that I know that he will be back in a few minutes. He throws himself into a chair: "Well, old man . . ." and slams his folders and drawing sheets on my desk, usually together with some old object—a miniature salt cellar, or a copper calendar from the period of the War of Independence of 1848 that he has bought at an antique shop. Those are the kind of things he collects. "Well, old man . . ." But what is troubling him? If I ask him, he will explain that he has had a headache since early morning, or that life is too complicated . . .

Most recently he said:

"Just think, I have exhibitions running in three capitals at once: in Rome, Tokyo and Montreal."

It was difficult to understand why this was cause for unhappiness.

"But there hasn't been a Hungarian cartoon exhibition in Budapest for the last ten years . . ."

* * *

In his natural history book at school he drew walking sticks under the wings of birds.

At the age of twelve he won a caricature contest sponsored by an ink factory. This was his first public success.

On the poster a freckle-faced schoolboy scribbles into his exercise-book:

$$2 \times 2 = 5$$

and under the drawing the rhyme:

"Your calculation will have a kink
If you do not use Müller's ink!"

At the end of the war he was to be found for a short while at Szeged, drawing Hitler's monster face and angry political cartoons all over the streets of town.

When the war was over and the news went round that the comic weekly *Ludas Matyi* had been started, he came to Budapest.

The winter of 1945 found him on the staff of *Ludas Matyi*.

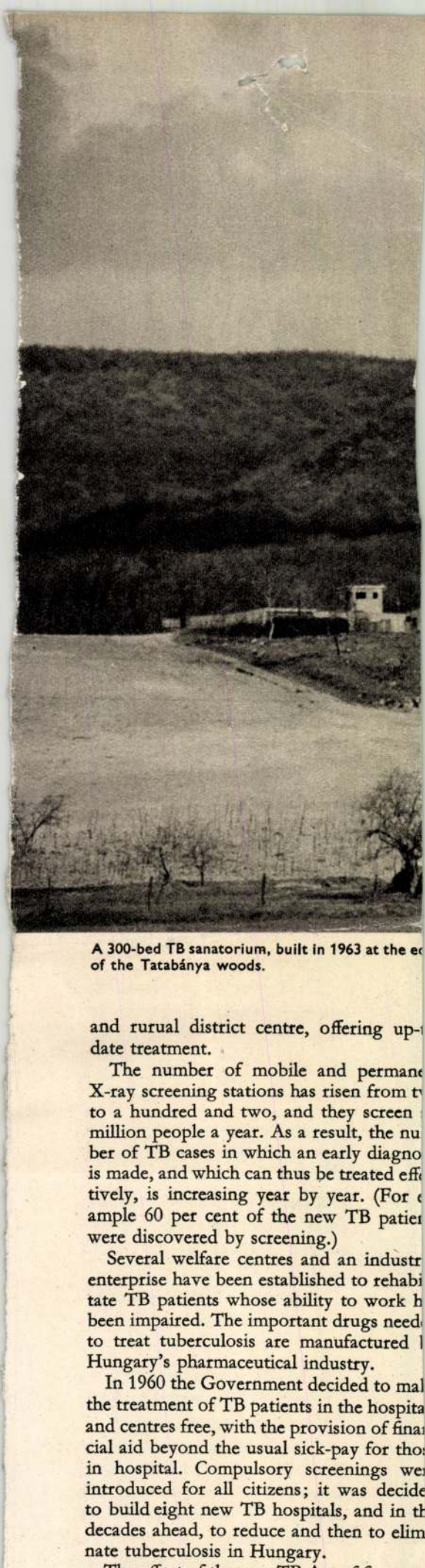

A 300-bed TB sanatorium, built in 1963 at the ec of the Tatabánya woods.

and rurual district centre, offering up-t date treatment.

The number of mobile and permane X-ray screening stations has risen from t to a hundred and two, and they screen million people a year. As a result, the nu ber of TB cases in which an early diagno is made, and which can thus be treated eff tively, is increasing year by year. (For e ample 60 per cent of the new TB patie were discovered by screening.)

Several welfare centres and an industr enterprise have been established to rehabi tate TB patients whose ability to work h been impaired. The important drugs need to treat tuberculosis are manufactured Hungary's pharmaceutical industry.

In 1960 the Government decided to mal the treatment of TB patients in the hospita and centres free, with the provision of fina cial aid beyond the usual sick-pay for tho in hospital. Compulsory screenings we introduced for all citizens; it was decide to build eight new TB hospitals, and in th decades ahead, to reduce and then to elim nate tuberculosis in Hungary.

The effect of the new TB Act of five yea ago is plain from the figure (Table 3) fo the years 1960-64-65. It is, however, als worth studying the table for an overa picture.

No miracles have been worked in Hun

Tibor Kaján

PORTRAIT OF A CARTOONIST

Not only his self-stimulating emotions are surprising, but often also his naiveté. He has childish fancies like a student who is about to run away. "Well, old man . . ." and he will start off on what would happen if he would change his occupation, that a new comic weekly ought to be started with absolutely no captions; what would I think if he simply left and became a tourist hostel manager in the hills, or it would be nice to sell ice cream on the Italian Riviera . . .

His drawings are often a combination of caustic humour and naive fancy. Most often what happens is that the at first unmeaningful sketch suddenly "becomes animated" and begins to "work" and some entirely unexpected association, an idea, a thought, leaps out of it.

Two years ago he read in an advance report on the Olympic Games that the Venus of Milo was to be taken to Tokyo. Then, days later, in boredom, he tried to recall the statue. Could he draw it? Did he remember it clearly? And since the news item had suggested travel, and not just any kind of journey, he drew bulging suitcases and heavy luggage next to the statue. It occurred to him only minutes later that the Venus of Milo had no arms. She had nothing to grab her things with. And he scribbled the idea on a paper napkin! He drew the words "Porter! Porter!" coming from the lips of the goddess.

The drawing won second prize in Bordighera at the exhibition of the World Federation of Humorists.

* * *

Kaján says humour is the laughter of intelligence.

So, cartoons are a philosophical genre. They draw the mark of equality between conflicting phenomena, always blowing up what is essential, and pointing the hidden interconnections which become apparent only through the exaggeration of the essential.

Thus a subject is fit for the cartoonist when a difference can be discovered between the inner content and the outward appearance of a person or an object. Then the artist resorts to exaggeration to make this difference as comically blatant as he can. And thus through the accent on essential features exaggerated out of context, the subject of the cartoon resembles a strange and compromising phenomenon, something which stigmatizes, which he has no wish to resemble. Thus cartoons shock one to an understanding of the inner logic of divergent facts, doing it suddenly, through the association of some peculiar similarity.

Therefore one cannot always laugh at a cartoon, but only smile. And sometimes not even smile. Sometimes a cartoon simply makes one think how small "great things" really are, and how important "little things" can be.

"Some have chided me, saying that my drawings are incomprehensible for the general public. I can hardly believe that. What I do think is that not all of them can be immediately understood. But why is it bad if someone has to concentrate longer than ten seconds on some intellectual product? I believe this is really an advantage. Yes, let the reader make an effort, let him spend a little time to allow the idea to penetrate his brain."

* * *

"Well, look," he said. "While we were chatting away I sketched you. But, as far as I can see, you haven't done much. It's not really worth while writing about me. Old man, the ideas you *do* have!"

Pongrác Galsai

Lunch Break.

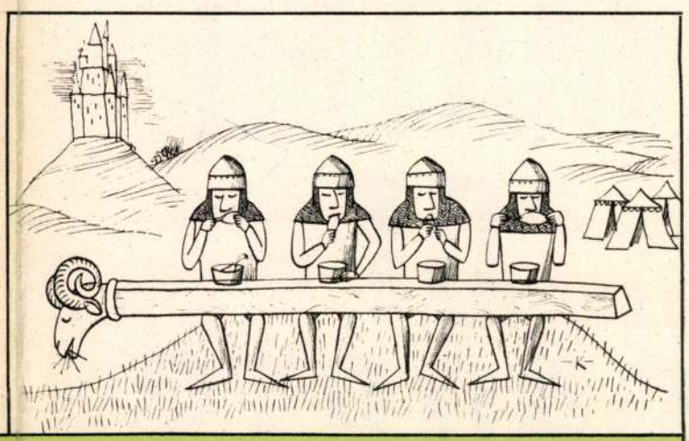

A Man's Job.

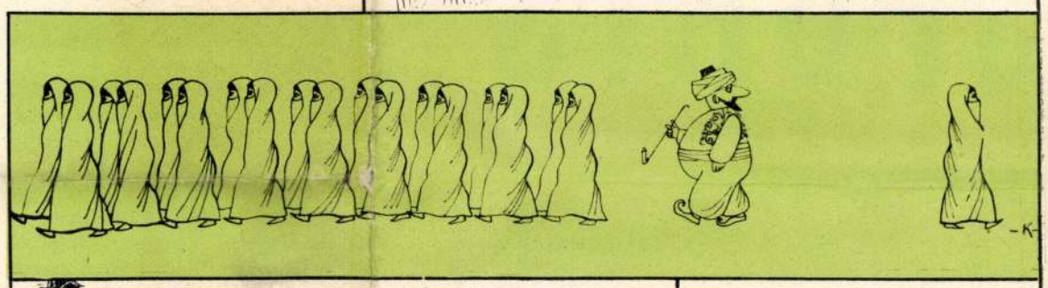

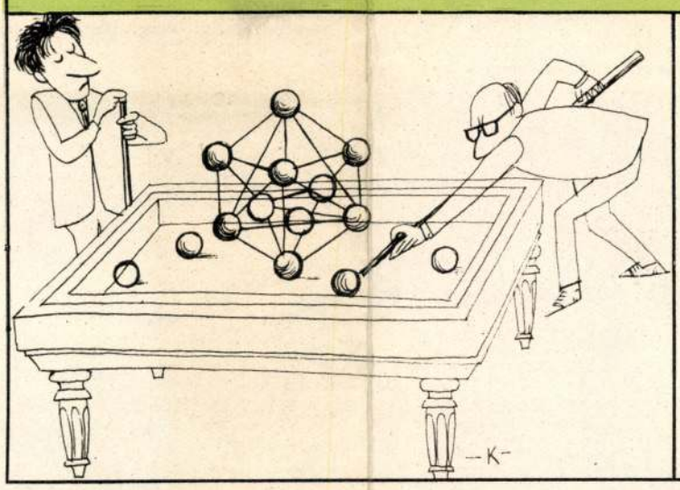

Modern-day Billiards.

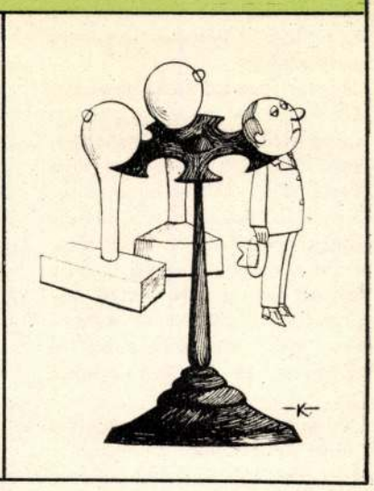

Hatrack

THE ALMA MATER OF SPORTS

A ten minute break.

PHOTOGRAPHS BY KÁROLY HEMZŐ

The history of the Physical Training College in Budapest is in brief the following:

It was founded forty years ago in a dilapidated building, under a law enacted in 1921 in the chaotic times following upon the First World War. Its statutes were approved in October 1925, and the College opened in the old building of the Teacher Training College with 48 men and 44 women students and an educational staff of two. (Today, the College has 75 instructors, 18 of whom are women.)

From this modest beginning, the College has expanded to a complex of six buildings with 390 full-time students, and 306 correspondence school students. In addition, 175 are studying in courses training coaches.

SIXTEEN NATIONS

Four years after the College was founded, non-Hungarian names began to crop up in the college yearbook: Ivan Guteff, Konstantin Paleologos, Peter Sakellaria, Kirill Petroff, Anastasia Skordeva. Many young people came from south-east Europe, especially from Bulgaria and Greece, to acquire up-to-date physical training.

By 1937-38, students from 16 nations were studying at the Budapest Physical Training College, e.g. Bulgarians, Greeks, Yugoslavs, Turks, Poles, Swiss, Indians, Cyprians and Americans.

Most of these one-time foreign students now hold top posts in physical culture in their respective countries. Kirill Petroff, for instance, who began his Budapest studies in 1929, is vice-director of the Physical Training College of Bulgaria, and one of the College's faculty heads, Neno Birtcheff, is also a Budapest trainee. Until recently, Konstantin Paleologos was director of the Physical Training College in Athens. After his retirement, Achilles Drivas took over; he also attended the courses in the lecture halls of that old Buda building in Győri Street.

IN ALL PARTS OF THE WORLD

Four decades have passed since, and there are similar institutions now in almost all countries of South-east Europe, so that nowadays foreigners come mostly as

Fencing: foil training.

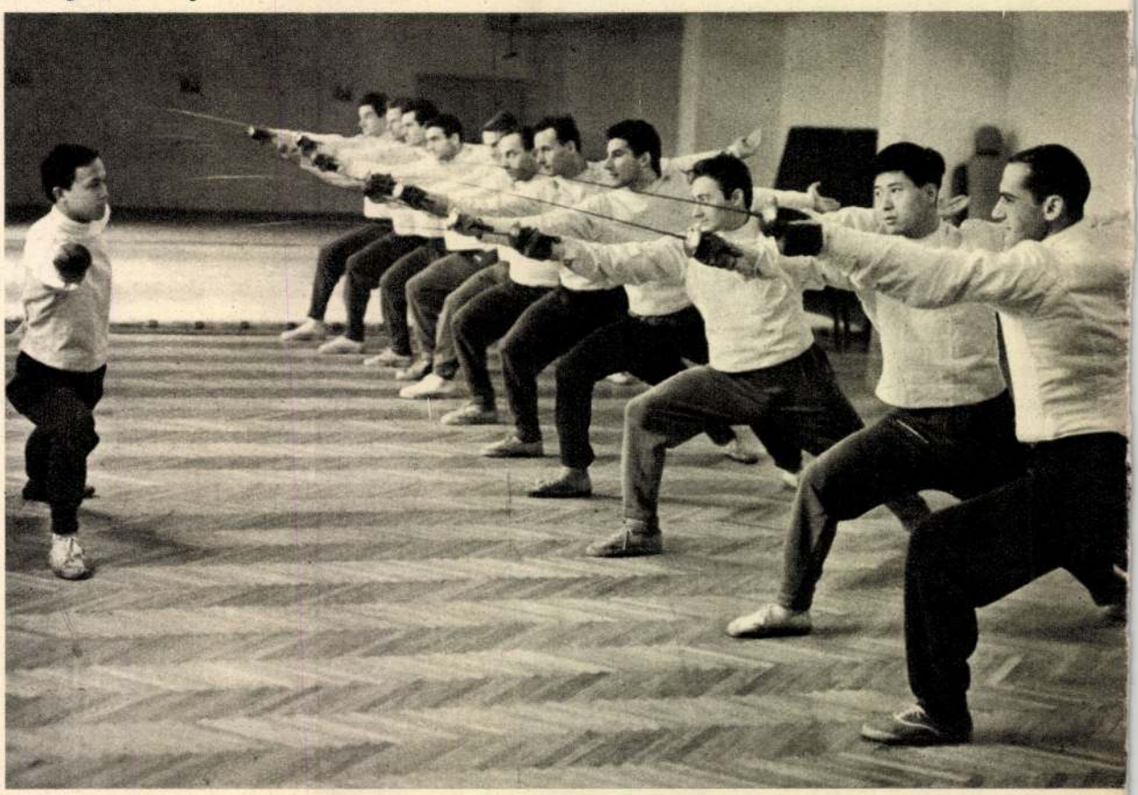

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Nemzet

Kaján Tibor karikatúrái

1974 SEP 22

1021

8

EGY KIÁLLÍTÁS GONDOLATAI

Kaján Tibor tárlata a Petőfi Irodalmi Múzeumban

FELKIÁLTÓJEL ÉS KÉRDŐJEL közé szorult emberke rajza az első, amire a tekintet esik *Kaján* Tibor karikatúrái közé lépve a Petőfi Irodalmi Múzeum kiállításán. Persze márcsak stílusérzékből is alkalmaz írásjeleket a képeken, elvégre a tárlat irodalmi környezetben áll. Használhatna akár zárójeleket is. Csakhogy... Csakhogy épp ez az írásjel, a titkolózás, rejtekezés, köntörfalazás írásjele esik a legmesszebbre az ő nyílt, szókimondó természetű művészetétől; kiállítása, amely az *Önmegvalósítás* gyűjtőcímet viseli, egyéb sem, mint kiállás a zárójelek ellen. A gondolat zárójelei, a képzelet kalodái, a csomóra kötött emberi száj ellen. Egyik rajza a sok száz között éppen egy ilyen csinos masnira hurkolt szájszélű férfiarcot ábrázol, elrettentéséül a mindig hallgatóknak, a szavukat mindig ügyesen és görcsösen visszatartóknak.

Nem, ha már valamik közé szorulnia kell az embernek, irodalmi környezetben például írásjelek közé, akkor azok legyenek legalább felkiáltójelek és kérdőjelek, mert azok kiszoríthatják az emberből a legjobbik lényét, a gondolkodót, **eszmékkel találkozva a felujjongásra képeset, téveszmék láttán a kételkedésre hajlót. Felkiáltójel és kérdőjel a Kaján Tibor jele, jó jel, a legjobb: a figyelő, a töprengő, a véleményét kimondó ember jele.**

EZEKKEL A JÓ JELEKKEL vannak itt most tele a falak, a gondolat jeleivel, ellenállhatatlanul vidám és ellenállhatatlanul keserű rajzokkal, megrázóan gúnyosakkal és mosolyognivalóan kegyetlenekkel, a szellem játékos és komor ábráival. Mert játék az a *Bekerítve* című képecske, amelyen egy nyilvánvalóan sokat használt, magányos ceruzacsonk — lehet rajzolóé, karikaturistáé, betűvetőé — áll a középen, körülfogva csupacsupa radírral. Játék, mert a radír puha jószág, gumiból van, de fenyegetés is, mert van bot is gumiból s a radírok úgy állják körül puha testükkel a ceruzát mégis, mint a szögesdrót, bekerítően.

Ilyen lágyan metszenek Kaján Tibor karikatúrái, de húsba és azonnal csontig. Mert mi más, mint mennyei idill a *Tehetségosztás* című rajzon az a jelenet, amelyen a sorbanállókat valamely égi atya, nyilván a tehetségelosztó hivatallal megbízott ügyeletes géniusz, megajándékozza talentummal. Az elöl álló kicsike ember kezében már ott ragyog a drágakő, a tehetség, de egy emelettel a mennybéli felhő alatt, ahol a pénztár ablaka nyílik, már ez a megajándékozott leghátul áll, a pénzért elsőnek az nyúl be az ablakon, aki odafenn a sor végén állt s akinek az adományból nyilván már semmi sem jutott. A forduló, amellyel Kaján ceruzája a mennyei idillből elindul, merész, biztos és lágy kanyarral jut el egy pokoli felismerésig.

MINDEN NEVETÉS FELSZISSZENÉS egy kicsit ezen a kiállításon: minden kedvesen megcsipdesett hely fáj is egy pillanatig. Felsajdul a *Provincializmus* képén az az igazság, amit Kaján bravúros ötlettel fogalmaz meg. Azt ugyanis, hogy az igazi, pöffeszkedő és szűkkeblű, keskenyvágányú vidékiesség, az az igazán provinciális szemlélet, amikor egy ember földgömb számára méretezett állványra odakáprázza ezt a kis országot, a „magyar glóbuszt", mintha nemcsakhogy a világ közepe, hanem a naprendszer egyetlenegye lenne a mindenségben. Fel lehet szisszennie minden képernyőre tapadt nézőnek attól a tündérien goromba rajztól, *Az ember teremtése* című**től, amelyen az Ádámot ébresztő, michelangelói istenujj a televíziókészülék gombját nyomja be, fel lehet szisszennie, mert rájöhet, hogy nem a tévéműsorok igézetében valósíthatja meg a legjobban önmagát az ember. Megrajzolja Kaján ennek a karikatúrának az ellentétét is, a szabadulást a tévérabságból: egy karosszéket a képernyő előtt, a széken egy nyelvét a tévéműsorra öltő férfi bekeretezett képével, azon egy táblácska: Könyvtárba mentem!

A ZÁRÓJELEK BONTÁSÁNAK, e legjobb értelmű, szellemi falbontásnak sokféle ujjlenyomata található ennek a gazdag kiállításnak a falain. Van egy sorozata Kaján Tibornak, a *Kitüntetések*. „Faltörőkos-rendet" alapít kirakaturisták számára, „Elefánt-rendet", csupa Elefánt-védjegyű radírgumiból a „magyar grafika fejlesztéséért" tevékenykedő művészeknek, „Vak Bottyán-érmet" kritikusoknak. Egy teljesen egységes, következetes gondolatrendszer, szabad észjárás, nagyon meleg, emberséges humor, egészséges kritizáló szándék, a meggyőződés és a kétely nyugtalansága hozta létre ezeket a műveket, és nem utolsósorban kiforrott arány- és formaérzék, ragyogó rajztudás. Meg az a biztos tematikai válogatás, amely tévedhetetlenül tudta, milyen tárgyú karikatúrák illenek ebbe a környezetbe, egy irodalomnak, kultúrának szánt múzeum termeibe. Persze, Kaján Tibornak volt is miből válogatnia: egy mind dúsabb életműből, amelynek választéka olyan változatos szinte, mint a valóság.

Ha lenne ezen a tárlaton önarcképe Kajánnak, egyik rajzáról holtbiztosan lehetne megállapítani, hogy nem az mert az egész kiállítása éppen ennek mond ellent. Ez a rajz egy emberfejet ábrázol, homlokcsontja mögül anatómia pontossággal és plaszticitással előrajzolódó agyvelővel. Ezt az agyvelőt fentről egy olyan szerkezet mozgatja, amilyennel a marionett bábjátékosa dolgoznak. Ez a fej és ez a ráncigált agyvelő nem a Kajáné mert az szuverén, mert az csak a saját meggyőződése, a saját gondolatai, a saját véleménye szerint hajlandó mozogni, egy igaz társadalom szolgálatában.

Mátrai-Betegh Béla

al óriás: Gyál

változik, pontosabban állandóan növekszik s ez a körülmény nem hat kiegyenlítő erővel Gyál társadalmi szerkezetére. 1962-ben 175 gyermek született Gyálon, 1970-ben már 321 gyermek. A bevándorlók gyermekeivel együtt a kiskorúak létszáma meghaladja a kétezret. A három általános iskolában összesen 28 tanterem van, az osztályok — tanulócsoportok — létszáma átlagban 37 fő.

A számok ismeretében úgy tetszik, Gyálon az agglomerációs övezet azonos gondjai fölé emelkedik a gyerekek és a fiatalok sorsa, ezért rendhagyó módon *Solymári* Béla iskolaigazgatót kerestük fel, hogy az *átlagosnál részletesebb* tájékoztatást kapjunk a fiatal óriás fiatal polgárainak életéről. Az iskolaigazgató a községi tanács végrehajtó bizottságának megalakulása óta tagja, felesége pedig megyei tanácstag.

— Azon kell kezdenem — mondja Solymári Béla —, hogy a községben bölcsőde egyáltalán nincs, az óvodás korú gyermekek huszonöt százalékát tudjuk elhelyezni. A helyzet rendkívül furcsa. A bejáró dolgozók a budapesti üzemekben áldoznak pénzt és társadalmi munkát bölcsőde és óvoda építésére, de *itt kérik a férőhelyet* itt élő gyermekeik számára. Szép számmal vannak, akik hajnalban felköltik a kisgyermeket és beviszik a pesti óvodába és bölcsődébe, ha akad számukra hely. Ott viszont hallgathatják munkatársaik epés megjegyzéseit, hogy minek veszi el a falusi gyerek a helyet a pestitől.

AZ ISKOLAI HELYZET még ennél is aggasztóbb, hol ott még nem is említettük, hogy a dolgozó szülők többsége két-három műszakban dolgozik, így aztán nem számít ritkaságnak, ha némelyik szülő *hetenként egyszer* találkozik a gyermekével, bár egy fedél alatt élnek. A gyermekek azonban több-kevesebb sérülés, lemaradás között átvészelik életük első hat évét és bekerülnek az iskolába.

— A gyermekek száma évről évre több, a tantermek száma azonban nem. A 35—39 fős osztálylétszám arra kényszerít bennünket, hogy minden tanteremben két műszakban oktassunk. A tanítás minden osztályban este fél hatkor fejeződik be, ezután következik a fűtés, takarítás, így aztán korrepetálásra, szakköri tevékenységre, úttörő-foglalkozásra egyszerűen nincs lehetőség. A mostoha oktatási viszonyok miatt a pedagógusok táborában nagy volt a fluktuáció. A tanteremhiány miatt a fizikai dolgozók gyermekeivel való fokozott törődés, külön foglalkozás *merő formaság*. Hozzá kell ehhez még azt is tenni, hogy nagyon sok bevándorlott család él szűk albérletben, vagy a saját ház felépítésének első lépcsőzetében elkészült 6—7 négyzetméteres kamrában, ahol a gyermek számára asztal nincs, ahol leckéjét megírhatná, gyakran petróleumlámpa vagy gyertya fényénél.

A GYERMEKEK szellemi fejlődését hátrányosan befotanította meg. E hátrányok eltüntetésére a tanterem hiánya miatt csak a tanítási óra áll a nevelő rendelkezésére, ez pedig akkor sem elég, ha a nevelő a legkorszerűbb oktatási módszerekkel dolgozik és minden percet kihasznál.

A hátrányos helyzetben levő gyermekek szülei nagy többségükben tisztességes, szorgalmas dolgozó emberek, akiket nehéz felelőssé tenni saját műveltségi színvonaluk miatt. Gyálon azonban *sok a feldúlt család*, az elvált és újra házasodott szülő, az egy családon belül élő, de egymástól idegen gyermek, sok az alkoholista apa, és sajnálatos módon *az iszákos anya*. Gyál, mint tudjuk, nemcsak a Biharból és Szabolcsból felköltözők „hídfőállása", de a fővárosból hatósági úton kitiltott, kétes személyek „kényszerleszállásának" színhelye is. Ezek az emberek vagy ültek, vagy éppen ülnek, esetleg ülni fognak, és ezeknek is vannak gyermekeik, s a gyermekek magukkal viszik a család romlott légkörét az iskolába.

AZ IGAZGATÓ folytatja:

— Nem szorul bizonyításra, hogy a fiataloknak egymásra való hatása *rendkívül erős*. A különböző helyekről Gyálon összesodródott gyermekek, akiket a család nem tudott magához láncolni, gyakran az iskolai célkitűzésekkel ellentétes, antiszociális hatást gyakorolnak kortársaikra, ezek a nem kívánatos elemek válnak a gyerekek eszményképeivé. A községben azonban nincs egyetlen olyan hely, ahol a fiatalok művelődhetnének, összejöhetnének. Az iskolák zsúfoltsága miatt a napközis megoldás is döcög, *nem pótolja az otthont*. Mivel a gyermekek három turnusban étkeznek, egynek mindig az udvaron kell várakoznia, mert tantermében már másik csoport tanul, az ebédlőben viszont az előző csoport foglal helyet. Továbbtanulás a budapesti iskolákban lehetséges. A gyáli 1. számú általános iskolából 1970-ben 12 tanuló iratkozott budapesti gimnáziumba, 22 szakközépiskolába és 68 szakmunkásképző iskolába. 1974-ben ez a szám így változott: 8 fő gimnáziumba, 25 fő szakközépiskolába, mindössze 23 fő szakmunkásképző iskolába. Öt év alatt *kétharmaddal csökkent* a szakmunkásképző iskolákba iratkozott fiatalok száma, holott a lakosság 95 százaléka fizikai munkás. Közülük évenként általában 20 ember végzi el a dolgozók esti iskolájában a nyolcadik osztályt. Emlékeztetőül jegyezzük meg, hogy a felnőtt lakosság 45,7 százaléka gyermekkorában nem végezte el az általános iskola nyolcadik osztályát.

A FIATÁL ÓRIÁS külső arculata sokkal derűsebb, mint az a másik, amely a beszélgetésen kialakult. Tagadhatatlan azonban, hogy *vannak biztató jelek*. Állami támogatással egyre több nevelő épít házat és telepedik meg Gyálon, csökken a fluktuáció, rohamosan javul az iskolák felszerelése.

A lakosság munkahelye Budapest, bár a termelőszövetkezet már sok munkavállalót visszahódított a csaknem elhalt mezőgazdasági termelés-

— Meg kell mondanom őszintén, hogy döntő sikereket értünk el!

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 16.

KAJÁW TIBOR

Magyar Hirlap 1975/249/9

KAJÁN

Magyar Hirlap 1975/3o7/13

Kaján Tibor, karikaturista a

Félelmeink tükre

Egy filozófus könyvét olvasom. A szerző bölcsen humanista. Nem ringatja magát — minket sem — abban az illúzióban, hogy a technikai csodák birtokában halhatatlanokká lettünk. Rezignáltan közli: életünk véges. Az első ősz hajszálakkal már az elmúlás csontkeze érinti meg fejünket. Az öreg férfi még sóváran néz a szép lány után az őszben, míg ő maga a kaszással kéz a kézben ballag kifelé a ligetből. Ez az igazság. Fellebbezés nincs. A magunk teremtette, esendő jóisten páternoszterén utazunk, s előbb-utóbb át kell szállnunk abba a liftbe, melyen a néhai Tati hagyta el a földi játszóteret. De amikor az emberiséget fenyegeti a pusztulás, nincs helye többé a rezignációnak. Ha a Föld a szakadék széléhez ért, nem bízhatjuk a mesék békeangyalára, hogy feltartóztassa zuhanását. A szerző éles elmével csatázik az egymást nem értés Bábele, a leheteséges *utolsó* háború, a mindennapi létünket nyomorító esztelen fegyverkezés, meg külön-külön is az esztelenség és a fegyverkezés ellen.

Egy magyar szociológus tényfeltáró, okosan elkötelezett könyvét olvasom. A szerző nem szereti a panelből épült toronyházak dzsungelét, keserűen hívja fel figyelmünket az egészségügy gondjaira, az idegtépő tömegközlekedésére, melyen talán egy gigantikus Szent Kristóf tudna csak segíteni. Izgatja őt a kontraszelekció, melyben az imbolygó gyertyaláng — fényforrásként — elbocsáthatja az égbetörő világítótornyot, s az óriás harapófogó, miután tönkrenyomorította az egykor gerinces szöget, nagylelkűen békejobbot nyújt áldozatának. Természetesen szót ejt a krónikus telefonhiányról, az áremelkedésekről, de arról is, hogy merész, nagy vállalkozásainknak miként válik kerékkötőjévé a legmindennapibb közszükségleti cikkek előállításában tapasztalható hanyagság: a magyar űrhajós szkafanderében az elszakadt cipőpertlivel bibelődik a rakétakilövő állomáson. Társadalomelemzését a kultúrára is kiterjeszti. A tévészindrómától a memoárírók közt feszülő antagonisztikus ellentétig e téren is akad publicisztikusan megfogalmazott mondanivalója.

Egy lírikus könyvét olvasom. Azét, aki tudja, mindnyájan Achilleszek vagyunk, s nemcsak két sebezhető sarkunk van: tetőtől talpig csupa sarok vagyunk. És Rómeók élnek közöttünk meg Júliák, akiket nem a családi viszály, hanem a mozgólépcsők ellentétes irányú mozgása választ el egymástól. Lassabban öregszünk, tovább élünk, a kutyát sétáltató idős barátnőknek diabetikus készítményt kínál a cukrosbácsi. Látja azt, amit fájdalmasan megélünk: az egyik öregre magányos sétáján esőcseppekként hullanak a gyászjelentések, míg a másik öreg (ha nem férfi volna, magamat látnám a széken) kedves játéksárkányként tovareppenő társa után néz a messzeségbe. A költő megilletődötten idézi meg a neki kedves klasszikusokat, a George Sand billentyűs szoknyáján zongorázó Chopint, a falanszteri széklábból is Dávidot faragó Michelangelót, meglátja Picassóban a faunt, aki huncut képpel az ecsetek pánsípján játszik, meg Chagallt, amint a hagymakupolás Eiffel-torony felett hegedülget. Költészetétől nem idegen az irónia. Kiskirálya, amikor megtálja magát a sima víztükörben, sürgősen intézkedik: eresszék le a vizet!

A három szerző, akinek vékony kötetét újra meg újra fellapozom — egy személy, *Kaján Tibornak* hívják. Értekezéseit, közérdekű publicisztikáját és abszurd verseit hol lényegre törően takarékos vonalakkal, hol apró részletekben, miniatűr karakterrajzokban tobzódó képekben adja elő. Művészi titkának megfejtésére nem érzem magam illetékesnek. Csak a hatásukról tudok számot adni. Mintha volna egy Kaján-világ, melyben hol nevetve, hol megilletődötten sétálhatok. A művész nem ül a Parnasszuson. Kartársunk is: a sajtó munkatársa. A képek mind ismerősek az Új Tükörből, melynek olvasását, úgy hiszem többedmagammal hétről hétre a harmadik oldalon kezdem, az ő éppen aktuális poémájával. A könyv — a *Kaján tükör* — is a Lapkiadó Vállalat kiadásában jelent meg. Egyetlen szépséghibája a rossz minőségű papír, melyre nyomták, értékén ez sem változtat sokat. Első „olvasatra" csak egy valamit fedeztem fel újdonságként. Hogy Kajánból, akiben harmónikusan szervesül a jó féltése, kortársainak minden félelme, a gyengédség, a bölcs humor, meg a költészet, egyetlen dolog hiányzik: a kajánság.

Márkus Judit

emlékére

fiúk, a
porította
em tud
módosító
Ugyanis,
nekem,
al, már
itikpult-
is keres.
lomájá-
rt csak
nöke, ő
ndolják,
ális léte,
ját ma-
unkahe-
, bizony,
lányom.
alán iga-
z imént
Hát mi-
ember
körülmé-
a gyé-
ányásza-
ljuk, ne-
gy nem
élc ked-
sból mo-
r hóna-
keresés
az em-
sokszor
unkahe-
... És ez
között.
csiszolni
a gyé-
rt, ugye-
zínekben.
fürelme-

[illegible] esetleg alig értékes lignit lesz belőle, ami, persze szintén szénszármazék, csak nem nagyog. Viszont ezzel fű tik az erőműveket nálunk. Ez sem megvetendő. Szóval geológusok szerint a meteoritokkal azonos az eredeti anyag a gyémántnak, így a világmindenség, amelyben röpködnek meteoritok, ebből következően tele van gyémánttal. Ezért mondhatnánk, ha ezekből gyémánt lenne, ragyogna az egés világmindenség. Na, de mi nem röpködünk a világmin denségben, hanem itt állunk a földön, pontosabban a kis községünkben és egy fontos dolgot meg kell tanulni, kedve lányok és fiúk, sohasem lázadozni, soha, mert én is, ugy lázadoztam és mi lett belőlem? Semmi. Egy nyugdíjas, és nyugdíjam vásárlóértéke, hogy úgy mondjam, nem eleger dő. Vegyük azt, befizetem heti száz forint körüli összegé az ebédemet öt napra a „Zöld gesztenye" étterembe, a tán jön a szombat, vasárnap. És egyedül vagyok, mint fér fiember. Egy-két szelet húst még lesütök, de inkább ké konzerveket és mirelit dolgokat eszem. A gombás szójabab konzerv, például, egészen kitűnő, Az ember vesz egy ilye konzervet meg tizenöt deka füstölt kolbászt és kész. Egy ha lászlékockából csinál levest és el van intézve a vasárnap ebéd. Vagy ott van a mélyhűtött bélszínroló és hasábbur gonya. Ez is megteszi. Persze, tudom én azt, hogy kisközsé günkben rengeteg ismerősöm van, de ajtót senki nem nyitn rám. Mit ne mondjak, ha talán hirtelen meghalnék, csal hetek múlva vennék észre abban a dobozházban a szom szédok, ha egyáltalán valamiképpen észrevennék. De ezze a jelenséggel nem állok egyedül, hiszen sokan vannak így kisközségünkben és országszerte is, mert, ugye, mint csepp ben a tenger, ezt már mondtam... Szóval pontosan, szabályosan beilleszkedni a hétköznapi életbe bölcsőtől a koporsóig, ez a lényeg. Derűsen, türelmesen, és főként zökkenőmentesen együttműködni embertársainkkal, ez a lényeg Akkor aztán jöhet az iszapolás, válogatás, és már is kikristályosítottuk magunkban a gyémántot. A csiszolás, persze, a társadalom dolga. Az aztán megcsiszol bennünket, és mái ragyoghatunk is, mint a szivárvány. De nem lázadozni, mert én is, ahelyett, hogy befogtam volna a számat, és elmegyek a megyeszékhelyre, ahogy annak idején a feleségem mondta, és a vezető elvtársak is azt akarták, én itt maradtam kisközségünket szolgálni. Igenis szolgálni, Mert a kisközség szolgálata az egyetlen értelmes emberi cselekedet szerintem. Maguk, persze, nem hisznek nekem, pedig jobb ha minél előbb megtanulják, különben... különben... soha nem lesz magukból, kedves lányok és fiúk, gyémánt...

És még valami: a gyémántot mesterségesen is elő lehet állítani. Igen magas hőfokon, nagy nyomás alatt a szén gyémánt alakban kristályosodik. Vagyis, ha ezt az emberre vetítjük ki, azt jelenti, ha valaki igen tisztán, magas hőfokon, nagy nyomás alatt él, könnyen gyémántéletűnek mondható. Miután kisközségünkben nincs gyémántelőhely, ezért javaslom a vezető elvtársaknak, akik megbíztak ezzel a felvilágosító előadással, hogy a kedves hallgató fiatalság maga legyen gyémánt. Csináljunk a hiányból erényt. Mutassuk meg, kedves hallgató fiatalok, hogy nagy hőfokon és nagy nyomás alatt, úgy ragyogunk, mint a gyémánt. Köszönöm a figyelmüket, remélem, legközelebb ismét találkozunk

Mojgan Nemat
1984. X. 2.

ZENEI VILÁGNAP

litás megnyitása október 8-án délután négy órakor. Mint a cím is érzékelteti, nem csupán a költő életművét kívánják bemutatni, hanem a reformkor azon áramlatait is, amelyekből Petőfi munkássága kinőtt. A kiállítás forgatókönyvének írója, dr. Kerényi Ferenc elmondta: annak tudatában állították össze az anyagot, hogy *a tárlat hosszú évekre megalapozhatja a nézők különböző nemzedékeinek — köztük a külföldről hazalátogatóknak — a Petőfi-képét.*

Botka Ferenc a múzeum kiadványairól szólva ismertette *Az Est*-lapok repertóriumának második kötetét, amely az 26—27 között megjelent irodalmi anyagot tária fel. A *Kéziratkatalógus*-sorozatban Babits autográfiáiról készült el munka, amelynek különlegessége, hogy nemcsak a múzeumban, hanem a köz- és magángyűjteményekben fellelhető anyagot is tartalmazza. A *Múzsák* Kiadó és a múzeum közös vállalkozásaként jelenik meg Móricz Zsigmondnak és az író testvérének, Móricz Idá-

zis atyjának nyújt menedéket, midőn az agg mester a nácik elől menekül Bécsből, majd az álomba merülő Utas alatt enyhelyből kínpaddá változik, amelyen „a múltat be kell vallani". Azután pedig, az álomképek során, immár egyszerű, kényelmetlen fekhelyként, mintegy a lélekelemzés mestersége címerének formájában, az utolsó „virtigli" császárnak, Ferenc Józsefnek ad alkalmat, hogy „kipakolja" a maga és családja, a környezete és birodalma viselt dolgait.

Valójában tehát az Osztrák—Magyar Monarchia, annak is főként utolsó hét — az első világháború kitörésével záruló — évtizede tárulkozik ki Hubay Miklós drámájának mélylélektani elemzése során. Az Anschluss, Ausztria náci bekebelezésének történelmi tragédiája, a második világháború vészterhes előjátéka jó alkalomnak és időpontnak látszik arra, hogy a végelgyengülésben két évtizede kimúlt „beteg", a császárkori birodalom körképét hatásos

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlp 1975/251/8

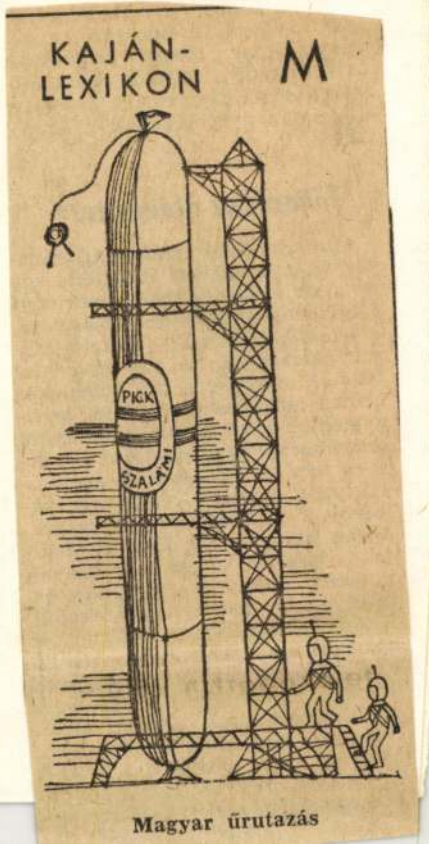

tagazdaságban *teljesül*, egyes területeken pedig túlteljesül. Dr

Kaján Tibor, grafikus

KITÜNTETÉS. Az Elnöki Tanács Kaján Tibornak, az Új Tükör című lap főmunkatársának 60. születésnapja alkalmából, eredményes munkássága elismeréseként, a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta. A kitüntetést Bajnok Zsolt államtitkár, a Tájékoztatási Hivatal elnöke adta át.

– Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1981. márc. 4.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Kaján Tibor

1967 DEC

Újévre karikatúra-kiállítás nyílik meg a Műcsarnokban

Érdekes és ritka esemény színhelye lesz az új év első heteiben a Műcsarnok: a magyar humoros grafika művészei, a karikaturisták rendezik meg itt országos kiállításukat.

Mintegy 35—40 művész alkotása vesz részt a kiállításon a már javában folyó zsürizés eredményétől függően. Az esemény jelentőségét fokozza, hogy 12 év óta nem volt karikatúra-kiállítás Budapesten.

— A karikaturistának minden héten van »kiállítása« — mondja Kaján Tibor, a Képzőművész Szövetség karikatúra-szakosztályának vezetője, mikor a kiállítások gyér száma felől érdeklődünk — hiszen a Ludas Matyi, meg a humoros rajzokat közreadó hetilapok megannyi alkalmat jelentenek a közönséggel való találkozásra.

Egy-egy karikatúra-kiállítás ezáltal nem is elengedhetetlen, túl gyakori esemény, mégis időről időre valamiféle egészségesen ösztönző seregszemle lehetőségét nyitja meg. A karikaturisták nagy lelkesedéssel, sok munkával és ötlettel készülnek mostani kiállításukra, mely 12 évvel követi az utolsó, még a régi Nemzeti Szalonban megtartott karikatúra-kiállítást. Azóta megalakult a Képzőművész Szövetség önálló karikaturista szakosztálya, három karikaturista pedig — Hegedüs, Réber és Várnai — tavaly Munkácsy-díjban részesült.

A december 30-án megnyíló kiállításnak nem lesz katalógusa, ehelyett többszínnyomású alkalmi kiadvány, a »Csúzli« fog majd szemelvényeket közölni a kiállításon szereplő művészek legújabb rajzaiból.

(Dr. B. J.)

a Hazafias Népfront
Tanácsának főtitkára

Szabó István, a Ter
vetkezetek Országos
nak elnöke elmondott
legjobb termelőszö
teinkben a vezetés, ső
ság zöme is *felkészü
hogy 1968-tól kezdve a
kodás jövőjét eldöntő
zások nem a központi kiutalá
sok, elosztások útján, hanem
elsősorban a kereskedelmi
módszerek alkalmazása révén,
közvetlenül valósulnak meg.*
Mindez szélesebb látókört kí
ván a felhasználható jövedel
lem elosztásánál, elsősorban
pedig az üzemfejlesztés, vala
mint a személyi jövedelem
szempontjainak mérlegelésé
nél.

Az elnöki beszámoló után dr. *Nagy* Sándor, a TOT főtitkára beterjesztette a termelőszövetkezetek információs rendszerére vonatkozó javaslatot. Kifejtette, hogy az új gazdaságirányítási rendszer viszonyai között, a termelőszövetkezetek önálló vállalati gazdálkodásának és önigazgatásának erősödésével számottevően növekszik majd a szö-

[redacted] látókört beru-
házási igényt kielégíteni.

Ezután a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa megválasztotta küldötteit az Országos Szövetkezeti Tanácsba, amely a különböző szövetkezeti típusokat összefogó *konzultatív jellegű csúcsszerv lesz.* Az Országos Szövetkezeti Tanács fő feladata a magyar szövetkezeti mozgalom külföldi kapcsolatainak ápolása, valamint a szövetkezeti politika átfogó kérdéseinek rendszeres megtárgyalása és véleményezése.

Végül — napirenden kívül — *Varjas* Gyula, a székesfehérvári Szabad Élet Termelőszövetkezet elnöke indítványozta, hogy az Országos Tanács elnöksége vizsgálja meg az állategészségügy jelenlegi rendszerének problémáit és dolgozza ki javaslatait azok

Kaján Tibor

(Bástya Lajos)

... mint Lear király
(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1986.11.17.

TUKOR
1021

ÁMOR NYILA

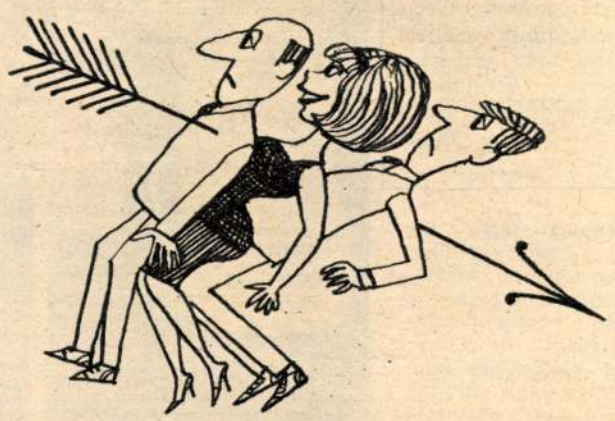

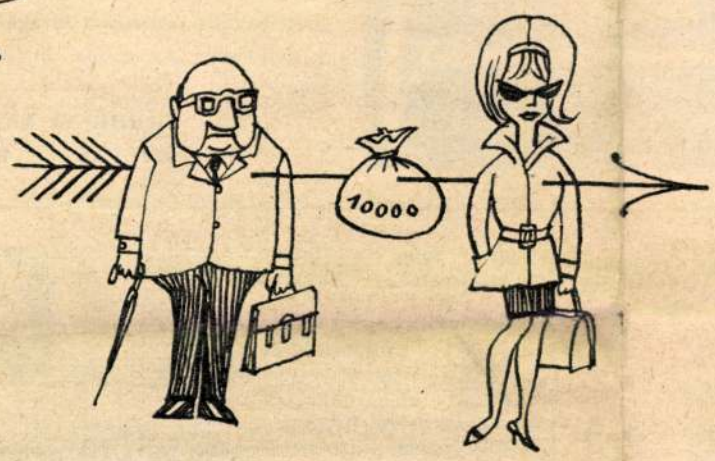

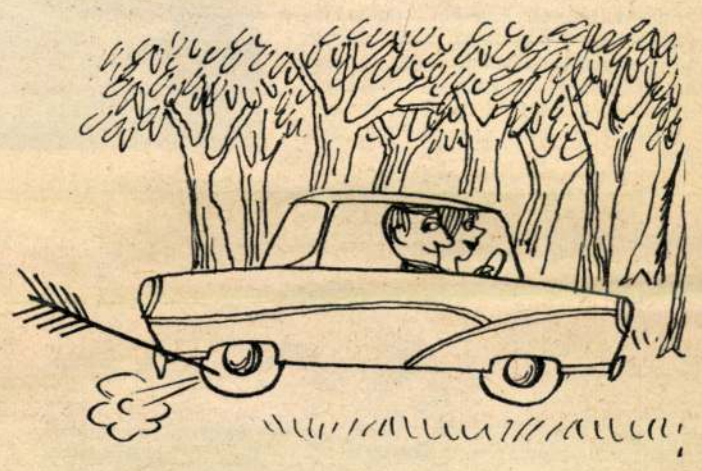

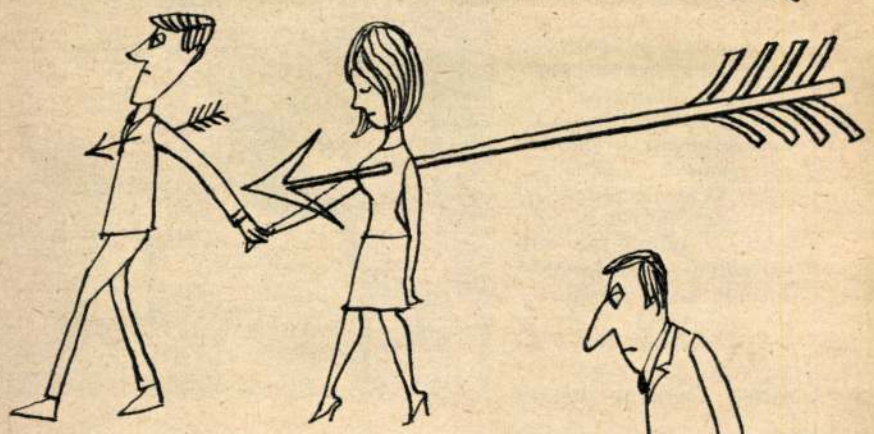

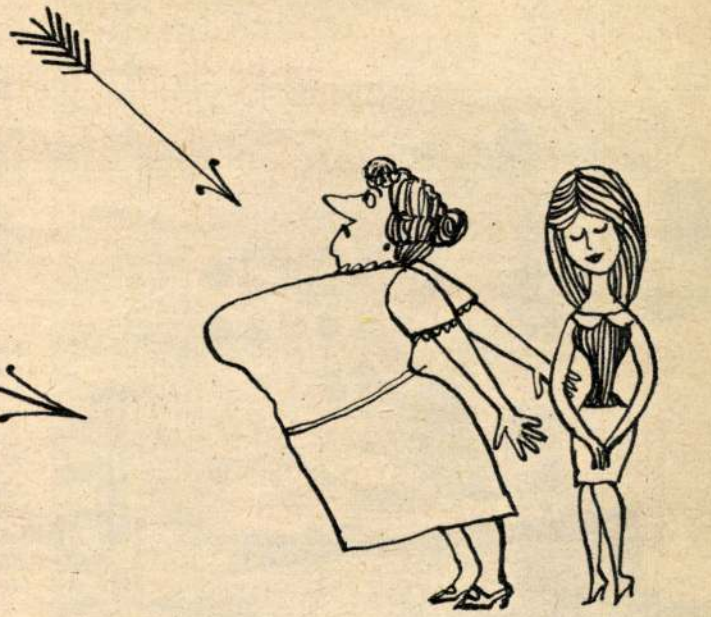

Kajún →

ságos, mint a csecsemő-röntgenállvány, mert gyors, mint az elektromágneses fémkutató, mert feltűnően nagy teljesítményű, mint a jénai Zeiss elektronmikroszkópja, vagy mert szellemesen újszerű, mint a lengyelek színes nagyító-objektívje, az már a technikai-kereskedelmi siker igen változatos természetrajzához tartozik. Egy-egy tekintélyes vásár, köztük a BNV is, kitűnő alkalom az ilyen siker-tanulmányokra.

Azért itt a „nyerőszám" korántsem olyan bizonytalan, mint a lottón. Csaknem bizonyos például, hogy *ezek* a számok kivétel nélkül nyernek, és nem érdektelen, hogy éppen a Budapesti Nemzetközi Vásáron fénylik fel a csillaguk. **(b. j.)**

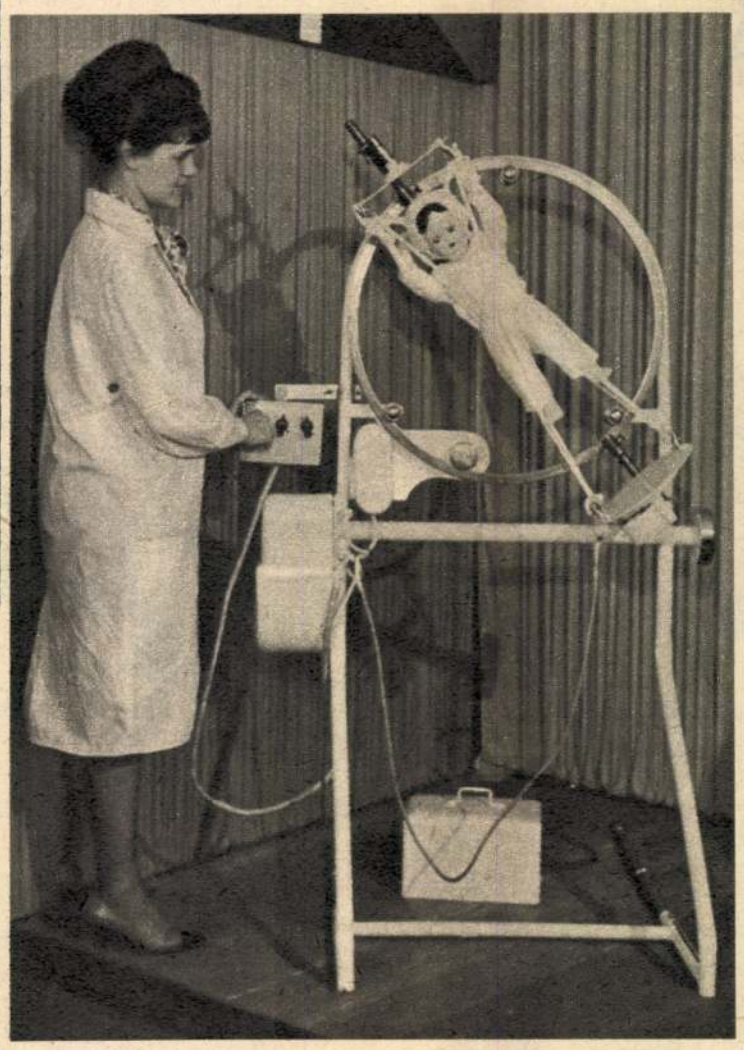

Gépesített röntgenasszisztens. Nem kell többé ölben, kézben tartani a csecsemőt röntgen-felvétel közben, nem éri többé ártalmas sugárzás az ápolónőt, az orvost, a röntgenasszisztenst. Dr. Páldy László és Kovács István érdekes új találmánya lehetővé teszi, hogy különleges ruházatban, a fémgyűrűs állvány korongjai közé „bekötve", világítsák át a csecsemőt bármilyen közönséges röntgenkészülékkel. Egy-két kapcsolás a szabályozó gombokon, s a berendezés két villanymotorja halk surrogással tetszőleges helyzetbe fordítja a gyermeket, anélkül, hogy a vizsgálóorvosnak a sugártérbe kellene nyúlnia.

Az angol Measuring and Scientific Equipment Ltd. nagy teljesítményű, gyors működésű hűtő centrifugája. Az effajta bonyolult berendezés ma már nélkülözhetetlen a biokémiai, bakteriológiai, virológiai, patológiai, gyógyszertani kutatásokhoz és az ipar sok ágában. 1500 milliliternyi anyagot lehet egyszerre centrifugálni vele, a percenkénti sebesség elérheti a 18 000 fordulatot, s olyan centrifugális erő hat a vizsgálati anyagra, amely a nehézségi gyorsulás 40 ezerszeresének felel meg.

VÁRHELYI TAMÁS összeállítása
SZILVÁSY Z. KÁLMÁN felvételei

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1965 MAJ 25

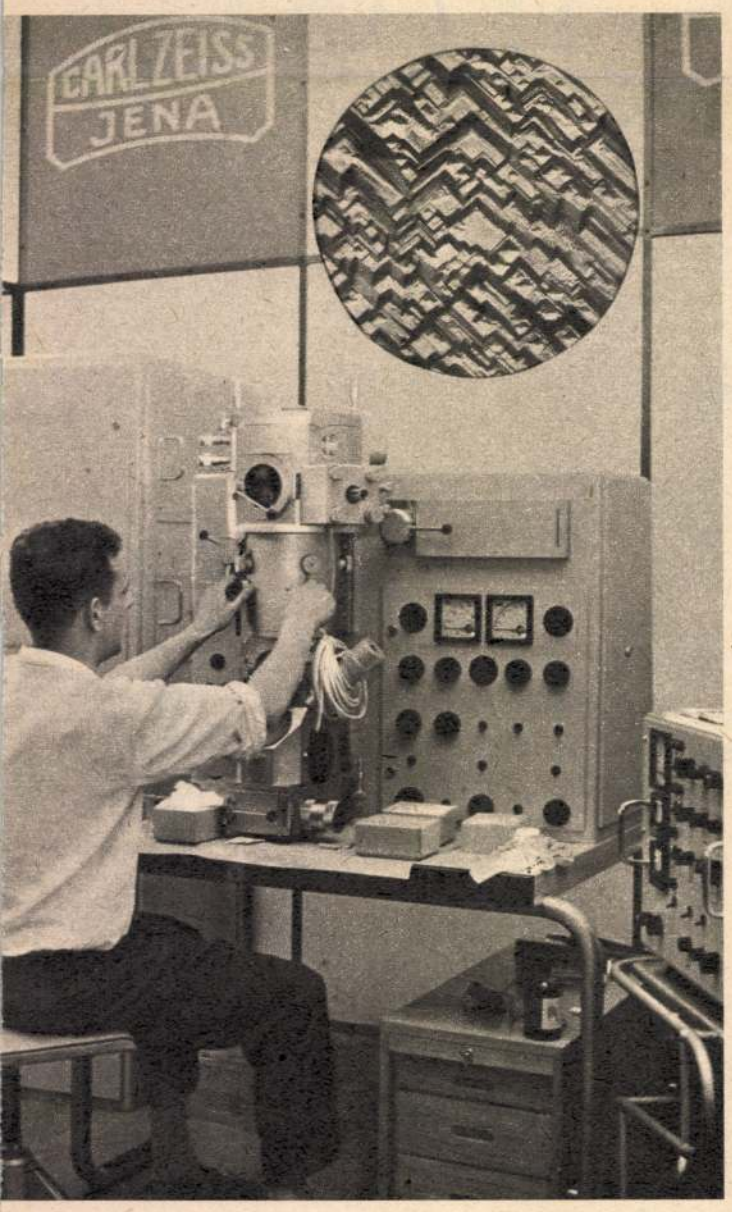

Mindentudó elektronmikroszkóp. Ablakot nyit a parányok világába a jénai Zeiss-gyár egyedülálló új gyártmánya, az EF 4 típusjelzésű elektronoptikai „kombinát". A különböző kiegészítő szerkezetekkel úgyszólván valamennyi elektronmikroszkópos eljárás elvégzésére felhasználható berendezés gyorsan és egyszerűen állítható át az egyik eljárásról a másikra, teljesítménye hatalmas, működése rendkívül gazdaságos.

A képen a műszer egyik produkciója is látható: az alumíniummal begőzölt termisztor felülete tizenháromezerszeres nagyításban.

Van-e szög a tehén gyomrában? Néhány perc alatt megmondja a Csanda-Zalavári „kincskereső" műszercsalád újszülöttje: az állatgyógyászati elektromágneses fémkutató berendezés. A legelés közben lenyelt fémdarabok az állat pusztulását okozzák, ezért ilyenkor halaszthatatlan az állatorvosi beavatkozás. Az új magyar találmánnyal az állatorvos azonnal megállapíthatja az idegen fémtárgy jelenlétét, helyét és méretét. A mindössze két kg súlyú, telepes, hordozható szerkezet mutatós műszerrel is és a fülhallgatóban felhangzó hangokkal is jelzi az idegen fémtárgy helyét.

Színes nagyítás egyetlen objektívvel. A Lengyel Népköztársaság anyagából a „Janpol-Color" nagyítóobjektívet csodálják meg a látogatók. A világviszonylatban is jelentős fotótechnikai újdonság a „Krokus" típusú lengyel nagyítógépekhez készült, de megfelelő közgyűrűvel más típusú fotónagyítókhoz is felhasználható. Fekete-fehér és színes nagyításokat lehet vele készíteni. Színkorrekció, színkeverés magában az objektívben elvégezhető. Négy beépített színszűrője van: két sárga, egy kékeszöld és egy bíborvörös.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kaján Tibor

ÉLET ÉS IRODALOM

1960 MÁJ 20.

/117

Vertes

Kaján Tibor rajza

/ 11

Stanio előad hogy nem an miatt szidja a azt fejtegeti, témát feldolgo. rippina, Germanic. nek bosszúja férje meggyilkolásáért s összeesküvés Tibérius ellen, akit bűnösnek tart — a lap szerint érdektelen, s a közönségnek, Corneille és Racine mellett nem hiányozna Cyrano, mint szerző.

Új lengyel opera

A Sztanislaw Moniuskóról elnevezett poznani Operában nemrégen bemutatták Witold Rudzinski Párizs parancsnoka című operáját. A librettót Tadeusz Marek írta. Az opera az 1871. évi párizsi kommünből meríti témáját és feleleveníti Jaroslav Dombrowski, lengyel tábornok hősi harcát és halálát.

művész volt. értelmiség fo radalom után nyúlt ehhez a vetélytársai vo szej Tolsztoj Olesa nem m télkedésben, s hogy számára nens önvallom lág embere; h kellett megá hogy a szoci nem álom, ner hanem kézzelf Az *Irigység* a lomellenes tar darcát ábrázol szonyok közöt az orosz iroc alakjának, a ber"-nek azt a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP
1987 DEC 15

MEGLEPETÉS SZILVESZTERRE

Nagyágyút ígér a Csúzli

32 oldalas revü a karikatúra-kiállításra

„A karikaturista nem talál ki semmiféle nevetséges vonást róla, csak felfedezi."

Az emblémán három ceruza csúzlivá áll össze. Egy láthatatlan kéz a papíron túlnyúlva már készenlétben tartja a lövedéket. Gombostűt, vagy kavicsot? A nevetőizmokat, vagy a jómájunkat veszi célba? Ez mindaddig titok, míg fel nem nyitjuk a még nyomdaszagúan friss *Csúzlit, a karikaturisták holnap megjelenő 32 oldalas, színes külön-revüjét.* A műfajhoz képest kissé ártatlannak és szerénynek tűnik a cím. Vagy ez önirónia?

TEREPSZEMLÉN A VEZÉRKAR

— Mesterségünk a tiszteletlenség. Miért tisztelnénk éppen önmagunkat? A Csúzli egyébként csak előleg, ízelítő. Az ágyúval december 30-án rukkolunk ki, a Műcsarnokban nyíló országos karikatúra-kiállításon.

A háromtagú vezérkart — *Kaján Tibort, Mészáros Andrást* és *Szűr-Szabó Józsefet* — ma délelőtt a készülődés színhelyén értük utól.

— Egy kis terepszemle. Mint rendezők, kissé kijöttünk a gyakorlatból, 12 évvel ezelőtt volt a legutóbbi kiállításunk. Nem sokkal később le is bontották a Nemzeti Szalont...

— *Gondolják, hogy ebben valami szerepük volt?*

— Lehet, hogy az öreg épület nem bírta ki ezt a rakoncátlan műfajt. De szerencsére a Műcsarnok sok mindent kibír. Termeiben ezúttal a karikatúra műfaja önmagát teszi mérlegre. Semmiféle előírás, vagy szerkesztői szempont nem irányította a ceruzákat, valamennyi szerző önálló alkotóként választotta témáját, döntött ilyen, vagy olyan szemlélet- és kifejezésmód mellett. A kiállítás néhány eddig ismeretlen fiatal tehetség felfedezését is ígéri.

SZÖVEGMANKÓ NÉLKÜL

— *A „megmérettél..." után merre lendült a mérleg nyelve?*

— A világjelenségekre reagáló modern látásmód, az intellektuális képi fogalmazás jellemzi a kiállítás anyagának jó részét. Az illusztratív karikatúra egyre inkább háttérbe szorul, a műfaj saját nyelvén beszél, nem támaszkodik szövegmankókra. Az újabb és újabb híveket hódító jelszó: mindent vonalban!

— *Ez egy kissé fenyegetően hangzik. Az agytorna mellé nem kapunk a könnyűnek hitt műfaj könnyű műfajából?*

— A karikatúra műfaját igyekeztünk komolyan képviseltetni, de nem annyira, hogy a humortól mentes legyen. A beérkezett 850 rajz közül 41 karikaturista több mint 300 munkáját állítjuk ki — lehet és szabad is tehát nevetni.

KLASSZIKUS MEGNYITÁS

— *Meghökkentés?*

— Szokatlan méretek, szokatlan vállalkozások és a nálunk először bemutatkozó tárgy-karikatúrák. A megnyitón egyébként a műfaj klasszikusa, Honore Daumier vállalta az ünnepi beszédet.

— *Előérzetük?*

— Egyik humoristánk szavait idézzük: nehéz karikatúrával babérokat szerezni, mert a zsüriben a modellek ülnek.

Bársony Éva

keltségi rendszernek a vállalati nyereséget kell központba állítania. Egyes tanácsi vállalatok sajátos jellegüknek megfelelően kedvállalatot, a
az autóbusz
érdekű vasú
vállalat össz

Légitámadás Hanoi ellen

Hanoiban a helyzet feszült — jelenti a VDK fővárosából a TASZSZ szovjet hírügynökség. Reggel óta szünet nélkül szólnak a légvédelmi szirénák. Az amerikai repülőgépek többször repültek el a város közvetlen közelében, délben pedig az amerikai légierő tömeges légitámadást hajtott végre Hanoi ellen.

Itt tegnap
és fotoriporterek hada várta Konstantin előre bejelentett sajtóértekezletét, amelyet azonban az utolsó pillanatban lefújtak. Az újságíróknak csak az egyik attasé nyilatkozott, aki közölte, hogy a király „egy-

Jégzajlás a Dunán

December az első hóval a folyókra, a vizekre elhozta a jeget is. Teljes magyar szakaszán zajlik a Duna, ahogy a vízügyi szakemberek mondják: szórványos jégzajlás ez, viszi a táblákat. A Tiszán már többhelyütt *álló jég feszül a partok közt.* Ilyen a 652 és 700 folyamkilométer közti szakasz, ez a felső részen a határ közelében van, és az 550—622 folyamkilométer közti szakasz Tiszabercel, Dombrád vidékén. A jég vastagsága már sok helyen eléri az öt centimétert is. A Tisza mellékfolyóin — a Krasznán, a Hernádon, a Zagyván, a Berettyón, a Körösökön — teljes szélességében áll a jég.

A Velencei tó is befagyott: jégpáncéljának vastagsága 5 centiméter. A Balatonon most kezdődik meg a jégképződés.

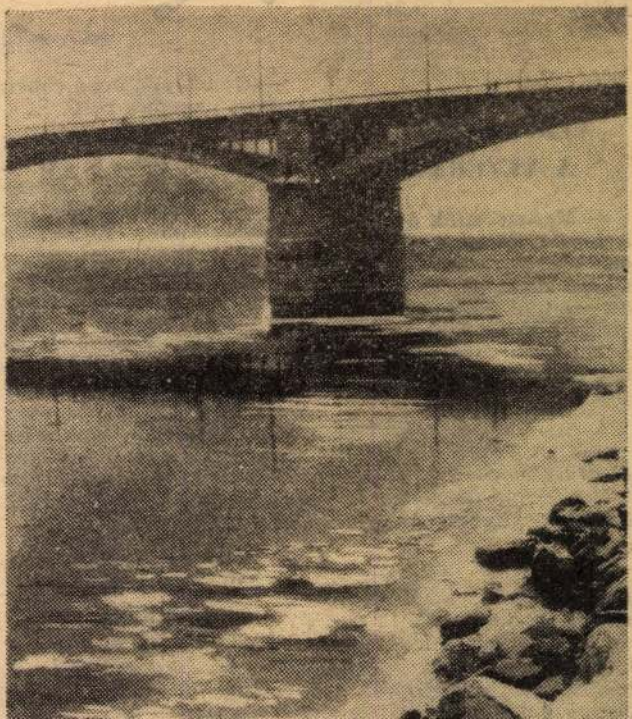

Időjárás

Rajzolok, tehát vagyok

Kaján Tibor humorról, karikatúráról, értékekről

P. Szabó Ernő

Fej és írás címmel látható kiállítása a Petőfi Irodalmi Múzeumban *Kaján Tibornak*, a magyar karikatúra egyik meghatározó jelentőségű képviselőjének. A falakon a magyar irodalom jelességeit ábrázoló rajzok, a terem közepén hatalmas ceruza, amely mintha egyik legutóbbi kötetének címét idézné: Rajzolok, tehát vagyok. Nem mindegy persze, hogyan rajzolok. A hatalmas ceruzán 2B-s jel van, mintha jelezné, Kaján szemléletét mindig az „érted haragszom, nem ellened" alapállása határozta meg. De sokan sokféle módon gondolkodnak ma a humorról, karikatúráról, értékekről. Arról, mit is jelent az, hogy a karikatúra „ellenzéki műfaj".

– A karikatúra feladata az, hogy a hatalom birtokosai önkorlátozását számon kérje. A mindenkori hatalomnak kell a körmére néznie, mármint a politikai karikatúrának, mert persze egyáltalán nem csak politikai karikatúra van. Viszont a lapokkal az utóbbi években nem tudok kulturális karikatúrát elfogadtatni. Természetes, hogy a rendszerváltozás utáni első években minden a politika körül forgott, de eltelt tíz év, és a művészetnek a saját arcát kell megmutatnia, nem pedig fél szemmel a politikára figyelnie. Nem hiszem, hogy a hatalom képviselői ezt kívánnák, hiszen tíz év alatt egyetlen ilyen természetű tiltakozás volt karikatúraügyben, *Torgyán Józsefnek* köszönhetően. Gyakran fölmerül az a fogalom, hogy „gyilkos karikatúra". Én szeretném a gyűlöletet elválasztani a kritikus szemléletmódtól. *Ady Endre,* aki ostorozta kora állapotait, aligha gyűlölt valakit. A gyűlölködő karikatúra nem jó. A magyar humornak olyan nemes hagyományai vannak, amelyeket *Kosztolányi, Karinthy, Heltai Jenő* életműve formált, de a humor *Csokonai Vitéz Mihály* műveiben éppen úgy meghatározó, mint mondjuk *Tömörkény* írásaiban. Nekem azonban a magyar ironikus hangvétel alappéldáját *Madách Imre* Lucifere jelenti. Ennél nem szabad lejjebb adnunk.

– Egyik legutolsó karikatúrájának hőse, Márai Sándor ugyancsak nagy mestere volt az iróniának…

– Így van. A humor nem valami megsemmisítő dolog. Ilyen nincs is, ami ilyen, az nem humor. A humor segít abban, hogy az ember a legnehezebb helyzetben is megőrizze a méltóságát. A lélek védekezése és megkönnyebbülése a humor, elviselhetővé teszi az életet.

– Miért van hát, hogy sokan, akik a humorból élnek, mindig csak „arra" gondolnak? Borítékolni lehet például, hogy a Heti Hetes melyik szereplője a műsor hányadik percében említi meg mindig ugyanannak a közéleti szereplőnek a nevét.

– Nem nézem ezt a műsort. Egyszer belenéztem, mert beszéltek róla, de az a véleményem, hogy ordítva nem lehet poénokat mondani. *Kellér Dezsőről* nem tudtam elképzelni, hogy hasonló hangnemben beszélt volna, még kevésbé, hogy *Békeffy László* megemelte volna a hangját, amikor sziporkázó elmésségeit elmondta. A humor csöndes, a legcsöndesebb műfaja a karikatúra.

– Lehetséges, hogy azok látják ezt másként, akik a lapokat irányítják, tény, hogy a kulturális karikatúra ma fehér hollónak számít. De van, jelzi ezt az is, hogy az ön kiállításán a legutóbbi időben készült rajzok is szerepelnek.

– Rajzok születnek, s éppen ezért örültem a Petőfi Irodalmi Múzeum kínálta lehetőségnek, hogy régi és új irodalmi karikatúráimat bemutassam. A kiállítás címe Fej és írás, mivel elsősorban portrékarikatúrák vannak a falakon, a rajzok pedig a költészettől a prózán át a színházig minden olyan területet átfognak, amely az irodalomhoz kötődik. A rajzok a portréba valamit belecsempésznek a sorsokból, az életművekből is.

– Például megmutatja a matrózblúzzal, hogyan maradhatott meg örök kisgyermeknek Weöres Sándor…

– Ennek a rajznak szép volt a fogadtatása valamikor, ahogy néhány olyan művemnek is, amelyet én nekrológkarikatúrának nevezek, mivel olyan alkotót mutatott be, aki tiszteletre méltó életművet hagyott maga után. Ha végiggondoljuk, hányféle megjelenési formája van a karikatúrának, látjuk, nem csak támadni tud. Sokan kifejezetten kombattáns műfajnak tartják, szerintem azonban arra is képes, hogy felemeljen valakit. Sőt a politikai karikatúrával kapcsolatban is úgy vélem, hogy az a politikus, akiről nem készül karikatúra, nem is rúghat igazán labdába. Akiről viszont elkészült az első karikatúra, az már valaki… Egy dologgal védekezhet valaki a karikatúra ellen, ha feltétlenül védekezni akar: nem vesz róla tudomást.

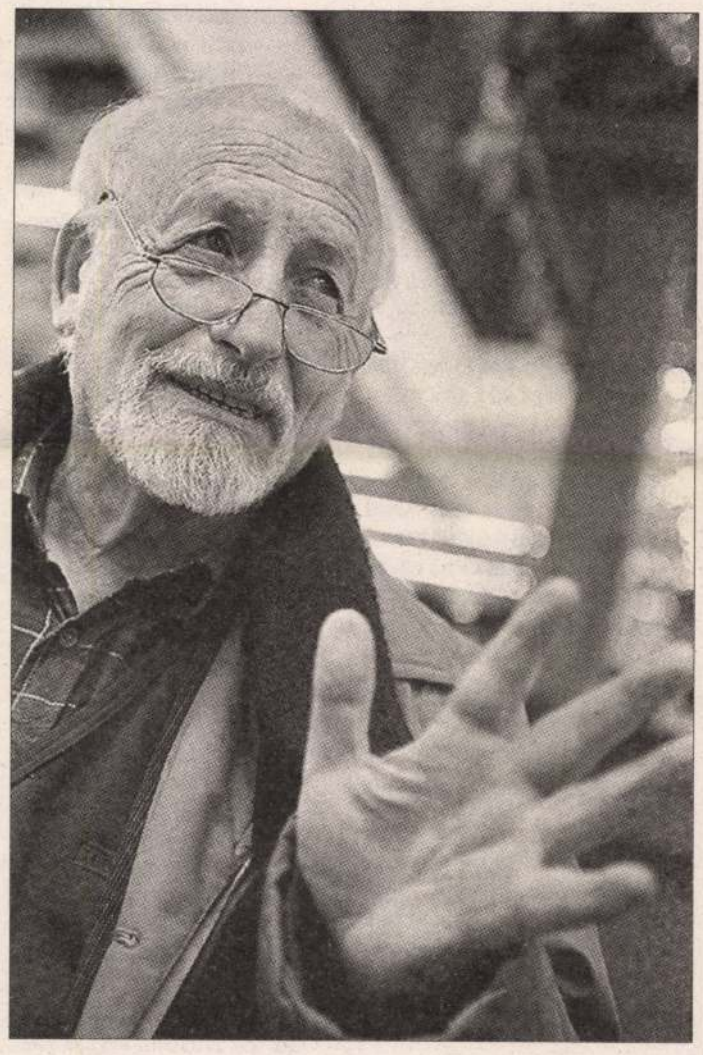

„A magyar humornak nemes hagyományai vannak" FOTÓ: TÓTH TIBOR

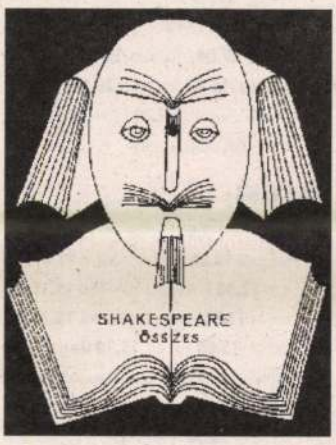

– Jó másfél évtizeddel ezelőtt ön a karikatúra családfáját is megrajzolta, a vezércikk-karikatúrától a comicsig rendszerbe állítva az irányokat.

– Ma is úgy látom, hogy a karikatúra éppen olyan összetett, mint a többi művészeti ág. Gyermekkoromban éppen a sokfélesége miatt szerettem bele. E sokféleségben a költészethez hasonlítom, ahhoz hasonlóan tud a dolgok lényegéhez közelíteni. Van esztétikája, vannak törvényei, s persze vannak művészi kritériumai is. Én rajztudásom gyatraságát látva iratkoztam be 1945-ben a Képzőművészeti Főiskolára, ami nem jelentette azt, hogy a legjelesebb művészek közé tartozó mestereim el tudtak volna csábítani a karikatúrától. A humoros rajz nem könnyű műfaj, hiszen elvont gondolatokat kell néhány vonással kifejeznie. Nincs is nagyobb elismerés a karikaturista számára, mint ha régi rajzaira emlékeznek. Ilyen néha előfordul, és ez boldogabbá tesz, mint a kitüntetések.

– A közönség szereti a humort, a karikatúrát, jelzi ezt a sok látogató a Fej és írás című kiállításán is. Készül-e új tárlatra?

– Nem szoktam ajánlkozni, bár örülök a nyilvánosságnak. Például annak, hogy a tavalyi frankfurti könyvvásárra megjelent az Apropó kultúra című kötetem, előtte pedig a Rajzolok, tehát vagyok. Nem politikai, hanem meditatív rajzok vannak bennük, én inkább ezt a szót használom, mint a filozofikust, mert az nagyképű. A rajznak az a feladata, hogy meditációra késztesse nézőjét, s megmutassa a rejtett összefüggéseket. Ilyennek kell lennie a jó politikai karikatúrának is. A világ olyan nagy lapjai közölnek karikatúrát a címlapon, mint például a Times vagy a Newsweek, ami azt jelenti, hogy a jó, szellemes rajzokra nagy az igény. A vasfüggöny idején mi a humort is másként éltük meg, de alapjában véve összetartozunk, s nyilván itthon is újra egyre nyilvánvalóbbá válik majd, hogy a karikatúrát ereje, szókimondása, igazságkeresése, művészi megjelenése minősíti.

Rovatvezető: Vereckei Zoltán

Hétvégi televízió- és rádióműsor

A rádió- és a televízió-műsorok részletesen és ajánlóval a keddenként megjelenő, színes, 32 oldalas **MŰSORÚJSÁG** című mellékletünkben olvashatók.

SZOMBAT

m1: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **7.25** Gyerekeknek! **7.50** Jó reggelt adj, Istenem! **8.00** Aranyfüst **9.25** Hol-mi? **9.50** Zanzibár **11.00** Menekülés az arany földjéről **12.01** Hírek **12.10** Bravo Tv **13.05** Drukk! **14.00** Kincses kolostorok **14.30** A kölcsönkapott Föld **15.00** Századunk **15.30** Háló **16.00** TS: teremlabdarúgó-bajnokság **18.00** Bajnok **18.35** Luxor-show **19.21** Szót kér a természet! **19.30** Híradó este **19.50** Sporthírek **20.05** Új Szeszélyes évszakok **21.00** Menekülés New Yorkból **22.45** 1492 – A Paradicsom meghódítása

m2: **5.45** Agrárvilág **6.00** Ma reggel **7.30** Rosszcsont kalandjai **8.25** Roma Magazin **8.50** Domovina **9.15** Srpski ekran **9.40** Unser Bildschirm **10.05** Hrvatska kronika **10.35** Ecranul nostru **11.00** Rondó **11.25** Együtt **11.50** Néprajzi értékeink **12.05** Családfa **12.35** Szószóló **13.05** Fogadóóra **13.30** Magyarok a Mt. E.-n **13.55** Nemzeti értékeink **14.05** Zanzibár **15.15** Szilveszter újra! **16.10** KFT-koncert **17.05** Az elátkozott XX. század **18.00** Kaviár és lencse **19.30** Esti mese **20.00** Híradó este **20.30** Magyar Szalon **20.55** Női tőrvilágkupa **21.25** Nemzeti Táncszínház **22.20** Újévi hangverseny

DUNA TV: **5.10** Vatikáni Rádió **5.30** Indul a nap **7.05** Papírsárkány **9.10** Hej, hej, helyes beszéd! **9.20** Nyelvőrző **9.35** Ami igaz, az igaz **9.50** Klub.dunatv.hu **10.20** Aula – Ifjúsági híradó **10.55** 25. szélességi fok **11.50** Híradó **12.05** Népszerű melódiák **12.10** Iste kezében **12.40** Beszélő emlékházak **13.10** Varieté **14.05** Navigátor **17.00** Agatha Christie: Miss Marple **18.00** Híradó **18.30** Mese **19.00** Zöld kalendárium – Equator Club **19.30** Tom, Dick és Harriet **20.00** Cadillac Man **21.35** 100 éve történt **21.45** Híradó, sport **22.00** Szorul a hurok **23.35** Folkest – Népzenei koncertek

RTL KLUB: **6.30** Ünnepnaptár **7.00** Kölyökklub **9.45** Disney-rajzfilmek **10.30** Ausztrál expressz **11.20** Csak egy szavadba kerül! **11.25** Nemek harca **12.20** AutóMánia **12.50** Csak egy szavadba kerül! **13.00** Híradó **13.10** Országház **13.35** Barátok közt **15.40** Föld 2 – A világűr Robinsonjai **16.25** Kung-fu **17.05** Csíííz! **17.40** Melrose Place **18.30** Híradó **18.50** Fókusz Plusz **19.20** Párizs–Dakar rali **19.25** Pasik **19.50** Katicák, avagy hajrá, csajok! **21.20** Heti Hetes **22.20** Párizs–Dakar rali **22.50** Híradó **23.10** Álmodik a nyomor

tv2: **6.30** tv2-matiné **8.45** Cartoon Network **10.55** Az ifjú Herkules kalandjai **11.25** Szupersztárok **12.20** Vadvilág **13.10** Kérek egy kocsit **14.00** Az ifjú Indiana Jones kalandjai **14.55** Címlapsztori **15.35** Egyről a kettőre **15.55** A szupercsapat **16.50** Providence **17.40** Csillagkapu **18.30** Tények **19.00** Villám Spencer – A karibi őrangyal **20.00** Mélypont **21.55** Lázadás a Marson **23.35** A gonosz árnyékában

KOSSUTH: **4.34** Határok nélkül **5.00** Reggeli Krónika **5.40** Házunk tája **8.06** Kopogtató **8.53** Fúvon az énekem... **9.05** Családi tükör **9.35** Kézjegy **10.05** Szombat délelőtt **12.00** Déli harangszó **12.30** Faluról falura **13.04** Új Zenei Újság **13.40** Világstúdió **14.05** Oxigén **15.04** Irodalmi Újság **16.00** Tizenhat óra **17.30** Népzenei portré **18.20** Elő-futam **18.25** Szemle **19.05** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Ifjúsáv **20.04** Aranyemberek **20.35** Rádiószínház **21.04** A Lánchíd regénye **22.20** A 23. óra **23.04** Régi, ritkán hallott és új felvételeiről beszél Győrivánvi Ráth György **0.10** Himnusz

PETŐFI: **4.32** Hajnali dallamok **6.03** Pax rádió **6.35** Sportszombat **8.00** Hazai slágerkívánságok **9.05** Kabarészeparé **10.00** Komolytalan **11.07** Slágerrandevú **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.15** Daráló **13.45** Ízes történetek **14.00** Szívküldi... **15.08** Kedvenceink kedvencei **16.00** Operettparádé **17.05** Hogy tetszik lenni? **17.30** Varázsnaptár **18.30** Sportkoktél **21.04** Nemzedékek népzenéje **22.00** Kulissza **23.15** „Egy hazában" **0.00** Éjfél után...

BARTÓK: **8.06** Pódium **9.16** Film **10.05** Hangfelvételek felsőfokon **11.27** Barokk kamarazene **12.53** Repríz **14.05** Hangvarázs **15.25** Operakarmesterek **16.05** A Bartók rádió klubja a Győri Filharmonikusokkal **18.05** A mikrofonnál Kroó György **19.00** Verdi: Don Carlos **20.45** Stúdióbeszélgetés **22.25** Nádas Péter: Mese a tűzről és a tudásról **23.30** XVIII. századi szonáták

VASÁRNAP

m1: **5.45** Gazdatévé **6.00** Ma reggel **7.35** „Így szól az Úr!" **7.45** Gyerekeknek! **8.05** Vasárnap sziget **9.30** Főtér **10.45** Faluház **11.00** Az év kezdetén **12.01** Hírek **12.05** Delta **12.40** Csendül a nóta **13.10** A jog hálójában **14.00** TS: teremlabdarúgó-bajnokság **16.05** Örömhír **16.35** Koffer **17.05** Andromeda **17.55** Ismeretlen ismerősök **18.30** Híradó este **18.50** Sporthírek **19.00** A Hét **19.50** Slágertévé **20.45** Ötcsillagos Találkozások **21.15** Bercsényi huszárok **22.30** Kormorán: Tiltott dalok tiltott hangszereken **23.25** A birodalom romjai

m2: **5.45** Gazdatévé **6.00** Ma reggel **7.35** „Így szól az Úr!" **7.40** Örömhír **8.05** Maradj velünk! **8.15** Katolikus krónika **8.40** Mai hitvallások **9.05** Tanúságtevők **9.35** Mazsola **9.45** Vasárnap sziget **11.05** Zenebutik **12.01** Aranyfüst **13.25** Főtér **14.40** Kisokos **15.05** Úton **15.30** Automobil **15.50** petrovics Emil: I. kantáta **16.05** TS **17.45** Faluház **18.00** Héthatár **18.50** Szilveszter újra! **19.40** Ars Hungarica **20.15** Híradó este **20.40** TS **21.10** A Hét **22.00** Casino

DUNA TV: **5.10** Vatikáni Rádió **5.30** Gazdakör **5.55** Kalendárium **7.05** Papírsárkány **8.35** Hej, hej, helyes beszéd! **8.45** Rendhagyó történelemóra **9.25** A szentek élete **9.30** Élő egyház **10.00** Caboto és az újvilág **10.55** 25. szélességi fok délre **11.50** Híradó **12.05** Muzsika-Szó **12.30** Családás **14.00** Csellengők **14.20** Emlékképek **14.40** Krisztus nyomában **15.15** Reneszánsz **16.15** Lyukasóra **17.00** Csengetett, mylord? **18.00** Heti Hírmondó **19.00** Tálentum **19.30** Mese **20.00** Manhattan **21.35** Dunasport **21.50** Beavatás **22.05** Álombrigád **23.50** Vers

RTL KLUB: **6.30** Összefüggések **7.00** Kölyökklub **10.25** Második csók **10.50** Jesse **11.20** Csa egy szabadba kerül! **11.25** Legendás emberek **12.20** Receptklub **12.50** Csak egy szavadba kerül! **13.00** Híradó **13.10** Nyaraló gyilkosok **15.10** Golyóderbi **15.35** Doktorok **16.20** Az elveszett világ **17.15** Melrose Place **18.30** Híradó **18.50** Akták **19.45** Párizs–Dakar rali **19.50** Acélzsaru **21.25** Párizs–Dakar rali **23.40** Batman visszatér

tv2: **6.00** Reggeli gondolatok **6.30** Állatkert **7.00** tv2-matiné **8.45** Cartoon Network **10.50** tv2 sport **12.15** Utazás Gasztronómiában **12.45** Talpig pácban **13.15** Charlie – Majom a családban **14.10** Herkules **15.00** Mission: Impossible **15.55** V. I. P. – Több, mint testőr **16.45** Pacific Blue **17.35** J. A. G. – Becsületbeli ügyek **18.30** Napló **20.00** Flintstones **21.40** Magánórák **23.30** Vágyrajárók **0.00** Magyarország, holnap

KOSSUTH: **6.00** Vasárnapi újság **8.25** Édes anyanyelvünk **8.30** A múzsák kertjében **9.05** Világóra **10.04** Unitárius istentisztelet **11.05** Gondolat–jel **12.00** Déli harangszó **12.25** Harminc perc alatt a Föld körül **12.55** Vasárnapi levél **13.05** Névjegy **14.04** Szonda **14.35** Népdalkörök pódiuma **15.04** Aranyemberek **15.35** Művészlemezek **16.04** A Máltai Lovagrend vatikáni nagykövete **17.00** A mi időnk... **19.04** Sportvilág **19.29** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** János vitéz **20.04** Rádiófónia **21.05** Szivárvány **22.20** Közvetítés a Nemzeti Színházból: Oidipusz király

PETŐFI: **6.08** Jó reggelt, Európa **8.45** Sportreggel **9.05** A Magyar Rádió Karinthy Színpada **10.00** Gordiusz magazin **11.07** Csúcson **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.15** Gyíkocska **13.51** Magyar kuriózumok **14.21** Memoriter **15.08** Egy arc **15.30** Daráló **16.00** Poptarisznya **19.30** Drogambulancia **20.00** Prof. Kalmár György estébe hajló viszontagságos délutánja **20.50** A Balla Kvintett új albumából **21.03** Offenbach műveiből **22.00** Zene-terem **23.15** Arcok, emlékek **0.00** Éjfél után...

BARTÓK: **8.05** Miklósi András orgonál **9.05** Mesterművek mesterfokon **10.04** Új Zenei Újság **10.40** Borisz Godunov **11.05** A Zapolski Vonósnégyes játszik **12.06** Veress Miklós versei **12.54** Barokk muzsika **13.50** Hangok és visszhangok **14.05** Kamarazene **15.00** Jubilate Deo **16.05** A Kirov Színház Zenekara játszik **17.17** Trisztán és Izolda **18.05** Pianissimo **18.55** Kamarazene **19.35** A Budapesti Vonósok hangversenye **20.25** Veress Miklós versei **21.20** Csembalómuzsika **21.45** Anton Webern művei **22.29** Jessye Norman felvételeiből **23.00** Dzsessz

Feldúlt j

Új iparág kapott lábra és a hírek sze ban. A feltehetően a gazdasági rece üzlet szakemberei a különböző kaj leskednek. Közreműködésükkel há szakítanak, szerelmesek bizonytala kellemetlenné vált alkalmazottal munkaadóik.

G. Juhász Judit

A Wakaresaseyanak, azaz családdúlónak nevezett üzletágban hadseregnyi „szakember" foglalatoskodik. Valódi iparág, amely emberi érzelmekkel és kapcsolatokkal manipulál. Képviselői mindennemű kapcsolat szétdúlásához értenek, és munkájukért egyszerűbb esetekben legalább ötezer dollárt kapnak. Megunt feleségek, férjek eltávolítása esetén ennek többszörösét kérhetik.

vál tok tik cég és dol hál csc m és ku csc

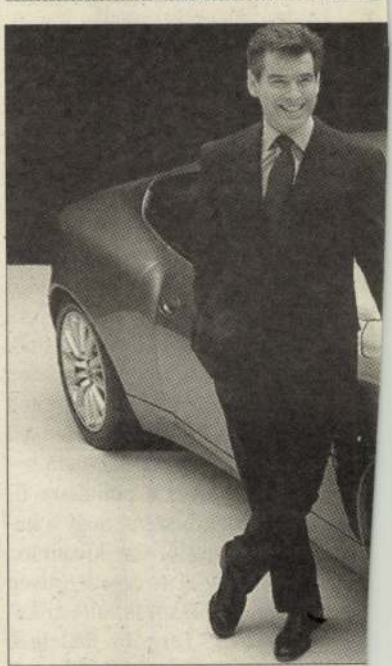

BOND TÁRSRA TALÁLT. Pierce Brosnan az új filmben

Nemzetkö

MTI–Grimm

Jövő hét hétfőn a világ különféle részein élő felperesek felsorakoztatásával nemzetközi pert indít a Bayer gyógyszergyártó vállalat ellen

A Kárpát-meden

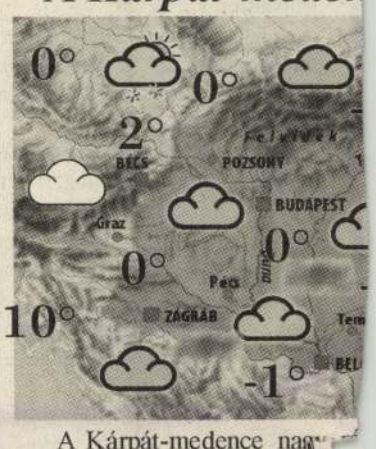

A Kárpát-medence nag párás, helyenként tartósan kulhat ónos szitálás vagy hó főként az északnyugati vidék szakadozzon a felhőzet. Szom több-kevesebb napsütésre.

Hójelentés

Bánkút	25 cm	Sniezka
Dobogókő	5-10 cm	Zakopane
Zebegény	folt cm	Rax
Kékestető	26 cm	Sonnblick
Galyatető	5-10 cm	Villach
Eplény	folt cm	Semmering
Chopok	95 cm	Tarvisio
Krompach	65 cm	Krvavec

Orvosmeteorológia: Nem várható

Légnyomás: alig változik.

Hőmérsékleti szélsőértékek Magyarországon:

Min: -24.8 °C Pilissz.kereszt 1987
Max 15.5 °C Letenye 1993

Magyar Nemzet

zik a jövedelmek
yek összhangját

T vezetőinek megbeszélése

környezetével együtt fölemelje — hangoztatta egyebek között. — A településfejlesztés előtt álló nagy feladatokat csak úgy oldhatjuk meg, ha tekintettel vagyunk a környezet harmóniájára, ha vállaljuk érte a küzdelmet.

Ezt követően *Gonda* György államtitkár, az OKTH elnöke nyújtotta át a Pro Natura-emlékérmet és Az emberi környezetért című kitüntetést azoknak, akik a környezet- és természetvédelem érdekében végzett munkájuk során kiemelkedő eredményeket értek el.

Pro Natura-emlékérmet kapott:

Balogh János akadémikus, Francia József, az OMFB főosztályvezetője, dr. Héder Sándor, a MÉM Erdőrendezési Szolgálat irodavezetője, Madas András nyugdíjas miniszterhelyettes, A. V. Szidorenko akadémikus, az MTA tiszteletbeli tagja, halála után, Tóth György, a szegedi Kiss Ferenc szakközépiskola tanára.

Az emberi környezetért kitüntetésben részesült:

Balázsfalvi Attiláné, az OKTH főelőadója, dr. Balogh Mihályné, a [illegible] Széchenyi István G[illegible] a Heves megyei KÖJÁL főmérnöke, Polyák László, a Környezetvédelmi Intézet veszprémi mérőállomásának munkatársa, Rózsavölgyi Imre, a Dél-dunántúli Regionális Vízmű Vállalat nyugdíjas igazgatója, Sárvári Márta, a Magyar Nemzet munkatársa, Sircz János, a SZOT Munkavédelmi Intézete tudományos osztályvezetője, Szabó László, a Környezetvédelmi Intézet debreceni mérőállomásának technikusa, Szinetér Miklós, a körmendi általános iskola tanára, dr. Tóth Albert, a Szolnok megyei tanács művelődési osztályának szakfelügyelője, Varró Gusztáv, az OTP Fejér megyei Igazgatóságának főelőadója, Várbíró György, az MSZMP Borsod megyei bizottságának munkatársa.

A Hazafias Népfront Országos Titkársága által alapított Széchenyi István Emlékplakettet *V. Nagy* Imre egyetemi tanár, a környezetvédelmi munkabizottság elnöke adta át. Több éves társadalmi munkája elismeréseként az emlékplakettet kapta:

A népfront mohácsi városi bizottsága, Maglód nagyközség népfrontbizottsága, a Környezetvédelmi Intézet szegedi állomása, a veszprémi erdőfelügyelőség, a Kossuth Lajos katonai főiskola, a Pannónia Filmstúdió kecskeméti műterme, a MO[illegible]

Kaján Tibor
Magy. Nemzet 83. VI. 4.

Magyar Nemzet

APRÓ KRÓNIKA

— **A napenergia hasznosításáról** tartottak tanácskozást Várnában a KGST-országok illetékes szakértői. Elfogadták egy kísérleti naperőmű felépítésének programját, s folytatják együttműködésüket a napenergia felhasználásához szükséges műszerek, berendezések és rendszerek gyártásában.

— **Többszörösére nőtt** az idén a múlt év hasonló időszakához képest a Dél-alföldi Árucsere-forgalmi Társaság jugoszláviai cégekkel lebonyolított határ menti árucseréjének értéke. A kölcsönös árucsere értéke az év végéig előreláthatóan négymillió dollárral meghaladja majd a múlt évit.

GENERÁCIÓVÁLTÁS

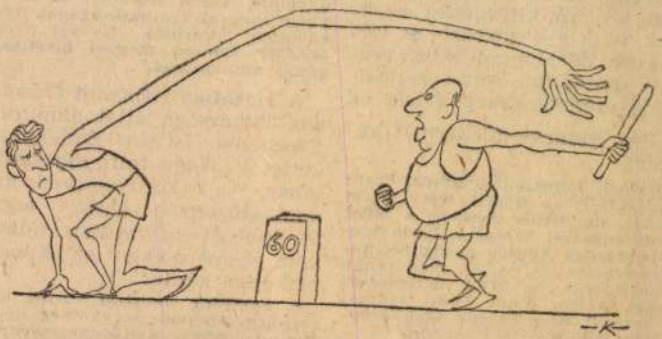

31

(Kaján Tibor rajza)

Kajan Tibor, karikaturista

KAJÁN **KNOW-HOW**

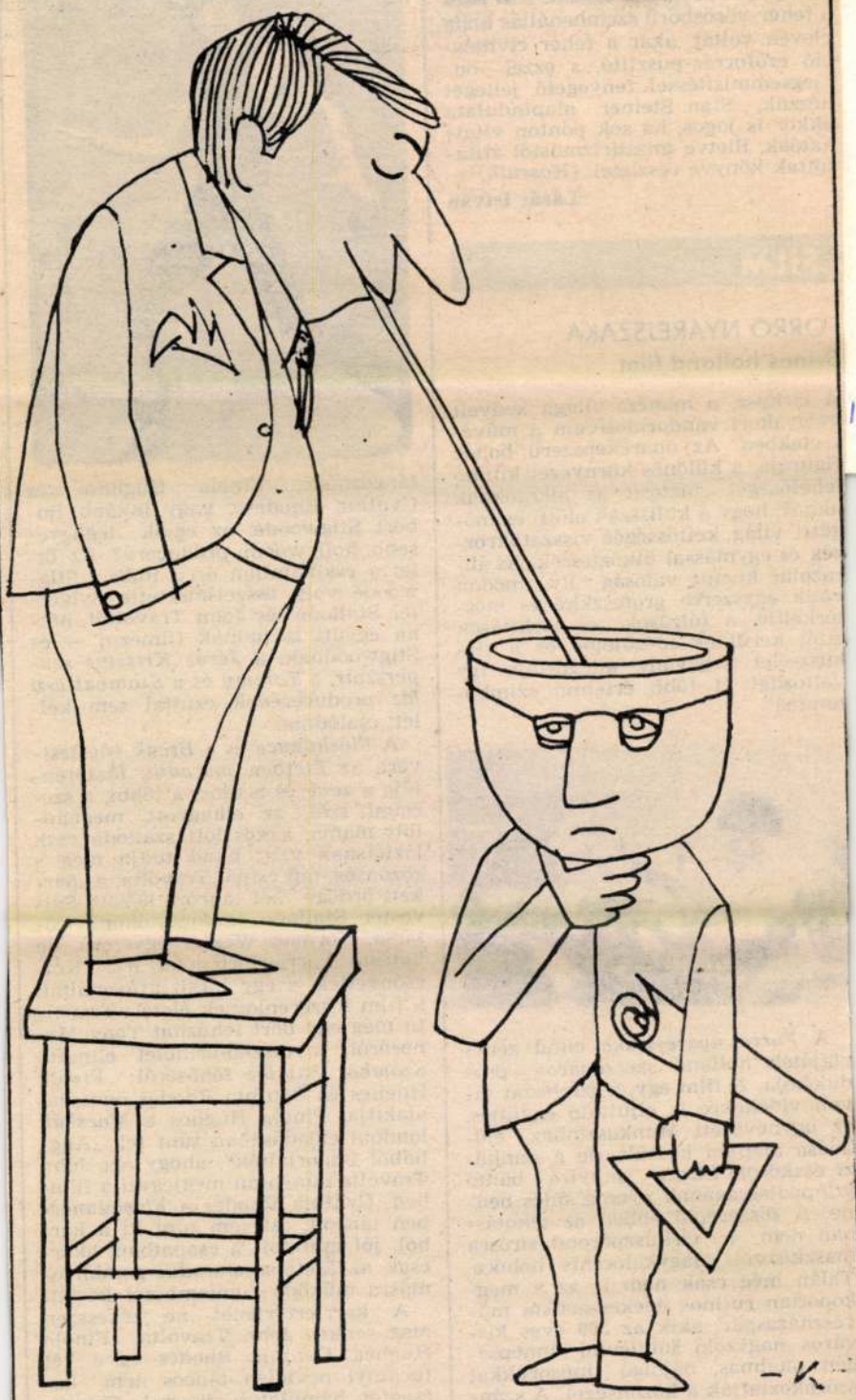

lehetőséget biztosít az alkotóknak ahhoz, hogy a kulisszák előtti és mögötti világ kettősségét visszatükrözzék és egymással ütköztessék. Az ábrázolni kívánt valóság ily módon válik egyszerre groteszkké és mesterkéltté, a túlzások és sarkítások ettől kerülnek idézőjelbe és a cirkusz-élet szokvány allegóriája így változhat át több értelmű szimbólummá.

A *Forró nyáréjszaka* című zenés vígjáték holland szerzőpáros produkciója. A film egy, a színházat távoli vidékekre is eljuttató együttes, az úgynevezett Munkaszínház előadása alapján készült, de a színházi eszközök filmen annyira bántó színpadiasságának nyoma sincs benne. A főszereplő ebben az alkotásban nem a cirkuszporond sírósra maszkírozott, nagykalocsnis bohóca. Talán még csak nem is az a megkopottan rutinos énekes-artista művészházaspár, akik az 500 éves kisváros nagyzoló jubileumi ünnepségén unalmas, bájolgó műsorukkal szórakoztatják a közönséget. A szándékosan rendkívül banális történet középpontjában a kisszerűség áll. Ettől válik groteszkké e két ember

táncosnője, Finola Hughesé és Cynthia Rhodesé, vagy inkább Robert Stigwoodé, az egyik legügyesebb hollywoodi produceré? Az ötlet a csalhatatlan orrú Robert Stigwoodé volt, összeismertette Sylvester Stallonét és John Travoltát, hátha együtt is tudnak filmezni — és Stigwoodnak, a *Jézus Krisztus szupersztár*, a *Tommy* és a *Szombat esti láz* producerének ezúttal sem kellett csalódnia.

A *Flashdance* és a *Break* édestestvére az *Életben maradni*, főszereplője a zene és a tánc, a többi, a szerelmi szál, az elhagyott, megbántott mama, a koszlott szálloda csak lazításnak van: hadd tudja meg a közönség, mit csinál Travolta, a „parkett ördöge" két táncóra között. Sylvester Stallone és forgatókönyvíró-társa, Norman Wexler egyszerű, de hatásos karriertörténetet írt. Kölcsönvették, s egy kicsit átformálták a film főszereplőinek életét: Travolta még egy bőrt lehúzhat Tony Manerón, a diszkó-őrületet elindító *Szombat esti láz* főhőséről: Finola Hughes és Cynthia Rhodes önmagát alakítja. Finola Hughes a *Macskák* londoni előadásában tűnt fel, „Angliából importálták", ahogy azt John Travolta gúnyosan megjegyzi a filmben, Cynthia Rhodes a *Flashdance*-ben táncolt, ott sem tűnt ki a karból, jól mutatott a csapatban, akár csak az *Életben maradni* gombnyomásra működő gumiemberei között.

A karriertörténet ne tévesszen meg senkit. John Travolta, Finola Hughes, Cynthia Rhodes és a két tucatnyi névtelen táncos nem kecsegtet bámulatos sikerrel. Csupán becsalogatják a nézőt a vörös ködbe burkolózó show-birodalomba —,

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas karikaturista

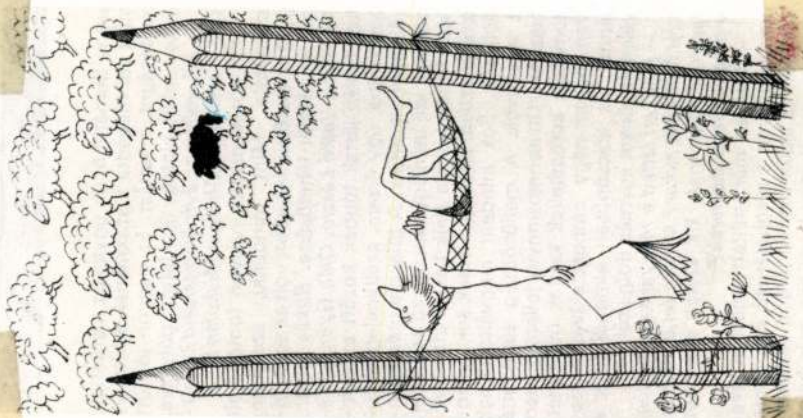

3 Kaján Tibor: A karikaturista nyaralása, tus, 27x15 cm, 1983

Művészet, 1984. febr. 17. old.

69° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

BORSA D'ARTE
VIA PIETRO MICCA 3
10121 - TORINO

LUG. 1969

AGO 69

A VARA SUPERIORE, sono stati premiati i pittori liguri Prian, Maria Araghi, Maffei, Palermo, Marisa Cipolla, Danovaro, Teresa Elary, Giura Tallone e Elisa Lacchini.

ALLA V BIENNALE DELL'UMORISMO NELL'ARTE, a Tolentino, il primo premio è stato diviso ex-aequo tra il cekoslovacco Adolf Born e il sovietico Leonid Soyfertis. Secondi, sempre ex-aequo, Francesco Leale e il cekoslovacco Stepan Bohumil; terzi, l'ungherese Kajan Tibor e il francese Jean Jacques Loup.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

KAJÁN TIBOR NÉGYSZÁZADOS

Megkerült tárgyak a peronon

A millenniumi földalatti szűk félóra alatt végigrobogja a Vörösmarty tér és a Mexikói út közötti távot. A peronokon néhány héttel ezelőtt megnyitott kiállítás megtekintéséhez ennél jóval hosszabb időre van szükség.

Ezért aztán a Budapesti Történeti Múzeum *A XX. század ujjlenyomata* című tárlatát – melyen mintegy száz tárgy fotóját és az ajánlók hozzájuk fűzött magyarázatát lehet megtekinteni – két módszerrel nézheti meg az ember. Felül egy szerelvényre a végállomáson, és minden megállónál kiszáll, tanulmányozza a kiállított darabokat, végül pedig visszafordul; vagy pedig bízik a jó szerencsében, hogy előbb-utóbb az összes peronra elvezérli a sors, és a vonatra vártában megnézheti a bemutató egy-egy szeletét. (Van persze harmadik megoldás is, igaz, az kevésbé plasztikus élményt kínál, hiszen hiányzik belőle a kisföldalatti hideget lehelő csempéje és az állandó huzat. A www.ujjlenyomat.budapest.hu címen az összes tárgy fellelhető.)

Korántsem meglepő, hogy a BTM felhívására válaszoló csaknem száz polgár túlnyomó többsége a saját XX. századából ajánlott valamilyen kiállítható tárgyat a szervezőknek. Az emlékezet talán rövidebb, mint gondolnánk: az a valódi élmény, amelyet mi magunk éltünk meg, esetleg ami a szüleinkkel történt. A nagyszülők idejét már alig-alig idézi valaki. Ebből adódik, hogy a kiállítás XX. százada tulajdonképpen két módon tárgyiasul. Egyrészről a megtapasztalt, illetve közvetlenül örökölt történelmi sorsfordulók jelennek meg a közszemlére tett tárgyakban, másrészt azok a személyes emlékek, amelyeket ki-ki a saját sorsán túlmutatónak érez.

Egy ilyen kiállítás természetesen nem festhet pontos képet arról, hogyan szemléljük mi, magyarok a történelmünket, de a tájékozódást mindenképp segíti. Az országimázs dinamikus formálói például aligha örülnek annak, hogy a javaslattevők komoly hányada a legtragikusabb idők emlékeivel jellemezné az egész századot. Paplanbrokátból szabott sárga csillagokkal, fegyverrel kikényszerített szabaduló levelekkel, élelmiszerjegyekkel, hadiárva- és hadiözvegy-igazolásokkal, orosz nyelvű rehabilitációs okiratokkal. A

Kaján Tibor íróeszközei

felajánlók szinte mind a saját fiókjukban kutakodtak. Ha mélyre nyúltak, vagonból kidobott, sebtiben lefirkantott üzenetre, börtönben írt búcsúlevélre, és olyan mosolygós érettségi tablóra is akadtak, amely csak úgy tarkállik a sárga csillagoktól. Még Mácsai István Nem, nem soha! feliratú Schuler-irónja mellett is ott a rajz, amelyet egy ilyen ceruzával készített a romba dőlt Lánchídról. (Nincs mit csodálkozni azon, hogy Kaján Tibor is őriz egy hasonlót. Igaz, neki De Gaulle-t ábrázoló golyóstolla is van, meg egy olyan irónja az 1968-as Csehszlovákiából, amelyről félig már le is faragták Dubcek és Svoboda arcképét.)

Talán abszurd, de tény, hogy ezt a hangulatot elsősorban azok a történetek és tárgyak oldják, amelyek az elmúlt évtizedeket idézik. Bár keletkezésük korszakát manapság elsősorban az átkos jelzővel illetjük, maguk a felajánlott darabok inkább szelíd iróniát sugallnak. A kiállítás leglelkesebb támogatója, Párti Jánosné hosszú listájáról választott SZTK-szemüveg például többet mond el a kádári éráról, mint több tanulmány: olcsó volt, nagyon csúnya, és járt mindenkinek. A Dalos György ajánlotta alumínium ételhordó egy életformáról mesél, Bodnárné Burcin Ágnes oklevele – amelyet a Lenin életéről rendezett versenyen nyert – a korszak rítusairól fest pontos képet. Haás Lajosné a család NDK-ból való hőszabályozós vasalóját kínálta föl: mint írja, az ország már nincs sehol, de a masina még mindig megbízhatóan működik.

A peronokon állva az ember bele-belekaphat a múltba. Megtudja, hogy az informatika egy börtönben működő kutatóintézetből indult hódító útjára Magyarországon, láthatja a kubai VIT-re készült, de később bezúzott Kádár-portrés pólókat, olvashat a fasori evangélikus gimnáziumról vagy a televíziós gerincvezetékek kiépüléséről. Sőt Tóth Imrének köszönhetően azzal is szembesülhet, hogy mű nem vész el, legfeljebb átalakul. Lám, ifjabb Stornó Ferenc is átdolgozta apja 1859-es Szent György-ábrázolását – 1919-ben a kor követelményeinek megfelelő május elsejei plakátot fabrikált belőle.

Az utazó ezenközben egy tanulsággal is gazdagabb lesz. Rájöhet, hogy híres ember és híres ember között nagy a különbség. Az egyiknek csak a saját főműve, legjelentősebb alkotása jut eszébe a XX. századról, a másik tágabb horizontra lát. Mint például Markó Iván, akinek A kalap című írása a tárlat egyik legmegragadóbb olvasnivalója.

Mindazoknak, akiknek nem áll módjukban végigjárni a kisföldalatti mind a húsz peronját, végezetül hadd meséljek el egy történetet. Kovács Mártontól olvastam, a Mexikói úti végállomáson. A história egy afféle civil elismerésről szól, pontosabban egy öreg bőröndről, amely tizenkilencedik éve száll évfolyamról évfolyamra egy székesfehérvári középiskolában. A mindenkori tulajdonos döntheti el, kinek adja, és az új birtokosnak sincs más dolga, mint ráragasztani elődje fényképét. Így megy ez mindaddig, amíg az alapító elsőszülött fia tizenhét éves nem lesz. (Most még csak az ötöt töltötte be.) A Bőrönd Tulajdonosok Baráti Társaságának tagjai addig is évente kétszer összejönnek, csak úgy, beszélgetni a világ folyásáról.

Jó, nem?

N. Kósa Judit

Képtelen és groteszk

Január 23-án reggel két televízió műsorában is Balogh István, a Gyermekrák Alapítvány vezetője és Burillák Attila, az APEH munkatársa nézett egymással farkasszemet a stúdióban. Nézve-hallgatva a két vitatkozó felet, nagyon elszomorodtam. Ilyen kicsinyes, parlagi vita méltatlan mindnyájunkhoz és különösen a közpénzeinket kezelő hivatalhoz. Aztán elgondolkoztam azon: hogy is van ez? Balogh úr nyilván valamilyen kis összeggel alapítványt tett. A jelek szerint saját maga kezeli a befolyó és kifizetett pénzeket. Ez szokatlan, hiszen egy alapítvány működtetéséhez kuratóriumot szokás életre hívni, annak van elnöke és tagsága, akik intézik az ügyeket. Miért maga az alapító ügyködik és vitázik a hatósággal, miért nem a kuratóriumi elnök? Gondolkodásra késztetett az is, hogyan képzeli a Gyermekrák Alapítvány vezetője egy százágyas új kórház felépítését? Nem elég szerezni valahol egy építési területet, és aztán majd lesz valahogy. Egy ilyen korszerű és a legigényesebb műszerekkel, eszközökkel felszerelt intézet szerény becsléssel is tízmilliárd forintba kerülhet.

Ezzel a szerencsétlen üggyel ugyanaznap foglalkozott a Népszabadság is. Féderer Ágnes, *Balogh István az APEH ellen* címmel megjelent írásából megtudtam, hogy Balogh István befektetőket is próbál találni kórháza megépítéséhez. Nem tudom, tisztában van-e azzal, hogy nincs a világon olyan tőkés, aki Magyarországra hozná úgy a pénzét, hogy abból olyan közkórház épüljön, aminek működtetését közpénzen lehet fenntartani éppúgy, mint bármely más egészségügyi intézményt. Az még elképzelhető, hogy magánklinika létesüljön olyan páciensek számára, akik ugyanolyan térítést tudnak fizetni a szolgáltatásokért, mint amit például egy kölni vagy párizsi intézetben kell. De hát akinek pénze van, az most is elviheti beteg gyermekét Kölnbe vagy Párizsba, ahol valóban nagyon korszerű onkológiai intézetek működnek.

Meglepett, hogy az Egészségügyi Minisztériumban egyáltalán szóba kerülhetett olyan szándék, hogy komoly összeggel támogassák a Gyermekrák Alapítványt; hiszen ha van ilyen célra pénz, miért nem adják oda azoknak az intézeteknek, amelyek napi munkájuk és hivatásuk szerint gyógyítják a beteg gyermekeket? Vagy úgy gondolta valaki, hogy Balogh úr, aki sem nem orvos, sem nem rákkutató, jobban tudja, milyen műszerekre, eszközökre van szüksége az egészségügynek?

Domonkos István
Budapest

Gyalázatos játék

Az, hogy a Magyarok Világszövetsége támogatását az Országgyűlés átadta az Illyés Alapítványnak, s így az továbbra is nemzeti célokat szolgál, nagyon jól hangzik, de azok, akik közelebbről ismerik a két szervezetet, tudják, hogy milyen gyalázatos játékba vitték bele a polgári kormány parlamenti többségét.

Az történt ugyanis, hogy az MVSZ májusi közgyűlésén a tagok többsége, megelégelvén a régi vezetőség gyanús pénzkezelését, azt, hogy minduntalan kivonták magukat az ellenőrzés alól, új vezetőséget választottak. Erre a választást elvesztők azt tették, ami egy „rendezett" polgári demokráciában megengedhetetlen, csupán anarchiában szokás: szabotáltak, obstruáltak, és így próbálták megbénítani az MVSZ munkáját. Ez nem sikerült. Erre rábeszélték a parlament polgári többségét, hogy adják át az MVSZ pénzét az Illyés Alapítványnak. És a polgári kormány ezt meg is tette. Ehhez tudni kell, hogy az Illyés Alapítvány az ő ellenőrzésük alatt áll. A pénzt tehát azok kapták, akiket éppen a pénzkezelésükkel elégedetlen tagság megbuktatott. Hol itt az egyesületi autonómia? Hol a demokrácia?

Nem az őrök hibája

A kormány újra felvetette a fegyvertartás szigorítását, annak ellenére, hogy Európa második legszigorúbb jogszabálya nálunk van, és hogy nem a legális, hanem az illegális fegyverekkel követik el a bűncselekményeket, melyeket semmilyen tiltás nem von ki a feketepiacról.

Talán még sokan emlékeznek a csúfos kudarccal végződött fegyverleadási akcióra, amikor két hónap alatt nyolc illegális fegyvert adtak le. A belügyminiszter is csatlakozott a szigorítási javaslathoz, mondván, a biztonsági őrök fegyvereit is be kell vonni, mert egyetlen bűncselekményt sem tudtak megakadályozni, és a rablók egyszerűen elveszik tőlük a fegyvert. Ami az első kijelentést illeti, az valótlanság, mert nem egy olyan eset történt, amikor a fegyveres őr futamította meg a támadót; ennek igazolására csak fel kell lapozni egy újságot, vagy bele kell nézni a rendőrségi jelentésekbe. A második, az őrök tehetetlenségére vonatkozó feddés még inkább övön aluli ütéssel felérő kijelentés volt. A magyar törvények szerint ugyanis a védekezésnek a támadással azonos szintűnek kell lennie (arányosság), és a magyar joggyakorlat szerint a rablás tulajdon ellen irányul, tehát nem lehet fegyverrel megállítani a rablót. Ha az őr lelőné, még őt vonnák felelősségre.

Felvetődik a kérdés, hogy miért nem volt a törvény megalkotásakor a képviselőknek annyi józan belátásuk, hogy egy rablás könnyen átalakulhat túszejtéssé vagy rablógyilkossággá, és hogy miért kell az akcióban lévő rabló élethez való jogát védeni?

Emellett a fegyvertartást szabályozó kormányrendeletek szerint csak teljes acélköpenyes lövedéket szabad használni, ami biztonsági őri vagy rendőri feladatra alkalmatlan, mert a nagy átütőerő miatt félő, hogy a rabló testén átmenő lövedék kívülállókat sebesít vagy öl meg. Mint látható, miután az Országgyűlés és az Antall-, a Boross-, a Horn- és az Orbán-kormány megkötötte a biztonsági őrök kezét, utána bűnbakká tette őket azért, mert munkájukat nem tudják eredményesen végezni.

Rácz Tibor
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

Kaján Tibor

KÖNYVEK A KIRAKATBAN

Újra két verseskötettel kezdhetjük heti beszámolónkat: közülük az egyik fiatal

költők

reprezentatív antológiája. A *Költők egymás közt* című szép kivitelű gyűjteményben tizenöt fiatal költő szerepel, mindőjük egy-egy önálló kötetnyi anyaggal. Várnai Zseni új verseinek gyűjteménye a *Borostyán*. Mindkét könyvet a Szépirodalmi jelentette meg.

Gazdag

mai prózairodalmunk

heti termése is. Új, bővített kiadásban jelent meg a Magvetőnél az *Egyperces novellák*, Örkény István népszerű könyve. „Egyperces" novelláknak ígérkezik Thurzó Gábor új könyve is, a *Tetszés szerint* (Magvető). Benedek István új könyve, a *Párizsi szalonok*, szintén a Magvető újdonsága. A Szépirodalmi publikálta Szilvási Lajos új regényét, a *Születésnap júniusban*-t. Passuth László *A Bíborban született* című vaskos regénye harmadik kiadás a Szépirodalminál.

Négy

magyar klasszikus

kötet szerepel a hét újdonságlistáján. A Kemény Zsigmond Művei sorozat új kötete, *A szív örvényei*, az író kisregényeinek és elbeszéléseinek gyűjteménye. A Magyar Helikon 15 kötetes Mikszáth-sorozatának új kötete *Tárcák, karcolatok* gyűjteménye. Tamási Áron regényes korrajzát, a *Czimeresek*-et a Szépirodalmi adta ki. Jókai Mór *Az aranyember* című regényét is a Szépirodalmi jelentette meg.

Egyszerre két

külföldi

prózaíró kötetével jelentkezett a Modern Könyvtár sorozat. A francia „új regény" ideológusának, Alain Robbe-Grillet-nek legolvasottabb műve az *Útvesztő*. Elbeszéléseket tartalmaz Günter Kunert *Kicsi, zöld emberkék* című kötete. A Világirodalom Remekei sorozat új kötete, *A világ egy üveggolyóban*, szovjet kisregények gyűjteménye. Alexandre Dumas *A régens lánya* című regénye az Olcsó Könyvtár újdonsága.

Három érdekes

memoár

jelent meg a napokban. Pu Ji *Az utolsó kínai császár voltam* címmel írta meg életét; a mű a Kossuth újdonsága. Az angol titkos szolgálat egyik bravúros akciójáról számol be Ewen Montagu, az akció egyik irányítója, *A sosemvolt ember* című könyvében (Táncsics). T. F. Nowak, a Szovjetunió Hőse, a fasiszta megszállás éveiben a rovnói földalatti mozgalom szervezője volt. Emlékeit *A jelszót kevesen ismerik* címmel írta meg (Zrínyi).

Néhány érdekes

ismeretterjesztő

jellegű mű a hét termésből. Régi históriákat idéz fel Szűcs Sándor *Betyárok, pandúrok és egyéb régi hírességek* című könyve (Magvető). *A Hold kapujában* (Móra) tanulmánygyűjtemény az űrkutatás világából. Természetbarátokhoz szól az *Európa madarai* című szép kötet, R. T. Peterson, G. Mountfarod és P. A. D. Hollom munkája (Gondolat). Új kiadás az Akadémiainál az *Életünk és a stressz*, Selye János világhírű műve. A Kossuth adta ki az első magyar kortárs-lexikont, a *Ki kicsoda?*-t.

S végül még egy

lexikon

— amelyik karikatúra-gyűjtemény. Kaján Tibor elgondolkodtató karikatúrait ugyanis lexikon-szerűen, címszavakkal. *Kaján Lexikon* címmel jelentette meg a Corvina Kiadó.

K-s J.

találom. A Schlosspark-Theater előadásából valóban hiányoztak a „modern" hatások, vetített emlékképek, vetített gondolatok, tárgyi jelképek, hatásos ötletek. A rendezés és a színészek játéka mindössze a szerző szándékát és mondanivalóját tolmácsolta. A színpad nem valami körúti fényképész-szövetkezet műtermére emlékeztetett, hatalmas kockákra kasírozott, kinagyított fotórészletekkel, hanem egy egyetemi tanár lakására. S Kürmann úr hitvese egyetemi tanár feleségéhez illően öltözködött, nem pedig úgy, ahogyan egy boldogtalan vidéki fiatalasszony, a Vogue három hónappal ezelőtti számát lapozgatva, elképzeli az előkelő nyugati dámát, lila parókával Váci utcai reklámkalappal, combhajlatig érő csizmával, percenkénti átöltözéssel a „latest fashion" szerint. A németek „csupán" Max Frisch drámáját közvetítették a színház színházszerű eszközeivel, szerényen, pontosan, elmélyülten. Ahol az író eleven szereplőket képzelt el, ott eleven szereplők jelentek meg, nem pedig vetített elmékképek, ahhoz az író befejezte a darabot, ott az előadás is befejeződött, nem peregtek visszafelé vetített évszámok, nem játszott a színpad fölé függesztett gépzongora, a determinizmus lyukkártyarendszerét jelképezve. Mindez lehet, hogy idejétmúltan „hagyományos", de ez esetben engedtessék meg, hogy a kritikus a hagyományos színház mellett tegyen hitet.

Amikor Kazán Istvánnak éppen nincsenek ötletei, elegáns és tartalmas részletekkel örvendezteti meg a nézőt. *Drahota Andrea* vonzó és finom jelenség; kulturáltan, nagy érzékenységgel, vele született játékintelligenciával alakítja Antoinette-nek, Kürmann második feleségének a figuráját. Kürmann úr szerepét *Szilágyi Tibor* játssza jól, talán nem mindig elegendő színnel. *Inke László*, a Kürmann úr gondolatait megszemélyesítő Jegyző okos és emberséges rezonőr. *Kautzky József* félreértésből bohózati hölgyfodrászt játszik orvosprofesszor helyett. A dráma szövegét *Ungvári Tamás* hozzáértő fordításában hallhattuk.

öntik. Hallottunk ilyeneket Jeanne Moreau és Monique Morelli interpretálásában franciául és Csernus Mariann élvezetes előadásában magyarítva is. Somlyó elmondotta, hogy egy ellenkező folyamat is megindult Párizsban; a sanzonköltők szövegei egyre jobban közelednek az *igazi* költészethez. Nagynevű párizsi kiadók híres dalénekesek szövegeit verskötetekhez hasonlóan — ám sokkal nagyobb példányszámban — adják ki, és nemcsak üzleti megfontolásokból.

Mi ez a jelenség, ha nem a „magas" és „alacsony" kultúra óvatos közeledési kísérlete egymáshoz? Mert ha léteznek már „többcsatornás" költők, akik rangsorolják, különválasztják költői üzeneteiket a világhoz, miért ne lehetnének nemcsak kétlaki, de többlaki olvasók, hallgatók és nézők is?

Talán érdemes itt útmutatásul *dr. Varga Károly* rádiószociológus megállapításait idézni: „Az alacsony kultúrákban, ízlésrétegekben terpeszkedő primitív egyszempontúság ellen kell tehát küzdenünk: a szegénység gőgje ellen, amely sunyi ellensége a haladásnak, a felemelkedésnek. Ezt a monolitikus szemléletet azonban nem lehet egy másik, nem kevésbé ingerült monolitikus mentalitással kifüstölni odújából. Csak türelemmel és megértéssel lehet elkezdeni e szemlélet gyógyítását, önmagunkon kezdve a kúrát."

eknőc

Kaján Tibor

Magyar

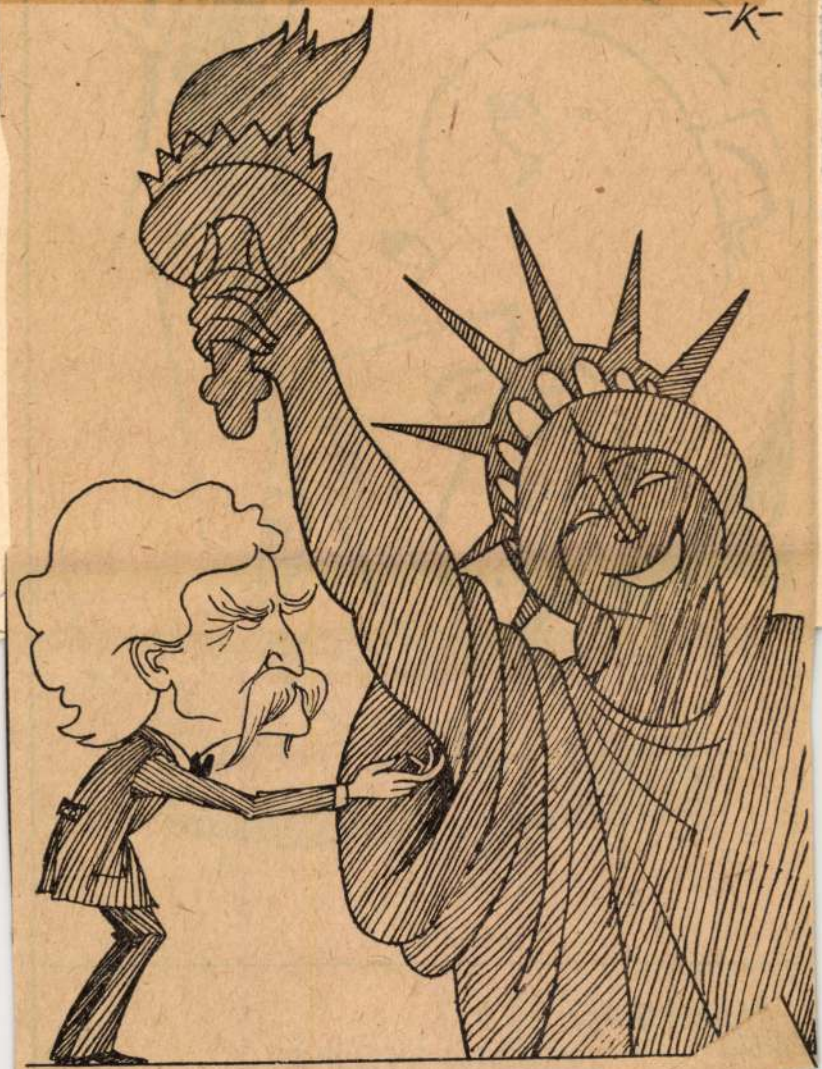

Kaján Tibor raj

Hajnal Gábor

MARADJ VELÜNK

Én túlél[illegible]ki városok
[illegible]tam és romokat

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kaján Tibor

NÉPSZAVA 1962. IV. 29.

1021

HARMINCKETTEN AZ ÜNNEPELTEK KÖZÜL, vasárnap, a gyermeknapon különleges versenyben vettek részt. Az V. kerületi tanács és a helyi nőszövetség rendezésében a kerület nyolc általános iskolájának négy-négy versenyzője vett részt a Vörösmarty tér aszfaltján rendezett rajzversenyen. A versenyt a pedagógusszakszervezet rajztanáraiból álló zsüri Kaján Tibor grafikusművésszel értékelte és a legszebb rajzok készítőit megjutalmazták. Képünk: 32 »rajzművész« versenyben

(MTI Foto — Bojár Sándor felvétele)

»Becsüljük bátorsá
az alázatot, amelye
emberekért folytat
ismételten tanúsíto
hatatlanságot, a
marxista—leninista meggyo-
ződésedért mindig kiálltál« —
mondja többi között a távirat.

Luis Corvalan főtitkár tolmácsolta a Chilei Kommunista Párt Központi Bizottságá-

udvözlő távirata.

Forró szeretettel köszöntötte Kádár elvtársat 50. születésnapján az MSZMP Budapesti Bizottsága.

További szívből jövő, őszin-

Elutazott a belga pártmunkás-küldöttség

A Belga Kommunista Párt küldöttsége, amely az MSZMP Központi Bizottságának meghívására *Frans van den Branden-nek*, a Belga Kommunista Párt alelnökének vezetésével tíz napig tartózkodott Magyarországon, hétfőn délután elutazott hazánkból. A Ferihegyi repülőtéren *Nemes Dezső*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára és *Hollai Imre*, a Központi Bizottság külügyi osztályának vezetője búcsúztatta a küldöttséget.

(MTI)

A KGST autóközlekedési és útügyi munkacsoportjának ülése

A KGST közlekedési állandó bizottságának autóközlekedési és útügyi állandó munkacsoportja május 22—28 között Budapesten tartotta 3. ülését

Sukarno a Lengyelország

Sukarno asszony és kísérete, valamint *Iskandar* légügyi almarsall, légiközlekedésügyi miniszter vasárnap a Balatonhoz látogatott el. Indonéz vendégeinket elkísérte *Dobi Istvánné, Kossa István* közlekedés- és postaügyi miniszter, és *Kossa Istvánné*. Részt vett a látogatáson *R. Iman Surjakusuma*, az Indonéz Köztársaság budapesti nagykövetségének ideiglenes ügyvivője és felesége is.

Dobi István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke és *Dobi Istvánné* vasárnap este búcsúfogadást adott *Sukarno asszony* tiszteletére. A búcsúfogadáson részt vett *Kádár Jánosné, Apró Antalné, Kállai Gyuláné és dr. Münnich Ferencné*, továbbá *Péter János* külügyminiszter, *Kossa István* közlekedés- és postaügyi miniszter, *Kossa Istvánné, Nagy*

1021

5+1 rajz Moszkváról

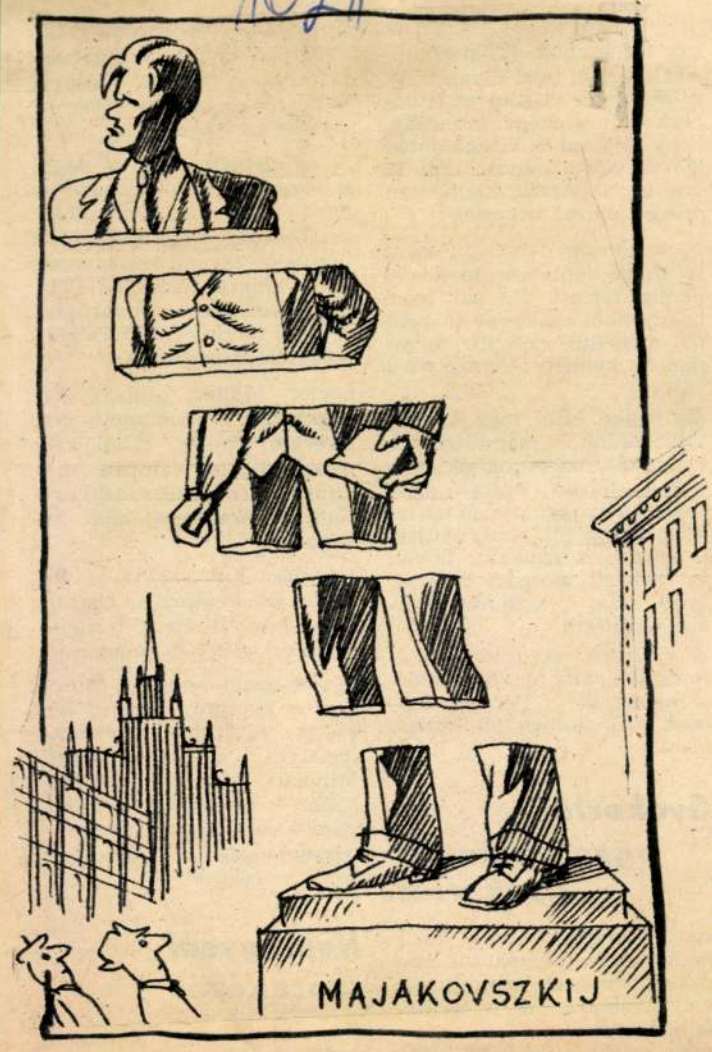

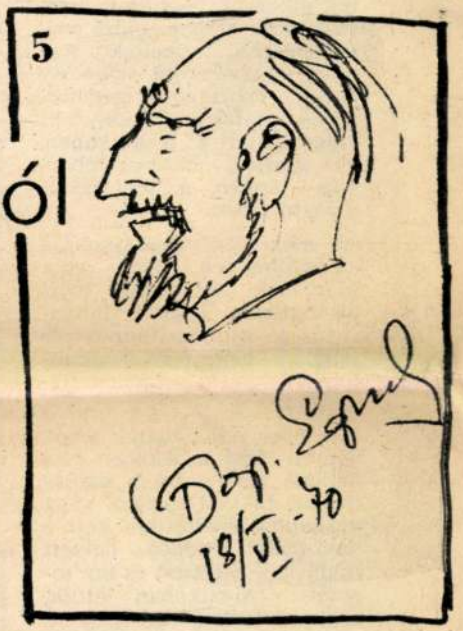

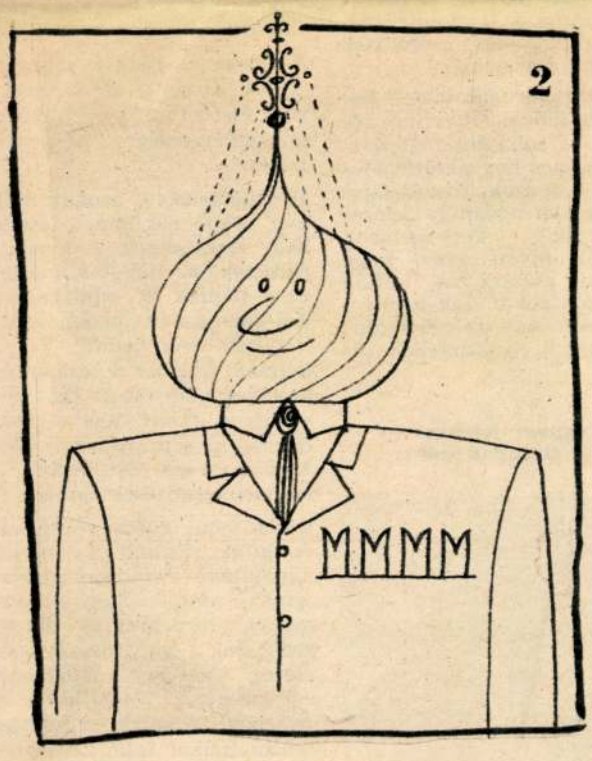

A Képzőművészeti Szövetség kis delegációjával Moszkvában jártam. Elnökünk, Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, aláírta a két szövetség közötti egyezményt, Aba-Novák Judit ügyvezető titkárunk gondosan eltette mappájába az értékes okmányt, én pedig csak ezután vettem elő a tollamat. Akkor, amikor kiléptünk a kapun, hogy körülnézzünk a városban.

1. Legelőször a hatalmas Majakovszkij-szobornál tűnődtem el és eszembe jutottak a költő jellegzetes sorokban írt versei.

2. Napóleon a Troicki-kapun lépett be a Kremlbe 1812-ben. Én babonás vagyok és ezért inkább a Borovickij-torony kapuját választottam. Kifelé jövet nem tudtam szabadulni a hagyma-kupolák lenyűgöző élményétől.

3. Átmentem a Vörös Téren és szembetaláltam magam a kétszázötven méter hosszú híres épülettel. Ez a GUM, az elszakíthatatlan áruház.

4. A Gorkij utcán visszamentem lakhelyemre, a Minszk szállodába. Nemcsak a székesegyházakban vannak angyalok, a szállodákban is. Most is várt az egyik, az elmaradhatatlan forró orosz teával.

5. Végül rólam is készült egy rajz és nem is akárki készítette, Borisz Jefimov, a háborús évek és a mai idők világhírű karikatúristája, egy közös vacsora emlékére.

6. Becsomagoltam táskámba az ajándékba kapott hagyományos Masenyka-babát. A rajzot a mindig haladó időnek parancsára kissé korszerűsítettem.

– KAJÁN TIBOR –

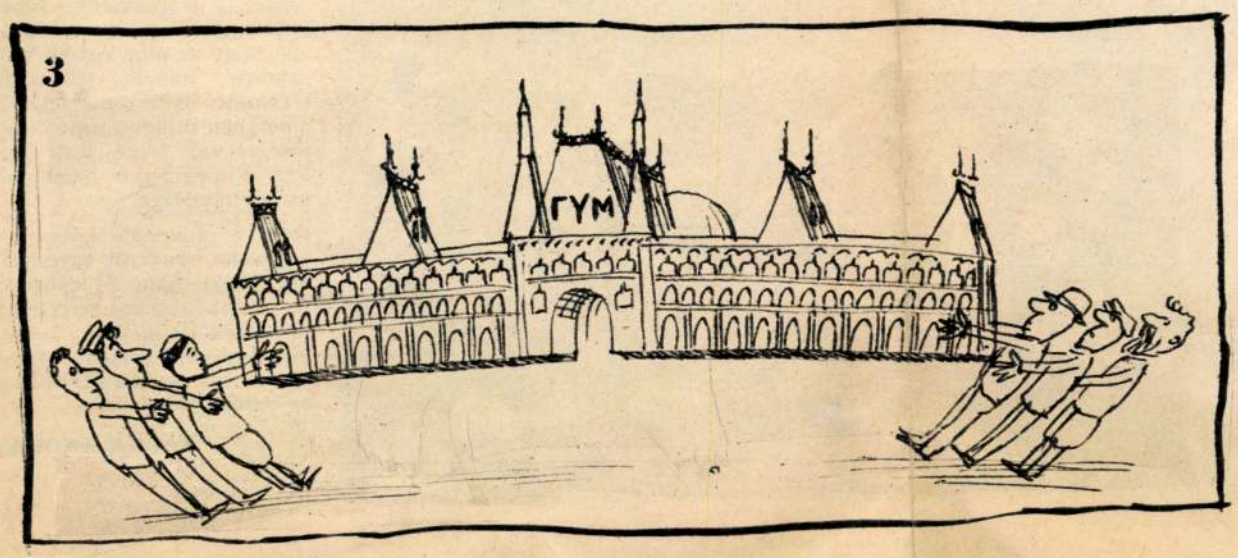

MIT LÁTTAM MEXIKÓBAN? (2)

NEM AZ AZTÉK-STADIONBAN KEZDŐDÖTT

Egy világbajnokságot — kificamított hasonlattal — világkiállításnak, valamiféle nemzetközi vásárnak is tekinthetünk. A labdarúgás világkiállításának, amelyre a csapatok elhozzák bemutatni portékájukat, amit az előző bajnokság óta „termeltek". Egy ilyen nagyméretű verseny minden sportágban mérföldkő és általában mindig hoz valami újat a technikában, a sportág harcászatában, vagy éppen a felkészülés módszereiben.

A mexikói világbajnokság különösképpen ilyen volt. Mert sok újat hozott, mert bizonyította, hogy a labdarúgás jó irányba fejlődik és mindenekelőtt, újra megtanította hinni a rajongók tízmillióit.

Már évek óta vitáztak arról, hogy a játék érdekében meg kellene változtatni a szabályokat. El kell törölni, vagy legalábbis módosítani kell a lesszabályt, bedobás helyett rúgni kell a labdát és így tovább... Mexikóban láttuk, hogy a jelenlegi szabályokkal is lehet szépen és eredményesen futballozni. Csak nagy képességű játékosok és jó felkészültség kell hozzá. A szabályok megváltoztatásával egyelőre nyugodtan várhatnak az illetékesek.

Fejlődött a játék technikája

Olyan mértékű változásra, fejlődésre, mint amit a játékrendszerekben, a támadó és védő taktikákban tapasztaltunk, a technikában nem számíthattunk. Ez természetes! A játékosok mozgásmódja, a labdatechnika elemei nem változnak olyan gyorsan, mint a játékrendszerek, vagy a támadás és a védekezés taktikája. Teljesen új mozgásokat a labdarúgásban már nem is igen lehet „feltalálni". Főképpen nem egy-két év alatt.

Újszerűt, vagy legalábbis megszívlelendőt mégis tapasztaltunk. Természetesen elsősorban a brazilok, az olaszok, a nyugatnémetek és az angolok játékában.

A legfontosabb tanulságok: Tovább gyorsult és egyszerűsödött a technika. Így lett hasznosabb és így vált egyúttal szebbé is. Érdekes, de így igaz! Ebben a játékban ma már csak az a szép, ami hasznos, ami célravezető, ami közvetlenül szolgálja az eredményt, támadásban és védekezésben egyaránt.

Unalomig ismételgettük már: a világ legjobb labdarúgói a leggyorsabb futás közben, a kullancsszerűen tapadó ellenfél jelenlétében is biztosan bánnak a labdával. Ezen a világbajnokságon aztán valóban volt szoros emberfogás! A támadók és védők között nemigen voltak nagy különbségek gyorsaságban és állóképességben. A legveszélyesebb csatárokat egy másodpercig sem hagyták szabadon. Így aztán a közelharcból rendre azok a labdarúgók kerültek ki győztesen, akik ügyesebbek, technikailag szinte tökéletesen képzettek voltak.

Tostao, Pele, Jairzinho, Rivelino, Gerson és a többiek a brazil csapatból mesterien bizonyították, hogy miként is kell művészien és egyúttal célszerűen bánni a labdával, a legnagyobb húsdarálóban. Az uruguayi Cubilla zsebkendőnyi területen mint egy precíziós műszer „kezelte" a labdát. Tostao, a világbajnokság egyik játékmestere alkatát meghazudtoló módon szelídítette meg a labdát az óriások között.

A brazil játékosokat egyszer sem láttam feleslegesen cselezni. Még a jobb cselezőket sem. Svédországban 1958-ban, aztán 1962-ben és 1966-ban még sok hasztalan, bár látványos elemet alkalmaztak a sárgaingesek. Aztán rájöhettek, hogy ez nem kifizetődő. Edu azért nemigen kapott helyet a csapatban, mert állítólag „jobban szereti a labdát", mint a többiek.

Micsoda munka lehet mindezek mögött! A labda szerelmesei le tudtak mondani az egyéni szórakozásról, jobban megtanultak védekezni, mint négy évvel ezelőtt, s egyikükmásikuk annyit futott a mérkőzéseken, hogy az egy hosszútávfutónak dicsőségére válna.

40 perc gimnasztika

Néha az volt az érzésem, hogy a világbajnok csapatban csupa kosárlabdázó játszik. Bizony a brazil játékosok lábmunkáját néhány kosárlabdaedző is megirigyelhetné. Nyújtott térdű brazil lábakat még akkor sem láttam, ha történetesen éppen állt valamelyikük a pályán. (Bár ilyen esetre egyáltalán nem is emlékszem.)

A hajlított térd, a lábfej elülső részére helyezett súlypont mindig készenléti állapotot jelent. A játékos szinte ugrásra kész, mint a párduc, bármely pillanatban képes a beavatkozásra.

Pelé mozgása, bombaerős fejesei, villanásszerű mozdulatai, reflexei — amelyet az újságírók a ragadózókéval hasonlítanak össze — Jairzinho kígyózó cselei, Tostao, Gerson és a többiek mozgása, jellemző volt az egész brazil csapatra.

Ezt tanulják, ezt gyakorolják. Láttuk, hogy mit csinálnak az edzéseken, és tudjuk, hogy ez nem véletlen. Pelének — amikor levetette mezét, hogy kicserélje az ellenfél csapatkapitányával, a televíziós nézők is láthatták — olyan hasizmai vannak, mint egy torn... zött ezé... erővel.) niak sa... hogy p... döntő ...orako... milye...

Nem... tréni... perc... hog... (!) ma... vo...

Mi it... viszolygunk, ... technikás magyaroknak ... való a „torna". Pedig a gimnasztika erősít, javítja az izmok minőségét, lazít, nyújtja a szükséges izmokat, növeli az ízületek mozgási határát, hogy csak a legfontosabbakat említsem.

A brazilok ezt elhiszik és csinálják. Még a döntő előtti napon is... Persze nemcsak ettől tudnak jól futballozni.

Gyakorlás, gyakorlás, gyakorlás

Azt hihetné valaki, hogy ezek a képzett játékosok már mindent tudnak, semmit sem kell gyakorolniuk a technikában.

Nem így van! Még a világbajnokság alatt is, szinte (a néző számára) unalomig gyakoroltak egy-egy megoldást, technikai variációt.

Híres szabadrúgásaikat — Pelé jobb lábbal, Rivelino bal lábbal —, sohasem rögtönözték. Tudatos begyakorolt elemek voltak ezek. Tostao, Jairzinho cselei ugyanígy „előregyártottak". Fegyvertáruk azonban olyan nagy, hogy variálni százszámra tudják a megoldásokat. Így aztán a néző szemében az egész csupán egyéni rögtönzésnek tűnik.

...nas ...tat: ...ség- ...eges

..., Be- ...inger, ...bowski ...n más ...chnikai ...tudásuk azo... ...lig kisebb.

Az olasz játékosokra — Rivára, Boninsegnára, Cerára, Mazzolára, Domenghinire — ugyanezt el lehet mondani.

A sok csatát látott B. Charlton, a kapitány Moore, Lee és a többiek mind-mind mesterei a technikának. Mindent összevetve, technikában is hozott újat a világbajnokság. Eggyé ötvözte a hasznosságot, a célszerűséget a szépséggel.

Nem egyéni szórakozás

1958 után, de még a londoni angol győzelem után sokan vitatkoztak azon, melyik futballstílusé a jövő?

Az erőre, a fizikai képességekre épített labdarúgásé, vagy elsősorban a technikára, a szellemességre alapozott játéké?

Mexikó igazolta azokat, akik már előtte azt hangoztatták, hogy ilyen nincs. A nyugatnémetek, az angolok mesterien bántak a labdával, a dél-amerikaiak pedig megtanultak „verekedni". Ez az igazság! Azok a csapatok, amelyek nem ezt az utat követték az elmúlt négy esztendőben, ki sem jutottak Mexikóba, vagy elhullottak a csoportmérkőzések során.

Nincs tehát külön erőfutball és külön technikás futball. Legalábbis a világ legjobbjainál nincs. Nagy eredményt, hosszantartó sikert csak azok a csapatok képesek elérni, amelyek játékában egészségesen ötvöződik a hasznos technika a magas szintű fizikai tulajdonságokkal, az erővel, az állóképességgel, a gyorsasággal. Amelyek a játékot úgy értelmezik, hogy az nem egyéni szórakozás, hanem tudatosan tervezett közös tevékenység, amelyben minden apró lehetőségre való felkészülés mellett is megvan a csodálatos bizonytalanság.

Ezen a világbajnokságon a brazilok mindent egyesítettek játékukban. És győztek! A csatát azonban nemcsak az Azték-stadionban kellett megvívniuk, hanem előbb hosszú hónapokon át, otthon, az edzőpályákon is.

ZALKA ANDRÁS

Akcióban a nagy brazil trió: Pelé, Tostao és Rivelino. A három uruguayi játékos, Ubinas, Montero-Castillo és Mujica nem tud beavatkozni, Rivelino a tizenhatosról a világbajnok csapat harmadik gólját lövi

Kaján Tibor

grafikusmérnök (Tavi Tatuvirta)

Heti rajza az Új Tükörben

Új Tükör
1989
jún. 18.

JÚNIUS 16.

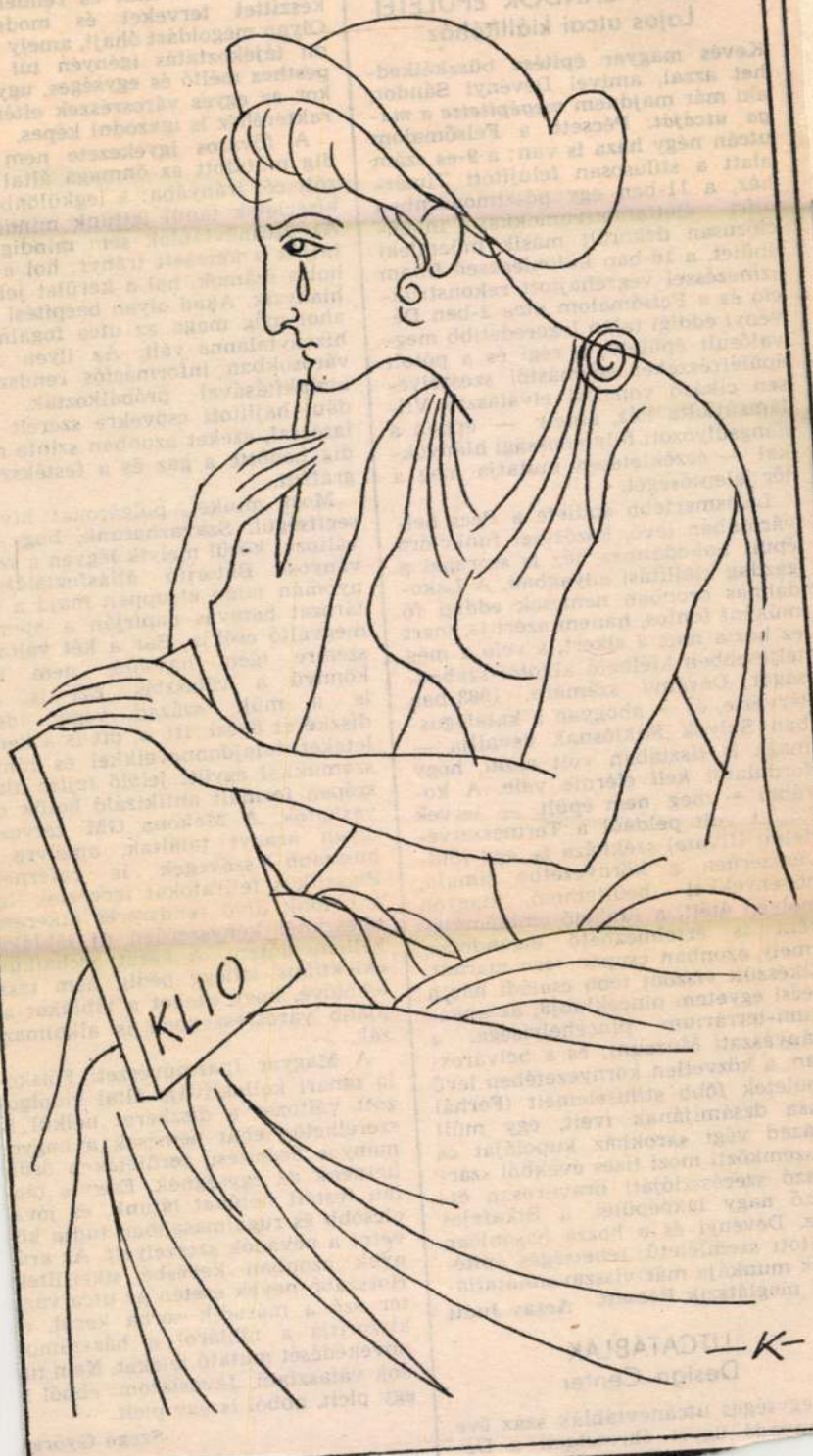

... egy posztmodernben atírt életfamotívumokkal invenciózusan dekorált másik műemléki épület, a 16-ban különlegesen finom színezéssel végrehajtott rekonstrukció és a Felsőmalom utca 2-ben Dévényi eddigi talán legeredetibb megvalósult épülete: a régi és a pótolt épületrészeket egymástól szeszélyesen cikázó vonallal elválasztó Villámsújtotta ház, amely — éppen a hangsúlyozott folytonossági hiányokkal — érzékletesen mutatja meg a tér jelentőségét.

Legismertebb épülete a Pécs belvárosában levő, közösségi funkcióra épült Lakodalmas ház is szerepel a gazdag kiállítási anyagban. A Lakodalmas azonban nemcsak eddigi fő műként fontos, hanem azért is, mert ez hozta meg a sikert, s vele a még teljesebben kiélhető alkotói szabadságot Dévényi számára. 1983-ban tervezte, és — ahogyan a katalógusban Sulyok Miklósnak bevallja — maga is tisztában volt azzal, hogy fordulatot *kell* elérnie vele. A korábbi — meg nem épült — tervek között volt például a Természetvédelmi Hivatal székháza is, egy földvárszerűen a környezetbe simuló, növényekkel beültethető, nagyon mélyen átélt, a funkció emblémájaként is értelmezhető elgondolás, amely azonban csupán terv maradt. Elkészült viszont több családi ház, a pécsi egyetem pinceklubja, az akvárium-terrárium pincehelyisége, a Bányászati Múzeum; és a belvárosban, a közvetlen környezetében levő épületek főbb stíluselemeit (Ferhát pasa dzsámijának íveit, egy múlt század végi sarokház kupoláját és a szemközti mozi tízes évekből származó szecesszióját) bravúrosan ötvöző nagy lakóépület, a Bikafejes ház. Dévényi és a hozzá hasonlóan nyitott szemléletű, tehetséges építészek munkája már visszavonhatatlanul meglátszik Pécsett.

Acsay Judit

UTCATÁBLÁK
Design Center

Az egységes utcanévtáblák száz éve szunnyadó ügyét ébresztgeti a De-
Csipkeró...

... az önmaga által kitűzött cél irányába: a legkülönbözőbb kísérletek tanúi lettünk mindeddig. Az utcanévtáblák sem mindig mutatják a keresett irányt; hol a nyíl, hol a számok, hol a kerület jelölése hiányzik. Akad olyan beépítési mód, ahol még maga az utca fogalma is bizonytalanná vált. Az ilyen alvóvárosokban információs rendszerek kialakításával próbálkoztak. Például hajlított csövekre szerelt táblasorral, ezeket azonban szinte mindig benőtte a gaz és a festékszóró-graffiti.

Most minket, polgárokat hívnak segítségül. Szavazhatunk, hogy két változat közül melyik legyen a szabványos. Bátorító állásfoglalásunk nyomán talán elcuppan majd a határozat hamvas papírján a stempli megváltó csókja. Bár a két változat szemre igen hasonló, nem lesz könnyű a választás. Ezt is, azt is a múlt század végét idéző díszkeret övezi. Itt is, ott is a kerületeket tulajdonneveikkel és római számukkal együtt jelölő fejléc alatt szépen formált antikizáló betűk olvashatók. A Makona GM tervezői olyan arányt találtak, amelyre a hosszabb szövegek is ráférnek. Plasztikus feliratokat terveztek, így a nálunk dívó rendszeres átkereszteléseknél kényszerűen új táblákat kellene önteni. A keret archaikus-eklektikus jellege pedig nem teszi lehetővé, hogy ezeket a táblákat az újabb városrészekben is alkalmazzák.

A Magyar Iparművészeti Főiskola tanári kollektívája által kidolgozott változat a díszkeret nélkül is szerelhető, tehát nemcsak a hagyományos beépítésű területeken örülhetnénk az egységnek. Ezen a táblán festett betűket látunk, ez jóval olcsóbb és rugalmasabban tudja követni a névadók szeszélyeit. Az arányok azonban kevésbé sikerültek. Hosszabb nevek esetén az utca vagy tér szó a második sorba kerül, és kiszorítja a tábláról a házszámok növekedését mutató jeleket. Nem tudok választani. Javaslatom: ebből is egy picit, abból is egy picit.

Szegő György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kaján Tibor

BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1964 AUG 1

1021

BORDIGHERA

Az idei bordigherai humorfesztiválon második díjat nyert Kaján Tibor magyar karikaturista. Rajza a milói Vénuszt ábrázolja, miközben Tokió címkével ellátott bőröndökkel körülvéve hordárt keres. (MTI)

yénkben

Kaján Tibor, grafikus

TÍZÉVES A KARCAGI KLUB

Karcagi Új Tükör klubunk helyt ad a város szocialista brigádjai közművelődési programjainak is. 1975-ben 201 szocialista brigádvezető vette fel a kapcsolatot a klubbal, mivel gondot jelentett a rendezvények munkahelyi lebonyolítása. Az Új Tükör klub így koordináló szerepet is kapott. Például vándorkiállítást rendezett az érintett brigádok üzemeiben. Kaján Tibor grafikai kiállítása is így járta a karcagi munkahelyeket. Kezdetben elsősorban az Új Tükör klub ajánlatai közül választottak a brigádok, ma viszont főleg az utóbbiak kezdeményeznek.

Az utóbbi években persze sok minden megváltozott. Ma már néhány munkahely jobban felszerelt technikai eszközökkel, mint az Új Tükör klub. A kapcsolat azonban így sem szünt meg. Jelenleg 37 szocialista brigád tagja a klubnak.

Az Új Tükör klub Tóth Erzsébet vezetésével segíti a brigádok mindennapi munkáját; igyekszik a tagok önképzését, művelődését megszervezni, személyiségüket gazdagabbá tenni.

– közművel

46

Új Tükör, B p. 1986. jan. 26.

XXIII/4

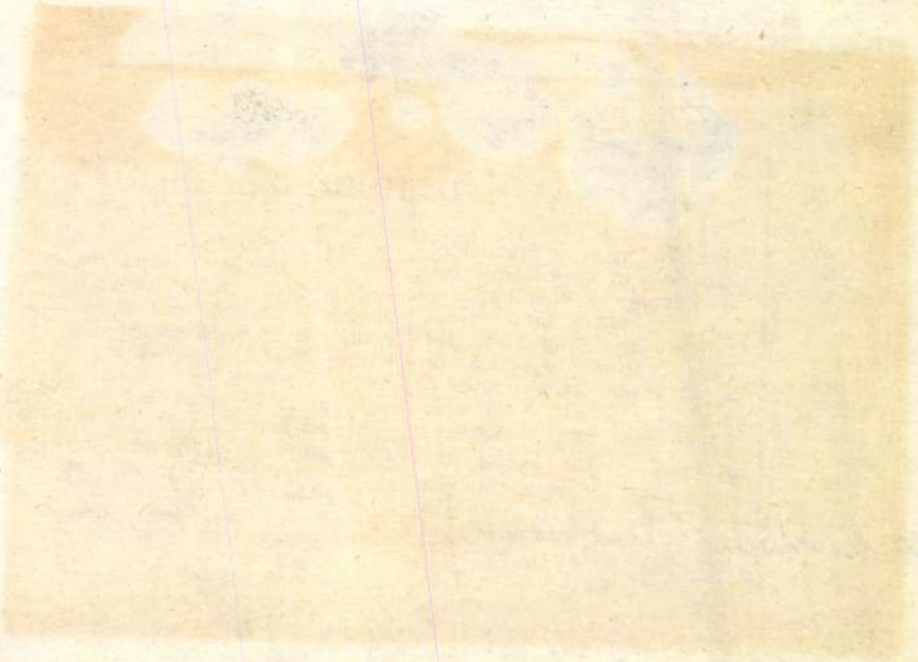

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 AUG 10
MAGYAR NEMZET

Kaján Tibor karikatúrája

1021

Jó üzletember

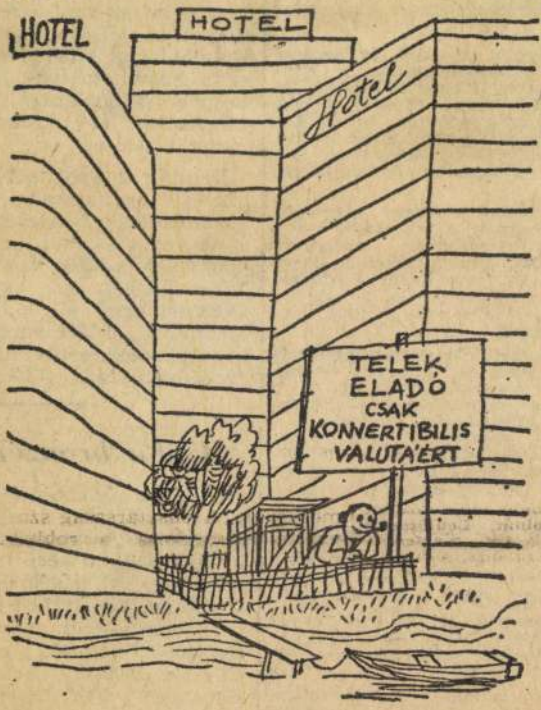

(Kaján Tibor rajza)

rán Magya
aránnyban ny
A négyes d
együttese m
győzte a Sz

A zágrábi
asztalitenisz-
nár—Pótári
a Molnár—S
páros a negy
zsenszky a j
dalán az ifj
szintén a
van.

A kanadai
tette azokra
nek a tán
dél-afrikai
hívtak. A torontóiak a döntés
miatt visszavonták a dél-afrikai
atléták meghívását a jövő heti
versenyre.

Kuba férfi röplabda-válogatottja a Los Angeles-i olimpiai selejtezőben fölényesen, 3:0 (5, 7, 6) arányban győzött az Egyesült Államok ellen és így jövőre Montrealban szerepelhet. Az északamerikaiak számára a vereség nagy családás. Japán edzőkkel készültek fel és biztosra vették a sikert.

Balogh László (BVSC) nyerte a férfi műugróbajnokságot Urbányi (OSC) és Námedi (KSI) előtt. Női toronyugrás: 1. Kelemen (BVSC), 2. Hámori (OSC), 3. Lázár (BVSC).

Muhammad Ali és Joe Frazier október 1-én Manilában küzd meg a nehézsúlyú profi ökölvívó-világbajnoki címért.

A Szovjetunió vízilabda-válogatottja nyerte a quebeci nemzetközi tornát Kuba, Kanada és Mexikó előtt.

amelyben kettős Honvéd siker született: az egyéniben *Császári* érte el a legjobb eredményt, 3:22,4 percet, 1256 pontot, mögötte klubtársa *Lázár* következett 3:23,3 perccel.

Fodor bronzérmes

Genfben szombaton folytatódott az ifjúsági úszó Európa-bajnokság. A magyarok közül a legjobban *Fodor* Szabolcs szerepelt, aki *a 200 m-es pillangóúszásban 2:11,64 p-es idővel bronzérmet nyert.* Az Európa-bajnok az olasz *Grifith* lett 2:09,7 p-es idővel. A 100 m-es gyorsúszásban a svéd *Arvidsson* 54,78 mp-es idővel nyerte el az aranyér-

Wolfi, a vak billentyűs

PELTZER GÉZA

Érdekes lenne utánanézni, milyen hangszeren játszanak a világtalan muzsikusok. Lefogadom, túlnyomó többségük orgonista, zongorista, vagy más billentyűs hangszeren játszik. Csak elvétve törné meg a vak billentyűsök sorozatát egy-egy gitáros, szájharmonikás. Vak szaxofonos, vagy hárfás pedig szerintem nincs. Hogy mi lehet ennek az oka? A billentyűs hangszereket kedvelők könnyebben megvakulnak? Vagy pedig a szemük világát vesztők választanak billentyűs hangszert? A kérdésre kapásból nehéz választ adni. Talán azok a muzsikusok többet tudnak erről, akiknek életükben már csak a hangok világa adatott meg.

Wolfi is azok közé a zenészek közé tartozik, akiknek a zene világában kell megtalálnia élete értelmét. A harmincéves, magas, hosszú göndörhajú osztrák fiatalember — akinek gyakorlatilag nincs más jövedelme az alkalmi fellépéseken és kompozícióinak jogdíjain kívül — gyakorta feltűnik Stájerország rendezvényein. Nem önálló produkcióval lép fel, rendszerint kezdő énekesnőket kísér hangszerén. Türelmesen kivárja, míg sorra kerül, akkor kísérője odavezeti az állványra elhelyezett szintetizátorokhoz és Wolfi kezét ráteszi a billentyűkre. Wolfi kitapogatja ujjaival a „c" hangot és már indulhat is a nóta. Segítője is van a kísérésben, egy szekvencer, amelyen a dob, basszusgitár és más hangszerek szólnak. Neki csak a vonósokat és a zongorát kell együtt játszania a félig kész kísérettel. Kellemes munka, igaz egy pici csalás van a dologban.

De nehogy azt higgye valaki is, hogy ezt azért nézik el neki, mert vak. Erről szó sincs, az osztrákok egy pillanatra sem érzékeltetik sem Wolfival, sem a közönséggel, hogy látószervei nem működnek. Ő nem vak, hanem egy zenész, aki *nem lát*. A zenésznek a hallása legyen jó, a többi nem érdekes — véli a muzikális osztrák közönség. Egyetlen szóval sem utalnak Wolfi hiányosságára, sem koncert előtt, sem közben. Itt senkinek eszébe nem jutna azt bekonferálni, hogy most pedig egy vak zenész következik. Az ilyesmit illik észrevenni, és nem beszélni róla. Mikor Wolfi megérkezett és odabotorkált a színpadhoz, nekem már akkor gyanús volt a dolog. De mivel senki nem mondta, hogy nem lát, gondoltam, talán nincs jól, vagy nem vette észre a dobogót ebben a félhomályban. Aztán persze hamar észrevettem, miről van szó. Amikor Wolfi ugyanúgy hurcolta az erősítőt, a felszereléseket, kezdtem sejteni, hogy kell európai módon viselkedni egy vak billentyűssel szemben. Amikor Wolfi egy százkilós doboz egyik végét szuszogva markolva tapogatózott fel a keskeny lépcsőn a színpadra, iszonyú vágyat éreztem arra, hogy odaugorjak és megszabadítsam terhétől. De sikerült úrrá lennem magamon, nem mozdultam. És lám, Wolfi csodával határos módon nem zuhant le a mázsányi felszereléssel a két méteres mélységbe. (Talán, mert nem tudta, hogy két méter mélység van alatta). Lehet hogy igazuk van az osztrákoknak, nem kell olyan lágyszívűnek lenni a fogyatékosokkal szemben? Egy ismerősöm mesélte, hogy Szombathelyen, a vakok intézete előtt egy meglehetősen ápolatlan, fehér botot szorongató férfi rendszeresen átkísértette magát az úton, de kizárólag hölgyekkel. Csupán azért, hogy a rövid útszakaszon válogatott disznóságokat súgdoshasson a segítőkész hölgyek fülébe. Wolfival ilyesmi odahaza nehezen eshet meg.

Szóval, amint Wolfi kitapogatta a billentyűket, az énekesnő hátranéz és jelt ad hogy kezdődhet a szám. A dobogón valaki bekapcsolja a szekvencert, elhangzanak az első ütemek. Wolfi is bekapcsolódik két szintetizátorán. Ettől kezdve Wolfi a zene szárnyain magasan felénk repül, onnan mosolyog le ránk, közönséges halandókra. A fiatal, molett énekesnő az asztalok között mászkál távirányítós mikrofonjával, Wolfi is egyre jobban belelendül. Hajladozik a zene ütemére, néha még énekelgeti is a dallamot bajusza alatt. Egymás után hangzanak fel a sziruposabbnál sziruposabb hangvételű számok.

Az osztrák pop-zenében renkívüli kelletje van a féligazságoknak. Wolfi, aki nem csak zenét, hanem szöveget is ír, ezt jól tudja. Kompozíciói olyanok, mintha már hallottuk volna valahol, csak egy-két hangban, akkordban különbözik valamely, már slágerré vált daltól. A szövegek pontosan olyanok, amilyeneket az emberek hallani akarnak. A közönség igényeinek minél tökéletesebb kielégítése rányomja bélyegét a zenére. Ebben a muzsikában nincs lázadás, önkifejezés. Nincs helye a kísérletező kedvnek, nem kapnak teret az új zenei módszerek. Itt csak az hangozhat el, amit elvárnak a muzsikusoktól.

A siker frenetikus. A közönség két ráadás után kielégül, boldogan tapsol. Wolfi újabb ráadást követel, az énekesnő int neki, hogy elég volt, menjünk. Aztán észbe kap, és odamegy, súg valamit Wolfinak. Wolfi láthatóan elszomorodik. Mégegyszer leüti az utolsó akkordot hengszerein. Arcát egy pillanatra elönti a mennyei boldogság.

Valamit hallhatott, amit mi sosem láthatunk meg.

Könyvdoboz

ÖLBEI LÍVIA

Miközben a könyvkiadóigazgató arról a (talán valóban bekövetkező) időről beszél, amikor már csak CD-n lehet utánanézni egy rég elfelejtett szónak, ami úgy hangzik: *könyv*, egyre több hasonmás kiadás jelenik meg — évtizedekkel ezelőttről. Azokból az

évekből, amelyeket idillivé varázsol a nosztalgia.

Otthonmeleget, csillogó szemeket, süppedő fotelt idéz a Három kis mesekönyv címmel megjelent összeállítás is, pedig 1918-ban jelent meg először, és erre az évre igazán nem illik a boldog békeidő megjelölés.

Mégis. Már a felirat, hogy a könyvek Kner Izidor gyomai nyomdájában készültek, a szecesszió színes, hullámzó-burjánzó díszei valami olyasmit idéznek ebben az egyszerre csillogó és szürke világban, ami végképp elveszett, de aminek a vágya nem veszhet el soha.

A kis doboz rejt kincseket is. Lesznai Anna Mese a bútorokról és a kisfiúról című történetét például, amelyhez maga készített illusztrációkat, hiszen nemcsak kora jelentős (asszony)köl-

tője — a századelőn indult, és a hatvanas években halt meg — volt, hanem iparművész is. Ha Lesznai Anna, akkor kert — a mese is miről szólhatna másról, mint ember és természet harmonikus (amennyire persze ez a civilizációban lehetséges...) viszonyáról.

A másik kis könyvben Balázs Béla meséje olvasható, a Testvérország. Írt persze szebb, értékesebb (felnőtteknek szóló...) történeteket — a Csönd című kötetben például —, de ebben a kis tanmesében is van valami megható. Arra tanít, hogy a gyerekek legyenek okosak, jók és

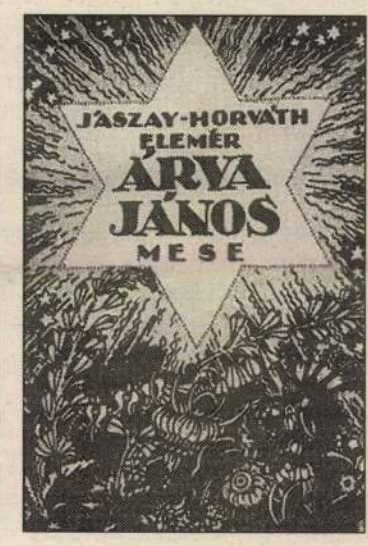

szófogadók, hogy a szüleik nyomdokaiba léphessenek.

A leggyengébb Jászay-Horváth Elemér páros rímekbe szedett meséje Árva Jánosról (talán Petőfire gondolt a szerző, amikor írta), de ezzel együtt szívet derítő a Falukönyv-Cicero Kft. vállalkozása. Ráadásul a Kner Nyomdában készült, a nyomda alapításának 111. esztendejében, ahogy az utolsó lapon olvasható. A kiadó kft. vajon hány évet ér meg?

„Ki gondol még ilyenkor az évkezdésre?"

Országos buli — EFOTT '94

P. Zs.

Aki hatalmasat akar „pörögni", annak ajánlatos augusztus 11. és 14. között a kecskeméti Szabadidőpark körül csatangolnia, ugyanis ekkor és ott rendezi a Műegyetemi Hallgatók Diákszövetkezete az év buliját, az EFOTT (Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója) '94-et. Hogy miért pont ekkor? A szervezők korrekt válaszai szerint ilyenkor „a legmelegebb a nyár" és „ilyenkor még nem gondolunk a szeptemberi évkezdésre", meg „ilyenkor éppen mi is ráérünk". Akiben pedig felmerülne a kérdés: miért a kecskeméti szabadidőparkot és a Bácsvíz területét választották a komolyságot csak a legritkább esetben ismerő koordinátorok, az is megkapja a kielégítő feleleteket: „itt nem lehet hegyet mászni", „itt szívesen látnak bennünket", „itt általában meleg van augusztusban".

A találkozó nem ígérkezik belterjesnek, hiszen hiába lesz felsőoktatási buli, azért a kecskeméti polgárokat, s egyáltalán, minden érdeklődőt szívesen látnak, aki „kulturáltan tud szórakozni, jól akarja magát érezni és hajlandó kifizetni a jegy árát is (1200 elővételben, 1500 a helyszínen)".

Végül, de nem utolsósorban a programokról: kerékpártúra, tájfutóverseny, kerékpárverseny, kispályás foci, kosárlabda, röplabda, tollaslabda meg még egy vagon sportverseny. A szórakoztató műsorok listáján a következők olvashatóak: iszapbirkózás, szkanderverseny, hőlégballon-bemutató, filmvetítés, Fodor János és vendégei, boldogság- és panaszfal (?), plusz hatalmas nyeremények... Felvonul továbbá a magyar mezei „rákenroll" minden ékessége: Kispál és a Borz, Müller „magyar woodstock" Sziámi Péter, Ladánybene 27, Takács Tamás, Pál utcai Fiúk, Auróra, EF Zámbó Happy Band, Ferenczi Gyuri & Herfly Davidson Band, Palermo Boogie Band, Grund, Uzgin Üver és a visszavonulni semmiféle baráti tanácsra sem képes Török Ádám is.

Információ a BME Diákközpont 181-3373-as telefonszámán, a 185-2637-os faxszámon, illetve az 1111. Budapest, Műegyetemi rakpart 3/K. I. 51. címen kérhető.

Kisebbségi folklór fesztivál

A hét végén rendezik meg Jászberényben az Európai Régiók Kisebbségi Folklór Fesztiválját. A nagy nyári találkozó célja, a Kárpát-medencében élő kisebbségek kulturális hagyományainak és a határainkon túli magyarság értékeinek bemutatása. A táncosok sokaságát felvonultató program keretében egy kerekasztal-beszélgetésre is sor kerül, amelynek témája, hogy merre tart a Kárpát-medence magyar népművészete. Az eszmecserére várják többek között Csoóri Sándort, Sára Sándort, Kallós Zoltánt, Tabajdi Csabát, Vitányi Iványt, Nemeskürthy Istvánt, Kósa Ferencet és Kiss Gy. Csabát. Ugyancsak a fesztivál alkalmából nyílik meg a Közép- európai Művésztelep és Szabadiskola kiállítása a Déryné Művelődési Központban, ahol Szűrös Mátyás, az Interparlamentáris Unió magyar nemzeti csoportjának elnöke mond beszédet. A találkozó ünnepélyes megnyitója pénteken este lesz Kuncze Gábor belügyminiszter részvételével. Ezt követően mutatkoznak be a szomszédos országokból és Magyarország különböző tájairól érkezett csoportok.

Ajánló a rádió és a tv mai műsorából

KOSSUTH RÁDIÓ

8.10 Törvénykönyv. 8.40 Napközben. 10.30 Térkép és útravaló. 11.05 Cigányfélóra. 11.35 Sinka István: Fekete bojtár vallomása. 12.00 Déli Krónika. 12.30 Ki nyer ma? 12.40 Falurádió. 13.15 Törvényhozó. 13.30 Az Úr közel. 14.05 Klasszikusok mindenkinek. 15.05 Kerengő. 15.35 Hitélet és történelem. 16.00 Délutáni Krónika. 16.20 Népzenei-portré: Vavrinecz András. 17.05 Magyarországról jövök. 18.00 Esti Krónika. 18.30 Ráadás. 19.05 Sportvilág. 19.40 Tanítóim, csillagszemű barátok. 20.05 Népdalfeldolgozások. 20.30 Határok nélkül. 21.05 Ütköző. 22.00 Késő esti Krónika. 22.30 Joghézagok. **URH:** 6.30 BBC. 6.55 Körzeti magazin. 17.00 Amerika Hangja. 18.30 Nemzetiségi műsorok. 22.30 BBC.

PETŐFI RÁDIÓ

8.10 A tegnap slágerei. 9.10 Zene-szó. 11.05 Családi persely. 11.15 Szép volt, de szép... 13.10 Mit üzen a Rádió? 13.35 Dalaim. 14.00 Péntektől-péntekig. 17.03 Délutáni csúcs. 18.00 Gördeszka. 18.30 Visszajátszás. 19.10 Rock-óra. 20.00 Sárga tengeralattjáró. 20.30 Barátságos bölcsességek. 21.10 Follow me. 21.25 Belga vásznak. 21.53 Mozimagzain.

BARTÓK RÁDIÓ

9.05 Pódium. 10.05 Latin lecke. 10.22 Derűre is derű 10.47 Operarészletek. 11.40 Régi dallamok kéziratos gyűjteményekből. 12.05 Hangverseny délidőben. 13.39 Johannes Ciconia-művek a Régi Zene stúdiója előadásában. 14.05 American Mosaic. 14.20 Déryné naplójából - 7. 14.59 Barokk muzsika. 16.05 Így láttam Kodály. 16.31 Fúvószenekari hangverseny. 17.00 Musica Sacra. 18.05 Verdi: A szicíliai vecsernye. 21.39 Fúvós kamarazene. 22.05 Zenekari muzsika. 23.00 Korkóstoló.

GYŐRI RÁDIÓ

7.00 Budapesti krónika. 7.30 Nyugat-magyarországi krónika. 8.00 Önkormányzati híradó, reggeli telefon, postazsák, nyugdíjas percek, zenekalendárium, slágernaptár.

TV 1

7.00 Napkelte. 9.00 Napközi. 9.30 Riviéra. 10.30 Dallas. 11.30 Játék. 12.07 Déli üzlet. 12.32 SOrSok. 13.12 Képújság. 13.17 Stan és Pan. 13.27 Pinocchio legújabb kalandjai. 14.28 Cirkusz-világbajnokság. 15.03 Helló, világ! 15.40 Falutévé. 16.00 Híradó. 16.11 Nemzeti értékeink. 16.26 Bach: 2. Brandenburgi verseny F-dúr BWN. 1047. 16.43 A koronázatlan király. 16.59 Öregberény. 17.30 Évgyűrűk. 18.00 Téka. 18.10 Ablak-melléklet. 18.30 Ablak. 19.30 Mézga család. 20.00 Híradó. 20.45 Dallas. 21.40 Panoráma. 22.40 Halló, péntek! 23.10 Mamma Roma. 0.54 BBC-híradó. 1.14 Képújság.

TV 2

12.00 Szieszta. 15.10 Képújság. 15.20 Drehscheibe Európa. 15.50 Turpi úrfi. 16.30 Életrajz. 16.56 Csízió. 17.00 Most. 17.25 Segítőtárs. 17.45 Pos(z)itív. 18.00 Körzeti híradó. 18.13 Dobogó. 18.51 Kojak. 19.45 Az élet megpróbáltatásai. 19.40 24 óra. 21.05 Erről van szó. 21.15 Tipplista. 21.30 Híradó. 22.00 A férfi, aki tetszik nekünk... 23.00 Mini klip-mix. 23.15 Telesport. 0.10 Üzlet.

DUNA TV

14.00 Hírek. 14.05 Emlékképek — régi híradók. 14.20 Régiók. 15.00 Kapcsok. 16.00 Hírmondó. 16.25 Tücsöklakodalom. 17.00 Albérlőim, a cinkék. 17.15 A Tenkes kapitánya. 17.40 Pufóka kalandjai. 18.00 Híradó. 18.10 Cape Rebel — Száműzöttek balladája. 19.00 Katyn. 19.40 Franz Schubert: VIII. Befejezetlen szimfónia. 20.00 Közép-európai magazin. 21.00 Híradó. 21.20 Önkéntesek. 23.00 Vers.

HBO

17.00 Tapsi Hapsi. 17.30 Tintin Tibetben. 18.05 Korbács és kereszt. 19.50 Csont nélkül. 21.25 Halálos fegyver 2. 23.20 Éjszakai szemle 2.

ORF 1

9.05 Golden Girls. 9.30 A Flippers együttes 25 éves. 10.15 A nagy Bellheim. 12.10 Lottóstúdió. 12.15 Belföldi jelentés. 13.10 Tucatban házasságra alkalmas. 14.45 Kalandok a Közép Birodalmának állatvilágában. 15.00 Kasperl és Strochli: A varázsvirág. 15.25 Alfred J. Kwak. 15.45 Egyszer volt, hol nem volt... az Élet. 16.10 Váratlan utazás. 17.10 Wurlitzer. 18.00 Tv-híradó. 18.05 Mi — aktívak. 18.30 Mindig, ha krimit írt. 19.30 Tv-híradó. 20.05 Derrick. 21.30 Álmaim palotája.

ORF 2

9.00 Kasperl és Habakuk: Cippeticupp. 9.25 Alfred J. Kwak. 9.45 Egyszer volt, hol nem volt... az Élet. 10.10 Váratlan utazás. 11.00 Sport. Tenisz: EA-Generali Open. 17.30 A Noé bárkája vállalkozás. 18.00 Golden Girls. 18.30 Szerencsekerék. 19.00 Tartományok ma. 19.30 Tv-híradó. 20.15 Egy orvos esetei. 21.00 Filmtippek. 21.20 Schilling. 22.00 Tv-híradó. 22.35 Teljesen bolond tévé.

MOZI

Savaria: A hajsza, 6, 8. Rossz lányok, 10, 4. **Mini:** Kopaszkutya, negyed 7, negyed 9.

SZOMBATHELYI VÁROSI TV

9.00 HTV 30 filmek ismétlése. 17.35 Játék határok nélkül. 19.00 Misi mókus kalandjai. 19.15 Nap—Szám. 19.30 Jó estét magazin. 20.00 Orfeusz.

„A karikatúra lapszéli jegyzet a történelem margójára”

Találkozás Kaján Tibor grafikusművésszel

A magyar karikatúra egyik meghatározó egyénisége. 50 éve — szinte naponta — van jelen a magyar sajtóban. Talán ő volt az első hazai rajzoló, aki Hitler, Mussolini karikatúráit elkészítette. Miskolcon született 1921-ben. Apja kereskedő, anyja egy 12 gyermekes pék lánya. A család egyik fiútagja jól rajzolt, de ügyvéd lett. Egy leány pedig a miskolci, helyi lapba írt. 1944-ben családját elvitték, soha többé nem látta őket.

GÁL JÓZSEF

Két hír és következményei

— A munkaszolgálatból Szegedre kerültem. Pestre nem mehettem, mert ott még folytak a harcok, s családomat is hiába kerestem. Szegeden egyre-másra rajzoltam amolyan faliújságfélékre, amelyeket a kilőtt kirakatüvegek helyére állítottak. Itt olvastam két rövid hírt. Az egyik arról szólt, hogy a Képzőművészeti Főiskola újra megnyitja kapuit, ahova én már korábban is jelentkeztem, de a nuimerus clausus miatt nem kerülhettem be. A másik pedig arról tudósított, hogy egy szatirikus, rajzos lap szerveződik, s oda munkatársakat keresnek.

Pestre mentem 1945-ben, s a Képzőművészeti Főiskolán Berény Róbert irányításával kezdtem meg tanulmányaimat, majd annak halála után Kmetty Jánosében fejeztem be 1950-ben. A képzőművészeti tanulmányokat — mert maximalista vagyok — még egy tanári diplomával is megtoldottam.

Gyermekkorom óta állandóan rajzoltam, de nem éreztem eléggé erősnek kifejező erőmet. Állandóan úgy éltem meg, hogy a bennem lejátszódó folyamatokat nem tudom jól rajzban kifejezni. Láttam a testrészeket, a mozdulatokat, az arckifejezéseket, de nem tudtam a saját igényeim szerint megjeleníteni ezeket. Itt azonban csalódás ért, mert a karikatúra annyira kirekesztett műfaj volt, hogy szinte beszélni sem lehetett róla a tanárok előtt. Nem tartották nemes műfajnak, olyannak, mint a festészet, építészet vagy iparművészet. Igaz, ma is súlytalan műfajnak számít.

A Ludastól a Magyar Hírlapig

— Főiskolai tanulmányaimmal párhuzamosan már dolgoztam a Ludasnak, amelynek 1964-ig voltam munkatársa. Könnyebb-nehezebb politikai időszakok közepette sokat rajzoltunk. Az egyik ilyen időszak volt 1949-50-ben, amikor csak ikonszerű rajzokat lehetett készíteni Rákosiról, a legfőbb politikusról, aki fehér lovon lándzsával a kezében küzd az infláció ellen. A 40-es évek végén kilószámra gyártottuk az antiimperialista rajzokat. Ezekért külön prémium járt, s aki nem csinálta, megnézhette magát.

1956 és az utána következő esztendők is a nehezebbek közé tartoztak. 1956-ban azt hiszem én voltam a lapnál a legmegalkúvóbb munkatárs a kollégáim között. Ugyanis elhatároztuk, hogy igazságérzetünkkel, ízlésünkkel ellentétes munkákat nem csinálunk. Aztán „konszolidálódott” a helyzet, s barátaim Kassowitz Félix, Réber Laci már nem is jött vissza a laphoz. Én kivártam, de szilenciumot is kaptam. Amikor már mégis megjelentek újra a rajzaim, azt mondták rá: ezoterikusak, öncélúak. Rossz helyzetbe kerültem anyagilag is, így aztán az elmenetel mellett döntöttem.

A Kádár-rendszer első esztendeiben kissé üldözött műfajnak számított a karikatúra. A Ludastól is azt várták el elsősorban, hogy a politikai beszédekben megfogalmazott célkitűzéseket illusztrálja. A politikusokról ismét csak az ikonok hangján illett szólni.

Egy le nem írt, csak szóbeli intés alapján, például a politikai bizottsági tagokat nem lehetett a karikatúra eszközeivel megjeleníteni. Attól „lefelé” már igen, de nem szívesen vették a bírálatokat.

A Ludastól végül is egy erőteljes ajtóbecsapással távoztam. Az akkoriban alakuló Tükör című laphoz hívtak. Nagy ambícióval kezdtem dolgozni, mert azt mondták, hogy karikaturistának Magyarországon a Ludason kívül nincs élet. Karikatúrából másutt nem lehet megélni. Az ellenkezőjét akartam bizonyítani, s ez nagy erőt adott. Úgy gondoltam olyan karikatúrákat készítek, amelyek bárhol „versenyképesek” és meg tudom valósítani saját elképzeléseimet. A Tükör többféle átalakulás után más és más főszerkesztőkkel Bognár Károllyal, Benjamin Lászlóval, Csanády Imrével, Fekete Sándorral otthont adott nekem. Személyükben olyan emberekkel találkoztam — kevés van belőlük — akik a rajzot más újságírói műfajjal azonos értékűnek ismerik el, s nem a keresztrejtvény szintjén kezelik a rajzot.

A Tükörnél az elsődleges feladatom a lapban megjelenő szépirodalmi alkotások illusztrációinak szervezése volt. Emellett azonban lehetőséget kaptam személyesebb jellegű tevékenységre is, így született meg saját kis „forgószínpadom”, ahol hetente előadhattam önálló „vonal-műsoromat”.

A Tükör, illetve megszűnésekor Új Tükörtől — már nyugdíjasként — átsétáltam a Magyar Nemzethez. Egy épületben, a New York kávéházban működött mindkét szerkesztőség. Itt jó folytatását találtam a korábbi éveknek. Jó munkatársakat találtam. S általuk rajzaim rendre lesétáltak a nyomdába.

Aztán változott a politika, vele a Magyar Nemzet is. Itt volt az első sajtósztrájk, s nyugdíjasként ugyan ,de szolidaritást vállaltam az elbocsájtott kollégákkal. Az izgalmak elvonulása után már nem volt kedvem maradni a Magyar Nemzetnél, mert közben változott a lap arculata is.

A politikai változásokkal együtt sok lap megszűnt, de sok új is született. Megtiszteltek azzal, hogy sokfelé hívtak dolgozni. Ma adok is többfelé anyagokat, „szétszórt” ember lettem, pedig szeretem a stabilitást. Végül is a Magyar Hírlapnál kötöttem ki. Nemcsak azért, mert szellemisége tetszik nekem, hanem — bármily nevetséges is — közel van a szerkesztőség a lakásomhoz. Én nem vezetek autót: villamosozom, autóbuszozom. Egy napi aktualitást igénylő lapnál fontos a frissesség. Délelőtt megrajzolom, délben leadom, s másnap már viszont is látom. Ezért fontos a közelség.

Ars poetika

— A karikatúra furcsa tünemény. Valójában kevesen vannak, akik ezzel egy életen át akarnak foglalkozni. Majdnem népművészet. Szinte nincs olyan intézmény, ahol legalább egy amatőr karikaturista ne lenne. Neves, nagyra becsült emberek is rajzoltak. Fellini karikaturistaként kezdte pályáját. Rajzolt Madách, Petőfi, Arany, Victor Hugo is. Ők azonban csak trambulinnak tartották. Ugrottak egyet rajta, aztán elrepültek. Én rajta maradtam, s máig is rajta ugrálok.

A lapok aktualitásokkal dolgoznak, s főleg ezt várják el a karikaturistától is. Különösen olyan időkben, mint a mai, amikor a politika ráfeküdt egész életünkre, háttérbe szorítva minden mást. A politika iránti kételkedésemet talán sikerült néhány rajzban is kifejezni.

A karikatúra lapszéli jegyzet a történelem margójára, hiszen én az utcán, a munkahelyeken zajló eseményeket igyekszem a bennem lezajló átalakulás után sajátos vizuális módszerrel megfogalmazni. Szeretem a jelenségek rejtett kapcsolatait föl-fedezni. Ezek a kapcsolatok emberek, nézetek, gondolatok, művészeti ágak közöttiek lehetnek. Szeretek leselkedni, felemelni a leplet, s megnézni mi van mögötte. Ez a mögöttes, ez a rejtett kapcsolat számomra fontos. De valószínű nemcsak számomra, hiszen ezek a kapcsolatok az újságok szövegeiben csak ritkán vagy egyáltalán nem jelennek meg. E kapcsolatok által próbálom az élet titkait megérteni.

A karikatúrának nincs pátosza, de van esztétikája. Fontos eleme az irónia, a szarkazmus, a humor.

Indulatom nem az ábrázolt ember ellen működik. Nem tudok disznóölő késsel még a legellenszenvesebb politikusnak sem nekimenni.

Nem tudom lealázó, durva módon ábrázolni. E szemléletmód kialakításában sokat segítettek művészettörténeti tanulmányaim.

Rajzaimban megjelennek érzelmeim is. Jó érzés, hogy a modellben nemes ellenfelet látok, s a szellem síkján próbálok közeledni hozzá, s nem akarom megsemmisíteni.

„... a küzdés maga?”

— Az élet célja? — ki ne ismerné a madáchi szállóigét? —

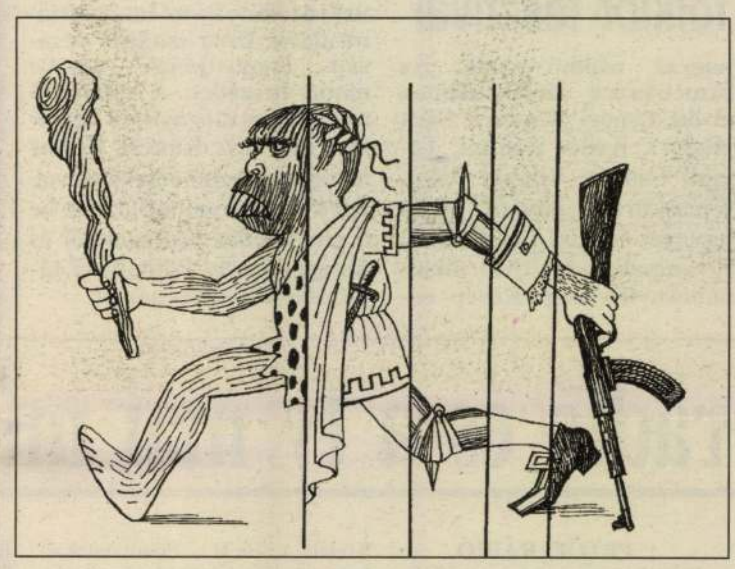

a küzdés maga. Én nem tudok egyetlen célt megjelölni. Az életnek sokféle célja lehet. Az emberi lélek változatossága, különféle célokat állít életünk elé.

Ha egy másik bolygóról nézve keresnénk a választ, valószínű a létezés kérdésére akkor sem tudnánk sokkal okosabb választ adni.

Azt hiszem a célt nem mi határozzuk meg. Születésünkkor egy adott környezetet kapunk, s bizonyos természeti törekvéseknek kell engedelmeskednünk. Úgy futunk be egy pályát, ahogy a léttörvények előírják. Meglévő viselkedésformákat, gondolkodásmódokat veszünk át, olyanokat, amelyek már születésünk előtt kialakultak, s ezt a láncolatot mi folytatjuk.

Egyetlen szem vagyunk egy hosszú láncban, amelynek sem az elejét, sem a végét nem látjuk.

Számomra — aki csak egyetlen pont vagyok — a válasz: *a rajzolás. Ez áll életem középpontjában.* Sokféle fölfedezés örömét adja.

A rajz az anyanyelvem. De a karikatúra eszperantó nyelv is, hiszen meg tudom könnyen értetni magam akár egy japán vagy egy amerikai rajzolóval is.

— Az élet folyamatában fontos a kiegyensúlyozottság, a nyugalom.

A nagy problémák, mint a barátság vagy az ellenségeskedés, az élet és halál, de az élet egyéb konfliktusai is megfontolt nyugalommal viselhetők el. Mondanám, hogy bölcsességgel, de ez az ember lehetőségeitől távol áll.

Az utódok

— Leszűkült a fiatalokkal való kapcsolat. A korábbi években, évtizedekben volt a Képzőművészeti Szövetségnek egy karikatúra szakosztálya, amely közös fellépéssel sokféle dolgot meg tudott csinálni.

Többek között kiállításokat még a Műcsarnokban is. Havonta legalább egyszer összejöttünk, beszélgettünk, értékeltük az egyes munkákat, új tagokat vettünk föl. Bármilyen volt is a munka színvonala — valami volt.

Ma ilyen nincs. A fiatalok között látok tehetséges karikaturistákat, de ők már nem kíváncsiak az előttük járók tapasztalataira, véleményére. Pedig az lenne a dolgok normális menete, hogy előbb inaskodjanak, aztán segédkedjenek, majd ők is mesterekké váljanak.

Ma csak a kíméletlen konkurenciaharcot látom. Szomorú ez.

„Több a hírnév...”?

23 évesen kezdtem lapokban rajzolni. Bizony fél évszázada ennek már.

Ma úgy látom — talán nem veszik szerénytelenségnek — az egyik legsikeresebb, agyondekorált karikaturistának tartanak. Bármennyire is szégyellem (dehát szégyellnem kellene?), minden rendszer elismert. Egy magyar Telleirandnak tarthatnám magam. Kétszer kaptam Munkácsy-díjat, Érdemes Művész címet. Megtiszteltek Pulitzer- és Opus-díjjal. Nem törekedtem egyik megszerzésére sem, de nem tagadom, jólestek hiúságomnak. A műfaj visszafogottságán, értetlen kezeltségén valamicskét talán ezek a díjak is enyhítenek.

Kaján Tibor, grafikus

BERTHA BULCSU AZ IRODALMI KÁVÉHÁZBAN

Idén harmadik esztendejébe lép az Irodalmi Kávéház. A Hungária különtermében ismert alkotók találkoznak a közönséggel. 1984-ben Kellér Dezső, Végh Antal, Karinthy Ferenc, 1985-ben Kolozsvári Grandpierre Emil, Kardos G. György, Vas István, Szántó Piroska, Gyurkovics Tibor, Mándy Iván, Tatay Sándor és Szakonyi Károly szerepelt az Irodalmi Kávéház pódiumán.

Az új év első író vendége, február 9-én, vasárnap délután 5 órakor Bertha Bulcsu lesz. Később, a tervek szerint Nemes Nagy Ágnes, Csorba Győző, Görgey Gábor, Csukás István látogat el az Irodalmi Kávéházba.

A „Főúr", azaz a házigazda szerepét először Galsai Pongrác, majd Gyurkovics Tibor töltötte be; ezúttal is ő beszélget a vendéggel. A legtöbb műsorról hangfelvétel készült, melyeket a Petőfi Irodalmi Múzeum megőrzésre vesz át, s a legsikerültebb írói arcképet a rádió is közvetíti.

A sorozat külön érdekessége, hogy a jegyekhez mellékelt emléklapokat Kaján Tibor grafikái díszítik. Így az Irodalmi Kávéház rendszeres látogatói egy kis karikatúra-gyűjteményt is kapnak a jelenkor ismert íróiról.

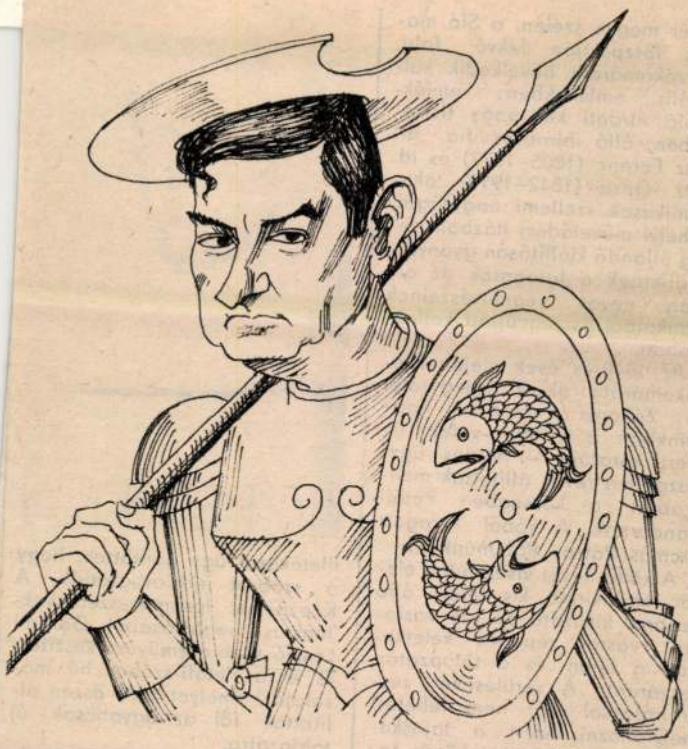

–; Közmű ve

Új Tü

46

XXIII/4

Mezőkomárom bővelkedik kulturális emlékekben: emléktábla hirdeti két nagy tiszteletben álló hírneves fia, dr. Entz Ferenc (1805–1877) és id. Entz Géza (1842–1919) akadémikusok szellemi nagyságát, a helyi művelődési házban pedig állandó kiállításon gyönyörködhetnek a látogatók az ország neves népművészeinek munkáiból összegyűjtött kollekcióban.

Az 1940-es évek elején Mezőkomárom akkori főjegyzője, dr. Zákonyi Ferenc – napjainkban a Balaton-vidék ismert kutatója – példás ügybuzgalma révén állítottak mellszobrot a községben Petőfi Sándornak. A kőből faragott arcmás Pátzay Pál munkája.

A költő nevét viselő utca elején kialakított kis téren álló szobrot kikezdte az idő vasfoga: vastag repedés keletkezett a fejen és a talapzaton egyaránt. A sérüléseket restaurálással már nem lehetett helyrehozni, ezért a lajoskomáromi nagyközségi közös ta-

illetékesei úgy döntöttek, hogy a szobrot újrafaragtatják. A Képző- és Iparművészeti Lektorátus megbízásából Garami László szobrászművész készítette el a Petőfi-szobor hű másolatát, amelyet 1985 őszén állítottak föl az ugyancsak új talapzatra.

Kálmán Gyula

ARGUS
CH-8030 Zürich, Telefon 01/252 49 37

Aargauer Tagblatt
(Ausg. Fricktal)
Aarau (CH)
Aufl. t. 2600
Argus Media No. 1400

1021

17 Aug 1984

KAJAN

Ob Darwin mit seinem Porträt zufrieden wäre: Karikatur, von Tibor Kajan angefertigt.

Basler Sammlung «

Karikaturisten, mal freundli

Mo. Ihre 6. Ausstellung widmet die 1980 gegründete Stiftung «Sammlung Karikaturen & Cartoons Basel» dem Stichwort «Porträts und Persönlichkeiten». Die Persönlichkeiten dominieren – als Autoren wie als Opfer. Faszinierend an der Ausstellung ist nicht zuletzt das Ineinanderfliessen von Karikatur und Porträt.

Der Sammler Dieter Burckhardt hat die Stiftung 1980 gegründet. Zusammen mit dem Karikaturisten Jürg Spahr, der als Kurator der Sammlung fungiert, hat er die Bestände seither systematisch ausgebaut. Am Tag der Pressekonferenz vor der Eröffnung der 6. Ausstellung verfügte sie über genau 1354 Werke von 357 Künstlern aus 28 Ländern. Da im Altstadthaus, in dem die Sammlung untergebracht ist, aufs Mal nur gut 200 Blätter ausgestellt werden können, bleibt nur das System der Wechselausstellungen. Allerdings wird, wie Jürg Spahr betonte, dabei darauf geachtet, dass etwa Steinberg, Ungerer, Bö, Th. Heine, Flora, Loriot und andere Koryphäen, deretwegen Besucher zum Teil weit her kommen, in jeder Präsentation vertreten sind.

Unter den 219 Werken von 128 Künstlern, die nun vom 17. August an für gut ein halbes Jahr zu sehen sind, befinden sich nicht weniger als 93 Neuerwerbungen. Das Schwergewicht liegt in der 2. Etage auf dem Thema «Porträts und Persönlichkeiten». Da gibt es «Klassiker» wie etwa die Zeichnung von Thomas Theodor Heine, auf der Kaiser Wilhelm II. seinem Reichskanzler Bismarck den Dolch in den Rücken stösst, Boshaftigkeiten wie Chico Carusos Doppelporträt von Prinz Charles und Lady Diana mit der eindeutigen Betonung des prinzlichen Degens, Pointen wie Hermenegildo Sabats Komposition von Groucho und Karl Marx, Treffer wie die Darstellung David Levines von Präsident Nixon als Schosshündchen oder Martial Leiters Vision des rufenden Generals de Gaulle in der Wüste.

Faszinierend
Übergang von
herum: bisweil
ter als das küh
hinter einer an
geheure karik
sind da etwa I
(USA), Picasso
mes Joyce von
fred Rasser vo
van Gogh von
die Maler-Port
sterhaft des S
sind auch eini
auf, dass manc
betrachten als
sind also Mens

So trefflich
ren Charme
Sammlung nic
rikaturistische
nis hinaus wirk
branssons sech
Tänzerin Isado
eines schurrbä
im Fellkostüm
weichlichen a
einen Münchn
Kraft und G
heisst der Text
Zeichnung von
Sofa gegenübe
Mittelteil der
aufdringlich,
Deutlichkeit
mentiert, wie
zum Beispiel m
Engländers Sm
Blatt zu sehen
die hinter an
Werken steckt.

Karikaturen & Cartoons»

ch mal böse

ist nicht zuletzt der unmerkliche
Porträt zur Karikatur. Anders
en wirkt die Karikatur porträthaf-
le Bildnis, und manchmal steckt
scheinend blossen Abbildung un-
aturistische Kraft. Faszinierend
gor Strawinsky von David Levine
von Albert Lindi (Schweiz), Ja-
Pancho Graell (Venezuela), Al-
H. U. Steger (Schweiz), Vincent
Tibor Kajan (Ungarn): Gerade
räts bedienen sich zum Teil mei-
ils der Porträtierten. Ausgestellt
ge Selbstbildnisse – und da fällt
he Zeichner sich selber gnädiger
hre Umwelt. Auch Karikaturisten
chen ...
ie Stichwort-Ausstellung ist – ih-
verdankt die Präsentation der
t zuletzt jenen Höhepunkten ka-
Art, die über das aktuelle Ereig-
en. Da ist zum Beispiel Olaf Gul-
steiliges Blatt, auf dem Posen der
ra Duncan den Entsprechungen
rtigen, hängebauchigen Mannes
gegenübergestellt sind: «Die
ntiken Tanzdarstellungen haben
er Philologen veranlasst, einmal
esundheit richtig darzustellen»,
dazu. Oder da hängt Fredy Siggs
wohlsituierten Ehepaar auf dem
einem Altartriptychon, in dessen
ernsehapparat eingebaut ist. Un-
ber mit aller wünschenswerten
ird zwischendurch auch doku-
subtil Karikaturisten arbeiten –
t einer Vitrine, in der Skizzen des
ilby zu einem darüberhängenden
ind, Belege für die grosse Arbeit,
cheinend leicht hingeworfenen

...etwa gleich hoch wie
en Tieren. Im Fleisch anderer
egen nur selten Salmonellen

che Siedelung (Kontamina-
von Geflügel und Fröschen
t ein weltweit ungelöstes Pro-
standungen sowie Sperrmass-

pfige Kinderschar auf

hlüpft. Sie werden von ihrem Vater
erden musste. Im Moment bereitet
zu 150 Kilogramm schwer und bis
ösate lebende Vogel der Welt. Er
ern auch durch seine Flugunfähig-
Tierbaby: Trotz den grossen Ohren

ne Gerfalker
Besitzer nic
kaufswert d
wird mit 60(
Razzien sin
wie ein Falkenei sichergestellt worden, das mit mehreren tausend Franken gehandelt wird. Die lebenden Vögel sind erst nach einer «abenteuerlichen Reise» an einem absolut sicheren Ort untergebracht worden. In der Vergangenheit waren mehrfach beschlagnahmte Tiere auch aus Zoos nach kurzer Zeit wieder verschwunden. In Nordrhein-Westfalen ist die Fahndung nach illegalen Raubvogel-Händlern und Eierdieben seit Beginn der Brutzeit in diesem Jahr verschärft worden, um den kriminellen Schmuggel besser in den Griff zu bekommen.

Diplomaten-Mord in Genf vor Geschworenengericht

Rauschgiftsüchtige Genferinnen töteten Saudi

sda. Die Genfer Anklagekammer hat den Fall der 20jährigen Genferin Marie-Rose M., die wegen Ermordung eines saudiarabischen Diplomaten angeklagt ist, an das Geschworenengericht weitergegeben. Die Tat hatte sich in der Nacht vom 9. auf den 10. März in einem Genfer Hotel ereignet. Der Prozess wird voraussichtlich am 10. und 11. Oktober stattfinden. Der Fall der 26jährigen Waadtländerin Antonella B., die bei der Tat zugegen war und dem toten Diplomaten 800 Franken gestohlen hatte, wurde dem Polizeigericht übergeben. Antonella B. soll wegen Diebstahls verurteilt werden. Die Anklagekammer folgte damit dem Antrag des Staatsanwaltes, wonach sie nicht wegen Totschlags, sondern ausschliesslich wegen Diebstahls zur Rechenschaft gezogen werden soll.

Die beiden rauschgiftsüchtigen Frauen, die sich gelegentlich prostituierten, hatten den Diplomaten in einem Genfer Nachtclub kennengelernt und ihn ins Hotel, wo der Mann wohnte, begleitet. Am nächsten Tag fand die Polizei das Opfer tot und mit schweren Stichwunden auf. Die Täterinnen konnten erst zwei Monate später verhaftet werden. Antonella B. wurde vorläufig auf freien Fuss gesetzt, während Marie-Rose M. sich noch in Haft befindet.

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet
1984. VII. 27.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 AUG 6

DAILY NEWS

Tibor Kalász „Kaján"

Einer der einfallsreichsten ungarischen Karikaturisten, im In- und Ausland unter dem Namen „Kaján" bekannt, — sein bürgerlicher Name lautet Tibor Kalász — hat jetzt ein ABC-Lexikon fertiggestellt, das eigentlich nur aus amüsanten, aber treffenden Karikaturen besteht. „Kaján" (Jahrgang 1921) ist seit 1945 ständiger Mitarbeiter ungarischer Zeitungen, wurde auf zahlreichen in- und ausländischen Ausstellungen ausgezeichnet und erhielt zweimal den „Munkácsy-Preis".

KAJÁN-LEXIKON A

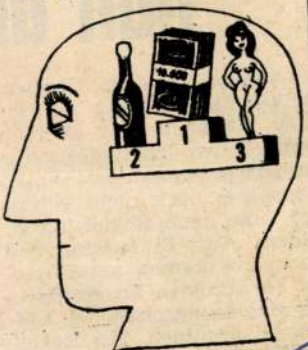

Alltagsmensch

Lissabon,
DPA/MTI)
cher Versu
amtierenden
Ministerpräsidenten Vasco Goncalves noch nicht gelungen, eine neue Regierung zu bilden. Auf Einladung von Goncalves kamen am Dienstag 14 Minister im Amtssitz des Regierungschefs in Lissabon zusammen. Ein Regierungssprecher teilte mit, den Ministern seien Direktiven

sozialistischen Kabinettsmitgliedern nahm keines an der Sitzung teil. Überraschung löste die Tatsache aus, daß der bisherige Außenminister Major Ernesto Melo Antunes anwesend war. Antunes gehört zu denen, die sich von den Beschlüssen der Delegiertenversammlung der

díjas grafikusművész,
1021

KÉT KAJÁN KIÁLLÍTÁS

Kaján Tibor Munkácsy-díjas grafikusművész karikatúráiból két kiállítás nyílt a héten: a szegedi Móra Ferenc Múzeum Képtárában és Budapesten a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Rajzainkat a két tárlat anyagából válogattuk.

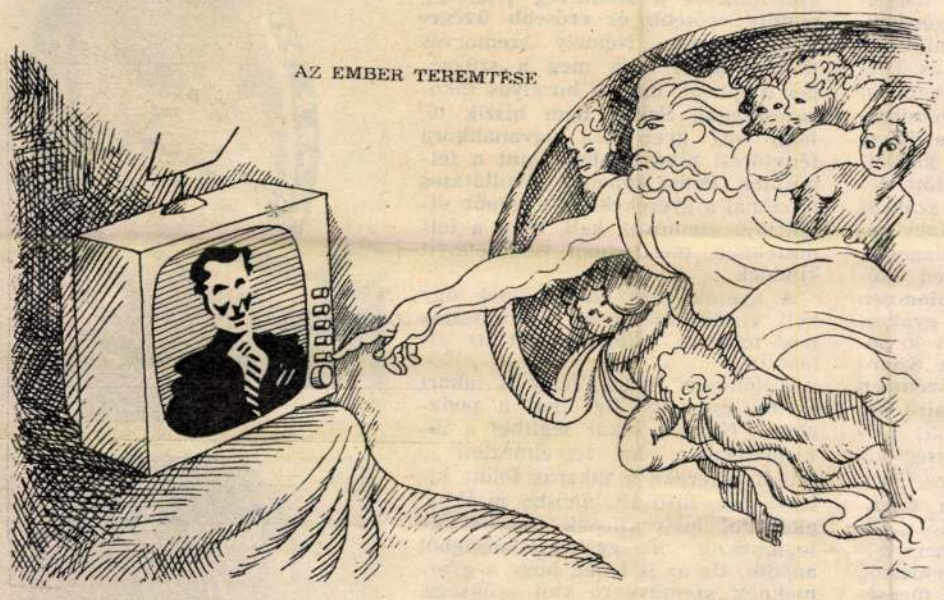

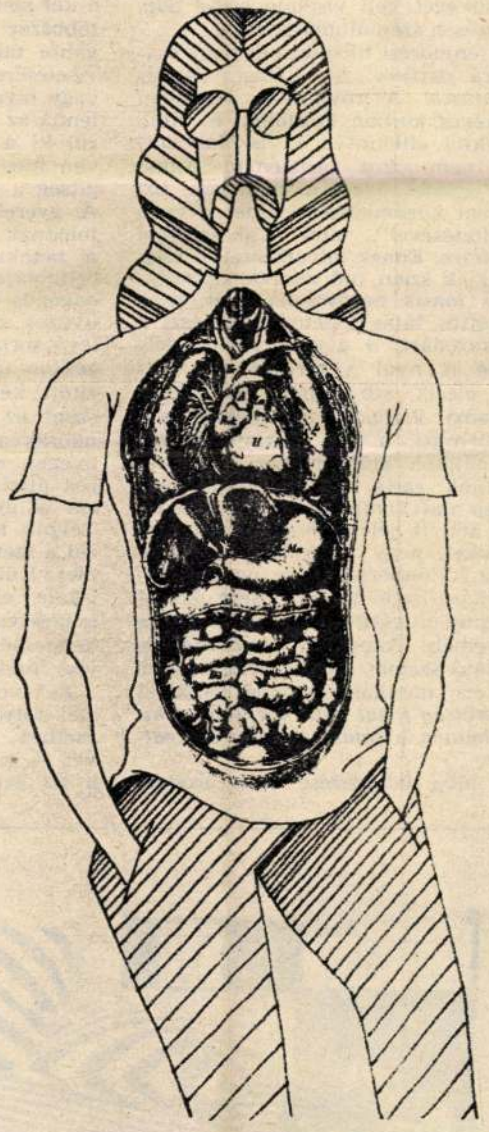

DIVAT-TRIKÓ

SZENT-GYÖRGYI ALBERT

EGYENJOGÚSÁG

„Inkább tízet fölöslegesen, mint egyet későn . . .”

A SZEMÜVEGRŐ

A technikai fejlettség magas foka jó látást követel az élet, illetve a munka minden területén. A látást fenyegető fénytörési hibák az emberrel vele születnek, ezért minél előbb ki kell javítani őket. Minden hibás fénytörésű gyereknek szemüveget kell viselnie egész nap, különösen szemmunka esetén.

A fénytörési hibákat két nagy csoportra osztjuk: rövidlátásra és távollátásra. A rövidlátás általában tízenéves korban kezdődik, és ritka esetektől eltekintve az iskolás korban nem okoz problémát. Annál több gondot jelent a távollátás. Ezt a hibát közömbösíteni lehet a szem „erőltetésével”, ami kancsalságot hoz létre. Ennek következtében csak az egyik szem tud ránézni a tárgyra, a másik nézővonala eltér ettől. A kettős látás lehetetlenné teszi a tájékozódást, a gyerek rövid ideig mellé is nyúl a tárgyaknak, sokszor elesik, stb. Ennek elkerülésére hamar kialakít egy védekező mechanizmust: a félre tekintő szemét használaton kívül helyezi. Ha nem segítünk rajta, ez az állapot pár hónap alatt tompalátást eredményez, ami annyit jelent, hogy a nagyobb alakokat, nagy tárgyakat még meg tudja különböztetni, de igazi szemmunkára sem távolra, sem közelre (írás-olvasás) nem képes. Ha a félszemére tompalátó embernek a *jól* látó szemét baleset, vagy egyéb baj éri, munkaképtelenné válik. *A kancsalság tehát nem kozmetikai hiba, hanem a látást fenyegető elváltozás.*

A hiba felfedezése után azonnal szemorvoshoz kell vinni a gyerekeket. Az idejében kezelésbe vett gyermek szemüveggel meggyógyítható, de ez hosszú folyamat. Különösen, ha későn vitték szemorvoshoz. A megfelelő időben kezelésbe vett gyermeknél már iskolás korig kialakítható a két szemmel való együttlátás. Legtöbbször nincs szükség a szem további takarására, csak a szemüveg viselésére. Makacsabb esetekben, vagy olyankor, amikor csak közvetlenül az iskolába kerülés előtt derül ki a hiba, a takarásra szükség van még az iskolában is. Nagy segítség a gyógyulásban a pedagógus. A gyerekek ugyanis szívesen csúfolódnak. A szemüveges, különösen a betakart szemű gyerek gyakori céltáblája a csúfolódásnak. A jó pedagógus ezt megakadályozza. Szemüveges gyerek a táblával szemben levő sorban üljön, mert oldalra nézéskor (a szemüvegszéli rész) torzított képet ad. Nincs szükség viszont az első sorba ültetésre. Tornaórákon is viselni kell a szemüveget. Ez ellen a testnevelő tanárok általában tiltakoznak, mert féltik a gyerek szemét a sérüléstől. Tévhit, hogy a szemüvegtől megsérül a szem. Ellenkezőleg: védi a szemet. Különösen fontos az általános iskola első három osztályában a szemüveg állandó viselése, mert a kétszemes látás kialakulása, rögzülése ezekben az években történik.

A távollátásos fénytörési hiba az élet folyamán nem romlik, sőt sok esetben — a szemgolyó növekedésével — ki is nőhető. Ez a folyamat a tíz éves kor táján fejeződik be. Akinek a fénytörése nem normalizálód marad később is hit is, mely sze szer elkezdi a mindig erőseb lesz szükség nem azonn ges dioptriát, zatossággal. Soka hogy egy gyereknek fénytörési hibája lehet, nőttnek. Pedig éppen a távo hibáknál a gyerekeknek nagyobb optriájú szemüveg kell, mint a felnőtteknek, mert ebből valamennyit kinőnek.

A gyerek előtt mindenkinek úgy kell viselkednie, hogy természetesnek tekintse, elfogadja ezt az állapotot.

Különösen fontos, hogy a takart szemű gyerekre figyeljen a pedagógus. Nagyon sokat segíthet a látásjavításban, ha figyelmezteti a szülőt: gyereke a takarás fölött kilesve néz. Első általánosba járóknál előfordul, hogy kiírnak a sorból. Ez legtöbbször a gyakorlatlanságból adódik. De az is lehet, hogy a gyermeknek szemüvegre van szüksége. Sok elsős gyerek túlságosan közelre hajlik írás-olvasáskor. Szinte biztos, hogy nincs rövidlátása, ha részt vett a szűrővizsgálaton. A tapasztalat szerint az esetek túlnyomó részében rossz szokásról van szó. A szülők és pedagógusok közös összefogásával így egyre több gyerek látásán tudnak az orvosok segíteni.

Dr. Pálfia Ernő

FEKHELYRŐL, ÁGYNEMŰRŐL

Életünknek szinte egyharmadát ágyban töltjük. A kényelmes, egészséges, csinos fekhely legalább olyan fontos, mint bármely más berendezési vagy öltözködési tárgy. Mégis elég gyakori, hogy költségesen ruházkodó, bőségesen étkező családokban elhanyagolt a vetett ágy.

A védőnői hálózat jóvoltából a mai csecsemők általában nem túl puha ágyban, eleinte párna nélkül, később egy kis párnán alszanak, mert így egészséges. Rejtély, hogy ebből hogyan jönnek létre, minden figyelmeztetés ellenére, a csupa toll nyoszolyák. Régen a rosszul fűtött lakásokban szükség lehetett a sok dunyhára, párnára, de ma már a fűtés a legtöbb helyen egyenletesebb.

A korszerű fekhely inkább kemény, rugalmas, mint puha. Ez előnyösebb a gerincoszlopnak a süppedő derékaljnál. Nem egészséges a több párna sem. Akinek szokatlan egy kispárnán aludni, az se használjon egy nagy és egy kispárnánál többet. Takarónak csinosabb is, egészségesebb is a paplan, ami ne legyen túl tömött, meleg, inkább könnyű, simuló, hogy szinte ne is érezzük a súlyát. A paplannál is divatosabb a gyapjú, vagy műszál takaró, huzatban. Aki külföldi divatlapokat böngész, alig lát mást. Az év melegebbik felében könnyebben is tárolhatók, kisebb helyen elférnek.

A feleslegessé vált régi párnák, tollak alkalmasak a felfrissítéskor a pehelymennyiség pótlására, díszpárnák készítésére. A párnák tollát érdemes felfrissíteni, könnyű, tiszta, új lesz.

Sajnálatos, hogy a magyar szabvány szerint csak egyfajta párnanagyság van forgalomban. Nemrégen még lehetett kapni keskenyebb párnát. Ez jobban alkalmazkodik a pihenő ember testtartásához. A kereskedelem azonban, a közönség érdeklődése híján, most már nem tartja. A színes, nagyvirágos ágynemű sem elég kelendő nálunk. Pedig a könnyen kezelhető, vasalást nem igénylő ágyhuzat a házimunkát jelentősen megkönnyíti.

Aki mégis ragaszkodik a fehérhez, fehér alapon színes mintás párnákat vehet felfrissítéskor fehér paplanhuzata és lepedője mellé. A kézimunkázni szeretők színes hímzéssel élénkíthetik a fehér huzatokat.

Az ágyhuzatokat cseréljük 2—3 hetenként, a kispárnákat pedig hetenként. Nagyobb családban nem kell egyszerre lezajlania az ágyneműváltásnak. Mindenki végezze el saját maga, meghatározott sorrendben, így a mosás sem torlódik össze. Kisebb csomagot egyszerűbb levinni a Patyolatba, s a hét közben elszennyeződött törülközők, konyharuhák sem fekszenek sokáig a szennyesfiókban.

R. Zs.

Kajáu Tibor

Grafikusművész

Heti lapi lapúrája az Új Tükörben.

Új Tükör.
1989 júl. 9

désre. **Hudra Klára**

Film

A FÖLDESÚR
Török film

Furcsa ellentmondás, hogy az évenként körülbelül háromszáz filmet produkáló török filmgyártás — néhány kiváló és joggal meghíresült alkotástól eltekintve — milyen kevéssé van jelen a világ filmművészetében. A már életében legendává lett rendező, Yilmaz Güney mellett — akinek cannes-i nagydíjas *A fal* című munkáját itthon is bemutatták — talán még Şerif Gören és Zeki Ökten neve csenghet ismerősen a hazai filmbarátoknak *Az út* és *A nyáj* című filmdrámáik kapcsán. Ezek a művek gyakorlatilag azonos témát dolgoztak fel: az elmaradottság, a babonák és a hagyományok béklyójában vergődő kisember pokoljárását. Hiábavaló lázadozásukat, kétségbeesett igazságkeresésüket egy olyan világban, ahol a félfeudalizmus és a 20. század egyszerre és kibogozhatatlanul összefonódva van jelen az életkörülményekben, az emberi viselkedésmódban és szokásokban, akárcsak a gondolkodásban.

Neşli Çölgecen munkája, *A földesúr* sok szempontból a társadalomkritikai indíttatású nemzeti filmes tradíciót követi, amikor egy isten háta mögötti kis falu élet-halál urának, a helybeli agának a sorsát tárja elénk. Precíz alapossággal mutatja be az ősidők óta létező földesúri kiváltságokat, a mindennapok ebből következő megannyi furcsa élethelyzetét. A népe fölött korlátlan hatalommal bíró gazda és szolgái viszonyának ábrázolásakor viszont megpróbál kényes egyensúlyt tartani a rendező, a kisemmizetteknek és a szokatlanul humánus bánásmódjá- még a vidéki földbirtokosi lettől az isztambuli kávéházi húsgombócárusságig ívelő élettörténetet. Az el-elkomoruló hangulat, a megbocsátó részvétet a busongó adomázgatással váltogató ábrázolásmód — mind-mind egy remek művészi téma apropénzre váltásáról tanúskodnak. **Gáti Péter**

FEHÉR SÁRKÁNY
Lengyel film

Hozott anyagból, amerikai pénzen és forgatókönyvírói közreműködéssel készült ez a sárkányokról, boszorkányokról, a civilizáció ártalmairól és a természetközeli élet szépségeiről egyszerre mesélő munka. Főhőse ki is lehetne más, mint egy profitéhes és gátlástalanul erőszakos amerikai világcég környezetvédelmi szakembere, aki karakánul fellázad munkaadójának természetpusztító sanda szándékai ellen. A film egyik vonulata a jámbor környezetvédő megvilágosodásának stációit, majd a véleménye megváltoztatása érdekében ráuszított gyilkosok elleni harcának izgalmas epizódjait taglalja, mesének igencsak véres, kriminek pedig rém együgyű kivitelben. Miközben „zöld" emberünk az igazságra eszmélés gyötrő útját járja, vele élő kisfia új környezetében igazi csodák részesévé válik. Sárkánnyá változó fehér paripa, a természetben otthonosan mozgó, aranyhajú világtalan kislány és annak kézrátétellel még a számítógépet is megbolondító, boszorkányos képességekkel rendelkező anyukája szerepel a mind zavarosabb és unalmasabb mesében. Ezen az állapoton még a gyerekeket féltőn óvó, a gonosz és ártó szándékkal közeledőket pedig kővé, fává vagy tetszés szerinti szerves, illetve szervetlen anyaggá elvarázsoló életnagyságú sárkány feltűnése sem segít. A varangyos béka és egy nagyra nőtt, szárnyaival verdeső tyúkanyó vonásait egyesítő sárkány az összekötő kapocs a történet igencsak széttartó szálai között. Miközben segít legyőzni a környezet védőnk megfélemlítésére küldö

MAGYAR HÍRMONDÓ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁR 5

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kaján Tibor

csinál!
1021 Reményi József

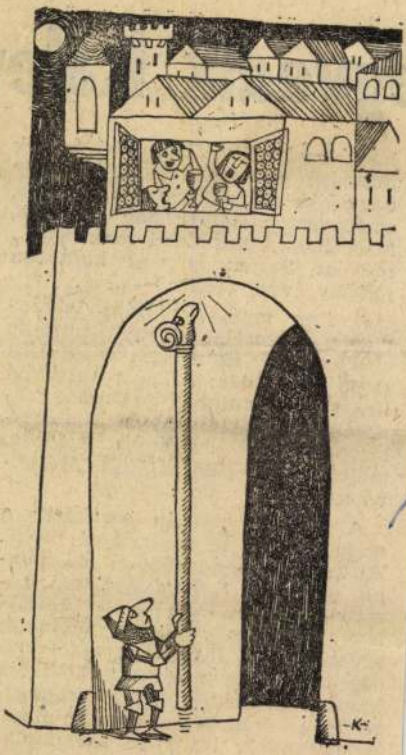

Kaján Tibor: Házibuli

második magyar [illegible]
nagy sikerű Kanteletár-válogatását említsem. (Kevesebben tudják, hogy Rácz nemzetközi rangú fotóművész, Pesten is volt kiállítása néhány évvel ezelőtt.)

A finn népköltés Rácz Istvánnak régi témája. Bizonyítja ezt az említett Kanteletár-válogatása (1956, új kiadás: 1975), a kalevalai líra szűkre szabott, de annál színesebb hazai tárháza; majd a Kullervo-énekek helsinki kiadása, melyet a teljes éposz átültetése követett.

A fordítás méltán sorakozik a nagy elődök teljesítményei mellé. Barna Ferdinánd 1871-es méltatlanul elfeledett Kalevaláját nem számítva Vikár Béla és az erdélyi Nagy Kálmán fordítása jelentette számunkra a finn népéposz lehetséges két magyar változatát. Vikáré kissé a költői szférák felé „szépítette" az eredetit. Nagy Kálmán a mai beszélt nyelv irányába „köznapiasította".

E két fordítástól Ráczé merőben különbözik. Mindenekelőtt abban,

1965 APR 20
/1021

MAI TÉMÁK

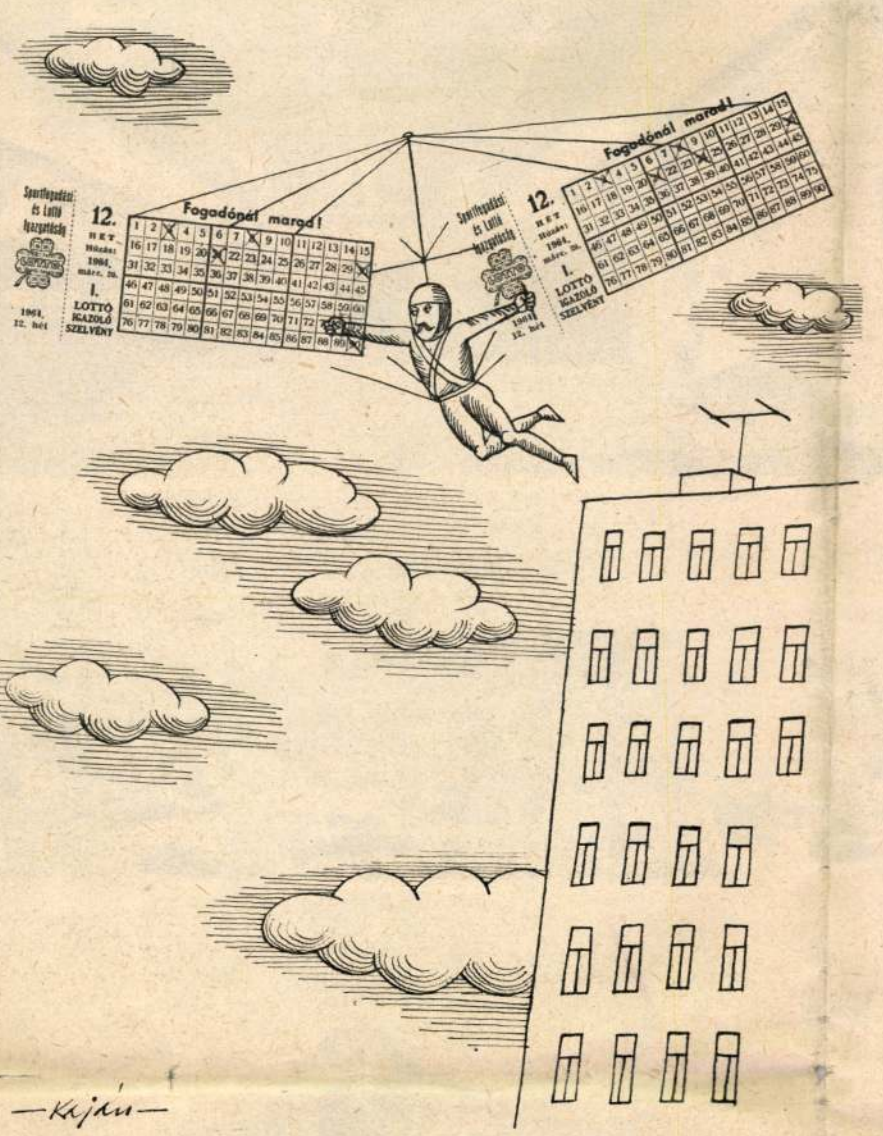

—Kaján—

A NAGY KÍSÉRLET

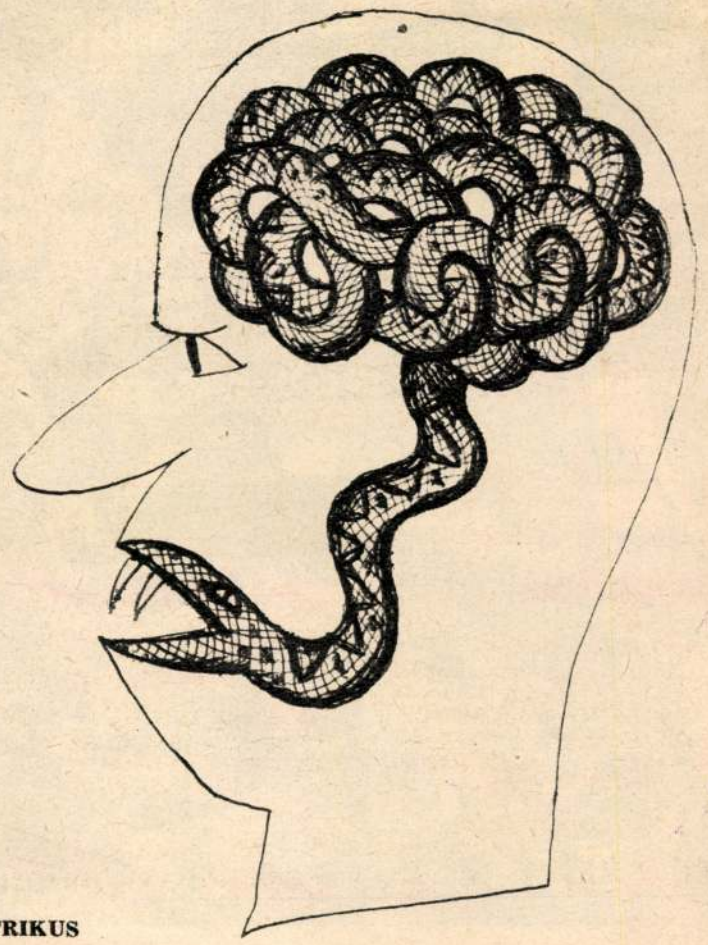

AZ INTRIKUS

bábjegyzetek

A fából faragott királyfi és a *Petruska* — új erőpróba az *Állami Bábszínnak* —, amely a *Sztráparádé* és a *Szentivánéji álom* után most ismét felnőtteknek játszik —; és új lehetőség is.

A Bábszínház *pantomimként* adja elő a két művet. Bár a bábjátszásban mindig fontosabb a mozgás, mint a szöveg (a Szentivánéji álom előadásában éppen az volt a nagyszerű, ahogyan Shakespeare-t „mozgósították"), de teljesen szövegnélküli feladattal még nem találkoztak bábosaink — és ezt a színészi magatartást nehéz munka árán kellett megszokniok. Szövegmondás és bábmozgatás egyazon lendületből születik, és a színész-pszichikai szükségletet úgy oldották fel, hogy a próbák elején a színészek „vak-szöveget" mondtak.

Mindkét darabban eljátsszák a teljes „sztori"-t. Tulajdonképpeni táncot csak ott látunk, ahol azt a cselekmény kívánja. (Például a fa-királyfi tánca vagy a Petruskában a kocsisok—kofák tánca.) Így, hogy a balettszerű mozgást mellőzik, a bábszínpad mélyebbre nyúl Bartók és Sztravinszkij szimbólumvilágába, mint a táncszínpad. A zenéhez is közelebb kerültek, elvégre a két mű zenéje, különösen Bartóké, nem utal konkrét látnivalókra. Egyáltalán: a bábszínpad kevésbé vonja el a közönség figyelmét a zenéről, mint a táncszínpad. Az ember szinte tökéletes Bartók-élményt kap. (Hogy mennyire bartóki ez a „Fából faragott" előadás, azt Bartók Béla *özvegye* és *fia*, valamint Denis *Dille*, a hazánkban élő Bartók-kutató és e szakmának legnagyobb nemzetközi tekintélye is igazolta.) Az előadás hitelességét növeli a zenei interpretáció szakszerűsége is: a magnóról közvetített zenekarokat *Sztravinszkij* és *Ferencsik János* vezényli. Mindkét mű teljességében hangzik el, nem szvitesített formájában.

*

A két báb-előadás más-más technikai megoldásokkal készült.

A Bartók-játékot főként a *Wayang*-stílussal oldják meg, azaz hátulról mozgatott pálcás bábukkal. Ebben a játékban különösen nagy szerep jut a világításnak; ezzel szinte költő módjára élnek, ami e parányi színpadon igen nagy bravúr. A színpad egy-egy részletét, vagy a szereplők mozgását nyomon követő felvillanások és árnyékbaborulások ízlésről és technikai tudásról vallanak, a fényhatásokat taktusról taktusra megtervezték. Hogy minden taktust kihasználnak — ez egyébként az egész előadásra jel-

a támaszpont

területre. Az elmúlt hónapokban megint kiéleződött a vita Gibraltár körül.

A spanyol hatóságok hosszabb ideje akadályozzák a forgalmat a félsziget szárazföldi határán. Beszüntették a Gibraltárba irányuló kivitelt és megvonták a Spanyolországból átjáró munkások útlevelét is. Mindezt élénk gyarmatosításellenes sajtókirohanások kísérik, amelyek az elfogulatlan megfigyelőnek mindenesetre eléggé mulatságosan hangzanak — éppen Spanyolország részéről.

Hogy a spanyol követeléseket elhárítsa, Anglia egy megelőző lépést tett. Jellemző — és nem kevésbé paradox — módon: szintén a »dekolonizáció« jegyében. Gibraltár koronagyarmati státusát 1964 augusztusában megszüntették, és új alkotmányt adtak a területnek. Ennek értelmében a belpolitikai és helyi ügyeket a 24 000 gibraltári által választott kormány intézi, ám a hadügyek és külügyek továbbra is London hatáskörébe tartoznak. A terület tehát változatlanul Anglia szuverenitása alatt maradt. Az új alkotmány legfeljebb afféle helyi önkormányzatot, védnökségi státust eredményzett.

A Gibraltár körüli vita kiéleződését jelzi az angol külügyminisztérium által kiadott *Fehér könyv*. Ebben a »történelmi jogokra« történő hivatkozás mellett London — megint csak jellemzően és részéről komikusan — azzal érvel, hogy az ENSZ határozatai értelmében a gyarmatok népeinek *önrendelkezést kell* biztosítani, s hivatkozik arra, hogy az új alkotmány kihirdetésével ez meg is történt. Gibraltár lakosságának pedig — állítólag — az a kívánsága, hogy »angol maradjon«. (Mellesleg: a lakosság sem nem angol, sem nem spanyol, hanem főleg genovai olaszok és arabok leszármazottja.)

Bármilyen átlátszóak is az angol kormány érvei, mindenesetre eléggé valószínűnek tűnik, hogy Gibraltár lakossága nem túlságosan vágyakozik Franco tábornok nyomorgó Spanyolországának állampolgárságára. Madrid viszont hallani sem akar önrendelkezésről, hanem — szintén »történelmi jogaira« hivatkozva — kijelenti, hogy Gibraltár spanyol terület.

Franco nem mindig ilyen kényes

A gibraltári ügyet a spanyol kormány valószínűleg a múlt nyáron meghiusult angol hadianyagszállítások miatt élezi ki. Akkor a még ellenzékben levő Wilson pártja torpedózta meg fegyverzet és hadihajók szállítását Francónak. Másrészt Franco rendszere Rota kikötőjét, Morón, San Pablo, Torrejon és Zaragoza területének sok négyzetkilométerét aggályoskodás nélkül átengedte az amerikaiaknak haditengerészeti és légi támaszpontok céljára.

Nagyon valószínű, hogy a madridi kormány megelégedne valamilyen hasonló megoldással Gibraltár ügyében is. Miután amúgy sem sok esélye van, hogy kiszorítsa onnan az angolokat: ám maradjanak. De nem ingyen!

K. T.

A szikla mélyében rejtőző hatalmas műhelyek és raktárak egyike. Körülötte tíz kisebb helyiség is van

Rota, amerikai haditengerészeti és légi támaszpont, a cadizi öböl északi partján. Hatalmas »négylábú« vasbeton akadályok a part mentén

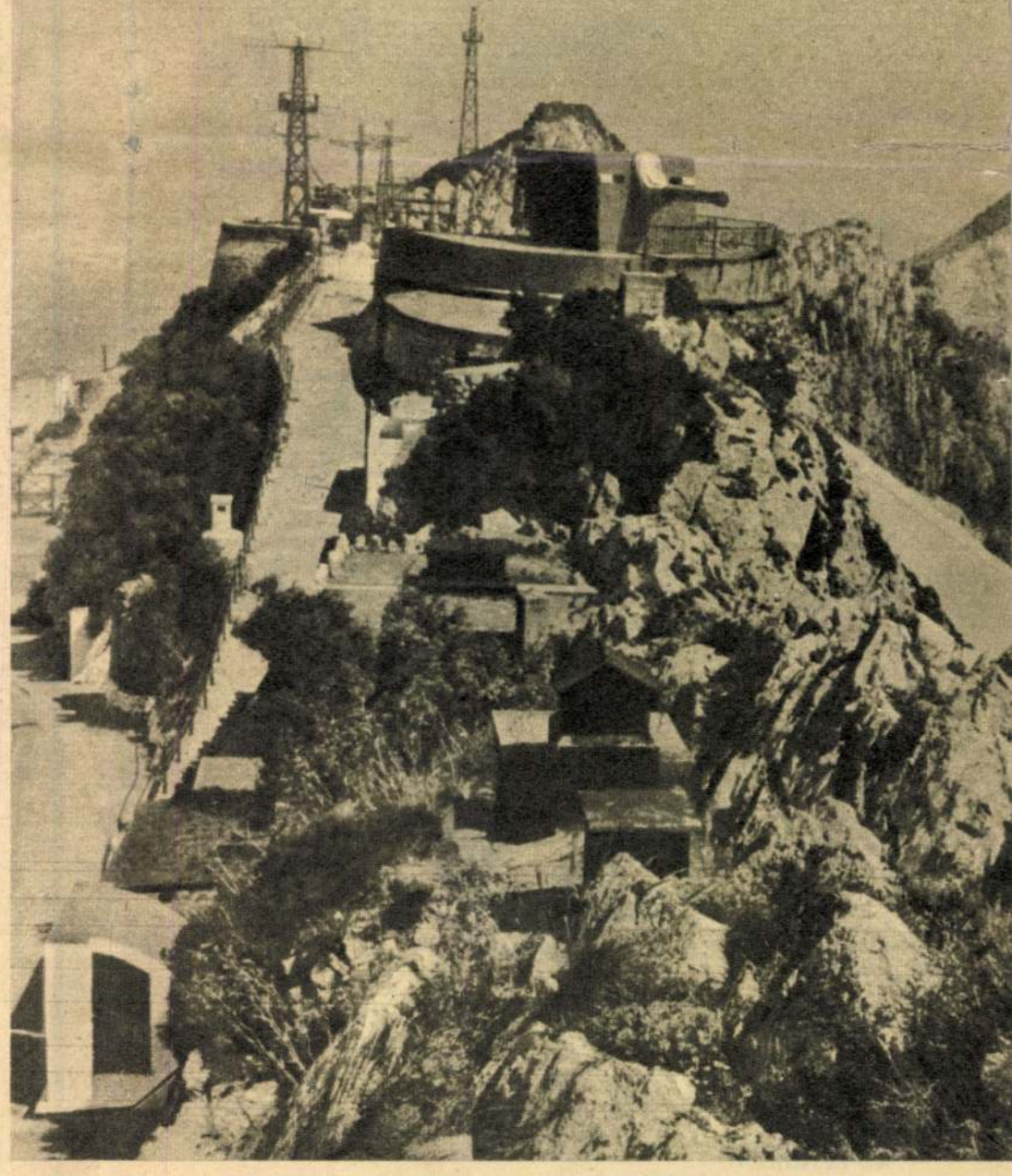

Gibraltár szirtvonulata madártávlatból

lemző — nincs üres színpadi pillanat és olyan mozdulat vagy akció, amely ne fejezné ki híven a zenét. A bábok még a zene legatóit és staccatóit is le tudják reagálni.

A Bartók-mű puritán interpretálásával szemben a Petruska-előadás tele van látványossággal. Sokfajta báb-technikával élnek: szerepel benne a hagyományos kesztyűs báb, a mechanikusan mozgatott botos báb, de árnyjáték is, valamint — a Bábszínházban először — marionett, felülről mozgatott báb.

A Petruska-zene mondanivalója konkrétabb, mint a Fából faragotté, hangsúlya a vásári forgatagra esik, és ezt vidáman, színesen ábrázolják a bábosok; patakzanak a színpadi geggek, s nem egy nyíltszíni tapsra ragadja a közönséget. A sok szereplő, a sokféle technika rendkívül koncentrált munkát és nagy begyakorlottságot igényel. Élő színpadon a karmesternek módjában van a tempókat módosítani, hogy táncosainak pillanatnyi diszpozícióját kövesse, a gépzene karmestere azonban nem látja szereplőit, így természetesen a színésznek kell követnie a zenét, nem eshetik ki a ritmusból, másodpercek töredékeire kell felkészülnie.

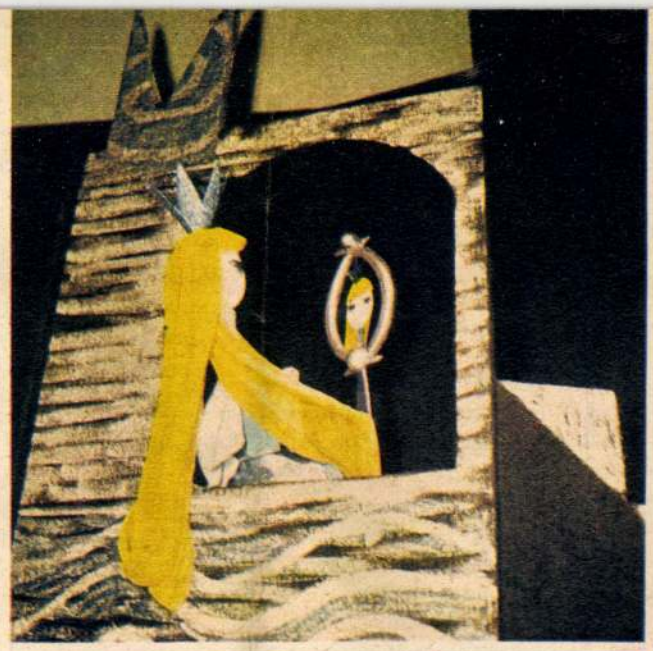

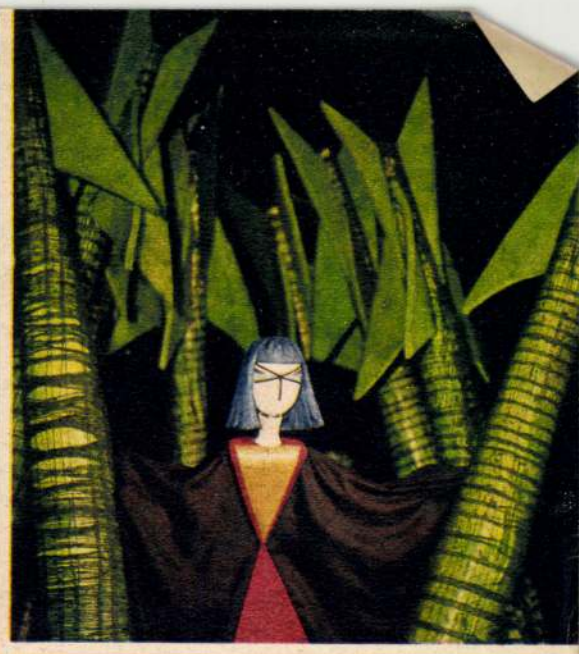

Jelenetek a Fából faragott királyfiból

*

A Bábszínház felnőtteknek szánt koncertműsora valószínű, hogy vitákat fakaszt, de amit nem lehet elvitatni tőle, az a művészi kezdeményezés lendülete, bátorsága és a fantázia. S a szándék, hogy ismertesse és megkedveltesse a modern zenét.

A két darabban a következő színészek vesznek részt: *B. Kiss* István, *Szakály* Márta, *Havas* Gertrúd, *Óhidy* Lehel, *Urbán* Gyula, *Elekes* Pál, *Háray* Ferenc, *Levente* Péter, *Grúber* Hugó és *Erdős* István. (Hadd említsem meg, hogy az idén, nyolc év óta először fordult elő, hogy egy bábművész művészi díjat kapott: *B. Kiss* István Jászai-díjas lett.) Világosítók: *Füstös* Béla és *Papp* Jánosné.

A Bartók-mű báb- és díszlettervezője *Bródy* Vera, a Sztravinszkij-műé *Koós* Iván: főként az ő művészetük teremtette meg a két darab igazán bábos és modern stílusát és hangulatát. Mindkét darabot *Szőnyi* Kató rendezte; a szövegkönyveket *Szilágyi* Dezső, a színház igazgatója alkalmazta bábszínpadra.

SZÁNTHÓ DÉNES

Fényképezte: LANGER KLÁRA

Négy színpadkép a Petruskából

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
TÜKÖR

Horozanka, 1915

MA DÉLELŐTT ahogy nekivágok a kis, piszkos falunak, az egyik szalmafödelű ház előtt huszárok állnak, félig felpakolva, karabéllyal. Errefelé ritkán jár lovasság, megkérdem hát őket:

— Mit keresnek itt?

— Patrulba vagyunk.

— Hányan?

— Hatan. Őrmester úr Galambos és öt huszár.

Végre láthatom őrmester úr Galambost. A híres „vitéz kapitány úr Farkastól" annyit hallottam már róla, hogy igazán kíváncsi vagyok rá. Őrmester úr Galambos a leghíresebb altiszt a Hofmann-hadtest huszárjai közt, három vitézségi érme van, ő mentette meg a kapitánya életét, járt az orosz front mögött, verekedett Szerbiában, a Kárpátokban, Galíciában, fogságból is szökött már meg, két sebbel nem ment kórházba, őrmester úr Galambos itt a környéken a huszárbravúrnak és a rettenthetetlen vakmerőségnek a példája, a huszárok kisebbik atyaistene — hol van?

Előjön a viskóból. Valóban, három kitüntetés függ a mellén. A nagyezüstöt Sztrijnél kapta. Hét huszárral bement a fenyegetett városba, a toronyból áttekintette a helyzetet, jelentést küldött hátra, aztán elindultak nyolcan, hogy „erőket vonjanak magukra". Szétszélednek, egyenként lövöldöznek, „magukra is vonnak" öt ágyú közül hármat, sőt fölfejlődik ellenük a gyalogság is, mert úgy viselkednek, mintha nagyobb sereg előcsapata volnának. Az erdőben egyedül elindul őrmester úr Galambos, hogy megnézze, hol állnak az orosz ágyúk. Hiába bújik el, a sarkantyúja kiáll egy bokorból, az oroszok kihúzzák és elfogják. Egyetlen őrt adnak melléje, az őr elfordul és ő visszaszökik, pontos jelentéssel és — két huszárral, mert a hét közül öt ottveszett. A második kitüntetést, a kisezüstöt februárban érdemelte ki a vereckei szoros körül, ahol hatvan emberrel két zászlóaljat tartott sakkban két napig, ötven lépésnyire az orosz rajvonaltól, éjjel-nappal, méteres hóban. Maga a trónörökös tűzte a mellére a kisezüstöt. A bronzot a múlt hónapban kapta, sok mindenért, ami „összegyűlt", mint mondja. Kitüntetésből léptették elő őrmesterré is.

A legkevesebb, ugye, hogy érdeklődöm őrmester úr Galambos polgári múltja iránt. Azért járok itt, azért bújok be minden lyukba, hogy mindent összeírjak, összeszedjek, ami a magyar katonára vonatkozik. Már régen terveztem, hogy egyszer egy huszárpatrult megfogok és megvizsgálom őket a legapróbb részletekig. Tehát: mi a keresztneve?

— Aladár.

Még nem mondtam, hogy őrmester úr Galambos külsejében csalódtam. A neve, a híre után széles vállú, marcona bajszú öreg huszárt vártam. De most egy kistermetű, szinte vézna gyerek áll előttem, alig serkedő bajusszal. Mind az öt huszárja külön-külön az apja lehetne. És — Aladár, ez gyanús.

— Hová való?

— Pestre.

Szélesen és boldogan nevet, mint aki becsapta a másikat, mikor látja, hogy elbámulok a dolgon. Igen, Pesten született, huszonhárom éves, óbudai.

— Civilben micsoda?

— Hivatalnok vagyok, magánhivatalnok. Az aradi pamutárugyár pesti irodájában. De most megakadt a dolog. Tizennegyedik hónapja vagyok a harctéren. Besoroztak 32-es bakának, aztán áttettek a jászkun huszárokhoz. Úgy kerültem ide a svarmléniába.

— Lovagolt azelőtt is?

— Nem, uram, nem ültem én addig lovon soha. Mikor civil voltam, reggel nyolctól tizenkettőig, délután kettőtől hatig irodában ültem, este héttől kilencig a technológián ültem az esti tanfolyamon, aztán ültem sokat a New York-kávéházban, és ha zenét akartam hallani, a Sorrento-kávéházban ültem. Mindig ültem én, uram, csak az Operában álltam, az olcsó helyen, mert a zenét nagyon szeretem.

— Az esti tanfolyamon mit tanult?

— Külön még könyvelést, kereskedelmi számtant és levelezést.

— Hogyan lett altiszt?

— Februárban sok tiszt úr esett el, átvettem egy huszárszakaszt, csupa öreg huszárt, mint szakaszvezető.

— Sebe van?

— Kettő. A lábam meg a combom lőtték meg.

A lova nyugtalankodni kezd. Hátrakiált hozzá:

— Hőj, hőj . . . Feleség!

— Jó neve van . . .

— Igen — mondja —, Feleség. Nagyon jó ló. Más nőt nem is láttam tizennégy hónap óta.

A tárcájában őrzi a cédulát, amellyel alsótakácsi Farkas Elemér, a kapitánya, a nagyezüstöt kísérte, mikor átadta neki. „Galambos Aladár őrmester eddig harminchat ütközetben harcolt és az életemet mentette meg . . ."

— Ez hogy' történt?

— A kozákok közé keveredtünk és egy kozák le akarta szúrni a kapitány urat, de a kapitány megfogta a lándzsát. Én lelő a kozákot.

Most már itt áll körülöttün öt öreg huszár. Szeretettel ve közre a kis őrmestert, mind magasabb nála egy fejjel.

— Szeretik az őrmester urat?

— Bizony szeretjük.

Azt mondja az egyik:

— Ű gyógyít minket, nem a doktor.

— Igen — mondja az őrmester —, lázat, hasmenést, köhögést, azt én gyógyítom. Mindig vannak nálam porok, Pestről kapom levélben.

MOLNÁR FERENC

ŐRMESTER ÚR GAL

Elmondják, hogy ő írja haza helyettük a levelet, írt már hadisegély ügyében jegyzőnek, szolgabírónak, sőt főispánnak is. Rendbe is hozta a dolgot mindig. Néha ötször is írt egy huszárért.

Egy pillanatra felbőszülök a háborús frázisok ellen: „daliás huszáraink . . . lobogó mente . . . trombita, roham . . ." Milyen messze vannak ezek.

Mostanában künn fekszenek a lövészárokban. De most csönd van. Hát őrmester úr Galambos csinált egy láda fenekéből céltáblát. Befestette fehérre. Ezt kidugják a lövészárokból és az orosz célbalő rá, igen rendesen, egyszerre mindig csak egy. Ha nem talál, akkor a táblát jobbra-balra legnagyobb rendben megy ez. Ha az orosz tábla treffert jelez, megjelenik a magyar tábla és az orosz lő rá. Amint talál, a magyar tábla lesüllyed és túlnan felbukkan az orosz.

Most így élnek. Mielőtt tovább megyek, lovakról van szó, azt mondja az egyik, hogy „olyan sokféle bolond nevük van a századnál a lovaknak".

— Mérőke, Forma, Négyszög. Van még cifrább is.

Elbúcsúznak, lóra ülnek, eltrappolnak. Rengeteg minden van a harctéren egy ilyen huszárlovon. „Feleség" is alig látszik ki a sok holmi közül, aminek tetejébe most még őrmester úr Galambos is felül reá. Ő nyargal elöl, utána a többi. Mennek, mennek a sáros úton, aztán felkaptatnak egy zöld domboldalra, de ott már szorosan egymás közelében nyargalnak, egy csomóban. Ahogy így megy föl a kékpiros csomó a dombra, már nem egyes emberek ezek többé, hanem egy kis harci egység, „huszárjárőr" a nevük.

Kaján Tibor, karikaturista

VIGYOROG A KAJÁN HALÁSZ...

...mért van az Ön haján kalász? Ez a hajdan apámtól hallott csacska szójáték jut néha eszembe ősz szakállú kollégánkról. Kaján volna? Rosszmájú, kárörvendő, mint a szó feltételezett forrása, Káin, aki agyoncsapta testvérét holmi mutatósabb füstbodorodások miatt? Ugyan! Kalász Tibor, akit egy gimnáziumi tanára valaha „kaján ember"-nek minősített, s ezért magára vállalta e művésznevet, a legszelídebb emberek egyike. Rendszeresen fát vágnánk a hátán, ha nem volna a házban központi fűtés. Hanem amikor rajztollat vesz a kezébe...

Amikor Kaján rajzolni kezd, akkor a tevének befelé nő a púpja, és kénytelen-kelletlen tudomásul vesszük, hogy megszületett a *negatív teve*. Miért ne? Ha a statisztikában lehet negatív növekedés?! És hosszan lehetne még sorolni a klasszikus Kaján-mű, a Karaván tevéit, melyeket különben egy ötletes dekoratőr „freskóként" alkalmazott a körúti Karaván eszpresszó falain.

Azóta Kaján valahogy *lefelé* vigyorog, ha megnézzük portréját a lapunkban megjelent rajzaiból válogató kötet borítóján. Minek örüljön? Hiszen ha pihen, akkor is a fekete bárányfelhőt látja meg. S ha megrajzolja — nem olyan feladatot vállal-e, amely egyszerre Don Quijote-i és sziszifuszi? Apropos, Sziszüphosz: nincs Kaján művészetében egy jó adag heroikus pesszimizmus? Amely nem hisz az ember nevelhetőségében, mégis minden héten letesz egy új rajzot a szerkesztőség asztalára?

Vagy a néha látszólag oly szomorkás, vagy épp morbid grafikus mégiscsak hisz egy kicsit bennünk, rajzainak modelljeiben?

Sz. A.

Előzetes a következő kötetből

AZ ELSŐ KARIKATÚRAÖTLET

ARS POETICA KARIKATÚRA

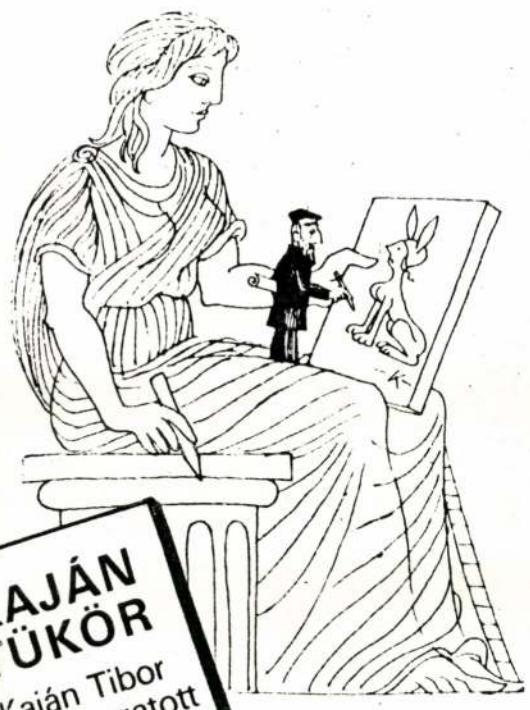

ABSZOLÚT REMÉNYTELEN

A KARIKATURISTA SZABADSÁGON

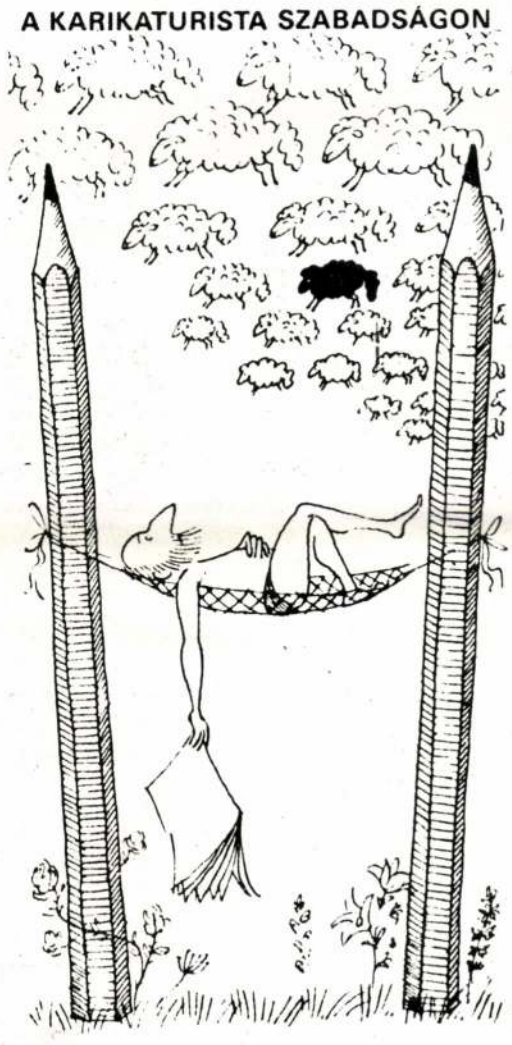

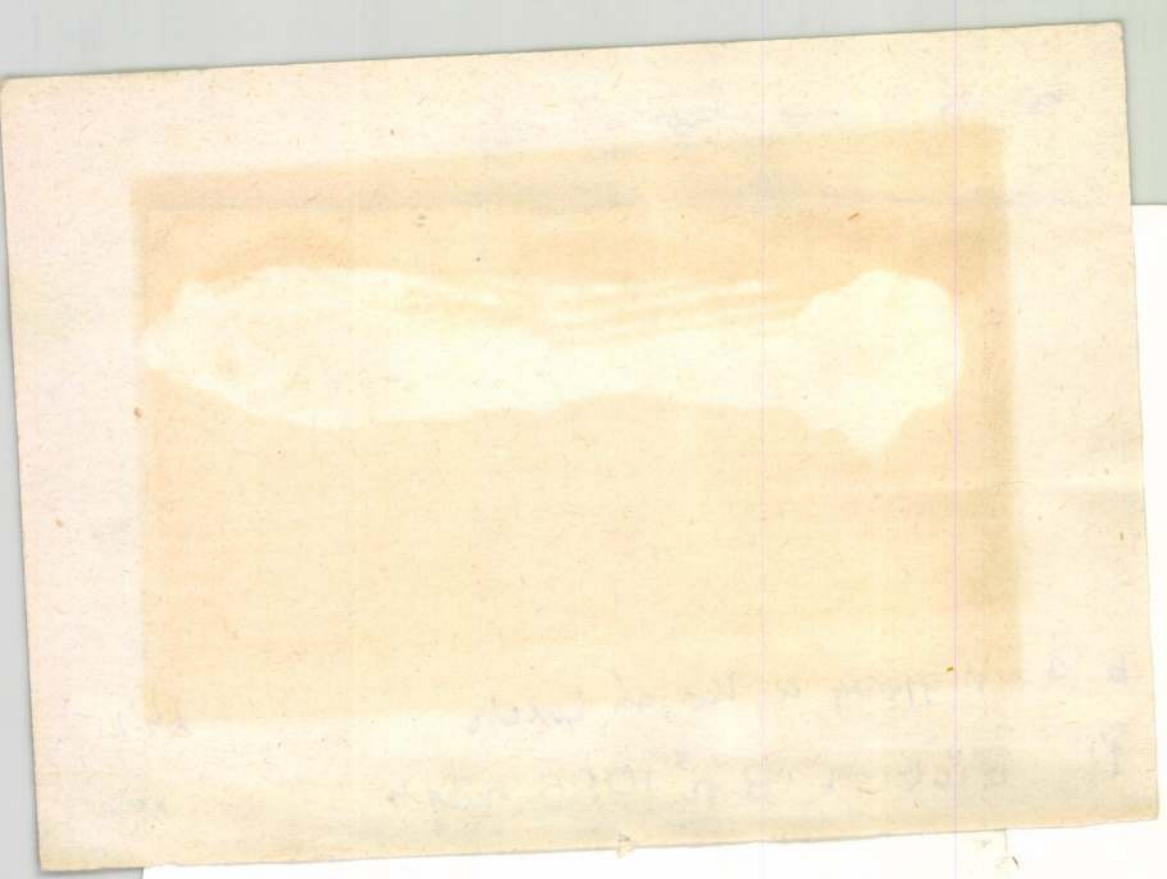

Kaján

illusztráció a 35. oldalon / Javitó vizsga /

Dalmáth-Kaján: Pesti panoszkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 33. oldalon (Egy kis szakácsművészet)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasphörgo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kojan

illusztráció a 31. oldalon (bálnaspoży)

Dalmáth-Kojan: Pesti panaszkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 29. oldalon (Eredeti formá-
jában állítják helyre a Piti presspót!)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasphörgy 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 24. oldalon (különös történet)

Dalmáth Kaján: Pesti panasszkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

Illusztráció a 22. oldalon. (Szonett egy ismeretlen gyalogoshoz)

Dalmáth – Kaján: Pesti panaszkönyv – 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

illusztráció a 20. oldalon (Nyílt levél U Thanthoz)

Dalmáth – Kaján: Pesti panasphöngy 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

illusztráció a 19. oldalon (Sajt)

Dalmáth – Kaján: Pesti panasz könyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

illusztráció a 15. oldalon

-"- a 16. -"-

Dalmák – Kaján: Pesti panasztrónyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján Tibor (Dalmáth Ferenc)

Pesti panasphönyv – cinclop illusztrálva

Kaján: Pesti panasphönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Kajári [Tibor]

A Kiss-család kisebb gondjai címü rajza repr

A Kiss-család kisebb gondjai.
(képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. december 3. [13.l.]

MDK

Kajám [Tibor]

rajza repr.

A Kiss-család. (képaláírat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. november 26. [13.k.]

MDK

Kaján [Tibor]

rajza (karikatura) repr

Jaj, mi lesz magukkal, kiss elvtárs!...
(képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. november 19. [17. l.]

MDK

Kajdm [Tibor]

rajza repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(Képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. november 12. [13.l.]

MDK

Kaján [Tibor]

rajzai repr

A Kiss-család kisebb viszontagságai.
(képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. október 22. [17. l.]

MDK

Kajám [Tibor]

rajza repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(Képtelenség.)

Nők Lapja, Bp. 1953. november 5. [17. l.]

MDK

Kajám [Tibor]

rajzai — A Kiss-család kisebb viszontagságai sorozatból — rajz.

A Kiss-család kisebb viszontagságai. (Képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. október 15. [17. l.]

MDK

Kajdi [Tibor]

rajza repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1953. december 10 [13.l.]

MDK

Kajám [Tibor]

rajza repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.

Nők Lapja, Bp. 1953. december 17. [13. l.]

Rajan Tibor

Illusztráció

—: Járóka

Új Tibor, 1978. julius 16 – 4 lap

Kagán Tibor
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

—: Fönix madár

Élet és Irodalom, 1967. jun. 3-7 lap

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Szezónvége.

Tübingen, 1977. október 9 - 26. lap

Kaján Tibor
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Modern dránia
Nők Lapja, 1962. március 24 — 23 lap

MDK

Kajdan [Tibor] [karikatura-művész]

— rajza rajz.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1954. február 4. [18. l.]

M.D.K.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Elkényeztetett gyerek

Nők Lapja, 1962. jan. 20 – 14 l.

Kaján [Tibor], karikaturista [illegible]

Gúnyrajz. Repr.

– : Az öranggal (karikatúra) 14. l

Népszabadság, bp. 1960. okt. 9.

Skajan Tibor
illusztrátor

M.D.K.

„Vértes" repro.

Élet és Irodalom, 1960. május 20–21 szám

M 3 4c

Kojsa Tibor
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: A túlterhelt gyerek
Nők Lapja, 1962. június 2 – 15 sz.

Kaján Tibor
grafikus

MDK.

Illusztráció

— : Ajándék volt.
Nők Lapja 1961. május 6.

Kaján Tibor

Konikatúra

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 17. 8. l

Kaján Tibor

3 karikatúra

Erről volt szó.

Magyar Hírlap, 1968 november 3. 8. l

Krejcár Tibor

karikatúra

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 10. 8l.

Kaján Tibor

karikatúra

hvizdelké anatom

Magyar Hírlap, 1968, június 25 8.l.

Kovács Tibor

Ilusztráció

— Harastársak.

Új Tükör, 1978. szeptember 3 - 4 lap.

Kajan Tibor

Illusztráció

— Üzemi konyha.
Új Tükör, 1979. április 8-3. lap.

Kaján Tibor

Gelesztrátio

— : Műfordító

Tükör, 1976. márc. 2-7 oldal

Kajári Tibor

Majális (vers)

— : Majálisok.
Tükör, 1977. május 1-27 lap

Magyar Tibor

Jelentkezés

—: Felvonulás

Tibor, 1977. május 1 – 4 lap.

Kajári Tibor

Illusztráció

—: Lakóhelyi hivatal.
Pécs, 1977. május 22-én.

Kaján Tibor

Illusztráció

Kaján: A jövő év emlékei
Tükör, 1977. jan. 2 - 27. oldal.

Kaján Tibor
grafikus

Illusztráció

— Hozzászólások a vitához
Nők Lapja, 1972. március - 11 szám

Rajcin Tibor
Grafikus

Illusztrációk

—: Hozzászólások a vitához.
Nők Lapja, 1972. március – 12 szám

Kogáu Tibor

Illusztráció

— : Kitartó művész

Új Tükör, 1978. december 31 - 4 lap.

Kaján Tibor

Jelmszáció

Major Ottó: Szinkán levél

Tükör, 1976: számmis 16-13 oldal

Magyar Tibor

Illusztráció

Major Ottó: Szürkület
Tükör, 1976. jan. 6 – 13 oldal

Kaján Tibor

Illusztráció

— : A Technika kára.

Uj Tükör, 1977. november 27 - 4 kap.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Ünnet.
Új Tükör, 1978. december 24 - 2 lap.

Kraján Tibor
Grafikus

Illusztráció

—: Tévegyfutár

Nők Lapja, 1970. február - 7 szám

Kaján Tibor

Jelentkezés

—: Idegen forgalom.
Tihor, 1977. október 2 – 26. kép.

Kaján Tibor

Rajz.

— : —

Tibor, 1977. február 13 – 15. lap.

Kaján Tibor

Rajz.

—:—

Tiliós, 1977. május 29 – 15 lap.

Kragán Tibor

Illusztráció

—: Mai stmcx.

Tibor, 1976. jan. 20-7 oldal

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Kajáv Tibor

Illusztráció

— : Minivizor.
Új Tükör, 1978. november 26 – 4. lap.

Kayán Tibor

Illusztráció.

— Emberi küzdelem.
Új Tükör, 1979. április 29 - 4. lap.

Kayán Tibor

Illusztráció

— Tanulóhony gyerekek.
Új Tükör, 1979. május 27 – 4 lap.

Magán Tibor

Illusztráció

—: Jóshely

Új Tükör, 1979. május 13-4 lap

Kajári Tibor

Makó, Kiállítóterem, 85

Bodrosán Erzsébet: Kajári Tibor kerámiái.
= Új T. 85. ápr. 7. 3-4. old

Kaján Tibor

karikaturista

A Nemzeti Galéria régi és újabb keletű bohém rajzokkal, portrékkal köszönti a 75 éves Fészek Klubot. – Van itt egy tárló, amelyik két karikaturistánk rajzait mutatja, Kaján Tibor és Kardos László rajzait.

Szombat délelőtt.

1976. II. 14. 10.00 D. Petőfi.

MDK

Kaján Tibor
grafikus

Találó illusztrátivi Gádor Béla
Irtam mérgembeli c. Könyvélez
(Szépirodalmi)

G. T. Könyvjelző
Népszava, 89 évf 109. sz 1961, máj 9.

Kaján Tibor

Karikatúrák

A III. karikatúrakiállítás (Antal Gábor)

Csillag 1952 jan.

Kaján Tibor

Kiáll.: H. E. Könyvtár
Vadász u-i fiókjában
Rajz.

Egy szerémi, de igényes
kiállítás.

Hétfői Hírek
1958. okt. 27.

Kaján Tibor karikaturista MOh

A legutóbbi tíz évben készült karikatúrái:
Kötetben jelentek meg.

[„A notórius kölcsönkérő megtéhezése c. karikatúra Repr.]

Z.V.: Kaján Tibor: Kaján rajzok 39.l

Könyvbarát, 1. p. 1956. feldmár VI/2

Kaján Tibor
karikaturista

Irod

„Ismerd meg önmagunkat!" A Magyar Ujságrajzoló Művészek II. karikatura kiállítása. Nemzeti Szalon, 1947. Önkarikaturával

Kaján Tibor

Szemelyesen is részt vesz
a Magyar Tanulatára Viállitáson Gelsen-
Kirchenben

Magyar Nemzet 1968 okt 3
— Napló —

M.D.K.

Kaján Tibor
grafikus

Babér (karikatura)

Fülöp Tibor: A karikaturáról – komolyan
Élet és Irodalom, 1963. dec 21 – 14 lap

Kaján Tibor
Grafikus

M.D.K.

Méltatás

M.K: A szép Otthon
Wöh Lapja, 1962. ~~julius~~ március 3 – 21 Oap

Klajan Tibor
Grafikus

M.D.K

Illusztrációk.

Marthy Barna: Szilveszter

Nők Lapja, 1961. dec 30 – 23 l

2) Kaján Tibor
grafikus

„Példakép" Repr.
„Irodalmi kitüntetés" Repr.
„Szerkesztő" Repr.
„Hajótörött" –"–
„Átöröklés" Repr.

Ú, Írás, Bp. 1969. VIII. mehéklet, borító

1) Kaján Tibor
grafikus

Rajzai Repr.
„VIII Henrik" Repr.
„Michelangelo" Repr.
„Hadisel" Repr.
„Új mechanizmus" Repr.
„Manipulátor" Repr.
„Favorit" Repr.

Ú. Grás, Bp. 1969. VIII. Bori'tó, Mellékletek.

Kaján Tibor
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Leonyid Lencs: Egy cica, egy kutya és egy szerelem története

Nők Lapja, 1963. szept. 14. — 10 lap

Kajan

karikaturai

a Szabad Nép

1949. évi folyamá-

ban.

Kovács Tibor

Illusztráció

Simon Ernie: Péksütemény - kutyával..
Új Tükör, 1979. február 11 - 6. lap.

Kaján Tibor, grafikus

Moh

Két rajza. Repr.

Gyorgye Bogojevics. Bán Sénáné: A könyv, a jóbarát

29.1

Könyvbarát, bp. 1956. március

VI/3

Kajan Tibor
Grafikus

Kajan Tiborunak itthon és kül-
földön is több hötete jelent meg,
— höztük a népszerű Kajan
lexikon is.

Földes Anna: A könyvek és az ábrázolt világ.
Nők Lapja, 1973. június 30 – 8 oldal

Nagy Tibor

rajza (Paraszt)

Magyar Hírlap, 1970. V. 25. 9. l.

Kajári Tibor

P. Szabó Imre: Vigyázz! - Kész! - Rajt!

Miskolc, 1983. december

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Kaján hamutartó

Tükör, 1977. ápr. 3 - 26. oldal.

Kajóm Tibor

rajza (Tanaszi napóra).

Magyar Hírlap, 1970. III. 21. 7 l.

Kovács Tibor

Illusztrációk

— Legendás állatok
Tükör, 1975. dec. 23 – 15. oldal

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Kaján Tibor

grafikusművész

Kapta a Magyar Képzőművészek Szövetségének nagydíjat a IV. Ományos Karikatúra Biennálén.

Új Tálo,
1989 02.15.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Kaján keresztelője.
Tibor, 1977. február 6 - 26. oldal.

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas-kiváló-művész grafikus-karikaturist
Képző-ipar-fotó- és filmművészet

Kaján Tibor rajzai 2/33; 8/28. – (említve).

Budapest folyóirat, 1988., 2., 42-old.

Kiajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Kertész Magda: Kinek van Charismája?
Nők Lapja, 1973. május 5 - 22 oldal

Kajáre Tibor
grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

O.K.: Van e szabad ideje, s ha igen miért nincs?
Nők Lapja, 1964. május 9 – 23 lap.

Kovács Tibor
grafikus

Részt vett a moszkvai nemzetközi karikatúra kiállításon.

—; Nemzetközi karikatúra kiállítás.
Művészet, 1973. augusztus – 43 oldal

Kogán Tibor
Grafikus

Illusztráció

– Kogánszinkar

Tükör, 1974. febr. 26 – 13 oldal

Kaján Tibor, Karikaturista M Dk

Gúnyrajzok.

Repr.

Kaján Tibor: A gyermekről 28.
(11 rajz)

Család és iskola, bp. 1962. április

Kajcin Tibor

Kanikatúra

Lelkiismeretes besztott (Humor)

Magyar Hirlap, 1968 augusztus 26. G.l.

Kajár Tibor

Illusztráció

— : BY-BY Chaplin.

Új Tükör, 1978. január 15-4 lap.

Kaján Tibor, grafikus 7 Dk

Karikatúrái teszik ötletesen vidámmá a Petőfi Színházban bemutatott musicalt.

Bernáth László: Egymillió fontos bankjegy

Z. l.

ESTI HIRLAP Bp. 1962. nov. 19.

Kajan Tibor

konihatúra

Mi a véleménye a gyorsuló időről

Magyar Hírlap, 1968 május 19. 8 l.

Kaján Tibor

repr.

„Én is" – a szavazatokért (Vajda Gábor)

Magyar Hírlap, 1968 május 16 3 l.

Kaján Tibor

Kanikatúra

Társadalmi pétermester

Magyar Hírlap, 1968 október 15. 9. l.

Kaján Tibor

1974. szept. -ben szegeden volt első gyűjteményes kiállítása.

Nénszava, 1974. szept. 22. 10 [illegible] 12.

Kaján Tibor

A fáramászó báró

Karikatúra, reprodukció

Nagyvilág 1962. 6. szám, 901. oldal

Kaján Tibor

A Petőfi Irodalmi Múzeumban szept. 20-án kiállítása nyílt.

Nemzeti 1974 szeptember 30 102. szám 202. 4p.

Kogán Tibor

Jelenstrácio

—: Honthy.

Uj Tükör, 1978. felmár 12 - 4 lap

Kajári karikaturista.

Magyar Nemzet.
1946. IX. 29.; II. évf. 218.
(: Riport. :)

Kajári karikatúrista

Béke és Szabadság (VII.) 24.sz.
1956 jún. 13. 2 l. Repr.

Kaján.

Trod. Ujs. I. sv. f. 5. g. 8. l. 1950. dec. 21.

Kajan.

Trod. bjs. II. ćwf. 6. rz. 8. l.

1951. marc. 15.

Kajan Tibor

a Ludas Matyi

II. cofban (1946)

is sürüm rajzol-

Kaján Tibor, karikaturista

Szerepel a karikatúra-kiállításon.

(harangozó): A múzsák neveletlen kölyke

2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 19.

Kaján Tibor
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: hit jövendőnek az amerikai humoristák
Nők Lapja, 1962. április 21 — 23 lap

Kajań.

Trod. Ujs. II. cóf. 2. g. 10. l. 1951. jan. 18.

Kajan Tibor
grafikus

M.D.V.

Illusztráció

Szemes Piroska: Három hércsók
Nők Lapja, 1962. május 19 – 6 lap

Klaján Tibor
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Galambos Szilveszter: Művész
Nők Lapja, 1963. szeptember 28 – 21 lap

Klajan Tibor
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Csoh Miklós: Baranyai udvarok
Nők Lapja, 1963. szeptember – 21 kép

Kaján Tibor, Karikaturista MDG

Öt Karikatúrája.

Repr.

— : KAJÁN 28. l.

[Hátró borító]

Család és iskola, bp. 1963. Május XIV/5.

Lajos Tibor
grafikus

M.D.K.

Illusztráció.

—: A szomszéd öröme
Vörös Hajnal, 1964. jan 4 – 23 lap

Kaján Tibor
grafikus

14. D.K

Illusztrációk

Szinon Jolán: Kálvária

Nők Lapja, 1964. jun 13 – 10 lap

Hajas Tibor
grafikus

M.Dk

Illusztráció

Kertész Magda: elkéltem!
Nők lapja, 1963. dec 28 – 22 sep

Kajan Tibor
grafikus

M.D.G

Illusztráció

Palásti László: Operáció akadályokkal
Nők Lapja, 1964 - junius 6 - 24 kep.

Kajan Tibor
grafikus

M.Df

Illusztráció

G.P.: Egy minaret és három müczein
Nők Lapja, 1964. jun. 6 – 14 lap

Kaján Tibor

karikatúrista. Az idei bordighenai humorfesztiválon II. díjat nyert.

emlitve.

Népszava, 1964 aug. 1. 4. l.

Haján Tibor
Grafikus

M.D.K.

Illusztrációk

Gy. I.: Spiritisztak között

Nők lapja, 1964. szept 12 — 6 lap.

Kaján Tibor
grafikus

M.D.K.

„Ujírás van?" (rajz-karikatura)

Élet és Irodalom, 1964. febr. 29 – 6 lap

Kaján Tibor

K. U. K. (karikaturák, rajzok)

Tükör, 1964, 13 n., 8 old.

Krajcar Tibor
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Kertész Magda: Akkor elmondom az életrajzomat
Nők Lapja, 1965. ápr. 3 – 22 lap.

Kaján Tibor
grafikus

MDK

A Tükör című hetilapban
van Janus sorozata.

—: Uj képes hetilap a Tükör
Élet és Irodalom, 1964. április 18 - 2 lap

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Az olaszországi Tolentinoban megnyitották az Umorismo nell' Arte kiállítást, a II. nemzetközi karikatúra biennálét. A 74 világhírű művész műveiből bemutató tárlaton Kaján Tibort a Coppe d'Onore aranyéremmel tüntették ki.

—: Magyar grafikusművész sikere a tolentinói biennálén

2

EST/ HIRLAP, bp. 1963. szept. 10

Kaján Tibor
Gulfelmes

M.D.K.

Illusztráció

Gombó Pál: Az eb megjelenik
Nők Lapja, 1965. márc 13-24 lap

Kaján

Perzsavásár a Nagykőnitou, 1945.

karikatúra, reprodukció.

Tükör, 1965 február. 6. szám. 15. l.

Hajas Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Mi a férjnek lapja is vagyunk !

Nők Lapja, 1968. nov - 44 szám

Kaján

rajza (Mi a véleménye a riportról?)

Magyar Hírlap, 1970. III. 23. 9. l.

Nagy Tibor

fajza Kovács András filmjéhez (Falak).

Magyar Hírlap, 1970. III. 21. III.

Magán Tibor

Illusztráció

— : Aranyszínek.

Tükör, 1977. október 2. - 4 lap.

Kajan Tibor

Illusztráció

—: Házörkö

Tühör, 1977. szeptember 24 - 4 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Konzervatio rájok

Tükör, 1976. nov. 9 – 20 oldal.

Kaján Tibor

Ellesztració

—: Múlt, jelen, jövő.
Tükör, 1977. juli. 24–26. oldal.

Kaján Tibor

Ilkeszháció

—: Uj Napoleon tanulmány.
Tükör. 1977. július 24-4. oldal.

Majan Tibor

Illusztráció

— : Pécsi zebra

Tükör, 1977. juli 17 — 4 oldal.

Kajári Tibor

Illusztráció

— : Irodalmi protokoll.
Tiszkor, 1977. július 10 – 4 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Így emlékeztek ti!

Tihor, 1977. június 26-4 kap.

Magán Tibor

Illusztráció

—: Látogatás stúdiában.
Tibor, 1977. június 12 – 4 lap.

Kaján Tibor

Rajz

—: Szlengszótár.
Tiltor, 1977. grímus 5 - 14 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

– Szanna Szentendrei Helsinki módra.
Tibor, 1977. június 5 – 4 lap

Kayán Tibor

Illusztráció

—: Javaslat a lapok hézbesítésére.

Tiltor, 1977. június 19 – 4 lap.

Kayán Tibor

Illusztráció

–: Antikvárium.
Tuhör, 1977. júli 3-4 lap.

Kagán Tibor

Illusztráció

—: Könyvhét

Tübör, 1977. május 29 - 4 lap.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Időjárás

Tibor, 1974. nov. 5 - 6 lap.

Kajan Tibor
Grafikus

Illusztráció

—: Furcsa lyska.

Tiktor, 1974. dec. 24 - 7 lap.

Kajáne Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Egyenlőtlen fejlődés
Tükör, 1974. okt. 15-7 lap

Kaján Tibor
grafikus

„Illusztráció"

—: Nők Lapja

Nők Lapja, 1974. okt. 19 - 21 lap.

Kagán Tibor
grafikus

Illusztráció

– : Pontos időjelzés
Tibor, 1974. okt. 29 - 5 lap

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Antikvárium
Tiliör, 1974. dec. 3-6 kap

Kaján Tibor
Grafikus

Jelentkezés

— : Most engem hallgassanak meg !

Tiétor, 1974. dec. 10 - 7 kap.

Kaján Tibor

Illusztráció

– Március 8 Nőnap.

Tibor, 1976. márc. 9 – 7 oldal.

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Befejezetlen szimfónia
Új Tükör, 1978. november 19 – 4. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Ilbyés Gyula: Távíratok,
Új Tükör, 1978. november 5 - 9 lap.

Nagy Tibor

Illusztráció

Illyés Gyula: Táviratok
Új Tükör 1978. november 19. 9 lap.

Kajáro Tibor

Illusztráció

Illyés Gyula: Táviratok.
Új Tükör, 1978. október 15-17. lap.

Kajári Tibor

Illusztráció

— : A marathoni futár.
Új Tükör, 1978. október 15. - 4 lap.

Magánvélemény

Illusztráció

— Magánvélemény-automata.
Új Tükör, 1978. október 29 - 4. lap.

Kajáro Tibor

Illusztráció

—: Csokonai

Új Tükör, 1979. január 21 - 4 lap.

Kovács Tibor

Jelenztráció

—: Ürkapós szoba.
Új Tükör, 1979. április 22. – 4. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Hajóvontatók.
Új Tükör, 1979. május 6-4. lap.

MDK

Kaján Tibor, grafikus

Karikatúra - sorozat.

Repr.

— : Bizonyítvány

18-19

Család és iskola, Bp. 1968. május XIX./5

Kaján Tibor

A Hírlapkiadó I. díját kapta
a karikatúra kiállításon

Hajdú Bihar megyei Napló 1968 I. 4

Kayán Tibor

Ilusztráció

—: Naptáróra.
Új Tükör, 1979. március 18 - 4 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Biztonsági cenzura.
Új Tükör, 1979. április 1 – 4. lap.

Aragón Tibor

Illusztráció

— : Elvált szülők

Tihiór, 1976. febr. 18 - 7 oldal

Kagán Tibor

Rajz

— : —

Tükör, 1977. február 13 – 15. oldal.

Kaján Tibor

Rajz

—:—

Tükör, 1977 felmár 20 – 15. oldal.

Kaján Tibor

Rájz.

—:—

Tibor, 1977. május 15 - 15 lap

Nagáw Tibor

Rajz

— · —

Tihor, 1977. ~~okt.~~ majus 8 - 15 lap.

Vajda Tibor

Rajz

—:—

Tibor, 1977. május 1. – 14 lap.

Kajár Tibor

Rajz

—:—

Tihor, 1977. május 22 – 15 lap

Kaján Tibor

Rajz.

—:—

Tihor, 1976. dec. 26 - 20 oldal.

Tételszám	Tárgy	m¹
	Áthozat	

Méret						Pénz			
m^1		m^2		m^3		Egységár		Összeg	
						K	f	K	f

BARCSAY JENŐ, festő

Barcsay aranymozaikjánál a milliméter pontosságú kép építés speciális mozaik-kirakótechnikát kiván. Ebben Hegyi György és Rác András festőművészek a mester segítő társaivá léptek elő-Nem mechanikus munka, az anyag törése, vágása, a kisebb egységek kirakásbeli megtervezése is művészi koncepciót igényel. 25.old

D. Fehér Zsuzsa: Aranymozaik 24.old

Műzsák, Múzeumi Magazin, 1970. 4.sz. Bp.

Barcsay Jenő

Jesti

Mell. kiáll. a volt
Ernst Múzeumban
1943. máj.

Esti Kurír

1943. máj. 1.

Ngs.

Dr. Szentiványi Gyula
Mob. főtitkára

Bp. XI.
Lágymányos
u. 16

Barcsay Jenő festő

Arad u. 59. Műcsarnok

1934. nemz. képz. kiáll. 398, 413, 423

Wesselényi Miklós:

fordu

Mellig, kissé balra.
kalla leberetvált. Körülcsa
Álló galléru atillája
nek kötője ékköves. Feli

BÁRÓ WESSELE
alól balra: „Kiadja Kot
s jobbra: „Preisben, Nyom

Könyomat, az

85

Hajdú Tibor

Illusztráció

—: Kereskedelmi központ – a devizarendelet előtt.
Új Tükör, 1979. február 25 – 4. lap.

Kaján

illusztráció a 44. oldalon / Nyári sonett /

Dalmáth - Kaján: Pesti panasphörgo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 43. oldalon / Tévedés/

Dalmáta-Kaján: Pesti panasphörgo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illustráció a 41. oldalon / Hála /

Dolmáth – Kajan: Pesti panasphörgo-1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 39. oldalon / Történelem /

Dalmáth-Kaján: Pesti panasztáncos 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció az 52. oldalon (ban, ami nincs?)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasphönyv-1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajoni

illusztráció az 57. oldalon / Az utolsó lehelőig /

Dalnoki - Kajoni: Pesti panaszkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztráció az 58. oldalon / 17 galmas sádró játék /

Dalmáth-Kajan: Pesti panaszkönyv 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztráció a 63. oldalon / Örök fiatalság

Dalmáth – Kajan: Pesti panasphönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztráció a 65. oldalon (Percsétes nyankhendő)

Dalmáth-Kajan: Pesti panasztkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztráció a 69. oldalon (Szivesség)

Dalmáth-Kajan: Pesti panasztkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 72-oldalon (bri speretnék lenni)

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphöngyo-1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 74. oldalon (Nincsen rózsa tövis nélkül)

Dalmáth Kajan: Testi panasszkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 77. oldalon (Lélektani hadviselés)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasphörgo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 79. oldalon / Nyugati szemmel /

Dalmáth-Kajan: Pesti panasztól 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

Pesti hőhosszak – 81. o.

Budapesti levegő – 82. o.

Felvonókúra – 83. o.

Dalmáth – Kaján: Pesti panasghöngyo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

Mai főúr – 84.o.
Őspinte espresszo – 84.o.
Ki a felelős? – 85.o.

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphonyo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

Kisómdulók – 86.o.

Lelemény és üzletnevek – 86.o.

Itt valahol klósmentes vizuek kell lennie! – 86.o.

Dalmáth-Kaján: Pesti panasztónyo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

A jegyszolgáltatás fejlődése – 87. o.
Konkurrencia 1936 – 88. o.
Konkurrencia 1966. – 88. o.

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphonyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

Gyógyszertár – 89. o.

Modern szélek – 89. o.

Új telefonfülke tervek – 90 o.

– " – – " – 91. o.

– " – – " – 92. o.

Dalmáth-Kaján: Pesti panasphönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

Öspinte táblák – 93. o.
Prémium-meghatározó hespülék – 94. o.
Csalódfa – 95. o.

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

Tudathasadás – 96.o.

Elromlott a vállalati hocsi – 96.o.

Vállalati haláz – 96.o.

Dalmáth-Kaján: Pesti panasztkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajań

Elmosódás a fizikai és szellemi munka
között — 98.o.

Egyenlőtlen — 98.o.

Ügyvenet — 99.o.

Munkamagosztás — 99.o.

Dalmáth-Kajań: Pesti panasztkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

Ezek a legújabb gyártmányaink! – 100 o.
Kérem a hozzáspólásokat – 101. o.
Célprémium – 101. o.

Dalmáth – Kaján: Pesti panasphöngo – 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Kaján Tibor rajzoló

rajzai repr.

Kaján Tibor rajzai. (rajzok.)

Nők Lapja, Bp. 1957. augusztus 22. [22l.]

MÖK

Klaján Tibor

rajzai: Apróhirdetések - ahogy a karikaturista látja - repr.

Apróhirdetések - ahogy a karikaturista látja. (Klaján Tibor rajzai.)

Nők lapja, Bp. 1957. június 20. [24. l.]

Kajári Tibor

Kiállítási Katalógus

Magyar Nemzet 1987. 11. 17.

MDK

Kaján Tibor

Törökországban,
Uj sziámi istenség 1953 karikatúra 2 db.
Műv.tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 18.1.

MDK

Kaján Tibor

Görög váza 1953 karikatúra Műv.tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 18.1.

KAJÁN KALÁSZ TIBOR

A brit gyarmat birodalma. Karikatura 60x30.
A klerikális reakció mennyországa.
Karikatura 65x45.
Bürokrácia. " 30x40.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

M.D.K.

Kaján

"Lefokozás" cimmel tréfás rajzát hozza a lap. Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni. 14.
XIII. évf. 24. sz. 11. lap

M.D.K.

Kaján

"Napoleon" c. tréfás rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 26.
XIII. évf. 17. sz. 11. lap

Kaján Tibor

alkotásai is szerepelnek a nemzetközi karikatúra kiállításon Knokke-ban.

Magyar Hirlap 1975/177/8

M.D.K.

Kaján Tibor

"Kaján-lexikon" cimmel a Corvina Kiadó megjelentette a müvész karikatura gyüjteményét lexikonszerüen, cimszavakkal.
K-s J.:"Könyvek a kirakatban" c. rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. dec. 6.
XIII. évf. 49. sz. 7. lap

Kacziány Ödön

A Nemzeti Szalonban rendezett kiállitáson szerepel a müvész "egy csomó szomoru tónusu, sejtelmes levegőjü, viziókkal és borongásokkal telt képe"-irja /kgy./ s a müveket Kacziány Ödön eddigi életrajzának nevezi. "Töretlen utakon fáradhatatlanul járó, megrendelésre, szive ellenére dolgozni nem tudó piktor kézirásai, intim hangulatok, apró benső szenzációk eredményei." Kacziányt a már-már kivesző félben lévő félreismert nagyságnak tartja akik egész életüket kereséssel, nagy problémák müvészi megoldásával, -ezzel a nem jövedelmező foglalkozással- töltötték. Müveit nagyra értékeli a kritika.

A HÉT. Bp. 1906. szept. 23. XVII.évf.
38. sz. 635. lap.

Kacziány Ödön

A Magyar Regényirók c. sorozatban megjelent "Aranyfüst" c. regényt illusztrálta hangulatos rajzokkal,-közli az Irodalom c. rovat. A regényt Wohl Stefánia irta.

A HÉT, Bp. 1907. aug. 11. XVIII. évf. 32. sz. 528. lap.

Kacz Endre

A tavaszi tárlaton szereplő müveket méltatja Marco kritikájában. Sajnálkozik a fiatal művész szomoru dekadenciáján, aki tehetséggel indult neki utjának, s most "egy hig rántottában eresztette fel Hollósy Simonnak azt a gyönyörü vázlatát, amelyben a "Rákóczi induló" első gondolatát leirta."
A Benczur iskolát okolja "a magyar müvészcsemeték között elkövetett" pusztitásért.

A HÉT, Bp. 1906. ápr. 8. XVII. évf.
14. sz. 226-227. lap.

Kacz Endre

Faragó Géza, Nagy Vilmos "azok a 25 évesek, akik már százévesebbek az ötvenéveseknél, akikről irván, halvány torzképe, akadémikus torzképe bukkan fel Muchának, Zuloagának..." irja kritikájában Marco: "A téli tárlat I." cimmel a kiállitáson szereplő müveikről.

A HÉT, Bp. 1906. nov. 18. XVII. évf.
46. sz. 769-770. lap

MDK

Kaján, festö
MÁVAG

219. A kinai automata.
220. Atlanti szerzödés.

Magy. Ifj. Képzömüv. Kiáll. /VII/
Föv. Képtár 1949.aug.16.-szept.10. Kat.

MDK

Kaján

Dutka M: III. m. képzőmüv. kiáll. grafikája.
Magyar Nemzet, 1953. jan. 9. 2.l.

Kaján Tibor: MDK

Amerikai kényszerzubbony
Belga uralkodók sorozata
Sokat akar a szarka

Magyar karikaturaművészet.
A MMOK vándorkiállitása. 1950.

Kaján Tibor MDK

Karikatura repr.

A magyar ujságirajzoló müvészek II. karikatura kiállitása.
Nemzeti Szalon 1947. okt.

Kaján MDK

Ujságrajzolók második karikatura kiállitása.
Nemzeti Szalon 1947. okt-nov.

Kaján Tibor 1.

a szegedi Móra Ferenc Muzeumban állitott ki. Hamarosan pedig a budapesti Irodalmi Muzeumban nyilik kiállitása. Nem elégszik meg az olcsó viccelődéssel, az untig elismételt és hatástalan Közért, BKV problémák lerajzolásával, hanem min ig arra törekszik, hogy képi metaforái segitségével keresnyés filozófiájának a megrajzolásához keresse ki a legmegfelelőb b formákat.

Magyar Hirlap 1974 xxxxxx257/6

Bo Jár: Kiállitásról kiállitásra

Kaján Tibor

grafikusművész Önmegvalositás cimü kiállitását a nagy érdeklődés miatt január 26-ig meghosszabbitotta a Petőfi Irodalmi Muzeum.

Magyar Hirlap 1975. 8.évf. 9/8

Kaján Tibor

rajzait tekinthették meg a látogatók a szegedi muzeumban.

Magyar Hirlap 1974/255/6

MDK.

Kaján Kalász Tibor grafikus

"A klerikális reakcio mennyországa" /karikatura/

"Bürokrácia" /karikatura/

III.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.márc. 13.1.

Kaján Tibor

alkatának megfelelő gyengéd vonalaival, törékeny képszerkezetével masszív, csöppet sem gyöngéd mondanivaló szolgálatában áll.

Magyar Hirlap 1975 16o/6

MDK

Kaján Tibor

Öntömjénező, karikatura

Véfvári: I. M. Képzőm. Kiáll. Magy.Nemz.
195o. szept. 9.

Rónay Mária

Kaján Tibor: Kalória eszkimóéknál, rajz

KÉPES FIGYELŐ

1946. 7.sz.

Rónay Mária

Kaján Tibor: Vigyázat, indul a kocsi ! rajz
-----U-----

KÉPES FIGYELŐ

1946. 7.sz.

MDK

Kaján Tibor

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 febr. p. 33

Badál

Kaján karikatura-sorozata /Páfrány mester rajzai/

Müvelt Nép
1955.jan.9./VI.évf.2.sz./7.l.

Badál

Kaján: A rémhit utja /karikatura/

Müvelt Nép

I.évf.6.sz./1950.aug./ 14.1.

/ Bán Róbert: A klerikális reakció a falu ifjusága ellen /

KAJÁN TIBOR, grafikus

Kaján karrikaturái. Öt darab. Fekete repr. 38-39.old

Kaján: Múzeománia 38.old

Múzsák Múzeumi Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

Badál

Kaján karikatura-sorozata /Páfrány mester rajzai/

Müvelt Nép
1955.jan.16./VI.évf.3.sz./6.l.

Badál

Kaján karikatura-sorozata /Páfrány mester rajzai/

Müvelt Nép
1955.márc.13./VI.évf.11.sz./8.1.

Badál

Kaján 2 karikaturája

Müvelt Nép

I.évf.7.sz./1950.szept./ 4-5.1.

/ Elek László: Felszámoljuk az ellenséget az üzemi kulturmunka területén /

Badál

Kaján karikatura-sorozata /Páfrány mester rajzai/

Müvelt Nép
1955.márc.6./VI.évf.10.sz./8.l.

Badál

Mük

Kaján karikatura-sorozata /Páfrány mester rajzai/

Müvelt Nép
1955.febr.27./VI.évf.9.sz./8.1.

Badál

Kaján karikatúrája: Egy karikatura-kiállitás tanulságai

Müvelt Nép
1955.febr,20./VI.évf.8.sz./8.1.

Badál

Kaján karikatura-sorozata /Páfránymester rajzai/

Müvelt Nép
1955.febr.20./VI.évf.8.Sz./6.1.

MDK

Kaján Tibor

Munkácsy-dij III.fok.

Kiosztották az 1953. irod. és müv. dijakat. Magyar Nemzet, 1953. ápr. 4.

Negativ

Petrás Kerényiné

245 Kaján Tibor: A bürokrácia története.I. karikatura.

246 Kaján Tibor: A bürökrácia története.II. karikatura.

247 Kaján Tibor: A bürokrácia története.III. karikatura.

M.D.K.

Kaján Tibor

A TV műsor keretében a "Felnőtt játszótér" c. előadáson a "...friss, lendületes és szellemes kezdést jól szolgálták jól szolgálták Kaján Tibor rajzai.." mondja a kritika.

Lelkes Éva: "Felnőtt játszótér" c. kritikája. Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. junius 16. V. évf. 24. sz. 37. l.

Kaján Tibor

Állatbarát

Magyar Hirlap 1975/216/8

Kaján

Rajza: "Az amerikai filmpolip" cimmel
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1950. dec. 14.
I. évf. 4. sz. 8. lap.

MDK

Kaján Tibor

Jobboldali szoc.dem., karikatura

Jön a világ vége, "

I. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 195o. aug. 9 l.

M.D.K.

Kaján

Kosztümös szerepek c. oldalon 5 rajz:

Színésznő
Ifj Tell Vilmos
Napoleon
Kulcs a lábtörlő alatt
VIII. Henrik

Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. szept. 2. IV. évf.
36. sz. 45. l.

M.D.K.

Kaján Tibor

Gácsi Sándor művésszel együtt illusztrálta Kindzierszky Emil: Halló! Ki beszél? c. művét. /Móra kiadás./

Könyvek között c. rovatban
/-u/: Kindzierszky c. ismertetés
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. szept. 28. VI. évf. 39. sz. 44. lap.

Kaján Kalász Tibor Munkácsy-díjas

Plakátművészeti Kiállítás Ernst Museum 1953.
Kat.

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas karikaturista

Szept. 10.-én nyílt meg Lentiben Sajdik Ferenc Munkácsy-díjas karikaturista kiállítása. – Kaján Tibor a pályatárs a következőképen jellemzi: „a legfontosabb kérdés a jó karikaturista esetében ugyanaz, mint a jóistenné: tud-e világot teremteni? Sajdik Ferenc különböző helyeken és időben megjelent rajzaiból egy új „Orbis Pictus", egy sajátosan egyéni, rajzolt világ keredett."

–Bán–: Sajdik Ferenc karikatúrái Lentiben.
Kalai Hírlap, 1981. szept. 15.

Kaján Tibor M.D.K.

magyar karikaturista I. dijat nyert az idei bordighera humorfesztiválon.
Rajza a milói Vénuszt ábrázolja, miközben Tokió cimkével ellátott böröndöktől körülvéve hordárt keres

Napló
Magyar Nemzet 1964. augusztus 1. 4.1 .

Kajan Tibor, grafikus

KAJÁN TIBOR grafikusművész munkáiból kiállítás nyílt meg csütörtökön Szekszárdon, a Kaposvári Tanítóképző Főiskola szekszárdi tagozatának aulájában. A tárlaton a művész negyven karikatúráját mutatják be.

-: Hú

8.

Népszabadság, Bp. 1980 febr. 15.

Kaján Tibor

grafikusművén

Heti Tanintúrája az Új Tükörben.

Új Tükör.
1980 24.8.

Kaján Tibor

Grafikusművész

Sleti vajza az Új Tü Zürben

Új Tü Zü.

1989 jún. 25.

Kaján Tibor

grafikusművész

Heti vajra az Új Tűzben

Új Tűz,
1989 jól. 30.

Kaján Tibor

A szegedi Móra Ferenc Muzeum Horváth Mihály utcai Képtárában rendezett karikatura kiállitását szeptember 15.-én nyitják meg, -számol be a kulturális eseményekről szóló rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. szept. 14.
XVIII. évf. 37. sz. 8. lap.

MDK

Kaján Kalász Tibor, grafikus

Görög váza.	Karikatura.
Portrék.	"
Portrék.	"
Nagyvárosi fények.	"
Visszásságok.	"

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954. jan.-febr. Kat.15.1.

MDK

Kaján Tibor

karikaturista kiállitást rendez.

Esti Hirlap 256 sz. 1958. okt. 31 2 old.

MDK

Kaján Tibor

A német militarizmus fejlő-
dése, az erőpolitika 1952 karikatúra
2 db. Műv.t.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 18.1.

Kaján Tibor

grafikusművén (Tavi Tatúnita)

Heti vajra az Új Tükörben.

Új Tükör,
1989
jul. 22.

Kaján

"A görög karvezető vasalt sarka, amellyel az ütemet diktálta" cimmel tréfás rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. juni. 27.
XIV. évf. 26. sz. 18. lap

M.D.K.

Kaján - Edma

Tréfás rajz: UNO c.

- - - - -

Karikaturák szinészekről

- - - - -

Szinház és Mozi. Bp. 1948. okt. 6. I. évf. 8. sz. 28. l.
Bp. 1948. nov. 3. I. évf. 12. sz. 20. l.

MDK

Kaján Tibor /1921-/

Az apák ifjusága. 1950., 84x57.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 27.l.

M.D.K.

Kaján Tibor

Tréfás rajz. A Szinház és Mozi televiziója. repr.

- - -

" " A főbelövendők klubja. "

- - -

" " Megoldás. repr.

- - -

Szinház és Mozi. Bp.1956.febr.24.IX. évf.8. sz.18.1.
" " " " márc. 2. " " 9. " 18."
" " " " juni.15. " " 24. " 19."

Kaján Tibor /1921- /

MDK

"Az apák ifjusága" 1950.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

27.o.

MDK

Kaján Kalász Tibor
Munkácsy-dijas

Résztvett az Ernst Múzeumban rend. Plakátművészeti Kiállitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiáll. 1953. Kat.

Kaján Tibor

Gyarmathy Tihamér gyüjteményes kiállitása a Mücsarnokban november 23.-tól megtekinthető.
Szalakó László és Sallai Katalin a szolnoki megyei Művelődési Központban november 23.-tól,
Locza Márta és Dékány Ágoston a Csepel Művek Munkásotthonában november 30.-ig,
Kurucz D. István a Csontváry Teremben november 29.-ig,
Bujdosó Ernő a Studió Galériában december 1.-ig,
Kaján Tibor a Fészek Művészklubban december 2.-ig
mutatja be műveit,-közli a lap a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. nov. 24.
XXIII. évf. 47. sz. 8. lap.

Kaján Tibor

A müvész fényképét és két tréfás rajzát hozza a lap, abból az alkalomból, hogy a TV "Telegroteszk" sorozatot indit, amelyben karikaturisták szerepelnek rajzaikkal.
Sas György: "Karikaturisták a képernyőn" cimmel ir a sorozatról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. dec. 12
XIV. évf. 5o. sz. 28-29. lap

MDK

Kaján Tibor

4. m. plakát kiáll. Műcs. 1961.

Kaján Tábor

szerepelt a karikaturakiállitáson.

Magyar Hirlap 1975 16o/6

KAJÁN TIBOR

KAJÁN TIBOR Munkácsy-díjas grafikusművész kiállítása tegnap nyílt meg Veszprémben, a Dimitrov Művelődési Központban

Magyar Hirlap 1975/277/8

Kaján

"Az USA baktérium háboruja Koreában",
"Ridgway disz szemlét tart csapatai fölött"
cimmel karikatura.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. márc. 13.
III. évf. 6, sz. 5. lap.

Kaján

"Liszaboni randevu" c. karikatura Adenauerről, Edenről, Achesonról és Schumannról. Repr.-ók.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. febr. 28.
III. évf. 5. sz. 8. lap.

Kaján

"Szellemes bürokrata sorozata a látogató közönségmágnese",-irja Szilágyi Jolán: "A Harmadik Magyar Karikatura Kiállitás" cimmel, a Nemzeti Szalonban rendezett tárlaton szereplő müveiről.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. nov. 6.
II. évf. 23. sz.

Kaján

"Az uj Eden kalap" cimmel hozza a lap a művész karikaturáját.

Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. nov. 22.
II. évf. 24. sz. 8. lap.

Kaján

Karikaturája: "Te szerencsétlen, nem látod, hogy még nincs rajta minden kitüntetés? cimmel.

"Az iró" c. rajza.

Repr.-ók.

Irodalmi Ujság, Bp. 1950. nov. 30.
I. évf. 3. sz. 9. és 10. lap.

Kaján

"A brit oroszlán futása" c. és az "Elromlott a szavazógép" c. karikaturája.
Repr.-ók.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. dec. 6,
II. évf. 25. sz. 6. és 8. lap.

Kaján Tibor

Karikaturáiért a Munkácsy-dij III. fokozatát nyerte el.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. ápr. 9.
IV. évf. 8. sz. 8. lap.

Kaján Tibor

"Időjárás a new-yorki tőzsdén" cimmel hozza a lap a müvész karikaturáját.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. juni. 4.
IV. évf. 12. sz. 8. lap.

Kaján Tibor

Szeberényi Lehel: "Az erdész és az asszonyok" c. elbeszélését illusztrálta a müvész.
Repr.

Karikatura: "Mikor olvasnak az irók" cimmel.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. szept. 4.
V. évf. 25. sz. 7. lap.
8. "

Kaján Tibor MDK

Kiállátási kritika

Népszabadság 1968 jan.6.

Kaján Tibor

Karikaturája André Wurmser, francia iróról, amikor előadást tartott a Magyar Irók Szövetségében.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. szept. 11.
V. évf. 26. sz. 7. lap.

Kaján Tibor

karikatúra

Groteszk (Humor)

Magyar Hírlap, 1968 június 17 9. l.

M.D.K.

Kaján - Kasso

Tréfás rajzos oldal: "Rajzos farsang" cimmel.

Több rajzból álló sorozat, de a cimeket nem lehet megállapitani, mert a lap felét kivágták a O.Sz.K. példányából.

Szinház és Mozi. Bp. 1949. febr. 23. II. évf. 8. sz. 24. l.

MDK

Kaján Kalász Tibor

Munkácsy dijat kapott

Népszabadság 1968 ápr.4.

MDK

Kaján Tibor

Kiállitási kritika

Zalai Hirlap 1968 jan.14.

Kajan Tibor

Karikatúra

Örség

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 13. 8. l.

MDK

Kaján Tibor

Kiállitási hir

Daily News 1968 aug.24.

ÉSZETVÉDELMI HIVATAL
, EGYETEM TÉR 5.
ON: 385-179

Tárgy: _____

Ügyintézőjük: _____

Hiv. sz.: _____

Mell.: _____

Kajan Tibor

Kamikatúra

Vaje a variacionak

Kappar Hirlap. 1968 augusztus 30. 8. l.

Kajan Tibor

Karikatúra

His master's picture

Mappor Hirlap, 1968 augusztus 24. S.l.

Kajcsa Tibor, karikaturista

L: Bodos Miklós

-: Grimm

2.

Élet és Irodalom Bp. 1986. dec. 12. XXX/50

Kajári Tibor

karikatúra

Mi a véleménye a rajzról?

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 21 11. l.

Kajári [Tibor], Karikaturista

Tizenkét karikatúra.

Repr.

—: Pegazus = variációk 10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jan. 12.

KAJÁN Tibor M.N.K.

Az előadás diszlete

Mátrai -Betegh Béla: Két szinházi est.....
Petőfi Szinház: Egymilliófontos bankjegy
Magyar Nemzet 1962. december 22. 4.1.

MNK

Kaján Kalász Tibor 1921--

Portrék a Müvészklubból, karikatura

" " "

" " "

Ernst Múz. M.Kisplaszt. és Graf. kiáll.,

1954. szept.

28. 1.

MDK

Kaján Tibor

Hannibál a kapu előtt 1954 karikatúra Műv.t.

Képzőművészetünk tiz éve.Múcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke.18.l.

M.D.K.

Kalász Tibor Karikatura müvész kiállitott a Nemzetiszalonban rendezett karikatura kiállitáson.

Noszlopy György: A IV.magyar karikatura kiállitásról.
Népszava 1956. VII.11. 162.szám. 2.old.

MDK

Kaján Tibor

Csapó Gy.: Életünk görbe tükre a N.Szalonban.
Magyar Nemzet 1956. jun.24.

Badál

Kaján karikatura-sorozata /Páfrány mester álma/

Müvelt Nép
1955.jan.2./VI.évf.1.sz./10.1.

Badál

Kaján: A formalizmus rabságában /karikatura/

Müvelt Nép
1954.máj.16./V.évf.10.sz./3.1.

KAJÁN TIBOR

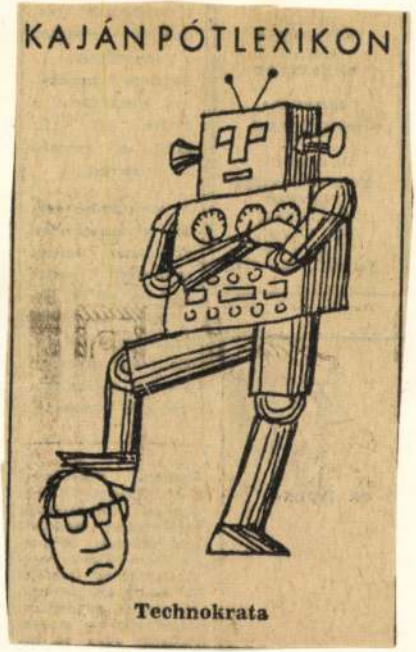

Magyar Hirlap 1975/284/13

Rónay Mária

Kaján: 1914-1951, Deutschland über alles !

rajz

SZABAD MUVESZET

1951.dec.12.sz. 547.l.

/Szegi P.: A 3.karikatura-kiállitás/

Kaján Tibor

karikatúrái

~~Folytatás~~ illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972. 9. számát

42. l.

Kajón Tibor

közölt karikatúrája, fekete-fehérben, reprodukció:

„A tudós fója."

Bauer Jenő: V. Országos karikatúra kiállítás a Műcsarnokban „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2 p. 33 l.

Kaján Tibor

karácsonyi grotesk (karikatura)

Magyar Hírlap, 1968. december 27 8.C.

Kajári Tibor, karikaturista

Könyvének — címe: Kajári képernyő" — ismertetése, elemzése, értékelése.

M. Gy. P.: Komoly komoly tulmunka 7.

Népszabadság, Bp. 1972. okt. 2.

Kajdi Tibor, karikaturista

„Kajdi képernyő" c. kötete

↓

— : Most jelent meg: §.

Népszabadság, Bp. 1973. szept. 12.

Kaján

"A könyvmoly kritikája" c. karikaturáját hozza a lap.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. aug. 15.
IV. évf. 17. sz. 8. lap.

Kaján Tibor

karikatúra

Isten áldja

Magyar Hírlap, 1968 október 2. 8. l.

Kajan Tibor

karikatúra

Kain fejlődése

Magyar Hírlap, 1968 május 29 8. l.

Kaján Tibor

Ideiglenes megoldás (karrikatúra)

Mi a véleménye a lakáshelyzetről?

Magyar Hírlap, 1968 június 2 8. l.

Kaján Tibor

karikatúra

Mi a véleménye a science fiction-ről?

Magyar Hírlap, 1968 június 10 9. l.

Kaján Tibor

Kanikatúra

Mi a véleménye a rajtóról

Magyar Hírlap, 1968 április 28. 12 l.

Kajári Tibor

Az utolsó megpróbáltatás (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1968 június 1 8.l.

Hajdú Tibor

Karikatúra

Mi a véleménye a gerontológiáról?

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 30. G.P.

Kajári Tibor

kri a véleménye az ajándékozásról? (karikatúra)

Magyar Hírlap. 1968. december 16. 9. l.

Kajári Tibor

karikatúra

groteszk (humor)

Magyar Hírlap, 1968 június 3 9. l.

Kajón Tibor, grafikus

1 rajz: repr.

Moldova György: Világos vidul ... 20-21

Ü. i Jübör, Bp. 1986. Ápr. 6 XXIII/14

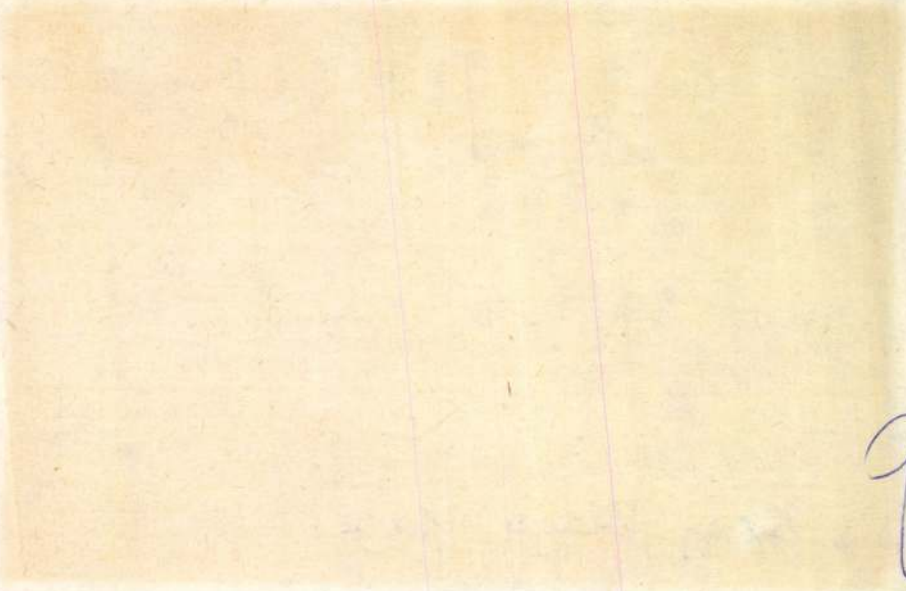

Kaján Tibos kasikatusista

Szöveg említi a hamburgi Echos-kiadó albumában való megjelenítéséť.

1966. ápr. 13. Magyar Nemzet

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

— Atlasz könnyet a gondolom.

Tibor, 1974. febr. 19 – 7 oldal

Kaján Tibor, karikaturista

Szerepel az Ernst Múzeumban.

– : Megjelent a Szúrli

2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 máj. 17.

Kaján Tibor
Grafikus

Illusztráció

— : Ez az utolsó pár ebből a fazonból.
Tükör, 1974. jan. 15 - 7 oldal.

Kajári Tibor

3 karikatúra

Ennél nem kell több

Magyar Hírlap, 1968 november 10. 8. l.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Magyar Nemzet

1974 SEP 15

— **Kaján Tibor** karikatúra kiállítása ma 12 órakor nyílik meg Szegeden a múzeumban.

— **Gergely Tibor** New Yorkban élő magyar származású grafikusművész kiállítását

Kaján Tibor

Kaján Tibor karikatúrái

Lóska Lajos

Achilles

1921-ben született Miskolcon
1940: reáliskolai érettségi
1945: szerződteti a Ludas Matyi
1950: diploma a Képzőművészeti Főiskolán
1954: Munkácsy-díj
1959: megjelenik a „Meglepő táblák"
1962: kiadják a Circus Maximus-t
1963: Tolentino, Ezüst Kupa
1964: Bordigiera, II. díj. Ez évben lesz a Tükör munkatársa
1969: Kaján Lexikon
1970: A Magyar Televízió „Karika-túra" c. filmsorozata az ő munkásságának bemutatásával indul
1972: Apropos címmel német kiadásban jelennek meg karikatúrái
1973: megjelenik a „Kaján képernyő" című karikatúra-gyűjteménye
1974: önálló kiállítás Szegeden a Móra Ferenc és Budapesten a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Művészet, 1975. jún.

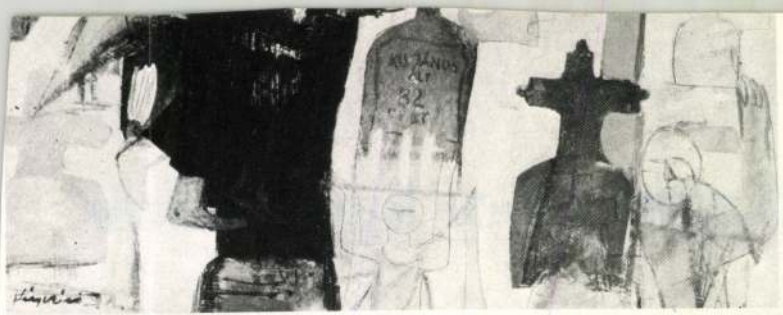

3

Néhány vissza-visszatérő és már *jelképi erővel súlyosbodott forma*, az eleven hajtású és a szemlélő lelkében könnyen oldódó *szinszimbolika* – úgy tűnik – az oeuvre egyre teljesebb és állandó sajátja lett. Elvontabb vagy konkrétabb jelentkezéseiben, erőteljességében vagy éppen tűnékenységében idézi az alkotás folyamatának hangulatát, a festő szellemállapotát, pillanatnyi hangulatait. A mélyebbek felől a világosabb szférák felé tartó színek „ezer köpenyét váltva" a megfoghatatlan és az utolérhetetlen közelít felénk, a pusztán csak dallamban vagy színek permutációival kifejezhető. Mindaz talán, ami az emberi létnek tartalma és egyúttal célja lehet, ami egy festő életében pedig képekbe váltó gazdagodás.

Végvári egy olyan nemzedék tagja és szószólója is, amelynek életében mélypontot egy borzalmas háború hozott, szabadabb lélegzetet pedig az ezt követő tárulkozás lehetősége jelent. Az akkord és hangütés, lebegését vesztve illusztratívvá válna az élmény közvetítésének minden más módozata.

Végvári János a hagyományaival együtt változó korszak embere, írtuk az elébb. Megnyilvánul ez megoldásainak technikájában is, mindabban tehát, ami a szellem és stílus fölött mutatkozik. Korábban szépen kezelt nagy felületekkel vagy éppen aprólékosan „részletezte az élményeit" (Csoóri). Az utóbbi festményeken egy törékenyebb, egymáson átsejlő, olykor megcsorgatott színvilág formázásain tűnik elénk a tárlat óta elmélyültebb visszafogottság és meditáció. Múlóban az egyedi jelenségekre, a konkrétabb élményekre való képi utalás és epikus részletezés.

Ugyanakkor ez a festői bontakozás mégsem a szürreáliák felé tart, igénye inkább az önmagában rejlő teljesség, a vásznon alakuló emberi és művészi szintézis ígérete lehet.

Kaján Tibor

1021

A vámtiszt megdöbben

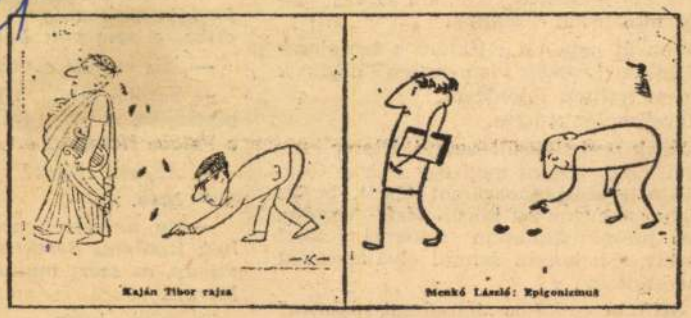

Kaján Tibor rajza — Menkó László: Epigonizmus

A Nők Lapja augusztus 20-i számában jelent meg a fenti két rajz e rövidke glossza kíséretében: *„Nem tennénk szóvá, ha ritkán fordulna elő. De lapjainkban mind sűrűbben találkozunk ugyanazokkal a rajzokkal — különböző szerzőktől. Az alábbi (nálunk fenti — a szerz.) gúnyrajzot is két alkalommal láttuk: előbb a márciusi Jelenkorban, Kaján Tibor szignójával, majd az Élet és Irodalom július 16-i számában, Menkó László „tollából". A rajz külön érdekessége, hogy az epigonizmust veszi célba... A második számú karikatúrát — amely a téma mély átéléséről tanúskodik — —talán mi is közöltük volna. Csak kettőspont helyett egyenlőségi jelet tennénk a szerző és a cím közé."*

A rajzok fölött elmélázva valóban hajlandóságot érez az ember, hogy az ifjú Menkó Lászlót elmarasztalja a téma kevéssé etikus „átköltéséért". Elszomorító dolog az, ha egy különben friss szellemű, találékony fiatalember, az országosan ismert idősebb Mester ötleteiből akar magának erkölcsi és anyagi tőkét kovácsolni. Már-már ott tartottam, hogy a magáról megfeledkezett fiatal karikaturista szigorú felelősségrevonását követelem, amikor kezembe került a *Ludas Matyi* augusztus 29-i és a *Magyar Hírlap* október 31-i száma, s megakadt a szemem az alábbi rajzokon.

HA JÓL SIKERÜLNE A MEXIKÓI OLIMPIA

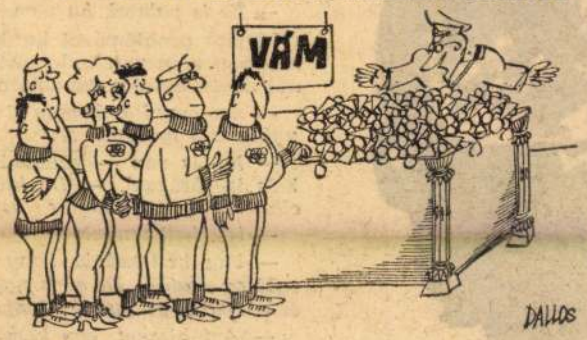

— Ennyi aranyat, sajnos, nem lehet behozni!...

(Kaján Tibor rajza)

A téma hasonlósága, mint olvasóink is láthatják, lenyűgöző: Olimpia, aranyérmek, vámvizsgálat. Figyelemre méltó viszont, hogy az előző példával ellentétben, az első számú rajz szerzője a fiatal Dallos Jenő, a másodiké pedig az országosan ismert korosabb művész — Kaján Tibor. Lázasan keresgélni kezdtem az ide illő erkölcsi tanulságokat, sajnos, eredménytelenül. Legyek ironikus, és mondjam azt, hogy Kaján rajza *„a téma mély átéléséről tanúskodik"*? Beszéljek a fiatalok leleményes ötleteiről, melyeket olykor ügyesen felhasználnak az idősebbek is? Nem volna értelme, azt hiszem. Az viszont tény, hogy Kaján vámtisztje oly kifejező megdöbbenéssel nézi a bőröndben levő aranyérmeket, mintha azt mondaná: *„Kérem, én ezeket az érmeket már láttam valahol!"*

(ivanics)

Délután a templomban

Kecskés készen állt arra — miután e mondtam neki az ezredessel történt beszélgetést —, hogy végiglátogassa a határátlépő helyeket.

— *Fel kell bukkannia a fickónak* — mondotta sokkal nagyobb meggyőző erővel, mint ahogyan a helyzet ezt indokolta. — *Már a belépéskor ki kell szűrni őt, aztán a többi gyerekjáték.*

— *Ez igaz* — válaszoltam. — *Csak nem lesz őt könnyű felfedezni. És a másik: egy rossz húzással az egész akciót veszélyeztethetjük.*

— *Kifejtenéd ezt részletesebben?*

— *Nagyon szívesen... Véleményem szerint, ha közönséges, primitív embercsempészekkel állunk szemben, akkor a határon való erőszakos, illegális áthatolást kell számításba venni. Ehhez azonban teljesen szükségtelen Nyugat-Németországból átküldeni valakit, aki az akciót lebonyolítja. Ezt egy határszéli, minden utat ismerő helybeli lakos, aki pénzért mindenre képes, végrehajtja. Tehát, ha az illető bejön...*

— *Gépkocsival érkezik?* — vágott közbe Kecskés.

— *Nos, ragyogó éleslátás! Mégpedig olyan-*

tén szólva, az ötlet nem rossz; aligha kelthet gyanút az oldalhajó második sorában imádkozó két ember. Nagyon sok alkalmuk adódhat a részletek tisztázására, attól kezdve, hogy imakönyveiket kicserélik, s abban az egymásnak szóló utasítások lapulnak.

Két héten át naponta eljártam a templomba. Az általam keresett ismeretlen egyének egyikét sem tudtam felfedezni.

Nem türelmetlenkedtem.

Kecskésnek sem sikerült semmi. Illetve csupán annyi, hogy feltűnt neki egy szürke Goggomobil, amely bécsi rendszámot viselt, bejött az országba, negyven év körüli férfi vezette, szabályos, kifogásolhatatlan útiokmányokkal rendelkezett, s a kocsin semmi elváltoztatást nem tapasztaltak.

Egyik délután szokásos „templomi sétámra" indultam, közelebbi munkatársaim egyikével, amikor a Bazilika előtt megláttam a szürke Goggomobilt, bécsi jelzésű rendszámtábla volt rajta.

— *Maradjon a nyomában* — utasítottam a

1963 NOV 15.
MAGYAR IFJUSÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Tudtam, hogy a hadnagy bos majd a kijelentésemen, de őt nen beavatni a részletekbe. Egyérteln előttem, hogy a Goggomobil külö képzésű, embercsempészésre alakí az azonban engem is meglepett, ho nyire tökéletes módszert alakítottak vánvaló, hogy gombnyomással vag zérléssel működtetett belső borítór lyedt le, amely búvóhelyül szolgált

A hadnagy riasztott fel gondolata

— *Ha gyerekes képzelődésnek tart szet, őrnagy elvtárs, jöjjön velem, rem a kocsit ezer közül is, ha más táblája van, akkor is, s bizonyítok.*

— *Jól van, nem kell mindjárt me* — mondtam békítőn. — *Különben tásra lesz még alkalma. De mondja, az utas?*

— *Gondoltam erre is. Sajnos, tudtam meg róla, csupán annyit, he állampolgár, néhány napja van Ma gon, s egyelőre semmi jel sem mi hogy távozni akar. Végig a Palaceb*

— *Ez is valami, ha nem is sok*

Megint problémázni kezdtem. A azonban nem vett tudomást erről, nül megszakította gondolatmenetem

— *Azt mondta, őrnagy elvtárs, ho nyíthatom igazamat...*

— *Igy is van* — válaszoltam kis kélt lassúsággal. — *De hibát ne elkövetnie, mert akkor összeomlik*

— *Mit kell tennem?*

— *Meg kell tudnia, hogy kié a k való az illető? De nem úgy, hogy érdeklődik, az gyanús lenne.*

— *Azt hiszem, egy kocsit mind sebb nehézség nélkül ki tudok nyit az úriemberek hagynak maguk utá papírt, amiről le lehet olvasni a n aztán...*

— *Figyelmeztetem, csak azt hajt re, amire utasítást kapott. Semmi akciót nem tűrök!*

(Folytatjuk.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ESTI HÍRLAP
Budapest
1969 AUG

Kaján

1021

KARIKATÚRÁRÓL, KOMOLYAN

Ádámék áthúzott almája

Protest-grafika + Kaján-lexikon készül

Torzonborz Ádám és Éva jön felénk a rajzon, Ádám kezében rúdra tűzött tábla, a táblán nagy alma, áthúzva. Ennyi.

A másik rajzon Napoleon. A híres mozdulat: keze két mellénygomb között. Épp csak: a gombok ezúttal egy hölgy pruszlikját díszítik...

Két Kaján-karikatúrát próbáltunk szavakban „elmesélni". Hát még, ha megkísérelnénk leírni a képi ötlethez tartozó képzettársítás-sort: az első rajzhoz a mai diáktüntetések tartalmát, a régi tudásanyagot jelképező alma elvetését; s a második rajzhoz a nőkhöz oly sajátosan kötődő, tőlük függő császár mentalitását a mozdulat mögött. Ám minél többet magyarázzuk, annál jobban „esik" a hatás, amelyet *csak maga a rajz*, a karikatúra válthat ki.

Napoleon

Saját nyelvén

— Akárcsak bármely más művészet alkotása, ez is akkor igazán jó, ha valami *csak ezen a nyelven* elmondhatót mond el —, halljuk *Kaján Tibortól.*

— Ezt a nyelvet éppúgy meg kell tanulni, akárcsak más művészetekét. Egy kis hajótörött a tenger közepén: nemcsak az ember, akinek elsüllyedt a hajója; ő egyúttal a magány, az elszigeteltség, magárautaltság jelképe is. *A rajz maga csupán a jéghegy csúcsa*, alatta a szimbólumok egész tartománya rejlik.

— Ez nem minden karikatúrára áll...

— Ennek a műfajnak is van könnyű, szórakoztató ága, s van fajsúlyosabb, mondhatnám esszé-szerűbb hajtása.

Filozófia

Kaján Tibor a Tükör című képeslap munkatársa, egyik legelismertebb karikaturistánk, évek óta a kevesebbet publikáló rajzolók közé tartozik. Az a viszonylag kevés rajz azonban, amely szignójával, puritánul leegyszerűsített, jellegzetes stílusában megjelenik, valóban mondandót, filozófiát hordoz. — Nem zavarja, hogy ez a gondolkodást is igénylő karikatúra kevesebb emberhez jut el, mint a közvetlen elemi hatásra épülő műfajú rajz?

— Én azt hiszem, ez a műfaj így is populáris, s hogy megértik az emberek. Szeretném hinni, hogy a tömegeknek gazdagabb asszociációs kultúrájuk van, mint ahogy általában gondolják. S ahogy a zenében megszületett a protest song, úgy a képzőművészetben szerintem a karikatúrának kell betöltenie a *„protest grafika"* szerepét, a tiltakozást alapvető sérelmek és rossz dolgok ellen. — Néha indokolatlan tapintat vesz körül bizonyos témákat. Pedig tapintat, a szentségtöréstől való félelem helyett meg kellene érteni, hogy a karikatúra segít jó közérzetet teremteni: kimond valamit, felold egy feszültséget.

Nemzetközi siker

Beszélgetésünk apropója egyébként egy díj: *Kaján Tibor* egyik rajzát *tolentinói nemzetközi karikatúrakiállítás bronzdíjjal jutalmazta.*

— Bizonyára több kollégának is hoz még elismerést ez a nyár — mondja. — A magyar karikatúrának — jogosan — nagyon jó a nemzetközi híre. Az idei nyáron öt nemzetközi fesztiválon szerepelnek munkáink: *Montrealban, Brüsszelben, Tolentinóban, Szkopjében, Ljubljanában.* Igen: a magyar karikatúrának jó a híre, a magyar karikaturisták megengedik maguknak az eredetiség hobbyját. Kár, hogy a műfajnak nincs irodalma, mint ahogy „unokájának", a rajzfilmnek már van. *Jöhetne egy fiatal magyar művészettörténész, aki megírja a magyar karikatúra történetét*, elemzi stílusirányzatait. Nem ártana egy kis tisztázás. Jó lenne elhatárolni, hogy más a humor, más a szellem, más a kedélyesség. Más a mosoly és más a röhögés. Talán akkor nem várnák el egy filozófikus mondanivalójú rajztól, hogy röhögtessen, s a könnyű, mulattató ábrán nem kérnének számon mélységeket.

Tüntetés

— A karikatúrista az ön felfogása szerint tehát kicsit filozófus, kicsit költő. Belefér-e ez a megjelenés mai lehetőségeibe?

— Néha jó lenne önálló albumban megnyilatkozni, erre minden művésznek szüksége van. Most készül egy ilyen kötetem a Corvinánál. *Kaján-lexikon* a címe. De hadd panaszoljam el, hogy a magyar karikatúra-könyvkiadás a mélyponton van, jó formán teljesen megállt.

— Még egy kérdés: *az utánpótlás?*

— Tehetségesek, de kezd kiveszni belőlük a tanulás igénye. Alig néhányan vannak már, akik akadémiát végeztek. S mivel így is sikereket érnek el, még inkább fölösleges luxusnak érzik, hogy tisztességesen megtanuljanak rajzolni. Márpedig bármilyen szűkszavú, kevés jelzéssel és vonallal operál is a modern karikatúra: *egyszerűsíteni, válogatni csak abból lehet, ami van.*

Fencsik Flóra

Töltse

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRKÉTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774
ESTI HÍRLAP
Budapest

Hűvös stra

(Bozsán felv.)

A sárga és a piros rakéák gyakran repültek fel a alatoni égboltra: riasztotak, vihart, záport jeleztek. déli part fürdőzői — int a képünkön látható ldvári strand víkendezői —

nem nagyon hittek a rakétáknak, az utolsó percekig is a parton maradtak. A vihar, a sötét felhők valóban előbb az északi part felett jelentek meg, a déli partról csak a hegyek fölött hasító villámlásokat lehetett látni.

e később — megszelídülve a homokos partra is átjöttek a komor felhők és majd mindenütt záporok, futó esők hűtötték le a levegőt. Csak a levegőt, mert a strandolási kedvet semmiféle előrejelzés nem hűtötte le:

ismét „telt házat" jelentettek a Balaton, a Velencei-tó partjairól és a Duna-kanyarból.

Közép-Európa keleti felére a hét vége során jelentősebb mennyiségű levegő áramlott be északkeletről, s emiatt hazánkban is 4—8 fokkal gyengült a nappali felmelegedés.

Az északkeleti, keleti megyékben olyan helyek is akadtak, ahol még 20 fokig sem emelkedett fel a hőmérséklet,

s ma hajnalban ugyanezeken a vidékeken 6—8 fokig süllyedt a hőmérő higanyszála, sőt talajközelben 4—5 fokot is mutatott. Közép-Európa és Nyugat-Európa között a szokottnál erősebb a hőmérsékleti ellentét. A hűvös idő beáramlása Közép-Európában esőket, zivatarokat okozott. Nálunk

igen szeszélyes elosztásban záporozott az eső, mennyisége nem volt nagy, de helyenként, például Tiszabecsén is 40—41 millimétert is mértek.

A közeli napokban időjárásunk a keletről érkező hűvös légtömegek hatása alatt marad.

udapesten:

2381 új lakásba költöztek be az első félévben

Az év első felében csak- lakásokat is beleszámítva,

MAGYAR–SZOVJET VASÚTI EGYÜTTMŰKÖDÉS

a délelőtt Budapesten egkezdődött a magyar—ovjet vasúti műszaki-tuományos együttműködési unkacsoport ülése. Az lésen *Rödönyi Károly* közkedés- és postaügyi miiszterhelyettes, a MÁV vérigazgatója elnököl. Szovet részről *Vladimir Szemonovics Gavrilov* közlekelésügyi miniszterhelyettes vezeti a delegációt.

A munkacsoport augusztus 14-ig megtárgyalja a két ország közötti vasúti áruszállítás kérdéseit, a konténeres és rakodólapos árutovábbítás lehetőségeit, a tranzitszállítások újabb növelését.

Négyes ikrek

Négyes ikreket — 3 lányt és 1 fiút — szült a Coburg környéki 32 esztendős *Maria Schmidt* bajor asszony. Az egyik kislány halva született. Az asszonynak korábbról már hat gyermeke van. Férje gépkocsivezető.

Firenzei földmozgás

Firenzét, a művészetek városát tegnap éjjel két kisebb erősségű földrengés rázta meg.

Kajdi Tibor

Jancsó és Hernádi

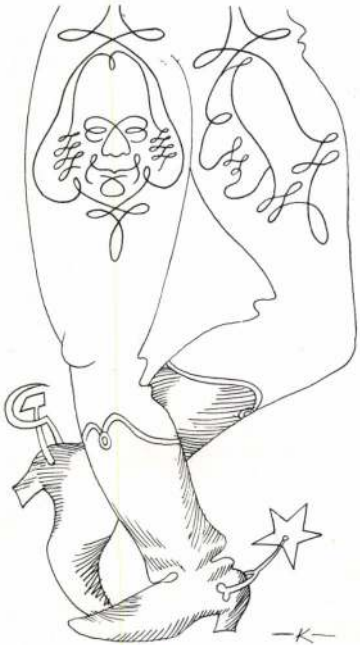

Művészet, 1975. júl.

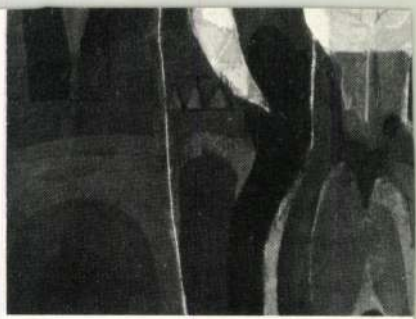

2

A festő sajátos „folklorisztikájában" személyes emlékek élnek, feltűnik mindez a képlátványok stílusában is: egynémely „öntörvényű" figurációban kanyargós pásztorbotok kiterített faragásaira és karcaira emlékezünk. Valóban tudja már, hogy „vonallal mindent ki lehet fejezni" (Németh Lajos), hogy mit érnek és mit jelentenek a „vissza-visszatérő plasztikai jelek", mint ahogy tudták ezt az ábráknak mágikus erőt tulajdonító egykorvoltak is. Csak éppen a „kultikus realitás" ezen a festői szinten már szimbólummá nemesedett: önmagát jelenti és mindent, amit a festő a képen közvetít, amit a szemlélőben ébreszt a megközelítések során.

Az egykori és a közeles emlékekkel gazdag festő *napjaink művésze* is. Szellemi indítékai és artisztikus élményei azonosak a miénkkel, és így minden képi megnyilatkozása első fokon valamiféle szintézis lehet: a teremtő pilla-

Kaján Tibor, karikaturista

Tatay—Gyurkovics az Irodalmi kávéházban

Vasárnap, november 3-án, délután 5 órakor folytatódik az Irodalmi kávéház című műsorsorozat. A műsort a Hungária kávéház különtermében rendezik meg. Vendég: Tatay Sándor. A korábbi „Főúr" szerepét most Gyurkovics Tibor tölti be. Sorozatszerkesztő: Galsai Pongrác. A Kaján Tibor karikatúrájával díszített emléklapok és a jegyek az előadás napján a Hungária kávéházban kaphatók.

—:

Tatay-Gyurkovics a ... házban 8.

Élet és Iro... 85. nov. 1. XXIX/44

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748/340-726

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas karikaturista.

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
1981 APR 12

1021

A karikatúra határai

BESZÉLGETÉS KAJÁN TIBORRAL

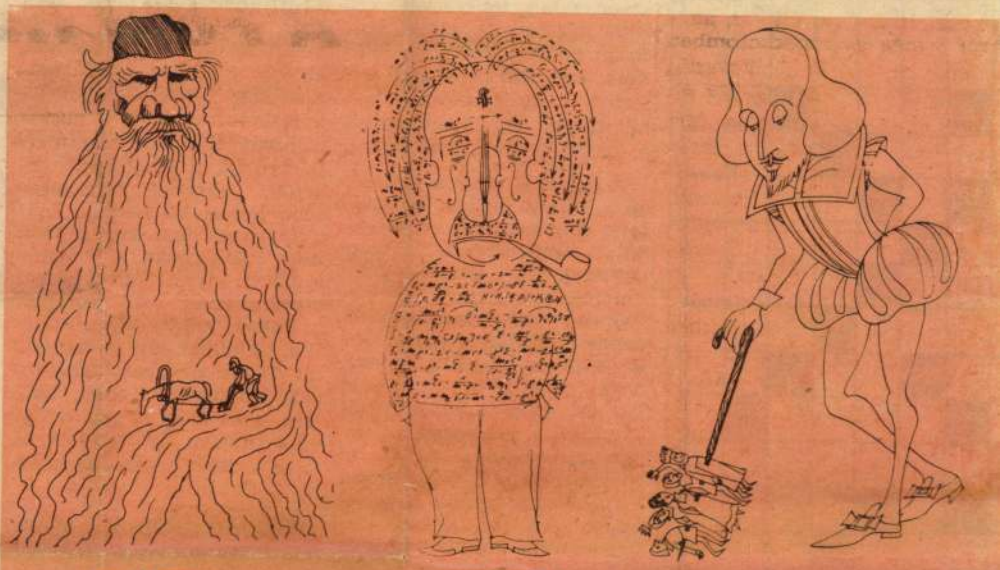

TOLSZTOJ — EINSTEIN — SHAKESPEARE

Kaján Tibornak Zenit és radír címmel újabb karikatúrakötete jelent meg. A címlapon egy árva ceruzacsonk körül haragvó radírok sorakoznak.

— A ceruza ennyire fél a radíroktól?

— Fél, de nem ijed meg. Különben a munkánknak semmi értelme sem lenne. A karikatúra a bírálat eszköze. A dicsőítő karikatúra: abszurdum. Bár sokan azt mondják, hogy a radírra szükség lehet.

— No jó. De ennyire?

— Egyik korszakban többre, a másikban kevesebbre. Daumier-t, a híres francia képzőművészt lecsukták egy Lajos Fülöpről készített rajzáért, amelyen az uralkodót mindent felfaló Gargantuának ábrázolta. Daumier fél évig ült a börtönben. A múlt század második felében pedig a minisztereket is kigúnyolhatták a Borsszem Jankó hasábjain. Más idők, más erkölcsök, más politika.

— Sokan azzal vádolják a humort, s ezen belül a karikatúrát is, hogy kritikai szerepe látszólagos és a valóság az, hogy levezetik az indulatokat: nevetésben oldják fel az emberek jogos panaszait.

— Karikatúrája válogatja. Ahogy a giccs, a kommersz irodalom hamis megnyugvást ad, úgy a karikatúra is elringathat: a problémákkal szemben fölényérzetet adhat. De a valódi karikatúra, amint a valódi művészet is, fölerősíti az emberek fejében a lámpást, tudatosítja az ellentmondásokat, a bajokat és így hozzájárul, hogy az emberekben egységes vélemény alakuljon ki, ami elengedhetetlen a közös cselekvéshez. Ha nem így lenne, miért üldözték volna a karikatúrát például a fasizmus éveiben?

— Ma sem lehet mindent kigúnyolni. Hogyan találja meg a karikaturista azokat a határokat, ameddig elmehet?

— A karikatúra a sajtóval együtt született meg, tehát hétköznapi és politikai művészet. Bizonyos események megítéléséhez azonban szükség van némi időre és ezért a karikaturista nem tűzhet ceruzavégre mindig mindent és mindenkit. Tulajdonképpen — és ez talán nemcsak a karikaturistára érvényes — örökké a határokat keresgéljük. A lehetséges és a lehetnek két pontja között kutatjuk azt, ami megfogalmazható. Daumier is ezt tette. Lecsukták. Szabadulása után már csak a magánélet eseményeit rajzolgatta.

— Az egyik legutóbbi karikatúrán Marx Károly tartja a Marx téri felüljárót, miközben alap és felépítmény viszonyáról elmélkedik. Hogyan született ez a rajz?

— A Marx tér felé járok haza és úgy ötödik-hatodik alkalommal — látva a befejezetlen hidat — eszembe jutott, hogy meg kellene rajzolni. Aztán rápillantottam az utcatáblára és tudatosodott bennem, amit eddig is tudtam: a Marx téren vagyok. Ezzel együtt eszembe jutott, amit Marx az alapról és a felépítményről mondott. Persze mindez nem ilyen gyorsan és logikusan történt: a különböző gondolatokból, asszociációkból választódott ki a végső összefüggés. Ekkor már csak egységes képpé kellett fogalmazni a különböző elemeket: a felüljárót, Marx Károlyt és a gondolatot. Mindezt fejben végeztem el: Marx a téren áll, a villamosban ül... Végül megszületett a végső változat és azt lerajzoltam.

— Ritkán jelenik meg karikatúrakötet. Vajon miért?

— A könyvterjesztő vállalatok szerint nem lehet eladni. Ezt nem tudom. De az biztos, hogy a karikatúra „népművészet". Akárhová megyek: gyárba, iskolába, mindig találok egy-két karikaturistát, akik rajzaikat a faliújságon közszemlére teszik. Jobbító szándékkal megfogalmazzák a helyi problémákat. Gondolatokat termelnek. Ez a dolgunk.

Kaján Tibor Munkácsy-díjas karikaturista, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze hatvanéves.

N. G.

A MARX TÉREN

— Mondtam, hogy vigyázni kell a felépítményre

EJTVÉNY

BÁD

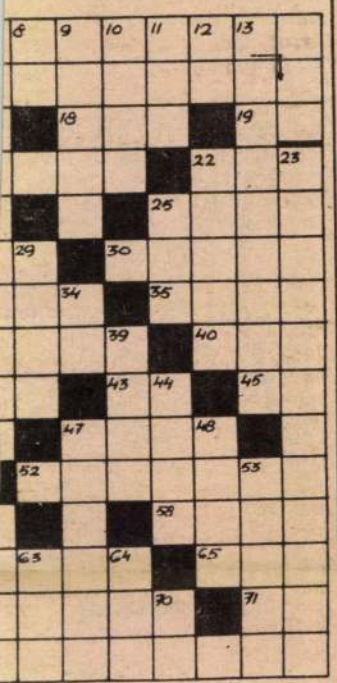

Az utolsó gavallér egyik figurája.

FÜGGŐLEGES: 1. Krúdy legismertebb figurája. 2. Női alak „Az utolsó gavallér"-ban. 3. Poliészterszál — fantázia neve. 4. Híres bolgár kolostor. 5. Fenol része! 6. Indulatszó. 7. *A nagy kópé egyik nőalakja.* 8. Szovjet repülőgéptípus. 9. J. Hasek ismert regényfigurája. 10. Női név. 11. ENA. 12. Kínai gépkocsik jelzése. 13. Arany János verse. 17. Vállfa. 21. Mint a vízszintes 24. számú. 22. A zsiráffal rokon afrikai állat. 23. *A velszi herceg című regény figurája.* 24. Amerikai hírszolgálati iroda. 25. Nagymama németül. 27. *A planétás ember* írójának névjele. 28. Balatoni üdülőhely. 29. Morze-jelek. 32. Harcias nő. 34. Fenyít. 37. Román aprópénz. 39. Könnyű táncba vinni... 41. Rovarok. 42. Tó Etiópiában. 44. Színehagyott. 46. *A nagy kópé főalakja.* 47. Tarka. 48. Mint a 4. számú sor. 51. Mint a 65. számú sor. 53. Nem engedé. 55. Női név. 57. Áramforrás. 61. Behozatali illeték. 63. Pólus része. 64. V... István király pogány neve. 67. Hamis (ford.) 68. Község Vas megyében. 70. Kijtett betű.

Beküldési határidő: 1981. április 22.

AUTÓSOK – MOTOROSOK

Mindenki volt kezdő

A közúti forgalomban a bizonytalan, tehetetlen vezető minden partner számára gondot jelent. A gyakorlott vezető messziről felismeri aggályoskodó, határozatlan magatartásukról a kezdő és tanulóvezetőket.

A tanulókocsikon kötelező a T betű jelzés használata, míg a kezdő vezetőknél megengedett, hogy ugyanezt a jelzést alkalmazzák a gépkocsijukon. Sajnos, nem mindig lehet ennek alapján megkülönböztetni és biztosra venni, hogy oktató ül a tanuló mellett, vagy a kezdő vezető vezeti a gépkocsit. Csupán a rendszám igazít el gyakran. Más a közlekedési magatartása annak a tanulónak, akit az oktató irányít és más annak a kezdőnek, aki a követelményszinten éppen megfelelt és önállóan kénytelen megoldani minden irányítás, segítség nélkül a helyzeti körülmények adta feladatokat.

A gyakorlott vezetőknek tudomásul kell venni, hogy a közlekedésbiztonság alfája és ómegája a türelem. A türelem taktikájának sarkalatos tétele, hogy a bizonytalanokat, a lassan haladókat ne siettessük, a gyanútlanokat figyelmeztessük, a bajba jutottakat segítsük, mások hibáit ne hánytorgassuk. Minden gyakorlott vezető gondoljon arra, hogy valamikor ő is éppen olyan tanuló-, illetve kezdő vezető volt, mint a körülötte esetlenkedő T betűs autói vezető.

Az oktatásban módszertani feladat, hogy a kezdőket ne ejtsék „mélyvízbe", és csak az ismeretelsajátítás fokozatainak megfelelő óraszámnál, illetve készségszintnél vigyék a tanulókat a bonyolultabb forgalmú utakra. A kezdőket bele kell illeszteni a közúti közlekedésbe, meg kell tanítani őket, hogy minden forgalmi helyzetben önerejükből, önállóan tudjanak megbirkózni minden újszerű feladattal. Ehhez nagy türelemre, megértésre és együttérzésre van szükség a kívülállók részéről is. Bármennyire céltudatos és tematika sz a gyakorlati oktat szor önhibájukon olyan szituációba k amikor másokat aka nak, úgy tűnik, hogy indokolatlanul vannak a mások útjában. Ilyenkor türelmetlenkednek a gyakorlott vezetők. Sokkal célravezetőbb lenne, ha helyes kalkulációval nem közelítenék meg túlságosan a T betűs autókat, olyan mozgásteret alakítanának ki maguk számára, hogy kikerülhessék, feloldhassák a forgalmi dugót. Ehelyett gyakran „kürtkoncertet" lehet hallani, ami még nagyobb zavarba hozza a tanulót. A stressz csak fokozódik és a forgalom áll.

Érdekes statisztikai jelenség, hogy az ütköző tanulókocsiknál tíz eset közül kilenc esetben hátulról sérül meg a tanulókocsi. Ha az eltávolodás taktikáját alkalmaznák a gyakorlott vezetők, s a T betűnek megadnák a kellő tiszteletet, ez nem következne be.

Vannak olyan türelmetlen közlekedők, akik allergiások a T betűre és ha szabályosan, 60 kilométer/óra sebességgel haladnak a T betűs autóval, akkor is megelőzik lakott területen belül is, olykor a párhuzamos közlekedés bal oldalát is igénybe véve. Ez a magatartás nem jó példa és nem segíti elő a közlekedésbiztonságot. Az oktatóknak, a kezdőknek ezúton is felhívjuk a figyelmüket, hogy a fokozatokat tartsák be, csak akkor vigyék a tanulót bonyolult forgalmú közlekedési utakra, amikor az előrehaladás ezt lehetővé teszi, a lassan haladók tegyenek eleget a jobbra tartási kötelezettségnek, a belső forgalmi sávokat indokolatlanul ne használják, illetve csak akkor, ha a forgalom ritmusának megfelelően, dinamikusan tudnak közlekedni. Tartsák be ők is a taktikai alapelvet: feleslegesen ne legyünk a mások útjában.

Mindkét tábor részére a megértést és a türelmet ajánljuk.

szemléletre és [illegible] erősen hatott. Születésének 125. évfordulója alkalmából arcvonásait ábrázoló 3 schilling névértékű bélyeget ad ki az osztrák posta.

Az NDK blokk és négyértékű sorozat megjelentetésével örökíti meg a X. pártkongresszust. Az ábrák munkások életét bemutató kommunista festők alkotásait tárják a világ elé. A 10 pf érték Ernst Thälmann arcvonásait idézi fel.

Törökország a bérmentesítési díj emelkedése miatt 10—100 török font névértékű címletekkel egészítette ki az Atatürk arcképét ábrázoló forgalmi sorozatot. — Tolókocsi jelképes rajzával illusztrált bélyegpár jelent meg ugyanitt a rokkantak nemzetközi éve alkalmából.

Jersey két legendát ad elő új sorozatán. Az összefüggően nyomtatott 10 p címletek azt szemléltetik, hogy Bie normann lovag hogyan öli meg a szigetet zsarnokságban tartó sárkányt. A 18 p bélyegek a tengeren átkelő húsvéti zarándokok hajótörését, majd egy bálna segítségével történt csodálatos megmenekülését ábrázolják.

Macedon és krétai néptánc jeleneteiben gyönyörködhetünk a görög posta bélyegpárján.

A NÁDAS SÜRÜJÉBEN

Kaján Tibor, karikatúrista

VACSORA NYOLCKOR

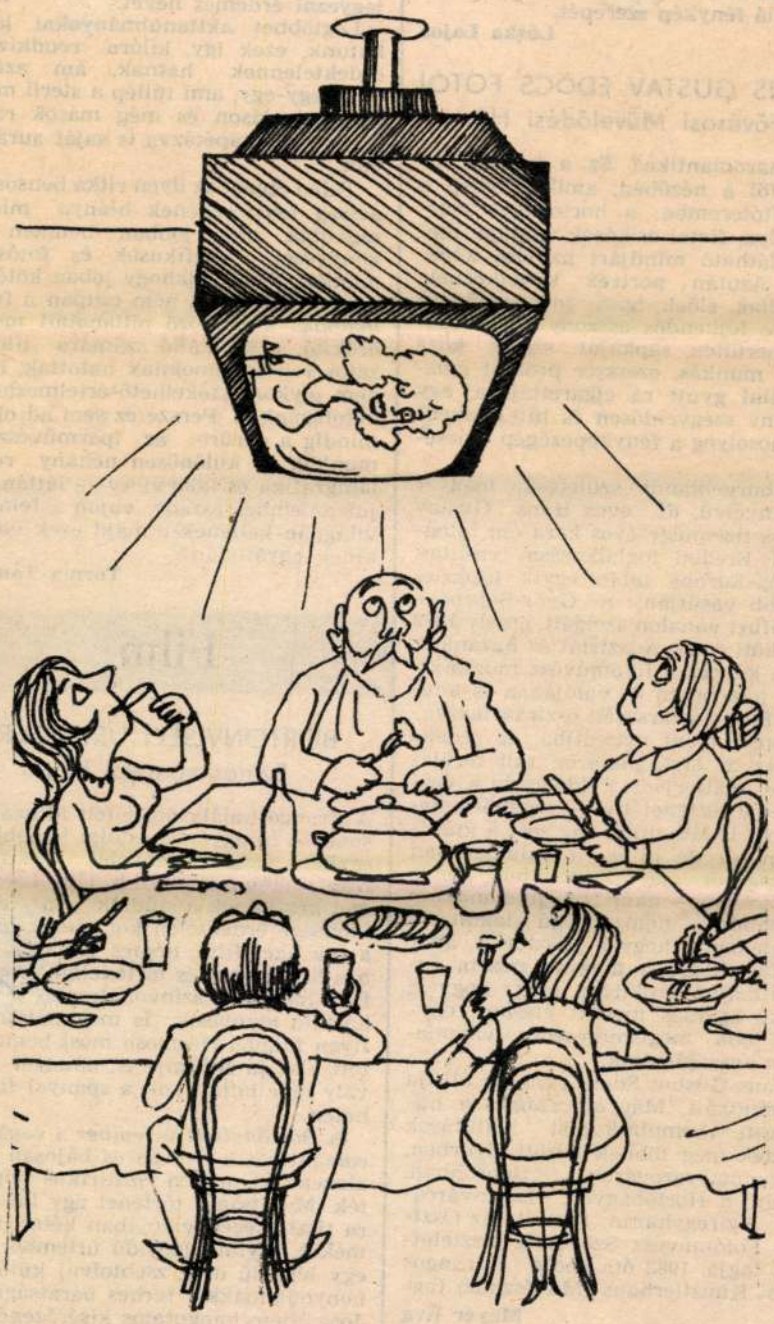

– He

Új

4.

XIII/28

A burgenlandi születésű, magyar anyanyelvű, 62 éves Hans Gustav Edőcs tizennégy éves kora óta fotografál. Eredeti foglalkozása vasutas. Közép-Európa talán egyik legérdekesebb vasútján, a Győr-Sopron—Ebenfurt vonalon szolgált, amely 1879 óta köti össze Ausztriát és hazánkat. Ez a kapocs a fotóművész munkájában jelképesen és valójában is létezik. Edőcs a társaság osztrák igazgatójaként ment nyugdíjba, de érdeklődése az országhatáron túli területekre is átterjedt. Feldolgozta a vasútvonal történetét is — ezekből a képekből is láthatunk egy sort a kiállításon —, de mint a katalógusban önmagáról írja: „Képeimmel ma is az a célom — akár Nyugat-Pannónia különböző nemzetiségű lakóit, a montenegrói hegyek pásztorait, akár a Hortobágy, a magyar puszta romantikáját örökítem meg, hogy a békés egymás mellett éléshez, egymás jobb megismeréséhez valamevest hozzájáruljak."

Hans Gustav Edőcs 1975 óta állítja ki munkáit, Magyarországon a budapesti bemutatkozást kiállítások előzték meg többek között Győrben, Mosonmagyaróváron, Sopronban, Tatán, a Hortobágyon, Leninvárosban, Nyíregyházán. 1981 óta az Osztrák Fotóművész Szövetség tiszteletbeli tagja, 1983 óta pedig a rangos bécsi Künstlerhaus (Művészház) tagja.

Mayer Éva

ÉVZÁRÓ KIÁLLÍTÁSOK

lámgrafika és könyvterv — láttán az jut az ember eszébe: vajon a felnőtt világban kellenek-e majd ezek valakinek egyáltalán?

Torma Tamás

Film

BÖRTÖNVISELT ÚRIEMBER

Színes spanyol film

A Franco halála óta eltelt időszak a spanyol filmgyártás eddigi legjobb s egyben legtermékenyebb korszaka. Napjainkban évente kb. 110—120 filmet készítenek a stúdiók. Bár ezek többsége érdektelen kommersz, azért a sok akciófilm, népies vígjáték, zenés film, pornó és történelmi kalandfilm mellett a színvonalasabb [illegible] koztató alkotások is megtalálhatók. Ilyen Miguel Hermoso most bemutatott első játékfilmje is, amelyet tavaly már láthattunk a spanyol filmhéten.

A *Börtönviselt úriember* a vagányromantikát kedvesen és bájosan föleleventő, enyhén szatirikus vígjáték. Mulatságos történet egy látszatra tisztességes, valójában kétes üzelmeket folytató jómódú úriember és egy kisstílű öreg zsebtolvaj különös, bonyodalmakkal terhes barátságáról. Jose Nieto hangulatos kísérőzenéjére egymást követik a szellemes és kevésbé szellemes kalandok (a forgató-

A kiállítás válogatást ad a héber írásos kultúra, az írott dokumentumok, a héber könyv, a héber nyomdászat történetéből. Szervező: ELTE Egyetemi Könyvtár.
Nyitva tartás: hétfő–péntek 9.00–17.00 óráig.

Für Emil festőművész és Kaján Tibor karikaturista kiállítása

Spinoza Ház
1075 Budapest, Dob u. 15.
2004. szeptember 1–7.

Für Emil: Úszóhártyás kék macska

A holland kultúra, az irodalom, a nyelv, a művészet, a mentalitás és az életvitel magyarországi népszerűsítését felvállaló Spinoza Ház ma már fontos színhelye Budapest kulturális életének. A Zsidó Nyári Fesztivál programjait ezúttal Für Emil festőművész és Kaján Tibor karikaturista kiállításának bemutatásával gazdagítja a fesztivál hagyományos találkozóhelyévé is vált holland kulturális központ.
Für Emil festőművész 1967-ben született Budapesten. Strabag (Magyar Aszfalt) festészeti díjjal és a European Association for Jewish Culture-díjjal kitüntetett művész.
Für Emil munkásságáról így ír Faludy Judit művészettörténész: „...Nem csak képi, de verbális úton is próbálja kiönteni magából azokat a karikatúraszerű, vicces, néha visszás, sajnálkozó történeteket, amiket megélt vagy elképzelt helyzetekből, valós vagy fiktív sérelmeiből leszűrt magának..."
A Spinoza Ház másik visszatérő fesztiválkiállítója Kaján Tibor karikaturista. Fél évszázada rajzolja hazáját. Rajzai karikatúrák, de nem „viccesek"; ő csak olyannak rajzolja le a világot, amilyen. Arról már nem tehet, hogy a világ ilyen: vicces, megbökkentő, nevetséges, pitiáner, furcsa, groteszk – csak röhögni lehet rajta és sírni miatta...

„ELENYÉSZETT EMLÉKEZET" (Vanished Memory)
Az európai és magyar zsidóság emlékezete

Rumbach utcai Zsinagóga
1075 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 3.

A Nemzetközi MENSCH Alapítvány bemutatja Jill Culiner fotóművész kiállítását.
Nyitva tartás: szombat kivételével mindennap 10.00–20.00 óráig. A belépés ingyenes.

Filmnapok

Az idén is zsidó származású magyar művészek filmjeinek bemutatására fűzzük fel a filmnapok programját.

Latabár-filmhét

Odeon-Lloyd mozi
1136 Budapest, Hollán Ernő u. 7.

Sorozatunkkal a Latabár-legendát idézzük fel, a család több művésztagja közül is elsősorban Latabár Kálmán tehetségére emlékezünk és előtte tisztelgünk.

Filmek: Karosszék, Afrikai vőlegény, Hazugság nélkül, Mágnás Miska, Péntek 13., Fel a fejjel, Micsoda éjszaka, Nem ér a nevem.

Filmvetítések naponta 18.30-kor a harmincas évek eleganciáját tükröző, az eredeti tervek alapján felújított moziban, amely ötvözi a letűnt kor hangulatát a multiplexek kényelmével és technikájával.

Herzl-filmek

Örökmozgó mozi
1073 Budapest, Erzsébet krt. 39.

Filmsorozat az Örökmozgó Filmmúzeumban Herzl Tivadar halálának 100. évfordulójára, az Izraeli Nagykövetség támogatásával.
Filmek: Exodus, Herzl, Ígéret földje, Hajnal.
Jegyrendelés: (+36-1) 342-2167.

PROGRAMOK NAPRÓL NAPRA

Nyitókoncert
Wolf Péter: Öröm és bánat – concertino Elie Wiesel tiszteletére

Dohány utcai Zsinagóga
2004. augusztus 28. (szombat) 21.00 óra

„Két gondolat találkozása eredményezte a művet" – írja Wolf Péter a concertino megszületéséről. – „Nagy István Zsolt Svájcban élő fuvolaművész javaslatára Elie Wiesel hetvenötödik születésnapjára készült szerény ajándék, és az egész életemet végigkísérő filozofálás az arányokról. Öröm és bánat, gondos aprólékosság és nagyvonalúság, bezárkózottság és nyitás, intimitás és nagy nyilvánosság, őrzött titkok és pletykák, bűnök és büntetések, önuralom és zajos veszekedés, lenyelt sérelmek és őrült botrányok, hosszan sorolhatnám. Mennyire adjuk át magunkat érzelmeinknek és milyen súlyt engedünk az értelemnek? Boldog, aki adott pillanatban helyesen dönt. Sóvárogva vágyom, hogy ezt megközelíthessem. A darab két tétele fordított: az első, a lassú szól a bánatról, és a második jeleníti meg az örömöt. Szeretném, ha ez utóbbi maradna tovább a gondolataikban: az öröm. Kívánom is: legyen ez az életükben domináns érzés és gondolat."

Előadja: a Liszt Ferenc Kamarazenekar.
Vezényel: Nagy István Zsolt.

1970 JAN 11
NÉPSZABADSÁG 1970-1-11.
104

MÁTÉ GYÖRGY:

KÖZÉPKORI ESETEK

A bajlékony remete

Makár ott élt a vár közelében, fent a fekete barlangok egyikében, amelyről azt tartották, valaha tűzokádó sárkánynak adott szállást. Nem volt valami kényelmes hely, főként télvíz idején nem. A vár lakói szentnek tartották, a környék asszonyai meg egyenesen imádták.

Fő vonzereje szemmel látható gyengesége volt. De nem kevesebb hatást ért el dörgő szavával, amely kiáltó ellentétet képezett leromlott testével. Gyakran mászott le sziklamenedékéből és más joachimita remetékhez hasonlóan, a várkapu előtt koldult alamizsnát. Ilyenkor az emberek köréje sereglettek. Ellátták sóval, kenyérrel, főzött gyolccsal, néha még egy-két denárt is adtak neki. Utána lestek a szaját, mit mond a szent ember. Nem is kellett sokat nosztogatni. Szidta az a gazdagokat, átkait szórta a vár gazdaira és a tiszta, szegény, önmegtagadó életet dicsőítette. Persze hogy a kevély várúr elfogatta, tömlöcbe vetette.

Ott még inkább eltelvesedett, elvadult. S a várúr reménytelere a sziklapince mélyéről olyan hangon ostorozta továbbra is a módos embereket, hogy ha jövendőlesének negyede bevált, a gazdagokra szakosodott dögvész meg az irmagját is menten elvitte. Bilojai acsoltatott hát a várkapu előtt és úgy rendelkezett, ott kössék fel a lázítót.

Meg is kezdődött a kivégzési szertartás. Olyan piros selyemre öltözött a bakó, hogy a puszta látványnak is örült a szem. De a bolor nép nem lelkesedett. Fenyegető kiáltások hangzottak mindenfelől. Ha Makár feje a porba hull, a tömeg biztosan nekirohan a kastélynak. Le kellett állítani a kivégzést.

A várúr ekkor bérgyilkosokkal kíséreltezett — hiába. A banditák is térdre rogytak a Szent Remete láttára és a halálos döfés elmaradt. Mi mást tehetett a várúr, lement ő maga Makárhoz. Hosszú bevezetés után felajánlotta neki, ha befogja a száját, poharnok lehet a várban jó fizetéssel, kincstári öltözékkel, ingyen ellátással.

— Miért nem ezzel kezdted? — mondta a Szent. — Te is, én is sok kellemetlenséget megtakaríthattunk volna. Na, hol az a selyemruha?

SZABÓ ÁRPÁD MATEMATIKATÖRTÉNÉSZ

a szférák zenéjéről

Modern világunk matematika nélkül elképzelhetetlen. A matematikát már a XVI. században a természettudományok anyanyelvének nevezték. A természet törvényei a matematika nyelvén vannak megírva. Napjainkban már nélkülözhetetlen a matematika a gazdaság- és társadalomtudományokban is. Vajon a műalkotások megformálásában is szerepet játszik-e?

Dr. Szabó Árpád matematikatörténésznek, a Magyar Tudományos Akadémia Matematikai Kutató Intézete főmunkatársának *A görög matematika kezdetei* címmel most jelent meg e témakörben egy tanulmánya az Akadémiai Kiadó és egy bécsi—müncheni cég közös kiadásában; a könyvet az angolok is megrendelték és japán nyelvre is készülnek lefordítani. Ő így felelt a kérdésünkre:

— Egészen bizonyos, hogy minden művészet mélyén ott rejlik a matematika — mondotta. — Más kérdés, hogy ez az alkotó művészetben is tudatos-e. Vegyük a művészetek közül azt, amelynek a matematikához való kapcsolata ősidők óta közismert. Ez a zene. A zene és a matematika mély rokonságát mutatja, hogy a nagy matematikusok mindig vonzódtak a zenéhez. Számtalan példát említhetnénk erre, például Einsteint a közelmúltból. Igaz, megfordítva nem feltétlenül áll mindig így a dolog. A nagy zeneszerzők nem okvetlenül barátai a matematikának is. Bár néhány érdekes kivételre itt is hivatkozhatunk. Bartók például tudatosan is érdeklődött a matematika iránt.

Ez a kétoldalú kapcsolat azzal is magyarázható, hogy a matematikus, aki a struktúrák, a szerkezetek iránt érdeklődik, rögtön észreveszi a zenében is a nagyszerű matematikai szerkezetet. A teremtő zenész viszont nem feltétlenül törekszik tudatosan ilyen szerkezet építésére. A nagy muzsikusnak lehet az a szubjektív érzése, hogy az ő műve független a matematikától — pedig a reális valóság talán más.

Jómagam abból a megfigyelésből indultam ki, hogy a hagyomány szerint a görög matematika legendás megteremtője, Püthagorasz, aki az időszámítás előtti VI. században élt, nevelési programjában a matematikával és a csillagászattal azonos fokon a zenét is megkövetelte. Zene, matematika és csillagászat az ő gondolkodásában úgy összeolvadt, hogy a mai napig is beszélünk a *szférák zenéjéről*. Kérdésem az volt, vajon Püthagorasz és tanítványai a matematikából indultak-e ki, és ennek a törvényeit fedezték fel a zenében, vagy talán fordítva.

Az eredmény az lett, hogy a régi görögök sok matematikai felfedezésüket zenével kapcsolatos tanulmányaiknak köszönhették. Őket a zenében főként az összhang, a „szimfónia" kérdése érdekelte. Könnyű észrevenni azt, hogy egy hosszabb húr mélyebb, egy rövidebb húr általában magasabb hangot ad. Ennek az észrevételnek az alapján Püthagorasz vagy tanítványai legelőször azt a kérdést tisztázták, hogy a legszebb összhang, amelyben a két hang úgyszólván megkülönböztethetetlen egymástól, vagyis az oktáv, milyen számoktól függ.

Aránylag könnyű volt megállapítaniuk, hogy valamely kifeszített húr hangjához megkapjuk az oktávot, ha ugyanezt a húrt (nem változtatva kifeszítettségén) megfelezzük és a második hangot csak a fél húrral adatjuk. Ezért lett az oktávnak az arányszáma kettő az egyhez (2:1). Ugyanezen az egyetlen kifeszített húron persze nagyon könnyű megtalálni a kvintnek és a kvartnak az arányszámait is, csak ebben az esetben a húrt előbb három, majd négy egyenlő részre kell osztani. Ha a három a kettőhöz arányt választjuk (3:2), a kvintet, ha pedig a négy a háromhoz arányt választjuk (4:3), a kvartot kapjuk.

Kaján Tibor: A szférák zenéje.

Érdekes, hogy ezek a latin nevek (görög kifejezések fordításai) nem az elméleti zenekutatásból, hanem a mindennapi, gyakorlati zenéből származnak. Az oktáv például a nyolcadik hangot jelenti, utalás arra, hogy az első és a nyolcadik húrnak az összhangjáról van itt szó. Hasonlóképpen a kvint az első és az ötödik húrnak, a kvart pedig az első és a negyedik húrnak az összhangja. Ezek a számok azonban (nyolcadik-ötödik-negyedik) nem a zeneelmélet elnevezései, hanem a mindennapi muzsikáé.

Az arányszámok, amelyekről beszélek, függetlenek a húr számozásától. Mert például igaz ugyan, hogy a kvintnek az arányszáma három a kettőhöz (3:2), s ha valaki hármat meg kettőt összead, ötöt kap, de a három a kettőhöz aránynak semmi köze sincs a kvint (ötödik) névhez. Az arany, három a kettőhöz, már a zeneelméleti kutatás szakkifejezése, nem úgy, mint a kvint név, amely magából a zenei gyakorlatból származik. Természetesen úgyanez érvényes a kvartra is.

Minden muzsikus tudja, hogy a kvart és a kvint, vagy akár megfordítva: a kvint és a kvart egymás után megszólaltatva, egy oktávot ad. Püthagorasznak és tanítványainak ezt a tapasztalati tudást elméletileg is igazolniuk kellett. Ügyesen végre is hajtották ezt már időszámításunk előtt a VI. században. A kifeszített húr alá helyezve egy mérővesszőt — *kánonnak* nevezték ezt a vesszőt —, kimutatták, hogy csakugyan a kvart és a kvint arányszámai együtt adják az oktáv arányszámait. A tizenkét részre osztott mérővesszőn, illetőleg a fölötte kifeszített húron 12, illetőleg 9 egység megszólaltatása adja a kvartot (12:9). Ha ezután a kilencet veszem kiindulásnak, akkor a kilenc egység megszólaltatása után hat egység ad egy kvintet (9:6). Minthogy pedig tizenkettő a hathoz egy oktáv (12:6), ez az egyszerű kísérlet mutatja, hogy a kvart és kvint összerakása valóban egy oktávot ad.

Figyelemre méltó az előbb említett mérővessző elnevezése, hiszen a *kánon* általánosságban kötelező szabályt jelent. Ezt jelentette már az időszámításunk előtti V. században is. Az egyik görög szobrász, éppen a zene példájára, hasonló arányszámokat keresett az emberi test ábrázolására. Elképzelése szerint ugyanúgy, ahogy a zenében szigorú arányosság érvényesül, a szobrászatban az emberi test részeinek aránya is pontosan előre meghatározott. Ha ezeket az arányokat nem tartjuk be, nem lehet szép a szobor. Ezért nevezte ez a szobrász mind elméleti értekezését erről a kérdésről, mind pedig szobrát, amelyen ezt a gondolatot illusztrálta, *kánonnak*. Így hatott a zene, illetőleg a zeneelméleti kutatás már ilyen korán nemcsak a matematikára, hanem a képzőművészet elméletére is. De térjünk vissza a *kánonra*, mint mérővesszőre. Érdekes, hogy ezen a kánon nevű mérővesszőn a szorzást *összeadás*, az osztást pedig *kivonás* formájában hajtják végre. Püthagorasz tanítványainak ez a kánonja a mai logarlec ókori őse.

— *De mi köze ezekhez az elméleti kutatásokhoz a szférák harmóniájának?*

— Püthagorasz tanítványait úgy megbűvölte saját felfedezésük, *az arány érvényesülése a zenében*, hogy ezt a gondolatot rögtön merészen általánosították. Bár egy kissé naivul hangzik, amit ezzel kapcsolatban kijelentettek, de ismerjük el, mély igazság is rejlik mögötte. Tételük az volt, hogy minden a világon *szám*. Mi ezt napjainkban úgy fejezzük ki, hogy a természet törvényei a matematika nyelvén íródtak. Matematikát kell tudnunk ahhoz, hogy megértsük a bennünket körülvevő valóság legrejtettebb törvényeit. Ezt sejtették meg, nagyon helyesen, Püthagorasz tanítványai.

Érdekes azonban az is, hogy amikor ez a helyes felismerés dogmává merevült, hogyan lett akadálya a jobb megismerésnek. A bolygók és az égi csillagai ugyanolyan arányokban kell hogy elhelyezkedjenek a püthagoraszi felismerés szerint, miként a kánonon helyezkednek el a harmónia számai. Minthogy pedig a bolygótávolságok egymástól arányosak, ezek mozgásának kell adnia a világ tökéletes zenéjét, a *szférák harmóniáját*. A gondolat kissé naiv, bár egyszersmind zseniális is. Nem akarok most részletekbe bocsátkozni, csak azt említem meg, hogy Kepler objektív kutatásait sokáig gátolta az, hogy mindenáron a püthagoraszi számokat akarta kimutatni ő is a bolygók mozgásában. A zene és a matematika példája is mutatja: egy lényegében helyes felismerés, ha dogmává merevítjük, súlyos tévedések forrása lehet.

NÉPSZABADSÁG ✦ VASÁRNAPI MELLÉKLET

MIT JELENT a memória-átvitel?

Az idegélettan már régóta szeretné tisztázni, mi megy végbe az agysejtekben, amikor tanulunk, hogyan raktározzuk el a tanultakat. Az e téren szerzett legújabb ismereteket összegezte neves külföldi és hazai kutatók részvételével az az „Emlékezésbiológiai szimpozion", melyet szeptember elején az ELTE összehasonlító élettani tanszéke rendezett Tihanyban, az MTA biológiai osztálya támogatásával.

Holger Hydén göteborgi professzor, a szimpozion tudományos körökben egyik legismertebb külföldi részvevője, előadásában ismertette azokat a kísérleteit, amelyekből arra következtethetünk, hogy az emlékezetrögzülés alapjelensége hasonló az átörökített tulajdonságok rögzítéséért felelős folyamatokhoz. Ez azt jelenti, hogy az egyedi élet során szerzett új jártasságok idegrendszeri elraktározása óriás molekulák, közelebbről a nukleinsavak irányító részvételével történik. Ezen elképzelés alapján kezdődtek el néhány éve azok a vizsgálatok, amelyek azt kívánják bizonyítani, hogy az állatok új, tanult jártassága az ezek agyából bonyolult módszerekkel kivont kémiai anyaggal a másik állatba átvihető. Tehát az „emlékezetátvivő" kísérletek abból a meggondolásból indulnak ki, hogy a tanult tulajdonság egy adott kémiai anyagban rögzül (kódolódik), és ha ezt az anyagot az agyból kivonjuk és (közvetlenül vagy közvetve) tanulatlan állat agyába juttatjuk, ezzel átvisszük a tanult új jártasságot a még be nem tanított állatba, vagy ami valószínűbb, az új jártasság elsajátítását megkönnyítjük, gyorsítjuk.

Az első ilyen kísérleteket örvényférgeken (5—8 mm nagyságú lapos férgeken) végezték. Ezek az alacsonyabb fejlettségi fokon levő állatok is taníthatók. Ha a tenyészvizükbe vezetett elektromos áramütés éri ezeket az állatokat, akkor összehúzódnak. A kísérletben a kutatók közvetlenül az áramütés előtt egy izzólámpát is felvillantottak a medence felett, és ezt sokszor megismételték. Így az örvényférgek „megtanulták" azt, hogy a fényfelvillanást áramütés követi. Ezután az így tanított állatokból kivonták a nukleinsavakat és „tanulatlan" állatok testüregébe fecskendezték. Az így kezelt állatok nagy része a fényvillanásokra elektromos áram előzetes társítása nélkül is összehúzódott. Tehát a tanult válasz kémiai anyag közvetítésével átkerült a másik állatba.

E feltűnő és sokat vitatott kísérleteket emlősökön is megismételték, és az eredmények nagyrészt megerősítették az örvényférgekkel szerzett tapasztalatokat. Laboratóriumi emlősállatokat, így egereket és patkányokat megtanítottak például labirintusban való tájékozódásra, arra, hogy áramütés hatására meneküljenek, vagy erős hanghoz szoktatták őket. Ezek elsajátítása után agykivonatukat tanulatlan állatokba fecskendezték és vizsgálták, hogy ezek az állatok milyen gyorsan tanulják meg azt a feladatot, amit az agykivonatot adó egyedek előzőleg elsajátítottak.

Körülbelül harmincra tehető a világon azoknak a laboratóriumoknak a száma, ahol ma már hasonló jellegű kísérleteket végeznek. A szimpozion részvevői megállapították, hogy az emlékezetátvitel reális, megismételhető jelenség. De csak ebben az alapkérdésben volt egyetértés. Továbbra is vitatkoznak róla a kutatók, hogy mennyire specifikus ez a jelenség, tehát, hogy valóban csak az adott új jártasság átviteléről van-e szó, vagy pedig egy általánosabb tanuláskönnyítő tényezőre kellene gondolnunk. A kérdés még korántsem zárult le, sőt a szimpozion felszínre hozta az ellentmondó adatokat is.

DR. FAISZT JÓZSEF
DR. MÉSZÁROS ISTVÁN

NÉPSZABADSÁG
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTERJESZTŐ BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-736

NAPJAINK VILÁGTÖRTÉNELMÉBŐL

I. 4—I. 10.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: MÁTÉ SÁNDOR

Nixon elnök gyakran emlegeti, hogy külpolitikai jártasságát alelnök korában tett utazásai során szerezte.

Agnew alelnök

nem járatos a nemzetközi politikában, s eddig nem is volt világutazó. Nixon most bocsátotta szárnyaira: 25 napos, 50 ezer kilométeres ázsiai és csendes-óceáni útra. Állomáshelyeinek listája: *a Fülöp-szigetek, Dél-Vietnam, Tajvan, Nepál, Afganisztán, Malaysia, Singapore, Indonézia, Uj-Zéland* és *Ausztrália*. Nixon tavaly e térségben tett túrája során, amely egybeesett az első amerikai holdutazással, vendéglátóinak megígérte, alkalomadtán ajándékot küld. Nos, most Agnew ezt adta át: egy-egy öt milligramm holdport tartalmazó kapszulát. De megbízatása nem merül ki ennek kézbesítésével: kétoldalú tárgyalásokon megújítja és magyarázza a „Nixon-doktrínát". Ezt az elnök a múlt júliusban Guam szigetén hirdette meg a Johnson leleplezett és csődöt mondott „ázsiai doktrínája" helyett. Akkor ígéretet tett egyben, hogy az Egyesült Államok érvényesnek tekinti az ázsiai országokkal kötött paktumokat, és folytatja e népellenes rendszerek támogatását. Ennek jegyében kezdték Washingtonban használni a vietnami háború „vietnamizálása" kifejezést. Szélesebb értelemben ez azt a szándékot rejti, hogy *az ázsiaiak harcoljanak az ázsiaiak ellen.* Természetesen az amerikaiak támogatják a reakciós rendszerek harcát a felszabadító erők ellen, de úgy, hogy a washingtoni kormányzat, amikor lehetséges, *szeretné elkerülni a nyíltan vállalt csendőrszerepet,* hogy elkerülje a vietnami kudarc megismétlődését, az egész Ázsiára kiható presztízsveszteséget.

Az újabb fegyveres beavatkozástól való vonakodás — ezt Agnew beismerte közvetve — a bajban levő vagy most is partizántevékenységgel birkózó Amerika-csatlós rendszert megrémítette. Ezek segélyt és újabb fegyvereket kérnek. A thaiföldi kormány — Ázsia egyik legkorhadtabb rendszere, a vele fenntartott kapcsolatokért Amerikában hevesen bírálják is a Nixon-adminisztrációt — vezetői nyíltan feltették az alelnöknek a kérdést: *„Teljesíti-e majd kötelezettségeit az Egyesült Államok Ázsiában?"* Agnew küldetéséhez híven megnyugtatta őket, sőt támadólag lépett fel a washingtoni kormány bírálóival szemben, amikor kijelentette: *„Egyesek odahaza annyira igyekeznek megbarátkozni ellenségeinkkel, hogy úgy látszik, készek a barátainkból ellenséget csinálni."* Ezeken a barátokon ez esetben a thaiföldi reakciót kell érteni.

Az alelnök tárgyalásai, megbeszélései, ígéretei általában titkosak. Útjára mindössze tíz lap gondosan kiválogatott jobboldali tudósítói kísérhették el. Ezek a válogatott tudósítók úgy vélték: nem lesz semmi hiba, ha közlik Agnew fentebb idézett szavait. A kijelentés közlése azonban nagy vihart kavart. Nyilvánvaló, hogy az alelnök támadása elsősorban azok ellen a szenátorok ellen irányul, akik tavaly vizsgálatot kezdeményeztek az amerikai kormánynak a Thaifölddel kötött titkos katonai egyezményéről, amely súlyos kötelezettségvállalásokat jelent Amerika számára. Az alelnök más kijelentéseiből kiderül, hogy

Nixon új doktrínája,

függetlenül a propagandaszólamoktól, *nem jelent változást az amerikai politikában.*

Útja során Agnew csak messziről láthatta a rendőri sorfal mögött a tüntetők százait, akik a megfélemlítés és a letartóztatások ellenére is ki mertek vonulni az utcára, hogy kifejezzék tiltakozásukat az Egyesült Államok vietnami háborúja s Nixon ázsiai politikája ellen.

A felháborodás hulláma az amerikai sajtót is elérte. A konzervatív lapok azért háborognak, mert az alelnök nem elég finoman, nem kellő diplomáciai érzékkel magyarázza a Nixon-doktrínát, mert hiszen annak más-más oldalát kell kidomborítani Thaiföldön, mást Tajvanon. S ismét másként kellene e sajtóhangok szerint érvelni Nepálban, hiszen az utóbbit a tiltakozók transzparensei szerint csak most akarják beépíteni az amerikai katonai szövetségbe. Az igazi bajt persze nem Agnew tapasztalatlanságában és tapintatlanságában kell keresni, hanem elsősorban abban, hogy Nixon doktrínája csak alig-alig módosított változata elődje ázsiai politikájának egy még kedvezőtlenebbé vált nemzetközi helyzetben.

A Közel-Keleten

a múlt héten folytatódtak a katonai összetűzések és a diplomáciai tárgyalások. *Husszein* király Londonban, *Szaúd* király *Párizsban* tanácskozott, és megbeszélések voltak *a négy nagyhatalom képviselői között is.* Ez utóbbin nyugati hírügynökségek eddig meg nem erősített jelentései szerint megegyezésre jutottak a közel-keleti válság politikai megoldásának hat alapvető fontosságú elvében. A részletek kidolgozása e kiszivárgott értesülések szerint még hátravan, s a négy nagyhatalom ENSZ-nagykövetei január közepén tovább folytatják munkájukat.

A Közel-Keleten folyó diplomáciai tevékenységben fontos helyet kapott *George Brownnak,* az angol Munkáspárt alelnökének — aki ugyan most nem tagja a kormánynak — kairói, bejrúti és bagdadi látogatása. Az angol politikus utazása nyilvánvalóan kísérlet arra, hogy *London „nem hivatalos formában" a helyszínen felmérje: milyen lehetőségek vannak Anglia elvesztett közel-keleti pozícióinak legalább részben való visszaszerzésére.* Ennek megfelelően Brown igyekezett kedvező benyomást kelteni a meglátogatott arab országokban. Támogatta a Biztonsági Tanács 1967 novemberi határozatát, s hozzáfűzte, hogy *korunkban nem fogadható el a katonai hódítás.* Az angol sajtónak még ez is sok volt, s azok a londoni politikai körök, melyek a Tel Avivot támogató brit politikát meghatározzák, hevesen támadják Brown kijelentéseit. A hivatalos kormánypolitika persze *nem is egyezik Brown állásfoglalásaival, amit az is bizonyít, hogy eddig Anglia körülbelül kétszáz harckocsit szállított a hatnapos háború után Izraelnek.*

Egy sajátságos új hadszínteret nyitottak az angol és amerikai lapok Franciaország ellen. Elsőnek az angol sajtó hasábjain röppentek fel azok a hírek, hogy Párizs nagy mennyiségű hadianyagot ad el az Egyesült Arab Köztársaságnak. Miután a francia és az egyiptomi fővárosban a híresztelést megcáfolták, az újabb sajtójelentések

a líbiai kormány fegyvervásárlásai

körül csaptak nagy hűhót. Átvették azokat a minden valószínűség szerint először Izraelben nyomdafestéket látott híreket, hogy Líbia nem a maga részére óhajt 50 bombázó repülőgépet és 200 harckocsit vásárolni, hanem azokat az üzletkötés után átjátssza az Egyesült Arab Köztársaságnak. A hírek rendkívül felkeltették az amerikaiak figyelmét, és azt vetették a francia kormány szemére, hogy az megszegi a közel-keleti fegyverszállítási embargót. A tendenciózus és zavart keltő hírek forrásairól kiderült, hogy azokat az izraeli titkosszolgálat vagy pedig az amerikai CIA terjeszti.

Miért ezek a heves, Franciaország elleni támadások? A hatnapos háború óta Párizs magatartása, amellyel tiltalmat mondott ki az izraeli fegyverszállításokra, bizonyos tekintélyt szerzett az arab világban, ahol az angolszászok pozíciója megingott. *Nos, ezekben a hónapokban már Franciaország a régi angol és amerikai imperializmus versenytársaként jelentkezett abban az arab világban, amely a leggazdagabb olajforrásokkal rendelkezik.* Egyelőre ugyan még nem az angol—amerikai nagy olajmonopóliumok riválisaként. A zavart keltő híreszte
a La Nation
hogy azok ak
amikor Líbia
niával kötött
seit, s hozzá
rikaiaknak e
maszpontjuk
rivális tekint
másra is haszna
hivatkozva indol
verkezését, Nagy-
sült Államok ped
verszállításaik ke
visszhangjára, ürü

Mind a négy fro
fegyverek a múlt
Libanon elleni, sú
izraeli támadásnak elsősorban politikai célja van: elmélyíteni

a libanoni belpolitikai válságot.

A jobboldali pártok ismét követelték a palesztinai gerillaegységek tevékenységének betiltását, és e pártok parlamenti vezetője a január 7-én tartott képviselőházi vitában nyíltan emellett szállt síkra. Más pártok pedig éppen azért küzdenek, hogy az ország kormánya vállaljon pozitívabb szerepet az izraeli agresszió elleni harcban, amely agressziónak Libanon maga is áldozata. Ennek a politikai harcnak tulajdonítható minden jel szerint a libanoni hadsereg főparancsnokának, *Busztani* tábornoknak leváltása. Busztani volt az, aki november 3-án Kairóban, kormánya nevében aláírta azt az egyezményt, amely a palesztinai ellenállók és a libanoni haderő közötti összetűzéseknek véget vetett, és szabályozta az ellenállók libanoni státusát és tevékenységét.

Ez az egyezmény megnövelte Busztani tekintélyét, s úgy látszott, hogy a tábornok igen nagy eséllyel indulhatott volna az idei köztársasági elnökválasztásokon. *A főparancsnokot azonban leváltották, helyére pedig Nuzseim vezérőrnagyot nevezték ki, aki októberben a gerillaellenes támadásokat vezette.*

A bekövetkezett változásokról megfigyelők véleménye eltérő értékelést ad. Egyesek szerint Busztani választási esélyeit akarták aláásni, és a jobboldali jelölt szereplését segíteni. Mások a kairói egyezmény elleni támadást látnak a változásban. *Karami miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy a kormány továbbra is a kairói egyezmény alapján áll.* Azt azonban csak a jövő mutatja meg, hogy a változások egyben a politika megváltozását jelentik-e Libanonban.

HÁTTÉR

A TUNISZI RANDEVÚ

Algéria és Tunézia Buteflika külügyminiszter ötnapos tuniszi tárgyalásai nyomán 20 évre szóló jószomszédi barátsági és együttműködési szerződést írt alá. A fontos okmányt több egyezmény egészíti ki. A most parafált megállapodás olyan *határvitának* vet véget, amely hosszú időn át árnyékolta be a két szomszédos állam viszonyát és akadályozta a közös politikát.

Korábban Tunézia elutasította a határvonal elfogadását és ez 1963 után mérgesítette el a helyzetet. Arról van szó, hogy Algéria és Tunisz szaharai határán a Bir Romane és Fort Saint között 250 kilométeres határszakaszt sohasem állapították meg pontosan. 1929 óta a katonai térképeken csupán kipontozással jelezték ezt a határvonalat. A vita megoldását nehezítette az El Borma-i olajmező feltárása is. Tunézia négy év óta aknázza itt ki a föld mélyének kincsét. (1969-ben olajtermelése a határmenti területen csaknem négymillió tonna volt. Algéria később kezdte meg a kiaknázást, és ebben az évben éri el az egymillió tonnát.)

Miután most hivatalossá válik az 1968-ban kitűzött országhatár, a megegyezés értelmében *az olajmezőt a Két állam megosztja.* Az algériai és a tuniszi olajtársaság előzetes megállapodása szerint Algéria szeptember óta napi 3500 köbméter olajat szállít el Tunézia Skhira kikötőjén keresztül. Ezen az úton szállítják a jövőben az algériai kutak hozamát is.

A legfontosabb probléma rendezése után megoldásra vár a vízlelőhelyek, a határmenti legelők, szántóföldek és bizonyos állampolgársági kérdések rendezése. A két fél megállapodott, hogy kölcsönösen felszabadítják egyik országnak a másik országban befagyasztott pénzügyi követeléseit. Az előkészített egyezmények között szerepelt egy általános egyezmény az ipar és az idegenforgalom fejlesztésének összehangolásáról, valamint egy egyezménytervezet, amely előirányozza, hogy Algéria gázt szállít Tunéziának, Tunézia pedig elektromos energiát ad szomszédjának. A gazdasági, kulturális, tudományos és

műszaki együttműködés összehangolására és fejlesztésére vegyes miniszteriális bizottságok felállítását vették tervbe.

A rendezés és együttműködés fontosságát jellemezve Buteflika kijelentette: *„Ugy érzem, hogy fontos, merész dolgokat tettünk, amelyek alkalmasak hogy tükrözzék a bennünket összefűző testvéri kapcsolatokat. Végleg fátylat borítunk a múlt maradványaira és új korszakot nyitunk a kétoldalú kapcsolatokban, amely tükröződhet a maghrebi kapcsolatok egészében is."* Bátran hozzáfűzhetjük, hogy ez a megállapodás minden bizonnyal kihat nemcsak az észak-afrikai arabközi kapcsolatokra, de jó hatással lehet összafrikai vonatkozásban is.

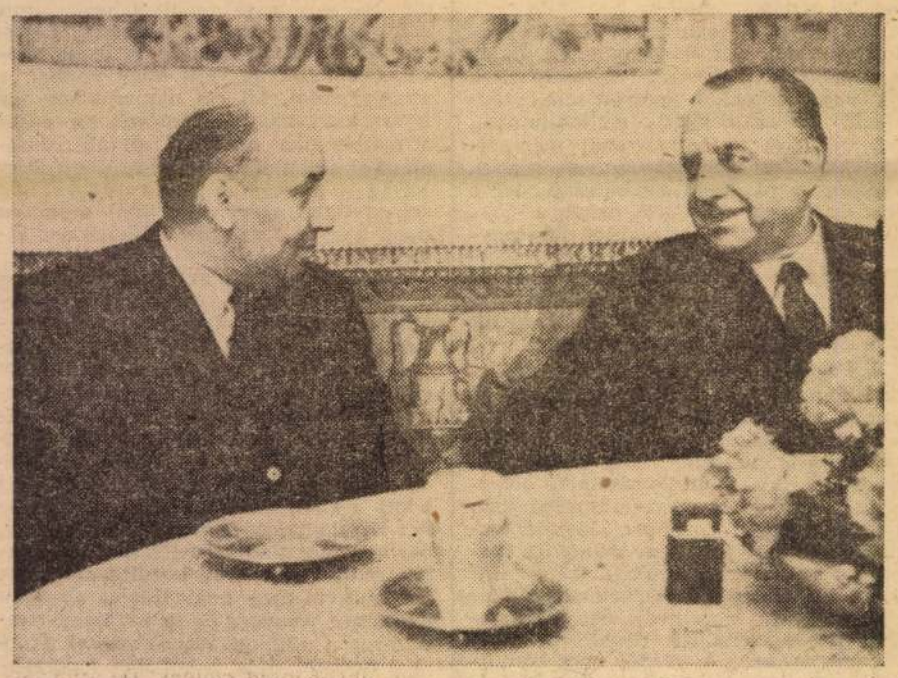

Cyrankiewicz lengyel miniszterelnök meghívására baráti látogatásra a Lengyel Népköztársaságba látogatott Oldrich Cernik csehszlovák miniszterelnök. A látogatás folyamán a két ország sokoldalú együttműködéséről és nemzetközi kérdésekről tanácskoztak. Képünkön: Cernik Spychalski lengyel államelnökkel.

NÉPSZABADSÁG • VASÁRNAPI MELLÉKLET

Kaján Tibor, karikaturista

Új kiállítások a fővárosban

Három új kiállítás nyílik a fővárosban január első napjaiban. *Kaján Tibor* karikaturista január 8-án, pénztek délután 4 órakor nyíló tárlatának a Dorottya utcai kiállítóterem nyújt otthont. *Utazás iróniába* címmel a neves karikaturista legújabb grafikai munkái olyan világba kalauzolnak, amely félelmetesen hasonlít a miénkre. Kaján segítségével saját gondjainkat, bajainkat, életünk visszatetsző jelenségeit követhetjük nyomon a humor és irónia groteszk nyelvén elbeszélve.

Ugyancsak január 8-án, péntek délután két kiállítás is nyílik a budapesti Műcsarnokban. 4 órakor a 80. születésnapját ünneplő *Vén Emil* festőművész közel 60 esztendős alkotópályájának anyagából nyílik tárlat, mintegy száz festményen keresztül bemutatva Vén Emil festői világát. A művész expresszív forma- és színvilágú festményeivel egyéni hangú képviselője a kortárs magyar művészetnek. Adria-parti itáliai és jugoszláviai városképei, portréi és szerkezetes, mintegy gótizáló csendéletei, üveg- és poháregyüttesei hagyományos festői téma szépségét és időszerűségét közvetítik. Délután 5 órakor a Műcsarnokban fiatal szobrászművész, *Józsa Bálint* mutatkozik be. Kiállításának gerincét monumentális művek alkotják, emellett nagyméretű plaketteket, illetve kisplasztikai anyagokat is felvonultat. A fémkollekciót a művész új szemléletű fafaragásai egészítik ki. (MTI)

7.

-: Új kiállítások a f[illegible]

Népszabadság Bp. 1982 jan. 3.

Kaján Tibor, karikaturista

P. Sz. J.

KAJÁN-KESERŰ

Karikatúrakiállítás a Dorottya utcai galériában

A közönség remekül szórakozik. Az egyik falon látható, amint a kínzókamra felügyelője szöges korbáccsal a kezében a barkochba játék szabálya szerint faggatja preparált ügyfelét. A másik falon a *Humán tárgyak* demonstráltatnak: a *történelem*, Guillotin doktor személyében, a róla elnevezett elmés találmány mellett, a *költészet* Néró mester képviseletében, háta mögött Róma lángjaival, a filozófiai gondolat szabadsága pedig Szókratész megjelenítésében, amint éppen kinyúl a neki felkínált bürökpohárért. A harmadik falon a katasztrófafilm lángoktól menekülő hőseiből egy oroszlán nassol az elégedett rendező szeme láttára, a negyedikben viszont az Európa-szárnyú pillangót kerítik be alulról és fölülről, jobbról és balról az alattomos lepkehálók.

Kaján Tibor karikatúráinak mechanizmusa ördögi. És angyali. E rajzokban ugyanis a világegyetem — beleértve a *Dorottya utcai galéria* közönségét — érdemli ki a poklot, és csupán a karikaturista juthat mennybe, aki „feljelenti az emberiséget". De talán még ő sem üdvözülhet, ha a kárhozottak ellen használt *Szatira éles fegyvere* pontosan annyit árt, mint verebeknek a dugós puska.

Évezredes megfigyelés: a közönség imádja, ha gorombáskodnak vele, elveped a rossz szóért, és él-hal a beolvasásért. Az ótestamentumi próféták talán még meglepődtek a világvége-jóslatokat követő bűnös kacajon, Buster Keaton már hasznosította az érdekes jelenséget. „Mennél komolyabb voltam, a közönség annál jobban hahotázott" — foglalta össze hányattatásainak, megaláztatásainak és csodaszerű megmeneküléseinek váratlan végeredményét. Kaján tehát tanult a próféciák hatásfokából és a burleszkkészítés esztétikájából. Faarccal jövendöl, és látnokian bohóckodik.

Mielőtt azonban még kihagynánk a lényeget: mindezt rajzban teszi. Szép, világos ábrákkal, „szintetikus" körvonalakkal, a lehető leggazdaságosabb motívumelosztással. Stílusa szolid, észrevehetetlen, szürke, mint a nagyon finom szalonokban készült nagyon finom angol szövetekből varrt öltönyöké. E ruhát viszont nem az epsomi derbyn hordják az etoni urak, hanem az apokalipszis részvevői egy perccel az örök megsemmisülés előtt. Derűs látvány, amint a kénköves lángok közelében egyetlen nyakkendő sem csúszik félre, és a kalap is a helyén van.

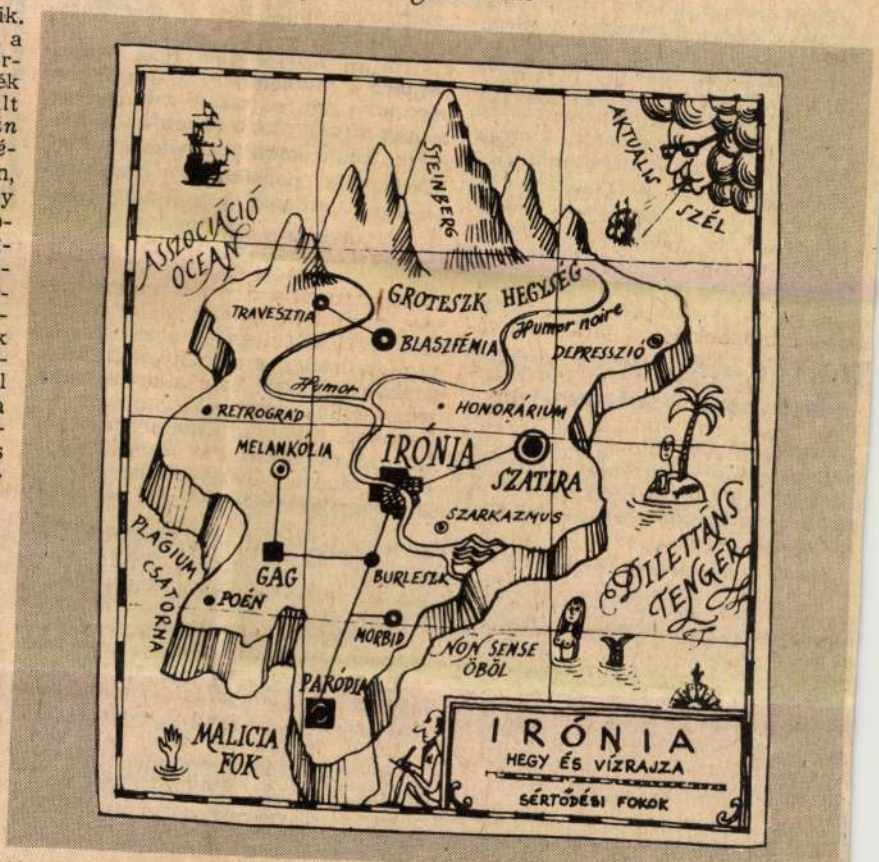

Kaján lényében van valami a háború előtti Pestből. Rokonai nem is grafikusok, nem is képzőművészek, hanem a játékosság irodalmár-nagymesterei. Tudvalevő: e humornak csak a külső formája volt a kabaréfréfa, a blődli, az aforizma. A bemondások csak a rossz epigonok nyelvén váltak a társasági lét üresjárataivá. A jelenség, mint „történelmi kategória", összekapcsolódott a fenyegetett létezés ellen iróniával harcoló tudat szabadságharcával. Veszélyérzetből és a veszélyérzet ellen tiltakozó humanista gőgből gyúrták ezt a magatartást. És mert éppen e kettőből, csak az arányokon múlott, hogy e humor mikor fordult át pátoszba vagy elégiába.

Így van ez esetünkben is. Vajon csak humor van a Chaplin halála hetében megjelent rajzon? Charlie haját a Földgolyó „képezi", legendás bajusza pedig átjátszik abba a kis fekete kendőbe, amelyet a világból kivonult kisember lenget a föld, azaz az emberiség orra előtt. És csak a viccelődési kényszer rajzoltatott a barokk felhőkből lelógó isteni papaszkönyvet a rosszkedvű homo sapiens elé? Van ebben seregnyi érzelem, tucatnyi íz. Keserű is van benne, de csak annyi, mint az aperitifben. Segít a gyomornak megemészteni a nehéz világot.

Gyengébbek kedvéért e humanizmus térképpel is bizonyítható. *Iróniából*, a fővárosból kivezető legfontosabb út Burleszken keresztül, Gagen át Melankóliához vezet, és persze az út visszafelé is járható. Az azonban biztos, Depresszióból és Retrográdból nem vezet ösvény sehová. Szerény kis tengerparti halászfaluk azok a Dilettáns-tenger és a Plágium-csatorna közelében.

P. Sz. J.

D

Most már mindenki tudja, ho
dzseki a divat. Manapság, a vacc
tató télben tényleg praktikusn
tetszik a módi: melegen kell ölt
ni, különben vacog a fog. Így azt
van nylondzseki, puffosan komp
nálva. Akad lemberdzsek, könny
dén öltve; akad lemberdzsek szig
rúan formálva, keresztöltésekk
passzéval. Van piros-kék (Vasa
lila-fehér (Ú. Dózsa), zöld-feh
(FTC) és más színű dzseki. M
minden. Nem magyar az, aki ne

Pavlov nagykövet végleg elutazott Budapestről

Vlagyimir Pavlov, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének rendkívüli és meghatalmazott nagykövete csütörtökön végleg elutazott Budapestről.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA és a Szovjetunió Össz-szövetségi Mezőgazdasági Akadémiája közötti, 1982—1985. évi mezőgazdasági tudományos együttműködési jegyzőkönyvet csütörtökön írta alá Láng István, az MTA főtitkárhelyettese és Lev Ernst, az Össz-szövetségi Mezőgazdasági Akadémia alelnöke.

SULYOK GABRIELLA grafikusművész munkáiból nyílt meg kiállítás csütörtökön Miskolcon, a József Attila Könyvtárban, ahol az alkotó grafikái, fotói láthatók.

Tűz a Röntgen- és Kórháztechnikai Vállalatnál

Veszélyes tűzhöz riasztották csütörtökön a kora délutáni órákban a fővárosi tűzoltókat: nagy mennyiségű transzformátorolaj égett a *Röntgen- és Kórháztechnikai Vállalat* Nagymező utca 4. szám alatti alagsori helyiségében.

A nagy erőkkel helyszínre érkezett tűzoltók a *lángokat rövid idő alatt megfékezték*, bár az oltást nehezítette a sűrű füst. Szerencsére a dolgozók a háromszintes épület helyiségeit időben elhagyták, s így súlyosabb sérülés nem történt; egy embert a mentők *füstmérgezés gyanújával* kórházba szállítottak. A tűz keletkezésének tisztázására és az anyagi kár megállapítására a vizsgá-

sules elnökhelyettesét.

A NEMZETKÖZI GAZDASÁGTÖRTÉNETI TÁRSASÁG elnökségének párizsi üléséről hazaérkezett Pach Zsigmond Pál akadémikus, a társaság elnöke. A VIII. nemzetközi gazdaságtörténeti kongresszust Budapesten — a Magyar Tudományos Akadémia közreműködésével — rendezik meg augusztus 16. és 20. között.

TÉLI LOVAGLÁS. Rádiházán, a kis zalai településen levő lovaglóiskola a téli hónapokban is fogadja a látogatókat. Az itteni versenylótenyésztő telepen, amely több mint másfél évszázados múltra tekint vissza, fedett lovarda várja az érdeklődőket.

JUHÁSZ FERENC KÖLTÉSZETÉRŐL rendez kerekasztal-beszélgetést hétfő este 6 órai kezdettel a Kossuth Klubban a Magyar Rádió és a TIT József Attila Szabadegyeteme. A beszélgetés részvevői: Bata Imre kandidátus, Marx György és Sőtér István akadémikus, valamint Juhász Ferenc költő; a vitavezető Bodnár György kandidátus.

A TÉLI IDŐ ELLENÉRE A hét végén kielégítő felhozatal, élénk forgalom várható a zöldség-, gyümölcspiacokon. Burgonya, vöröshagyma, sárgarépa, gyökér, karalábé, zeller és téli alma minden piacon kapható; ezenkívül fejes és kelkáposzta, cékla, sütőtök, lila hagyma bővíti a választékot.

KÓNYA KATALIN grafikusművész természettudományos könyvillusztrációiból nyílt meg kiállítás a TIT Bocskai úti Természettudományi Stúdiójában.

A budapesti színházak

ISTVÁN életet és munkásságát bemutató kiállítást nyitottak meg csütörtökön Debrecenben, a Kölcsey Ferenc Művelődési Központban. A tíz napig nyitva tartó tárlatot a nagycenki Széchenyi István Emlékmúzeum rendezte.

BEFEJEZŐDÖTT a veszprémi Mezőgazdasági Gépgyártó Vállalatnál az a beruházás, amelynek során új gyártócsarnokot, galvanizálóüzemet létesítettek. Ennek eredményeként az idén már több mint 22 ezer kistraktort gyártanak, 10 ezerrel többet mint tavaly.

GERLÓCZY SÁRA grafikusművész kiállítása csütörtök délután nyílt meg a budapesti Helikon Galériában.

VÉDETT KASTÉLYPARKOK. Fejér megyében hét kastélyparkot s több fasort óvnak a természetvédelmi szakemberek és a társadalmi aktivisták. E védett természeti értékek között van többek között az alcsuti arborétum, a csákvári és a martonvásári kastély parkja. Székesfehérvár parkjaiban most névkártyával látják el a fákat, cserjéket.

AZ OPERAHÁZ ÉVKÖNYVE megjelent. A kötetben áttekintik az elmúlt szezon opera- és balettprodukcióit, beszámolnak az Operaház tagjainak versenyeken elért eredményeiről, és bemutatják a társulat kitüntetett művészeit is.

Hármas karambol Ercsiben

Súlyos közlekedési baleset történt Ercsiben. *Lukács Ferenc* 44 éves pécsi gépkocsivezető mikrobusszal az előtte forgalmi ok miatt megálló másik mikrobusznak ütközött. A bal-

Kaján Tibor

Magyar Nemzet
1985. VIII. 23.

FOLYTATÁSOS ÚTIBESZÁMOLÓ

(Kaján Tibor rajza)

Kaján Tibor

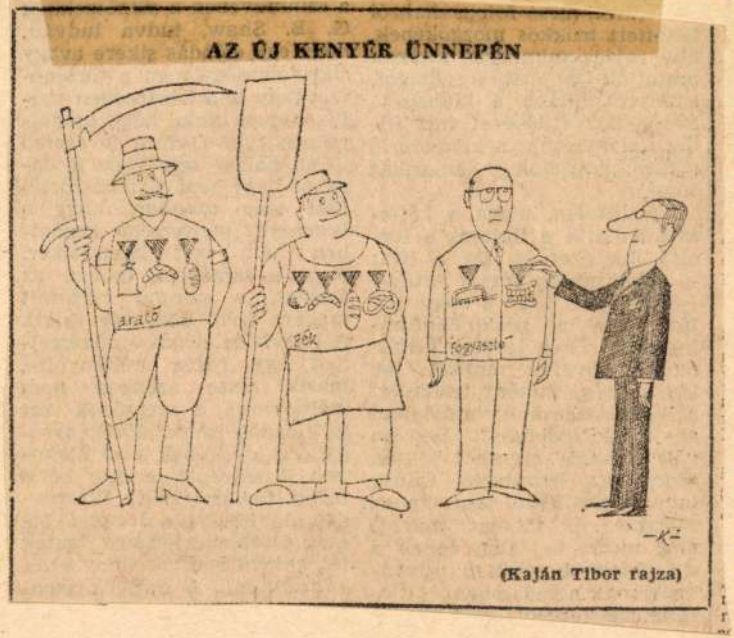

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1985. VII. 21.

Kaján Tibor

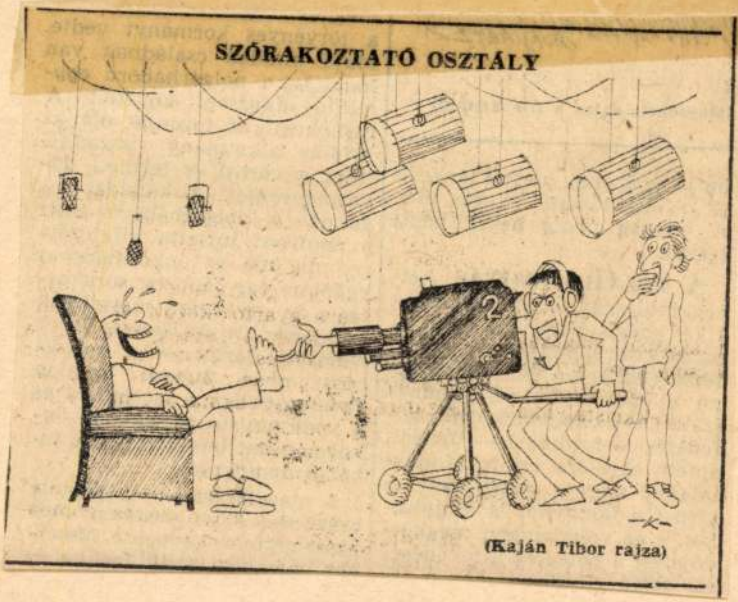

Magyar Nemzet 1985. VIII. 24

Kaján Tibor

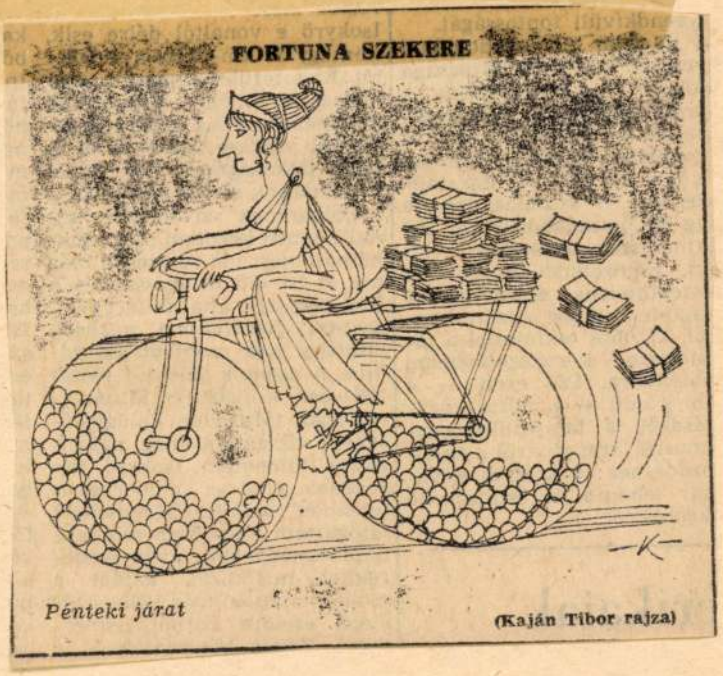

Kaján Nemzet
1987. VIII. 30.

Kaján Tibor

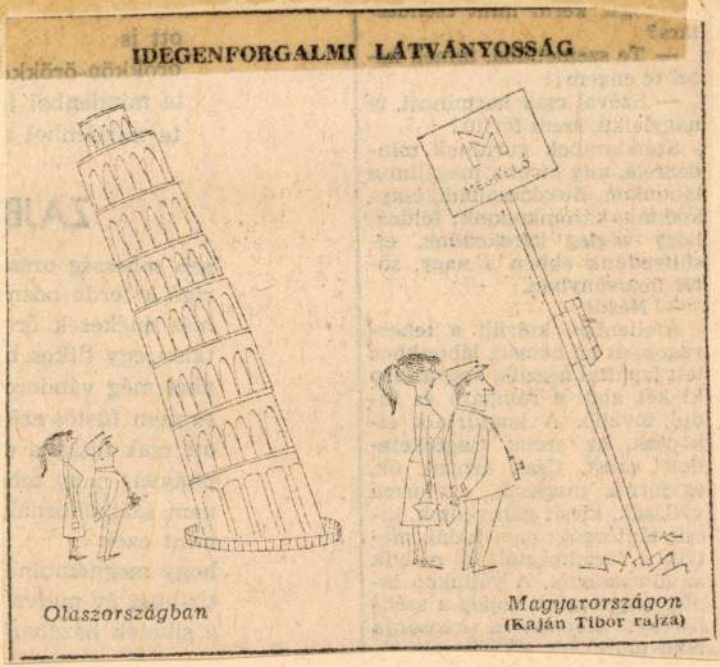

Magyar Nemzet. 1985 VIII 31

Kaján Tibor

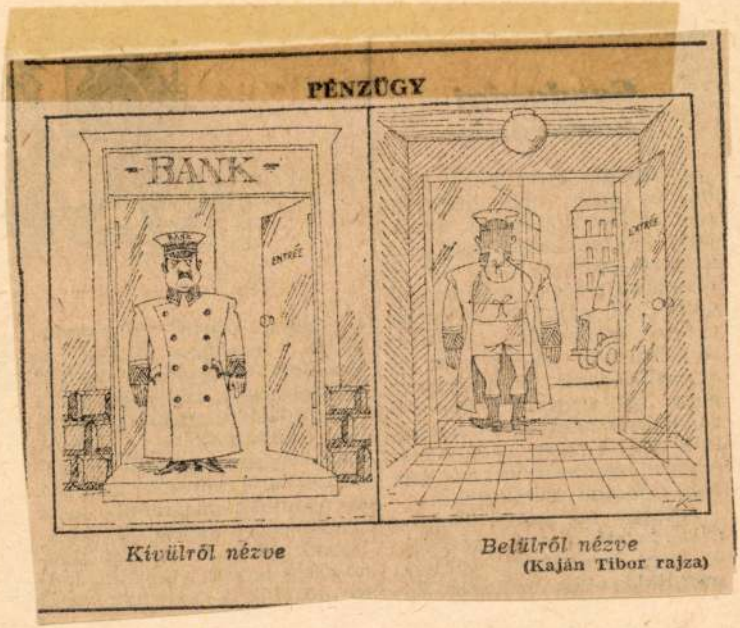

Magyar Nemzet 1985. 12. 7

Kaján Tibor

Magyar Nemzet

BÚCSÚ AZ ÖREG NYOMDAGÉPTŐL

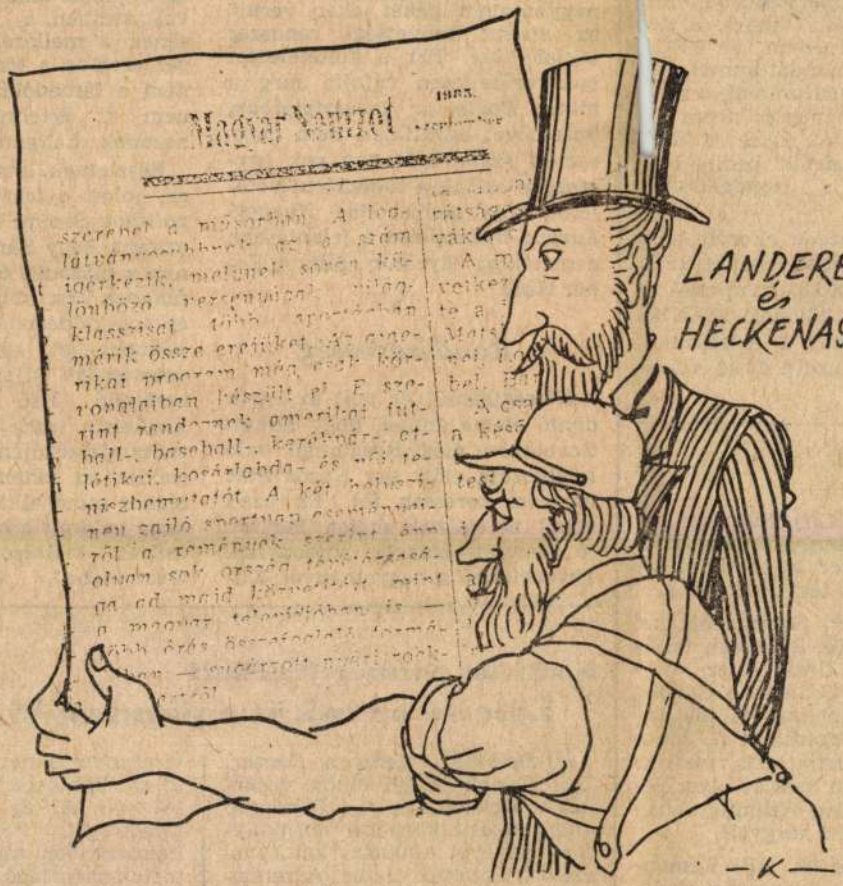

— Hát a mi betűink már 48-ban olvashatóbbak voltak!

(Kaján Tibor rajza)

mea és környéke — az egyenlőtlen demográfiai megoszlás következtében — több képviselőt küldhet a területi kongresszusba, mint a többi regionális tanács. A területi kongresszusban az RPCR összesen 25 mandátummal, a FLNKS 16 mandátummal, a szélsőjobboldali nemzeti front 1 mandátummal, az LKS és RPC nevű kisebb pártok pedig 1—1 mandátummal rendelkeznek majd.

A függetlenséget ellenző pártok (RPCR, nemzeti front és RPC) a szavazatok 60,85 százalékát, a függetlenséget követelő FLNKS a 28,75 százalékát, a „középutas" kisebb pártok pedig 10,40 százalékát kapták.

tika hírei

◇ *(Peking, MTI) Bush* amerikai alelnök a kínai kormány meghívására október 13—18-ig hivatalos látogatást tesz Pekingben.

◇ *(Róma, AP)* Samora *Machel* mozambiki elnök Rómában találkozott Bettino *Craxi* olasz kormányfővel és Francesco *Cossiga* köztársasági elnökkel és magánkihallgatáson fogadta őt *II. János Pál* pápa is. Afrika déli részének helyzetét vitatta meg az olasz vezetőkkel. Előzőleg Washingtonban *Reagan* elnökkel tárgyalt.

◇ *(Panamaváros, AP)* Lemondott a panamai köztársasági elnök. Nicolas *Ardito Barletta* 1984. októberében vette át hivatalát.

◇ *(Strasbourg, Reuter)* A Stras-

Koalíciós partnerek nélkül

Letette az esküt a pandzsábi kabinet

Új-Delhiből jelenti a *Reuter:* Zail *Szingh* indiai elnök vasárnap megszüntette a Pandzsáb állam feletti központi kormányzást, amelyet csaknem két évvel ezelőtt léptettek életbe. A rendelettel Delhi teljes bizalmát juttatta kifejezésre a pandzsábi választások nyomán megalakult új helyi adminisztráció iránt.

visszanyerje méltóságát" — jelen úttal kilátásba helyezte, hog tette ki. Az új főminiszter egy bizottságot hoznak létre Pandzsábban még mindig letar tóztatásban levő szikhek ügyéne felülvizsgálatára.

Az Akali Dal a mandátumol többségének birtokában az állan történetében *először alakíthatot*

Kaján Tibor

EURÓPA ELRABLÁSA

(Kaján Tibor rajza)

az esetek többségében még ez sem kellett a japán cégeknek, amelyek vegyi úton kotyvasztották a „nemes italokat". A hamburgi *Der Spiegel* így összegzi azt a botrányt, amely a közelmúltban a szigetországban kirobbant. Az osztrák és a nyugatnémet borok gyanúba kerülése után most Japánnak kell magyarázkodnia, esetében azonban nem a külföldi vásárlók, hanem a hazai fogyasztók előtt.

a japánok is röstelkednek kissé a hiszékenységük miatt, hiszen csupán össze kellett volna vetni, mennyi szőlőjük van, s abból milyen sok bort forgalmaznak. A termelés fejlődése rohamos volt az elmúlt években — tíz esztendő alatt a tízszeresére növekedett —, s az élelmiszerpiac egyik leglendületesebb ágának tekintették. A japánok ugyan még mindig jobban kedvelik a sört, az összes alkoholféleség hatvan százalékát

Kaján Tibor, grafikus

Tekintsük meg egymást

Talán egy őszi, szomorkás, lassú esővel permetező délutánon juthatott eszébe a Jóistennek az a világraszóló karikatúraötlet, hogy megalkotja a földgolyót. Ötletét, miként azt innenonnan tudjuk, meg is valósította, s ezzel a Mindenható az első és egyben a legnagyobb karikaturista lett. Példáját az idők folyamán sokan követték, de filozofikus bölcsességű karikatúraötletéhez mérhetőt kevesen vagy talán senki sem talált ki, kivéve természetesen *Kaján Tibort*. Aki talán meg a Mindenhatónál is érzékenyebb karikaturista, mert neki még az is eszébe jutott, hogy egykoron mi is ötlött fel a Földünket golyóbissá formáló nagy mozgatóban.

A Dorottya utcai kiállítóteremben megnyílt tárlat olyan grafikai bemutató, ahol illendő, sőt kívánatos, hogy a látogató megfeledkezzék a hely szentségéről, önnön jó modoráról, s időről időre a somolygások után hangos nevetésre fakadjon. De Kaján rajzain soha nem lehet felhőtlenül kacarászni. A nevetésben mindig ott kísért Gogol Revizorának Polgármestere, aki a legváratlanabb pillanatokban testet ölt és arcunkba ordítja: *önmagunkon nevetünk.*

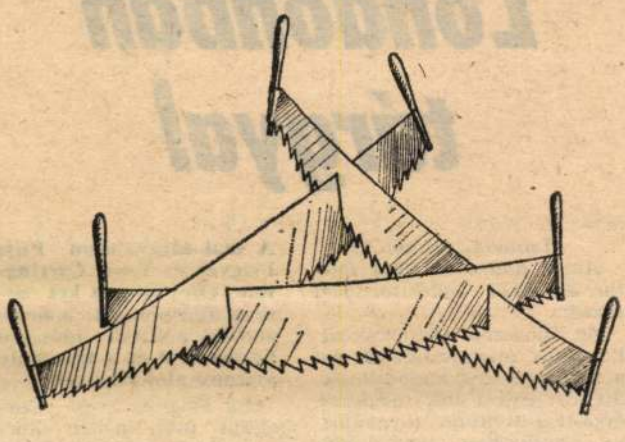

Magyar fűrész

A tematikájában is gazdag kiállítást figyelmesen végignézve ráébredünk: a rajzokon elsősorban nem humoros helyzetekkel találkozunk, hanem olyan, a különböző részletekből egyetlen egésszé összeálló *kompozícióval*, amelyben a humor és az irónia *filozofikus mélységet kap.* Kaján Tibor nem a sótlanság, az ötlettelenség rejtegetésére, álcául használja a filozófia gyakorta foncsorozott szemüvegét. Sokkal inkább az egyéni látásmód eszközéül. S Kaján ezt megengedheti magának, mert a keze pontosan és hűségesen képes követni gondolatait. Egyéni stílusban és rendkívül magabiztosan rajzol. Ha kell, a kitűnő grafikusok bravúrosfölényes ábrázolóképességével, ha kell, a finom és ötletes torzítások, a groteszk vonalvezetés izgalmasságával, s megint máskor a legegyszerűbb, iskolás gyermekek által is követhető rajzossággal. Csak éppen ez utóbbihoz kell igazán a megtartó ötlet, a gondolkodás eredetisége. Példaként talán elég, ha e cikkhez mellékelt rajzot megtekinti az olvasó. Magyar fűrész a címe. És mi a legfontosabb jellemzője a magyar fűrésznek? Hogy a többi magyar fűrész elfűrészelésének nélkülözhetetlen eszköze. Erre szokták azt mondani: önpusztító nemzet vagyunk; s ezt a szociológusok, írók, pszichológusok által annyit vitatott témát a karikaturista ilyen pofonegyszerűen képes fölmutatni.

Befejezésként a Verniszázs című karikatúrát idézném meg. Nem akarom a rajzot elmesélni, hiszen Kaján ötletei nem sztorisak, nem történetekre épülnek. Gyakorlott kiállításmegnyitó vendég lévén, jómagam is ismét fölfedezhettem, miként értékeli az ilyen és ehhez hasonló különböző, a kiállítás, a színházi bemutató és egyéb esemény kapcsán pofavizitre járó emberek magatartását a karikaturista. Áll a sok díszbe öltözött hölgy és úr, egyszercsak megszólal a köszöntőt mondó fő figura: „Most pedig felkérem kedves vendégeinket, hogy tekintsék meg egymást!" Kaján Tibor kiállításán, ha történetesen egyedül lennénk is, mindenképpen meglátjuk *másik embertársunkat*, a többieket és, ha van önkritikánk, saját magunkat is — a falon.

Harangozó Márta

Harangoz

Estilli

2.

mást

áttekintésével ma megkezdődött a hivatalos tárgyalás a Londonban tartózkodó *Puja Frigyes* külügyminiszter és vendéglátója, *Lord Carrington*, a brit diplomácia vezetője között.

A magyar külügyminiszter Lord Carrington meghívására tegnap érkezett hivatalos látogatásra Nagy-Britannia fővárosába. Tegnap *Lord Trefgarne*, a külügy- és nemzetközösségi minisztérium államtitkár-helyettese, udvariassági látogatáson felkereste Puja Frigyest londoni szállásheIyén, a *Carlton Tower* szállodában.

Puja Frigyes Lord Carrington után a brit kormány másik tagjával, *Peter Rees* pénzügyi államminiszterrel tárgyalt.

A két megbeszélés után *Lord Trefgarne* külügyi államtitkár-helyettes látja vendégül Puja Frigyest a Lancaster House-ban.

A magyar külügyminiszter délután látogatást tesz Margaret Thatcher miniszterelnök-asszonynál

a Downing street 10-ben, a kormányfői rezidencián. Lord Carrington este vacsorát ad magyar vendége tiszteletére.

TRUDEAU: „NEM LÁTOK OKOT ARRA, HOGY MEGSZAKÍTSUK

Kanadai Lengyelo

Ottawa, január 13.

Kanada *nem* tervez Lengyelország elleni szankciókat — jelentette ki *Pierre Trudeau* kanadai miniszterelnök.

Kanada az 1982-re megkötött szerződés értelmében *1,5 millió tonna gabonát szállít hitelre Lengyelországnak*. Az ottawai kormányfő azt mondotta:

„Továbbra is fontos élelemmel ellátni a lengyel népet, és nem látok okot arra, hogy ezt megszakítsuk.".

Trudeau szerint *nincs bizonyíték* arra, hogy a Szovjetuniónak közvetlen része lett volna a rendkívüli állapot bevezetésében, és hozzátette: „Bizonyos mértékig azon NATO-partnereink információinak adok hitelt, amelyek *közelebb vannak a helyszínhez*".

Tegnap egyébként Trudeau *átalakításokat hajtott végre a kormányzatban*. Kibővítette a külügyminisztériumot, amelynek élén továbbra is *Mark McGuigan* áll, ám *Pierre de Bane*, az eddigi területi gazdaságfejlesztési miniszter és *Ed Lumley* kereskedelmi államminiszter bevonásával

„triumvirátus"-jellegűvé alakult át a tárca vezetése.

Egyidejűleg *Herbert Gray*, aki eddig az ipari és kereskedelmi minisztérium, az egyik „csúcstárca" vezetője volt, a most megalakított területi iparfejlesztési minisztérium élére került. *Bud Olsont*, az eddigi gazdaságfejlesztési államminisztert az újjászervezett *gazdasági és területfejlesztési államminisztérium* élére nevezték ki.

Kaján Tibor karikaturista a

Erről jobb (nem) beszélni

EGY KARIKATÚRAALBUMRÓL

Még kezdő koromban rendszeresen jártam egy művészeti kiadó nyakára, hadd írjak szép elemző tanulmányt az egyik magyar karikaturistáról sok képpel, sok szöveggel és sok művészettörténeti összefüggéssel. A sorozat, amelybe opuszomat szántam, teli volt emlékműszobrásszal és elkötelezettnek mondott komoly képzőművésszel. Az emlékállítással és az elkötelezettséggel talán nem lesz baj — gondoltam. Úgy tanultam az iskolában és úgy olvastam az irodalomból, például Móricztól, hogy a karikaturisták „az utolsó lovagok: az igazság gáncs nélküli és félelem nélküli lovagjai. Ha a jövő korok meg akarják ismerni a mai életet, mindig a karikaturistához kell jönniük felvilágosításért."

Úgy látszik, a gáncs és félelem nélküli lovagokról a kiadóban másképpen vélekedtek, mert nem eresztették össze őket a pedigrés műfajok művelőivel. Tették talán mindezt abból a meggondolásból, hogy amúgy is a karikaturisták a nyilvánosság bajnokai. Amúgy is annyit szerepelnek. Ha meg különcök, amúgy is kiadják — a rajzokra mindig éhes napilapokon kívül is — albumba gyűjtött műveiket.

A gáncs és félelem nélküli lovagok azonban kezdik magukat furcsán érezni. Fegyverténveikre állandóan számítanak. A fegyverzetükre, azaz a technikai felkészültségükre, éber szakmai ellenőrök vigyáznak. És még sincs sehol semmi jele annak, hogy a rettenthetetlen hadműveletek végrehajtóit besoroznák a művészet reguláris hadseregébe.

Mind a gáncs nélküli lovagságot, mind e lovagság felemás helyzetét illusztrálja a *Móra Kiadó* albuma: az *Erről jobb nem beszélni* címet viselő karikatúragyűjtemény. Az antológia kilenc „vitéz" kilencvenkilenc „tettét" gyűjti össze.

Hogy a képzőművészet ördöge rendezte soraikat, erről a vállalkozás alcíme árulkodik: *Mai fiatalokról.* Bizonyára emlékeznek azokra az álikonográfiai albumokra, amelyek így csoportosítják a műtárgyakat: *A nő az indiai művészetben, Az orvos az európai festészetben* stb. A kilencvenkilenc karikatúrának elvileg tehát úgy kellene bolyongania a megadott téma körül, mintha a fiatalság lényegének lerajzolása valódi alfaja lenne a karikatúrának. Mint a krisztológia a keresztény művészetnek, mint a csendélet a holland piktúrának.

De hogy a képzőművészet albumrendező szokásvilága szerencsére csak álca, azt az a tény mutatja a legvilágosabban, hogy a kilencvenkilenc rajz képtelen erre az „ikonográfiai" fegyelemre. Szólnak sportról és lustaságról, alkoholizmusról és józan pedantériáról, züllésről és karrierizmusról, szexről és szerelemről. Hogy véletlenül és történetesen mindegyikük főszereplője fiatalember? Az élet már úgy van berendezve, hogy ezeket az önépítő és önpusztító dolgokat egy bizonyos életkor fölött már nem lehet vagy nem érdemes művelni. Vagy mégis?

A *Kaján Tibor szerkesztette* albumban a nemzedékek összeütköztetéséből fakadó humor abból a felismerésből táplálkozik, hogy a fiatalság „álkategória". Nem a valódi nemzedéki ellentét, hanem a szerepnormákhoz való hűség és hűtlenség robbant ki indulatokat. *Balázs-Piri Balázs* zsebpénzt kapó fiatalembere elfogadja ugyan a jól szituált szülők apanázsát, de csak „elvei fenntartásával". Mint az etablírozódástól rettegő, magukra valamit is adó *felnőtt* művészek. *Várnai György Menő feje* szupertopisban irigyelteti magát az aluljáró populációja előtt. Mintha a nyakban lógó vekker maga lenne a beérkezettek becsületrendje. *Hegedűs István* gyermekhomokozójában pedig éppolyan régészeti szenzáció születik — múmiát fedeznek fel —, mint Carter és Carnavonék Egyiptomában. De ezt legutoljára a padon olvasgató mama veszi észre.

Mondanánk, az első meccset a karikaturisták megnyerték az intézményesített képzőművészet ellenében, hiszen az osztályozási formáról bebizonyították, hogy kiürült, értelmetlen, bürokratikus a rendező elv. Ha jól olvastam, a kötet mondanivalója ugyanis éppen a fiatalokról szóló közhely ironikus körüljárása, végkövetkeztetése pedig kifejezetten „tudományellenes". Hirdetik: minden másképp van. Illetve amikor minden ugyanúgy van, éppen akkor hiszi Kovács János, hogy minden másképp van.

Ahogy a kilencvenkilenc karikatúra kiváló szakmai színvonalát elnéztem, gondolatban igazat adtam egykori „kiadóm" fintorgásának: minek ide elemző tanulmány, ha Kaján Tibor az esszéisták nélkül is pontosan tudja, hogy a legabszurdabb humor a legleegyszerűsítettebb, legszintetizálóbb rajz nyomán születik. Ha *Brenner György* kritikusi asszisztencia nélkül is érzi, hogy egy-egy túlhangsúlyozott, kicirkalmazott részlet mögött szociológiai megfigyelések sorozatának kell húzódnia. (Nála egyébként egy kerek csípő nem karikaturista-manír, hanem a rossz hazai táplálkozás helytelenítve megbocsátó szimbóluma. A műirha rojtja nem ornamentikakellék, hanem a rossz ízlés, a parvenü divat jelképe.)

De hogy valami még sincs rendben, és hogy a karikatúráról a kötet címével ellentétben *mégis jobb beszélni*, arról egy új típusú „műcsoport" győzött meg. Ők a „képzőművész" karikaturisták. A vonal bajnokai. A mély, az intellektuális, a napilapokat messze ívben elkerülő elmeél kidolgozói. Ők azok, akik nem igénylik a nevetést, és nem is kerülnek abba a szituációba, hogy nevettessenek. Mert *Dunai Imre* sem gondolja komolyan, hogy plebejus vigyort fog kiváltani az a versenyautó, amely a fiatalember trikójáról robog le a puszta sivatagba. Vagy az a gitár, amely a flying rock jelképeként éppolyan szárnyat ereszt, mint az avantgarde festő, Magritte fájdalmas emlékmadara.

Miután be kell lássam, hogy jelen kiadói körülmények között maximalista igény monográfiát írni egy ennyire mindennapi, ennyire népszerű műfajról, kiírom legalább a napi kritikába: *igaz, hogy minden képi humor szürrealizmuson alapszik. De nem minden szürrealista látvány teremt képi humort.* Ha ezt a gáncs és félelem nélküli lovagok nem veszik figyelembe, hamarosan éppolyan valóságfeletti álellenségekkel fognak küzdeni, mint a szélmalomban óriásokat sejtő Don Quijote. Hogy az is képzőművészetté válhat? Hogyne! Csakhogy nem véletlenül örökítette meg éppen a karikatúra atyja, Daumier a búsképű lovag történetét festmények sorozatában.

P. Szűcs Julianna

Népművészeti ünnepi napok Budapesten

Hazánk tájegységeinek folklórjáról kaphatnak áttekintést a budapestiek augusztus 20-án s az azt követő két napon, a népművészeti ünnepi napok rendezvénysorozatán. A fővárosban első ízben sorra kerülő programot a Népművelési Intézet kezdeményezéseként az Országos Idegenforgalmi Hivatal támogatásával rendezik meg a Budai Parkszínpadon.

Három estén át mutatkoznak be a szabadtéri színpadon azok a falusi amatőr ének- és tánccsoportok, zenekarok, amelyek összevont együttesként lépve a közönség elé, egy egy magyarországi vidék, illetve népcsoport dalait, táncait, fölelevenített népszokásait tolmácsolják majd sorukban. Így a Bácska vidékén, a Galga menti településeken, a Kalocsa környékén, a Rábaközben, a Sárközben, a Somogyban és a Zemplén vidékén élő és dolgozó hagyományőrző közösségek adnak ízelítőt a magyar népművészet egészéhez tartozó, ám tájegységenként más és más jellegzetességeket hordozó folklórkincsükből.

Tanítási bemutató az anyanyelvi konferencián

A Pécsett zajló anyanyelvi konferencia negyedik munkanapján, csütörtökön a nyelvtanulás és magyarságismeret kapcsolatáról tanácskoztak a hazai és külföldi vendégek. Nagy érdeklődés kísérte a sárospataki nyári kollégium egy csoportjának tanítási bemutatóját is. A kollégium 1972 óta fogadja egy hónapra a balatoni gyermektáborból kinőtt 14—18 éves külföldi fiatalokat, lehetőséget adva, hogy itt tanulják, gyakorolják a magyar nyelvet, s ismerkedjenek a magyar művelődés és népművészet történetével. Eddig több mint négyszáz fiú és leány vett részt a kollégiumon. A pataki foglalkozási módszerekből most egyszerre húsz ország magyarjai meríthettek tapasztalatot.

Tegnap délután Baranya megye nevezetességeivel ismerkedtek a konferencia vendégei, majd hajókiránduláson vettek részt a Duna alsó magyar szakaszán. (MTI)

Áradások Indiában, tájfun Japánban

A vasúti vezetéktartó oszlopok is alig látszanak ki a vízből Ebetsu városban.
MTI KÜLFÖLDI KÉPSZOLGÁLAT

Tovább pusztítanak az áradások Indiában. A monszunesők és hóolvadások következtében kiáradtak medrükből a folyók, s főként az ország északi területein, Uttar Prades és Bihar államban okoznak súlyos károkat. Hatalmas területek kerültek víz alá, s hétmillió ember kényszerült otthonának elhagyására. Az áradások eddig 818 ember halálát okozták.

Japánban, Hokkaido szigetén hatalmas tájfun söpört végig, s nyomában árvíz borította el Ebetsu várost. A természeti katasztrófa során csaknem húszezer házat kellett kiüríteni a szigeten. Öten életüket vesztették két ember pedig eltűnt az áradásban.

A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

9.36: Rásonyi László turkológussal beszélget a nevekről Lukácsi Béla.
9.53: Lottósorsolás.
10.00: Zenedélelőtt.
11.45: Tánczenei koktél.
12.33: Édes anyanyelvünk.
12.38: Nótamuzsika.
13.15: Gyermekeknek.
Kettőtől ötig ... Zenedélután.
14.00: Jó utat!
14.45: A beat kedvelőinek.
15.30: Könyvről — könyvért.
15.40: Egészségünkért!
15.45: Rivaldafényben.
17.00: Fiatal dalosok találkozója '81.
17.30: Ötödik sebesség.
18.33: Nosztalgiahullám. Bobby Vee.
19.26: Életutak.
20.00: Félóra népzene.
20.33: Egy keresztespók tapasztalatai. László Anna rádiójátéka.
21.51: A tegnap slágereiből.
22.40: Operettrészletek.
23.15: Zenés játékokból.

3. MŰSOR

9.00: Hanus mester. Ivan Lalic hangjátéka.
9.37: Operaáriák. Szt.
10.15: Kamarazene. Szt.
11.05: Századunk zenéjéből. Szt.
12.33: A Beatles együttes felvételei.
13.07: Pillanatkép.
13.12. Kamaramuzsika. Szt.
14.40: Vokális zene. Szt.
15.10: Könyvszemle.
15.20: Don Pasquale. Operarészletek.
16.30: Tip-top parádé. Szt.
17.00: Yehudi Menuhin vezényel. Szt.
18.00: És kilépünk az életbe. Riportműsor.
18.30: Rádióhangversenyekről.
19.05: Két zongoraszonáta. Szt.
20.01: Che Lan Vien vietnami költő versei.
20.21: Dzsesszfelvételekből. Szt.
20.50: Mahler: III. szimfónia. Szt.
22.30: Istenek viadala. Weöres Sándor drámai költeménye. Szt.

TELEVÍZIÓ

16.20: Hírek.
16.25: Szigetek az óceánban. Kanadai rövidfilmsorozat. (Sz.)
16.45: Az ítélet. Csehszlovák tévéfilmsorozat. 3. rész.
17.30: A céltábla bűvöletében. A KISZ Filmstúdió filmje.
18.00: Ablak. (Sz.)
19.10: Tévétorna. (Sz.)
19.15: Esti mese. (Sz.)
19.30: Tv-Híradó. (Sz.)
20.00: Delta. Tudományos híradó.
20.25: Hazalátogatók. Dokumentumfilm. 2. rész. (Sz.)
21.15: Rang és mód. Tévéjáték Szigeti József színművéből. (Sz.)
22.35: Tv-Híradó 3. (Sz.)

2. MŰSOR:

20.00: Az ítélet. Csehszlovák tévéfilmsorozat. 4. rész.
20.45: Csehszlovák rajzfilm. (Sz.)
20.55: Tv-Híradó 2. (Sz.)
21.15: A Bécsi Szimfonikusok hangversenye a Musikvereinssaalban. (Sz.)

Magyar Nemzet
1985. IV. 5.

TÉRHATÁSÚ VIDEO

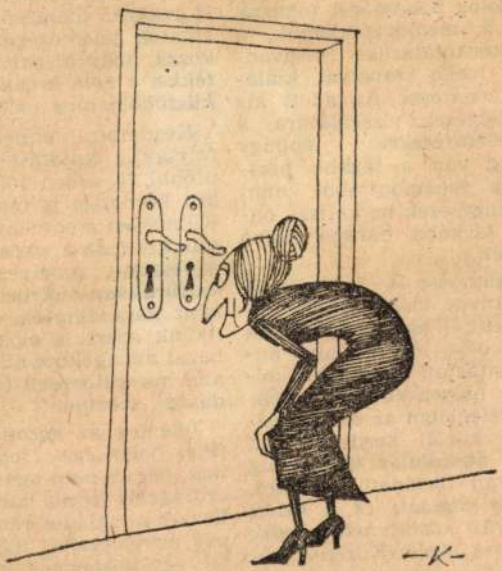

(Kaján Tibor rajza)

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/244/

sainк. Ezt a munkát az úgynevezett „*magánfeles*" osztályunk végzi. Ők állnak a lakosság szolgálatában. Itt fordítjuk — a többi között — a *meghívóleveleket*, az *ajándékozásról szóló okmányokat*, a *házassági* és *anyakönyvi iratokat* és a *külföldi előadások anyagát*.

— Egyúttal hatósági jogkört is ellátunk — mondja *dr. Illyés József* osztályvezető. — Például mi fordítjuk az idegen állampolgárok irataít, de a magyar állampolgár külföldön született gyermekének anyakönyvezése is a mi dolgunk. Egyébként elmondhatom, hogy ez a lakossági szolgáltatás talán a *leggyorsabbak* közé

KAJÁN TIBOR

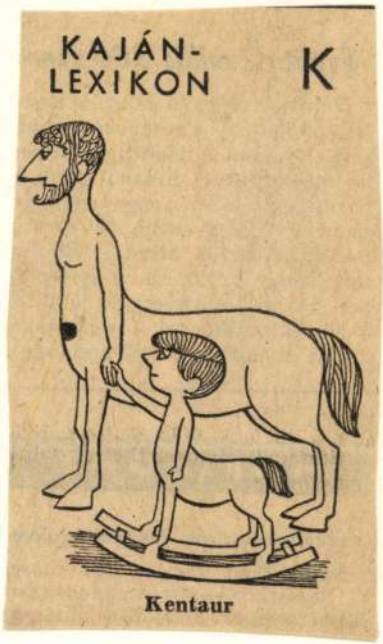

Magyar Hirlap 1975/245/8

Kaján Tibor, Karikaturista

● *KIÁLLÍTÁSOK. Eifelt János fotóművész munkáit ma estétől láthatják az érdeklődők Pécsett, a Doktor Sándor Művelődési Házban, Kaján Tibor Munkácsy-díjas érdemes művész karikatúráit a veszprémi Dimitrov Művelődési Központban. Néprajzi kiállítás nyílt a Győri Xantus János Múzeumban. Horváth Ferenc festményei az Esztergomi Vármúzeumban láthatók.*

Kiállítások 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. okt. 17.

Kajáni Tibor, karikaturista

KAJÁN

SZÁZÉVES AZ AUTÓ

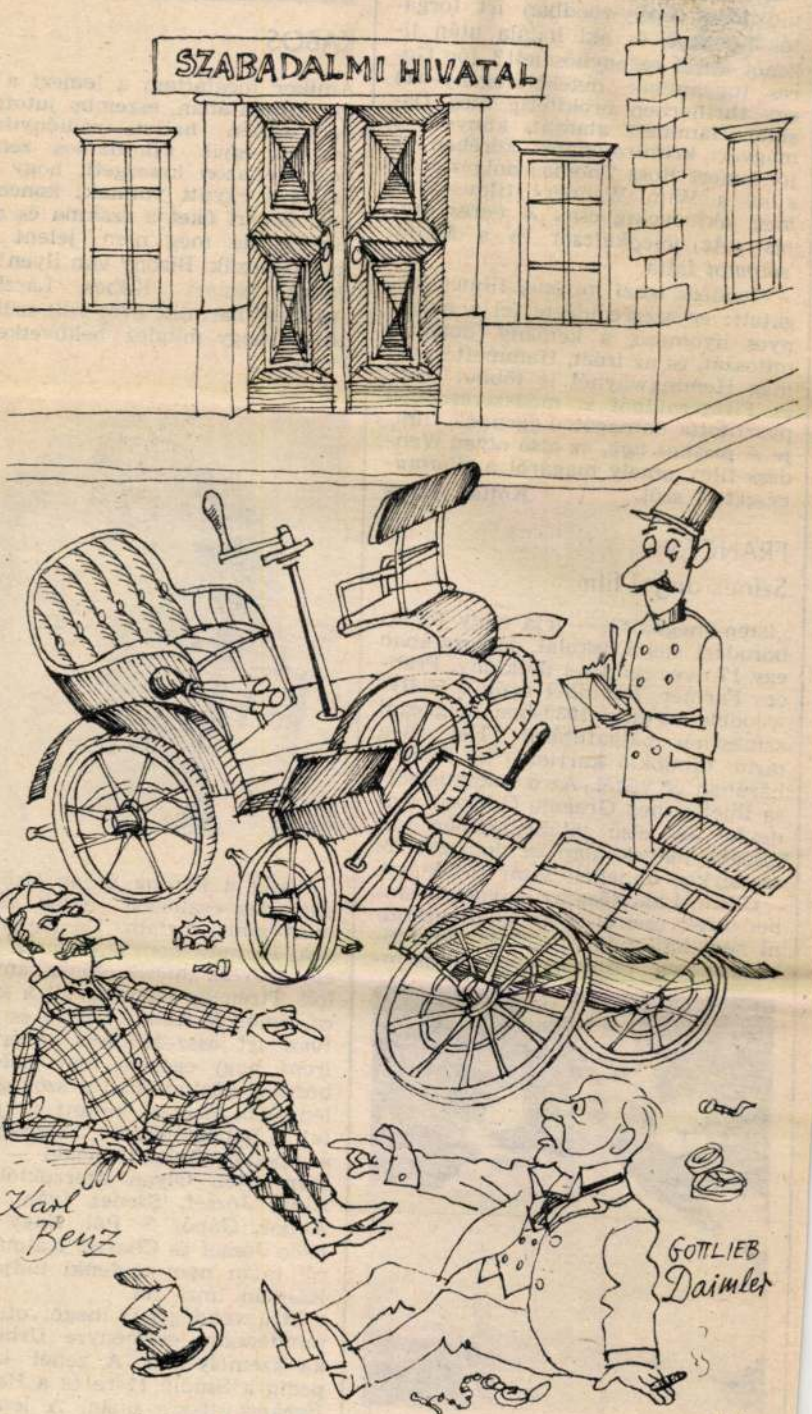

— Nem adta meg az elsőbbséget!

—K—

FRANCES

Színes angol film

„Isten meghalt" — írja nagy felháborodást keltő iskolai dolgozatában egy 17 éves seattle-i diáklány, Frances Farmer. Röviddel ezután Hollywoodba kerül, s 1935-ben megkezdi színésznői pályafutását. Hét évig tartó, tündöklő karrierje az őrültek házában ér véget. Az ő tragikus sorsa ihlette meg Graeme Clifford rendezőt, aki első játékfilmjében valóságos tények alapján dolgozta föl az egykor ünnepelt sztár történetét.

Clifford alkotása az elnyomott ember törekvéseiről és az alkalmazkodni nem hajlandó egyéniség elpusztításáról szól. Frances fellázad, szem-

beszáll sikerhajhász anyja elképzeléseivel. Furcsa paradoxon, hogy e Hollywood elleni lázadást éppen a legsablonosabb hollywoodi módszerekkel jeleníti meg a film. Clifford

Forog a korong és az első pillanatokban csalódást érzek. Más ez mint amit vártam. De aztán ocsúdok. Ez most nem egy lemez, hanem egy művész „másik oldala" amit hallok. Tizenegy szám került a korongra, amelyet Kabos László és Szenes Iván írt összeállítássá. Azért nem írom, hogy egésszé, mert azért Kabosra a köztudatban a szöveg a jellemzőbb. Ezúttal váltott és jól tette! „Röhögtetésre" meghagyja a színpadot. Ezúttal énekel — hittel szeretettel. Olyan szerzőktől, mint Blum József, Szenes Iván, Szenes Andor, Gábor S. Pál, Nagy Gábor Kóla József és Charles Kálmán, akiről talán nem mindenki tudja, hogy Kálmán Imre fia.

Még vendéget is meghívott e nem mindennapi eseményre Urbán Erika személyében. A zenei kíséretet pedig a Stúdió 11-re és a Harmónia Énekegyüttesre bízta. A lemez borítója — Somfai István fotója — roppant szuggesztív. Bármikor készülhetett, mert Kabos László ilyen volt és ilyen ma is . . . *(Qualiton)*

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON

H

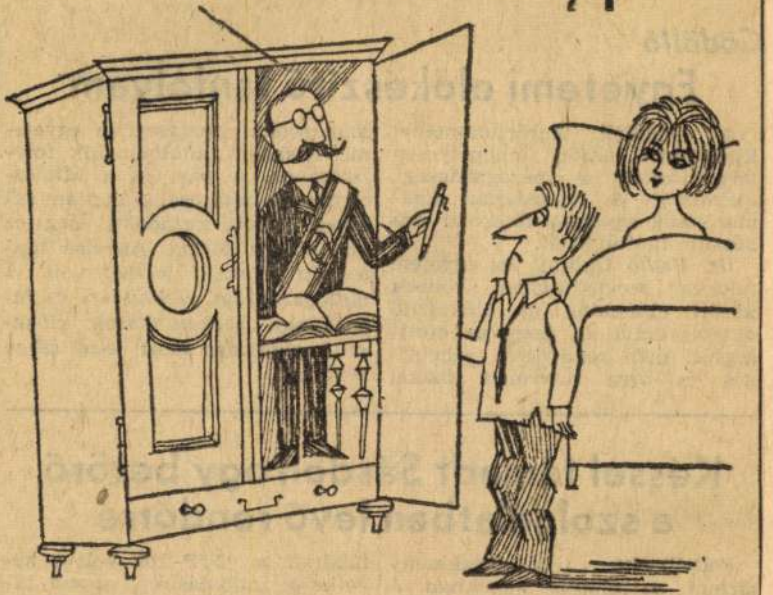

Házasság

Magyar Hírlap 1979/2.9.

Kaján Tibor

A város elrajzolója

Kaján Tibor nem kaján rajzairól, ötvenéves budapesti pályájáról

Jubileumi kiállítása volt nemrég Kaján Tibornak, Elrajzolt város címmel. A millecentenárium tiszteletére Budapestről szóló rajzaiból válogatott ki száztíz jellegzetes darabot. Nem tolongtak a látogatók a kiállításon, pedig talán ez az utolsó – jegyezte meg keserűen a hetvenöt éves művész. Elsoroltam neki, mi mindent fedeztem fel kisméretű Széchenyi-portréján: a gróf szemöldöke a Lánchíd két pillére, bajusza paripát formáz, szemében dunai hajók tükröződnek, mentezsinórján az Akadémia épülete függ. Erre kicsit felderülve azt válaszolta, hogy a karikaturista legnagyobb kitüntetése, ha emlékeznek rajzaira.

– Egy karikaturista számára roppant ideális a Kaján név. Maga találta ki?

– Rám ragadt még amikor egyik reáliskolai tanárom – látva nagy röhögést kiváltó rajzaimat – azzal zavart ki az osztályból, hogy ilyen kaján emberekre itt nincs szükség. Ettől kezdve így szignáltam karikatúráimat, majd a nevet is felvettem, gondolván, hogy illik a műfajhoz. Később kiderült, hogy ez tévedés, hisz nem vagyok igazán kaján, se kárörvendő, se gúnyolódó. De a név azért maradt, immár ötven éve.

– Életrajzából tudom, hogy túlélve az ukrajnai munkaszolgálatot, a háborús hányattatásokat, és 1945-ben már a Ludas Matyi címlapján jelent meg rajza.

– A háború végén Szegedre vetődtem, ott olvastam, hogy a Képzőművészeti Főiskola újra megnyitja kapuit, s egy új szatirikus lapot szerveznek a Blaha Lujza téren. Senkim és semmim nem volt, szüleim elpusztultak, elindultam hát Budapestre egy hátizsákkal és néhány gyenge rajzzal. Felvettek a főiskolára és külső munkatársként dolgozhattam a Ludas Matyinál. A Gábor Andor által indított lap jó iskola volt, nagyon sokat tanultam az idősebb mesterektől, például Gáspár Antaltól, Kassovitz Félixtől. Böngésztem a külföldi újságokat is, mert a koalíciós időkben még volt a standokon Punch, Paris Match.

– A főiskolán sem akármilyen gárda tanított akkor.

– Berény Róbert, Kmetty János, Koffán Károly, Rabinovszky Máriusz voltak a tanáraim, de a legjobb barátságban Cs. Szabó Lászlóval voltam, aki kitűnő kultúrtörténeti előadásokat tartott. Úgy képzeltem, hogy szatirikus mesterségbeli ismereteimet majd a főiskolán bővítem, de megint tévedtem, mert olyan mesterek előtt, mint Bernáth Aurél, akit Van Gőgnek neveztünk vagy Fényi Géza (mozaikjai okán ő a Padló Picasso nevet kapta) a karikatúra szót ki se volt szabad ejteni. Egy nap azért volt minden évben, amikor az egész főiskolát teleaggathattuk karikatúráinkkal. Ebben a csapatban volt többek között Gross Arnold és Mácsai István. Mindenesetre a főiskolán sok mindent megtanultam, ami segített átvészelni a következő éveket.

– Gondolom az ötvenes években nem volt könnyű helyzetben az a rajzoló, aki főként politikai, közéleti témákkal foglalkozott.

– A pártszigor kiterjedt a mi műfajunkra is. Megszüntették a Szabad száj és a Pesti Izé című szatirikus lapokat, a Ludas Matyi látszólag monopolhelyzetben volt, ám így lehetett közvetlenül felügyelni. A lap igyekezett jól szuperálni, de a termelési eredmények és pártkongresszusok illusztrálásával a hatalmon levők nem voltak megelégedve. Egy értekezleten Gádor Béla fel is kérte Rákosi Mátyást, hogy mondja el véleményét a szatirikus írók és rajzolók munkájáról. Erre ő ezt válaszolta: kés, villa, olló gyerek kezébe nem való...

– Az ilyen fenyegetően hangzó bölcsességek közepette hogyan lehetett megtartani az igényességet?

– Az ember teljesített persze kötelező feladatokat is, de például a pesti életképekkel sok mindent ki lehetett fejezni. Voltunk egy páran a szerkesztőségben, akik az erős politikai nyomás alatt próbáltunk a művészi elődök – Daumier, Hogarth, Manet – munkamódszerével élni. A műfaj elnevezése a caricare, azaz túlozni szóból ered. Egy nemcsak megrajzolt, de túlzóan elrajzolt kép gondolati, asszociációs lánca adja a szatíra támadó élét. Ezt az érintettek – főleg, ha elbizakodottak – sokszor későn ismerik fel. Politikai szolgálattételből vagy néhány, elektronikai eszközökkel elhúzott vonásból ma sem születik igazi karikatúra. Nem haragszom a terjedőben lévő módszerekre, csak azt szeretném, ha a bravúros technika mélyebb gondolatisággal társulna, még ha napi publicisztika, akkor is.

– Budapesti témájú karikatúráin látszik, hogy jól ismeri a város életét, visszásságait. Bosszúságain is átüt azonban a jó indulatú aggodalom, a szeretetteljes irónia.

– Időnként előzi a haragomat, ha rejtett összefüggésekkel, történelmi utalásokkal karakteres szituációkat tudok ábrázolni. A város nekem kifogyhatatlan témát ad. Amíg bírom, rajzolom. Néha azt mondják, hogy a régi karikatúráim ma is aktuálisak. Ez számomra lehet szerencse, Budapestre nézve viszont inkább szerencsétlenség. Nézze ezt a jó pár éve készült rajzot, amelynek a képaláírása így szól: „– Semmelweis úr, mi a véleménye a kórházakról? – Mosom kezeimet." Vagy akár a Kék Duna című képemet, ahol a szomorkás tekintetű Johann Strauss hegedűjén egy vízlépcső a vonó. Valaki azt mondta erről, hogy kitűnő vizuális meglepetés. Jólesett a dicséret, de sajnos azt is tudom, hogy ez maga a valóság.

Hámory Gabriella

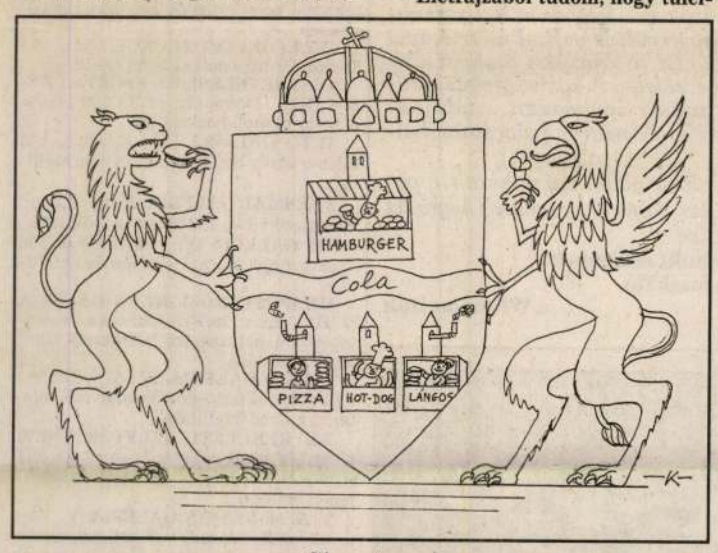

Címerterv

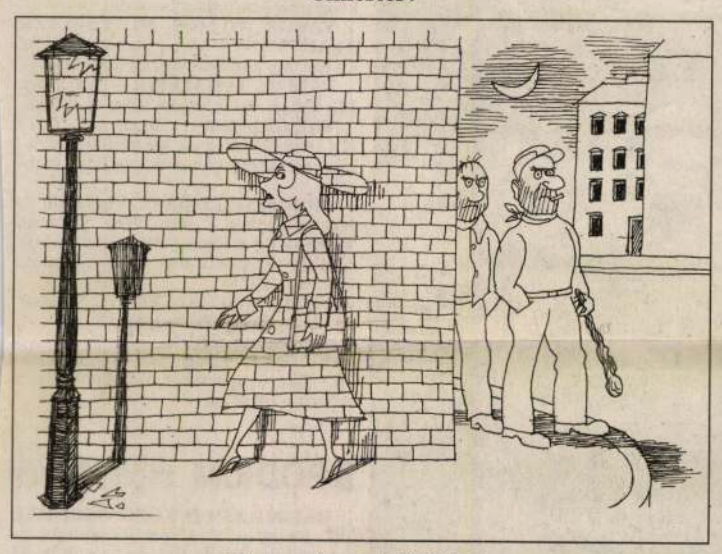

Biztonságos védőöltözet

Terjed a kulturális sivatag

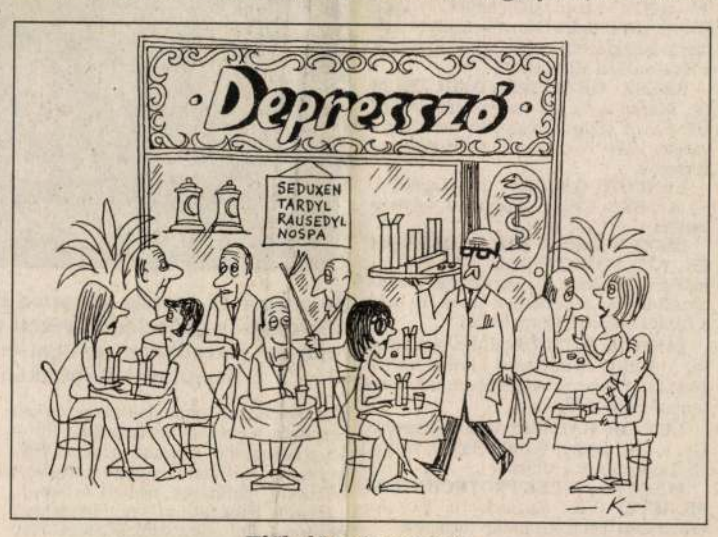

Előkelő gyógyszertár

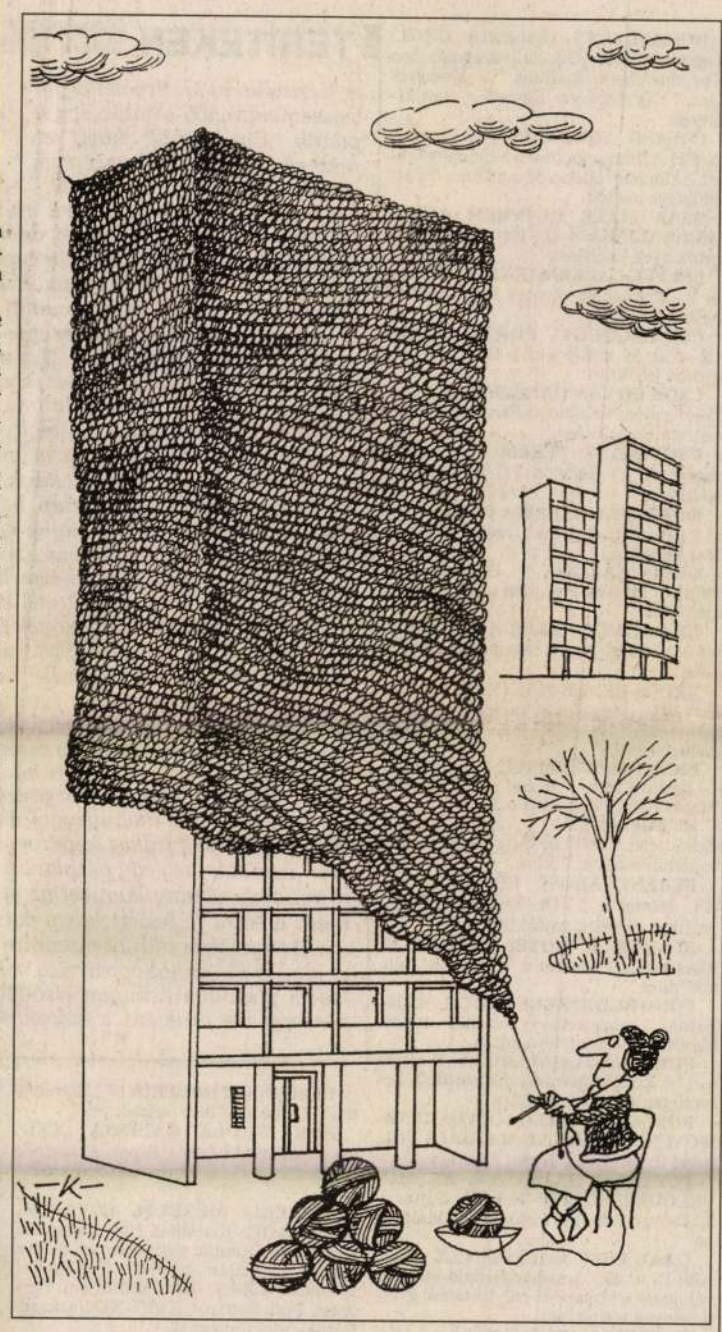

Fűtéstakarékosság

Ahová visszatérnek az emberek

Ide mindig visszajöhet – mondják búcsúszó helyett az Angyalföldi Ifjúsági Irodában. Nem is hiába. Egyre több a visszatérő vendég, időnként csak beszélgetni jönnek. Nyolc éve nyitották a Csanády utcai aluljáróban, idén már eddig jóval több mint tízezren jártak náluk.

Két tanácsadó szobában és egy nagyobb helyiségben fogadják a látogatókat, akik érkeznek is szépszámmal. Tavaly tizenhétezernél is többen keresték fel az irodát, idén augusztusig pedig több mint tízezren. A látogatók többsége közérdekű információkat és jogi tanácsokat kért, színház és koncertjegyeket vásárolt vagy egyszerűen csak beszélgetni szeretett volna valakivel. Az iroda bővítéséről, illetve egy felszíni – kétszáz négyzetméteres – helyiségbe költöztetéséről tavaly határozatott hozott a képviselő-testület, de ebből egyelőre nem lett semmi.

Az iroda egyik fő tevékenysége az információadás. A különféle sajtótermékek, szórólapok, műsorfüzetek, ajánlójegyzékek, cím-, és telefonlisták, prospektusok és reklámanyagok mindenki számára hozzáférhetőek. Megtalálhatók itt a kórházak, a rendőrkapitányságok, a gyógyszertárak, az egyesületek és az alapítványok címei és telefonszámai, és könyvkötők, cipészek, ruhakészítők, szerelők fellelhetőségéről is tájékozódhatnak a kíváncsiak. Úgyszintén olvashatók itt művelődésiház-programok, tanfolyamtoborzók és csereajánlatok.

A lelki gondokkal küzdő emberek azonnali segítséget akarnak, nem beutalókért rohangálni, időpontokat egyeztetni – állítják az itt dolgozók –, ezért afféle lelkisegítség-nyújtással is foglalkoznak. A testi, lelki ellazulást relaxációs technikák tanításával, autogén tréningek szervezésével is segítik. A szenvedélybetegségek kialakulását tanácsadással és tájékoztatással próbálják megelőzni. A kerület tizenegy középiskolájában és két általános iskolájában pedig hetente négyszer iskolapszichológusi feladatokat látnak el és mentálhigiénés szaktanácsadást tartanak. Tanárok és diákok egyaránt szívesen fogadják őket. Az óvodákban és iskolákban zajló szociális munka és családgondozás során elsősorban a beilleszkedési zavarok, a csavargás, az erőszakos megnyilvánulások feloldásához kérnek segítséget. A szociális munkások gyakran találkoznak gondozatlan, éhes és rendszeresen vert gyerekekkel. A szülők tájékozatásán, segítésén túl – ha elkerülhetetlen – kérik a gyerek hetes óvodában, nevelőintézetben történő elhelyezését.

Közkedvelt szolgáltatásuk az ingyenes vérnyomásmérés, valamint a jogi és pályaválasztási tanácsadás. Az iroda Vízöntő klubjában rendszeresen szerveznek nyelvtanfolyamokat, szakköröket, táborokat és részt vesznek a kerületi rendezvényeken is. A képviselő-testület legutóbbi ülésén az iroda működését sikeresnek és folytatásra érdemesnek ítélte.

Sz. A. A.

HANGVERSENYEK

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) 13-án 19 órától az ausztriai Capella Leopoldina (Graz) koncertje. Előadók: Petrizo Ficardi, Alessandro Ciccolini (hegedű), Jörg Zwicker (gordonka), Alexander Weimann (csembaló). Műsoron osztrák barokk egyházi zene.

KORONA PÓDIUM (I., Dísz tér 16.) 12-én Maria Callas élete (miniopera). Szereplők: Pitti Katalin, Miller Lajos, Mikes Lilla. Zongorán kísér: Péter Szabó Anikó.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 12-én 20 órakor a középeurópai régizene fesztivál nyitóhangversenye. A Capella Savaria (vezényel: Németh Pál) és a Debreceni Kodály Kórus (karigazgató: Kamp Salamon) hangversenye. Műsoron az Eszterházy-udvar egyházi zenéje, Werner, Haydn, Esterházy Pál művei.

OROSZ KULTURÁLIS KÖZPONT (VI., Andrássy út 120.) 14-én 18 órától Varázslatos Dél-Szibéria – Kanalas Éva népdalénekes zenés útibeszámolója. Közreműködik a Hungarus Moldaviensis Trió (Bravich Iván, Orczy Géza, Kanalas Éva).

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 13-án 19.30-tól a Miskolci Szimfónikus Zenekar és a Magyar Állami Énekkar hangversenye. Vezényel: Antal Mátyás. Közreműködik: Isabelle Oehmichen (zongora), Bátori Éva, Molnár András (ének). Műsoron Debussy, Saint-Saens, Orbán György művei.

AZ 1100. ÉV

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) Huszárok – egy könnyűlovas csapatnem évszázadai. Katonaiskolák az ezeréves iskolatörténetben.

IKARUS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XVI., Margit u. 2.) 150 éves a magyar vasút modellje.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) Száz éve és ma – közlekedéstörténeti kiállítás. 150 éves a magyar vasút.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓ-IPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4.) Vendégváró Budapest című kiállítás. A múzeum hétfőn és kedden zárva tart.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (I., Budavári Palota, F épület) Kincs, műkincs, közkincs című kiállítás.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Egészségügy a dualizmus korában.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa György út 3.) Finn, észt és magyar tradicionális sportok és népi játékok című kiállítás.

TÁRLATOLGATÓ

ADY-EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4–6.) Ady Endre otthona.

ALBERTFALVI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (XI., Pentele u. 8.) Albertfalva és környéke 1896-ban. Köszöntjük a 80 éves Simándy Józsefet. Faragó Krisztina népi kosárfonó és kézműves munkái.

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában.

BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUM (XII., Stromfeld A. u. 16.) 100 éves a Vígszínház.

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BERZSENYI DÁNIEL ÁLTALÁNOS ISKOLA (XIX., Berzsenyi u. 8.) Fejezetek Kispest oktatástörténetéből.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) Magyarország és a világ postabélyegei. 1100 év bélyegképeken.

BIBLICAL WORLD GALÉRIA (VII., Wesselényi u. 13.) Zádor István festőművész 1927-ben készült jeruzsálemi rézkarcainak kiállítása.

BOCSKAI GALÉRIA (XI., Bocskai u. 47–49.) Ludman Mihály festményei.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, -vázák.

BUDAPEST ART STÚDIÓ ALAPÍTVÁNY KIÁLLÍTÓTERME (III., Fő tér 1.) Pogár Olivér alkotóművész fából készült szobrainak kiállítása.

BUDAPEST BÁBSZÍNHÁZ BLATTNER GALÉRIÁJA (VI., Andrássy út 69.) Bródy Vera életmű-kiállítása.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása.

BUDAPEST HILTON (I., Hess András tér 1–3.) Fekete László kerámiaszobrainak kiállítása.

BUDATÉTÉNY GALÉRIA (XXII., Nagytétényi út 35.) Millecentenáriumi képzőművészeti kiállítás. A Mészáros László Képzőművész Egyesület éves kiállítása.

CONTRA AQUINCUM (V., Március 15. tér) A Pannonia limes védelmére épített Aquincum ellenerődje a Duna ősi átkelőhelye mellett.

CSÁK MÁTÉ MŰTEREM AKVARELLGALÉRIÁJA (I., Úri u. 42.) Vízfestmények kiállítása.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) Szemadám György képzőművész kiállítása.

CSILLAGHEGYI PINCEGALÉRIA (III., Mátyás király út 13–15.) Kollektív kortárs kiállítás.

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA (V., Váci u. 25.) Börzsönyi-Kollarits Ferenc festőművész emlékkiállítása.

CSONTVÁRY TEREM (V., Vörösmarty tér 1.) Gerzson Pál festőművész kiállítása.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Horváth Márton üvegtervező művész kiállítása.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Barabás Márton Festetlen szobrok című kiállítása.

EL KALÁSZI GALÉRIA (III., Dereglye u. 1.) Varga Ágnes festőművész kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthori u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Epress-gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsár dioráma.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Berlin – Mitte (tizenöt német művész Birkás Ákos válogatásában).

EURÓPA-HÁZ (Margit-sziget) Grünczeisz László és Debreczeni Zoltán festőművészek kiállítása.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT (IX., Mester u. 5.) Dr. Szemenyei Klára grafikai- és festménykiállítása.

FLAMENCO HOTEL MINIGALÉRIÁJA (XI., Tas vezér u. 7.) Balassa Júlia kiállítása.

FONÓ BUDAI ZENEHÁZ (XI., Sztregova u. 3.) Szövevényes történet – textilkiállítás B. J. születésnapjára.

FORTUNA 11 GALÉRIA (I., Fortuna u. 11.) Képzőművészeti alkotások, a herendi majolika bemutatása.

FŐRDŐS LÁSZLÓ ÖTVÖS-IPARMŰVÉSZ MŰHELYGALÉRIÁJA (III., Bécsi út 81.) Kótai József kiállítása.

FŐVÁROSI GÁZMŰVEK RT. MŰVELŐDÉSI KÖZPONTJA (III., Sújtás u. 3.) Csurgó Erzsébet festőművész kiállítása.

GAÁL IMRE GALÉRIA (XX., Kossuth L. u. 39.) A századforduló világa – válogatás a budapesti helytörténeti gyűjtemények anyagából.

GALERIA 56 (V., Falk Miksa u. 7.) Sol Lewitt Wall Drawings című kállítása.

GALERIE BLITZ (V., Falk Miksa u. 30.) Weiler Péter Premier című kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézifegyverek története. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. Magyar Aero Múzeum, Oshawa, Ontario, Kanada. A Magyar Királyi Honvédség, 1922–1945. Katonák, várak, fegyverek (vármakett, XV. század). A hadak története Magyarországon, 896–1686. Buda vára a miénk – emlékkiállítás Budavár 1849. május 21-i visszavételére. Szervátiusz Jenő szobrászművész emlékkiállítása. Buda Elíberate.

HOME GALÉRIA (II., Csévi út 7/B) Naplemente – Indonéz tájképek, életképek textilen.

HUNYADI MÁTYÁS ÁLTALÁNOS ISKOLA (XIII., Karikás Frigyes u. 3.) Az Aulart Iskolagaléria jelenti: Patchwork-kiállítás.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. Gross Arnold kiállítása. Szecesszió – a XX. század hajnala. 100 éves az Iparművészeti Múzeum épülete.

JÁTÉKSZÍN (VI., Teréz krt. 48.) Mgr. Art. Szilágyi Péter akadémikus festőművész kiállítása.

JÓKAI-EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.) Jókai Mór-emlékszoba.

JÓZSEF ATTILA-EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

JÓZSEF ATTILA MŰVÉSZETI CENTRUM (VIII., Köztársaság tér 26.) Cigány festők kiállítása.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., Nap u. 1.) Fotódokumentációs kiállítás – 1956. október 23. 40 éves évfordulója tiszteletére.

KÁROLYI-PALOTA (V., Károlyi M. u. 16.) Horst Janssen grafikai kiállítása a Hamburg Budapesten '96 kulturális napok keretében.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága.

KELENVÖLGYI ISKOLAGALÉRIA (XI., Kecskeméti József u. 14.) Ács Ferenc faragó és Kovács Ágoston fafaragó, türelemüveg-készítő kiállítása.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Kádár Tibor festményei.

KÉK ISKOLA GALÉRIA (XXI., Szent László u. 84.) Sipos Endre és Szkotniczky Péter festőművészek kiállítása.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Pest-budai nyomdák a XVIII–XIX. században. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok.

KISPESTI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (XIX., Fő u. 38.) A községgé szerveződéstől Nagy-Budapest létrejöttéig (1871–1950).

KISPESTI VIGADÓ (XIX., Fő u. 22.) Lukács János festő-, grafikusművész kiállítása.

KODÁLY ZOLTÁN-EMLÉKMÚZEUM ÉS -ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Engel Tevan István grafikus és festőművész kiállítása.

KOSZTOLÁNYI KULTURÁLIS KÖZPONT (IX., Török Pál u. 3.) Brauer Ildikó iparművész-grafikus grafikái.

KÖRMENDI GALÉRIA (II., Nagybányai út 25.) Tölg Molnár Zoltán festőművész kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) A közúti közlekedés története. A városi közlekedés története. 100 éves a magyar autóközlekedés. 100 éves a magyar állami hajózás. Szellemi tulajdon – nemzetközi kiállítás. Genius '96 – a XXI. század találmányai, a világ a következő évszázadban (nemzetközi ifjúsági rajzkiállítás). 100 éve alapították a Közlekedési Múzeumot.

KRESZ GÉZA MENTŐMÚZEUM (V., Markó u. 22.) A magyar mentésügy 100 éve. A világ legnagyobb mentőszervezetei 1244-től napjainkig. Titanic-emléksarok.

LÁNCHÍD GALÉRIA (I., Lánchíd u. 5.) Kis-Kéry Csilla iparművész selyemkendői.

LISZT FERENC EMLÉKMÚZEUM ÉS KUTATÓKÖZPONT (VI., Vörösmarty u. 35.) Liszt Ferenc egykori berendezett lakása a Zeneakadémián. 10 éves a Liszt Ferenc Emlékmúzeum.

LUDWIG MÚZEUM (Budavári palota, A épület) Nemzetközi kortárs művészet. Jan Fabre installációja. A művészeten túl című kiállítás.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedűs Gy. u. 24.) Iványi Katalin képei, rajzai. Ifj. Durkó Zsolt grafikái.

MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI MÚZEUM (VII., Kazinczy u. 21.) Az erősáramú elektrotechnika története.

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY SZÉKHÁZA (I., Szentháromság tér 6.) Kesztyűs Ferenc grafikus- és festőművész kiállítása.

MAGYAR NEMZETI BANK BANK-

TERÍTÉKEN

Mérlegelés

A Mérleg utcai Mérleg vendéglő legszembetűnőbb sajátossága a piszok. Úgy tűnik, hogy ez részben megfontolt koncepció, részben azonban a merő véletlen következménye: egyszerű műhiba, amit nevezzünk nemtörődömségnek, de leginkább talán lustaságnak. Hogy mi is a koncepció, azaz, hogy mennyit terveztek előre a piszokból a tulajdonosok, nos ez nehezen megmondható. De az szinte bizonyos, hogy egy kifőzde és egy kiskocsma hibridjét igyekeztek létrehozni. Egy amolyan barátságos, fesztelen hely járhatott az eszükben. Semmi elegancia, semmi formalitás, csak funkcionális tárgyak, masszív asztalok, amelyeken enni lehet, egyszerű székek, amelyeken meg ülni, fekete tábla a napi ajánlatoknak, rajta krétával az ételek, rövid, de vonzó étlap, halvány franciás tónussal. Eszünk, fiúk, lányok és iszunk hozzá egy kicsit. Hát nem erről van szó? Ez eddig nagyon rokonszenves. Van tojásos lecsó meg főzelék, de néhány bonyolultabb étel is és sok ígéretes előétel. Végül is egy vendéglőnek ez a lényege.

De mintha a tulajdonosok túlságosan megörültek volna az alapötletnek: hátradőltek – és úgy maradtak. Arra még futotta energiáikból, hogy a konyha bejárata elé odahúzzanak egy nagy hűtőszekrényt meg egy csúnya, zöld tálalót, valami drapériát is dobtak rájuk. Ez lett a paraván, emögött járnak ki-be a pincérek. A négyzetes neonokat pelenkaanyaggal álcázták, formás kis lottyadt bugyrokat képezve ezáltal a plafonon. Betoltak még egy pácolatlan faállványt, arra rátettek néhány könyvet az otthonosság kedvéért, a falra felfestettek egy vacsorázó társaságot. Ennyi. Nem tudjuk mikor történt mindez, de az elmúlt idő ahhoz éppen elég volt, hogy a pelenkák a plafonon csúnyán elsötétedjenek, vastag por lepjen be mindent, a radiátort és a ventilátort is. Elég volt az idő ahhoz, hogy a fal gusztustalanul elkoszosodjon és a papírernyős asztali lámpákra jókora zsírfoltok fröccsenjenek. A WC-ről most szó se essék. A Mérleg vendéglőnek összességében olyan hatása van, mintha soha nem takarítanák, és ez egy étterem esetében meglehetősen megrendítő jellegzetesség.

A koncepcióhoz vélhetőleg egy megbízható, sőt csaknem mesteri konyha is tartozhatott hajdanán. Tapasztalataink szerint ebből mostanra a következő maradt: lehűtött almakompótra emlékeztető gyümölcsleves, viszonylag jól sikerült francia paradicsomleves, hevenyészetten felmelegítve, jellegtelen hortobágyi húsospalacsinta és a ritkaságszámba menő padlizsánkrém, a vineta pirítással, előételnek. Ez utóbbi önmagában elég lehetne, hogy az ember a kosz ellenére is visszajárjon ide. Elég lehetne, ha elég jó lenne. De nem az. Csak a fűszerek hiányoznak belőle, no meg a fantázia. A másik igazán egyedi étel, a fehérboros, tárkonyos bríz sem siet a hely segítségére. A borjúmirigyből készült igazi ínyencség átváltozott száraz, túl pikánsra fűszerezett rutinétellé, ráadásul ehetetlenül elsózott főtt burgonyával hozzák ki. A Mérleg vendéglőben a legextravagánsabb étel az egyszerű kis sajttal és szilvával töltött pulykamell. Ez a szutykos szolgálólány megmenti a hely becsületét. A közhelyfogás kitűnőre sikerült, de sajnos ugyanazzal a túlsózott burgonyával érkezik. A mákos palacsinta halvány lezárás.

A Mérleg vendéglő az öblítő ízű poharak, a por és a múlófélben lévő konyhaművészeti képzelet szomorú emlékműve.

Konyha: porba hullt remények
Kiszolgálás: poroszkáló

a Witmann fiúk

November 15-ig még látható a Francia Intézetben (I., Fő u. 17.) A szabadság győzelemre vezeti a népet! című kiállítás, mely az 1956-os forradalom nyugat-európai visszhangját igyekszik bemutatni. Képünkön Erich Lessing fotója

RÁTZ STÚDIÓGALÉRIA (VII., Madách I. u. 3.) Kortárs magyar képzőművészek műalkotásainak kiállítása (vasárnap és hétfőn zárva). Barry Parker szobrászművész (USA) kiállítása.

SCH-GALÉRIA (XII., Böszörményi út 3/D) Kortárs művészek alkotásai (Szász Endre, Deák B. Ferenc, Szegvári Péter, Radnai József, Mág Tamás), régi képek, Morvay Zsuzsa-kerámiák, ajándéktárgyak, képkeretezés.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafikák, szobrok. A műterem előzetes telefonbejelentésre látogatható (395-5143).

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Régi képtár. Barokk szoborgyűjtemény. XIX. századi gyűjtemény. XX. századi gyűjtemény. Flamand kiállítás. Régi spanyol festészet. Egyiptomi kiállítás. Schickedanz Albert építőművész emlékkiállítása.

SZOBORPARKMÚZEUM (XXII., Balatoni út–Szabadkai utca sarok) A többtonnás szocializmus.

TÁMASZPONT GALÉRIA (VII., Wesselényi u. 21.) Mesterek és tanítványok – 1100 éve Európában.

TECHNIKATÖRTÉNETI MTV-GYŰJTEMÉNY (IX., Lenhossék u. 35.) A televízió négy évtizede képekben és gépekben.

TELEFÓNIAMÚZEUM (I., Úri u. 49.) Távközlés-történeti állandó kiállítás.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 3.) 100 éves a magyar olimpiai mozgalom.

TETŐ GALÉRIA (XI., Ecsed u. 13.) Strissowszky Szilárd festőművész kiállítása.

THERMÁL GALÉRIA (Margit-sziget) Thuránszky Éva festőművész kiállítása.

TM GALÉRIA (V., Fehérhajó u. 10.) Szentgyörgyi Kornél festőművész kiállítása.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) A Galéria millecentenáriumi pályázatára beérkezett alkotások kiállítása.

ÚJPEST GALÉRIA (IV., Árpád út 66.) Petőcz Lajos festő-grafikusművész, rajztanár életmű-kiállítása.

XI. KERÜLETI HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS (XI., Erőmű u. 4.) A kerület régészeti, építészeti, ipari és repüléstörténeti emlékei.

V. A. M. DESIGN GALÉRIA (V., Váci u. 62.) XX. századi nemzetközi design gyűjteményes kollekció kortárs magyar képzőművészek alkotásaival.

VARGA VILMOS MŰVÉSZETEK ALAPÍTVÁNYA (XII., Szanatórium u. 4.) Kortárs képzőművészeti kiállítás.

VÁRFOK 14 GALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Ujházi Péter festőművész kiállítása.

VÁR GALÉRIA (I., Táncsics M. u. 17.) XX. századi magyar és külföldi, valamint kortárs festmények, grafikák, szobrok.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Martos Katalin – Sotto Voce, Sóváradi Valéria – Ég és föld között (installáció) és Székelyi Kati Átiratok című kiállítása. Szürenon 69-96.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Milos Boda (Pozsony) kiállítása.

ZÁSZLÓMÚZEUM (VIII., Szigony u. 39.) Földünk országainak címerei, zászlói, jelképei (pénteken és szombaton a múzeum zárva tart).

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 12-én 19 órától Az államon kívül nincs élet, de ha van is, az nem igazi – Gombár Csaba politológus előadása. 13-án 18 órától Az imák világa – Dr. Schöner Alfréd előadása. 19 órától Sajtóklubneves újságírók tallóznak a napi lapokból.

RÁTKAI MÁRTON KLUB (VI., Városligeti fasor 38.) 12-én 18 órától Reflektorfényben: a földönkívüliek. Vendég: Hargitay Károly (ufószakértő), Pusztay Sándor (újságíró, ufókatonai szakértő). Szerkesztő-riporter: Szigethy Emma.

STÚDIÓ „K" SZÍNHÁZ ÉS TEAHÁZ (IX., Mátyás u. 9.) 13-án 19.30-tól Egy ember titkai – Komoróczy Géza a megváltókról. 14-én Kortárs kamarazenei klub – Grencsó Kollektíva és vendége.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 13-án Nosztalgia táncest. 14-én Tolcsvay-klub.

BM DUNA-PALOTA (V., Zrínyi u. 5.) 13-án Trio Ragtime – nosztalgiaklub. 14-én Lucky Boys Dixieland Band-koncert.

FERENCVÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (IX., Haller u. 27.) 13-án Nemzetiségi táncház a Falkafolk zenekarral.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI.,

gi Múzeum 11 állandó kiállítás keretében bemutatja a magyar mezőgazdaság történetét az őskortól napjainkig. A növénytermesztés és állattenyésztés történetét bemutató kiállítások mellett erdészeti, vadászati, halászati, valamint természetvédelmi kiállítások várják a látogatókat. 100 éves a Magyar Mezőgazdasági Múzeum. Élet egy középkori faluban.

MISSIONART & HAAS GALÉRIA (V., Falk Miksa u. 13. fszt. 2.) Nagybánya centenáriuma – válogatás a művésztelte. Ősvilági lábnyomok. A magyar földtan története. Lechner Ödön-emlékkiállítás.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics M. u. 1.) Wendingen holland építészeti és társművészeti folyóirat 1918–1931. Az emlékezet kövei – Péterfy László és Sarudi Sebestyén József kiállítása.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÖNTÖDEI MÚZEUMA (II., Bem J. u. 20.) Vas[illegible]művészeti emlékeink, 1880–1910.

KAJÁN TIBOR

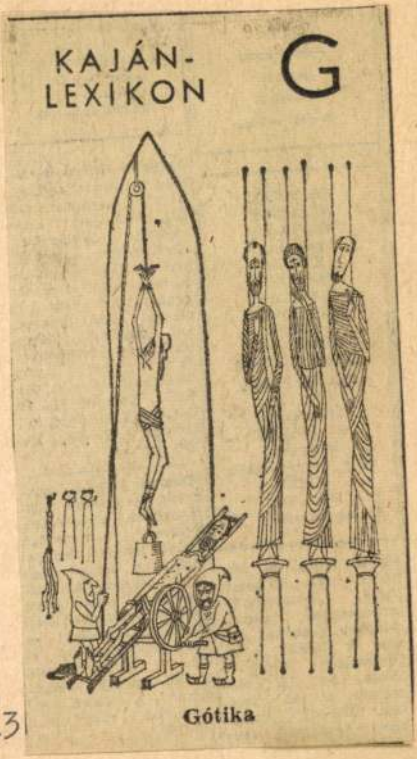

Magyar Hirlap 1975/236/13

Kajan Tibor, karikaturista

KAJÁN

ESIK!

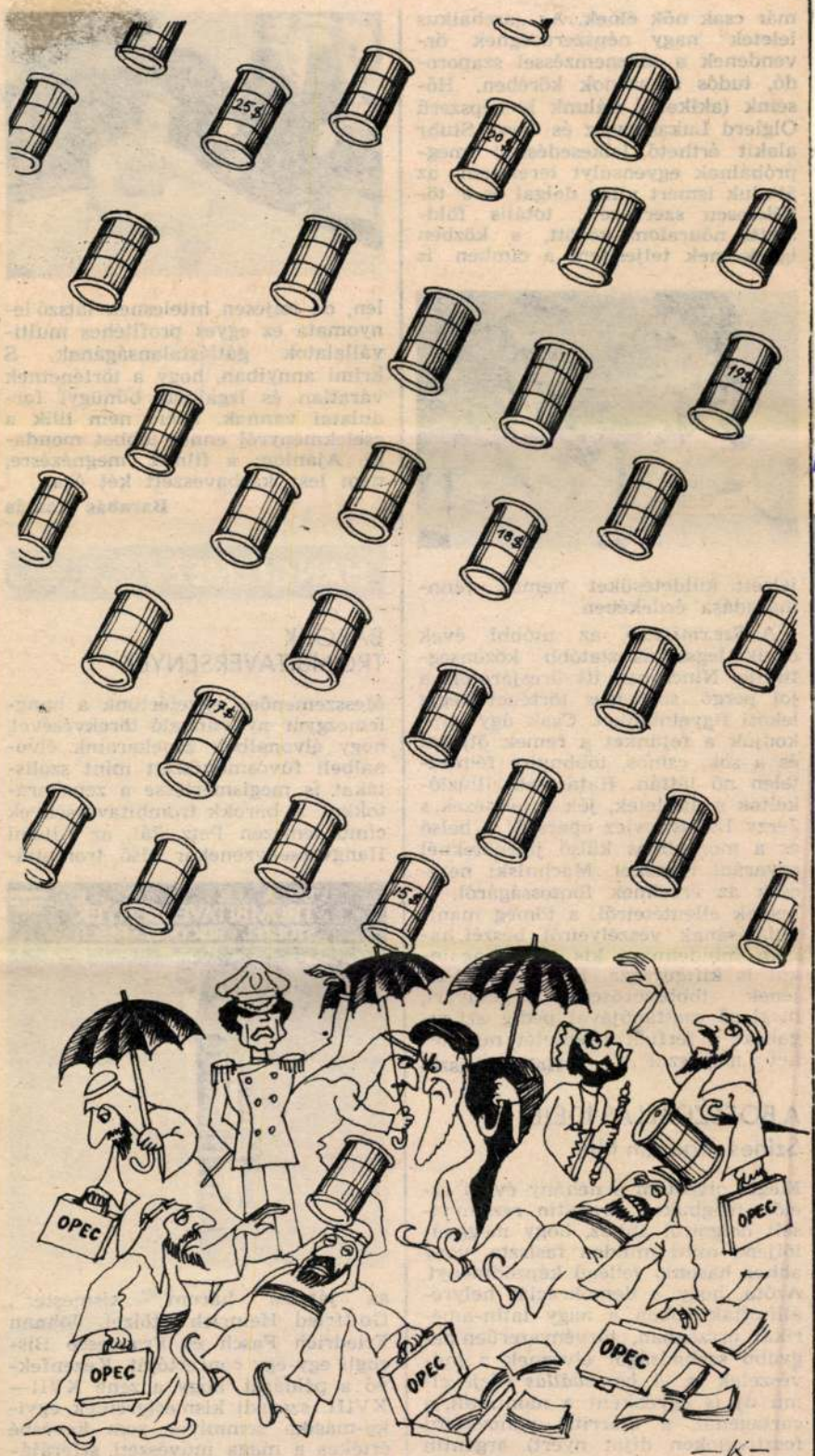

jelzett küldetésüket nemük fennmaradása érdekében.

A *Szexmisszió* az utóbbi évek egyik legszórakoztatóbb közönségfilmje. Nincsenek itt üresjáratok, a jól pergő, szellemes történet végig leköti figyelmünket. Csak úgy kapkodjuk a fejünket a remek ötletek és a sok, csinos, többnyire félmeztelen nő láttán. Hatásosak, illúziókeltők a díszletek, jók a jelmezek, s Jerzy Lukaszewicz operatőr a belső és a mozgalmas külső jeleneteknél egyaránt remekel. Machulski nemcsak az érzelmek fontosságáról, a nemek ellentéteiről, a tömeg manipulálásának veszélyeiről beszél, hanem mindennapi kis gyarlóságainkat is kifigurázza. Humoros sci-fijének többszörösen megcsavart, meglepő csattanójával pedig azt sugallja: a férfiak jelenlétét nem lehet „megúszni". **Hollós László**

A BOSSZÚÁLLÁS IDEJE
Színes argentin film

Eleget olvastam a néhány évvel ezelőtt megbukott argentin rezsim viselt dolgairól ahhoz, hogy meggyűlöljem, mint minden fasiszta, vagy ahhoz hasonló jellegű képződményt. Azóta, hogy a demokráciát helyreállították ebben a nagy latin-amerikai országban, törvényszerűen nagyobb szabadságot élveznek a művészetek is. *A bosszúállás ideje* című új (s egyébként a montreali, a cartagenai, a biarritzi nemzetközi fesztiválokon díjat nyert) argentin film is ezt a demokratikusabb

HANGLEMEZ

BAROKK TROMBITAVERSENYEK

Messzemenően egyetértünk a hanglemezgyár nyilvánvaló törekvésével, hogy élvonalbeli zenekaraink élvonalbeli fúvósművészeit mint szólistákat is megismertesse a zenebarátokkal. A barokk trombitaversenyek című lemezen Petz Pál, az Állami Hangversenyzenekar első trombitá-

sa játssza három „kismester", Gottfried Heinrich Stölzel, Johann Friedrich Fasch és Francesco Biscogli egy-egy concertóját. Kézenfekvő a példázat, hogy a zene XVII—XVIII. századi kismestereinek egyike-másika semmivel sem kevésbé értékes a maga művészeti szférájában, mint például a reneszánsz kép-

1021

Sorsok kerestetne

Ezzel a címmel kezdtük el a szabadulás utáni első hetekben napokban készült fényképek k sét. Most, folytatva a sorozato lencedszer tesszük fel a kérdés

Milyen sorsok rejtőznek a k mögött?

Mi történt a szereplőkkel?

A Tükör kéri mindazokat, felismerik önmagukat, hozz tozóikat vagy ismerőseiket, írj szerkesztőségünkbe, hogy mu társaink meglátogathassák a lentkezőket, s hírt adhassanak ról, hogyan alakult életük az e húsz esztendőben.

Keressük az első szabad Május elseje felvonulóit

Keressük az üzemi bizottsá választásra készülő csepelieket

A Sorsok keresté nek sorozat képe a Legújabbkori Tö téneti Múzeum b csátotta rendelk zésünkre.

Keres a Budapest élen h Dunaföldvária

VÁLLALATI JELMEZBÁL

MAI TÉMÁK

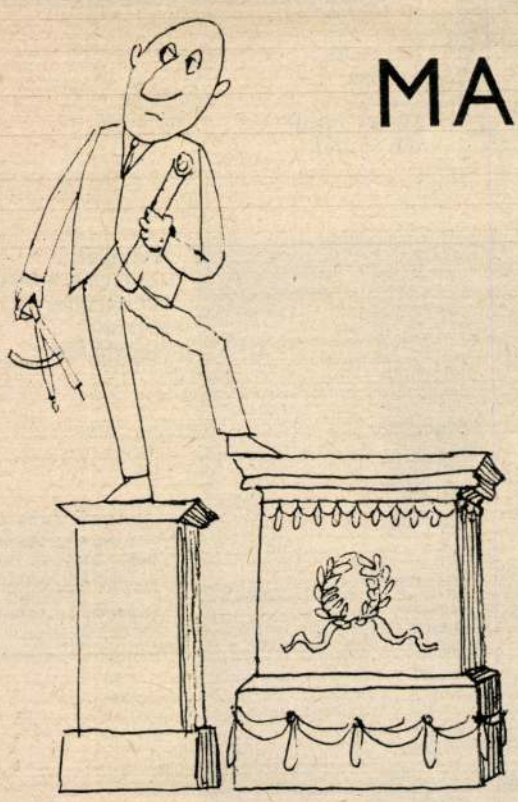

MÁSODÁLLÁS

A TITKÁRNŐ

VÁNDORMADARAK

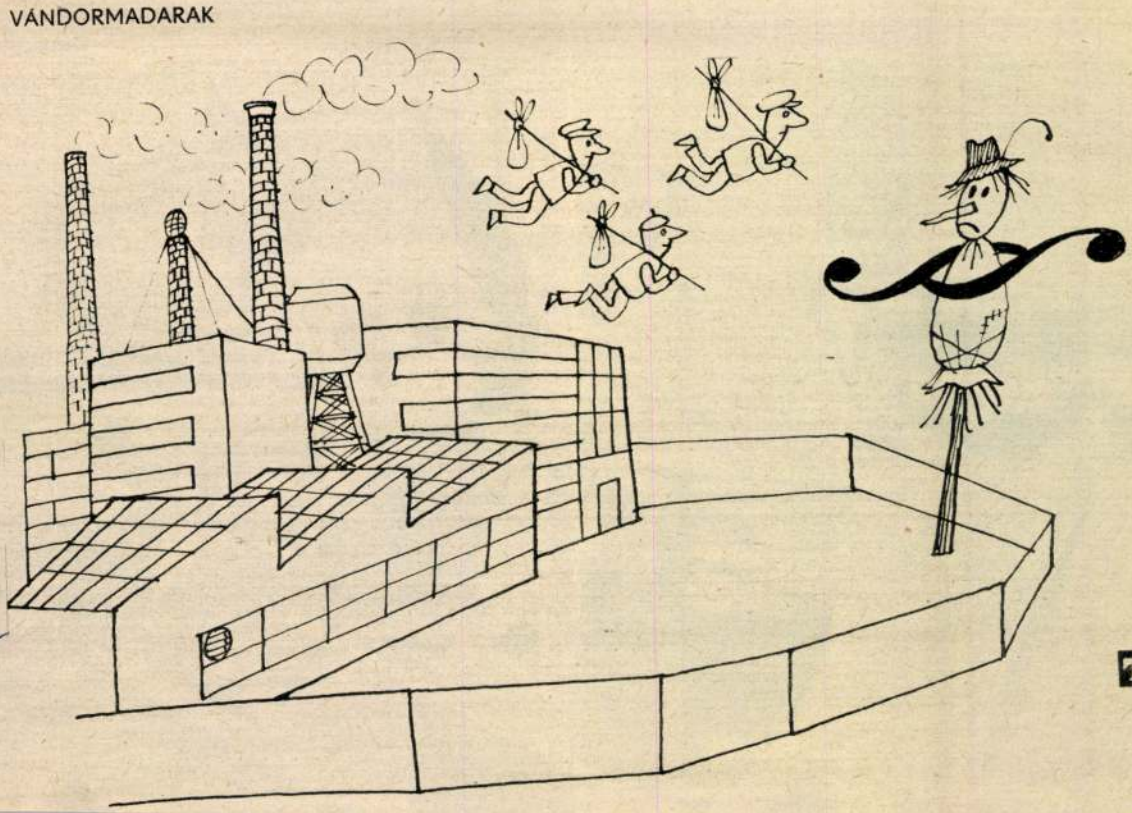

Karriert

Ezen a fényképen az újságíró fölismerte önmagát. Ott áll a két kocsi között az ütközőn, indul a VIII. kerületi madiszosokkal Tatabányára, három hónap rohammunkára.

A »széncsata«, a »híd-csata« és más csaták éltettek akkor sok fiatal kommunistát.

A Tükör-ben megjelent képek szereplői közül már többen megszólaltak. Az újságíró nem szokott önmagáról riportot írni. De ott ültek azon a vonaton a VIII-ik kerületi Madisz más tagjai is. Szóljon hát a krónika róluk.

Az emlékezet húsz év után ki-kihagy, és a bányászbrigád egykori tagjai közül nem mindenkivel sikerült találkoznom. *Csorba* Sanyi most a Magyar Nemzeti Bank osztályvezetője. *Bencs* Zoli százados. *Timár* Imre valahol az autókereskedelemben dolgozik. *Budai* Feri, úgy tudom a milánói kereskedelmi kirendeltség vezetője. *Lukács* Frédi szintén újságíró lett. Ez pedig Bundzsi. Az igazi nevét mindezideig nem ismertem, de tudtam róla, hogy a Belkereskedelmi Szállítási Vállalat egyik butorszállító brigádjának vezetője. Talán három éve találkoztam az egyik VIII-as ifivel, ő mondta, hogy Bundzsiék költöztették.

Voltak aztán olyan tagjai a VIII-as Madisznak, akiknek a nevét ma az egész ország ismeri. *Fejér* Klára (regénye a Tenger, rólunk szól). *Szinetár* Miklós (a Háromgarasos opera jelmezei nagyon emlékeztetnek régi önmagunkra, mi is úgy festetettünk, mint a színpadi koldus-céh.) *Békés* Itala is mintha jobb ruhákat hordana az utóbbi időben, mint amikor a kulturcsoportunkban szerepelt — két testvérével együtt.

Szerteszaladtak az életutak. *Ságvári* Ági doktor lett, tudományos kutató. *Vasecz* Piroska a Művelődésügyi Minisztériumban dolgozik. *Bolgár* Jóska pedig — milyen szép dekorációs betűket rajzolt a plakátokra! — Munkácsy- és VIT-díjas festőművész. *Ligeti* Rudi alezredesi váll-lapja mögött a haditudományok kandidátusa cím is meghúzódik. Régi emlékeinket volt tagtársunk, *Gerelyes* Ede gyűjtögeti, hivatalból is: a Legújabbkori Történeti Múzeum főigazgatója, immáron életének dokumentumai is múzeumi tárgyak. Hiszen régi felvételeink — köztük a Tükörben közölt vasúti kép, régi emléklapjaink a széncsatáról és a Kossuth híd felépítéséről, az első 1945-ös Madisz tagkönyvek, mind-mind múzeumba kerültek.

HAGYATÉK

lágháborúra vagy a világbékére vonatkozott, bármily nyelvű iratot, mely más nemzetet becsmérelt, vagy a gyermek lelkébe gyűlöletet igyekezett beoltani más nemzetek iránt. Röpcédulákat választási mozgalmakról. Tilos nyomtatványokat és illusztrációkat. A társadalom átalakításán dolgozó emberek autogramjait és kéziratait. Ábrázolásokat katonasírokról, hadiérmeket és -jelentéseket, sapkarózsákat, katonanótákat, háborús vicceket.

Schima gyűjtőszenvedélye nem volt öncélú. Mint a Martos Ferenccel folytatott levelezés bizonyítja, célja a *Vengom* könyv létrehozása volt. Ez az eszperantó szó magyarul *BOSZSZÚ*-t jelent. A világ legkolosszálisabb méretű könyve lett volna. Ihletését két ötágú csillag: az eszperantó zöldje és a munkásosztály vöröse jelzi. Agitációs és propagandaeszköznek szánta a béke és a haladás érdekében.

Az 1920-as évek elejéről és közepéről páratlan karikatúra- és fotómontázs-gyűjteményt hagyott hátra. A hazai és külföldi politikai élet minden eseményére és rezdülésére érzékenyen reagált. A frankhamisítási botrány Zadravetz atya pompás gúnyképének megalkotására készteti. A konszolidációt Bethlen illusztrálja, mint kulcs a reakció zárában. Egy korábbi kiadású, nagyméretű, és későbbi kisebb tízkoronást egymás alá ragaszt, s a kommentár: »így zsugorodik a dolgozók életszínvonala«. 1925 május — a bolgár forradalom összeomlása: »Bulgáriában minden csendes« feliratú kép — vértengerben kard. Egy fotómontázs a magyar trónra aspiráló Habsburg Ottóról: az önjelölt, szentimentális gyermek képét összevágja egy olyan dokumentummal, ami azt mutatja, hogyan akarta a »kedves rokon«, Ferenc Ferdinánd négy részre daraboltatni Magyarországot.

Sajnos, további politikai állásfoglalásai nem ilyen rokonszenvesek. Éppen az olasz út után kezd jobb felé kacsintgatni, s csak az 1944. március 19-i megszállás ébreszti újra igazi nemzeti érdekeinkre. Az idős ember a felszabadulás után sem tud azonosulni fiatalkori eszményeivel.

Az életmű kiáltó politikai ellentmondásossága levon ugyan a művész emberi értékéből, a dokumentumok tudományos érdekességét azonban nem csorbítja. Bizonyára lesz, aki kibányássza belőlük, ami maradandó érték.

N. SÁNDOR LÁSZLÓ

Fotó: FARKAS TAMÁS

csinált a VIII-as Madisz

Március 6-án húszéves találkozóra jöttünk össze a Budapesti Népfront Klubjában. *Kovács* Gyuri, a »Fogas« — — most a Népfront kulturosa —, ismét titkári beszámolót tartott, és a szokásoknak engedve, újra leszavaztuk.

»Akkor« és »Most« fejlécű kérdőíveket töltöttünk ki. A *nyolcvanhat* kis papírlapon keresem a sorokat. Az »Akkor« rovatokban, a régiekben: »nőtlen«, »hat elemi«, »segédmunkás«. Az 1945-ös lakás-, kitüntetés-, vagyoni helyzetrovat üres. A legtöbben a szüleinknél laktunk, az inflációs időkben összes vagyonunk egy rend ócska ruha volt, és lelkes hit a jövőben.

A »Most«-rovat: »főiskolai végzettség«, »egy-két gyermek«, »két-három kitüntetés«. Bundzsiról — a kérdőív alapján — kiderült, hogy *Böcher* Józsefnek hívják és »Kiváló dolgozó.«

»Akkor« tizenkilencnek volt középiskolai végzettsége (köztük négy lánynak, a többinek nyolc elemi, vagy még annyi sem. Ma tizenkettőnek van középiskolai végzettsége. De közben ötvenkilencen egyetemi diplomát szereztek, közülük huszonhárom lány. Két diplomája van három fiúnak, és és két lánynak. Egy fiú, egy lány kandidátus. Csak hatan rekedtek meg a négy középiskolánál.

Négyen egyetemi tanársegédek (ketten lányok.) Van köztünk két orvosnő és egy kutató. Kilencen lettünk újságírók, szerkesztők, lektorok. Kilencen rendőr-, katonatisztek. Mérnök: nyolc fiú, két lány. Van egy ügyészünk, három rendezőnk és harminckét kiváló munkás kitüntetésünk.

Magyarán: karriert csinált a VIII-as Madisz.

Nem hivalkodásból, de az igazság érdekében le kell írni: mi akkor nagyon hittünk ebben a mai, új világban, és legfőbb gondunk ennek a felépítése volt, s nem a saját sorsunk. Együtt meneteltünk a választások után az utcai tüntetésben, ott voltunk a bányákban és az épülő új hidakon. Azokra hivatkozom, akik ismertek minket: jó gárda volt a VIII. kerületi Madisz. Ha kaptunk egy feladatot, minden személyes érdeket félretéve végrehajtottuk.

Államosított vállalatok élére álltunk. Addig írtunk kulturműsort és propaganda-anyagot, amíg vérünkké vált az írás. El kellett menni a hadseregbe alhadnagynak, hadnagynak. A rendőrséghez az R-csoportba. Évről évre fel kellett nőni a feladatokhoz. Tanultságban, képzettségben is. Mi az ország sorsát akartuk alakítani, közben mind feljebb ívelt valamennyiünk sorsa.

Húsz év után, egy estére újra összejött a régi VIII. kerületi Madisz. A ruhatárban városi bundák, jó télikabátok s a kapu előtt majd húsz »maszek« autó várta tulajdonosait. A fiukon és lányokon ötvenöt kormánykitüntetés csillogott. Partizán-jelvények, munka érdemrendek, népköztársasági érdemérmek.

Egy figyelmeztetés a meghívón: »Krumplit ezuttal csak retikülben mérünk. A zsákot kérjük mellőzni.«

Hát a hang még a régi. De eljöttek a »srácokkal« — tizenhat-tizenhét éves gyerekeik is. Egy kislány osztotta a kérdőlapot az ajtóban, egy pillanatra azt hittem, kísértetet látok:

— Panni, te vagy az?...

Panni 1945-ből?!... Aztán odajött az igazi Panni:

— Andris, bemutatom a lányomat.

Ezek a 35—40 éves süvölvények, akik húsz évvel ezelőtt az egész világot a vállukra akarták venni, sok mindent tettek azóta. De egyiküknek-másikuknak már van egy kis gyomorsava. Ezért most meleg étel is volt a büfében. Mert a VIII. kerületi Madisz mindig híres volt arról, hogy körültekintően szervezett...

FALUDI ANDRÁS

A húszéves találkozón »Megy a gőzös«-t játszanak azok, akik ott ültek a Tatabányára induló vonaton. Elölről: Csorba Sándor, Bencs Zoltán, Lukács Alfréd és Faludi András

FARKAS TAMÁS felvétele

KULTÚRÁLIS TÜKÖR

ező:
Zoltán
nk)
replők:
áth Teri,
János,
Antal,
Emil,
y László

Fábrynak sikerült a majdnem-lehetetlen: egy irodalmi munkát úgy fordítani le a film nyelvére, hogy abból nem illusztráció, hanem önálló, öntörvényű remek alkotás lett.

ző:
rő Ferenc
eplők:
Edina
k),
Tibor,
György,
Gábor,
ál
,

A költészet színházának újabb, hatásos kísérlete a lírai »belső cselemény« színpadi kivetítésére.

te:
Krska
plők:
Bohdalová
löger
stimil
:
öl.

A szabványbonyodalmak szabványosan megoldódnak, így hát izgalomra nincs ok, sem a filmen, sem a nézőtéren.

ző:
.
eplők:
va,
,
sz
y
zerű
: Buján

A nagysikerű film felújításakor is régi erényeivel hat.

k:
ész

Izgalmas élmény nyomon követni egy túlfűtött tehetség különböző stíluskísérletekben vívott harcát az önkifejezésért. A harc még nem ért véget.

k:
égi
yv
rációs
ából

Az »érett ifjúság« részére indított Kozmosz-könyvsorozatban jelent meg. Az új sorozat a húszévesekhez szól, és régi hiányt hivatott pótolni.

yel:
i M.
nk)
nüködik:
Zsuzsa,
y Róbert,
László

Aki szereti a romantikus muzsikát, menjen el meghallgatni ezt a koncertet. Wagner Tannhäuser nyitánya után új magyar mű bemutatója (Papp Lajos: Gordonkaverseny), majd a mahleri óriás, a maga naiv filozófiájával és színes költészetével. Sajnos, nagyon ritkán adják elő!

k:
lemez
a.
Színház
sét
cs Emil
i

Az okos vitairatok még javában vitatták a magyar musical létjogosultságát, amikor ez a mű elkészült. Radnóti Miklóst sejtteti a főszereplő személye. A Planta-dal azóta már »sláger« lett. Ugyanez a sors vár még a lemezen hallható jó egynéhány számra is.

Kaján Tibor

KÍSÉRLETI BIOLÓGIA

(Kaján Tibor rajza)

Eger, nyolcezer nező. Vezette Kőrös.
EGER: Póta — Lengyel, Méhesi, Zsidai, Horváth (Csomány) — Smuczer, Varga, Csepregi — Sass (Tasi), Fodor, Kiss.
BP. HONVÉD: Andrusch — Sallai, (Herbály), Fitos, Sikesdi, Dózsa —

nak a sportágban. Vele jött *Radovics* kapus is. Szóval, ha nem is az osztrák kézilabdázás új hullámán emelkedve, de egyre figyelemreméltóbb társaság futhatott

Kaján Tibor

Magyar

DEMOKRÁCIA

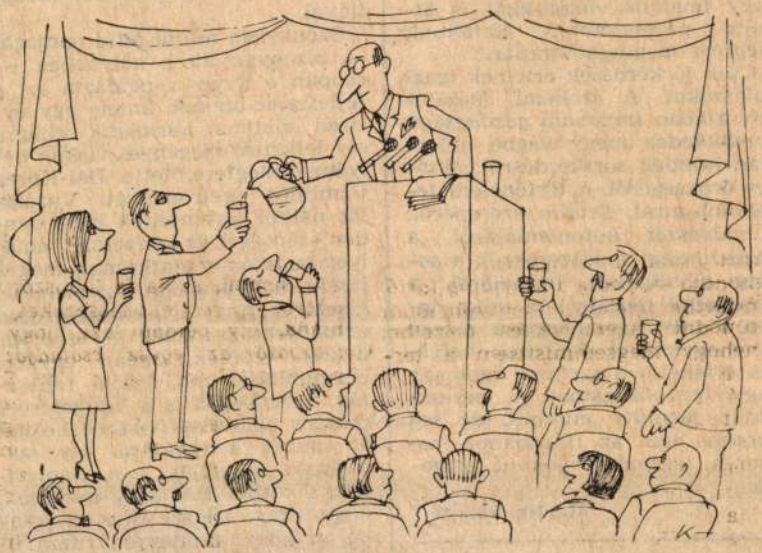

(Kaján Tibor rajza)

dik.

Martin József

a nagyvilágból

A kínai fővárosban naponta 9 millióan utaznak metrón és autó-

közi Olimpiai Bizottság is reméli, hogy annyi félig sikerült, vagy bajjal kísért rendezvény után tizenkét hónap múlva ismét a „*Citius, altius, fortius*" szelleme lengi be a játékokat. Vagyis félre tesznek mindenféle politikai és egyéb nézetkülönbséget, s a sport legjobbjai zavartalanul összemér-

KAJÁN TIBOR

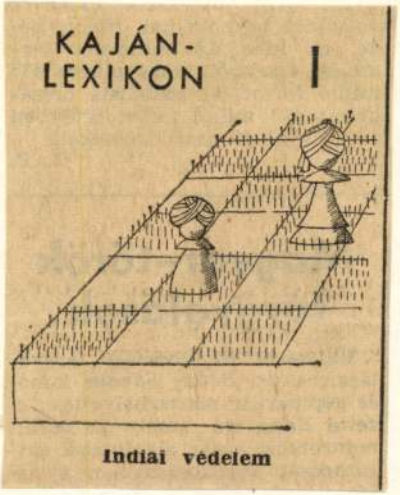

Magyar Hirlap 1975/241/8

Kaján Tibor, karikaturista

KAJÁN

TŰRÉSHATÁR

— Hányszor kértelek, hogy ne mondd folyton: „köztünk maradjon"!

4.

15

nös történetet a király ellen szőtt merényletet megjósló cigányasszonyról. Szinte hallja az ember a kérdéseket a moziban: Honnan tudta a néni? Mi az a jobbágy? Miért beszél oly mesterkélt-archaikusan a narrátor bácsi? Miért hiszi el Ujváry László rendező bácsi, hogy forgatókönyvet is tud írni? Miért énekelnek a Kalákások ilyen rossz rigmusokat? És a kutyavásár történetén kívül miért nincs sehol egy csepp humor sem? Bár most veszem észre, ezek már nem is a gyerek kérdései . . .

Székely András

HIDEGLELÉS

Színes lengyel film

Súlyos, nyomasztó alkotás Wojciech Marczewski filmje, elsősorban nem azért, mert kíméletlen őszinteséggel néz szembe a félmúlttal, az ötvenes évek Lengyelországával, hanem mert következetesen, érzelmi kibúvók nélkül mutatja be egy intelligens kamaszfiú személyiségének eltorzulását.

Egy lélek története — Roger Martin du Gard ismert regényének tönör, szomorú címével jellemezhetjük a legpontosabban Marczewski 1981-ben forgatott filmjét. A *Hidegelés* borongós, mélybarna film; a barna szín minden árnyalatából áradó szorongást Rembrandt festette meg, láthatóan sokat tanult tőle az operatőr, Jerzy Zielinski.

A főszerepet egy rendkívül tehetséges, kifinomult fiatal fiú, Tomasz

[illegible] egyszerre „teljesül": bizton megjósolható a tökéletes kudarc. Példa rá az *Azt mondják: baleset* című vérszegény filmdráma. A hihetetlen amatörizmusról és kimódoltságról árulkodó történet egy olyan asszonyról szól, aki orvosi műhiba következtében meghalt fia gyilkosain akar bosszút állni. A gonosz doktorok egyike egyébként a nő férje, a felelőtlenség áldozatául esett gyerek apja. Ez a tény az egyetlen meghökkentő mozzanat a filmben, mert izgalmas fordulatok helyett a lelki tusakodás és önmarcangolás statikus és bágyasztóan unalmas jelenetei váltják egymást a vásznon.

A rendező működésére kizárólag a színészek helyváltoztatásának pontos instruálásából és a főcímlistából következtethetünk. A megíratlan és hiteltelen szereppel még a világhírű Nathalie Delon sem tud csodát művelni. Feszélyezetten mozog ebben az életidegen és végig nem gondolt mai történetben. Feszült, merev arckifejezése és a tonnaszámra elfüstölt cigaretta látványától ugyan indulatba jön a néző, de ez a reakció független a film cselekményétől. A jó előre tudható, szabvány-tragikus

KÖRNYEZETVÉDELMI VILÁGNAP

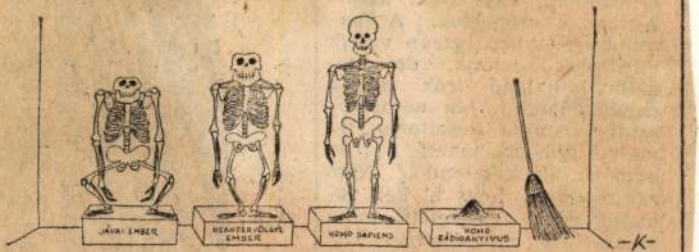

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 9.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KRITIKA
Budapest
Kaján Tibor

Kaján Tibor 1021 kiállítása a Petőfi Irodalmi Múzeumban

Lehet, hogy más is kitalálta a humorautomatát? A sűrűn közölt karikatúrák jó része nem zárja ki ezt a lehetőséget. Az ilyen készülékhez alighanem elég is az a három tárcsa, amit *Kaján Tibor* mutat be a *Petőfi Irodalmi Múzeumban:* az elsőn a lehetséges szereplők, a másodikon gyakori tárgyak, a harmadikon a szokásos helyszínek nevei sorakoznak kínos pontossággal. A közös sugár mentén le lehet olvasni az egy egyenesbe esett humorelemeket, és már működhet is a mesterségesen gerjesztett képzelet. Csakhogy Kaján bevallja, hogy neki „ezzel a kibernetikus szerkezettel az eddigi kísérletek során egyetlen karikatúraötletet sem sikerült előállítani, mivel az indulatok korongját nem lehet megszerkeszteni".

Íme a példa: egy sziklazátonyra ültetett hajótörött árva pálmával alapelem, a karikatúrai konográfia hagyományos példája. Ugyanezen a lapon ugyanez a hajótörött megsokszorozva még csak bizarr ötlet, némi humorfeszültséggel. *A magányos tömeg* cím elolvasása után azonban már az egész rajz átértelmeződik. Kiderül, hogy a zátonyokkal és hajótöröttekkel telepötyögtetett tenger a népszerű szociológiai mű grafikai megjelenítése, és a rajzolt szituáció így egyszeriben megkapja a poént. Mögötte pedig felsejlik a gúnyosan okos fintor, amelyből kijut a magánynak, a tömegnek, de még a szociológiának is. Egyszerre értelmet nyer a karikatúra-közhely, felszikrázik az alapötlet, csattan a csattanó, és keletkezik ezenfelül még valami többlet is; Kaján egyéniségéből sugárzó *indulat,* amelyet már nem lehet rászerkeszteni semmiféle korongra.

Kritika. Kaján Tibor rajza.

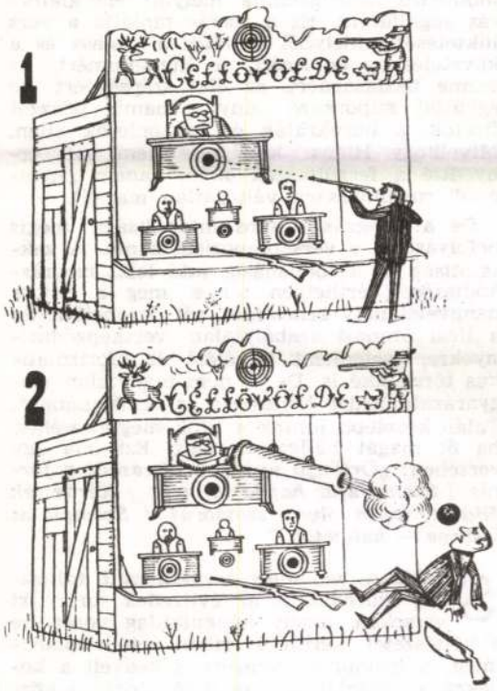

Nem lehet, annál is kevésbé, mert ezek az érzelmek legtöbbször túllépnek a komikum határain. Nem tiszták, tört ízek. Mélyükben a nevettetéssel majdhogynem ellentétes szándék húzódik. Például a rezignáció. *A szatíra fegyvere* címmel — ezzel az immár visszájára fordított közhellyel — a tárgyilagosan megrajzolt dugópuskát tünteti ki. A humort korántsem a mondanivaló rejti, mert az komoly, inkább lemondó: a szatíra fegyvere csak annyit ér, mint egy veszélytelen, fegyvert utánzó játék. Ez így persze hatástalan. Kaján azonban kettévágja a hasonlatot, egyik felét leírja, másikat lerajzolja, és a kétféle közlés között különös interferencia keletkezik. Törékeny humor ez. Csak fel kell oldani a karikatúrává preparált gondolat verbális és képi zárójeleit, és már nem lehet nevetni. Mintha Schillert akarná igazolni, aki szerint a tragikum és a komikum közötti különbség attól függ, hogy milyen fórumon játszódik a cselekmény.

Ám olykor dühös is Kaján. Dühös a manipulált agyakra, a provinciális világképre, a televízió minden más kultúrát kiszorító hatására, tehát mindarra, ami ellentmond az értelemnek. Az agytekervényeket marionettfigurák módjára zsinegen rángatják, a földgömböt Magyarország helyettesíti, Michelangelo atyaistene nem Ádámba, hanem egy képernyőbe leheli az életet. Megannyi asszociáció teremtette ötlet, és mögötte megannyi morális indulat.

Karikatúra-térképén a hegycsúcsot *Steinbergnek* hívják, és Kaján számára nyilván ma is a nagy amerikai rajzoló a csúcs. Ő is legszívesebben tiszta vonallal keresi a humort, és ő sem szeret a mű mellé (tulajdonképpen a mű helyett) hosszú szöveget mellékelni. A különbség közöttük mégis több, mint amennyi eszménykép és követő között szokásos. Steinberg hisz a vonal — tárgytól függetlenített — önálló életében, komikumának fő forrása éppen a valóság és a valóságtól eloldozott, csak a körvonalakkal elevenné tett látomás súrlódásaiból fakad. Steinberg még akkor is abszurd, ha konkrét társadalomkritikát gyakorol, Kaján még akkor sem az, ha csak a nyelvben ietező fordulatokat teszi láthatóvá. Rajzai nem a logikai rendszer elvetésén, hanem azok kijátszásán alapszanak. A kétnyelvű napilapot természetesen kétnyelvű újságárus árulja, a keresztes vitézek keresztautogramot adnak a sötét középkorból kimosolygó kislánynak, és az Országos Levéltár a közönséges falevelet is pecséttel iktatja gyűjteményébe. Valamennyi rajz gyökere a szóvicc, pontosabban: azonos alakú, de többértelmű szavak különös értelmi kontaminációja. Ezek ugyan nem a morális, a kesernyés vagy a rezignált Kaján művei, és mégis... Éppen úgy megszerkeszthetetlenek lennének az „indulatok korongja" nélkül, mint a többi lapjai.

A banális szójátékok, az üdítő „blődlik" mögött ugyanis a mindenen gondolkodó ember riadalma húzódik, aki reménytelennek tűnő harcot folytat a fogalmak körülhatárolásáért, a világot tükröző köznyelv tökéletlenségei ellen. A dolgok a szavak kiszolgáltatottjai, és a karikaturista feladata (egyik a sok közül), hogy láthatóvá tegye a tényektől függetlenedett verbális játékokat. Ha valaki egyszer le merte írni, hogy „teve van egypúpú, van kétpúpú, van négypúpú, sőt több", akkor lóduljon meg a fantázia, alakuljon át a tevekaraván egész vonattá, pöfögő kéménnyel, étkező- és hálókocsival, sőt alakuljon át fagylaltoskocsivá is, ahol a fagylalt a leemelhető púp alatt van.

P. SZŰCS JULIANNA

KRITIKA

IRODALOM

Hidas Antal: Egy erős topolya

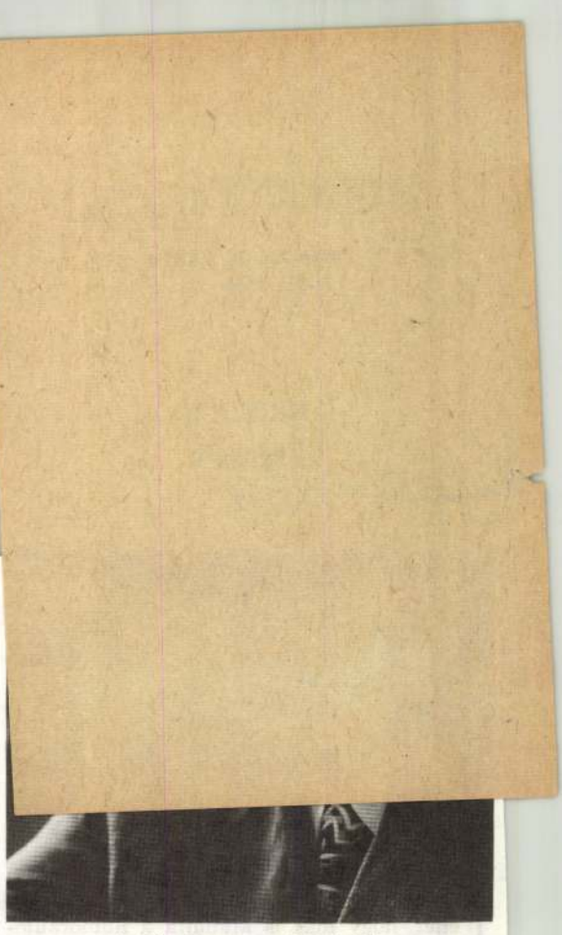

(Balla Demeter felvétele)

Hidas verseinek gazdag gyűjteményét tartjuk a kezünkben, alkalom lehet ez a találkozás arra is, hogy újra igényes tanulmányban mérjük fel egyszer a hetvenötödik életévéhez érkezett szocialista költő művét. Születtek ilyen írások hazaérkezése és első köteteinek megjelenése után, mára azonban teljesebbé bővült a költői és emlékírói mű, mellettük áll a prózaíró jeles teljesítménye is, s szinte kihívja az irodalomtörténetet a szembesülésre. E rövid recenzióban természetesen nem vállalkozhatunk e feladatra, csupán jelezhetjük a feladvány szükségességét. Annál inkább, mivel az irodalomtörténet és kritika kegyetlen sablonjai — úgy tetszik — Hidast is beszorították egy formulába, amely elvontan igaz lehet, de nem alkalmas egy küzdelmes emberi élet és a belőle kihangzó művészi válasz széles spektrumának kibontására, sőt talán érzékeltetésére sem. E formula szerint Hidas forradalmár költőként lépett a színre, az emigrációban nem kevésbé harcos költészetet űzött, személyes sorsának tragikuma elmélyítette líráját, hazatérve pedig harmonikus egyensúlyba jutott szépírói eszmélkedése. S mivel e tételek nagy vonalakban meg is felelnek a valóságnak, az irodalomtörténet továbbsiet, hiszen nem lát feloldatlan problémát, megfejtetlen rejtélyt. De vajon ennyire világos-e minden Hidas költészetében, ennyire elrendezetten áttekinthető? Mit érzékeltetnek akkor vajon az ilyen sorok: *„Ne mondd, / hogy verseimből hiányzik / a műgond, / hogy soraim csiszolatlanok / Fölrobbant hegy vagyok / Porban és füstben állnak a szikla-darabok..."*?

Eltekintve most attól, hogy a gondos elemzés valóban kimutathatja nem egy versnél a sietséget, a műgond elhanyagolását, fontosabbnak tetszik ezúttal arra figyelnünk, hogy ez az életmű telve van feszültségekkel és ellentmondásokkal. Ezek löktek fel a lélek mélyeiből egész ciklusokat, ezekben fejlődött ki a felfoghatatlan és megérthetetlen kínja, amelyeket nem simított el egy csapásra a kedvező változás, sőt a múló idő sem, hanem a zaklatottság és keserű önmardosás útjain űzte tovább a költőt oly vidékekre, ahol újabb kegyetlen ellenfél: az öregedés tűnt fel, bekerítvén a pályát és elzárni törekedvén a rést, amerre a megnyugvást kívánó értelem az időben megoldást remél. A kor és a mozgalom történései tagolták hát Hidas költészetét, mivelhogy indulásától a kommunista párt költőjének tudta magát, megélte és költészetében ki is fejezte az osztályt, sőt a szélesebb világ megváltásának hitét, egész a gyarmatokig és az ellenforradalom szorításában vergődő hazáig ért el tekintete, ugyanakkor szívvel-lélekkel vett részt abban a proletárírói mozgalomban, amely a Szovjetország építésének himnuszát énekelte. Költői indulásának éppen ez a közel másfél évtizedes szakasza tetszik — érthetően — a leginkább szervesnek, komponáltnak, még akkor is, ha tisztában vagyunk vele, hogy a „művészet mint fegyver", avagy a „költő mint agitátor" jelszavaktól indíttatva szinte önkorlátozó módon tartózkodott is a művésziességgel való azonosulástól.

A harmincas évek második felében történt események, amelyek az ő személyes sorsát is megszabták, teljesen feldúlták és átalakították azt a lírát. Ez a körülmény motiválja, ha Hidas azt írja magáról: „felrobbant hegy vagyok". Képtelenek vagyunk átérteni és magunkba szívni Hidas lírai üzenetét, ha ezt a sorsdöntő változást tapintatosan kikerüljük, egy sietős mellékmondattal elrendezni véljük. A marxista kritika képes volt eszmeiségéből mit sem engedve „megbirkózni" olyan feladatokkal, mint Lengyel József novellisztikája, kisregényeinek elemzése, Déry Tibor nem egy nagy művének analízise az újabb korszakból, Benjámin László költészete értelmének felfejtése az ellenforradalom leverése utáni időből; vélhető tehát, hogy Hidas esetében sem kényszerül önmagát ismételve folyvást csak azt emlegetni, miképpen váltak az emigrációban írt versei idehaza népdalokká és szavalókórusok ajkán miként hangzottak fel (noha nagyon is megbecsülendő és értékes mozzanatok ezek mind a költői szó hatásvizsgálatában, mind a hazai munkás-kultúrmozgalom történetében), hanem ki meri mondani: Hidas költészete a harmincas évek végétől kezdve beletartozik egy nagy áramlatba, abba a válaszkórusba, amelyet a szocialista eszmeiségében megingathatatlan líra adott a személyi kultusz okozta súlyos torzulásokra. Ezzel a problémával viaskodik Hidas évtizedek óta, ezért írja. hogy: *„Meztelen penge minden versem, / a szívet tőben metszi, / hogy vonaglik véresen-nyersen."*

Persze nem monoton egyhangúsággal áradnak tematikailag sem a versek, hanem befogják a szerelmet, a tavaszt és a havas mezők látványát éppúgy, mint a széles világ zajló történéseit, sőt a mindennapok ezernyi eseményére történő reagálást. De mindez nem a privátszféra semmire sem kötelező lírizálása szintjén történik, hanem egy többnyire láthatatlanná mélyült energiaforrás sugallatára. Ez a forrás táplálja a vers lüktetését, amelyből kihallik a panasz és a követelés az emberért, a humánumért, az eszme tisztaságáért, az élet szépségéért, de egyúttal sziporkázó gúny a hamis pénzzel fizetők, a bürokraták és haszonlesők ellen. Mivelhogy Hidas költészete nem vált ernyedtté a feszültségek okán, hanem „spannolt" rugalmassága változatlan maradt.

De a hangzás sajátos intonáltsága mégis befolyásolta a verskompozíció képét. A zaklatottság és a robbanásig jutó lelki megrázkódtatások érthetően törték meg a népies hangvétel naiv zeneiségét, sőt darabolták fel a lírai áradást szabálytalan versképződményekre, esetenként torzókká és aforizmatikus töredékké is. De ez nem hiánytalan magyarázata Hidas költészete „alakzattanának". Talán közelebb jutunk a titok megfejtéséhez, ha őt magát hallgatjuk meg. Ezt írja egy versében: *„Örjöngő nyárban kiszáradt a forrás. / Szomorúfűz hajtja rá ágait. / Kérdezték Hidast, miért olyan szomorú? / Szempilláit lesütve — hallgatott."*

Valóban, valamely fegyelmezett fojtottság szűrődik át az évtizedek során írt verseken, amely hangulatilag vonja be e költészetet, kerüli a szikár intellektualizmust, a gondolati elemzést, s kedveli a képeket, a hasonlatokat, amelyek oldják a közlés erőteljességét, s félő, hogy végső fokon

Kaján Tibor karikatúrái

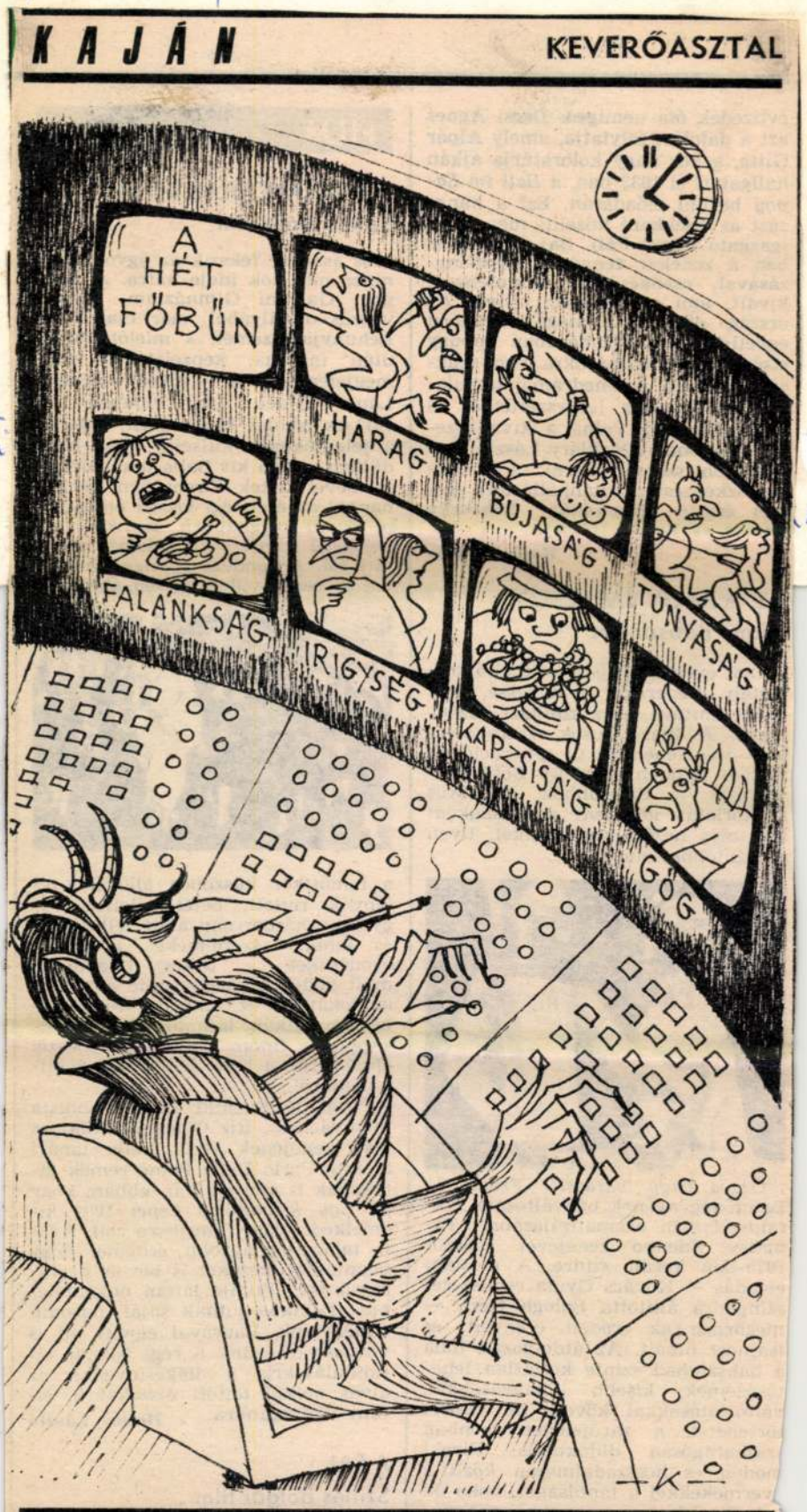

ÓZ, A NAGY VARÁZSLÓ
Állami Bábszínház

Öt-hat évenként újabb és újabb korosztály cseperedik értelmessé, szép mesét áhítóvá, azaz színházi közönséggé. A klasszikusok szerencsére nem öregszenek, az új generációnak viszont minden mese új. Ebből következik a Bábszínház praktikus gyakorlata: időnként újdonságként lepi meg nézőit régiségekkel. Ilyen a legutóbbi felújítás is.

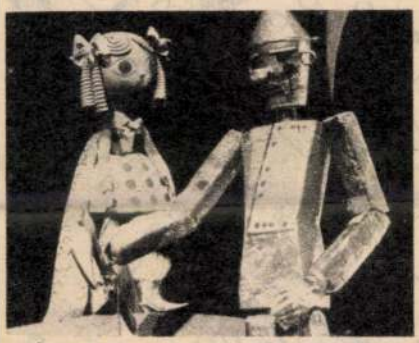

Óz, a nagy varázsló. Frank L. Baum regényének bábváltozata Tótfalusi István dramatizálásában, Tamássy Zdenkó zenéjével először 1973-ban került színre. A mostani előadás — Kovács Gyula rendezését színpadra állította Balogh Géza — megőrizte az eredeti erényeit, és (sajnos) hibáit. Az átdolgozás, hála a bábszínpad szinte korlátlan lehetőségeinek, kisebb kihagyásokkal, változtatásokkal követi az ismert történetet, a zárójelenet azonban szájbarágósan didaktikus. Direkt módon és hosszadalmasan *közli* a gyermekekkel a tanulságot, noha ők a *játszódott* eseményekből azt ma-

val és rendkívül finoman adagolja

a felnőttkor küszöbén álló fiúk és lányok rejtett, beteljesületlen vágyait, a három nap alatt fellobbanó és kihunyó szerelmeket, a vidám évődéseket, a titkos találkákat, múlt ködén át megszépülő apró kalandokat. S az emlékek felidézése közben ritkán látható természetességgel és finom költőiséggel beszél elmúlásról, a halál előtti utolsó pillanatokról.

Pasquale Rachini impresszionista felvételeinek, Riz Ortolani dallamos kísérőzenéjének és a Balla tanárt alakító Carlo Delle Piane remek játékának is szerepe van abban, hogy az *Egy kirándulás képei* 1984 kiemelkedő olasz filmsikere volt. Avati talán legnagyobb érdeme, hogy bennünket, nézőket is bevon a „varázslatba". Filmje láttán önkéntelenül eszünkbe jutnak saját, hasonló élményeink, Laurával együtt mi is visszaemlékezünk a régi iskolai kirándulásokra, a diákcsínyekre, az alvás nélkül töltött éjszakákra, eltűnt ifjúságunkra. **Hollós László**

A FAL
Színes bolgár film

Éles-képek a visszatérésről

A világválogatott kézilabdázó talán az egyetlen, aki ilyen sérülés után újra élsportoló lehet

Tavaly július elsején Farkas Andrea lagzijára készülődött a kézilabdás társadalom egy része, a téma mégis Éles József volt. A Fotex világválogatott balátlövője ugyanis épp arra a szombatra virradóra szenvedett olyan súlyos közúti balesetet, hogy úgy tűnt, számára többé nem a versenysport a tét. „A Józsi éljen, a Józsi járjon!" – fogalmazódtak meg az első célok, amelyeket mára messze túlszárnyalt a valóság. A Józsi él, a Józsi jár, sőt fut, edz, kézilabdázik. Vasárnap, a Győr elleni bajnoki mérkőzésen vagy legkésőbb a jövő héten így olyan játékos léphet pályára, aki mindenki másnál messzebbről tért vissza oda.

Ballai Attila NÉPSZAVA

Azon a bizonyos hajnalon Éles elaludt az autójában a kiskunmajsai út harakakötönyi elágazásánál, ezért az árokba hajtott, eszméletét vesztette, egy arra járó értesítette a mentőket. A kecskeméti kórházban a bal térd összes szalagjának és a főütőérnek az elszakadását, kulcscsonttörést és agyrázkódást állapítottak meg, három és fél órás műtétet hajtottak végre. Az orvosok számára az, hogy élsportolót operálnak, nem a jövő, hanem a jelen miatt vált fontossá, kézilabdás múltja mentette meg ugyanis a beteget.

„Ha a lábam nem egy sportoló lába, nem szokja meg az oxigénhiányt, a vértelenséget, hanem egy hivatalnoké, akkor nincs esély a megmentésére, egy-két óra múlva levágják" – emlékezett tegnap Éles József a júliusi traumára, amelyet más miatt, de majdnem ugyanolyan nehéz időszak követett: „Két-három hónapja merek igazán komolyan gondolni rá, hogy kézilabdázom még, azelőtt nagyon meg voltam ijedve attól, hogy bármi történhet a lábammal. Először öt, aztán tíz százalékot adtak arra, hogy valaha versenyszerűen sportolhatok majd, de miután a lábfejmozdító idegem újraéledt, elkezdhettem a futásokat és a labdás edzéseket. Amint mozogni tudtam, jártam ki az edzésekre, a hazai meccsekre, a srácok is jöttek hozzám, és tartották bennem a lelket. Amíg nyert a csapat, nem is volt baj, bár így maradt volna, azt is elviselném, ha néhányan azt mondanák, na ugye, nem is kell ide a Józsi. De miután néhányszor kikaptunk, hibáztatni kezdtem magam, és másokon is észrevettem, rosszallják, ami velem történt."

„Aki most a régi Éles Józsit akarja látni, az csalódni fog, de szerintem már eddig is óriási, amit elértem"

Ha így is van, sokáig már nem tehetik, mert Éles József visszatér a pályára. Vasárnap Győrben vagy a jövő héten beszáll játszani, és hogy milyen közeli, távoli reményekkel, arról így beszél: „A gyorsaságom még nem a régi, mert a lábfejemet nem tudom olyan tempóban felemelni, ahogy szeretném, emellett bátorságot kell szereznem. Úgy számolom, tavasszal játszom öt-tíz perceket, lövök egy-egy hetest, és ha bírja a lábam, a nyári alapozás után százszázalékosan kezdhetem az őszt. Úgyhogy aki most a régi Éles Józsit akarja látni, az csalódni fog, de szerintem már eddig is óriási, amit elértem. *Hangody* professzor úr állítja, én vagyok az egyetlen ember a világon, aki ilyen sérülés után újra élsportoló lett. A hozzám hasonló sérültek 20-30 százaléka normálisan jönmegy az utcán, de a többség sántít vagy protézissel jár."

E siker valóban egyedi, és a civil életben felbecsülhetetlen, a pályán azonban más a megközelítés. Kérdés, az ellenfelek az átlagosnál jobban vigyáznak-e a lábadozóra, avagy éppen utaznak rá, hogy megfélemlítsék, mint ahogy az is bizonytalan, ha még ősszel is öt-tíz percekkel és büntetőkkel kellene beérnie, ő maga meddig bírja, hogy „érdemeire való tekintettel" a Fotexnél tartsák. Éles Józsefnek készek a válaszai: „Hogy ki mennyire akar majd kikészíteni, azt az edzők és a játékosok kultúrájára bízom. De abban sem reménykedhetem, hogy egy rangadón az ellenfél trénere azt mondja, szegény Józsira vigyázzatok, hagyjátok döntetlennél is lőni. A legnehezebb időszakban volt egy álmom, hogy az én gólommal nyerjük meg a bajnokságot eldöntő mérkőzést, de most már ébren is állítom: ha azon múlik az aranyérem, hogy be kell ugranom Magyarország két legkeményebb védője közé, be fogok ugrani. Ha pedig kiderülne, hogy nem megy minden úgy, ahogy szeretném, akkor nem Európa egyik legjobb csapatában kell próbálkoznom. Elmegyek amatőrnek, mert nagyon szeretek kézilabdázni, és szerencsémnek fogom tartani, hogy nem veszítettem el a lábamat."

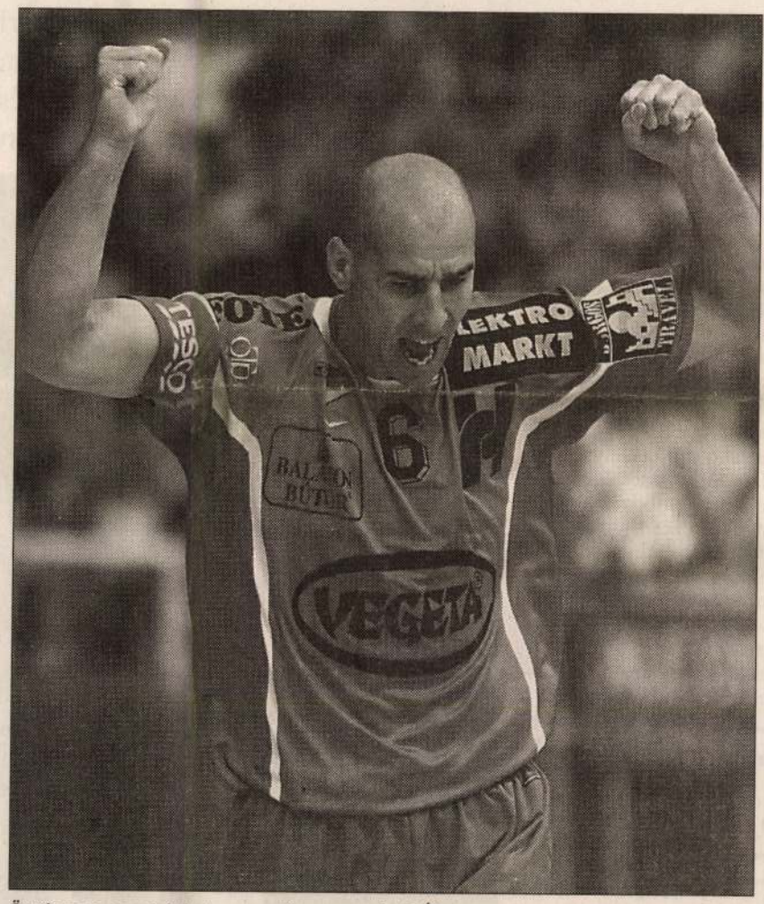

Öt-tíz perc, egy-két hetes: egyelőre erre számít Éles SZALMÁS PÉTER FELVÉTELE

Gyengén kezdtek a magyar lányok

NÉPSZAVA-információ

A vártnál gyengébben kezdtek a magyar korcsolyázónők a vancouveri vb-n: a selejtezőben előbb *Dorofejev Tamara* a B csoportban a 8., majd az A-ban *Sebestyén Júlia* a 9. helyet szerezte meg, azaz az összesítésben a 15., illetve a 17. helyet foglalják el. Ezek a helyezési számok a végeredménybe 20 százalékos súlyozással számítanak bele (a rövid program 30, a kűr 50 százalékot „ér"); s ha két indulónk nem tud jelentősen előrelépni, akkor a vb-ről Magyarország csak egy kvótát szerezne a 2002-es téli olimpiára. Ahhoz, hogy Salt Lake Cityben két indulónk legyen, Dorofejev és a tavalyi vb-n 7. helyen zárt Sebestyén helyezési számainak összege nem haladhatja meg a 26-ot. (Az olimpia előtt még lesz lehetőség kvótaszerzésre.)

A vb selejtezőjét az A csoportban a címvédő amerikai *Kwan*, a B-ben az Európa-bajnok orosz *Szluckaja* nyerte. Az A-ban az 1998-as és 1999-es világbajnok orosz *Butirszkaja* csak a 4. lett, így a 7. helyről várja a rövid programot. Érdekesség, hogy a bemelegítésnél Kwan egyik korcsolyacipőjének levált a sarka, de a versenyző édesapja és más segítők rohammunkában megjavították, mire a jégre kellett lépni benne.

A párosoknál a rövidprogram után még az orosz *Berezsnaja, Sziharulidze* kettős állt az élen, ám a színvonalas szabadkorcsolyázást és így az aranyérmet is a hazai közönség előtt szereplő *Salé, Pelletier* duó nyerte.

– Éreztem, hogy a mai este különlegesnek ígérkezik… – nyilatkozta a kanadai páros hölgytagja, Jaime Salé. – Nagyon nagy verseny volt, hiszen az élbolyból mindenki jól korcsolyázott és kirukkolt valami egyedivel. S egy ilyen versenyt megnyerni értékes igazán!

Végeredmény, párosok: 1. Salé, Pelletier 2,5; 2. Berezsnaja, Sziharulidze 2,5; 3. *Csen Hszüe, Csao Hung-po* (kínai) 4. Nők, a vb állása: 1-2. Kwan és Szluckaja 0,4-0,4; 3-4. *Hughes* (amerikai) és *Volcskova* (orosz) 0,8-0,8; … 15-16. Dorofejev és *Kierkgaard* (dán) 3,2-3,2; 17-18. Sebestyén és *Park* (koreai) 3,6-3,6.

ÚJPEST, NYÁR U.-BAN, 60 m²-es, 2+fél szobás, VIII. em.-i, felújí- ÜDÜLÉS VÍZVEZETÉK-SZERELÉS, fel- ADÁSVÉTEL

NÉPSZAVA 2001. III 23.

Kaján Tibor a rejtett összefüggések nyomában, a közöny ellen

Csak karikatúrát rajzolok, tehát vagyok

„Jobb ma egy karikatúra, mint holnap egy diktatúra" – ez a címe Kaján Tibor kamaratárlatának, amely ma délután nyílik meg a Magyar Kultúra Alapítvány Szentháromság téri székházában az 5. Magyar Karikatúraművészeti Fesztivál keretében. A karikaturista, akinek neve összefonódott a maga választotta és tökélyre vitt művészeti-publicisztikai műfajjal, nemrég töltötte be nyolcvanadik életévét. Munkatársunk szakmai számvetésre kérte az ünnepeltet.

Valachi Anna NÉPSZAVA

– Munkácsy-díjas, érdemes és kiváló művész, Pulitzer-emlékdíjas, Opus-díjas, aranytollas karikaturista. Hogyan talált a műfajára?

– Gyakran megkérdezték tőlem egykori képzőművészeti főiskolai évfolyamtársaim, hogy én csak karikatúrát rajzolok? No, éppen ez a „csak" a lényege ennek a szakmának. Már elemi iskolás koromban készítettem karikatúrákat: a tanáraimról készített torz képeket a táblára rajzoltam krétával. Az osztálytársaim nevetése jelentette számomra az első sikerélményt. Sőt a nevemet is ennek az incidensnek köszönhetem, egyik kifigurázott tanárom „keresztelt el", amikor kizavart az osztályból, és utánam kiabálta, hogy ilyen kaján emberekre nincs szükség… Egyébként kisgyerekkorom óta szívesen forgattam az újságokat, s mindig megfogta a figyelmemet a monoton betűtenger közepén az a kis sziget, amelyben rajzok nyüzsögtek. Elbűvölt a lehetősége annak, hogy nemcsak alfabetikus módon, hanem lendületes, érdekes vonalakkal is kifejezheti az ember a gondolatait. Egyre inkább beleszerettem a műfajba, és kölcsönösen foglyai lettünk egymásnak. Így kerültem a háború után, még zöldfülű kezdőként a Ludas Matyihoz, a párt lapjához.

Minden napnak legyen meg a maga vonala – ez a szabály

– Hogyan lehetett az ötvenes években pártos szellemben nevettetni?

– Nehezen, hiszen elég diktatórikus volt a légkör a szerkesztőségben, és minden héten pártfeladatokat kaptunk: kongresszusi címlapokat kellett rajzolni vagy idézeteket illusztrálni. Ebből rengeteg konfliktusom származott, mert én gyakran visszautasítottam némelyik muszájleckét. A hatvanas évek elején meglehetősen botrányos körülmények között jöttem el: rácsaptam a főszerkesztőre az ajtót, de úgy, hogy megrepedt a fal. Pedig amúgy szelíd ember vagyok. Többévi munkám kudarca arra késztetett, hogy bebizonyítsam: a párt lapján kívül is van lehetősége a karikaturistának. Így sikerült hamarosan a *Pálfy József* vezette Magyarországnál művelni és a Tükörnél majd az Új Tükörnél meghonosítani a műfajt. És itt már kedvenc kulturális témáimmal is foglalkozhattam. Időközben saját műfajokat is kialakítottam, ilyen például a nekrológkarikatúra, amely néhány vonallal kifejezi egy ember személyiségét, törekvéseit, élete főbb eseményeit. Az archívumomban három-négyezer rajzom gyűlt össze, köztük számos olyan, amelyet ma sem tudnék találóbban megrajzolni.

– Milyen a karikatúra megbecsültsége napjainkban?

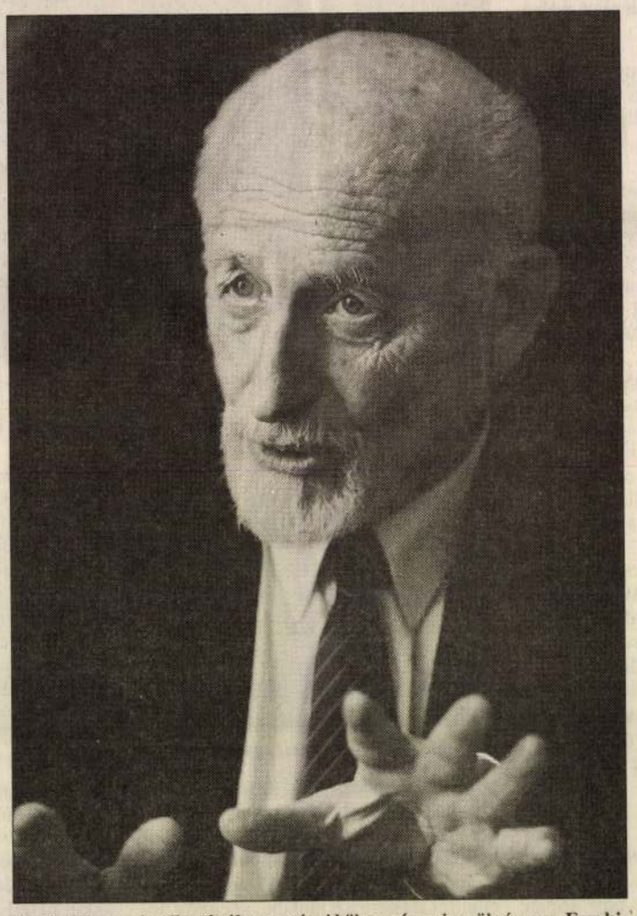

Kaján Tibor: a karikatúrához parányi bölcsességre is szükség van. Egy kicsivel többre, mint a politikusoknak HORVÁTH DÁVID FELVÉTELE

– Sajnos sem a művészettörténet, sem az irodalom-, sem a sajtótörténet nem vesz tudomást a műfajról, és nekem a közöny falát hatvanévi munkámmal sem sikerült áttörnöm. A magyar nyelvű szakirodalom is nagyon szegényes. Szívesen tartanék néhány kurzust leendő újságíróknak; bizonyára hasznukra válna, ha megismernék a műfaj történetét és kimagasló európai képviselőit. Sajnos a szakma kezd felhígulni, mert a karikatúra műveléséhez semmiféle szakmai képesítés nem szükséges – talán ez is belejátszik a műfaj kedvezőtlen megítélésébe. Pedig sok tehetséges fiatal pályatárs nőtt fel az elmúlt években: *Pápai Gábor,* a Népszava állandó karikaturistája munkáit például nagyon kedvelem. Csak azt sajnálom, hogy a mester-tanítvány kapcsolat kiveszett a világból. Én fiatal koromban örömmel jártam fel *Gáspár Antalhoz* vagy *Kassowitz Félixhez,* akik megengedték, hogy ott lehessek, amikor elkészítenek egy-egy rajzot. Ma már mindenütt csak konkurensek vannak.

– Roppant termékeny rajzoló, sok helyütt publikál. Mi a munkamódszere?

– Minden napnak legyen meg a maga vonala – ez a szabály. Még a metrón, a villamoson is dolgozom. Az emberiségnek és a magyar politikai életnek a helyzete foglalkoztat folyton, ezt szeretném mindig találóan kifejezni, fején találni a szöget, hogy az emberek felfigyeljenek. Szerintem a karikatúrához parányi bölcsességre is szükség van. Méghozzá egy kicsivel többre, mint a politikusoknak – hiszen a rajzolónak még az ő manipulációikon is át kell látnia. Mert a karikatúra a rejtett összefüggések művészete.

RÖVIDEN

Káin kalapja

Az Arus Színház és Kortársművészeti Stúdióban (Bp. XVI., Sztregova u. 3.) ma és holnap este 19 órakor Goda Gábor Káin kalapja című művének színpadi változatát tekinthetik meg az érdeklődők.

Online-voks

A www.voltfolio.hu címen mától bárki szavazhat azokra a médiumokra, amelyek a legtöbbet tettek a könnyűzenei kultúráért. A legtöbb voksot elnyerők április 19-én a soproni VOLT Fesztiválon vehetik át a VOLTfólió díjat.

Könyv a gyűlöletről

A gyűlölet vetése címmel jelent meg Pelle János könyve, amelyet ma 14 órakor a Magyar Újságírók Országos Szövetségének székházában (Bp. VI., Andrássy út. 101.) Haraszti György mutat be.

Ünnepi hangversenysorozat

A Bartók Béla tiszteletére rendezett hangversenysorozat mai előadásán az 1921. november 12-i Bartók–Székely-koncertet Szalai Antal hegedűművész és Balog József zongoraművész ismétli meg ma 18 órakor a Bartók Emlékházban (Bp. II., Csalán u. 29.).

Bartók-szoboravatás

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban (Bp. VIII., Ötpacsirta u. 4.) ma 16 órakor Rockenbauer Zoltán avatja fel Szervátiusz Tibor Bartók Béla születésének 120. évfordulója alkalmából készült művét.

Sziveri-díjas színésznő

Az Újvidéki Színház művésze, Mezei Kinga vehette át az idén a Sziveri János-díjat a költő műveinek színpadi megjelenítéséért tegnap a Magyar Írószövetségben rendezett ünnepségen.

Kaján Tibor, karikatúrista

Jókai Anna az Irodalmi Kávéházban

Az Új Tükör Irodalmi Kávéház legközelebbi vendége *JÓKAI ANNA* lesz. A műsort május 18-án, vasárnap délután 5 órakor rendezik meg, a Hungária kávéház különtermében. Házigazda: *Gyurkovics Tibor*. Az emléklapokat ezúttal is *Kaján Tibor* grafikája díszíti. Jegyek előadás előtt, a helyszínen kaphatók.

– Jókai Anna az Irodalmi Kávéházban 8.

Élet és Irodalom 1986. máj. 16 XXX/20

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/276/6

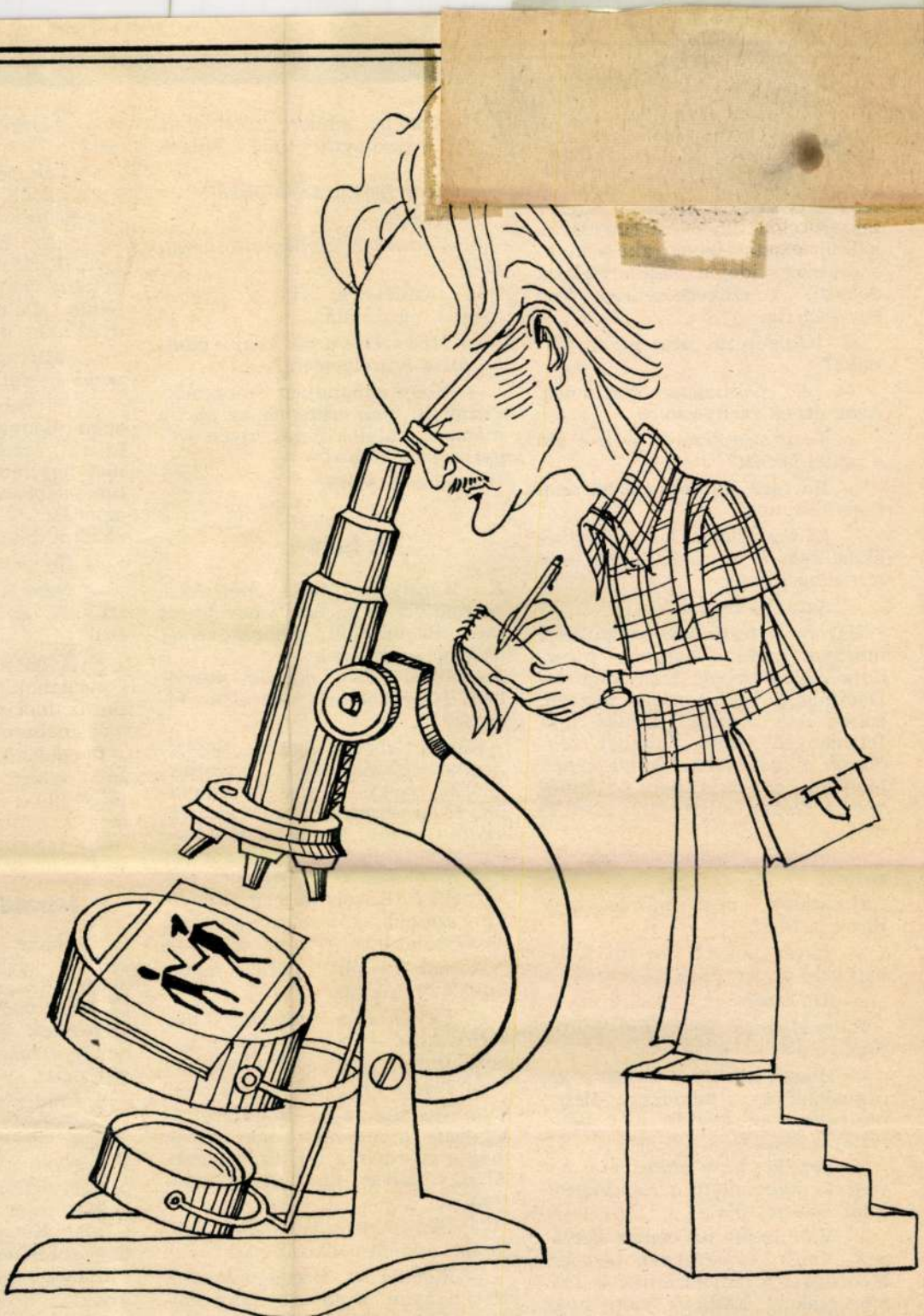

konyhában. A kötény kettős rendeltetésű. Védi a ruháját és az idegen tekintetek elől még inkább rejti a testét. A férje — az állattenyésztésben dolgozik — utcára sem engedi lépni e ruhadarab nélkül. Háztartásbeli, aki a munkacsúcsok idején családtagként dolgozik a szövetkezetben. Van egy pici fia.

— *Gyűlésező asszony-e, Erzsike?*

— A politizálás férfidolog. Azok érnek rá ilyesmire.

— *Testi szerelemről esett-e szó a szülei között?*

— Ha csak káromkodásba nem foglalták, nem!

— *Ez azt jelenti, hogy Erzsikééknél sem kerül soha beszédbe a testi kapcsolat?*

— Azt. Csakis azt.

Három festményreprodukciót mutatok neki. Giorgone híresbuja *Alvó Venusát*. Jean-Auguste-Dominique Ingres párás melegű, éppen csak „kihívó" *Hátakt* című festményét. Jean Fouquet *Madonna a gyermekkel* című képét, melynek nőalakja bontott emlővel ül, ölében a rózsaszín kisdeddel.

— *Melyiket tenné a falra, Erzsike?*

Hosszasan nézi mindegyiket. Rázza a fejét.

— Pucér nőket? Családi fénykép való az ágy fölé, nem ezek!

— *Ezt sem?*

A madonnás festményt mutatom.

— Hiszen kinn van ennek a királynénak a ... mindene! Miért, ha egyszer a gyerek már befejezte az evést?!

— *Erzsike, ha a szülei nem beszéltek maga előtt a nemiségről, kitől hallott róla?*

— Van szeme az ember lányának, hogy észrevegyen ezt-azt. Meg ugye, a lánybarátnék is susmorogtak... Látható volt, hogy

— Csakis, amikor sötét van. Nem napvilágra való dolgok ezek...

— *Él a fogamzásgátlókkal?*

— Nem.

— *Vannak-e felvilágosító könyvei?*

— Nincsenek. Ha a gyerek megnő, megtalálná.

— *Mi vezette arra, hogy vállalkozott a beszélgetésre?*

— Hogy elmondjam országnak-világnak: nem erkölcsös az, ahogy máma a fiatalok élnek, ilyen szégyentelen módra!

Huszonkét éves.

A bejáró

B. Károlyné falusi mértékkel „benne van a korban": harmincöt éves. Régen volt, amikor verset írt a vőlegényének:

Szerelmed éljen mindig szívedben! / Gondolatod soha el ne tévedjen!

Ruhagyárban dolgozik. Bejáró. Amikor először indult a buszmegállóhoz, hogy a városi munkahelyre utazzon, az apja ringyót kiáltott utána. Ma ritka az olyan ember a faluban, aki egy nőt városi munkája miatt bélyegez feslettnek. B. Károlyné férje univerzális szerelő a téeszben. Gyerekük — sajnálatukra — nem született.

A már kipróbált három reprodukciót mutatom.

— Ezt itt talán kitenném — bök a *Hátakt*ra. — Nem a főfalra, hanem úgy... hangsúlytalanabbra.

— *Terike „politizálós" asszony?*

— Mit tudom én mennyire, de a gyári gyűléseken nem alszik meg a számban a tej, annyi szent. Amúgy persze, nincs nagy tudásom...

— *Vett-e észre önmagában változást, amióta a városba jár?*

— Mondja ki: tizenhét év óta! Hát hogyne. Buta csitrilány voltam. Úgy

— *Terikéék vel?*

— Lekopogor

— *Szóba ker is a nemi kérdé*

— Az utób igen. Korábban vettem volna v témát. Ha műs nyoztunk, mind

— *Mit tart nemi életről?*

— El nem t zelni menyassz hittem, észrever már úgy látom nincs abban se egymást, és ha ződik a dolog.

— *Ha nem les*

— Nem is tu születik, az az szul.

— *Terikét ki*

— Azt mondh Bár süldőlányk tem az asszonyb

Egyébként ké sítő jellegű kö férje elől a fehe ben. A rejtegeté tudja megmagy

A harmadik

— Várjon! Kit seit — előz n előtti hintaszék

— Nem vagyok könyveink közö amely a maga r gíthetett...

Harmincéves Érettségivel dol dában, de egy mondja — „meg pesítés nélküli p gődött, most vég iskolát. Két gye tom a festmény

— Már hozha jüket — biztat.

KAJÁN TIBOR

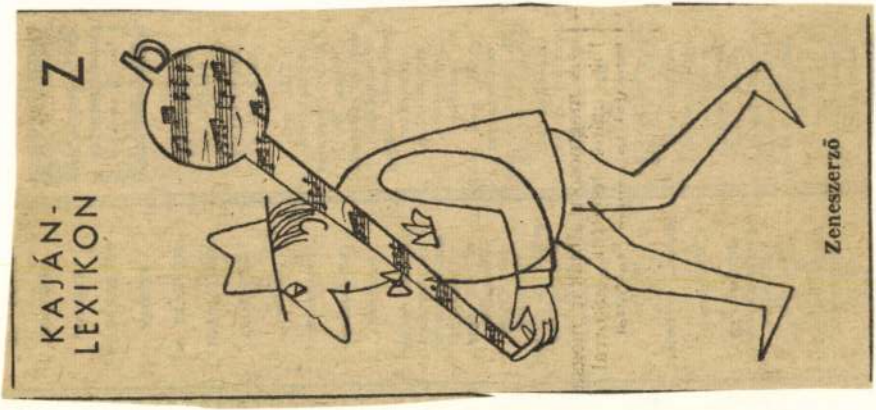

Magyar Hirlap 1975/278/13

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Kaján Tibor
ESTI HIRLAP

1964 AUG 4.
1021

Az első „olimpiai" ezüstérmes

EZER RAJZ A FIÓKBAN • ZŰR ÉS CSENDÉLET • HUMOROS FILOZÓFIA

STEINBERG, CHAVAL ÉS: KAJÁN

A humor hónapja az olasz Riviérán: augusztus. A tisztes testület: *a Salone Internazionale dell' Umorismo. a humoristák világszervezete* ekkor rendezi az olasz Nizzában, Bordighera városkában a szatíra versenyét. Évente díjazzák a legjobb filmbohózatokat, a legművészibb komikusi alakításokat (a nyertesek között volt már *Masina és Gassmann*), az esztendő legmulatságosabbnak tartott könyvét, legtréfásabb krokiját, legkacagtatóbb fotóit, legkajánabb publicisztikáját, legviccesebb élclapját. (Tavaly a címet a lengyel *Spilki* érdemelte ki.)

Utaznak a műkincsek

A karikatúra tárlatán pedig felsorakoznak az év rajzai. Meghívott, felkért művészek öt-öt grafikája közül — ötből egy téma megadott, kötelező — választják a legnívósabbat. Ennek 1962-ben a világhírű *Saul Steinberg*, 1963-ban a nem kevésbé neves *Chaval* munkája bizonyult. *1964-ben a második helyre magyar művész*, a tavalyi tolentinói torzképfesztivál aranyérmese, *Kaján Tibor került.* Méghozzá — a képünkön látható — az előírt, az idei olimpiával foglalkozó rajzával. Az ezüstéremmel kitüntetett kisméretű skicce először *a Ludas Matyi 1963. november 28-i száma nyolcadik oldalán került a közönség elé.* Ihletője — akkortájt sokat írtak erről az újságok — a Tokióba küldött örök értékű műkincs.

Kaján Tibort a pesti, a magyar közönségnek bemutatni felesleges. Immáron huszadik éve ismerik, szeretik. És nevetik hétről hétre munkáit. Az újság, a magazin perc szülte, pillanat feledte rajzos ötletein kívül három kötetben is bizonyította tehetségét. Első könyve 1955-ben, a második *(Meglepő táblák*, 9000 példányban) 1959-ben jelent meg és fogyott el szinte órák alatt. A harmadikat a magyar *Corvina* a német *Eulenspiegellel* közösen adta ki, *csak német és angol nyelven.* Ujabb kötetre, sőt, kötetekre való, ezernél több — közöttük több száz nem publikált — rajz a művész íróasztalfiókjában várja, míg nyomdába kerülhet. Magyarországon ugyanis évente csak egy karikatúraalbum juthat a közönséghez. (A Zűr, *Szűr Szabó József* gyűjteménye e hónapban jelenik meg; 1965-re *Várnai György* Csendéletét tervezik.)

Kaján Tibor kérése, a közönség kérdése: mikor rendeznek ismét karikatúrakiállítást? Az utolsó lassankénti egy évtizede volt. A bemutató, a kötet: a népszerű humoros grafika művelőinek értékmérő, bizonyító erejű alkalom. Az ország és külföld előtt egyaránt! Kaján nemzetközi sikerét a német nyelvű kiadvány indította el, abból vett át egy rajzot *Erich Kästner* európai antológiájába. Igy került a művész a múlt évi, majd hívták meg az idei olasz versenyekre. a legjobbak között megállhatta és megállja helyét.

Modern, korszerű látásmódú. Mondandója nemcsak itthon érthető. Lépést tart a szó nélküli, kizárólag rajzban, szituációban ábrázolt s 1964-ben bizony világszerte követelt grafikai megoldásokkal. Politikai és emberi közölnivalója akarattal elgondolkoztató — humoros filozófia.

— *A karikatúra ma sem absztrakt* — vallja. — *Hiszen gondolatokat csak érthetően, méghozzá mindenki által érthetően lehet és kell közölni.*

Negyvenhárom éves. Munkácsy-díjas.

Ujabb külföldi, hírnevét — s a magyar grafikusok rangját — öregbítő díját augusztus 30-án veszi át.

(lászló)

am, 182. szám

usztus 4. kedd

lap

LAP

zánok

uma

lása

a

szerint, az amerikai külügy-
minisztérium hétfőn közölte:
nincs kifo

Zátonyrafutott, ke

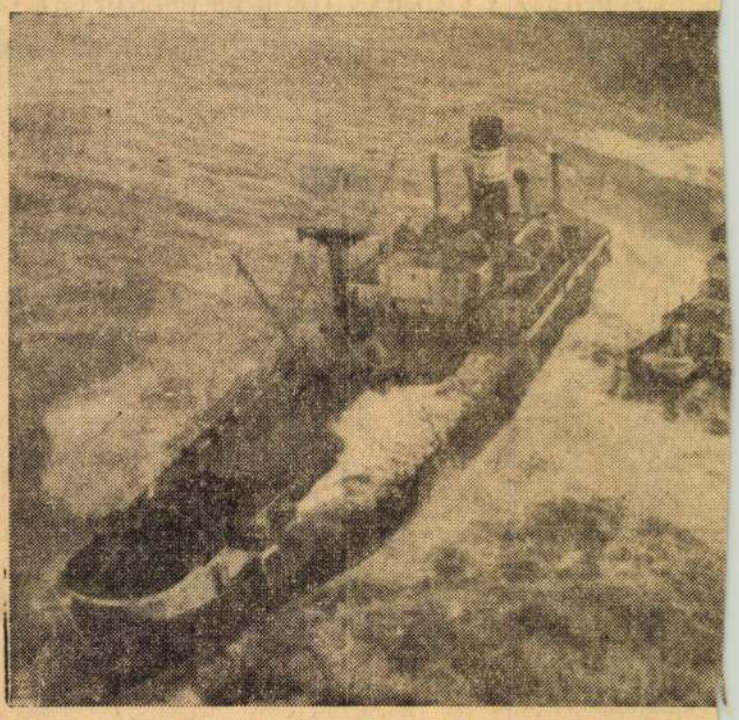

Nem mindennapi látványról készült ez a felvétel az Ész sziget térségében. A több mint 7000 brutto-regisztertonnás, hajó zátonyra futott, és teljesen ketté szakadt.

MEXIKÓ

nem szakít Kubával

Mexico, augusztus 4.

A *mexikói* kormány elutasította az *Amerikai Államok Szervezetének* ajánlását, amely

val. Az AÁSZ Washingtonban tartott értekezletén Mexikó a Kubai Köztársasággal fennálló diplomáciai kapcsolatok megszakítását célzó ajánlás ellen szavazott. Mexikón kívül Chile, Uruguay és Bolívia tart fenn diplomáciai kapcsolatot Kubával.

CSAK TÜRELMES TÁRGYA

Szovjet—kultúrális

Moszkva, augusztus 4.

Augusto Pancaldi jelenti: A Leningrádban július 26-tól augusztus 1-ig megtartott *IV. szovjet—amerikai kultúrális találkozó* részvevői tegnap Moszkvában sajtóértekezleten számoltak be az ér-

ALBUM SVETOVÉHO HUMORU

Tibor Kaján

obetoval humoru dokonca i svoje počestné meno Kalász (1921) a zamenil ho pseudonymom, o ktorom nás maďarsko-slovenský slovník ochotne poučí, že značí „potuteľný, škodoradostný". Ak by toto pomenovanie malo značiť program, treba povedať hneď, že ho Kaján nedodržuje. Škodoradostný — prirodzene, veď karikaturista aspoň bez kvapky tejto vlastnosti by mohol od hodiny maľovať sväté obrázky; ale potuteľný? To už zaváňa tak trocha prídavným menom zákerný — a Kaján útočí vždy priamo. Pokiaľ možno hovoriť o útočení; naozaj si totiž nekladie za cieľ svojimi kresbami čokoľvek „vypaľovať", či „naprávať". Hoci svojimi začiatkami kotví vo zvyčajnej publicistickej karikatúre, zosmiešňujúcej drobné nešváry každodenného života, ako ju poznáme zo satirických časopisov socialistického tábora (i keď v Maďarsku je značne kultivovaná), je predovšetkým zádumčivý, jeho úsmev je väčšmi nostalgický, ako roztopašný. Od zachytenia komickej situácie smeruje stále viac k filozofickej úvahe nad moderným človekomstroskotancom v mori jednotlivcov bez individuality, ponorených do vlastných problémov. Jeho ľahké, k náznaku smerujúce kresby majú pod brilantným povrchom znepokojujúci náboj smútku a korenia smiech zábleskom clivosti. A tak je Kaján možno predsa i trocha potuteľný: v trójskom koňovi originálnych nápadov vpašúva do nášho vedomia kvapôčku pochybnosti a potom nás ponecháva napospas myšlienkam, ktoré vyprovokoval.

Pripravuje Kornel Földvári

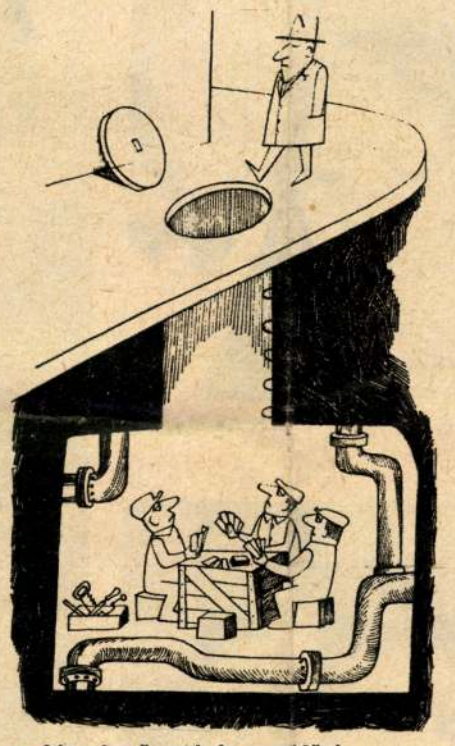

— Ide vám štvrtý do mariáša!

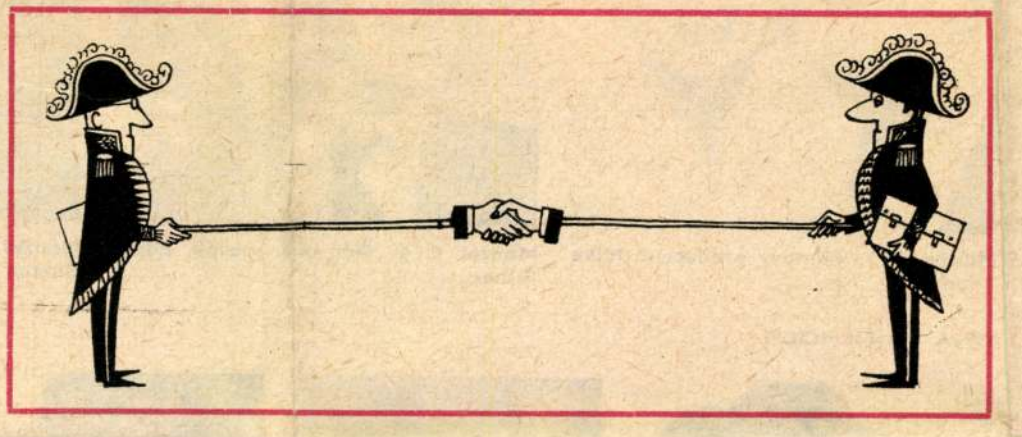

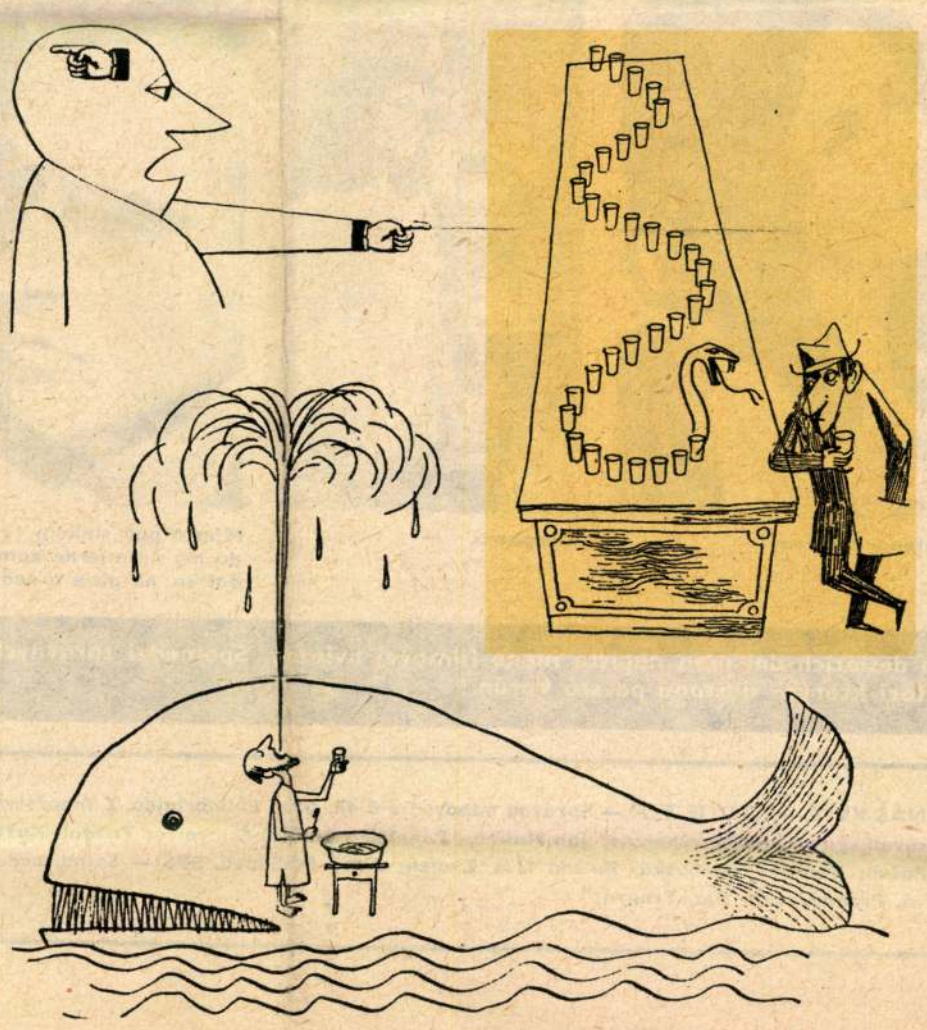

VÝSTRIŽEK Z ČASOPISU
Výstřižková služba
Pražské informační služby
Praha 1, Letenská 2
Telefon 631-74
Život, Bratislava 1967

Náš kvíz

KTO JE TO?

ONA SO SVOJIMI MUŽMI V PORADÍ:

Manžel č. 1: Milionár — (majiteľ hotelov) Conrad „Nick" Hilton

Manžel č. 2: Filmový herec Michael Wilding

Manžel č. 3: Filmový producent Mike Todd

Manžel č. 4: Šlágrový spevák Eddie Fisher

Manžel č. 5 — posledný: Herec Richard Burton

Hviezda o sebe

ROZPRÁVKA — Tým, že som poznala Richarda, našla som skutočného princa. Je ťažké, aby sa rozprávky splnili, však že?

HOLLYWOOD — Všetci chcú vo mne vidieť malý produkt Hollywoodu. Hlúposť! Takisto si myslia, že som bola idiotka, kým som nespoznala Richarda, že som bola strašne povrchná herečka, ktorá nikdy nečítala, jedine ak filmové scenáre. Ale už od detstva som čítala všetko, čo mi prišlo pod ruky. Naučila sam sa milovať poéziu.

KARIÉRA — Jedenásť rokov som skutočnou herečkou. Hrala som v 34 filmoch, ale takmer všetky sa mi zdajú strašné. Role mi väčšinou vnútili šéfovia spoločnosti. Keďže som potrebovala peniaze, prijala som ich. Dnes nie — môžem si vybrať svoje úlohy. A moje terajšie plány ma fascinujú.

AMBÍCIE — V podstate som neobyčajne poverčivá, ale veľmi mála ambiciózna.

ODPOR — Za najhoršie mesto na svete pokladám Rím. Paparazzi nás prenasledovali všade, bolo to strašné. Teraz nie. Neradi fotografujú šťastných manželov.

BYDLISKO — Mám tri domy v rôznych častiach sveta: jeden vo Švajčiarsku, druhý v Mexiku a tretí v Ríme. Akonáhle sa usadíme, bude to v Puerto Vallarta v Mexiku, chcem zostať s Richardom navždy.

ŽENA — Mnoho ľudí si myslí, že som fatálna žena. To je omyl. Som sentimentálna, kľudná, som žena, ktorá sa vydala za toľkých mužov len preto, že k nim pociťovala skutočnú vášeň, ktorej vďačím zase za to, že mám z tých manželstiev deti. Fatálne ženy sú herečky z vody a mydlovej peny a majú istý cvik s tajnými milencami. Ja ich nemám. Bola som vždy veľmi zraniteľná. Veľa som pochybovala a za to som draho platila. Ale je dobre prekonať tieto veci.

OBAVY — Som žiarlivá, až to presahuje normálne medze. Ale to je za strachu o milovaného muža. Skutočne neznesiem, aby sa Richard dvakrát podíval na to isté dievča. Kopem ho do nohy tak silne, že si to ľudia všimnú.

KRB S OHŇOM — S Richardom sme si rovní, ale len pokiaľ ide o prácu. Doma som paňou ja, on je pánom všetkého, i mňa. Je fyzicky silnejší, a okrem toho ma vždy uhovorí, že nie som schopná prerušiť jediné slovo. Jeho argumenty sú nezvratné. Myslím si, že som dobrá kuchárka, ale narobím okolo seba toľko neporiadku, že Richard stále len upratuje. Ťažkosti mi robí hoci ustlanie postele. Nikdy neroním slzy, aby som vymohla od Richarda poslušnosť.

RADOSŤ — Radosť mám za všetkého, čo robí alebo čo mi dá Richard, hoci tryskové lietadlo. Je to rozmar, ale jemu slúži na rýchlu dopravu. Mám radosť i z mušle, ktorú mi zdvihne na pláži. Ale najväčšiu radosť mám zo svojich detí. Milujem ich nadovšetko, nad všetky bohatstvá a úspechy. J. V.

ONA VO FILMOCH:

Skrotenie zlej ženy

Kleopatra

Miesto pod slnkom (s Montgomerym Cliftom, ktorý bol do nej nesmierne zamilovaný. Po zistení, že beznádejne, dal sa na pitie a nedávno zomrel).

Do desiatich dní nám napíšte meno filmovej hviezdy. Spomedzi správnych odpovedí vylosujeme päť, autori ktorých dostanú po sto korún.

NÁŠ KVÍZ — KTO JE TO? — Správna odpoveď z č. 47: Gina Lollobrigida. Z množstva správnych odpovedí sme vylosovali týchto piatich výhercov: Ján Hulina, „Panelák", Banská Štiavnica; Zuzana Kuželová, Ondrejova 8, Bratislava-Pošeň; Tatiana Šotkovská, Bučina 1332, Zvolen; Anna Badidová, SVŠ — Snina, okr. Humenné; Brigita Piovarčiová, Prednádražie II/a, Trnava.

Kaján Tibor, Munkácsy díjas grafikusmű vész, karikaturista.

Viele Köpfe unter einem Dach

Sammlung Karikaturen & Cartoons Basel

● *Wetterbericht.* Ein Bulletin hat sich auch im Sommer durchgehend erhalten, obwohl es nicht vom berühmten Forschungsinstitut in Davos stammt: das Blechlawinenbulletin.

● *Auf dem Holzweg?* Die Schulkinder des Landes sollen mit je 50 Rappen die Renovation der Hohlen Gasse in Küssnacht finanzieren. Vielerorts wird nicht verstanden, dass man für die Hohle Gasse bei den Kindern die hohle Hand macht.

● *Auf die Strasse* ging in Zürich eine Gruppe junger Mütter mit Kinderwagen, um gegen die Ablehnung von Tempo 80/100 durch die Kantonsregierung zu protestieren. Auf den an die Ratsherren verteilten Flugblättern erklärten sie: «Die grauen Theorien einer Generation, die noch heute die Fäden in ihren Händen festklammert, sind für unsere Kinder zur tödlichen Bedrohung geworden.»

● *Fahne.* Am liebsten sähen die Weinbauern als Schweizerfahne ein Weissweinkreuz im Rotweinfeld – festzustellen auch gegen den Wind.

Tibor Kaján (Ungarn)

Sigmund Freud

Neue Wege in der

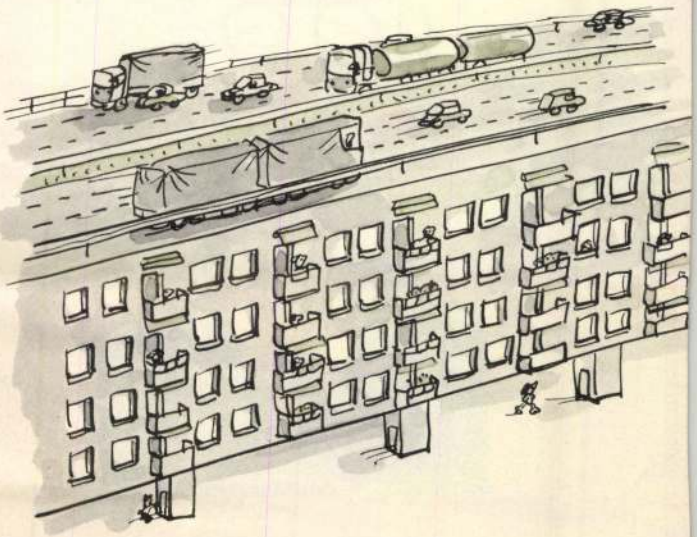

Tibor Kaján (Ungarn)

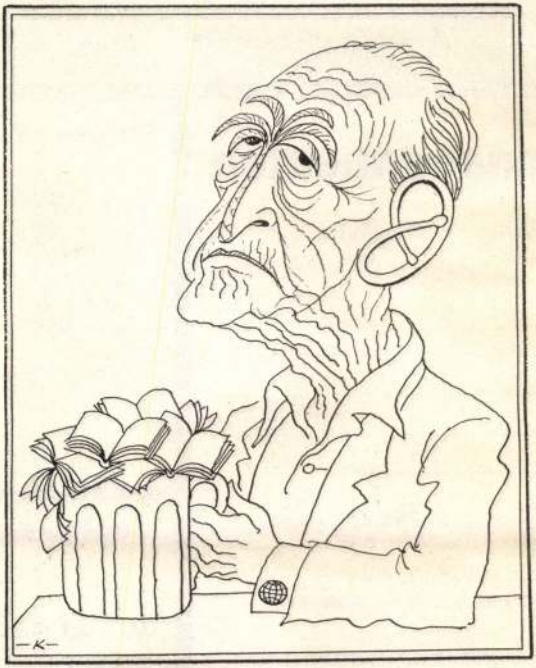

Somerset Maugham

...ngen stehen.
...re ich den

...für Neuabonnenten

☐ 1 Jahr
☐ ½ Jahr

Beginn am _____

☐ 1 Jahr
☐ ½ Jahr

Beginn am _____

* Ich wünsche die Widmungskarte an
☐ obenstehende ☐ untenstehende Adresse

...ich automatisch, wenn eine ausdrückliche
...bonnement erhalte ich einen Einzahlungsschein.

Karikatur der Woche

4

Witz der Woche

In einer Fabrikhalle gelesen: «Wenn wir hier mit den Zähnen klappern, ist es nicht die Kälte, sondern das Betriebsklima.»

ARGUS
CH-8030 Zürich, Telefon 01/252 49 37

Nebelspalter
Rorschach (CH)
Aufl. w. 51 213
Argus Media No. 3018

1021

28. Aug. 1984

Tibor Kaján (Ungarn)

Charles Darwin

Der Bau von Wohnungen un
(Wohnstrassen).

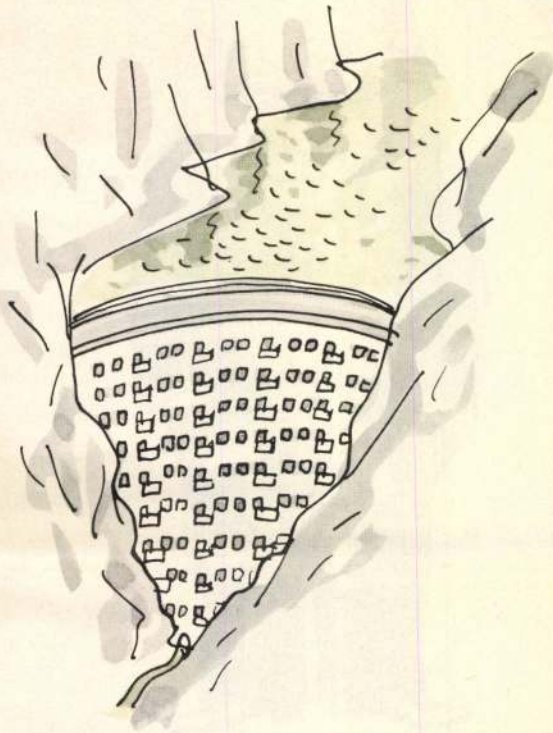

... ebenso in Staudämmen oder AKW-Kühltürmen.

Kaján Tibor.

A III. KARIKATÚRA-KIÁLLÍTÁS

»Szaltikov-Scsedrint éppen az teszi mélyrehatóvá, hogy ő egy meghatározott történelmi helyzet és meghatározott nemzeti környezet jelenségeiben és típusaiban felfedezte és kielemezte az egyes osztályok általános és legfontosabb vonásait.« Zaszlavszkij híres tanulmányának ez a megállapítása nemcsak Scsedrinre, a XIX. század második felének nagy orosz szatirikus írójára, hanem a szatira általános feladataira vonatkozólag is megállja a helyét. Tehát a rajzos szatirára, a karikatúrára nézve is, amelynek klasszikusai — például Daumier — és a daumieri iskolát továbbfejlesztő szovjet karikatúristák éppen azon az úton járnak, mint a korszerű és haladó irodalmi szátira: a realizmus útján.

Már előljáróban megállapíthatjuk, hogy ha a III Magyar Karikatúra Kiállítás anyaga sok tekintetben adósunk is marad még a pusztuló és a fejlődő osztályok legfontosabb vonásainak megelevenítésével, ez a kiállítás és a magyar karikatúraművészek eddigi közös megnyilvánulásaihoz képest komoly lépést jelent népünk e téren fellépő, rohamosan fejlődő igényeinek kielégítése felé. A témakörök — s nem mint eddig, az egyes művészek — szerint rendszerezett képekből a néző azonnal láthatja, hogy karikatúristáink sokrétűen próbálnak közeledni a valóság felé, s hogy immár azok a kérdések foglalkoztatják őket, amelyek valóban fontosak, mind az egész közösség, mind az egyének számára. Az eddigi karikatúra-kiállításokon még nagy teret kaptak az öncélú, csupán a pillanatnyi szórakoztatás kedvéért létrejött rajzocskák, a rajz-akrobatika ügyes termékei, ezt a kiállítást azonban már az jellemzi, hogy karikatúristáink bekapcsolódtak a magyar nép harcába a békéért és a boldogságért. Békeharcunk sikere elképzelhetetlen az imperialisták és a hazai ügynökeik mesterkedéseinek leleplezése, az éberség fokozása nélkül és ezen a téren komoly szolgálatot tehetnek népünknek a szatirikus rajz mesterei. A kiállítás elsősorban ezen a téren, az imperializmus ragadozó lényegét megjelenítő, békeharcos karikatúrák terén mutat figyelemreméltó fejlődést. Hiba lenne azonban elhallgatni, hogy karikatúristáink lehetőségei ezen a téren is lényegesen felülmúlják az eddig elért eredményeket. Sikerült már eljutnunk odáig, hogy békeharcos karikatúráink tényleg harcosaknak nevezhetők, s ugyanakkor változatos eszközökkel harcolóknak, ám még mindig nem dominál eléggé a képszerűség karikatúráinkban. Kevés még az olyan mű a kiállításon, amely a szöveg — sokszor a képbe belerajzolt szöveg — mankója nélkül is megállna a lábán. S még mindig találhatunk olyan karikatúrákat, amelyek egyenesen szóviccre épülnek. A szóvicc kaptafájára készült karikatúra még akkor is méltatlan, ha a szóvicc célja nem puszta szórakoztatás, hanem eszmei mondanivaló kifejezése. A szóvicc csak szöveges viccben — esetleg — megállja a helyét, karikatúrát azonban nem határozhat meg szóvicc-technika.

A békeharcos karikatúrák közül ki kell emelnünk a Titóék rémuralmát változatosan leleplező alkotásokat. A Tito-klikk igazi arcának, ennek a tragikusan nevetséges, ocsmány arcnak a megmutatása igen fontos mind a magyar, mind a nemzetközi békeharc szempontjából. Az amerikai és angol háborús uszítókat támadó karikatúráknál hiányoljuk, hogy nem mutatja be azokat a sajátságokat, amelyek az angol halálgyárosokat az amerikaiaktól megkülönböztetik. Fontos és helyes, hogy a kiállításon látható karikatúrák szemléltetővé teszik előttünk, hogy miért és hogyan vannak *egy táborban* az amerikai halálgyárosok és a japán bacillustenyésztők, az angol lordok és a sziciliai banditavezérek. De nem szabad megfeledkezni *a különbségekről*, a saját környezet-adta nagyszerű szatirikus lehetőségekről.

A háborús tábor leleplezése mellett a III Magyar Karikatúra Kiállítás igen nagy gondot fordít a bürokrácia harcos kigúnyolására is. Megállapíthatjuk, hogy a kiállítás rajzai kitágították már a bürokráciának csupán aktatologatásban kimerülő, szűkös értelmezését és több olyan újszerűen antibürokratikus karikatúrában gyönyörködhetünk, amelyek a kapitalista lélektelenség, embertelenség és önzés csökevényeinek felszámolásában segítenek bennünket. De még mindig túl sok a könyökvédővel és a stemplivel való öncélú viccelődés, s a »szent« stempli fetisizmusát még mindig egy bizonyos ötlet-fetisizmussal támadják, jobban mondva támadgatják a karikatúristák. Kaján Tibor »A bürokrácia története« című, különben nagy sikert aratott tablója igen jellegzetesen tükrözi vissza karikatúristáink és egész karikatúra-művészetünk erényeit és hiányosságait. Ugyanazon a tablón belül vannak mély realitású mondanivalót ábrázoló, s formailag is realista törekvésű karikatúrák, de formalista rajzok is.

A kiállítás egyik komoly hiányossága, hogy bár a szatirikus rajzok mellett vannak humoros rajzok is, de még kevés az olyan karikatúra, amely az új magyar munkásosztály életének derűjéről, vidámságáról számol be és jóformán teljesen hiányzik a parasztság ábrázolása. Mezőgazdaságunk szocialista átalakításának forradalmi ténye, nem ihlette meg a magyar karikatúristákat, nem kapcsolódtak be a kizsákmányoló múltat makacsul védelmező kulákok leleplezésének fontos munkájába. Pedig a kulákok — ahogy Lenin találóan nevezte őket, ezek az emberi külsejű vámpirok — igazán »méltóak« a harcos karikatúristák ceruzahegyére! A karikatúra-művészetnek azonban nemcsak a negatív emberi és társadalmi mozzanatok ellen kell küzdenie, hanem népszerűsítenie kell az újat, a fejlődőt is az emberi társadalomban. Komoly, értékes kincsesbányát hagytak kiaknázatlanul karikatúristáink, amikor elfeledkeztek a magyar népmesék, a népi humor, klasszikus irodalmunk figuráiról, tartalmi és formavilágáról. Pedig szatirikus lapunknak már a címe is erre utal; Ludas Matyi a haladó magyar humor, szatira jellegzetes figurái közé tartozik. »aki«-nek gyermekeit és unokáit szívesen láttuk volna ezen a kiállításon.

Haladó nemzeti hagyományaink felhasználásával — illetve fel nem használásával — szorosan összefügg egész képzőművészetünk egyik legdöntőbb kérdése, *az emberábrázolás*. Nemcsak a munkás- és parasztfigurák, hanem általában az emberek még mindig nagyon sokszor babáknak hatnak k[ép]ei túráinkon, s kár, hogy m[ű]e legfejlődőképesebb fiatal n[em]zedékeink sem fordítanak elég k[ü]lönös gondot az emberek megfelelő ábrázolására. Alaposabban, behatóbban kellene megfigyelniök [a] emberek *egyéni sajátosságait*, hogy akkor közelebb kerülnének azokhoz az *osztály-sajátosságokhoz* is, amelyek felfedése és kielemzése a karikatúra legfontosabb — és leghálásabb! — feladata.

Harmincöt művész alkotását láttuk a kiállításon; karikatúraművészetünk nesztorai és a fiatal, kezdő karikatúristák munkásságának kiemelkedő produkcióit. A békeharcos karikatúrák már régen népszerűségnek örvendő alkotói közül ki kell emelnünk az ötletgazdag Kaján Tibor, a könnyed (de az úgynevezett »súlyos« témákban is fejlődést mutató) Toncz Tibor, az egyszerűségre, közérthetőségre törekvő Szilágyi Jolán, Szürszabó József, Gáspár Antal és Várnai György néhány igen figyelemreméltó alkotását. Az utóbbi időben komolyan elmélyültek Erdei Sándor rajzai (különösen a »Jugoszlávia« című tetszett nekünk), de nagyon fejlődőképes a fiatal Réber László is, akinek például »Orvtámadás« című rajza azt mutatja, hogy ha képzőművészetünk, belső ellenségeinket leleplező művek alkotói között új, elmélyültebb törekvést mutat Szegő Gizi (Gis), Schwott Lajos és Gerő Sándor több karikatúrája. Sándor Károlyt találó, mulatságos, képszerű megoldásokra törekvő ötletek jellemzik, jó lenne hát, ha lassanként megszabadulna a reklám-grafika hatásától. Vasvári Annától néhány érdekes, bár még többnyire elnagyolt kísérletet láttunk. Ötlet szempontjából ugyancsak érdekesek Kassowitz Félix és Endrődi István karikatúrái is, bár Kassowitz rajz-technikájánál szemernyi fejlődést sem láthatunk a régi kiállítások óta. Láttunk néhány, a kiállításhoz, az új magyar karikatúra-művészet eszmei céljaihoz teljesen méltatlan rajzot is, például Kallus Lászlónak az amerikai reklám-grafika eszközeivel összeeszkábált torzrajzait.

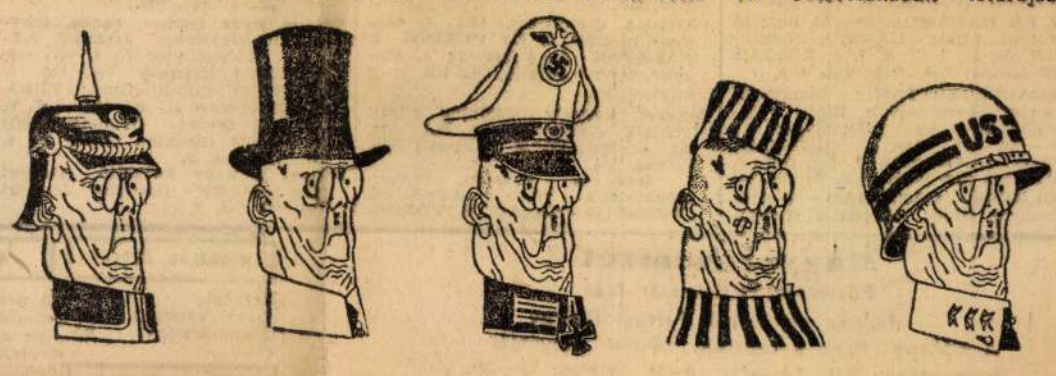

A német militarizmus fejlődése napjainkban

(Kaján Tibor rajza)

Hogyan kerülhettek e Gattó Nero »iskolájára« való »művek« a kiállítás nemes falaira?!

A magyar karikatúristák új

A balkáni „Kövér Berta"

(Erdei Sándor rajza)

vígyen rajzaiba. A bürokráciát, belső ellenségeinket leleplező művek alkotói között új, elmélyültebb törekvést mutat Szegő Gizi (Gis), Schwott Lajos és Gerő Sándor több karikatúrája. Sándor Károlyt találó, mulatságos, képszerű megoldásokra törekvő ötletek jellemzik, jó lenne hát, ha lassanként megszabadulna a reklám-grafika hatásától. Vasvári Annától néhány érdekes, bár még többnyire elnagyolt kísérletet láttunk. Ötlet szempontjából ugyancsak érdekesek Kassowitz Félix és Endrődi István karikatúrái is, bár Kassowitz rajz-technikájánál szemernyi fejlődést sem láthatunk a régi kiállítások óta. Láttunk néhány, a kiállításhoz, az új magyar karikatúra-művészet eszmei céljaihoz teljesen méltatlan rajzot is, például Kallus Lászlónak az amerikai reklám-grafika eszközeivel összeeszkábált torzrajzait.

seregszemléje jelentős eseménye nemcsak képzőművészetünknek, hanem egész kulturális életünknek. Sokan és sokat akarunk s fogunk is tanulni ebből a kiállításból, amely nem régimódi »görbe tükröt«, hanem valóságos tükröt tár elénk, ha némileg élesebb formában is. E tükörben azonban nemcsak a kiállítás látogatói nézhetnek szembe eredményeikkel és hibáikkal, hanem a karikatúristák is. Reméljük, hogy közülük is sokan és sokat tanulnak majd ebből a kiállításból.

Antal Gábor

Kúriai Selejtezőgyár Főosztály
FIGYELŐSZOLGÁLAT
Budapest, VI. Dalia ház-u. 1.
Tel.: 227-651 és 227-488
1951 NOV 5

NAGY TÜZFÉNY (Sztálin-díjjal kitüntetett, magyarul beszélő szovjet film): SZABADSÁG (Bartók B.-út 64.) 4, ¼7, ½9, TÁNCSICS (Csepel) ½6, ¾8, vas. ½4.

ÉS FELKEL A NAP (magyarul beszélő szovjet film): DUNA (Fürst S.-u. 7.) ½5, ¾7, 9, CORVIN (Kisfaludy-köz) 4, ½7, ½9, TÁTRA (P.-erzs.) 6, ½9, vas. 4.

AZ ÉN HAZÁM (magyarul beszélő koreai film): BÁSTYA (Lenin-krt. 8.) 11, 1, 3, 5, 7, 9, BRIGÁD (P.-lőrinc) ½6, ¾8, vas. ¼4.

MEGACÉLOZOTTAK (magyarul beszélő csehszlovák film): FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3.) 4, ¼7, ½9, vas. 2, HUNYADI (ROYAL) (Kispest) 6, ½9, vas. 4, ÁRPÁD (Soroksár) ¾6, 8 vas. ¾4

KÜLÖNÖS HÁZASSÁG (színes magyar film): SZIKRA (Lenin-krt. 120.) ½5, ¾7, 9, vas. ¼3, PUSKIN (FORUM) (Kossuth L.-u. 18.) 4, ¼7, ½9, vas. 2, TAVASZ (R.-palota) 6, ½9, vas. ¾4.

RÖPÜL A LABDA (magyar film): Kísérőfilm a SZABADSÁG-moziban.

EGY KERECSENSÓLYOM TÖRTÉNETE (színes magyar film): Kísérőfilm a FELSZABADULÁS-moziban.

FÁKLYA (Lenin-krt. 88.) 1. Magyar híradó 2. **ÚJ PEKING** 3. **BALATON** 4. Állatvilág 5. Magyar úttörő híradó. ½5-től 11-ig folytatólag.

Tengeri karvaly (szovjet film): TOLDY (Bajcsy-Zs.-út 38.) ½4, ¾6, 8 WEKERLE (Kispest) ¾6, 8, vas. ¾4.

Ki lesz a győztes (vidám csehszlovák film): KOSSUTH (Váci-út 14.) ½5, ¾7, 9, VÖRÖSMARTY (SAVOY) [illegible] 4, ½7, ½9.

Vidám szüret (szovjet film): UGOCSA (Ugocsa-u. 10.) 8, KOSSUTH (P.-erzs.) vas. ½4.

Reszket a föld (szovjet film) (Somogyi B.-út 3.) ½[illegible]

Kőszív (színes német film): PÁTRIA (Népszínház-u. 13.) ¾4, 6, ½9, vas. 4, ¼7, ½9.

Boldog nyár (színes, zenés, szovjet filmvígjáték): JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7.) 4, ½7, ½9, RÁKÓCZI (Csepel) ½4, ¾6, 8.

Nicsa-Nagar (hindu film): TINÓDI (Nagymező-u. 8.) ½4 ¾6, 8.

Lesz még tavasz (francia film): BETHLEN (Bethlen G.-tér 3.) ½7, ½9, vas. 2.

Popov, a nagy feltaláló (szovjet film): MARX (Landler Jenő-út 39.) ½4, ¾6, 8.

Kutiai Selejtezőgyár Főosztály (illegible) 63.) ¾4, 6, ½9, ADMIRÁL (illegible) tírok-útja 5.) 4, ½7, ½9, vas. 2.

Nahimov tengernagy (Sztálin-díjas szovjet történelmi film): PHÖNIX (Rákóczi-út 68.) 11, 1, 3, 5, 7, 9.

HIRADÓ (Lenin-krt. 13.) 1. Magyar híradó 2. 1951. MÁJUS 1. MOSZKVÁBAN. Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

FÉNY (Újpest): 1. Magyar híradó 2. **ÚJ PEKING** 3. **BALATON** 4. Állatvilág 5. Magyar úttörő híradó. 5-től ½10-ig, vas. ½4-től ½10-ig.

Magyar Nemzet
Főszerkesztő: Boldizsár Iván
Felelős szerkesztő: Parragi György
A kiadásért felelős a Lapkiadó Vállalat igazgatója
Szerkesztőség: VII., Lenin-krt. 9—11. Telefon: 221—285.
Kiadóhivatal: VII., Lenin-krt. 9—11. Telefon: 221—285.
Hirdetési osztály: VII., Lenin-krt. 9—11. Telefon: 221—285, 221—293.
Hirdetési osztály csekkszla. száma: 61.080.
Előfizetés: Posta Központi Hírlap Irodája V., József nádor-tér 1 Telefon: 180—850.
Személyes ügyfél-szolgálat: V., Roosevelt-tér 5—6.
Előfizetési díj egy hóra 12 Ft, negyedévre 36 Ft.
Athenaeum Nyomda, Fv.: Soproni Béla.

szabások, ja- irhabunda Somogyi , Kossuth La- ót. 180—091.

unda majd- eladó. Akác- 54. III. 12. este hattól.

jó karban, retű városi oszumbundák. jó karban, kö- a, női irha- XI., Bartók- árom, négy.

la nagyméret- arban privát- adó. Nagyné, u. 6/B. föld-

rzsaláb bunda férfi bunda asznált eladó ak. Telefon: Kresz Géza- földszint 1.

át, férfi, kék alakra privát- I., Benczur-u. . 2. 3—8-ig.

bunda, mo- 7/8-os kitünő an privéttól XIV., Thököly- Laver.

ikabát perzsa- l, szövetruhák féle eladó öt Dob-utca 46/b.

abunda, csikó- férfi átmeneti 256—743. XI. á'y 9.

valódi nutria szürke szövet bát nagyméret- asárnap egész étköznap négy- ig. Ferenc-krt. 26.

ürke férfiruha s, eladó. Bécsi- ajtó 35.

JÁRMŰ

pel szinte új 500.—. XI. ker. y 9. fszt. 4.

4-es kitünő ál- n olcsón eladó. cseréleg Cse- re. Megtekint- Szinyei Merse- .

tokozott Ardie csival eladó. — Maros-u. 50.

Puch üzemké- arban, tartalék szekkel olcsón Kerepesi-út

ehér gyermek- eladó. Róth Fe- túzeum-u. 3.

któria motor- eladó. Sasha- kai Mór-u. 17.

Export Csepel k gumikkal lehetőleg va- estig. XXII. Budafok), Pé- -u. 21.

n eladó öt- teheroldalko- tor nagyon ol-

Megvételre keresek 1 db. lendkereket 3500—4000 mm átmérővel, 600—700 mm szélességben. Közvetítőt jutalmazom. Tel.: 138—296.

ÉPÍTÉSI ANYAG

Ajtó, ablak készítést használt anyagból vállalok. Aszta os, Hungária-körút 86.

Ajtók, ablakok készítését vállalom. Asztalosmester. Miskolczy utca 112. Tel.: 296—623

250 drb. 40x40 pala fedőlemez eladó. Mogyoródi-u. 173/b.

EGYÉB ADÁS, VÉTEL

Használt faanyagot, üzleti polcokat, pultokat, lemezt veszek. Tóth, Dohány-utca 92. földszint.

Padlófilcet, hibásat is veszek. Nemsitz, Csáky-utca 20/a.

Bélyeg! Világ repülőbélyeggyűjtemény eladó. Tel.: 366—225. Rákoshegy, Kisfaludy-utca 10.

Tűzhely, kétsütős prima, egycólos gumitömlő húszméter, borszivattyú, négyágú, ötágú csillár. Mandics, Pomáz.

Veszek levágott női hajat. IX., Csarnok-tér 5. III. 23.

I-a Zephir kályhát legmagasabb áron megvennék. Értesítést Quitt névre. Vármegye-utca 15.

Jókarban lévő zománcos tűzhelyet vennék. Pap Lajos, Fülöpszállás, Kerekpuszta 841.

Folytonégő külföldi kox-kályha rendkívüli fűtőképességű eladó. Farkas, Hermina-út 3. I. em. Tel.: Négyszázkilencvenhét — nullahetvenhat.

1 sütős kisipari asztali tűzhely eladó. III. Szentendrei-út 16. — Korcsma.

Két francia barokk-vitrin hajlított üveggel, nercpézsma bunda alig használt coboly gallér, manzsetta, hatos étszerviz, fajansz, gyönyörű, privátnak eladó. Tizenegytől—kettőig és hattól—nyolcig: Sallai Imre-utca, 29/B. IV. 3.

Fehér zománclapos, kétaknás „Meteor" kályha eladó. V. Teleki Pál-utca 26. II. 17. Varga.

Eladó vörös velur előszobaszőnyeg, antik bőr írómappa, bőr tűllszoknyák, 37-es

Eladó Neo-Perpetuum prima folytonégős, kétaknás kályha. Mutányi-utca 34. I. 17.

Pólyázókomód, nagy szmirnaszőnyeg, matracok, karnis, breitschwanzbunda eladó. Sallai, Ugocsa-utca 8/B. Megtekinthető vasárnap délután.

Fafűtéses nyolclyukas Zephir kályha olcsón eladó. Este 6—8-ig és vasárnap délelőtt. Tóth, Somogyi-Béla-út 1. III. 6.

Kokszkályha, American Unió 14-es, prima, eladó. II. Nagybányai-u. 14.

6 személyes monogrammos, modern, ezüst evőeszköz eladó. I., Bem-rkp. 25/a IV. 1. Tel.: 160—594.

2 nagy mosóteknő eladó. Érdeklődni: Párisi-u. 1. Segédházfelügyelőnél.

Ötkarikás gáztűzhely eladó. Sztálin-tér 12. II. négy.

Gáz hűtőszekrényt teljesen kifogástalan állapotban vennék. Tel.: 492—416. Újpest, Virág-utca 33.

Ezüst serlegek versenydíjaknak eladók: 387—098. **Váci huszonöt.**

Eladó egy középnagyságú Meidinger kályha, típus szuper, rádió, antik negyedes ütős asztali óra. VIII. Kőris-utca 6. Vámos.

Fűrészporkályhát, Nagyboconádi fekvőkaptárakat, mézpergetőt vennék. Mészáros Sándor, Csepel, Völgy-utca 21.

ALBÉRLET

Bútorozott szobát keres dolgozó érte miségi. Varga, Fejér György-utca 12. Tel.: 195—564. háromtól—hatig.

Hűvösvölgyben kertes villában három szoba összkomfort, külön is, nov. 15-re albérletbe kiadó. Köz. fűtés lehetőség. Szajkó-u. 12. T.: 112—360. d. u.

Utcai szoba értelmiségi részére kiadó. VII. Kertész-u. 33. II. 4.

Tisztviselőnő különbejáratú bútorozott szobát keres. Ráczné, IX. Viola-u. 37/a. I. 20.

Értelmiségi nő bútorozott szobát keres. Cím: Sütő Sándor, Szófia-utca 18. IV. em.

Különbejáratú szobát adok házimunkáért fizetéssel házaspárnak is. Szent Imre [illegible]eg út 66. Simon.

Junkers-autógeizer, gázfűtőtest, szőnyeg eladó. II. Füge-u. 4. földszint 2.

Ezüst evőeszköz, tálca, függöny, ezüstróka gallér, asztali vil anylámpa, thermofor stb. eladók. Pozsonyi-út 28 II. em. 1.

Maort fűtőgáz kályhát vennék. Értesítést: 222—877 telefonon kérek.

Szőllőoltványok! Kettőévesek olcsón rendelhetők. Szőlőtelepítését vállalom. Kiss szőllőtelep, Abasár.

Acélszalagot 10x2 mm vagy hasonló méretet veszek. Cím: Üllői-út 109/a. I. 21. Vég Lajos.

Szén, kox kisebb-nagyobb kályhák olcsón. Teniszpálya, Thököly-út 115.

Tűzhely és vaskályha eladó. Megtekinthető Práter-utca 3. üzletben, délután 4-től.

Memphis kályha kitűnő állapotban eladó. Gorkij-fasor 8/B. Segédházfelügye ő.

Tollat, párnát, dunyhát vennék. Hernád-u. 4. II. em. Telefon: 259—382.

Csónak építéshez fenyőt, cédrust, mahagónit keresek. Egytized köbmétert. Urbán, Uri-utca 31.

Eladó egy középnagyságú Meidinger kályha, típus szuper, rádió, antik negyedes ütős asztali óra. VIII. Kőris-utca 6. Vámos.

Fűrészporkályhát, Nagyboconádi fekvőkaptárakat, mézpergetőt vennék. Mészáros Sándor, Csepel, Völgy-utca 21.

NYARALÁS. ÜDÜLÉS

Hétvégi pihenésre szoba kapható. Hármashatárhegyi kávézó.

ÁLLÁS, VÁLLALK.

FÉRFI ÁLLÁS

Mérlegképes tanfolyamot végző 10 éves gyakorlattal könyvelő elhelyezkedne. Telefon: 350—475.

Férfi segédmunkásokat és szakmunkásokat korlátlanul felveszünk. Jelentkezni lehet: XIII., Hun-utca 4/b.

Az Építőgépjavító Vállalat felvesz állandó munkára

ESZTERGÁLYOS és GÉPLAKATOS SZAKMUNKÁSOKAT
gyakorlott műszaki ELLENŐRÖKET és FÉRFI SEGÉDMUNKÁSOKAT.
IX., Soroksári-út 150

Villanyszerelőt keres azonnali felvételre: Zuglói Kötöttárugyár, Rpest, XIV. Szuglóuta 83.

A CSATORNAÉPÍTŐ VÁLLALAT keres általános
MÉRNÖKÖKET,
továbbá mélyépítési
MUNKAVEZETŐKET
azonnali belépéssel.
Wesselényi-utca 4.

Mezőgazdasági középiskolát végzett fiatalember elhelyezkedne szakmájában Budapesten. XII. Dolgos-u. 3. I. 5.

Anyagbeszerző szerszám, műszaki szakmából állást keres. — Telefon: 142—139.

Gépészmérnök azonnali állást keres. Tel.: 384—265.

Gépészmérnök rajzokat és tervrajzok kidolgozását vállalja. — Telefon: 384—265.

Házfelügyelőségem átadom. Nefelejts-u. 42. Gyalog Ferenc.

Szakács nagyüzemi gyakorlattal állást vállal. Cím főkiadóban.

Központi fűtéses ház fűtőt keres. Pozsonyi-út 58.

GÉPTERVEZŐKET, SZERKESZTŐKET RÉSZLETSZERKESZTŐKET, és MŰSZAKI RAJZOLÓKAT
keresünk azonnali belépésre. Jelentkezés: ÉPÍTŐGÉP és GÉPESÍTÉST TERVEZŐ VÁLLALAT, V., Vadász-u. 6. sz.

Mezőgazdasági Vízi Építő Vállalat KUBIKOSOKAT és SEGÉDMUNKÁSOKAT felvesz.
Jelentkezni lehet: Debrecen, Széchenyi-u. 46., Makó, Dózsa György-út 18, Szolnok, Magyar-u. 4. Budapest, V., Mária Valéria-u. 10, Balatonfenyves, MEVIÉP építésvezetőségénél.

Bármilyen szakmában O. M. B. vizsga előtt álló önálló időelemző, november 5-től, hozzájárulással helyet változtatna. „Szorgalmas 4265" jeligére főkiadóba.

KOCSIKÍSÉRÖKET és FÉRFI-SEGÉDMUNKÁSOKAT
felvesz a Baromfi- és Tojásforgalmi Vállalat. Jelentkezni Budapest-Nagyvásártelep Igazgatósági épület IV. emeletén a személyzeti vezetőnél.

Évtizedes gyakorlattal személygépkocsi-vezető azonnali belépésre áll ást keres. Cím: Piarista-utca 6. Portás Telefon: 188—806.

Fásításhoz
ERDÉSZT, MUNKÁSOKAT
keres azonnalra állami gazdaság. Jöhetnek: **megbízható munkabíró nyugdíjasok, öregek, ifjak, nők,** könnyű munka. Lakás díjtalan Üzemi élelmezés. — Felvétel: VIII., Strobl Alajos-utca 7. „L" épület I. 4. sz. Százados-úti kenyérgyárnál.

NŐI ÁLLÁS

40 éves magános nő mindenes szobaleánynak ajánlkozik magánoshoz vagy családhoz, útiköltség megtérítéssel. Rácz Mária, Mezőtúr, Széna 53. sz.

Kis háztartás ellátására főzőmindenest azonnalra keresek. — Magas fizetés, esetleg ruházkodással. Lehet nyugdíjas házaspár. — XIV. Nürnberg-utca 54. földszint 2.

Fiatal leányt angol nyelvtudással állandóra keresünk. Jelige: „Életrajz". Blocknerhez, Városház-utca 10.

Bejárónőt felveszek heti háromszor. Bimbó-út 10/B. I. em.

Jólfőző mindenes 15-re felvétetik. Jelentkezés déle őtt kilenctől, Dohány-utca 16. III. 1.

Univerzális fehérvarrónő nagy gyakorlattal elhelyezkedne — Varga Aladárné, Hunyadi tér 3.

Nyugdíjas középkorú nő háztartási munkájáért ellátást nyerhet. „Magános ügyvéd" — jeligére főkiadóba.

Orvos keres főznitudó szorgalmas házt. alkalmazottat, rendes élelmezést, jó fizetést adok. Bemutatkozás könyv, élelmiszer jegyekkel dé i órákban. VI. Anker-köz 1. II. emelet 1

Pedáns pontos háztartási alkalmazottat keres két korosobb férfi. Diétás főzést értse. Testi fehérneműt mossa, vasalja. Tisztaságot kedvelő részletes ajánlatát kérem. „Takarékos, megbízható" jeligére főkiad.

Megbízható bejárónőt mindennapra felveszek. Wesselényi-utca 35. III. 10.

Állandó, fizikailag könnyű, de nagyon figyelmes női munkaerőve dolgozó kisüzem, független leányt munkatársnak keres, állandó lakás, teljes ellátással. „Kimerítő válasz" jeligére Hirdetőbe, József-körút 14.

Vállalatok figyelmébe! Iskolai végzettséggel titkárnőnek ajánlkozik 20 éves leányom. Emberismeret, szellemi képesség, munkaszeretet, erős aktivitás jellemzi. Gyors- és gépírást, mint dolgozó nő tanfolyamon tanulná. — Perjési János, gyűmölcs kistermelő, Kál.

Szobáért, ellátásért nyugdíjas gyermekfelügyeletet, háztartásban segédkezést vállal. Dohánytőzsde: Apponyi-tér 5.

Főzőmindenest azonnal felveszek. Landler Jenő-u. 35. III. 5.

Bejáró gyermekgondozónőt egyszobás háztartáshoz azonnalra keresek. Balaton-utca 23. V. kettő. Jelentkezés este.

Bejárónő dolgozó háztartáshoz, esetleg főzők is, megbízható középkorú jobb nő. — Ká oczyné, II. Párrány-út kilenc.

Bejáró mindenes főzőnőt d. u. 4 óráig terjedő elfoglaltsággal 2 személyhez azonnali belépéssel keres: — Bauer, V. Személynök utca 23. I.

Gyermekszerető főzőmindenest keresek. — 221—960.

Gondozónő, középkorú, nagy gyakorlattal ajánlkozik csecsemőhöz, nagyobbhoz is. — „Megbízható 2204" jeligére. Bartók-úti hirdetőbe.

Kis háztartás vezetését vállalja, mosáson kívül mindent végez hatvan éves nő. — Ulászló-u. 19. III. 8.

Idősebb nőt könnyű beteghez teljes ellátással, fizetéssel felveszek. Bartók Béla-út 34. fszt. 2.

OKTATÁS

Helyesírás, szépírás, számolás né külözhetetlen! Tanítja: olcsón, gyorsan, egyénien tanárnő, Ferenc-krt. 24. II. 2. Értekezés egész nap.

MŰSZAKI RAJZ

GÉPÉSZET, ÉPÍTÉSZET,
5-én és 7-én új tanfolyamok!
Bajcsy-Zsil.-út 19/c.
T.: 113—622.

EGYÉB VÁLLALKOZÁS

Sérvkötők rugónélkül is, Haskötőket, gerinctámasztó fűzőket, lúdtalpbetéteket, művégtagokat készítek, átalakítok, javítok gyorsan, pontosan, olcsón. Petrás műszerész, Veres Pálné-utca nyolc.

Fáj a tyúkszeme? Anticors tyúkszemirtót használjon, biztosan elmulasztja 1 adag 3.80 forint. Nagy drogéria, Budapest, VIII., József-krt. 19.

Zsebkendőt közép és bordűr fújásra, festésre bérmunkába adnék, sürgős. „Színtartó" főkiadóba.

Bármilyen kőműves és ácsmunkákat, tervezést, lakás leválasztást vállalok. XVI. Gvadányi-u. 127. Kerepesi.

PORSZÍVÓ,
KEFÉLŐ,
HŰTŐ
javítás
RIEGER
V. Szép-u. 5. 183—289

Sáiszövőráma komplett bérbeadó. Levélbeli érdeklődés: Szentendre, Kisfaludi-utca 4.

TÁRS, PÉNZ

Társulnék telefonos, központon lévő irodámmal, közreműködéssel, tőkével, aktuális komoly cikk előállításához. — Jelige: „Korrekt 9723" főkiad.

Társat keresek 20.000-rel forgalmas és értékes berendezésű, tehermentes eszpresszócukrászdámhoz, fedezettel és havi magas fix részesedéssel. — „Biztosítva 3000" jeligére Hirdetőbe, Sztálin-út 54.

Hat hétre keresek háromezeret. Jó kereset. „Bőséges fedezet" főkiadóba.

Pénzzel közreműködésel elhelyezkedne ötvenéves kereskedő. Leveleket „Fedezettel" je igére főkiadóba kérek.

Kisgazdaságban jó lakhatósággal bármihez társulnék, bérelnék. „Lehetőleg Balatonnál" főkiadóba.

Idősebb férfi társulna tőkével magános nővel üzembe, üzletbe. Lehető eg szakma- v. rokonszakmabelivel, v. kinek fia szakmában dolgozik előnyben. „ Szíjgyártó" jeligére.

VEGYES HIRDETÉS

Bokor, baba, futórózsa legszebb fajokban, rosa canina viszonteladói áron kapható. Foki István, Újszeged, Hargitai-u. 10.

Poloskairtás részletre is. Patkányirtás. Egérirtás. Jótállással. Horváth, Király-utca 75. Telefon: 223—821.

Farkaskutya elveszett, megtalálója nagy jutalomban részesül. — Budafoki-út 32/E. — Boday.

Fehér angóra kis nőcs eladó. Kispest, Vöröshadsereg-út 48.

Német juhász kölyök kutyák eladók. XIV. Gyarmat-utca 63/a.

Elköltözés végett most beért fiatal **törpepapagájok** fiaikkal, tojásaikkal eladók. — Egyespár kalitkába, oduval együtt 140-ért. Kettespár kalitkával 200-ért. Csak személyesen tárgyalok. — Ecseri-út 4/B. XIV. épület 5. ajtó. Berényi.

Tarka Dog kutyámnak pedigréje elveszett, Akadémia, Vigadó, Ká mán-utca környékén. Megtalálójutalom ellenében adja le Ecseri-út 4/B XIV. ép. 5. ajtó.

Egy barna daxli szerdán elveszett. Kérem a megtalálót magas jutalom fejében leadni. Cím: Rosenthal Béla, Kertész-u. 41.

Kaján Tibor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

1990 MÁR 21.

1021

Tavaszi napóra

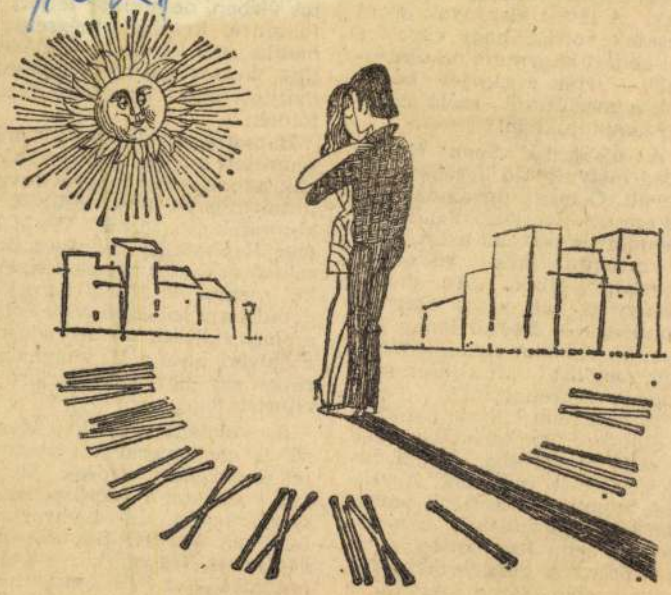

Kaján Tibor rajza

a régi tragédia
a sűrű iszap, a
lan sötétség m
eredményes mu
nek. „A látási v
rosszak voltak,
fel kellett hagyr
sal" — írták a
rok a merülésr
beszámolójukba

Az újságcikk
svéd mélymerül
került. Ő maga
sikeresnek ígérkező feladatról
mondott le pusztán azért, mert
a víz alatti látási viszonyok
rosszak voltak. „Az ember
amúgy is vak a víz alatt —
gondolta. — De mi lenne ak-
kor, ha valóban vakok kísérel-
nék meg azt, amit a látók nem
tudnak végrehajtani?"

Nahlin nem habozott sokáig,
s elutazott Tomtebodába, abba
a svéd kisvárosba, ahol a va-
kok iskolája működik. A rek-
tor örömmel fogadta a párat-
lan ötletet, s az iskola úszóme-
dencéjében *hamarosan el is*
kezdődtek a búvárleckék. Ta-
valy került sor a vizsgára, s
az eredmények *meglepőek* vol-
tak. A vak fiatalemberek kifo-
gástalan biztonsággal mozog-
tak a víz alatt, s olyan bonyo-
fiatalemberek le-lemerültek a
koromfekete vízbe. Végül is
megállapították: az antik szob-
rokkal és díszes agyagedények-
kel megrakott atticai kereske-
delmi hajó *legalább 2600 évvel*
ezelőtt süllyedt el ugyanazon
a helyen, ahol a II. világhábo-
rúban egy szovjet tengerjáró is
elpusztult...

A nyolctagú expedíció közel-
ről is megismerkedett a szov-
jet és bolgár matrózok életé-
vel, s amikor a búcsú pillana-
ta elérkezett, úgy határoztak:
felveszik a *Jurij Gagarin-bri-*
gád nevet. Visszaérkezve Svéd-
országba — a *FIB Aktuellt* cí-
mű hetilap hasábjain —, meleg
hangon emlékeztek meg új ba-
rátaikról.

B. I. G.

1021

gyermekkor

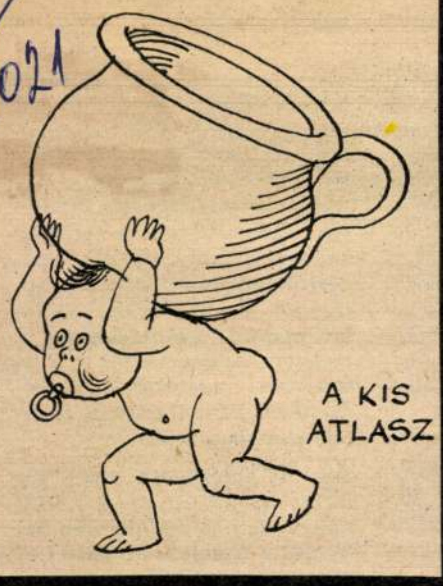

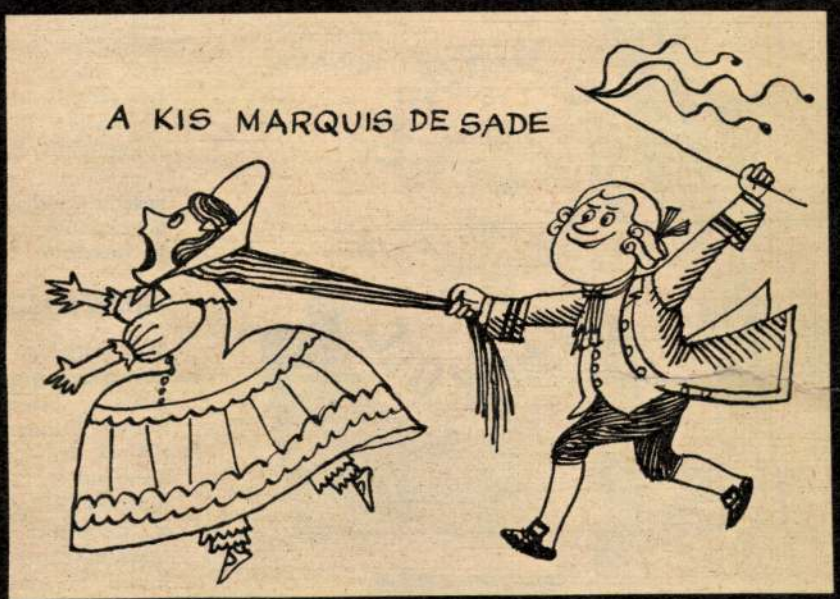

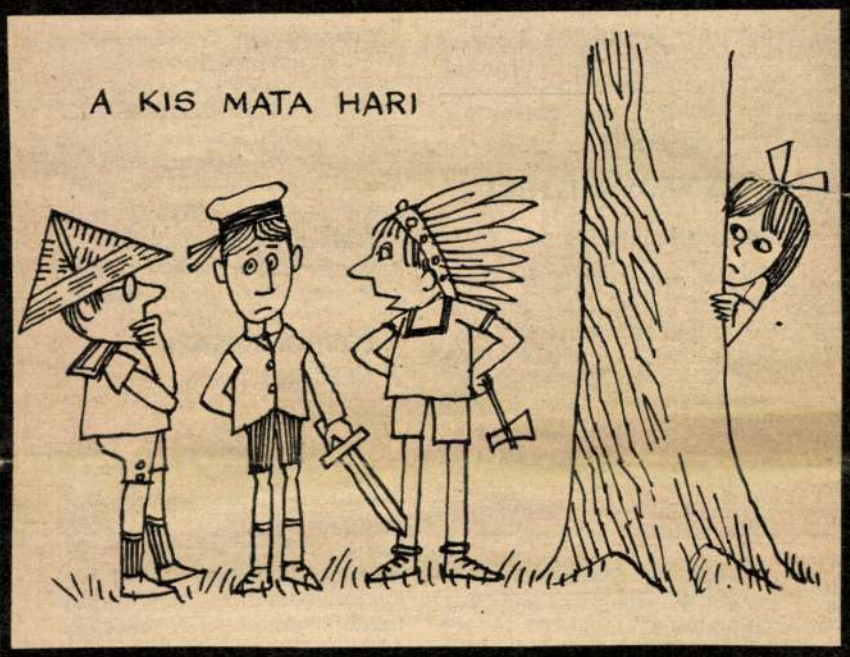

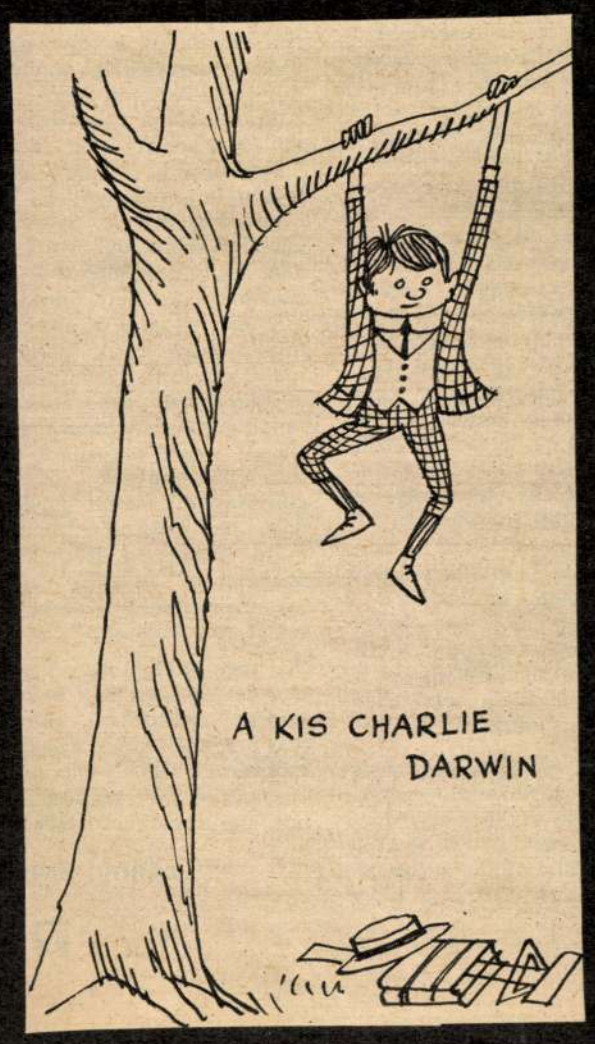

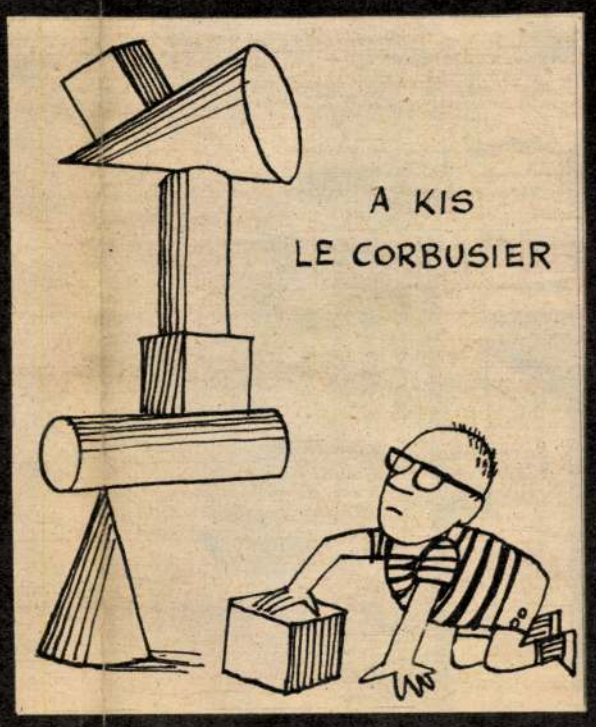

Kaján

FOTÓ: SZALAY ZOLTÁN

V. Gy.-né itt átvette az engedélyt, sóhajtott, épített, költözött. Bocsánat: *miután* közbeléptek a népi ellenőrök.

Igaz, végletes eset. Igaz az is, említettük, hogy az ügyek 96,4 százaléka nyomban elintéződött. A kiragadott história mégis *tanulságos*. A listára pillantva láthatjuk, hogyan lehet egyrészt mindig „feljebb dobni" az ügyet, újabb „oldalági" hatóságoktól véleményt, beleszólást kérni, egyszóval: a normális fellebbezési úttól függetlenül, labdázva, végül is megkerülni a döntést; másrészt e módszerrel az ügyfelet is végeláthatatlan kilincsezésre késztetni.

PAPÍRFEDEZÉK . . .

Más oldalról a papírfedezék keresésére utal a *hatósági igazolások, bizonyítványok* számának felduzzadása is. A tanácsok 1964-ben 2 millió 120 ezer, tavaly 2 millió 200 ezer igazolást adtak ki, nem szólva a lakóbizottságok 6 milliós igazolás-dömpingjéről. A hatósági bizonyítványok aránya a teljes ügyfélforgalomban: a budapesti VIII. kerületben 24 százalék, Pécs II. kerületében 47, a kaposvári városi tanácsnál 62, Acsád község tanácsánál 65 százalék.

Plusz a tanácsi *nyilvántartás*, amely — egyebek között — a hatósági bizonyítványoknak és a jó ég tudja még mi mindennek a kiállításával foglalkozik. A Közalkalmazottak Szakszervezetének 1964 évi adatai szerint, a községi tanácsok 270 féle nyilvántartást vezettek. A műsoros és külön a műsor nélküli mulatságokról, a belépődíjakról, a folyóiratok terjesztéséről, az *elmaradt* tszvezetőségi ülésekről, fűről, fáról, bokorról, emberről, állatról . . .

Ami a *gazdasági ügyintézést* illeti, a jogos adatigények elvi körvonalai itt igazán könnyen megvonhatók: *legyen elegendő információ a döntésekhez.*

S ha a gazdálkodás döntési jogkörei a vállalatnál összpontosulnak, akkor ilyenolyan formában, de szükségképp kiépülnek az információs-csatornák, adatforrások is. De egyelőre még másról is szó van: az adatok kellenek a „bizonyítványmagyarázathoz" is. Korántsem tréfás túlzás ez. Az olyan típusú irányítási rendszer, amelyben a hatáskörök zöme nem ott van, ahol a végrehajtás kockázatát is vállalják, természeti törvényként szüli a „felfelé" magyarázáshoz szükséges adatok, bizonyítékok, védelmező-papírok áradatát.

Ehhez járul, részben ebből következik egyfajta presztizsstatisztika, helyesebb így mondani: *adat-divat*. Élünk-halunk az adatokért, nagy nemzeti ügyünk a statisztika. Tények tömege bizonyítja, hogy mindenfajta irányítói poszt rangja és önértékelése egyenes arányban van az alulról kapott jelentések, adatok mennyiségével. Függetlenül attól, mire használhatók ezek az adatok, vagy használhatók-e egyáltalán.

. . . ÉS VADSTATISZTIKA

Íme a bizonyítékok.

Tavaly egy vizsgálat kimutatta: a Csepel Vas- és Fémműveknél egyetlen év alatt 120 ezer órát töltöttek el garantáltan szükségtelen jelentések készítésével. Volt köztük réges-régen kért, de időközben annyira feleslegessé vált jelentés, amelyet a másik vállalati szerv nem is továbbított a címzettnek.

Az 1952. évi Statisztikai Törvény értelmében intézménytől, vállalattól engedély nélkül adatszolgáltatást kérni — büntetendő cselekmény. Mégis tenyésznek a *vadstatisztikák*, sőt, sajátos új hajtásai is előbukkantak. Az iparvállalatok összevonása óta egész sor azelőtt önálló üzem, telephellyé, gyáregységgé változott, s most már adatszolgáltatási rendszerét is a vállalati központ határozza meg. Mégis, a helyi hatóságok, szervek, rendszerint úgy kérik az adatokat, mintha mi sem történt volna. Csakhogy: ma már ezek az adatok többnyire az égvilágon semmire sem használhatók. Egész sor mutató — például az export-arány, a termelési érték, a költségszint stb. — csak *félreinformál*, ha telephelyi és nem vállalati méretekben veszik számításba. Nem is szólva arról, hogy ezeket ma már jobbára nem is készítik el gyáregységenként, következésképp: külön „kigyűjtik" a számokat, esetleg „összedobnak" valamit, nehogy a helyi adatkérő megsértődjék.

(Az Ipari és Építőipari Statisztikai Értesítő című szakfolyóirat több cikke közöl ilyen „gyöngyszemeket": A Rostkikészítő Vállalattól a makói já-

rá
lét
zet
föl
lyi

meles mennyiségéről, értékéről, értékesítéséről a termelékenység alakulásáról, az átlagbérről, létszámról stb. A Gyapjúmosó és Szövőipari Vállalat pomázi gyáregységétől a megyei szakszervezeti bizottság kért adatokat, negyedévenként, öt táblázatban, többféle összehasonlításban.)

Sok új intézkedés emel gátat az adatáradat elé. A KNEB vizsgálata alapján nemrég határozatot hozott a Minisztertanács az ügyintézés egyszerűsítéséről; egyebek között elrendelte, hogy hatósági bizonyítványok helyett érjék be, ahol csak lehet, a személyi igazolványokkal. A gazdasági adatszolgáltatás ugyancsak jelentősen csökkent idén: a kohó- és gépiparban mintegy 15, az építőiparban 50, az állami gazdaságokban 40 százalékkal. Mindez nagyon fontos, de kevés. Nyilvánvaló, hogy a hatáskörök „újrafelosztása" — a gazdálkodási, vele az ügyintézési gépezet átalakítása, korszerűsítése — nélkül, az adatigény csakhamar visszaállna a korábbi szintre, ahogyan ez jó néhány racionalizálási intézkedés után sorra bekövetkezett.

A LEGFONTOSABB: A REFORM

A hivatal és az ember kapcsolatának erősítésében tehát a legfontosabb — bár nem egyetlen — lépés: *a gazdaságirányítás reformja*. A döntési *jogok*, velük a döntés *lehetőségei*, s az ehhez kötődő *érdekek* vállalati összpontosítása igazán hatásos szer lehet az adminisztráció áporodott módszereinek száműzéséhez.

Ám ezenkívül is ott vannak azok a tartalékok, amelyeket úgy foglalhatnánk össze, mint: *a szocializmus lehetőségei*. A mi közigazgatásunk, tanácsi apparátusunk *hivatal* is, de *társadalmi* szervezet is. Alárendeltsége kettős: a közigazgatási lánchoz, de a választott végrehajtóbizottsághoz is kapcsolódik. A helyi önállóság bővítése, — ami a mechanizmus-reform egyik célja —, nagymértékben vonatkozik a közigazgatási apparátusra, a tanácsokra is. A hatáskör erősítése, amely párosul a helyi bevételek-kiadások önállóbb elbírálásával, tehát *gazdálkodási* önállósággal, kialakítja majd azokat a formákat is, ahogyan a lakosság valóban közreműködhet „hivatala" életében, munkájában.

Ma még általánosan hangzik ez, de kétségtelen, hogy az effajta „beleszólás", mindenféle rendeletnél, ügyvitelcsökkentési és humanizálási óhajnál jobban segíthet hivatalt, ügyet *emberközelbe* vonni.

TÁBORI ANDRÁS

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/214/6

Kaján Tibor
grafikusmérnök (Tarifaturista)

Heti rajza az Uj Tükörben

Uj Tükör
1989
ápr. 30.

VÁRATLAN ÁPRILISI ZUHOGÁS

szabb távon is népszerű művet komponáltak a szerzők. Pedig micsoda különbség van a két évad között a színházi életben és azon kívül is! A szeretet, a szolidaritás és a megértés hiányát ma sokkal érdesebben és kétségbeesettebben fejezi ki a művészet és a köznapi kommunikáció. A debreceni Csokonai Színház előadása a megváltozott társadalmi közegben — szerencsére — semmit sem aktualizál, hagyja érvényesülni a musical naiv, lírai tónusát. Korcsmáros György rendező a bevezető zenére kis filmet készíttetett, a néző a háztetők felett suhanó kamerával szinte bepottyan egy nagyon hangulatos padlásra, amely Csanádi Judit díszlettervező kitűnő munkája. A szereposztás optimális, Balogh Zsuzsát kivéve (Mamóka) senki sem lóg ki H. Veress Gabriella ötletes jelmezeiből és a különös karakterű figurákból. Presser dalai magas színvonalon szólalnak meg, Majoros István koreográfiája nem okoz semmiféle nehézséget előadóinak. Megannyi másutt látott sete-suta produkció után örömmel adhatunk számot arról, hogy Debrecenben értik a műfajt.

Albert Mária

Kiállítás

FORMATERVEZÉSI NÍVÓDÍJAK '89
Design Center

A rossz nyelvek egy időben beszélték, hogy a felújítás során a szegedi színházba *ovális* forgószínpadot tervezett valaki. Sőt, az egészen rossz nyelvek azt is, hogy meg is építették, aztán — nyilván az első komolyabb *fordulónál* — persze kiszedték és betették helyette az unalmas, ám valóban forgatható kör alakút. Mindenesetre ha az egykori hír igaz, akkor a cserebere önmagában is többe kerülhetett, mint amennyi pénzt a többek között az ilyen színházi és hasonló színházon kívüli

volna tőle, és csak a valóban kifogástalan pályaműveket jutalmazta.

Így esett, hogy a kiadható 26 díj közül mindössze 7 talált gazdára. Jót tett a díj már korábban elvégzett szakosítása is: idén a beruházási javak kerültek sorra, s a 42 pályázó által benevezett összesen 62 termék a mezőnyt további kisebb csoportokra osztó 6 kategóriában valódi összehasonlítási lehetőségek alapján versenyezhetett. A Design Centerben megrendezett bemutatón a már említett sínrendszer mellett ipari kemence, univerzális kistraktor, csuklós busz, számítógéphez tartozó tárolótorony, szintezőműszer és hűtőházi csomagolóláda látható, majdnem egyformán igényes megbízhatóságot és jó működést sejtető kivitelben.

Dévai Endre

EL KAZOVSZKIJ KIÁLLÍTÁSA
Fészek Klub

A markáns művészegyéniség, El Kazovszkij újabb megnyilvánulását láthatja a közönség *Sivatagi állomások V.* címmel a valóban „fészeknyi" Herman Teremben. Kiállításról a szó szerinti értelemben helytelen volna beszélni, mivel a festményekből és szobormodellekből alkotott installáció — a művész mitológiai jelépítménye — mint mindig, most is rituális, színházszerű közeget tár fel, annak éppen aktuális részleteivel. El Kazovszkij erőteljes, individuális mitológiája évek óta bevehetetlen várként őrzi sebezhetőbb lírai vagy végzetesebb drámai mondanivalóját. Órei, a jól ismert ülő kutyafigurák, még mindig egzotikus kultúrákra utalnak, míg a festményeken, a sajátos sivatagi terekben vastag vonallal körülrajzolt, körülfont formák jelennek meg. E metafizikusan tiszta és független belső világban, talán álmaink bábszínházában, a képzettársítások kapcsolják össze az egyes elemeket, s lendületes képei sejtésnek adnak teret. Az azonosítható lények szokatlan találkozásai megfogalmazhatatlan szorongást keltenek, amelyet hol enyhít, hol túlza-

Kaján Tibor, karikaturista

□ ELSŐ KÉTSZÁZ ÉVEM a címe Királyhegyi Pál új könyvének, amely hamarosan megjelenik a Gondolat kiadásában. Az ötszáz oldalas regényhez Kaján Tibor karikaturista készítette az illusztrációkat.

2.

-: □ Első kétszáz évem

Esti Hírlap, Bp. 1978. jún. 15.

Kaján Tibor, karikaturista

KAJÁN, SAJDIK, VÁRNAI

Karikatúrakiállítás Siófokon

Nem tudom, rendszeressé válnak-e a nyári *siófoki* karikatúrakiállítások, de az idei, a második bemutató afelé biztat, hogy érdemes szezononként egy-egy ilyen tárlatot rendezni a Balaton-parti művelődési központban. Különösen, ha ilyen, humortónusában, világlátásában izgalmasan sokféle, és szellemi-grafikai színvonalában egyenletes minőségű a látnivaló. Három karikaturista háromféle munkásságát válogatta közös kiállítássá, de a szikár-intellektuális Kaján, a kamaszos és mind finomabb Sajdik, és az apostoli indulatú, megrendítően kegyetlen Várnai egy teremben többé válik, mint amennyi három szatirikus alkat, három érett művészegyéniség egymás melletti szólója; a művek és a grafikusok most valóban felelnek egymásnak, továbblendítenek formát és gondolatot, ellentétekkel feszítik az ábrázolt, feszítő világot — közük van egymáshoz.

Kaján Tiborról aligha írhat újdonságot a kritika: keserű, felelősségét viselő és tárgyszerű világértelmező, akinek láthatóan valóságos fájdalmakat okoz, hogy köznapi és univerzum méretű anomáliákra kell felhívnia az emberiség figyelmét. De felmutatja az univerzum méretű és köznapi anomáliákat a keserves küldetésre vállalkozók keservével — úgy, hogy közben alig vesszük észre a szenvedő szakszerűsége között bujkáló játékosságot, settenkedő, komisz iróniát és áttetsző, tiszta lírát. Mármint tudatosan, magunknak megfogalmazhatóan aligalig vesszük észre. Mert a felhőkarcoló-tornyok tövében kalaptornyokkal kéregető koldus komiszsága, a szélviharban illetlenkedő szélkakas bájos arcátlansága, s a Chaplintől búcsúzó, formajátékkal és költői fájdalommal teli karikatúra-nekrológ pátosza akkor is hat érzelmeinkre, ha a tudatunk a szálkás szatírájú, elfanyarodó Kaját tiszteli elsősorban.

Kaján végletesen *grafikus* művész. Azt ugyan nagyon nehéz volna megmagyarázni, miként képes középkor végi fametszetek brutalitását, expresszionista korszakok hűvösségét meg antiknak látszó stíluselemeket egyetlen és egyenletes rajzstílusába befogadni, s még nagyobb titok, hogy ez az egyetlen és egyenletes, messziről felismerhető rajzstílus miért nem válik soha modorrá, önismétlő tetszelgéssé — tény azonban, hogy biztos jellemző vonása a klasszikus grafikai módszer, a fehér papír és a vékony fekete tusvonal mesteri egyszerűsége.

Már csak ezért is szerencsés vállalkozás Kaján és *Sajdik Ferenc* egy kiállításon. Sajdikról az utóbbi évek Lúdas Matyi-évfolyamai ismeretében már régen meg kellett állapítanunk, hogy azokhoz a karikaturistákhoz tartozik, akik teljes szuverenitással, teljes kedvvel és teljesen okkal használják a színeket, a tónusokat. Tehát nem kiszínezni a jó vagy kevésbé jó tusrajzokat, nem tarkasággal pótolja az érdekességet. Sajdik kompozícióiban a színeknek helyettesíthetetlen tartalmi funkciója, művészi meghatározó szerepe van. Mindennek természetesen feltétele az, ami a siófoki kiállításon a kinyomtatott művekhez képest jobban látszik: hogy tudniillik Sajdik igen éretten, igen biztos ízléssel és igen felkészülten nyúl a színes krétához. Merész és egyszersmind finom hatású színes kompozíciói valóban bármely képfestőnek dicséretére válnának, de Sajdik igazi dicsérete így hangzik: nem versenyez a képfestőkkel, hanem piktúraértékű karikatúrát csinál. Féltékeny hattyú riválissal megtoldott Léda-históriája soha nem volna olyan abszurd és csattanó, ha nem barna-lila hajú, érzékien finoman testszínű Léda volna a képtelen konfliktus oka, az *Európa elrablásában* is attól sűrűsödnek az intellektuális-humánus gondolatok, hogy a színvilág valamiképpen a barlangrajzok üde színességére emlékeztet, s az olyan elmondhatatlanul tünékeny humorú, gyöngéd szellem, mint egy lóidill, például csak színekből, jól használt színekből születhet meg.

Sajdik lóversenyciklusa már egészen átlényegült, hamvas festői szatíra, a festő Sajdik azonban együtt érett be a rajzolóval. Siófokon is látnivaló az, amit a Corvina minapi *Sajdik-kötete* összegzett, hogy ez a karikatúraművészet zamatossá, méllyé és bravúrossá sűrűsödött, s a karikaturista, aki látnivalóan felettébb jól érzi magát a világban és felettébb nagy kedvvel figurázza ki a kifigurázásra érdemes világot — ebben a mostani, kitűnő korszakában vált műfaja mesterévé.

Nagy élmény tehát a nemesen vidor Sajdikkal szemközt látni a nemesen kegyetlen, gyászfeketén látó *Várnai Györgyöt*. Várnait csodálatosan morbid szókimondással áldotta-verte meg a tehetsége, az elátkozott karikaturista olyan természetességgel ábrázol bornírtságot, kegyetlenséget, rettenetet, hogy művészete görcsoldó ellenszere, agresszív ellenfegyvere minden bornírtságnak, kegyetlenségnek és rettenetnek. Tiltakozássá válnak a férfifaló, a cselekvés nélküli puszta létükben is borzalmas és elhatalmasodó nember-szfinxek, a hülyítő körülményektől meghülyített iskolásgyerekek, a karácsonyi családi boldogságért magukat karácsonyfára felakasztó családapák; — olyan lenyűgöző rajzok, hogy lehetetlen kivonnunk magunkat Várnai hideglelős világának hatása alól.

Nem is akarunk menekülni ettől a hatástól. Hiszen Várnai hagymázos világa a mi világunk hagymázos jelenségeinek koncentrációja, s közöny, kegyetlenség, félszadizmus és téboly a próféták hatalmas indulatával, a vallásalapítók hajlíthatatlan türelmetlenségével neveztetik néven. És karikaturistatermészetességgel meg művészi teljességgel. Várnai egyik rajzán egy századnyi berezelt katona menetel behajlított térddel, csak azért, hogy ne látszódjanak nagyobbnak a peckes kicsi generálisuknál; ezek a katonák egyenként egyéniségek. Komor katona és buta katona, pesszimista-szemüveges katona és vidor katona, ráncos szemű-gyomorbajos katona és értelmiségiaggódó — csupa egy-egy durva vonallal egyénített figura. Várnai kegyetlensége mindig egyénre szóló. Senki annyi ellenszenvet nem képes figuráiba rajzolni talán, mint ő, de senki olyan sokféle ellenszenves figurát, mindig más figurát nem komponált még. S mindezt azzal a nagyon rafinált, évtizedek óta ismert és évtizedek óta nem görcsösödő Várnai-grafikával, amely látszólag bárdolatlan, elnagyolt, sommázó, de elég egy-egy másként sommázó tusvonal ahhoz, hogy már jellemeket fordítson ki és szituációkat állítson a feje tetejére.

Hogy a feje tetejére állítsa vallott és vállalt kegyetlen világát.

Rózsa Gyula

7.

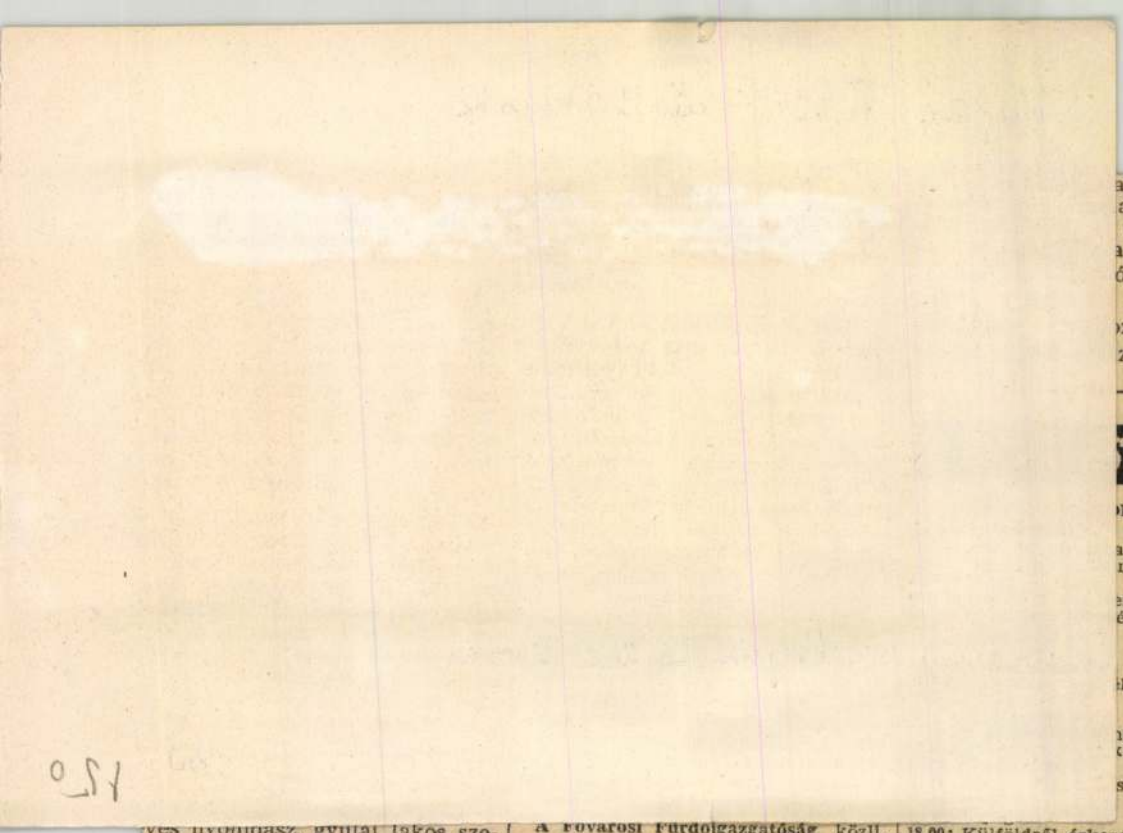

...a, melyik a he-
...at: az *egyéni*
magán-előfize-
...a kiadásra váró
...ójára? Vélemé-
tanácsunk . az
...oztassanak, ma-
...zetők.

— Az összegyűjtött kérdéscsoportokra a különböző lapokban és a szaksajtó hasábjain visszatérünk: okulhasson belőle, akinek még kétségei vannak, hogyan írjuk vagy éppen miként használjuk ezt vagy azt a szót.

Sáfrán István

...ves nyomdász, gyulai lakos szenélygépkocsijával az úttesten negcsúszott, áttért a menetirány szerinti bal oldalra, s ott összeitközött egy autóbusszal. A szenélygépkocsi utasa, Groh József 36 éves műköves, gyulai lakos kórházba szállítása közben meghalt, Makra súlyos sérülést szenvedett.

...s Port Saidban

...helyszínen, 4 súlyos sebesült pedig a kórházban halt meg.

Mamduh Szalem egyiptomi miniszterelnök elrendelte a szerencsétlenség körülményeinek tüzes kivizsgálását, s egyben az esetleg még a helyszínen maradt robbanószerkezetek felkutatását. Ez a térség ugyanis hadműveleti terület volt az 1973-as közel-keleti háború idején.

A Fővárosi Fürdőigazgatóság közli, hogy a Gellért fürdő női termál gőzosztálya július 3-tól 29-ig műszaki karbantartási munkák miatt zárva lesz. Ez idő alatt a férfi gőzosztály kedden, csütörtökön, szombaton és vasárnap a férfiak, hétfőn, szerdán, pénteken a nők rendelkezésére áll. A súlyfürdő szolgáltatásokat a férfiak és a nők minden nap igénybe vehetik. A Kürt utcai fürdő július 3-tól 10-ig kazántisztítási munkák miatt zárva lesz.

Tehetséges fiatalok jelentkezését várja az Országos Szórakoztatózenei Központ igazgatósága a vendéglátóipari terület zenei utánpótlását biztosító továbbtanulásra, a hivatásos zenész- és énekesvizsgára való előkészítésre. A szeptemberi felvételi vizsgára augusztus 20-tól jelentkezhetnek 16—25 éves, zenei előképzettségű, középiskolai végzettségű (vagy legalább a középiskola 3. osztályába beiratkozott) hangszeresek és énekesek. Jelentkezni lehet Budapesten az OSZK Központi Stúdiójában (1068 Bp. Szófia u. 15.) és a megyeszékhelyek kirendeltségein.

...A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

...IÓ

...a.
...ra.

...ersel.
...ébet és Faragó

...hazáról.
...l.

...y 2. rész.
...ta.

...s Alfredo Kraus

18.00: Külföldről érkezett . . .
19.15: Dvorzsák: Új világ szimf.
20.00: A békés idők harcosa. Rádiójáték.
20.58: Beszéljünk Liszt Ferencről.
21.34: Láttuk, halloltuk.
22.30: Dmitrij Baskirov Schumann-zongoraestje.
0.10: Nóták.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Johann Strauss-keringők.
Közben: 8.20: Világtörténelem dióhéjban.
9.00: Egy KGST-tanácskozás margójára
9.15: Népdalok, néptáncok.
12.00: Fúvószene.
12.33: Magyar előadóművészek.
13.30: Kassák-versek zenével.
Kettőtől ötig . . . Zenedélután.
14.00: Jó utat!
15.36: Könyvről — könyvért.
15.46: Rivaldafényben.
17.00: Ötödik sebesség.
18.00: Két fülem van.
18.19: Könnyűzene.
18.33: Zenés játékokból.
19.34: Örökzöld dallamok.
20.33: Népi zene.
21.15: Remarque: Nyugaton a helyzet változatlan. R.-változat.
22.33: Muzsikáló kikötők. Havanna 3.
23.13: Dzsesszfelvételek.

3. MŰSOR

14.05: Szimfonikus zene. Szt.
15.10: Ady: Életem nyitott könyve.
15.29: Lengyel művészek operafelv. Szt.
16.03: Jacob Werner orgonaestje. Szt.
17.31: Vállalati arcképcsarnok. A Bizományi.
18.06: Régi kórusmuzsika. Szt.
18.40: Holnap közvetítjük . . .
19.15: Gitárral angolul.
19.33: Dzsesszfelvételek. Szt.
20.05: Mozart-művek. Szt.
21.34: Donizetti operáiból. Szt.
22.11: Új zenei irányzatok. Szt.

TELEVÍZIÓ

8.34: Tévétorna (sz.).
8.40: és 15.10: Pedagógus-továbbképzés.
16.33: Hírek.
16.40: A dzsómon-kerámia világa (ism., sz.).
17.00: Természetbarát (sz.).
17.20: Játék a betűkkel.
17.45: Pannon krónika.
18.20: Öt perc meteorológia.
18.25: Nyugalmunk érdekében.
19.05: Esti mese.
19.20: Tévétorna (sz.).
19.30: TV Híradó.
20.00: **Michelson beiktatása.** Jean Kross észt író tévéjátéka egy valóban élt történelmi személyről szól. Michelson — a jobbágysorból felnőtt hadvezér — sok dicsőséget szerzett hazájának, s a nemesek sorába is felvették. Milyen sorsot szánt neki végzete? (sz.)
21.30: Családi kör.
22.20: Delta (sz.).
23.00: TV Híradó 3.

2. MŰSOR

20.00: Vezetők Klubja.
20.35: Öt perc meteorológia (ism.).
20.40: Beszélgetés Bartókról.
21.35: TV Híradó 2.
22.00: Tolvajok és festmények. Mb. olasz tévéfilm sz.)

Kaján Tibor, karikaturista

Rényi Péter: Billentyűk. 7.

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 9.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1973 JAN 23

Tükör

Kaján Tibor

1021

KAJÁN KÉPTÁR

BÁ
EN

nagy magyar festő
művésztelep úttörői
a felszabadulás utá

KÖMADÁR

PARASZTOS

CSODÁLATOS HALÁSZAT

HITEM HAJLÉKOM

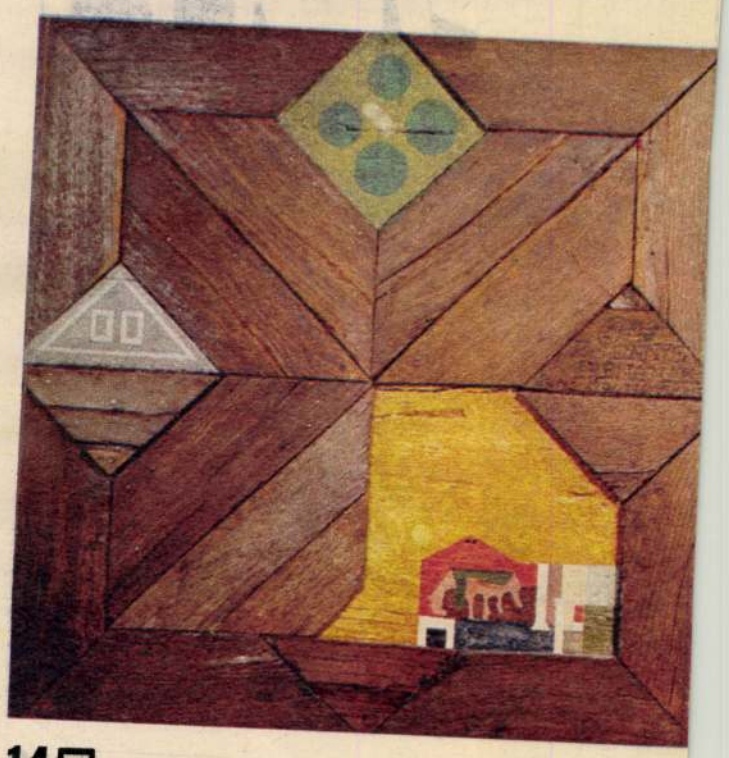

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 FEB 13

Kaján Tibor kétszeres Munkácsy díjas karikatúra-művész

Nógrád

1021

A karikatúra szépsége

Makacsul és kitartóan megpróbált lebeszélni a riportról. Legalább olyan szívósan ragaszkodtam hozzá. Ez volt az egyetlen, amelyben megegyeztünk Kaján Tibor kétszeres Munkácsy-díjas karikatúraművésszel. Minden más kérdésben különbözött a véleményünk. Szerencsére. Különben hogyan is írtam volna meg ezt a riportot?

— *Tiltakozott már a karikatúraművész elnevezés ellen is. Miért?*

— Mert a karikatúrarajzolás nem tartozik a művészetek közé.

— ?! — (Kaján Tibor egyik könyvének előszavában, A szerző megjegyzései címen ezt a két írásjelet „olvastam". Plagizáció, beismerem. Ám jogosnak érzem.)

— Minden képzőművészeti alkotás egy szakemberekből álló zsűri elé kerül. Nézze meg azt az asztalon fekvő gyufaskatulyát. A címlapon egy kis grafika látható. Az csak úgy kerülhetett oda, hogy előzően egy képzőművészekből álló zsűri eldöntötte, megfelel-e a célnak. A karikatúrarajzoknak nincs ilyen státusuk a művészetek között. Ennek persze története van, de az unalmas, és bizonyára nem érdekli.

— *Ellenkezőleg. Hiszek a fejlődés elméletében. Ha ismerjük az előzményeket, könnyebb megérteni a jelenséget.*

— A karikatúrát a művészettörténet csak úgy fogadta el, mint egy-egy nagy alkotó életművének mellékterméket. Leonardo da Vinci tanulmányai között is találtak groteszk rajzokat. Goya, Hogarth és még számos művész készített karikatúrarajzokat. A francia Daumier, Gavarni gúnyrajzai pedig valóban művészi alkotásoknak tekinthetők.

— *Mindenütt van selejt. Miért az ön műfaja volna a kivétel?*

Úgy éreztem, legszívesebben rám borítaná az asztalt. Mélyebbre gurult.

— Látja, maga is belenyugszik. Ez a baj! Együtt élünk az igénytelenséggel, mintha az a világ legtermészetesebb dolga volna. Ha valaki szóba hozza a saját munkaterületén tapasztalt hanyagságot, visszásságokat, azonnyomban lehurrogják: így van ez máshol is... Hát nem érzi, hogy milyen felháborító ez a belenyugvás?

Nem merem mutatni, menynyire örülök, hogy haragszik.

— Van munkamódszere?

— Van egy rögeszmém. Mindent lerajzolok, amiről úgy érzem, hogy szükséges. Akkor is, ha tudom, hogy csak az íróasztalfiókomnak dolgozom. Ez a folyamatosság az egyetlen mód arra, hogy fenntartsam magamban az állandó szellemi éberséget. Ha ez megszűnne, nem tudnék tovább dolgozni.

— *Az emberiség szempontjából miért tartja fontosnak a karikatúrát?*

— Mert jó lehetőséget ad az önmegismerésre.

— *A humor vagy a gondolkodtatás a jó karikatúra fontosabb eleme?*

— A gondolkodtatás. De van a karikatúrának egy jellegzetes tulajdonsága: váratlan igazságot mond ki, ezáltal felold egyfajta feszültséget. Valaki például nem meri megmondani a főnökének, hogy... és akkor fellapoz egy újságot, és lám, a pimasz karikaturista kimondta — ki merte mondani!

— *Említette, hogy van egy kis notesze, amelybe mindent feljegyez. Csak azokat a jelenségeket rajzolja bele, amelyek felháborítják, vagy néha azt is, ami tetszik?*

— Úgy gondolta, hogy a karikaturista csak olyan világban érzi jól magát, amely csúnya és rossz? Nem. Bennem is, mint minden emberben, a szép és jó utáni vágy él. És a jó karikatúra — értékek megőrzője. Történelmi személyek, események, tárgyak alkotják azt a szimbólumrendszert, amellyel a rajzok készítői dolgoznak.

László Ilona

dig kedvezőtlen. A továbbfja-
vulásban jogos bizakodni,
mert jó az állatállo-

mellett szóva te
kat és problém
kapcsán került

A jövő bá

Ezekben a napokban sokat beszélünk, hallunk az energiaválságról. Az olajválságról hírt adó napi jelentések mellett megszaporodtak a nagyobb lélegzetű szakmai elemzések, amelyek az energiaellátás hosszú távra szóló lehetőségeit boncolgatják. Több országban sietve hozzáfogtak az energiastruktúra-tervek alapos felülvizsgálatához. A szakemberek szerint ugyanis hamarosan megtörténik a „szén restaurációja". Az olajkrízis nyomán számos országban máris felemelkedtek a szénárak. A szén pozíciói, viszonylagos hanyatlási periódus után, jelentős mértékben megjavultak.

Vajon mindez arra mutat, hogy az emberiség rövidesen visszafordul a szénbányászáshoz? Újra a szén lesz a jövő legfontosabb energiája? S ha igen, vajon milyen körülmények között folyik majd a bányászkodás? Hagyományos, vagy új módszerekkel?

Erre kértünk választ dr. Faller Gusztávtól, a műszaki tudományok kandidátusától, egyetemi docenstől.

— A bányászati prognosztika, a bányászat jövőjének kutatása mindössze másfél évtizedes. Nálunk nem folyik önálló bányászati jövőkutatás, de a bányászat jellegéből adódóan az ágazati tervező és irányító szervezetek körülbelül az ezredfordulóig mégis előre tekintenek. 1990-ig koncepciózusan kidolgozzák a távlati terveinket, sok tudósunk foglalkozik a jövő bányászatával: bányaműveléssel, ásványelőkészítéssel és gazdaságelmélettel. Az MTA Bányászati

gyan lehetséges
nyersanyagenerg
elégíteni anélkül, hogy még több embert küldjünk le a bányákba. A megoldásra több irányú elképzelés kínálkozik. Az első: vissza kell térni a külszíni fejtéshez. Csakhogy időközben a felszín közeli, dús nyersanyagkészletek elfogytak. Így hát az „előkészítő és felhasználási technikának" kell fejlődnie oly módon, hogy a rosszabb minőségű nyersanyagot is gazdaságosan kiaknázhassuk. Ötven évvel ezelőtt még nem hittük, hogy a lignitet is felhasználhatjuk nagy tömegben erőművi tüzelésre. A kazántechnika fejlődése azonban ezt is lehetővé tette. A külfejtések csodálatos módon fejleszthetők, csupán modern technikára van szükség. 1985 táján már sok, teljesen automatizált, külszínről távvezérelt bánya, illetve külfejtés működik majd.

— Milyen lesz a bányászat a 2000. évben?

— A jövő bányája a tömegtermelésű, külszínről irányított bányászat lesz: nukleáris fellazítással, a szén elgázosításával, az ércek és egyéb

juk a küzdelmet az elemi és balesetveszélyek ellen.

— Féltenünk kell-e tehát az emberiség jövőjét az elkövetkező évtizedekben?

— Körülbelül 2050-ig tekinthetünk előre, s erre az időre az emberiség még elegendő energiát tárhat fel. Ami az olajkészleteket illeti, arról ellentmondásos információink vannak. A riasztó hírek ellenére is az olajkitermelés még mindig növekszik. Tekintettel kell lennünk arra is, hogy eddig csupán a szárazföldeket kutattuk át. A tengerekre nagy arányokban csupán most megyünk ki. Ami pedig hazánkat illeti, nem lehet egyszerűen azt állítani, hogy szegények vagyunk nyersanyagkincsekben, energiában. Akadnak gazdaságosan kitermelhető ásványi nyersanyagaink. Igaz, ezek többségükben sohasem lesznek elegendőek, de vannak a fiókban kidolgozott telepítési lehetőségek a gazdaságtervezésnek megfelelően.

Sz. B.

Kajdi Tibor karikaturista

KAJÁN

SPORTREKLÁM

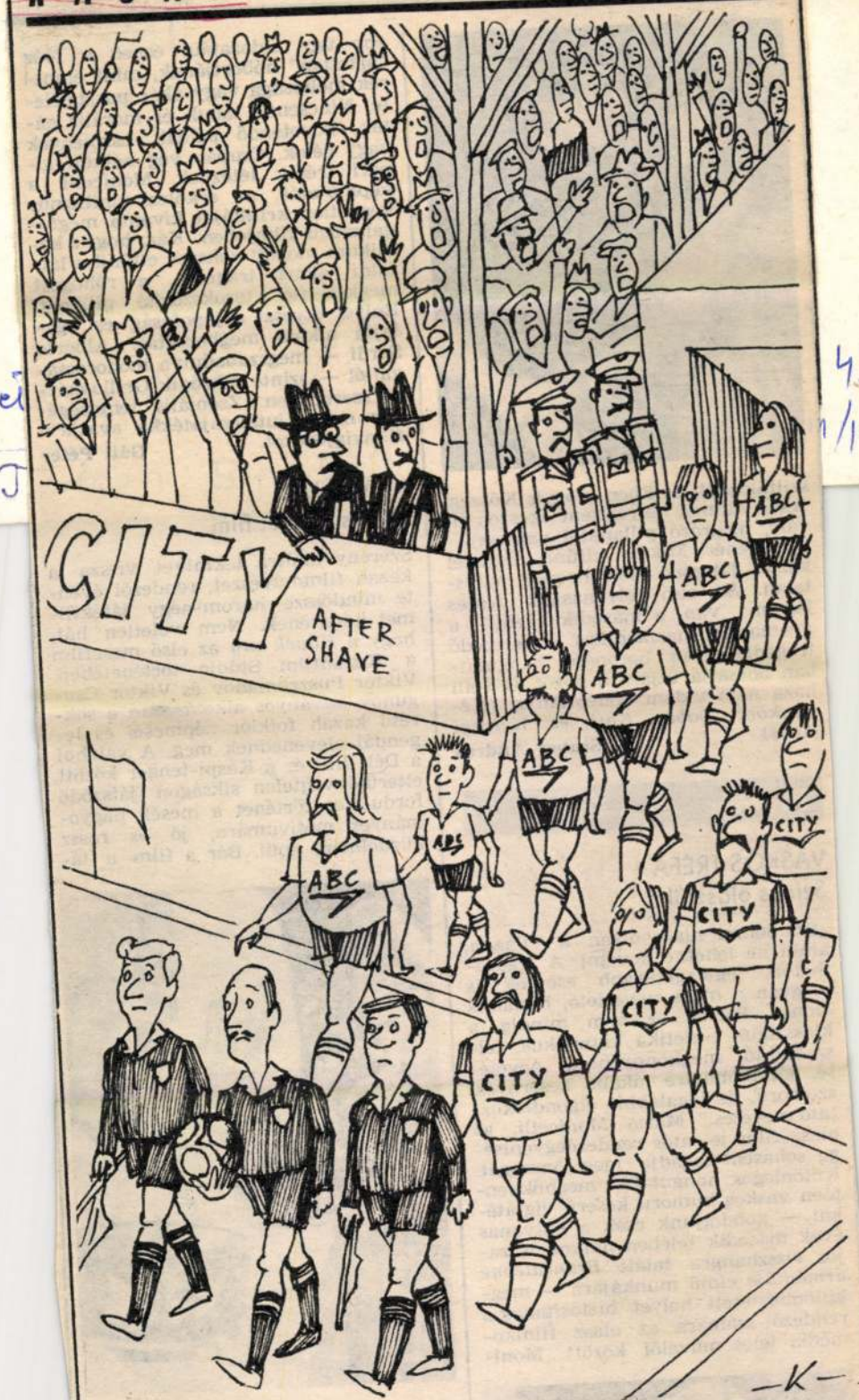

Azt a kis középcsatárt csak apróhirdetésre lehet használni!

szinak alól) és Eben (vagyis Kőszegi Ákos, akinek helyenként egészen kiváló, megrázó pillanatai vannak).

A Fehér Miklós kitűnő díszletei között játszódó előadás nem hatástalan. Az első felvonásnak feszes izgalma van, a második „leül", a nyomasztó harmadikra rátelepedő tragédia aztán borongós hangulatban bocsátja útjára a nézőt. O'Neill háza nem vidám bohémtanya. *(Képünkön: Dobos Kati és Kőszegi Ákos)*

Stuber Andrea

FILM

VASKOS TRÉFA

Színes olasz film

„Számomra nincs olyan a világon, amin ne lehetne nevetni. A legdrámaibb, legtragikusabb esetnek is megvan a maga nevettető, humoros oldala. Persze ez nem mindig a klasszikus esztétika katartikus, felszabadító, megkönnyebbítő nevetése, sőt többnyire inkább kesernyés, szomorú, de legalábbis elgondolkoztató nevetés." Mario Monicelli, az olasz film jelentős rendezőegyénisége sohasem tagadja meg önmagát. Különleges hangulatú, meghökkentően vaskos humorú keserű vígjátékai — gondoljunk csak a hatvanas évek második felében nálunk is zajos visszhangra talált *Brancaleone ármádiája* című munkájára — megkülönböztetett helyet biztosítanak a rendező számára az olasz filmkomédia jeles művelői között. Moni-

Színes szovjet film

Szerény múltra tekinthet vissza a kazah filmművészet, rendezői évente mindössze három-négy játékfilmet készítenek. Nem véletlen hát, hogy a *Kövek ura* az első mesefilm a Kazahfilm Stúdió történetében. Viktor Puszrumanov és Viktor Csugunov látványos alkotásában a sokrétű kazah folklór népmeséi és legendái elevenednek meg. A valahol a Dél-Ural és a Kaspi-tenger között elterülő végtelen síkságon játszódó fordulatos történet a mesék hagyományos motívumára, jó és rossz küzdelmére épül. Bár a film a tá-

veli, közép-ázsiai mesevilágot idézi föl, a csodás kalandok mégis ismerősek a magyar népmesékből. Itt is

Kajáni Tibor, karikaturista

KAJÁN SZÍNHÁZI VILÁGNAP

nottpöchnal még a nagykorú nézőkre is kacsintanak a kedélyes szereplők: Keres Emil, Thirring Viola, Herceg Csilla, Szatmári György, Zsíros Ági fh., Lux Ádám fh., Gyukics Gábor és Heilig Gábor. *(Képünkön: Jelenet az előadásból)*

Stuber Andrea

FILM

NARAJAMA BALLADÁJA
Színes japán film

Japánban is „sokan voltak" a szegények, akár Sánta Ferenc Erdélyében. Valamikor a múlt században, egy elmaradott kis japán hegyi faluban játszódik Rin anyó tragikus története. Az ősi szokás szerint aki betölti hetvenedik évét, zarándokútra indul a Narajama-hegyre. Ott kell magányosan bevárnia a halált átadva helyét, s főként táplálékát egy fiatalabb családtagnak. E barbárnak tetsző világban az éhség szab törvényt, s aki vét ellene, pusztulnia kell. Nem ismerik itt a képmutatást még a testi szerelemben sem. Az anya maga járja végig a falu magányos asszonyait, hogy kitaszított, együgyű fiának a kutyánál méltóbb társat találjon éjszakára.

Keserű, kiábrándult alkotás a *Narajama balladája*. Imamura Sóhei, a hazájában megbecsült, ám Európában kevéssé ismert rendező, Odzu egykori munkatársa e felkavaró filmjével az 1983-as cannes-i fesztiválon elnyerte a nagydíjat. És valóban: a Fukadzava Hicsiró magyarul is megjelent *Zarándokének (Tanulmány a Narajama-dalokról)* és *Zummuk Észak-Japánban* című el-

mai filmes arculatáról. Az alkotások többsége — úgy tűnik — a közelmúlttal foglalkozik, bátran és optimista lendülettel bírálva a korábbi évek minden egyes ember sorsára kiható vezetési hibáit, politikai torzulásait. A játékfilmes keretet gyakran szétfeszítő politikum, a nálunk megszokottól annyira különböző hatásrendszer és kifejezési forma miatt nehezen tudunk közelkerülni ezekhez a munkákhoz. Vegyük például a most bemutatott *Fehér Lótusz* című filmet. Az 1935-ben, a kínai polgárháború idején játszódó balladisztikus történet egyszerre rengeteg követelménynek akar eleget tenni. Arra vállalkozik — reménytelenül —, hogy egyaránt legyen népmese és történelmi kalandfilm, a hagyományos kínai opera jellegzetességeit felvonultató zenés-táncos látványmozi és nem utolsósorban politikai tanulságok filmes tárháza. Az alkotók feláldozták a film egységes stílusát: a történelmet a Kuomintang és a Vörös Hadsereg harcának bemutatása képviseli, míg a népmesei színezettel gazdagított politikai mondanivalót a kommunistákhoz csatlakozó és ideológiailag meglepően hamar átformálódó népvezér, a szép Fehér Lótusz és a Vörös Hadsereg bátor ezredparancsnokának tragikus végű szerelmi románca. A film legélvezetesebb részei azok az akrobatikus mozgáselemekkel tűz-

KAJAN TIBOR

NIKA MAGYAR HÍRLAP 2001. 03. 03.

Kaján-kiállítás nyílt Budapesten

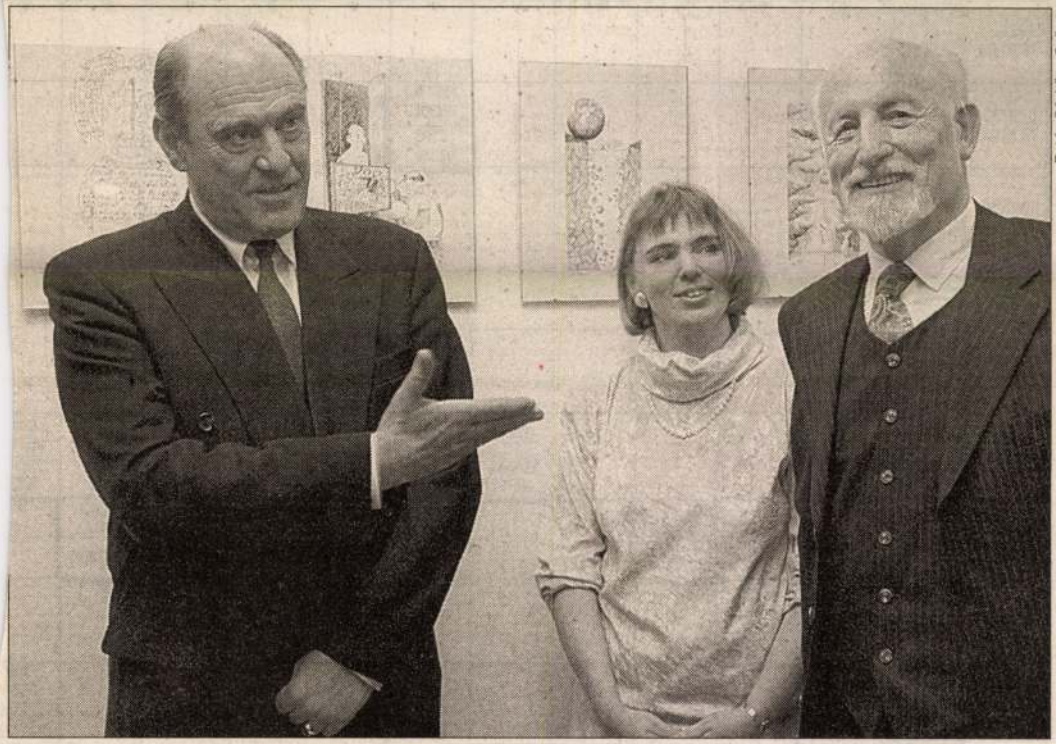

Fotó: Sárközy György

Kaján Tibor karikatúráiból és pályatársainak róla szóló rajzaiból nyílt kiállítás tegnap délután az Erzsébet körúti Katartik Galériában. A kiállítást Kupa Mihály országgyűlési képviselő nyitotta meg, utána kis ünnepségen köszöntötték a lapunkban is rendszeresen publikáló 80 éves művészt.

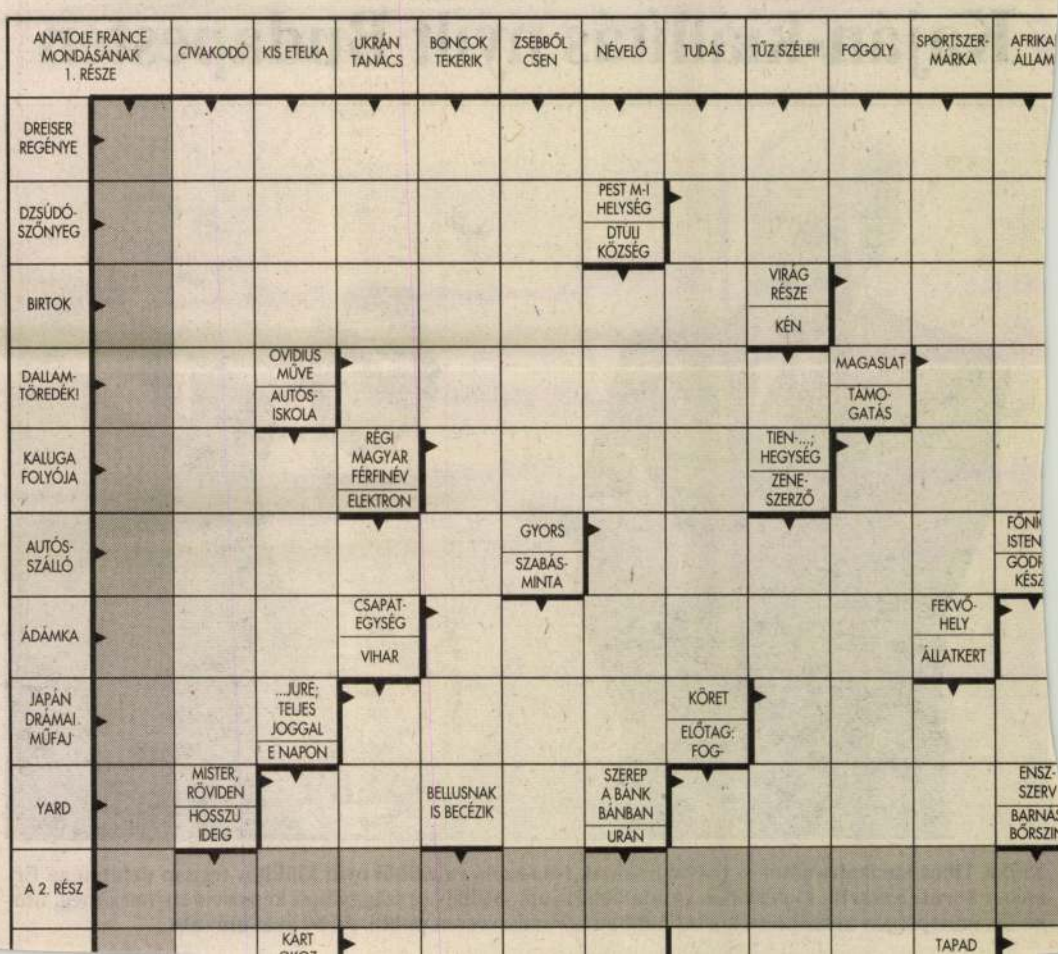
ANATOLE FRANCE MONDÁSÁNAK 1. RÉSZE
CIVAKODÓ
KIS ETELKA
UKRÁN TANÁCS
BONCOK TEKERIK
ZSEBBŐL CSEN
NÉVELŐ
TUDÁS
TŰZ SZÉLEI!
FOGOLY
SPORTSZER-MÁRKA
AFRIKAI ÁLLAM
DREISER REGÉNYE
DZSÚDÓ-SZŐNYEG
PEST M-I HELYSÉG
DTULI KÖZSÉG
BIRTOK
VIRÁG RÉSZE
KÉN
DALLAM-TÖREDÉK!
OVIDIUS MŰVE
AUTÓS-ISKOLA
MAGASLAT
TÁMO-GATÁS
KALUGA FOLYÓJA
RÉGI MAGYAR FÉRFINÉV
ELEKTRON
TIEN-...; HEGYSÉG
ZENE-SZERZŐ
AUTÓS-SZÁLLÓ
GYORS
SZABÁS-MINTA
FŐNI ISTEN
GÖDR KÉSZ
ÁDÁMKA
CSAPAT-EGYSÉG
VIHAR
FEKVŐ-HELY
ÁLLATKERT
JAPÁN DRÁMAI MŰFAJ
...JURÉ; TELJES JOGGAL
E NAPON
KÖRET
ELŐTAG: FOG-
YARD
MISTER, RÖVIDEN
HOSSZÚ IDEIG
BELLUSNAK IS BECÉZIK
SZEREP A BÁNK BÁNBAN
URÁN
ENSZ-SZERV
BARNÁS BŐRSZÍN
A 2. RÉSZ
KÁRT
TAPAD

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1967 JUN 9.
BP. Rundschau

Kaján Tibor

1021

Napoleonische Geste
Karikatur von Tibor Kaján

Was soll ich wer

Probleme der Facharbeiterb

Das Ende des Schuljahrs naht und wie in jedem Frühjahr wird die Berufswahl zum „Lehrgegenstand". In den letzten Jahrgängen der achtklassigen Grundschulen, in den Klassenlehrerstunden und bei den Elternkonferenzen ist das Hauptthema die Zukunft der Kinder. Es geht um die Frage: Was soll ich werden?

In den Jahren des zweiten Fünfjahrplanes (1960—1965) traten 660 000 Jugendliche aus den Grund- und Mittelschulen ins arbeitsfähige Alter. Diese Zahl erhöht sich im dritten Fünfjahrplan (1966—1970) auf 910 000.

In der laufenden Planperiode müssen also fast *ein Drittel mehr Jugendliche Stellung finden, als in den vergangenen fünf Jahren.* Dies hängt in Ungarn damit zusammen, daß die zu Beginn der Fünfziger Jahre geborenen Jahrgänge die Grundschulen jetzt in großer Anzahl beenden.

Zweifellos ist es also schon in diesem Jahr eine schwerwiegende Aufgabe, den Jugendlichen nach Beendigung der Schulen entsprechende Möglichkeiten des Weiterstudiums beziehungsweise der Arbeitsmöglichkeit zu sichern. Denn während 1961 auf je 100 arbeitssuchende Jugendliche 164 Arbeitsstellen entfielen, sank dieses „Angebot" bis 1965 auf 107.

Zum Vergleich des Arbeitsangebots mit den Möglichkeiten des Weiterlernens, der Facharbeiterausbildung bei den Absolventen der Grundschulen diene folgende Tabelle (in Tausenden):

Jahr	Absolventen der VIII. Klasse der Grundschule	Aufnahmemöglichkeiten in die I. Klasse der Mittelschule	Aufnahmemöglichkeiten in die I. Klasse der Fachschule	Aufnahmemöglichkeiten insgesamt
1966	158	66	65	131
		66	69	135

Kaján Tibor, karikaturista

Hajdú János: 7

Ninszaháda Bp. 1978. jan. 22

Kaján Tibor, karikaturista

Múzsák

Megjelent a *Múzsák Múzeumi Magazin* új száma. A képekkel illusztrált lapban

Kaján Tibor válogatásában az Európa-hírű lengyel grafikus *Szymon Kobylinski* karikatúrái láthatók.

— : Múzsák

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. jún. 23.

Szép új világ

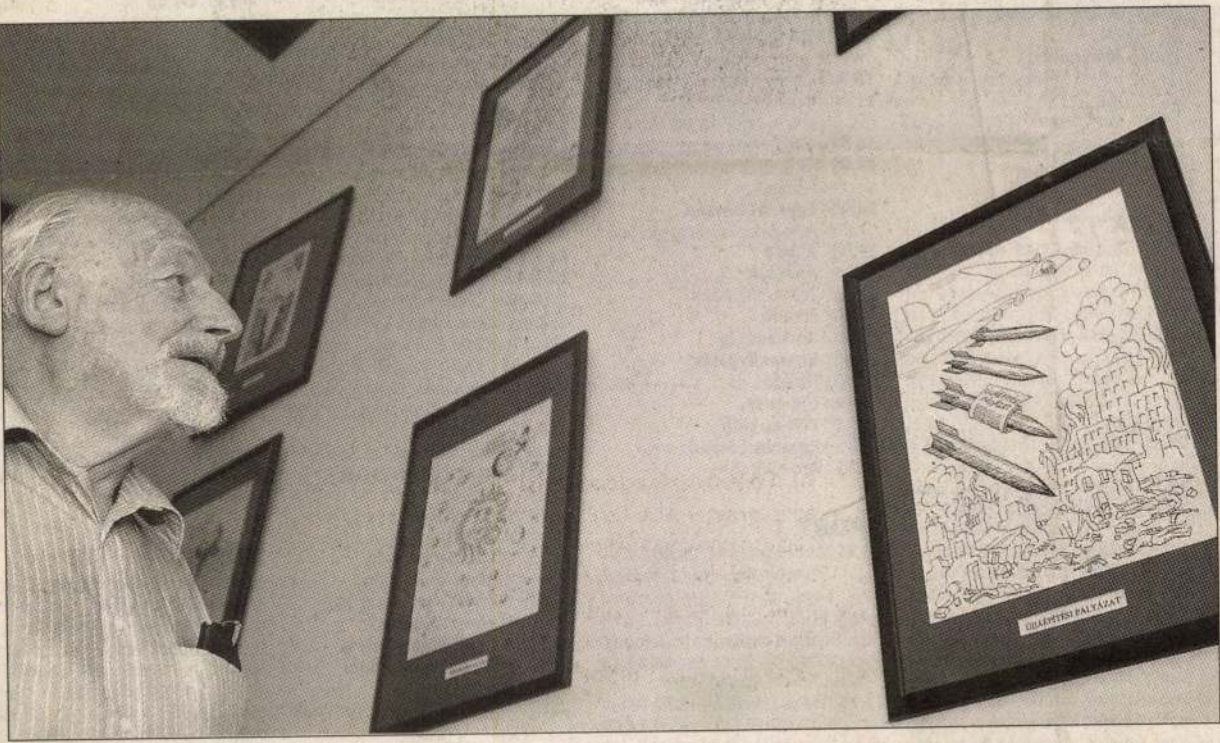

FOTÓ: MTI - SÁNDOR KATALIN

Ma nyílik Kaján Tibor karikaturista Szép új világ című kiállítása a budapesti Dob utcai Spinoza-házban. A 84 éves művész Így élünk mi alcímű tárlatán modern világunk hétköznapjait ábrázolja. A holland hátterű intézmény egy évvel ezelőtt Kaján rajzainak bemutatásával nyílt meg. Annak a kiállításnak Így látom Hollandiát volt a címe. Sándor Anna igazgatónő elmondta, hogy azért kérte föl Kaján Tibort rövid időn belül másodszor is, hogy állítsa ki rajzait, mert lenyűgözte őt az a friss világlátás, amelyet a művész alkotásai árasztanak magukból. Kaján Tibor rajzai hétről hétre szerepelnek a Népszabadság Hétvége mellékletében, és nem egy most kiállított rajzával először lapunk olvasói találkozhattak.

Amerikai fantasztikus sorozat, 5.
23.00 X-akták
Amerikai fantasztikus sorozat, 6.
24.00 Latin szeretők
Amerikai erotikus sorozat, 30.
1.05 Odeon mozimagazin 8. (ism.)
1.35 Millennium
Amerikai fantasztikus sorozat, 50.
2.25 Dr. Csernus Talk-show (ism.)
2.55 Arizonai ördögfióka
Amerikai vígjáték (ism.)

DUNA TV

05.30 Gazdakör **05.45–08.10** Indul a nap **08.10** Hungarorama. Kitekintő **08.30** Hagyományos és tájjellegű magyar élelmiszerek III/2.: Vadak, húsállatok, halak a HÍR-programban **09.00** Matiné. Tweeniék. A BBC iskola-előkészítő sorozata óvodásoknak, 53.: Víz **09.20** Félix és a vadállatok. Német ismeretterjesztő sorozat, 22.: A magányos víziló **09.45** Lovasiskola. Német–ausztrál ifjúsági filmsorozat, 22.: Idegenek 4. **10.10** Tálentum. Bűbájketrecben. Portré Böszörményi Gyuláról (ism.) **10.40** Szökés Budára. Magyar tévéfilmsorozat, V/5. **11.35** Mit főzzünk ma? **11.50** Hírek; Időjárás **12.00** Déli harangszó. Utána: Vers **12.10** Gazdakör (ism.) **12.25** Élő egyház. Vallási híradó (ism.) **12.55** Sorsfordítók XII/10.: Farkas Elemér – Európai Romák Egymásért Szövetség elnöke. Magyar riportfilmsorozat **13.10** A sör krónikája. Magyar ismeretterjesztő film (ism.) **13.30** Délutáni mozi. A szeretet ereje. Kanadai játékfilm **15.00** Navigátor. Az eleven szellem. Magyar ismeretterjesztő film **15.45** Lombvirág. Magyar ismeretterjesztő film **16.30** Mary Poppins rejtélye. Ausztrál dokumentumfilm **17.30** Régiók – Székelyudvarhely **18.00** Híradó; Sport; Időjárás **18.35** Az ókori Egyiptom felfedezése. Francia kultúrtör-

ATV

06.10 700-as klub. Amerikai közéleti magazin. Házigazda: Pat Robertson **07.00** Más-nap. Közéleti információs magazin **09.00** Egyenes beszéd. Amit a nap híreiről tudni kell **10.00** Közgazdaság. Minden, ami gazdaság **11.00** Délidő… Boross Dezső műsora. Benne: Hírek **13.00** Hírpercek **13.05** Interaktív játék **15.00** Hírpercek **15.05** CsakTÉRmészetesen! Műsorvezető: Paor Lilla **16.00** Hírpercek **16.05** Interaktív játék **17.00** Hírpercek **17.05** Nagyvizit. Boross Dezső műsora **18.00** Hírpercek **18.05** Interaktív játék **18.35** Európai jog **19.00** Ma este. Benne: Híradó; Időjárás; Összefüggések
20.00 Egyenes beszéd
Amit a nap híreiről tudni kell
21.00 Ajánló
21.05 Arc-élek
Vita az életünkről
22.00 Híradó
22.15 Köztársaság
23.00 Interaktív játék
24.00 Híradó
0.10 Himnusz
0.15 700-as klub
1.15 Egyenes beszéd (ism.)
2.15 Arc-élek (ism.)

SPORT 1

08.45 Mai helyzet (ism.) **09.00** Labdarúgás. Német bajnokság, 3. forduló. Bayer Leverkusen–Bayern München (ism.) **11.00** T-Mobile staféta **11.15** Sakk. Országos bajnokság, összefoglaló (ism.) **12.00** Televíziós vásárlás **12.15** Bowling. Ten Pin Masters, 15/11. (ism.) **13.15** Televíziós vásárlás **13.30** Televíziós vásárlás **13.45** Gólkavalkád **14.00** Póker. Poker Million, the Masters II, 16/5. (ism.) **15.00** Labdarúgás. Angol bajnokság, 4. forduló. Manchester United–Everton (ism.) **17.30** Díjugratás. Nemzetközi verseny, Kecskemét **18.00** Streetball **18.15** Labdarúgás. Angol bajnokság, 4. forduló, összefoglaló (ism.) **19.15** Mai helyzet

…enault-bajnokság, 5. futam
21.45 Gillette World Sports
Magazinműsor (ism.)
22.15 Kosárlabda
Pannon-kupa férfitorna
Magyarország–Izland (ism.)
0.30 Mai helyzet (ism.)

SPEKTRUM

08.00 William Shakespeare 1.: Sorsfordító idők **09.05** Csúcsjátékok 13. **09.35** A technika jövője 2.: Las Vegas **10.05** Élő elődeink 1.: Mali: a sziklák titokzatos népe **10.45** Cikcakkban a Föld körül 11. **11.15** Oázisok az Atlanti-óceánban **12.15** Tengervédők Klubja 8.: A brazíliai Bahia-öböl **12.50** Latin-Amerika ízei 3. **13.20** A szalamandra éjszakája **14.20** Az univerzum évezrede 5.: 15 milliárd éves utazás **15.20** Az új Vízöntő 1. **16.20** Új-Zéland madárvilága 1.: Röpképtelen madarak **16.55** Kötélidegek 3.: A csatornák urai – Veszélyes munka a város alatt **17.30** Szeszről szeszre 8. **18.00** Halkuló dobok 9.: Az ifugaók 1. **18.30** Belugák – üzen a múlt **19.30** Mindennapi kenyerünk 2.
20.00 India vízre száll 6. Sószüret
20.35 Ötcsillagos utazások 1.
Új-Zéland
21.10 Lovasok 14.
A marokkói zajjánok
21.45 A feketegazdaság, a termékhamisítás
22.45 Európai Parlament 13.
23.05 Európa Tanács 13.
23.25 A Prométheusz-elv 6.
23.55 A Westpoint Katonai Akadémia 13.
0.25 Szárnyak, radarok, turbinák

HBO

06.30 A királynő titkos ügynökei. Német–amerikai–osztrák vígjáték **08.10** Gus Van Sant-interjú. Lengyel dokumentumfilm **08.25** Asszonysorsok. Amerikai filmdráma **10.00** Ocean's Eleven – Tripla vagy semmi. Amerikai krimivígjá-

4.25 Asszonysorsok
Amerikai romantikus dráma

MINIMAX

07.45 Jacques Cousteau meséi az óceánról **08.10** Doug **08.35** Sharon naplója IV. **09.00** Merlin, a csodakutya **09.10** Budgie, a kis helikopter **09.25** Pöttöm George III. **09.50** Albert kérdezi – Mi az élet? **10.05** Ethelbert, a tigris **10.15** Jacques Cousteau meséi az óceánról **10.40** A varázslatos iskolabusz **11.05** Mentőosztag **11.30** Magyar népmesék **11.40** Koboldok és tündérek földjén **12.05** Sharon naplója V. **12.30** Pöttöm George III. **13.00** Marsupilami **13.25** Albert kérdezi – Mi az élet? **13.40** A varázslatos iskolabusz **14.05** Magyar népmesék **14.15** Koboldok és tündérek földjén **14.45** Sharon naplója IV. **15.10** Franklin második megy. Mesefilm **16.00** Little People **16.10** Merlin, a csodakutya **16.20** Maisie MacKenzie, az edinburghi cica **16.30** Pöttöm George III. **17.00** Albert kérdezi – Mi az élet? **17.15** Jacques Cousteau meséi az óceánról **17.40** A varázslatos iskolabusz **18.05** Mentőosztag **18.30** Koboldok és tündérek földjén **19.00** Esti mese **19.05** Sharon naplója V.

HÍR TV

06.00 A nap krónikája **06.05** Örömhír üzenet **06.10** A nap tükre (ism.) **06.30** Naptár **10.00** Híradó **10.35** Lapzárta (ism.) **11.05** Padlógáz (ism.) **11.35** Naptár (ism.) **12.00** Híradó **12.35** Naptár (ism.) **13.00** Híradó **13.35** Naptár (ism.) **14.05** Szerintem (ism.) **15.00** Híradó **15.35** Befutó (ism.) **16.05** Egy nap (ism.) **17.00** Híradó **17.35** Naptár extra **18.00** Híradó **18.15** Stopper **18.30** Gazdasági híradó **19.00** Hír + Háttér **19.30** Híradó **20.05** A nap vendége **20.35** Lapzárta **21.00** Híradó **21.35** A nap tükre **22.00** Híradó **22.30** BBC World-híradó **23.05** GyógyHír (ism.) **23.35** Lapzárta (ism.)

Rajczi Tibor

Illusztrációi

— : Brehm
Új Tükör, 1979. február 4 - 4 lap.

Ragán Tibor

Illusztráció

—: Lemakadénia

Alg Tukor, 1979 január 28 - 4. lap.

MDK

Kaján [Tibor] [karikatúra-művész]

— rajza repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(Képaláírat.)

Nők Lapja, Bp. 1954. január 14. [13.l.]

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Száz éve jelent meg.
Új Tükör, 1978. augusztus 20–4 cap.

Magyar Tükör

Illusztráció

Mándy Iván: Trigorin, a novellista,
Új Tükör, 1978. december 24 – 19. lap.

Kajan Tibor

Ilusztráció

– : Gyermekek világnapja.
Új Tükör, 1978. szeptember 17 – 4 lap.

Hajas Tibor

Illusztráció

— : Ősleingtár
Új Tükör, 1978. augusztus 13 – 4 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Négrádi Gábor: Töltsön egy órát hedvenciével!
Új Tükör, 1978. augusztus 6 – 6. lap.

Krajan Tibor
grafikus

Illusztráció.

f. a. Egyoldalú válogatás.
Nők Lapja, 1970. március - 10 szám

Kaján Tibor

Illusztrációk

Kucska Péter: A mágus és a tudós,
Tükör, 1976. pilnus 27 – 32 oldal.

Kapcsolat

Illusztráció

Kepes Géza: Új epigrammák.
Tükör, 1976. július 13–20 oldal.

Kajan

Félfogadós – 102. o.

Tud maga vezetni – 102. o.

Fogantyú – 103. o.

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphörgo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajon

Az újító — 104. o.
Létszámcsökkentés — 104. o.
Munkafegyelem — 105. o.

Dalmadi — Kajon: Pesti panaszkönyv 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajári Tibor karikaturista

MDK

Rajz I-II.:

Repr.

–: Javaslatok vállalati klímaberendezésre

M. 9.

Népszabadság | Bp. 1970. jún. 21.

MDK

Krajcár Tibor, karikatúrista

Rajz:

Rep

—: Anyagi öntözés

M. 9.

Népszabadság, Bp. 1970. jún. 28.

Kajan

176.o. illusztráció / Celldömölk /

Dalmáth-Kajan: Pesti panasztkönyv 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

Az elhényeztetett fonok – 159. o.

Tavasszi gondok – 159. o.

Önteltség – 160. o.

Dalmáth-Kajan: Pesti panasszkönyv 1966.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztráció a 148. oldalon (Nem tetszik a la kás)

Dalmáth – Kajan: Pesti panasztkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kojak

Tipikus téli történet (illusztráció a 143. oldalon)

Dalmáth-Kojak: Pesti panoptikum-1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 141. oldalon (Az útitárs)

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphöngyo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 139. oldalon / A szakállas Zitka /

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphöngy 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 137. oldalon / Balatoni legendák /

Balaráth – Kajan: Pesti panasphonyo

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 126. oldalon (Válódi)

Balmáth-Kajan: Pesti panasphöngo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

illusztráció a 122. és 123. oldalon

(A szalmaözvegy)

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphonyo 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Kajan

illusztráció az 50. oldalon (17 orchidea-alció)

Dalmám-Kajan: Pesti panasphörgy 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 124. oldalon (öregfiúk)

Dalmáth – Kajan: Pesti panasphőnyo 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista

1

A riporter a karikatura – műfaj és a magyar karikaturisták problémáiról beszélget el Kaján Tiborral.

A művész megemlíti a magyar karikatúra nagy nemzetközi sikereit – az idei nyáron is öt nemzetközi fesztiválon szerepelnek munkáik: Montrealban, Brüsselben, Tolentinóban, Szkopjeban, Ljubljanában...

Jenczik Flóra: Ádámék áthúzott almája 2

ESTI HIRLAP Bp. 1969. aug. 11.

Kajári Tibor, karikaturista

- rajza a Magyar Hírlap okt. 31-i számából

repr.

Magyar Ifjúság, 1968. XI. 15. 7. l.

Kojan

Anyagi ösztönzés — 106. o.

Telhetetemség — 106. o.

Higgadt! a tetőn dolgoznak — 107 o

Dalmáth-Kojan: Pesti panaszkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajoń

Javító intézet – 157. o.

Biztonsági drogó – 158. o.

Menni vagy nem menni – 158. o.

Dalmáth – Kajoń: Pesti panasztrányo – 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kojan

- Ajánló levél — 155. o.
Kapálom — 155. o.
Türelem gáték — 156. o.
Új tanítónő első órája — 156. o.

Dalmáth – Kajan: Pesti panasyhányo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajan

Játékstílus – 108.o.

A magyar futball pillanatnyi helyzete – 108.o.

Dalmáth-Kajan: Pest panasykönyv 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kojan

illustráció a 115. oldalon (Idill)

Dalmáth-Kojan: Pesti panasphörgo-1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajoch

illusztráció a 117. oldalon /Találós kérdés/

Dalmáth – Kajoch: Pesti panaszkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

illusztráció a 118. oldalon / A győztes sztori /

Dalmáth-Kaján: Pesti panasztkönyv 1966

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kajoń

illusztráció a 120. oldalon (Drogá-
tithon)

Dalmáth-Kajoń: Pesti panasphonyo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Krajcár

illusztráció a 127. oldalon (Élet és Kép)

Dalmady-Krajcár: Pesti panoptikum 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 130. oldalon / Két tojásból vántotta /

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphöryo-1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 132. oldalon (Az ostrom)

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphöngyo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kojan

illusztráció a 149. oldalon (Dalocska)

Dalocska – Kojan: Pesti panoptikum – 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

Anya gyermekkel – 151 o.

Hogyan látja a fiatalokat – 153. o.

– " – – " – – 152. o.

Apukám, miért nem léptek egyszerre – 154. o

Dalmáth – Kaján: Pesti panasztkönyv – 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajári Tibor

Karikaturista, részt vett a karikatúra kiállításon.

Karikatúra-kiállítás
Pest megyei Hírlap, 1967. dec. 31. 4.o.

MDK

Kaján Tibor, grafikus

Fábián Katalin könyvecskéjét, a Szerelők és műnevészek c. kötetet illusztrálta.

Egy rajz. Repr

– : Pályaválasztási tanácsadó füzet 34

CSALÁD és iskola. Bp. 1968. augusztus

MDK

Kajdi [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Mai Ágnes asztrony.
(rajz.)

(Ifjúk Lapja, Bp. 1956. szeptember 22. [17.l.])

MDK

Kajám [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Kollektiv munka.
(rajz.)

Nők lapja, Bp. 1956. október 4. [12 l.]

MDG

Kajári [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Csoda a pályaudvaron.
(rajz)
Nők Lapja, Bp. 1956. október 11. [17. l.]

MDK

Kajári [Tibor] [karikaturista]

— rajza repr.

Átszervezés előtt a futball-sport.
(rajz.)
Nők Lapja, Bp. 1956. június 14. [17. l.]

MDK

Kaján [Tibor] [karikaturista]

— rajza repr.

Sziklói példamutatás.
(rajz.)
Nők Lapja, Bp. 1956. június 7. [14. l.]

Kaján Tibor

„A tudós fája" Repr.

Kovacs, Kolozsvár 1968. IV. 478.

Kajan Tibor
grafikus

M.D.K.

Harom kiralyok - 1960
(rajz)

Nól Lapja, 1960. dec. 22 — 52 bajan

Kéjan Tibor
grafikus

H.D.K.

Méltatás.

Szűr Szabó József: Hit kell tudni a kezek munkáról
Élet és Irodalom, 1964. március 28 - 11 lap

Kalász Tibor (Kaján.)

a III. Magyar karikatúrakiállításon műveivel szerepelt.

Szabad Nép. 1951. Nov. 3.

Kaján Tibor
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Szemes Piroska: Három hércsók
Dőh hapja, 1962. május 19 – 61.

Kaján Tibor

Illusztráció

Illyés Gyula: Az utolsó törzsfő.
Új Tükör, 1979. május 13 - 14. lap.

Hajdú Tibor
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Martha Banna: Ezt hellett megérnünk.
Nők Lapja, 1962. február 10 — 23 lap.

MDK

K

Kajám [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Takarékos papa a strandon.
(rajz.)
Nők lapja, Bp. 1956. július 19. [17. l.]

MDK

Kaján [Tibor] [karikaturista]

— rajza repr.

– Talám így én is sorra kerülök nálad, anyu..
(képaláírás.)
Nőktapja, Bp. 1956. október 18. [17. l.]

Magáre Tibor
grafikus

Illusztráció

Major Ottó: Szinháze levél (Dárk bán)
Tibor, 1975. ajánlis 22 - 7 oldal.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Juhász Előd: Csontvány balett . . .
Tükör, 1975. ápr. 15 – 13 oldal

Kayán Tibor
Grafikus

Illusztráció

—: Kuhács György
Tihor, 1975. ápr. 22-7 oldal.

Krajcar Tibor
Grafikus

Illusztráció.

Tamás Ervin: Állomás és farmer
Tükör, 1974. jan 29 - 5 oldal.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Bedecs Éva: Tanácsadásról – kisse tanácstalanul!
Tükör, 1974. jan. 15 – 5 oldal.

Kaján Tibor
grafikus

Illusztráció

— Téli üdülés
Tükör, 1974. jan. 29 - 7 oldal

Kaján Tibor

Grafikus

Illusztráció

—: Nászajándék.

Tükör, 1974. jan. 22 – 7 oldal

Kaján Tibor
grafikus

Kaján Tibor a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címet kapta.

Kaján.
Tibor, 1975. ápr. 8 - 30 oldal

Kaján Tibor
fesső

Kaján Tibor több mint egy év-
tizede jelentkezik a Tükör c. lap-
ban rajzaival, karikaturáival.

—: Kaján
Tükör, 1975. ápr. 8 - 30 oldal

Kajdi Tibor (karikaturista)

Az Ernst Múzeumban 1975. jún-ban megnyílt kari-
katúra kiállításra sort vett. (Részletesebben Ld.
Balázs-Piri Balázsnál)

Kajári Titusz

Illusztráció

– : Pincegalléria – Modern képtár számára.
Tiszkor, 1975. szeptember 9 – 7 oldal.

Kajan Tibor

Illusztráció

—: Modern idők

Tibor, 1975. szept. 2 - 7 oldal

Kraján Tibor

Illusztráció

Major Ottó: Szinkári levél

Tükör, 1975. szept. 23 - 13 oldal.

Kajan Tibor

Ilustrácio

—: Vadászszerzów,
Tibor, 1975. október 7 — 7 oldal

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Megjelentek az első karán „pöstevek"
Tibor, 1975. szept. 30-7 oldal.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Képző művészeti világhet

Tübör, 1975. szept 23 - 7 oldal.

Kaján Tibor

Illusztráció

Major Ottó: A magyar Karpagon
Tükör, 1975. okt. 14 – 13 oldal

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Két generáció
Tiszatáj, 1975. okt. 28. - 7 oldal

Kaján Tibor

Illusztráció

Leveli Béla: Dorombai újdonságok.
Tiszatáj, 1976. jún. 22-40 oldal.

Kogán Tibor

Illusztráció

Kogán Tibor: Írás – olvasás
Tükör, 1976. jún. 22. – 41. oldal.

Kaján Tibor

Illusztráció

— Átalakítás alatt a szerkesztés folyik.

Tibor, 1976. április 20 – 6 oldal.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: A távolbálatás fejlődése

Tilhór, 1976. ápr. 27 – 7 oldal.

Kovács Tibor

Illusztráció

Major Ottó: Szinkán levél
Tükör, 1976. ápr. 27 – 13 oldal

Kaján Tibor

Kaján Tibor rajzokat közöl és cikket ír Roland Toporról a Párizsban élő Lengyel képzőművészről.

Kaján Tibor: Roland Topor.
Tükör, 1976. jelvinus 29 – 41 oldal

Kajan Tibor

Illusztráció

Juhász Előd: Utóhor
Uj Tükör, 1976. jelmus 1 - 44 oldal

HDK

Kaján [Tibor][karikaturista]

rajza repr.

Szemléltető oktatás szülőknek. (rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1956. március 29. [14. l.]

Kaján Tibor

Illusztráció

Tenvező Gábor: Apokrif.
Új Tibor, 1977. december 25 - 12 lap.

Kaján Tibor, karikaturista

5 rajz: Repr.

Dr. Karczag Judit: Aranyláz — rajtláz 1395=1400.

Élet és Tudomány, Bp. 1976. júl. 23 XXXI/30

Kaján Tibor, grafikus

Három karikatúra:

Repr.

Fehér Márta: Gondolkodás köznapi módon és tudományosan

1022-1026.

XXX.

22

Élet és Tudomány, Bp. 1975. máj. 30.

Rajáu Tibor
grafikus

Jelesztrácio

—: 45 – 75.

Tibor, 1975. apr. 1 – 13 old al.

Kajári Tibor

Karikatúrái a
Ludas Matyi
1945. évf. – ban.

Alighanem álnév!

Rottenberg D. lapszerkeszdö VIII. 105.

Kaján Tibor, Karikaturista

Megemlítve.

Akácz László: A grafika rakoncátlan gyermeke

Élet és Tudomány. Bp. 1975. jún. 6. 1088-1094. XXX/23.

Kaján

"Amerikai film" cime: "Gyilkolj naponta!"
Karikatura.
Repr.

"Amerika hangja három változatban."-cimmel
három rajz.
Repr.-ók.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. jan. 4.
II. évf. 1. sz. 8. lap.

Kaján

"A tépéscsinálók, /Munkácsy Mihály után szabadon/" cimmel karikatura.
Repr.

"Önkéntes véradás" c. rajz.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. jan. 18.
II. évf. 2. sz. 1o. lap.

Kaján

"A nyugat-német hadsereg gyakorlatozik" cimmel karikatura Eisenhowerről és Hitlerről. Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. márc. 15.
II. évf. 6. sz. 8. lap.

Nagy Tibor
Grafikus

Illusztráció

— Szent-györgyi Albert

Tábor, 1974. febr. 26 – 7 oldal.

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Részt vesz a brüsszeli karikatúra-világkiállításon.

— : Hír

10.

NÉPSZABADSÁG, B[illegible] 1965. okt. 6

Kiejáw Tibor

Illusztráció

— : Kiejáw Miklós
Új Tükör, 1974. december 4–26 lap

Kaján

"John Bull: Az olajtársaság államositásáról szóló tárgyalást megnyitom" cimmel karikatura Anglia és Irán tárgyalásáról.

Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. juli. 5.
II. évf. 14. sz. 8. lap.

Kaján

"A nyugati külügyminiszterek egymás közt"
cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. juni. 21.
II. évf. 13. sz. 8, lap.

Kaján

"Az Achilles-sarok" c.-el karikatura Trumanról.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. juli. 19.
II. évf. 15. sz. 8. lap.

Kaján

"A kétlaki költő" c. karikaturáját hozza a lap.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. dec. 4.
III. évf. 25. sz. 8. lap.

Kaján

"Schacht, Hitler volt pénzügyminisztere bankot nyitott Nyugat-Németországban" c. karikaturája.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. szept. 25.
III. évf. 2o. sz. 8. lap.

Kajan Tibor

Illusztráció

—: A jószívű madárijesztő.
Tükör, 1976. jang. 3-40 oldal.

Kaján Tibor

Illusztráciv

—: Szerzői jogvédelem.

Új Tükör. 1978. október 1-4. lap.

Kaján Tibor

Nemzeg az egzich Kaján Tibor
Grafikáiból kiállítást rendezték.

Szajnál: Amit nem helyettesíthet a tévé.
Új Tükör, 1979. máriusi - 34. lap.

Kajári Tibor

Illusztráció

— : First Milán

Új Tükör, 1978. augusztus 6 – 4. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Trikófelirdok

Tükör, 1977. aug 7 – 26. oldal

Kajár Tibor

Illusztráció

—: Az Illéssekeren.

Tiehör, 1977. május 15 - 4 lap

Kaján Tibor

Illusztráció.

—: Cook kapitány.

Ujtikor, 1979. felmár 18-4. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Zsigmond Dezső: Nyár után, nyár előtt.
Új Tükör, 1979. február 25 – 20. lap.

Kagán Tibor
grafikus

Illusztráció

Kertész Magda: Korunk és kortársnőnk
Nők Lapja, 1973. április 17 – 25 oldal

Kaján Tibor

„Venusz születése"
(repro)

[Lóska]
Lóska Lajos: Kaján Tibor harihatúrái.
Művészet, 1975. július - 30 oldal.

Kovács Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Hiszen ez az én karikatúrám!

Tükör, 1974. március 5–6 oldal.

Kaján

Karepel a karikatúra
kiállításon a műsarnokban

Nepava 1967 XII. 13, 2. old.

Kaján Tibor

Arcképek az V. Magyar Karikatúra
Kiállításon.

Magyar Hírek, 1967. XII. 31. 11. o.

Napló.

Kajan Tibor

nyilatkozik a készülő kiállításról.

Dr. B. J.: „Mjévre karikatúra – kiállítás nyílik meg a Műcsarnokban."

Magyar Hírlap, 1967. XII. 1. 4. o.

Kaján Kalász Tibor
grafikus

Munkány díjat kapott 1968-ban

Új műv. díjasok
Dunántúli Napló 1968 IV. 4. 9.

Északmagyarország 1970

Hajdú Tibor

Illusztráció.

— : Baranyi László: Beszélgetések a Bibliáról.
Új Tükör, 1978. március 12 – 47. lap.

Kaján Tibor, grafikus MOL

Karikatúra.

Repr.

– : Az első kérés 36

[Hátsó-kiutsó-bovító]

Család és iskola, 1965. augusztus XVI/8

Kaján Tibor, karikaturista MDK

Rajz.

Repr.

— : Mindjárt Kezdődik ... 36

[Hátsó - külső - lovító]

Család és iskola, kp. 1964. augusztus XV/8.

MDK

Major [Tibor] [karikaturista]

— rajza repr.

Szemléltető oktatás szülőknek.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [14. l.]

MDK

Kajan [Tivor] [karikaturista]

rajza repr.

Szemléltető oktatás szülőknek. (rajz)

(Nők Lapja, Bp. 1956. május 1. [14. l.])

Kajàn Tibor karikaturista

Szövegy emliti sajzàt a Jelenkor màrciusi szàmàban

Fejér Mezei Kirlap 1966. àpr. 11

Kaján Tibor, karikaturista MBK

Szúrgyaja.

Repr.

Így Kendődött

— : Artista iskola 36

(Hátsó-külső-borító

Galád és iskola, bp. 1964. szeptember XV/9

Kaján Tibor MDK

Az apák ifjusága, 1950

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Kaján Tibor
Grafikus

M.D.L.

Jelenszhációk

Karinthy Frigyes: Nem tudom, de nekem a felesegem gyanus
Nők Lapja, 1967. julius 1 - 24 lap

Rajan Tibor

Illusztráció

Farkasházy Tivadar: Gyorstalpaló, kezdő-kritikusok...
Új Tükör, 1978. április 23-26. lap

NDG

Kaján [Tibor] [karikatúra-művész]

rajza vepr.

— Mi történt ma ezekkel a férfiakkal,...
(képaláírás)

Nők Lapja, Bp. 1956. március 8. [17. l.]

MDK

Kajári [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Szemléltető oktatás szülőknek. (rajz.)

(Nők Lapja, Bp. 1956. március 22. [14. l.]

Kaján

Müvei szerepelnek a Békeplakát és az Ötéves terv kiállitásán.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. okt. 9.
III. évf. 21. sz. 8. lap.

Kaján

"Egyik toronyból a másikba", az elefántcsont-toronyból, a sematizmus tornyába.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953 . okt. 1o.
IV. évf. 21. sz. 8. lap.

Kaján

"Billegő Bidault" c. karikaturáját hozza a lap.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. május 22.
V. évf. 11. sz. 8. lap

Kaján

"A burzsoa elmélet"-ről készült karikaturáját hozza a lap.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. febr. 1o.
V. évf. 4. sz. 8. lap.

Kaján

Gergely Pál: "Rejtélyes mesterség" cimmel a karmesteri pálca kialakulásáról ir. A müvész öt képpel és rajzokkal illusztrálta a beszámolót.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. juli. 4.
XIV. évf. 27. sz. 18. lap

MDK

Kaján Tibor

Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1968 szept. 14

MDK.

Kaján Kalász Tibor grafikus

"A brit gyarmat birodalma" /karikatura/

III.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.márc. 15.1.

Kaján Tibor

Kiállitási kritika

Kisalföld 1968 ápr.3o.

Kaján Tibor

Groteszk groteszk (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. május 12. 9. l.

Kaján Kalász Tibor

1964: Nemzetközi második díj: Bordighera-i Rajz-Fesztiválon. Könyve: „Meglepő táblák" (1959)

Fekete Márton: Prominent Hungarians

Home and Abroad, München, 1966. 334 p

143 p

Kaján Tibor

„Magyar Liszt" és „Pápai enciklika" c. rajza (emb.) I. díjat az alabbi kapott pályázatot

N.N.: Az év legjobb karikatúrája

Magyar Hírlap 1969 I. 19

MDK

Kajári Tibor, grafikus

Rap:

Rep.

Kajári Tibor: Így látja Pompidout VM 9.

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 10.

Kaján Tibor, karikaturista

A borítón és a mellékleten Kaján Tibor karikatúrái. Borító I.: Házasság; II.: Az első karikatúra-ötlet; III.: Páternószter; IV.: Sziszifusz. Melléklet I.: Jókai Mór; II.: Móricz Zsigmond; III.: Kassák Lajos; IV.: Pablo Picasso.

Kaján Tibor: Karikatúrái
Új Írás, Budapest, 1983. június

Borító I–IV
Melléklet I–IV

XXIII/6

Kajsin Tibor, karikaturista

L. Vén Emil.

– Új kiállítások 8.

Esti Hírlap, 8p. 1982. jan. 2.

Kaján Tibor, karikaturista

a Madách kínkáz Jutalomjáték c.

előadásához karikaturákat rajzolt.

Fazekas Ágnes: Szórakoztatni szeretnénk 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981. okt. 1.

Kaján Tibor, karikaturista

a Madách kiállítás előadásához

karikatúrát készített

2.

Barabás Tamás: Haumann Péter futballmajátéka

Esti Hírlap, Bp. 1981. okt. 6.

Kajan Tibor, karikaturista

L. Hegedűs István

P. G. J. : HIHI

7.

Népszabadság, Bp. 1981 szept. 4

Kajári Tibor, grafikus

L: Kelényi Tibor

Frank János: Nem mind arany 12

Élet és Irodalom Bp. 1983. febr. 18. XXVII/7

Kajári Tibor, karikaturista

L. : Kovács Iván

Molnár B. Péter: Arcok és állarcok, 1976 4.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. március 10.

6 5 Trisker
Doubtful Galaxie

ES

~~Bp. 1976 marc~~

Kajan Tibor, kanikolunska

Mejemlitve

Bernáth László: Nézzük a tévét 2.

Esti Hirlap, Bp. 1979. nov. 24

MDK

Kajdi [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Szemléltető oktatás szülőknek. (rajz.)

(Nők lapja, Bp. 1956. április 19. [14. l.])

Kaján Tibor

illusztrálta a Dalmáth-Kaján:
Pesti panaszkönyv c. művet.

Magyar hemzet, 1967. VII. 16. 13. o.

MDK

Kaján [Tibor] [karikaturista]

— rajza repr.

— Hozza ki, kérem az egész heti ebédet,...
(képaláírás)

Nők Lapja, Bp. 1956. június 21. [17. l.]

Krajáni Tibor

Illusztráció

—: Az átigazított Illyés Gyula.
Új Tükör, 1977. október 30 – 4 lap.

Kragán Tibor

Illusztráció

—: A 75-éves költő

Új Tükör, 1977. október 30 – 11 lap

Kajan Tibor.

Kerületek vetélkedője (karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. január 24. 8. l.

Hagán Tibor

Illusztráció

Dr. Ocsai Pál: Nyílt osztály.
Új Tükör, 1977. október 23 – 20. lap

Kajári Tibor

Főiskolai vizsgaidény (kronikaszerű)

Magyar Hírlap, 1969. január 26. 8. l.

Kojén Tibor

Grotesk (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. január 27. 9. l.

Kaján Tibor

Mi a véleménye a filmművészetről? (kérdőkutatás)

Magyar Hírlap, 1969. január 20. 9. l.

Kojàn Tibor

Groteszk (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. január 13. 9. l.

MDK

Kajám [Tibor] [karikaturista]

— rajza vagy r.

Az érdemi két oldala.
(rajz.)

(Nők Lapja, Bp. 1956. június 28. [14. l.])

Kaján Tibor

Erről volt szó (A művészeti közízlés gordiusi csomója) — repr.

Magyar Hírlap, 1968. december 8. 8.l

Kajan Tibor

Húsvéti groteszk (karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. április 6. 10. l.

Kaján Tibor

Mi a véleménye az ügyesfedőkről? (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. április 8. 9. l.

Kaján Tibor

Bátorság (kanikatura)

Magyar Hírlap, 1969. április 10. 8. l.

Kaján Tibor, karikaturista

Grémyvaja.

Repr.

–: Az idén minden másképp lesz

10.

NÉPSZABADSÁG

1 Bu. 1965. jan. 1.

Kaján Tibor

Mi a véleménye a szivátültetésről (karikatura)

Humor

Magyar Hírlap, 1968. december 9. 9. l.

Kaján Tibor

A nyereségrészesedés napszám (kamikatura).

Magyar Hírlap, 1969. március 16. 8. l.

Kaján Tibor

Mi a véleménye az állatvédelemről (kanikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. március 17. 9. l.

Kajón Tibor

Mi a véleménye a városfejlesztésről? (kanizatum)

Magyar Hírlap, 1969. március 3. 9. l.

Kaján Tibor

Ki, kinek mit kovácsonyra? (kanikalvák)

Magyar Shirlap, 1968. december 24. 24. l.

Kaján M.S.K.

"ai témák, karikatura, repr.

Tükör 1965. márc. 14.

Kajań [ ], karikaturista MDK

A Bartók Szinpad előcsarnokában Kajań kis rajzos erkölcstana fogadja a belépőket.

– „Az ember tulsó oldala" 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. szept. 7.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista

Kaján Tibor kétszer is nyert díjat Bordigerában, a karikatúra-fesztiválok ősi városában. (Olaszország). Díjat hozott el Tolentinoból is.

Barabás Tamás: Magyar karikaturista sikerek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. okt. 1.

Kaján Kalász Tibor grafikus

a Munkácsy díj II. fokozatát

kapta

Népszava 1968 április 4
7. old.

Kajdi Kalász Tibor

Született Miskolcon. Grafikus, karikaturista, plakátfestővező. A „Ludas Matyi" rajzolója. 1953 Miskolcy díjas. 1963: A Toronto-i Rajzfesztivál aranydíjasa.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l. 1431

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján Kalán Tibor

grafikusművén a Munkácsy Mihály díj II. fokozatát kapta.

Átadták az idei művészeti díjakat
Magyar Nemzet 1968. ápr. H. 10.o.

Kojánfibor

karikatúrista

Új Munkáczy-díjas, II. fokozat

P.G.: Müvészek ünnepe

Magyar Nemzet 1968. ápr. 13. 4.o.

Kaján

illusztráció a 46. oldalon (Hajnali kórvadászat)

Dalmáth – Kaján: Pesti panasphörgy 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján Tibor

Hegedüs Géza: "Álcázott bölcselet" cimmel ir Feleki László: "Ki mondta, hogy ezek versek" c. könyvéről, melyet a müvész illusztrált. A kritika azt irja ezekről az illusztrációkról: "kiállitásba kivánkozó kis remekmüvek."

Élet és Irodalom, Bp. 1970. dec. 19.
XIV. évf. 51. sz. 11. lap

KAZÁN Tibor / Karikatúrák/2

8. Nyugtalan boldogság (145. old.)
9. Kellemes vendég (138. old.)
10. Idegenben (171. old.)

Földes György - Toncz Tibor Mindenki benne van /Karikaturák és humoreszkek/ Bp. 1966.

Kajár

automaták (karikaturák, rajzák

Tükör, 1964, 15 n., 7 old.

Kaján , karikaturista MDK

Gúnyrajz. Repr.

–: Szorgalom
(karikatúra)

13.l

Népszabadság, hp. 1960. aug. 28.

Kaján Tibor

és Kassovitz Félix grafikusok elutaztak az NSZK-ba, ahol a Gelsenkirchen képtár magyar kanikaturakiállítást rendez 13 kanikaturista 150 rajzából. (A kiállítás egy hónapig tart)

(Művészet-Világgazdaság)

Magyar Hírlap, 1968 október 3. 6. l

Kaján Tibor

Gáll István jegyzete ismerteti a TV uj müsorát, mely Telegroteszk cimmel indul és minden hónapban bemutat egy karikaturistát a TV-ben, valamint a lapban is.
A müvész karikaturáinak egy részét hozza a la
s mint a rovat tájékoztat, a müvész "egyik-
másik rajzát megmozgatta, villámrajzfilmet
alakitott ki."
TV c. rovat.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. febr. 13.
XV. évf. 7. sz. 26. lap

MDK

Kaján Tibor

két rajza (illusztrációk) repr.

(Danyil Atnyilov: A dicsekvő veréb.)
(Kertész Magda: Mert tiszteletlenek ezek a mai fiatalok.)
Nők Lapja, Bp. 1958. március 13. [11. l.]

MDK

Kajám Tibor

rajzai (illusztrációk) repr.:

(Zara Niccoli: Szerkesztői üzenet.)

Nők lapja, Bp. 1958. március 13. [10-11. l.]

MOK

Kajka Tibor

rajza (illusztráció) repr.

(Vlagyimir Poljakov: Előzékenység ók...)

Nők Lapja, Bp. 1958. január 30. [13. l.]

MDK

Kaján [Tibor]

rajza repr.

Egy úttörő álma a vasgyűjtő hónap egyik éjszakáján.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1955. május 26. [20. l.]

MDK

Kajám [Tibor]

rajza. repr.

Fekjek iskolája.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1955. május 19. [17.l.]

Johann Mathias Kager

(1575-1634) „Elő kelő társaság díszes teremben" című műve az egri Képtárban.

Voit Pál stb.: Heves megye műemléki II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

1741

Kahána Mózes

A magyar forradalmi avantgarde hőskorának harcosai, az 1910-es évek aktivizmusának utolsó képviselői kilépnek lassan életünkből s immár végérvényesen képzőművészeti múltunk részesévé válnak. A sort követve: Kassák Lajos, Uitz Béla, Kahána Mózes és most, Mácza János.

R. Bajkay Éva: Mácza János emlékezete.

Kritika, Budapest, 1975. 1.

MDK

Kajám [Tibor]

rajza repr.

Férjek iskolája.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1955. május 26. [17.l.]

Kaján Tibor

kanikatúra

Mi a véleménye a dilettánsokról (Humor)

Magyar Hírlap, 1968 július 1 9. l.

MDA

Kajàn Tibor

rajza (illusztráció) repr.

(Tabi László: A féltékeny ember.)

Nők Lapja, Bp. 1958. május 15. [11.l.]

Kaján Tibor

Jubileumi Karikatúra – kiállítás nyílik az Ernst-Múzeumban, melyen szerepel rajza.

Népszabadság, 1945. máj. 14.

Magyar Tibor
grafikus

Illusztrációi

—: La Mancha lovagja Szentendrén.
Tükör, 1975. jul. 22. — 7 oldal.

Krajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Major Ottó: Agyagtáblák üzenete a Körszinházban
Tükör, 1975. julius 15 - 13 oldal.

Kaján Tibor
Gráfikus

Jelenszháció

Tenerzó Gábor: A locsolókocsi

Tábor, 1974. március 5. — — Boldal.

Kagán Tibor
grafikus

Illusztráció

–: Restaurátor

Tükör, 1975. jul. 1 – 7 old.

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Nyári szerelem

Tiehor, 1975. aug. 19 - 6 oldal.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Kegyetlen kereshedelem.
Tibor, 1975. jul. 29 ~ 7 oldal

Kaján Tibor

Illusztráció

— Ocen Gogh évforduló.

Tükör, 1975. aug. 5 - 7 oldal.

Kaján Tibor
grafikus

Illusztrációs

—: Energia gondok.
Tükör, 1974. ápr. 23 – 7 old.

Kiajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Major Ottó: Szinkán kiál
– 13 oldal.

Tibor, 1974 április 23

Kaján Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Archimedes múzsája
Tiliör, 1974. ápr. 1 – 7 lap

Hajdú Tibor
Grafikus

Illusztráció

Major Ottó: Filmlevél
Tihor, 1974. április 2 — 19 old.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

— Hm ... Mai képtelen vagyok tolb ünnepi ...

Tibor, 1974. ápr. 16 – 7 okt.

Kajón Tibor

Ilkesztrácio

— Szabadtéri előadás

Tiktor, 1975. aug. 26-7 oldal

Szajáni Tibor

Illusztráció

— : Borravaló

Tükör, 1975. aug. 12 – 7 oldal.

Kaján Tibor

„a védelmező szent" c.
kerámiája a
31. oldalon

Kunda 1974/6

Kaján Tibor

Zarózaturája a 2. oldalon

Kritika 1974/3

Kaján Tibor

Karikaturáit a Csepeli Galériában állították ki.
„Bikaviadal" (említve).

Bajár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap, 1971. ápr. 20.

Kaján Tibor grafikus

Raj: Repr.

Peterdi Pál: K.o. a sport védelmében

M. 12.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 15.

Kajári Tibor, grafikus

Karikatúra-sorozat:

Rep.

—: Vadászati világkiállítás 7.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 29.

Kaján Tibor

Mi a véleménye a postáról (kamikatura)

Magyar Hírlap, 1969. február 3. 9. l.

Kaján Tibor

Takarékosság (kanikatura)

Magyar Hírlap, 1969. február 4. 8. l.

Kaján Tibor

Gyökkent a mozinézők száma (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. február 2. 12. l.

Kaján Tibor

A memoár irodalom műfaja (kérdőjelben)

Magyar Hírlap, 1969 január 3. 8. l.

Kaján Tibor

Modern pellengér (karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. január 29. 8. l

Krajáu Tibor

„Magyar Lint" és „Pápai enciklika" rajzai nyerték el az év legjobb karikatúrája pályázat „politikai - társadalmi kategóriájának egyik első díját. (A másikat Hegedüs Tóbiás nyerte).

Eredményhirdetés szombaton volt a Magyar Sajtó Házában.

Az év legjobb karikatúrája

Magyar Hírlap. 1969. január 19. 9. l.

Kajan Tibor

ismerteti a Gelsenkirchen-i (NSzk) magyar kárpitművészeti kiállítást. (Tükör, 1968. nov. 12.)

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

173. l

Kaján-Kalász Tibor, karikaturista

1968-ban Munkácsy-díjat (II. fokozat) kapott.

Képzőmű v. Almanach 1. Corvina 1969, 74. l.

Kaján Tibor
grafikus

Kaján Tibor a karikatúra terén
egyéni stílust teremt, amely szó-
kimondásával „kajánságával"
én el e téren a maximumot.

Bauer Jenő:Kaján Tibor karrikaturái a...
Müvészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
grafikus

Csepeli kiállításán Kaján Tibor bemutatta a Kaján lexikonban megjelent rajzok eredeti ábráit és az exportra szánt „Cirkusz maximus" kiadványának képeit,

Bauer Jenő:Kaján Tibor karrikaturái a...
Müvészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
grafikus

A művész végeben „Különös táblák" címen adott ki gyűjteményt karikatúráiból. Ezt megelőzően Kaján rajzok cimű karikatúra gyűjteménye jelent meg.

Bauer Jenő:Kaján Tibor karrikaturái a...
Müvészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
grafikus

1969-ben egy 259 ábrával illusztrált Kaján lexikon című művével jelentkezett a művész. A lexikon a Corvina kiadó gondozásában került a forgalomba

Bauer Jenő:Kaján Tibor karrikaturái a...
Művészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
grafikus

Kaján Tibor rajzai ~~az~~ bejártak különböző kiadványok alakjában a világsajtót. A művészt 1968-ban a Munka Érdemérommel tüntették ki.

Bauer Jenő:Kaján Tibor karrikaturái a...

Müvészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor

grafikus

Ajánl munkásként került a Képző-
művészeti Főiskolára és utána
hamarosan a Lovas Matyi munka
társa lett.

Bauer Jenő: Kaján Tibor karrikaturái a....
Művészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
grafikus

Évek óta a Tibor magazin képszerkesztője Kaján Tibor. Művészi munkáját a felszabadult Budapest kirakatainban elhelyezett, háború ellenes szatirikus rajzolhal kezdte.

Bauer Jenő: Kaján Tibor karrikaturái a....

Müvészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
grafikus

A művész 1921-ben Miskolcon szülelett
Eredeti neve Kaláss Tibor, amit diáktár-
sai Kaján-ra módosítottak és ezt a
névváltozást a művész is átvette.

Bauer Jenő: Kaján Tibor karrikaturái a....
Müvészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
grafikus

Az 1953-ban Munkácsy díjat nyert Kaján Tibor egyik legismertebb karikatúra rajzolónk. Hosszú évek óta a Szidas Matyi munkatársa a művész.

Bauer Jenő: Kaján Tibor karrikaturái a....

Müvészet, 1971.szeptember - 40.oldal

Kaján Tibor
karikaturista

„Kézi munka" (repro)

Bauer Jenő: Kaján Tibor karikatúrái a...
Művészet, 1971, szeptember – 40 lap.

Krajcár Tibor

Groteszk (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. június 9. 9. l.

Kaján Tibor, grafikus

Karikatúra – sorozat: Repr.

— : Az első felelés 36

[Hátsó-külső-borító].

Gyermekünk, Bp. 1971. augusztus XXII/8.

Kaján Tibor

Sztereo (kamikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. május 27. 8. l.

5-21

Magyar Tábor

Illusztráció

— : Humán tárgyak.
Tábor, 1977. március 20 – 26. lap.

Kaján Tibor, Karikaturista MDK

Rajzok

Repr

Kaján Tibor: A gyermekről 28. l

Család és iskola, Bp. 1962. május

Kaján Tibor, karikaturista M. Dk

Rajza.

Repr.

— : Az utolsó tanítási nap után 28.I

Család és iskola, Bp. 1962. június

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas grafikus-karikaturistaművész,
a napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában
a mai magyar grafika és rajzművészet kiállítása. —
Néhány kiemelkedő szép lapjával jelentkezik az
idősebbek közül Kaján Tibor.

Bertalanffy Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Hajdú-Bihari Napló, 1973. jún. 23.

Kaján Tibor, Munkácsy díjas grafikus- és karikaturista.

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minden eddiginél nagyobb szabású seregszemléje. — Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik az idősebbek közül Kaján Tibor.

Brestyánszky Ilona: Mai magyar grafika és rajzművészet.
Nógrád, 1983. júl. 23.

Kaján Tibor

A Petőfi Irodalmi Múzeumban tekinthetők meg a művésa rajzai.

Losonci Miklós: Érd vendége.

Pestmegyei Hírlap, 1974. okt. 23.

Kaján Tibor karikatúrista
a Petőfi Irodalmi Múzeumban
szept. 20.-án nyílik meg a
művész kiállítása.

Esti Hírlap, 1974. aug. 29.

· MDK

Kajám [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Mai tűpadma.
(rajz.)
(Nők lapja, Bp. 1956. augusztus 30.
[17. l.])

Kaján Tibor
Grafikus

Lemítette Székely János „Törd a fejed"
c. kiadványának rajzait

Magyar Grafika 1968. 2/mek. 14

Kajári - Kalász Tibor

grafikus

szerepel a kiállításon

Nemzeti: Jegyzet a IV. m. karikatúra kiállításról
(N. Szalon)

Népszava 1956 július 11, 84 évf. 162 sz. 2 l.

Kaján

IV. Magy. Karikt. Kiáll.

Repr.: Az éró alkot.

Tíz rajz a IV. magyar karikatúra kiállításról.

Béke és Szabadság
1956. jun. 13.

Kaján Tibor, karikatúrista MDK

Ét Karikatúra

Repr.

— K —

36

(Hátsó-külső-borító)

Család és iskola, Dp. 1965. október XVI/10

Kaján Tibor
grafikus

Kaján Tibor 1944 decemberében
a felszabadult Szegeden készítette
az első harai Hitler-ellenes
karikatúrákat

Földes Anna: A könyvek és ne átrázott ruhag.
Nők Lapja, 1973. június 30 – 8 oldal

Kaján Tibor, grafikus

Illusztrációi:

Repr.

Karczag Judit. A projekció

489–493.

Élet és Tudomány. Bp. 1973. márc. 16. XXVIII

Hajas Tibor
grafikus

"Könyvplakátok"
(repró)

Földes Anna: A könyvek és az ábrázolt világ
Nők Lapja, 1973. június 30 - 8 oldal.

MDK

Kajám Tibor

rajza. (illusztráció) repr.

(Salamon Pál: Az út elején.)

Nők Lapja, Bp. 1958. február 13. [12. l.]

MDK

Kajdn Tibor

rajza (illusztráció) repr.

(Kertész Magda: Házassági ígéret.)

Nők Lapja, Bp. 1957. december 5. [10.l.]

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Jean Effel teremtése.

Új Tükör, 1978. február 19 – 9 lap

MDL

Kajám [Tibor]

rajzai (illusztrációk) repr.

(Asszonyarútoló.)

Nők lapja, Bp. 1957. február 21. [18. l.]

Kaján Tibor, grafikus (2) MDK

Huszadik éve-dolgozik. Első könyve 1955-ben, a második („Meglepő táblák című") 1959-ben jelent meg.
A harmadik at a Corvina a német Eulenspiegellel közösen adta ki; csak német és angol nyelven. A művész 43 éves. Munkácsy-díjas. (László): Az első „olimpiai" ezüstérmes 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. aug. 4.

Kaján Tibor, karikaturista MDK.

Hat gúnyrajz.

Repr.

— Hírközlés

12

NÉPSZABADSÁG. bp. 1965. aug. 1.

MDK

Kaján

[Dutka Mária]

d.m: Két rajzalbum. Magyar Nemzet, 1952. okt.30.

4. l.

MDK

Nick Béla:

Kassa régi síremlékei, XIV-XVIII. század.
Kassa, 1933.

Nemzet Magyar Nemzet Csütörtök, 1985. április 4.

TÖRTÉNELMI Kaján-KODÁS

KÖPECZI BÉLA

A bujdosó Rákóczi

Nincs Rákóczi életének olyan szakasza, amelyről több vita lett volna történetírásunkban és közvéleményünkben, mint éppen a bujdosásé. Az érdem kétségtelenül Szekfű Gyuláé, aki mint ismeretes, 1913-ban jelentette meg *A számüzött Rákóczi* című könyvét, amely széles körű polémiát váltott ki, nemcsak a tudományban, de a politikában is. A szerző szembeszállt a romantikus történetírással és a hamis függetlenségi ideológiával. Ezt az ideológiát táplálta a Thaly és mások által terjesztett Rákóczi-kultusz, amely a fejedelmet a magyar nemzet, de főleg a nemesség és a Habsburg-ellenesség jelképének mutatta be patetikus, a valóságot eltorzító, megszépítő modorban. Ne feledjük, hogy Szekfű kritikáját megelőzte Ady Endre kuruc-felfogása, amely szembeszállt a függetlenségi ideológia olcsó nacionalizmusával és maradi társadalomszemléletével és Rákóczit és a vele harcolt szegénylegényeket a társadalmi megújulás megindításához hívta segítségül. Szekfű kritikája nem ezt a célt szolgálta, hanem az Osztrák—Magyar Monarchia fenntartásának igazolását, s ebből a „reálpolitikai" meggondolásból szállt szembe a függetlenségi ideológiával és annak történetszemléletével. Ez a „reálpolitika" azonban közvetlenül az első világháború kitörése előtt sem vette számításba a nemzeti és társadalmi ellentéteket és az Osztrák—Magyar Monarchia felbomlásának lehetőségét.

Szekfű felfogásának illusztrálására érzékeny témát választott s ugyanakkor látványosat: Rákóczi emigrációs tevékenysége alapján akarta bizonyítani a függetlenségi ideológia, ugyanakkor úgy mellesleg a romantikus nacionalista történetírás elavultságát. Ítéletét — emlékeztettek rá — a következőképpen fogalmazta meg: „Rákóczi törekvései életében hiábavaló eredménytelenséggel végződtek, mivel a nemzeti élet új fejlődésében nem maradt hely erdélyi fejedelemsége számára. A nemzeti történet folyamata azonban később sem tért vissza az egykor elhagyott, mindinkább kiszáradó mederbe. A Bethlenek és Rákócziak államrendszere mementóikre a múlté lett, a rodostói törekvéseket — amint azokat a maguk valóságában megismerték — még csak példaként sem használhatták a későbbi századok. Mindaz, ami azóta új lökést adott a nemzeti életnek, a Rákóczi álláspontjától teljesen idegen tényező volt... Kora végzete a történelmi eljelentéktelenedés, a történelmi tehetetlenség meddő tragikumát szánta neki... Pályafutása a hullám, amely kicsapván, tétlen tespedéssel feneklik meg a parton, míg társai elemi közönnyel sietnek tovább dolgukra a soha ki nem apadó örök mederben" (Szekfű Gyula: *A számüzött Rákóczi*, Budapest, 1913, 336, 337.)

Szekfű két célt tűz ki maga elé, amikor a fejedelmi franciaországi és törökországi tartózkodását igyekszik rekonstruálni. Az egyik — amint ő mondja — „érdekes lélektani probléma": „miféle hatással lehetett a száműzetés és állandó kiséri: egyedüllét, erkölcsi és politikai elszigeteltség, anyagi bizonytalanság, a hazájától távol, idegenben bolyongó fejedelemre?" A másik egyetemes történeti meggondolás: „a száműzött politikai törekvéseinek az akkori európai diplomáciai mozgalmak közé való beállítása" (Szekfű im. előszó).

A franciaországi tartózkodásra idézi a Josef Fiedler által kiadott, Kökényesdi László által a bécsi udvarnak kiszolgáltatott diplomáciai levelezését, s bár tudja, hogy ez részben hamisított, ennek ellenére nem tartja szükségesnek, hogy összevesse a publikációt az eredetivel. (Az említett francia diplomáciai anyag egy részét Angyal Dávid vagy Hurmuzaki közléseiből ismeri ugyan, de ezek nem pótolják a teljes diplomáciai levelezés feldolgozását.

Ezt azért is kifogásolni lehet, mert az egész munka azt sugallja, hogy nagyon is alapos forráskutatás előzte meg, amelyet áthatott az újraértelmezés szándéka. Jellemző, hogy a bibliográfiának ilyen címet ad: „jegyzetek és bizonyítékok". De nemcsak a francia külügyminisztériumi levéltár anyagát nem dolgozta fel, azt sem, amely a spanyol udvar és Rákóczi kapcsolataira vonatkozik, s amely megvilágítja a spanyol ágens, Boissiméne törökországi küldetésének értelmét.

Fenntartásokkal kell élni Szekfű forráskezelését illetően azzal kapcsolatban is, ahogyan Rákóczi politikai, történelmi írásaival foglalkozik. Elutasítja a *Histoire des Révolutions de Hongrie* történetfelfogását, mondván, hogy „olyan túlzásokra a fejedelem még elkeseredése embergyülölő pillanataiban sem volt képes, amilyenek sorozatából ez a munka áll". Ami a kiadványban megjelent *Emlékiratokat* illeti, arról pedig azt írja, hogy „több a Rákóczinak tulajdonítható rész, de teljes bizonyossággal csak azokat a részeket tarthatjuk az övének, amelyek *Confessió*-jával megegyeznek." (Szekfű i. m. 393.) Ez azt jelentené tehát, hogy csak a szabadságharc kezdeteire és végére vonatkozó részeket írta a fejedelem, a többit, magának a szabadságharcnak a történetét, valaki más, esetleg Brenner apát. Ezt az állítást azóta nemcsak belső tartalmi érvekkel lehetett megcáfolni, hanem egy olyan variáns előkerülésével is, amely a bécsi Nationalbibliothekben található és amely Rákóczi sajátkezű javításait tartalmazza. A *Vallomásokat* többször idézi, a *Politikai és erkölcsi végrendelete* értekezéseiről tájékoztat, de csak mellékesen. A fejedelem az egész irodalmi tevékenységet tulajdonképpen leértékeli, hogy ezzel még inkább a száműzetés hiábavalóságának hangulatát keltse.

Az egyoldalú felfogás torzításait nemcsak a forráskezeléssel és Rákóczi irodalmi munkásságának lebecsülésével kapcsolatban kell szóvá tenni, hanem a politikai tevékenység megítélése miatt is. Először is az indításról kell szólni. Szekfű 1715-ben indít, tehát XIV. Lajos halála után, a regenssség idejétől. De hát mikor kezdődött Rákóczi bujdosása, nem 1711 februárjában? Nem akkor bontakozik-e ki a diplomáciai akció, amely a fejedelmet Versailles-ba vitte? 1711-től 1715-ig Rákóczi tényleges tárgyalásokat folytat I. Péter cárral, II. Ágost lengyel királlyal és XIV. Lajossal és minisztereivel abban a reményben, hogy újra indíthatja a szabadságharcot, illetve, hogy az erdélyi kérdést belefoglalják az általános békekötésbe. Lehet természetesen ezekről a tárgyalásokról is azt állítani, hogy hiábavalók voltak, de nem szabad elfelejteni, hogy ekkor Ausztria és Franciaország közt még folyt a háború és — amint ezt már évek óta kimutattuk — a rastadti béketárgyalásokon az egyik vitapont az volt, sikerül-e a katalán kérdéssel, illetve Bouillon kardinális ügyével szembeállítani Erdély és Rákóczi dolgát. Savoyai Jenő és Villars tárgyalásain ugyanis a Habsburg-diplomácia azt kívánta, hogy biztosítsák a katalánok autonómiáját és Bouillon visszatérését székhelyére, a franciák ezzel szemben Erdély önállóságát és a bujdosók hazatérését állították. Még 1714. január 25-én is, amikor úgy tűnt, hogy a tárgyalások nem vezetnek eredményre, XIV. Lajos felveti Rákóczi és a magyarok ügyét, azzal persze, hogy ha a másik fél enged. Villars se tartson ki igénye mellett.

Rákóczi az európai rendezés kapcsán reménykedett saját követelései teljesítésében és ez a reménykedés nem volt teljesen alaptalan, ha tekintetbe vesszük a kor körülményeit. A XVIII. század Európája még erősen kötődött feudális-dinasztikus elképzelésekhez, államok és tartományok sűrűn cseréltek gazdát attól függően, hogy miként alakultak az erőviszonyok. Elég, ha csak a spanyol birodalomhoz tartozott olasz kis államok vagy Lengyelország sorsát vizsgáljuk.

A franciaországi tartózkodás leírásában teljesen háttérbe szorulnak azok a politikai tárgyalások, amelyeket Rákóczi XIV. Lajos és később a régens udvarában folytatott. Ezekről a versaillesi császári követ jelentései alapján számol be, ami legalábbis egyoldalú megközelítés. Törökországba való menetelét főleg az erdélyi szuverenitási komplexussal magyarázza, de nem veszi számba az osztrák—török és az osztrák—spanyol viszony sok olyan elemét, amely a politikai elhatározást eldöntötte. Bizonyos, hogy Rákóczi szilárdan kitartott a függetlenség gondolata mellett, hogy reálisnak az erdélyi fejedelemség megszerzését látta török segítséggel. Ehhez azonban biztatást kapott több oldalról is, nem kizárólag a szultán levele indította arra, hogy feladja a magányt.

A fejedelem utolsó éveiben folytatott politikai tevékenységét mindenekelőtt a rodostói kémjelentések és a kalandorok zűrzavaros ügyei és árulásai alapján ismerteti. Utolsó, a francia udvarnak írt emlékirata, amely a szabadságharc újrakezdését javasolja, ezt a kommentárt kapja: „A Rodostóban maradt bújdosók a fiatalabb kor elszántságával néztek farkasszemet a kétségtelen sorssal s mindnyájan leszámoltak már az élettel. Egyedül a sír szélén álló öreg fejedelem áltatta magát új fegyverrel, francia segítséggel, horvátok és magyarok kurucmozgalmával." (Szekfű, i. m. 331. 332.) Elfelejti mindehhez hozzátenni, hogy 1735-ben már folyik a lengyel örökösödési háború és kitör a török—orosz háború, amelyben Oroszország szövetségese a Habsburg Birodalom. A reménység tehát megint nem teljesen alaptalan.

Csak néhány példával akartam illusztrálni azt, hogy a tényleges diplomáciai akciók és az irreális tervezgetések Szekfűnél ugyanazt az ítéletet váltják ki: mindenképpen be kell bizonyítani, hogy a bújdosás egész politikai tevékenysége teljesen haszontalan volt. Ezután már csak egy kis csúsztatásra van szükség annak bizonyítására, hogy nemcsak ez volt haszontalan, hanem elavult volt az az eszme is, amelyért Rákóczi küzdeni akart.

Ha megírjuk újból a bújdosás történetét, természetesen nem abból akarunk kiindulni, hogy Rákóczi minden terve reális volt, és hogy a bujdosás diplomáciai tevékenysége sikeres lett volna. A valóságnak megfelelően, a korabeli Európa körülményeit tekintetbe véve Rákóczi politika törekvéseiről kell szólnunk — a források alapján — s az értékelésben nemcsak a rövid, hanem a hosszú időtartamot is tekintetbe kell vennünk. Teljesen újból kell értékelni Rákóczi irodalmi munkásságát, amely a magyar és az európai történeti és politikai irodalom jeles teljesítménye. Ami pedig Rákóczi szellemi örökségét illeti, az 1913 óta eltelt több mint hét évtized tapasztalatainak birtokában azt mondhatjuk, hogy függetlenség, nemzet, társadalom kérdéseit soha nem lehet egyetlen pillanat szempontjából megítélni. Nem az Osztrák—Magyar Monarchia volt az a végső pont, amelyhez mérten egy eszmei hagyományról ítélni lehetett. Függetlenség, haladás, erkölcs általános kategóriák, amelyek újabb és újabb tartalommal töltődnek a fejlődés különböző időszakaiban. Rákóczi ezeknek az eszméknek volt a hívei, ezeket példázta politikai, írói munkásságával, emberségével. Ezért élő hagyomány, amit ránk hagyott, s nem azért, mert erdélyi fejedelem akart lenni, aki nem tudta megvalósítani irreális céljait a reális világban.

Kaján Tibor, grafikus

Tengerentúli turnéra indult az Állami Bábszínház húsztagú társulata.

— Milyen érzésekkel?

— Elfogadnak-e bennünket, vagy sem, ki tudja előre. No azért nem vagyunk pesszimisták, örömmel utazunk — kezdi *Szilágyi Dezső* igazgató. — Olyan repertoárt viszünk, ami, reméljük, garantálja a sikert. A fából faragott királyfit, a Petruskát, Beckett némajátékát, az Avantures című produkciót és Prokofjev klasszikus szimfóniájának feldolgozását. Humoros, de érzelmekre ható darab is van így a tarsolyunkban. Estéről estére más és más összeállításban játsszuk őket, a jeleneteket pedig, akár itthon, *Kaján Tibor* vetített grafikái kötik össze.

Fazekas Ágnes: Tengerentúli turné 2.

Esti Hírlap, 1980. máj. 30.

SZÍVÁTÜLTETÉS, MINT HAGYOMÁNY

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1985. 11. 22.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 ÁPR 27
MAGYAR NEMZET

Kaján Tibor

1021

MORSE 185 ÉVES SZÜLETÉSNAPJÁRA

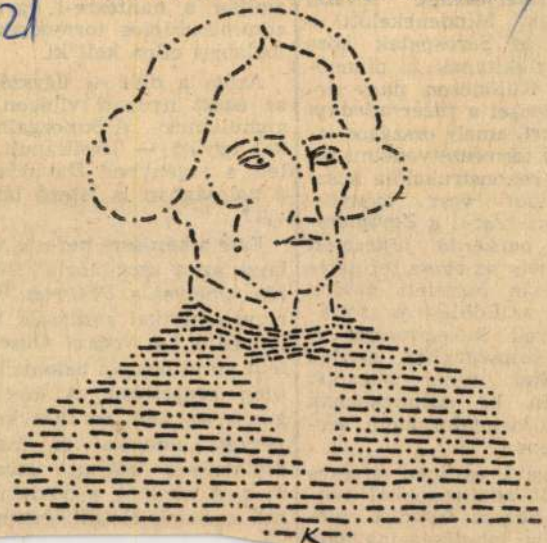

(Kaján Tibor rajza)

Az erdők
ek kite
rtatódik.
kolc és
ében alak
őket. Kü
et képvis
télykert,
őségű te
et, de rek
bb időt vesz igénybe.
rébként *készül a Zemplén*i-
ység parkerdő fejlesztési
ve, amely az egész területre
natkozóan összetett módon
ekszik az üdülési és szociá-
igények kielégítésére. A
páti szépségekben gazdag
yvidéket minél nagyobb
rtékben be szándékoznak
ni az idegenforgalom vér-
ingésébe.
A sokrétű és igen értékes
mészeti adottságokkal ren-
kező Borsod-Zemplén ide-
forgalmi lehetőségeink jobb
asználását *csak az el*

val?

Erre a kérdésre kereste a választ az a szociológiai fölmérés, amelyet a *Business Week* című amerikai gazdasági hetilap és a *Le Nouvel Observateur* című francia baloldali hetilap ismertetett. A szociológusok az 1967 és 1972 között végzett amerikai és francia diplomások százait keresték meg. A pénzről, a boldogulásról, az üzleti életről, a munka

Kaján Tibor, karikaturista

KARIKATURISTÁK KIÁLLÍTÁSA *nyílt meg Balatonföldváron. Brenner György, Fülöp György, Kaján Tibor, Lehoczki István, Várnai György, Szűr-Szabó József és Sajdik Ferenc alkotásait a hónap végéig tekintheti meg a közönség.*

8

– Hír

Népszabadság Bp. 1981. júl. 16.

KAJÁN

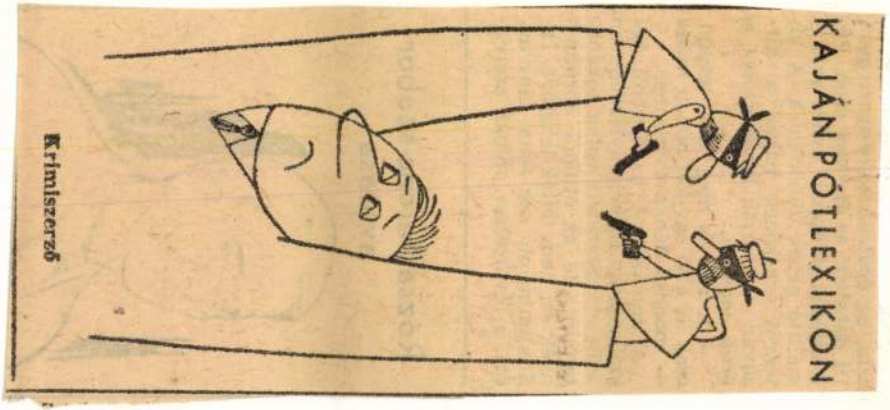

Magyar Hirlap 1975/3o5/6

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON N

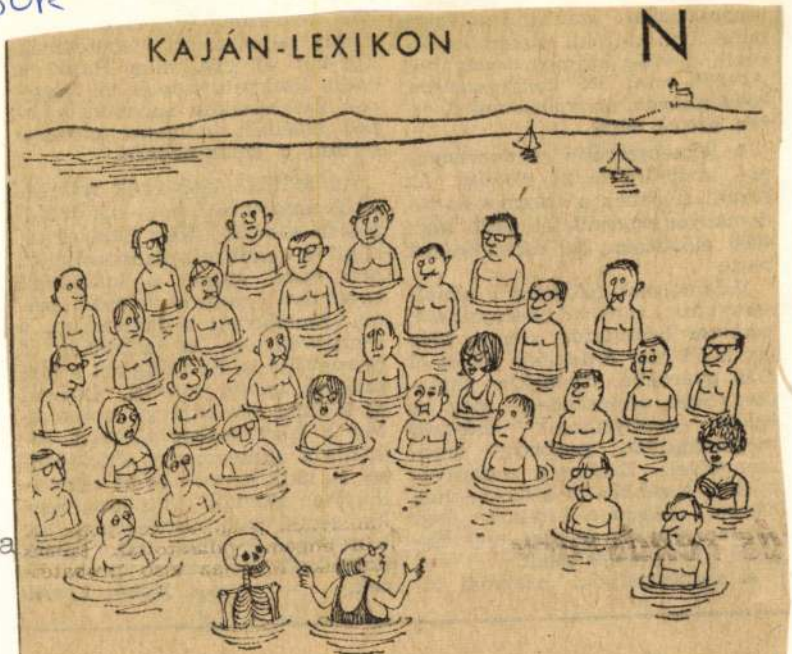

Nyári egyetem

Kaján Tibor

Magyar Nemzet
1985. IV. 26.

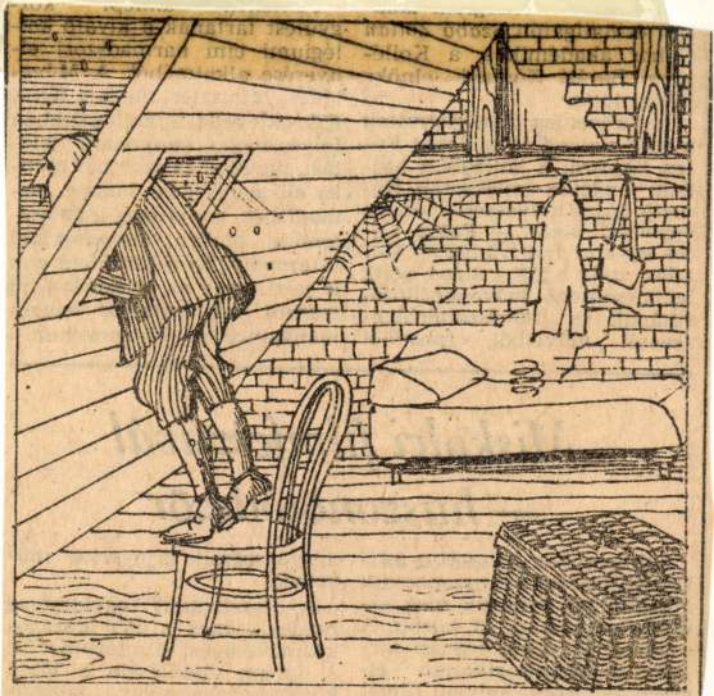

Kaján Tibor illusztrációja Erich Kästner: Három ember a hóban című regényéhez (Európa)

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/246/8

Magyar Nemzet
1985. 11. 15.

VAN MEGOLDÁS!

(Kaján Tibor rajza)

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON B

Bűnszövetkezet

Mag

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON A

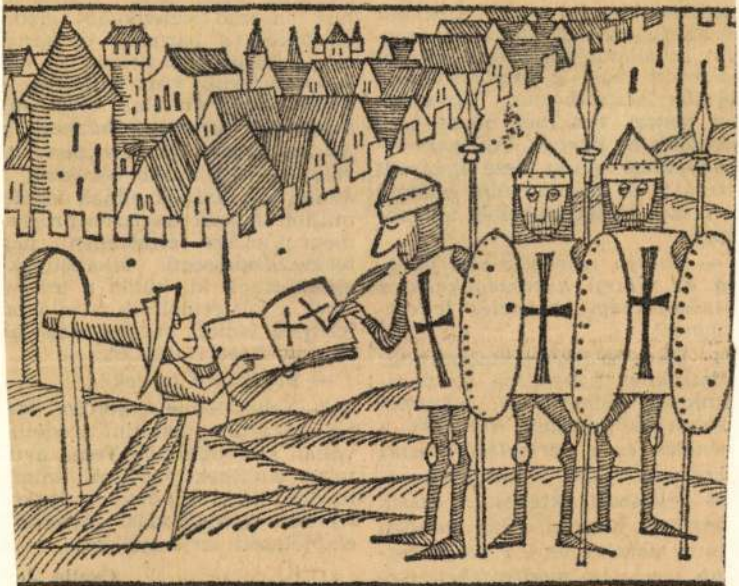

Autogram

Vrajan Tibor

Grafikusművész

Hetivajra az Új Tükörben

Új Tükör

1989 nyár 3.

SZELLEM A PALACKBÓL

elemek, sorsot „hejettesítő" kártyák mutatják: lépj egyet előre, lépj kettőt előre, lépj hármat hátra — csalás volt ez az egész. A kegyes csalások fajtájából való maga a játék is, amelyben egy családi ház 30 000 forinttal, a havi villanyszámla ötvennel egyenértékű. Hiába, MŰVÉSZET ez az egész élet.

Energiáikkal, tehetségükkel, s bennük humorukkal is már jobban gazdálkodnak a kiállító művészek: legalább szórakoztatnak a nyári hőségben.

Acsay Judit

Film

JAMES BOND, A MAGÁNYOS ÜGYNÖK
Amerikai film

A 007-es fedőnevű zseniális titkosügynök magyarországi bemutatkozására *(A kém, aki szeretett engem)* több mint tíz évet kellett várni. A sorozat 16., a sorban a legutolsó epizódja viszont csak tavaly készült el, de a Dunafilm jóvoltából már itthon is lehet izgulni rajta. (Milyen megnyugtató, hogy legalább James Bondért nem kell Bécsig utazni!) A forgalmazás bámulatos naprakészsége egyébként stílusosan illik a mindentudó 007-es legendásan gyors és körültekintően megtervezett akcióihoz. Talán egyedül a magyar cím — *James Bond, a magányos ügynök* — hagy kívánnivalót maga után. A mindig a tökéletességre törekvő szuperkémről szóló sorozat most látható része eredetileg ugyanis a sokkal frappánsabb *Engedély gyilkosságra* címet viselte.

Az ötödik James Bond-produkcióját vezénylő John Glen számára láthatóan nem jelentett nehéz feladatot a hajdanában Ian Fleming által kitalált angol főkém legújabb Connerrytől és Rogeen Moore-tól átvevő Timothy Dalton a címszerepben talán kevésbé vonzó és férfias jelenség elhíresült elődeinél, bár a látottak alapján — úgy tűnik — őt sem kell féltenünk a kínzó magányosságtól. A *James Bond, a magányos ügynök* kellemes és váratlan nyár végi kárpótlás mindazoknak, akik a rendőrfilmek idei, minden eddigit felülmúló dömpingjét ép bőrrel megúszták.

BEVERLY HILLS-I ZSARU 2.
Amerikai film

Axel Foley, a vagány és minden hájjal megkent detroiti hekus végre új színt hozott a hazai filmkínálatot az utóbbi időben vészesen elárasztó detektívtörténetek egyenszürkéjébe. A kasszát robbantó világsikerek sorsában osztozva, az 1984-ben készült első rész után három évvel megszületett a *Beverly Hills-i zsaru* második felvonása is. A szereplők változatlanok, a helyszín továbbra is Amerika és a világ egyik legelegánsabb vidéke, ahová Foley, a hazai pálya kevésbé finom játékszabályaihoz és módszereihez szokott detroiti rendőr hívatlanul betoppan és nagy felfordulások közepette rendet tesz. *A Beverly Hills-i* zsaru című filmnek egyébként — hosszú idő óta először — sikerült megtörnie azt a kínos hagyományt, hogy a nagy filmsikerek „utánlövései", második, harmadik, esetleg sokadik folytatásai sokkal gyengébbre sikerednek az első változatnál. Az Eddie Murphy főszereplésével forgatott, Tony Scott rendezte második kiadás színvonalában, ötleteiben és pergő ritmusában mindenképpen felveszi a versenyt az emlékezetes eredetivel. Öröm nézni Murphyt, ezt az egészen kivételes tehetséggel megáldott komikust, hogy mennyire hús-vér figurát formál a barátai segítségére sie

Kaján Tibor
grafikusművész

KITÜNTETÉS

Haász Zoltán 93 éves villanyszerelő-mester a Magyar Népköztársaság Csillagrendje kitüntetést kapta meg szeptember 15-én a KIOSZ-ban. Haász Zoltán 70 éve aktív kisiparos, a szövetségben számos funkciója volt, húsz évig a mestervizsga-bizottság elnökeként villanyszerelők százait bocsátotta útjukra. A ma is dolgozó mestert munkatársak, tanítványok, barátok tisztelete övezi.

KAJÁN TIBOR
RAJZA

Kaján Tibor
1989
okt 24.

TESTKULTÚRA

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 6.

Kaján Tibor
grafikusművész

Rajza a heti Új Tükörben.

Új Tükör,
1994 szept. 10.

Kaján Tibor
grafikusművén (karikatúrista)

Karikatúrája az Új Tükörben.

Új-Tükör
1989 ápr. 16.

KAJÁN-POLITOLÓGIA

MINDEN NAPRA EGY TOJÁS

Egy cselédház emléke

A NA
ELZUHANT...

MIHÁLTZ PÁL emlékére

gé válni
műteren
emberm
őket, ez
az élet el
ben, me
újra és
vel, benr
festésze
és mai é
mantikáj
Ritka
művei: a
összefon
szerű mű
tennivaló
A sors
lencvene
kálkodha
etikus éle
gezhette
lettel. A b
sa volt a
kor szell

Kaján Tibor karikaturista

Kaján-kiállítás

A *Fészek Művészklub* novemberi eseményei között kiemelkedő helyet foglal el a hónap harmadik harmadában megnyíló *Kaján Színház*, amely *Kaján Tibor* karikaturista színházi tárgyú gúnyrajzait tartalmazza.

November 16-án este tíz órai kezdettel kerül sor kiváló nyugdíjas színművészünk, az új évadban a Nemzeti Színházhoz szerződött *Sarlai Imre* estjére, 75. születésnapja alkalmából. *Benedek Miklós* köszönti, közreműködik *Gallai Judit*, zongorán *Bíró Attila* kísér.

A hónap programjai között figyelmet érdemel *Benkő Péter* estje is, amelyre 30-án, pénteken este 10 órakor kerül sor. Közreműködik a *Bojtorján* együttes.

– : Kaján – kiállítás

2

Esti Hírlap, Bp. 1979 nov. 6

KAJÁN TIBOR

Magyar Helikon 1975 / 224 / 18

Magyar

KAJÁN-LEXIKON C

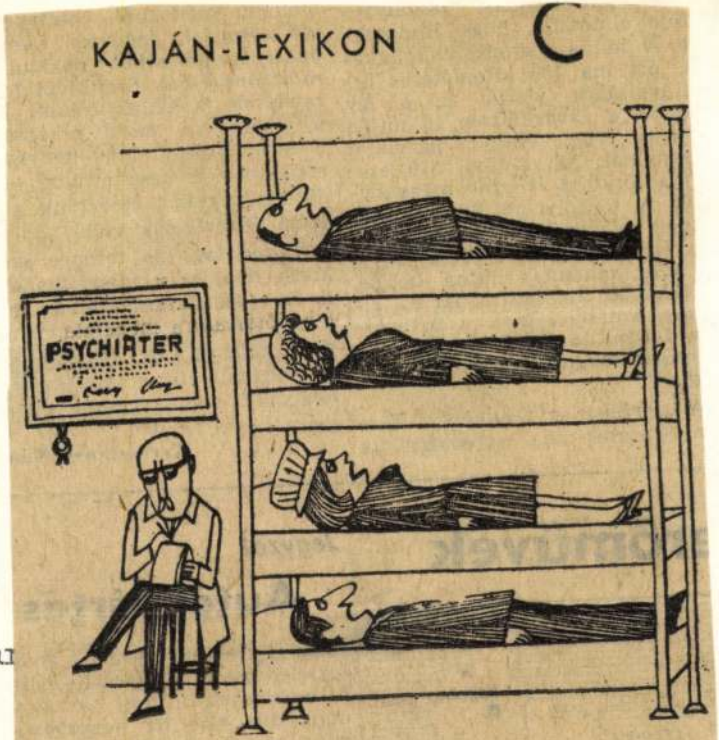

Csoportlélektan

Kaján Tibor

Jókai Anna lesz a legközelebbi *irővendége az Új Tükör Irodalmi Kávéháznak. A népszerű írónővel Gyurkovics Tibor beszélget. A műsort május 18-án, vasárnap délután 5 órakor rendezik meg, a Hungária kávéház különtermében. Az emléklapokat Kaján Tibor grafikája díszíti.*

Magyar Nemzet 1986. V. 10.

Kaján Tibor

Magyar

TEJNAP

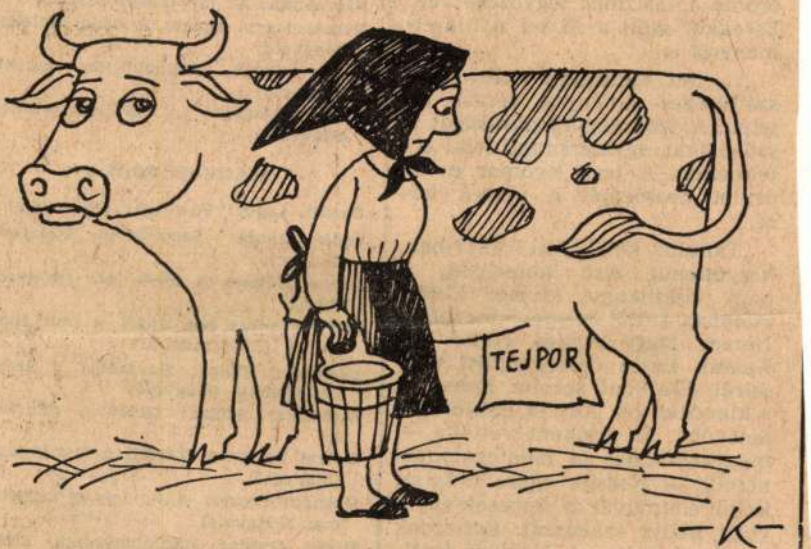

(Kaján Tibor rajza)

kából kinőtt egy kitűnő Babits-könyv és két kitűnő Kassák-esz-

1945 (Szépirodalmi)
Illés Endre: Ezüstpénz (Magvető)
Jókai Mór: Egy magyar nábob (Szép-

Kaján Tibor

FRISS HÍREK A MUNDIALRÓL

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1986.4.7.

KAJÁN TIBOR

KAJÁN PÓTLEXIKON

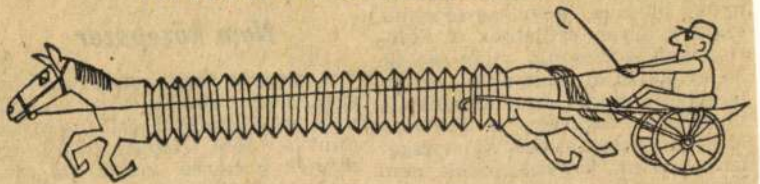

Favorit

Magyar Hirlap 1975/289/8

2015
1931
84

Kaján Tibor

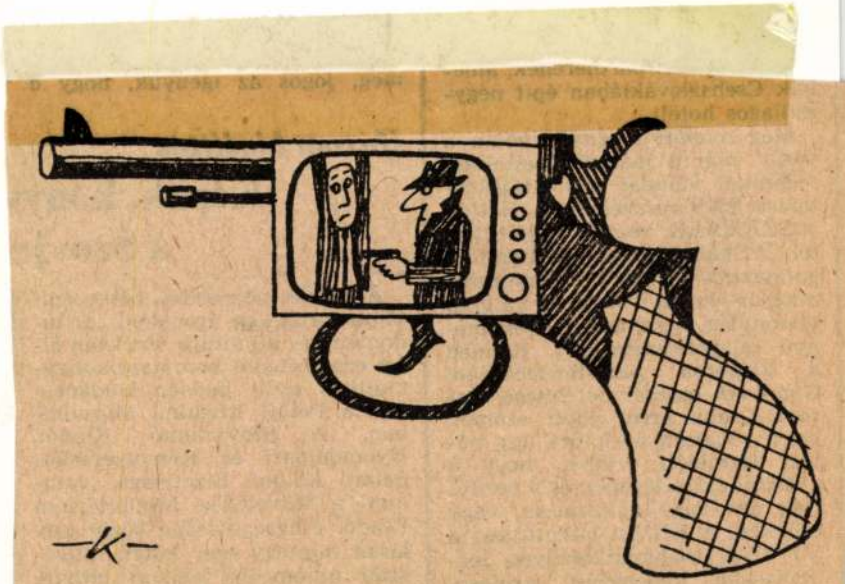

Krimivizor

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1986. V. 21.

Kajón Tibor, karikatúrista

KAJÁN

GYUFACÍMKÉK

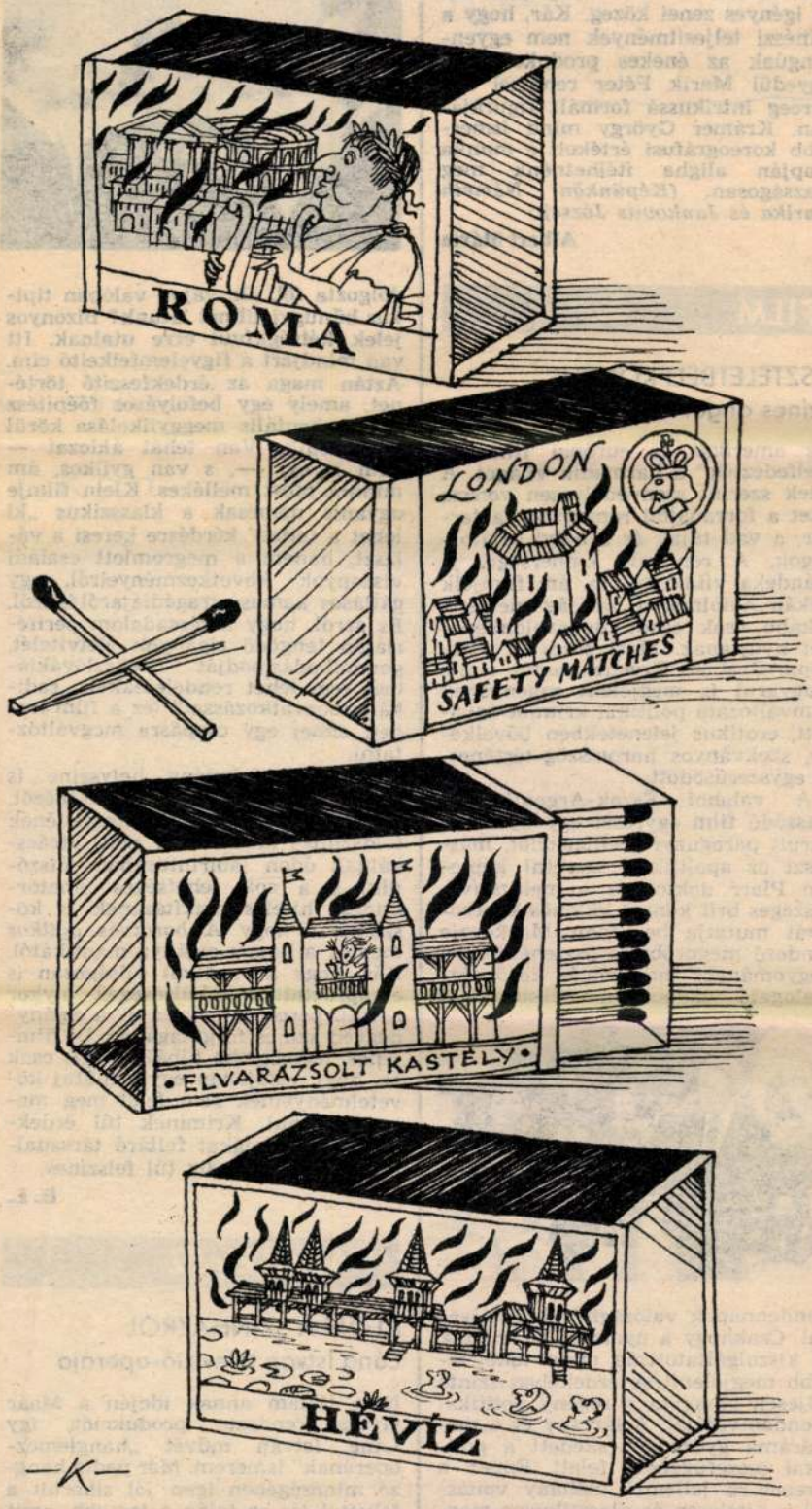

—K—

ról, a vad tájak és a helyi sajátosságok. A rendezők embersége, jó szándéka vitathatatlan, ám filmjeik ritkán hatolnak a valóság mélyére, inkább csak egzotikus sablonképeket nyújtanak. Most sincs ez másképp. Graham Greene azonos című, magyarul is megjelent regényének filmváltozata politikai krimibe ágyazott, erotikus jelenetekben bővelkedő, szokványos háromszög-történetté egyszerűsödött.

A valahol Észak-Argentínában játszódó film egyrészt egy balul sikerült paraguayi gerillaakciót, másrészt az apolitikus, szeretni képtelen Plarr doktor és a melegszívű, részeges brit konzul különös kapcsolatát mutatja be. John Mackenzie rendező megpróbálta összebékíteni a hagyományos meseszövés közönségcsalogató elemeit a dél-amerikai

mindennapok valósághű ábrázolásával. Csakhogy a nyomor, az erőszak és kiszolgáltatottság mind tökéletesebb megjelenítése érdekében szinte teljesen elhagyta a regény politikai mondanivalóját. A látvány és a melodráma győzedelmeskedett a politikai összefüggések felett. Éppen a Greene-re jellemző, néhány vonással is hitelesen és plasztikusan megrajzolt, a valóságos háttérből kiemelkedő figurák hiányoznak a filmből. Ez a film nem a politikáról szól, hanem a megromlott családi viszonyok következményeiről, egy gátlásos kamasz tragédiájáról is szól. És arról, hogy a társadalom perifériáján tengődő cigányok életvitelét, gondolkodásmódját Csehszlovákiában sem lehet rendeletekkel, „radikális beavatkozással" (ez a film eredeti címe) egy csapásra megváltoztatni.

Már a cselekmény helyszíne is meglepheti a gyakorlott kriminézőt. Egy cseh kisváros cigánynegyedének földszintes házikóiban, szűk utcácskáinak ódon labirintusában játszódik, s a sok tehetséges amatőrszínész hiteles alakításának is köszönhető, hogy *A borotvás gyilkos* mentes a hamis cigányromantikától. Kár, hogy a rendezőt túlságosan is elkápráztatták a külsőségek, olykor hosszú percekre „elmerül" a cigánynegyed színes forgatagában. De filmjének legnagyobb hibája mégis csak az, hogy valójában egyik műfaj követelményeinek sem felel meg maradéktalanul. Kriminek túl érdektelen, problémákat feltáró társadalmi drámának pedig túl felszínes.

H. L.

HANGLEMEZ

ÁLOM A SZÍNHÁZRÓL
Láng István televízió-operája

Nem láttam annak idején a Maár Gyula rendezte produkciót, így Láng István művét „hanglemez-operának" ismerem. Már pedig hangzó minőségében igen jól sikerült a felvétel (és ez talán a legtöbb, amit

Kajdi Tibor, karikaturista

KAJÁN HÉTVÉGE

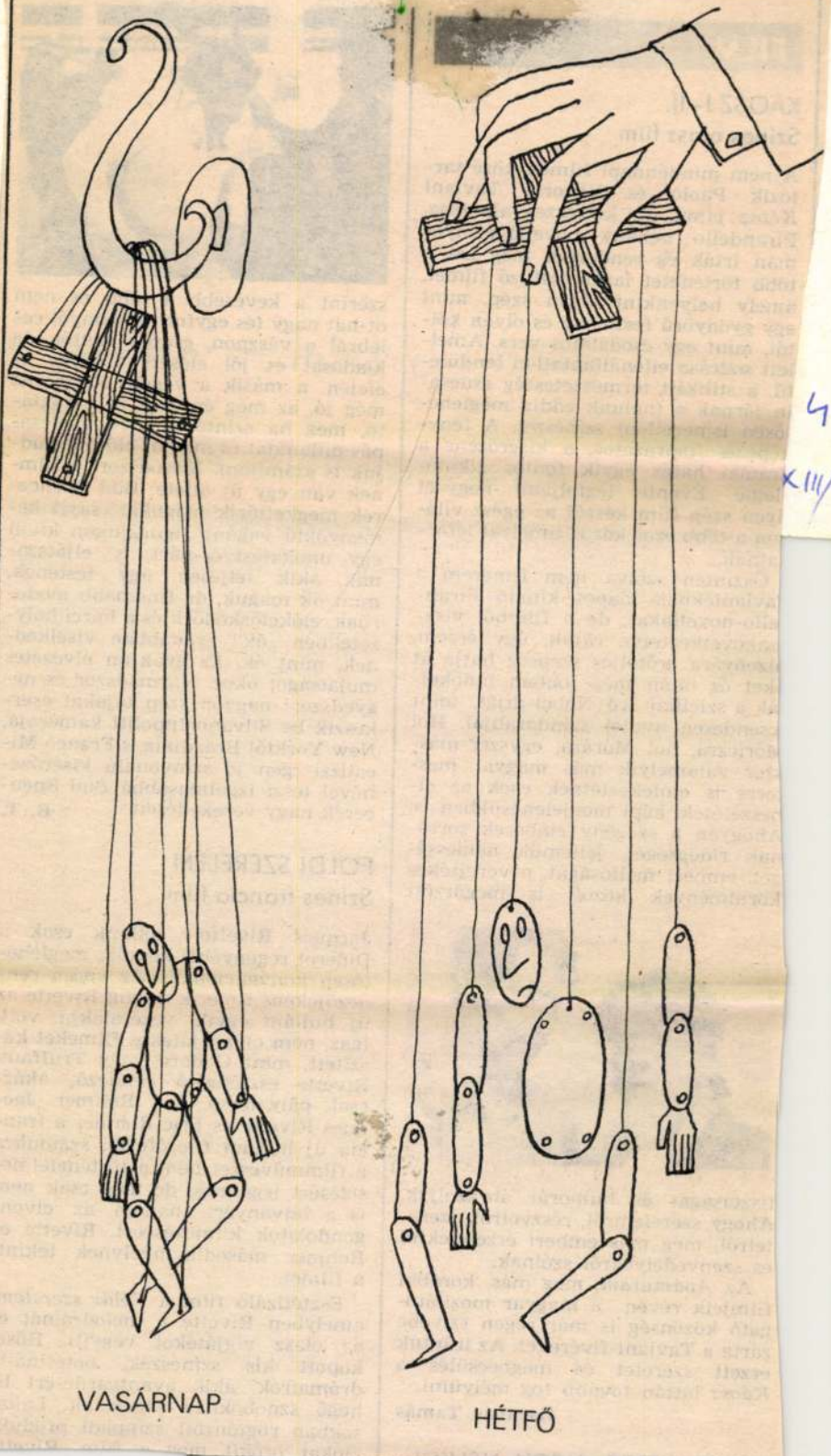

ott a több ezer közül, amelyet leforgatnak.

Őszintén szólva nem ismerem a Tavianiéknak alapot kínáló Pirandello-novellákat, de a filmből visszakövetkeztetve rájuk, úgy érzem, bizonyára erőteljes szépség hatja át őket és talán még jobban indokolják a szicíliai író Nobel-díját, mint csendesen avuló) színdarabjai. Hol Móriczra, hol Mórára, egyszer-másszor valamelyik más magyar mesterre is emlékeztetnek ezek az elbeszélések, képi megjelenésükben is. Ahogyan a szegény emberek sorsának ridegségét, jellemük nemességét, emberi méltóságát, a verejtékes körülmények között is megőrzött

tisztaságát és humorát ábrázolják. Ahogy szerelemről, részvétről, szeretetről, meg más emberi érzelmekről és szenvedélyekről szólnak.

Az *Apámuram*, meg más, korábbi filmjeik révén a magyar mozilátogató közönség is már régen szívébe zárta a Taviani-fivéreket. Az irántuk érzett szeretet és megbecsülés a *Káosz* láttán tovább fog mélyülni.

Barabás Tamás

NINCS KETTŐ NÉGY NÉLKÜL

tek megkettőzik magukat: saját keményöklű vagány figurájukon kívül egy unokatestvér-párt is eljátszanak, akik teljesen úgy festenek, mint ők maguk, de finomabb modorúak, előkelősködőek és a harci helyzetekben „ők" gyávábban viselkednek, mint ők. Ez gyakran élvezetes mulatságot okoz. Harmadszor és negyedszer: nagyon szép tájakat cserkészik be Silvano Ippoliti kamerája, New Yorktól Brazíliáig, s Franco Micalizzi igen jó színvonalú kísérőzenével teszi izgalmasabbá Bud Spencerék nagy verekedéseit. **B. T.**

FÖLDI SZERELEM

Színes francia film

Jacques Rivette-t nálunk csak a Diderot regényéből készült, meglehetősen konvencionális *Az apáca* rendezőjeként ismerik. Pedig Rivette az új hullám egyik vezéralakja volt, igaz, nem olyan játékos filmeket készített, mint Godard vagy Truffaut. Rivette esztétizáló rendező, akárcsak pályatársa, Eric Rohmer. Jacques Rivette és Eric Rohmer a francia új hullám filozófusai, számukra a filmművészet nem a történetelmesélésért izgalmas, de még csak nem is a látványért, hanem az elvont gondolatok kifejezéséért. Rivette és Rohmer második nyelvnek tekinti a filmet.

Esztétizáló film a *Földi szerelem*, amelyben Rivette a melodrámát és az olasz vígjátékot vegyíti. Hősei kopott kis színészek, botcsinálta drámairók, akik avantgarde-ért lihegő sznoboknak játszanak. Lakásokban rögtönzött színpadi produkciókat örökít meg a film. Rivette

Kaján Tibor, karikatúrista

TARTÓOSZLOPOK

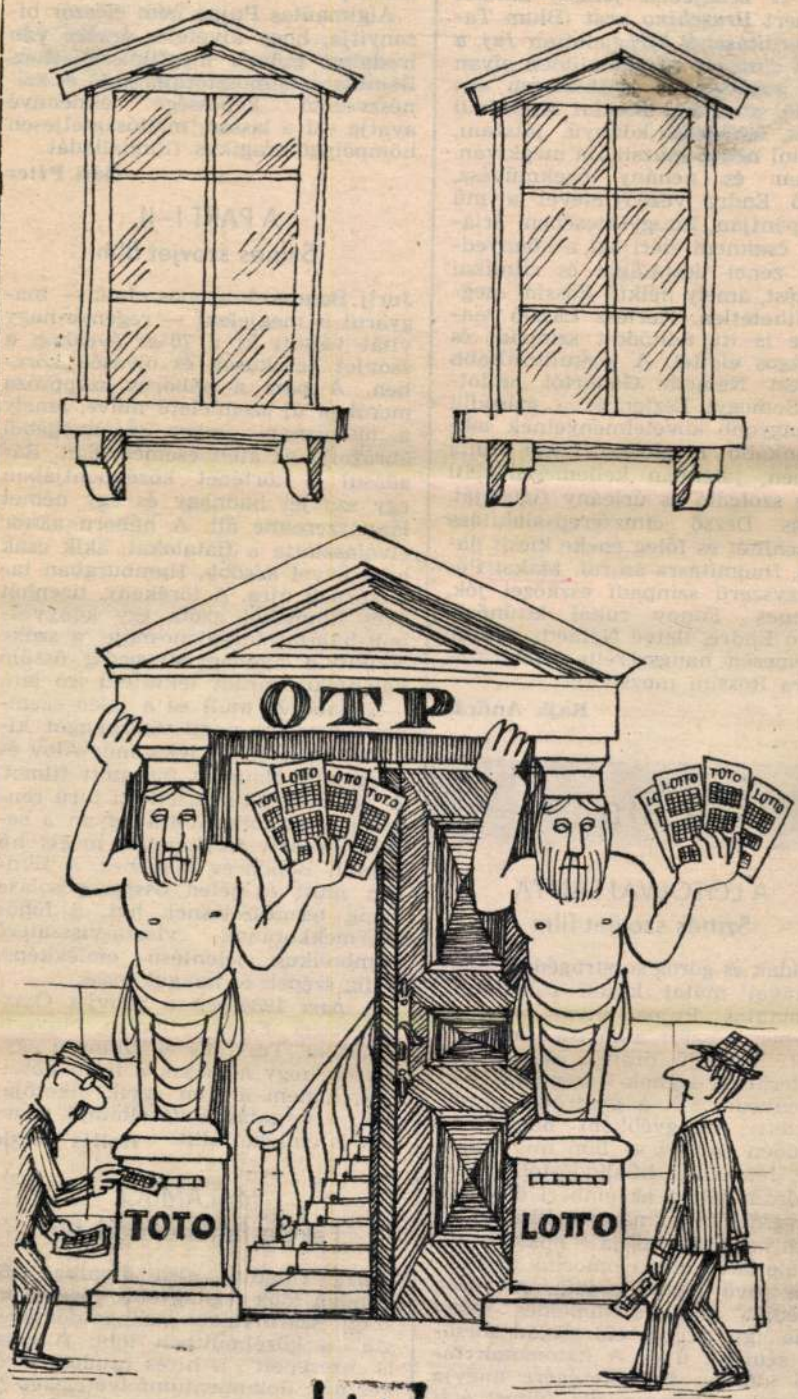

LK

– : Hel

Új 3

4.

XIII/19

László Endre, iletve Németh Amadé szellemesen hangszerelte kamarazenekara Rossini muzsikáját.

Rajk András

Film

A LÓTOLVAJ LÁNYA
Színes szovjet film

Balladák és görög sorstragédiák hangulatával mutat közeli rokonságot Algimantas Pujpa litván rendező 1982-ben készült alkotása. Ennek a fojtott levegőjű, drámai eseményekkel terhes világnak középpontjában a szenvedés áll. A gyötrődés az elkövetett — egyébként nagyon is esendően emberi — bűn miatt és a riadt félelem a bűnhődéstől. Pujpa filmdrámájában az emberi öröm és boldogság fájdalmasan ritka pillanatait is beárnyékolja a hősökre váró, életüket megnyomorító kilátástalan jövő biztos tudata. A görög tragédiák „bűn és bűnhődés"-motívuma egy tanyán élő család sorsában születik újjá. A katonának induló idősebb fiú feleségére hagyja a birtokot, kisemmizve féltestvérét és nevelőapját. Hosszú távolléte alatt az asszony és a fiatalabb fiú egymásba szeretnek. Bár gyermekük is születik és kapcsolatukat sem kell

éves Emmából azóta egy könyvesbolt-hálózat tulajdonosnője, a szőke Nyikityin hadnagyból pedig őszülő halántékú, fáradt tekintetű író lett.

A háborús múlt és a jelen szembesítésének e nagy visszhangot kiváltó regényéből Alekszandr Alov és Vlagyimir Naumov forgatott filmet. A *Teherán '43* nemzetközi hírű rendezőpárosa fölborította ugyan a regény eredeti szerkezetét, mégis hű maradt Bondarev művéhez. A filmben múlt és jelen összekapcsolása végig természetesnek hat, a főhős gyermekkorának vissza-visszatérő szimbolikus jelentésű emlékképei pedig szépek és hangulatosak.

A part 1984-ben a Szovjet Összszövetségi Filmfesztiválon elnyerte a fődíjat. Tragikus és szomorú egybeesés, hogy nemcsak a front hőseinek, hanem a film egyik alkotójának, a forgatás alatt elhunyt Alovnak is emléket állít. **Hollós László**

MALAMBO
Fekete-fehér osztrák film

Harry Houdini újra divatba jött. Minden idők legnagyobb, magyarországi származású „szabadulóművésze" a közelmúltban több filmben is „szerepelt", a híres produkcióiról készült dokumentumfelvételeket a *Ragtime*ban és az *Uramistenben* is láthattuk. Milan Dor 1984-ben, Mannheimben nagydíjat nyert filmjének főhőse is a nagy Houdinit tekinti példaképének. „Nincs bilincs,

Magyar Nemzet 1984. VII. 22.

Magyar Nemzet
1985. V. 25.

GYERMEKNAP

— Ne ijedj meg, anyu, csak aluljárót építek!

(Kaján Tibor rajza)

Kajári Tudor, karikaturista

130 ÉVE SZÜLETETT FREUD

4.

XX 14/20

otthon vérzik el.

Heroikus dráma a film, švejki hőse nem illik bele a politikai harcba, a régi és az új rend kíméletlen acsarkodásába. Ehhez a népies bölcsességekkel felvértezett katonához jobban illik az öngúny, a humor és a csendes lemondás, mint a teátrális hősködés. Józef Łopuchnak hőssé kellett válnia, anélkül, hogy átélhette volna a tőle idegen szerep kínjait, anélkül, hogy átélte volna személyes drámáját, magányát és kiszolgáltatottságát. Életrevalóságát legyőzte a mindenható dramaturgia.

Koltai Ágnes

HÁBORÚBAN NŐTTEM FEL
Színes japán film

Tartottam ettől a japán filmtől a címe után. Ugyanis emlékszem még a nálunk két éve bemutatott, *Bizonyítási eljárás* című japán filmre, amely arról szólt, milyen durvák és kegyetlenek a Japánt megszálló amerikaiak — ami igaz lehetett, *így* mégis hazugság volt. Mert arról *nem* ejtett egyetlen hangot sem, hogy ki *kezdte* a dolgot. Hogy ezek a barbár jenkik hogy kerültek japán földre? Hogy a szuperbrutális japán militaristák támadták meg őket is, a brit birodalmat is, Kínát is, és mindenkit, akit csak értek. Nos, ha a japán filmek általában ilyen neo-fasiszta szemlélettel kezelik a második világháborút is, mint tette a közvetlen utána való helyzettel a *Bizonyí-*

szürke hétköznapjainak és gondjainak megfilmesítésével hírnevet szerzett grúz irányzat művészi eszköztárában mindig is megkülönböztetett helyet foglalt el a groteszk és poétikus elemek szoros egymásmellettisége. Gogoberidze filmje azonban csak részben tükrözi vissza a grúz iskola markáns vonásait. A lírai mozzanatokban gazdag alkotás egy életére visszatekintő asszony története, aki korán elveszíti szerelmét és ezzel a boldogság esélyét és ígéretét is egyben. Második férje oldalán sem talál kiutat a magányból, a szeretet nélküli lét zsákutcáiból. Ezt az elmagányosodó életet attól látjuk különös fénytörésben, hogy az elénk tárt magántörténelem időben egybeesik az 1917-es történelmi fordulattal, mely megújulást, gyökeres társadalmi változásokat hozott. A rendező finoman árnyalt részletekkel jelzi ugyan ennek a kétféle történelemnek a találkozási pontjait, de a groteszk megközelítés csupán halványan felvillanó lehetőség marad. Végtelen szomorúság és fájdalom árad ebből a filmből, az emberi boldogtalanság kiapadhatatlansága, az eltékozolt, céljukat tévesztett érzelmek miatt. Gogoberidze rendezőként képzelőerővel átitatott filmköltői képei és érzelemgazdagságról tanúskodó ábrázolásmódja csapdájába esik. Egyrészt megemeli, valóság fölöttivé teszi az asszony története kapcsán megrajzolt szerencsétlen emberi sorsokat. A film kerettörténetébe ágyazva vi-

Kaján Tibor, karikaturista

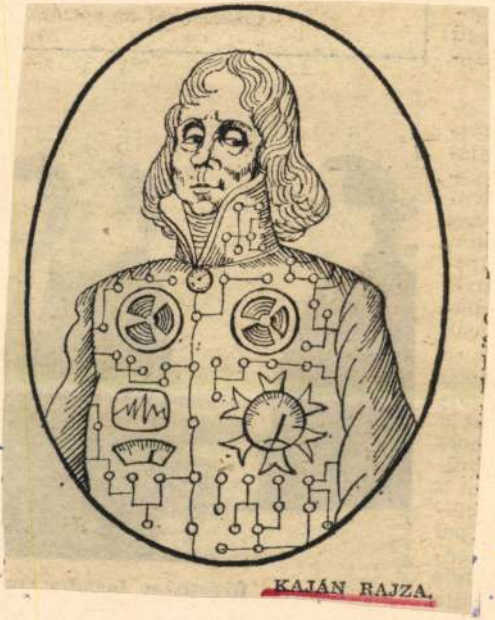

KAJÁN RAJZA.

Hajdú János: T 7.

Népszal okt. 16.

Kajári Tibor, karikaturista

KÖNYVES KÁLMÁN

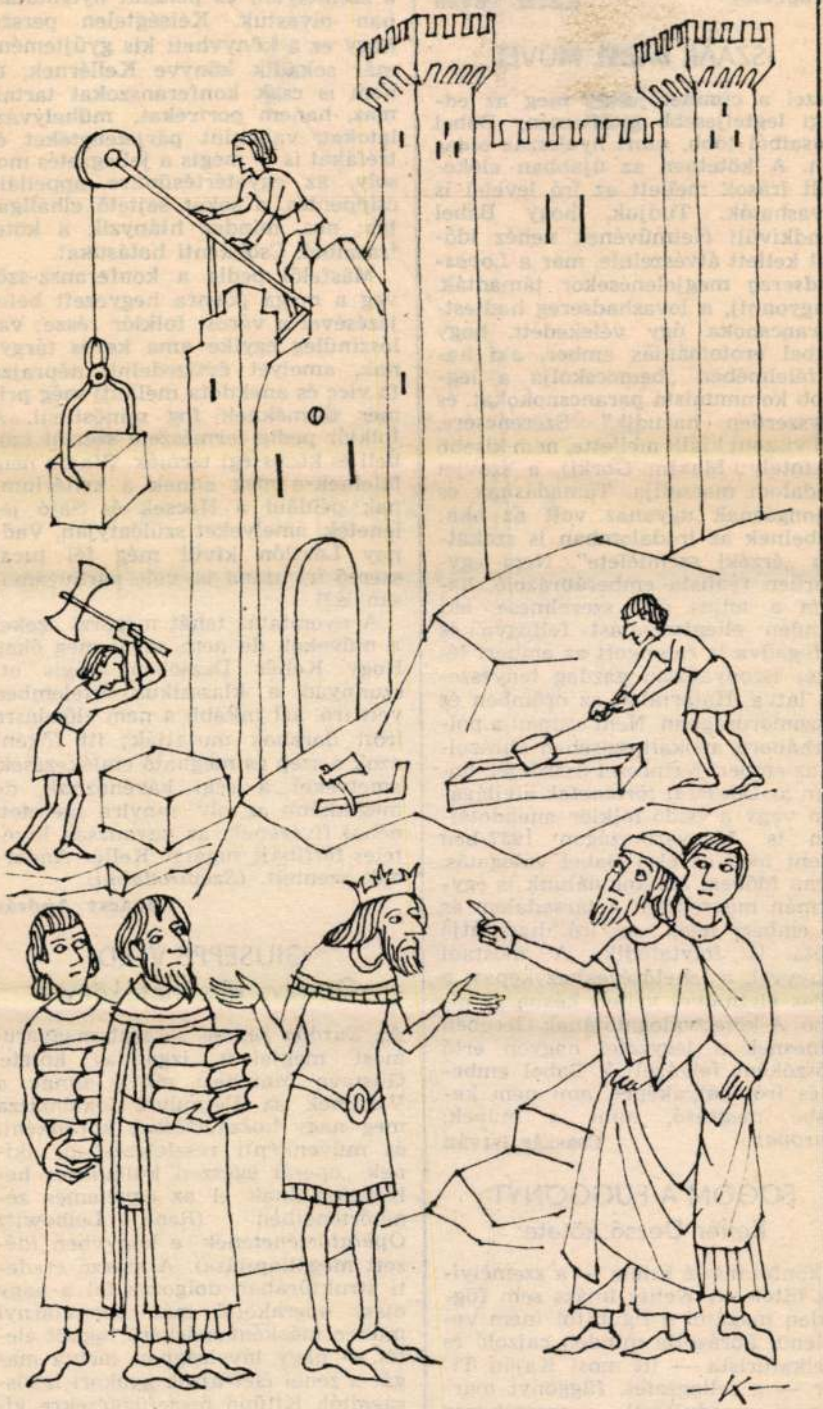

— Új palotát épít felséged?
— Dehogy, könyvraktárat!

4

XIII/22

szerűen realista emberábrázoló, hanem a teljes élet szerelmese, aki minden ellentmondást felfogva és befogadva is rajongott az emberi létezés iszonyatosan gazdag tenyészetét látva. Határtalan az örömben és a szomorúságban. Nem csupán a polgárháború apokalipszisében ábrázolja az emberi természet őserdejét, hanem az *Odesszai történetek* alvilágában vagy a zsidó-folklór anekdotáiban is. Magyarországon 1957-ben jelent meg az első Babel válogatás, olyan időben, amikor nálunk is egyformán megrendült a társadalom és az emberi lélek. Az író diadalútja azóta is folytatódik. A mostani könyvvel, a lehetőségekhez képest a teljes életművet veheti kézbe az olvasó. A kötet válogatójának Gereben Ágnesnek a jegyzetei nagyon értő utószóként felvázolják Babel emberi és írói pályaképét, ami nem kevésbé megrázó, mint a művek. *(Európa)*

Császár István

FOGOM A FÜGGÖNYT
Kellér Dezső kötete

A konferanszié hitele — a személyiség hitele. A Kellér-imázs sem független magától a figurától (nem véletlenül ábrázolja minden rajzoló és karikatúrista — itt most Kaján Tibor — a jellegzetes, függönyt markolászó mozdulatot); a személyiség varázsa, az „imitált rögtönzés", tehát a látszólag előttünk kibomló gondolat legalább oly mértékben ré-

szerző írt utána is, vele párhuzamosan is?)

A nyomtatás tehát megőrzi ezeket a műveket, de nem emeli meg őket. Hogy Kellér Dezsőben mégis ott szunnyad a klasszikus értelemben vett író, azt inkább a nem előadásra írott darabok mutatják; itt főként azok a szép és megható emlékezések, amelyeket a régi kávéháznak, de méginkább az oly annyira szeretett néhai fivérének, az ugyancsak kivételes férfibájt sugárzó Kellér Andornak szentelt. *(Szépirodalmi)*

Lukácsy András

GIUSEPPE VERDI
Gustavo Marchesi könyve

Az *Európa zenéje* sorozat magyarul most megjelent izgalmas kötete, Gustavo Marchesi műve annak a Verdinek az életművét fogalmazza meg nagy hozzáértéssel, koronkénti és művenkénti részletezésben, akinek „operái egészen különleges helyet foglalnak el az egyetemes zenetörténetben" (René Leibowitz *Operatörténet*ének e könyvben idézett megállapítása). A szerző eredeti struktúrában dolgozza fel a nagy olasz operaköltő már könyvtárnyi műben másként-másként taglalt életét — nagy távolságban tartva magát a zenei életrajzok gyakori laposságaitól. Kitűnő összefüggésekre világít rá az egykori következetes fejlődést mutató életmű technikája és hatóeszközei, valamint a kor politikája s a művészet többi ágazatainak

INFORMÁCIÓ

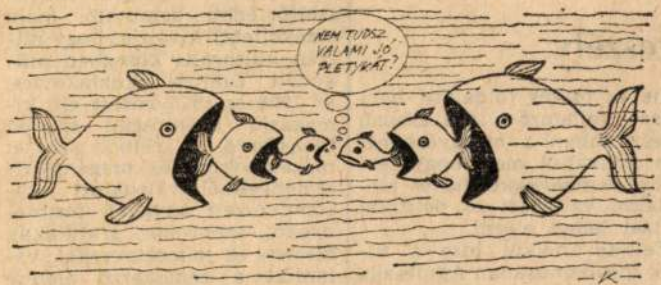

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. XII. 29.

EGON ERWIN KISCH

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1985. V. 15.

TARTÓOSZLOPOK

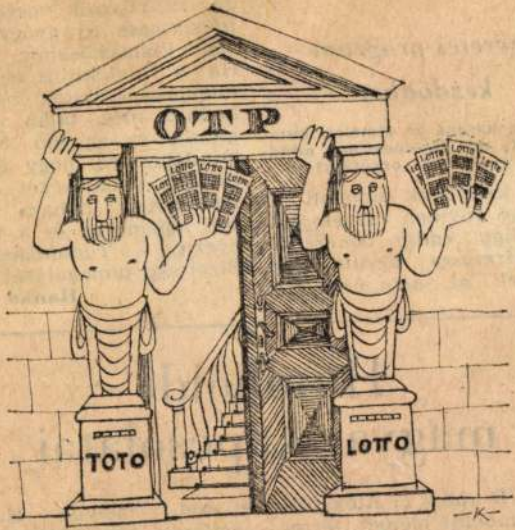

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VI. 8.

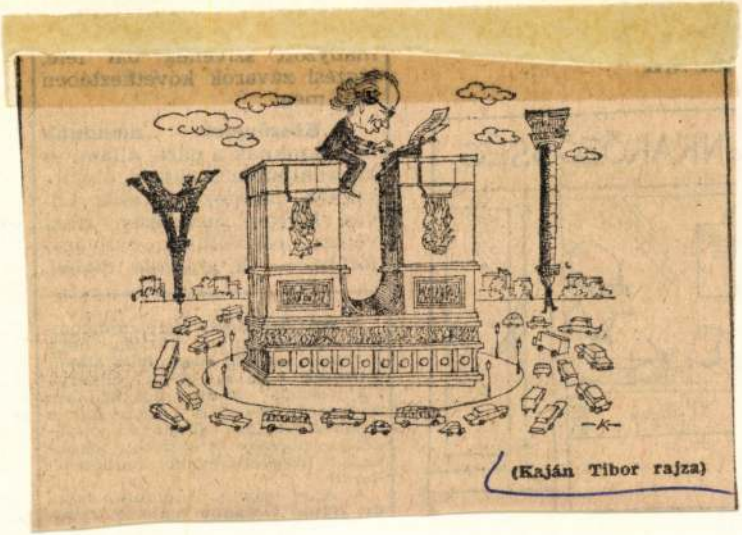

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 18.

Magyar Nemzet
1984. VIII. 17.

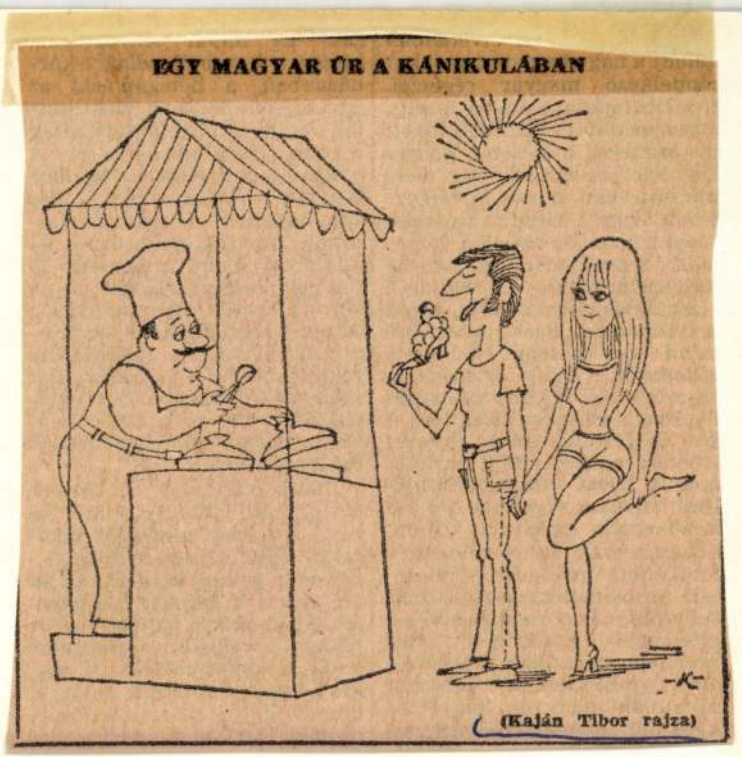

Magyar Nemzet
1984. VIII. 31.

BELSŐ LÁTÁS

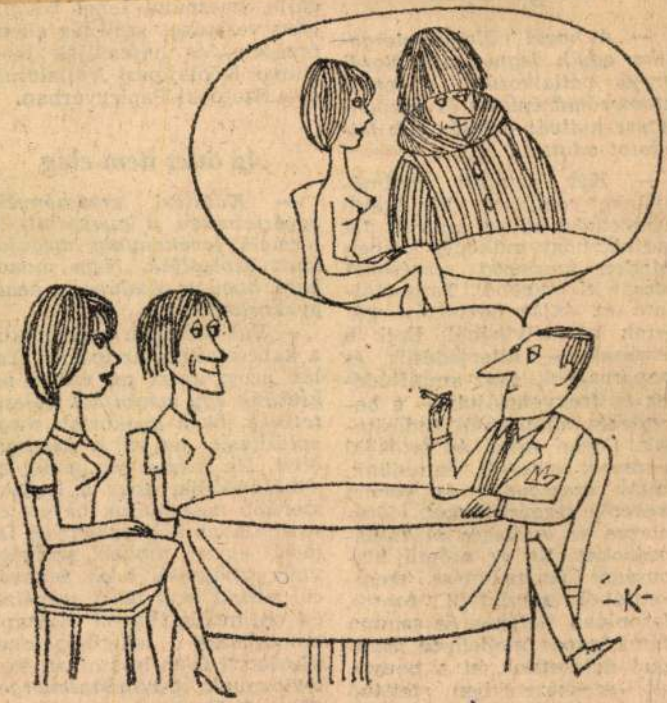

(Kaján Tibor rajza)

LAKÁSCSERE

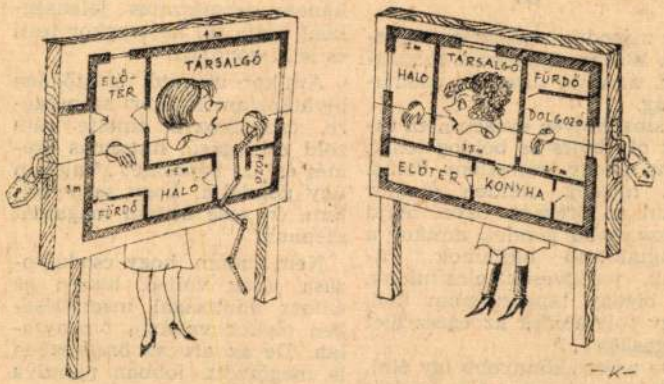

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 31.

BARKÁCS KIFOGÁS

— *A könyvek se jobbak...*

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. III. 23.

ÓRAKIÁLLÍTÁS AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

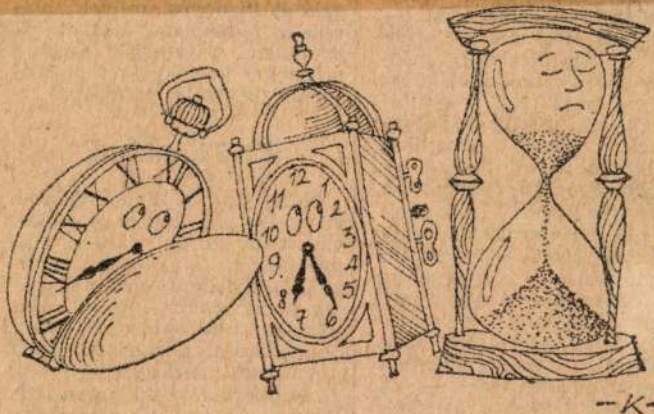

— *Pszt! Homokos!*

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VIII. 15.

Kaján Tibor

Magyar

(Kaján Tibor rajza)

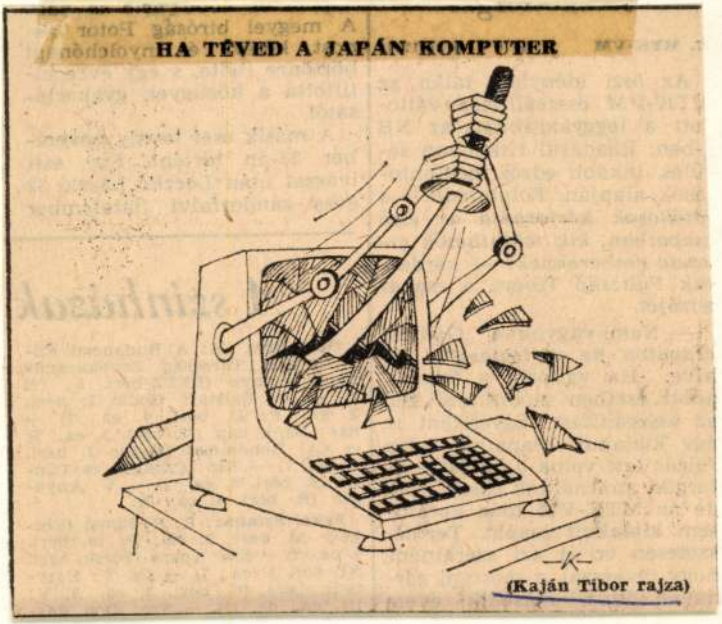

Magyar Nemzet 1985. 11. 25.

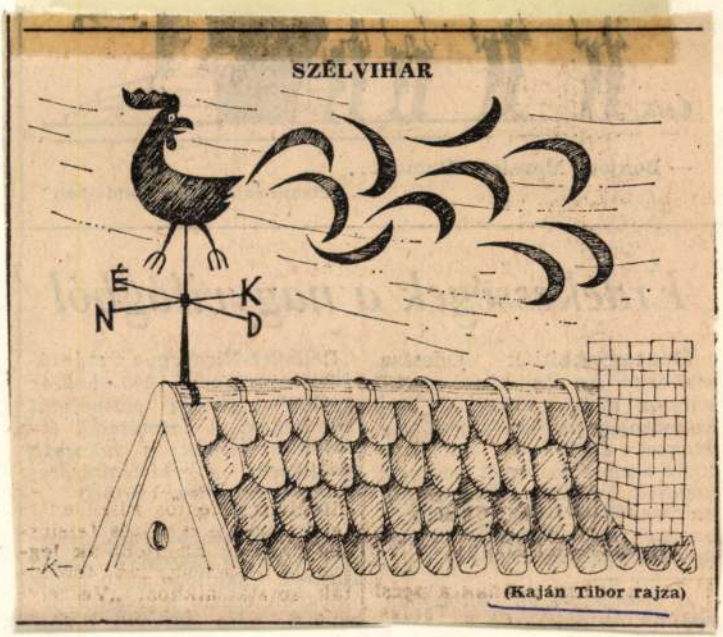

Magyar Nemzet 1985. 11. 23.

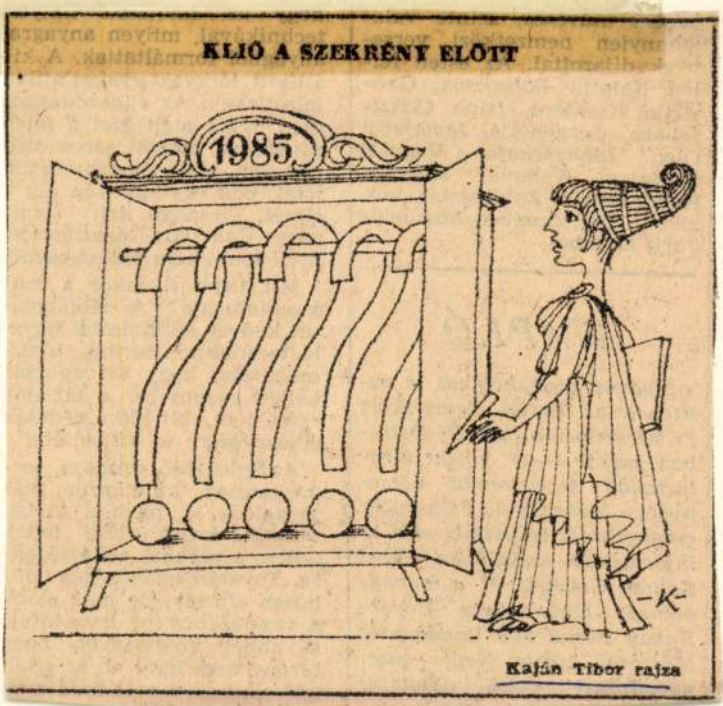

Magyar Nemzet
1985. 1. 3.

Kaján Tibor

— **Vas István és Szántó Piroska** szerepel legközelebb, március 17-én, vasárnap, este 6 órakor a népszerű Irodalmi Kávéházban. A műsort az Új Tükör rendezi, a Hungária Kávéház különtermében. „Főúr", azaz az est házigazdája: Galsai Pongrác. Az „irodalmi törzsasztalnál" más, ismert írók, művészek foglalnak helyet. A Kaján Tibor karikatúrájával díszített emléklapok a helyszínen kaphatók.

Magyar Nemzet 1985. III. 17.

Magyar Nemzet
1985. III. 23.

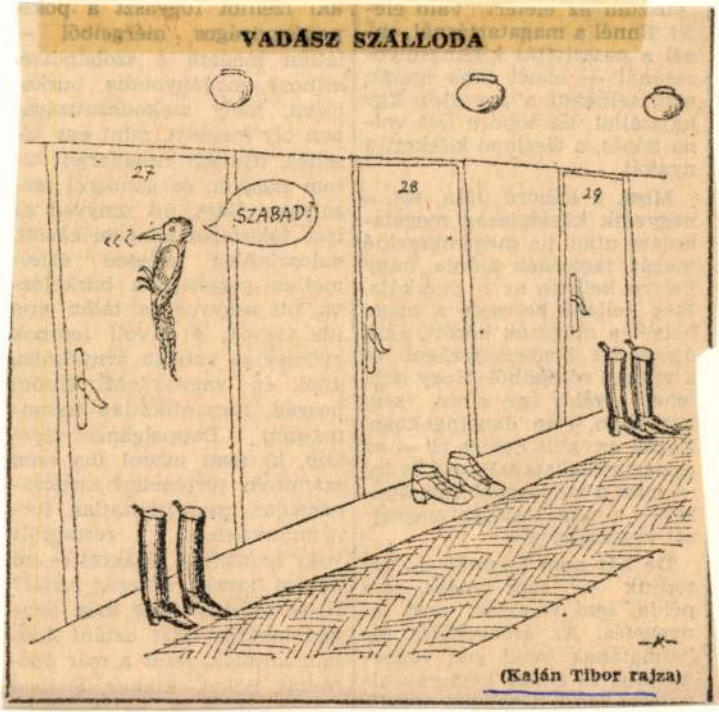

KAJÁN KÉPERNYŐ

CSALÁDTERVEZÉS

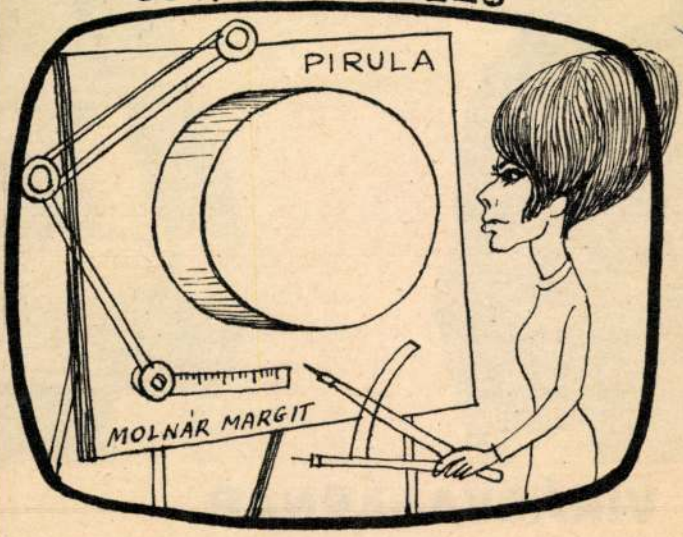

KI TUD JOBBAN LEPOROLNI?

HORVÁTH TIVADAR–NAGY ENDRE

EGRI ISTVÁN–MOLIÈRE

Tükör 1969 XI. 25

VIRÁGVASÁRNAP

Két testvér sorsa áll Gyöngyössy Imre *VIRÁGVASÁRNAP* cí magyar filmjének középpontjában. Simon pap a „nyitottk testvére, a tanító pedig a kommunistáké. A Tanácsköztársasá robban ki az ellentét a fivérek között. A falusiak legendát testvérről, ez képezi a film történetének magvát. Simon pap tisek Velecky, Urénusz tanító: Tóth Benedek. Csak 16 éven hatják. *BEMUTATÓ: DECEMBER 11.*

KIEMELKEDŐ BEMUTATÓK A DECEMBERI FILM-PROGRAMBÓL

A VAR

Elkészült szélesvás film a csala bác kalandja vonulnak látságos lő ló, a Gyuszi, öcsikéje. alakítója és Ková felnőttek Tóth Juc és Páger nagyszer jelent m kicsi gye pedig a felnőttek *TÓ: DEC*

Kaján Tibor

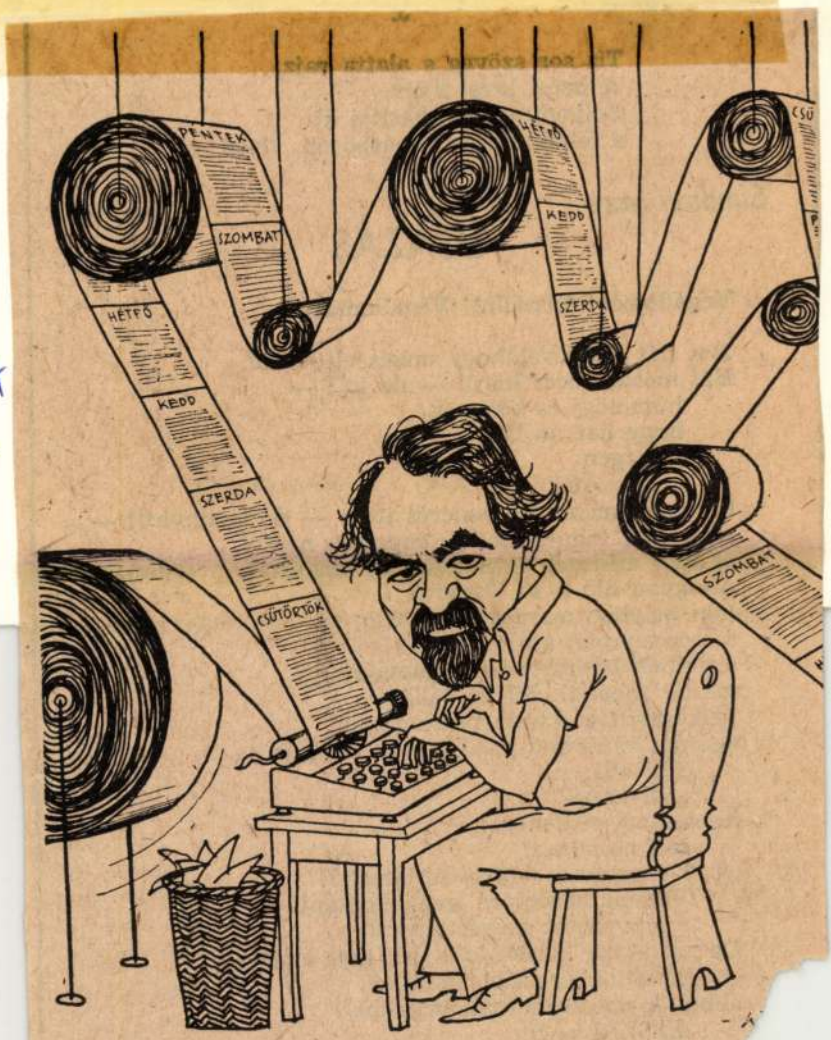

Diurnus, azaz Bodor Pál (Kaján Tibor karikatúrája)

Magyar Nemzet
1986. VII. 12.

(aki helyben maradt mindvégig
s moccanatlan állt)
s akinek hamubasült pogácsáját
mások zabálták föl és válláról
leakasztották vándortarisznyáját
és saját vándorbotjával vertek végig rajta.
No tehát az
„UTAZÁS"
ha szabad kérdenem?
Mit mondasz?
„Teli vagonban — üres útitársak?!"
Valami hasonlóra gyanakodtam
s úgy vélem megértettelek.
De hát akkor kérlek te is érts meg engem:
kiszállni kiszállni kiszállni
abból az ürességgel teli vagonból!
ÁTSZÁLLÁS!
ÉRTED?
ÁTSZÁLLÁS!

Kaján Tibor

MŰVÉSZETI MENEDZSER

(Kaján Tibor rajza)

ország sem, de még inkább *át kell gondolni* az ezzel kapcsolatos teendőket. Kezdve a meglevők fokozottabb átvizsgálásától — amelynek nemcsak a reaktorrészekre, hanem az elektrotechnikai berendezésekre, a nem mindig megfelelő minőséget elérő szivattyúkra, turbinákra, transzformátorokra is ki kell terjednie — az újak *telepítési helyének* a megválasztásáig.

Lambert Gábor

mélyeskedő hangvételű polémiájának? Nagyon is sok. A széles körű nyilvánosság előtt idén januárban, ugyancsak a Pen Club egyik ülésén, New Yorkban robbant a bomba, amikor Varga Llosa nem kevésbé szélsőséges kijelentésre ragadtatta el magát azt állítván, hogy a *Száz év magány* Nobel-díjas írója, Gabriel *Garcia Marquez* valójában Fidel Castro Kubájának „udvaronca" aki úgymond politikai állásfoglalásával a marxista—leninista diktatúrát népszerűsíti a Latin-Amerikában újraéledő demokratikus irányzattal szemben, s ily

Kaján Tibor

Magyar

SZÁZHARMINC ÉVE SZÜLETETT G. B. SHAW

(Kaján Tibor rajza)

a szenzációvá emelése viszont azt is sejtetheti, valakiknek érdekük, hogy a „régi rend" helyreállítása-

nyét, négynél alább sehol sem adták a zilvát, és egy po[illegible] apró szemű málnáért nyolc[illegible] ko-

Kaján Tibor

POSTAI VILÁGNAP

Technikai fejlesztés: vonal helyett a készülék ad egy Andaxint...

(Kaján Tibor rajza)

Megna

Hallgatom, és nem értem: honnan ez a fönnhéjázó hang, honnan ez a partra került emberek iránti megvetés, miképp lehet *bizonyos elemekről* beszélni velük kapcso-

szükségeltetne." Miközben a fürdők zsúfoltsága, tisztátlansága valósággal elviselhetetlen. A százhat medence közül csupán néhány rendelkezik *vízforgató* berende-

Kaján Tibor

Magyar Nemzet
1986. VII. 25.

MEGBESZÉLÉS

— Mit csinálsz a hétvégén?
— Dolgozom . . .
(Kaján Tibor rajza)

Kaján Tibor

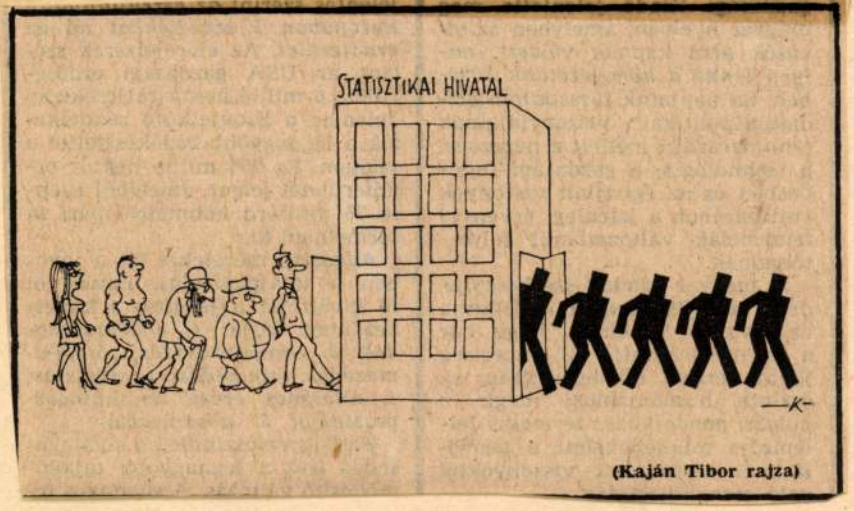

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1986. II. 14.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kaján Tibor, Munkácsy díjas grafikus-karikaturista munkája

NÉPSZABADSÁG
1983 OKT 28

1021

KIÁLLÍTÓTEREMBEN NÉZVE

Az első országos karikatúrabiennálé Nyíregyházán

Ez az írás unalmas lesz. A jobb karikatúratudósítások már régóta azzal a fogadkozással kezdődnek, hogy nem próbálják meg szóbanírásban tolmácsolni az ekképp tolmácsolhatatlan műveket, aztán rendre mégis beletévelyednek az interpretálás vétkébe. Ezt elkerülendő, ez a méltatás eleve nem lehet más, csak száraz, unalmas és körülményes.

Nem a szokvány kritikai fogások teszik majd azzá. Ha a remek karikatúrát körülírni hiú vállalkozás, éppoly értelmetlen egy karikatúraszemléről pedáns képzőművészeti szakcikket írni. Volna ugyan mit vizsgálni ilyen szemmel is a *nyíregyházi művelődési központban*, mert különösebb vizsgálódás nélkül is szembetűnik, előtolakszik a tény, hogy a mai magyar karikatúrában — Nyíregyházán is — mesterrajzolók és felkészületlenek, valódi, erős képzőművészek és amatőr grafikusok keverednek. Csakhogy — ez az egyik tartóztató tényező — más műfajok más országos szemléin is körülbelül így keveredik a tiszta az ocsússal, s a tény megállapítása után még sincs ideje, kedve, tere az illetékes kritikának mindent különszemelgetni. Aztán meg — ez a másik visszatartó — egy ilyen szempontú szemelgetés nem is kecsegtet igazi eredménnyel. A karikatúra sokkal bonyolultabb, érzékenyebb művészet annál, semhogy csak képzőművészeti minőséggel mérni lehetne. Nyugodjunk meg annyiban, hogy ezen az *első biennálén* — akárcsak a biennálétlan hétköznapokban — együtt van jelen az ötleteiket rajzbéli hajlékonyság híján dadogva előadók tábora, a szellemtelenségüket flott grafikával pótlók szárnya, a mesteremberek meg az igazi karikatúraművészet. Ez az írás természetesen csak az utóbbi munkákkal tud foglalkozni, de nem tartja anomáliának, hogy a kiállítási termekben az előzően említettek is szép számmal jelen vannak. Mint a lapokban.

Kerüljük azonban még a mértéktelenség és mércétlenség látszatát is; elvont normák helyett folytassuk egy már régen leírásra váró mondattal: *Kaján Tibor* — megkockáztatom ezt a szubjektív állítást — a mai magyar sajtó legjelentékenyebb kolumnistája. Ha kolumnistán olyan szerzőt értünk, aki nemcsak mindig ugyanott jelenik meg a lapban (az adásban, a műsorszerkezetben), ha a kolumnista olyan ember, akit azért *kell* rendszeresen ugyanott megjelentetni, mert máshelyt nyilvánosságra jutván annyira kirína az egyénisége, hogy szétzilálná a lapszerkezetet; egyszóval, ha kolumnista az, akit nem kitüntetnek a feltűnő hellyel, hanem a publikáció egysége érdekében, mintegy önvédelemből tartják fenn neki — akkor a megállapításom elfogadható: Kaján Tibor akkor a mai magyar sajtó legjelentékenyebb kolumnistája.

Nem *annak ellenére*, hogy karikatúraművész, hanem valószínűen *éppen azért*. A magyar sajtóban — messzire vezetne az okok felderítése — sajnos egyébként is igen kevés ez az egykor megbecsült, alaposan ki is használt kolumnista szerepkör, de különösen ritka a szó Bálint György-i teljességében betöltött kolumnistaszerep. A névvel minőséget, hatáskört és érdekességet kívántam jelölni. Arra a költő-esszéista-hírlapíró egyéniségre gondolok, akinek a talentuma, az érzékenysége és a kultúrája lehetővé és szükségessé teszi, hogy a világ dolgairól folyamatosan adjon olyan magánvéleményt, amely nemcsak azonnal, a nyilvánosságra hozatal aktusával közvéleménnyé válik, hanem még élvezetet is szerez a köznek. Jó kolumnistái vannak a magyar sajtónak. Jó kül- (és ritkábban: bel-) politikai, kulturális, irodalmi, zenei és képzőművészeti kolumnistái. De — a szétspecializálódás teszi-e valóban? — *jelző nélküli*, mindenben egyformán illetékes, a minőség Bálint György-i magasságában teljes kompetenciájúak nem állnak sorban.

Hogy miben nyilvánul meg Kaján Bálint György-i teljessége és varázslatossága? — nos, ennek a részletesebb taglalása és bizonyítása vinne most a körülményes nagyképűségbe, amely ráadásul semmiféle eredménnyel nem kecsegtetne. Tessék inkább ellenőrizni hétről hétre az *Új Tükör* negyedik oldalán. Tessék statisztikát csinálni, hogy egy hónapban, egy évben, egy évtizedben hányszor mutatott meg rendkívül fontosat és rendkívül meglepőt a filmművészetről és a társadalompolitikáról, hányszor adott katartikus élményt a vizuális szatírája emberségről és antihumanizmusról.

Mindebből kimondatlanul is következik a tény, hogy karikatúra lap nélkül, napi-heti-havi sajtó nélkül nem létezhet. Kérdés, milyen funkciója lehet akkor a karikatúrakiállításnak, s kivált az országos kiállításnak. Nemcsak árumintavásári. A miénknél fejlettebb sajtójú országokban, a mieinknél bőkeblűbb, a terjedelmet nem feltétlenül a karikaturistán megspórolni akaró szerkesztők hazáiban is az a karikatúrakiállítás különleges, egyszeri feladata, hogy szemközelbe, érinthető távolságba hozza az egyéb napokon csak nyomdai sokszorosítással közvetített eredetiséget. Hogy megerősítse (netán megingassa) hitünket a karikaturista rajzképességében és színérzékében, anatómiai tudásában és egyéni, immár szerkesztéstől, lapközösségtől függetlenedő teljesítményében.

Brenner, Kaján, Mészáros és Sajdik „idealportréja" a katalóguson.

Azért kell karikatúrakiállítás — hagyjuk megint az elvont érveket, figyeljünk a nyíregyházi biennálé két abszolút főszereplőjére —, hogy *Brenner György* és *Sajdik Ferenc* máshol így megmutatkozni képtelen teljesítménye megmutatkozzék. Brenner különösen meggyőző példákkal szolgál. Az ő karikatúráiban mindig előkelően fontos — többnyire rejtett — feladatot kap a mellékfigurák, a tömeg moduláló hatása. Ez lehet nagyképű kifejezés, de igaz. Brenner rajzai szinte mindig valami nagyon lényegeset közölnek magatartásformákról és konkrét társadalmi helyzetekről, kétséges szellemi produkciókról és történelemfazonraigazításokról, de a lényeges közlései éppen azáltal válnak a művészet, a mesterkarikatúra színvonalán még lényegesebbekké, hogy csupa lényegtelennek tetsző, ellentmondásos, a főmotívum számára látszólag indifferens részletből bukkannak ki. Mármost nincs a világnak olyan nagyvonalú képszerkesztője, aki egyetlen lapszámban négy-öt most bemutatott Brenner-karikatúrát tudna közölni a kívánatos méretben. Olyan nagyságban tudniillik, amelyben a Brenner-karikatúrák élveteg és rövidlátó bajszos urai, butuskán fitos orrú, túlérett asszonyságai, szemüveges, agyonzabált, nagy fülű kamaszai, jámbor tisztelendői és rosszcsont kölykei mind életre kapnának. Nem vétek a fogadalom ellen, mert nem próbálom leírni a karikatúrákat: Brenner rajzain ezek az urak, asszonyságok, kamaszok és tisztelendők mind mellékszereplők, sőt tömegük és funkciójuk szerint nyugodtan nevezhetők statisztáknak is. De nélkülözhetetlen statiszták. A közreműködésük nélkül nem érvényesülne az a dupla fedelű Brenner-humor, amely mintha egy általánosan vidor-megbocsátó alaphangulatból indítaná, s onnan repítené a fanyar felelősség magasába a szolidnak tetsző, ám korántsem szelíd iróniát.

Sajdik Ferenc jelenléte aztán túlságosan is nyomós érv a karikatúrakiállítás mint szükséges és mással nem pótolható fórum mellett. Hiszen Sajdik *térkarikatúrái* — nincs rájuk találóbb műfaji meghatározás — már nem is sokszorozhatók, félek, nem is fényképezhetők veszteség nélkül. Nem szoborkarikatúrák, mert ez az idők során oly sok fiaskót szenvedett, s mégis — ritkán — oly nagyszerű leleményeket termő *térbe transzponált irónia* csak az egyik elemük. A másik pedig — és ezért nem hiszek a reprodukálhatóságukban — az a klasszikus, festőiségében és kultúrájában is az előbbi jelzőt kikövetelő grafikusi hatás, amely Sajdik érett munkásságára már esztendők óta jellemző. Magyarán: egy-egy nagyon szellemes és nagyon érett színes Sajdik-karikatúra a keretben, az üveg mögött, és egy-egy sajdikosan megfogalmazott plasztikus tárgy (állat, személy) a keret szélén, az üveg előtt. A kettő között pedig érzelmi feszültség és szellemi kisülés, dráma, komédia, olykor tragédia a történelem, az állattan, a szörnytan (bestiárium), továbbá az egyetemes művészet-, irodalom- és színháztörténet tematikáiból — de valójában a hunyorgóan csípős humanista szatíra teljes köréből.

Sajdik és Brenner előresorolása nem akarja azt a látszatot kelteni, mintha karikatúránk még nem említett erősségei, *Hegedüs, Várnai, Szür-Szabó* és *Balázs-Piri* csalódást okoznának Nyíregyházán. Az előresorolás csak azt állítja, hogy Brennernek és Sajdiknak a mostani művészete különösen megkívánja a kiállítási formát, s hogy ezt a két karikaturista tudja, és a legnagyobb mértékben élt is ezzel a ritka lehetőséggel. (Amihez még két megjegyzést hadd fűzzek. Nem vagyok eléggé jártas a biennálészabályokban, de úgy vélem, ilyen rendkívüli alkalomra nem ildomos eredeti művek helyett eredeti rajzok felnagyított fotókópiáját küldeni. Ez az egyik megjegyzés. A másik: nem lehetünk olyan látszatobjektívek, hogy az előbbi megjegyzés alól *Mészáros Andrást* ki ne vonjuk. Az egyetlen hivatásos magyar napilap-karikaturistáról tudjuk, tehát meg kell írnunk, hogy a kiállításra készülés napjait-heteit kórházban töltötte; meg kell írnunk, mert ezért lett Nyíregyházán egyműves kiállító, s mert kórházazás idején a mi szerkesztőségünkből hiányzott.)

A Hegedüs—Várnai—Szür-Szabó—Balázs-Piri névsor, az hogy színvonalat és szellemiséget már évtizedek óta puszta vezetéknevekkel is lehet biztosan érzékeltetni, a magyar karikatúra megnyugtatóan jó állapotát jelzi. (Az utánpótlás színvonaláról most ne essék szó.) Ilyen névsor birtokában *(Lehoczki István* most hozzájuk közelít) mérleget készíthetünk Hegedüs intellektuális érzékletességének, Várnai monumentális fekete iróniájának s társaik most is biztos erényeinek a részletesebb ismertetése nélkül is. Milyen is hát ez a magyar karikatúra, mit képviselnek ezek a művészek a külföldi s végre most már a hazai nagy kiállításon? Vélem, a saját képességeiken és összetéveszthetetlen egyéniségükön kívül azt a valóságot, amelyben élnek. Azt a társadalmi meghatározottságot és azt a történelem kiszabta létet, amelyben velünk együtt élnek. Például — hogy fellengzőssé ne váljon ez az írás, kezdjük praktikus dolgokkal — azt a magyar sajtót, amely a mindennapi megjelenésüket meghatározza. Meghatározza azzal, hogy meglehetősen sok és a sok közül néhány kiváló karikaturistát foglalkoztat, s azzal is, hogy a sok foglalkoztatott között aránytalanul egyformán honorál középszerűt, jelentéktelent és mestert. Hogy a kolumnista példánál maradjunk: nem biztos, hogy Kaján így kibonthatta volna a képességeit az elmúlt húsz esztendőben, ha a *Tükör*, majd az *Új Tükör* e talentumnak állandó rovathelyet nem talál.

Hiszen a magyar karikatúra java éppúgy esszékarikatúra — maradjunk most ennél a kifejezésnél —, amint a Kajáné is az. Aligha véletlenül. Aligha függetlenül a mai magyar valóság és szellemiség szárnyakat adó és szárnyszegő tényeitől. Nézzük akár történelmileg: ez a mai magyar karikatúraművészet egy sok értékkel és sok parlagiassággal teli, egyértelműen polgárinak s kivált fejlettnek igazán nem mondható politikai és sajtókultúra, majd egy kincstárivá züllesztő, atyáskodó torzképtörténeti korszak örököse. A legerősebb korosztály, a Várnai és Kaján generációja a szó első értelmében is a koalíciós esztendők meg az ötvenes évek grafikai gyakorlatából nőtt magasra, de kihat ez a történelmi feltétel az utánuk bejelentkezett művészek munkájára is. Kihat az a látványos csetepatékat és szürke betonesztendőket követő társadalmi béke, amely — valljuk be — nem feltétlenül tesz jót a karikatúra kiélezettségének, naprakészségének és konkrétságának. Nem lát azonban az, aki a magyar karikatúrát társadalmilag közönyösnek látja. Az sem áll, hogy a magyar politikai karikatúra csak a külpolitikában politikai, ott is többnyire erőltetetten. A magyar karkatúra — Nyíregyházán újból lemérhető — érzékeny, figyel, elkötelezett és politizál. Legfeljebb a körülményeknek megfelelően nem a fulmináns napi glossza és az aktualitástól ziháló tudósítás élességével, hanem az esszé tartózkodóbb modorában nyilvánít véleményt.

Mestereinek nemcsak a magatartása, a színvonala is esszéhez illő; ezért is zavaró a nem mesterek munkája: kicsi szókinccsel és pallérozott anyanyelvtudás nélkül esszét írni végképp nem lehet.

Rózsa Gyula

HÍRE

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács *Laczy Endrének*, az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete Bács megyei bizottsága titkárának, a szakszervezeti mozgalomban végzett több évtizedes, eredményes munkája elismeréséül, nyugállományba vonulása alkalmából a *Munka Érdemrend arany fokozatát* adományozta.

Ugyanezt a kitüntetést kapta meg eredményes munkája elismeréséül, nyugállományba vonulása alkalmából *Bartha László*, az Aranypók Divatáru Kereskedelmi Vállalat igazgatója. (MTI)

MEGBÍZÓLEVÉL-ÁTADÁS. Tóth Raymon, hazánknak a Guineai Népi és Forradalmi Köztársaságban akkreditált nagykövete átadta megbízólevelét Ahmed Sékou Touré köztársasági elnöknek.

A FRANCIA—MAGYAR irodalmi kollokvium befejeztével Köpeczi Béla művelődési miniszter és Jack Lang francia kulturális miniszter megnyitotta a Sorbonne kápolnájában rendezett magyar könyvkiállítást.

TIRANÁBAN árucsere-forgalmi és fizetési jegyzőkönyvet írt alá Vas János magyar és Pajtim Ajazi albán külkereskedelmi miniszterhelyettes. Vas Jánost fogadta Shane Korbeci, az Albán Szocialista Népköztársaság külkereskedelmi minisztere.

TÖRÖK MŰVÉSZET címmel kiállítás nyílt meg a Szépművészeti Múzeumban. A bemutatón, amelyen néprajzi és képzőművészeti alkotásokat láthatnak az érdeklődők. Tóth Dezső művelődési miniszterhelyettes hangsúlyozta: a tárlatot a magyar—török kulturális egyezmény alapján rendezték meg.

MEGFIATALODIK a győri belváros lakásokat és nagy alapterületű kereskedelmi-szolgáltató helyiségeket magába foglaló épülettömbje, a Vasudvar. Az elnevezés arra utal, hogy belső udvarában évtizedekig árusították a szomszédos vas-műszaki bolt termékeit. Az épület rekonstrukciójára tervpályázatot írtak ki, amelyet az Észak-dunántúli Tervező Vállalat nyert meg.

Az INTERPOL KÖZGYŰLÉSE október 18. és 25. között Cannes-ban tartotta 52. ülésszakát, amelyen magyar küldöttség is részt vett Bíró Sándor ezredesnek, az Interpol Magyar Nemzeti Irodájának vezetőjével az élén. Az ülésszak a következő öt évre újraválasztotta az eddigi főtitkára, André Brossard-t.

Jókai-vetélkedő a képernyőn

Jókai Mór életéről, munkásságáról, Magyarország XIX. századi történetéről rendez több fordulós, kapcsolásos vetélkedőt a Magyar Televízió decemberben És mégis mozog a Föld címmel. A Hazafias Népfront Országos Tanácsával közösen rendezett játékos szellemi vetélkedőn hat város — Balatonfüred, Eger, Kecskemét, Pápa, Sárospatak és Szeged — versenyzői, valamint a főváros I., V. és XII. kerületének nyolcfős csapatai adnak számot ismereteikről.

A Magyar Nemzeti Bank hitelfelvétele

A Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (IBRD) társfinanszírozásában japán bankok 16,1 milliárd jen (körülbelül 70 millió dollár) összegű kölcsönt nyújtottak a Magyar Nemzeti Banknak a Világbank és más kereskedelmi bankok által a gabonatárolás és a mezőgazdaság fejlesztésére, valamint az ipari energia diverzifikálására és megtakarítására vonatkozó programok megvalósításához korábban nyújtott kölcsönök kiegészítésére. A jenkölcsönt a bank 9 év alatt fizeti vissza, 3 éves türelmi idővel, a kamatozás a japán hosszúlejáratú pénzpiaci kamatokhoz igazodik. A vonatkozó kölcsönmegállapodást október 27-én Tokióban írták alá a bank képviselői a The Long-Term Credit Bank of Japan Ltd. és a Fuji Bank Ltd. által szervezett bankcsoporttal. (MTI)

LESZERELÉSI BÉKEFÓRUMOT rendeztek csütörtökön Kazincbarcikán, pedagógusok részvételével. Az ENSZ leszerelési hete keretében tartott demonstráció szónoka Lakatos Tibor, az Országos Béketanács leszerelési bizottságának titkára volt. A részvevők ezután ismertették az ország összes pedagógusához intézett békefelhívásukat.

RÉGI KUN HÍMZÉSEKET bemutató kiállítás nyílt meg a túrkevei Finta Múzeumban. Az anyagot a túrkevei kézimunka-szakkör tagjai készítették.

AZ ÁLLAMI NÉPI EGYÜTTES a jövő évben, január 15. és április 18. között, az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában vendégszerepel. A háromhónapos turné előkészületeiről és programjáról csütörtökön a társulat székházában tájékoztatták a sajtó képviselőit.

SZOVJET MŰSZAKI KÖNYVEK kiállítása nyílt meg Veszprémben, a Magyar Ásványolaj- és Földgázkísérleti Intézetben. A bemutatót a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza rendezte.

MOST JELENT MEG: Bélyácz Iván: Az állóeszköz-állomány korszerűsítési folyamata. Ipargazdasági értekezések 14. — Sajó András: Kritikai értekezés a jogtudományról. Jogtudományi értekezések sorozat (Akadémiai). — Jerzy Andrzejewski: Már rád tört a vég. — Viktor Asztafjev: A halkirály. Elbeszélések. — Gevorg Evin: Záporra zenét. A szerző utószavával és önéletrajzi jegyzeteivel. Napjaink költészete (Európa).

KÖZLEMÉNYEK

AZ ÖKORTUDOMÁNYI TÁRSASÁG ma délután öt órai kezdettel felolvasó ülést tart a Tudományos Akadémia kistermében. Szabó Árpád Strabón és Pytheas, Ritók Zsigmond pedig Homérosz és századunk címmel tart előadást.

BETEGSÉG MIATT ELMARAD Illyés Gyula Testvérek című drámájának holnapi bemutatója — közli a Magyar Színkör titkársága. A premiert november 19-én, este 7-kor tartják; az október 29-re és november 4-re kiadott jegyek visszaválthatók. A helyszín változatlan: Kossuth Klub, VIII., Múzeum u. 7.

Eltemették dr. Szakács Ödönt

Gyászolók sokasága mély részvéttel vett búcsút csütörtökön a Farkasréti temetőben *dr. Szakács Ödöntől* a Legfelsőbb Bíróság nyugalmazott elnökétől.

A ravatalnál a Legfelsőbb Bíróság dolgozói, az MSZMP V. kerületi Bizottsága és legfelsőbb bírósági szervezete nevében *dr. Szilbereky Jenő* a Legfelsőbb Bíróság elnöke mondott gyászbeszédet. Felidézte bírói munkásságát; az ellenforradalom után 1957 januárjában került Szakács Ödön a Fővárosi Bíróság élére, majd 1962-ben az Elnöki Tanács a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettesévé, 1968-ban az országgyűlés a Legfelsőbb Bíróság elnökévé választotta meg.

A régi munkatársak, barátok nevében *dr. Varga János*, a Miskolci Megyei Bíróság elnöke búcsúzott az elhunyttól. A sírnál *dr. Borics Gyula* igazságügyi államtitkár mondott búcsúszavakat a minisztérium vezetői, munkatársai, a bírák, a volt kollégák nevében. (MTI)

ÜLÉST TARTOTT tegnap a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének országos választmánya a Volga Szállóban. A testület megvitatta a szövetség november 26—27-i kongresszusán elhangzó beszámoló-, módosított alapszabály- és határozattervezetet.

A MAGYAR RÁKKUTATÁS fejlesztésére 100 ezer dollárt ajánlott fel Henry Wilton és neje — több évtizede az Egyesült Államokban élő házaspár — a Magyarok Világszövetségének közvetítésével.

TRÓPUSI VIHARBA KERÜLT és eltűnt egy amerikai tulajdonban lévő olajkutató hajó a Kínához tartozó Hajnan sziget közelében. A nagy erővel megindult kutatásban kínai és amerikai hajók, valamint repülőgépek vesznek részt; a hajón hetvennégyen tartózkodtak.

A MODERN RÉZFÚVÓSEGYÜTTES adott hangversenyt tegnap este Miskolcon, a Bartók-teremben, Falvay Sándor zongoraművész közreműködésével. Az együttes műsorán többek között Pezel-, Scarlatti-, Ránki-, Mendez- és Lahmann-művek szerepeltek.

Balesetveszélyes ívhegesztő transzformátor

A Kermi betiltotta az árusítást

Az energiafelügyelet kérésére a Kermi megvizsgálta a Trakis Szövetkezet Heli 101 Sat típusú akkumulátortöltős, hordozható ívhegesztő transzformátorát. Az ellenőrző vizsgálat megállapította: a termék nem felel meg az előírásoknak, a készüléken ugyanis a töltőfeszültség-kapcsoló jelölése nem megfelelő, az akkumulátor töltésekor a hegesztőkábelek feszültség alatt vannak, elektromos ív keletkezhet, amely tűzveszélyt jelent, s baleset okozhat. Megállapították azt is, hogy a készülék a kötelező előzetes minőségvizsgálat nélkül került forgalomba.

A Kermi a balesetveszélyes termék árusítását megtiltotta. Felhívja a forgalomba hozó kereskedelmi vállalatok figyelmét, hogy a transzformátor árusítását haladéktalanul szüntessék meg, s azokat a vevőket, akik már vásároltak a termékből, újabb minőségvizsgálat kérése nélkül kártalanítsák. (MTI)

A budapesti színházak mai műsora

Erkel Színház: Otello (8. bérl., 2. ea., 7). **Zeneakadémia:** Az I. István gimnázium szimfonikus zenekarának hangversenye 1. (fél 8). **Zeneakadémia Kisterem:** Sárközy Gergely lantestje (Régi szólóhangszerek 1., fél 8). **Pesti Vigadó:** Katona Ágnes zongoraestje (Bécsi zongoramuzsika 2., fél 8). **Kálvin téri templom:** Zaszkaliczky Tamás orgonaestje (Ifj. orgonabérlet A/3., fél 8) **Nemzeti Színház:** Titkos záradék (Felnőtt bérl., D. sor., 1. ea., 7). **Várszínház:** Csütörtöki hölgyek (7). **Katona József Színház:** Az imposztor (Bemutató, 7). **Madách Színház:** Macskák (8). **Madách Kamara:** Holdtölte (7). Hofélia (este fél 11). **Vígszínház:** Ugyanaz, hátulról (Hegedűs Gy.-bérl., 1. ea., 7). **Pesti Színház:** Kőműves Kelemen (7). Rimbaud (este fél 11). **Fővárosi Operettszínház:** Nebáncsvirág (Bemutató, 7). **József Attila Színház:** A kísértés (J. bérl., 7). **Thália Színház:** Jóból is megárt a kevés (7). Szabó Gyula önálló estje (Stúdióban, fél 8). **Vidám Színpad:** Bubus (7). Mi újság odaát? (Kis Színpadon, fél 8). **Telepódium:** Nem volt ez Amerika! Az áldozat visszatér!..., (este 11). **Mikroszkóp Színpad:** Hogyan? Tovább!! (Budapesti Műv. Központban, fél 8). **Radnóti Miklós Színpad:** Hasonlatok (7). **Játékszín:** Római karnevál (7). **Józsefvárosi Színház:** Handabasa (7). **Magyar Színkör:** Nagyenyedi fügevirág (Almássy téri szabadidő-központban, 7). **Táncfórum:** A VDSZ Bartók Béla Táncegyüttes műsora (Budai Vigadóban, 7). **Lézerszínház:** (Planetáriumban) Egy kiállítás képei (fél 8). **Magyar Néphadsereg Műv. Ház:** Psota Irén előadóestje (7). **Hauer cukrászda:** Dalok a lepedőn (fél 9). **Budapesti Gyermekszínház:** A kincses sziget (du. 3). Feri világgá megy (Hámán Kató Műv. Házban, du. 3). **Állami Bábszínház:** Szentiványéji álom (Népköztársaság útja 69., du. 3). A kacsalaki rejtély (Jókai tér 10., de. 10). **Fővárosi Nagycirkusz:** Ruszlán és Ludmilla (du. fél 4 és fél 8).

A RÁDIÓ ÉS A

KOSSUTH RÁDIÓ

8.27: Szennyvízöntő. 3. rész.
8.37: Neville Marriner vezényel.
9.30: Óvodások műsora.
9.50: Lottósorsolás!
10.05: Ugróiskola. Vetélkedő.
10.35: Nemes Nagy Ágnes versei.
10.40: Pataky Kálmán énekel.
11.00: Gondolat. A Rádió irodalmi lapja.
11.45: Kórusművek.
12.45: Hétvégi Panoráma.
14.02: Évszázadok mesterművei.
14.44: Magyarán szólva.
15.05: Révkalauz.
15.35: Holnap közvetítjük. Honegger Dávid király c. szimfonikus zsoltára.
16.00: Mit üzen a Rádió?
16.35: Nóták.
17.05: Reflektorfényben az operaária. Rossini: A sevillai borbély - Rágalomária.
17.35: Egy halálos baleset nyomában avagy tanulságok. Riportműsor.
18.00: Tudósítás a tornász VB-ről és súlyemelő VB-ről.
19.15: Filmzene.
19.30: Önéletrajz. Horia Lovinescu drámájának rádióváltozata.
20.36: Operettkedvelőknek.
21.30: Környezetvédelmi magazin.
22.20: Tíz perc külpolitika.
22.30: Gáti István énekel.
23.30: Népdalok.
0.10: Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Fúvószene. Szt.
8.20: Tíz perc külpolitika.
8.35: Slágermúzeum. Szt.
9.33: Külföldi tudósoké a szó.
9.50: Lottósorsolás!
10.00: Zenedélelőtt. Szt.
11.35: Tánczenei koktél. Szt.
12.35: Édes anyanyelvünk.
12.40: Népi muzsika. Szt.
13.14: A kevély kiskakas. Zenés mese.
13.23: Kadosa Pál: Kis szvit.
13.29: Szlovák és cseh népi táncok.
14.00: Rivaldafényben. Szt.
15.30: Könyvről — könyvért.
15.40: Egészségünkért!

Enyhe idő

1983. október 27., csütörtök, 13 óra.

Mint az a térképen is látható, egyelőre kontinensünk északi harmadán okoznak változékony időt a légköri frontok. A Brit-szigetek, Skandinávia, a Német—Lengyel Síkság és a Kelet-európai Alföld északi részén gyakorta esik az eső, záporeső, szeles, kissé hűvös az idő. Dél-Európában viszont enyhe az idő, a hajnalra képződő köd feloszlik, és száraz, napos időjárás várható. Közép-Európában is sok a napsütés, kissé hűvösebb, de az átlagosnál még mindig enyhébb az időjárás.

Magyarország déli és keleti határvidékein tegnap csak lassanként oszlott fel a felhőzet. Másutt napos, száraz idő volt, délutánra általában 13—18 fokig melegedett fel a levegő.

Előrejelzés ma estig:

Átmenetileg megnövekszik a felhőzet, de számottevő eső nem várható. A megélénkülő délnyugati széllel a köd rövidesen mindenütt feloszlik. Túlnyomóan napos, enyhe idő várható, a hőmérséklet délutánra 13—18 fok közé emelkedik.

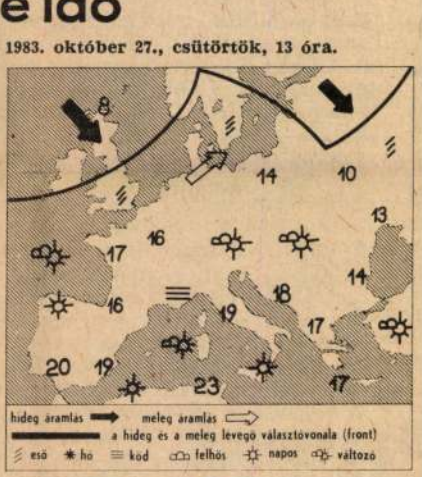

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 135 centiméter volt; mára szintén 135 centiméter várható.

Kaján Tibor

δ

Az élet szeretete, féktelen jókedv s féltő szeretet árad Bíró András verseiből, pedig, címe is: Berda a sírból, jelzi, hogy a költőbarát, Berda József elvesztésének évfordulója ad alkalmat az emlékező-őt idéző költemények közreadására a Szépirodalmi Kiadó gondozásában és az ugyanacsak barát, Kaján Tibor szerető, ironikus, filozofikus rajzaival. Folytatható-e az életmű ily módon? Maga az életmű természetesen nem, de a rokonhangon megszólaló csipkelődések, intő szavak, lesújtó vagy fölemelő vélemények, a játékos, s talán épp ezért soha el nem múló gyász, a mindenkori ma kérdéseihez okosan szóló intelem valójában kettős arckép: kiegészíti s újra meg újra felidézi Berda József költőiemberi vonásait, s híven ábrázolja Bíró András verssorokba rejtett, figyelmet érdemlő életérzésében őt magát.

(z)

⊙

Magyar Nemzet 1986. IX. 13.

Kaján Tibor

Magy

ÍGY EMLÉKEZTEK TI

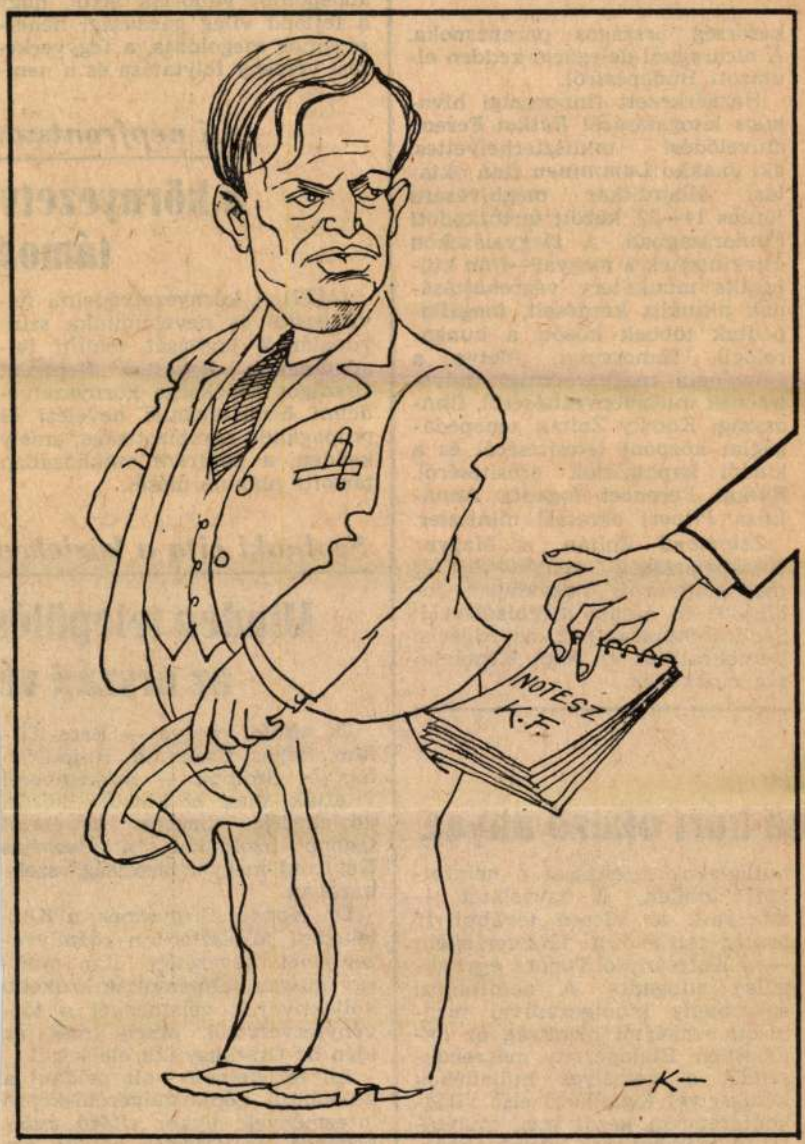

(Kaján Tibor rajza)

Népköztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete június 22-én átadta megbízólevelét Sadli *Bendzsedidnek*, az Algériai Demokratikus és Népi Köztársaság elnökének.

lok

nna kárt okozó anyag

hulladékok szállítását a nemzetközi utakon. A javaslatot — amelyhez az ülésen további 15 ország csatlakozott társszerzőként — a Kormányzó Tanács egyhangúlag elfogadta. A nemzetközi egyezmény kidolgozásával megbízott szakértői bizottság az októberben Budapesten megrendezendő, a veszélyes hulladékok kérdéseivel foglalkozó első világkonferencián kezdi meg munkáját. A szakemberek bíznak abban, hogy a nemzetközi egyezmény elfogadására és aláírására még 1989 elején sor kerülhet.

Minden település az ország vé

Öt alföldi megye — Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Hajdú-Bihar és Szolnok — szakemberei vitatták meg a készülő közúti közlekedési törvény tervezetét tegnap Szolnokon, a Hazafias Népfront megyei bizottsága székházában.

Dr. *Kovács* Frigyesnek, a Közlekedési Minisztérium osztályvezetőjének bevezetője után mintegy huszan tolmácsolták szűkebb kollektívájuk véleményét a törvénytervezetről, amely még az idén az Országgyűlés elé kerül.

Jól érzékelhető volt például a különböző gépjárművezető-képző intézmények olykor *eltérő érdekeltsége*. A választék bővült, ám az is igaz, hogy a verseny tisztaságához *egységes feltételrendszerre van szükség*. A Közleke-

Kaján Tibor

Kaján Tibor ezen a karikatúráján ugyanazt mondja néhány vonallal, amit én egy egész cikkben.

Jean Effel híres sorozatából: A magfizika kezdete

széljetek értelmesen. Nemsok beszéltek már sehogyan sem!

A rabok elhallgattak. Né egymás mellett. Aztán bik megszólalt:

— Hát akkor mit c — hallgatott egy darat szólt.

— Figyelje meg ezt a f tünk, balra. Ezt a magányos, bélyes fát...

— Igen! — mondta a más nem? Vagy tölgy inkább?

— Csertölgy... mondta a m tudom, mennyire ismeri, arr hogy a legnehezebb fajsúlyú tozik. A fajsúlyt egyébként tően egy köbcentiméter súlya mítják ki, nem vagyok bizon úgy emlékszem, hogy a kökü zebb és talán az ében...

— És a mahagóni?

— Magam is csodálkoztam lejjebb következik a sorrendb lékszem, hogy megelőzi őt a ami itt van előttünk és meg gyertyán is... Egyébként, meglepően nagy mértékben k dásra mindegyik fa?

— Ez köztudomású, nem?

— Igen! De... azt szeretn hogy a fa kivágásakor, ahog szek nevezik, *döntéskor* minte zalék a víztartalom, teljesen potban viszont mindössze 6- vizet találnak benne...

A magasabbik rab összehú nézett a csertölgy irányába, és sóhajtott:

— Milyen jó lenne minden Ha nem felejtettem túlságosa kor a szerves részei a cellúló

— Bizonyára ez a legtöbb

— Igen! Aztán lignin, ill nin...

— Gyanták... — mondta nyabbik rab.

— Persze: gyanták... aztá nem is kis mennyiségben, fes hérják...

— Bitang hazaárulók! — s őr mögöttük. — Egy kis idő k tán tibennetek nem lesz sen közelebb egymáshoz!

A két rab nézte a csertölg múlva a magasabbik azt m csendesen:

— Nagyon szép fa! És nem halandó...

A fennsík véget ért, horh ereszkedtek lefelé. Széttárt k

Kaján Tibor

Magyar

SZOCIÁLIS JUTTATÁS

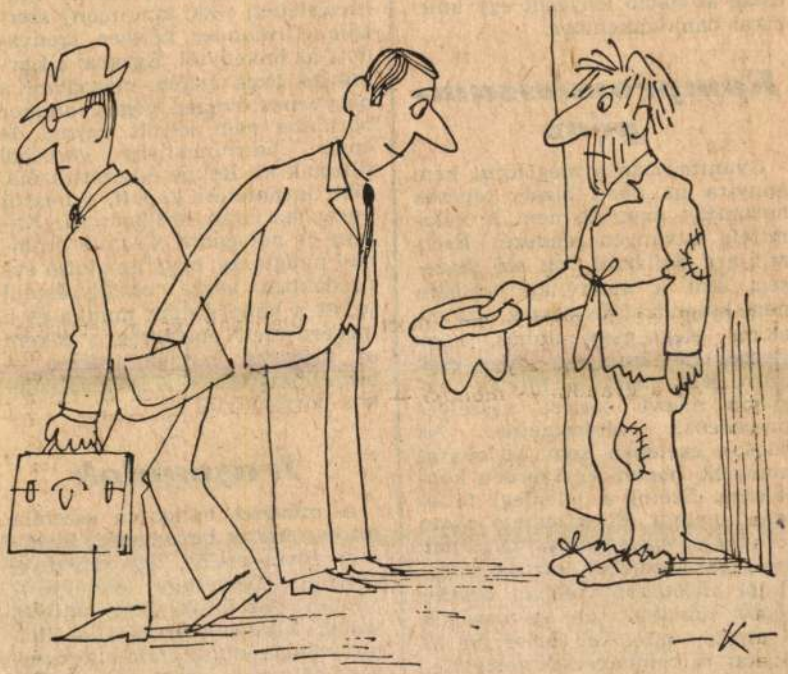

(Kaján Tibor rajza)

fokozatos megegyezési folyamat, melynek keretében bizonyos korábbi adósságok valóban *veszteséggé* válnának, de az országok a további hiteleket, beleértve az újakat is, rendszeresen törlesztenék, előre meghatározott kamattal és az exportbevételek elfogadható — például 10 — százalékában. Az ilyen jellegű kompromisszumos megoldásra pénz is

jut egy másik beszélgetés. Jó három évvel ezelőtt egy moszkvai veteránt faggattam életútjáról, miután tisztáztuk, hogy milyen szálak fűzték *Kun* Bélához. Kitérő válaszokat kaptam a kanyargós pályáról, azzal az őszinte megjegyzéssel, hogy annyi vihar után inkább csöndben elraktározza az emlékeit. Lehet-e itt vajon *az idők változására* hivatkozni?

Kaján Tibor

Magyar

BÚCSÚ A RÉGI NYOMDAGÉPTŐL II.

— Hát ezek a betűk még nálam is jobban megöregedtek!

(Kaján Tibor rajza)

szítve *Klézl* Róbert közlekedési miniszterhelyettes elmondotta: a helyközi tömegközlekedésben kedvező változások történtek, 1984-ben a magánfuvarozók teljesítménye már jól érzékelhető volt a személy- és az áruszállí-

A MÁV helyzetéről szólva, képviselők hangoztatták: a kocs park felújítására évről évre ke vesebb pénz jut, s a vágányfe újítás mértéke is jóval elmara a szükségestől.

A vitában felszólalt *Angy*

Kaján Tibor

OÁZIS

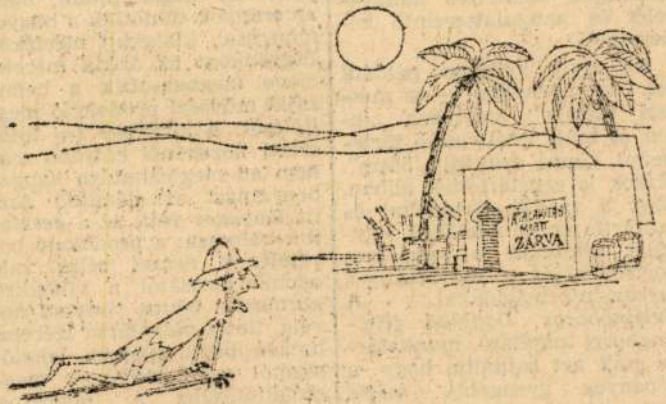

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1985. VIII. 17.

Kaján Tibor

Kaján-karikatúrák

Tudósitónktól.

Kaján Tibor tíz karikatúráját közli az Inosztránnaja Lityeratura című szovjet világirodalmi folyóirat júliusi száma. A Who is who sorozatból vett portré-vicceket *Karig Sára* Kaján Tibort bemutató írásával vezeti be a folyóirat.

Az Inosztránnaja Lityeratura a karikaturista-filozófus Tolsztoj, Michelangelo, Shakespeare, Picasso, Morse, Einstein, Van Gogh, Freud, Chaplin és Kafka — látomásával ismerteti meg olvasóit, akik a bemutató szövegéből azt is megtudhatják, mit jelent az alkotó családneve.

Magyar Hírlap, 1985. VII. 10

Kaján Tibor, karikaturista

Az embléma láttán önkéntelenül is a „fogjuk meg és vigyétek" szólás jut az ember eszébe. Az égbenyúló törzsű fák mögött megbúvó öt atyafi az erdővel szemben próbálja a keresztbe állított, hatalmas lajtorját kivinni valahova. E derűs rajz — Kaján Tibor kitűnő karikatúrája — reméljük jó cégére lesz majd az első rátóti humorfesztiválnak. S hogy miért

(h m): Humorfesztivál Rátóton. 2.

Esti Hírlap, Bp. 1979 ápr. 18

Kaján Tibor

Kaján Tibor illusztrációja Erich Kästner: Három ember a hóban című regényéhez (Európa)

zai, mind külföldi adományo-
kat felhasználtak. A belső be-
rendezés más országoktól
amelyet egyébként a társulat
kedden Katowicében már telt
ház előtt nagy sikerrel ját-

Kaján Tibor

E műfajban a legnehezebbtől, a tiszta képi ötlettől kiinduló „kaján stílust" leginkább az olyan humoros rajzok szemléltetik, mint az „Átöröklés", a „Gourmand", a „Többnejűség", az „Országos levéltár tulajdona" stb. Ha Örkény István egyperceseihez hasonlítanánk – mert a rokonság nyilvánvaló – a karikatúrák nézőre gyakorolt hatását, akkor az írott szövegnél csak bizonyos idő elteltével, az olvasás után juthatunk el a műélvezetig. Ezzel szemben a karikatúra nézőre gyakorolt hatása az ötlet azonnali felismerésében rejlik. Az irodalmi és művészeti témák ihlette rajzokat, a Konkrét zenét, a Michelangelót, a Gótikát, a Jancsó és Hernádit stb., az intellektuális fölény és az elegancia jellemzi. A választékosság és főként az előbb említett intellektuális fölény a nála fanyarabb, de szintén ezekkel a művészi eszközökkel jeleskedő Sternberggel rokonítja a művészt. Kaján művei soha sem szóvicc-illusztrációk, a rajz hordozza a

Loska Lajos: Kaján Tibor karikatúrái
Művészet, 1975. július – 30 oldal

Kajáń Tibor, karikaturista.

Eötvös Pál: Ásatás a jelenben
Jelen Kor

Népszabadság, Bp. 1977. okt. 9.

7.

Kaján Tibor

poént, a címek csak a felismerést segítik elő. A „Kassák" portré például a konstruktív képszerkesztést, Kassák művészi ideálját úgy túlozza el, hogy a hibás súlypont vonzereje magához ragadja az ábrázolás minden részét, így annak egésze torzul az arckép jellemzőjévé.
Napjaink ismert művészeiről, íróiról készített gúnyrajzainak értéke, finom pikantériája abból fakad, hogy az ötlet értő módon mindig az ábrázolt személy pozitív tulajdonságait fokozza fel képalkotó groteszk elemmé.

A „Caravan", a „Lótabló", a „Kitüntetések" című karikatúrák olyan művészt mutatnak be, aki ki tudja használni a témában rejlő összes variációs lehetőséget, egy ötletnek minden árnyalatát.
A karikatúrákat nézve önkéntelenül olyan kortárs művészek neve jut eszünkbe, mint Paul Flora, vagy Topor, az utóbbi morbidsága nélkül.
Kaján Tibor egyik rajza olyan ébresztőórát ábrázol, amelynek a csengője az emberi agy!
Ilyen egész művészi tevékenysége: gondolatébresztő.

Losko Lajos: Kaján Tibor karikatúrái
Művészet, 1975. július – 30 oldal.

Hajas Tibor

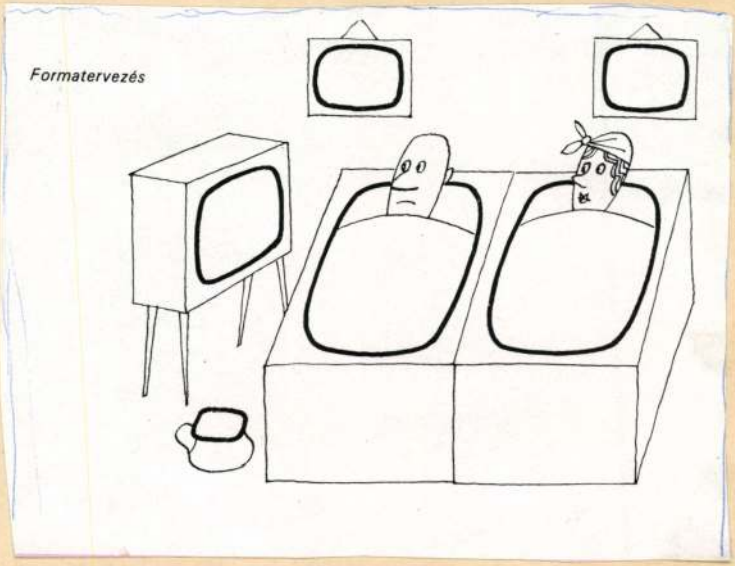

Szeke Lajos: Hajas Tibor karikatúrái.
Művészet, 1975. július - 30 oldal.

Kaján Tibor, karikaturista

Csukás István

az Irodalmi Kávéházban

Március 16-án, vasárnap délután 6 órakor kerül sor az Irodalmi Kávéház című műsorsorozat legközelebbi programjára, a Hungária Kávéház különtermében. A műsor író vendége Csukás István, József Attila-díjas költő, meseíró, sok népszerű tévéfilmsorozat szerzője. Házigazda: Gyurkovics Tibor. Az emléklapokat Kaján Tibor grafikája díszíti. Jegyek az előadás napján a helyszínen (Budapest VII., Lenin körút 9—11.) válthatók.

– Csukás István Irodalmi Kávéházban 2.

Élet és irodalom Bp. 1986. márc. 14. XXX/11

Kaján Tibor, karikaturista

Bertha Bulcsu
az irodalmi kávéházban

Az Irodalmi kávéház című műsorozat következő írónvendége, **Bertha Bulcsu** lesz. A műsort 1986. február 9-én, vasárnap délután 5 órakor rendezik meg a Hungária kávéház különtermében. Házigazda: **Gyurkovics Tibor.** Az emléklapokat **Kaján Tibor** karikatúrái díszítik. Jegyek az előadás napján a helyszínen válthatók.

—: Bertha Bulcsu az irodalmi kávéházban 8.

Élet és Irodalom Bp. 1986. jan. 17. XXX/6

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON L

Lélektani hadviselés

Magyar Hírlap 1979.[illegible]

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/261/9

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON M

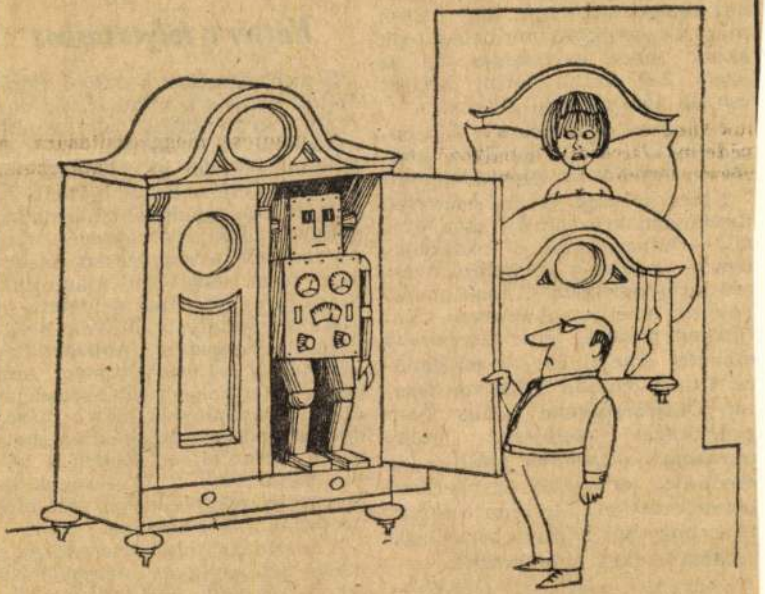

Modern dráma

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/260/13

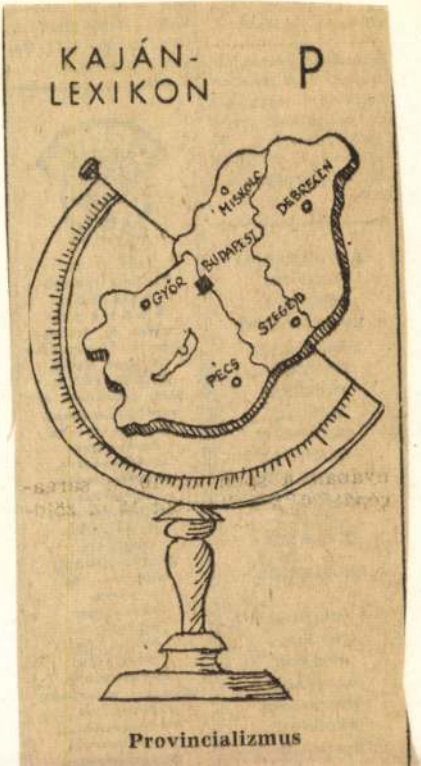

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/256/6

KAJÁN

KAJÁN PÓTLEXIKON

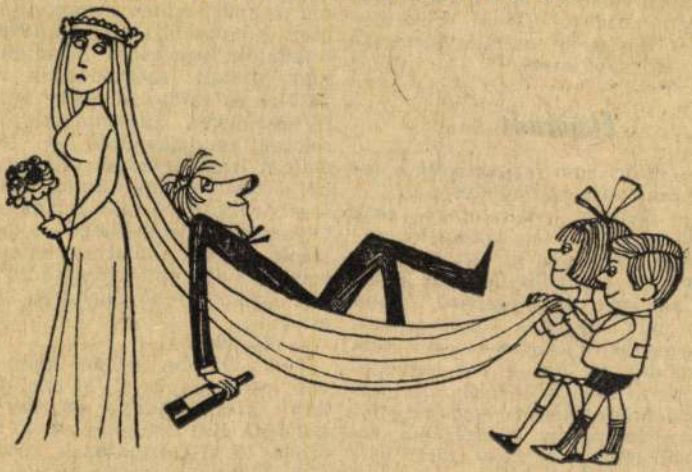

Házasság

KAJÁN

KAJÁN PÓTLEXIKON

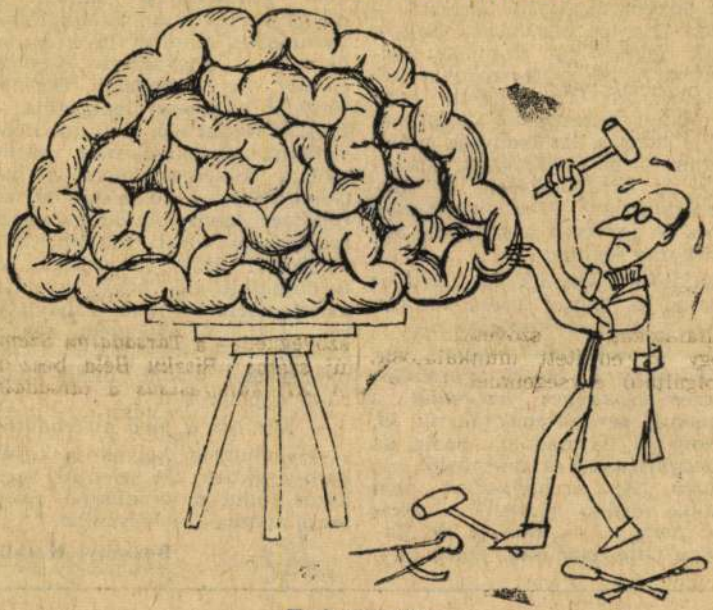

Tudatformálás

KAJÁN

~~Kudlik~~ Magyar Hirlap 1975/3o2/9

KAJÁN

Magyar Hirlap 1975/298/8

KAJÁN

Magyar Hirlap 1975/285/9

KAJÁN

Magyar Hirlap 1975/293/8

KAJÁN

KAJÁN PÓTLEXIKON

Magányosok klubja

KAJÁN

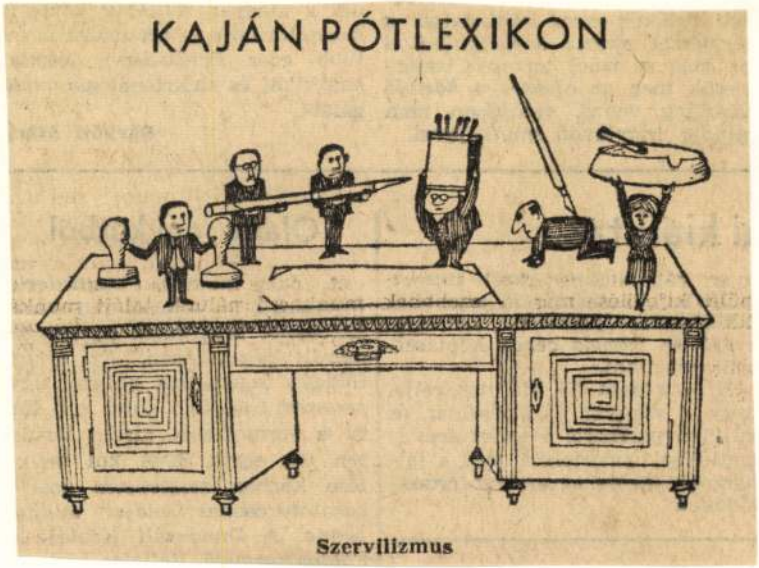

Magyar Hirlap 1975/296/9

KAJA'N

Magyar Hirlap 1975/

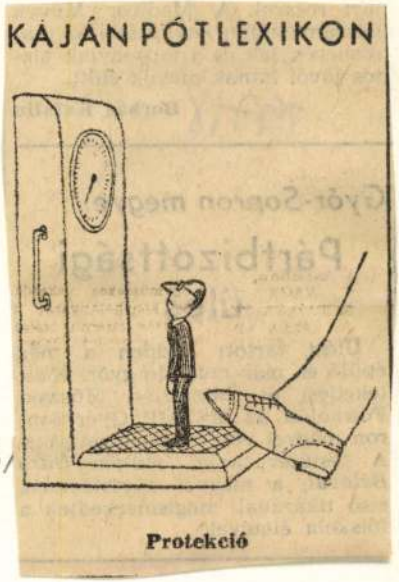

KAJÁN

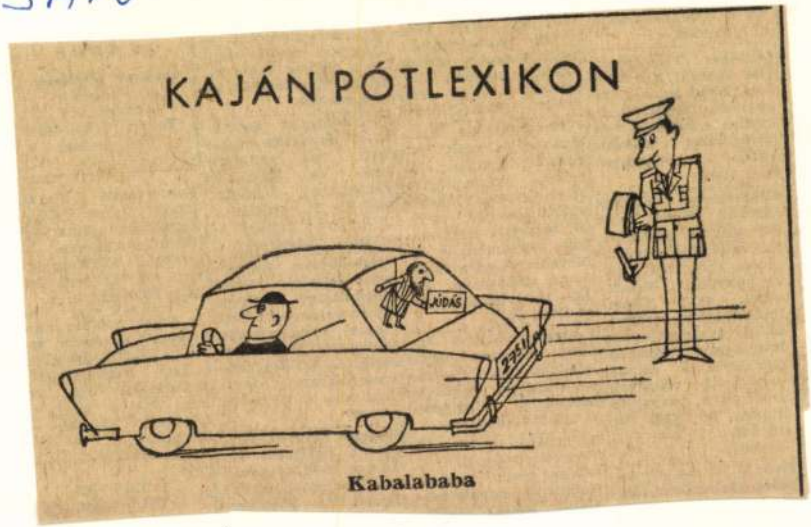

Magyar Hirlap 1975/313/13

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1977 MÁR 12

ÉLET ÉS IRODALOM

Kaján Tibor

1021

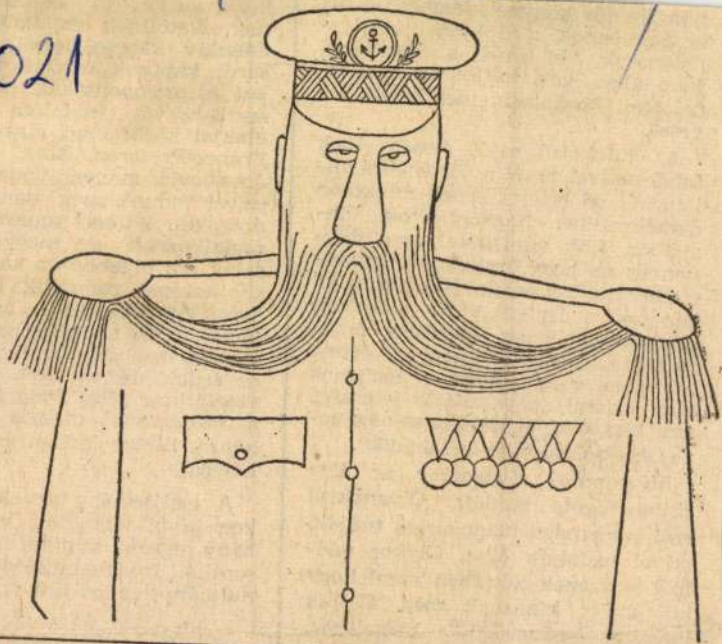

Kaján Tibor rajza

nán Valdés könyve kiemelkedő alkotása ennek a dokumentum-irodalomnak. Aki ismeri a műfaj legjobb alkotásait, tudja: ezzel a dicsérettel korántsem mondtunk keveset.

A chilei író saját élményeinek felidézésével arról a történelmi pillanatról ad hiteles képet, amikor a demokratikus hagyományok illúzióiban élők váratlanul arra döbbentek rá, hogy „munkaadóik, ivócimboráik, rokonaik, iskolatársaik" képesek a legiszonyúbb gaztettek elkövetésére, vagy legalábbis támogatására. Szörnyű élményeik értették meg velük, hogy a fasizmus nem valami „partikuláris jelenség, ami kizárólag a harmincas-negyvenes évek Európájához kötődik".

Megrendítő olvasmány az Egy chilei fogoly naplója. Olyanokról szól, akik néha maguk sem tudják, mivel vádolják őket. Olykor vádlóik sincsenek tisztában azzal, hogy kit, miért kínoznak meg. Céljuk ilyenkor egyszerűen a megalázás, minden védekezés felmorzsolása.

sának eredményeivel lóival is. A népköltészeti kölcsönhatások sem maradtak ki az érdeklődésből. Két előadás vizsgálta a pécsi emigrációnak a jugoszláviai magyar irodalomra, illetve hírlapírásra tett hatását.

A gyűjtemény az előadásokon kívül tartalmaz még néhány egyéb, szintén összehasonlító irodalomtörténeti tanulmányt és kritikát is.

P. L.

KAJÁN

Magyar Hirlap 1975/311/5

KAJA'N

KAJÁN PÓTLEXIKON

LELKIGYAKORLAT

KAJÁN

Magyar Hrlap 1975/

Kajáń Tibor, karikaturista

● KAJÁN TIBOR KARIKATURISTA műveiből rendeznek ma kiállítást Pécsett. Hat órától tekinthető meg a BARANYAKER Vállalat klubjában.

o Kajáń Tibor ....

12...

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 30.

141.
+4.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

1975 OKT 18

Kaján Tibor grafikus kiállítása

— Kaján Tibor grafikusművész kiállítása Veszprémben, a Dimitrov Művelődési Központban pénteken nyílt meg. Több mint 40 karikatúrája látható a tárlaton.

Kaján Tibor karikaturista

Kaján Tibor karikatúrája
Lukács Györgyről

1917

Lukács György: Ezt a-dta nekem 1

1917

Népszabadság, Bp. 1978 dec 24. 17.

77° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttore: Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

AVVENIRE
q 20124 MILANO
PIAZZA DUCA D'AOSTA 8 B
DIR. RESP. ANGELO NAVDUCCI

Tibor Kajan

10 MAG. 1977

UMORISMO

La satira grazie al cielo è ancora viva

Enrico Vailati (Vercelli): "Er meio de tuti"

Tibor Kajan (Ungheria): "San Christophoros".

di PAOLO DEL VAGLIO

La Biennale di Vercelli dedicata all'« arte dell'Umorismo nel mondo », ci ricorda un po' quella di Tolentino per lo stile e il decoro che la distingue, per un'intelligente e rispettosa collocazione delle opere esposte, quasi un atto di omaggio a quest'arte spesso poco conosciuta, ma nobile, che è l'arte del sorriso, l'umorismo grafico. La cornice di palazzo Centori, con la sua bellezza e suggestione, ha contribuito al successo della manifestazione.

L'accostamento alla Biennale di Tolentino non è casuale, anche per quanto riguarda il tipo di lavori presenti all'esposizione: il discorso umoristico non rispecchia una sola tendenza, ma è corale, così da evidenziare gli atti e le tecniche più disparate; disegni, vignette, pregevoli lavori grafici, pitture, caricature, il tradizionale, il moderno, la linea realistica o astratta, concorrono nella loro diversità a formare un tutto armonico. Nessun tema stabilito costringeva gli artisti, per cui l'ispirazione risulta libera, senza condizionamenti di sorta, anche se fatalmente, per una giustificata tendenza generale, i disegnatori hanno sentito fortemente il momento storico in cui viviamo. Ed allora tra disegni e composizioni di umorismo vario si è fatta prepotentemente largo la satira che ha mostrato in una società come quella italiana non sempre disponibile al discorso grafico, quanto sia ancora viva. Sollecitata dagli innumerevoli avvenimenti e dal drammatico svolgimento dell'attuale realtà, essa ne coglie gli aspetti più contraddittori denunciandone le debolezze e le miserie col suo sorriso tagliente. E' il caso di un disegno del rumeno Costantin Ciosu (3 premio) sul potere malefico dell'inquinamento atmosferico e dell'ungherese Tibor Kajan col suo « S. Christophoros » antitraffico, di Mirko (Italia) con una gustosa vignetta relativa alla crisi economica e di Guarene con un nitido e arguto riferimento alla crisi petrolifera. Naturalmente val poco descrivere con parole quanto va visto e goduto coi propri occhi e la propria sensibilità: nell'arte grafica contano le immagini.

Un particolare fascino emanano le « Icone » di Niculae Claudiu (Romania) e così le opere di Osman Galip Yurtgai (Turchia); ma faremmo un torto se non ci ricordassimo delle tante firme di umoristi italiani: Melanton, Vergari, Starace, Trojano, Palombella, Isca, Olivieri, Ghino, Di Fazio, Morgione, Rossetti, Vandelli, Bartolozzi, Fogar, Martocchia, Roberto, Sayini e molti altri. E la caricatura? Bastano pochi nomi per rassicurare i dubbiosi sulla vitalità dei nostri artisti in questo campo particolarmente impegnativo: Artito, vincitore dell'anno scorso, presente col « Pasolini », Ipoliti, vincitore dell'attuale edizione con « Carlo Levi », Interlenghi con « Padre Eligio », Rognone, con « Fidel Castro » e Vailati con « Berlinguer ». Sono caricature che non si fermano al tratto esteriore, alla impressionante somiglianza somatica, ma penetrano e scavano nell'animo dei personaggi, cogliendone il carattere e la fisionomia morale.

Infine ricordiamo un umorista eccezionale che la sua verve umoristica riesce ad esprimere attraverso l'apparente rigidità dei suoi personaggi in ferro: Enzo Pinzaglia, cui è andato il 2.o premio. Come completamento storico e artistico della Mostra, una retrospettiva di due nomi famosi, di un passato non tanto recente: Dalsani, o appena trascorso: Pompei. Dunque, una pregevole edizione del premio Sant'Andrea, curata dall'E.N.A.L. (dottor Radice) e dalla « famija varsleisa » (dottori Ranghino e Nasi). In giuria, l'infaticabile Enrico Gianeri, coadiuvato da personalità del mondo artistico. L'esposizione, quella di Vercelli, veramente da non perdere per chi ama l'arte dell'umorismo.

Antonio Guarene (Asti): "Senza titolo"

1021

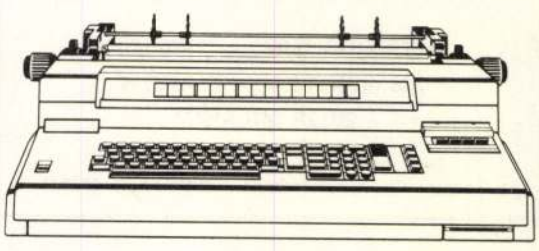

Olivetti A5
sistema modulare
di elaborazione contabile

Assicura alla piccola azienda la soluzione completa di tutti i problemi amministrativi di primo livello: dalla contabilità generale alle paghe, dalla fatturazione al magazzino. Alle aziende di maggiori dimensioni, industrie e banche, garantisce un economico servizio di raccolta dei dati nel luogo e nel momento stesso di ogni singola operazione, su ogni tipo di supporto in uso. Un'ampia gamma di periferiche consente le più varie configurazioni del sistema, secondo le applicazioni specifiche cui è destinato.

olivetti

O CON LA LOTUS IL G.

di Andretti

CICLISMO

FINALMENTE

Due «colpi» ante-Giro

Baronchelli in netta ripresa (record sulla Bocchetta) vince il Giro dell'Appennino - Moser il più forte a Zurigo

di MARIO FORTE

A poco più di una settimana dall'inizio del Giro d'Italia due corridori di casa sono tornati alla vittoria in corse importanti e soprattutto molto combattute: si tratta di Francesco Moser, primo nel campionato di Zurigo e di Giovan Battista Baronchelli che è tornato alla ribalta con un brillantissimo successo nel Giro dell'Appennino. Tra le due affermazioni quella di «G.B.» forse fa più piacere agli sportivi perché sembra una probante dimostrazione del ritorno di un corridore alla piena efficienza, di un corridore che da due anni sembrava svanito. Di G.B. Baronchelli si parlava ormai, se non proprio di un «ex», di un corridore che non aveva più molto da dire: e qualcuno si chiedeva anche come mai la «Scic» lo avesse confermato dopo le delusioni della stagione scorsa e le polemiche relative alla collaborazione dei suoi compagni di squadra.

Baronchelli ha vinto la corsa di Pontedecimo alla «grande», seminando tutti gli avversari, tra i quali c'erano anche Gimondi e De Muynck, oltre a tutti i migliori italiani, esclusi ovviamente Moser e l'infortunato Saronni.

Ecco, c'è qualcuno che afferma essere stato Saronni lo svegliarino di «G.B.» e non ci sembra una tesi azzardata. Le affermazioni di Saronni, il brillante comportamento di questo giovane corridore che la Scic ha assunto da pochi mesi, può effettivamente aver scosso Baronchelli junior. Fin che un corridore di altra squadra fosse in primo piano, forse per «G.B.» non era molto preoccupante: ma quando un elemento giovane e dotato viene a togliergli qualcosa in casa propria allora ecco che «G.B.» si scuote. Perché non è solo la vittoria autorevole di Pontedecimo che dimostra il «ritorno» di Baronchelli: non bisogna dimenticare che egli ha disputato un ottimo anche se sfortunato Giro di Romagna, tentando una fuga che gli è andata male per poco; e anche nel Giro di Toscana egli ha tentato di andarsene, provocando una selezione.

Domenica a Pontedecimo la conferma. Baronchelli è scattato dopo circa seicento metri di ascesa della Bocchetta e ha demolito tutti. De Muynck si è ritirato per noie alla respirazione, gli altri sono giunti al traguardo nettamente staccati: il giovane Beccia a 1'56" con Panizza e Vandi; poi Vittorio Algeri a 2'56" con Barone, Riccomi, Poggiali e Battaglin. A 3'54" Gimondi e Conti. Il fratello di G.B., Giuseppe, è arrivato da solo, al trentaseiesimo posto, a 8'31", naturalmente felicissimo per il «colpo» di colui che ha sempre strenuamente difeso.

Moser, dopo il «Toscana», ha vinto ottimamente il campionato di Zurigo, giungendo al traguardo con De Witte che ha battuto in volata. Francesco era scattato a metà corsa con Thurau, il francese Bittinger, l'irlandese Kelly, l'elvetico Lienhard e De Witte, nella fase finale Moser è rimasto solo con il belga. Il gruppo, guidato da Godefroot e Merckx è giunto dopo 2'29". Era assente De Vlaeminck, dolorante ad un ginocchio, e si è corso sotto una pioggia battente e con qualche sventagliata di neve.

Con il ritorno in piena forma di due personaggi come Moser e Baronchelli il Giro d'Italia acquista nuovi motivi d'interesse.

Nella foto del titolo: G. B. Baronchelli.

CICLISMO — Il belga Maertens ha vinto ieri anche la tredicesima tappa del Giro di Spagna, la Iguarla-Seo de Urgel (Km 137), battendo in volata il connazionale Demeyer e l'italiano Tinchella. Ovviamente è sempre primo in classifica generale.

U.S. AZZINI IN SELLA DAL 1924

La «Stella d'oro» riconoscimento del CONI

Giovani, giovani, giovani: questo, attraverso cinquantatré anni di vita quanto mai fattiva, il massimo traguardo dell'Unione Sportiva Azzini, di Rozzano. Dal lontano 15 luglio 1924 quando, in un ristorante milanese di viale Certosa, sorse il sodalizio che ricordava il primo ciclista italiano autore d'una vittoria al Giro di Francia, Ernesto Azzini (ultima tappa a Parigi, nel 1910), la società ha sempre tenuto fede ai principi basilari del suo atto costitutivo: «l'U.S. Azzini è stata fondata per propagandare lo sport in tutte le sue forme, per addestrare i giovani che aspirano a dedicarsi all'attività sportiva in genere, che desiderano in tal senso utilizzare il loro tempo libero e perfezionarsi tecnicamente e moralmente, per rendersi atleticamente idonei a realizzare la propria aspirazione sportiva».

Questo (anche per il settore atletico, sia pure in forma ridotta) è sempre avvenuto anche nei periodi in cui l'U.S. Azzini si orientò a fini più apertamente agonistici e di competizione come negli anni a cavallo fra il 1950 e il 1960 quando l'allora presidente Capellaro, un appassionato della pista, creò un vero e proprio squadrone (Filippini, Ogna, Campana, Vigna, Pellegrini, Pinarello, De Lillo, Honl, Gaiardoni, Rancati in un complesso di ben 270 tesserati nelle varie categorie). In quel lasso di tempo vennero innumerevoli titoli italiani ma pure allori in campo internazionale (titolo mondiale con Ogna, quello olimpionico dell'inseguimento a squadre, Gaiardoni olimpionico nella velocità e nel chilometro da fermo, Vigna componente del quartetto degli inseguitori).

Prima e dopo tale decennio, il lavoro di preparazione dei giovani è stato ancora più attivo, passando dalle innumerevoli gare per dilettanti (la prima Coppa Ernesto Azzini la Gran Coppa del Giubileo, la Gran Coppa Bertoni, il record mondiale dell'ora per dilettanti conquistato da Pedretti) alla ricerca di giovanissimi elementi «innamorati» della bicicletta per dare loro la possibilità di accostarsi allo sport preferito, di spendere il loro tempo libero nel modo più sano e utile.

Oggi, presidente Erminio Bossi, la caratteristica dell'U.S. Azzini è tornata quella delle origini, cioè la cura del ciclismo minore per rendere la società lombarda sempre più vitale, riallacciandosi ai principi informatori dei soci fondatori.

La Stella d'Oro del CONI, ottenuta in occasione dal cinquantenario di fondazione, in mezzo ai tanti trofei che ornano la sede di Rozzano, testimonia ampiamente della vitalità del sodalizio e della considerazione in cui è tenuto in campo nazionale.

informazioni SIP agli utenti

DISTRIBUZIONE DEL NUOVO ELENCO ABBONATI

KUJÁN
TIBOR

Magyar Hirlap 1975/228/6

KAIÁN TIBOR

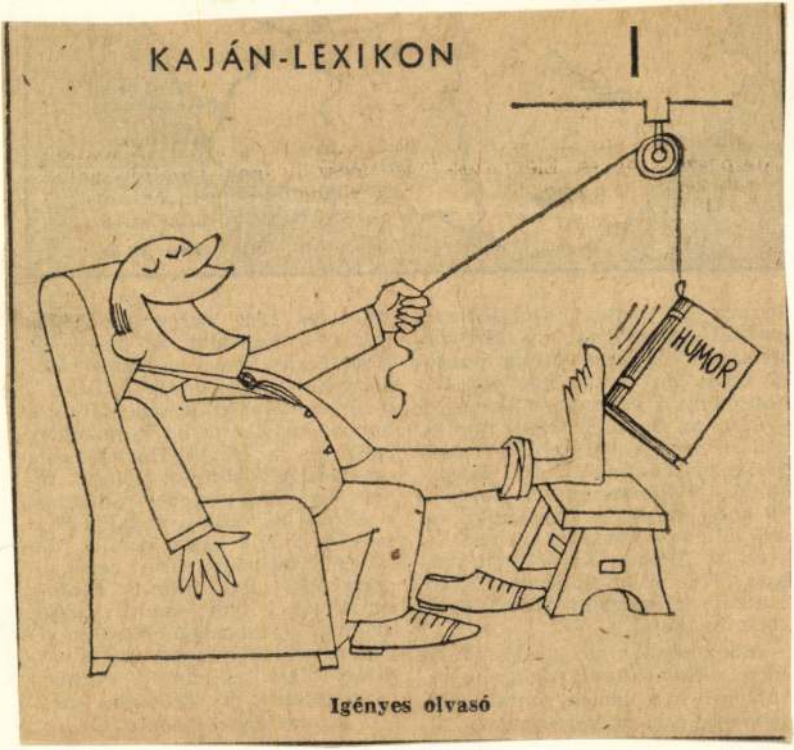

Magyar Hirlap 1975/239/8

KAJÁN TIBOR

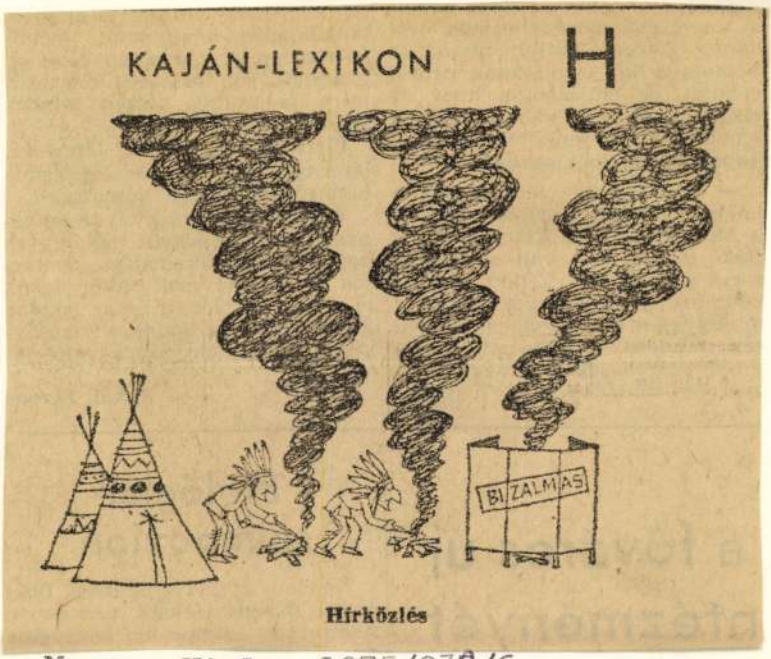

Magyar Hirlap 1975/23?/6

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON B

Magyar

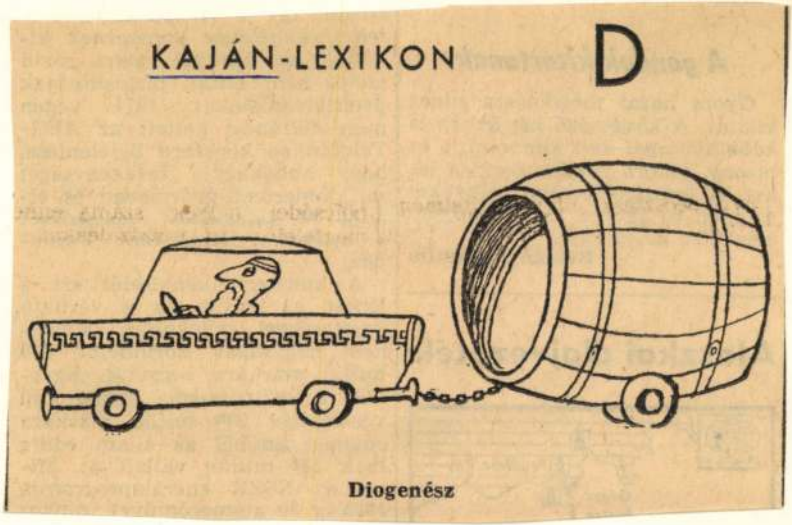

Magyar Hirlap 1975/226/8

Kaján Tibor

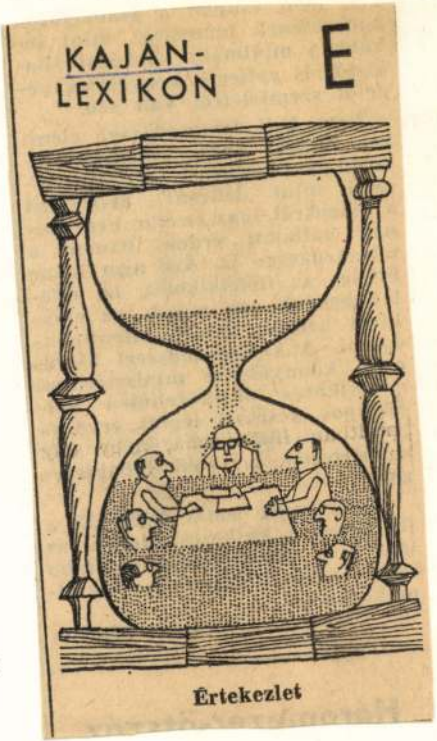

Magyar Hirlap 1975/229/8

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON

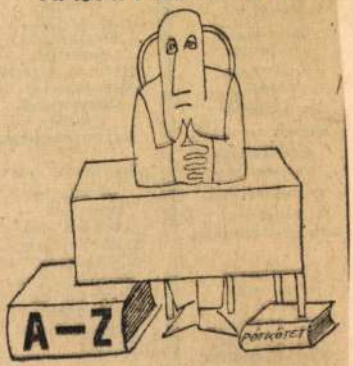

A lexikonok általában gyorsan eltűnnek a könyvpiacról, s új kiadást kérnek az olvasók. Ez történt a Corvina kiadásában megjelent Kaján-lexikonnal is.

Amíg az új „javított" kiadás elkészül, közreadjuk a legfontosabb címszavakat is tartalmazó „pótkötetet".

Az első címszót kedden közöljük.

Magyar Hirlap 1975/213/13

KAJÁN TIBOR

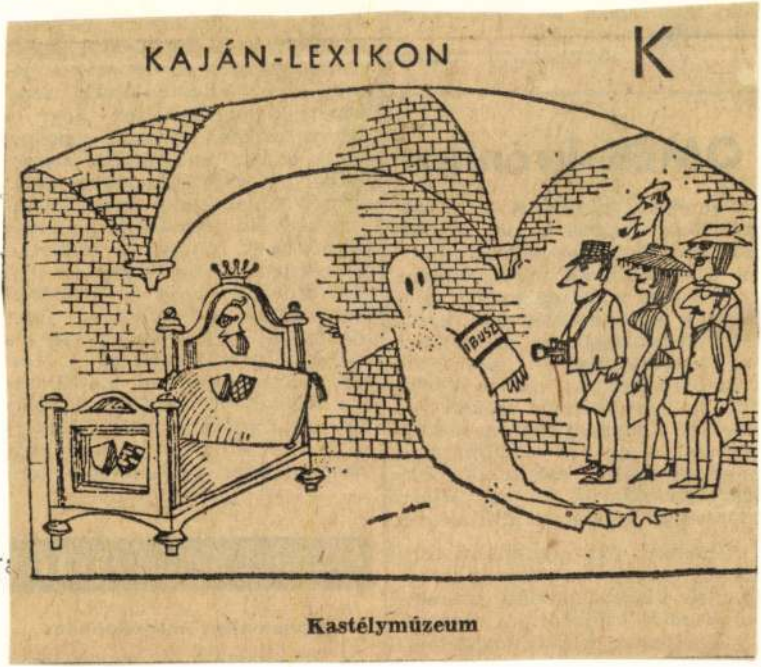

KAJÁN TIBOR

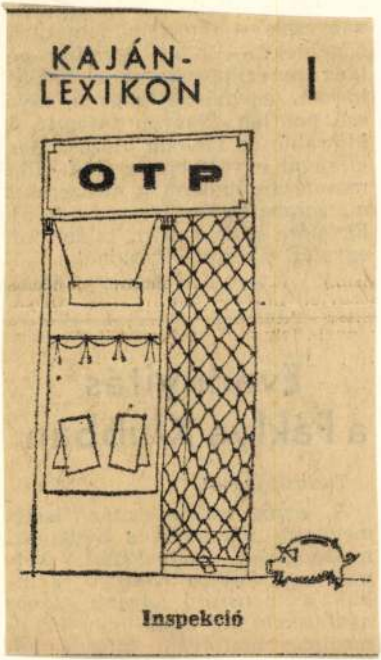

Magyar Hirlap 1975/24o /6

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 AUG 22

LUDOVÉ NOVINY

EXPORT MAĎARSKEJ KARIKATÚRY. Práve pred rokom sa začali objavovať vo švajčiarskych časopisoch karikatúry A. Mészárosa, F. Sajdika a T. Kajána. Od toho času sa diela maďarských karikaturistov publikujú i v západnom Nemecku (Balázs-Piri Balázs), v Kanade (Pál Pusztai). Okrem toho v NSR sa otvorí výstava karikatúr, na ktorú pozvali 12 našich popred-

Novinka pre kuchárky

Na škrabanie mrkvy, zemiakov, repy atď. nebude už potrebný nôž. Obstará to oveľa lepšie, dôkladnejšie a rýchlejšie zvláštna tekutina, vyrobená pre tento účel chemikmi z Nemeckej demokratickej republiky. Jej výroba sa začne v krátkom čase v závodoch Gotha.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1968 MÁR 3

Kaján Tibor

— KARIKATÚRA-KIÁLLÍTÁS MISKOLCON. Budapest után vidéken először a miskolci galériában mutatják be a magyar karikatúra-kiállítást, amelyet szombaton sok érdeklődő jelenlétében Kaján Tibor grafikusművész nyitott meg.

számmal fejezhető ki és

Kaján Tibor

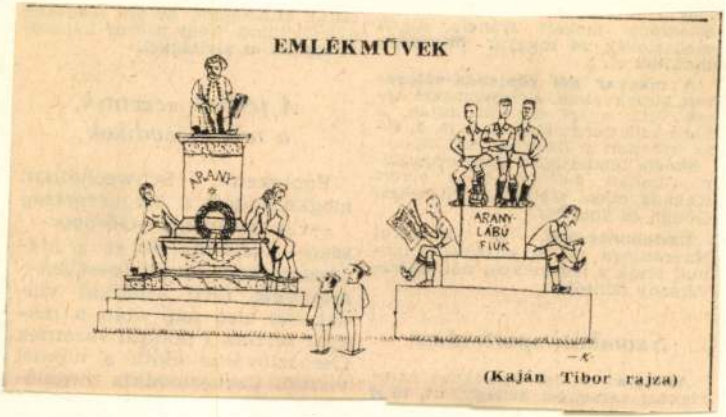

Magy. Nemzet 83 VI. 18.

Kaján Tibor, karikaturista

—: Magyarázo

Élet és Tudo

862.

XXXIII/27.

HOGYAN RENDEZZÜNK SZÖRNYŰ KIÁLLÍTÁSOKAT? – AHOGYAN A KARIKATURISTA ELKÉPZELI

A villanyberendezések ritkábban romlanak el, ha a nyomó gombokba áramot vezetünk

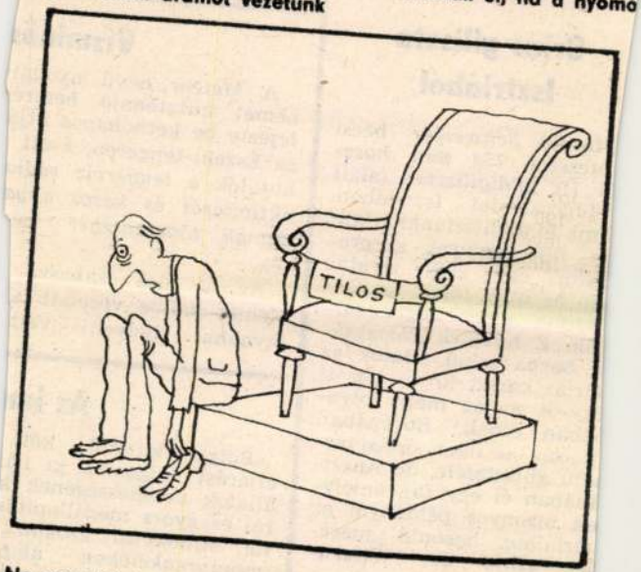

Ne engedjünk semmiféle elpuhulást. Ép testben ép lélek!

A nyitvatartás ideje legyen bizonytalan. A zárórát egyáltalában ne közöljük! (Kaján Tibor rajzai) ▶

Zeitung)

Óriás giliszta Isztriából

Harald *Schweiger* bécsi rofesszor *752 mm hosz-ú* (!) *földigilisztát* talált jugoszláviai Isztriában. mi földigilisztánkkal ro-n faj, amelyet a pro-sszor egy erős zivatar án az úton talált, az Oc-*lasium* nemzetséghez tar-zik. E hüvelyk vastagsá-, barna színű állatok az ztriai karszt kövei között égy-öt méter mély folyo-ókban élnek. Európában tkaság az ilyen óriási ter-netű gilisztaféle, de Auszt-áliában él egy faj, amely-ek bizonyos példányai az ztriaihoz hasonló mére-iek. *(Bild der Wissen-chaft)*

A hosszú szakállú kuvik

Peru északi részén, az ndok hűvös északi lej-őin, a magashegységi er-őövezetben egy eddig is-meretlen *bagolyfajt* fedez-ek föl. Az új faj egyúttal gy új *nemzetséget* is kép-isel. Sajátos vonásai: fej-ollai hosszú finom szálak, égighúzódnak a szeme att, s onnan elindulva a ől mellett lehúzódnak a el'éig. A madarat e tol-król a kutatók *hosszú sza-állú kuvik*nak nevezték . Tudományos neve Xe-oglaux loweryi lett. *(New cientist)*

darrajnak a megmarada szempontjából fontos. K zülük is a legfontosabb Északi-tenger *schleswig*

Vízminős

A *Meteor* nevű nyugat-német kutatóhajó nemré fejezte be kéthónapos útjá az Északi-tenger, s ott kutatók *a tengervíz radio-aktivitását és káros anya-gainak töménységét* mé-ték.

Az út első szakasza Német-öbölbe vezetett. C ötvenhat helyen vett

Az im

Bolgár kutatók két eljárást dolgoztak ki há állatok vemhességének k rai és gyors megállapítás ra. Mindkettő azokon *immunreakciókon* alap amelyek az anyaállat sze vezetében a vemhesség b következésekor menn végbe.

Az egyik eljárásban e az immunválaszt a bolg kutatók egy általuk kife

Genetika

A Nemzetközi Biológia Ellenőrző Szervezet mun katársai laboratóriumi szabadföldi kísérleteket v geztek avégett, hogy vala minő hatásos eljárást t láljanak a *cseresznyelég* számának csökkentésér *Sugárkezeléssel csírátlan-tott hímeket* helyeztek a cseresznyelégy-populáció-ba, miáltal sok nőstény megtermékenyítésre képte-len hímmel párosodott. Az petéi nem teljesen fejlő-désképesek. Talán ez a kö-rülmény is felhasználható majd a légynépesség csök-

zodik, s meg Csehszlovákia déli részeire és Magyaror-országra is kiterjed. *(Pflan-zenarzt)*

Csütörtök 1982. január 14.

Pénteki számunkban

Pénzügyi dzsungelnek nevezi a nemzetközi monetáris kapcsolatokat Jean Schwoebel, a nemzetközi szerkesztő bizottság vezetője, a Földrészek párbeszéde pénteken megjelenő 11. számának a vezércikkében. Ezzel egyszersmind témát is ad: a négy világrész társlapjai elemzéseikben a gazdasági világrend fölbomlásának pénzügyi vonatkozásait veszik szemügyre.

Az ENSZ ezúttal három sajátos intézményének a tevékenységét ismerteti: a Nemzetközi Pénzügyi Alapét (FMI), az UNCTAD-ét és az UNIDO-ét. Valamennyi kimutatja, hogy milyen erőfeszítéseket tesz a fejlődő országok adósságterheinek az enyhítésére, a beruházások serkentésére. Ugyanakkor az Indian Express és a mexikói Excelsior, valamint a belgrádi Politika aláhúzza, hogy a monetáris zűrzavar elégtelenné teszi a mégoly jószándékú igyekezetet is.

A nemzetközi gazdasági melléklet európai részvevői túlnyomórészt azokról a kérdésekről elmélkednek, amelyek országaikat foglalkoztatják. A Magyar Nemzet azt vizsgálja, milyen előnyöket várnak Budapesten a forint külső konvertibilitásától, a Zycie Warszawy pedig azt, mit hozhat Lengyelországnak, ha fölvennék a Nemzetközi Pénzügyi Alapba. A Jornal do Brasil és a pakisztáni Dawn új világméretű financiális intézményeket sürget, miközben a japán Asahi Shimbun megelégednék a meglevőknek új életre serkentésével. A párizsi Le Monde csak azt a megoldást tartaná célravezetőnek, ha demokratizálnák az FMI-t és a Világbankot. Erre azonban — mint írja — csekély a kilátás, mert a keményvalutájú ipari országok a „mennyiségi liberalizmus fellegvárainak" eddigi rendszerét őrzik, egyikük sem hajlandó megosztani a monetáris hatalmat.

Az alapvető probléma azonban abból fakad — tűnik ki az írásból —, hogy a valóság nem engedi a végtelenségig kitolni a cselekvési határidőket, a harmadik világ elveszti a türelmét. Ebben a szellemben idézi a Földrészek párbeszéde Gaston Thornt, a Közös Piac Bizottság elnökét: „Nincs szükség nagy vitákra, hogy megérthessük: a szegény országok elpusztulnak, mielőtt mi (a Nyugat) derengeni látnánk a válság végét; de az ő haláluk sietteti a miénket is."

Komárom megyei terv

Mindenekelőtt lakásokat

Komárom megye tanácsai szénbányászat fejlesztésében ebben az évben hárommilliárd az eocénprogramhoz kapcsolódó lakások építéséhez 27 milforint 300 millió forinttal gazdálkodnak. A tavalyinál 4,6 százalliót forinttal járul hozzá az Orlékkal nagyobb összeg felhasználásáról szerdai ülésén döntött Tatabányán a megyei tanács. Több mint kétmilliárd forintot fordítanak a költségvetési kiadásokra.

A tervben 175 millió forint értékű társadalmi munkával számolnak, s a legjobb eredményt elérő városok, községek díjazására kétmillió forintot

Magyar Nemzet

KAJÁN TIBOR

Csütörtök, 1982. január 14.

De!

Kaján Tibor karikatúrái

Vidám dolgokon mindenki tud nevetni. Láttam már vigyorgó delfineket, kacagó vizslát és röhögő lovat is. Elég meglátni egyiküknek a zabostarisznyát, másikuknak a kegyosztó gazdát, harmadiknak a publikumot — s már is van ok a vidámságra.

Szomorú dolgokon is sokan tudnak nevetni. Ha az a *másik* szomorúsága. Kis károrömért se megy a szomszédba. Elég csak átlátnunk a pánkon: lám, nem is élnek olyan meghittségben, mint társaságban mutatják; haha, újszülöttjük a postásra hasonlít; hihi, mennyi ideje kuporgatnak, aztán már a próbaúton az eperfának vitték az új Trabantot.

De tudunk-e nevetni, ha rájövünk, hogy *mi magunk* hasonlítunk a „postásra"? Ha a saját életünkről derül ki: kulissza volt? Ha évek munkája megy füstbe, mert egy ismeretlen kéz meghúzott egy kallantyút?

Ritka pillanatokban — igen. Néha megadatik látnunk a lényeget, a sorsunkat meghatározót, s ettől mégsem nyúlunk a ciános fiola, a gázvagy a boroshordó-csap után, hanem elnevetjük magunkat. Mert a belátás fellobbanó fényében az árnyak groteszk táncát is látjuk, és a nyüszítő félszet hirtelen elnyomja bennünk az árnyjáték mulatsága. Ettől ugyan a dolgok rendjében semmi nem változik, de *bennünk* mégis *minden* átrendeződik. Ki lehet bírni a roszszat. Sőt. Még kedvünk is kerekedik — dacára mindezeknek —, hogy álljuk a sarat. Az élet halállal végződik. A szellem ki van szolgáltatva az anyag hatalmának. Képesek vagyunk eszményeket, eszméket kigondolni, ám a hozzájuk vezető úton naponta elenyerelünk. És ha még a munkahelyemen mellőznek is, a családom is kiszipolyoz, egyszülött fiam pimasz válaszokat ad, vénülök, a reumám hasogat és még a könyökömet is bevertem — meg kell őrülni!... És lőn. Csakhogy akkor még rosszabb. Válaszszad tehát a jobbat: *emelkedj sorsod fölé*, hisz nem vagy egyedül. Összevillan a tekinteted sorstársaidéval, és válalod tovább — immáron derűsen — a közösséget.

A derűnek ezekkel a ritka pilanataival ajándékoz meg bennünket Kaján Tibor. Nyilván azért képes rá, mert nemcsak a maga életébe lát bele, de figyelni tud a miénkre, többiekére is. Amit rajzaiban mosollyá lényegít, az *nem* a könnyű vidámság, *nem* is a kárörröm, hanem *az élet* — amúgy — *keserű lényege*. Híven jellemzi ezt a *Karikaturista, szabadságon* című rajza: függőágyban hintától a felismerhetően Kaján-fizimiskájú karikaturista, fölötte az égen bárányformájú fehér fellegek serege, s köztük egy fekete. Azt nézi. Naná! A sok fehér-derűs — egyforma. Néznivaló csak a feketén van. És ez nemcsak a szemét szúrja —, de a szívét is.

Kaján minden mosolya, nevető-nevettetése ebből a szemet-szívet szúró *fajból*, *feketéből* jön elő. S úgy hiszem, ez az oka annak, hogy vig hahota helyett szívig érő csöndes mosollyal válaszolunk satános humorára. Mert ez a teremtő kedély nem a tréfából, nem a könnyelmű kifigurázásból buggyan föl, hanem a *lényegláto komolyságból*. Ez a humor — valóban úgy, ahogy az antik orvosok hirdették — olyan nedv, mely a vér szomszédságában kering, s a lélek harmóniáját szolgálja. Ha jól kering — bölcsen élhetünk, ha rosszul: balgán, bomlottan.

Mégse higgyük, hogy Kaján Tibor humora sztoicizmust áraszt. Nyugalmában *nem* a belenyugvás munkál; belátásának bölcsességét *nem* a föladott szenvedélyek táplálják. Rajzainak hasonlíthatatlan feszültségét az a jellegzetes kihívás adja, amit nem nevez meg — sem képei címében, sem a szükszavú képaláírásokban —, de ami világosan követhető ihletője: Kaján belátja a létezés meghatározóit és szembe megy velük. Pökhendiség, fölemelt hang nélkül — dacos. Mondhatom úgy is: ismeri az élet törődését, a megtörettetések válfajait, de nem hajt fejet egyiknek sem. Nem kisebbíti, nem kendőzi, nem kíméli a determinánsokat, csak mint akinek van még egy ütőkártyája, azt mondja, „*de*", és középre teszi verhetetlen királyát, a vesztett parti fölé emelő mosolyt.

Berkes Erzsébet

Kaján Tibor

MAHIR SAJTOFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafi mandarin

1979 DEC 24

MAGYAR NEMZET

VENDÉGEK

1021

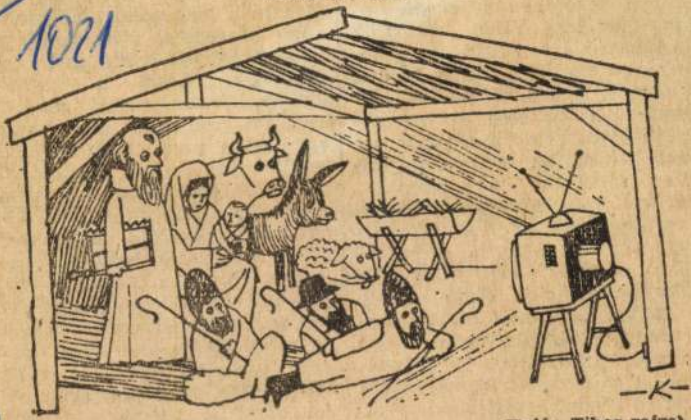

(Kaján Tibor rajza)

győzelmet, m
reáli csapat.
olyan eredm
mint az idei
a magyar spo
piai eredmén
lehet az *extr*
gyar Zoltán,
rülhet valam
relyhajító, a
zé sorolják
a *kardvívás*
versenyében, a *női tőrvívás* egyéni bajnokságán. A sportlövő *Bodnár* idei világ- és Európa-bajnoki címe mellé olimpiai bajnoki címet is szerezhet, s még nem is esett szó a *női kézilabdáról*, az *öttusáról*, a *súlyemelésről*, az *úszásról* és főként a *vízilabdázásról*.

kevesebb létesítménnyel, lényegesen rosszabb feltételek között dolgozó klubok. A *Honvéd*, a *Dózsa*, a *Vasas*, a *Bp. Spartacus* az olimpiai számokban rendezett EB-ken, VB-ken egyetlen győzelmet sem aratott és az FTC-nek is csak Magyar Zoltán hozott aranyat. Az olimpiai pontok alapján a kiemelt Bp. Spartacus mind-

Kaján Tibor

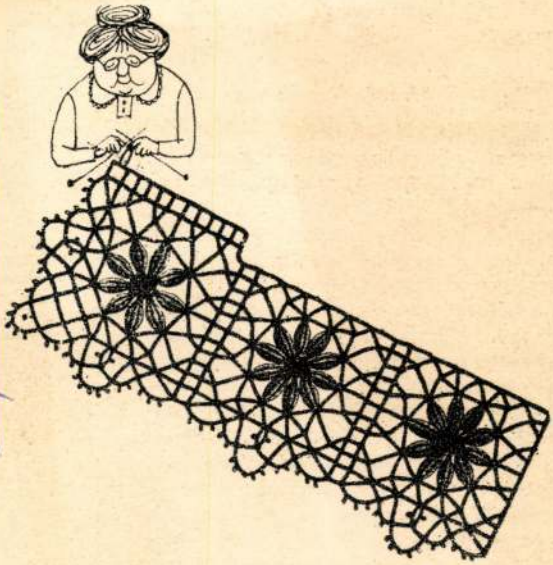

Kaján Tibor: Kézimunka
Travail à la main – Рукоделие

Литвинет 1971 IX.

saikat elemezni nem érzem feladatomnak;

zőművészeti élet eseményeitől tisztes távolságban, jórészt önmagának dolgozott, egzisztenciálisan nem kapcsolódott a művésztársadalomhoz. Ez a megközelítés azonban egyoldalú. A művészet köztudomásúan az a terület, ahol az egyéni teljesítmény, a művészeti fejlődés korszakos fővonalától eltérő, az alkotógárda derékhadától különváló törekvés is általános érdekűvé, a további fejlődés meghatározó elemévé válhat. Morell esetében a képzőművészeti élet küzdelmeitől való visszahúzódást nem a problémák előli menekülés, vagy azok felismerésének elmulasztása indokolja, ellenkezőleg saját művészi élményanyagának rendszerezése, kifejezésvilágának körvonalazódása vonta el figyelmét a művészeti élet külső eseményeitől, annak a sajátos gazdag világnak a bontakozása, melynek termékei áttételesen társadalmi valóságunk egészét tükrözik és problematikájuk mindig égetően aktuális, humánus problémavilág. Műveinek mondanivalója a mi társadalmunk alapkérdéseinek bázisán gyakran tágul az egész emberiség sorskérdéseit érintő meditálássá, vagy éppen tiltakozássá.

Morell Mihály útja egy mélységesen őszinte, saját mércéjét magasra helyező művész útja, aki érzésem szerint abba a periódusba érkezett, amikor a külső elismerésről önként lemondó évtizedes műhelymunka után a minőségért vívott belső küzdelem sikereit maga mögött tudva egyre fontosabbá válik számára a minél szélesebb közönséggel való aktív kontaktus megteremtése. Morell művészete szobrászatunk egyik sajátos, autochton értéke, mely magas kvalitásával, kifejezésanyagának komplexitásával a felnövő fiatalabb művészgenerációk frappáns voltukban is egysíkúbb, irányzatokhoz kötöttebb műveihez hasonlítva hovatovább modern plasztikánk klasszikus eredményei között kér helyet. Közönségünk tehát méltán kíváncsi művészetének egyre újabb állomásaira és a művész számára sem volna haszon nélkül, ha a megnövekedett publicitás kényszerítő hatására hozzálátna a nagyobb méretek, az új léptékű tér-tömeg kapcsolatok, egyszóval a monumentális plasztikai műfajok világának meghódításához. Egy ilyenirányú továbblépés minden bizonnyal nyelvezetének közért-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Napló (Veszprém)

1988 JUL 12.

Kaján Tibor
1021
4
1021

Mit mondanak a karikatúrák?

Kiállítás a Bakonyi Múzeumban

Ami az irodalomban a gnóma, az epigramma, az a karikatúra a képzőművészetben: a magunk és mások kicsúfolásának, a hibák kipécézésének a műfaja. A veszprémi múzeumban, a szerda délutáni megnyitón, megdöbbenve hallottuk a karikatúra egyik legismertebb, neves és népszerű művelőjétől, *Szür-Szabó Józseftől, hogy a karikaturista lecsap a témára, megnevetteti vele a világot.* A másik pillanat — már akkor az a lényeg — más témát kínál. A művész megküzd értük. De arról kevesen tudnak, hogy karikatúrát nem vásárolnak a képtárak, a múzeumok és az egyes emberek sem. Lakásában karikatúrát senki sem akaszt a falra.

Miért virágzik mégis a képzőművészetnek ez az ága? Egy-egy alkotás miért vált ki olyan visszhangot, mint Balázs-Piri Balázsnak a *„Kép szöveg nélkül"* című műve, amelyért a karikatúrák világkiállításán díjat kapott?

Ebben a művészetben érvényes, hogy: „ma nekem, holnap neked", *ennek a művészetnek nem lehet a száját befogni*, ebben mindenkire rájárhat a rúd. Nem úgy szabadszájú az igazi karikatúra, hogy hosszadalmasan locsogó lenne. *Csak a lényeges vonást emeli ki*, és máris értjük, mi az, amiről indokoltan a pletyka szól.

Íz, csín, él és csattanó van a Veszprémben kiállított karikatúrák valamennyién; olyan, hogy sava-borsa ne volna, egy sincs. A kiállítók kivétel nélkül közismertek, nevük van idegenben is, például az NSZK-ban, ahova ezt a progresszív, haladó jellegű anyagot az itteni tárlat lejárta után elviszik. Hasznuk ott is meglesz, sőt: *ott lesz csak igazán*, ahol az egyes művek az elevenre tapintanak.

Szűkre méretezett beszámoló keretében csak a legnagyobb, az azonnal gyújtó hatást kiváltó munkákról beszélhetünk. Ilyenek *Kaján Tibor* „kajánkodásai" közül a Célprémium, a kis Atlasz, a kis Neró, az Atlantisz, a Kína. Ezen az utóbbin a bambusznádon terhet cipelő kulit (a népet) ábrázolja. Majd megszakad, már-már összeroskad a kuli a teher alatt. Pedig az jobbról is balról is csak egy-egy könyv. Címük: *„Mao"*.

Más-más tartalmi töltéssel, de hasonló érzést (többnyire nevetségeset) kiváltva hatnak *Hargitai Zsigmondtól* a Vasárnapi műszak, *Mészáros Andrástól* A nagy játszma, *Szür-Szabó Józseftől* a Görögország, *Vértes Györgytől* a meseillusztrációnak beillő „Engem aztán duplán elátkoztak", *Balázs-Piri Balázstól* a Szerénység, *Vasvári Annától* az Amazonok, *Brenner Györgytől* a Persely, *Zórád Ernőtől az* SC Futbólia, 1910, *Szepes Bélától* a Kozma Pistike, *Schwott Lajostól* a „Hátha beválik", *Zsoldos Sándortól* a Texasi imaház, *Fülöp Györgytől* a Circum dederunt, *Várnai Györgytől* a Léda a hattyúval, *Pusztai Páltól* az Egri bikavér, *Kőszegi Judittól* az Útkeresés, *Hanswirth Magdától* a művészportrék, *Balogh Bertalantól* a Maszek, *Kálmánchey Zoltántól* az Örök kereszt-rejtvény.

Szür-Szabó József: Görögország

Kaján Tibor: Konkrét zene

Több munkájával szerepel a tárlaton *Toncz Tibor, Morvay Endre, Kallus László, Komádi István, Réber László, Barát József, Sajdik Ferenc, Hegedüs István* és *Tóth József* is.

Kivitelezésben igen érdekes újítással kísérletezik Tóth József, aki „Rák" című képéhez valóságos ollót. Fülöp György, aki „Bírálat" című művén szavak helyett valóságos borotvapengéket ad a bíráló szájába. A megbírált (egy ilyen szó-pengével arcon találva) már vérzik is. Ezek a kísérletek egyelőre nem meggyőzőek.

A Bakonyi Múzeum a Kiállítási Intézményekkel együtt olyan tartalmas kiállításról gondoskodott, amilyen a múlt nyáron bemutatott és máig emlékezetes „Szülőföldem, fekete föld" fotokiállítás volt.

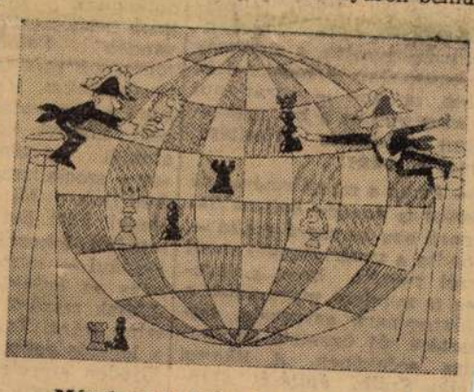

Mészáros András: A nagy játszma

Cserhát József

íz év mérlege:

Háromszázmillió forint

Beszélgetés szállodákról, dollárról, a Baricskáról Budapesten

— Tíz esztendővel ezelőtt gy fogadták vállalatunkat a alaton északi partján, hogy ..."na megint jött egy új ég" — így kezdte a beszélgetést Budapesten Rózsa László, a Hungária Szálloda s Étterem Vállalat vezérgazgatója, majd folytatta: *— Az idén viszont jubilálunk, és azt hiszem, sokat fejlődött a vendéglátóiparunk.* Egységeinket korszerűsítettük, sok új létesítményt adtunk át, hogy csak a tihanyi, balatonfüredi nagyszállókat említsem, vagy a most épülő keszthelyi Helikont, a balatonfüredi Marinát, Balatonalmádi 480 személyes, 12 szintes modern szállodáját. Csak egy adat: *tíz év alatt csupán vállalatunk 300 millió forintot ruházott be az északi parton, a Veszprém megyéhez tartozó területen.*

A Helka Szálló építését még az idén megkezdik Tihanyban.

Margaréta — papíron

Így indult a beszélgetés és folytatódott azzal, hogy Tihany, Balatonfüred az utóbbi években — vendéglátóipari beruházások szempontjából — „kiugrott", míg *Hévíz, Keszthely bizony lemaradt.* Ez egyben megszabja a következő évek feladatait is a vállalat számára. Mert hiába hozták létre Hévízen a Debrecen Éttermet, hiába épülnek sorra az új egységek, ha a gyógyhelyre érkező vendégeket nem tudják elszállásolni. A Margaréta Szálló csak papíron létezik. A Minisztertanács Hévíz fejlesztéséről szóló határozata alapján megtervezték, s már-már az építkezést is megkezdték volna, amikor — váratlanul — megérkezett a belkereskedelmi miniszter értesítése: *Nincs rá pénz!*

— Pedig a mi véleményünk szerint is nagyon kellene Hévíznek egy korszerű szálló — mondta a vezérigazgató, majd arról beszélt, hogy a jövőben is mindent megtesznek a Balaton-parti egységek fejlesztése, új üzemek létrehozása érdekében. *A tihanyi Helka Szálló építését szeptemberben szeretnék indítani, hogy a következő években már fogadhassa a vendégeket. Tihanyban bár épül hatmillióért, Balatonfüreden 4,5 millióért átépítik a Kedves* Badacsonytól Keszthelyig ellátja az egységeket.

A továbbiakban már nem annyira a következő évek beruházásairól esett szó, inkább az általános üzemeltetéssel kapcsolatos a fejlesztést akadályozó gondokról.

Egymillió dollár évente

— Nyáron, 4,5 hónap alatt május 15-től szeptember 30-ig kell megkeresnünk az évi dollár és forint tervünket. Ezzel kapcsolatban sokszor hallani olyan megjegyzéseket, hogy „ezek csak a pénzre mennek", vagy pedig, hogy „csak dollárban gondolkodnak", sőt, mondják, hogy „első nekik a külföldi vendég". *Valóban nagyon fontosnak tartjuk a deviza bevételünket.* Mi dollárt hozunk a népgazdaságnak a füredi, tihanyi, keszthelyi és almádi egységeinkben és ezt a szocializmus építésére fordítjuk. Mi van ebben rossz? Sőt! Ezt tovább szeretnénk fokozni a jövőben. Például — többek között — nagy az érdeklődés a külföldiek részéről egy játékkaszinó iránt. Tanulmányoztuk a lehetőségeket és Balatonfüreden szeretnénk létrehozni az újszerű egységet.

Egy-egy Balaton-parti egység 150—200 ezer dollárt biztosít a népgazdaságnak évente és így megyénk ilyenirányú bevétele eléri az egy-

Sok külföldi vendég fordul meg évente az üdülőhelyeken akik igénylik az extra szolgáltatásokat, mint amilyen a most elkészült tihanyi golfpálya, vagy a balatonfüredi épülő teniszpályák, a vízisí oktatás, a vitorlázás, a vízitaxi és szívesen megfizetik érte a más, nyugati országokhoz viszonyítva nagyonis kedvező használati díjat — természetesen valutában.

— Dolgozóink többségében helyi lakosok, állandó munkahelynek tekintik vállalatunkat, amely úgy is gondoskodik róluk, hogy sorra építjük a korszerű munkásszállókat számukra.

Tihany után nemrégiben adták át a balatonarácsi vendéglátó munkásszállót és már tervezik a balatonfüredi, hasonlóan korszerű létesítményt a Marina dolgozói részére.

— Új vezető garnitura alakult ki a Balaton mellett. Csupa fiatalok legalább százan már elvégezték a vendéglátóipari főiskolát és kiváló, gyakorlati szakemberek lettek.

KAJÁN TIBOR

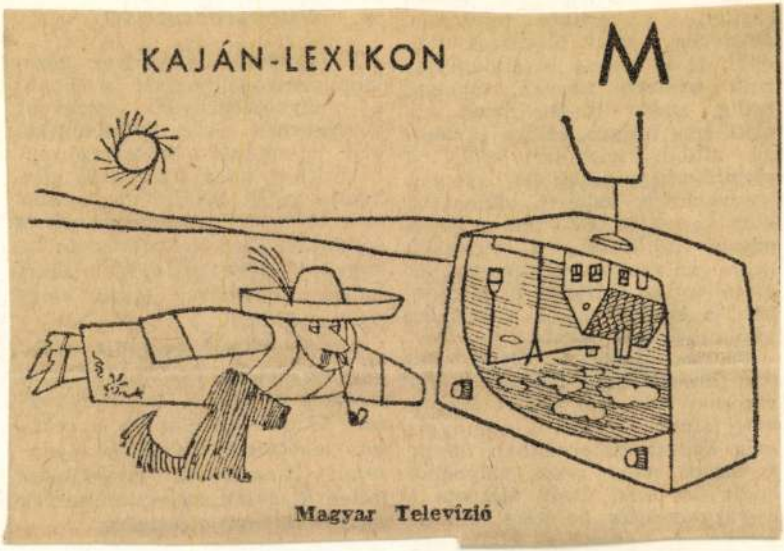

Magyar Hirlap 1975/25o/8

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Kaján Tibor

1981 ÁPR 28

— A IV. magyar karikatúra kiállítás anyagából bemutató nyílik ma délelőtt 11 órakor a győri Műcsarnokban. A kiállítást Kaján Tibor karikaturista nyitja meg.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kaján Tibor

DIÓSGYŐRI
MUNKÁS

1968 MÁR 5.

Magyar karikatúra-kiállítás Miskolcon

Immár hagyománnyá vált, hogy jelentős képzőművészeti események színhelye a Miskolci Galéria. A legutóbbi nagy sikerű nemzetközi fotókiállítás után most a magyar karikatúra színe-javának ad egy rövid időre otthont a kiállítóterem. A művészetet és a humort kedvelők körében minden bizonnyal nagy érdeklődésre tarthat számot az a nagyszabású karikatúrakiállítás, amelyet március 2-án délután 2 órakor Kaján Tibor grafikusművész nyitott meg. A jelentős kiállítás március 17-ig, naponta 11 órától 19 óráig tekinthető meg.

és családtagjaik. A tervek szerint még ebben az évben befejeződik az üdülőtelep teljes építése, de július—augusztus hónapokban csökkentett létszámmal ugyan, és étkezés nélkül, már megkezdődik itt is az üdültetés. A következő évben természetesen teljes kapacitással és saját konyhával felszerelve kezdi meg a szezont a gyár e legújabb üdülője.

Puskás Csaba

KAJÁN TIBOR

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG 1996. II. 24

Utazás a szülővárosba és Iróniába

Hétfőtől Miskolcon látható Kaján Tibor karikatúra-kiállítása

DOMBROVSZKY ÁDÁM

Budapest (ISB) – **Utazás Iróniába címmel Kaján (Kalász) Tibor karikatúráiból nyílik kiállítás február 26-án, hétfőn délután 4 órakor Miskolcon a Kossuth u. 11. alatti Mini Galériában. Ennek apropóján beszélgettünk a művésszel a budapesti Fészek Klubban, ahol éppen Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Budapesti Baráti Köre tartotta összejövetelét, hogy megtekintsék az ott kiállított Kaján-karikatúrákat.**

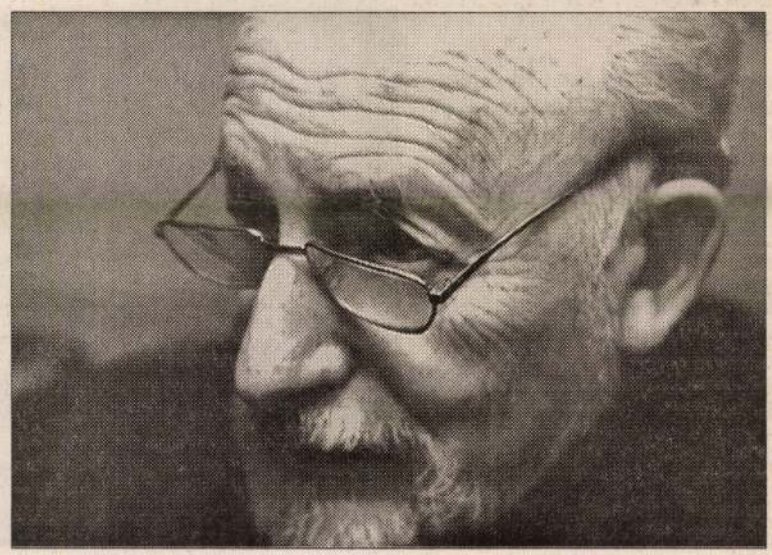

Kaján (Kalász) Tibor — *Fotó: Nagy Gábor (ISB)*

● Miskolcon születtem 1921-ben, de szüleim még abban az évben Budapestre költöztek – kezdte bemutatkozását Kalász Tibor. – Mégis miskolcinak vallom magam, mert a költözés nem jelentett számomra végleges elszakadást. Az elemi iskolai és gimnáziumi szünidőket szinte állandóan Diósgyőrben töltöttem – nagynéniknél, nagyszülőknél. Ezen kívül 1933-ban a Hunfalvy reáliskolába jártam. Úgyhogy nagyon sok barátom, ismerősöm van Miskolcon.

❑ *Mikor volt itt legutóbb kiállítása?*

● Már kétszer is volt, az egyik a színház társalgójában, a másik pedig a galériában, de hadd ne kelljen pontos időpontot mondanom.

❑ *Milyen anyagot visz most szülővárosába?*

● Az utóbbi években készült, körülbelül 50 karikatúrámat láthatja a miskolci közönség. A legújabbak szinte kivétel nélkül politikai témájúak. A társadalmi, filozófiai rajzaim között vannak régi kedvencek is. Így kerek az egész: új és régi együtt.

❑ *Kérem, jellemezze műfaját!*

● Egy nagyon sajátos műfaj ez a karikatúra, mert tulajdonképpen irodalomból, filozófiából és képzőművészetből van összetéve. Három lábon áll, s egyik sem válhat el a másiktól. A műfaj legnagyobb nehézsége, hogy a szem számára kell beszédesen ábrázolni olyan gondolatokat, amelyeket prózában talán nem is lehet elmondani. Rajzaimnak a lényege, hogy rejtett összefüggéseket tárok fel.

❑ *S van visszajelzés?*

● Igen, nagy meglepetést okoz számomra, hogy ez a kis műfaj ilyen érdeklődést tud felkelteni. Pedig én korábban nem túl sok visszajelzést kaptam. Inkább csak baráti körben, ismerőseim reagálnak a rajzaimra. Meglepett, hogy ilyen széles körben is figyelemre méltónak tartják.

❑ *Valamelyiket különösen szereti?*

● Ötvenéves pályám alatt készítettem vagy háromezer karikatúrát. Ezekből úgy tizenötről mondanám, hogy szeretem, és úgy érzem, tényleg sikerült. Például nagyon szeretem azt a rajzomat, ami egy templombelsőt ábrázol, ahol a prédikáló pap éppen a Bibliából idéz. Azt mondja: az Isten a saját képére teremtette az embert. A padokban lent pedig a sok-sok markánsan különböző ember ül, az összes vallás képviselői, akik mind magukra értik ezt a hasonlatosságot. De hát ez így elmesélve nem olyan érdekes...

A miskolci Mini Galériában március 21-éig láthatjuk a Kaján-karikatúrákat

Elnéptelenedhet az abaúji térség

Encsi ÉM-fórum a munkanélküliségről és a foglalkoztatásról

MARCZIN ESZTER

Encs (ÉM) – Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az elmúlt öt évben százezerrel csökkent a foglalkoztatottak létszáma. Különösen nehéz a helyzet az apró falvas körzetnek számító encsi térségben, ahol a nyilvántartott állásnélküliek aránya meghaladja a 28 százalékot. Tekintettel a téma aktualitására, csütörtökön este Encsen, a foglalkoztatási gondokról szervezett fórumot szerkesztőségünk. A fórumon érdeklődőt és érintettet konzó beszélgetésen a szakemberek és a vendégek egyetértettek abban, hogy a térség önerőből nem képes megoldani az egyre súlyosabbá váló problémát.

A fórumon résztvevő szakértők (balról jobbra): Molnár János, Simkó János, Zabó Tamás, Mészáros Miklós és lapunk főszerkesztője Görömbölyi László

Művelődési Központban rendezett programot Görömbölyi László, lapunk főszerkesztője nyitotta meg. A felvetődött kérdésekre Simkó János, a megyei munkaügyi központ igazgatóhelyettese, Molnár János, a munkaügyi központ encsi kirendeltségének vezetője, Mészáros Miklós, Encs jegyzője és Zabó Tamás, az encsi önkormányzat főtanácsosa válaszolt.

Rövid tájékoztatójában Simkó János kiemelte, Abaúj mindig is a gazdaságilag fejletlen térségek körébe tartozott. A jelenleg 28 százalékosra becsült munkanélküliségi ráta – amely csak a nyilvántartott munkanélküliek arányát veszi figyelembe – a valóságban jóval magasabb, a 35-40 százalékot is eléri. A probléma orvoslásának egyetlen igazi gyógyszere a munkahelyteremtés lenne – állapította meg az igazgatóhelyettes, hozzátette – a munkaügyi szervezet ezt nem tudja vállalni. A különböző, úgynevezett aktív eszközökkel mint például a bértámogatás, a vállalkozóvá válás segítése, a közhasznú foglalkoztatás – igyekeznek enyhíteni a gondokon.

– A jövedelempótló támogatás rendszere olyan, mint az egészségügyben az elfekvő – vélekedett Encs jegyzője Mészáros Miklós. Megjegyzését alátámasztandó elmondta, a városban 264-en részesülnek ebben a támogatásban, de tapasztalatai szerint közülük sokan bizonyítja, amikor a külföldi befektető megtudja, hol is van Abaúj és milyen nehéz ide eljutni – hirtelen eláll szándékától. A vállalkozás nehézségeit ecsetelve kifejtette, olyan magasak a fizetendő járulékos költségek, hogy még egy működő cég is erősen fontolóra veszi, érdemes-e egyáltalán fejleszteni.

Az önkormányzat főtanácsosa úgy vélte, ha nem születik központi program a helyzet megoldására, nem indul be egy dinamikus fejlesztés, akkor a térség elnéptelenedik, csupán felkészületlen, elöregedett lakossággal lehet majd számolni.

A fórum egyik résztvevője Búzás László arról kérdezte a szakembereket, hány embernek tud jelenleg munkát adni Encs, mit tett az önkormányzat annak érdekében, hogy a rendszerváltás után a munkahelyek bezárását megakadályozza?

Válaszában Mészáros Miklós jegyző kifejtette, erre vonatkozóan nincs konkrét adatuk. De a helyi politika nem mondhat le arról, hogy minden lehetőséget megragadjon a munkahelyek megőrzésére. Azzal a ténnyel azonban szembe kell nézni; hogy az önkormányzat munkahelyeket nem teremthet, segítheti viszont azok létrejöttét.

Felvetődött, hogyan lehet egyáltalán Encsen ma munkahelyet teremteni? Egy konzervgyár például ideális lehetőség lenne erre, hiszen a környéken az alapanyagok megtermelhetők.

– A gondolat nem új – reagált az ötletre Mészáros Miklós, ám a beruházáshoz szükséges tőke az állami és a magánszférából egyaránt hiányzik.

– Szerepkör nélküli térség lett

– Igaz – fűzte tovább a gondolatot – készült a megyére egy integrált szerkezetátalakítási és válságkezelési program, de arra, a mezőgazdaságinál jóval erősebb ipari lobbi fokozatosan ráteszi a kezét. Abaújnak nem marad más, mint az alkalmazkodás, a meglevő adottságokból kihozni azt, amit lehet.

– Az abaújiaknak maguknak kellene kidolgozni egy fejlesztési stratégiát – jelentette ki Simkó János –, de ez még nem elégséges feltétel. Konkrét projekteket kell kidolgozni, amihez állami támogatást lehet szerezni, és itt kell tartani azt a szellemi tőkét is, amellyel a tervek megvalósíthatók.

– A térségben a vállalkozási kedv az elmúlt időszakban visszaesett – tudtuk meg a munkaügyi központ szakembereitől. 1995-ben már csak 8 munkanélküli próbálta meg a vállalkozóvá válást az 1994-es 46-al szemben. Az okok: egy vállalkozáshoz tőke kell, ezzel azonban a munkanélküli nem rendelkezik,

Kaján

(Kaján rajza)

Esti Hírlap 1967 XII. 30

Kaján Tibor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1957 DEC 31

NÉPSZABADSÁG

1021

Megnyílt az V. magyar karikatúrakiállítás

Az idei utolsó kiállítás a *karikaturistáké*. A képzőművészet könnyű műfajának munkásai tizenkét év után jelentkeznek ismét kiállításon alkotásaikkal. Az *V. magyar karikatúrakiállítás* zsűrije 46 művész csaknem 900 alkotásából 325-öt bocsátott a közönség elé. Rajzokkal, tárgy-kompozíciókkal stb. jelentkeznek olyan neves alkotók, mint *Kaján Tibor, Vasvári Anna, Réber László, Szür-Szabó József, Várnai György, Hegedüs István, Mészáros András* és sokan mások.

A nagyszabású kiállítást szombaton nyitotta meg *Mihályfi Ernő*.

KAJÁN TIBOR

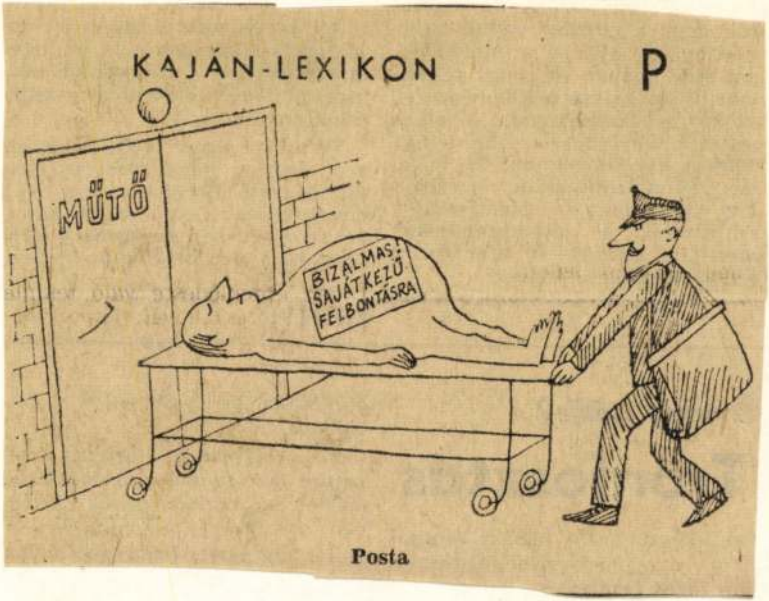

Magyar Hirlap 1975/259/12

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlp 1975/252/6

Kaján Tibor

ZSENINEVELŐ APÁK

— Látom, egyetértünk abban, hogy időnként le kell hozni őket a levegőre.

(Kaján Tibor rajza)

gyarlóságai, a rendezés szeretetsége miatt, de azért is, mert az akkori közönségnek nem volt kedve szerint való a bohózat. Világos után, az önkény éveiben sírni szeretett a *Nemzeti Szín-*

díszlettervei szerint egy fémvázgyűrű fekszik vagy áll a színpadon, ezt veszik körül — *Piros* Sándor jelmeztervező ötletének köszönhetően — áttetsző nadrá-

KAJÁN TIBOR

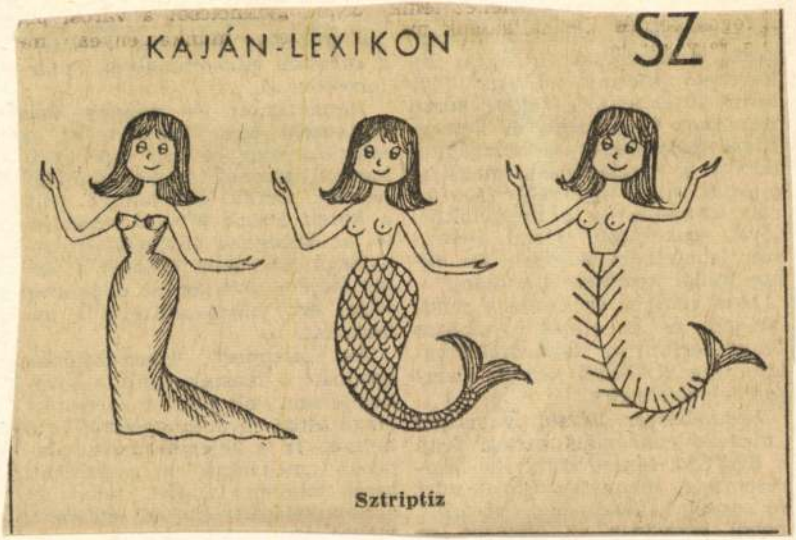

Magyar Hirlap 1975/267/8

Kaján Tibor

Magyar Nemzet Csütörtök, 1986. január 23.

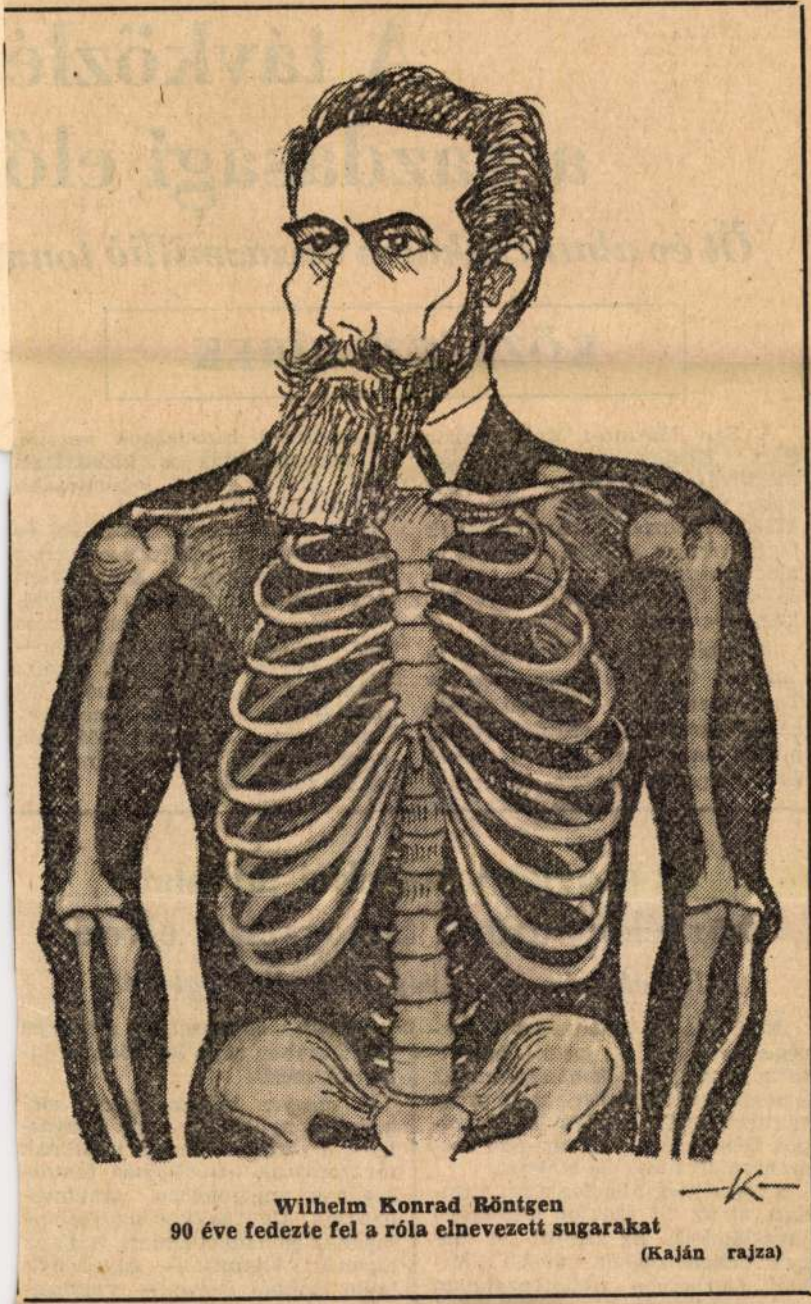

Wilhelm Konrad Röntgen
90 éve fedezte fel a róla elnevezett sugarakat
(Kaján rajza)

Párt Központi Bizottságának meghívására szerdán San Marinóba utazott *Katona* István, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, aki az MSZMP képviseletében részt vesz a párt január 24—26. között sorra kerülő XI. kongresszusán.

Ábrahám Kálmán államtitkárnak, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnökének vezetésével szerdán Budapesten tanácskoztak a fővárosi és a megyei környezet- és termés körvonalazták e bizottságok VII. ötéves tervi legfontosabb feladatait.

Dénes Lajos mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes és Zhu *Ankang*, a Kínai Népköztársaság budapesti rendkívüli és meghatalmazott nagykövete szerdán Budapesten magyar—kínai növényegészségügyi egyezményt írt alá. Az egyezmény lehetővé teszi a két ország növényegészségügyi vizsgálat alá eső termékeiből a kereskedelmi forgalom fokozását.

A szovjet leszerelési javaslat közvéleményünk támogatását élvezi

A Béketanács elnökségének állásfoglalása

Az Országos Béketanács elnöksége szerdán ülést tartott. Megvitatta a magyar békemozgalomnak a nemzetközi békeévre szóló programtervezetét, amelyet az Országos Béketanács február 4-re összehivatott ülése elé terjeszt.

Az elnökség állásfoglalást fogadott el az új szovjet leszerelési javaslatokról. Ez kifejti: „A magyar békemozgalom üdvözli a Mihail *Gorbacsov* nyilatkozatában megfogalmazott új, nagyszabású iparkodjék előmozdítani a szovjet akciótervben rejlő lehetőségek kibontakozását.

A magyar békemozgalom elégedetten nyugtázza, hogy a javaslatot az érintett vezető hatalmak fővárosainak többségében fontosságának megfelelően tanulmányozzák. Ugyanakkor nyugtalanságának ad hangot amiatt, hogy az Egyesült Államok — egyes nyilatkozatokból ítélve — változat-

Kaján Tibor

őtt

ymásról. Ehe-
tak a fejére,
lenül bántal-
orú fiú végül
el és avarral

ottja van, M.
ny elkövetéi-
14. évét. Az
különös ke-
mberöléssel,
fajtalanság-

T. B.

utó
tnél

y az autóját
kölcsönadta,
elzálogot je-
gállapodtak,
csak haszná-
a az autósze-
ben fennálló
ajdonába ke-
zonban a Ge-
utószerelőre,
öző helyek-
számcserére
foglalták a
jutottak a
örök szerint
esnek, amely
lleni központ
ába került. A
rt illetékesé-
nal átadta a
zóinak.
szerkesztősé-
sok szerint ko-
al rendelkező
i, kitől – érte-
ével foglalko-
ta: az autója
is, arról ő nem
endben voltak,
A vállalkozó
nélyét össze-

Lehoczki István

ALAPSZABÁLY

– Először az asszonyokat, a gyerekeket és az útinformosokat!

HÍREK

Az MSAT bolgár televízióban egyre leplezetlenebbül ismertetik a híreket: az este 11 órakor kezdődő éjszakai híradóban a bemondónő a nap eseményeinek ismertetése közben levetkőzik. A hétfői premieren a 19 éves, bájos szőke bemondónő piros kosztümben jelent meg a képernyőn, de pár pillanat múlva már csak a csipkebugyi volt rajta. Tavasszal a politikusokat is egy ifjú hölgy társaságában fogják meginterjúvolni, miközben az megszabadul a ruháitól.

Nyilván, csak a hátuk mögött, mert szemtől szembe azonnal szembesülnének a meztelen igazsággal.

G. J.

ELHUNYT Bába Mihály író, műfordító, Aranytollas újságíró. Hosszú betegség végül a tűzoltók menekítették ki a tűz megfékezése után. Közülük a gyermekeket és egy hölgyet füstmérgezéssel kórházba kellett szállítani. *(MTI)*

LŐFEGYVERT és házilag készített rendőrigazolványt foglaltak le egy budapesti férfinél a Csongrád megyei Tömörkényben. A rendőrök állampolgári bejelentés alapján jelentek meg a férfi lakásán, ahol a házkutatás során egy Parabellum típusú lőfegyvert, valamint hozzá való lőszereket találtak, melyek engedély nélkül voltak A. Imre birtokában. Szintén lefoglaltak egy A. Imre nevére kiállított és fényképével ellátott, hamisított rendőrigazolványt, valamint egy lopott vám- és pénzügyőr szolgálati igazolványt. A lefoglalt lő-

lométer magasra repültek fel a Mexikóvárostól mintegy 65 kilométerre fekvő tűzhányó 5452 méter magas kráteréből. Biztonsági okokból a Popocatépetl környékén lezárták a forgalmat. *(MTI)*

KAJÁN TIBOR fej és írás című kiállításának megnyitójára kerül ma délután öt órakor sor a Károlyi Palotában (V., Károlyi Mihály utca 16.). Megnyitó beszédet mond Szakonyi Károly író. Az eseményhez kapcsolódó rendezvényen a magyar irodalom klasszikus és poszt(modern) paródiái hangoznak el. Közreműködik Oberfrank Pál és Végvári Tamás színművész. *(Népszabadság)*

ELMARAD. A Nemzeti Énekkar közli, hogy a

Korántsem kímélő kí

Roppant nehéz győzelemmel vb-negyeddöntőben a

KÉZILABDA

KIKÜLDÖTT MUNKATÁRSUNKTÓL

Nyolcvan kilométerrel odébb, Meranóból Trentóba helyezte át székhelyét kedden a magyar női válogatott, és mi tagadás, ráfért már a társaságra egy kis levegőváltozás. Noha a dél-tiroli városkában rendezett csoportmérkőzéseket négy győzelemmel és egy vereséggel a még elfogadható második helyen zárta a tavaly olimpiai ezüstérmes, továbbá Európa-bajnok együttes, a vb első szakaszának értékelésekor a pozitív mérleg nem feltétlenül von maga után csupa pozitív jelzőt. Így aztán mi másban reménykedhettünk volna a kínaiakkal szembeni nyolcaddöntő előtt, mint hogy az ódon, történelmi településen a produkció sem a közelmúltat, hanem a valamivel régebbi időket idézi majd fel.

Ehhez képest alighogy elkezdődött a találkozó, megfagyott a vér az ereinkben, s a szervezet e reakcióját nem hozhattuk kapcsolatba azzal a ténnyel, hogy a rendezők jégpályára „húzták föl" a trentói kézilabdapályát. Azzal ellenben igen, amit az eredményjelző tábla rögzített: a 14. percben 9:3, „oda"...

Az ázsiaiak gumilabdákként pattogtak és nehézbombázókként tüzeltek, miközben néhányan közülük szemrebbenés nélkül már most benevezhettek volna a soros atlétikai világbajnokság valamelyik sprintszámára. Ugyanakkor a másik oldalon mindenekelőtt elképedés volt megfigyelhető az arcokon, s bár *Farkas Ágnes* kétszer is bevette az amúgy szintén remek *Wang* kapuját, a többiek – „élükön" a többször helyzetbe kerülő *Baloghgal* – sehogyan sem bírták átvergődni magukat a kínai falon. Nehéz lett volna minden kétséget kizáróan megítélni, hogy szűk negyedóra elteltével a magyar csapat vagy a magyar kispad ábrázata volt-e a sápadtabb, de – jelentem – hamarosan valamivel jobb színben mutatkoztak a mieink.

Történt ugyanis, hogy hat perc alatt öt gólt szerzett a *Sugár, Borók, Kirsner, Siti Eszter* kvartett vezérletével a játék minden elemében följavult társaság (8:9), s a folytatásban megijedt ugyan a vezetés átvételének lehetőségétől, azért azzal a tudattal vonult pihenőre 11:13-nál: még van értelme lejátszani a második félidőt.

A következő felvonás kevésbé kez-

dődött drám
perc elteltév
tunk a darab
ezen a mec
nyilvánítás:
mény (14:
megint ma
gár hálóját
Ráadásul
utolsó duc
(17:20), és
bé bízhattu

Ám a „c
bajnokságo
ten teljesítc
megszabad
Eszter két-
szerzett, m
ért a csodá
szerű hét
mal volt ké
nal mögött

A befeje
de mivel a
perccel a zá
huszonharr
dék időber
dát, vehet
nyegesen
is túl vagy

A 24:23
tott a legjo
döntőbe k
kőzik. De,
lalkozzunl
és fújtassu
Trento, de

A NYOLCADDÖNTŐ TOVÁBBI EREDMÉNYEI

Ausztria–Szlovénia 26:21, Franciaország–Spanyolország 32:25, Jugoszlávia–Brazília 38:22, Oroszország–Olaszország 24:19, Dánia–Angola 30:18, Svédország–Hollandia 23:21, Norvégia–Dél-Korea 29:25.

A NEGYEDDÖNTŐ PÁROSÍTÁSA

Magyarország–Oroszország, Dánia–Ausztria, Jugoszlávia–Svédország, Norvégia–Franciaország.

Csank egy kis emlék.

Még nincs utód a Ferencvárosban – Debreceni Dajka, so

LABDARÚGÁS

MUNKATÁRSUNKTÓL

Egy nap alatt három edzőváltás: kedden az FTC menesztette *Csank Jánost,* Debrecenben *Pajkos János* helyébe *Dajka László* lépett, míg Sopronban az ötödik helyet szerezte meg, miközben már az első megmérettetés után elbúcsúzott a BL-selejtezőtől. Hogy aztán ez mennyiben Csank „bűne", azon hosszasan lehetne vitatkozni, de nem érdemes; ellenben kétség sem merülhet fel afelől, hogy

erősebb, má
az ősszel,
esély a dobo
egyáltalán
tok azzal,
mégiscsak

1021

A magyar karikatúra Gelsenkirchenben

A karikaturista nem tartozik a szellemi export nagy szállítói közé. Nagyníha megjelenik egy-egy magyar rajzkötet valamelyik külföldi kiadónál, magyar rajzok is láthatók egy-egy nemzetközi karikatúra-kiállításon, de arra eddig még nem volt példa, hogy saját kiállításon találkozzék külföldi nézőközönséggel a magyar karikaturisták egy csoportja.

A Ruhr-vidéki Gelsenkirchen felé utazva, útitársammal, Kassowitz Félixszel, a közismert Kasso-val azon töprengtünk, meg fogják-e érteni rajzainkat, hazai talajon növekedett gondolatainkat? Hogyan fog reagálni a Ruhr-vidéki néző a hazai ötleteinkre, hiszen a karikatúra szabályai szerint a valóságnak a legjobb esetben is csak a fordítottját ábrázolják.

Az idei budapesti karikatúra kiállítást a Műcsarnokban háromszor hosszabbították meg és ezt végül, összesen 65 000 néző kereste fel. A kiállítás háromszáz rajzából válogatta össze a zsüri a magyar karikatúra első külföldi kiállításának anyagát: Balázs-Piri Balázs, Hegedűs István, Kassowitz Félix, Mészáros András, Pusztai Pál, Réber László, Sajdik Ferenc, Szür-Szabó József, Vasvári Anna, Várnai György, Zórád Ernő és magam 10–10 rajzát. A válogatásnál jelen volt dr. Rainer Kabel, a gelsenkircheni Städtische Museum igazgatója, kiállításunk házigazdája is.

A Städtische Museum teljes felső emeletét megtöltötték a rajzok – világos, áttekinthető és nagyon elegáns elrendezésben. Amikor a megnyitás utáni órákban elvegyültünk a közönség között, láttuk, hogy a rajzok nagy többségét értéssel és tetszéssel fogadták. Különösen Mészáros András „Régi nagyiparos – mai kisiparos" című rajzát, Vasvári Annának a női lélek közismert érthetetlenségét ábrázoló munkáit, Szür-Szabó József „Politikai sztriptiz"-ét, Hegedűs Istvánnak (a témáin és ötletein kívül) finom cizelláltságú rajztechnikáját, Balázs-Piri számos rajzát, Várnai György „Humanizmus" című munkáját, Sajdik több rajzát és Réber László „Emlékművei"-t.

Úgy hiszem, a magyar karikatúra első önálló külföldi kiállítása sikert ért el a közönség előtt. S máris a jövőre gondolunk: szerveződik a következő kiállítás, Strassbourgban, amelyen tán más rajzok és más alkotók is szerepelnek a hazai karikatúra széles választékából.

KAJÁN TIBOR

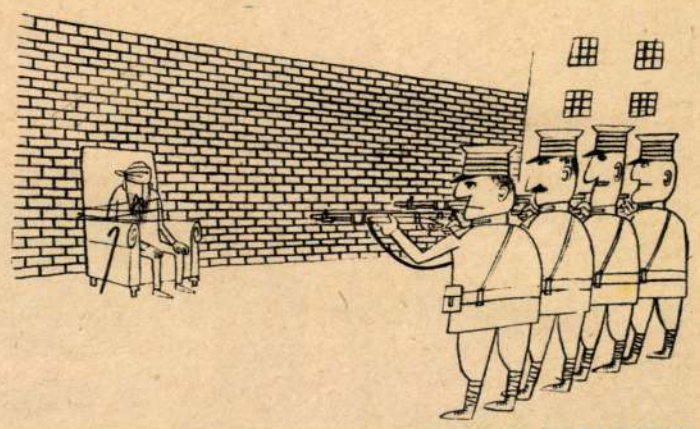

HUMANIZMUS

A TÁBORNOK

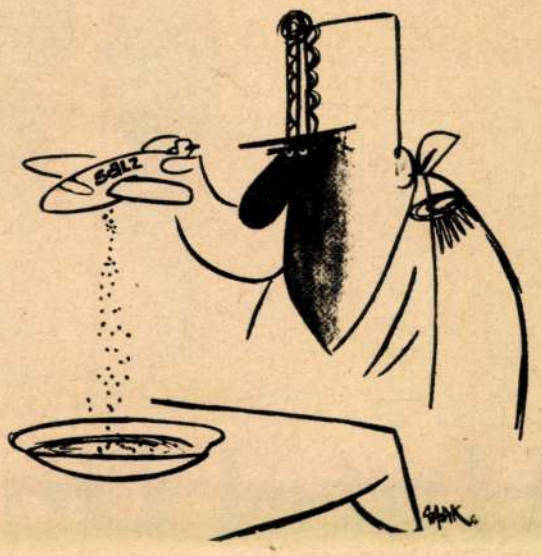

SZERÉNYSÉG

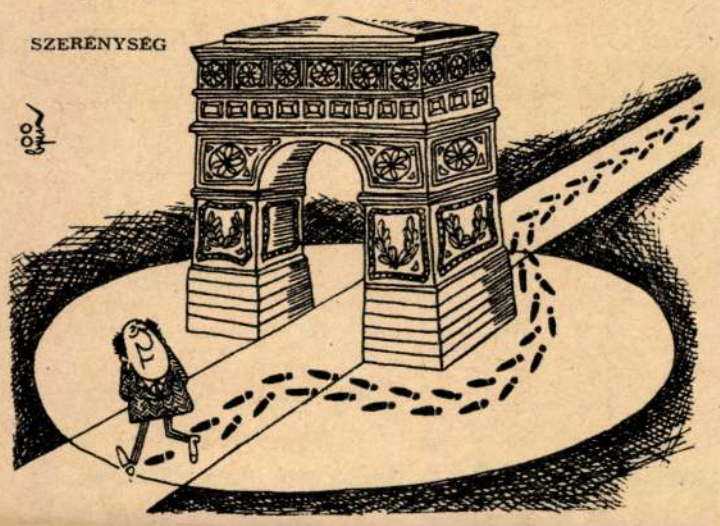

Kajdn Tibor

CÉLLÖVÖLDE

A FŐNÖK BIZALMASA

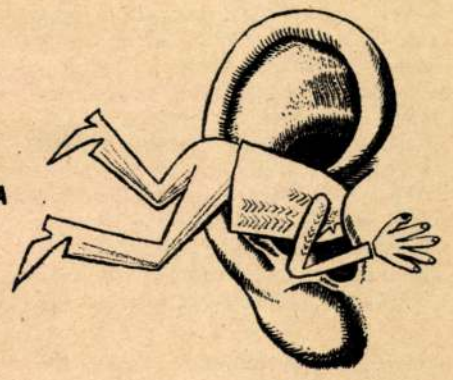

POLIHISZTÉRIKA

ÚJ MECHANIZMUS

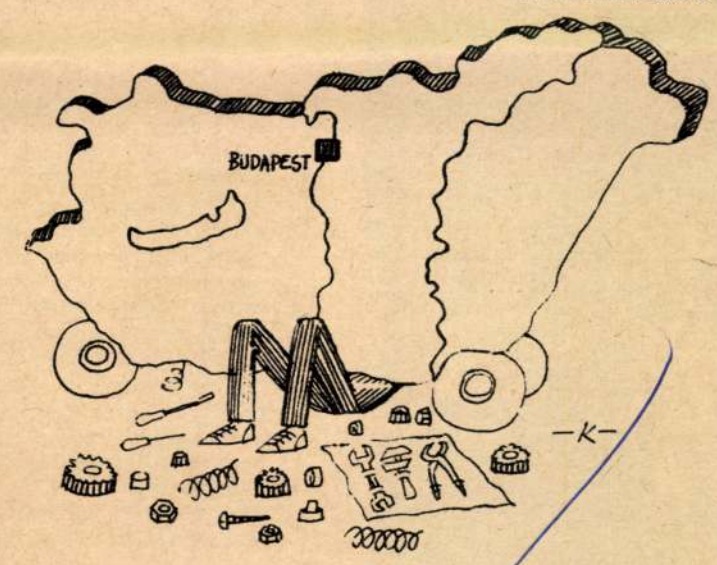

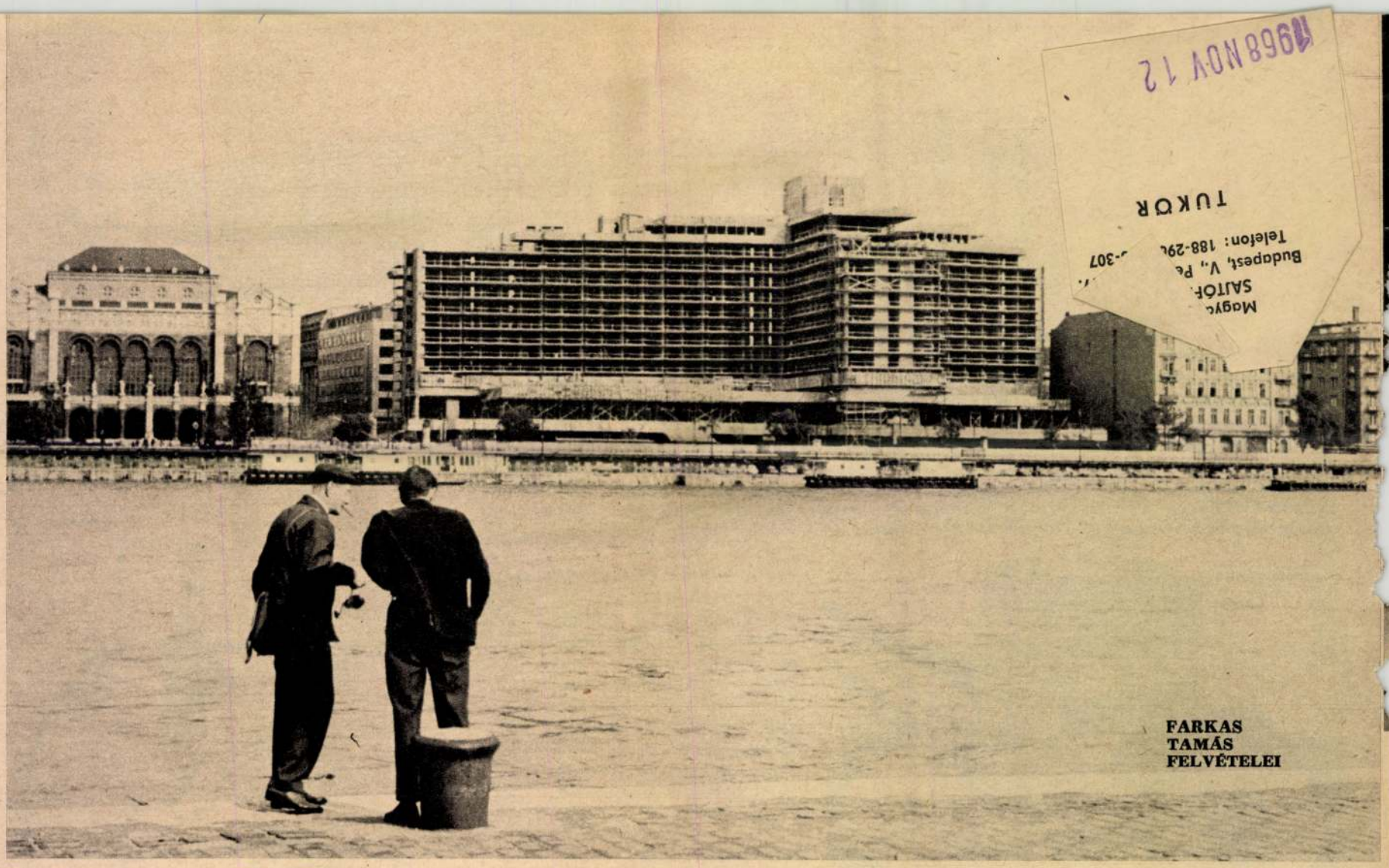

1968 NOV 12
TUKÖR
Magyar
SAJTÓ
Budapest, V., Pe
Telefon: 188-29
-307

Hotel Duna-Intercontinental

Itt áll a város közepén. Látni északról, délről, keletről, nyugatról, de a legszebb látványt Budáról mutatja, kivált, ha a Halászbástya peremére könyökölve nézzük. És nézzük! Nézik az emberek északról, délről, keletről, nyugatról, utána elégedetten csettintenek: „Ez igen, ez persze épül!" Majd legyintenek egyet: „Nem úgy, mint a többi!..." S ha valaki még ezután sem értené (az persze csak vidéki vagy külföldi lehet, a pestiről ilyent feltételezni sem illik), akkor még hozzáteszik, magyarázólag: „Tudja, ez külföldi tőkével készül, itt aztán hajtják magukat!"

Még áll a régi épület (tavasszal tüntetik el robbantással és bontással), de már az építők főhadiszállása

Megszületett tehát az új pesti mítosz, él és terjed a legenda, a *Hotel Duna-Intercontinental*ról. A Tükör két munkatársa fényképezőgéppel, tollal és blokkal felfegyverkezve elment a tett színhelyére, hogy megtudakolja, mi van a sóhajtások, a legyintések mögött, mi az igazság a mítoszból.

Készen lesz-e időre?

Nos, a pestiek ugyan mindenben jól tájékozottak, de olykor túl jó, vagyis pontatlan ez a tájékozottság. Az épülő Duna-Intercontinental ugyanis magyar szálloda, a Hungária Vállalat tulajdona, csupán belép a nemzetközi *Intercontinental* szállodai hálózatba, amelynek fejében a *Pan American Airways* amerikai légitársasággal összeköttetésben levő Intercontinental tröszt egyfelől jutalékot kap majd a Duna forgalmából, másfelől a vendégek egy részét szervezi a budapesti szállodának. Az Intercontinental nem ad pénzt az építkezéshez (ahogy ezt sokan tudni vélik), ezzel szemben egy svájci bank nyújt kölcsönt.

Ennyit tehát a legenda első részéről. S mi igaz a második feléből, a „bezzeg!"-ből? Nos, mi a helyszínen úgy láttuk, s a beszélgetésekből is azt szűrtük le, hogy a Dunaparti szálloda ugyanúgy épül, mint az ország bármelyik más, nagyobb létesítménye.

A kivitelező vállalat neve: *Középület Kivitelező*. Az építkezés vezetője: *Szabó György* mérnök. Őt, az egyelőre még álló, de tavaszra (részben robbantással) végleg lebontásra ítélt régi Duna Szálló egyik szép, a Dunára néző, irodának berendezett nagy szobájának „sarkába szorítottuk", egy viszonylag kényelmes fotel mélyére, hogy szint valljon kérdésünkre: „Készen lesz-e az ígért és vállalt határidőre, azaz 1969. december 31-re az új Duna-Intercontinental Hotel?"

Egyenesen válaszolt: fogalma sincs. Vagyis, hogy lehetséges, de nem bizonyos. A dolgok jelenlegi állása szerint, egyáltalán nem bizonyos. Miért? 1966 október közepén, azaz éppen két esztendeje, kezdtek hozzá az építkezéshez és a látszat szerint ma már remekül állnak. Kívülről úgy fest, mintha már állna az egész kilencemeletes épület, csak éppen berendezni kell. Valójában nem ilyen rózsás a helyzet. Az építésvezető szerint az a legfőbb nehézség, hogy még mindig nincs minden megtervezve. Nevezetesen: a lakatos- és a belső asztalosmunkák. A végleges tervek késése pedig hátráltatja a kivitelezést. Ilyenformán az építkezési létszám sem teljes, kőművesek és egyéb munkások hiányoznak, több emberre lenne szükség. (Mellesleg — Intercontinental ide, Intercontinental oda — itt sem fizetnek magasabb órabért, mint a többi építkezésen.) Akadna megfelelő számú szak- és segédmunkáskéz, mondja az építésvezető, ha minden tervet idejében megkapnának és valamennyi munkafolyamathoz időben hozzá tudnának fogni. De sok a csúszás — és ezért elképzelhető bizony, hogy a végső határidővel is elúsznak.

Mit mond a tervező?

A *Budapesti Lakóépület Tervező Vállalat* két fiatal építészmérnöke, *Finta József* és *Kovácsy László* tervei alapján épül Budapest új luxus-szállodája. Finta József így nyilatkozik:

— Valóban vannak nehézségek, de ez nem rajtunk múlik. Olyan sürgős volt minden, hogy csak 1967 januárjában készült el a beruházási program, amikor már a kivitelezés is megindult. Vagyis: *kezdettől fogva párhuzamosan fut a tervezés a kivitelezéssel.* Az Intercontinentalék ugyanis menet közben különböző igényekkel léptek fel, változtatásokat kívántak. Így és emiatt történt, hogy a kiviteli tervek készítéséhez csak 1967 szeptemberében kezdhettünk hozzá, amikor már javában folyt a kivitelezési munka. Azóta dolgozunk a belső építészeti terveken is. Ma elmondhatjuk, hogy a tervek kilencven százalékát eljuttattuk a Középületkivitelező Vállalatnak és december végéig megkapják a többit is, hiszen most már kifejezetten csak a belső burkolati tervek vannak hátra. Persze, az ő helyzetük sem könnyű, mert ők is egy sereg alvállalkozóval dolgoznak. Mégis azt gondolom: ha minden alvállalkozó feszített tempóban dolgozik, ha minden anyagot, a hazaiakat és a külföldről beszer-

VIII. Henrik

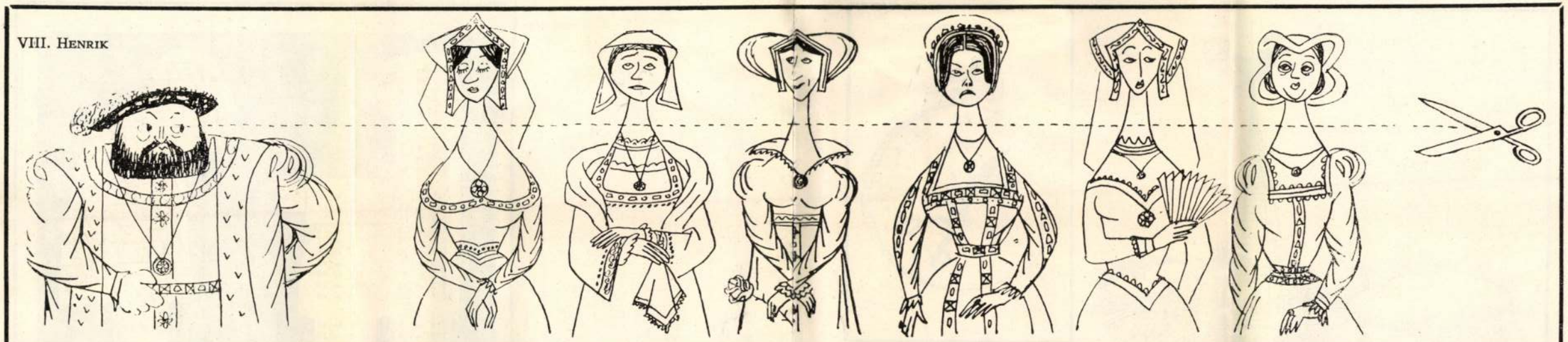

Michelangeló

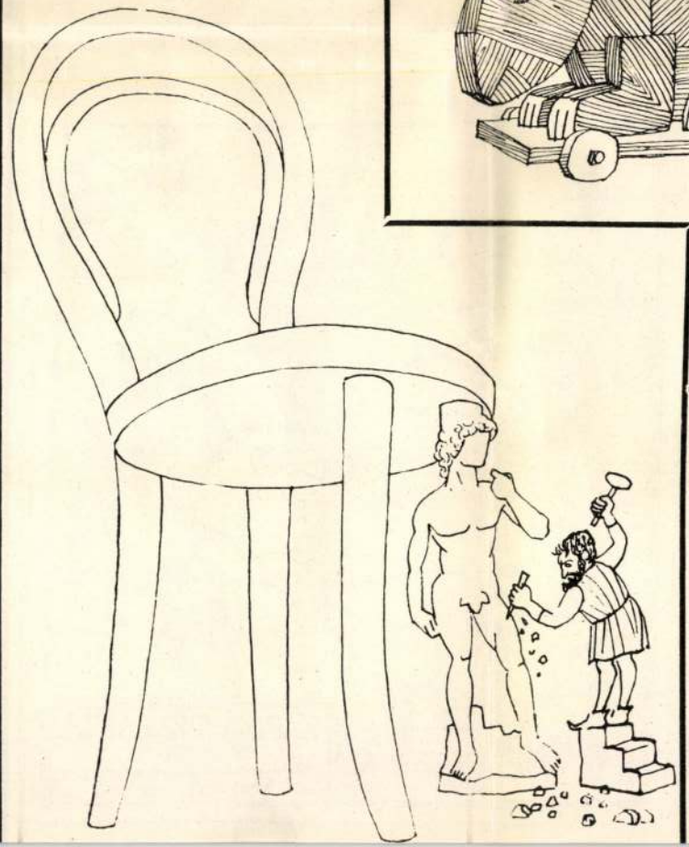

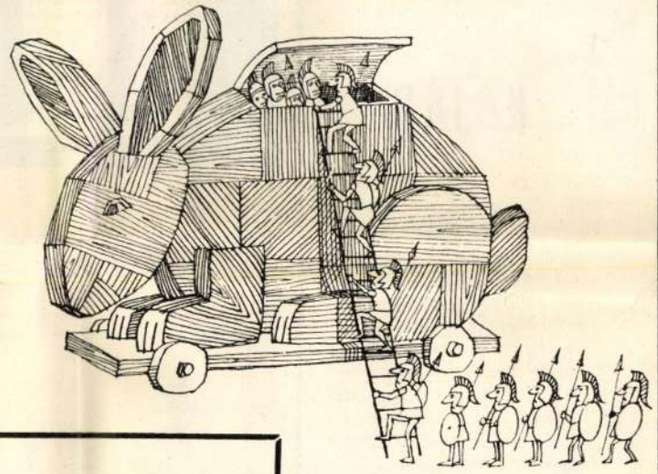

Hadicsel

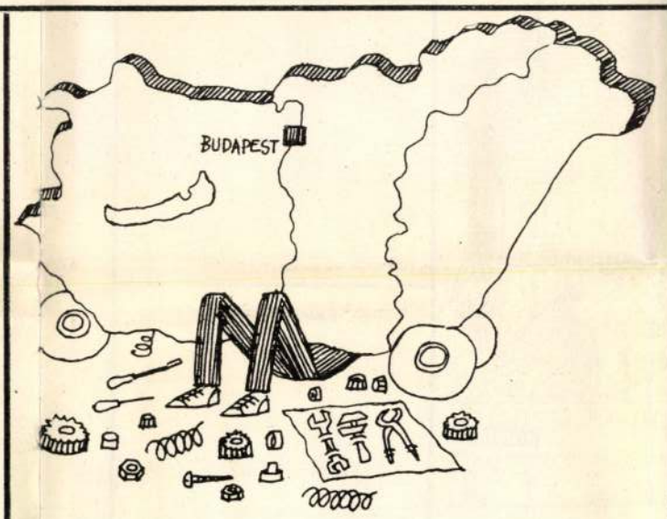

Új mechanizmus

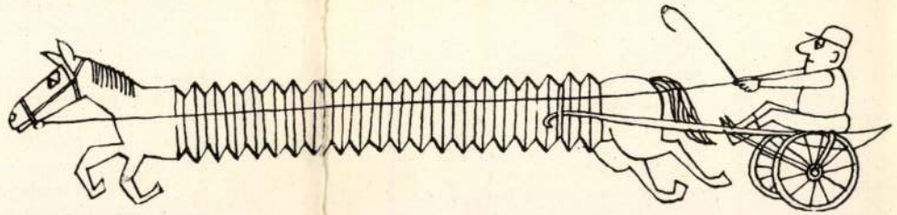

Favorit

Manipulálás

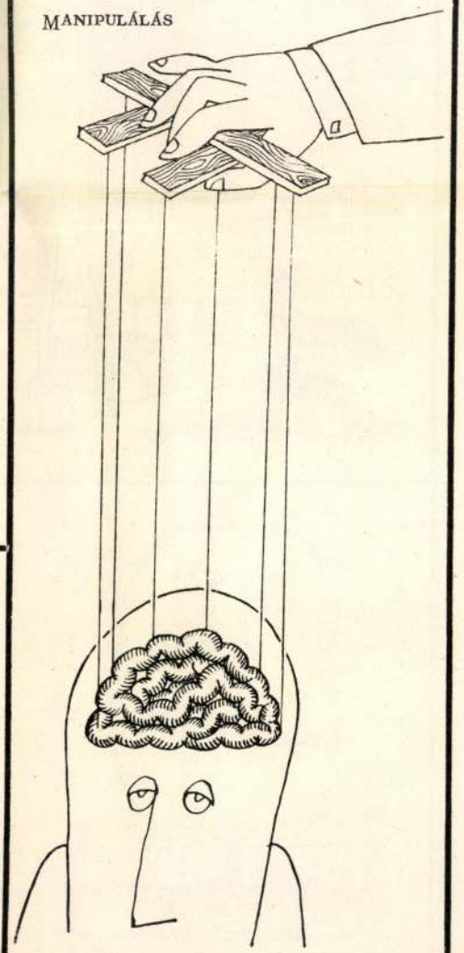

PÉLDAKÉP

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
ÚJ ÍRÁS
Budapest

SZERKESZTŐ

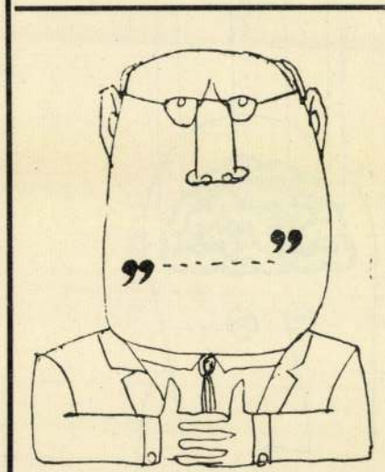

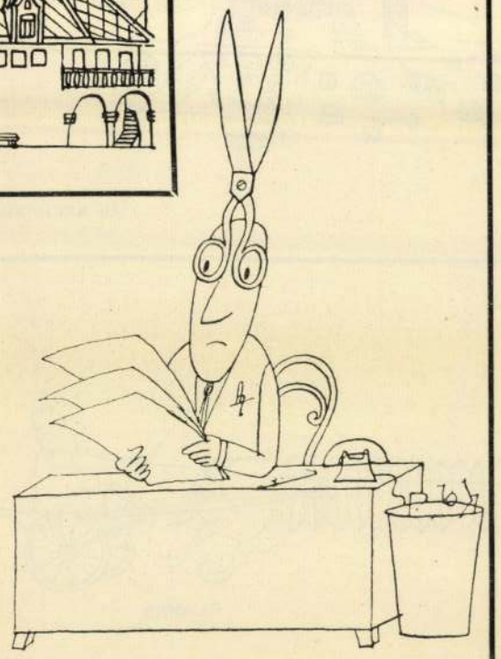

KIOKTATÁS

1021

Kaján

KAJÁN

Ez a karikatúrista nem kaján, de komoly és elgondolkoztató. Lényegbe-látó. Gyarló titkaink, magányos álságokba zárt homályaink' tétova kiszolgáltatottságunk meglátója és elmondója. Mindíg tud valami többet, valami konokabb igazságot, valami nagyon is egyszerű többet, mint izgatott és siető embertársai. Megmutatja a felület-alatti, a burkolat-mögötti lényeg jeleit: mert őszinteségre vágyik, mert vállalt föladata a hazugság leleplezése! Vékony tollhegyével, vagy kemény grafit-tű hegyével fölmetszi a koponya, a szív, a jelenség, a dolgok, a helyzetek, az állapotok köpenyét, hazugság-vértezetét és látszatpáncélját, hogy a belsőbelátva láthassuk a lényeget, az eredeti állapot fonákságait. Finom és érzékeny rajzaival az összenőtt kettősséget is elmondja, olykor a lét-humor elemi alakzatait, mint a kentaur-szamárcsikót, kentaurhintalófiút vezető emberló-önmagunkat.

Juhász Ferenc.

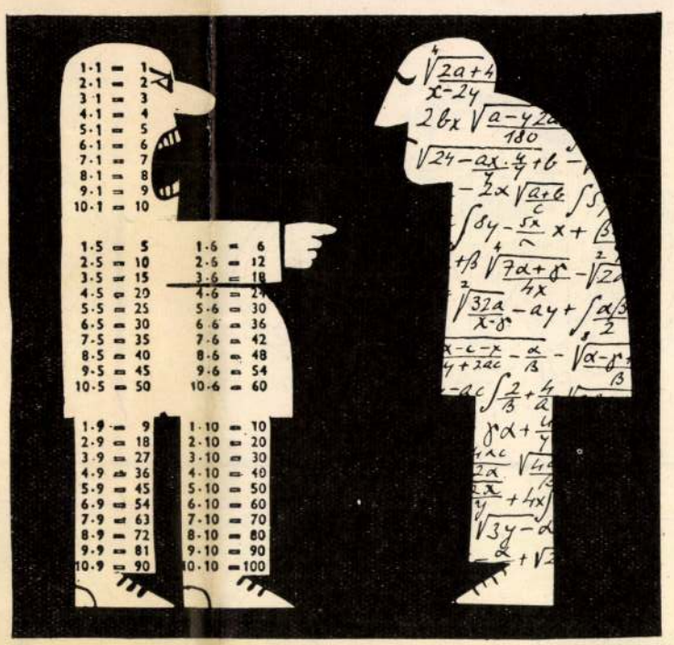

KAJÁN
TIBOR

KAJÁN-LEXIKON D

Dokumentumfilm

Magyar

Kajdn

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 DEC 30

1021

Lisziák Elek: Fa

KARIKATURISTÁK A MŰCSARNOKBAN

KÉPZŐMŰVÉSZET

Humorban ők nem ismernek tréfát. A legjobb magyar karikaturisták halálosan komolyan, példás gonddal, műfajuk, művészetük iránti alázattal készültek a műcsarnoki kiállításukra. De kérdezhetné valaki: miért kellett egyáltalán kiállítást rendezni a karikaturistáknak — a Ludas és az egész sajtó mindennapos tárlat. A képanyag azonban igazolja a rendezőket, mert a kiállítási karikatúra *más*, mint az újságrajz. A terem falára nem lehet — sajnos többen azt hitték, lehet — slendrián, piszkos, összekapart rajzokat akasztani; a nyomda esetleg eltűnteti ezeket a hibákat, a tárlatnéző szeme soha. A lapokban kicsinyítik a karikatúrákat, erre a kiállításra sokan fölnagyították. És a *jó* rajzoknak nagyon jót tett a nagyítás. Kézenfekvő kontroll a *Csúzli* — a kiállítás alkalmából kiadott élclap —, mert ebben megjelentek olyan művek, melyek a kiállításon is szerepelnek. Ezért aztán szembetűnik, hogy a kicsinyített, zanzásított változatnál sokkal jobban mutatnak a kiállítási táblák. Jobb a *hatásuk*.

A karikatúra képzőművészet is, irodalom is. Az ötlet, a gondolat itt döntő — sőt technikai minimum —, ötlettelen karikaturista nincs is talán.

Ezért olyan nagy a karikaturista felelőssége, mert a siker olcsó, a torzrajz minősége látszólag közömbös. Illetve dehogy az, csak a *rajz* a karikatúrában tulajdonképpen indirekt tényező. Ezért kell a rajznak ugyanolyan jónak lennie — ha nem még jobbnak —, mint az ötletnek, ezért olyan veszélyes ennél a feszített tempójú művészetnél a rutin, a puszta hibátlanság. A tárlaton szerencsére nem ez dominál, hanem az ellenkezője. A tárlat összefoglalja, nyilvánvalóvá teszi azt a tényt, hogy a magyar karikatúra megújult. A karikaturisták javarésze megértette — megérezte —, hogy az áttételesebb kifejezés, a grafikai igényesség a korszerű.

Kajánnak volt szíve egykori rekordjait feláldozni a grafikai gazdagodásért, engedett legtöbbre tartott erényéből, a rajzok szárazságából. Szelíd humora tulajdonképpen gyilkos szatírát rejt. *Hegedüs István* (Hihi), aki mintegy *holbeini* indítású, fametszet-modorú rajzaival iskolát nyitott a karikatúrában Magyarországon, most is diktálja a színvonalat. *Réber par excellence* karikaturista, vonalvezetése végtelenül tiszta, egyértelmű és szellemes. *Vasvári Anna* pihenhetett volna a Vasvári-stílus babérjain, mégis tovább ment. *Hauswirth Magda* karikatura-portréi már-már klasszikusak voltak, ő mégsem restellt fejlődni. *Toncz* maradt, aki volt, mégis friss minden vonása.

A *grand arttól* kapott „új" jegyek a kollázs, a ragasztás, és a *pop-artos* aplikációk. Ilyenek *Kalmanchey* színei, *Zorad* valódi tépkéje, *Kaján* zászlói, igazi himzéssel és a fiatal, tehetséges *Tóth József* tárgyi rekvizitumai a képre felerősített olló, harisnyakötő.

Újdonság *Kassó* hirdetőoszlopa, az ellen-plakátokkal, illetve a plakátnak a karikatúrával és *Réber* asztali naptárszerűen felállított munkái. Utóbbiak leírása körülményes volna, tessék megnézni.

A karikaturista mindent eltúloz, szituációkat, embereket, állatokat, visszásságokat, elnyomást militarizmust, világpolitikai helyzetet, ellenséget, barátot, önmagát.

Örömmel láttam, hogy — feléleszett hagyományként — miniszereink is névvel, arcképpel modelljei lettek a karikatúrának *Mészáros* tablósorozatán. Méghozzá nem apologizáló formában. Most az új mechanizmusban kívánnék a karikaturistáknak még több merészséget. Persze kettőn áll a vásár... Annak idején — úgy mondják — az sértődött meg, aki kimaradt az *Így írtok tiből*.

Frank János

20

Férfi és világmegváltó

A) FÉRFI

Halló, Évák, Lenkék, Verák, Ibolyák! Marik, Ágik, Katik, Juditok!

Istenem, Pirikém, Sacikám, Emőkém, Terikém... Csak te kellesz nekem, meg te meg te meg te!... Nekem kizárólag az aranyszőke a zsánerem, meg a gesztenyebarna, meg az ébenfekete, meg a karmazsinpiros!... Azt imádom benned, hogy karcsú vagy, gömbölyű, magas, alacsony, okos, oktondi, szemérmes, szemérmetlen vagy!

Hát ezt imádom benned.

— Hogy mit? Hogy szeretem-e Cézanne-t? Hát persze hogy szeretem, Boglár-

csip-csókat játszani.

Túlóra. Maszek-munka
Kedd, csütörtök este tízig.
fizetésemelés. Takarékkönyv

Leválasztás.

Habarcs. Cement. Firneis
Lefolyó. Bergmann-cső. V
csap. Horganyzott karmant
tét-pauknival.

Vödör a kredencen. Malt
Bécsi fehér az ing alatt.
bablevesben.

Novemberre kész. Decem
nuárra kész.

Április tízre minden renc

— Lajoska, apuka most
csip-csókát játszani.

Túlóra II. Maszek-munka
II.

ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalmi és politikai hetilap

Főszerkesztő:
NEMES GYÖRGY

Szerkesztő:
JOVANOVICS MIKLÓS

Szerkesztőség: Bp., V., Alpári Gy. u. 22. Tel: 111—424; 310—920; 314—164; 111—087; 113—220 Kiadja: Lapkiadó Vállalat. Lenin körút 9—11 Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Nyomta: Szikra Lapnyomda. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hirlapüzleteiben, és a Posta Központi Hirlap Irodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) Előfizetési díj ¼ évre 18.— Ft. Külföldiek részére a Kultúra Könyv- és Hirlap Külkereskedelmi Vállalat.

Megjelenik minden szombaton.

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.

INDEX: 25 244.

„Szilveszter é

„Még csak egymagam valék
Tavaly ilyentájban,
Az idén már kettecskén
Vagyunk a szobában.

Furcsa lesz, ha már..." vízsz, 1., függ. 1. és vízsz. 3.

(Az idézett vers folytatását, rejtvényünkben rejtett sorait kell megfejteniük és beküldeniük olvasóinknak.)

VÍZSZINTES: 14. Földtan. 15. „...., papot felejtett Csokonai Vitéz Mihály". (A „Szilveszter éje 1847-ben" című vers költőjének, Csokonai című verséből.) 16. A XIX. század második felének legnagyobb magyar építésze. 18. Kötetlen, folyó beszéd (+'). 19. Romboló. 20. „... óriás lesz" — Szabó Lőrinc. 22. Végtelen róna! 23. Férfinév. 26. Város Erdélyben. 27. I. L. N. 28. Ua., mint a 22. sz. 29. Nyit. 31. Három, oroszul. 32. A. E. É. 33. Világhírű dán meseköltő és író. Járt hazánkban is (Hans Christian, 1805—1875). 36. Rész eleje és vége! 37. Vág mássalhangzói. 38. Megállapítja a személyazonosságát. 40. Ó. E. Y. 41. Istenít. 43. „Szép a... — fürödni abban!" (József Attila). 44. Igekötő. 45. Vissza: csomó. 46. Zloty-ban van! 48. R. A. A. 49. Z. E. C. 50. M. C. A. 51. Állatkertben vannak. 53. Azonos korú testvér. 55. A. O. N. 56. Pénz (argo). 57. Angol város. 59. J. R. 61. ..., Molina, Spanyol drámaíró. A Don Juan-téma első színpadi feldolgozója. (Kb. 1571—1648). 65. Kiejtett mássalhangzó. 66. Játszott a zenekarban. 69. Nem az esztendő elején, de nem is a végén.

FÜGGŐLEGES: 2. Ritka férfinév. 3. Ebben az országban alakult ki Rembrandt idejében, a festészetben egy tipikusan polgári műfaj, a csoportarckép.

KAJÁN TIBOR

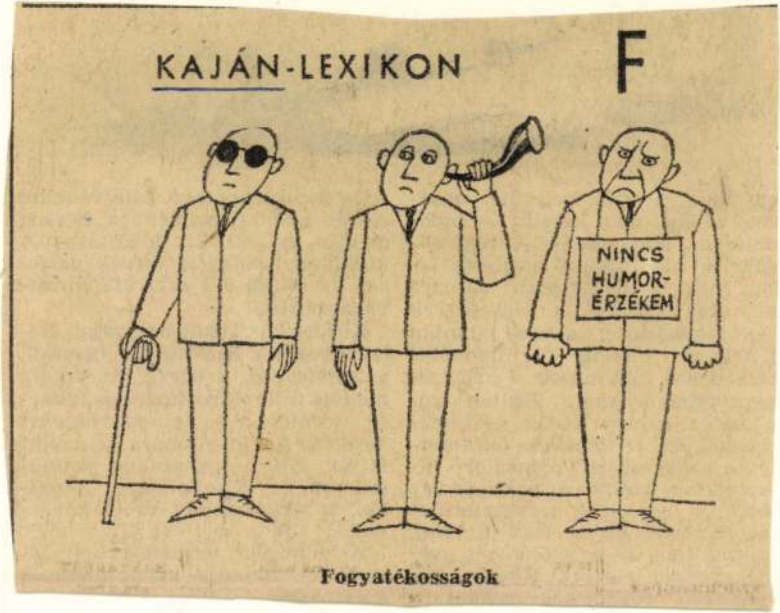

Magyar Hírlap 1975/232/8

Kaján Tibor

Magyar Nemzet
1986. I. 27.

230 ÉVE SZÜLETETT MOZART

(Kaján Tibor rajza)

zetközi Sakkszövetség (FIDE) elnökéhez fordult azzal a kéréssel, hogy a Garri *Kaszparov* és Anatolij *Karpov* közötti sakkvilágbajnoki döntő-visszavágó páros mérkőzést *februárról 1986. júliusára vagy augusztusára halasszák.* Ezt a kérést a jelenlegi és az ex-világbajnok közötti megbeszélések, valamint a *kérdés sokoldalú megvizsgálása után* tolmácsolja a szovjet szövetség. Kaszparov és Karpov teljes megegyezésre jutottak arról, hogy a világbajnoki visszavágót, amelyet a FIDE még 1985-ben határozott el, ez év júliusában vagy augusztusában kell lebonyolítani. Az ok: mindkét sakkozó szükségét látja a pihenésnek, az erőgyűjtésnek, hiszen ismeretes, hogy az utóbbi 14 hónap során a két páros mérkőzés alatt *összesen 72 játszmát váltottak,* s minden erőtartalékukat felemésztették. Mindketten remélik, hogy kérésüket a FIDE el-

futballt. A ZTE-vel azonban ők sem bírtak (4—3-ra nyerte kettejük találkozóját a zalaegerszegi csapat.) A csoportban a kijeviek végeztek a második, az Újpesti Dózsa a harmadik és a Keszthely csapata a negyedik helyen.

Vasárnap délelőtt a keresztbejátszásra került sor a két csoport tagjai között. A döntőbejutásért a PMSC 2—0-ra legyőzte a Dinamo Kijevet, *Czérna* és *Breznicky dr.* rúgta a gólokat. Ezután a ZTE a *Talapa, Szeibert, Kékesi* és *Katzenbach* kiemelkedő játékával a tornán igen jól szerepelt MTK-VM-mel mérkőzött s a két csapat nem bírt egymással. A teremben egészen ritka 0—0-ra végződött az elődöntő. Büntetőrúgások

BECKE

KAJÁN TIBOR

Karikatúrakiállítás Prágában

A Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország című karikatúrakiállítás jövő év január 10-ig látható a prágai Magyar Intézetben. A Budapesten tavasszal, immár negyedik alkalommal megrendezett Magyar Karikatúra Művészeti Fesztivál díjazott karikatúrái közül válogatott alkotásokat Prága előtt Strasbourgban, az Európa Tanács székházában, korábban pedig Újvidéken láthatták az érdeklődők. Jövőre a fesztivál doyenje *Kaján Tibor* lesz, akinek műveiből egyúttal kamarakiállítást rendeznek. A jövőre Hagyomány és művészet az elektronikus korban címmel meghirdetett karikatúrafesztiválra a pályázatokat a Magyar Kultúra Alapítvány címére 2001. március 1-jéig lehet beküldeni.

B. Á.

NÉPSZABADSÁG, 2000. DEC. 16. 16. o.

KAJÁN-LEXIKON

Iskolatévé

KAJÁN TIBOR

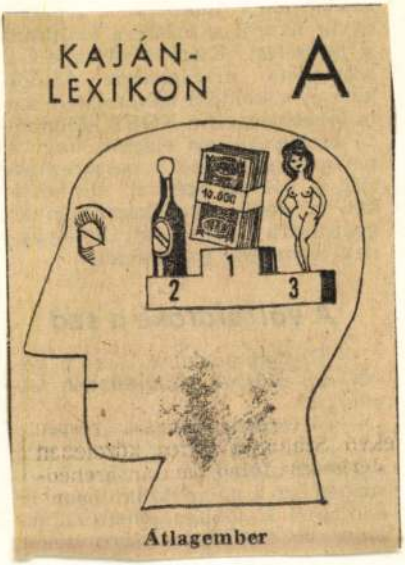

Magyar Hirlap 1975/214/8

Kaján Tibor, grafikus
2) Folytatás

- De elég gyakran megjelennek a figurák mellett maszkot viselő szinészek. Az hogy az arc mögött egy másik arc van és hogy az álarc és arc és tulajdonképpen régi felfedezés, de Kaján Tibor szép produkciója az Arcok és álarcok mégis erre az ötletre épült. Tulajdonképpen mi volt a megbizatás ?

- Én azt a megbizást kaptam a Bábszinháztól, hogy a konferansziétkal helyettesitsem. Egy rajz sorozattal vezessem be az Arcok és álarcok cimü irónikus darabokból álló előadást. Na most itt az volt a célom, hogy hüen a darabhoz, ami ben nagyon nagy szerepet játszanak az álarcok, már olyan formában hogy valaki másnak akar mutatkozni mint ami

- vagy mással foglalkozik

- Vagy mással foglalkozik, ugy van, tehát ezt a kettősséget akartam kifejezni grafikaik uton.

- Zene ä

1974. II. 19. TV. 21.25 /Kísé/
Művészeti Magazin

- Pompás, tehát tulajdonképpen ezek a rajzok majdhogy nem a lelkét vagy gondolatsorát mutatják annak az embernek akit ábrázolni akartál arccal és álarccal.

- Igen, mindannyian tulajdonképpen álarcot hordunk, sokszor a saját arcunkat is álarcul használjuk.
Ezt próbáltam ezt a saját arcot levenni és megnézni, hogy mi van mögötte, ez a különleges vonás amit takargat

- Tehát szerencsés volt a találkozás a Bábszinházzal ?

- Feltétlenül

Kajdi Tibor Munkácsy-díjas karikaturista

1021 1982. I. 8. 18.30. Kossuth S.J.

EstiMagazin

- Itt azEsti Magazin. Nehéz beszélni a karikaturáról, nehéz elmesélni egy rajzot, Szatmári Ilona mégis mindjárt vállalkozik rá és fölöttébb nehéz beszélni a karikaturistáról is. Kaján Tiborról is többet elmond egyetlen rajza, mint egy bármilyen hosszú méltatás. Én annyit mégis megkockáztatnék, hogy Kaján a legrokonszenvesebb emberek közé tartozik, akiket az emberujságrajzok alapján megismerhet.

- Szinte időtlen, ám fölöttébb élvezetes utazásra vállalkoztunk mi magunk is, hogy hirt hozzunk és meghivást tolmácsoljunk Önöknek,

iróniába. Kaján Tibor grafikusművész, a nevés karikaturista, szatirikus, kedvesen csúfolódó, gúnyolódó, epés, és mosolygva ingerlő, mindannyiunkat felvidító, elgondolkodtató birodalmában, itt van például a Jóisten. Ül a felhőn és dühösen forgatja a büvös kockát. Képtelen Rubik titkára rájönni, vagy, hirtelen a Nyugati Pályaudvar előtti teret látjuk, és kitartja erősen a közuti felüljáró híd középső részét, ki más ? Mint Marx Károly és közben azt dünnyögi, mondtam, hogy a felépitményre, vigyázni kell és milyen szatirikus szimbólumot lelt Kaján a házasság cimszóhoz, két egymásba kapcsolódó, egymást karoló szögesdrótok, amelyek egy középkoru kalapos, testes házaspárt szimbolizálnak. Ez az utazás iróniába, csak nekem utazás. Vajon Kaján Tibornak is az-e, vagy mindig ebben az irodalomban él ?

- Mindig ebben, és nem is tudnék,

- Hányévtizede már ?

- Hát ha az első rajzomtól számitjuk, 35 éve legalább, ez egy olyan őszinte birodalom, itt minden rejtett összefüggésre fény derül. A karikatura egyik lényege, az indulat. Ez egy olyan,

- Figyelmeztető indulat ? A tanitó indulat ?

- Természetesen, egy olyan indulat, ami elsősorban az ember igazságérzetét hivja elő és ezt feltétlenül közülni kell.

- Nagyon sokat dolgozik,

- Ez egy monoton munka. Ha ugy végig gondolok ezen a hosszú évtizedeken, amit végig dolgoztam, , körülbelül 6 ezer rajz fekszik a szerkrényemben, elég nehéz volt ezt a kis töredéket kiválogatni, és hát talán 20 évre visszamenő rajzokat is találunk itt, az időrendet papirok sárgasága jelzi,

- itt a kiállitáson is, tegyük hozzá, én arra kérem, hogy maga is mutasson be három karikaturát, három szatirát, amelyik itt látható a Dorottya utcai teremben.

- Itt van például az egyik munkám, egy emberbe, megy a földgömbön és a világmindenségből, sürü felhők közé egy végtelenül hosszú zsinóron egy panaszkönyv lóg le, elé, egy ceruzával. Hogy legalább ide beirhatja a panaszait.

- Az emberiség, és megállunk a Szent Kristóf karikatura előtt is.

- Itt azt látjuk, hogy egy borzalmas forgalmi dugóban vagyunk,

- Nagyváros kellős közepén,

- Autók zárjákel az utcát és Szent Kristóf a vállán a kis gyalo-

gest, az utcai járókelőt viszi át a másik oldalra.

- És Kaján Tibor most Évához a paradicsomba vezet el bennünket.

- Éva éppen most szakitott egyet a tudás fájának gyümölcséből, beleharapott,

- A kigyó a fa törzsére tekeredve, kivánesian várja, hogy na most mi történik. És mi történik.

- Éva azon tünődik és ki is mondja, hogy most kezdhet dolgozni a doktori disszertációján.

- Meghivóként bemutatunk még egy karikaturát. Ennek a cime, a karikaturista nyaralása. Égig érő két ceruza között hálóban fekszik álmodozva, a karikaturista kezében, ott az ujság, a ceruzatöveknél a rózsa virit és a liliom és hát az égen bárányfelhők uszkálnak.

- De a karikaturista, a bárányfelhők között is meglátja a fekete bárányt.

1982. január 9. Televizió 19.30 F.Gyné.

TV-híradóból.

1021

- Tegnap este kaptuk a hirt, hogy Kaján Tibor országot alapitott.

- De csak három hétre.

- Mi minden található ebben az országban? hisz térképe itt van előttünk?

- Itt van előttünk, hogy el ne tévedjünk, ebben az országban több város található, természetesen az első a főváros az irónia innen több ut vezet különböző helyekre például karitia tarományba fontos város Petrográd, Vorleszk, Plágia csatorna nyugati részén látható és ott a legkisebb kis falu honorárium.

Kaján Tibor
Munkácsy-díjas karikaturista

Persze ennek az országnak lakói is vannak, sőt díszpolgárai amiket itt látunk a térkép hátamögött. Ennek az országnak van parlamontje is és megvannak természetesen a sajátos problémái is.

- Kaján Tibor életműkiállitása tegnap este nyilt meg a Dorottya utcai Kiállitóteremben.

- Gyerekkoromban leültem a rajzasztal mellé és egész mostanáig nem hagytam abba, szerencsés vagyok nem mindegyik müfajban hát otthon érzem magam, portrékat rajzolok társadalmi problémákat és olyan elmélkedéseket is, amik nap, mint nap átfutnak az ember gondolataink

- Megbecsült müfaj nálunk a karikatura?

- Hát én megbücsülöm mindenképpen és nagyon szeretem csinálni. ..... amely akkor is nő ha locsolják, ha nem locsolják.

- Köszönöm a beszélgetést.

- Kaján Tibor iróniaországát utlevél és vizum nélkül immár 31-ig látogathatják a Dorottya utcai kiállitóteremben.

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas karikaturista.

1982. I. 20. 10.45.Petőfi S.J.

Láttuk, hallottuk

- A Ludas Matyi karikaturáit elitette, az előbb Fábián László és némi éllel beszélt róluk. Kaján Tibort, az egyik legkiválóbb karikaturistát, viszont senki sem számítja a mindennapi átlagos karikaturisták közé. A erottya utcai kiállitóteremben nézhetik meg most Önök, Kaján Tibor remek karikatura kiállitást, amely január 31-ig tart nyitva. Béla Pál készitett riportot Csapó Györgygyel, Kaján karikatura kiállitásán.

- Egy krabeli karikaturán, ahol látszik egy étlap, ott látszanak az árak is.

- Ez egy speciális módszere Kajánnak. Az, hogy lefotografált egy étlapot, 1957-ben. Arra rárajzolt egy vendéget és egy pincért. A közönség érthető módon azt böngészi, ami a két személy mögött van, vagyis az étlapot. Ugye, és akkor azt látja, hogy 2,20 mit tudom én egy leves és 13 forint egy menü, hát nincs kedve nevetni. Azaz van aki elmosolyodik és azt mondja, hogy ah, milyen ötletes. Tudnillik a Kaján nyilvánvalóan tudta azt, hogy nem a pincért, a semmit mondó pincért, vagy a semmit mondó ötletet nézik, hanem az étlapot, ami mond valamit. A hátteret.

-Első pillantásra ugy tünik, hogy napi aktualitása van azoknak a rajzoknak, mégis mikor azon a kiállitáson megnézzük a 20-30 évvel ezelőtt rajzait, még mindig ugyanolyan frissnek találjuk, mint akkortájt.

- Igen, igen, igen, valóban igy van, mondandója a Kajánnak annyira friss, bravurosos, egyszerü és mélyreható , hogy talán ez a titka, ha lehet egyáltalán titokról beszélni. Ugy képzelem, hogy adva van egy szellemes, egy nagyon érzékeny és érzelmekkel telitett ember, aki egyébként rajzolni is tud, és természetesen fejezi ki rajzban a mondandóját, mint ahogy más ember ir vagy hegedül, stb. stb. Hát ez a Kaján számomra, ugy érzem, hogy bárhol a világon, az ő mondandója érthető. Mondolom legtöbben ismerik tankönyvekből vagy fejlődéstörténettel foglalkozó munkákból azt a rajzot, amely az ember fejlődését, az emberiség fejlődését ábrázolja. A sor elején a majom majd az ősember következik és aztán az általunk már ismert ember, ahogy az évszázadokon át, egyre kétlábasabb és magasabb lett. Most Kaján ezt a fejlődéstörténeti elképzelést kopirozta le, és csak annyit tett hozzá, hogy a sor legvégén álló, tehát mondjuk ugy, a szuper homo sapiens kezében egy táblát tart, amelyen ugyanez a majom látható, mint a sor elején.

/ zene. /

1021

1979.III.8.Televizió 17.15 Gné
Közmüvelődés - közelről

- Jó napot kivánok. Az ujságolvasás is müvelődés, akkor is az, hogyha olvasás közben nem is gondolunk erre. Az Uj Tükör olvasásapedig különösen is müvelődés, nem is tudom, hogy miért. Talán a nagyon szinvonalas társadalmi riportok, vagy a képzőmüvészeti mellékletek, esetleg a karikaturák okából. Az Uj Tükörnek én is rendszeres olvasója vagyok, és nagyon szeretem a lapot.

- A Tükröt azt tulajdonképpen a feleségem olvassa, én az irodalmi részeket szoktam olvasni benne.

- Minden héten megveszi.

- Mindenhéten rendszeresen.

- Néhány lapot postán is rendelek, de ezt rendszeresen itt veszem meg.

- És mért szereti.

- Érdekes szines, főleg a novellák miatt szeretem, ugyhogy érdekesnek jónak tartom ezt a lapot.

- Szeretem ezt az ujságot különösen az uj összeállitásába.

- És minden héten megveszi.

- Nem, nem minden héten csak most Békéscsabára utazom hosszu utés jó hogyha egy ilyen jó olvasnivaló akad akezembe.

- Hát általába első perctől végig olvasom az ujságot.

- És mik a kedvenc részek.

- Mindegyik kedvenc részem, mert az Ország Világot és Képes Ujságot megszoktam venni és ebbe mindent megtalálok.

- Mért szereti az Uj Tükröt.

- Azért, mert jó cikkek vannak benne. Nekem nagyon tetszik érdekesek, minden érdekel.

- És melyik oldalt fogja először olvasni.

- Hát először mindig a végén kezdem.

- Ez egy jó ujság.

- Minden héten megveszi.

- Minden héten. Hát nagyon érdekes irások vannak benne, elsősorban a riportokat szeretem benne és a képriportokat.

- Milyen szerepe van a lapon belül a riport rovatnak.

- Mi szeretünk azzal hencegni, hogy a riport rovat szolgáltatja az életet a lapon belül. Ez persze igy megfogalmazva nem teljesen igaz, mert az irodalom is az életnek része, de minden esetre mi állunk legközvetlenebb kapcsolatban mindennapi problémákkal és mi jelentjük a tárgyi, néha szociográfikus leirását az élet különböző jelenségeinek.

- Nagyon sokan olvassák a lapot, hogyan tudják kielégiteni az igényeket.

- Hát ezt nem tudom megmondani. Mi szeretnénk jó lapot csinálni, tehát mindenekelőtt arra törekszünk néha sikerrel és néha sikertelenül, hogy jó irásokat adjunk abban a hitben, hogyha jó irást adunk, akkor széles rétegeket érdekel, ha rosszat akkor sokit. De ezen belül csak azt tudjuk elképzelni, hogy a lap egyes részei, alkalmanként másnak és másnak szólnak, és nagyon reméljük, hogy mindenki mindig talál benne valamit magának.

- A legutolsó ilyen nagy port felvert riportjaa Temetkezési Vállalat ügyével foglalkozik. Mennyiben lehet ez a profilja, vagy - hogy kerülhetett ez egy kulturális lapba.

- Énazt vallom, hogy az emberekről kell irni, én emberi konfliktusokról, társadalmi konfliktusokról, egyébként ezt a fura nevet viseli a rovatunk is, hogy Társadalmi rovat, azt hiszem nincs is még egy ilyen a magyar sajtóba. Tehát a társadalmi kérdésekről, imi az emberi konfliktus helyzeteken keresztül, ekkor mutatkozik meg az ember valódi értéke. Amikor döntés elé kerül és ekkor mutatkoznak meg azok a társadalmi gondok, bajok, problémák, eredmények, amik jellemzik átmeneti korunkat. És ami a legfontosabb, hogyezeket az anyagokat olvassák el az emberek, mert itt állásfoglalásra kényszerülnek maguk is. Szurkolhatnak az egyik félnek, a másik félnek, vitatkozhatnak az ujságiróval, egyáltalán valamiféle feszültséget és érdeklődést kelt bennük, és elolvassák.

- Igaz-e, hogy a jó cimlap fotó eladja az ujságot.

- Hát ezt mondják, hogy eladja az ujságot, én abban hiszek, hogy figyelem felhivó. Az ujságot a tartalma adja el, a szöveg és a kép közösen. Az Uj Tükör egy képes magazin, a lapunk alapitó levelében éscélkitüzésében az volt, hogy minél több és nagyobb méretü képet adunk, a képnek az izlésnevelő, illetve hát figyelem felhivó erejét kihasználva. 12 oldal szines kép van a lapban, ebből 2 oldal amit cimlapnak, illetve hátsó boritónak nevezünk, éslo oldal, ami elfoglalja a lapnak a nagy részét. A középső két oldalunkkal mindig képzőmüvészetet adunk, itt gyakran előfordul az, hogy teljes oldalas posztereket, A lapnak a többi képes oldalletve szines oldalain tulajdonképpen az élet minden terül[illegible] szerepel. A zsanai tüzvésztől kezdve, a minden Párizs, azaz [illegible] táncdal feslztiválától kezdve az aktuális szinházi bemutatókig, film bemutatókig, illetve előzetesekig, még a társadalom politikai rovat is rákerülhet a szines oldalakra.

- Mindig sikerül fotó riportot készitení az anyaghoz.

- Kell, hogy sikerüljön. A lehetetlent nem ismerjük, ha már nagyon nagy csödbe vagyunk, tehát hogyha a fotós nem az, hogy nem tudja megcsinálni, az anyagot, hanem olyan objektiv akadályok vannak, hogy a fotó tulságosan leleplező lenne, vagy esetleg nem engedik be a szinhelyre, akkor fordulunk a lapunk munkatársához Kaján Tiborhoz, aki karikaturával szokta kisegiteni az ujságirót, az illusztráció területén.

- Kérem mutasson meg néhányat e kedvenc rajazi közül.

- Chaplinhalálakor készült ez a rajz, ezt egy éjszaka alatt rajzoltam, ahogy a hir érkezett. Azt az értesülést kaptuk, hogy rövidesen magyar ürhajós fog felrepülni az ürbe. Hát ez a téma is foglalkoztatott. Hogy az ür témánál maradjunk egy karácsonyi számunkban az uj pápát is szerepeltettem. Az ez évi első számunkban pedig a nemzetközi gyermekév volt a rajzaimnak a témája éserről a középső két oldal készült egy sorozat. Ismert hirességek nagy embereknek a gyerekkoráról.

- Tördelési munka és a tördelési rovat munkatársainak a feladata elsősorban az, hogy a lap egész szerkesztési koncepciójánakmegfelelő formát alakitsanak ki.

- Ott mindig a tartalomból kell kiindulni, és arra kell törekednünk minden esetben, hogy az adott anyag tartalmát minél zavartalanabbul juttassuk el az olvasóhoz olyan formát teremtve, amely a lap formai koncepciójába beleillik, és a kor egy bizonyos tipográfiai és technikai szinvonalán áll.

- A Fővárosi Müvelődési házban évek óta müködik egy kismama klub, majdmeglátják, hogy érdemes odafigyelni rá. A riportot Szemenyei Berti szerkesztette.

1021

Kaján karikatúrista.

1975. VI.1. /Petőfi/ 8,40. Ka.

Láttuk, hallottuk.

- A kiállitó termekben.
- Mai adásunkban beszámolunk az Ernst Múzeum karikatúra kiállitásáról.
- A jubileumi kis grafikai tárlatról,
- Iványi Katalin festőmüvész bemutatójáról.
- A pécsi mühelyről.
- Egy interjut hallanak a szolnoki Müvésztelep jubileumi kiállitásáról.
- Ismertetjük Hárs Éva, Martin Feren c könyvét.
- Elsőnek hallgassák meg Csapó Györgyöt, a karikatúristák Ernst Múzeum-beli kiállitásáról.

- Ha van müfaj, amely nem türi a mellébeszélést, a karikatúra az. Mit csinák a karikatúrista ha nem meri, vagy különböző oknál fogva nem tudja elmondani a véleményét? A bizarr ötletekhez menekül, amely a gúnyrajznak örök müfaja. A jó karikatúrista. A rossz pedig olyasmit ostoroz hangosan, halkan, amit ostorozni kötelező. Ha már az oroszlánt nem lehet, biráljuk bátran a nyulat. Egy régebbi karikatura kiállitáson látott rajz ábrázolta plasztikusan és felejthetetlenül. Az effélét a mostani nagy tárlaton bizony hiányoltam. A karikatúra gúnyrajz, gúnyglossza, amely akár a robbanékony viccpetárda felnagyit, hogy valaminek az ésszerütlenségére, fonákságára, időtlenszerüségére, rádörög jön, rámutasson. Nevetünk rajta vagy sem, az mindegy. A karikatúrának lényge a gúny, amel y a maró tartalomtól, a szelid változatig, sokféle módon megnyilvánulhat. Rajzban mindenekelött, mert a rajz ~~ew~~ fontos, hiszen a karikatúra eszközei grafikaiak. Humorban hizelegni, elborzasztó, ettől minden jóizlésü ember viszolyog, de meddig? Hogyan terjedjen a birálat és meddig a dicséret? És elvárható-e ez egyáltalán a torzrajz mestereitől? ez a kérdés. A karikatúra szerepe többnyire közéletü. Már a puszta tény, hogy újságok hasábjaira kerül, ha egyedi darab is, sokszoriositás céljára készül, meghatározó jelentőségü. A karikatúra szorosan összefügg közéletünkkel, ha nem is mindég közvetlen e kapcsolat. Az Ernst Múzeum-beli kiállitás jobbára ugyan az hiányzott, ami a közéletünkben sem mindennapos, az egyértelmü és szenvedélyes szókimondás.

Sok is volt a kiállitott munka, igaz, megemészthetetlen, egymást semlegesitették, kiegyenlitették a rajzok. A látottak nyomán azt gondoltam, hogy kiveszőfélben van az a fajta tömör, mély, éles kis humorglossza, amelyet Kaján, Brenner, Hegedüs, Sajdik, Várnai fémjelzett, vagy ha előfordul is a kiállitása, inkább a

karikatúra tárca a jellemző. Szépen megrajzolt, vagy érdekesen tálalt krokit sokat látni. Ezek többnyire kellő önirónival a környezet szennyeződés veszélyére, az öregek megbecsülésére, a szerelem viszontagságaira és más hasznos dolgokra hivják fel a figyelmet. Erre a kiállitásra is illik az, hogy kevesebb, több lett volna. Ez igy elég langyos és középszerü. Csak terjedelemben, nem tartalomban tölti meg az Ernst Múzeum összes termeit. Hogy milyen ez a kiállitás egy szóval?Tanulságos. Abban nem vagyok bizonyos, hogy karikatúráról szólva ez volna a legkitüntetőbb jelző.

Kajdi Tibor karikatúrái

1974. X. 20. [illegible]. Petőfi / / V.

Láttuk, hallottuk a kiállitótermekben

- Kajdi Tibornak a kitünő karikaturástának, Szegeden, és Budapesten is kiállitása nyilott. Vele beszélget Végh-Alpár Sándor Mikor már Ön a főiskolára került, már akkor foglalkozott azzal a gondolattal, hogy karikaturista lesz ?

- Hogyne, már a középiskola óta, már a fekete táblára krétával, már ott kezdtem tulajdonképpen a karikatura rajzolást. NÉzetem szerint karikatura elég komplikált müfaj, nagyon sokan azt hiszik, hogy az egyszerü előadásmód, az valamiféle egyszerüséget is jelent, már mint a müfajra vonatkozólag. Nem, nem, csak komplikált dolgot lehet egyszerüsiteni. Tehát - mögötte kell lenni egy nagyon egyszerü rajzi stúdiumnak, amit, amit a karikaturista leegyszerüsit. TEhát tudnom kell azt például egy alaknál, egy portrénál, hogy mit hagyok el.- Aki képzetlen rajzoló, az szintén egyszerüen dolgozik, de hiányzónak, nem müködik a figura. Nem él, nem él. A kiállitá

- A kiállitásán, most, hogy végignézi az ember a tablókat, azon egyértelmüen látszik, most ne haragudjon meg a kifejezésért, hogy ez egy igen müvelt embernek a gyüjteménye, karikatura gyüjteménye.

- Igen, hát ezt mondják, többen mondják, bár én nem törekszem erre, nekem nem szándékom, nekem inkább indulataim vannak. És azokhoz keresem meg a megfelelő gondolati kifejezéseket. Nekem nem szándékom az, hogy egy, egy müveltségi arzenált fölvonultasson.

- Most térjünk rá egy kicsit az Ön kiállitására. Ez körülbelül hány évnek az anyaga ?

- Hát ez körülbelül 15 évnek az anyaga, és érdekes módon ugy jött létre, hogy a Szegedi Múzeum már tavaly akarta megrendezni ezt a kiállitást, de különböző okok miatt én ezt lemondtam,és megigértem, hogy az idén készül el a kiállitás, és a véletlen folytán éppen összeesett a két múzeumnak, a Petőfi Irodalmi Múzeumnak a tervébe is, tehát egy héten belül kellett a két kiállitást megrendezni. A szegedi egy gyüjteményes anyag, amit mondjuk ugy, széles körben, a világpolitikától a magánéletig minden, ebből ki kellett emelnem az irodalmi anyagot, tehát minden ami irodalomkultura, szinház, az alkotással kapcsolatos, és ennek az akadályai, és elsősorban ennek az akadályai kerültek ebbe a pesti kiállitásba.

- A kiállitásával kapcsolatban, volt egy gondolatom, hogy ahogy a tablókat néztem, és erre jó alkalom ez a beszélgetés, hogy ezt megkérdezzem. A karikatura, mint müfaj, először tudomásom szerint, ugye, mint politikai karikatura jelentkezett.

- Igen, az első karikaturák, nyomtatott karikaturák, azok a reformáció, ellenreformáció vallás harcaiban mint röplapok kerültek a nyilvánosság elé, ezek külön lapok voltak, és már kifüggesztették különböző helyeken. Hát ez politikai inditásu.

- Igen, az első karikaturák, nyomatott karikaturák, azok a reformáció, ellenreformáció, vallás harcaiban mint röplapok kerültek a nyilvánosság elé, ezek külön lapok voltak, és már kifüggesztették különböző helyeken. Hát ez politikai inditásu.

- Nem jelenti azt, hogy ha egy társadalmilag nyugodt időszakot élünk, hogy a karikatura kicsit elkorcsosodik ?

- Nem, nem , én mondhatnám azt, hogy inkább elmélyül. Lehet mondani azt, hogy leválik egy kicsit a napi aktualitásról, és inkább olyan mondanivaló felé fordul, ami általánosabb, időtálóbb, átfogóbb, és talán mélyebb.

- És ezt nevezhetjük karikaturának még továbbra is ? Szóval ez még a műfajnak a szigoru szabályain belül van ?

- Hogyne, hát tulajdonképpen azt kellene most megállapitanunk, hogy mit értünk karikatura alatt. Mindenképpen a karikatúra, mivel ceruzával, és tollal készül, mindenképpen a képzőművészetek körébe tartozik. Azonban, rendkivüli módon előtérbe kerül a gondolati elem a karikaturákban, és én mindig hozzáteszem, hogy az indulat is nagy szerepet játszik. Na most a karikatúra feladata véleményem szerint, olyan összefüggéseket feltárni, amik rejtve vannak, különböző társadalmi, politikai események között. A jó karikatura mindig kimond valami olyasmit, amire mindannyian gondolunk, de, de vizuálisan megfogalmazza. Nekünk karikaturistáknak, tulajdonképpen nekünk pillanataink vannak adva, az a pillanat, amikor reggel az olvasó kinyitja a lapot, és ránéz a karikaturára, rajzra, egy pillanat töredéke tulajdonképpen, hogy átlapozza-e vagy sem. Ha átlapozza, akkor vesztettünk. Ha egy gondolatot sikerült a rajzból felfognia, és ez a gondolat egy jó közérzettel inditja el a napot, akkor győztünk.

- Most ez azt jelenti tehát, hogy a karikaturistának minden eseményre, a lehető leggyorsabban kell reagálnia. A magyar karikaturistáknak, elég a reakció gyorsasága, bizonyos eseményekre.

- Hát nagyon sokszor lemaradunk.

- Mi lehet ennek az oka ?

- A lemaradási okot én abban látom, hogy nagyon sok szerkesztőség, kizárólag szórakoztató anyagnak tekinti a karikatúrát, mondhatnám azt, hogy a karikatúrát olyannak tekinti, mint a rádióban a szünet jel. A nagy szövegmezőban egy kis ábra, amin a szem megnyugszik, vagy az egyhangúság megtörik. Holott a szem ennél sokkal több, és sokkal súlyosabb mondanivalókat képes kifejezni, mint egy szünet jel. Na most, miután az igény nem elég nagy ezekre a reagálásokra, én azt hiszem,

hogy nem fut be ennyi reagáló anyag sem a szerkesztők kezébe. Azt hiszem, hogy ez az elsőrendü fő oka annak, hogy itt egy bizonyos lassúság tapasztalható.

GAZDASÁGI ELLENŐRZÉS

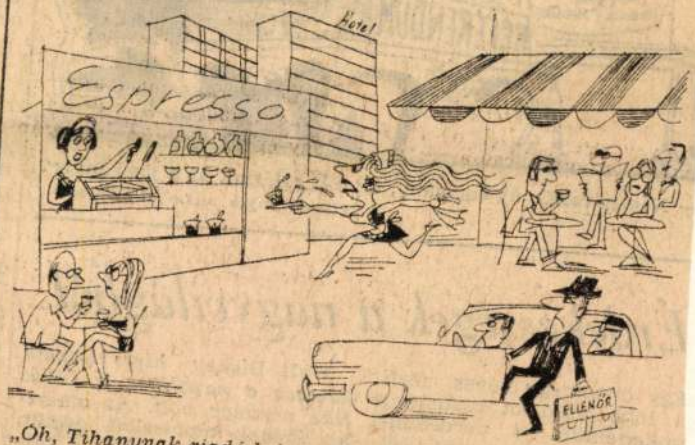

„Óh, Tihanynak riadó leánya . . ."

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. VII. 28.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1981 ÁPR 12

Kaján Tibor
karikaturista.

8 1044 P

A karikatúra határai

Zenit és radír

Kaján Tibornak Zenit és radír címmel újabb karikatúrakötete jelent meg. A címlapon egy árva ceruzacsonk körül haragvó radírok sorakoznak.

— A ceruza ennyire fél a radíroktól?

— Fél, de nem ijed meg. Különben a munkánknak semmi értelme sem lenne. *A karikatúra a bírálat eszköze.* A dicsőítő karikatúra: abszurdum. Bár sokan azt mondják, hogy a radírra szükség lehet.

— No jó. De ennyire?

— Egyik korszakban többre, a másikban kevesebbre. *Daumier*-t, a híres francia képzőművészt lecsukták egy Lajos Fülöpről készített rajzáért, amelyen az uralkodót mindent felfaló Gargantuának ábrázolta. Daumier fél évig ült a börtönben. A múlt század második felében pedig a miniszterekre is kigúnyolhatták a Borsszem Jankó hasábjain. Más idők, más erkölcsök, más politika.

Tolsztoj

Shakespeare

— Sokan azzal vádolják a humort, s ezen belül a karikatúrát is, hogy kritikai szerepe látszólagos és a valóság az, hogy levezetik az indulatokat: *nevetésben oldják fel az emberek jogos panaszait.*

— Karikatúrája válogatja. Ahogy a giccs, a kommersz irodalom hamis megnyugvást ad, úgy a karikatúra is elringathat: a problémákkal szemben fölényérzetet adhat. De a valódi karikatúra, amint a valódi művészet is, fölerősíti az emberek fejében a lámpást, tudatosítja az ellentmondásokat, a bajokat és így hozzájárul, hogy az emberekben egységes vélemény alakuljon ki, ami elengedhetetlen a közös cselekvéshez. Ha nem így lenne, miért üldözték volna a karikatúrát például a fasizmus éveiben?

— Ma sem lehet mindent kigúnyolni. Hogyan találja meg a karikaturista azokat a határokat, ameddig elmehet?

— A karikatúra a sajtóval együtt született meg, tehát *hétköznapi és politikai művészet.* Bizonyos események megítéléséhez azonban szükség van némi időre, és ezért a karikaturista nem tűzhet ceruzavégre mindig mindent és mindenkit. Tulajdonképpen — és ez talán nem csak a karikaturistára érvényes — *örökké a határokat keresgéljük.* A lehetséges és a lehetne két pontja között kutatjuk azt, ami megfogalmazható. Daumier is ezt tette. Lecsukták. Szabadulása után már csak a magánélet eseményeit rajzolgatta.

— Az egyik legutóbbi karikatúrán Marx Károly tartja a Marx téri felüljárót, miközben alap és felépítmény viszonyáról elmélkedik. Hogyan született ez a rajz?

— A Marx tér felé járok haza és úgy ötödik-hatodik alkalommal — látva a befejezetlen hidat — eszembe jutott, hogy meg kellene rajzolni. Aztán rápillantottam az utcatáblára és tudatosodott bennem, amit eddig is tudtam: a Marx téren vagyok. Ezzel együtt eszembe jutott, amit Marx az alapról és a felépítményről mondott. Persze mindez nem ilyen gyorsan és logikusan történt: a különböző gondolatokból, asszociációkból választódott ki a végső összefüggés. Ekkor már csak egységes képpé kellett fogalmazni a különböző elemeket: a felüljárót, Marx Károlyt és a gondolatot. Mindezt fejben végeztem el: Marx a téren áll, a villamosban ül... Végül megszületett a végső változat és azt lerajzoltam.

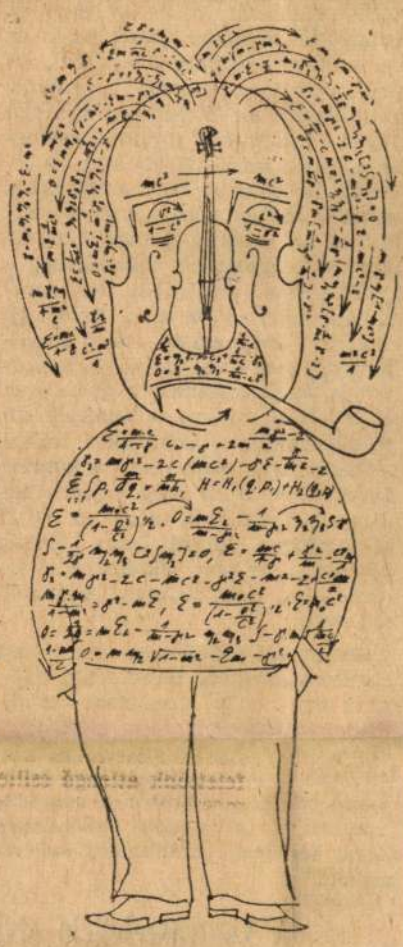

Einstein

N. G.

nem elegendő hajtóerő

ezd a gázsütő aljára, s máról holnapra t tűzhely. Szebben kel a tészta, egyenneglepő, pofonegyszerű felismerésre is unkája során. Ez a gyakorlati tapaszam melléktermé ke. A százhalombattai ipari Kutató-Fejlesztő Intézet többek ek hatékonyságát, minőségét vizsgálja.

fűzött reményeket, még aligha lehet bizonyítani. Mi mindenesetre bízunk benne.

De vajon mérhető-e, s hogyan a kutatómunka eredményessége, hatékonysága egy-egy tudományos műhelyben? Erre a kérdésre szokás a megjelent „egy kutatóra jutó" publikációk számával válaszolni. Egy-egy kutató, tudományos intézet hazai és nemzetközi elismerését jelenti, ha tanulmányaikra sokszor hivatkozik az irodalom. Ez a módszer azonban *aligha fordítható a forintok nyelvére,* s éppen azért inkább csak az elméleti, az alapkutatások megítélésére való. Jobban közelít a gyakorlathoz, ha azt vesszük számba, hány eljárásuk, találmányuk valósul meg a gyakorlatban, mennyiből lesz sorozatban készített termék. Csakhogy ez a módszer is csalóka. Nem ad választ ugyanis arra, kell-e a gyakorlatnak, az üzemeknek, a gyáraknak az újdonság, milyen a termelők fogadóképessége, technikai felszereltsége. Ilyen okok miatt a kutatók szívesebben ítélik meg saját eredményeiket aszerint, hogy az adott körülmények között hány elvileg hasznos, befejezett, alkalmazható találmányuk, szabadalmuk, eljárásuk született.

Mielőtt az előbbiekben már jelzett ellentmondásokról beszélnénk, idézzünk egy tavaly megjelent tanulmányt: *„Magyarország a fejlett ipari államokhoz képest a kutatási eszközállományt, a kvalifikált kutató-fejlesztő gárdát tekintve alig van hátrányban, de a kutatási eredmények hazai hatékony alkalmazása még vitatható."*

A kontraszelekció elve

Hogy vitatható, ebben kevesen kételkednek. Az igazgató azonban nem ért egyet a megállapítás első felével.

— Korábban a Központi Fizikai Kutató Intézetben dolgoztam, Moszkvában és Párizsban szereztem gépész-, illetve olajmérnöki diplomát, s jelenlegi beosztásomban is meglehetősen sok információhoz jutok. Meggyőződésem, hogy nemcsak a fejlett országokhoz, hanem például sok tekintetben Romániához, vagy Bulgáriához képest is hátrányban vagyunk. A korszerű kutatómunka elengedhetetlen feltétele például a *korszerű számítógép.* Ilyet utoljára az Országos Tervhivatal és a KFKI közösen, 1966-ban, majd ezután 1980-ban kapott a magyar tudomány.

Nem rossz a helyzet ami a kutatófejlesztő gárdát illeti. De lehetne sokkal jobb is. A kiválasztásban ugyanis — nem csak nálunk, hanem szerte a világon — bizonyos *kontraszelekció* érvényesül. Azaz jövedelmezőbb iparban dolgozni, mint kutatással foglalkozni. Például, az egyik általam ismert londoni Nobeldíjas egyetemi tanár 30—40 százalékkal kevesebbet keres, mint egy szintén londoni kétszáz fős vállalat reklámfőnöke. S bár pont ilyen magyar példával nem szolgálhatok, *a helyzet nálunk is hasonló.* Olyan formában, hogy a jövedelmi viszonyok — és ez különösen igaz a pályakezdőre — nem arra ösztönöznek, hogy a kutató-fejlesztő munkára alkalmasabbak ezen a területen találják meg számításukat. Ez nem jelenti azt, hogy a kutató-fejlesztő intézetekbe a műszaki „elitnek" kell kerülnie. Vannak kiváló koponyák, akik nem alkalmasak kutató-fejlesztő tevékenységre, az iparban viszont pótolhatatlanok. És ez fordítva is igaz.

— Összegezve tehát — ha lehetne is jobb a helyzet — ész dolgában azért nem állunk rosszul. A tudománypolitikai határozat nyomán korszerűsödnek a szervezeti formák, s javul a tudományos munka megítélése. De vajon ezek lennének az igazi okai a kutatásban és fejlesztésben tapasztalható lépéshátránynak?

— A hazai ipar meglehetősen *elkényelmesedett.* Ezt bizonyítja az is, hogy a párt Központi Bizottsága, sőt a XII. kongresszus is határozatot hozott a termékszerkezet korszerűsítéséről. Ezek a törekvések azonban nem érnek be olyan gyorsan, mint szeretnénk. Nagyon leegyszerűsítve: a gyárak még mindig nem kapkodnak az újdonságok után, s mert a kereslet nem eléggé ösztönző, egyelőre még a hazai kutató és fejlesztő tevékenység sem az optimálisat nyújtja.

Csepp a tengerben

— Ez így túlságosan elméletinek látszó megállapítás.

— Való igaz, hogy a napi munkában ezek a problémák összetett módon jelentkeznek. Például úgy, hogy a szabadalmi törvény nem teszi lehetővé, hogy a kutatóintézetek honorálják a találmány, az új eljárás bevezetésén munkálkodó gyári szakembereket, közreműködőket. *Pedig nélkülük a megvalósítás lehetetlen.* És az öntudat, sajnos, nem mindig elegendő hajtóerő. Így aztán egy ilyen, látszatra apró bukkanón sok újdonság bukik meg. Nagyot lendíthetne a műszaki fejlesztési, kutatási eredmények gyakorlati hasznosításán egy olyan szerződéses forma, amikor a kockázatból, de a várható haszonból is egyaránt részesedne a termelő és a kutató bázis. Természetesen ez a két példa csak csepp a tengerben, de mindenesetre jelzik, hogy sok még a megoldásra váró kérdés.

— Evezzünk hazai vizekre. Hogyan igyekszik közelíteni az ideális állapothoz a Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézet?

— Nekünk az elmúlt esztendőben kettős feladaton kellett úrrá lennünk. Egyrészt biztosítani a folyamatos — lehetőleg a korábbinál magasabb színvonalú és eredményesebb — kutató-fejlesztő tevékenységet, másrészt *megteremteni az új szervezetet, az irányítási rendszert.* Ez utóbbi már csak azért sem könnyű, mert az elődök különböző területeken dolgoztak, s helyileg szétszórtan működtek. Százhalombattán kívül Budapesten hat helyen, ezenkívül Miskolcon, Tatabányán, Szolnokon, Pétfürdőn, Szegeden, Zalaegerszegen és Nagykanizsán is működik egy-egy részlegünk. Valamennyi más-más hagyományokkal, szokásokkal. A legfontosabb az volt, hogy megszüntessük, *helyesebben koncentráljuk a párhuzamos kutatásokat,* teremtsünk szakmailag egységes feltételeket és követelményeket.

Az eredmények azt bizonyítják, hogy az átszervezések nem okoztak a tudományos munkában visszaesést, sikerült bizonyos mértékig a kutatásokat a gyakorlat igényeihez igazítani. Sikerült kialakítani a megfelelő irányítási rendszert is. Máris hasznát látjuk abban, hogy jobban kihasználhatjuk műszereinket, s megvásárolhatjuk azokat a berendezéseket, amelyekre külön-külön az elődöknek nem futotta volna.

Biztató jelek

— De hiszen az előbb ön éppen ennek az ellenkezőjére panaszkodott.

— Nincs ellentmondás. Jelenlegi felszereltségünk gyenge. De remélem, hogy e területen sikerül az iparág segítségével előre lépni. Tröszti vállalatként működünk, és ez a mi esetünkben szerencsés megoldásnak tűnik. Egyfelől most már az eddiginél több beruházási lehetőséget kapunk a korszerű, a magas színvonalú kutató munkához elengedhetetlen berendezések megvásárlására, másrészt mi sem az elérhető maximális haszonra, hanem *arra törekszünk, hogy találmányaink, módszereink minél gyorsabban meghonosodjanak az iparban.*

Nehéz egy kutató-fejlesztő intézet munkáját minősíteni. Végeredményben azonban mégiscsak az ad hiteles képet egy ország szellemi termékeiről, hogy általa milyen színvonalat képes elérni a gazdaság. S e téren a szénhidrogéniparban már biztató jelek mutatkoznak.

CSULÁK ANDRÁS

ruház szomszédságában

akomány a szeméttelepre Leányfalun
HALMÁGYI PÉTER FELVÉTELEI

VÁLASZTÉK

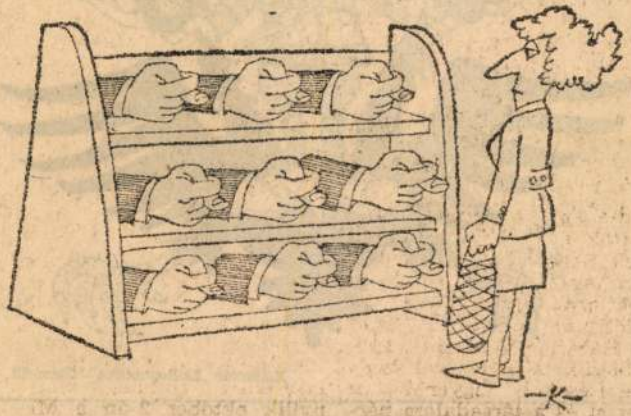

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 29.

Kaján Tibor

Magyar Nemzet
1984. IV. 14.

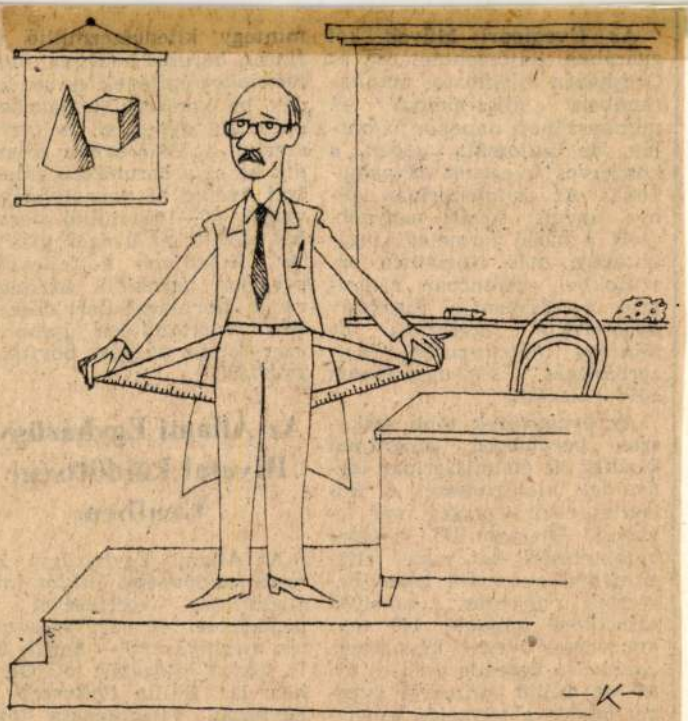

Matek és mértan

(Kaján Tibor rajza)

(Kaján Tibor rajza)

titótüze után is Kántor János

Magyar Nemzet

1984. 11. 29.

STATISZTIKAI ÁTVÁLTOZÁS

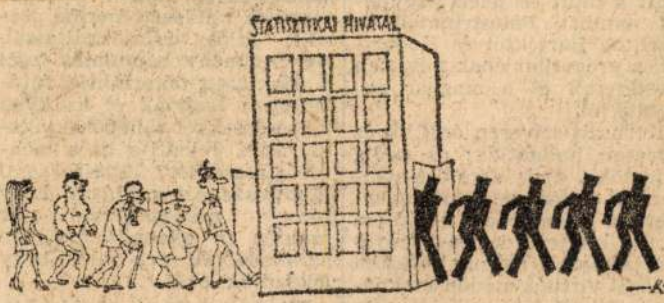

(Kaján Tibor rajza)

Magyar Nemzet 1984. IX. 30.

KAJÁN TIBOR

KAJÁN-LEXIKON F

Fortuna

Közgazdászkar Pécsett

Ismét *kétkarú egyetem működik* Pécsett az idei tanévtől — a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem 1970-ben Pécsett létrehozott kihelyezett tagozatát már ennek a tervnek jegyében alapították. Köztudott, hogy or-

hetőségek teremtődnek: lehetővé válik a szociológiai képzés is. A magyar tudományegyetemek nap jainkban is jórészt a középkorba kialakult szervezeti formában mű ködnek. Az új szervezeti forma ban, a két társadalomtud

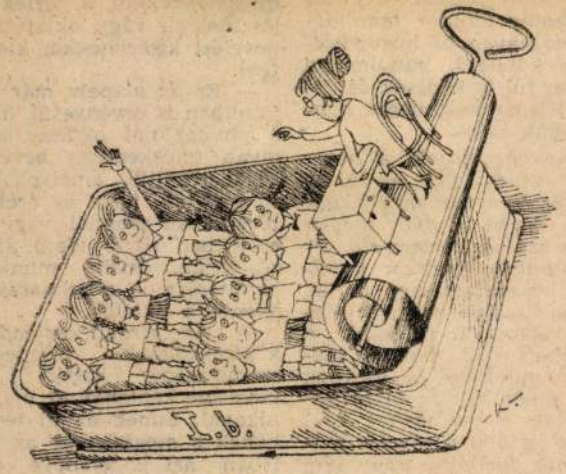

Tanterem

Felvételi vizsga

Modernebb, hatékonyabb módszerekre van szükség
(Kaján Tibor rajzai)

Kaján Tibor

Magyar Nemzet 1984. IV. 14.

István gondolataihoz kapcsolódva, azokat a maguk tapasztalataival kiegészítve tették teljesebbé a képet a hozzászólók. Többen kitértek a nevelés gondjaira, hangsúlyozva, hogy ebben nemcsak az iskolának nagy a feladata és felelőssége, hanem a családnak is, sőt a szülőknek, a harmonikus otthoni környezetnek mindent megelőzően fontos szerepe van az emberré

szak utolsó napirendi pontjaként interpellációk hangzottak el Dr. *Tóth Dankó* István Encs városának közlekedése tárgyában a közlekedési miniszterhez; *Mag* Pál a lakásügyekben rendkívül nehezen végrehajtható bírói ítéletek kapcsán az igazságügyminiszterhez; *Kovács* Istvánné a kerepestarcsai telefonhálózat ügyében a Magyar Posta elnökéhez interpellált.

A megnyitó

Legfőbb népképviseleti szervünk fórumán részt vett *Losonczi* Pál, az Elnöki Tanács elnöke, *Kádár* János, az MSZMP Központi Bizottsága első titkára, *Lázár* György, a Minisztertanács elnöke, valamint a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának több más tagja, a

azt is elvárjuk, hogy ez a felismerés egész életükön át munkálkodásra, vállalt kötelezettségeik magas színvonalú teljesítésére ösztönözze őket.

— A magyar oktatásügy feladata: a munkára, az emberségre, a haza szeretetére nevelés jegyében olyan jellemvonások kialakítása, amelyek az életben helyállásra, a közéletben való részvételre készítik fel az ifjúságot, s amelyek nemes érzelmekkel töltik el őket. Erre lehet és kell alapozni a sokirányú érdeklődést a világ, az emberiség dolgai iránt.

— A világról alkotott kép nem az óvodában kezd kialakulni a gyermekemberekben, hanem már korábban, a család keretein belül. Ott ismerik meg anyanyelvüket, ott találkoznak először a társaság miatt: gyakran változnak, olykor késve jutnak el a tanulókhoz, máskor színvonaluk nem a képzendők, hanem a már képzettek — a szakmában jártasak — igényeinek felelnek meg. A változtatás járható útja az, hogy a gyakorló pedagógusok *kapjanak nagyobb szerepet* a tankönyvi anyagok és a módszertani utasítások összeállításában és bírálatában. Ez elősegítené tankönyveink választékának bővülését is.

Türelemmel

— Az oktatási folyamat fontos feladata a világnézeti megalapozottság. Ennek vállalása nem könnyű. A szocialista-humanista elkötelezettséget és gondolkodásmódot

tanulója vett részt — pedagógusaik irányításával — a *Kőrösi Csoma Sándor tanulmányi versenyen* és bizonyították: a kötelező tanulmányi anyagon túl is képesek és készek új ismeretek magas szintű elsajátítására.

— Az oktatásnak, a nevelésnek javára válik az is, ha az iskola és a munkahely kapcsolata révén a diák *megismeri a szervezett termelő, alkotó munkát*. Ilyenkor a felnőttek magatartásán múlik, hogy a fiatalok milyen véleményt alkotnak, nemcsak a munkahelyekről, hanem magáról a munkáról is. Rajtunk múlik, hogy az üzemeket, hivatalokat, kereskedelmi egységeket az alkotó munka műhelyeinek tartják-e vagy sem az ezeket felkereső diákok. Ha szervezett, tervszerű és cél-

ne az igényeket új típusú intézményekkel, a régiek fejlesztésével, vagy oktatási és nevelési kísérletekkel kielégíteni.

— Ez az alapely már napjainkban is érvényesül, hiszen a gimnáziumi oktatás súlyát olyan intézkedések bevezetésével növeljük, amelyek lehetővé teszik, hogy az érettségi birtokában azonnal, vagy más esetekben rövid idejű átképzés útján, önálló munkakör betöltésére is alkalmasak legyenek a fiatalok.

— Az elmúlt esztendőben középiskoláink mindegyike számítógépet kapott, hogy megismerkedjenek az új technikával. Ennek az új technikának a megjelenése az iskolában azt is lehetővé teszi, hogy a gyerekek ne csak a kezelését, hanem a programo-

BMi 32

„Utazás iróniába"

KAJÁN TIBOR kiállítása

Miskolci Galéria

1982. február 10—28-ig

A Miskolci Galéria meghívja Önt és kedves családját

Kaján Tibor grafikusművész

„Utazás iróniába"

című karikatúra kiállítására

(Válogatás a Budapesti Műcsarnok Dorottya utcai kiállításából)

A kiállítást 1982. február 10-én, szerdán du. fél 5 órakor

SZABADOS GÁBOR újságíró nyitja meg

KAJÁN TIBOR

Magyar Hirlap 1975/262/6

KAJÁN TIBOR

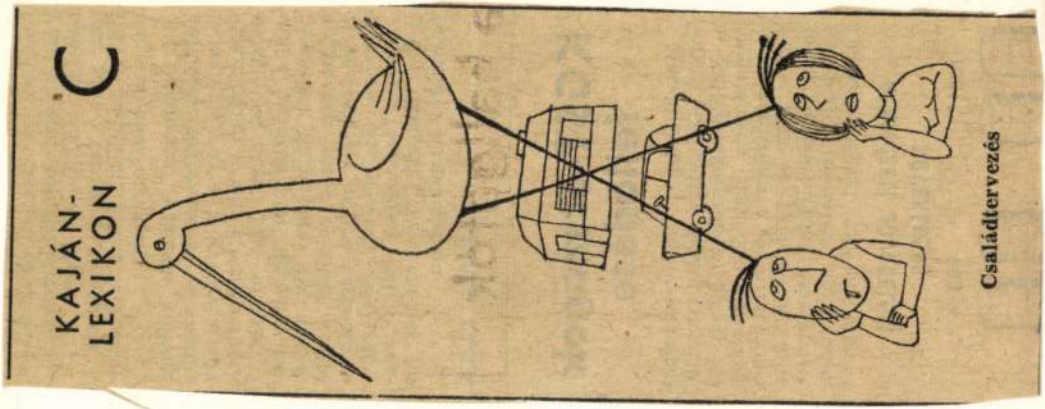

Magyar Hirlap 1975/222/8

Magyar Hirlap 1975/223/6

KAJÁN-LEXIKON C

Csuklós szerkezetek

Kaján Tibor, karikaturista

KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK, MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

KAJÁN TIBOR

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1982. JANUÁR 8-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 4 ÓRÁRA
A DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREMBE
(BUDAPEST, V., DOROTTYA U. 8.)

MEGNYITJA:

SÁNDOR GYÖRGY
HUMORALISTA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ JANUÁR 31-IG
NAPONTA 10–18 ÓRÁIG, VASÁRNAP SZÜNNAP

81-1599 KVNYD

KAJÁN Tibor

UJ TÜKÖR,

KIÁLLÍTÁSOK SZENTENDRÉN

A szentendrei megyei művelődési ház grafikai kiállításokat rendez. A könyvtár olvasótermében Ki kicsoda? címmel Kaján Tibor írókarikatúrái várják az érdeklődőket. Az úgynevezett klubövezetben pedig Péli Ildikó grafikái láthatók. Képünkön Kaján Tibor rajza Csoóri Sándorról, és Péli Ildikó grafikája.

Ervényes 19.....tól....

Felkérjük,hogy a fenti kutatás
egy példányát az MTA MKCS Köny
veskedjék.

Kaján Tibor

Magyar

PARKOLÁSI MEGOLDÁSOK

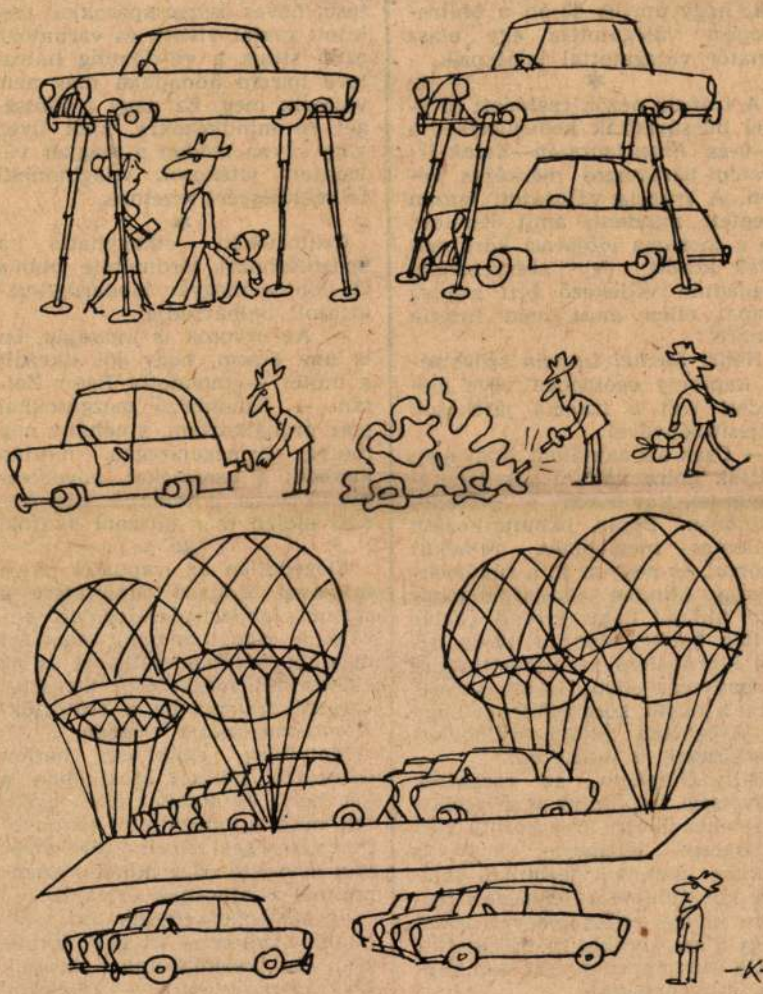

(Kaján Tibor rajza)

...ája. Minden adottsága meg-
van ahhoz, hogy kitűnő csatár
váljék belőle. Március 12-én új-
ból kipróbálom az utánpótlásban
a spanyolok ellen. Ha ott is meg-
állja a helyét, könnyen lehet, hogy
az *Argentína* elleni válogatott
mérkőzésre is beállítom.

Billy *Bingham*, az északírek szövetségi kapitánya is a rendkívül nehéz talajra hivatkozott. Tárgyilagosan elismerte, hogy a francia játékosok technikai fölénye kidomborodott, elégedett csapata kiváló védekezésével, siker, hogy a két korábbi mérkőzés 4—4 gólja után egyetlen gólt sem kaptak a franciáktól.

Az összecsapást megtekintette

talajával Eduard *Malofejev*, a szovjet labdarúgó-válogatott edzője. A csapat nemrég véget ért mexikói edzőtáborozásáról és az előkészületi mérkőzések tapasztalatairól számolt be a csütörtöki *Komszomolszkaja Pravda*.

Malofejev együttese három mérkőzést játszott Mexikóban, a két helyi klubcsapat ellen győztek, majd a válogatottól elszenvedett vereséggel zárult a túra, amelyet a vezető edző minden szempontból hasznosnak értékelt.

— Megismerkedtünk az irapuatói stadionnal is, ahol június 2-án első mérkőzésünket játsszuk Magyarország ellen — folytatta. — Jelenleg a pálya talajának minősége sok kívánnivalót hagy ma-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 MAR 6
NŐK LAPJA
Budapest

EGYENJOGÚSÁG 1021

Kaján Tibor rajza

nesélte:
dolgos asszony. Minden férfi
felesége lenne! Már kétszer
e. Mondhatom, nagyon jól
ajnáltam szegényt, hogy nem

Nem hagyhatta itthon a két

szony jött össze, köztük szép
számmal olyanok, akik felett
elrepültek azok az évek, ame-
lyekben még hasznát vehették
volna a hallottaknak. Szokatlan
epizóddal kezdődött a beszél-
getés. Ránkzörgették az ajtót,
bejött egy idősebb férfi, körül-
nézett. Nem találva ülőhelyet,
karba font kézzel hátát a fal-
nak támaszkodva megállt.

— Folytassák csak — mond-
ta méltóságteljesen.

A gyógyszerésznő óvatos magyarázkodásba kezdett. Néhány perc múlva a férfi felfogta, bólintott és sértődötten távozott. Amikor becsukódott az ajtó, az egyik idős asszony, nevető száját kezével eltakarva azt mondta:

— Nem hitte el nekem, hogy *van olyan gyűlés is, amire nem a férfiembert hívják!*

helyére tenni a fiatalaszszonyt?

— Lehetni éppen lehetne, de hát *az ő férje mérnök! Jól keres! Náluk nem hiányzik a pénz.*

— ???

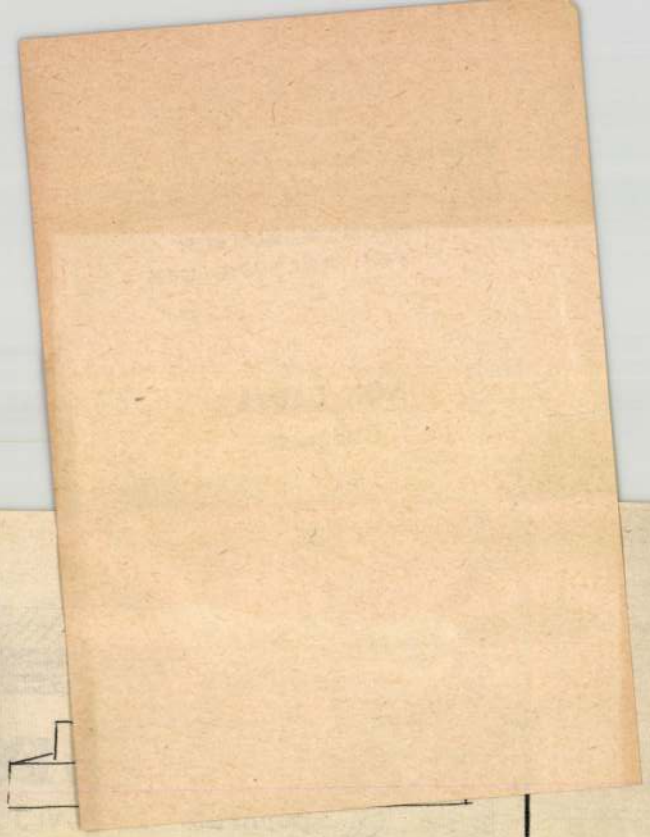

A művelt, okos, szakmájában sikeres asszony panaszkodik:

— Nem bírom tovább! Akaratom ellenére előbb-utóbb leleplezem magam!

— Mi a baj?

— Te nem tudod, mennyi energiámba kerül folyamatosan megjátszani a tudatlan, férj-csodáló asszonyt! Ráadásul már gyanút fogott, s kezdi azt hinni, hogy nem is vagyok hülye...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1021

1971. február 10.

A TV KÉPERNYŐJE ELŐTT

A hetedik kocsi

Békés József írta, Gaál Albert rendezte és a televízió „Péntekesti bemutató" színháza adott helyet neki. A tévéjáték drámai eseménysorát, az indítja el, hogy Gódor, az egyik próbakocsi vezetője, miután már lelkiismeretével nem bír, mert állandóan nyugtalanítja az a tudat, hogy az ő hibájából legjobb barátja nyolc hónapos börtönt szenvedett, felkeresi a járműgyártó igazgatóját, Dobos elvtársat, hogy bejelentse: azon a bizonyos próbaúton nem a fék volt rossz, másért fordult ő vissza, személyes jellegű okok vitték rá a meggondolatlan cselekedetre. Nos hát, mi is lehet ez a személyes ok, ezzel a gondolattal és a fék alkalmazásának, illetve bevezetésének akadályaival bíbelődik az igazgató, a tévéjáték szereplőgárdája — s legfőképpen a dráma írója. Végül is megtudjuk, minden baj oka, hogy az igazgató ugyanannak a kacér hölgynek tette a szépet, akibe Gódor is, az ominózus próbakocsi vezetője esett bele. Közben az is kiderül, hogy az igazgató és a csinos Icuka között már mindennek vége, Gódor pedig feleségének mondhatja a kissé mozgalmas múltú leányzót. Közben nem kevesebbről van szó, mint a tehetséges Brányik találmánya sorsáról. Ugyanis, ha az igazgató „játékaira" fény derült volna, akkor az igazság is kiderült volna, azaz a Brányik-féle fék jónak minősült volna. S akkor jöhetett volna az 500 autóbuszra szóló megrendelés. Mindezt azért mondtam el, hogy nagy vonalakban emlékeztessek a tévéjáték cselekményére. Hogy egy kicsit a dráma igazi mondanivalójához is közelítsek. Mert a tévéjátékban bizonyára nem csupán a Brányik-féle fék bevezetésének sorsáról akart szólni a szerző, hanem áttételesen, közvetve olyan társadalmi fékekről, emberi gyengeségekből, botlásokból származó, önmagunkat és másokat is fékező erőkről, amelyek az előrehaladás az előrelépés ütemét lassítják, visszafogják.

Lám, Brányik esetében is hónapok kellettek, hogy okos és hasznos találmánya, mely egy gyártóüzem jövőjével kapcsolatos, megérdemelt sorsára juthatott, azaz elfogadták. Ha esetleg Gódor nem tudja meg, hogy Icája abban a bizonyos kérdéses időpontban igazgatójával randevúzik, akkor talán nem fordul vissza. Akkor nem történik meg a baleset sem, s akkor minden napnál világosabb lesz időben: Brányik találmánya nagyszerű.

Nem részletezem tovább, egyet azonban meg kell állapítanom: a kiszámított cselekmény, a jól kigondolt, de már-már gyanúsan pontos üzemi figurák nem tudták velem elhitetni a drámai történés teljes hitelét. Azon is csodálkoztam, hogy Gódor, aki legjobb barátjára hamisan vallott, s akit ezáltal nyolc hónapra elítéltek, csak hónapok múltán jut el odáig, de akkor aztán ész nélkül rohan, hogy felfedje, meggyónja, úgymond igazgatójának, súlyos botlását. Vagy talán azért kellett ez a megoldás, hogy így el lehessen sütni a visszaemlékező építkezési technikát, a drámai események modernnek tűnő visszapergetését, mert így a történet bonyolultabban komollyá válik. Nekem épp ezért, a túlságosan kigondolt voltáért, és gondolati bizonytalanságáért, mondhatnám felszínességéért nem tetszett az A hetedik kocsi. Az igazi konfliktus kibontása, elmélyítése helyett felszínes konfliktusaival könnyűnek találtam. Nem éreztem a mondanivaló súlyát, és így a Péntekesti bemutató számomra nem hozta a premier jóleső izgalmait; a gondolat, a gondolkodás szellemi gyönyörűségét.

Röviden

Régen láthattunk olyan szellemes és ötletes zenés portrét, mint a könnyűzene egyik tehetséges, sok sikert megért képviselőjével készült zenés beszélgetést, amelyben egy rendkívül gazdag életmű — egyetlen „szűk udvarra" korlátozott keretében — élvezetes keresztmetszetét kaptuk. Tamássy Zdenkó zeneszerzői életművének legjavából kaptunk ízelítőt, néhány dalt csupán a lehetséges több mint 350 közül, de olyan előadásban, kiváló énekes-színészek tolmácsolásában, akik meg tudták velünk éreztetni, hogy Tamássy Zdenkó a könnyűzenét is szívvel műveli.

Jól sikerült Kaján Tibor bemutatkozása a Telegroteszk sorozat első adásában. Nemcsak a karikatúra műfaját világította meg, és nemcsak a műfaj történetéből villantott fel eseményeket, sokkal inkább értékes volt, amit karikatúrista szellemi és érzelmi valójából nyújtott át a tévénézőknek. Egy papírszalvéta egyetlen motívumából kibontott rajzsorozatában rendkívüli tehetségének szellemes sziporkáit csodálhattuk meg. Kaján Tibor bemutatkozásával alighanem a karikatúra és a televízió barátsága született meg.

Jó képekben és jó ritmusú közvetítésekben kísérhettük végig a műkorcsolyázó EB eseményeit. Valamit azért megjegyzésül. Számomra érthetetlen, hogy a svájci televíziósok miért éppen a sikertelen mozzanatokat — a bukásokat — ismételték meg előszeretettel. És csak elvétve a parádés pillanatokat. A kellemetlent elég lett volna egyszer is látni. A másik megjegyzés, az európa-bajnoki cím kérdésére vonatkozik. Furcsának találom, hogy például a nagyszerűen korcsolyázó, káprázatos műsorral szereplő NDK-s lányok, de a mezőny többi szépen korcsolyázó versenyzői közül is hogyan lehet, már-már elemi iskolás fokú bukásokkal teli korcsolyázással az élre kerülni. Lásd Beatrice Schuba.

Végre egy versmondó, Körmendy Lajosné, aki nemcsak elindult megyénkből egy televíziós szavalóversenyen, hanem be is jutott a döntőbe. Eddig példa nem volt hasonlóra. S ami külön örvendetes: egy valóban színvonalas mezőny legjobbjaként.

Megtört a jég. Egy középiskolás lány félbeszakította saját szándékából a barkochba játékát: visszalépett a fogalom kategóriától. Ezt eddig senki sem merte vállalni. A másik két fiatal versenyző annál megnyugtatóbban vette az akadályokat. Még azokat is megnyugtathatták, akik az ifjúság irodalmi műveltségéért a múltkori Arany-ballada kapcsán aggodó véleményüknek adtak hangot. Lám most bebizonyosodott, hogy ha Kund Abigél tőrét nem is ismerik, Kukorica Jancsi furulyáját igen. (Feltételezem, hogy a rokonszenves fiatalember azon a bizonyos tőrön sem vérzett volna el.)

Y. M.

A Szegény gazdagok színpadon

A szolnoki Szigligeti Színház művészei nagy sikerrel mutatták be hétfőn este Kunszentmártonban Jókai: Szegény gazdagok című regényének színpadi változatát. A „Szakmunkástanulók színháza" Szolnok, Kisújszállás, Törökszentmiklós és Kunszentmárton után Mezőtúrra, Martfűre, Jászberénybe és Karcagra is ellátogat.

Bókai Mária és Szombathy

A nézők tetszéssel figyelik a cselekményt

A siker a módszert dicséri

Arról már korábban hírt adtunk, hogy eredményes volt a múlt esztendő az alföldi olajtermelőknél. Sikerült leküzdeniük a vállalat dolgozóinak — elsősorban a szocialista munkaversenyben nyújtott kimagasló teljesítményekkel — azokat a nehézségeket, amelyek a szegedi olajmezőn az árvíz következtében álltak elő, egy időre visszavetették a termelést.

Kétszázkét brigád több mint kétezernyolcszáz tagja versenyzett tavaly a vállalatnál a szocialista cím megtartásáért vagy elnyeréséért. Elsősorban nekik köszönhető, hogy a termelési tervteljesítés végül is jól alakult. Ám az a tanulság, ahogyan az eredmények előfeltételeit biztosították már túlmutat a vállalat keretein, s példaként szolgálhat másutt is a siker megalapozásához.

Az első alapvetés, hogy a vállalati tervről véleményt mond a szakszervezeti tanács, amelynek tagjai ezután széles körben tudatosíthatják azt, s kiállhatnak a végrehajtás feltételeinek biztosításáért. Ezt a fontos mozzanatot követi az, hogy a gazdasági és a szakszervezeti vezetés közösen meghatározza — üzemekre, üzemegységekre szóló „bontásban" — azokat a versenyfeladatokat, amelyek a tervteljesítést, az elérendő üzemi eredménnyel összhangban segítik elő.

A továbbiakban a verseny szervezése, értékelése és jutalmazása is — a decentralizált gazdasági jogköröknek megfelelően — az adott üzemnél vagy üzemegységnél történik. Ezt a vállalat egymástól távol eső munkahelyei is indokolják. De hogy a módszer ettől függetlenül is célravezető, arra az elért sikerek szolgálnak bizonyságul és — dicséretül.

Fehér Lajos A

Fehér Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese vasárnap az abádszalóki Lenin Termelőszövet-

Daniel Lang: Inci

8. A zöl elnén

A felkapaszkodás tovább tartott, mint az előző napon. Manuel ezúttal maga vitte a hátizsákját. Rádiós lévén, Meserve-vel és Clarkkal az előőrsben haladt; Mao tíz méterrel utánuk holtfáradtan vánszorgott a göröngyös talajon, elől Rafe őrizte, és végül leghátul haladt Eriksson.

Egy óráig tartott, amíg felértek, és alig érkeztek a szirthez, amikor az alattuk elterülő vidéken Rafe felfedezett öt parasztruhás vietnamit, akik egy hegyi ösvényen a patakparti rizsföldek felé igyekeztek. Kiderült, hogy a Vietkonghoz tartoznak, mert amint észrevették, hogy meglátták őket, kézi fegyverükkel az osztagra lőttek, irányt változtattak és ideiglenesen eltűntek szem elől. Meserve azonnal rádióüzenetet küldött a szakaszparancsnokságra, Reilly hadnaggyal beszélt, és azt indítványozta, hogy rajtaütnének a Vietkong katonákon.

Ujabb tüzérségi támogatás

A hadnagy jóváhagyta a javaslatot, és közölte: a hegy lábánál működő másik osztagnak parancsot ad, hogy mozdulatait hangolja össze Meserve osztagának mozdulataival, és két további osztagot küld a körzetbe. Meserve ráadásul arról is értesült, hogy ismét tüzérségi tá-

Kajári Tibor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

Képernyő

1971 FEB 5

104 Telegroteszk

Hogy most a karikaturisták „aranycsapata" működik, azt minden újságolvasó tudhatja. Végigkuncogva, végigtűnődve az ilyen és olyan karikaturákkal élénkített lapokat, ki-ki láthatja, hogy hazai torzképkészítőink nem maradnak el nagynevű külföldi pályatársaiktól sem ötletekben, sem pedig kivitelben.

Ezért aztán kissé érthetetlen, hogy az „aranycsapat" felfedezésével, képernyőre hívásával miért késlekedett ilyen sokat a televízió.

Jobb azonban később, mint soha — s most, szerdán késő este lepergett a karikaturistáinkat bemutató, *Telegroteszk* című, 12 részes sorozat első előadása, amely a műfaj egyik — ha nem a legjobb — mai magyar képviselőjét, *Kaján* Tibort mutatta be.

Kaján — azaz: *Kalász* — Tibor tévészereplésének természetesen nagyon örülünk, s annak még inkább, hogy ezúttal valami egészen különleges humorú falirajzok — sarki kutya, bank előtti koldus — kiötlésére is inspirálták a sorozat szerkesztői. (Megeshet: egy új műfaj, az „utca-groteszk" születését kísérhettük figyelemmel.)

Az egész Kaján-műsor azonban csak fenntartásokkal tetszett, mert helyenként kiötöltnek, mesterkéltnek, fogásaiban naivnak éreztük. Lehet, hogy azok a hipphopp véletlenek, amelyek a műsorvezető *Szepesi* György közreműködésével alkalmanként bekövetkeztek, jól élénkítettek volna egy más adást, ezúttal azonban éppen ellenkező hatást értek el. (Például az, hogy Kaján elkezd rajzolgatni a presszóban elé tett papírszalvétán... Amilyen szellemesek voltak az ott készült, alkalmi rajzok, olyan csinált — „nem hiszem el"-hangulata — volt az egész jelenetnek.)

És még egy dolog: túl harsány — mondjuk így: tüsténtkedő? —, ehhez a műsorhoz a különben változatlanul „first-class" rádióriporter, Szepesi. Egy higgadtabban elemző, egy filozófikusabb, egy képzőművészetben járatosabb műsorvezető bizony jobb lett volna.

L. A.

igerkezi

Közbe
jött Hor
tők legr
bekapcso
be.

— Nál

A vil

A káprázatos sporteredmények korszakában már harcedzett lett a sportvilág. A szovjet Alekszejev, akit 1970. január 26. óta ismer a sportvilág, minden képzeletet felülmúlt, s még a harcedzett sok milliós szurkolótábort is izgalomba hozta.

Alekszejev, a világ legerősebb embere január 26-án Velikie Lukiban 595 kilós összetett eredménnyel állította fel élete első világcsúcsát — és december 26-án Dnyepropetrovszkban 625 kilóval a huszonhatodikat... Tizenegy hónap alatt 26 világcsúcs már önmagában is világcsúcs.

A 140 kilós izomóriás olyan súlyokat mozgat meg és tart a feje fölé, amilyenekkel soha senki még csak meg sem próbálkozott. Hogy milyen óriás léptekkel haladt előre, arra jól példa a Zsabotyinszkijjal való összehasonlítás. Zsabotyinszkij legjobb eredménye 590 kiló volt — Alekszejev rövid idő alatt 35 kilót vert rá. Amikor 1964-ben Zsabotyinszkij 212,5 kilós eredményt ért el lökésben, kalapot emeltek a világ összes erőművészei. Alekszejev ma már 222 kilóval tartja nyomásban (a lökésnél sokkal nehezebb gyakorlatban) a világcsúcsot, lökésben pedig 229,5 kiló a legjobbja.

Alekszejev most már a 645—650 kilóról beszél...

A szuper súlycsoport nevezetes alakjai: 372.5 kg: Strassberger (német) 1920. 400 kg: Luhaar (észt) 1936. 450 kg: Davis (amerikai) 1951. 512:5 kg: Anderson (amerikai) 1955. 550 kg: Vlaszov (szovjet) 1961. 590 kg: Zsabotyinszkij (szovjet) 1967. 625 kg: Alekszejev (szovjet) 1970.

A kínaiak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 387-748, 340-726

1976 DEC 1

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Kaján (Kaján) Tibor
karikaturaművész

1024

Vendégünk volt

Kaján Tibor karikaturista

Egy hajdani kisdiák bravúros ügyességgel készít gúnyrajzot egy nem épp kedves tanáráról. Az persze rajtakapja és imigyen dorgálja: — édes fiam jegyezze meg, hogy az ilyen kaján emberekre nincs szükség!

— Így ragadt rám már gyerekkoromban a Kaján név, és jóllehet így ismernek országszerte — mondja Kalász (Kaján) Tibor karikaturaművész, a Magyar Karikatúra Szövetség titkára, a Tükör című hetilap főmunkatársa, akivel pécsi kiállítása ürügyén beszélgettem.

Kaján Tibor neve, kaján humora közismert. Hogyan vélekedik a karikaturista a humorról?

— A Képzőművészeti Főiskolán, ahova egyébként 1945-ben iratkoztam be, egyik legkedvesebb tanárom, Barcsay mester arra tanított, hogy nem elég csak azt rajzolni, amit látunk, azt is meg kell jelenítení, amit tudunk róla. És ez a bölcs gondolat a karikatúrára fölöttébb vonatkozik, mert ennek a műfajnak mindenekelőtt a dolgok mélyére kell látnia, kutatnia kell a dolgok, jelenségek mögött. Gyermekkorom óta rajzolok karikatúrát. A gyerekrajzok úgy 5–6 éves korban tulajdonképpen karikatúrák. Igazán az lesz jó karikaturista, aki megőrzi a gyerekrajzok groteszk kifejezőerejét, naiv egyszerűségét, lényeglátását.

Kaján Tibor már főiskolás évei alatt rajzolt az akkoriban megszületett új Lúdas Matyinak. 1950-től tizennégy éven át volt munkatársa a közkedvelt vicclapnak. 1964-ben a Tükör-t választotta, azóta ott dolgozik.

— A magyar karikatúra-művészetnek nemzetközi rangja van. Milyen nemzetközi fórumokon bizonyíthatja életképességét ez a korhoz, napi eseményekhez oly rugalmasan alkalmazkodó műfaj?

— Csaknem húszéves hagyományai vannak a nemzetközi karikatúra-kiállításoknak. Rendszeres résztvevője vagyok az olasz Bordighera és a canadai Montreál városokban évente rendezett nemzetközi seregszemléknek, ahol általában 60–70 ország karikaturistája szerepel egy-egy munkájával.

Kaján Tibor legsikeresebb munkáit a Corvina Könyvkiadó eddig már négy kötetben jelentette meg, de a Corvinán keresztül 2–3 könyve külföldre is eljutott.

Kaján Tibor főként kulturális témakörű karikatúráiból rendezett kiállítását a Baranyaker pinceklubjában (Pécs, Rákóczi út 11.) tegnap délután 6 órakor Szőllősy Kálmán, a Városi Könyvtár igazgatója nyitotta meg. A kiállítás december 10-ig látogatható.

Proksza László

ségeiben

vőre Pécsvárad, majd utána Beremend, Sellye, Bóly és Dunafalva úthálózatának teljes felújítását kezdik el.

zőtáblát he
elterelik a
dalmi munk
műszaki feli
Szerződések
lák felülvizsg
végeznek. V
nek még az
szennyezők
sáról.

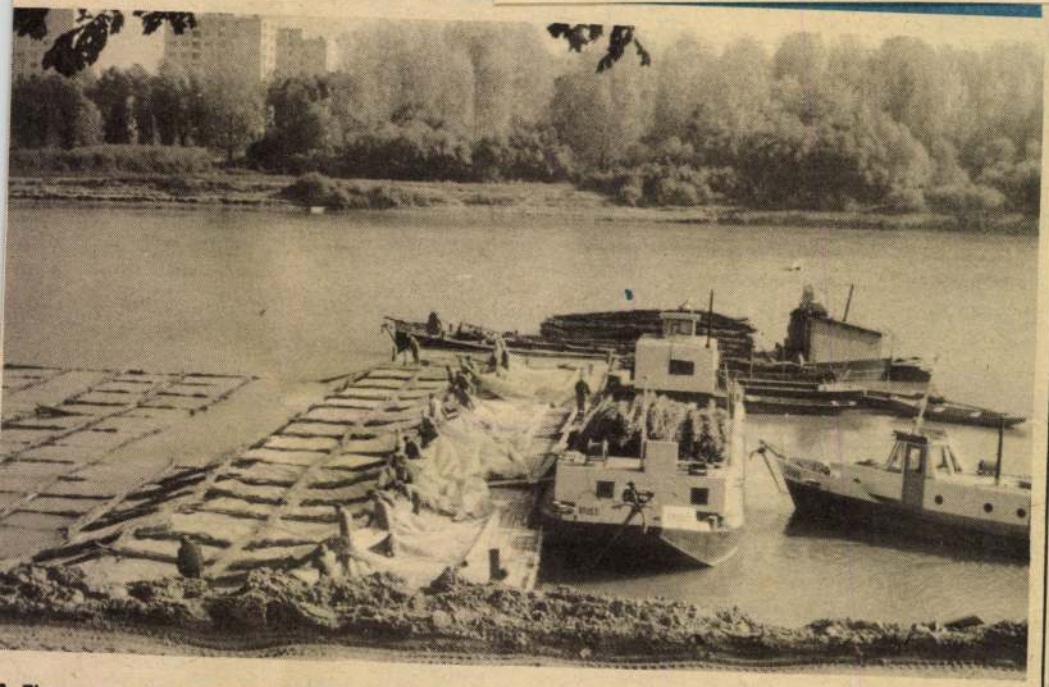

A Tisza szegedi szakaszán rőzséből és műanyagból összeállított szőnyeget készítenek az Alsó-Tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság munkásai. A rőzseművet kövekkel terhelve süllyesztik majd le és így erősítik meg a folyó partszakaszát.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
Kaján Tibor kétszeres Kossuth-díjas karikatúra-művész,
1974 FEB 13
Csongrád m. Hírlap

1021

A karikatúra szépsége

Makacsul és kitartóan, megpróbált lebeszélni a riportról. Legalább olyan szívósan ragaszkodtam hozzá. Ez volt az egyetlen, amelyben megegyeztünk Kaján Tibor kétszeres Kossuth-díjas karikatúra-művésszel. Minden más kérdésben különbözött a véleményünk. Szerencsére. Különben hogyan is írtam volna meg ezt a riportot?

— Tiltakozott már a karikatúra-művész elnevezés ellen is. Miért?

— Mert a karikatúra-rajzolás nem tartozik a művészetek közé.

— ?! (Kaján Tibor egyik könyvének előszavában. A szerző megjegyzései címen, ezt a két írásjelet „olvastam". Plagizáció, beismerem. Ám jogosnak érzem.)

— Minden képzőművészeti alkotás egy szakemberekből álló zsűri elé kerül. Nézze meg azt az asztalon fekvő gyufaskatulyát. A címlapján egy kis grafika látható. Az csak úgy kerülhetett oda, hogy előzően egy képzőművészekből álló zsűri eldöntötte, megfelel-e a célnak. A karikatúrarajzoknak nincs ilyen státuszuk a művészetek között. Ennek persze története van, de az unalmas és bizonyára nem érdekli.

— Ellenkezőleg. Hiszek a fejlődés elméletében. Ha ismerjük az előzményeket, könnyebb megérteni a jelenséget.

— A karikatúrát a művészettörténet csak úgy fogadta el, mint egy-egy nagy alkotó életművének mellékterméket. Leonardo da Vinci tanulmányai között is találtak groteszk rajzokat. Goya, Hogarth és még számos művész készített karikatúrarajzokat. A francia Daumier, Gavarni gúnyrajzai pedig valóban művészi alkotásoknak tekinthetők. Az impresszionista írók közül néhányan, például Baudelaire, sokat írt a francia karikaturistákról. De a karikatúrát, mint önálló műfajt, sohasem elemezték. Önálló irodalma mind a mai napig nincs. Talán ezzel magyarázható, hogy magát a szót is rosszul értelmezik az emberek. A karikatúrát csak szórakoztató ábrának tekintik, amelyen nevetni lehet. Sajnos, maguk a rajzok készítői közül is sokan így vélekednek.

— Mindenütt van selejt. Miért az ön műfaja volna a kivétel?

Úgy éreztem, legszívesebben rám borítaná az asztalt. Méregbe gurult.

— Látja, maga is belenyugszik. Ez a baj! Együtt élünk az igénytelenséggel, mintha az a világ legtermészetesebb dolga volna. Ha valaki szóba hozza a saját munkaterületén tapasztalt hanyagságot, visszásságokat, azonnyomban lehurrogják: így van ez máshol is... Hát nem érzi, hogy milyen felháborító ez a belenyugvás?

Nem merem mutatni, mennyire örülök, hogy haragszik.

— Van munkamódszere?

— Van egy rögeszmém. Mindent lerajzolok, amiről úgy érzem, hogy szükséges. Akkor is, ha tudom, hogy csak az íróasztalfiókomnak dolgozom. Ez a folyamatosság az egyetlen mód arra, hogy fenntartsam magamban az állandó szellemi éberséget. Ha ez megszűnne, nem tudnék tovább dolgozni.

— Az emberiség szempontjából, miért tartja fontosnak a karikatúrát?

— Mert jó lehetőséget ad az önmegismerésre.

— A humor vagy a gondolkodtatás a jó karikatúra fontosabb eleme?

— A gondolkodtatás. De, van a karikatúrának egy jellegzetes tulajdonsága: váratlan igazságot mond ki, ezáltal felold egyfajta feszültséget. Valaki például nem meri megmondani a főnökének, hogy... és akkor fellapoz egy újságot, és lám, a pimasz karikaturista kimondta — ki merte mondani! —, amire ő gondolt. Ha ez a felismerés még humorral is párosul, a rajz feloldó hatása erősödik. A humor tehát nagyon fontos eleme a karikatúrának.

— Említette, hogy van egy kis notesze, amelybe mindent feljegyez. Csak azokat a jelenségeket rajzolja bele, amelyek felháborítják, vagy néha azt is, ami tetszik?

— Úgy gondolta, hogy a karikaturista csak olyan világban érzi jól magát, amely csúnya és rossz? Nem. Bennem is, mint minden emberben, a szép és jó utáni vágy él. És a jó karikatúra — értékek megőrzője. Történelmi személyek, események, tárgyak alkotják azt a szimbólumrendszert, amellyel a rajzok készítői dolgoznak. Képzelje el: a British Múzeumban láttam egy elsárgult lapon az első gőzmozdony karikatúrarajzát! Úgy is fogalmazhatok: a karikatúra a szép lenyomata. Amikor a karikaturista csúnyát rajzol, a felismerés szikrájában ott rejtőzködik a szép. A vonalak, melyek elfedik, csak a szemet téveszthetik meg. Az érzést, az értelmet soha!

LÁSZLÓ ILONA

kent.

Ezen a jó alapon határozták most el a két szövetkezetben, hogy egyesülnek. A tegnapi közgyűlésen, ahol a két közösség összfagságának megközelítőleg 80 százaléka vett részt, az új tsz-t Kossuthról nevezték el. Megválasztották a vezetőséget. Elnökké választották *Balogh* Istvánt, a volt Kossuth Tsz elnökét. Előzőleg a Hunyadi Tsz-ben meleg ünnepléssel köszöntötték *Nacsa* Bálintot, a tsz eddigi elnökét nyugalomba vonulása alkalmából másfél évtizedes szocialista vezetői munka, példás helytállás után.

Az egyesítő közgyűlésen Nagymágocs, valamint a szentesi járás politikai, társadalmi, állami életének több vezetője megjelent, köztük *Puskás* László, a járási pártbizottság titkára, *Dr. Bába* Imre, a megyei tanács vb szentesi járási hivatalának elnöke, és *Kurucz* Márton országgyűlési képviselő, aki felszólalt a közgyűlésen.

örülköző

tünkben a birka — eléggé „makacs", és nem tudja a kreált nyereségeket „ellenjegyezni", s realizálni azáltal, hogy megeszi a takarmányt, mivel a szóban forgó nyereségek az esetek többségében nem is léteznek. Ettől azonban a takarmánytermesztés még nyugodtan nyereséges marad, de megpecsételi a birka sorsát. Hogyis van ez? Könnyű azt kiszámítani, hogy egy nagy szikes puszta birka nélkül semmit sem érő gyepe szénaértékben állami elszámolóáron mekkora „nyereséget" termel, de ebből a valóságos nyereség csak annyi, amennyit a birka betakarított: tejben, gyapjúban, bárányban realizálni tudott. S ha a gazdasági számítások nem mutattak jövedelmet, akkor a birka „húzta a rövidebbet". A veszteségek eltüntetése érdekében igyekeznek az állományból minél többet kihozni. A legértékesebb szaporulatot dobják a piacra, mert az igényes külkereskedő ezért fizet a legtöbbet. Következik egy még nagyobb baj. Kialakul a káros, önszelekció folyamata. Tudniillik, hogy mindig kisebb élettelejesítményre képes egyedek maradnak vissza a tenyésztésben, amelyek még „makacsabbak" lesznek, még kevesebbet fognak realizálni a takarmánytermesztés képtelenül magas nyereségeiből. Itt aztán valóban be kell fejezni a vállalkozást. Most stílszerűen ide kellene írni legalább egy tucat Csongrád megyei üzem nevét, amelyek már elérkeztek „juhügyben" erre az utolsó állomásra. Magyarán szólva kifogytak a birkából.

A szegedi Élelmiszeripari Főiskola hódmezővásárhelyi állattenyésztési karának vezető tanárai azonban nem maradtak tétlen szemlélői ennek a helytelen szemléletből eredő folyamatnak. Hanem szorgalmasan kutattak, s már eddig is számos tartástechnológiai rendszert dolgoztak ki, s adtak át az üzemi gyakorlat számára. A következőkben a különféle állattenyész-

zött van. A
nem zsírtó
lelen ezeke
nőségi par
alatt teljes
Dr. Kovács
portarány
lományokb
kozott. Lá
érve, még
lóság: egy
nyért —
illetve 153

A LEGI
hogy sok bárány legyen, amit meg lehet hizlalni a vásárhelyi módszerrel. Vagyis magas színvonalú tenyésztői munkába kell fogni. A hazai juhászatok azonban — nem csak a Csongrád megyeiek — jelenleg még meglevő értékeiket is többségükben elkótyavetyélik. Erre utal a „Vágóállat és Hústermelés" című folyóirat januári számának egyik cikke is. Ebből kitűnik, hogy a juhászatok részéről túlkínálat van ma is tejesbárányból. Már 40—50 napos korban szabadulni igyekeznek a szaporulattól. Ezáltal — amint a folyóirat is megállapítja — bárányonként 600—700 forint veszteségbe kergetik magukat. Pedig a folyóirat a vásárhelyi új módszerről még nem is vett tudomást.

Az üzemi szakember gyanakvó természetű: „Biztosan valami újabb méregdrága beruházást akarnak már megint a nyakunkba sózni". Ez esetben bárkinek rendkívül kellemes lehet a csalódása. Kovács Gáborék mindenütt a selejtezett, már rég használaton kívül álló szerfás istállókat, baromfi- és sertéstelepeket rendezték be bárányhizlaldának. A birkaetető rácsokat néhány táblalemez felhasználásával önetetőkké alakították át. Ahol kellett, szalmabálákból építettek válaszfalakat, hogy ötvenes kisfalkákra oszthassák az állatokat. S a hodályokon sem kellett sokat változtatni. A kisbárányok 5—6 hetes korukig

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Kaján Tibor
1975 FP 2 2
Magyar Nemzet

1021

Stań Laurel

— *Mit szólsz hozzá, Pan, már tíz éve elpatkoltam?*

(Kaján Tibor rajza)

(2:0). A 62. percbe
kitűnően futott el a
Kovácshoz játszott,
kapuba továbbította
3:0). A kezdés után
szépített (3:1). A 67.
Borsó 20 méterről lő
réb kapus a labdát
öklözte (4:1). Tizenegy perc
alatt 5 gól! A 73. percben
újabb gól eshetett volna, de
Oláh büntetőjét *Bicskey* véd-
te. A másik oldalon *Kiss* a ka-
pufát találta el.

Vasas—Tatabánya 3:1 (2:0)

Fáy utca, 7000 néző, vezette: Szilvásy.

Vasas: Mészáros — Vida, Fábián, Vidáts, Kántor — Komjáti, (85. p. Lakinger), Kű — Müller (78. p. Polyák), Gass, Izsó, Váradi.

Tatabánya: Dombai — Hernádi, Kovács, Bánfi (63. p. Zöldi), Horváth L. — Csapó, Czakó, Arany — Szabó, Kőműves, Sallói.

A Vasas jobban játszott, mint az őszi idényben, különösen az első félidőben tet-

(1:0). A
24. percben *Molnárt* a 16-oson belül lökték. *Antoni* 11-esből egyenlített (1:1). A 63. percben Hauzert a kapu előterében szabálytalanul szerelték és *Dobány büntetőből szerezte a győztes gólt* (2:1).

Vasárnapi ügetőversenyek

I. Blazing Babe — Aranka — Adakozó — Altatódal. II. Family Pride — Orbán — Spal — Zefir. III. Magerus — Vidám — Világfi — Zalán. IV. Öröm — Utód — Variáció — Sejk. V. Utas — Rádzsa — Walkür — Rivaldafény. VI. Torreador — Vezúv — Talentum — Oktondi. VII. Arendas — Isprava — Anica — Absztrakt. VIII. Számum — Arest — Teofil — Verőfény. IX. Úgyis — Zenta — Sirok — Zorica. X. Tolcsva — Várad — Verona — Torreador.

---

hogy életformájukat teljes mértékben a labdarúgásnak rendeljék alá.

Régebben azt mondtuk, hogy a játékos él, sőt visszaél azok-

—, vannak követelmények, s ezeket teljesíteni kell. A végrehajtás a klubok dolga, az ellenőrzés az MLSZ-é. Ha az egyesületekben az idén is meg-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 240-726
Magyar Nemzet
1975 APR 3
Kaján-Kalász Tibor

1021

Lapunk állandó karikaturistáját, Kaján-Kalász Tibort a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel tüntették ki.

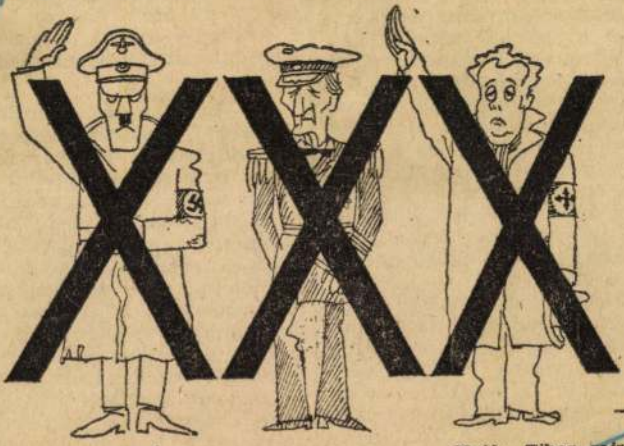

-K-

(Kaján Tibor rajza)

sát Román
Csehszlovák

A tárgyal
fél e követ
A magyar k
hogy a szov
neteltessék a
ban megir
azért, hogy
erőt lehessen
város körül.
jet kormány

A magyar kormány azonban nem hajtotta végre a moszkvai megállapodásban a fegyverszünetre vonatkozó határozatokat.

Közben a hitleristák Budapesten állomásozó csapataik segítségével fegyveres pucscsot szerveztek, Horthyt megfosztották hatalmától és az állam élére hűséges cinkosukat, Szálasit állították. Szálasi új „kormánya" azonnal parancsot adott arra, hogy a magyar

ekkor már első történelmi lépéseit tette. Mi, a vezérkar tagjai tudtuk például, hogy különösen a bányavidékeken — és az ország különböző más területein is — magyar partizáncsapatok működnek. A partizánok tevékenysége a népnek a fasiszta rezsim iránti gyűlöletéről tanúskodott. Az új magyar kormány kijelentette, hogy kész hadsereget szervezni a fasiszta Németország ellen folytatandó harc-

KAJÁN TIBOR

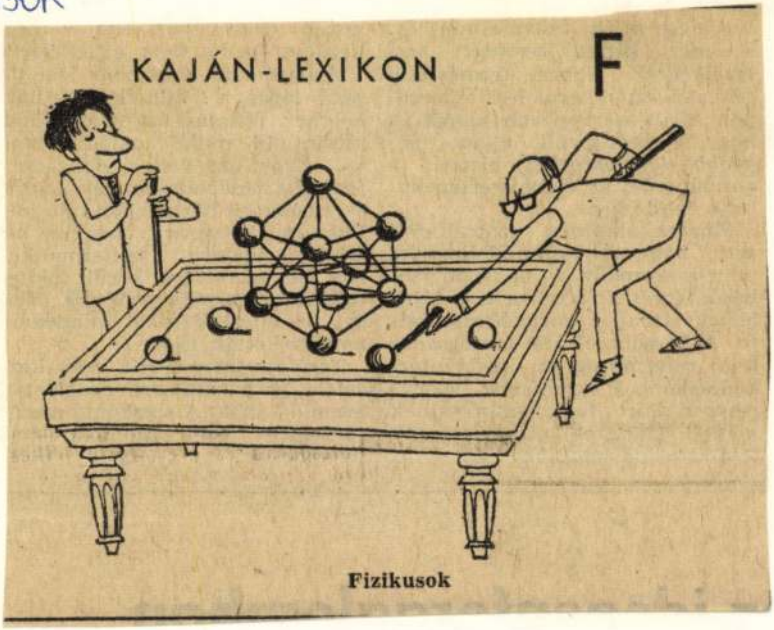

Magyar Hirlap 1975/231/8

Kaján Tibor, grafikus

grimasz

ÚJ MAGAZIN

Petőfi, Arany, Jókai és Mikszáth óta az írói humornak mindig is nagy keletje volt nálunk a sajtóban is. Miért, miért nem, talán a rádiós-tévés műfajok előretörése miatt az írói szintű sajtóhumoreszk érzékelhetően visszaesett az utóbbi időben, amit az is jelez, hogy csak egyetlen rendszeres vicclapunk jelenik meg, s annak hasábjain is csak néhány szépíró tűnik fel rendszeresen. Már csak ezért is örömmel üdvözölhetjük a Grimaszt, a Lapkiadó Vállalat legújabb kezdeményezését – a szatírikus irodalmi magazin hézagpótló szerepre hivatott. Humoros tehetsége révén is méltán becsült, kitűnő író kapott megbízást a szerkesztésre, Galsai Pongrác. Az első szám e napokban jelent meg: Bertha Bulcsú, Feleki László, Gyárfás Miklós, Kaposy Miklós, Karinthy Ferenc, Kolozsvári Grandpierre Emil, Tabi László és más jeles szerzők írásai, remek grafikusok, köztük lapunktól Kaján Tibor és Tettamanti Béla rajzai gazdagítják a vonzó első számot. Reméljük, a rendszeres folytatással kiszélesedik a tér humoros tehetségű íróink és grafikusaink előtt.

B. E.

Hazai Tükör

Új Jübön, 27.

43

XXIII/30

tak a szálak között. Ha va
tetszett, a csőrükbe kapt
pültek is a kabinok felé.
rozásán látszott, hogy szo
vítgatták őket tavasszal, s
jesen új is épült. Három
szont sajnos csak a k
nyomok jelezték, hogy
olyan régen fecskefészke
tak. Karnyújtásnyira onn
vékony deszkalapot, f
szegezett a fészkek alá, íg
kák ürüléke nem hullott
csőre. Hát valahogy így is

Már a vízben voltam,
egyszer visszapillantottam
felé. Az etető fecskék pe
keztek és távoztak, olyan
mint egy parányi, de nag
mas repülőtér. Szünet né
a légtér. A nyár a fecsk
a legnagyobb munka, a

Kaján Tibor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 MÁJ 11
TÜKÖR

LÓ-TABLÓ
(Megjelent a 17. számban)

1021

. . . Szeretném felhívni figyelmüket arra, hogy lapjuk színvonalát hétről hétre emeli a karikatúra oldal. De ami ebben a számban látott napvilágot, minden eddigit felülmúl. Kaján Tibor karikatúrája ötletes, kedves, találó — csak így tovább.

DR. GÁL IMRE
mb. tanszékvezető, Budapest

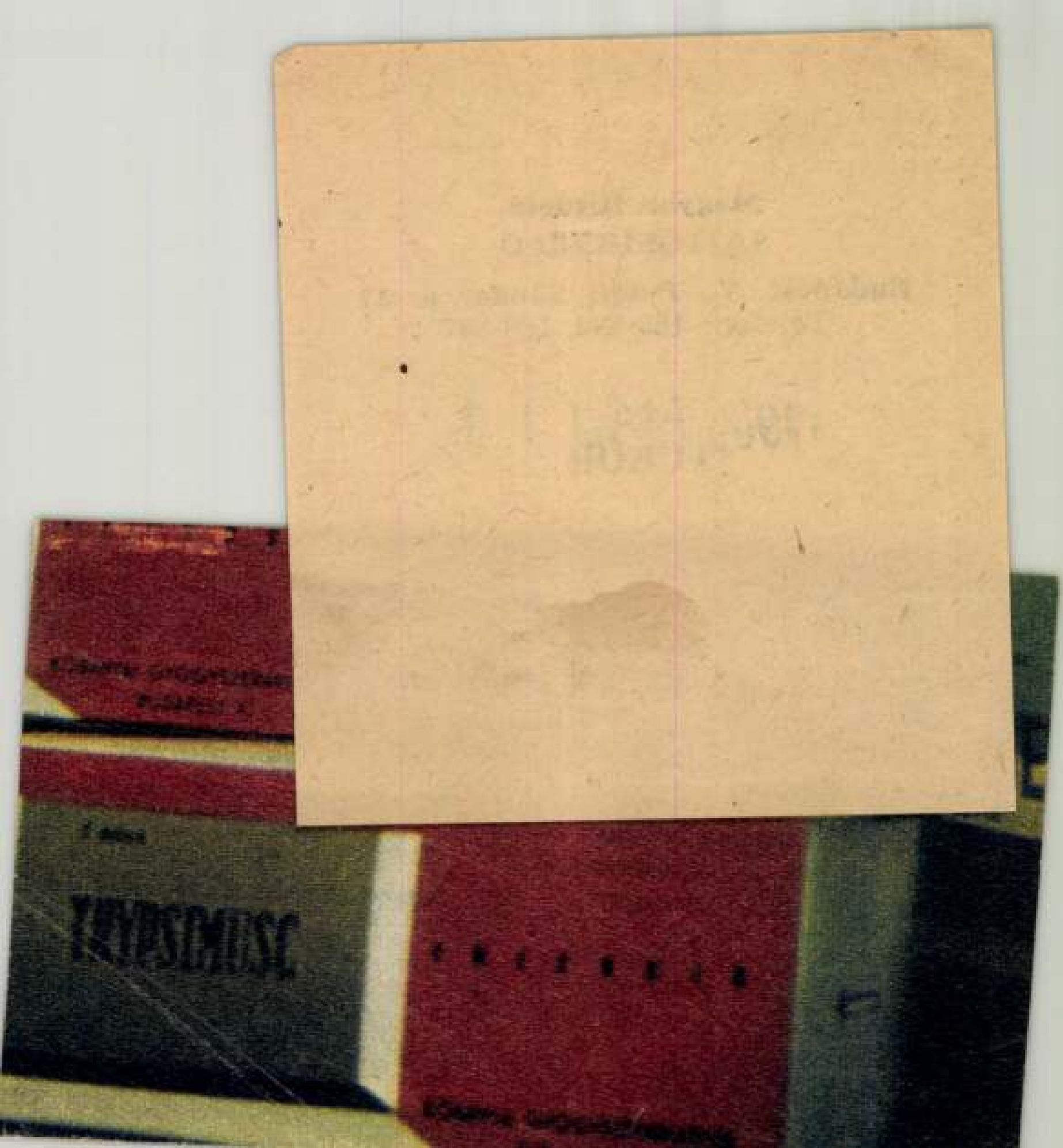

Kajón Tibor, karikaturista

ORFEUSZ

4.
XXIII/51

AZ EURÓPAI GRAFIKA HATSZÁZ ÉVE

Szépművészeti Múzeum

Jelen sorok írója zavarban van. Egy gépelt oldalnyi terjedelem áll rendelkezésére ahhoz, hogy egy többszörösen retrospektív kiállításról — amely ráadásul önmagáért beszél — mondjon valamit; valamit, ami hozzátesz vagy eligazít vagy kedvet csinál. S tegye mindezt úgy, hogy képes legyen elhessegetni az ilyenkor előkéredzkedő toposzokat, pestiesebben szólva: hogy ne találja fel a meleg vizet. Sejti, mi fog történni: rövid időre átalakul lelkes képzőművészet-propagandista-aktivistává (ami — s ez bevallható — alkatától némiképp idegen).

A Szépművészeti Múzeumban ugyanis olyan kiállítást láthatnak, aminek színvonala ritkaságszámba megy. Nem túlzás: nagyon kevés európai múzeum lenne képes *saját* anyagából ilyen nívójú grafikai tárlat létrehozására. Annál is inkább, mivel a kiállítás rendezői — *Gerszi Teréz* és *Czére Andrea* — igazán magasra tették a lécet: lemondva a történetiség teljességéről (erre ott voltak az elmúlt öt év egy-egy év-

nyomás folyamatában a nyomó anyag alatt halad, és az átszivár festéket felszívja. Elszíneződik, eg másra rakódó rétegekben ereszti magán az elcsurgó színes festé anyagokat. Egy idő után telítődi eredeti céljára már nem használh tó, el kell dobni.

Textilművészek egy csoport alapanyagként kezelve ezt a furc felületet, lehetőséget látott a *lauf* újrafelhasználásában. Egyesek t vábbra is nyomott mintákat képze tek el a felületén, csak éppen a gé mechanikát most a kézi megmu kálás esetlegességével váltották fe Mások, akiket nem ihletett meg a anyag színessége, igyekeztek a te jes felületet festékkel befedni. Vo tak, akik ruhákat terveztek belől a kontraszt kedvéért túlzottan ragaszkodva a hagyományos fo mákhoz. Néhányan pedig a nag felület, a már eleve színes „alapo zás" és a szabad alakítás lehetőse geit kihasználva, művészi gondola tok festői megformálására válla koztak. A különböző művészi köz lítés hatására a textilanyag kötöt ségei feloldódtak; a spontaneitá könnyedség kitágította a textilmű vészet határait.

Gergely Marian

KAJÁN TIBOR

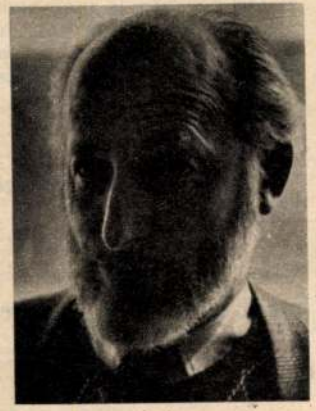

KAJÁN TIBOR KITUNTETÉSE

Hatvanadik születésnapja alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntette ki az Elnöki Tanács Kaján Tibort, lapunk Munkácsy-díjas karikatúraművészét. A kitüntetést Bajnok Zsolt, a Tájékoztatási Hivatal elnöke adta át.

10. [illegible] 43.

micro-photos were taken.

The results of the examination of the weaving techniques can be tabulated as given below:

WEAWING TECHNIQUES

Fabrics

The base fabric of the mantle as well as that of six embroidered fragments of secondary use is the same, a piece of Byzantine fabric made at the beginning the 11th century. Its weaving technique is samite, 1/2 weft-twill.

The base fabric of the mantle, the strap, the collar and that of five of the embroidered parts of secondary use are not the same. Except for the base fabric of the mantle, all are monochrome samites.

The second fabric layer of the mantle, the collar and the strap are different from each other: the mantle is made of an Italian silk fabric from 1600-1630, the weaving technique is lampasette. The collar was made of a sleazy cotton cloth made in the 19th century. The fabric of the strap is red silk so far of unknown date.

The third fabric layer of the mantle and the strap are den-

ARGUS
CH-8030 Zürich, Telefon 01/252 49 37

Zofinger Tagblatt
Zofingen (CH)
Aufl. t. 15 186
Argus Media No. 1031

Tibor Kajan 1921
3 Sept. 1984

Kulturszene

Basler Sammlung Karikaturen und Cartoons

«Porträts und Persönlichkeiten»

Ihre 6. Ausstellung widmet die 1980 gegründete Stiftung «Sammlung Karikaturen und Cartoons Basel» dem Stichwort «Porträts und Persönlichkeiten». Die Persönlichkeiten dominieren – als Autoren wie als Opfer. Faszinierend an der Ausstellung ist nicht zuletzt das Ineinanderfliessen von Karikatur und Porträt.

Der Sammler Dieter Burckhardt hat die Stiftung 1980 gegründet. Zusammen mit dem Karikaturisten Jürg Spahr, der als Kurator der Sammlung fungiert, hat er die Bestände seither systematisch ausgebaut. Am Tag der Pressekonferenz vor der Eröffnung der 6. Ausstellung verfügte sie über genau 1354 Werke von 357 Künstlern aus 28 Ländern. Da im Altstadthaus, in dem die Sammlung untergebracht ist, aufs Mal nur gut 200 Blätter ausgestellt werden können, bleibt nur das System der Wechselausstellungen. Allerdings wird, wie Jürg Spahr betonte, dabei darauf geachtet, dass etwa Steinberg, Ungerer, Bö, Th. Th. Heine, Flora, Loriot und andere Koryphäen, deretwegen Besucher zum Teil weit her kommen, in jeder Präsentation vertreten sind.

Unter den 219 Werken von 128 Künstlern, die nun für gut ein halbes Jahr zu sehen sind, befinden sich nicht weniger als 93 Neuerwerbungen. Das Schwergewicht liegt in der 2. Etage auf dem Thema «Porträts und Persönlichkeiten». Da gibt es Klassiker wie etwa die Zeichnung von Thomas Theodor Heine, auf der Kaiser Wilhelm II. seinem Reichskanzler Bismarck den Dolch in den Rücken stösst, Boshaftigkeiten wie Chico Carusos Doppelporträt von Prinz Charles und Lady Diana mit der eindeutigen Betonung des prinzlichen Degens, Pointen wie Hermenegildo Sabats Komposition von Groucho und Karl Marx, Treffer wie die Darstellung David Levines von Präsident Nixon als Schosshündchen oder Martial Leiters Vision des rufenden Generals de Gaulle in der Wüste.

Faszinierend ist nicht zuletzt der unmerkliche Übergang vom Porträt zur Karikatur. Anders herum: Bisweilen wirkt die Karikatur porträthafter als das kühle Bildnis, und manchmal steckt hinter einer anscheinend blossen Abbildung ungeheure karikaturistische Kraft. Faszinierend sind da etwa Igor Strawinsky von David Levine (USA), Picasso von Albert Lindi (Schweiz), James Joyce von Pancho Graell (Venezuela), Alfred Rasser von H.U. Steger (Schweiz), Vincent van Gogh von Tibor Kajan (Ungarn): Gerade die Maler-Porträts bedienen sich zum Teil meisterhaft des Stils der Porträtierten. Ausgestellt sind auch einige Selbstbildnisse – und da fällt auf, dass manche Zeichner sich selber gnädiger betrachten als ihre Umwelt. Auch Karikaturisten sind also Menschen…

So trefflich die Stichwort-Ausstellung ist – ihren Charme verdankt die Präsentation der Sammlung nicht zuletzt jenen Höhepunkten karikaturistischer Art, die über das aktuelle Ereignis hinaus wirken. Da ist z. B. Olaf Gulbranssons sechsteiliges Blatt, auf dem Posen der Tänzerin Isadora Duncan den Entsprechungen eines schnurrbärtigen, hängebäuchigen Mannes im Fellkostüm gegenübergestellt sind: «Die weichlichen antiken Tanzdarstellungen haben einen Münchner Philologen veranlasst, einmal Kraft und Gesundheit richtig darzustellen», heisst der Text dazu. Oder da hängt Fredy Siggs Zeichnung vom wohlsituierten Ehepaar auf dem Sofa gegenüber einem Altartriptychon, in dessen Mittelteil der Fernsehapparat eingebaut ist. Unaufdringlich, aber mit aller wünschenswerten Deutlichkeit wird zwischendurch auch dokumentiert, wie subtil Karikaturisten arbeiten – z. B. mit einer Vitrine, in der Skizzen des Engländers Smilby zu einem darüberhängenden Blatt zu sehen sind. Belege für die grosse Arbeit, die hinter anscheinend leicht hingeworfenen Werken steckt. Hansueli W. Moser-Ehinger

Tibor Kaján (Ungarn): Sigmund Freud

TV-Kommentar:

Rückschritt

Erstmals wird das Fernsehen DRS heute das Nachrichtenbulletin am Schluss seines Programms durch «Teletext»-Schrifttafeln ersetzen. Diese Neuerung bringt dem Zuschauer kaum Vor-, aber einige Nachteile. Wenn dem nicht so wäre, hätten ausländische TV-Anstalten ihre Nachrichten-Sendungen längst auf Teletext umgestellt.

Heute, um 23.10 Uhr kann sich jedermann davon überzeugen: Teletext ist nicht Fernsehen, wird nicht einmal Radiosendungen ersetzen können. Hören ist angenehmer als Lesen, besonders wenn das Lesetempo wie bei Teletext weitgehend vorbestimmt wird. Warum dann diese Änderung, die auch vom Verantwortungsbereich her nicht unumstritten ist (vergleiche nebenstehenden Artikel)?

Die finanziellen und personellen Einsparungen, die durch diese Umstellung erreicht werden, sind angesichts eines 100-Millionen-Budgets verhältnismässig gering. Zudem müssen Tagesschau-Leute weiterhin bis zum Programmschluss einen Pikettdienst aufrecht erhalten. Und wieviel ein Pikettdienst beim Fernsehen DRS wert sein kann, hat man ja anlässlich des Attentats auf Präsident Reagan vom 30. März 1981 erkennen müssen.

Nochmals: Warum diese Umstellung? Ist der Gedanke völlig abwegig, das Fernsehen DRS wolle damit unter anderem auch etwas für die Verbreitung von Teletext tun? Die SRG ist nebst den Zeitungsverlegern zu vierzig Prozent an der Teletext AG beteiligt. SRG-Generaldirektor Leo Schürmann zeichnet gleichzeitig auch als Verwaltungsratspräsident der Teletext AG. Das hat mindestens den Vorteil, dass man bei Reklamationen nicht lange überlegen muss, ob man sich an die SRG oder an die Teletext AG wenden soll: An der Spitze beider Unternehmen, zwar in verschiedenen Funktionen, steht jedesmal die gleiche Person.

Allzu gewichtig sollte man diese Änderung trotzdem nicht nehmen. Vielleicht sieht man auch in der obersten SRG-Chefetage früher oder später ein, dass man damit nicht nur Zuschauer zu den Konkurrenz-Sendern vertreibt, sondern auch dem Zusatzmedium Teletext einen Bärendienst erweist.

Guido Germann

Teletext statt Sp

Das Fernsehen DRS wird ab heute das verl anders gestalten: es werden nur noch ein tafeln eingeblendet. Erstmals wird damit Schweizer Fernsehens von einer aussenst geliefert. Wir führten dazu ein kurzes Gesp direktor Ulrich Kündig.

us. — Unter dem Druck der Öffentlichkeit hat das Schweizer Fernsehen vor dreieinhalb Jahren, nach dem Attentat auf Präsident Reagan, ein letztes Nachrichtenbulletin vor Sendeschluss wiedereingeführt. Damals verpasste das Fernsehen die aktuelle Nachricht, weil die Tagesschau-Redaktoren nach den 21.40-Uhr-Nachrichten die Studios verliessen. Die Zuschauer sahen und hörten nichts von dem Attentat, während die Konkurrenzsender und die Radiostationen laufend berichteten. Zusätzlich war nach dieser Panne auch ein verstärkter Nachtpikettdienst eingerichtet worden.

Das damals eingeführte letzte Bulletin, das von einem Sprecher verlesen wurde, wird ab heute durch Teletext-Schrifttafeln ersetzt. Sie enthalten eine Inhaltsübersicht, je zwei bis drei Seiten In- und Ausland, einen Wetterbericht und bei Gelegenheit eine Seite Sport. Jede Seite enthält auf 17 Zeilen je eine Meldung, die also ganz knapp abgefasst sein müssen. Nach jeweils 30 bis 45 Sekunden wird die folgende Seite eingeblendet.

Mit dieser Neuerung ergeben sich für das Fernsehen einige Einsparungen, erklärte Programmdirektor Kündig auf unsere telefonische Anfrage. «Bis anhin musste der ganze Studiobetrieb wegen des letzten Nachrichtenbulletins aufrechterhalten werden, was hohe Personalkosten verursachte.» Hingegen ergäben sich auf der Redaktionsseite keine Einsparungen, da der Nachtpikettdienst weitergeführt wird. So s
zusätzliche
gen möglic
Lieferant d
Teletext AG
mit Zeitur
mengeschl
zahlung die
halb nicht
rich Künd
könne höc
wissen Ab
werden, da
AG eine p
schau liefe
umgekehrt
SRG.

Auf die Fra
antwortung
ge, meinte
tor: «Rech
dass mit d
Vereinbaru
tung der
mungen a
praktisch e
keine Schv
daktioneller
zess habe s
der Ausges
chen) Stils,
Auswahlkri
sam geklärt
Bei dieser
sich nicht
Versuch: Di
letext AG
mit einmo
frist abgesc
tiger Einsti
sehmann K
mistisch: «D
trauensbasis
gegeben: w
guten und
menarbeit.»

TV-Hinweis: Greta Garbo (auf unserem Bild Smith und dem neben ihr sitzenden John Gilb stine — der Spielfilm «Königin Christine» (kunstvoll Dichtung und Wahrheit verwebt, w Uhr, im Fernsehen DRS gezeigt. Das Werk v lian, mit sparsamen Dialogen und bildkräftig u ausgestattet, gilt als einer der eindrücklichste

film-tip

Karl-May-Film: «Ölprinz»

Tibor Kajdu

"KAJÁN"

Tibor Kaján, Cartoonist

A West German periodical—the September issue of *Pardon*—spoilt one of Tibor Kaján's cartoons. It's that boss's desk, where two members of his staff, bowing deep from the waist, are displayed as marquetry. Described like this it sounds banal, its lines and formal assonances, refinements and coarseness—in short its graphic perfection—make it however a little masterpiece. This graphic perfection was spoilt by *Pardon* which otherwise sets such store by that very thing. It did no more than distrust its readers, lending a helping hand by using colour to highlight the bowing figures, making them red in the black-and-white drawing. In the original the marquetry is marked out only by different hatching, and the point itself lies in this subtle difference, something which cannot be interpreted in writing just because the desk is almost a real one.

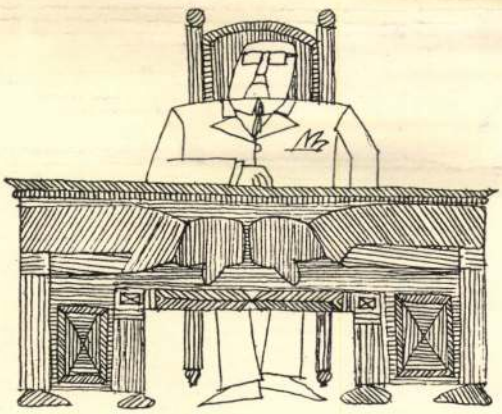

Marquetry

The colour has much the same effect as a warning before the point is made: this is where you have to laugh. This Frankfurt red is like the editorial explanation added to a cartoon, or the Hungarian practice of squeezing a double-column drawing into a single column, that is like all those things that unavoidably seem to happen to cartoons in Hungary and which make it so necessary and worthwhile to show them at exhibitions.

Caricatures are not really meant for exhibitions. Printer's ink is the *raison d'être* of a caricature, that is what gives it meaning. One goes to an exhibition on the one hand because one likes to see again what one already knows in print, and also because what draughtsmanship has to offer, if anything at all, can only be discerned looking at the originals.

Two Kaján exhibitions, as it happened, were open at the same time. There were no surprises, but plenty of further proof that he is a real master of the pen and pencil,

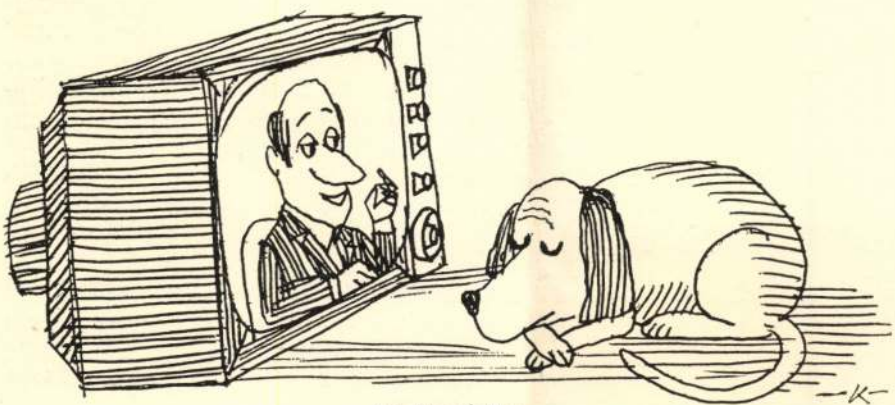

His Master's Face

child to draw, a feat which in itself is, in my opinion, neither a merit nor a vice. This draughtmanship, however, was probably one of the decisive factors which led him towards Pop Art, true somewhat late, but at the height of Pop Art, Szkok was only a student. He never allows himself to be carried away by his brilliant technique, however, and is able to stop at the limit and subordinate manual skill to critical opinion. The *Apocalyptic Horsemen*—motorcyclists painted with a compressed air spray gun—is no more nor less than an example of classical Pop Art. In his *Street Sweeper* the theme is deliberately mediocre; the colour and motif of the worker's prescribed orange and white safety vest dominates the picture. In the past the artist successfully imitated chosen models. Now he multiplies his own ingenious ideas. He colourfully depicts the photo-finish of a race behind a plastic TV-screen and also produces a mercilessly sincere television self-portrait, more revealing than any confession. The painter's growing nostalgia for modelling, for another dimension, is seen in his *trompe d'œil* acryl reliefs with cracked-plastered fresco fragments, followed by reliefs of top-views of railway crossings and junctions. *Mrs. Koncz*, the portrait of a horribly wizened old women with a real set of false teeth, gives the impression of a photographed statue. One of Szkok's new plastics, the figure of the immured woman in *Kőműves Kelemenné*, a Hungarian folk-ballad, is clad in a colourful folk-costume and seems to lie on a bier; her open coffin is a real mortar box painted with folk-motifs. Compared to the too direct composition of *Kőműves Kelemenné*, the *Girl with Shell* is a more forceful work. This half-nude is a painted plaster statue in an ornamental gilded frame. The artist probably bought the frame at a flea market and had it gilded. Szkok seems to enjoy his new ideas tremendously: the work is a painting and a statue at the same time; the girl stripped to the waist holds an object in her hand, a sea shell; her head is as life-like as a meticulous portrait, and yet this extremely realistic statue has been painted in a dark orange-red hue with bluish pseudo-shadows. (The work in the Small Exhibition Hall of the Art Gallery had to be placed under diffuse light to prevent the interaction of real shadows with the painted ones.) All these tricks are of secondary importance to the work itself: the important thing is "how" it was created, its odd eroticism, its ability to frighten and fascinate, repulse and attract simultaneously, the fact that the painter compels the spectator to accept his thoughts, feelings, tense excitement and depression in spite of himself.

*

Glass Head, Poppy Head, House Head, Baluster Head, Lamp Head, Knife Head, Mademoiselle Mouse, Happy Forms, Coercive Forms: Gusztáv Sikuta's captions are as concise as his painting and closely related to his pictures, in fact part of them: the pictorial expressions fit in remarkably well with the pictorial content of the paintings.

After some experimentation with theoretical Surrealism, Sikuta developed his own inimitable style. His indirect allusions are also unequivocal. His centrally arranged compositions do not contain many realistic figures, he rather personifies objects and endows them with life in a playful way; however, the pure order thus created is far from playfulness. Colours are used sparingly, his forms are exact, his brush-work accurate and disciplined, but his pictures undeniably reveal his lyrical nature. He prefers small pictures and has objective and subjective reasons for choosing a particular size: he wants to say much with little and sometimes succeeds in saying everything.

It seems that the material of an artist's studio can sometimes prove surprising: Sikuta has been working for about twenty years without any publicity and the show in the Helikon Gallery was a well-rounded selection of mature works which have been stored until now in his home.

JÁNOS FRANK

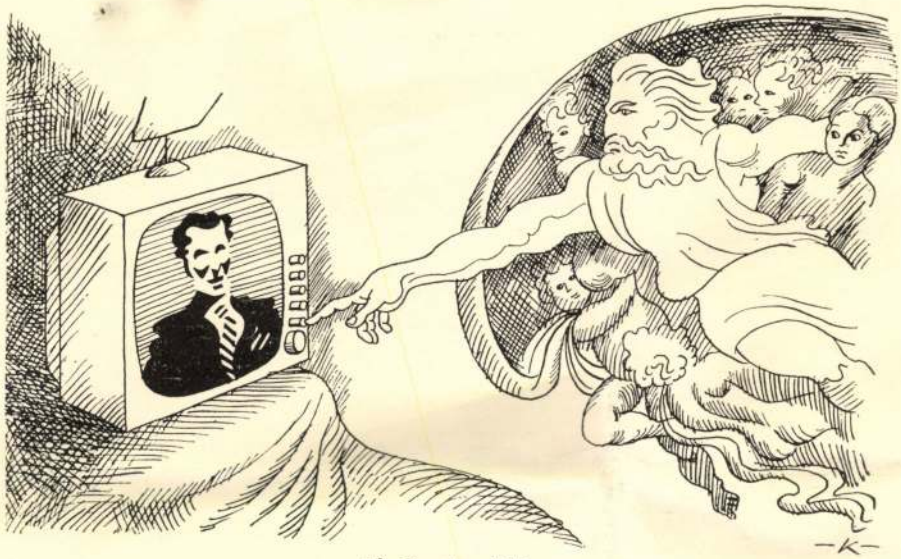

The Creation of Man

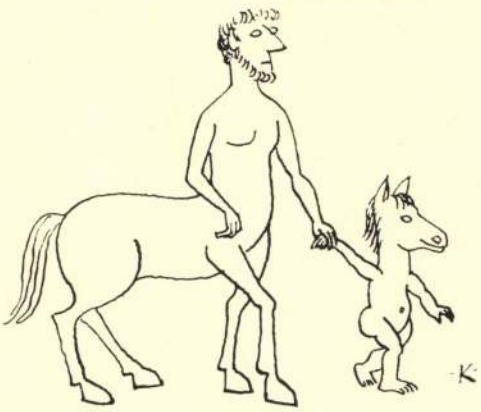

Heredity

Sigmund Freud

in every sense of that term. When in *The Creation of Man* a creative finger à la Michelangelo touches television controls instead of Adam's body this is an enchanting and cheeky magnificent idea for a cartoon. What turns the idea into a graphic masterpiece is that Kaján distorts Michelangelo's fresco into a caricature showing a mild disrespect, his television-man however is just an empty-headed barber's advertisement. Another idea—and perhaps not even a new one—is to construct the portrait of Kassák, the apostle of constructivism, out of lines, rectangles and circles. But it again becomes a masterpiece when these one-coloured elements are joined up into a portrait with constructivist delicacy, and a precision worthy of László Moholy-Nagy. Kaján is able to create Rembrandesque effects with ink. On the occasion of *World Health Day*, he wrings out the Anatomy of Doctor Tulp. He suggests dim pinks and clandestine, fluorescent greens into a black-and-grey

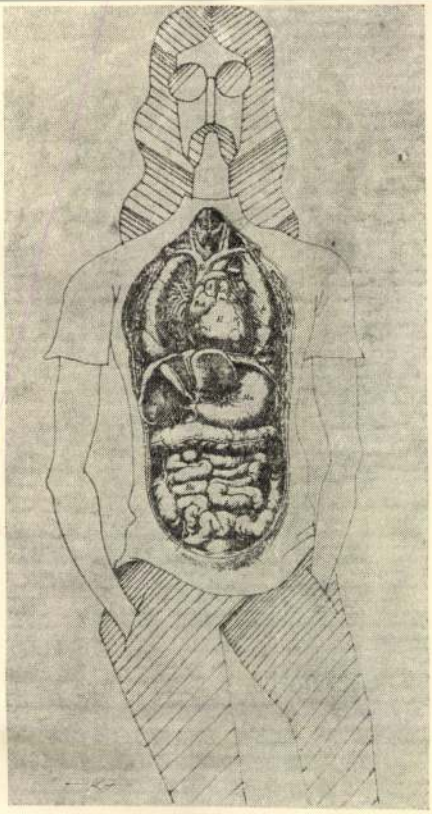

T-shirt

The Lonely Crowd

drawing, *Chagall in the Art Gallery*, with a fiddler playing his violin on the roof of the exhibition hall.

To put it briefly: Kaján is an outstanding draughtsman. Some became aware of this in the Petőfi Literary Museum, looking at some of the less known, masterly drawings, the "almost serious" portraits, for example the perfect Lukács portrait. The discovery was even more exciting when made among the folk-art persiflages and medieval parodies in the Szeged Gallery. These make demands on the artist that Brecht makes on the actor: to identify oneself, to become transformed and then, passing judgement from within, to alienate oneself from the impersonated figure. In the drawings this means becoming perfectly familiar with the idiom of folk-art, and then, by exaggerating it a tiny bit, for example in the naive twisting of the letter "sz" in the Hungarian phonetical transcription of the word "twist", let the visual irony start off a string of associations about folksiness and the encounter of cultures.

Delicacy, elegance, intellectual superiority—this is what characterizes the works of Kaján the draughtsman. Since these qualities can neither be learned nor made up, they can only be born with, and polished, they are lasting, individual and effective. Regardless of changing times, subjects and editors, and a changing public, and even stylistic periods, this steady and persistent delicacy has helped Kaján to remain his own self throughout. Perhaps he gave fullest vent of these qualities in his illustrations to the poems of Christian Morgenstern, a congenial spirit in wryness and delicacy, but it could be that such a presumption shows subjectivity on my part. It is true though that his unvarying but constantly enriching wry culture was present in the Kaján of the *Ludas Matyi* funny paper of the 1940s, in the immemorable Master Páfrány of the 50s, and in the works of the 60s and 70s, now seen again, ranging from the *Horse Tableau* through *Self-Attainment* to the *Déry Portrait*.

The Thinker

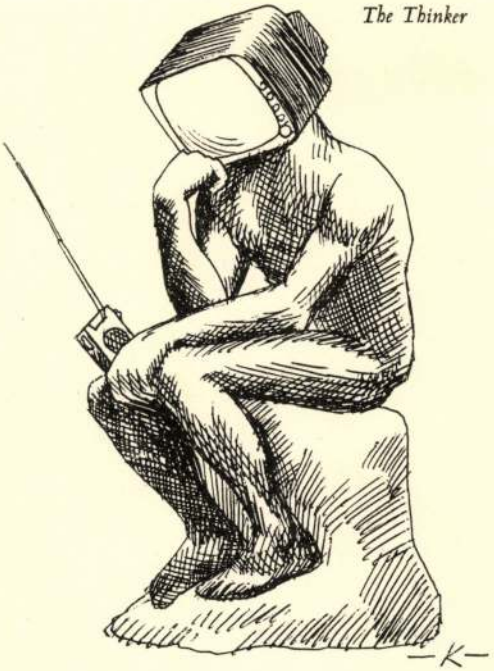

Self-Attainment

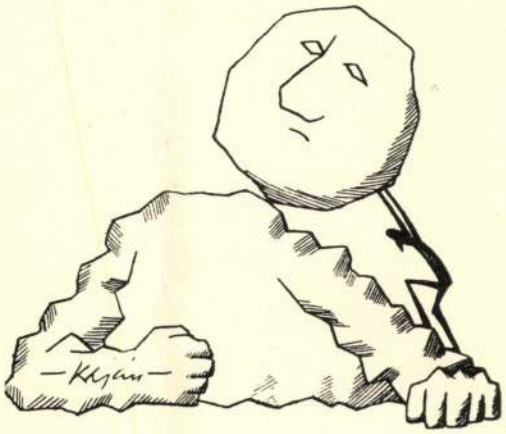

This homogeneous and by now thirty-year-old Kaján-style and view sums up a host of styles, forms of humour and social messages. His more fortunate contemporaries abroad may content themselves with the elaboration and utilization of one given manner, genre or trick of the trade, but Kaján studies and applies the forms of humour and the contemporaneous inventions with at least as much restless sensitivity as he studies and uses Leonardo or Arcimboldo. He studies and applies them; those familiar with the international standards of cartoonists will know that by this I do not wish to point to any sort of imitation. Those familiar with the present-day situation that derives from the taste of the editors, and the possibilities of yesterday and the day before yesterday, following from objective, historical conditions, will also know that Kaján, like a few of the best Hungarian cartoonists, fortunately could not become specialized: he has had to use now one now another edge to his satire, depending on the age, the forum and changing publics. Levin and Tim are portrait-caricaturists of genius, Siné a word- and form-twister of morbid perfection, Jean Effel is forgiving and pseudo-biblical, while Steinberg is cuttingly intellectual. Kaján, however, is at the same time a master of the portrait *(Tibor Déry)*, a word- and form-twister of morbid perfection *(Horse Tableau)*, forgiving and pseudo-biblical *(Spiritual Exercise)* and cuttingly intellectual *(Self-Attainment)*.

He can afford it, let me repeat this, since style, approach, human element and intellectuality are always the same in his drawings, and even a novice in looking at caricatures may recognize his works from a great distance. This is so because that is not what he aims at and because, like every true master, he keeps his eye on the world and not on his art.

GYULA RÓZSA

ICONS FROM SERBIAN CHURCHES IN HUNGARY

The story of the exhibition of icons from the Serbian churches of Hungary held in the summer of 1974 in the *Industrial Arts* Museum of Budapest, goes back to 1972. At that time they moved some hundreds of icons from the Museum of Serbian Religions Art in Szentendre and from Serbian churches situated in different parts of the country to the Matica Srpska Picture Gallery in Novi Sad for restoration and showing. They were later displayed in Budapest. The icons are owned by the Serbian Orthodox Diocese of Buda, and some of them are on permanent exhibition at Szentendre.

Increasing interest has lately been shown in the Serbian art of Hungary. There has been local influence no doubt but, essentially, it has remained in the Serbian tradition.

Serbian Settlements in Hungary

From the beginning of the fourteenth-century the Serbs spread to the north, fleeing from the Turkish conquest. This population movement lasted up to the end of the eighteenth-century. Ráckeve was one of the oldest settlements, the name being derived

from a common Central European appellation of the people, (rác = Raitzen.) The church there which still stands was first built and decorated with frescoes in 1487. This Byzantine work was overpainted in the eighteenth-century by Teodor Gruntović from Moscopolis, a Vlach town now in Albania.

After Belgrade became Turkish again a wave of fugitives moved to Hungary, under the leadership of Arsenios, Patriarch of Ipek (Peć). Some settled in Buda, and north and south of it, along the Danube. Szentendre was their most important centre. They were granted local self-government and religious freedom. Szentendre became an important trading town. The immigrant Serbians formed communities each with a church of its own, according to their place of origin.

Serbian districts came into being at Székesfehérvár, Szeged, Komárom, and also in Buda. The majority of their churches was built during the eighteenth century. These with the exception of a few do not differ essentially from the Hungarian Baroque churches of the same period. They shaped interiors in accordance with the requirements of their ritual but in the spirit of the Baroque. The placing of the icons is traditional and yet in most cases the iconography is not unambiguously Orthodox, local Baroque influences making themselves prominently felt within the Byzantine traditions. Therefore the capricious, Baroque architectural part of the iconostasis, the rich, tracery and carved frames in the last resort are welded into an artistic unity with icons of Byzantine origin but of Western formulation and a special "Orthodox Baroque" art was the result.

Prototypes

The most important examples of this art were shown at an exhibition arranged at the *Industrial Arts* Museum in Budapest in 1974. In one room icons were displayed that presumably were not painted in Hungary but were brought by the Serbians from their old homes, or were obtained by them when on trading trip. A large "Hodigitria" (1660) from the Serbian church in Győr is one of this kind. This closely reflects the late-Byzantine style of early Serbian painting. A seventeenth-century triptych is worth particular mention, especially since its painter is known; it is the work of Ostoya Mrkojević. The traditional composition is evident in the central piece: Christ with the Mother of God and St. John the Baptist on his sides, the two side panels show the Archangels Michael and Gabriel. The detailed painting, the miniature-like precise outlines and glowing colours give evidence of very high quality.

Holy Doors

The frieze representing the twelve apostles in the Archangel Michael Church of Esztergom is already local work. It is part of an iconostasis that can be dated around 1740. The icons are separated from each other by gilded, carved columns. In front of the gold background the apostles sit in an almost frontal pose on decorative vine-covered thrones. Certain parts, such as the sandalled feet, the oval outlines of garment folds, short curly wisps, and the features themselves, reflect a late-Byzantine influence. The Mother of God and the Christ from this same iconostasis are particularly rich and Baroque largely due to the crimson cloak richly decorated with tiny flowers.

The direct relation between architectonic construction and the icons can best be studied at the hand of the "Holy Doors" displayed at the exhibition. All the Holy Doors (these are the central double-doors of the iconostasis, which are opened and closed during certain parts of the liturgy and can be only used by priests) consist of richly framed icons, which are linked by capricious carved vines. Traditionally the icons are of prophets, the four evangelists, and on the two sides, and opposite to each other, the Arch-

angel Gabriel and the Mother of God (Annunciation). The Holy Door of the Archangel Michael Church (Požarevačka) at Szentendre is most decoratively carved, and the frames of the icons are further embellished by a crown. The connecting vines originate in the lowest icon showing the Prophet Isaiah. Thus the Baroque capricious motif therefore has iconographic significance: it refers to Isaiah and his prediction of the birth of Jesus (Isa. 11, 1).

The Holy Door of the Church of the Ressurection at Rácalmás is imbued with the same spirit with the difference that the figure of prophet Isaiah is not an icon but a relief. This is a western, Baroque influence alien to the Byzantine spirit.

Iovan Chetir Grabovan made the iconostasis of the St. John the Baptist Church at Székesfehérvár. His icons have the delicacy of miniatures. The background is not gold but light-blue, this is why the general effect is less ceremonial; it is more direct and even secular in a way. The Evangelists and Prophets have delicate features and large, meditative but not severe eyes. The dark-blue and red cloaks, and the yellow nimbus which gradually fades on the edges, combined with the background result in a harmonious colour composition.

The master of the iconostasis of St. Nicholas at Szeged, Grigorie Povović, had earlier worked with Grabovan on the Székesfehérvár iconostasis. The St. Nicholas iconostasis was made in 1761. The style of Popović is bolder than that of Grabovan, his Holy Door consists of fewer and larger icons. Despite the bigger area the artist who was fond of more monumental work did not fill the space with standing full, but with sitting half-figures. Four Evangelists by the same artist were also at the exhibition.

A good example for the animated and restless iconostasis is the Holy Door of the Church of the Assumption at Ráckeve (1770). The prophets appear on a swirling cloud in golden frames and with decorative golden background, holding a scroll. The architectural structure of the Holy Door is more varied than those mentioned before.

Starting with the seventeenth century, the art of the Balkans and of Russia not only changed in style, but in meaning as well. The most remarkable feature is the decreasing number of liturgical or theological icons and the increasing number of those representing biblical scenes. Most of the saints are shown in scenes from their lives. The central icon is framed by smaller ones, giving scope to realistic genre pictures. Two large St. Naums belong to this type, as does an icon by Mitrofan which is of debatable date. The Mother of God sits on a throne at the centre. The small pictures framing this represent saints and prophets and episodes from the life of Christ. This large icon originates from the church of Szigetcsép, and can be stylistically dated sometime late in the seventeenth or early eighteenth-century.

The folksy love of telling a story lends new elements to the traditional iconography. A series from the Ráckeve church showing the twelve major festivals of the Eastern Church is the work of a provincial master from the 1770s, who widened the traditional formal composition with elements derived from folk-art. An example is the Nativity scene, where the angels appearing to the shepherds hold red roses, or the Presentation in the Temple where St. Joseph is taking two white pigeons in a small cage to Simeon. The colours of these icons are not as harmonious as those of traditional late-Byzantine icons. Blue is present instead of the golden background and this does not really match with the bright-red clothes of the figures, and this gives the icons even more of a provincial character.

Similar folksy icons decorated the monastery of Grábóc. The Great Feasts series dated some time around 1770 shows western influence not only in style, but also in iconography. The traditional composition is replaced by something taken from western art, for example, on the icon of the Nativity,

THE NEW HUNGARIEN
QUATERLY

Mary, contrary to the Byzantine convention does not lie on a bed but sits beside the manger.

The manger is of straw, the type common in western art, and not an altar-like stone which can be traced back to Early Christianity. The most remarkable change is that Joseph takes part as an equal at the side of Mary. This is alien altogether to the Byzantine approach. On the Byzantine Nativities, Joseph sits by himself as a supporting character, at the side of the composition, turning his back on events, as if he had not yet overcome his doubts in connection with the virgin birth. The text glorifying the birth of Christ is of western origin.

The icon of the Resurrection is also in the spirit of western art, with Christ at the centre and the amazed and frightened guards around the tomb. This type does not occur in Byzantine iconography. Christ is shown at the gates of hell, According to the Eastertroparion Christ arose from the dead, and gave life to the dead and he is shown gaining victory over hell, breaking the gates of hell, overcoming Satan and leading our first parents and the prophets of the Old Testament out to daylight. This type can be studied on another icon of the exhibition, with Greek lettering, thet preserved the medieval iconography much better. It can be dated around 1770.

Baroque and Biedermeier Influence

Vassily Ostoyić was a popular Serb icon-painter active in the last decades of the eighteenth-century. He was commissioned to make an iconostasis for the cathedral in Szentendre, known as the Belgrade Church. The richly carved iconostasis was made between 1777–80. The style of the large icons competently welds Byzantine traditions with the western Baroque influence. The Sacrifice of Isaac or Christ and the Samaritan woman at the well are set in an idyllic scene. The background becomes a compositional element of equal standing. This breaks with the Byzantine approach, where the saints were shown outside space and time. The golden background contributed to this effect.

Arsenije Teodorević was the greatest master of the expanded iconostasis art. He is looked on as the main representative of Serb late-Baroque, biedermeier painting. He studied at the Academy in Vienna, later he founded a workshop at Temesvár. Icons he painted for the iconostasis of what used to be the Serbian church in Buda are shown. These large paintings are not icons, in the true sense but paintings in the western Baroque spirit. The iconostasis of St. Nicholas at Baja is from Teodorević's workshop, and he also worked for the Blagovestenska Church at Szentendre.

Mihailo Živković also studied at the Academy in Vienna, he cannot be considered an icon-painter in the traditional sense either. He worked for the Blagovestenska Church at Szentendre and made the iconostasis for the church in Balassagyarmat in 1815.

The exhibition in the Industrial Arts Museum helped to get the Budapest public acquainted with Serbian icon painting. Unfortunately no catalogue was published. Such material can be seen together rarely, and those who assembled the exhibition had to cast their net wide to ensure that the Serbian Orthodox Baroque art of Hungary be worthily represented.

ANIKÓ FALUDY

THEATRE

BUDAPEST THEATRE THROUGH AMERICAN EYES

Like most readers of The N.H.Q. I understand little Hungarian, but when I recently spent a year in Budapest that handicap didn't keep me from the theatres, where, like most foreigners who have written on Hungarian theatre for The N.H.Q., I thoroughly enjoyed myself. My theatre-going lasted through an entire season, from the revivals that made up the bulk of fall offerings to spring's hurried, last-month openings, but since native Hungarians regularly review the current theatre season for The N.H.Q., I see no reason for a less informed foreigner belatedly to survey the same field. There is, however, reason for one foreigner to tell other foreigners what attending Hungarian theatre might be like for them and how the major companies differ from each other. Moreover, I claim more than the usual authority of a foreign visitor, for in that year's time I had the leisure not only to reflect on how Hungarian theatre differs from the theatre I know in the United States but to check my conclusions against other Hungarian productions.

My first experience by lucky accident defined the limitations and specific delights of attending "foreign" theatre. My wife and I opened the season by taking the children to see *The Wizard of Oz* at the Bábszínház or Puppet Theatre (see Bertha Gaster's "A Little World Cunningly Made", The N.H.Q. 30), where, for complicated reasons, I saw the first act from the first row and the last act from the last. I never again had to change my seat, but in a sense I saw every other play simultaneously from these two perspectives. Up front I was soon caught, like the children, in the rush and swirl of colour above my head. Sometimes I would glimpse the poles supporting the puppets, sometimes I would catch sight of a puppeteer cleverly recovering from a mistake. I could see, too, the construction of the flowers and other props and the puppet-world's equivalent of grease-paint—but it didn't matter any more than it does in the big theatre, where such glimpses may even heighten the pleasure. We were immersed in the process of it all and delighted by it. But all changed after intermission. The stage that had filled our entire field of vision with movement now resembled to my eyes a brilliantly-lit aquarium seen across a darkened room. Instead of appearing with a rush, puppets materialized out of nowhere, the way schools of fish do when they suddenly and simultaneously turn their sides towards you. The setting, formerly a thing of stitches and paint, became a smoothly finished little world, the colours vivid but balanced. Although the change delighted me, the children were soon restless, and not just with fatigue. The distant view was not for them, especially after the excitement of sitting up close. Ideally, of course, we should have been in the middle, where most people sit and where the effects are felt as intended, where one is close enough to feel the activity but far enough

— Kaján —

Megtisztelően magas kitüntetés érte lapunk munkatársát, Kaján Tibor grafikusművészt: a Minisztertanács a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címet adományozta a részére. Kaján Tibor a Tükör indulásától, több mint egy évtizede jelentkezik hétről hétre rajzaival, karikatúráival lapunk hasábjain, ezért — úgy véljük — nem szükséges olvasóink előtt különösebben méltatnunk kiváló erényeit, mélységesen emberi, gondolatgazdag, s magas művészi színvonalú alkotómunkáját. Ez az összeállítás Kaján régebbi és újabb rajzaiból csipetnyi ízelítő a művész eddigi gazdag életművéből.

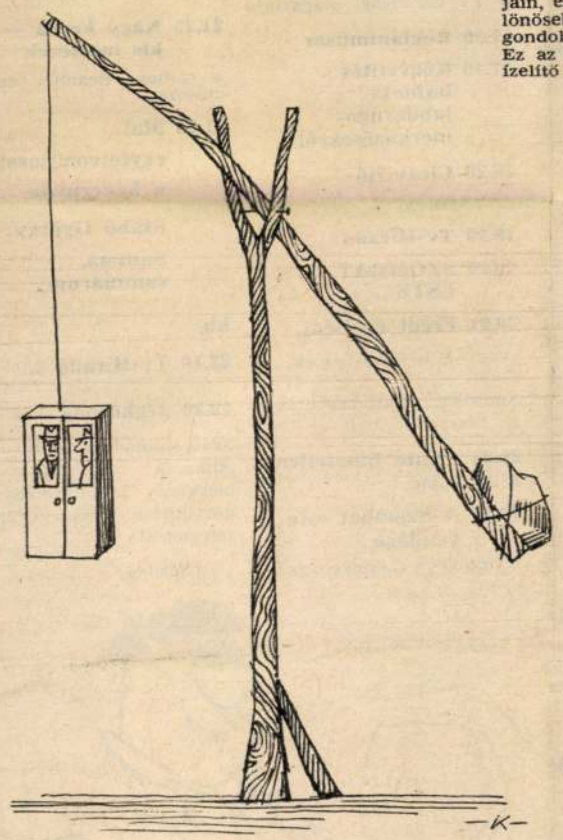

Magyar lift

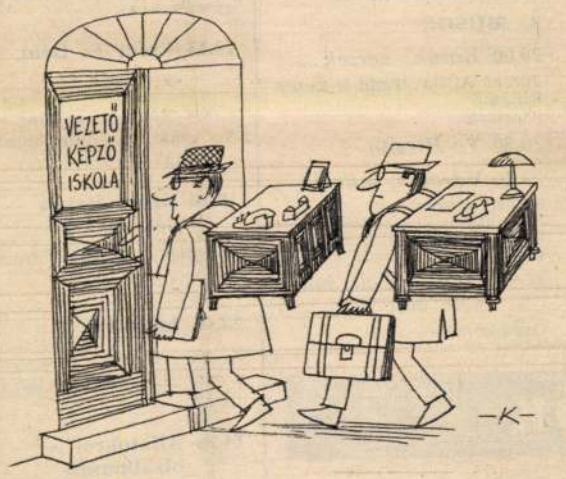

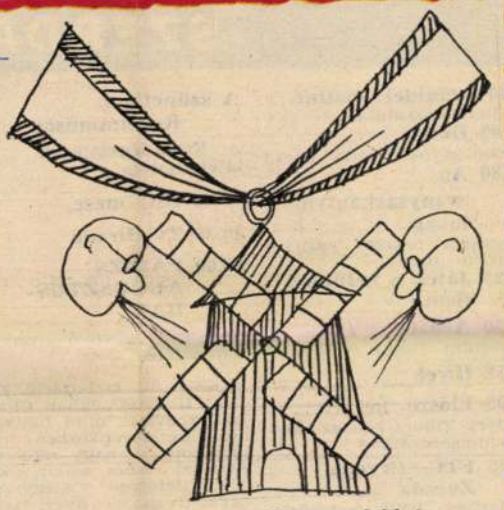

Szélmalom rend — a szelekkel

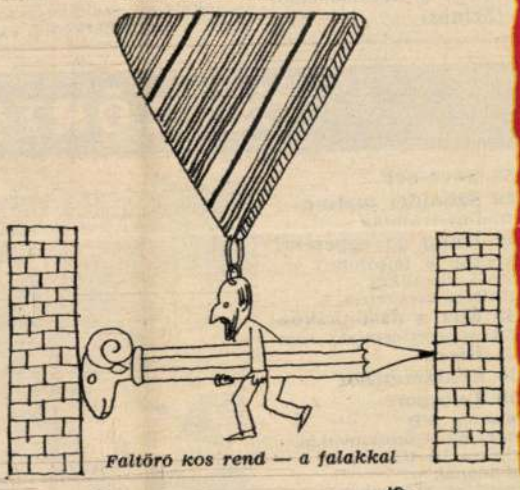

Faltörő kos rend — a falakkal

Kezdő szélkakas

Ballaszt

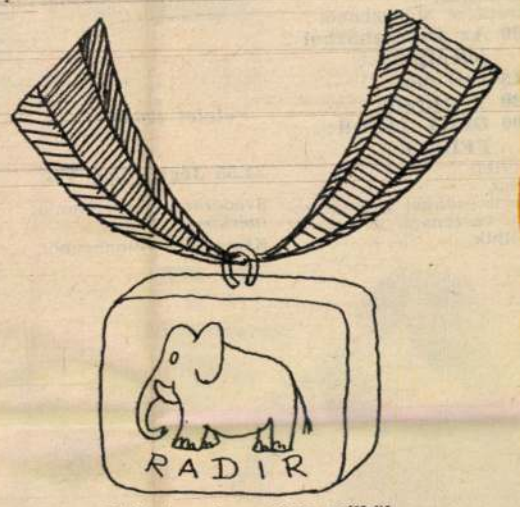

Elefánt rend — szöveg nélkül

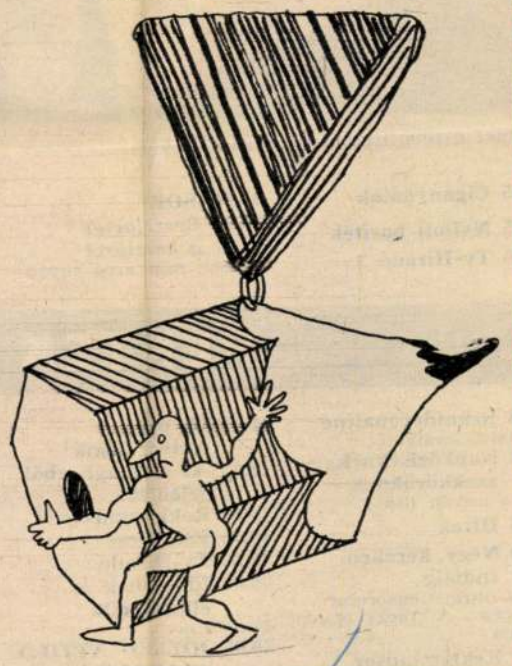

Sziszifusz rend — pihenés nélkül

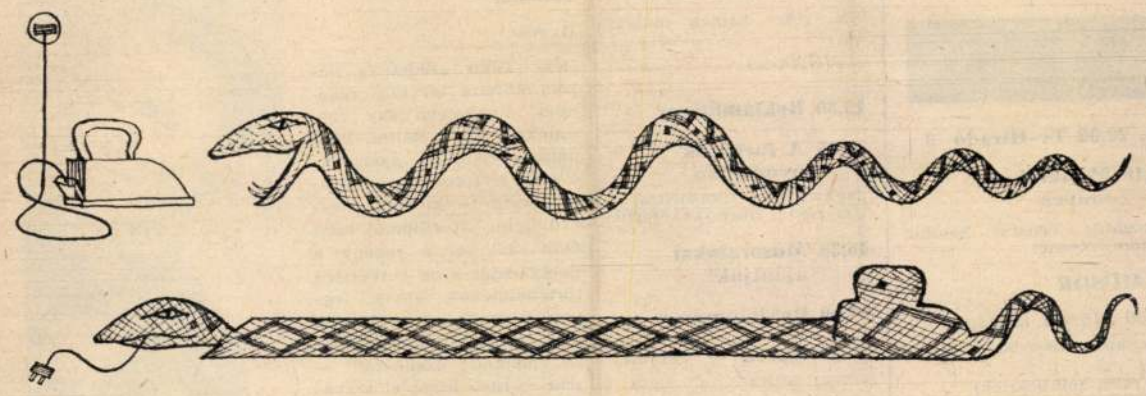

SZERDA

9.00 Szünidei matiné
Kisfilm-összeállítás
10.05 Delta
Tudományos híradó (ism.)
10.30 Az aranysarkantyús lovag
Magyarul beszélő spanyol tévéfilm (ism.)
12.25 Játék a betűkkel (ism.)
12.50 Arbát
Rövidfilm (ism.)
16.58 Hírek
17.05 Előszó helyett...
A Déry Tibor: Felelet című tévéfilmsorozathoz
17.25 FTC—Crvena Zvezda
labdarúgó BEK mérkőzés Közvetítés a Népstadionból
(Színes)

A szünetben: Reklámműsor
A Közönségszolgálat tájékoztatója
19.20 Esti mese
19.30 Tv-Híradó
20.00 PÁRIZS AUGUSZTUS-BAN
Magyarul beszélő francia filmvígjáték
A közel tíz esztendeje készült filmvígjátékban Charles Aznavour, mint filmszínész, új szerepkörben mutatkozott be, nagy sikerrel. Áruházi eladót alakít, akinek felesége egyszer egyedül utazik nyári szabadságára. A férj nem bírja sokáig a „szalmaözvegységet", megismerkedik egy manekkennel s hogy sikere nagyobb legyen, festőművésznek adja ki magát...
21.35 Teleszubjektív
22.35 Tv-Híradó 3.

2. MŰSOR
20.00 Korok, versek...
József Attila: Tedd a kezed Ringató
Klárisok
20.50 Tv-Híradó 2.
21.10 Városok, művek
NSZK filmsorozat
XIII. (bef.) rész: Brüsszel—Mons-Ostende
(Színes)
21.40 Egyszer volt, hol nem volt
Osztrák zenés film

CSÜTÖRTÖK

9.58 Tévé-ovi
10.20 Szünidei matiné
Kisfilm-összeállítás
15.15 Irány az egyetem!
Előkészítő a felsőfokú felvételi vizsgákra
Analitikus geometria I.
15.43 Élet a dzsunkákon
NSZK ismeretterjesztő film
16.25 Hírek
16.30 Reklámműsor
16.40 Telesport
Jégkorong VB
Finnország—Csehszlovákia mérkőzés II—III. harmadának közvetítése Münchenből
18.30 Az Országházból jelentjük...
19.15 Esti mese
19.30 Tv-Híradó
20.00 DÉRY TIBOR: FELELET
Tévéfilm
I. rész
Ismertetésünket a tévéfilmről a vasárnapi. II. résznél közöljük

Felelet (20.00)

21.55 Jégkorong VB
Svédország—Szovjetunió mérkőzés
Közvetítés Münchenből

Jelenet a tévéfilmből (2. műsor 21.15)

20.55 Cigánydalok
21.05 Nyitott boríték
21.45 Tv-Híradó 3.

2. MŰSOR
20.00 Beszélgetés a kémiáról
I. rész: Száz arcú anyag
20.40 Északi vidéken
Szovjet rövidfilm
20.55 Tv-Híradó 2.
21.15 Rendező: Hajdufy Miklós:
Cserhalmi Imre: Volt egyszer egy borbély
Tévéfilm
1919-ben, az első szabad május elseje előtt és alatt egy észak-magyarországi kisvárosban játszódik a film cselekménye. Itt él Fitos Béla borbély, aki orosz hadifogságban együtt volt a városi direktórium vezetőjével és azóta is szoros barátság fűzi hozzá. A borbélyt barátai jelentéktelen, kétbalkezes embernek tartják, aki képtelen lenne bármiféle felelős pozíció betöltésére. És ez a kisember egy napon furcsa jelenségre figyel fel, ami mögött összeesküvést sejt. A direktórium tagjai nem hisznek neki, s ő kénytelen saját szakállára cselekedni...

PÉNTEK

9.58 Szünidei matiné
Kisfilm-összeállítás
16.33 Napköziseknek — szakköröknek
Séta a mezőn (ism.)
16.55 Hírek
17.00 Négy keréken Indiáig
NSZK útirajzfilmsorozat
VII. rész: A Tadzs Mahal csodája
17.30 Reklámműsor
17.35 Látókör
A TV politikai vitaestje a szocialista demokráciáról
18.20 Öt perc meteorológia
18.25 Az Országházból jelentjük...
19.10 Reklámműsor
19.15 Esti mese
19.30 Tv-Híradó
20.00 Idősebbek is elkezdhetik
Tévétorna
20.05 JÓZSEF ATTILA SZAVALÓ-VERSENY
Döntő
Közvetítés Kaposvárról
kb. **22.00 Tv-Híradó 3.**
22.10 Mesterek és művek
Látogatás Vecsési Sándor festőművésznél

2. MŰSOR
20.00 Margit királyné
Magyarul beszélő francia film
(14 éven felülieknek)
Közben: kb.
21.00 Tv-Híradó 2.

SZO

8.28 Szünidei matiné
Kisfilm-összeállítás
9.30 Perpetuum mobile
Ismeretterjesztő műsor gyerekeknek
10.15 Frédi és Béni, avagy
a két kőkorszaki szaki
Amerikai rajzfilmsorozat
A kitörő betörő (ism.)
10.40 Keressétek a bálványt
Magyarul beszélő francia film (ism.)
12.05 Látókör
A TV politikai vitaestje a szocialista demokráciáról (ism.)
14.18 Állatokról — bizalmasan
Angol filmsorozat
I. rész: Így él a seregély
14.45 A látás hatalma
XIX. rész: Színek mágiája
(Színes)
15.05 Perpetuum mobile
Ismeretterjesztő műsor gyerekeknek (ism.)
15.50 1945 tele és tavasza
Szovjet dokumentumfilm
II. rész: A Keresztrejtvény hadművelet (ism.)
16.25 Hírek
16.30 Tájak, városok, emberek
Tengerjog
16.50 Ipari ...
A TV gazdasá...
17.30 Reklám...
17.40 Közvetít... bajnoki ... labdarúg... mérkőzé...
19.20 Cicavízió
(Színes)
19.30 Tv-Hírad...
20.00 SZOMBA... ESTE...
20.01 Frédi és ...
avagy a két kőko... szaki
Amerikai rajzfilmsorozat
II. rész: Báli buli
20.25 Szinte hihetetlen
A fürjtojás
20.53 A Szombat este vendége
Bruno O'ya (Lengyelország)
...tv-híradó 2.
22.20 Jégkorong VB
Szovjetunió—Egyesült Államok
mérkőzés két harmadának közvetítése Düsseldorfból, felvételről
(Színes)

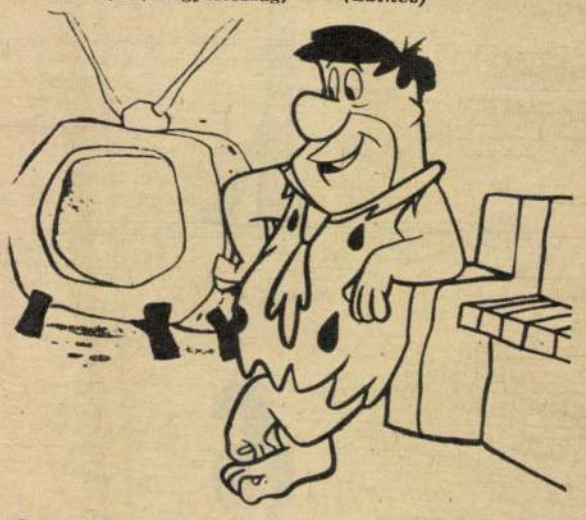
Ismét Frédi... (Szombat este 20.00 órakor)

VASÁRNAP

8.38 Iskola-tv.
10.15 Zsebtévé
10.40 Ki játszik ilyet?
XV. rész: Tájékozódó szavak (ism.)
11.00 BSE—MTK VM
bajnoki női kosárlabda-mérkőzés
Közvetítés a Városmajori Sportcsarnokból
12.30 Vasárnapi koncert
A koncertfilm a MT és a ZDF koprodukciójában készült
15.08 A látás hatalma
XX. rész: Színek mágiája II.
(Színes)
15.30 Reklámműsor
15.35 A farkasok nyomában
Csehszlovák filmsorozat
III. rész: Harc az éterben
16.35 Műsorainkat ajánljuk!
17.00 Reklámműsor
17.10 Korok — versek
József Attila
18.00 Delta
Tudományos híradó
18.25 A vezeték két oldalán
Riportfilm
18.40
A Közönségszolgálat tájékoztatója
18.45 Esti mese
(Színes)
19.00 A Hét
20.00 Hírek
20.05 DÉRY TIBOR: FELELET
Tévéfilm
II. rész
Déry Tibor eredetileg három kötetre tervezte regényét, amelyében egy vasmunkás, Köpe Bálint, küzdelmes életét — gyermekéveitől férfikoráig, a fordulat évéig — kívánta megörökíteni. „Körülbelül húsz évet ölel fel a regény a magyarság, s az emberiség történelmének egyik legváltozatosabb, legterhesebb s a vége felé legmagasabbra emelkedő szakaszát" — írta az első kötet előszavában. A regény harmadik kötete nem készült el, de „a Felelet így is a magyar munkásosztály két háború közötti életének nagyszabású, ma már klasszikus ábrázolása. Egyike annak a néhány könyvnek, amely az ötvenes évek elejének irodalmából maradandónak bizonyult" — írja Déry egyik életrajzírója. A nyolcrészes tévéfilmet Zsurzs Éva rendezte.
21.10 Sporthírek
21.20 Ötszemközt...
Iharos Sándorral
22.25 Hírek

A fiatal Iharos Sándor (21.20)

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-120
1975 ÁPR. 8

Kajdi Tibor, karikaturista

KAJÁN LISZT-ÉV

sokan Coppola nagyszerű, misztikus filmjével, az *Apokalipszis most*tal vetik össze. Klimov mérnöki precizitással jeleníti meg a megvadult, részeg német büntetőosztag vérgőzös bacchanáliáját, a „gyilkolás ünnepét". A falu kiirtásának e húsz percig tartó jelenete, amely a cselekmény csúcspontja, rengeteget elárul a háború lélektanáról.

Klimov a Biblia apokaliptikus víziójához hasonlítja Hatiny felégetését. Filmjével a néző lelkiismeretére akar hatni, és arra kényszerít, ha még oly nehéz is, ne fordítsuk el tekintetünket, nézzünk szembe a történelmi igazsággal. Már a cím is kétségbeesett felhívás: jöjj és lásd a pusztulást, a háború borzalmait. Jöjj és lásd, mire képes a fasizmus, hogy mindez ne ismétlődhessen meg még egyszer.

Hollós László

VITORLÁS A LÁTHATÁRON
Színes NDK film

Az utóbbi években sűrűn megesik, hogy a MOKÉP moziforgalmazásra vesz át NDK-beli televíziós filmeket. Jó, hogy ezúttal is így történt, mert ha valami a képernyőn látható, azt „gyér ház" esetén is legalább egymillióan nézik, míg ugyanaz a

Az a bizonyos filmbeli tavasz az 1940-es évek egyikén köszöntött Lengyelországra. A történet színhelye egy tanyákkal övezett, isten háta mögötti falucska, ahol látszólag nyoma sincs a rettegésnek. Minden csendes és nyugodt, a kevés beszédű parasztok pedig teszik a dolgukat. Arról, hogy háború van a világban, csak a kocsmai találkozásokon suttogva gazdát cserélő hírek és az egyik portára menedékért bekopogtató zsidó asszony rémült kiszolgáltatottsága árulkodik. Már a kezdő képsorok meggyőzik a nézőt arról, hogy a hazájában dokumentumfilmjei révén ismert Juliusz Janicki első játékfilmje nem szokvány világháborús történet. A rendezőt ugyanis elsősorban a végletes helyzetekben

való emberi megnyilvánulások érdeklik. A döntések drámai következményeit, a fenyegetettség okozta személyiségtorzulás változatait vizsgálja figuráiban. A tanyán bújtatott zsidó orvosnő és a fiatal gazda szerelemmé érő kapcsolatában éppúgy a tipizálható, a modellérvényű mozzanatok kapnak különös hangsúlyt, mint a sokszor hitelen pontsák-

Kaján Tibor, grafikus

tekező másik könyve után egészen '84-ig kellett várnia, míg kiadhatta tanulmánykötetét is, majd megint csak várnia, míg Széchenyijének második kiadására is sor került '84 táján, s ezután megint csak várnia, várnia kellett a két új kötetre 1986 őszéig! Aztán csodálkozunk, ha az írók elégedetlenek, s ráadásul, amikor *négy év alatt csak hat kötetük* jelenik meg, a két utol-

KAJÁN TIBOR RAJZA

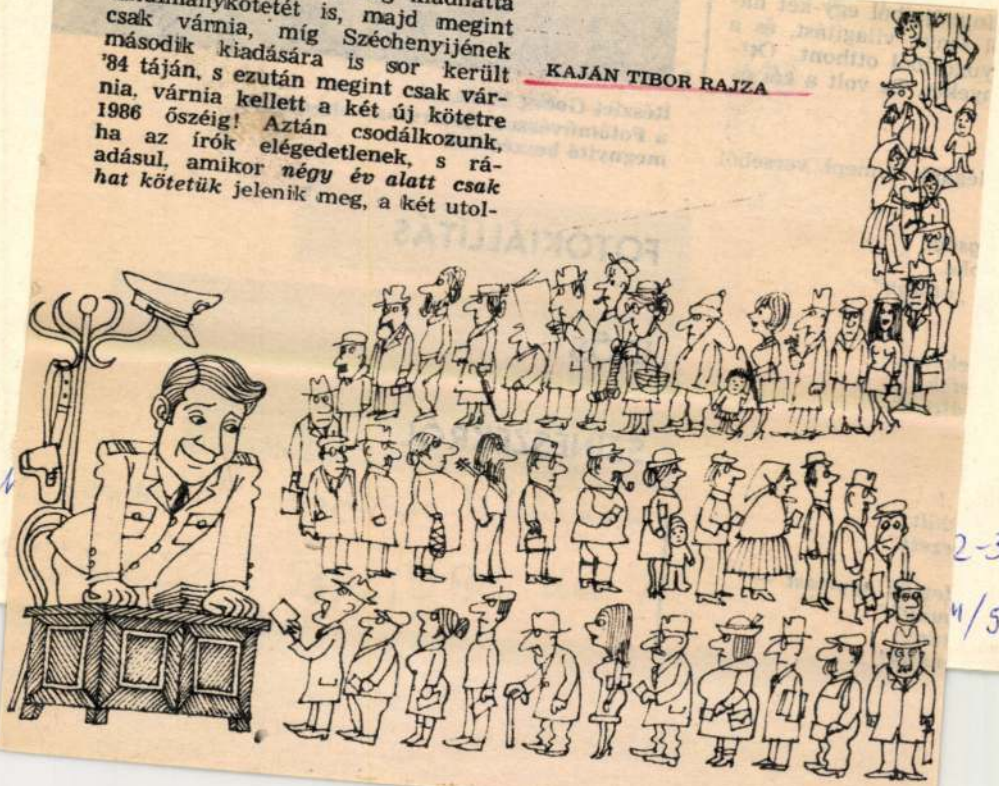

Tekek

Új

2-33

4/52

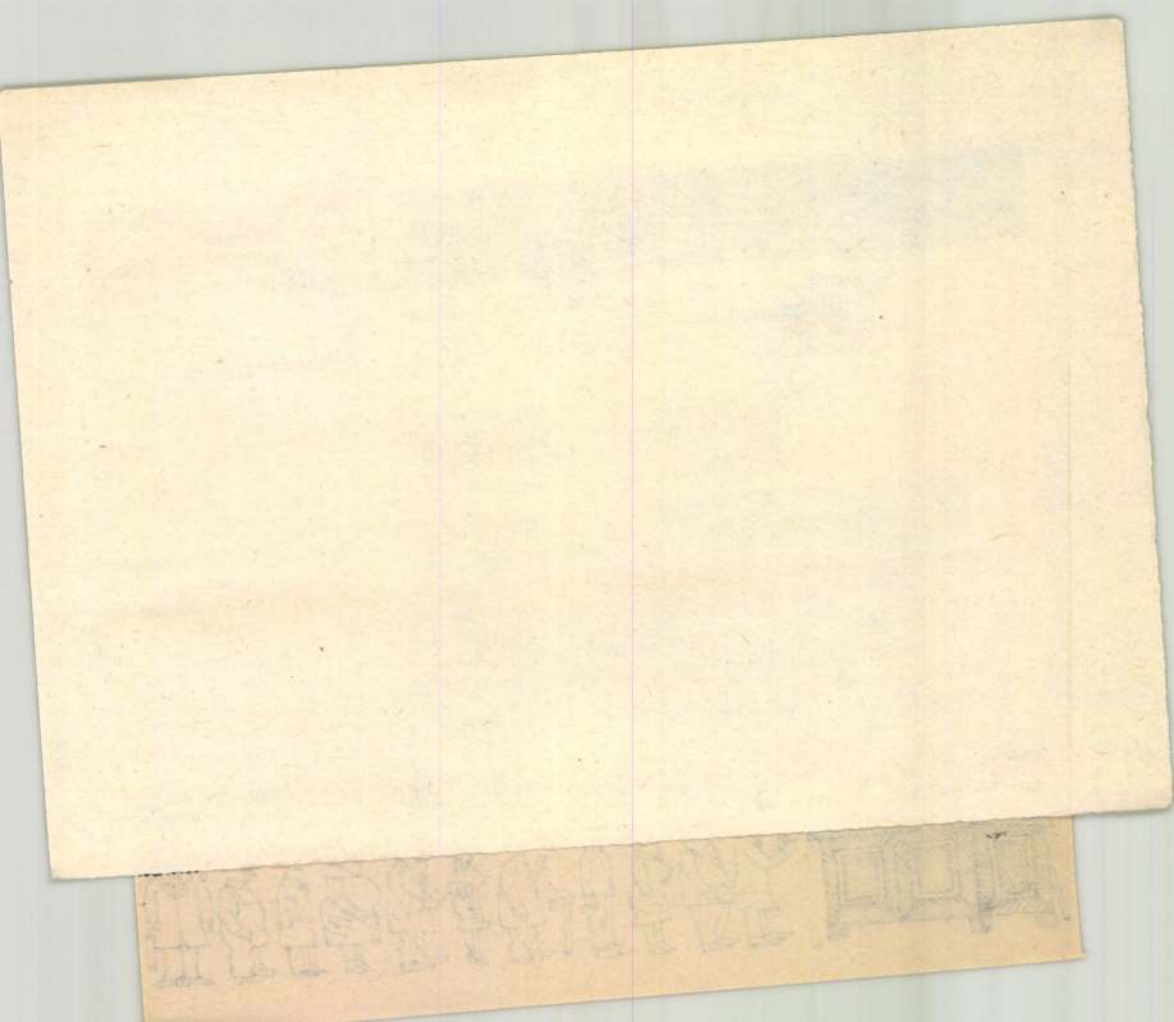

Kaján Tibor, grafikus

[redacted], Kovács Judit és Ösvát Katalin Nemcsak illemtan... című hasznos könyve Kaján Tibor rajzaival. [illegible] Jelent meg.

– Don Maharémó egy hulaskyulon keresztül 2

Esti Hirlap, Bp. 1978. ápr. 19.

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Schahesp. : Haml.

Új Tükör, 1977. október 23-4 lap.

Kajoni Tibor

l.

Szabad Művészet

1950. 12. sz. 503. l.

e di soggiorno N. ..... del .....

..... *figlio di* .....

..... *trasferisce la sua residenza*

..... *nel Comune di* .....

di età inferiore a 16 anni.

(Timbro della Questura che rinnova il permesso di soggiorno)

.....

---

e di soggiorno N. ..... del .....

..... *figlio di* .....

..... *trasferisce la sua residenza*

..... *nel Comune di* .....

di età inferiore a 16 anni.

(Timbro della Questura che rinnova il permesso di soggiorno)

.....

---

e di soggiorno N. ..... del .....

..... *figlio di* .....

..... *trasferisce la sua residenza*

nel Comune di

Kaján Tibor

OPUS-díj 1994

und die Ornamentik der Sil
Steinreliefs. B. meißelte
kräfte. Er hatte keine Sch
Entwicklung der ung. Baup
B. nahm seit 1929 an Grupp
Kunsthalle, dem Nationalsa
Kleinplastiken in den vers
und 1984 war B. auch regel
stellungen. B. war Mitglie
Künstler /KUT/, der Verein
Szinyei Merse-Gesellschaf
Restaurator im Budapester
sche und finanzielle Unte
nahm B. eine Studienreise

Kaján Tibor

1953. a karikatura terén kifejtett munkásságáért Munkácsy díj 3-ik fokozata

Szabad Művészet
1953. 9.4.

MDK

Kaján [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

A szavak embere
(rajz)

Nők Lapja, Bp. 1956. szeptember 13. [17. l.]

Kajári

karikatúrái a
Szabad Nép
1948. évben.

Kaján Tibor

„A tudós fája" Repr.

Korunk, Kolozsvár 1968. IV. 478.

MDK

Kajári [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Egy budai cukrászdában.
(rajz.)

[Nők lapja, Bp. 1956. szeptember 6. [17. l.]

Kaján Tibor

Karikatúrája Repr.

Korunk, Kolozsvár 1970. I. 259.

Kaján Tibor karikatúrista

– Neve megemlítve P. Kabó Erzsó: „Vigyázz! – Kín! – Rajz!" c. ciklében.

Rád: Művészet, 1983. dec.

HDK

Kajári [Tibor] [karikaturista]

rajza vagy.

„Miért, miért, miért ...?"
(rajz.)

[Nők Lapja, Bp. 1956. szeptember 20. [17. l.]

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Öt karikatúra:

Repr.

— : A jövő iskolája

36

[Hátsó-külső-borító]

Gyermekünk, Bp. 1969. december

XX/12

Kogán Tibor

Illusztráció

—: A korzikai.
Új Tükör, 1979. március 25–4. lap.

MDK

Kajári [Tibor]

— rajza (karikatúra) rajz.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(rajz szöveggel.)
Nők Lapja, Bp. 1954. március 25. [13.l.]

MDK

Kajám [Tibor]

— rajza (karikatura) repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(Képaláírás.)

(Nők Lapja, Bp. 1954. március 4. [13.l.])

MDK

Kaján Tibor

— rajza (karikatúra) repr.

A Kiss család kisebb gondjai.
(rajz.)
Nők Lapja, Bp. 1954. március 18. [18.l.]

MDK

Kajdan [Tibor] [karikatúra-rajzoló]

— rajza repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(képaláírás)

(Nők Lapja, Bp. 1954. február 25. [13.l.]

MDK

Kajári [Tibor] [karikatúra-rajzoló]

— rajza repr.

A Kiss család kisebb gondjai.
(Képtelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1954. február 18. [13. l.]

MDK

Kajári [Tibor] [karikatura-rajzoló]

— rajza repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(képfelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1954. február 11. [13. l.]

MDK

Kajám [Tibor] [karikaturamüvész]

rajza repr.

A Kiss család vasárnapi gondjai.
(képtelirat.)

Nők Lapja, Bp. 1954. január 28. [13.l.]

MDK

Kajdn [Tibor]

— rajza (karikatúra) rep.r.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1954. május 27. [18. l.]

MDK

Kajdan [Tibor]

rajza (karikatúra) repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(rajz.)

[Nők lapja, Bp. 1954. június 10. [13.l.]

MDK

Kaján [Tibor]

– rajza (karikatura) repr.

A Kiss-családban történt ...
(rajz)

(Nők Lapja, Bp. 1954. június 17. [13.]

MDK

Kajdi [Tibor]

– rajza (karikatúra) repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(rajz.)
Nők Lapja, Bp. 1954. június 24. [13. l.]

Kaján Tibor

Audio-vizuális nyelvlecke (kommunikáció)

Magyar Hírlap, 1969 június 6. 8. l.

Kayán Tibor

Illusztráció

– : Önéletrajz

Új Tükör, 1977. december 18–26. lap

Kaján Tibor, grafikus

Karikatúra:

Repr.

Medveczky Lánló: A rádió tegnap, ma, holnap

M. 1.

Népszabadság, 1972. okt. 29.

Krajcár Tibor grafikus

Karikatúrája Csató Istvánról
könyvéből. A folyóirat új
rovatának állandó emblémája
lesz. ↓ 4 rajz: Repr.

Csató István: Kibernetika

1203-1206

XXVIII

Élet és Tudomány Bp. 1973. júl. 29. 31.

Kaján Tibor, karikaturista

Karikatúra - sorozat:

Repr

— : Ki hogyan nyaral 36.

[Hátsó-külső-borító]

Gyermekünk, Bp. - 1973. június XXIV/6

Kaján Tibor

Grotesz (karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. április 14. 9. l.

Kajdi Tibor

· Tavasz az Állatkertben (karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. április 13. 8. l.

Kaján Tibor

Mi a véleménye a balesetekről? (Karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. április 21. 9. l.

Ungváry Tibor

Rangadó (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. május 10. 8. l.

Kaján Tibor

Forgandó szerencse (kamikatura)

Magyar Hírlap, 1969. június 1. 8. l.

Kaján Tibor

Mi a véleménye az utazásról? (karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. június 2. 9. l.

Kajári Tibor

A kibernetika korszaka (kéziratos)

Magyar Hírlap, 1969. május 17. 8. l.

Kajári Tibor.

A mi kis felvonulásunk (karikatura)

Magyar Hírlap, 1969. május 1. 13. l.

Kiss Tibor

A Magyar Karikatúrakiállítás alkalmával (Műsarok, 1968 jan.) a Hírlapkiadó Vállalat első díját kapta.

Képzőmű. Almanach 1. Corvina 1969, 69. l.

25.

Magyar Iparművészeti Főiskola
rtási ideje alatt látogathassa
ályok betartása mellett igénybe

.nap.

Farkas Domonkos sk.
főigazgatóhelyettes

Kaján Imre

A „Mozgó Világ" c. második számában rajzai szerepelnek.

Hajdú-Bihari Napló, 1971, nov. 23.

Kaján Tibor, grafikus 1) Folytatás

Három művész: Ovszág Lili festő Kós Iván bábtervező, Kaján Tibor grafikus együtt jártak a Képzőművészeti Főiskolára és mindegyikük útja – így, vagy úgy elvezetett a bábszínházhoz.

Művészeti Magazin

1977. II. 17. TV. 21.25 (Kinc)

Kaján Tibor, karikaturista

Öt vaje:

Repr.

Karczag Judit: Az identifikáció – a lelki monosulás 1491 – 1495.

Élet és Tudomány, br. 1973, aug. 10. XXVIII

33

Kaján Tibor

Mit javasolnak 1969-re? (karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. január 6. 9. l.

Hrayár Tibor

Illusztráció

Dogossy Katalin: Kiállított kiáltások.
Új Tükör, 1978. július 16–18. lap.

Kaján Tibor

Grafikus

Illusztráció

—: Autómatizálás

Tihor, 1975. jan. 21 – 7 lap.

Kaján Tibor, grafikus

Húzom sajt : Repr
[+1]

Csató István: Mi az új a számítógép ben?

Élet és Tudomány, Bp. 1973, júl. 20. XXVIII/20

Kajdi Tibor, grafikus

Rajz:

Repr.

Kovács Dénes: A tudományos kutatás — magyar M. 1.

Népszabadság, Bp. 1973. jan. 21.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Nagybépű telektulajdonos
Tihiór, 1975. febr. 18 – 7 oldal.

Kaján Tibor

Grafikus

Illusztráció

—: 100 éve halt meg Corot, a plain-air mestere

Tiktor, 1975. február 25 - 6 oldal.

Kaján Tibor
grafikus

Illusztráció

—: Meteorológiai világnap
Tiszár, 1975. márc. 18 - 7 oldal

Rajzos Tibor

Illusztráció

— . Magyar Ifjú.
Új Tükör, 1979. január 14 – 4 lap.

Kazán Tibor

Illusztráció

— : Kézimunka
Új Tükör, 1978. március 26 – 4 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Zajártalom,
Ujtükör, 1978. június 25-4 lap.

Kaján Tibor
Grafikus

Illusztráció

— : Ravel a „Boleso" zeneszerzője.
Tükör, 1975. márc. 11 – 7 oldal.

Drajan Tibor
grafikus

Illusztrációk

Galsai Pongrác: Mûbirálat.
Vörös Lapja, 1973. szept. 8 – 20 oldal

Vajda Tibor

Karikatúrája

Magyar Hírlap 1970. II. 16. 9. l.
1970. II. 21. II.; IV.
II. 23. 9. l.

Kaján Tibor

Csató István:A kibernetika c. könyvét Kaján karikaturái diszitik.

Magyar Hirlap 1969.2.évf.244/6

Kapás Tibor

Illusztráció

—: Az tudás fája
Új Tükör, 1977. dec. 4 - 4 cap.

Vrajan Tibor
Grafikus

Illusztráció

—: Michelangelo

Tiszkor, 1975. márc. 4.

Kaján Tibor karikaturista.

„Szent Ferenc madarai" rajz
„Dániel és az oroszlán" "
„Bálám szamara" "
„Jónás és a cet" "
„Szentbernáthegyi kutyák" "

(repr. - ~~k~~).

Tükör, Budapest, 1975. dec. 23.

Nagy Tibor

Illusztráció

—: Társadalmi páternoszter.
Tükör, 1976. febr. 3 – 4 oldal.

Kajan Tibor

Illusztráció

—: Kerdő szélkakas,

Új Tükör, 1977. ~~okló~~ november 13 – 4 lap.

Kaján Tibor

Méltatás

Székely András: Szatíra és humor az NDK-ban.
Új Tükör, 1977. október 23 - 3 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Kaján: Átváltozások.
Tibor, 1976. május 4-30. oldal.

Ilkajan Tibor
grafikus

Jelenszkáció

Szemes Piroska: Sejhaj egyenjogúság.
Vök Lapja, 1971. március – 10 szám

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Kaján szociológia.
Tükör, 1977. március 13 – 26. lap.

Kaján Tibor

A Grotex sorozatban márc. 16-án Vasvári Ammáról ír Kaján Tibor.

Kaján Tibor: Grotex
Tibor, 1976. márc 9 - 30 oldal.

Kaján

illusztráció a 190 és 191. oldalon (Budapesti pásbaj)

Balaráth-Kaján: Pesti panasztónya 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kajan

illusztráció a 197. oldalon / Múzeális emlék)

Dalmáth – Kajan: Pesti panasphörgo – 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 193 oldalon (Mag kell a szinek hosadni)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasztól 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 201. oldalon (Bünügyi riport)

Dalmáth-Kaján: Pesti panasphörgo-1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 203. oldalon (A tönreg-
gyilkos mezítlát)

Dalmáth – Kaján: Pesti panasztkönyv 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján

illusztráció a 204. oldalon (Búcsú Szepesi Któl)

Dalmáth – Kaján: Pesti panasztrányo 1966

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján Tibor

A Hirlapfiadó I. díját kapta a karikatúra kiállításon

Népnabadság 1968 I. 4

Kaján Tibor
grafikus

Rajzai / Illusztrációk /

Stanisław Lem: Flát valóban létezik-e Ön, mister Johns?
Kornuk, Kolozsvár XXI. 1962. 2. 184, 185, 186, 190

Kaján Tibor

Ilmuntrálta gádor Béla „miért lettem pesszimista?" c. könyvét (emlitve)

Négyszava 1966 V. 28 2 old.

Kaján Tibor karikaturista

Reprodukció: egy karikatúra.

Beppe Maiolino
.Alienazione, sesso e terrore i
temi ora cari agli umoristi

Avanti, 1966. jul. 31.

Kaján Tibor

Tájat kapott
a karikaturapályázaton

Magyar Nemzet 1969 I. 19

Kaján Tibor

karikatúrista, idei Munkácsy díjas.

(2-a): Királó művének - érdemes alkotások

Pest megyei Hírlap, 1968. ápr. 28. 8. o.

Kajári Tibor, karikaturista

Fölfedeztem a Könyvtárat c.
könyvet illusztrálta.

— : Hír

Népszabadság, B. 1973. dec. 1.

Kaján Tibor

Kínai fal (kamikatúra)

Magyar Hírlap, 1969. május 4. 8. l.

Kaján Tibor

Kaján Tibor illusztrálta Kovács Judit – Osvát Katalin „Nemcsak illemtan" című könyvét.

Galsai Pongrác: Illik e illemtant írni? Nők Lapja, 1978. április 22 – 22. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Kaján: Lengyelországi úti rajz.
Új Tükör, 1978. május 14 - 26. lap.

Kajan Tibor

Illusztráció

Farkasházy Tivadar: Gyorstalpaló, hudókritikusok ..
Ujtükör, 1978. április 23-26. lap

Kajári Tibor

Mi a vélemény a vendéglátó iparról? (Karcolatok)

Magyar Hírlap, 1969. május 5. 9. l.

Kaján Tibor

Vízjáték (karcolat)

Magyar Hírlap, 1969. május 7. 8. l.

Kaján Tibor

Mi a velemenye a mundrahelyi lejhörről?
(karikatúra)

Magyar Hírlap, 1969 június 16. 9. l.

MDK

Kaján Tibor, grafikus

Megnyitotta a miskolci karikatúra-kiállítást.

— : Hír

12

Népszabadság, Bp. 1968. márc. 3.

Kaján Tibor

Illusztráció

Thúrzó Gabor: Szinkari kivel.
Tiekor, 1976. febr. 18 - 13 oldal.

MDK

Krajcár Tibor, grafikus

Karikatúra:

Repr.

Krajcár Tibor: a londoni hippikről

M. 4.

Népszabadság, ESTI LAPLAP, Bp. 1969. szept. 28.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

150

Kaján Tibor, karikaturista

— Kaján Tibor: Zenit és radír. Karikatúrák (Corvina). — Pomogáts Béla: Versek közelről. Értel-

— Most jelent meg

8

Népszabadság. Bp. 1980. szept. 25.

Kaján Tibor, karikatúrista MDK

Rajz: Repr.

-: A karikatúrista véleménye minden fejtéjú TV-kérdés lékről M. M.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 21.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Kajan Tibor, grafikus

Karikatúra-sorozat:

Rops.

–: Nemzetközi események Budapesten
M. 2.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 21.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Kajén Tibor, grafikus

Karikatúra:

Repr.

— : Kánikula

VM 9.

Népszabadság, B. 1969. aug. 3.

Kaján Tibor, karikaturista

MDK

Három gúnyrajz: Rep.

— [T] Tanuló vezetők

M. S.

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 30.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista (2)

Késsül egy kötete: Kaján-lexikon lesz a címe.

Két rajz: Napoleon Repr

és Täntetés Repr.

Fenesik Flóra: Ádámék áthúrott almája 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 aug. 11.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista

Rajz:

Repr

— : -„ 1969. a Napoleon-bicentenarium ....“

VM 3.

Népszabadság Bn. 1969. aug. 17.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kaján Tibor, Karikaturista MDG

öt rajz.

Repr

—: Látomások 24.

—

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. dec. 25.

Kaján Tibor, grafikus

□ KAJÁN TIBOR grafikusművész kiállítása nyílik január 8-án, pénteken délután 4 órakor a Dorottya utca 8. sz. kiállítóteremben. A tárlat január 31-ig lesz nyitva.

– □ Kaján Tibor 2.

Esti Hírlap Bp. 1982. jan. 7.

Krajcár Tibor, karikaturista

Két karikatúra:

Repr.

Pető Gulyás Pál: 400 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

M. 9.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 17.

Kaján Tibor, karikaturista MDG

Hat gúnyrajz.

Repr.

– : Köz Életképek 12

NÉPSZABADSÁ

, 1965. okt. 24

Kaján [Tibor], Karikaturista B ol

Gányrajz Repr.

— : Vidám rázási...
karikatúra 14.e

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. máj. 21

Kaján Tibor, karikaturista

□ KIRÁLYHEGYI PÁL legújabb könyve, HÖLGYEK ÉS URAK címmel jelenik meg a Szépirodalmi Kiadó gondozásában. A kötetet Kaján Tibor illusztrációi díszítik.

—: □ Királyhegyi Pál.

2.

Esti Hírlap, Bp. 1979. jan. 29.

Kaján [-Kalász] Tibor, karikaturista

Második karikaturista, aki
Érdemes művész lett.

— :o A második 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 29.

Kaján - Kalán Tibor, karikaturista

Pályafutásának tömör ismertetése kiszintetése alkalmából.

(—s): Rajzok, ötletek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 28.

Kaján-Kalán Tibor, Karikaturista

Kitüntetve:

↓

–: A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 2.

Kaja'ka Tibor karikaturista

A karikatúra

egyik rajzolója.

Kaja

– Jubileumi karikatúra – kiállítás nyílik 8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. máj. 17

Kajdi Tibor, grafikus

Két karikatúra:

Repr.

Maros Dénes: A betűk bűvkörében

M. 12.

Népszabadság, Bp. 1973. március 18.

Kaján Tibor, karikaturista

Rajz:

Repr

Almási István: Mit és mennyit eszünk?

M.1.

Nérszabadság, Bp 1973. febr. 18.

Krajcár Tibor, grafikus

Két rajz: Repr.

Tamás Mihály: Játék az egész M. Z.

Népszabadság, Bp. 1972. nov. 26.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista

Rajz:

Rajz

Kaján Tibor: Tájékozott ember 17.5

Népszabadság. Bp. 1969. dec. 7.

Kaján Tibor, karikatúrista

MDK

Rajz:

Repr.

– : A pénzügyminiszter exposéja

M. 4

Népszabadság, Bp. 1969. dec. 14.

Krajcár Tibor, grafikus

MDK

Négy karikatúra:

Repr.

– : Demográfia

M. 5.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 19.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Kaján Tibor, grafikus MDK

Meghívták a tokiói
Kiállításra.

–: Karikatúra – távlat japánban 2.

ESTI HÍRLAP 1965. máj. 24.

Kaján Tibor, karikaturista MDk

A hamburgi Ecos könyvkiadó négy magyar karikaturista – Kaján, Réber, Szür-Szabó és Zsoldos Sándor – rajzaiból szerkeszt kötetet.

– : Kulturális hírek 8.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1966. febr. 18 [Vidéki]

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Christian Morgenstern német
költő verseit illusztrálta.

(Magyar Helikon.)

Három rajz: Rgpr.

— : (— szöveg — rajzok —) 324.e

A KÖNYV, Bp. 1964. október

IV/10.

Kajár

Az Új Építészet első kettős számának egyik borítólapját rajzolta a lap programjának illusztrációjaként.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969. 285.l.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista

A Telegroteszk első előadásában szerepelt [Kalász =] Kaján Tibor. Kikünően.

(bázsony): TV - notesz 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. febr. 4.

M D K

Kaján Tibor

karikaturák

Cifra Péter: A Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának uj szerzeményei. Magyar Nemzet 1955.okt.12.

5 l.

M.D.K.

Kaján [Tibor]. karikaturista grafikus

aktuális pesti karikaturái.
szellemes, vonalas tollrajzokban:

BUDAPEST, 1968. VI.évf. 7. sz. 43. old.

-K- [Kaján Tibor], grafikus MBh

Hat karikatúra.

Rep.

— : Kémülődés Londonba 12.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. febr. 6.

-K- [Kajári Tibor], grafikus

MDK

Karikatúra.

Repr.

—: Műhelytitkaink

14

Népszabadság, Bp. 1968. jan. 7

Kaján Tibor karikaturista M.D.K.

két rajza illusztrálja

Kolozsvári Grandpierre Emil:
A mi kis életünk IX. c.
karcolatát.

BUDAPEST, 1968. VI. évf. 6. sz. 45. old.

MDK

Kaján - Kalász Tibor, karikaturista

Lásd: Kalász Tibor
Kalász - Kaján Tibor
Kaján Tibor név alatt.

Barabás Tamás: Magyar karikaturista sikerek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 a.b.t. 1.

MDK

Kalán Tibor, karikaturista

Gimnazista korában már kitűnő karikaturista volt. Egyik rajza miatt támadt konfliktusa következményeként vagadt rajta a Kaján gúnynév, majd ezt használta művészi álnevekként is.

Barabás Tamás: Magyar karikaturista sikerek 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968 okt. 1.

MDK

Kaján [Tibor], karikatúrista

Kalán Tibor grafikus

művészneve.

Barabás Tamás: Magyar karikatúrista sikerek 2

ESTI HIRLAP. Bp. 1968. okt. 1.

MDK

Kalán-Kaján Tibor, karikaturista

A Tükör c. hetilap munkatársa.
Nyilatkozik a M. képzőművész Szövetség karikaturista szakosztályának működéséről, kiállításaikról, terveikről.

Barabás Tamás: Magyar karikaturista sikerek
2.1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 okt. 1.

Kajún Tibor, karikaturista 02 04

Gúnyrajz.

Repr.

— : Ma indul a francia filmhét 2

ESTI HIRLAP, bp. 1965. febr. 25.

Kaján Tibor, karikaturista

MBh

Gúnyvajz.

Repr.

— : Itt a budapestiek kilvesztéresnek 6
Vidám képes

Sokadik évfolyam

ESTI HIRLAP

Sp. 1965. jan. 1.

Kaján Tibor, grafikus

MKD

Öt karikatúra.

Repr

Kaján: Kezdődik az iskola 36

[Kátsó-hátsó-

CSALÁD és ISKOLA Á Bp. 1967 aug. XVIII/8.

MDK

Krajcár Tibor, grafikus

Hat karikatúra.

Repr.

— : 6 x 1 téma

14

Népszabadság 1967. okt. 29

Kaján [Tibor], grafikus

Karikatúra - sorozat.

Repr.

— : 6 x 1 téma 14

Népszabadság, Bp. 1967 máj. 7.

MDK

MDK

Kajári Tibor, karikaturista

Részben a találatom.

– : Megnyílt az V. Magyar Karikatúra-kiállítás 8

Népszabadság Bp, 1967. dec. 31.

Kaján Tibor, grafikus MDK

Tizenegy rajza.

Repr.

— : Új múzsák 12

NÉPSZABADSÁG bp. 1966. márc. 20.

MDK

Krajcár Tibor, karikaturista

öt karikatúra.

Rep

– : Áprilisi TV-interjúk 14.

Népszabadság, Bp. 1968. ápr. 1.

Kaján Kalán Tibor, [grafikus]

MDK

A Munkány M. – díj. T. f. – t
kapta.

← : kéj műveneti díjasaink

12

ESTI HIRLAP, Bp. 1968, ápr. 3

MDK

Kaján Kalász Tibor, grafikus

A Munkácsy M.-díj II. f.-t kapta.

— : Az idei irodalmi és művészeti díjazok

13

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

Kaján Tibor, karikaturista

Kiállítása nyílt meg
Tatán.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 13.

Kaján Tibor, karikaturista

Kiállítása nyílik meg
a Pelöji Trad. Múzeum ban.

— : A leningrádi Ermitázs 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1974. aug. 29.

Krajcár Tibor, karikaturista

Kiállítása a Petőfi Irod. Múzeumban

tekinthető meg.

— A hét vége kulturális programjai — 9.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. okt. 26.

Kaján Tibor, karikaturista

1

Egyidejűleg megnyílt két kiállításának ismertetése.

Megemlített és elemzett művek: Pardon, Az ember teremtése, Kassák Lajos portréja, Egénségügyi világnap, Chagall a Műcsarnokban.

Rózsa Gyula: Kaján Szegeden és Budapesten

7

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. okt. 11.

Kaján Tibor, karikaturista 2

A Petőfi Irod. Múzeumban kiállított anyagból: Lukács - archép, konkrét zene, Christian Morgenstern - illusztrációk, Ló - tabló, Ön meg valósítás, Déry - portré, Lelki - gyakorlat.

Rózsa Gyula: Kaján Szegeden és Budapesten 7.

NÉPSZABADSÁG. Bp. 1974. okt. 11.

Kajári Tibor, karikaturista

Kiállítása nyílik meg
szept. 20-án a Petőfi
Irod. Múzeumban.

— Halhatók 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1974. szept. 20.

Kaján Tibor, karikaturista

Rajz Kaján Tibor ma
„megnyíló negedi kiállításáról"

: Repr.

— : Kis ország

M. 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 szept. 15.

Kaján-Kalán Tibor karikaturista

Két tárlata nyílik:

1.) Szegeden, szept. 15-én

2.. Bpesten, szept. 20-án.

—: Két Kaján-kiállítás nyílik

2.

ESTI HIRLAP Bp. 1974 [illegible] 14.

Kaján Tibor, karikaturista

Gúnyrajz:

Repr.

Keresztv András: A repülőgéprablás

M. 1,

Népszabadság, Bn. 1972. júl. 9.

Krajcár Tibor grafikus

Három karikatúra:

Repr

Peterdi Pál: Szörnyű, már megint nyár van...

M.12.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 9.

Kaján Tibor, grafikus

Rajz:

Repr.

Maros Dénes: A zsargon zsarnoksága, avagy a „pontosított helyzet"

M. 12.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 7.

Kaján Tibor, grafikus

Beckett: Jelenet szöveg nélkül c. pantominje bábúját tervezte meg.

tenczik flóra: Hét groteszk 2,

EST / HIRLAP, Bp. 1972 ig.p. 14

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Thália ugrásánca.
Új Tükör, 1978. november 5-4. lap.

KAJÁN Tibor

GERVAI András: „Az igazság kimondásának eszköze" : Találkozás Kaján Tiborral. = Magyar Hírlap, 1993. febr.20. IV.ill.

The references are clearly laid out by subject
which are relevant to your area of interest.

The wider Europe is covered and every issue
readable and authoritative information and c
finance from Europe. 1993 subscribers will al
four years of publication.

Samuel Johnson's famous dictum "Knowledg
ourselves or we know where we can find inf
to know all about Europe but, with **Europea**

I will gladly send you a sample copy of **Euro**
would like me to do so.

Yours sincerely

John Russell
Group Promotions Manager

Telephone: (0223) 311479 Fax: (0

Bankers: Coutts & Co., 15 Lombard Street, London EC
Registered in England, No. 1094204 Register
Directors: Sir Charles Chadwyck-Healey, Bart, Lady Chadw

Kaján Tibor

"Vidám komolyságok" cimmel Vadas József három müvész kiállitásáról számol be, részletesen ismertetve munkásságukat, müveiket. Sajdik Ferenc, Kaján Tibor és Várnai György Siófokon a Dél-balatoni Kulturális Központban rendezett közös kiállitást. Mindhármük müvészi egyéniségének jellemzésére a kritika igy vélekedik: "Sajdik Ferenc mesterségének cimere a szobrászat, Várnai György cimere a festő lehetne Kaján Tibor az épitészetből választott magának példát." Ezek a fejezetcimül szolgáló megállapitások előzik meg müvészetük magyarázatát. Fenti c. Vadas-cikket lásd: Sajdik Ferenc nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 8.XXII. évf. 27. sz. 12. lap.

Kaján Tibor

Munkácsy-díj III. fok. 2000 Ft.

Szabad Nép 1953. ápr. 4.

Kajan.

Irod.Ujs.I.évf.3.sz.1o.l.1950.nov.3o.

Kajan, karrikaturista.

Irod. Ujs. I. évf. 2. sz. 8. l. 1950. nov. 16.

Kaján Tibor - MDK

A német militarizmus fejlődése,az erőpolitika,1952, karikatura

Törökországban,1953.karikatura

Uj sziámi istenség,1953,karikatura

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Kaján Tibor MDK

Hannibál a kapu előtt, 1954. karikatura

Műcsarnok 1955. Képzőművészetünk tiz éve

Kaján Tibor MDK

Görög váza, 1953, karikatura

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Kaján Tibor MDK

Nevelés-Nyugat-Németországban, karikatura

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kaján Tibor, grafikus

„Az Örkény István kacsolatából készült

Az óbudai ikreket Bánky Róbert ármyjátékká dolgozta át, mégpedig Kaján Tibor segítségével karikaturisztikus ármyjátékká."

Molnár G. Péter: Jó színház a Bábszínház

7.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 28.

Ragán Tibor

Illusztráció

Zádor Erika: Lengelte ikertestvéret!
Új Tükör, 1979. március 18-42. lap.

Kovács Tibor

Illusztráció

Kovács: Agresszív világ.
Tiéliér, 1976. aug. 10-41 oldal.

Kajan Tibor

Illusztráció

Kajan: Hol ilsz te?

Tükör, 1976 július 20 - 2 oldal

Najan Tibor

Illusztrációk

Kolozsvári Grandpierre Emil: A szeplős Veronika
Tibor, 1977. aug. 7 – 14. oldal.

Kajár Tibor

Ilkesztrácíok

Kiadár Péter: Parlamentek.
Új Tükör, 1979. február 18 - 6. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

— : Kaján - Galina

Tiltör, 1977. június 19 - 27. lap

Magán Tibor

Illusztráció

—: A legügyesebb levélkézbesítő.
Új Tükör, 1978. október 8 – 4. lap.

Kapás Tibor

Illusztráció

R. Székely Julianna: Bizonytalan konjunktúra.
Új Tükör, 1978. október 22 – 6. lap.

Kovács Tibor

Illusztrációk

— : Antikvárium
Új Tükör, 1979. március 4 - 4. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Francoise Sagan: Rendhagyó karácsonyeste,
Új Tükör, 1978. december 24 - 60. lap.

Kazán Tibor

Illusztráció

Gyárfás Miklós: Irodalmi rajzolatok.
Új Tükör, 1979. május 6–9. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Illés Endre: Szigorlat.
Új Tükör, 1979. május 6–14. lap.

Kaján Kalász Tibor
grafikus

M.D.K.

Az 1968-as Munkácsy díj
II. fokozatát nyerte el.

—: 1968 évi Munkácsy-díjas művészek
Művészet, 1968. május – 32 lap.

Kajári Tibor

A Hírlapkiadó első díját kapta
a karikatúra kiállításon

Nyíregyháza 1968. I. 4

Kajári Tibor

A Hírlapkiadó I. díját kapta
a karikatúra tárlatáért

Délmagyarország 1968 I. 4

Kaján Tibor

Szerepel az V. Karikatura Kiállítás a Műcsarnokban

Nejmana 1967 XII. 31

Kajári Tibor

A Hírlapkiadó I. díját kapta
a karikatúra kiállításon

Vas Népe 1968 I. 4

Kajár

Szamály. Kultusz. Karikaturák
(Szepzák

Tükör, 1964. 8 n., 6 old.

Kaján

TV életfórum (karikatúrák, rajzok)

Tükör, 1964, 10 sz., 10–11 old.

Kajdi Tibor

Karikatúra (papír)

Magyar Ifjúság 1961 IX. 23

Kagán Tibor

Ilustráció.

— : Daumier, a karikaturista.
Új Tükör, 1979. február 11 – 4. lap.

Kaján Tibor

Ilustráció

Gyárfás Miklós: Irodalmi vápolatok.
Új Tükör, 1979. március 11 – 16. lap.

Kajdan Tibor

Rajz

A Hét, 1973. jún. 22. 4. elf. 25 sz. 19 p.

Kajón

Tükrös uj magyar nyomuvészet
(karikaturák; reprók)

Tükör, 1964, 11 m., 2 old.

Krajcar Tibor
grafikus

Illusztráció

Krajcar Tibor: Orr – monológ.
Tiborc, 1974. dec. 31 – 5 lap.

Kaján Tibor
grafikus

Yelvesdrácio

Kaján: Legendák
Tübör, 1974. dec. 24 - 10 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

— :BUEK.1979.
Új Tükör, 1978. december 31 — A címlapon.

Kaján Tibor

Illusztráció

Kaján lakótelep
Tükör, 1976. nov. 2 – 38. oldal.

Kaján Tibor

Illusztráció

Kaján Elöd: A kutya, akit Beszterinének hívtak.
Tükör, 1976. március 9. – 12. oldal.

Magám Tibor

Illusztrációk

Képes Géza: Új epigrammák.
Tükör, 1947. július. 3–18 oldal.

Kaján Tibor
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

L. Levin: Egészség.
Nőb. Lapja, 1968 febr. 17-24 lap.

M.D.K.

Magyar Tibor
grafikus

Illusztráció

Kolozsvári grandpierre Emil: A mi kis életünk
Nők Lapja 1968. február 10 - 21 lap.

Kaján Tibor

Szerepel a karikatúra kiállításon a műcsarnokban

Magyar Nemzet 1968 I. 10.

Kaján Tibor

Szerepel az 5. Karikatúra
kiállításon a műcsarnokban

Pestmegyei Hírlap 1967 XII. 31

Kajáro Tibor

Sehustracio

—: Londonban

Új Tükör, 1978. december 17 - 4. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Incze Zsuzsa: Harássági tanácsot kaptam.
Tibor, 1976. május 18 - 27 oldal.

Kajár Tibor

Illusztráció

Fehete Sándor: Koppintó
Új Tükör, 1979. február 18 – 23 lap.

Kajcsa Tibor

Rajzok

Kazimir Károly: Egy rendező jegyzeteiből
Tükör, 1976. aug. 3-32. oldal.

Hrabáň Tibor
grafikus

Megjelent Hrabáň Tibor 259 ábrás, életének minden területére kiterjedő bibliográfiája.

f. a: Egyoldalú válogatás.
Nők Lapja, 1970. március - 10 szám.

Bajáv Tibor

Illusztráció

—: Felvonókúra

Új Tükör, 1978. szeptember 24-4. lap

Kajań.

Środ. Ujs. II. cóf. 1. z. 8 l. 1951. jan. 4.

Kirimi

Kaján Tibor

Irodalmi Ujság, 1953. apr. 9. 8. old.

Kiriami

Karikaturák.
(Kaján Tibor rajzai.)

Szud. Ujság, 1953. apr. 9. 8. old.

Raján Tibor Karikaturista

Szabad Művészet. 1950 IV. 502-503

(szegi) Magyar Karikatura-művészet

Sajtógrafika

Kajan Tibor:
Městeku táni cípő

1963.

Jajtógrafika

Kajali tibor:
az Sparmüvészeti
V.

1963

Fajtógrafilla

Kajan Tibor:
Kőnyri felelni...

1963.

Sajtógrafika

Sajáti tibor:
Diavetítő

1963.

Sajtógrafika

Hajdú Tibor:
Bizsu,

1963

Kaján Tibor, karikaturista . MDh

Sikere van karikatúráinak.

Varga Sándor: Magyar könyvek Moszkvában

4-l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. ápr. 19.

Kajáin Tibor

l

Szabad Művészet

1950 10. 416. l.

ásügyi minisztertől.

ltósága folyó évi október hó
őbb elhatározásával a m.kir.vallás-
lásomról való lemondásomat elfogad-

ágot szives tudomás végett tisz-
az alkalmat, hogy azért a támoga-
működésem egész ideje alatt része-

<Kaján Tibor>
szatirikus rajzolo
cikke

<> Daumier és a
m. karikatura

Szabad Művészet
1953. 125, 126. l. (Ké-
pekkel.)

Kajón Tibor, karikaturista

1 rajz. repr.

– Heti ajánlat – kínai folklójsdg

4.

Új Tükör, Bp. 1986. okt. 12.

XXIII/41

Kaján Tibor, karikaturista

1 fénykép Kaján Tiborról

–: Búcsú Benjámin Lóvlótól 20-21

Új Tükör, Bp. 1986. szept. 14. XXIII/37.

Kaján Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

–: Heti ajánlat

4.

Új Tükör 3 p. 1986 szept. 14

XXIII/37

Kajón Tibor, karikaturista

1 rajz: repr

– Hesti ajánlat – Heckenast 175 4

Új Tükör Bp. 1986. szept-7. XXIII/36

Kojań Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

Hetr ojańcat ← Altamira

Uj Tükör, B p. 1986 aug. 17.

4

XXIII/33

Kaján Tibor, kaňkoturista

1 rajz 1 repr.

– Heti ajánlat – Sikerélmény 4

Új Tübör Bp. 1986 aug. 3 XXIII/31

Kojan Tibor karikaturista

1 rajz: repr.

– Heti zjanlat – Rövidítések 4

Új Tükör, Bp. 1986 júl 27 XXIII/30.

Kajón Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

–: Heti ajánlat – Fejlődő ország 4.

Új Tükör, Bp. 1986. aug. 31. XXIII/35.

Kaján Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

–: Heti ajánlat – Személyi kölcsön

4.

Új Tükör, Bp. 1986 szept. 21.

XXIII/38

Kaján Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

–: Körpuheti ajánlat – Rippl-Rónai 125

4.

Új Tübör, B p. 1986 jún. 5.

XXIII/23

Kaján Tibor, karikaturista

1 najz: repr.

–: Heti ajánlat – Kontraszelekció 4.

Új Tübör Bn. 1986 júl 20. XXIII/29

Kajan Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

–: Hetz ajánlat – Önmegvalósítás

Új Jükör Bp. 1986. júl. 6.

4.

XXIII/27

Kaján [Tibor], karikaturista 17 Dk

Grímyrajz. Repr.

—: Nyájas olvasó
(Grímyrajz) 50.l

VI/6.

KÖNYVBARÁT. Bp. 1956. június

Krajcár Tibor, karikaturista

A Bordighera-ban (Olaszország) tartott humorfesztiválon II. díjat nyert. Rajza a milói Vénusz ábrázolja, amint „Tokio" címkékkel ellátott bőröndjével hordárt keres. — : Röviden ... 6.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. aug. 1.

Krajáin [Tibor,] grafikus MDK

Hat Karikatúra.

Repr.

—: 6 x 1 téma 12

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. jún. 12.

Kaján Tibor, grafikus MDG

Öt rajz.

— : Kis hírek a nagyvilágból 14.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. szept. 11.

Kaján [Tibor,] Karikaturista M Dk

Két karikatúrája.

Repr.

Örkény István: Gyorsfényképek az olvasóról 10 l

VI/7

KÖNYVBARÁT. Sp. 1956. július

Kajári Tibor, grafikus

MDk

A „Perti panaszkönyv" c. mű illusztrátor-nevelője

Falus Róbert: Könyvnemle

7

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. nov. 4.

Kaján Tibor, grafikus MDK

Rajz-

Repr.

– : Repüli, hajóm! 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. dec. 25.

MDK

Krajcár Tibor grafikus

6 t Karikatúra.

Rejtő.

– : 5 x 1 téma

14.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 27.

MDK

Kajári Tibor, grafikus

Karikatúra:

Repr.

—: A tudomány költségei M. 2.

Népszabadság, Bp. 1970. jún. 5.

MDK

Kojáu Tibor, karikaturista

Repr.:

Repr

—: „Kommunizmus kutató"

M. 2.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 26.

MDK

Kajári Tibor, grafikus

Rajz.: Repr.

Kajári Tibor: Írnakir Kommentárja VM. 9.

Népszabadság Bp. 1969. aug. 31.

Kajan Tibor, karikaturista.

mejemlítve.

7.

Bata Imre: Kőnyvszerelem

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 13.

M.D.K.

Kaján Tibor, karikaturista grafikus

Öt, szövegnélküli vidám lustrajzát közli a lap évente egyszer megjelenő német nyelvű külön számában.

BUDAPEST, Bp. 1967. V. évf. április -sz- 47. old.

Kaján Tibor, karikaturista

Megemlítve.

Szabó Sándor: Ők így látták 6.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. dec. 24

Kaján-Kalán Tibor, karikatúrisba

Érdemes Művész.

Ákadták ...

— : Kiváló és érdemes művész 6/B-C.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 3.

Kaján Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

– Hetvi ajánlat

4.

Új Tübör Bn. 1986. nov. 16.

XXIII/46

Kajdan Tibor karikatúrista

1 rajzi repri

–: Heti ajánlat.

4.

Új Tükör – Bp. 1986 nov. 9.

XXIII/45

Kajón Tibor, karikaturista

1 rejz: repr.

-: Heti ajánlat – kapcsolatok 4.

Új Tükör, Bp. 1986. nov. 23. XXIII/47

Kajári Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

-: Két ajánlat

Új Tükör, Bp. 1986 nov. 30.

4.

XXIII/48

Kaján Tibor, karikatúrista

1 rajz: repr.

–: Heti ajánlat

4.

Új Tükör Bp. 1986. dec. 7.

XX III/49

Kaján Tibor, kari kalauzista

Inajz: repr.

–: Heti ajánlat

4.

Új Tükör, Bp. 1986. dec. 14.

XXIII/50

Kaján Tibor, karikaturista

1 rajz: repr.

–: Heti ajánlat

Új Tükör, B p. 1986. nov. 2

4.

XXIII/44

Kajár Tibor Karikatúrista

1 rajz: repr.

– Heti ajánlat – Meghalódás

Új Tükör, Bp. 1986 okt. 26.

4.

XXIII/43

Kaján Tibor, karikatúrista

1 rajz: repr.

–: Heti ajánlat.

4.

Új Tükör 8 p. 1986 okt. 5.

XXIII/40

~~Gaspár Antal~~

~~Gerő~~

~~Gyi (Szegő Gyi)~~

~~Hanswurst Magda~~

~~Hegedüs István (Hihi)~~

Kaján (Kalász, Tibor)

Kasso

Sándor Károly

Szilágyi Jolán

Szürkabó

Tóner Tibor

Várnai Zoltán

Vasvári Anna

Csapó Ly: Életünk görbe tükre a N. Galonban.

MN. 1956 jun. 24.

Kirándulázva 1957. Beoszt.: Nemzeti Szalon.

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Rajz:

Repr.

Szöllösy Kálmán: A megfáradt demokrata
404–405. l.

A KÖNYVTÁROS BP 1962. július

XII/7

Kajári Tibor, karikaturista

MDK

Rajz: Repr.

Kajári Tibor: Urbanizálódás M. 10.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 12.

MDK

Kaján Tibor, grafikus

Karikatúra:

Repr.

—: Fizikusok

M. 2.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 26.

MDK

Kajári Tibor karikaturista

Megjelent kötetben. Kajári Tibor
259 karikatúrája : a Kajári-
lexikon.

— : Kajári-lexikon 12.

ESTI HIRLAP. Bp. 1969. dec. 9.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista

2

Az Állatvédelem,
a Provincializmus és a
Borravaló ciimű karikatúrák;

Repr.

Rózsa Gyula: Enciklopédikus könyvkiadásunk
remeke 9.

Népszabadság, Bn. 1970. jan. 1.

MDK

Kaján Tibor, karikaturista

1

„Szakszerű lexikonbírálat egy szakszerű lexikonról" – írja a cikk szerzője az alcímben. S valóban: terjedelmes, alapos ismertetést ad Kalász Tibor = Kaján Tibor egyáltalában nem kaján, hanem szelíd, emberséges okos, ironikus humorával.

Rózsa Gyula: Enciklopedikus könyvkiadásunk remeke 9.

Népszabadság, Bp. 1970. jan.

MDK

Kraján Tibor, karikaturista

259 rajzot tartalmaz a megjelenésre kerülő Kraján-lexikon. A mű előszavát Kraján Tibor írta.

— : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. dec. 22

MDK

Kaján Tibor, grafikus

Rajz:

Rep.

Könyvtári görbe tükör

Szöllösy Kálmán: Az indulatos

727. 1.

A KÖNYVTÁROS BP. 1962. december XII/12

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Két rajz:

Repr.

Kőllősy Kálmán: Könyvtári görbe tükör 597-598

A KÖNYVTÁROS, BP. 1962. október XII/10

Krajcár Tibor, grafikus

MDK

Karikatúra:

Reper

— : Atomelmélet

M 5.

Népszabadság, Bp. 1970. március 29

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Karikatúra:

Repr

— : Husvét-niget

M. 2.

Népszabadság, Bp. 1970 m. ápr. 29

MDK

Kaján Tibor, grafikus

Két karikatúra:

Repr.

① —: Géprablás Budapesten

② —: A bőbeszédű szónok M. 9.

Népszabadság, Bp. 1970. máj. 24.

Kaján Tibor

Dalmáth Ferenc - Kaján Tibor: Perti panaszkönyv (Humoreskek, karikatúrák, tréfák. - Előszó: Dalmáth Ferenc rajz: Kaján Tibor. Bp. 1966., Kossuth Kiadó.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

277. l.

277

Kajári Tibor, karikaturista MDK

Rajz:

Rep

Kajári Tibor: Az álarca 17.9.

Népszabadság, Bp. 1970. május 31.

MDK

Kaján Tibor, Karikaturista

Rajz:

Repr.

— : Szerviz

M. 4.

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 18.

Kajári Tibor

Szabad Művészet

1951. 12. sz. 547. l.
548. l.

MDK

-K- [Kaján Tibor], karikaturista

Rajz: Reje.

-: Karbantartás

M. 2.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 12

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Krajáu Tibor grafikus

Rajz:

Rep.

Krajáu Tibor: Kínai kommentárja:
VM. 3.

Népszabadság Bp. 1969. aug. 24.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Kajám [Tibor]

rajza (karikatúra) rapr.

A Kiss-család és a tiszta Budapest.
(feliratos rajz.)

[Nők Lapja, Bp. 1954. április 8. [13.l.]

Kaján Tibor, grafikus

Karikatúra:

Repr.

Pető Gábor Pál: Bolyai új világa

M. 9.

Népszabadság, Bp 1973. nov. 4

Kaján Tibor, karikaturista

Vinnyiczai Erzsébet fotokiállítására
készült karikatúrája:

Repr.

— : Arcok, fotók, jellemek

M. 12.

Népszabadság, Bp 1973 nov. 25.

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Rajz:

Repr.

(o – l): Szabadpolc és fürdőszapka

410. l.

A KÖNYVTÁROS.BP

1962. július

XII/

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Karikatúra: Repr.

-: A szférák zenéje

M. 4.

Népszabadság Bp. 1970. jan. 11

Krajcár Tibor karikaturista MDK

A Más lapra tartozik c. műsor szereplője. (Mikroszkóp színpad.)

Horváth István: Nevetés két félidőben 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1970. jan. 17.

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Két rajz:

Repr.

Höllösy Kálmán: Könyvtári görbe tükör
460-461. l.

A KÖNYVTÁROS, BP. 1962. augusztus

XII/8

Krajcár Tibor, karikaturista MDK

Rajz:

Repr.

— : Dilemma M.5.

Népszabadság, Bp. 1970. febr. 8.

Kaján Tibor, grafikus

MDK

Rajz-vénlet:

Repr.

-: Pevzsarásár az 1945-ös Nagykörúton

M. 5

Népszabadság, Bp. 1970. febr. 22.

MDK

Kajári [Tibor]

rajza (karikatúra) repr.

A Kiss-család kisebb gondjai. (rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 30. [13.l.]

Kaján Tibor
grafikus

Illusztráció

— : Fegyvercsöhkentés
Tükör, 1975. febr. 11 – 7 oldal.

Nagy Tibor

Karácsonyi

Magyar Hírlap, 1970. II-2. 11. l.

Kaján Tibor

karikatúrája

Magyar Ifjúság, 1970. jan. 17. 9. l.
1970. jan. 26. 11. l.

Kajári Tibor

Karikatúrája

Magyar Hírlap; 1970. jan. 12. 11. o.

Kaján Tibor

rajzai

Magyar Hírlap 1970. jan. 1. H. f.

Vajda Tibor

karikatúrája

Nagyvilág Hírlap 1970. jan. 5. 11. l.

Kajáv Tibor

Rajz

— : —

Új Tibor, 1978. felmár 5-16. tap

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Forró hézfogás

Új Tükör, 1978. január 29 – 26 lap

Kaján Tibor

Jelentkezés

— : Újító
Új Tükör, 1978. január 22. - 4 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

— A sorskere.

Uj Tihór, 1977. október 16-4 lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

— Visszajátszás
Új Tükör, 1974. november 6 – 4 lap.

Kaján Tibor grafikus

Kiállítás a M. Nemzeti Galériában.
(L. El Karovszkij cimmó alatt)

Breslyánszky J.: „Mai magyar grafika és rajzmű vétel."

Népújság (Heves) 1953. VII. 23.

Magán Tibor

Illusztráció

— Utolsóból első

Tükör, 1974. szeptember 4 – 26. lap.

Kaján Tibor karikaturista

a „Tüske" c. lap munkatársa.

Samogyi Júlia: Vásári népművészet" lenne a karikatúra?
Magyar Konzervipar, 1972. júl. 20.

MDK

Kajám [Tibor]

– rajza (karikatúra) repr.

A Kiss-család kisebb gondjai. (rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1954. április 29. [13.l.]

Kaján Tibor

Jelenstráció

— Divatos útitáska.

Új Tükör, 1977. november 27 - 26. lap.

MDK

Kajdi [Tibor]

— rajza (karikatúra) repr.

A Kiss-család Kiselli gondjai.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1954. május 13. [13. l.]

MDK

Kajdi [Tibor]

rajza (karikatúra) repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1954. május 6. [13. l.]

MDK

Kajám [Tibor]

— rajza (karikatúra) rajz.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(szöveges rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1954. április 22. [13.]

Aczél Tibor M.D.K.

A budapesti Corvina kiadásában rajzgyüjteménye jelent meg.

Napló
Magyar Nemzet 1964. január 21. 4.l.

Kaján karikaturista.

Eredeti neve: Kalász Tibor

1945-ben szegeden. Lezdi pályáját-
najd n. abban az ésben a Ludas
matyi munkatársa lett.

„Irodalomtörténet" szerző
" Epigon — " —
" A kritikus " — " —
" Lelki gyakorlat — " —

Jelenkor 1966 III. n. 247 old.

Kassai Lajos

Kiállítás Párizsban

Magyar Nemzet 1985. I. 17.

MDK

Klajám Tibor rajzai

rajzai (illusztrációk) repr.

(Kertész Magda: Trójai falló.)

(Nők Lapja, Bp. 1957. november 28. [24. l.])

MDK

Kaján Tibor

rajza (illusztráció) repr.

(Guy de Maupassant: A halálraítélt.)

Nők lapja, Bp. 1957. november 21. 10 #-11.l.

MDK

Kajári Tibor

Két rajza (illusztrációk) repr.

(Jaroslav Hašek: Egy nevelő szenvedései-ről.)
(Dalotai Boris: Két csendes hét Galyán.)

Nők Lapja, Bp. 1952. október 2. [12-13. l.]

MDK

Kajári Tibor

rajzai (illusztrációk) repr.

(Pietro Gambirio: Igazi úrinő.)

Nők Lapja, Bp. 1957. június 27. [13.l.]

MDG

Kajàn Tibor

rajzai (illusztrációk) repr.

(Leacock: A bűvész bosszúja. Ralph Urban: Tapintatos megoldás.)

Nők Lapja, Bp. 1957. június 13. [20.l.]

MDK

Kajári [Tibor]

rajzai (szövegillusztrációk) repr.

(Maso Biggero: Mariuccia két esete.)

Nők Lapja, Bp. 1952. február 28. [8-9.l.]

MDK

Kajám Tibor

rajza (illusztráció) repr.

(Peter Karvaš: Nevelem a tízamat.)

Nők Lapja, Bp. 1958. augusztus 28. [18.l.]

MDK

Kaján Tibor

rajzai (szövegillusztrációk) repr.

(Kurt Tucholsky: Egy házaspár viccet mesél.)

Nők Lapja, Bp. 1957. augusztus 1. [20.l.]

MDK

Kajdn Tibor

rajzai (illusztrációk) repr.

(Erik Stockmarr: A rendőr. -mi-: Szamárság.)

Nők Lapja, Bp. 1957. július 18. [20.l.]

MDK

Kajári Tibor rajzoló

két rajza (illusztrációk) repr.

(Pálos Miklós: „Tiszteljétek a nőket" – kéri: Kandi Klári.)

Nők lapja, Bp. 1957. szeptember 12. [21.l.]

MDK

Kajám [Tibor]

— rajza rapr.

Hiú emberek iskolája.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1955. július 21. [17.l.]

MDK

Kajári [Tibor]

rajza repr.

Hiú emberek iskolája.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1955. július 7. [17.l.]

MDK

Kajám [Tibor]

rajza repr.

Hiú emberek iskolája.
Nők lapja, Bp. 1955. június 30. [17.l.]

MDK

Kajdi [Tibor]

rajza repr.

Hiú emberek isboldja.
(rajz.)

Nők lapja, Bp. 1955. június 23. [17.l.]

MDC

Kajári [Tibor].

rajza repr.

Fiú emberek iskolája.
(rajz.)
Nők Lapja, Bp. 1955. június 16. [17.l.]

MDK

Kajám [Tibor]

– rajza repr.

Fények iskolája.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1955. június 2. [17.l.]

Kaján Tibor

M.D .K.

Karikaturái a hamburgi Echos kiadó által kiadandó albumban

Napló

Magyar Nemzet 1966. ápr. 13. 7.1.

M.N.K.

Kajári Tibor

M.D.K.

Kaján

"A kulisszák mögött" c. tréfát illusztrálta.

Színház, Bp. 1946. szept. 25. okt. 1.
II. évf. 37. sz. 23. lap

W.D.R.

Raleigh

"A Brilliantly Bright" c. treret illustrelite.

Saturday, Sep. 1946. sept. 25. Oct. 1.
11. Evt. 37. ss. 25. Lap

MDK

Kaján Tibor, 1921--

Az apák ifjusága

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

MDK

Kaján Tibor

"Ismerd meg önmagunkat". M.ujságrajzoló művészek 2. karikatura kiáll. 1947. okt. N.Szal.

Kaján Tibor MDK

A püspöki kar, karikatura

Öntömjénező,

Jobboldali szoc. dem.

Jön a világ vége, karikaturák

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kaján

"Uj munka készül Egyiptomban" c. karikaturáját hozza a lap.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. okt. 25.
II. év. 22. sz. 4. lap.

Kaján Tibor

"Memoár-irók" cimmel hozza a lap a müvész tréfás rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 17.
XIV. évf. 42. sz. 9. lap

M.D.K.

Kaján Tibor

A Képzőművészeti Főiskola III. éves növendéke. Részt vesz az "Ujságrajzolók Kiállitá-
sá"-n, amelyről a lap "Karikaturisták Villámlexikona" cimmel ir.
Nemzeti Szalon kiállitása.

Szinház, Bp. 1947. okt. 14-2o. III. évf.
42. sz.

M.D.K.

Kaján Tibor

Kürti László: "Viziók" c. TV-játékról irt kritikájában kiemeli a müvész által tervezett szinpadképeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. okt. 14.
X. évf. 41. sz.8. lap

L.D.P.

Kaján Kálász Tibor MDK

Görög váza, karikatura

Portrék I-II, karikatura

Nagyvárosi fények, karikatura

Visszásságok. karikatura

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kaján Kalász Tibor MDK

A brit gyermat birodalma, karikatura

A klerikális reakció mennyországa, karikatura

Bürokrácia, karikatura

Mücsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Kaján Tibor

Németh L: IV. M. Képzőművv. Kiáll. Szab. Nép,
1954, jan. 19.

M.D.K.

Kaján

"Karikaturistáink igy képzelik magukat a direktori székben" cimmel hozza a lap a müvészé
rajzait, amelyekkel válaszoltak a "Ha én szin
igazgató lennék" c. körkérdésre.

Szinház, Bp. 1946. okt. 9-15. II. évf.
39. sz. 16. lap

M.D.K.

MDK

Kaján Tibor

művészi ötletes rajzai
a régi karikaturák illusztrációszerűségével
szemben inkább plakátszerűségre törekszenek
s minden "kelléket" mellőzve, fejezik ki a
lényeget.

Fahidy József: Sportkarikatura kiállítás.
Műterem 1958 I. évf. 6. sz. 40.o.

Kaczány Ödön

"Holdas szimfoniákat ad, mint mindig"-mondja kritikájában Tövis: "A téli kiállitás" cimmel a Müvészet c. rovatban, a Mücsarnokban rendezett tárlaton szereplő munkájáról.
Ezután beszél a kiállitás megszokottságáról, egyformaságáról, az ujszerüség hiányáról, s mindezt a jelenlegi müvészeti politikának a rovására irja, mert utját állja a haladásnak, az ujnak, a fejlődésképesnek, a kinn rekedt, szabad müvészet világában, ahol egy egész uj világ küzd az igazságért.

A HÉT, Bp. 1909. nov. 21. XX. évf.
47. sz. 778-779. lap.

Kaján Tibor grafikusművész

A Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény helyiségében /XIX., Ady Endre u.57./ november 2.-ig tartják nyitva két művész: Simon Ferenc szobrász és Széky Piroska grafikus kiállitását. Lehoczky János tűzikovácsoló iparművész a Csepelművek Munkásotthonában okt. 27.-ig, Kaján Tibor grafikus karikaturái a veszprémi Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központban, okt. 31-ig, tart nyitva és Fabók Gyula festő, tűzzománc kiállitása a Csók István Galériában okt. 23.-án nyilik meg, -közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. okt. 18.
XIX. évf. 42. sz. 8. lap.

Kaján Tibor

karikatura kiállitás nyilt Kaján, Sajdik és Várnai válogatott munkáibók Siófokon.

M gyar Hirlap 1978-142-13

Kaján-Kalász Tibor karikaturista

A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze cimmel tüntették ki a művészt, -mint a lap közli "Dijak, kitüntetésel - 1975" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 2. lap.

Kaján Tibor

Majakovszkij karikaturáját a kritika telitalálatnak tartja. A költő szeletekre hasitott szobra a versek tipográfiáját követi, s ezek a szeletek lépcsőzetesen szétterülnek ugy, "mintha sorokat tördelne a felületre." Sorozatait "a gondolkodói készség legbravurosabb"példáiként emliti: a "Cinema vérité" a televizió karikaturája, melyen a bekötött szemü Muzsa tévéantennát tart a kezében, a kri mit egy megkötözött, hátbaszurt alakkal jeleniti meg. Végül megállapitja, hogy a müvész nem a hétköznapok nevettető visszásságairól óhajt beszélni, célja mélyebb, gondolatra serkentőbb. Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 5. XVIII. évf. 4o. sz. 12. lap.

Kaján Tibor

"Önmegvalósitások" cimmel Vadas József három kiállitást ismertet: a Petőfi Irodalmi Muzeumban, ugyancsak "Önmegvalósitás" cimü tárlaton kerültek bemutatásra a müvész alkotásai. "Eszménykép" c. müvén "Két kakas néz farkasszemet egymással." Az élő éppen kukorékolni készül a szemétdombon, a másik a templomtorony tetején áll, s a kitünő cim teremti meg a karikaturát. Külön kiemeli a Kassák konstruktivista festményeinek stilusát illusztráló, "káprázatos Kassák-portré"-ját.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 5.
XVIII. évf. 4o. sz. 12. lap.

Kaján Tibor

"Amerikai muzsa" c. rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1950. nov. 16.
I. évf. 2. sz. 8. lap.

Kaján

"Amerikai ujságiró" cimmel a müvész karikaturája.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1950. dec. 21.
I. évf. 5. sz. 8. lap.

Kaján

"Az Atlanti Blokk irodájában" cimmel karikatura Achesonról és Frnnkóról.

Repr.

Irodalmi Ujság. Bp. 1951. ápr. 26.
II. évf. 9. sz. 1o. lap.

Kaján

Két karikaturája: "Egy iró önkritikája a kongresszus után" c. és
"Egy amerikai ujságiró" c.
Repr.-ók.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. május 24.
II. évf. 11. sz. 8. lap.

Kaján

"Igy biztosan megszünnének a szinházi késések" cimmel a lap bemutatja a müvész rajzát Repr.

Irodalmi Ujság. Bp. 1951. juni. 7.
II. évf. 12. sz. 8. lap.

MDK

Kaján Tibor

rajzai (illusztrációk) repr.

(Kertész Magda: Karácsonyi rajzá !!!)

Nők Lapja, Bp. 1957. december 26. [8-9. l.]

Kaján.

A karikatura kiállításon szereplőtek rajzai:

Kis Ujság, 1951. Okt. 30.

Kaján.

A képzőművészeti Alap által kiadott
a Karikatura fegyverével" c. albumban
Eural szerepel.
A Második Magyar Karikatura Kiállításon is vonak

Magyar Nemzet 1952. Okt. 30

Kajan

illusztráció a 113. oldalon / A tükör-
psychológus /

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphöngyo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján Kalán karikaturista

K.D.K.

karikatura - portréiról.

Redő F. IV. Magyar képzőművészeti kiállítás
Művlört. Élt. 1954 1 sz. 171.

Kaján Tibor

„Narcíszus" c. rajza az
5. oldalon

Magyar Nemzet 1973 szeptember 16

Kaján Tibor
festőművész

nyitotta meg Miskolcon a karikatúra-kiállítást

Szombaton nyílik Miskolcon a karikatúra-kiállítás
Esti Hírlap, 1968 márc. 1.

Kaján Tibor

Kamikatúra

Mi a véleménye a pedagógiáról (Humor)

Magyar Hírlap, 1968 September 2. 9. l.

Kaján

illusztráció a 180. oldalon (Népszerűsítsünk hatásosabban!)

Dalmáth – Kaján: Pestipanasztkönyv 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján Tibor.

karikatúra

Mi a vélemény a nyelvtanulásról (Humor)

Magyar Hírlap, 1968 július 8. 9. l.

Kaján Tibor grafikusművész.

A Metropolis című karikaturakötetet hét 7 grafikusművész szerzette, melyrek a környezetvédelem, túlzott urbanizáció, a magány a témája. Rajza csupa ablak felhőkarcolókból csupa ablak idegklinika-felhőkarcolóbe vezető útról szól. (emlékre)

Rózsa Gyula: Metropolis.

Népszabadság, 1972. aug. 13.

Kaján Tibor

„Egy lap a Kaján Lexikonból" (repro)

—: Ló tabló

Új Tükör, 1978. szeptember 3 - 26. lap.

Rajcin Tibor

Illusztráció

— : Tolsztoj

Új Tükör, 1978. szeptember 10 – 4. lap

Kaján [Tibor], karikaturista BOK

Gúnyrajz.

Repr.

—: A szinész kocsija
(Karikatúra)

14. l.

1960. okt. 23.

Népszabadság, Be...

Kovács Tibor

Kovács Tibor grafikus volt az egyik főkostolómester a halasi tábor főzőversenyén.

Csathó Barna: Klubélet.
Új Tükör, 1978. szeptember 3-44 lap.

Kajáu Tibor karikaturista

Szerepel a brüsszeli 33.

Nemzetközi Karikatúra Kiállításon

Magyar Nemzet 1968 szept. 14

– Napló –

KAJAN TIBOR

Sipos Tamás

Kajan-tükör

Magyar Hírlap, 1986. ápr. 21. 4.

fehér inge szinte kortalan, vagy
ó-tudós-művészportrék jellegze-
dei között ott van *Barabás Wes-*
esszív realista idős *Liszt-portré-*
y. Csokornyakkendője a XIX.
től divat Magyarországon, már
e. Nem valami különös attribú-
se, szikár, törékeny s mégis hal-
zi ki a rendkívüli embert s a raj-
-fényorgia a zsenit. Hasonló he-
em korábban, sem később nem
ikus kubisztikus mű 1911-es, az
ló portréja, realisztikus-kubisz-
István-portré, melyek Füst Mi-
aradtak ránk.
túluselemeit fellelhetjük *Márffy*
n, de azok sokkal lágyabbak,

(folytatás a 81. oldalon)

Kaján Tibor
grafikus

Munkássy-díjas.

A Műszaszok 1968-as karikatúra-kiállítása szerepelt.

A XI. magyar képzőművészeti kiállításon
Északmagyarország 1968 ápr. 28. 7.

KAJÁN TIBOR

Kaján tükör. Kaján Tibor 160. válogatott rajza az Új Tükörből. Bp. Lapkiadó, 1986. 80 [illegible]

Ember Mária

Kaján tükör

Kaján Tibor 160 válogatott rajza

[illegible]?

Magyar Nemzet, 1986. máj. 10. 7.

rokoníthatóknak tüntek az alko-
ikájuk azonos. De nem kell túl
et, hogy rájöjjünk, szemléletük-
ek. Baranyay színezett fotófest-
ekről, a csendről, a rejtőzködés-
s a metafizikáról szólnak, mint
rd írásai. Ezzel szemben Gémes
ől, a titokról, a mítoszról, a fény-
anis az ő fotogrammszerű tech-
yomatát, árnyékát, máskor nega-
yay András egy fejjel vagy egy
l tud mondani a világról. Gémes
tívummal dolgozik, miközben
Az *Apokrif írás* (1992) című al-
rmázott árnyékbetűkkel írt öt-
nöt betűt, mely többfelől is ol-
l össze: SATOR, AREPO, TENET,
n a magvető irányítja övéinek
al és a jelentéssel játszó titokza-

MDK

Kajdi Tibor

rajzai (illusztrációk) repr.

(Majakovszkij: New-Yorki vasárnap.)

Nők Lapja, Bp. 1958. július 17. [11. l.]

KAJÁN Tibor

Kárig, Sára: Tibor Kaján karikaturiszt -filosof. = Mosztrannaja Literatura, 1985. 7. 247-250. ill

t.

7-én (hétfőn) – zárt borítékba téve – az
llított urnába dobják be, vagy közvetlenül
rtjához.

i minden részlet-kérdésre, ezért várjuk az
éseit.

Kajdu Tibor, karikaturista

Harmadik éve rendezi meg a „Műveszet" c. folyóirat éves társlatát Siófokon. — Három karikaturista grafikáiból, karikatúráiból rendeztek meg a kiállítást: Kajdu Tibor, Sajdik Ferenc, Várnai György műveiből.

Láttuk, hallottuk.

1978. aug. 4. Kossuth, 17.35 /M./

Kaján Tibor

Komikatúra

Fejébe szállt a diesőség

Mappa Hirlap, 1968 augusztus 31. 8. l.

Kaján Tibor 2

A nyomdatechnika útján több emberhez jut-
hat el, jobban töltheti be publicisztikai fel-
adatát. A rajzok a karikatúrakiállításon
önálló életre kelluek, kiszakadnak megszo-
kott közegükből. Ennek is megvan azon-
ban a maga előnye: jobban kirajzolódik
egy-egy karikatúrista sajátos arculata. Ka-
ján humora egy lexikon alaposságával
gyűjti be a világ fonákságait.

Bajár Iván: Kiállításról - kiállításra.

Magyar Hírlap 1971/109 6 old

Kaján Tibor 3

Ezuttal néhány apróságra is felfigyelhetünk: a tárgyak beszélgetésére, a technikával kapcsolatos humor kövének bővülésére. S külön is említünk meg egy morális témáju karikatúrat. Címe: Bikaviadal. A prüszkölő bika elé a torreádor olyan kendőt tart, amely nek a közepe tv-képernyőformájúra van kivágva, s ezen egy hátrább álló bikaviadorsegéd arcképe néz keresztül. A cím egyértelmű, a tartalom-több értelmű: éppen ez teszi Kaján művészetének sokrétüségét.

Bojár Ivan: Kiállításról - kiállításra

Magyar Hírlap 1971/109 6 old.

Kajan Tibor

rajza

Feleki László Ki mondta, hogy ezek versek c. kötetéből (Magvető).

Magyar Hírlap 1971/79 IV. old.

Ykrajine Tibor
grafikus

Yellesztrácio

Gledura Lajos Nem értelmi fogyatékos —
Nők Lapja, 1969. aug - 34 szám

Kaján Tibor

A kömpkétre megjelent Művé-
szeti Lexikon második kötetében szere-
pel.

Esti Hírlap 1966. jún. 3.

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Major Ottó: Nilus-parti Love Story a Vigszínházban
Tibor, 1974. Ottó bez 29 13 lap.

Kaján Tibor
kárihátinsta

„Honger Antal díj" } repro
„Éden"

Kaján: Képtár
Tükör, 1974 szept. 24 - 13 lap.

Kaján Tibor
karikaturista

„Verusz születése"
„Magányos tömeg" } repro

Kaján: Képtár
Tükör, 1974. szept. 24 - 13 lap.

Kajan Tibor

neve emlitve.

Dkácz László: Karikatúristák és taszképrajzolók.

Kritika 74/7. 28.o.

Kaján Tibor
Grafikus

Illusztráció

—: Hasznos letoválás
Tulior, 1974. okt. 8 - 7 lap

Kajan Tibor
grafikus

Illusztráció

Major Ottó: Szar király
Tiktor, 1974. ott. 8 - 13 kap.

Kaján Tibor

Illusztrációk

Képes géza – Kaján Tibor: Új epigrammák.
Új Tükör, 1978. január 1 – 2 lap.

Kocsis Tibor

Illusztráció

Karinthy Ferenc: Szegény Magyarország.
Új Tükör, 1979. május 27 - 14 lap.

Kajan Tibor
karikatúrista

„Birtoksági cenzor"
„Achilles"
„Az első öflet".

} repro

Kajan Kiptár
Tükör, 1974 szept. 24 - 13 lap.

Kaján Tibor
karikaturista

Kaján Tibor karikatúráiból
Budapesten a Petőfi Irodal-
mi Múzeumban ki állítás
nyílt.

Kaján: Képtár
Tükör, 1974. szept. 24 - 13 lap.

Krajcar Tibor
grafikus

„Az hettős életű asszony"
(repro)

—:—

Tüzér, 1974. okt. 22 - 7 lap.

Rajáu Tibor

Illusztráció

— : Ad astra.
Új Tükör, 1978. június 18 - 9 lap.

Kaján Tibor

karikatúra

Türelem

Magyar Hirlap, 1968 július 5 S. l.

Kovács Tibor

Illusztráció

—: A Múzeumhertben.
Újtükör, 1979. május 20-4. lap.

Krajcs Tibor, karikaturista MDk

Részt vett a jan. 12-én, Szófiában megnyílt magyar karikatúrakiállításon.

-:Hir 10.l

Népszabadság 1962. jan. 13.

Kajáro Tibor

Illusztráció

Kocsis L. Mihály: Erzgo-Morgó
Új Tükör, 1978. november 26 - 6. lap.

Kaján Tibor
karikatúrista

Kaján Tibor karikatúrailól
hét hi állítás nyílt. Az egyik
szegeden a Múzeum Képtárá-
ban.

Kaján: Képtár
Tiihor, 1974. szept 24 - 13 lap.

Kaján-Kalász Tibor, Munkácsy-díjas karikaturistát a Minisztertanács határozata felszabadulásunk 20. évfordulója alkalmából a művészet „a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze" címmel tüntette ki.

Tolnai Világlap, 1945. ápr. 3.

Kajári-Kalász Tibor, Munkácsy-díjas karikaturista
Felszabadulásunk 30. évfordulója alkalmából a Minisztertanács a művészet a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címmel tüntette ki.

Magyar Nemzet, 1974. ápr. 3.

Kaján Tibor, karikaturista

ÖA karikatúra: Repe.

Dr. Magyar Tamás: "Idegenül" vagy magyarosan?
963-968.
Élet és Tudomány, Bp. 1975. máj. 23.
XXX

Kaján Tibor, grafikus

Rajzai: Rep.

Varga Zoltán: Szavak nélkül ... 1550-1553.

Élet és Tudomány, 1974. aug. 16.

XXIX
33.

Kaján Tibor, karikaturista

Négy rajza: Repr.

Karczag Judit: Az élsportolók nemélyisége 387-391.

Élet és Tudomány, Bp. 1974 márc. 1 XXIX/9

Kaján Tibor 1

Karikatúráit, részben pedig azok felnagyi-
tott fényképeit a Csepel Galéria látta vendé-
gül. Kaján, mindig meglepő, váratlan for-
dulatokat tartogató, intellektuális humorát
jószerint megszokhik már. A Karikatúrista-
talán éppen, hogy a megszokást megbolygassa
– ezúttal nemcsak rajzaival, de hangjával is
fogadja a látogatókat. A magnetofon egy
interjút rögzített. A karikatúra nem kiálli-
tási műfaj, – nyilatkozza Kaján –, hanem
sokszorosításra született.

Bojár Iván: Kiállításról – Kiállításra

Magyar Hírlap 1971/109 6 old.

Kaján Tibor

Illusztráció

Fehér Sándor: Koppintó
Új Tükör, 1979. január 14 - 29. lap.

Kaján Tibor, karikaturista

A művész szálkás, szöveg nélküli rajzaiban a túlcivilizált, a túlszervezett világ képtelenségeire ismerünk rá.

Akácz László: A karikatúra.
Keletmagyarország, 1978. febr. 5.

Kraján Tibor
grafikus

Illusztráció

Zsigmondi Mária: A meggondolatlanok
Nők Lapja, 1971. nov - 48 szám

Kajan Tibor

Grafikus

„Zavartalan fogalomzavar"

(repro)

Salamon Magda: Zavartalan fogalomzavar.

Nők Lapja, 1970. január – 3 szám.

Kajár Tibor

Jelleszkáció

Major Ottó: Szinkáni, level.
Tiehor, 1976. febr. 3 - 13 oldal.

Jelzet:

Év:

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Jelzet:

Év:

Felvette:

M.D.K

Kaján Tibor
grafikus

Gergely István könyvét
illusztrálta

—— : Mai lakás, mai írás

Nők lapja, 1962. március 3—21 lap

Kaján Tibor

Illusztráció

—: Neuzethözi gyermekév 1979.
Új Tükör, 1979. december 31-24. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Kaján: Világnap
Tükör, 1976. október 5 – 28. oldal.

Hajan Tibor
Gofelnes

M.D.Y.

Illusztráció

G. Szabó Judit: Növény a lakásban
Nők Lapja, 1967. máj 13 - 24 lap.

Kaján Tibor, grafikus (1) MDG

A Salone Internazionale dell' Umorismo által Bordigheraban megrendezett versenyen második díjat nyert Utaznak a mükincsek c. karikatúrájával.

A karikatúra: Repr.

(Lánb'): Az első „olimpiai" ezüstérmes 2

Esti Hírlap, Bp, 1964. aug. 4.

ESTI HIRLAP

Klajan Tibor
grafikus

„Rajz" (repro)

Nők Lapja, 1966. augusztus 20 – 7 lap

Kaján Tibor karikaturista

Röviden említi olaszországi karikatúrái kiállításon való szerepelését, ahol a művek ezüstérmet nyert.

Avanti 1966. aug. 3.

M.D.V

Kolján Tibor
grafikus

Illusztráció

dr. Szendei Ádám: Mit tehet hogy szép....
Nők Lapja, 1967. febr. 25 - 22 kep

Kaján
gráfikus

M.D.K

Illusztráció

Kertész Magda: Dr. Sanda nyomoz. –
Nők lapja, 1966. januári 29 - 26. lap.

Kajan Tibor
grafikus

M.D.K.

Illusztráció.

— : hánghegesztés!?

Nők Lapja, 1967. február 4 - 20 lap

Kaján
grafikus

M.Dk

Illusztráció

Kertész Magda: Dr. Sanda nyomor
Vöh Lapja, 1966. febr. 5. – 24 lap

Krajcár Tibor

karikatúrista, részt vett a Műcsarnokban
a karikatúra kiállításon

Kubát Attila: Karikatúra kiállítás
Dolgozó Nemzet 1968. jan. 10. 4. o.

MDK

Kajdán [Tibor]

rajza (karikatúra) repr.

A Kiss-család kisebb gondjai.
(rajz)

[Nők lapja, Bp. 1954. július 15. [13. l.]

Kaján Kalász Tibor

grafikus

MDK

A Magyar Képzőművészek Szövetsé-
gének közgyűlése a harihatása
szakosztály választmányi tagjává
választotta

A Magyar Képzőművészek Szövetségének közgyűlése
Művészet, 1969. március - 18 lap

Kaján

II. Orsz. karikatúra biennálé.

M. Mensat.

1987. X. 5.

Kajári Tibor

karikatúra

ki a véleménye a memoárról?

Magyar Hírlap, 1968 november 11. 9. l.

MDK

Kajám [Tibor]

— (Szöveges rajzsorozat - Kajám - aláírással repr.)

Hajrá a jegyekért.
(rajzsorozat.)
· Nők Lapja, Bp. 1954. május 20. [20.l.]

MDL

Kajám [Tibor]

— rajza (karikatúra) rapr.

Szenvedélyes gyűjtők.
(rajz szöveggel.)

Nők Lapja, Bp. 1954. április 15. [13.l.]

Kaján Tibor, karikaturista

- a Magyar Hírlap okt. 31-i számában megjelent rajzában utánozza Dallos Jenő: Ha jól sikerülne a mexikói olimpia c. rajzát.

(ivanics): A vámtiszt megdöbben
Magyar Ifjúság, 1968. XI. 15. 7. l.

Kaján Tibor, karikaturista

-okt. 31-én, a Magyar Hírlapban megjelent rajza már a Tükörben is nagyvilágot látott 1964. nov. 3-án.

-i- : Aranyötlet
Magyar Ifjúság, 1968. XI. 29. 6. l.

MDK

[Kaján Tibor] [karikatura-művész]

— (Karikatura – Kaján – aláírással repr.)

– Ugye szólsz majd, ha befejezted a kirakatnézést?
(képfelirat)
Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 22. [17. l.]

MDX

Kaján [Tibor] [karikatura - rajzoló]

— rajza repr.

— Lajoskám, mégis inkább told villza...
(képaláírás.)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 27. [redacted]
[17. l.]

MDK

[Kaján Tibor][karikatúraművész]

— (Karikatúra -Kaján- aláírással rajz.)

Szakítás..
(rajz.)
Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 29. [17. l.]

Kaján Tibor

Karikaturaival szerepelt
a Múcsarnokban rendezett
Karikatura Kiállításon

Pestmegyei Hírlap 1970 április 28
Szold.

MDK

Kajám [Tibor]

— rajza (karikatúra) regsr.

Δ bürokrata.
(rajz)

[Nők Lapja, Bp. 1954. augusztus 19. [13. l.]

Kaján Tibor, karikaturista

-rajza a márciusi Jelenkorban az epigonizmusról. Utánozza Menkó László az élet és trodalom július 16-i számában. Mindenről ír a Nők Lapja aug. 20-i száma.

(ivanics): A vámtiszt megdöbben
Magyar Ifjúság, 1968. XI. 15. 7. l.

Kaján Tibor, karikatúrista

– rajza a márciusi Jelenkorból

repr.

Magyar Ifjúság, 1968. XI. 15. 7. l.

Kaján, karikaturista

- a Hirlapkiadó első díját kapta
a karikatúra-kiállításon

Nagy S. József: Kiállítás nagydíj nélkül
Magyar Ifjúság, 1968. 1.12. 18.l.

Kaján Tibor
grafikus

M.D.K.

A márciusi Jelenkor hozta le
Kaján rajzát, amit az Élet
és Irodalom julius 16-ai száma
Menhó László nak tulajdonít

Nőh, Lepja, 1966. aug. 20 – 5 kap

MDK

Kajan [Tibor] [karikaturista]

rajza rapr.

Benzinvásárlás kisautóval.
(rajz.)
Nők lapja, Bp. 1956. augusztus 23. [17. l.]

MDK

Ajján [Tibor] [karikaturista]

rajza rapr.

gondold meg és ajjál – bort...
(képaláírás.)
(Nők lapja, Bp. 1956. augusztus 9. [17. l.]

MDK

Kajam [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Az örök karrierista.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1956. augusztus 2. [17. l.]

Kayán Tibor

Kiállítás a Penta Galériában

Magyar Nemzet 1986. VIII. 30.

MDK

Kajám [Tibor]

— rajza (karikatúra) repr.

– Halló, Meteorológiai Intézet? ...
(képaláírás.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 3. [13.l.]

MDK

Kaján [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Kaján rajza
(képaláírás.)

[Nők Lapja, Bp. 1956. július 12. [17.]

MDK

Kaján [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

– Jaj, mit főzzek már megint ??
(képaláírás.)

Nők Lapja, Bp. 1956. július 26. [17. l.]

MDK

Kajári [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

Változékony idő várható.
(rajz.)
(Nők Lapja, Bp. 1956. július 5. [17.l.])

MDK

Kajám [Tibor] [karikatúra-művész]

— rajza repr.

Októberi őrségváltás.
(rajz.)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 13. [17.l.]

MDK

Kaján [Tibor] [karikatúra-művész]

— rajza repr.

– Drágám, éppen ideje...
(képaláírás)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 6. [17. l.]

Kaján Tibor

Karikatúra

Mi a véleménye a családtervezésről? (Humor)

Magyar Hírlap, 1968 július 22 9. l.

Kaján Tibor

kanikatúra

Lehaletvizsgálat

Magyar Hírlap, 1968 augustus 25 8. l.

Kaján Tibor

karikatúra

Mi a véleménye a táplálkozásról? (Humor)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 16. 9 l.

Kaján Tibor

karikatúra

A kellemetlen vevő

Magyar Hírlap, 1968 november 20. 8 l.

Kaján Tibor

2 karaikatúra

Mexicói souvenir

Magyar Hírlap, 1968 október 31. 12. l

Kajcsa Tibor

karikatúra

Mi a véleménye a karikatúráról?

Magyar Hírlap 1968 október 28. 10. l.

Kaján Tibor

[illegible]

Grotesk

Magyar Hirlap, 1968 október 21 9.l

Kocsán Tibor

Karikatúra

Groteszk

Magyar Hírlap, 1968 november 4. 9. l

Kajári Tibor

3 karikatúra

Erről volt szó.

Nagy Sándor, 1968 november 17. 8.l

Kaján Tibor

karikatúra

His master's voice

Magyar Hírlap, 1968 július 20. S. I.

Kaján Tibor

Karikatúra

Magyar Hírlap, 1968 július 26. 8. l.

M.D.K.

Kajám [Tibor] [karikaturista]

rajza repr.

– Azt mondták a hivatalban, ...
(képaláírás)

Nők lapja, Bp. 1956. augusztus 16. [17. l.]

Kaján Tibor

Dél-Amerikában... /karikatúra, rajzó/

Elismerés " – " –

Nagyjság 1971 I. 1.

Kajan Tibor

karikatúra

Világfejdalom

Magyar Hírlap, 1968 július 23. 8. l.

Kajári Tibor

karikatúra

Foglalmarás gátlás

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 20. 8l.

Kéjáu Tibor

karikatúra

Groteszk (Humor)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 23. 9. l.

Lyan Tibor

Karikatura /szerző/

Karikaturákkal szerepel a Humor-
lexikonban

Jenő Bauer: Jahresbeginn im Zeichen
des Humors

Daily News 1970 I. 17

Kajári Tibor

Rajz

Tükör, 1977. ápr. 3 - 15 oldal

Kaján Tibor

Illusztráció

Sevelin Béla: Doromba a bihelyján,
Tiehör, 1876. augusztus 10 – 40. oldal.

Kaján Tibor

Illusztráció

–: Fiúhaóra

Tükör, 1976. márc. 16-7 oldal

Kagán Tibor

Illusztráció

— : Szemünk fénye.

Tükör, 1976. márc. 30-7 oldal.

Kegán Tibor

Rajz

—:—

Tihor, 1977. március 20 -15 lap

Kaján Tibor

Te is fiam Brutus? / karikatúra, reprió /

Osvát Katalin: És pengetik, pengetik

Nők lapja 1969 XI. 15

Kaján Tibor

Raj

— : —

Tükör, 1977. március 27 - 14 oldal.

Kaján Tibor

Illusztrálta Dalmáth Ferenc

Pesti panaszkönyv c. mivét

Nyomva 1966 nov. 19 2 old.

Kaján Tibor

A Hiklapkiadó I. díját kapta a karikatúra kiállításon

Nagmana 1968 I. 4 n. 2 old.

mdk

Kajan Tibor grafikusművész

olyat nyert az olaszországi Tolentinóban rendezett karikaturista-biennalén.

Mozaik: Kajan Tibor.

Vajdaság. 1963. szept 6. 4.l

Slagán Kalcsó Tibor
grafikus

M.D.K

Munkácsy Mihály díjat
kapott.

— : 1968 kiváló és érdemes művészei
élet és Szodalom, 1968. ápr. 6 - 2 kap

Kráján Tibor
grafikus

Illusztráció

O.K.: Azsiroshemyértől a St. Hubert pástitomig.
Nők Lapja, 1970. május - 22 szám.

Kaján Tibor, karikaturista

„Bőségszaru" (repr.)

„Terepszín" (repr.)

„Szennyeződés" (repr.)

Tükör, Budapest, 1948. nov. 26.

Kaján Tibor

3 karikatúra

Erről volt szó

Magyar Hírlap, 1968 november 24. 12. l

Kaján Tibor

Ilusztrációk

— : Bőségszam, Terepszín, Szennyeződés.
Új Tükör, 1978. november 26 - 26. lap.

Kaján Tibor

Illusztráció

Kaján: Mársa

Tibor, 1977. január 23-26. oldal

Kagán Tibor

Jelentrálin

—: Farsang után
Tühör, 1976. ~~[illegible]~~ [illegible] -7 oldal

Kayán Tibor

Illusztráció

—: Híradó -

Ny Tükör, 1978. december 3 - 4 lap.

KAJÁN TIBOR

BARTA András: A karikatúra a történelemkönyv margójára ~~[illegible]~~ rajzolt illusztráció: Szilvonkai emmecsere Kaján Tibornak. = MN XLVIII 306. 1984. dec. 31. 9. p.

M T A Nemzetközi Kapcsolatok Főosztály

1991. é v i d e

/ÖSSZESITŐ

Intézet neve:

M e g n e v e z é s	1990. évi jóv deviza terv
1.Központi Ft-fedezetű devizakeretek:	
- rubel elszámolású	
Ebből igazgatói igény	

Kajón Tibor

„Michelangelo", „Túlnépesedés", „Gyermekkor", „Lótabló" című grafikájával szerepel.

Bauer Jenő: V. Országos karikatúrakiállítás a Műcsarnokban. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr. 2. sz.

331

Rajan Tibor
grafikus

Illusztráció

— : Aranyesinérkás

Tübör, 1975. jan. 28 – 71 ap.

Kajdi Tibor

az elmúlt években önálló rajzgyűjteményével jelent meg.

Bauer Jenő": V. Országos karikatúra kiállítás a Műcsarnokban. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. 2. sz.

32 f.

Kaján Tibor

Fortuna péntekén reggel (kamimatúra)

Magyar Hírlap, 1969. február 14. 8.l

Kaján Tibor

Karácsonyi körmi (Kanikatúra)

Magyar Hírlap, 1968. december 23. 8. l.

Kaján grafikus

dm: Karikatura kiáll. a Nemzeti Szolaban

Irodalmi Ujság 1956 III évf. 26 n. jun. 30.

8 l.

Kaján Tibor

Csepel Galériájában karikaturakiállítása volt.

Palcsinszky Veronika: a csepeli kedvence: a galéria

Eperjes, 1942. jan. 13.

Kálmánchey Zoltán, grafikus

l.: Bálint Aladár

–: fiatal plakátművészek... S.
NÉPSZABADSÁG,
Bp. 1975. nov. 6.

Kajár Tibor

Karikatúra

Magyar Nemzet 1985. XII. 5.

Krajcár [Tibor] grafikus

Nyolc karikatúra.

Repr.

— : Szobor-tervek 10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jan. 10.

Kajan Tibor

Mi a véleménye az üzenni tiszháról? (Kanizatura)

Magyar Hírlap, 1969. március 31. 9. l.

Kaján [Tibor], karikaturista M Dh

Kilenc karikatúrája.

Repr.

—: Hogyan látja a fiatalokat 12.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. márc. 29.

Kaján Tibor, Munkácsy-díjas grafikusművész, karikaturista.

A napokban nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában a mai magyar grafika és rajzművészet minden eddiginél nagyobbszabású seregszemléje. — Néhány kiemelkedő szép lappal jelentkezik az időszerbek közül: Deim Pál, Gaus János, Kaján Tibor, Kondor Lajos, Molnár Gabriella.

B. J.: Seregszemle a Nemzeti Galériában.
Kisalföld, 1983. júl. 23. 10-oldal.

Kajan

Hegess balaset néhül – 1630

Dalmáth-Kajan: Pesti panasphängo 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kaján

illustráció a 167. oldalon (Lipőci valóság)

Pesti panasyhönyv – Dalmáth – Kaján 1966

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.